Bundel van de Natuur Landbouw & Gezondheid van 11 januari 2021

Agenda bijlagen

Agenda Natuur Landbouw & Gezondheid 11 januari 2021.docx

Spreektijdregeling 4 uur NLG 11-01-2021.docx

Technische vragen commissie NLG 11-01-2021.docx

bijlage technische vragen voedselvisie; Future of Food Rapport.pdf

beantwoording technische Vragen Voedselvisie Commissie 11 januari 2021.docx

concept verslag NLG 11 januari TER VOORVISIE.docx

1 13:15 - Opening en mededelingen

2 13:20 - Inspreekhalfuur

Schriftelijke reactie dhr Pronk inzake geitenhouderijen.pdf

Rondvraag CDA casus geitenbedrijf.docx

3 13:50 - Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

Agenda Natuur Landbouw & Gezondheid 11 januari 2021.docx

Strategische agenda NLG december 2020.docx

NLG Verslag uitloopvergadering 26 november 2020 TER VOORVISIE.docx

Verslag NLG 23 november 2020 TER VOORVISIE.docx

4 13:55 - A-agenda Visies (Voedsel / Biodiversiteit)

4.a Voedselvisie

De provincie Noord-Holland werkt, conform het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!', aan een vitaal landelijk gebied. Met de Voedselvisie 2020-2030 bepaalt de provincie de strategische koers in het voedselbeleid voor de komende jaren. Als de Voedselvisie door Provinciale Staten wordt vastgesteld, kan de uitvoering ervan starten door middel van diverse projecten en activiteiten.

Dossier 5279 voorblad

Voedselvisie, bijlage bij de brief GS aan PS, Motie 93 participatietraject voedselvisie.

1515058 1515059 voedselvisie voordracht PS.pdf

100% versie voedselvisie-Boer Business in Balans-PS-versie-17-12.pdf

Brief aan PS over Voedselvisie 2020-2030.pdf

Inbreng Bouwmans.pdf

Inbreng Voedselvisie Noord-Holland F. Schouten.docx

Inbreng Wakker Dier - voedselvisie Noord-Holland.pdf

Inspreekreactie De heer Kok.docx

Inspreektekst Cie NLG 11 01 21 Natuurmonumenten.docx

4.b Biodiversiteit: Vaststelling Masterplan biodiversiteit

De provincie Noord-Holland werkt, conform het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!', aan een vitaal landelijk gebied. In het Masterplan biodiversiteit bepaalt de provincie het beleid om de biodiversiteit in Noord-Holland te versterken. Na de vaststelling van het Masterplan biodiversiteit door Provinciale Staten start de uitvoering, in samenwerking met de partijen in Noord-Holland die daarbij een rol kunnen spelen.

Dossier 5382 voorblad

1_Masterplan versie 2020 12 16.pdf

3_Statenvoordracht MB_v2.pdf

Brief aan PS over Masterplan biodiversiteit.pdf

5 15:35 - Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Rondvraag PvdD stikstof NLG 11 januari 2021.docx

6 15:40 - B-agenda Water

6.a Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Na bespreking in de commissie zullen GS besluiten over het ontwerp programma dat ter visie wordt gelegd.

Dossier 4696 voorblad

Brief aan PS over Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.pdf

Regionaal Waterprogramma definitief concept.pdf

Inspreker Zienswijze sportvisserij Regionaal waterprogramma 2022-2027

6.b Water: Afhandeling Motie 109 2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over het voorstel om motie 109-2017 als afgedaan te beschouwen. Als provincie Noord-Holland nemen wij onze verantwoordelijkheid voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur (V&K). We brengen onze eigen assets op orde, participeren proactief of nemen regie in regionaal en nationaal projectteams en we zijn alert op signalen of er pilots V&K nodig zijn.

Dossier 4985 voorblad

Motie 109-2017.pdf

Brief aan PS over motie 109-2017.pdf

7 16:30 - Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

Rondvraag Loggen participatieproject Uitdammerdijk.docx

8 16:35 - B-agenda Landbouw

8.a Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona

Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen waarin zij Gedeputeerde Staten oproepen om, gelet op de coronacrisis, ondersteuning van land- en tuinbouwers door de provincie Noord-Holland te onderzoeken. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

Dossier 4944 voorblad

Motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens Corona.docx

Brief aan PS over afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona.pdf

9 16:55 - Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Rondvraag CDA casus geitenbedrijf.docx

10 C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

10.a Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming wat ontbreekt in Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)

Wat ontbreekt in Bossenstrategie nov 2020.docx

10.b Natuur: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024 (C-agenda NLG 11-01-2021)

In dit Convenant worden afspraken tussen 11 partijen vastgelegd die tot doel hebben om het risico op vogelaanvaringen rond vliegveld Schiphol te verkleinen. Het Convenant is een voortzetting van een convenant dat in 2018 is afgelopen.

Dossier 4725 voorblad

Convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024.DOCX

Brief aan PS over convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024.pdf

10.c Stikstof: Instelling Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) en wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland (C-agenda NLG 11-01-2021)

Gedeputeerde Staten stellen het Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) in. Daarvoor moet de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland worden gewijzigd, die gaat over vergunningverlening van activiteiten die tot stikstofuitstoot leiden. Het instellen van dit boekhoudkundige systeem is een eerste (juridische) stap om uiteindelijk stikstofruimte te kunnen uitgeven voor nieuwe projecten. Pas in het voorjaar 2020 beslissen de provincies en het Rijk over de spelregels voor het uitgeven van deze stikstofruimte.

Dossier 4975 voorblad

Instellingsbesluit RSRS.docx

Wijzigingsbesluit beleidsregel intern en extern salderen NH.docx

Brief aan PS over instelling RSRS met bijbehorende wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland.pdf

10.d Faunabeer: Verlenging Ganzenbeheerplan 2015-2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Dossier 4899 voorblad

1_Besluit Verlenging Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020.pdf

Brief aan PS over verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020.pdf

10.e Natuur: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) (C-agenda NLG 11-01-2021)

Op grond van Europese regelgeving blijkt het nodig om de lopende subsidiebeschikkingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te passen (te 'herbeschikken'). Hiermee wordt ook de mogelijkheid om agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het Natuurnetwerk Nederland uit te voeren, verlengd tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in werking is getreden. Dit is voorzien op 1 januari 2023.

Dossier 5100 voorblad

Brief aan PS over herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer.pdf

10.f Natuur: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum (C-agenda NLG 11-01-2021)

Het college stemt in met de salderingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Blaricum, met daarin maatregelen die ervoor zorgen dat de bouw van een tijdelijk strandpaviljoen, de verplaatsing van een volleybalveld en de ophoging en verbreding van het recreatiestrand Voorland Stichtse Brug voldoen aan de voorwaarden van de provinciale Omgevingsverordening NH2020.

Dossier 5068 voorblad

Brief aan PS over salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum.pdf

10.g Bodem: Voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 11-01-2021)

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2021 voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 januari 2022. Dit doen we omdat we ook in 2021 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming. De Omgevingswet, waardoor deze bevoegdheid onder regie van gemeenten komt te vallen, is namelijk een jaar uitgesteld. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen gemeenten nog één jaar gebruikmaken van een subsidie bodemsanering die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. Daarnaast informeren we Provinciale Staten over de voortgang van de uitvoering van de afspraken die in het convenant staan.

Dossier 5204 voorblad

Monitoringsrapportage spoedlocaties 2020.pdf

Enquête 2020.pdf

Brief aan PS over voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en verlenging Uvr subsidie bodemsanering.pdf

10.h Bodem: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 11-01-2021)

GS stellen voor de vierde keer de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 open. De regeling wordt om uitvoeringstechnische redenen gewijzigd. Deze regeling is onderdeel van het programma Bodem & Water waarin de provincie samenwerkt met de Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland en AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen in Noord-Holland. Het subsidieplafond bedraagt €290.000 verdeeld over de drie waterschappen. De financiering van de uitvoeringsregeling is afkomstig van deze waterschappen. De provincie is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de regeling en draagt de personele kosten hiervan.

Dossier 5191 voorblad

wijzuvr Bodem en water

1517036-1517038 Subsidieplafond en indieningstermijn Bodem en water 2021

Brief aan PS over wijziging en openstelling 2021 Uitvoeringsregeling subsidie kennisontwikkeling Boden en Water Noord-Holland 2017.pdf

10.i Natuur: brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst (C-agenda NLG 11-01-2021)

aanbiedingsbrief inzake Nota Bos van de Toekomst.docx

brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst bijlage 1.pdf

brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst bijlage 2.pdf

brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst bijlage 3.pdf

brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst.pdf

10.j Natuur: Sneakpreview Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)

Bossenstrategie sneak preview projectmanager.docx

aanbiedingsbrief bossenstrategie.docx

10.k Stikstof: Brief GS aan PS inz. verkenning toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties (C-agenda alle commissies januari 2021; NLG leidend)

Het college heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2020 toegezegd expliciet na te gaan op welke manier stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de Noord-Hollandse MKB-innovatie-instrumenten. Conclusie is dat stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de MKB-instrumenten.

Dossier 5099 voorblad

Brief aan PS over toegankelijkheid Noord-Hollande innovatiefondsen voor stikstofinnovaties.pdf

10.l Subsidies: Brief GS aan PS inz. evaluatie eenmalige subsidies 2020 (C-agenda NLG 11-1-2021 en EFB 18-1-2021)

Conform de programmering van het Evaluatiekader Subsidies voor 2020 zijn drie eenmalige subsidies uit het subsidieregister van 2017 geëvalueerd. Het gaat om de subsidie voor de restauratie van Fort Liebrug, de subsidie voor groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer en de subsidie Duurzaam Watersysteem PARK21.

Dossier 5146 voorblad

Rapport evaluatie eenmalige subsidies 2020 24-11-2020 DEF.docx

Brief aan PS over evaluatie eenmalige subsidies 2020.pdf

10.m Energie / Natuur: Gezamenlijke reactie 3 PARK's - Advies over RESsen Groene Hart (C-agenda RWK (leidend) en NLG 11-01-2021)

Gezamenlijke reactie 3 PARK's - Advies over RESsen Groene Hart.pdf

10.n Stikstof: Brief stikstof, hoe erg, schadelijk en gevaarlijk is het (C-agenda NLG 11-01-2021)

Brief stikstof, hoe erg, schadelijk en gevaarlijk is het.docx

11 C-agenda Landbouw

11.a Landbouw: Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018 (C-agenda NLG 11-01-2021)

De Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg is bedoeld om binnen het Groene Uitweggebied een impuls te geven aan de verbreding van de landbouw, de verbetering van de bewerkbaarheid van het agrarische land en de verduurzaming van de agrarische sector.

Dossier 5086 voorblad

Brief aan PS over Groene Uitweg, uitvoeringsregeling agrarische sector.pdf

11.b Landbouw: Nieuwsbrief LTO december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)

nieuwsbrief LTO december 2020.pdf

12 C-agenda Recreatie

12.a Recreatie: Twiske-Waterland – agenda en stukken vergadering AB 3 december 2020 (C-agenda NLG 21-01-2021)

Twiske-Waterland – agenda en stukken vergadering AB 3 december 2020.docx

12.b Recreatie: Recreatieschap Spaarnwoude – agenda en stukken vergadering AB 17 december (C-agenda NLG 11-01-2021)

Recreatieschap Spaarnwoude AB vergadering dec.docx

12.c Recreatie: Ondertekening Bestuursovereenkomst Basisvisie Recreatie Toervaartnet Nederland (BRTN) (C-agenda NLG 11-01-2021)

Noord-Holland is een waterrijke provincie met tal van mogelijkheden voor de watersport en waterrecreatie. Om de kwaliteit van het recreatievaarwegennet te garanderen, verlengt de provincie de deelname aan de geactualiseerde Basisvisie Recreatietoervaart Nederland t/m 2025.

Dossier 5149 voorblad

Brief aan PS over ondertekening bestuursakkoord Basisvisie Recreatietoervaart Nederland 2020 tot en met 2025.pdf

12.d Recreatie: Betuursmededeling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)

bestuursmededeling RAUM november 2020.pdf

12.e Recreatie: Kadernota Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)

Kadernota 2022 RAUM.pdf

Brief Kadernota 2022 RAUM.pdf

12.f Recreatie: Brief Toekomst Plassenschap Loosdrecht & Recreatieschap Stichtse Groenlanden (C-agenda NLG 11-01-2021)

Brief deelnemers inzake toekomst RMN.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 1.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 2.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 3.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 4.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 5.pdf

Brief deelnemers inzake toekomst RMN bijlage 6.pdf

12.g Recreatie: bestuursmededeling Twiske Waterland december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)

bestuursmededeling Twiske Waterland december 2020.pdf

13 C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

13.a Gezondheid / Milieu: Convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030 (C-agenda NLG 11-01-2021)

Dossier 4984 voorblad

Brief aan PS over GS-besluit tot instemming met het convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030.pdf

13.b Gezondheid: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen (C-agenda NLG 11-01-2021)

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over de voortgang van de uitvraag naar zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven waarvoor GS bevoegd gezag zijn. De brief laat de voortgang zien t/m 10 november 2020. Deze uitvraag gebeurt omdat de provincie Noord-Holland het belangrijk vindt om ZZS met voorrang aan te pakken. GS verwachten dat alle niet-afvalbedrijven uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren. De uitvraag bij afvalbedrijven en bij bedrijven met indirecte lozingen op het riool loopt langer door.

Dossier 4993 voorblad

Bijlage 1 Handreiking verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven.pdf

Brief aan PS over voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen bij bedrijven.pdf

13.c Omgevingsdienst: Nieuwsbrief OD NZKG december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2020)

Nieuwsbrief OD NZKG december 20202.pdf

13.d Milieu: Besluit op bezwaar wob-verzoek Nauerna (C-agenda NLG 11-01-2021)

Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Meer over de Wob is te vinden op www.noord-holland.nl/wob.

Dossier 5054 voorblad

Brief aan PS over besluit op bezwaar inzake Wob-verzoek Park Nauerna.pdf

13.e Gezondheid: Vervolg Kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel (betrekken bij programma Tata 2020-2050 NLG 11-01-2021)

Tata Steel heeft een kosteneffectiviteitsonderzoek (KE-onderzoek) uitgevoerd naar methoden om de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) van de Pelletfabriek te verminderen. De Pelletfabriek moet onder andere voldoen aan een Europese Best Beschikbare Techniek voor de reductie van NOx. Op basis van de uitkomst van het KE-onderzoek en een juridische analyse gaat de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan Tata Steel de verplichting opleggen om NOx reducerende maatregelen te nemen. Deze maatregelen verlagen de uitstoot van NOx, maar daarnaast ook die van lood, fijn stof en van bepaalde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

Dossier 4806 voorblad

Brief aan PS over vervolg kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel.pdf

13.f Gezondheid / Milieu: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2021 (C-agenda NLG 11-01-2021)

De provincie Noord-Holland stelt een uitvoeringsregeling vast, met een subsidieplafond van € 49.176. Deze subsidie is er voor projecten die de bodem en het oppervlaktewater herstellen wanneer daar drugsafval gedumpt is. Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar. En verdeelt dit bedrag over de provincies op basis van het aantal drugsdumpingen in voorgaande jaren. Gedupeerden kunnen de subsidie aanvragen bij BIJ12. Zij handelen de aanvragen namens alle provincies af.

Dossier 5299 voorblad

Brief aan PS over uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2020.pdf

13.g Gezondheid: Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten (C-agenda NLG 11-01-2021)

De provincie Noord-Holland heeft haar Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier Omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de Omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de Omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

Dossier 5345 voorblad

(Brief GS aan PS toelichting) Uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten

Uitvoeringsovereenkomst 2021 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord deel 1 algemeen

Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord deel 2 PNH specifiek

Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst IJmond

Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechstreek

Brief aan PS over uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten.pdf

14 C-agenda Water / Visserij

14.a Water: Verlengen en wijzigen bestuursovereenkomst met waterschappen (C-agenda 11-01-2021)

Om de biodiversiteit te bevorderen en de waterkwaliteit te verbeteren hebben de provincie en waterschappen besloten om de bestuursovereenkomst over agrarisch waterbeheer te verlengen tot en met 2025. Het agrarisch waterbeheer is een vorm van agrarisch natuurbeheer dat door agrarische collectieven wordt uitgevoerd en is onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma van de EU.

Dossier 5052 voorblad

verlenging en wijziging bestuursovereenkomst met waterschappen

Brief aan PS over verlenging en wijziging overeenkomst met waterschappen inzake agrarisch waterbeheer.pdf

14.b Water: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 (C-agenda NLG 11-01-2021)

De provincie wil de kwaliteit van buitenzwemwater verder verbeteren. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor opnieuw subsidie beschikbaar. De Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater 2019 wordt opnieuw opengesteld met een plafond van €180.000. Beheerders van buitenzwemwater kunnen deze subsidie aanvragen.

Dossier 5084 voorblad

Bijlage 1 UvR Waterkwaliteit subsidieplafond en openstelling

Bijlage 2 UvR subsidie verbetering kwaliteit zwemwater NH 2019

Brief aan PS over openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019.pdf

14.c Visserij: Bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' (C-agenda NLG 11-01-2021)

GS zijn de bestuursovereenkomst ‘Verduurzaming visserij IJsselmeergebied’ aangegaan met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. In de overeenkomst staan afspraken over de taakverdeling, verantwoordelijkheden en financiële bijdragen ten aanzien van de vermindering van het aantal visserijvergunningen en de uitvoering van flankerend beleid voor de beroepsvissers.

Dossier 5116 voorblad

Bestuursovereenkomst IJsselmeer.pdf

Brief aan PS over bestuursovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied.pdf

14.d Water: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds (C-agenda NLG 11-01-2021)

In 2016 heeft de provincie de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland geëvalueerd. De provincie heeft onderzocht of het nuttig en noodzakelijk is om deze subsidie opnieuw te evalueren. Dit blijkt niet het geval. Aanbevolen is de subsidie in 2024 weer te evalueren.

Dossier 5153 voorblad

Rapport opvolgingsonderzoek subsidie Cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland 26-11-2020 DEF.docx

Brief aan PS over opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.pdf

15 C-agenda dierenwelzijn

15.a Dierenwelzijn: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening (C-agenda NLG 11-01-2021)

In december 2018 hebben Provinciale Staten besloten om nieuwvestiging, uitbreiding van en omschakeling naar geitenhouderij te verbieden vanuit de voorzorg voor de volksgezondheid. Hiertoe zijn regels opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Op 21 oktober 2020 zijn deze regels en de gevolgen ervan voor de geitenhouderij besproken met Noord-Hollandse geitenhouders. In de brief worden de conclusies uit het gesprek en vervolgacties benoemd.

Dossier 4958 voorblad

Brief aan PS over gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in PRV.pdf

15.b Dierenwelzijn: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren (C-agenda 11-01-2021)

In het coalitieakkoord is aangegeven dat er middelen beschikbaar worden gesteld voor de ondersteuning van opvangcentra voor wilde dieren. In dit kader is €100.000 beschikbaar gesteld voor een uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren. Deze subsidie ondersteunt de centra bij het voorkomen van noodzaak tot zorg voor wilde dieren, het ophalen van donaties en het werven van vrijwilligers.

Dossier 5270 voorblad

Uitvoeringsregeling Subsidie Communcatie Opvangcentra Wilde Dieren.docx

Brief aan PS over uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021.pdf

Brief aan organisaties over uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021.pdf

16 C-agenda Algemeen

16.a MRA: Maandelijks-MRA-Raads-en-Statenleden-Bericht-editie-44 (C-agenda alle commissies januari 2021)

Maandelijks-MRA-Raads-en-Statenleden-Bericht-editie-44.pdf

Provincie Noord-Holland

Agenda Natuur Landbouw & Gezondheid

Datum	11-01-2021
Tijd	13:15 - 17:00
Locatie	Online vergaderomgeving
Voorzitter	Nicole van der Waart
Omschrijving	I.v.m. de maatregelen omtrent het Corona-virus is deze commissievergadering online in een digitale vergaderomgeving. De vergadering online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl Ook is het mogelijk om digitaal in te spreken in de vergadering. Het is ook mogelijk een schriftelijke bijdrage vooraf te geven. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A-agenda of B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 8 januari) bij de commissieadviseur Susanne Neeskens: neeskenss@noord-holland.nl. Let op: de vermelde starttijden van agendapunten zijn richttijden. Als er geen of weinig insprekers zijn voor het inspreekhalfuur, dan kan een agendapunt eerder beginnen. De publieke tribune is tijdelijk gesloten. Belangstellenden wordt verzocht de commissie online te volgen via: https://noord-holland.stateninformatie.nl. De vergadering terugkijken kan ook.

1 13:15	**Opening en mededelingen**
2 13:20	**Inspreekhalfuur**
3 13:50	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda**
4 13:55	**A-agenda Visies (Voedsel / Biodiversiteit)**

Provincie Noord-Holland

4.a **Voedselvisie**

4.c **Vaststelling Masterplan biodiversiteit**

5 **Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)**
15:35

6 **B-agenda Water**
15:40

6.a **Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 (B-agenda NLG 11-01-2020)**

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Na bespreking in de commissie zullen GS besluiten over het ontwerp programma dat ter visie wordt gelegd.

6.b **Water: Afhandeling Motie 109 2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort (B-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over het voorstel om motie 109-2017 als afgedaan te beschouwen. Als provincie Noord-Holland nemen wij onze verantwoordelijkheid voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur (V&K). We brengen onze eigen assets op orde, participeren proactief of nemen regie in regionaal en nationaal projectteams en we zijn alert op signalen of er pilots V&K nodig zijn.

7 **Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)**
16:30

8 **B-agenda Landbouw**
16:35

8.a **Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona (B-agenda NLG 11-01-2021)**

Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen waarin zij Gedeputeerde Staten oproepen om, gelet op de coronacrisis, ondersteuning van land- en tuinbouwers door de provincie Noord-Holland te onderzoeken. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

9 16:55 **Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)**

10 **C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)**

10.a **Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming wat ontbreekt in Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.b **Natuur: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In dit Convenant worden afspraken tussen 11 partijen vastgelegd die tot doel hebben om het risico op vogelaanvaringen rond vliegveld Schiphol te verkleinen. Het Convenant is een voortzetting van een convenant dat in 2018 is afgelopen.

10.c **Stikstof: Instelling Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) en wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten stellen het Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) in. Daarvoor moet de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland worden gewijzigd, die gaat over vergunningverlening van activiteiten die tot stikstofuitstoot leiden. Het instellen van dit boekhoudkundige systeem is een eerste (juridische) stap om uiteindelijk stikstofruimte te kunnen uitgeven voor nieuwe projecten. Pas in het voorjaar 2020 beslissen de provincies en het Rijk over de spelregels voor het uitgeven van deze stikstofruimte.

10.d **Faunabeer: Verlenging Ganzenbeheerplan 2015-2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde

Provincie Noord-Holland

Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

10.e **Natuur: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Op grond van Europese regelgeving blijkt het nodig om de lopende subsidiebeschikkingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te passen (te 'herbeschikken'). Hiermee wordt ook de mogelijkheid om agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het Natuurnetwerk Nederland uit te voeren, verlengd tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in werking is getreden. Dit is voorzien op 1 januari 2023.

10.f **Natuur: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Het college stemt in met de salderingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Blaricum, met daarin maatregelen die ervoor zorgen dat de bouw van een tijdelijk strandpaviljoen, de verplaatsing van een volleybalveld en de ophoging en verbreding van het recreatiestrand Voorland Stichtse Brug voldoen aan de voorwaarden van de provinciale Omgevingsverordening NH2020.

10.g **Bodem: Voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2021 voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 januari 2022. Dit doen we omdat we ook in 2021 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming. De Omgevingswet, waardoor deze bevoegdheid onder regie van gemeenten komt te vallen, is namelijk een jaar uitgesteld. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen gemeenten nog één jaar gebruikmaken van een subsidie bodemsanering die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. Daarnaast informeren we Provinciale Staten over de voortgang van de uitvoering van de afspraken die in het convenant staan.

10.h **Bodem: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

GS stellen voor de vierde keer de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 open. De regeling wordt om uitvoeringstechnische redenen gewijzigd. Deze regeling is onderdeel van het programma Bodem & Water waarin de provincie samenwerkt met de Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland en AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen in Noord-Holland. Het subsidieplafond bedraagt €290.000 verdeeld over de drie waterschappen. De financiering van de uitvoeringsregeling is afkomstig van deze waterschappen. De provincie is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de regeling en draagt de personele kosten hiervan.

10.i **Natuur: brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.j **Natuur: Sneakpreview Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.k **Stikstof: Brief GS aan PS inz. verkenning toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties (C-agenda alle commissies januari 2021; NLG leidend)**

Het college heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2020 toegezegd expliciet na te gaan op welke manier stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de Noord-Hollandse MKB-innovatie-instrumenten. Conclusie is dat stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de MKB-instrumenten.

10.l **Subsidies: Brief GS aan PS inz. evaluatie eenmalige subsidies 2020 (C-agenda NLG 11-1-2021 en EFB 18-1-2021)**

Conform de programmering van het Evaluatiekader Subsidies voor 2020 zijn drie eenmalige subsidies uit het subsidieregister van 2017 geëvalueerd. Het gaat om de subsidie voor de restauratie van Fort Liebrug, de subsidie voor groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer en de subsidie Duurzaam Watersysteem PARK21.

11 **C-agenda Landbouw**

11.a **Landbouw: Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg is bedoeld om binnen het Groene Uitweggebied een impuls te geven aan de verbreding van de

landbouw, de verbetering van de bewerkbaarheid van het agrarische land en de verduurzaming van de agrarische sector.

11.b **Landbouw: Nieuwsbrief LTO december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12 **C-agenda Recreatie**

12.a **Recreatie: Twiske-Waterland - agenda en stukken vergadering AB 3 december 2020 (C-agenda NLG 21-01-2021)**

12.b **Recreatie: Recreatieschap Spaarnwoude - agenda en stukken vergadering AB 17 december (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.c **Recreatie: Ondertekening Bestuursovereenkomst Basisvisie Recreatie Toervaartnet Nederland (BRTN) (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Noord-Holland is een waterrijke provincie met tal van mogelijkheden voor de watersport en waterrecreatie. Om de kwaliteit van het recreatievaarwegennet te garanderen, verlengt de provincie de deelname aan de geactualiseerde Basisvisie Recreatietoervaart Nederland t/m 2025.

12.d **Recreatie: Betuursmededeling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.e **Recreatie: Kadernota Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.f **Recreatie: Brief Toekomst Plassenschap Loosdrecht & Recreatieschap Stichtse Groenlanden (C-agenda NLG 11-01-2021)**

13 **C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)**

13.a **Gezondheid / Milieu: Convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

13.b **Gezondheid: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over de voortgang van de uitvraag naar zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven waarvoor GS bevoegd gezag zijn. De brief laat de voortgang zien t/m 10 november 2020.

Deze uitvraag gebeurt omdat de provincie Noord-Holland het belangrijk vindt om ZZS met voorrang aan te pakken. GS verwachten dat alle niet-afvalbedrijven uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren. De uitvraag bij afvalbedrijven en bij bedrijven met indirecte lozingen op het riool loopt langer door.

13.c **Omgevingsdienst: Nieuwsbrief OD NZKG december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2020)**

13.d **Milieu: Besluit op bezwaar wob-verzoek Nauerna (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Meer over de Wob is te vinden op www.noord-holland.nl/wob.

13.e **Gezondheid: Vervolg Kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel (betrekken bij programma Tata 2020-2050 NLG 11-01-2021)**

Tata Steel heeft een kosteneffectiviteitsonderzoek (KE-onderzoek) uitgevoerd naar methoden om de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) van de Pelletfabriek te verminderen. De Pelletfabriek moet onder andere voldoen aan een Europese Best Beschikbare Techniek voor de reductie van NOx. Op basis van de uitkomst van het KE-onderzoek en een juridische analyse gaat de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan Tata Steel de verplichting opleggen om NOx reducerende maatregelen te nemen. Deze maatregelen verlagen de uitstoot van NOx, maar daarnaast ook die van lood, fijn stof en van bepaalde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

13.f **Gezondheid / Milieu: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2021 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie Noord-Holland stelt een uitvoeringsregeling vast, met een subsidieplafond van € 49.176. Deze subsidie is er voor projecten die de bodem en het oppervlaktewater herstellen wanneer daar drugsafval gedumpt is. Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar. En verdeelt dit bedrag over de provincies op basis van het aantal drugsdumpingen in voorgaande jaren. Gedupeerden kunnen de subsidie aanvragen bij BIJ12. Zij handelen de aanvragen namens alle provincies af.

13.g **Gezondheid: Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie Noord-Holland heeft haar Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier Omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de Omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de Omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

14 **C-agenda Water / Visserij**

14.a **Water: Verlengen en wijzigen bestuursovereenkomst met waterschappen (C-agenda 11-01-2021)**

Om de biodiversiteit te bevorderen en de waterkwaliteit te verbeteren hebben de provincie en waterschappen besloten om de bestuursovereenkomst over agrarisch waterbeheer te verlengen tot en met 2025. Het agrarisch waterbeheer is een vorm van agrarisch natuurbeheer dat door agrarische collectieven wordt uitgevoerd en is onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma van de EU.

14.b **Water: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie wil de kwaliteit van buitenzwemwater verder verbeteren. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor opnieuw subsidie beschikbaar. De Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater 2019 wordt opnieuw opengesteld met een plafond van €180.000. Beheerders van buitenzwemwater kunnen deze subsidie aanvragen.

14.c **Visserij: Bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' (C-agenda NLG 11-01-2021)**

GS zijn de bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' aangegaan met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. In de overeenkomst staan afspraken over de taakverdeling, verantwoordelijkheden en financiële bijdragen ten aanzien van de vermindering van het aantal

visserijvergunningen en de uitvoering van flankerend beleid voor de beroepsvissers.

14.d **Water: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In 2016 heeft de provincie de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland geëvalueerd. De provincie heeft onderzocht of het nuttig en noodzakelijk is om deze subsidie opnieuw te evalueren. Dit blijkt niet het geval. Aanbevolen is de subsidie in 2024 weer te evalueren.

15 **C-agenda dierenwelzijn**

15.a **Dierenwelzijn: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In december 2018 hebben Provinciale Staten besloten om nieuwvestiging, uitbreiding van en omschakeling naar geitenhouderij te verbieden vanuit de voorzorg voor de volksgezondheid. Hiertoe zijn regels opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Op 21 oktober 2020 zijn deze regels en de gevolgen ervan voor de geitenhouderij besproken met Noord-Hollandse geitenhouders. In de brief worden de conclusies uit het gesprek en vervolgacties benoemd.

16 **C-agenda Algemeen**

16.a **MRA: Maandelijks-MRA-Raads-en-Statenleden-Bericht-editie-44 (C-agenda alle commissies januari 2021)**

Spreektijdregeling commissie NLG

Fractie	Vergadering van 4 uur
GroenLinks	16 minuten
VVD	15 minuten
D66	12 minuten
PvdA	12 minuten
OSNH *(5/9e deel)*	9 minuten
CDA	10 minuten
FvD *(3/9e deel)*	5 minuten
PvdD	9 minuten
PVV	9 minuten
SP	9 minuten
ChristenUnie	7 minuten
50+ / PvdO	7 minuten
Denk	7 minuten
Fractie Baljeu *(1/9e deel)*	2 minuten
GS (ca. 2/5e deel totaal commissie)	51 minuten

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
1	SP – De Groot	6a	Loggen	Regionaal Waterprogramma	**Vispasseerbare provinciale sluizen (bladzijde 12)** De provincie zal de komende jaren prioriteit geven aan de vispasseerbaarheid van een zestal sluizen. Voor de overige vier sluizen is er ofwel geen ecologische urgentie dan wel zijn er al vismigratievoorzieningen aanwezig. *Vragen:* • *Onlangs werd de Wilhelminasluis in Zaandam opgeleverd. Is de vispasseerbaarheid bij deze sluis niet in orde? Waarom is er bij de bouw van de sluis geen rekening gehouden met de vispasseerbaarheid? Welke maatregelen moeten getroffen worden? Brengt dit extra kosten met zich mee? Zo ja, hoeveel?* • *Over de Willem I- sluis in Amsterdam Noord staat een lovend artikeltje op internet. Er werden twee visvriendelijke barrières heropend. Er werden*	• In de Wilhelminasluis zijn rinketten aanwezig. Deze zullen worden aangevuld met een lokstroompomp. Deze lokstroompomp kon niet meer in het lopende project worden meegenomen. Kosten voor de lokstroompomp zijn ingeschat op €165.000. • De bestaande voorziening op de Willem I-sluis bestaat uit rinketten. Als extra maatregel om de passage te optimaliseren kan er een lokstroompomp bij de rinketten worden geplaatst of kunnen er loze schuttingen worden uitgevoerd. Kosten voor de lokstroompomp zijn ingeschat op €165.000. Loze schuttingen brengen geen extra investeringskosten met zich mee. • De maatregel die op de Koopvaardersschutsluis zal worden genomen om de vispasseerbaarheid te verbeteren is het uitvoeren van loze schuttingen. Dit heeft geen invloed op de renovatie. De Boerenverdrietsluis is niet

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					twee luiken in de sluisdeuren gemonteerd. Op de foto's is te zien dat de provincie Noord-Holland aanwezig was bij de feestelijke opening. Visserij Service Nederland had voor deze feestelijke aangelegenheid enkele trekvissen gevangen en deze op symbolische wijze uitgezet aan de andere kant van de sluis. Ik heb geen idee van welke datum dit verslag is, overigens. Zijn de destijds genomen maatregelen in het kader van de vispasseerbaarheid onvoldoende? Zo ja, waarom? Welke maatregelen moeten voor de Willem I- sluis extra getroffen worden? Brengt dit extra kosten met zich mee? Zo ja, hoeveel? • *De Koopvaardersschutsluis en de Boerenverdrietsluis (beiden in Den Helder) worden in 2021/2022 gerenoveerd. Worden tegelijkertijd maatregelen*	meegenomen in de haalbaarheidsstudie aangezien deze niet in ons beheer is.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					genomen voor de vispasseerbaarheid? Zo ja, welke maatregelen worden genomen? **Ammonium uit vuilstorten (bladzijde 25)** Ammonium kan uit vuilstorten doorsijpelen naar het grondwater en vervolgens naar het oppervlaktewater stromen. Rond een aantal storten zijn verhoogde ammoniumconcentraties gemeten. *Vragen:* • *Kunt u ons meedelen rond welke storten, geopend of reeds gesloten, verhoogde ammoniumconcentraties gemeten zijn?* • *Is er uitsluitend gemeten bij de storten die in beheer zijn bij de provincie Noord-Holland of ook bij de storten, geopend of reeds gesloten, die in beheer zijn bij de gemeenten Amsterdam, Alkmaar, Haarlem en Zaanstad? Kunt u*	• Verhoogde concentraties zijn gemeten rond ’t Horntje op Texel en de Loodijk in ’s Graveland. Uit deze stortplaatsen kan ammonium via het grondwater naar het oppervlaktewater percoleren. • Er is geen beeld van eventuele problemen elders. Dit is onderwerp van onderzoek dat uitgevoerd gaat worden. • Samen met de waterschappen wordt beoordeeld of doelen voor oppervlaktewaterlichamen significant worden beïnvloed. Dit gebeurt door te berekenen wat de bijdrage van de storten is aan de ammoniumbelasting van het

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					ons ook de metingen van de ammoniumconcentraties van de storten in beheer bij de vier gemeentes zenden? • *Hoe wordt bepaald of maatregelen nodig en mogelijk zijn? Kunt u ons dit uitleggen?* **Hoe verder?** Er staan veel vraagstukken en veel mogelijke maatregelen in het concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. *Vragen:* • *Worden op een later tijdstip de te nemen maatregelen afzonderlijk aan Provinciale Staten voorgelegd?* • *Komen er ook gezamenlijke sessies van Provinciale Staten, de waterschappen en de gemeenten, zodat de volksvertegenwoordigende organen het beleid met elkaar kunnen afstemmen?*	KRW-waterlichaam. Als blijkt dat KRW doelen worden overschreden door uitloging van ammonium uit de vuilstorten dan wordt bepaald welke maatregelen genomen kunnen worden. • In de meeste gevallen betreft het uitvoeringsmaatregelen die door GS worden uitgevoerd binnen de door PS gestelde kaders. In een aantal gevallen betreft het maatregelen waarover PS besluiten. Voorbeelden hiervan zijn het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden, het normeren van regionale waterkeringen en het (co)financieren van projecten buiten uitvoeringsregeling. • • Dit is GS niet bekend. PS en andere volksvertegenwoordigende organen

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						kunnen hiervoor indien gewenst zelf het initiatief nemen.
2	GL – Cardol		Loggen	**Concept Regionaal Waterprogramma**	1. Blz. 4: “Belangrijke bronnen (van te hoge nutriëntenconcentraties, rc) zijn historische en actuele emissies vanuit de landbouw, veenoxidatie, nutriëntrijke kwel en lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Een deel van deze bronnen is niet of nauwelijks beïnvloedbaar.” Vraag: welke bronnen zijn niet of nauwelijks beïnvloedbaar en waarom niet? 2. Blz. 5/6: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (initiatief LTO 2013) is gebaseerd op vrijwillige deelname agrariërs. Vraag: is er iets bekend over de deelname en de resultaten?	1. Van de genoemde bronnen zijn historische belasting vanuit de landbouw, veenoxidatie en nutriëntrijke kwel in mindere mate beïnvloedbaar dan actuele emissies vanuit de landbouw en lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Dit komt omdat de handelingsperspectieven er niet of in mindere mate zijn en/of veel tijd vragen. 2. In onze provincie krijgt dit momenteel vooral vorm door middel van het Landbouwportaal Noord-Holland. Op dit moment, januari 2021, hebben in totaal zo’n 1.400 agrariërs gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om gesubsidieerde verbetermaatregelen uit te voeren. De maatregelen worden uitgevoerd na advisering door een coach en betreffen bewezen

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					3. En vervolg op vraag 2: “Anno 2020 wordt gewerkt aan Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave. Waterbeheerders en agrariërs formuleren hierin per waterschapbeheergebied gezamenlijk de regionale wateropgaven en maatregelen voor zowel de landbouwsector als de waterbeheerder.” Is er al iets bekend over de gebiedsdocumenten? En is de provincie hier op enige wijze bij betrokken? 4. Blz. 8: “Deze aanpak (technische doelafleiding, rc) heeft geleid tot meer realistische doelen, die beter aansluiten bij de daadwerkelijke potentie van de KRW–waterlichamen.” Vraag: Betekent dit in alle gevallen dat de	technieken. In het Landbouwportaal is terug te vinden om welke maatregelen het gaat. 3. De gebiedsdocumenten met de wateropgaven per waterschapbeheergebied worden naar verwachting in de eerste helft van dit jaar afgerond. Daarna zullen deze documenten geconcretiseerd worden in uitvoeringsprogramma’s. De gebiedsdocumenten komen vooral tot stand in samenwerking tussen het waterschap en LTO. Wij verwachten dat de provinciale betrokkenheid groter is bij het opstellen van de uitvoeringsprogramma’s, bijvoorbeeld waar het gaat om het bevorderen van de integraliteit met andere beleidsopgaven en gebiedsprocessen en de financiering van maatregelen met POP-middelen. 4. Nee, de doelen kunnen zowel hoger of lager zijn dan de huidige doelen of gelijk zijn gebleven. De nieuwe doelen zijn de ‘optelsom’ van de huidige

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					ecologische doelen naar beneden zijn bijgesteld? 5. Blz. 10: “De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat het toelatingsbeleid en het gebruik van de betreffende stoffen landelijk worden bepaald.” Het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) bepaalt welke middelen in NL zijn toegestaan. Er is veel kritiek op de werkwijze, o.a. omdat het stapeleffect van diverse middelen niet wordt onderzocht. Vraag: Heeft de provincie mogelijkheden om invloed uit te oefenen –bijv. via IPO– op de werkwijze van het Ctgb? 6. Blz. 13: Het College kondigt een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt aan. Vraag:	toestand plus het effect van alle effectieve verbetermaatregelen 5. Nee de provincie heeft daar geen invloed op. Overigens is het stapeleffect ook een door het Rijk en het Ctgb zelf onderkend probleem. Wij wijzen u op de toezeggingen die de minister van landbouw in oktober jl. aan de Tweede Kamer heeft gedaan, n.a.v. een advies van het Ctgb; zie deze brief. 6. Nee, we zijn nog in de verkenningsfase waarbij we overigens niet alleen kijken naar stimulering van de biologische bollenteelt maar ook naar verduurzaming van de hele bollensector. Hierover zijn we in gesprek met waterschappen en brancheorganisaties. We bezien tevens de mogelijkheid om aan te sluiten bij landelijke veldlabs

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Kunt u al details geven over omvang en inhoud van dit programma, de start ervan en de financiering?	
3	CDA – Koning	4b	Rommel	Masterplan Biodiversiteit	4 b. Masterplan biodiversiteit - 1. Op pagina 14 wordt gesproken over graslandkwaliteit – wat is de definitie van graslandkwaliteit? 2. In kader van kringlooplandbouw worden boeren gestimuleerd om meer voedingstoffen/eiwit voor vee van eigen land te halen. Hoe staat dat in verhouding tot telen kruidenrijk grasland? 3. Pag 14 Provincie wil set indicatoren ontwikkelen om biodiversiteits ontwikkeling in agrarisch gebied te volgen. Gaat provincie aansluiten bij een	1. In het Masterplan biodiversiteit verstaan we onder graslandkwaliteit de mate van natuurlijkheid. Hoe natuurlijker, hoe hoger de kwaliteit in dit verband wordt benoemd. In de praktijk komt dit er op neer dat naarmate er meer soorten gras en kruiden in het grasland voorkomen het aantrekkelijker is voor meer diersoorten en daarmee de totale diversiteit aan soorten hoger is. 2. De kringloop landbouwgedachte gaat uit van het optimaliseren van de bedrijfsvoering en niet van het maximaliseren van de opbrengst. Zie ook https://www.boerenbusinessinbalans.nl/kennis/wat-is-kringlooplandbouw/. We zien juist dat kringloopbedrijven een goede mix kunnen realiseren tussen natuur en landbouw.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					landelijke opzet/project of gaat de provincie ook zelf indicatoren ontwikkelen en zo ja hoe dan? 4. Leveren BIMAG en nationale databank Flora en Fauna niet voldoende informatie voor volgen van biodiverstiteitsontwikkeling? Zo nee waarom niet? 5. In masterplan wordt gesproken over het herstellen van natuurlijke processen. Maar in NNN wil provincie nieuwe natuur realiseren en dat betekend ook dat er natuurontwikkeling plaatsvind op plekken waar die soort natuur nooit eerder is geweest. Hoe verhoud zich dat tot elkaar? 6. Waar wilt u agroforestry stimuleren? Op welke plekken in landschap?	Kringlooplandbouw is één van de speerpunten in de Voedselvisie. 3. We sluiten aan bij landelijke monitoring systemen, zowel omwille van efficiëntie (niet overal opnieuw het wiel uitvinden) als omwille van de vergelijkbaarheid van de uitkomsten. In de praktijk kan het voorkomen dat enkele provincies starten met een nieuwe monitoringmethode als experiment. De resultaten hiervan worden altijd tussen de provincies gedeeld en besproken en bij bewezen nut landelijk uitgerold. 4. Bimag is een onderdeel van het netwerk ecologische monitoring, dat de gegevens samen brengt in de NDFF. Andere onderdelen van dit netwerk richten zich op andere soortgroepen of aspecten dan BIMAG. In principe worden de resultaten van alle monitoringactiviteiten in de NDFF opgeslagen, zodat ze zo goed mogelijk toegankelijk en bruikbaar blijven. Onder andere de Living

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					7. P17- Document spreekt over aangepaste inrichting van landelijk gebied om te voorkomen dat de recreatiedruk op bestaande natuurterreinen verder toeneemt. Kunt u voorbeelden geven aan wat voor aanpassing van de inrichting van landelijk gebied wordt gedacht? 8. P-19 Er wordt gesproken over uitbreidingsdoelstelling voor beschermde soorten. Betekend dat dat provincie van beschermde soorten meer exemplaren wil dan er voorheen waren? Waarom? Waarom is behoud niet genoeg? Wanneer is de provincie tevreden? 9. U beschrijft overgang van zoet water naar brak water als nieuw natuurtype. Realiseert provincie zich dat behoud van voldoende zoet water ontzettend belangrijk is voor de toekomst van Nederland? Blijft de provincie zich	Planet Index wordt door het CBS berekend, gebaseerd op waarnemingen uit de NDFF. Hiermee kan de biodiversiteitsontwikkeling dus inderdaad worden gevolgd. De technische innovatie in de monitoring methoden gaat snel, en nieuwe mogelijkheden worden voortdurend getest, en indien bewezen nuttig ook in gebruik genomen. Een voorbeeld is de automatische beeldherkenning die het gebruik van camera's ineens veel makkelijker maakt. Ook environmental DNA biedt veel nieuwe mogelijkheden waardoor inventarisatie van bijvoorbeeld de noordse woelmuis eenvoudiger wordt om uit te voeren. Dit soort ontwikkelingen biedt kansen om beter of efficienter te monitoren, en zullen we dus ook altijd blijven volgen en toepassen indien nuttig en relevant. 5. Overal is natuur aanwezig of aanwezig geweest. Als het gaat om het omvormen van landbouwgrond tot natuurgebied, dan wordt een gebied meestal opnieuw ingericht. Het

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					sterk inzetten voor behoud van zoveel mogelijk zoet water? 10. Op bladzijde 22 gaat het over versterken van biodiversiteit in agrarisch gebied. Hoe ziet de provincie de relatie tussen het duurzaam versterken van biodiversiteit in agrarisch gebied en een daaraan gekoppeld verdienmodel voor een agrarisch ondernemer? Hoe ziet de provincie de relatie tussen duurzaam versterken van biodiversiteit en de verkoopprijs van agrarische producten op de markt? Hoe laat de provincie die relaties meespelen bij de uitwerking van het plan? 11. Hoeveel procent van de oppervlakte van Noord-Holland bestaat uit particulieren tuinen?	kan zijn dat de nutriëntenrijke bovengrond wordt afgegraven, waardoor andere abiotische omstandigheden ontstaan in het gebied, waar vervolgens een natuurlijk ecosysteem zich kan ontwikkelen. Het stimuleren van natuurlijke processen in deze betekent dat we ernaar streven dat de inrichting van deze gebieden zodanig is, dat de randvoorwaarden die hierdoor ontstaan passen bij volledige ecosystemen die thuis horen in een specifiek gebied. Een concreet voorbeeld is de inrichting van de Harger- en Pettemerpolders, inclusief het watersysteem. Voormalige landbouwgrond is heringericht, waardoor er weer ruimte ontstaan is voor brakke graslanden. Het natuurlijke proces hier is de opkwelling van brak grondwater (door de ligging achter de duinen alhier) waar in de nieuwe situatie soorten van profiteren die uniek zijn voor zilte ecosystemen. 6. We hebben geen analyse gemaakt waar we agroforestry willen stimuleren. In principe

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					12. Hoe gaat de provincie sturen op het versterken van biodiversiteit in particuliere tuinen? Komt daar een uitgewerkt plan voor?	kunnen agrarische ondernemers agroforestry toepassen, behalve in de door ons aangegeven beschermingsregimes (bijvoorbeeld in de weidevogelgebieden). Op dit moment zien we nog weinig bedrijven die agroforestry toepassen. Op de Boerderij van de Toekomst wordt er op grote schaal onderzoek naar gedaan. 7. Door ruimte te bieden aan fietsers en wandelaars in het landelijk gebied, en de inrichting van het landelijk gebied aantrekkelijk te maken voor recreanten bijvoorbeeld door de toevoeging van landschapselementen kan het aantrekkelijker worden om ook buiten de natuurgebieden te recreëren. 8. De uitbreidingsdoelstelling zoals die op deze pagina wordt bedoeld is in het kader van Natura 2000. In de aanwijzingsbesluiten van het Rijk waarin deze gebieden werden aangewezen is ook opgenomen met welke

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						doelstelling de gebieden zijn aangewezen als Natura 2000 gebied. De primaire doelstelling van het natuurbeleid is om de soorten in een goede staat van instandhouding te brengen. Voor een deel van de soorten waarvoor de Natura 2000 gebieden zijn aangewezen geldt dat deze staat van instandhouding nog niet goed is. Daarom geldt er in die gebieden voor die soorten een uitbreidingsdoelstelling. Voor elk Natura2000 gebied is een beheerplan gemaakt waarin is uitgewerkt hoe de beoogde doelstellingen behaald kunnen worden. Een beheerplan is gemaakt voor een periode van zes jaar. In veel beheerplannen van de eerste ronde, dus de eerste zes jaar, is gekozen voor het afstemmen van het beheer op het behoud van de situatie ten tijde van het aanwijzingsbesluit. In de tweede beheerplanperiode kan er dan gewerkt worden aan de oorspronkelijke doelstelling in het aanwijzingsbesluit – zo nodig dus een uitbreiding van de soorten die in het besluit

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						staan. De provincie is tevreden als de doelen in de Natura 2000 gebieden zijn behaald. 9. Ten gevolge van de klimaatverandering wordt het behoud van voldoende zoet water steeds moeilijker. We zijn ons daar terdege van bewust. Daarom hebben we samen met het Hoogheemraadschap HHNK een klimaatstresstest laten uitvoeren voor het gebied ten noorden van het Noordzeekanaal. Verdroging en zeespiegelrijzing kunnen tot gevolg hebben dat het brakke kwelwater meer dominant wordt op verschillende plekken in de provincie. In de toekomst wordt het noodzakelijk te kiezen waar het steeds schaarser wordende zoete water beschikbaar gesteld wordt. In gebieden waar het onmogelijk blijkt om voldoende zoet water aan te voeren, zou brakke natuurontwikkeling dan een mogelijke invulling kunnen zijn. Uiteindelijk zal dit maatwerk zijn waarin het Hoogheemraadschap en provincie met de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						gebruikers van het water in moeten samenwerken. 10. Deze vraag raakt aan True Pricing, er wordt al studie gedaan naar True Pricing door het Rijk en door andere provincies (https://www.wur.nl/nl/nieuws/Onderzoek-Echte-en-Eerlijke-Prijs-duurzame-producten-van-start.htm#:~:text=Deze%20publiek%20private%20samenwerking%20(PPS,bereid%20is%20extra%20te%20betalen. Dit project maakt inzichtelijk wat de prijs is van duurzame voedselproducten voor iedere stap in de keten. Zo draagt het bij aan de transitie van onze voedselproductieketen van vooral financieel efficiënt naar maatschappelijk inclusief met duurzaam, eerlijk en betaalbaar voedsel voor iedereen). De komende periode (Q1) verdiepen wij ons verder in deze studies en zullen u per brief

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						over het uitvoeringsplan van de Voedselvisie nader informeren. 11. Die berekening hebben we niet gemaakt. 12. De bijdrage van particuliere tuinen aan biodiversiteitsontwikkeling in de bebouwde omgeving is van groot belang, wij zien dat echter als de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten. Om die reden maken wij hiervoor geen uitgewerkt plan. Wel werken we aan een netwerk met gemeenten waarin we gemeenten willen ondersteunen bij het voeren van hun biodiversiteitsbeleid. Daar kan bij horen dat zij burgers overtuigen van het nut van biodiversiteit in eigen tuin. Ook ons platform Groen Kapitaal verzamelt goede voorbeelden met als doel organisaties en particulieren te overtuigen van de noodzaak om in actie te komen.
4	CDA – Koning	6a	Loggen	Waterprogramma	6a Waterprogramma –	- Nee de voorgestelde doelen voor de periode 2022-2027 zijn realistischer dan de vigerende doelen. Ze zijn afgeleid van de

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Pag 3 - Geen enkele van de KRW doelen is bereikt. Nu blijkt dat bronnen nauwelijks beïnvloedbaar zijn. Betekend dit dat de doelen te hoog gesteld zijn? Oftewel, zijn de doelen realistisch? Is bij het vaststellen van de doelen voldoende rekening gehouden met het feit dat er ook voedsel geteeld moet worden voor toenemend aantal inwoners in Nederland en op de wereld? Hoe is daar rekening mee gehouden?	huidige toestand plus het effect van alle effectieve verbetermaatregelen. - Bij de afleiding van de ecologische doelen zijn, conform de KRW, maatregelen buiten beschouwing gebleven die een significant negatief effect zouden hebben op functies, zoals de landbouwfunctie. Er is dus zeker rekening gehouden met een sector die voor Noord-Holland en Nederland van groot belang is.
5	PvdD – Kostic	3		Strategische Agenda	1. De commissie heeft verzocht om o.a. een evaluatie van het programma Groen Kapitaal. Wanneer komt die? 2. De commissie heeft aangegeven dat er behoefte is aan meer informatieve en inzicht in wat er binnen de provincie gebeurt aan de bomenbalans bij projecten.	1. Groen Kapitaal is vastgesteld door GS als een “aanpak” gericht op netwerkvorming en kennis delen en beschikt dus ook alleen over “procesbudget” van € 100.000,- voor communicatie, netwerkactiviteiten en inzet expertise op kennisvragen om koplopers die slimme combinaties maken tussen versterken biodiversiteit en andere maatschappelijke doelen gericht verder te helpen. Groen Kapitaal is geen programma met gerichte

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
				3. (Olthof)	Wanneer krijgen we hier een rapport over? 3. VTH-taken: “In 2020 wordt verkend waar de implementatie van de Omgevingswet en uitvoerings- en handhavingstaken elkaar kruisen, versterken, of waar samenwerking nodig is. De resultaten hiervan komen in een integraal document met daarin een visie voor de uitvoering en handhaving (door de omgevingsdiensten) en hoe dit kan bijdragen aan de beleidsdoelen van de provincie.” Is dit document er al? Zo niet, wanneer krijgen wij het? 4. Welke concrete, structurele stappen worden precies ondernomen om het doel van volledig natuurinclusieve landbouw tegen 2030 daadwerkelijk te realiseren? Wanneer, hoe en hoe vaak wordt geëvalueerd of we op de juiste weg zitten en snel genoeg	doelen en bijbehorende middelen. Succes is voor een groot deel afhankelijk van de energie en inzet vanuit het netwerk. In die zin is het ook lastiger te evalueren. Groen Kapitaal is begonnen met fysieke kenniscafés en Groenlabs, toen het netwerk wat was gevormd is ook een digitaal platform opgericht. Belangrijkste doel is dat koplopers ons, elkaar en de juiste kennis kunnen vinden. Als indicator in de begroting hanteren we het bereik op social media, omdat het lastig is een betere indicator te bedenken, die ook nog eens relatief goedkoop te verzamelen is (in verhouding tot het beschikbare budget). Het platform en de diverse social media kanalen worden steeds beter gevonden, ondanks dat in 2020 weinig mogelijk was aan fysieke netwerkactiviteiten waarna we altijd een piek in bereik zien. De inzet is het bereik in 2021 gericht verder uit te bouwen, ondanks dat fysieke bijeenkomsten nog even niet mogelijk zijn. Ondertussen is natuurinclusieve

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					gaan? Hoe wordt de commissie daar precies bij betrokken? 5. Er is net een evaluatie uitgevoerd van het Waddenfonds. Uit de evaluatie is een aantal aanbevelingen gekomen en op basis hiervan is een update gemaakt van het Uitvoeringskader Waddenfonds. Straks beslist PS over de herijking van het Uitvoeringskader. In januari wordt het Uitvoeringskader al door het Dagelijks Bestuur (DB) vastgesteld. Om goed onze rol als controlerende en kaderstellende macht in te kunnen vullen, willen wij heel graag de resultaten van de evaluatie nog in januari en het Uitvoeringskader zodra vastgesteld door de DB toegestuurd krijgen. Wanneer kunt u er uiterlijk voor zorgen dat wij 1. de evaluatie en 2. het nieuwe concept-Uitvoeringskader kunnen lezen?	landbouw expliciet onderdeel geworden van onze ambitie op verduurzaming van de landbouw, zoals uitwerkt in de Voedselvisie en het daarvoor recent nieuw gelanceerde “zusje” platform Boer&Bussiness in balans. Specifiek voor het Groen Kapitaal netwerk “groene gezonde leefomgeving” is als pilot in samenwerking met onze eigen provinciale sector O&I tweemaal een zogenaamde “netwerkevaluatie” gehouden via een hiervoor nieuw door provincie Zuid-Holland ontwikkeld instrument, waarbij het netwerk via een enquête gerichte feedback (ook kwantitatief) geeft. Hier een korte samenvatting uit de conclusie: Sterke punten van het netwerk zijn: Mensen vinden deelname aan het netwerk inspirerend en motiverend. Ze halen er nieuwe kennis uit, die hen helpt om te innoveren.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					6. Kunnen we wat betreft de Visie Recreatie & Toerisme zoals bij de Voedselvisie (maar dan met meer ruimte voor vragen) zo snel mogelijk bijv. een 80%-versie krijgen, voordat de eindversie wordt besproken in de commissie? 7. Tijdens de laatste PS is door GS toegezegd om een onderbouwing van de OD naar de commissie te sturen over hoe ze precies alle alternatieven (inclusief die aangedragen door de natuurorganisaties – zie ook inspraak van de natuurorganisaties in de laatste commissie NLG) voor de fundering van de tribunes voor de F1 (die recht doen aan de functie van het duingebied als leefgebied van beschermde diersoorten) hebben onderzocht en afgewogen. We zouden dit in de commissie bespreken in ieder geval voordat er een Wnb-ontheffing komt.	Het netwerk helpt de deelnemers om nieuwe verbindingen te leggen en bestaande relaties te versterken. Het netwerk heeft voldoende daadkracht. De belangrijkste aandachtspunten voor het netwerk zijn: De samenstelling van het netwerk is nog niet optimaal, met name het ontbreken van de zorgsector is een aandachtspunt. De opbrengsten van het netwerk hebben een te klein bereik en de omgeving is nog niet voldoende bekend met het netwerk. Er is geen tot weinig bestuurlijke betrokkenheid bij het netwerk en haar activiteiten. Het budget voor de activiteiten van het netwerk is onvoldoende

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Kunt u ons z.s.m. de stukken toesturen?	Deze netwerkevaluatie is twee keer gehouden, de sterkte punten blijven, helaas de aandachtspunten ook. Het blijkt moeilijk om daar verbetering in te krijgen, deels is het ook inherent aan een pioniersfase van nieuwe netwerksamenwerking. In de Week van het Groene Kapitaal (september 2020) is een alliantie gesloten met het landelijke netwerk Alles is Gezondheid om te kijken of dat helpt de ontwikkelingen in het netwerk te versterken. Specifiek dit Groen Kapitaal thema – het belang van groen voor de gezondheid en daarmee ook een kans voor meer (betrokkenheid bij) biodiversiteit in de stad - is door Corona wel meer in de aandacht gekomen. In een onderdeel van de Regio Deal ZaanIJ (samenwerking met gemeenten Zaanstad, Amsterdam, Oostzaan en het Rijk) willen we hier meer over leren, nl. in een programma “groen en sociaal” gericht op gezonde groene wijken waar nu grote gezondheidsproblemen zijn. Hoewel het “sociale” aspect nu tijdelijk nog lastig is blijken

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						bepaalde kleine meer op groen en beweging gerichte activiteiten die gewenst zijn door de bewoners nu al wel mogelijk en wordt dit nu vorm gegeven. Denk aan gemarkeerde groene beweegroutes, waarbij nu zijn voorzien een natuureducatieroute vanaf de school Kleurenpracht naar het speelveldje in de wijk Peldersveld en een groene leefstijlroute in samenwerking met architect-kunstenaars die het ontwerp met de bewoners in de wijk Molenwijk maken. Tot slot is er landelijk een zogenaamde “lerende evaluatie” van het Natuurpact (IPO/Rijk), waarin maatschappelijke betrokkenheid ook is onderzocht. Ook hieruit blijkt dat de maatschappelijke aandacht wel groeiende is, maar dat het veelal nog in de kinderschoenen staat. Er wordt nu – als uitwerking van de gezamenlijke IPO/Rijk ambitie Nederland natuurpositief – gewerkt

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						aan een gezamenlijke Agenda natuurinclusief. Betrokkenen bij het landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel werken hier aan mee. Via het netwerk Infranatuur zijn wij daar als provincie Noord-Holland ook bij aangesloten, als wegbeheerder proberen we zelf “groene koploper” te zijn. 2. In het algemeen geldt dat bij het kappen van bomen bij projecten Paragraaf 4.1.3 Houtopstanden en herbeplanting van de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 (OV NH2020) van toepassing is. Hoofdstuk 4 van de Wet Natuurbescherming (WNB)vormt hiervoor de grondslag. Deze paragraaf regelt dat vellingen tijdig moeten worden gemeld en dat een herplantplicht geldt. De omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) voert dit beleid namens de provincie uit. Bijgaand treft u een overzicht aan van de OD NHN van de meldingen van

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						2018 tot medio 2020. In al deze gevallen vindt dus herplant plaats. NB. Niet opgenomen zijn vellingen binnen de bebouwde kom of van rijbeplantingen langs wegen van minder dan 20 bomen of houtopstanden van minder dan 10 are op erven en in tuinen, omdat daar de provinciale regels niet voor gelden. Herplant gebeurt tot nu toe niet voor projecten waarvoor een vrijstelling geldt. De WNB geeft een vrijstelling voor omvorming van bos naar een andere natuurtype binnen de Natura 2000-natuurgebieden; de provincie heeft daar een vrijstelling aan toegevoegd voor maatregelen die plaatsvinden ter realisatie van het beheertype zoals dat voor de betreffende locatie is opgenomen op de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan. Hieronder treft u aan om welke locaties dat in de periode 2018-2020 ging.

					Technische vragen			
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord		
						LOCATIE:	2018	2019	2020
						AWD: OEVERZONE NOORD-OOSTKANAAL	0,1 hectare		
						NHD: DOORNVLAK	5,0 hectare		
						NHD: MIENT	0,7 hectare		
						NPZK: DRONKENDEL			3,9 hectare
						NPZK: HEILIGELAND	2,57 hectare		
						NPZK: GAAIENBOS		1,25 hectare	

					Technische vragen				
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord			
						NPZK: MIDDENDUIN	2,3 hectare		
						NPZK: ESDOORN			
						SD: DR. VAN STEIJNBOS			7,6 hectare
						TOTAAL:	**10,67 hectare**	**1,25 hectare**	**11,5 hectare**
						3. Dit document wordt in het eerste kwartaal van 2021 afgerond en zal dan worden toegezonden. Dit zal een actualisatie zijn van de Beleidsnota uitvoering en handhaving Noord-Holland 2020. Door het uitstel van de invoering van de Omgevingswet naar 1 januari 2022, is ervoor gekozen om een totaal herziene visie voor de uitvoering en handhaving (door de omgevingsdiensten) aan het eind van 2021 vast te stellen. Zo borgen we dat deze visie zo goed als			

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						mogelijk aansluit bij de veranderingen die de Omgevingswet met zich meebrengt. 4. Voor de uitvoering van de Voedselvisie maken wij een voorstel in Q1 van 2021. Wij zullen u daarover per brief informeren.In 2024, halverwege de termijn van de Voedselvisie, vindt er een beleidsevaluatie plaats. Hiervoor gebruiken wij de jaarlijkse monitoringsgevens en de 'lessons learned' vanuit de projecten en activiteiten. De beleidsevaluatie kan resulteren in een actualisatie van de Voedselvisie in 2025. In Figuur D. Tijdbalk Voedselvisie 2020-2030 is een weergave opgenomen van het verloop in tijd van de Voedselvisie van de start in deze collegeperiode tot aan de eventuele actualisatie van de visie in 2025. De commissie wordt in 2022 via een tussentijdse rapportage geïnformeerd over de voortgang van het uitvoeringsplan. In 2024 vindt er een beleidsevaluatie plaats over de behaalde resultaten tot dan toe. Er wordt een advies geschreven over de verdere

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						voortgang voor de periode 2025–2030. De staten worden in 2024 gevraagd of zij met het gegeven advies kunnen instemmen. 5. De Evaluatie Waddenfonds kan na de bespreking in het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds (DB) verstrekt worden. Het DB is opdrachtgever van de evaluatie. Wanneer het DB de Evaluatie heeft vastgesteld, gepland op 29 januari 2021, is de Evaluatie daarmee openbaar. Voor het Uitvoeringskader Waddenfonds ligt het anders. Deze wordt door Algemeen Bestuur Waddenfonds (AB) vastgesteld en is tot die tijd een concept. Niet eerst dan na vaststelling door het AB kan dit openbaar worden. De bespreking in het AB vindt 26 maart 2021 plaats. Dat laat onverlet dat de AB-leden van provincie Noord-Holland ook andere de Statenleden van Noord-Holland kunnen meenemen in de voorbereiding naar de bespreking in het AB.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						6. ‘in september jl. heeft uw commissie reeds een presentatie gekregen over de 80%-versie van de Visie R&T. Daar was toen ook de mogelijkheid voor het stellen van vragen. We gaan met de griffie in overleg hoe we de commissie kunnen betrekken in het vervolg van het traject tot vaststelling van de visie R&T’ 7. In PS is door de gedeputeerde gezegd dat de Wnb-ontheffing voor besluitvorming in de commissie wordt besproken indien dat mogelijk/haalbaar is. Bij de OD NHN is nagegaan of het mogelijk is het besluit inzake de ontheffing uit te stellen. Gebleken is dat de termijn eind december verliep waardoor er nu zo spoedig mogelijk besluitvorming moet volgen. We zijn met de OD in gesprek over de gevolgen van uitstel van besluitvorming. De OD is bezig met het memo inzake de onderbouwing t.b.v. de commissie NLG.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						Voorafgaand aan de commissie NLG (15 maart) zal er een technische briefing worden gehouden (zoals is toegezegd) met als onderwerpen: 1. Algemeen: VTH stelsel en de rol van de OD (incl. contra-expertise) 2. Specifiek: Afweging door de OD van de alternatieven inzake tribune/asfaltgranulaat. Hoe is dat in casu gebeurd?
	Kostic - PvdD	4	Zaal	Voedselvisie	Agendapunt 4. Voedselvisie 8. “Het platform geeft ons de mogelijkheid om goed inzicht te geven in wat er gebeurt en om in contact te blijven met belangrijke stakeholders.” (Voordracht Voedselvisie) Wordt bij het verdere verloop van activiteiten en bijvoorbeeld verdere specificering van criteria en indicatoren contact gehouden met	Zie bijlage

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					dierenbeschermings-, milieu- , natuur- en klimaatorganisaties? 9. GS heeft meerdere malen uitgesproken provinciaal beleid rekening te houden met dierenwelzijn. Dat is laatst nog heel expliciet uitgesproken tijdens de behandeling van de Kaderbrief (juni 2020), waarbij we door een toezegging van GS een amendement hierover hebben aangehouden. Welke dierenwelzijnsorganisaties zijn precies om input gevraagd voor de Voedselvisie en wanneer is dat precies gebeurd (datum)? Of gaat dan nog gebeuren (wanneer)? 10. “Verder kon iedereen via het emailadres VitaalLandelijkGebied@noord-holland.nl input toesturen.” (Voordracht Voedselvisie)	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					a) Kunt u opsommen welke activiteiten precies zijn ondernomen om (diverse groep) mensen te laten weten dat ze input kunnen leveren voor de Voedselvisie? Hoe is geprobeerd om ook organisaties en burgers te betrekken die normaal gesproken niet snel aan tafel zitten en input leveren? b) Hoeveel mensen hebben de relevante informatie gezien (voor zover te achterhalen via bijv. social media analyse van de betreffende berichten, aantal kijkers van betreffende YouTube filmpjes, en bezoek van het betreffende gedeelte van de website). Is social media budget ingezet om die boodschap te verspreiden? c) Hoeveel mensen hebben gereageerd?	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					11. “Eind oktober hebben wij alle experts, geïnteresseerden en netwerkpartners een conceptversie van de Voedselvisie gemaild met het verzoek om hun feedback.” (Voordracht Voedselvisie a) Welke experts zijn precies geraadpleegd en hoe zijn ze geselecteerd? b) Kunt u een lijst van die netwerkpartners toesturen? Horen Bionext, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en Caring Farmers daar ook bij bijvoorbeeld? 12. Kunt u ons een overzichtelijke, complete lijst sturen met alle organisaties die voor de input van de Voedselvisie zijn geraadpleegd? 13. “Te denken valt aan de problematiek van bodemdaling en de noodzaak om ruimte te bieden voor klimaatadaptatie, de urgentie	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					om de biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid te versterken en het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector, die opereert in een betere balans met zijn leefomgeving". (Voordracht Voedselvisie) Wat wordt precies bedoeld met het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector? Wat wordt met die ruimte bedoeld en wat met 'sterke' agrifoodsector? 14. "..gelet op de toenemende maatschappelijke discussie over de manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren die het milieu, de bodem, de omgeving, het klimaat, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer zelf onder druk zet." (Voordracht Voedselvisie)	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					Klopt het dat in deze opsomming over maatschappelijke discussie per ongeluk 'dierenwelzijn' is weggelaten? Want die discussie is wel heel nadrukkelijk aanwezig afgelopen jaren. 15. We willen naar een natuurinclusieve, diervriendelijk, regeneratieve landbouw. Maar om daar te komen moeten we eerst een beeld hebben van de huidige landbouw in Noord-Holland. Dat wordt in de Voedselvisie nergens geschetst. Kunt u een beeld schetsen van de huidige landbouw in Noord-Holland en dat toesturen (als niet voor commissievergadering, dan in ieder geval ruim voor behandeling van Voedselvisie in PS), waarin in ieder geval (maar niet alleen) de volgende cijfers aan bod komen over:	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					- hoeveel procent van land in de provincie wordt ingenomen door landbouw; - aantal en percentage gangbare landbouwbedrijven vs. biologisch, met onderscheid tussen bijv. veehouders, akkerbouwers en sierteelt; - hoeveel intensieve veehouderijen zijn er in Noord-Holland, hoeveel dieren worden daar jaarlijks gehouden en in welke gemeenten zijn deze veehouderijen te vinden; - hoeveel procent van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor veevoer en hoeveel voor veehouderij; - hoeveel procent van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor plantaardige eiwitten voor menselijk consumptie.	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					16. Het is immers algemeen bekend dat intensieve veehouderijen om meerdere redenen onwenselijk zijn en dat we gigantische stappen kunnen zetten op gebied van klimaat, natuur, milieu, dierenwelzijn als we die intensieve vee-industrie afbouwen. Wetenschappers en burgers vragen erom en ook vele politieke partijen. In Noord-Holland zou het juist makkelijker kunnen, omdat hier minder vee-industrie is dan in sommige andere provincies. Zijn er doelen om te werken aan afbouw van de vee-industrie in Noord-Holland? 17. “Het transport kan een flink deel van elders bespaarde impact weer tenietdoen. Denk aan producten die op andere continenten in het seizoen zijn en hier naartoe worden vervoerd.” (Voedselvisie)	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					a) Kunt u precies aangeven op welke bronnen u zich hier baseert? Kunt u aangeven welke producten die niet in Nederland, maar wel elders in het seizoen zijn en uit die “seizoenslanden” worden ingevoerd, minder duurzaam zijn dan diezelfde producten uit (kassen van) Nederland? b) Klopt het lokale producten niet altijd duurzamer zijn dan die uit buitenland (zoals o.a. MIlieucentraal stelt)? 18. In de Voedselvisie wordt (terecht) het belang van meer lokaal eten benadrukt. Tegelijkertijd moet er geen misverstand bestaan: het is wat betreft onze voedselvoetafdruk bijvoorbeeld nooit beter om rundvlees van de koe om de hoek te halen, dan kikkererwten(burgers) (of andere plantaardige opvolgers) uit bijv. Spanje.	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					a) Bent u ook bekend met het feit dat het véél meer uitmaakt maakt veel meer uit -wat- je eet (plantaardig, seizoensgebonden), dan -waar- het vandaan komt (zie hier)? b) Wordt daar rekening mee gehouden in verdere uitvoering van de Voedselvisie en communicatie? 19. Bij marketing is een van de inzetten: “bewustwording rondom voedselverspilling, het consumeren van een duurzaam* menu (seizoensproducten) en de negatieve effecten die het huidige voedselsysteem heeft op de omgeving; Bijvoorbeeld met behulp van nudging: de consument bewust laten zijn van zijn gedrag, zonder belerend te zijn. Veel consumenten weten niet hoe zij duurzamer kunnen eten.”	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Wordt hiermee ook nudging/bewustwording richting meer plantaardig consumeren bedoeld? 20. “Sociaal perspectief: Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving.” Worden met de ‘effecten op omgeving’ ook logischerwijs ook de effecten op dieren bedoeld? 21. “Agrarisch ondernemers verdienen onze waardering.” Is die waardering onvoorwaardelijk? (Volgens de provincie en de insteek van de Voedselvisie via o.a. het sociale perspectief)?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					22. “Onderzoek in hoeverre (rest)stromen uit de Visserij kunnen worden ingezet in het sluiten van kringlopen.” a) Op welke stromen wordt hier precies gedoeld en waar bestaan ze uit? b) Visserij heeft ook e (zoals wetenschappelijk breed bekend) een desastreuze impact gehad op onze wateren, biodiversiteit en dierenwelzijn. Wordt met dit onderzoek ook gekeken naar een mogelijk ‘lock-in effect’, waarbij het gevaar is dat we mede-afhankelijk worden van het bestaan van visserij om onze kringlopen te sluiten? c) Hoe draagt deze Voedselvisie precies bij aan verminderen van schade die visserij met zich meebrengt?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					d) Wordt in het verdere proces en bij beoordeling van projecten ook rekening gehouden met de conclusies van de Raad van Dieraangelegenheden, die concludeert dat vissen wezens met gevoel zijn die pijn kunnen voelen en dat we meer rekening moeten houden met hun welzijn? 23. Voor een succesvolle voedseltransitie is samenwerking met andere overheden belangrijk. Vijf van de 12 provincies hebben zich tot nu toe verenigd in een gezamenlijk initiatief The Protein Cluster: Gelderland, Overijssel, Zeeland, Noord-Brabant en Flevoland. The Protein Cluster is een samenwerkingsverband (bedrijvennetwerk) waarin alle schakels van de keten (van boer tot supermarkt) actief samenwerken op het gebied van plantaardige eiwitten, om samen vlees- en zuivelopvolgers te ontwikkelen,	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					produceren of vermarkten. Hierdoor kan de hele keten van telers, verwerkers, logistiek, supermarkten tot aan de consument makkelijker aaneengeschakeld worden. Ondernemers kunnen zo hun ambities rond duurzaam eiwit beter en sneller realiseren. Dit past bij het huidige in de Voedselvisie beschreven idee van netwerkend samenwerken in Voedselnetwerk. Wordt door provincie dus overwogen zich aan te sluiten bij The Protein Cluster? Is dat wat op p.15 Voedselvisie wordt geïmpliceerd? 24. Klopt het dat de indicatoren van de onderdelen van het ecologisch perspectief (waaronder dierenwelzijn) later beter worden uitgewerkt? 25. Over het ruimtelijk perspectief:	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					a) Landbouw neemt nu al groot deel van Noord-Holland in. Wordt er vanuit het ruimtelijk perspectief straks ook gekeken hoe we ruimte efficiënter (plantaardig vraagt vaak om minder grond dan dierlijk) en eco-vriendelijk kunnen gebruiken? b) Het gebruik van ruimte door landbouw heeft invloed op het leven van (wilde) dieren, die steeds minder ruimte krijgen om zichzelf te zijn (natuurlijk gedrag te vertonen) en zich veilig te verplaatsen. Wordt daar straks actief over nagedacht bijvoorbeeld bij formulering van de KPI's? c) "In samenwerking met experts onder andere vanuit het ruimtelijke domein wordt verkend op welke manier er kan worden bijgedragen aan de ontwikkeling van een KPI op de ruimtelijke impact."	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					Worden daarbij ook dierenbeschermingsorganisaties om input gevraagd (gezien landbouw veel ruimte inneemt en veel invloed heeft op leefgebied van dieren)? 26. Bij het sociale aspect is de indicator voor 'maatschappelijke waardering' van de boeren aangegeven, maar geen indicator voor "de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving". Gaat de provincie samen met relevante experts kijken hoe dat beter kan worden uitgewerkt? 27. Vooral 'klimaatadaptatie' wordt als doel genoemd. Maar voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering is minstens zo belangrijk. Waar lezen we dat doel terug en hoe de Voedselvisie bijdraagt daaraan?	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					28. Nederland heeft de hoogste emissie van broeikasgassen (methaan en stikstofdioxide) per ha landbouwgrond, meer dan 4 keer het gemiddelde van de EU 27 landen. Op welke wijze draagt de Voedselvisie precies bij de vermindering van de genoemde broeikasgassen? Hoe wordt dat gemonitord? 29. De Voedselvisie verwijst vaak naar het belang van een “betaalbaar voedselsysteem”. a) Wat wordt daarmee precies bedoeld? b) Ecorys heeft berekend dat de kosten van de negatieve effecten van de huidige landbouw landelijk € 6 miljard / jaar bedragen. Dat is per provincie ongeveer € 500 miljoen. Daarbij komt nog dat burgers veel	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					bijdragen aan de subsidiëring van het huidige landbouwsysteem. Hoe worden de extra kosten voor de burger en samenleving meegerekend, als de provincie het heeft over 'betaalbaar'?	
	PvdD - Kostic	6a	Loggen	Regionaal Waterprogramma	Agendapunt 6a: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 30. De sportvisserij is zorgt voor gigantische loonbelasting van oppervlaktewater. Dit is heel schadelijk voor natuur, milieu en dieren. Er zijn afspraken gemaakt met de vissers om tegen 2021 (dit jaar dus) 30 % minder lood te gebruiken en daarna helemaal af te bouwen voor 2027. Aangezien de provincie tot nu toe de sportvisserij uit eigen keuze faciliteert, maar tegelijk wettelijk moet zorgen voor gezondheid, waterkwaliteit, natuur en milieu:	30. Naar wij aannemen doelt u hier op Green Deal "Sportvisserij Loodvrij" van 22 mei 2018. Wij kunnen u geen gegevens sturen over de voortgang van deze afspraken. De provincie is hierbij geen partij. 31. De provincie is slechts een van de partijen met verantwoordelijkheid voor een goede oppervlaktewaterkwaliteit. De rol van het Rijk en de waterschappen is groter dan die van de provincie. Wij pretenderen derhalve niet dat met dit programma alleen de doelen gehaald zullen gaan worden, wel leveren wij een bijdrage.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					kunt u precieze gegevens sturen over de voortgang van de afbouw van het loodgebruik? Is het doel van 30% in 2021 al gehaald? Zo nee, op hoeveel procent zit de sportvisserij precies? (deze gegevens hebben we nodig om het beleid van de provincie beter te kunnen controleren) 31. Dit programma loopt tot 2027. Tegen die tijd moeten we KRW-doelen hebben behaald. Onlangs heeft de Europese Commissie Nederland een tik op de vingers gegeven om het feit dat het te weinig doet om water te beschermen en te verbeteren en stikstofemissies naar water terug te brengen. De Commissie verwacht maatregelen die de transitie weg van de intensieve landbouw ondersteunen. De provincie is ook verre van op schema wat betreft KRW-doelen.	De kans dat er in 2027 meer doelen gehaald zullen zijn dan nu het geval is, is groot. Dat komt vooral omdat de waterbeheerders op basis van goede watersysteemanalyses voor de periode 2022-2027 meer realistische doelen hebben afgeleid dan de huidige doelen. Er worden geen tussendoelen gesteld. 32. Het programma wordt van medio mei tot en met eind juni ter inzage gelegd. Dit wordt in de huis-aan-huis bladen en op internet bekend gemaakt. 33. Voor uitvoering van het programma wordt gebruik gemaakt van bestaande exploitatiebudgetten uit de meerjarenraming. Deze zijn jaarlijks: OD3.1.1 Regionale keringen € 35.000 OD3.1.2 Primaire keringen € 279.000 OD3.2.2 Oppervlaktewater € 418.000

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					Hoe gaan we de KRW-doelen precies halen met dit programma, als we tot nu toe bijna geen vooruitgang hebben geboekt? Worden er tussendoelen gesteld? 32. “Bij in afdeling 3.4 Awb voorgeschreven terinzagelegging heeft, op grond van artikel 7.3, vierde lid van de Omgevingsverordening, iedere belanghebbende en ingezetene van de provincie de gelegenheid zijn zienswijze over het programma naar voren te brengen.” Wanneer wordt dit ter inzage gelegd? Hoe wordt er voor gezocht dat meer mensen bereikt worden? 33. Hoe is het bedrag dat geïnvesteerd wordt in dit programma precies onderbouwd? Zou meer geld helpen om de doelen te halen?	OD3.2.3 Grondwater € 449.000 Daarnaast wordt gebruikt gemaakt van een tweetal reserves en een voorziening die hierna verder worden toegelicht. **Reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling** Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling. In het bestedingsplan van de reserve is een bedrag van € 23 miljoen opgenomen voor meekoppelkansen bij de Markermeerdijken en € 4,5 miljoen voor bij overige projecten, met name ‘Kust op Kracht’ en de Afsluitdijk.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					34. De Omgevingswet stuurt op integrale aanpak. Duurzame ontwikkeling is een kerndoel dus het verbindende element in de Omgevingswet (MvT OW). Experts hebben hun zorgen geuit over de versplintering van bescherming van water in Nederland en het feit dat de toetsingskaders niet integraal genoeg zijn. Wat kan de provincie (in theoerie) daaraan doen? 35. a) Worden in het programma omgevingswaarden geformuleerd om bijv. KRW-doelen te halen? Waarom wel/niet? b) Klopt het dat de provincie omgevingswaarden voor bijv. water strenger mag maken? 36. Klopt het dat bestuurlijk toezicht door provincie wordt uitgevoerd en dat als waterschappen onvoldoende	**Reserve Groen** Bij het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! is besloten om een bedrag van € 21 miljoen extra uit te trekken voor NNN, waterkwaliteit en bodemdaling. Deze middelen zullen, verdeeld over een aantal jaren, in de reserve Groen worden gestort; voor een deel is dat reeds gebeurd. De volgende uitgaven zijn voor het thema oppervlaktewaterwaterkwaliteit voorzien: - Natuurvriendelijke oevers € 1.105.000 - Verbeteren vispasseerbaarheid € 550.000 - Uitvoeren KRW-pilot € 1.500.000 - Deelname Landbouwportaal € 1.345.000 - Cofinanciering integrale projecten € 2.500.000 **Voorziening grondwaterheffing** De voorziening Grondwaterheffing mag uitsluitend worden ingezet voor: maatregelen, direct verband houdende met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water; voor het

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					doen om waterdoelen te halen de provincie waterschappen daarop mag aanspreken? 37. “De bijdrage vanuit de landbouwsector om de emissies te verminderen, zowel van meststoffen als van gewasbeschermingsmiddelen, komt tot uiting in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Dit plan is een initiatief van LTO Nederland (2013).” Wat zijn hiervan precies de resultaten? 38. Er zijn grote zorgen rond mogelijke watertekorten en droogte. O.a. landbouw is een grote waterverbruiker. Welke maatregelen neemt de provincie op dit gebied precies?	grondwaterbeleid noodzakelijke onderzoekingen; het houden van een register ter zake van het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water; onderzoek naar en de vergoeding van schade. Eind 2019 bedroeg de hoogte van de voorziening € 2.013.210. Hiervan zal naar verwachting € 1.000.000 worden gebruikt voor onderzoeken grondwaterbeleid, zoals met name naar nieuwe drinkwaterwinningen en naar verzilting van het grondwater. In beginsel zijn de middelen, samen met de middelen die anderen investeren, voldoende om de doelen te halen. Doelen en maatregelen zijn in de KRW-cyclus namelijk op elkaar afgestemd. De verdere detaillering van toedeling van middelen zal plaatsvinden binnen de begrotingscycli in de planperiode.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					39. Kunt u een overzichtelijke lijst sturen van iedere organisatie die heeft bijgedragen aan het programma? 40. Zijn of worden straks ook organisaties als Bionext, Natuur en Milieu, Caring Farmers betrokken bij het programma en het verdere proces?	34. De provincie zorgt ervoor dat ze beleid en maatregelen goed afstemt met andere overheden. Dit gebeurt onder andere in regionale ambtelijke en bestuurlijke afstemmingsoverleggen. 35. a) Nee in het programma staan voor elk van de 89 oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland ecologische KRW-doelen maar dit zijn geen omgevingswaarden in de zin van de Omgevingswet. Omgevingswaarden kunnen alleen in de omgevingsverordeningworden opgenomen. De KRW-doelen zijn kaderstellend voor de waterschappen. In art. 4.4 BKL (Besluit Kwaliteit Leefomgeving) is te vinden welke KRW-maatregelen in een waterprogramma moeten worden opgenomen. Het BKL treedt samen met de Omgevingswet naar verwachting per 1 januari 2022 in werking. b) Ja dat is juist voor wat betreft waterkwaliteit, op grond van artikel 2.9 BKL.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						Wij zijn niet voornemens daar gebruik van te maken. Enerzijds omdat we in ons coalitieakkoord hebben afgesproken geen strengere normen te stellen dan de wettelijke normen en anderzijds omdat het halen van de bestaande KRW-doelen al moeilijk genoeg is. Voor zover wij weten is overigens geen van de andere provincies van plan van het genoemde artikel gebruik te maken. 36. Dit kan binnen de randvoorwaarden van de Waterwet. Hierbij wordt verwezen naar artikel 3.9 tot en met 3.12 van deze wet waarin onder andere het volgende staat: ‘Gedeputeerde staten kunnen, indien een samenhangend en doelmatig regionaal waterbeheer dat vordert, het bestuur van een waterschap een aanwijzing geven omtrent de uitoefening van bevoegdheden of de uitvoering van taken. 37. In onze provincie krijgt dit momenteel vooral vorm door middel van het

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						Landbouwportaal Noord-Holland. Op dit moment, januari 2021, hebben in totaal zo'n 1.400 agrariërs gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om gesubsidieerde verbetermaatregelen uit te voeren. De maatregelen worden uitgevoerd na advisering door een coach en betreffen bewezen technieken. 38. De provincie zorgt er samen met de waterschappen voor dat grondwatervoorraden niet uitgeput raken. Dit is verder uitgewerkt in paragraaf 3.3 'de waterbalans'. 39. Aan het programma hebben gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en buurprovincies bijgedragen (ex. art. 7.3 omgevingsverordening). Aan de in het programma genoemde maatregelen dragen daarnaast ook specifieke (gebieds)partijen bij 40. Zij zijn tot dusver niet direct betrokken bij het opstellen van het programma. In de

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						toekomst kunnen ze mogelijk een rol hebben bij specifieke maatregelen, zoals bijvoorbeeld via het Landbouwportaal.
	PvdD – Kostic		Olthof	Tata	Agendapunt Plan Tata 2020-2050 41. Welke concrete milieumaatregelen zijn nodig om aan de milieueisen te voldoen en de volksgezondheid te beschermen?	41. Aan welke milieueisen Tata Steel moet voldoen ligt vast in de vergunning en in wet- en regelgeving. Dit komt aan de orde in hoofdstuk 5 van het Programma Tata Steel 2020 – 2050 en in het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022. Aan deze formele eisen wordt voor een groot deel door Tata Steel voldaan. Als uit toezicht blijkt dat dit niet het geval is kan handhaving volgen. Welke eisen er precies gelden is voortdurend in ontwikkeling. De vergunningen van de belangrijkste fabrieken zijn bijvoorbeeld onderzocht, daar volgen aanscherpingen uit waar Tata Steel aan moet voldoen. Welke concrete maatregelen nodig zijn om aan de eisen te voldoen is aan Tata Steel zelf om te bepalen. Voor de overheid (en de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					42. Wat zijn hiervan de kosten?	omgeving) gaat er om dat er aan de eisen wordt voldoen. 42. De kosten zijn voor Tata Steel, het is afhankelijk van de precieze maatregelen hoe hoog deze kosten precies zijn. Wij kunnen dat niet exact aangeven. Voor de provincie is dit niet direct van belang, Tata Steel moet in beginsel ongeacht de kosten aan de geldende milieueisen voldoen. Hier kunnen alleen in bijzondere situaties uitzonderingen op worden gemaakt. Er zijn ieder jaar vaste kosten voor metingen, controles, onderhoud e.d. om aan de milieueisen te blijven voldoen. Aanvullende maatregelen kosten extra geld. Ter illustratie, met de recent aangekondigde investering is een bedrag van 300 miljoen euro gemoeid. Dit is voor een belangrijk deel (150 miljoen) ter bekostiging van een maatregel bij de Pelletfabriek waarvan de provincie in december heeft aangegeven dat de OD NZKG voornemens is deze verplicht op te leggen. Dit is dus een verplichte milieueis. Maar in het bedrag van 300 miljoen euro zitten ook kosten

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					43. Wat is de stand van zaken van de inventarisatie van de uitstoot van ZZS en wanneer is het volledige overzicht te verwachten? 44. Wat is de beperkende factor dat de Hisarna-fabriek pas in 2035 in bedrijf zou zijn?	voor maatregelen die niet zo zeer direct voortkomen uit formele milieueisen maar die wel bijdragen aan een gezondere en veilige IJmond. 43. Tata Steel heeft eind december 2020 de ZZS inventarisatie aangeleverd. Deze wordt nu beoordeeld door de OD NZKG (zie ook brief aan PS “Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen bij bedrijven”. Verzenddatum 26 november 2020, kenmerk 1139599/1520036). 44. Tot nu toe hebben verschillende proeven plaatsgevonden bij HIsarna. Er is vertraging ontstaan omdat er een vergunning nodig is voor de uitstoot van stikstof vanuit Hisarna. Dit moet intern worden gesaldeerd, de landelijke stikstofproblematiek en de daarbij horende vertragingen hebben ook HIsarna parten gespeeld. Belangrijker is echter dat HIsarna als techniek nog in ontwikkeling is alvorens HIsarna op industriële schaal kan worden ingezet en commercieel levensvatbaar is. Het is aan Tata Steel zelf om hierin de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					45. En wat is er nodig dát Hisarna in 2035 in werking is?	nodige stappen te zetten en het tempo te bepalen. 45. Zie het antwoord bij vraag 44.
	D66 – Strens	4b	Rommel	Masterplan Biodiversiteit	1. Pagina 15 - 4.3 Groene datastrategie: Gesproken wordt over 'ons open data beleid van groen data'. Moet dit beleid nog worden ontwikkeld als onderdeel van de groene datastrategie? Of is het voortzetting van staand beleid? Indien dat het geval is, graag een verwijzing naar dit beleid. 2. Pagina 17 - Handhaving planologische bescherming Eerder is aangegeven dat het Programma Natuurontwikkeling (PNO) als beleidsdocument zal vervallen. Waar is straks een	1. Dit betreft voortzetting van bestaand beleid, zoals weergegeven in de Datastrategie van provincie Noord-Holland. De verwijzing zal in de tekst worden opgenomen. 2. Dit overzicht is te vinden in het Programma Natuurontwikkeling, dat zal blijven bestaan om inzicht te geven in de voortgang van de uitvoering. De teksten over het natuurbeleid die tot nu toe in het PNO stonden zullen daar uit verdwijnen omdat dat anders zou overlappen met het Masterplan biodiversiteit. 3. Nee. 4. We inventariseren eerst wat er nodig is, daarna zoeken we het bijbehorende budget in eerste instantie binnen de bestaande groenbudgetten. Een deel van de middelen

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					overzicht te vinden van de natuurcompensatie projecten? 3. Pagina 21- Benutten nationale parken ten behoeve van draagvlak-verbreding voor versterking biodiversiteit Zijn er op dit moment al potentieel nieuwe Nationale Parken geïdentificeerd in Noord-Holland? 4. Pagina 32 - Intensivering van exotenbeheer Betekent een intensivering ook dat er vanuit de Provincie meer middelen ter beschikking worden gesteld voor de aanpak van invasieve exoten?	die voor het Masterplan zijn gereserveerd kan hier ook aan besteed worden.
	VVD – De Wit	4a	Zaal	Voedselvisie	• Voedselvisie: o Heeft u het Future of Food rapport voor mij?	Zie bijlage

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					o Kunt u een overzicht geven van de top-10 meest geproduceerde agrarische producten in Noord-Holland, en een top-10 voor meest geconsumeerde producten? En heeft u voor de top-10 geproduceerde producten een vergelijkend overzicht ten opzichte van productie in andere delen van de wereld qua impact op het klimaat, milieu en dierenwelzijn? o U schrijft dat het doel is om in 2030 natuurinclusieve landbouw de standaard te laten zijn. Hoe gaan we dit meten langs de genoemde definitie, en waar staan we nu? Wat betekent dit voor het ruimtelijk beslag van de agrarische sector in Noord-Holland? En wat betekent dit voor het productieniveau van de sector en de voedselvraag van de consument in Noord-Holland? o Kunt u een overzicht geven van alle	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					geraadpleegde/geconsulteerde partijen voor de totstandkoming van de Voedselvisie, verdeeld naar de beschreven 9 schakels? o Hoe is de betaalbaarheid van voedsel voor de consument meegenomen in de Voedselvisie? o "Een eerlijke prijs is een prijs voor een product waarbij de geleverde inspanningen van elke schakel in de keten eerlijk beloond worden, de consument niet meer betaalt dan nodig en er geenkosten afgewenteld worden op de maatschappij." Hoe en door wie wordt bepaald wat een eerlijke beloning is voor geleverde inspanningen? o Op pagina 22 staan criteria vermeld. Laten we ons verplaatsen in bijvoorbeeld een agrariër of transporteur uit Noord-Holland die wil bijdragen aan de ambities van de	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Voedselvisie. Wat moet ik dan doen om in aanmerking te komen, langs deze criteria? Hoe weet ik of ik aan die criteria voldoe?	
	VVD – De Wit	4b	Rommel	Biodiversiteit	• Masterplan Biodiversiteit: o Zijn er voorbeelden van het met de hand bestuiven van fruitgewassen (pagina 4)? Wat kost dat (economisch gezien) ten opzichte van bestuiving door bijen? o Wat is de invloed van het klimaat, bijvoorbeeld weersomstandigheden, op de biodiversiteit in Noord-Holland? Wat betekent dit voor de doelen uit het masterplan Biodiversiteit? o Kunt u een overzicht geven van alle geraadpleegde/geconsulteerde partijen voor de totstandkoming van het masterplan Biodiversiteit?	1. Handmatige bestuiving komt in ieder geval voor in China. 2. De bijdrage van wilde bestuivers aan Nederlandse fruitteelt is gekwantificeerd in een studie van Wageningen Universiteit. 3. In algemene zin is er nog een aantal interessante studies te noemen over de financiële gevolgen van biodiversiteitsverlies. 1. Handmatige bestuiving in China: De website http://www.biodiversiteit.nl/biodiversiteit-is-

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					o Effecten van ingezet (natuur)beleid op de biodiversiteit zijn vaak pas na (vele) jaren zichtbaar/meetbaar. Hoe is dit geborgd in de monitoring (vandaag iets doen, is over 10 jaar resultaat en dus tussentijds lastig te meten)? Heeft u een overzicht van de grote wijzigingen in beleid in het kader van biodiversiteit in Noord-Holland vanaf 1990, en hun (verwachte en daadwerkelijke) effecten op de biodiversiteit in Noord-Holland? Wat zegt de Living Planet Index ons in dat kader? o Hoe groot is het (negatieve) effect op de biodiversiteit in graslanden door de aanwezigheid van ganzenpopulaties (boven de streefstand)? o Wat is de verklaring voor de ongunstige stand van soorten in het	levensbelang/ecosysteemdiensten/bestuiving / geeft het volgende aan: “De opbrengst van bestuivingsdiensten van imkers aan fruiten groententelers bedraagt ca. 10 miljoen euro. In de Chinese provincie Sichuan hebben fruittelers zoveel bestrijdingsmiddelen gebruikt om appels aantastingvrij te houden, dat alle bijen zijn uitgestorven. Hierdoor moeten de telers de appelbomen met de hand bestuiven. Dit is uitermate tijdrovend en kostbaar. Het kost 20 personen 10 uur om 0,4 ha appelboomgaard te bestuiven. Omgerekend naar het arbeidsloon in de Verenigde Staten kost deze handmatige bestuiving ca. 9.000 dollar (6.500 euro) per ha.” 2. Bijdrage van wilde bestuivers aan Nederlandse fruitteelt

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					agrarisch gebied, zoals genoemd in de Rode Lijst zoogdieren? o Wanneer komen de resultaten van de monitoring ANLB van de gezamenlijke provincies beschikbaar (pagina 22)? o Wat wordt hiermee bedoeld: "Maar ook op de landbouwpercelen zelf kan ruimte voorbiodiversiteit gevonden worden. Bijvoorbeeld meer kruidenrijk grasland in agrarisch beheer. "? Is dit een ambitie om het aantal hectares grasland te vergroten en, zo ja, ten koste van wat?	Een onderzoek van Wageningen Universiteit naar de financiële bijdrage van bestuivers aan de opbrengst van de fruittelers concludeert oa: “Hoofddoel van het huidige onderzoek was het agronomisch en economisch kwantificeren van de bijdrage van honingbijen en wilde bijen aan twee belangrijke fruitgewassen: peren van het ras Conference en aardbeien uit de open teelt van het ras Elsanta. Uit ons onderzoek blijkt dat de bijdrage van wilde bestuivers aanzienlijk is: bij beide gewassen lijkt ongeveer een kwart van de nettowinst per hectare afhankelijk van wilde bestuivers”. Het rapport over dit onderzoek: https://edepot.wur.nl/381359 3. Overige bronnen over de financiële gevolgen van biodiversiteitsverlies

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						Een studie van PBL en DNB naar de risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector: https://www.pbl.nl/publicaties/financiele-sector-en-natuur-een-kruisbestuiving Een studie van WWF naar de economische consequenties van biodiversiteitsverlies: https://www.wwf.org.uk/globalfutures. 2. De invloed van klimaat op de biodiversiteit is aan bod gekomen in de klimaatstresstest die we hebben laten uitvoeren in 2020. https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/Mei_2020/Klimaatstresstest_invloed_klimaatverandering_op_landbouw_en_natuur/Verkorte_weergave_klimaatstresstest_Natuur_en_Landbouw.pdf Samenvattend is de verwachting dat klimaatverandering gevolgen zal hebben voor de biodiversiteit. Sommige veranderingen zoals verzilting kunnen voor specifieke natuurtypen juist kansen geven. Tegelijkertijd kan dezelfde verandering ook bedreigend zijn

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						voor het overleven van bossen met daarin boomsoorten die niet bestand zijn tegen droogte en verzilting. Ook de verspreiding van invasieve exoten kan onder invloed van klimaatverandering toenemen en leiden tot biodiversiteitsverlies. 3. ANV Waterland en dijken, ANV Hollands Noorden, Collectief NHZuid, Nederlands Agrarisch Jongeren Contact, Boerennatuur, Wageningen Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Clusius college, Amsterdam Green Campus, Wij.land, Provincie Flevoland.nl, Soortenorganisaties waar onder Vlinderstichting, Zoogdiervereniging, SOVON, Vogelbescherming, Floron, BLWG (mossen en korstmossen), Stichting Anemoon, Naturalis biodiversiteitscentrum, Waternet, PWN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Goois Natuur Reservaat, Federatie particulier grondbezit, Unie van Bosgroepen, Natuur en Miliefederatie NH, Recreatie Noordholland,

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						Clusius college, Bio-Noord-Holland, NLG Holland, Jan Jaap de Graeff, Natuurcollectief Enge Wormer, LTO, Hoogheemraadschap Rijnland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Ministerie van LNV, Gemeente Heerhugowaard, Gemeente Heemskerk, Gemeente Alkmaar, Gemeente Amsterdam, Gemeente Hilversum, Gemeente Hollands Kroon, Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, De groene reiger en IVN. 4. Monitoring wordt georganiseerd met een frequentie die past bij de veranderingen die we in beeld willen krijgen. We volgen de Living Planet Index als een gemiddelde maat voor de totale biodiversiteit. De LPI is op dit moment de best bruikbare index voor een gemiddeld beeld van de ontwikkeling van de biodiversiteit voor de hele provincie, en per landschapstype in de provincie. We vullen deze index aan met conclusies uit andere meetnetten zoals het meetnet Flora. Elke twee jaar presenteren we de nieuwe

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						indexcijfers. Een indexcijfer, zoals de LPI, alleen zegt niet alles. Daarom vullen we de LPI aan met inzichten die voortkomen uit enerzijds monitoring in het kader van het natuurbeheer (SNL), N2000, agrarisch natuurbeheer en anderzijds met projectgerichte monitoringresultaten. Zo ontstaat er een beeld waarin we de hoofdlijnen volgen met de LPI, en de details invullen met gebiedsspecifieke informatie. Tussentijdse metingen voeren we met name uit in de N2000 gebieden, waar we volgen of de herstelprocessen die we beogen al op gang komen. Een voorbeeld is dat er extra floraopnamen in de duinen worden gemaakt, waar uit af te leiden valt of de ontwikkeling die bedoeld was met de aanleg van stuifkuilen al op gang komt. De resultaten uit dit soort tussentijdse monitoring worden gebruikt in de evaluatie van de beheerplannen en dragen bij

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						aan het formuleren van de vervolg maatregelen in de nieuwe beheerplannen. De wijzigingen in het natuurbeleid sinds 1990 (ook de start van de LPI): 1990 was de start van de aanleg van de NNN (parallel aan de Europese ontwikkeling richting ene Europees natuurnetwerk; N2000). De NNN benadering zorgde voor de planologische bescherming van de belangrijkste brongebieden voor de biodiversiteit. In begin jaren nul werd duidelijk dat de bescherming van de biodiversiteit in de NNN en N2000 redelijk op orde kwam, maar dat de biodiversiteit in het landelijk gebied en in de stad nog steeds sterk afnam. Dat was de start van het meer natuurinclusieve denken, gericht op het terugbrengen van biodiversiteit in gebieden waar die sterk verminderd of verdwenen was. In de LPI is te zien dat de sterke achteruitgang is gestopt. De meeste winst voor biodiversiteit verwachten van de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						combinatie van een goed beheer, herstel van natuurlijke processen en bescherming van de bestaande natuurgebieden, de verbindingen daartussen en de ontsnipperingsmaatregelen, met de aandacht voor ruimte voor biodiversiteit in het landelijk en stedelijk gebied. De provincies en het Rijk maken over deze inzet afspraken in enerzijds Programma natuur (gericht op de verbetering van de natuurgebieden) en anderzijds de agenda natuurinclusief (gericht op het herstel van biodiversiteit in landelijke en stedelijke gebieden). De inzet is dat als gevolg van deze maatregelen de LPI een stijgende lijn zal laten zien in de toekomst. 5. De schade aan biodiversiteit in graslanden door de aanwezigheid van ganzenpopulaties is lastig te kwantificeren. In het Faunabeheerplan ganzen is met bronvermeldingen onderbouwd wat de gevolgen voor de natuurgebieden zijn.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						Ganzenbeheerplan 2015-2020.pdf (faunabeheereenheid.nl). 6. De Boerenlandvogelbalans geeft inzicht in de factoren achter de negatieve trend in een deel van de Boerenlandvogels. Samenvattend: “De nieuwe Boerenlandvogelbalans laat zien dat vogels van het open boerenland, zoals de grutto en de patrijs, sinds 1990 met bijna 70% afnamen. Vogels die op erven en in struweel in het buitengebied broeden, bleven nagenoeg stabiel. Cijfers per provincie schetsen een somber beeld als het gaat om de broedprestaties van bekende vogels als de scholekster en kievit. Ze hebben te lijden onder het geïntensiveerde landgebruik en daarmee samenhangende verdroging, vermesting en versnippering. Minder voedsel en meer predatie zijn daar directe gevolgen van.“(Bron, website https://www.landschappen.nl/nieuws/nieuwe

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						-boerenlandvogelbalans, geraadpleegd op dd 5 januari 2020). In het living planet report van het WWF (2020), leggen het WWF, de Vlinderstichting en Naturalis uit, gebaseerd op indexcijfers van het CBS, wat de verklaringen zijn voor het biodiversiteitsverlies in het agrarische gebied; intensivering en schaalvergroting leiden tot minder ruimte voor natuur. Het verdwijnen van kleine landschapselementen zoals oevers, hagen etcetera, heeft geleid tot een afname van het leefgebied van veel soorten, waaronder ook enkele zoogdieren. De effecten van een intensieve landbouw strekken zich uit tot in de natuurgebieden, zoals de stikstofdepositie en een niet optimale waterkwaliteit. 7. Deze worden verwacht in 2022. 8. Hiermee wordt bedoeld dat nu bestaand grasland een andere kwaliteit voor biodiversiteit kan krijgen door het meer

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						kruidenrijk te maken. Er is qua waarde voor biodiversiteit een groot verschil tussen een egale grasmat van één soort gras en een grasmat met daarin meer kruiden en meer soorten, mogelijk meer plas dras plekken. De egale grasmat van de juiste soort levert meer gras met een hoge voedingswaarde voor het vee, de kruidenrijke grasmat bevat meer biodiversiteit, en kent een andere voedingskwaliteit voor het vee.
	VVD – De Wit		Zaal	Bestuursovereenkomst Duurzame Visserij IJsselmeergebied	1. Hoe en door wie wordt bepaald wat de maximale visvangst voor schubvis in het IJsselmeergebied is (uitgedrukt in jaarlijks te vangen vis)? 2. Wat is de visvangstcapaciteit op dit moment, en hoe ontwikkelt dat de komende jaren bij uitvoering van de bestuursovereenkomst? 3. En wat is de huidige omvang van de daadwerkelijke visvangst en	1. Het ministerie van LNV stuurt op dit moment op vangstcapaciteit o.a. op aantal visnetten en tijden dat deze ingezet mogen worden. De minister van LNV heeft in een brief aan de 2e kamer van 6 oktober 2020 (31 710 nr. 78) aangegeven dat zij in de toekomst het visbeheer aanvult met sturing op vangsten. Daarvoor wordt wet- en regelgeving aangepast. Sturing op vangsten is naar verwachting vanaf visseizoen 2023 -2024 de praktijk. De maximale visvangst wordt in de toekomst bepaald door het ministerie van LNV

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					visvangstcapaciteit per jaar van schubvis in de periode 2010-2020? 4. Wat is de eventuele impact van de Brexit op bovenstaande vragen?	op basis van adviezen van Wageningen Maritiem Research (WMR) over de staat van de visbestanden. Daarbij wordt door WMR mede in beschouwing genomen de behoefte aan voedsel voor visetende watervogels (Natura2000) en het beleid gericht op meer grote vis (specifiek snoekbaars) in de bestanden (Kaderrrichtlijn Water). 2 en 3. De vangstcapaciteit voor het IJsselmeer wordt uitgedrukt in aantallen uitgegeven visrechten (vergunde) voor merkjes voor verschillende soorten vistuig zoals visfuiken en netten. De berekening van de huidige omvang de daadwerkelijke visvangst (3de vraag) is ook onderdeel van dit onderzoek. De cijfers hiervan zijn nog in bewerking door WEcR in het kader van een onderzoek naar de sociale en economische waarde van de IJsselmeervisserij dat wordt uitgevoerd in opdracht van LNV. De visvangstcapaciteit voor de schubvissoorten is in 2014 gereduceerd met 85% (reductie van

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						toegestane inzet van zogenoemde staand want netten). Hoe de ontwikkeling van de visvangstcapaciteit in de komende jaren zal zijn is moeilijk aan te geven. De minister van LNV heeft in de eerder genoemde brief aangegeven dat zij het voornemen heeft om via een vrijwillige sanering permanent (delen van) vergunningen cq. rechten voor inzet van vistuigen op de vergunningen uit het systeem te halen. Daarvoor zal zij een subsidieregeling opstellen. Ook heeft de minister aangegeven dat als onvoldoende vissers een beroep doen op de subsidieregeling zij genoodzaakt is om de vangstcapaciteit verder te verminderen. Dit om de naar het oordeel van de minister benodigde noodzakelijke vangstreductie te bereiken. De voorgenomen subsidieregeling zal naar verwachting eind 2022 of begin 2023 worden opengesteld. Na sluiting van de subsidieregeling zal een besluit over een eventuele verdere vermindering van de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
						vangstcapaciteit aan de orde zijn. Dit zal op z'n vroegst voor het visseizoen 2023/2024 aan de orde zijn. De minister heeft niet kwantitatief vastgelegd wat de 'benodigde noodzakelijke vangstreductie' is. 4. de Brexit heeft geen effect omdat het binnenvisserij betreft op specifieke zoetwater vissoorten.
	PvdD - Zoon	10b		Convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol	Technische Vragen 10b: Convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol Er wordt een 4 sporen beleid gevoerd. Het ruimtelijke spoor wordt uitgevoerd door gemeenten. Het populatiespoor door de provincie. Dit populatiespoor n.a.v. o.a. het GS Besluit 11 (2018) heeft een afstand tot 20 km en behelst neerschieten en vergassen van ganzen rondom Schiphol. Het reikt hierbij totaan Castricum, Purmerend, Bussum, Loosdrecht en	1. Nee, voor het populatiespoor wordt vastgehouden aan de 10km en 20km zone die ook in het faunabeheerplan ganzen Schiphol is onderbouwd. Beide sporen hebben niet gelijke doelen (tegengaan vogelaantrekkende ontwikkelingen versus het terugdringen van populaties ganzen). 2. De gemeenten die het betreft in het kader van het ruimtelijk spoor zijn actief benaderd door het Ministerie. 3. Het Ministerie van I&W. Daarnaast staat er ook dat andere partijen zich inzetten voor dit

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					zelfs totaan Leiden. Over het Convenant heb ik een aantal vragen: 1. Het ruimtelijk spoor is 6km en 13km (zw) rondom Schiphol. Wordt er gekeken om de afstand van het ruimtelijkspoor gelijk te trekken is aan het populatiespoor? 2. Het convenant is alleen ondertekend door gemeente Haarlemmermeer. Op welke manier worden de gemeenten in een straal van 6km, 13km en 20km meegenomen in het ruimtelijk spoor? 3. In artikel 1.7 van het convenant is geen rol en verantwoordelijkheid opgenomen voor het foerageerspoor. Welke partij is hier verantwoordelijk voor?	spoor, bijvoorbeeld Schiphol door het opnemen van voorwaarden in hun pachtcontracten en de LTO in het zoeken naar andere teelten. 4. Uitgangspunt is de 6 km zone en dan binnen de Haarlemmermeer. In de praktijk betreft dit het deel ten noorden van de Venneperweg in de Haarlemmermeer.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					4. Welke straal rondom Schiphol wordt gehandeerd voor het foerageerspoor?	
	PvdD – Zoon	10c	Rommel	Stikstof: Instelling Regionaal RSRS	Technische Vragen 10c Stikstof: Instelling Regionaal RSRS 1. Is het mogelijk dat er (tijdelijk) een negatief saldo ontstaat in het RSRS? 2. Is er saldo overdracht mogelijk vanuit het RSRS tussen provincies? 3. Stikstof geregistreerd in het RSRS is beperkt (schaars). Op welke manier vindt verdeling plaats van deze stikstofruimte naar projecten? 4. Is het mogelijk om stikstofruimte uit het RSRS te onttrekken zonder een Wnb vergunning, zodat deze ten goede komt aan de natuur?	Noot vooraf: het RSRS is nog onder constructie. Op dit moment hebben alle GS-sen in Nederland een besluit genomen, waarmee ruimte die vrijvalt of vrijgemaakt kan worden geborgd kan worden. Het systemen is nog niet zo ver gereed dat er al ruimte kan worden uitgehaald. Dat is in de loop van het jaar pas het geval. Het tweede kwartaal voor de aanzet en verderop in het jaar de afronding van het systeem, omdat Aerius landelijk ook nog in bewerking is en beoogd is dat dit een onderdeel daarvan wordt. 1. Nee, als er geen vulling is, kunnen geen ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. 2. Zodra het RSRS er is, is dat de kracht van het systeem. Vooral voor diffuse (kleine) belastingen is dit heel pragmatisch (je hoeft

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					5. Kan het RSRS ook gebruikt worden voor het legaliseren van al afgegeven vergunningen?	dan niet transacties in verschillende provincies onderling te doen) 3. De wijze van verdeling is nog onderwerp van gesprek 4. De ruimte in het RSRS gaat om ruimte als bedoeld in 6.3 van de Vogel en Habitatrichtlijn. De maatregelen als bedoeld in 6.1. en 6.2. gaan over de natuur zelf. Het RSRS richt zich dus op ontwikkelruimte. 5. Dat is niet het oogmerk van de provinciale module. Legalisering van meldingen onder de PAS moet gedaan worden uit de ruimte die het rijk moet vinden.
	SP – De Groot	4b	Rommel	Materplan Biodiversiteit	Technische vragen van de SP over het Masterplan biodiversiteit Handhaven planologische bescherming (bladzijde 17) Elke natuurcompensatie wordt vastgelegd in een compensatieplan	1. In het PNO worden de compensatieprojecten jaarlijks gepresenteerd. 2. De ontwikkelingen in het Twiske zullen worden meegewogen in het nieuwe beheerplan dat voor de Natura 2000

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					en de provincie en de inititatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling sluiten een compensatieovereenkomst. Vraag: • Zijn er al voorbeelden van compensatieplannen en compensatieovereenkomsten? Zo ja, waar kunnen we die vinden? Hoe kunnen de statenleden controleren of deze voldoen aan het Programma Natuurontwikkeling en de Omgevingsverordening? Verzachten van de effecten van een hoge recreatiedruk op bijzondere natuurgebieden (bladzijde 18) Bijzondere aandacht hebben natuurgebieden met een hoge recreatiedruk. Vragen:	doelstellingen voor dit gebied wordt opgesteld. 3. De gebiedsgerichte aanpak is maatwerk per gebied en ook per bedrijf. Het voorbeeld dat u noemt kan daarom inderdaad tot de mogelijkheden behoren. 4. Aanpassing van de bedrijfsvoering is onderwerp voor de Voedselvisie. Maar ook andere initiatieven werken aan het stimuleren van boeren om te kiezen voor meer diversiteit in hun graslanden. De biodiversiteitsmonitor melkveehouderij waarmee enkele zuivelcooperaties al werken is hiervan een voorbeeld. 5. In het Masterplan biodiversiteit bedoelen we met lokale zadenbank de zadenvoorraad die in de bodem ter plekke aanwezig is. Daarnaast kan het nodig zijn om zaad in te kopen, en dan is het goed om lokaal opgekweekt zaad van soorten die in de regio thuis horen te gebruiken. We hebben nu geen

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					• Het Twiske heeft een zeer hoge recreatiedruk. Vanwege de festivals en nu weer een zogenaamde 'natuurcamping'. Op 18 december 2020 werd door B&W van Oostzaan een bestemmingsplanwijziging bekend gemaakt dat het volgens het bestemmingsplan illegale festival Lentekabinet alsnog gaat legaliseren. Vooralsnog lijkt het erop dat de recreatiedruk in Het Twiske alleen maar wordt verhoogd. Bijvoorbeeld door meer recreatiedruk toe te staan en verharde paden aan te leggen. Wat zijn de maatregelen om inNatura 2000- gebied Het Twiske te komen tot een goede balans en te zorgen dat de recreatiedruk niet verder toeneemt? Verhogen doelbereik in de Natura 2000- gebieden (bladzijde 19)	recent overzicht van de bedrijven die dit in Noord-Holland doen. 6. We dragen bij met kennisontwikkeling en verbinden van initiatieven via Groen Kapitaal. In de woonvisie is hier ook aandacht aan besteed. Bestemmingsplannen en bouwprojecten moeten rekening houden met natuurwaarden zoals is vastgelegd in de wet natuurbescherming. Die wordt ook gehandhaafd. De extra inzet kan alleen gestimuleerd worden. 7. We kunnen gemeenten en projectontwikkelaars voorlichten over de verplichtingen uit de wet natuurbescherming. Ook zijn we vanuit Groen Kapitaal partij in kennisnetwerken van projectontwikkelaars, overheden en anderen waarbinnen actief goede voorbeelden en oplossingen met elkaar gedeeld worden.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					Een mogelijkheid is om biologische bedrijven, of andere vormen van natuurinclusieve landbouw te concentreren rondom natuurgebieden. Vragen: • Gaat u, naast het opkopen van melkveebedrijven, deze bedrijven ook stimuleren om biologisch dan wel natuurinclusief te werken? Of gaat u deze bedrijven stimuleren om een andere teelt dan veeteelt te doen? Verhogen biodiversiteit in graslanden (bladzijde 21) Als het ons lukt om een deel van de kwaliteit van onze graslanden te verbeteren hebben we een belangrijke stap gezet in de versterking van de biodiversiteit.	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Vragen: • Gaat u de veehouders stimuleren de groene vee-industriegebieden met Engels raaigras te vervangen door andere grassoorten? Hoe gaat u het bodemleven in deze gebieden verbeteren? Wat kunt u doen om ervoor te zorgen dat mest niet meer geïnjecteerd wordt? Inzetten op gebruik van lokale zaden en plantmateriaal (bladzijde 23) Vraag: • Bestaan er lokale zadenbanken? Zo ja, welke zijn er in Noord-Holland? Bieden van handelingsperspectieven voor natuurinclusief ontwikkelen (bladzijde 26)	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Vragen: • Met welke maatregelen kunt u gemeenten en projectontwikkelaars aanzetten tot natuurinclusief ontwikkelen? Bestaat de mogelijkheid in te grijpen in bestemmingsplannen en/of bouwprojecten wanneer deze niet natuurinclusief zijn? Soortenbescherming in de stad stimuleren (bladzijde 33) We willen samen met de gemeenten en omgevingsdiensten inzetten op het informeren van inwoners, bouwers en andere partijen die hiermee bezig zijn, zodat we ook in de stad de biodiversiteit helpen versterken. Vragen: • De druk op en in gemeenten om meer woningen te realiseren is	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					enorm. Dat begrijpen wij. Er worden regelmatig 'fouten' gemaakt bij nieuwbouw en vooral bij sloop waarbij geen rekening gehouden wordt met de biodiversiteit. In hoeverre beschikt de provincie over de middelen om dit te verbeteren en vooral te handhaven?	
	SP – De Groot		Rommel	Gebiedsgerichte aanpak stikstof	Op de website van de provincie Noord-Holland staat een artikel over de gebiedsgerichte aanpak stikstof. De provincie wil samen met de ondernemers en inwoners de stikstofuitstoot terugdringen en ontvangt graag input voor gesprekken. In het artikel worden een aantal woon- en werkgebieden genoemd waar de provincie de gebiedsgerichte aanpak stikstof tot een succes wil maken. Het zijn de gebieden: oDuinen Den Helder - Callantsoog oDuinen en Lage Land Texel	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**gedeputeerde**	**onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					oEilandspolder o Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske oKennemerland-Zuid o Naardermeer oNoordhollands Duinreservaat o Oostelijke Vechtplassen o Polder Westzaan o Schoorlse Duinen o Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder o Zwanenwater & Pettemerduinen Voor zover wij kunnen nagaan heeft een en ander uitsluitend tot gesprekken aan de gebiedstafel geleid voor de Polder Westzaan. De gemeente Zaanstad, landbouworganisaties, Staatsbosbeheer en de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken gingen met elkaar in gesprek en inmiddels worden er herstelmaatregelen uitgevoerd. • Kunt u ons meedelen of de gebiedstafels rond de andere	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	gedeputeerde	onderwerp	Vraag	Antwoord
					genoemde Natura 2000- gebieden al met elkaar in gesprek zijn? • Kunt u ons tevens meedelen of deze gesprekken reeds tot resultaten leidden? Wat waren de resultaten? • In welke gebieden, anders dan Polder Westzaan, wordt reeds aan herstelmaatregelen gewerkt? • Zijn er voor de gebieden al concrete doelen afgesproken als het gaat om het reduceren van de stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitats? Kortom, de SP wil graag een update.	

foodSHIFT rapport: wat kun je ermee?

Wat kun je met de inzichten uit het foodSHIFT rapport?

Inzicht in de toekomst van de voedselmarkt

Ontwikkeling als bijvoorbeeld de opkomst van plant-based, tegengaan van voedselverspilling, opkomst van lokale producten en direct-to-consumer delivery, worden door ons gekwantificeerd. Door met experts te praten en de learnings uit trendwatching en desk research te praten, kunnen we gerichte voorspellingen doen over toekomstige ontwikkelingen in de food markt.

Het richten op en begrijpen van de juiste doelgroep

De Nederlandse duurzame consument blijkt niet te bestaan, wel 4 verschillende consumenten groepen, die elk op een andere manier met voeding en duurzaamheid om gaan. We kennen de drijfveren en barrières die elke groep ervaart. Door de juiste doelgroep(en) te kiezen en deze op een gerichte manier te benaderen met de beschikbare marktinstrumenten, wordt marketing vele malen efficiënter en effectiever.

Succesvoller en sneller innoveren

De combinatie van dipegaande kennis van marktontwikkelingen, expert kennis en diepgaand inzicht in drijfveren van (groepen) consumenten in verschillende food categorieën en merken, zorgt voor een rijke voedingsbodem voor innovatie. We identificeren verschillende groeigebieden en geven een overzicht van specifieke innovatiekansen en wat er nodig is om die te verzilveren.

Helder en effectief communiceren

Omdat we weten voor welke boodschappen verschillende groepen consumenten gevoelig zijn, kunnen we algemene guidelines voor effectief communiceren over duurzaamheid afleiden.

Over het onderzoek

Kwantitatief online onderzoek

- n=1.534
- representatief NL op leeftijd, geslacht en opleidingsniveau
- Online panel van Panelinzicht

Kwalitatief onderzoek met behulp van remote self-interviewing

- n=15
- Met behulp van interview-tool van Fibeo

Expertinterviews

- n=18
- Diverse actoren uit de voedselketen

Deskresearch

- Literatuur en media
- Alle gebruikte bronnen kunnen worden opgevraagd bij de onderzoekers. Ze zijn ook terug te vinden op onze website futureoffood.nl

In 2020 wordt het onderzoek uitgebreid naar 7 Europese landen. De inzichten worden gratis ter beschikking gesteld aan foodbedrijven die willen verduurzamen en daarbij de consument als leidraad nemen.

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

De 5 belangrijkste lessen uit dit onderzoek

1 Voor de consument is het niet helder wat duurzame voeding precies is

De consument heeft nog geen eenduidig, helder en juist beeld over wat nu precies een duurzaam voedingspatroon is.
De impact van verpakkings-materiaal wordt **overschat**, terwijl de impact van minder dierlijke producten sterk wordt **onderschat** ten opzichte van de impact bepaald door experts.
De foute perceptie over wat duurzaam is, leidt er onder andere toe dat men denkt dat duurzaam altijd duur is.

2 We zitten in het momentum voor het voorkomen van verspilling

Voorkomen van verspilling staat hoog op de agenda van consumenten en experts. Er is op dit moment veel momentum om op dit vlak winst te boeken door mee te gaan in dit momentum. Consumenten staan er open voor.

3 Er zijn 4 verschil-lende groepen consumenten, die op een andere manier kijken naar duurzame voeding

Er zijn vier groepen consumenten, met elk een eigen kijk op duurzaam gedrag. We hebben ze idealisten (33%), Trendvolgers (19%), Geblokkeerden (26%) en Conservatieven (22%) genoemd. Het effectief bereiken van elke groep, met de juiste boodschap en het juiste product, vereist een slimme, gesegmenteerde aanpak.

4 Concrete argumenten gericht op direct voordeel voor de consument werken het best

Argumenten die een zichtbaar, concreet en persoonlijk voordeel op-leveren werken beter dan algemene boodschappen.
Argumenten voor duurzaam gedrag gericht op abstracte voordelen die ver weg staan van de consument werken juist minder goed.
Ook is er weinig draagvlak voor maatregelen die de consument dwingen duur-zamer te gaan eten. Dit is vooral het geval als het gaat om minderen met vlees.

5 Er is nog weinig draagvlak voor technologische landbouw-vernieuwing

De consument denkt (nog) niet aan het verbeteren van efficiëntie in het kader van verduurzaming. Nieuwe landbouwtechnologie wordt begroet met een dosis scepsis. Slechts een derde van de consumenten vindt het een goed idee. Technologie zou landbouw minder natuurlijk maken, de boer zijn boterham afpakken, lagere kwaliteit producten opleveren en minder efficiënt zijn. Voorstanders zien het als een goede manier om te voorzien in de groeiende behoefte aan eten.

Wat is een duurzaam voedingspatroon?

Een duurzaam menu bestaat uit voeding die een zo klein mogelijke impact heeft op het milieu terwijl het tegelijkertijd de mens van voldoende voedingsstoffen voorziet. Verschillende producten hebben een verschillende impact op de planeet kijkend naar watergebruik, energiegebruik in verwerking en transport, uitstoot van CO2 equivalenten, vervuiling van de bodem en water en gebruik van schaarse grondstoffen. Een duurzaam menu betekent dat we meer plantaardig eten, alleen consumeren wat we echt nodig hebben, weinig verspillen, meer seizoensgebonden groenten en fruit eten en meer lokale producten uit Nederland of Europa. De onderstaande impactladder geeft de impact weer in volgorde, van groot naar klein.

Plantaardig

De impact van plantaardige producten is vele malen lager dan die van dierlijke producten zoals vlees en zuivel. Binnen dierlijke producten zorgt een portie vlees, daarna kaas en ei voor de grootste effecten op de planeet. Van de vleesproducten geldt dat de totale impact van kip of insecten het laagste is. De impact van varkensvlees is groter en die van rundvlees nog een flink stuk groter.

Geen verspilling

Zuiniger met eten omgaan. In een duurzaam menu eten we per persoon 80% van de hoeveelheid die we in Nederland in 2010 aten. Op het moment zijn wij als eindgebruiker verantwoordelijk voor 15% van de voedselverspilling. De verspilling is meestal onnodig en kunnen we prima verminderen als we anders met portiegrootte en de voorraadkast omgaan.

Seizoensgebonden

Voor seizoensgebonden producten is minder energie nodig om te verbouwen omdat minder kassen nodig zijn. Seizoensproducten van de akker zijn het minst milieubelastend.

Lokale producten

Hoe minder transport, hoe beter. Het transport kan een flink deel van elders bespaarde impact weer teniet doen. Denk aan producten die op andere continenten in het seizoen zijn en hier naartoe worden vervoerd.

Verpakking

Hoewel overschat door de consument, heeft de verpakking meestal het kleinste aandeel in de impact van een product

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

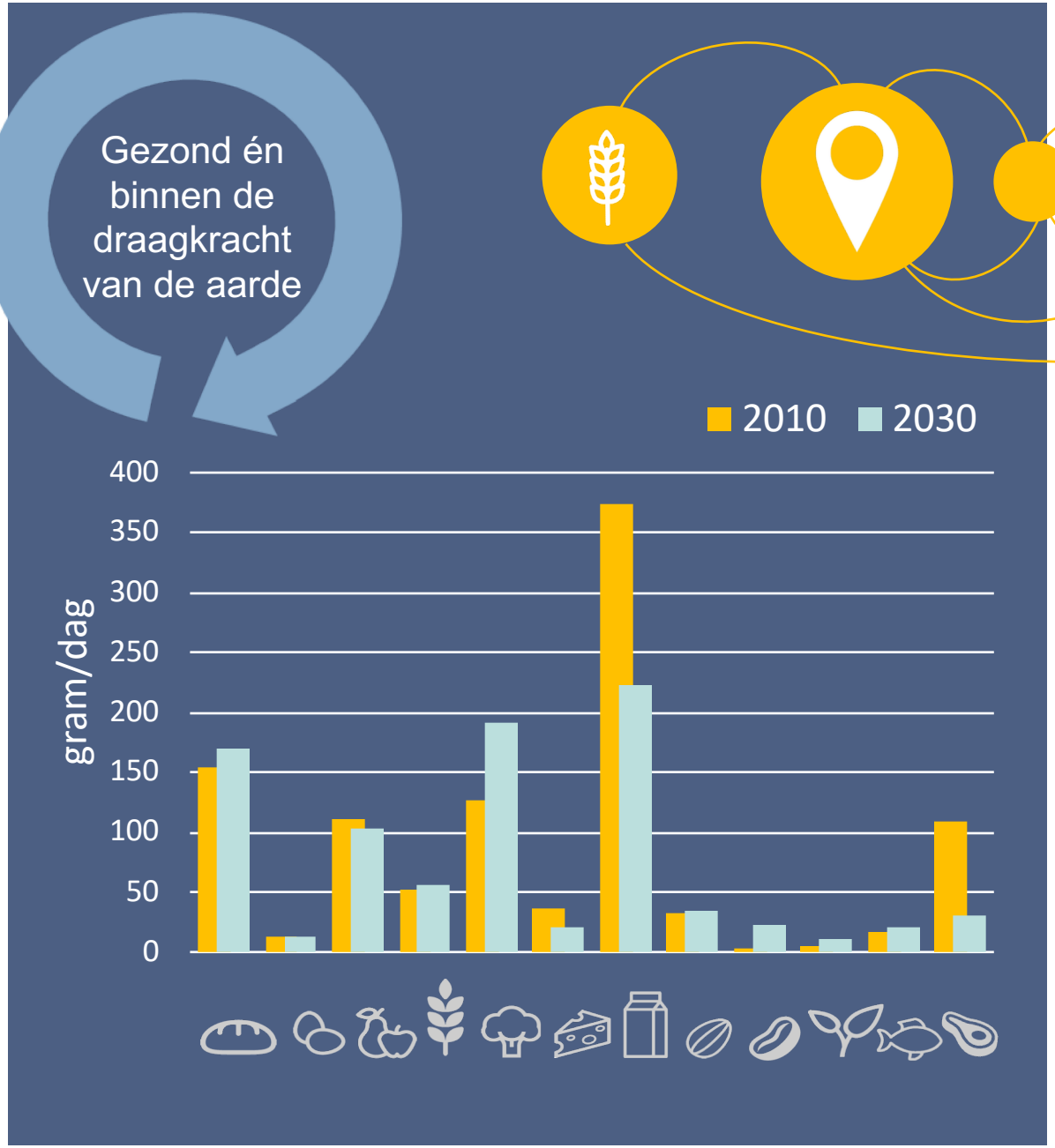

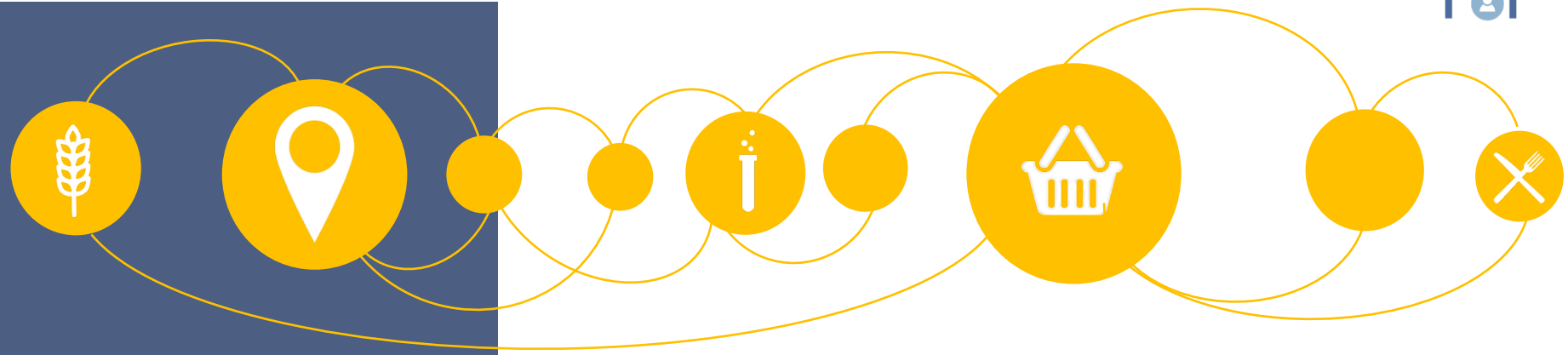

Een duurzaam menu komt tot stand door samenwerking van alle ketenschakels. Pas als de boer zijn producten tijdens het seizoen kwijt kan, de verwerker leert in te spelen op aanbod, de verkoopkanalen flexibiliteit in hun assortiment aankunnen en er een redelijke prijs door de keten heen wordt betaald, wordt aan een duurzaam, dus over lange tijd te handhaven systeem gewerkt.

Een duurzaam menu ziet er op het bord van de consument uit zoals het Menu van Morgen (Natuur & Milieu in samenwerking met Jumbo en Blonck consultants) aangeeft. Het totale gewicht aan voeding daalt van gemiddeld 3291 gram per dag naar 2890 gram per dag. De verhouding dierlijke en plantaardige eiwitten zal in een duurzaam menu verschuiven van 70:30 in 2010 naar 50:50 in 2030 en 40:60 in 2050. Hier mee kan 21% van de klimaatdoelstellingen behaald worden (Green Protein Alliance). Het gaat in dit menu om plantaardige producten verrijkt met o.a. vitamine B12, calcium en ijzer, stoffen die we nu voornamelijk uit dierlijke producten halen.

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

Wat is de acceptatie van nieuwe technologie?

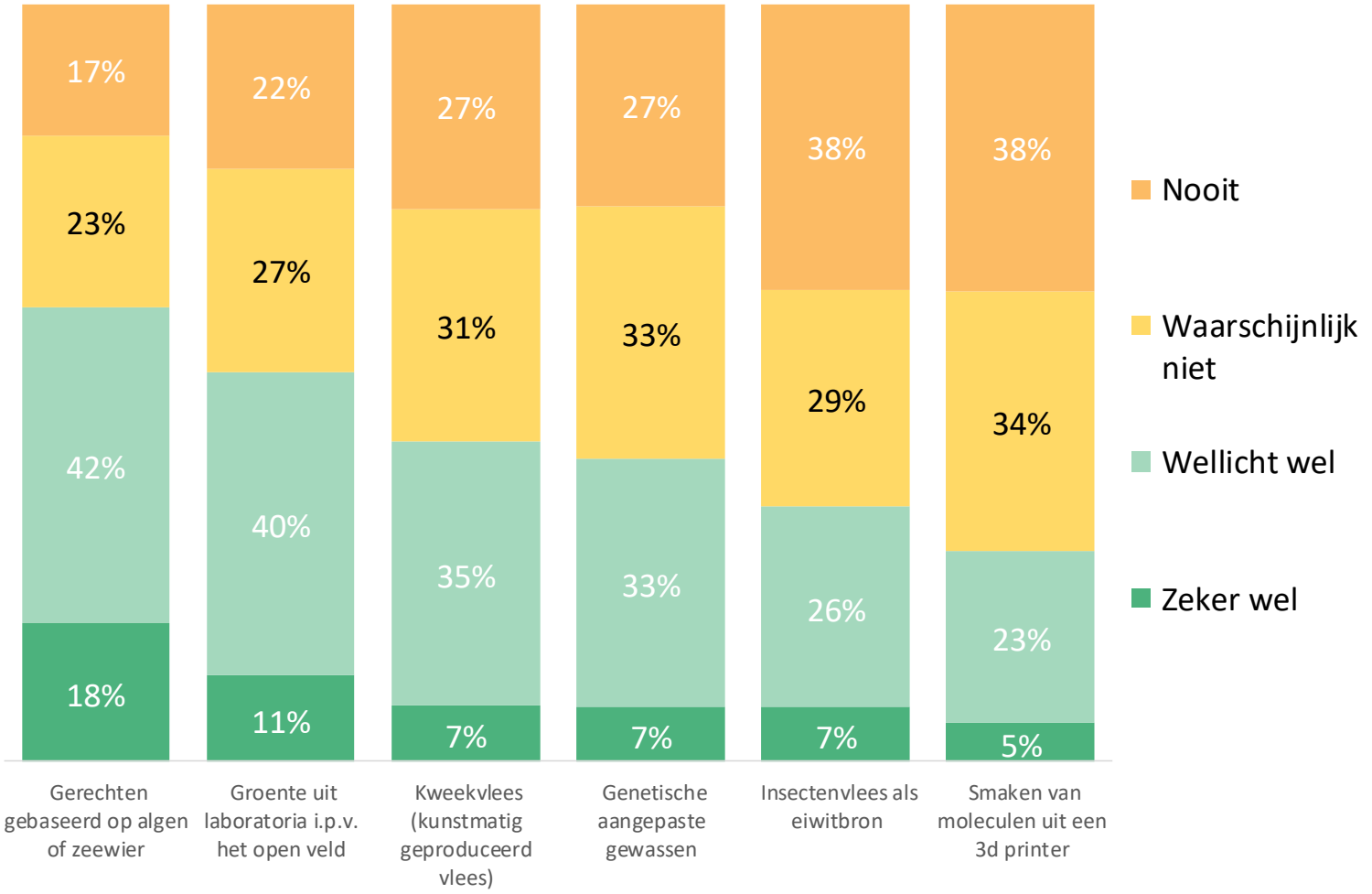

Om te toetsen hoe de Nederlandse consument staat ten opzichte van voedseltechnologie, vroegen we of men open staat voor het proberen van een aantal ‘nieuwe’ mogelijkheden. Het blijkt dat Nederland het meest open staat voor gerechten op basis van algen en zeewier. Ook denkt een kleine meerderheid groente uit laboratoria te zullen proberen. Kweekvlees, genetisch aangepaste gewassen, insecten en 3d geprinte smaken zijn vooralsnog te ver van het bed. De meerderheid geeft aan deze niet te willen proberen.

Opvallend: mannen, jongeren, hoger opgeleiden en inwoners van de grote steden staan meer open voor het proberen van nieuwe ingrediënten van hun maaltijd.

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

De verschillende consumentensegmenten

Zien niet zo veel drempels voor duurzaam gedrag, maar zijn ook niet vanwege het klimaat gemotiveerd om zich duurzamer te gedragen. Zijn wel gevoelig voor andere argumenten.

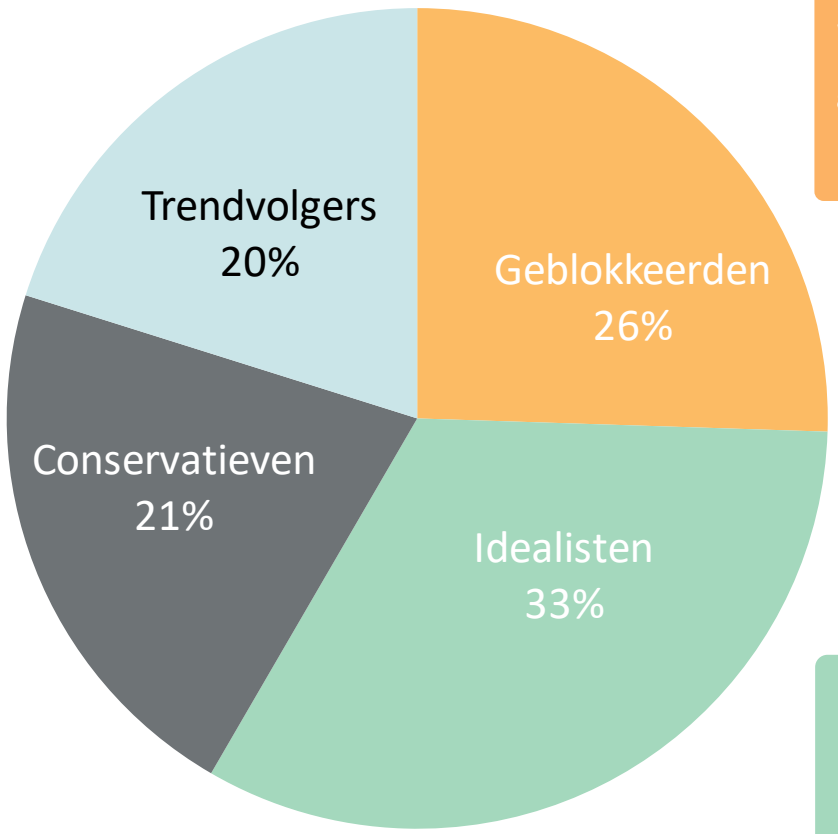

Willen zich wel duurzamer gedragen, maar ervaren barrières.

De verschillende groepen verschillen nauwelijks in leeftijd, inkomen en gezinsgrootte.

Willen graag dat alles bij het oude blijft. Zijn niet overtuigd van de noodzaak van verandering en willen ook geen verandering.

Maken zich zorgen over het klimaat en handelen daar naar.

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

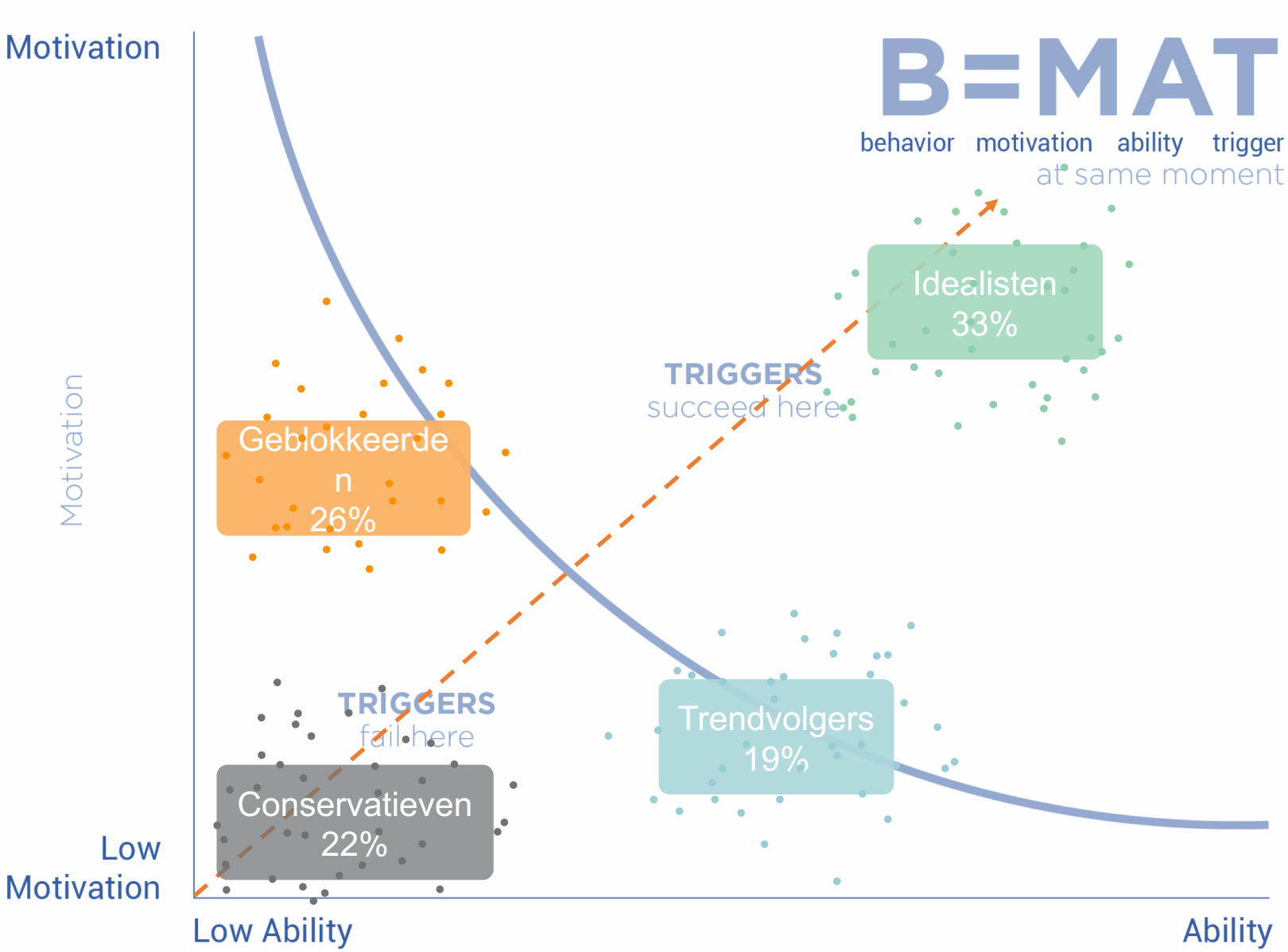

"Ik weet niet voldoende over wat precies duurzame voeding is om echt duurzaam te kunnen eten."

"Ik wil graag een actieve bijdrage leveren aan de verduurzaming van de wereld."

"Ik vind dat de aandacht voor het klimaatprobleem overdreven is."

"Ik loop vaak voor bij nieuwe trends, zoals duurzame voeding."

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

Voorbeeld Merkgebruik per segment

	Totaal	Geblokkeerden	Idealisten	Conservatieven	Trendvolgers
Becel	38%	39%	38%	35%	38%
Zonnatura	29%	27%	42%	14%	25%
Tony's Chocolonely	28%	28%	40%	17%	20%
Alpro	23%	15%	39%	11%	20%
Valess	18%	13%	27%	9%	16%
Vivera	13%	9%	21%	5%	11%
De vegetarische slager	11%	7%	22%	3%	8%
Garden gourmet	8%	6%	15%	2%	6%
Quorn	8%	5%	15%	1%	7%
Kromkommer	8%	8%	9%	4%	10%
Maza	4%	2%	6%	1%	7%
Oatly	3%	1%	5%	1%	3%
Kipster	2%	2%	3%	1%	3%
Veggiechef	2%	0%	3%	1%	4%
Vegafit	2%	1%	4%	1%	2%

De vier segmenten verschillen sterk als we kijken naar de merken die ze gebruiken.

Merken van vleesvervangers en plantaardige zuivel worden nu vooral gebruikt door de idealisten. Een uitzondering vormt het Becel, dat ook volledig plantaardig is. Onder alle vier groepen is het aandeel Becel gebruikers ongeveer even hoog. Dit heeft ermee te maken dat Becel een merk is dat zich van oudsher niet als duurzaam positioneerde.

Hippe merken als Kromkommer, Maza en Kipster doen het goed onder de trendvolgers.

Merken die zich sterk profileren als beter voor de wereld (Tony's chocolonely, Zonnatura) doen het vooral goed onder de idealisten.

Vraagstelling: Welke van de volgende merken gebruik je met enige regelmaat?

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

Communiceren in horeca en catering

Je gaat uit eten. Je komt langs een restaurant dat er leuk uitziet. Op een bord buiten staat een aantal dingen geschreven.
Kies s.v.p. de 3 tot 6 zinnen die jou het meest zouden overtuigen om voor dit restaurant te kiezen?
En welke het minst?

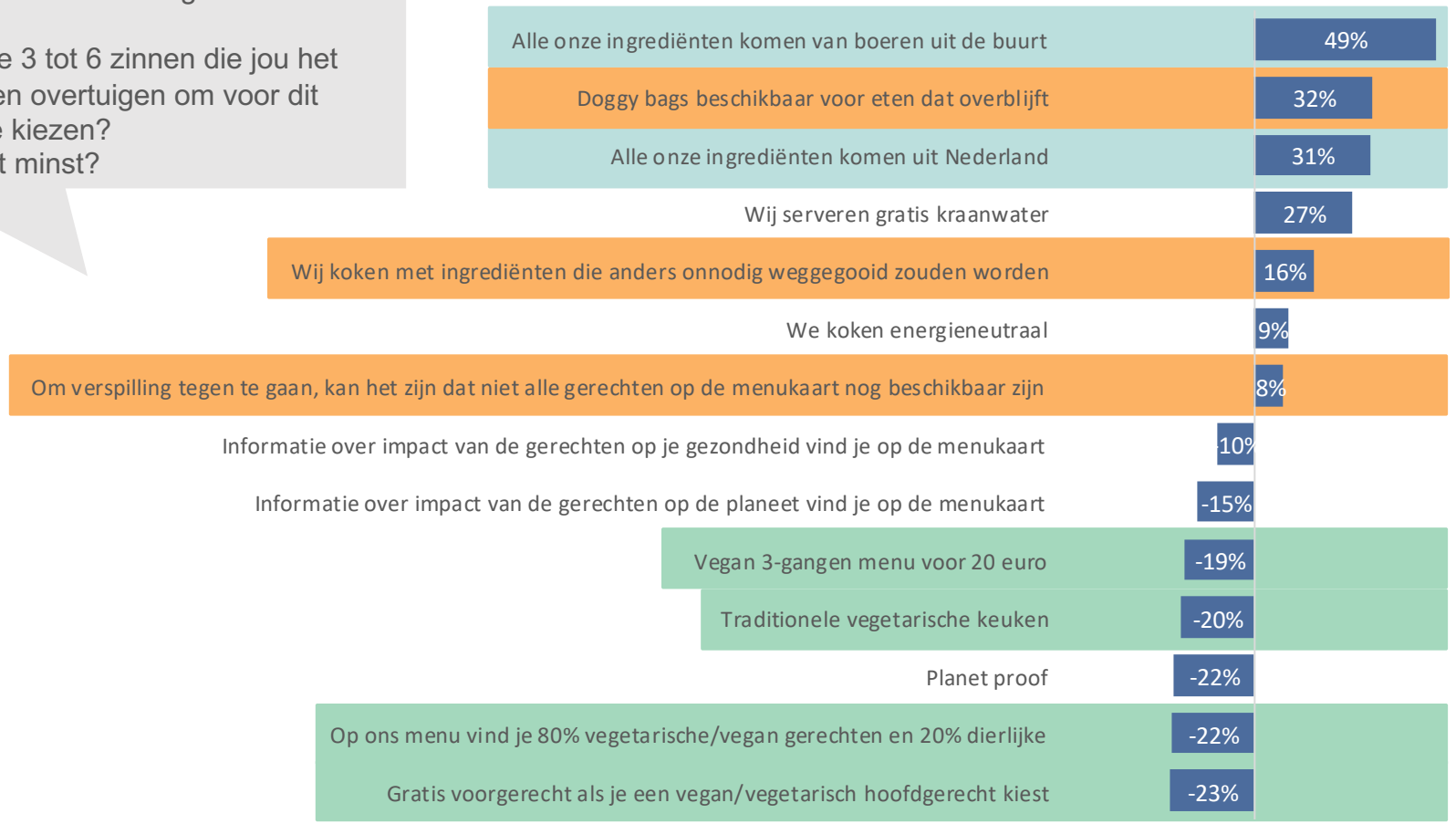

Lokaal is een sterk argument. Het is concreet, iedereen kan zich er iets bij voorstellen. Het levert bij velen een warm gevoel op.

Voorkomen van verspilling is een argument dat aanslaat.

Te veel focus op vegetarische opties valt vooralsnog niet in de smaak. Men wil vooral zelf kunnen kiezen.

De impact die gemaakt kan worden door vegetarisch te eten wordt niet gemaakt als ‘vegetarisch’ teveel focus krijgt. Aandacht voor lokaal en het tegen gaan van verspilling werkt beter.

Dit rapport is door Future of Food Institute ter beschikking gesteld aan XXXXXX

Bedankt!

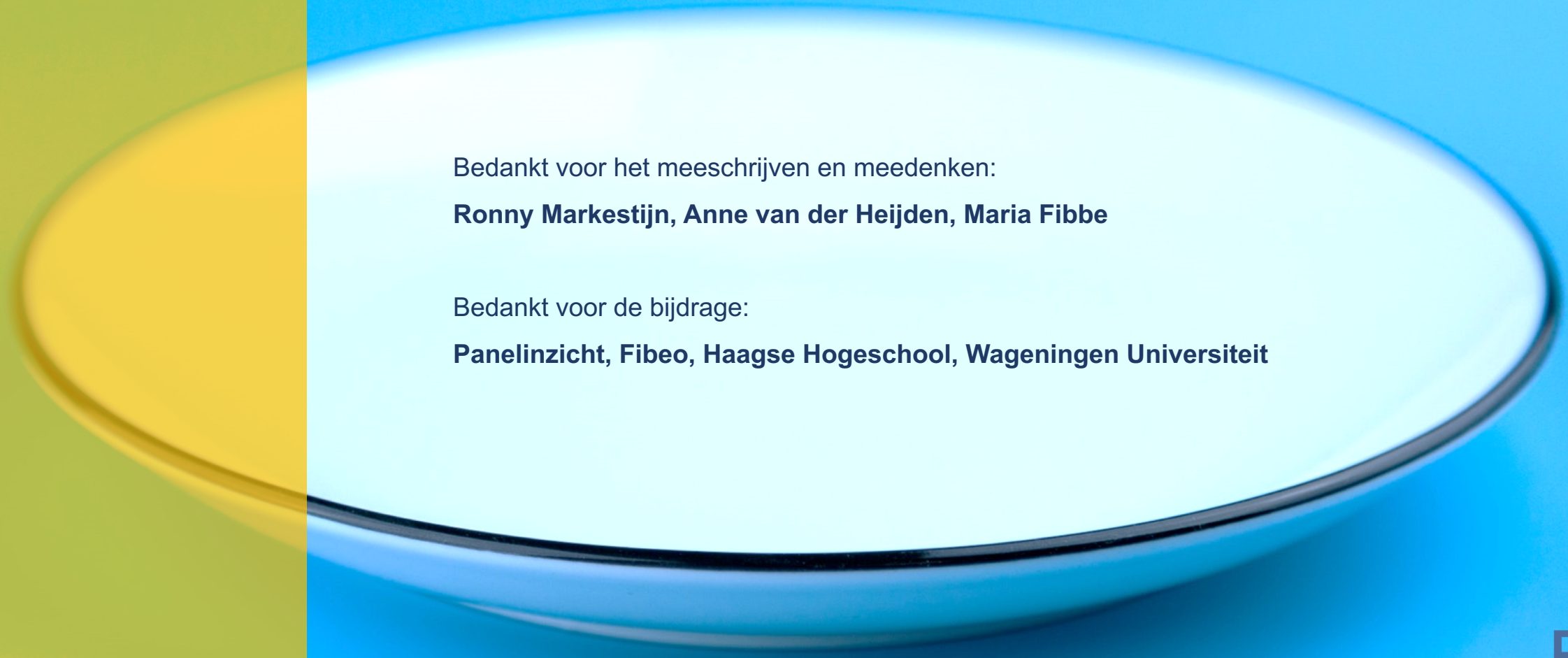

Bedankt voor het meeschrijven en meedenken:

Ronny Markestijn, Anne van der Heijden, Maria Fibbe

Bedankt voor de bijdrage:

Panelinzicht, Fibeo, Haagse Hogeschool, Wageningen Universiteit

Technische vragen VVD Voedselvisie:

Vraag 1. Heeft u het Future of Food rapport voor mij?

Antwoord 1. Zie bijlage

Vraag 2. Kunt u een overzicht geven van de top-10 meest geproduceerde agrarische producten in Noord-Holland

Antwoord 2. De meest recente cijfers komen uit 2018 via agrimatie https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7227&themaID=7201&indicatorID=7207

- zuivel (totaal aantal melkkoeien 88.190)
- belangrijkste bloembollen gewas is de tulp: 8.380 ha teelt en 2,01 miljard stelen in de broeierij.
- belangrijkste gewassen glastuinbouw: paprika (groenten), lelie, chrysant en roos (snijbloemen) en bloeiende potplanten
- meest verbouwde akkerbouw gewassen: tarwe en pootaardappelen
- meest geteelde vollegrondsgroenten gewassen: sluitkool 2.060 ha, bloemkool 1.275 ha en broccoli 745 ha.

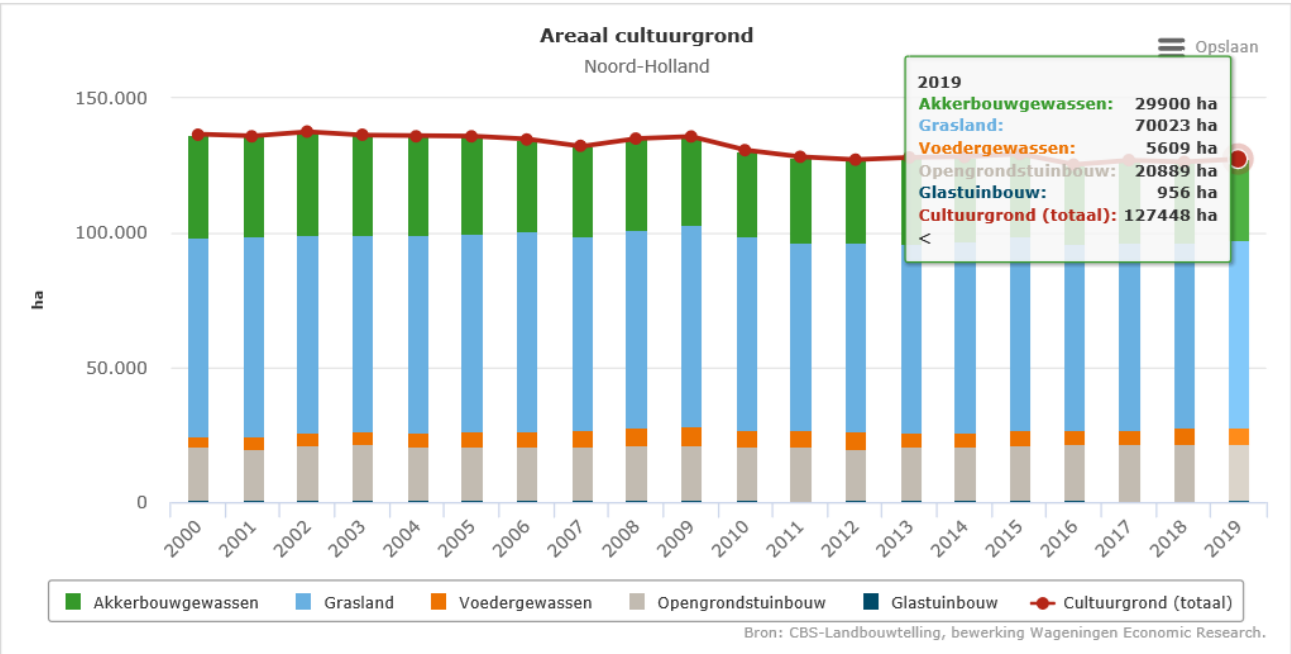

Aan de export van sierteelt, zoals bloemen, planten, bloembollen en boomkwekerijproducten verdiende **Nederland** het meest via de export[8]. Het gaat om exportverdiensten van 5,8 miljard euro. Op enige afstand volgen zuivel en eieren (4,3 miljard euro), vlees (4,0 miljard euro) en groenten (3,5 miljard euro). De rest van de top tien zit weer

een stuk lager met bereidingen van graan, meel en melk zoals babymelkpoeder (2,4 miljard euro), bereidingen van groenten en fruit (2,0 miljard euro), dranken (1,9 miljard euro), cacaobereidingen (1,7 miljard euro), resten voedselindustrie en veevoer (1,3 miljard euro) en fruit (1,1 miljard euro).

http://eduweb.eeni.tbm.tudelft.nl/TB141E/imgs/ELI-agrofood-selectie.pdf

Vraag 3. en een top-10 voor meest geconsumeerde producten?

Antwoord 3.
https://www.agrimatie.nl/PublicatiePage.aspx?subpubID=2525&sectorID=7335&themaID=2904&indicatorID%20=%207340

Geen cijfers specifiek voor Noord-Holland alleen landelijk is deze informatie bekend, maar we zijn van mening dat die ook voor Noord-Holland representatief zijn.

In 2019 is bijna een kwart van de bestedingen aan voeding en dranken bestemd voor kruidenierswaren als rijst en pasta, suiker, kruiden en specerijen, en andere houdbare producten. Circa één vijfde van de bestedingen aan voedingsmiddelen en dranken is voor aardappelen, groenten en fruit. Vlees en vleesproducten beslaan 15% van het voedingsmiddelen- en drankenbudget, zuivel, eieren, oliën en vetten samen 14%. De aandelen van de verschillende productgroepen binnen de consumptieve bestedingen aan voedingsmiddelen en dranken zijn relatief stabiel, maar er is een voorzichtige stijging in het aandeel van aardappelen, groeten en fruit waarneembaar sinds 2000. Dat aandeel is een paar procentpunten toegenomen ten koste van andere groepen behalve kruidenierswaren

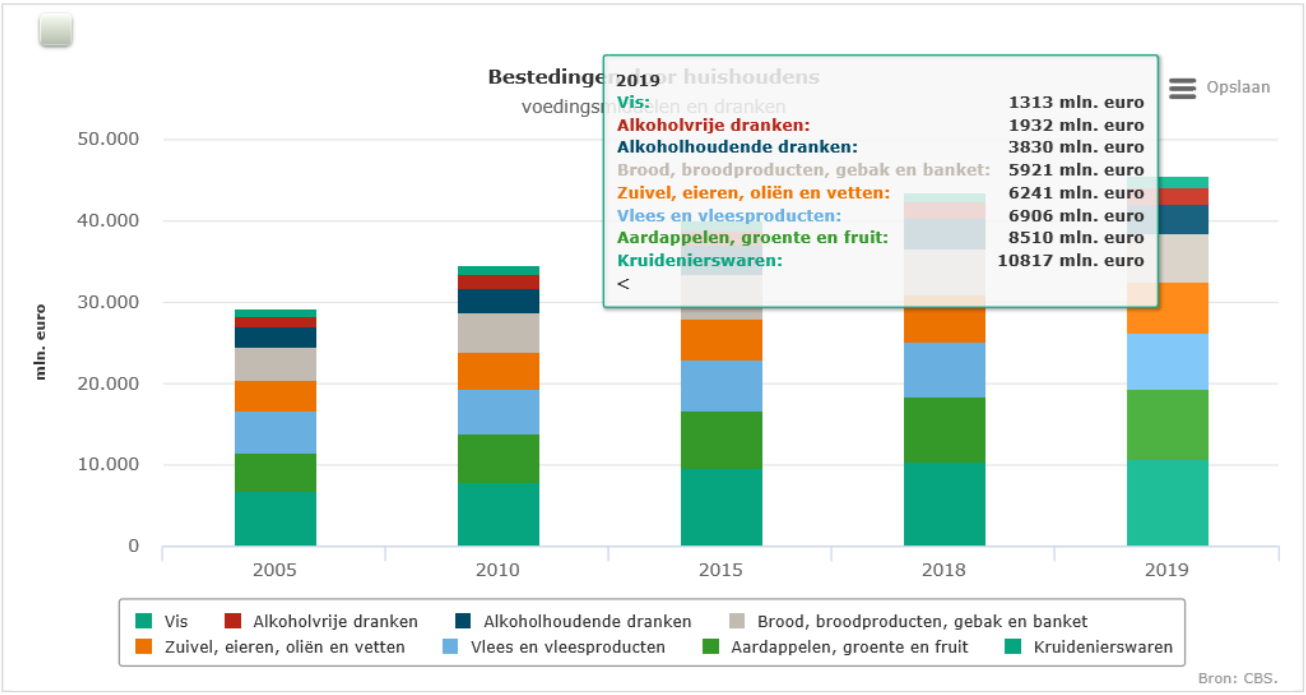

Vraag 4. En heeft u voor de top-10 geproduceerde producten een vergelijkend overzicht ten opzichte van productie in andere delen van de wereld qua impact op het klimaat, milieu en dierenwelzijn?

Antwoord 4. Dit vergelijkend onderzoek hebben wij niet uitgevoerd. Echter in het klimaatakkoord (onderdeel landbouw & landgebruik) waaraan wij ons hebben geconformeerd staat opgenomen (vooral gericht op de (melk)veehouderij):

Partijen zijn van mening dat klimaatvriendelijke consumptie van burgers een gedragsverandering vraagt met lange adem: minder voedselverspilling, meer consumptie van groenten en fruit, een groter aandeel consumptie van eiwitten op plantaardige basis. Dit wordt gezien als een belangrijke bijdrage aan lange termijn klimaatbeleid. Klimaatbeleid en Circulaire Economie komen samen bij de aanpak van voedselverspilling en de eiwittransitie zoals verwoord in de Transitieagenda Biomassa en Voedsel. In aansluiting op de Taskforce Circulair Economy in Food stellen partijen zich ten doel om de voedselverspilling bij de consument, inclusief de voedselverliezen in de keten, in Nederland in 2030 te halveren ten opzichte van 2015. In Nederland wordt meer dierlijk- dan plantaardig eiwit geconsumeerd. Partijen vinden het wenselijk om deze verhouding in ons dieet in 2050 om te draaien (van 60:40 naar 40:60). Dit past bovendien bij een gezond dieet, conform de adviezen hieromtrent van het Voedingscentrum. Naast deze verschuiving in dieet, is in Nederland gemiddeld een reductie van 10% tot 15% van de totale eiwitinname wenselijk. Dit vraagt wel een gedragsverandering, die niet te onderschatten is. Producenten van voedingsmiddelen voor de Nederlandse markt maken voor 2025 de carbon footprint (CF) ook per kilogram voedingsstoffen van hun productgroepen en zo mogelijk hun producten publiek inzichtelijk.

Om in de behoefte aan plantaardig eiwit te voorzien, wil de Europese Unie minder afhankelijk worden van de import van eiwitrijke gewassen als soja (t.b.v. het voeren van de veestapel), en meer zelfvoorzienend worden. De Europese Commissie heeft daartoe in 2018 de lidstaten opgeroepen om een nationale eiwitstrategie vorm te geven, ten behoeve van de strategische voedselsoevereiniteit. Volgend op het eiwitrapport van de Europese Commissie heeft minister Schouten in het Realisatieplan Visie LNV toegezegd in 2020 een Nationale Eiwitstrategie (NES) te presenteren om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De Nationale Eiwitstrategie heeft als doel om de komende 5 tot 10 jaar de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten, op een duurzame manier die bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en natuurlijke omgeving.

Vraag 5. U schrijft dat het doel is om in 2030 natuurinclusieve landbouw de standaard te laten zijn.

Vraag 5a. Hoe gaan we dit meten langs de genoemde definitie, en waar staan we nu?

Antwoord vraag 5a. In de Voedselvisie is in het Hoofdstuk Monitoring ingegaan op de wijze waarop we willen monitoren. O.a. is de biodiversiteitsmonitor voor de melkveehouderij en de akkerbouw een belangrijke indicator. Daarnaast houden wij vinger aan de pols via de PPS beter bodembeheer, waar landelijk indicatoren worden getest op demonstratiebedrijven alvorens die in de praktijk kunnen worden toegepast.

Vraag 5b. Wat betekent dit voor het ruimtelijk beslag van de agrarische sector in Noord-Holland?

Antwoord 5b. natuurinclusieve landbouw an sich heeft geen ruimtelijke consequentie. Het gaat over het optimaliseren van de bedrijfsvoering in plaats van het maximaliseren van de opbrengst. Op dit moment ligt de focus meer op het verder verkennen van verdienmodellen.

Vraag 5c. En wat betekent dit voor het productieniveau van de sector en de voedselvraag van de consument in Noord-Holland?

Antwoord 5c. Dat verschilt heel erg per deelsector en per bedrijf. In algemene zin kan gezegd worden dat het productieniveau af zal nemen. Zie ook antwoord 5b. Een verandering van de voedselvraag van de consument in Noord-Holland is een belangrijke opgave. In Coronatijd zagen we wel een stijgende groei van consumptie uit de regio. In samenwerking met de landelijke Taskforce Korte Keten onderzoeken we met partners in Voedsel Verbindt op welke manier we die bestedingen kunnen blijven vasthouden.

Vraag 6. Kunt u een overzicht geven van alle geraadpleegde/geconsulteerde partijen voor de totstandkoming van de Voedselvisie, verdeeld naar de beschreven 9 schakels?

Antwoord vraag 6. De geconsulteerde partijen staat op https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Land_en_tuinbouw_visserij/Projecten/Opgave_Vitaal_Landelijk_Gebied/Voedsel

de experttafels:

- 16 juni Experttafel Agri & Food : n.v.t.

Provinciale beleidsmedewerkers Agri & Food PNH

- 18 juni Experttafel Bodem : BOER, TOELEVERENDE DIENSTEN

  CLM onderzoek van landbouw en advies
  Lector duurzaam Bodembeheer Aeres Hogeschol Dronten
  Omgevingsdienst NZKG Bodem
  Agrarisch bedrijfsadvies Bodem en gewas, landbouwportaal coach
  Hoogleraar plantecologie en natuurbeheer WUR, vanuit diverse systemen

- 24 juni Experttafel Netwerk 3 : BOER, TOELEVERENDE DIENSTEN, VOEDSELVERWERKENDE INDUSTRIE

  Secretaris vereniging BIO-NH, daarnaast biologisch maalbedrijf met banketbakkerij
  Voorzitter NLG Holland
  Projectadviseur LTO Noord op maatschappelijke opgaven en perspectief voor agrarisch ondernemers

- 24 juni Experttafel Water : BOER, TOELEVENDE DIENSTEN

  Beleidsadviseur bij de sector Omgevingsbeleid bij de provincie Noord-Holland
  Beleidsadviseur waterkwaliteit en landbouwemissies bij het Hoogheemraadschap HollandsNoorderkwartier
  Beleidsadviseur bij het Waterschap Amstel Gooi en Vecht, bij Waternet,
  Watercommissie Noordelijk Zandgebied Hoogheemraadschap van Rijnland,
  Beleidsadviseur provincie Noord-Holland (houdt zich bezig met Klimaatadaptatie)
  Uitvoeringsorganisatie van LTO Noord,
  LTO West Portefeuillehouder Water bij LTO-Noord
  Beleidsadviseur Water bij de provincie Noord-Holland

- 25 juni Experttafel Netwerk 2 ; TOELEVERENDE DIENSTEN, GEMEENTE

  Beleidsmedewerker gemeente Amsterdam voor het programma voedselstrategie
  Aeres Hogeschool Almere, docent onderzoeker

- 26 juni Bestuurlijke tafel; ALLE SCHAKELS

  Voorzitter bij LTO Noord regio West
  Boegbeeld topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen tevens voorzitter van de KAVB
  Wageningen University & Research Center, bij het onderdeel landresearch openteelten in Lelystad
  Aeres Hogeschool in Dronten

Oprichter van FoodHub. Een bureau die mensen en organisaties in staat stelt om de wereld van voedsel te verbeteren en te veranderen
Lid van de Raad van directeuren van Wageningen University & Research
Voorzitter college van bestuur van het Clusius College en daarnaast bestuursvoorzitter van Greenport Noord-Holland Noord
Directeur Food & Agri Rabobank metropoolregio Amsterdam
Directeur Visserij en Landelijk Gebied bij het ministerie van LNV
Kwaliteit, Arbo, Milieu manager bij VEZET
Docent onderzoeker bij de Hogeschool in Almere
Hoogleraar plantenfysiologie aan de Universiteit van Amsterdam

- 18 augustus Experttafel Netwerk 1; indirect alle schakels van de keten omdat die in deze netwerken partner zijn.

programmamanager Seed Valley
programmamanager Greenport Noord-Holland Noord
programmamanager Voedsel Verbindt
programmamanager Greenport Aalsmeer
coördinator Groen Kapitaal provincie Noord-Holland

- 20 augustus Experttafel Water 2 ;

Projectmanager Kadaster
Beleidsadviseur omgevingsbeleid team Water provincie Noord-Holland
Projectleider werkzaam bij LTO Noord; DAW coördinator Utrecht-Oost en Noord-Holland.
DAW staat voor Deltaplan Agrarisch Waterbeheer,
Voorzitter van de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken

- 23 september Experttafel Voedselverspilling; AFVALVERWERKING, TOELEVERENDE DIENSTEN, VOEDSELVERWERKING, HERGEBRUIK

S.E.E. / Raadslid)
Stichting tegen Voedselverspilling
AMS Institute
InStock
Meerlanden
Gemeente Amsterdam
Provincie Flevoland

Overige gesprekken:

- Vanuit de Green Deal duurzame catering; eten uit de korte keten zijn verschillende gesprekken gevoerd met Greendish: DETAILHANDEL
- De commissaris van de Koning heeft een eerste gesprek gevoerd met AH: RETAIL
- Gedeputeerde Zaal: TBO / afvaardiging Groen Goud partners.

- In de Voedselvisie is per schakel in de keten een kort filmpje opgenomen met een expert of ervaringsdeskundige uit die schakel. Deze mensen hebben we ook gesproken als input voor de Voedselvisie.

In totaal zijn er op de conceptversie van de Voedselvisie (versie oktober 2020) rond de 50 reacties van betrokken partijen binnengekomen. Deze reacties zijn beoordeeld en zo veel als mogelijk ook verwerkt in de Voedselvisie zoals die nu voorligt.

Ook richting het uitvoeringsplan gaan we nog met experts in gesprek.

Vraag 7. Hoe is de betaalbaarheid van voedsel voor de consument meegenomen in de Voedselvisie?

Antwoord 7. Ja, bijvoorbeeld door het stimuleren van seizoensproducten en producten uit de korte keten. Daarnaast vragen we het Rijk (lobby) en supermarkten om gezonde duurzame producten goedkoper te maken in het schap.

Vraag 8. "Een eerlijke prijs is een prijs voor een product waarbij de geleverde inspanningen van elke schakel in de keten eerlijk beloond worden, de consument niet meer betaalt dan nodig en er geen kosten afgewenteld worden op de maatschappij." Hoe en door wie wordt bepaald wat een eerlijke beloning is voor geleverde inspanningen?

Antwoord 8. Er wordt al studie gedaan naar True Pricing door het Rijk en door andere provincies (https://www.wur.nl/nl/nieuws/Onderzoek-Echte-en-Eerlijke-Prijs-duurzame-producten-van-start.htm#:~:text=Deze%20publiek%20private%20samenwerking%20(PPS,bereid%20is%20extra%20te%20betalen. Het project maakt inzichtelijk wat de prijs is van duurzame voedselproducten voor iedere stap in de keten. Zo draagt het bij aan de transitie van onze voedselproductieketen van vooral financieel efficiënt naar maatschappelijk inclusief met duurzaam, eerlijk en betaalbaar voedsel voor iedereen).

De komende periode (Q1) verdiepen wij ons verder in deze studies en zullen u bij het uitvoeringsplan van de Voedselvisie (zie ook vraag 12) nader informeren.

Vraag 9. Op pagina 22 staan criteria vermeld. Laten we ons verplaatsen in bijvoorbeeld een agrariër of transporteur uit Noord-Holland die wil bijdragen aan de ambities van de Voedselvisie. Wat moet ik dan doen om in aanmerking te komen, langs deze criteria? Hoe weet ik of ik aan die criteria voldoe?

Er wordt in navolging van de Voedselvisie een uitvoeringsplan gemaakt. Dit voorstel voor uitvoering wordt aan uw Staten schriftelijk in het eerste half jaar van 2021 aangeboden. In dit voorstel wordt duidelijk op welke wijze invulling wordt gegeven aan de inzet van de financiële middelen.

Technische vragen PvdD Voedselvisie

8. “Het platform geeft ons de mogelijkheid om goed inzicht te geven in wat er gebeurt en om in contact te blijven met belangrijke stakeholders.” (Voordracht Voedselvisie)

Wordt bij het verdere verloop van activiteiten en bijvoorbeeld verdere specificering van criteria en indicatoren contact gehouden met dierenbeschermings-, milieu- , natuur- en klimaatorganisaties?

Antwoord vraag 8.
Ja. Een goed voorbeeld hiervan is de biodiversiteitsmonitor die we in de (melk)veehouderij en akkerbouw willen gebruiken. Verschillende partijen waaronder ook WNF en Naturalis denken daarin mee.

9. GS heeft meerdere malen uitgesproken provinciaal beleid rekening te houden met dierenwelzijn. Dat is laatst nog heel expliciet uitgesproken tijdens de behandeling van de Kaderbrief (juni 2020), waarbij we door een toezegging van GS een amendement hierover hebben aangehouden.[1]

Welke dierenwelzijnsorganisaties zijn precies om input gevraagd voor de Voedselvisie en wanneer is dat precies gebeurd (datum)? Of gaat dan nog gebeuren (wanneer)?

Antwoord vraag 9.
Via het Masterplan Biodiversiteit hebben TBO’s en MNH input geleverd voor de Voedselvisie. Indirect ook WNF en Naturalis, omdat zij één van de initiatiefnemers zijn van de biodiversiteitsmonitor.
De gedeputeerde Dierenwelzijn plant nog gesprekken in met verschillende dierenwelzijnsorganisaties waarin ook de Voedselvisie onderdeel van gesprek is.

10. “Verder kon iedereen via het emailadres VitaalLandelijkGebied@noord-holland.nl input toesturen.” (Voordracht Voedselvisie)

10 a) Kunt u opsommen welke activiteiten precies zijn ondernomen om (diverse groep) mensen te laten weten dat ze input kunnen leveren voor de Voedselvisie? Hoe is geprobeerd om ook organisaties en burgers te betrekken die normaal gesproken niet snel aan tafel zitten en input leveren?

Antwoord 10a.
Door Corona heeft het participatieproces een andere vorm (vooral beperkter qua omvang) moeten aannemen. Er is inderdaad een website aangemaakt die via de provinciale

[1] https://noordholland.partijvoordedieren.nl/moties/amendement-kaderbrief-rekening-houden-met-dierenwelzijn

communicatiekanalen is uitgezet. Ook via social media. Er is daarvoor geen social media budget ingezet.
In kleine groepen is themagericht een uitvraag gedaan aan vertegenwoordigers en experts van koepels en netwerken om over de voedselvisie mee te praten. Deze verslagen staan online, de vertegenwoordigers en experts die aan de tafels hebben gezeten kunt u in de verslagen teruglezen. Alle gesprekken zijn online via Teams gevoerd.

10 b) Hoeveel mensen hebben de relevante informatie gezien (voor zover te achterhalen via bijv. social media analyse van de betreffende berichten, aantal kijkers van betreffende YouTube filmpjes, en bezoek van het betreffende gedeelte van de website). Is social media budget ingezet om die boodschap te verspreiden?

Antwoord 10b.
Hieronder een weergave van de pagina Vitaal Landelijk Gebied. In totaal zijn er 445 unieke bezoekers op de pagina geweest.

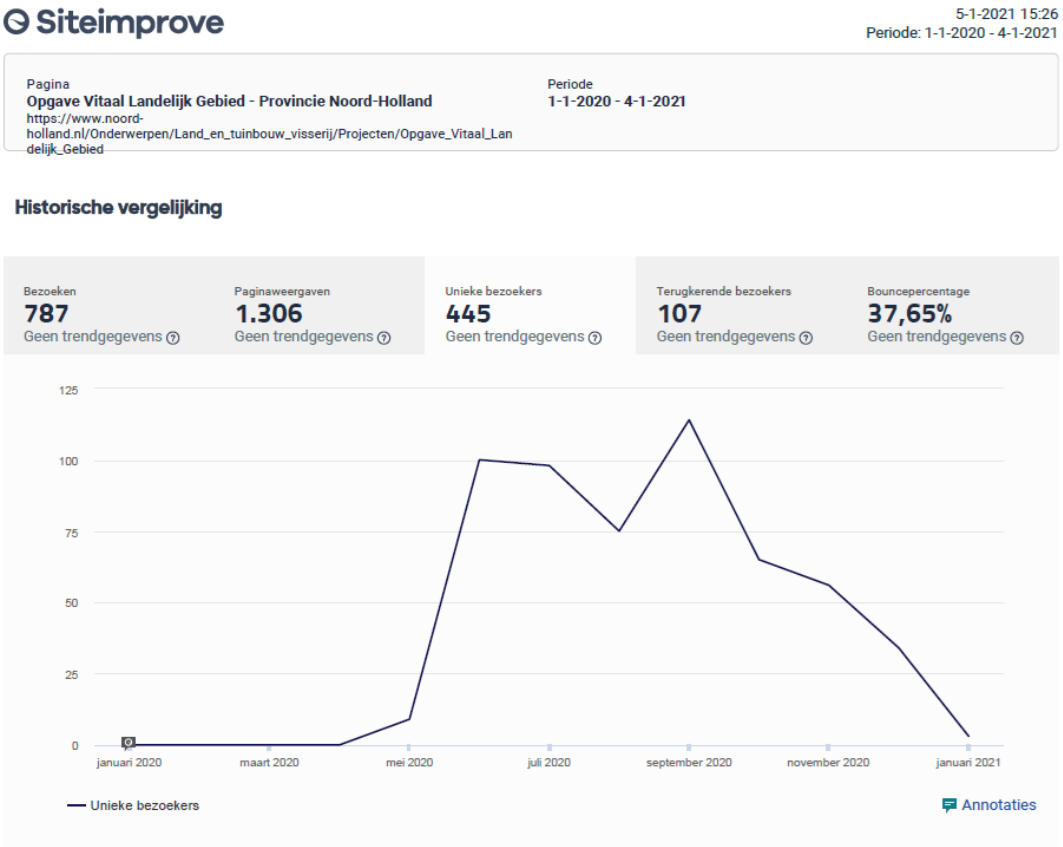

De projectenkaart op Vitaal Landelijk is 68x bekeken.
De video op de homepage van Vitaal Landelijk Gebied is 162x bekeken.
De videoboodschap van de gedeputeerden Rommel en Zaal is 106x bekeken.
De video's in de Voedselvisie zijn variërend tussen de 5 en 22x bekeken.

Er is hiervoor geen social media budget ingezet.

c) Hoeveel mensen hebben gereageerd?

Op de conceptversie Voedselvisie (oktober 2020) zijn ruim 50 reacties ontvangen.

11. “Eind oktober hebben wij alle experts, geïnteresseerden en netwerkpartners een conceptversie van de Voedselvisie gemaild met het verzoek om hun feedback.” (Voordracht Voedselvisie)

11a) Welke experts zijn precies geraadpleegd en hoe zijn ze geselecteerd?
Antwoord 11a. De experttafels zijn langs een aantal thema’s georganiseerd. Experts en vertegenwoordigers van verschillende instellingen en netwerken hebben hun input online gegeven in deelsessies in Teams. De vertegenwoordigers die aan de experttafels hebben gezeten zijn terug te lezen in de verslagen op de webpagina van Opgave vitaal landelijk gebied. Ze zijn uitgekozen op basis van hun kennis en/of als onderdeel van de voedselketen.

11b) Kunt u een lijst van die netwerkpartners toesturen? Horen Bionext, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en Caring Farmers daar ook bij bijvoorbeeld?

MNH en BIO NH (als vertegenwoordiger van de biologische sector in NH) zijn betrokken geweest bij het opstellen van de visie. MNH heeft aan de experttafel biodiversiteit in agrarisch gebied input geleverd. Ook hebben zij feedback gegeven op de concept Voedselvisie. BIO NH heeft aan een netwerktafel deelgenomen en ook feed back op de concept Voedselvisie gegeven.

De experttafels Voedselvisie (na te slaan op de webpagina Opgave Vitaal Landelijk Gebied):

- 16 juni Experttafel Agri & Food : n.v.t.

  Provinciale beleidsmedewerkers Agri & Food PNH

- 18 juni Experttafel Bodem : BOER, TOELEVERENDE DIENSTEN

  CLM onderzoek van landbouw en advies
  Lector duurzaam Bodembeheer Aeres Hogeschol Dronten
  Omgevingsdienst NZKG Bodem
  Agrarisch bedrijfsadvies Bodem en gewas, landbouwportaal coach
  Hoogleraar plantecologie en natuurbeheer WUR, vanuit diverse systemen

- 24 juni Experttafel Netwerk 3 : BOER, TOELEVERENDE DIENSTEN, VOEDSELVERWERKENDE INDUSTRIE

  Secretaris vereniging BIO-NH, daarnaast biologisch maalbedrijf met banketbakkerij
  Voorzitter NLG Holland
  Projectadviseur LTO Noord op maatschappelijke opgaven en perspectief voor agrarisch ondernemers

- 24 juni Experttafel Water : BOER, TOELEVENDE DIENSTEN

  Beleidsadviseur bij de sector Omgevingsbeleid bij de provincie Noord-Holland
  Beleidsadviseur waterkwaliteit en landbouwemissies bij het Hoogheemraadschap HollandsNoorderkwartier
  Beleidsadviseur bij het Waterschap Amstel Gooi en Vecht, bij Waternet,
  Watercommissie Noordelijk Zandgebied Hoogheemraadschap van Rijnland,
  Beleidsadviseur provincie Noord-Holland (houdt zich bezig met Klimaatadaptatie)
  Uitvoeringsorganisatie van LTO Noord,
  LTO West Portefeuillehouder Water bij LTO-Noord
  Beleidsadviseur Water bij de provincie Noord-Holland

- 25 juni Experttafel Netwerk 2 ; TOELEVERENDE DIENSTEN, GEMEENTE

  Beleidsmedewerker gemeente Amsterdam voor het programma voedselstrategie
  Aeres Hogeschool Almere, docent onderzoeker

- 26 juni Bestuurlijke tafel; ALLE SCHAKELS

  Voorzitter bij LTO Noord regio West
  Boegbeeld topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen tevens voorzitter van de KAVB
  Wageningen University & Research Center, bij het onderdeel landresearch openteelten in Lelystad
  Aeres Hogeschool in Dronten
  Oprichter van FoodHub. Een bureau die mensen en organisaties in staat stelt om de wereld van voedsel te verbeteren en te veranderen
  Lid van de Raad van directeuren van Wageningen University & Research
  Voorzitter college van bestuur van het Clusius College en daarnaast bestuursvoorzitter van Greenport Noord-Holland Noord
  Directeur Food & Agri Rabobank metropoolregio Amsterdam
  Directeur Visserij en Landelijk Gebied bij het ministerie van LNV
  Kwaliteit, Arbo, Milieu manager bij VEZET
  Docent onderzoeker bij de Hogeschool in Almere
  Hoogleraar plantenfysiologie aan de Universiteit van Amsterdam

- 18 augustus Experttafel Netwerk 1; indirect alle schakels van de keten omdat die in deze netwerken partner zijn.

  programmamanager Seed Valley
  programmamanager Greenport Noord-Holland Noord
  programmamanager Voedsel Verbindt
  programmamanager Greenport Aalsmeer
  coördinator Groen Kapitaal provincie Noord-Holland

- 20 augustus Experttafel Water 2 ;

Projectmanager Kadaster
Beleidsadviseur omgevingsbeleid team Water provincie Noord-Holland
Projectleider werkzaam bij LTO Noord; DAW coördinator Utrecht-Oost en Noord-Holland.
DAW staat voor Deltaplan Agrarisch Waterbeheer,
Voorzitter van de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken

- 23 september Experttafel Voedselverspilling; AFVALVERWERKING, TOELEVERENDE DIENSTEN, VOEDSELVERWERKING, HERGEBRUIK

S.E.E. / Raadslid)
Stichting tegen Voedselverspilling
AMS Institute
InStock
Meerlanden
Gemeente Amsterdam
Provincie Flevoland

Overige gesprekken:

- Vanuit de Green Deal duurzame catering; eten uit de korte keten zijn verschillende gesprekken gevoerd met Greendish: DETAILHANDEL
- De commissaris van de Koning heeft een eerste gesprek gevoerd met AH: RETAIL
- Gedeputeerde Zaal: TBO / afvaardiging Groen Goud partners.
- In de Voedselvisie is per schakel in de keten een kort filmpje opgenomen met een expert of ervaringsdeskundige uit die schakel. Deze mensen hebben we ook gesproken als input voor de Voedselvisie.

Ook richting het uitvoeringsplan gaan we nog met experts in gesprek.

12. Kunt u ons een overzichtelijke, complete lijst sturen met alle organisaties die voor de input van de Voedselvisie zijn geraadpleegd?

Antwoord 12.
Zie vraag 11.

13. “Te denken valt aan de problematiek van bodemdaling en de noodzaak om ruimte te bieden voor klimaatadaptatie, de urgentie om de biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid te versterken en **het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector**, die opereert in een betere balans met zijn leefomgeving”. (Voordracht Voedselvisie)

13a)Wat wordt precies bedoeld met het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector?

13b)Wat wordt met die ruimte bedoeld en wat met ‘sterke’ agrifoodsector?

Antwoord vraag 13a: Ook voor de productie van voedsel is er letterlijk ruimte nodig. De druk op grond voor allerlei ontwikkelingen is groot.

Antwoord vraag 13b: Met een sterke agrifoodsector wordt een gezonde en vitale sector bedoeld die voldoende economisch gezond is om duurzaam te kunnen produceren en waarbij de afhankelijkheden van het buitenland op bijvoorbeeld grondstoffen (veevoer, kunstmest) en gewasbeschermingsmiddelen steeds meer zullen afnemen.

14. "..gelet op de toenemende maatschappelijke discussie over de manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren die het milieu, de bodem, de omgeving, het klimaat, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer zelf onder druk zet." (Voordracht Voedselvisie)

Klopt het dat in deze opsomming over maatschappelijke discussie per ongeluk 'dierenwelzijn' is weggelaten? Want die discussie is wel heel nadrukkelijk aanwezig afgelopen jaren.

Antwoord 14. Inderdaad, we zullen nagaan of deze nog in de Voordracht aangepast kan worden voor de behandeling van de Voedselvisie op 1 februari a.s. in de Staten.

15. We willen naar een natuurinclusieve, diervriendelijk, regeneratieve landbouw. Maar om daar te komen moeten we eerst een beeld hebben van de huidige landbouw in Noord-Holland. Dat wordt in de Voedselvisie nergens geschetst. Kunt u een beeld schetsen van de huidige landbouw in Noord-Holland en dat toesturen (als niet voor commissievergadering, dan in ieder geval ruim voor behandeling van Voedselvisie in PS), waarin in ieder geval (maar niet alleen) de volgende cijfers aan bod komen over:

15a) hoeveel procent van land in de provincie wordt ingenomen door landbouw;

Antwoord vraag 15a. 127.000 hectare, ongeveer 60%
https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7230&themaID=2286&indicatorID=2911

15b) aantal en percentage gangbare landbouwbedrijven vs. biologisch, met onderscheid tussen bijv. veehouders, akkerbouwers en sierteelt;

Antwoord vraag 15b.

Het aandeel biologisch areaal in Noord-Holland is iets hoger dan in Nederland als geheel (respectievelijk 4 tot 4,5% en circa 3,5%) en neemt licht toe. Het grootste deel van het biologisch areaal bestaat uit grasland. Sinds 2011 is het areaal biologisch met ruim een derde toegenomen naar 5.720 ha in 2019. Circa 8% van het landelijke biologisch areaal ligt in Noord-Holland.

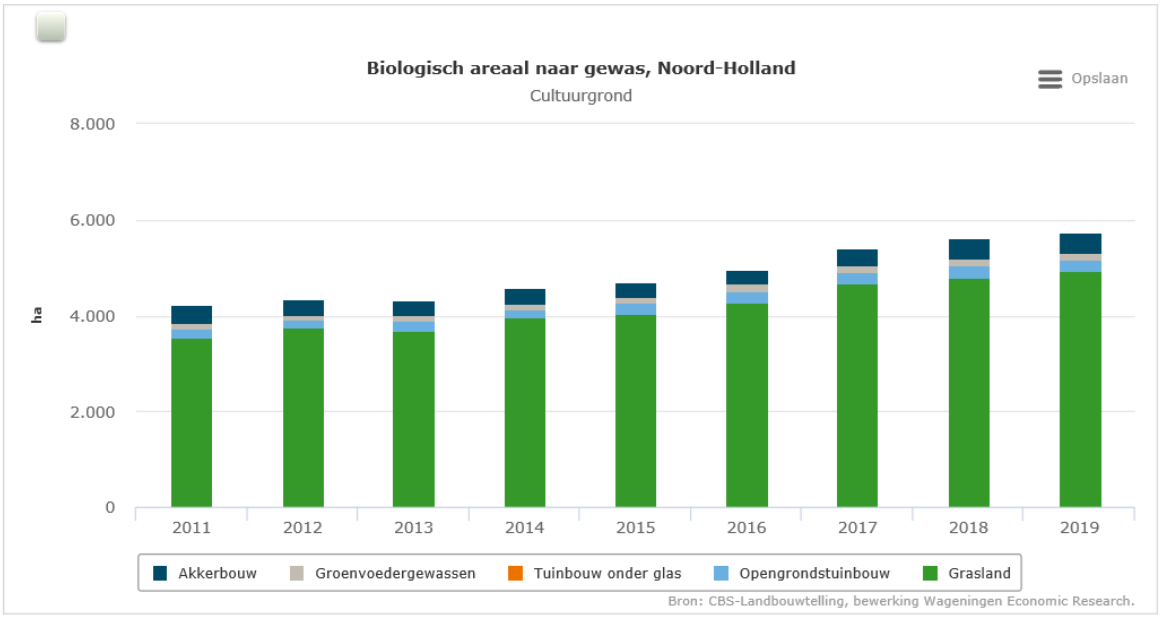

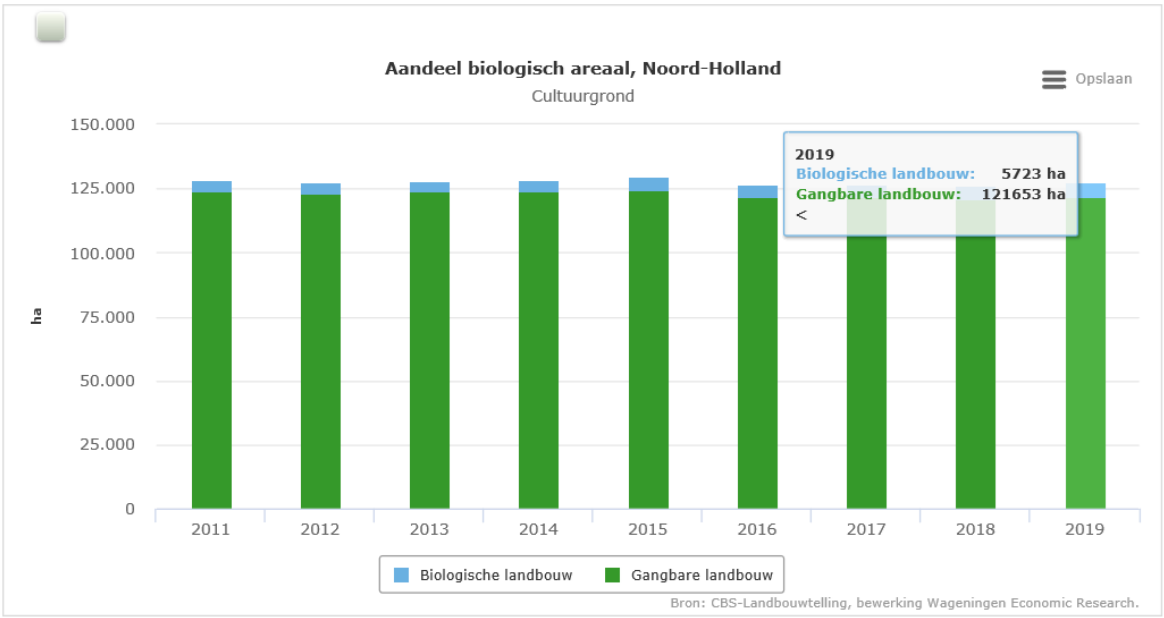

15c) hoeveel intensieve veehouderijen zijn er in Noord-Holland, hoeveel dieren worden daar jaarlijks gehouden en in welke gemeenten zijn deze veehouderijen te vinden;

Antwoord 15c. Allereerst de definitie intensieve veehouderij zoals die nu in de Omgevingsverordening is opgenomen: een niet grondgebonden agrarisch bedrijf dat slacht-, fok-, leg-, pels- of melkdieren houdt. Zonder of nagenoeg zonder weidegang of uitloop. Met uitzondering van biologisch producten en viskwekerij.

https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7229&themaID=7201&indicatorID=7207

Runderen

- aantal bedrijven met melkkoeien: 942
- totaal aantal melkkoeien: 88.190
- aantal melkkoeien per gespecialiseerd bedrijf: 97
- aandeel melkkoeien in landelijk aantal: 5,6%
- aandeel bedrijven met weidegang: 95%
- aantal (aandeel) biologische runderen in Noord-Holland: 7.829 (5,2% van rundveestapel in Noord-Holland).

Noord-Holland heeft relatief weinig intensieve veehouderij. De grondgebonden melkveehouderij heeft met een aandeel van 5,6% melkkoeien in de provincie het grootste aandeel. Het aandeel vleeskuikens is in 2019 weer toegenomen tot bijna 3% na een kleine afname in 2018. Bij de leg-hennen schommelt het aandeel maar ligt met 0,3% op een laag niveau.

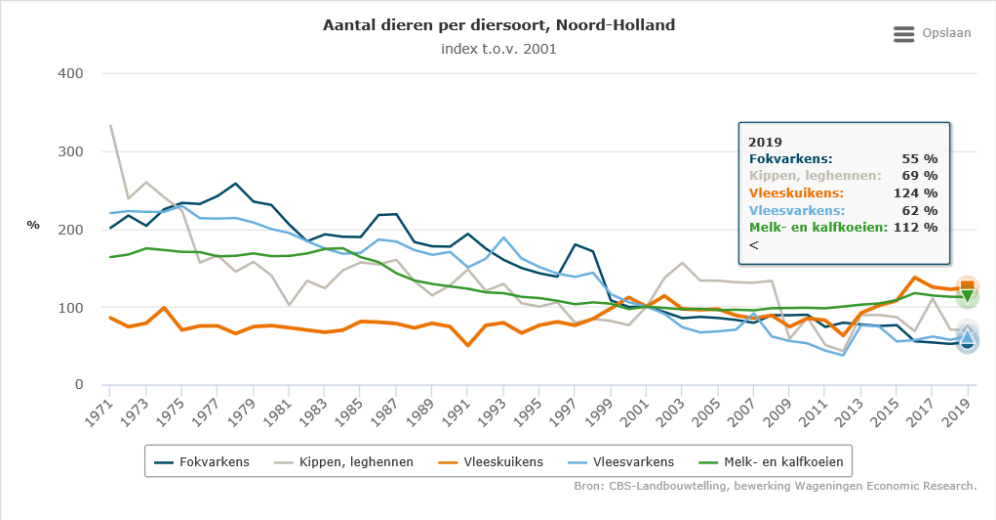

Varkens: 48 bedrijven met 21.000 varkens, waarvan er 9 biologisch (1300 dieren)
Kippen: 18 bedrijven met 1.391.370 kippen, waarvan er 2 biologisch (21.000 dieren)
Geiten: 203 bedrijven met 19.000 geiten, waarvan er 17 biologisch (4400 dieren)

Binnen de gegeven termijn is het voor ons onmogelijk om aan te geven in welke gemeenten deze bedrijven gevestigd zijn, dit is vanwege privacy wetgeving gevoelige informatie die niet zomaar beschikbaar wordt gesteld. Het is een politieke afweging of dit nader uitgezocht moet worden, omdat er ook kosten aan zijn verbonden.

15d) hoeveel procent van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor veevoer en hoeveel voor veehouderij;

Antwoord 15d. ongeveer 60% (gras en voedergewassen) zie onderstaande figuur https://www.agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518&sectorID=7230&themaID=2286&indicatorID=2911. Een uitsplitsing is alleen te maken op basis van gras (70.023 ha) en bieten, granen, lucerne etc. (5609 ha).

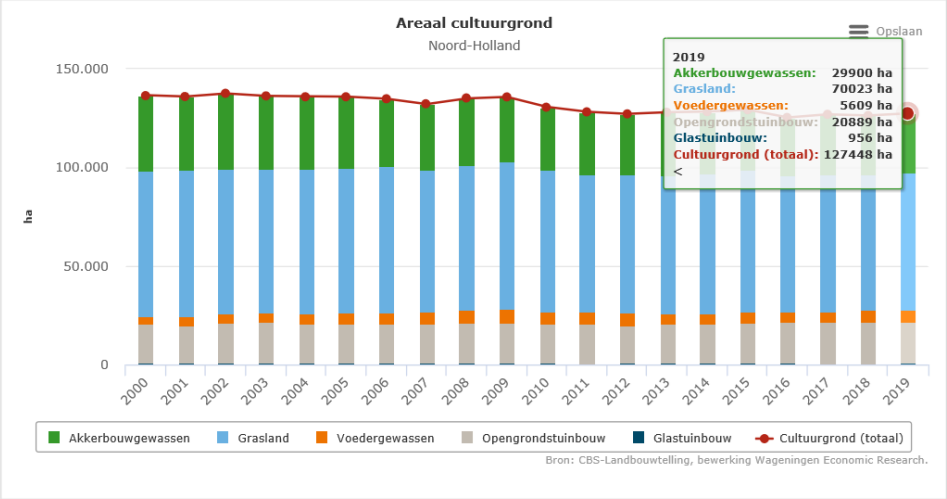

15e) hoeveel procent van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor plantaardige eiwitten voor menselijk consumptie.

Dat is niet bekend. Het Rijk heeft een eiwittransitiestrategie opgesteld. In de uitwerking daarvan zullen ook meetinstrumenten worden ontwikkeld. Wij zullen navragen in hoeverre de menselijk consumptie van plantaardige eiwitten daarvan onderdeel zal zijn.

16. Het is immers algemeen bekend dat intensieve veehouderijen om meerdere redenen onwenselijk zijn en dat we gigantische stappen kunnen zetten op gebied van klimaat, natuur, milieu, dierenwelzijn als we die intensieve vee-industrie afbouwen. Wetenschappers en burgers vragen erom en ook vele politieke partijen. In Noord-Holland zou het juist makkelijker kunnen, omdat hier minder vee-industrie is dan in sommige andere provincies. **Zijn er doelen om te werken aan afbouw van de vee-industrie in Noord-Holland?**

Antwoord 16. In 2030 willen we dat de grondgebonden landbouw natuurinclusief is. Onderdeel van natuurinclusiviteit is ook dierenwelzijn.

17. “Het transport kan een flink deel van elders bespaarde impact weer tenietdoen. Denk aan producten die op andere continenten in het seizoen zijn en hier naartoe worden vervoerd.” (Voedselvisie)
17a) Kunt u precies aangeven op welke bronnen u zich hier baseert? Kunt u aangeven welke producten die niet in Nederland, maar wel elders in het seizoen zijn en uit die “seizoenslanden” worden ingevoerd, minder duurzaam zijn dan diezelfde producten uit (kassen van) Nederland?

Antwoord 17a: Bron Future of food rapport pag 5.(zie bijlage)

Nederland is een behoorlijk efficiënt en duurzaam land qua teelt. Het gebruik van water, gewasbeschermingsmiddelen worden zo efficiënt mogelijk ingezet. Het verbruik van water bij de teelt van tomaten in Spanje is nog steeds 5x zo veel als die in Nederland geteelde

tomaten. Er zijn ook onverwarmde kassen in Nederland en duurzaam verwarmde kassen, bijvoorbeeld vanuit restwarmte.

Vraag 17b) Klopt het lokale producten niet altijd duurzamer zijn dan die uit buitenland (zoals o.a. MIlieucentraal stelt)?[2]

Antwoord 17b. Klopt, lokaal hoeft niet altijd duurzamer te zijn.

18. In de Voedselvisie wordt (terecht) het belang van meer lokaal eten benadrukt. Tegelijkertijd moet er geen misverstand bestaan: het is wat betreft onze voedselvoetafdruk bijvoorbeeld nooit beter om rundvlees van de koe om de hoek te halen, dan kikkererwten(burgers) (of andere plantaardige opvolgers) uit bijv. Spanje.

18a) Bent u ook bekend met het feit dat het véél meer uitmaakt maakt veel meer uit -wat- je eet (plantaardig, seizoensgebonden), dan -waar- het vandaan komt (zie hier)?

18a. Klopt , in de voedselvisie zetten we juist in op de transitie van het voedselsysteem en meer plantaardig eten én produceren past daarbij. Als dat ook nog van lokaal komt is dat dubbel duurzaam.

b) Wordt daar rekening mee gehouden in verdere uitvoering van de Voedselvisie en communicatie?[3]
Ja, maar we gaan geen consumentencampagne voeren.

19. Bij marketing is een van de inzetten: "bewustwording rondom voedselverspilling, het consumeren van een duurzaam* menu (seizoensproducten) en de negatieve effecten die het huidige voedselsysteem heeft op de omgeving; Bijvoorbeeld met behulp van nudging: de consument bewust laten zijn van zijn gedrag, zonder belerend te zijn. Veel consumenten weten niet hoe zij duurzamer kunnen eten."

Wordt hiermee ook nudging/bewustwording richting meer plantaardig consumeren bedoeld?
Antwoord 19. Ja, maar we gaan geen consumentencampagne voeren. We zullen dit zoveel mogelijk bij het Rijk en onze Voedsel Verbindt partners agenderen.

20. "Sociaal perspectief: Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving."

Worden met de 'effecten op omgeving' ook logischerwijs ook de effecten op dieren bedoeld?

Antwoord 20. Ja, zie hiervoor de indicatoren van de biodiversiteitsmonitor.

---

[2] https://www.zaailingen.com/welke-groenten-en-fruit-zijn-niet-duurzaam-de-app-die-het-antwoord-heeft/
[3] Transport maakt slechts een klein deel uit van ons voedselvoetafdruk. Rond 80% betreft vooral dat wat bij de boer op het bedrijf plaatsvindt.

21. “Agrarisch ondernemers verdienen onze waardering.”
Is die waardering onvoorwaardelijk? (Volgens de provincie en de insteek van de Voedselvisie via o.a. het sociale perspectief)?

Het feit dat anderen (boeren, tuinders en vissers) ons voedsel produceren, zodat we ons kunnen bezigen met andere zaken en ons geen zorgen hoeven te maken om ons eten (als primaire levensbehoefte) is een groot goed. En uiteraard willen we ze graag helpen opdat zij dat op een zo duurzaam mogelijk manier voor ons kunnen blijven doen.

22. “Onderzoek in hoeverre (rest)stromen uit de Visserij kunnen worden ingezet in het sluiten van kringlopen.”
22a) Op welke stromen wordt hier precies gedoeld en waar bestaan ze uit?

Antwoord 22a. Dit zal het onderzoek verder moeten uitwijzen. Te denken valt aan bijvoorbeeld schalen van garnalen t.b.v. bemesting in de akker- en tuinbouw.

22b) Visserij heeft ook (zoals wetenschappelijk breed bekend) een desastreuze impact gehad op onze wateren, biodiversiteit en dierenwelzijn. Wordt met dit onderzoek ook gekeken naar een mogelijk ‘lock-in effect’, waarbij het gevaar is dat we mede-afhankelijk worden van het bestaan van visserij om onze kringlopen te sluiten?

Antwoord 22b. Nee, het gaat puur over het sluiten van kringlopen.

22c) Hoe draagt deze Voedselvisie precies bij aan verminderen van schade die visserij met zich meebrengt?

Antwoord 22c. Nee, de Voedselvisie richt zich m.b.t. de Visserij op het sluiten van kringlopen. Het (bestuurs)akkoord over verduurzaming van de IJsselmeervisserij valt onder het strategisch beleidskader Economie. Deze wordt in 2021 geactualiseerd.

22d) Wordt in het verdere proces en bij beoordeling van projecten ook rekening gehouden met de conclusies van de Raad van Dieraangelegenheden, die concludeert dat vissen wezens met gevoel zijn die pijn kunnen voelen en dat we meer rekening moeten houden met hun welzijn? [4]

Antwoord 22d. Voor wat betreft de Voedselvisie is dit niet van toepassing (zie antwoord 22c).

23. Voor een succesvolle voedseltransitie is samenwerking met andere overheden belangrijk. Vijf van de 12 provincies hebben zich tot nu toe verenigd in een gezamenlijk initiatief The Protein Cluster: Gelderland, Overijssel, Zeeland, Noord-Brabant en Flevoland. The Protein

[4] https://www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2018/03/07/welzijn-van-vissen-verdient-meer-aandacht-van-overheid-en-andere-betrokken-partijen

Cluster is een samenwerkingsverband (bedrijvennetwerk) waarin alle schakels van de keten (van boer tot supermarkt) actief samenwerken op het gebied van plantaardige eiwitten, om samen vlees- en zuivelopvolgers te ontwikkelen, produceren of vermarkten. Hierdoor kan de hele keten van telers, verwerkers, logistiek, supermarkten tot aan de consument makkelijker aaneengeschakeld worden. Ondernemers kunnen zo hun ambities rond duurzaam eiwit beter en sneller realiseren. Dit past bij het huidige in de Voedselvisie beschreven idee van netwerkend samenwerken in Voedselnetwerk.

Wordt door provincie dus overwogen zich aan te sluiten bij The Protein Cluster? Is dat wat op p.15 Voedselvisie wordt geïmpliceerd?

Antwoord 23. Dat gaan we verkennen in Q1. En krijgt een uitwerking in het uitvoeringsplan van de Voedselvisie.

24. Klopt het dat de indicatoren van de onderdelen van het ecologisch perspectief (waaronder dierenwelzijn) later beter worden uitgewerkt?

Antwoord 24. We gaan zelf geen monitors uitwerken en inrichten, maar sluiten aan bij actuele ontwikkelingen rondom bestaande monitoring. Indien er een betere indicator is dan de huidige (biodiversiteitsmonitor) indicator(en), zullen wij die overwegen te gebruiken. Vooralsnog zien wij die nu niet.

25. Over het ruimtelijk perspectief:

25a) Landbouw neemt nu al groot deel van Noord-Holland in. Wordt er vanuit het ruimtelijk perspectief straks ook gekeken hoe we ruimte efficiënter (plantaardig vraagt vaak om minder grond dan dierlijk) en eco-vriendelijk kunnen gebruiken?

Antwoord 25a. Onze eerste focus richt zich op het stimuleren van meer plantaardige eiwitten. Bij de uitwerking daarvan worden de ruimtelijke aspecten ook meegenomen.

25b) Het gebruik van ruimte door landbouw heeft invloed op het leven van (wilde) dieren, die steeds minder ruimte krijgen om zichzelf te zijn (natuurlijk gedrag te vertonen) en zich veilig te verplaatsen. Wordt daar straks actief over nagedacht bijvoorbeeld bij formulering van de KPI's?

Antwoord 25b. Dit maakt onderdeel uit van het Masterplan Biodiversiteit, één van de speerpunten gaat over biodiversiteit in het landelijk gebied. Wij zullen hierin nauw met elkaar optrekken.

25c) "In samenwerking met experts onder andere vanuit het ruimtelijke domein wordt verkend op welke manier er kan worden bijgedragen aan de ontwikkeling van een KPI op de ruimtelijke impact."

Worden daarbij ook dierenbeschermingsorganisaties om input gevraagd (gezien landbouw veel ruimte inneemt en veel invloed heeft op leefgebied van dieren)?

Antwoord 25c. Nee, dit gaat specifiek over hoeveel de ruimte i.r.t. voedselproductie. Uiteraard is er veel druk op grond vanuit allerlei opgaven.

26. Bij het sociale aspect is de indicator voor 'maatschappelijke waardering' van de boeren aangegeven, maar geen indicator voor "de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving".

Gaat de provincie samen met relevante experts kijken hoe dat beter kan worden uitgewerkt?

Antwoord vraag 26. Nee, zoals eerder in de Voedselvisie aangegeven willen we niet te veel tijd en geld uitgeven aan het opzetten van monitors, maar uitgaan van welke informatie al wordt verzameld en gemonitord die we kunnen gebruiken. Er is eenmalig in de vorige collegeperiode een enquête uitgezet onder de Noord-Hollandse bevolking m.b.t. de impact van duurzame productie van voedsel. We kunnen wel verkennen of dit nogmaals kan worden herhaald en tegen welke financiële inzet dat is.

27. Vooral 'klimaatadaptatie' wordt als doel genoemd. Maar voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering is minstens zo belangrijk. Waar lezen we dat doel terug en hoe de Voedselvisie bijdraagt daaraan?

Antwoord 27. De transitie van de landbouw zoals wij deze met de Voedselvisie voorstaan, draagt ook bij aan het behalen van de klimaatdoelen. Dit doel komt terug bij onze inzet op de eiwittransitie en het tegengaan van voedselverspilling. Hiermee kan al een aanzienlijke bijdrage worden geleverd aan het reduceren van de uitstoot van CO_2. De klimaatopgaven komen ook terug in de actualisatie van het strategisch beleidskader economie, onderdeel landbouw dat in 2021 aan de staten zal worden aangeboden.

28. Nederland heeft de hoogste emissie van broeikasgassen (methaan en stikstofdioxide) per ha landbouwgrond, meer dan 4 keer het gemiddelde van de EU 27 landen.[5]

Op welke wijze draagt de Voedselvisie precies bij de vermindering van de genoemde broeikasgassen? Hoe wordt dat gemonitord?

Antwoord 28. De Voedselvisie gaat niet de stikstofuitstoot monitoren. We hebben hiervoor een regiebureau NNN&N aangesteld. Wel willen we bedrijven die hun bedrijfsvoering in stifstofgevoelige gebieden willen extensiveren helpen door middel van coaching, opleiding of investeringen e.d. Daarbij werken we nauw samen met het Landbouwportaal en het regiebureau. De verduurzamingsopgaven van de land- en tuinbouw gerelateerd aan het

[5] https://www.foodlog.nl/artikel/nederland-krijgt-oorvijg-van-europese-beleidsmakers-op-het-gebied-van-landb/

klimaatakkoord komen terug in de actualisatie van het strategisch beleidskader Economie dat in 2021 aan uw Staten wordt aangeboden.

29. De Voedselvisie verwijst vaak naar het belang van een "betaalbaar voedselsysteem".

29a) Wat wordt daarmee precies bedoeld?

Antwoord 29a. Daarmee wordt bedoeld dat burgers een gezonde maaltijd kunnen blijven betalen, maar ook dat boeren, tuinders en vissers hun boterham kunnen verdienen.

29b) Ecorys heeft berekend dat de kosten van de negatieve effecten van de huidige landbouw landelijk € 6 miljard / jaar bedragen.[6] Dat is per provincie ongeveer € 500 miljoen. Daarbij komt nog dat burgers veel bijdragen aan de subsidiëring van het huidige landbouwsysteem.

Hoe worden de extra kosten voor de burger en samenleving meegerekend, als de provincie het heeft over 'betaalbaar'?

Antwoord 29b. Deze vraag raakt aan True Pricing, er wordt al studie gedaan naar True Pricing door het Rijk en door andere provincies (https://www.wur.nl/nl/nieuws/Onderzoek-Echte-en-Eerlijke-Prijs-duurzame-producten-van-start.htm#:~:text=Deze%20publiek%20private%20samenwerking%20(PPS,bereid%20is%20extra%20te%20betalen. Dit project maakt inzichtelijk wat de prijs is van duurzame voedselproducten voor iedere stap in de keten. Zo draagt het bij aan de transitie van onze voedselproductieketen van vooral financieel efficiënt naar maatschappelijk inclusief met duurzaam, eerlijk en betaalbaar voedsel voor iedereen).

De komende periode (Q1) verdiepen wij ons verder in deze studies en zullen u per brief over het uitvoeringsplan van de Voedselvisie nader informeren.

[6] https://www.ecorys.com/nl/nederland/latest-news/veel-hoger-rendement-voor-biologische-veehouderij-dan-normale-boerenbedrijf

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	11 januari 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter:		: mw. N.M. van der Waart
Commissiegriffier:		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn (duo-commissielid)
	DENK	: S. Koyuncu
	D66	: mw. A.C. Kapitein, mw. A.J.C.E. Strens
	FvD	: --
	GroenLinks	: M.T. Cardol, mw. Er
	OSNH	: G. Kohler
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema, G.J.Leerink
	PvdD	: F.A.S. Zoon en I. Kostic
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: B.G.P. de Wit, dhr. Roosendaal en M.C.N. Mokveld (duo-commissielid)
	Fractie Baljeu	: --
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), mw. E. Rommel (VVD) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig:	mw. D.A.J. Dekker (CDA), 50PLUS/PVDO / Fractie Baljeu / FvD / dhr. Olthof (PvdA)	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalfuur
3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
4. A-agenda Visies (Voedsel / Biodiversiteit)

4.a Voedselvisie

4.b Biodiversiteit: Vaststelling Masterplan biodiversiteit

5. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)
6. B-agenda Water

6.a Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

6.b Water: Afhandeling Motie 109 2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort

7 Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

8. B-agenda Landbouw

8.a Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona

9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
10. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

10.a Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming wat ontbreekt in Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.b Natuur: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024 (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.c Stikstof: Instelling Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) en wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.d Faunabeer: Verlenging Ganzenbeheerplan 2015-2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.e Natuur: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) (C-agenda NLG 11-01- 2021)

10.f Natuur: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.g Bodem: Voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.h Bodem: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.i Natuur: brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.j Natuur: Sneakpreview Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)

10.k Stikstof: Brief GS aan PS inz. verkenning toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties (C-agenda alle commissies januari 2021; NLG leidend)

10.l Subsidies: Brief GS aan PS inz. evaluatie eenmalige subsidies 2020 (C-agenda NLG 11-1-2021 en EFB 18- 1-2021)

10.m Energie / Natuur: Gezamenlijke reactie 3 PARK's - Advies over RESsen Groene Hart (C-agenda RWK (leidend) en NLG 11-01-2021)

10.n Stikstof: Brief stikstof, hoe erg, schadelijk en gevaarlijk is het (C-agenda NLG 11-01-2021)

11. C-agenda Landbouw
11.a Landbouw: Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018 (C-agenda NLG 11-01- 2021)
11.b Landbouw: Nieuwsbrief LTO december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)
12. C-agenda Recreatie
12.a Recreatie: Twiske-Waterland – agenda en stukken vergadering AB 3 december 2020 (C-agenda NLG 21-01- 2021)
12.b Recreatie: Recreatieschap Spaarnwoude – agenda en stukken vergadering AB 17 december (C-agenda NLG 11-01-2021)
12.c Recreatie: Ondertekening Bestuursovereenkomst Basisvisie Recreatie Toervaartnet Nederland (BRTN) (C-agenda NLG 11-01-2021)
12.d Recreatie: Bestuursmededeling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)
12.e Recreatie: Kadernota Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)
12.f Recreatie: Brief Toekomst Plassenschap Loosdrecht & Recreatieschap Stichtse Groenlanden (C-agenda NLG 11-01-2021)
12.g Recreatie: bestuursmededeling Twiske Waterland december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)
13 C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
13.a Gezondheid / Milieu: Convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030 (C-agenda NLG 11-01-2021)
13.b Gezondheid: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen (C-agenda NLG 11-01-2021)
13.c Omgevingsdienst: Nieuwsbrief OD NZKG december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2020)
13.d Milieu: Besluit op bezwaar wob-verzoek Nauerna (C-agenda NLG 11-01-2021)
13.e Gezondheid: Vervolg Kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel (betrekken bij programma Tata 2020-2050 NLG 11-01-2021)
13.f Gezondheid / Milieu: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2021 (C-agenda NLG 11-01-2021)
13.g Gezondheid: Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten (C-agenda NLG 11-01- 2021)
14. C-agenda Water / Visserij
14.a Water: Verlengen en wijzigen bestuursovereenkomst met waterschappen (C-agenda 11-01-2021)
14.b Water: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 (C-agenda NLG 11-01-2021)
14.c Visserij: Bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' (C-agenda NLG 11-01-2021)
14.d Water: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds (C-agenda NLG 11-01-2021)
15. C-agenda Dierenwelzijn
15.a Dierenwelzijn: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening (C-agenda NLG 11-01-2021)
15.b Dierenwelzijn: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren (C-agenda 11-01-2021)
16. C-agenda Algemeen

16.a MRA: Maandelijks-MRA-Raads-en-Statenleden-Bericht-editie-44 (C-agenda alle commissies januari 2021)

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de digitale vergadering om 13.18 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen voorzitter:

- Er zijn voldoende Statenleden ingelogd, zodat sprake is van een quorum.
- Er is een officieel bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Dekker van het CDA.
- De agendacommissie heeft voor de online commissievergaderingen tijdelijke vergaderregels opgesteld. Deze zijn toegevoegd aan de algemene vergaderstukken. Aangezien digitale vergaderingen moeilijker en intensiever te volgen zijn, wordt de commissieleden verzocht hun bijdrage kort en bondig te houden.
- De spreektijd voor de commissievergadering is vastgesteld op vier uur. De sprekersklok wordt rechts bovenin in beeld weergegeven.
- Het vergadersysteem kent een chatfunctie waarin de Statenleden met korte bewoordingen kunnen aangeven dat zij iets willen inbrengen (interruptie, punt van orde). De voorzitter stelt voor om eventuele interrupties pas te plegen na afloop van de bijdrage van de sprekers.
- Onderhavige vergadering wordt live uitgezonden.
- Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag:
  - De eerste aanmelding betreft een vraag van de Partij voor de Dieren voor gedeputeerde Rommel over stikstof. Er is echter sprake van een overlap met de schriftelijke Statenvragen die de SP hierover heeft gesteld. Over reeds ingediende schriftelijke Statenvragen die nog niet beantwoord zijn, kunnen geen vragen bij de rondvraag worden gesteld. De vraag van de Partij voor Dieren kan derhalve (nog) niet behandeld worden.
  - Het CDA heeft een vraag aan gedeputeerde Zaal over de geitenhouderijen. Deze vraag komt bij het inspreekhalfuur aan de orde, aangezien er zich alsdan een inspreker heeft gemeld voor hetzelfde onderwerp.
  - De Partij van de Arbeid heeft samen met GroenLinks een vraag ingediend voor gedeputeerde Loggen over het participatietraject Uitdammerdijk. Deze komt onder agendapunt 7 aan de orde.
- Voor het inspreekhalfuur heeft de heer Pronk zich aangemeld. Hij spreekt in over agendapunt 15.a inzake de geitenhouderijen. Aansluitend wordt de rondvraag van het CDA behandeld.
- Er hebben zich voor agendapunt 4.a (Voedselvisie) elf insprekers aangemeld.
- Voor agendapunt 6.a heeft zich één inspreker aangemeld.

Mededelingen GS:

- Gedeputeerde **Rommel** wil graag reageren op twee toezeggingen die gedeputeerde Loggen namens haar heeft gedaan tijdens de uitloopvergadering van de commissie NLG d.d. 26 november 2020:
  - De eerste vraag was van het CDA inzake de stikstofemissie afkomstig van ganzen. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat er geen specifieke cijfers over in het wild levende ganzen bekend zijn, echter wel over ganzen die als graasdieren worden gehouden. De ganzen die overvliegen (niet zijnde graasdieren) hebben een kortlopende, gesloten cyclus waardoor zij niet worden meegeteld in de emissiebron. Gedeputeerde Rommel zal de

uitgebreide technische beantwoording via de Griffie aan het CDA doen toekomen, inclusief de link naar het onderzoek betreffende de graasdieren.
- De tweede vraag, afkomstig van de Partij voor de Dieren, was of GS de piekbelasters in kaart wilden brengen en deze informatie konden delen met de commissie. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat GS momenteel bezig zijn om alle informatie te verzamelen, ook over de piekbelasters, en te bekijken hoe die behapbaar kan worden gemaakt. Uiteindelijk zal deze informatie op de website van de provincie worden gepubliceerd. In verband met de AVG dient nader te worden uitgezocht op welke wijze dit kan gebeuren.

- Met betrekking tot de overige vragen over stikstof heeft gedeputeerde **Rommel** aangeboden om op 8 februari a.s. een technische briefing over stikstof in te plannen.

2. Inspreekhalfuur

Inspreker

heer **Pronk** spreekt in op persoonlijke titel over de geitenhouderijen:

"*Ik vraag aandacht voor mijn probleem als knelgeval van de ingevoerde geitenstop en kavelruil. Sinds 2017 een kavelruil gaande in de Noordelijke Vechtstreek. Doel van de kavelruil is het ontwikkelen van gronden voor NNN en het verwerven van de laatste hectares grond binnen de natte schil van de Naardermeer. Deze natuurontwikkelingen hebben hoge prioriteit voor de provincie Noord-Holland. De kavelruil wordt in opdracht van provincie Noord-Holland uitgevoerd. Deelnemers aan deze kavelruil zijn o.a. Natuurmonumenten, agrarisch ondernemers, RWS, Rijksvastgoedbedrijf, provincie N-H en ondergetekende. Rijkswaterstaat bracht de boerderij in die ik in de kavelruil zal verwerven. In 2015 heb ik als jonge ondernemer een melkgeitenbedrijf met circa 600 geiten in Zeewolde, Flevoland opgestart op een huurboerderij. Om deel te nemen aan de kavelruil, en zo mee te werken aan natuurrealisatie, heb ik mijn florerende bedrijf in Flevoland opgegeven. De kavelruil kwam tijdens het proces tijdelijk stil te liggen door miscommunicatie tussen Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf. Provincie Noord-Holland had na deze miscommunicatie de hele kavelruil afgeschreven. Ik heb op eigen initiatief de hoogste directeur bij het Rijksvastgoedbedrijf in Den Haag aangesproken, die als gevolg daarvan de gebouwen toch weer in de ruil inbrengt. Door die miscommunicatie en daarmee samenhangende vertraging heeft de provincie Noord-Holland mij een tijdelijke locatie aangeboden (voorafgaand aan de geitenstop), na overleg met de afdeling Grondzaken van de Provincie Noord-Holland. Het betreft een boerderij die de Provincie Noord-Holland al meer dan twintig jaar leeg heeft staan. Door de tijdelijke aard van het gebruik door mijn bedrijf, is er geen vergunning aangevraagd op die locatie. Er zit echter een bestemming Agrarisch gebruik op, dus dat was en is allemaal legaal en in orde. Dit betekent dat mijn bedrijf zich per 1 maart 2018 op een boerderij van de provincie Noord-Holland bevond, in de provincie Noord-Holland.*

Vervolgens kwam de geitenstop. Mijn bedrijf, dat al drie jaar draaide met geiten, kringloop met voer van eigen grasland, personeel (Wajong-medewerkers en Syrische statushouders),

boekhouding, stallijst etc. werd in een klap illegaal verklaard. Hierdoor viel ik tussen wal en schip, met als gevolg dat dadelijk de kavelruil is afgerond, de beoogde natuurrealisatie heeft plaatsgevonden maar ik berooid achterblijf. Dat mag niet de bedoeling zijn. Kortom, de kavelruil is van groot belang voor NNN en voor het verwerven van de laatste hectares natte schil om Naardermeer. Ik steven af op een faillissement en een restschuld van €200.000. De geitenstop in Noord-Holland is vooral bedoeld om de trek van Brabantse geiten naar Noord-Holland te voorkomen, niet om een kleine boer zijn nek om te draaien. Ik verzoek de provincie Noord-Holland derhalve om mij een tijdelijke ontheffing te verlenen gedurende het VGO-onderzoek dat nu loopt."

> De heer **Smaling** (SP) vraagt of de gemeente Weesp de heer Pronk formeel toestemming heeft gegeven om zich aldaar aan de Keverdijk te vestigen? Wat is de relatie tot de gemeente Weesp? Is er in de voorgeschiedenis iets aan te wijzen waarop de heer Pronk toch zijn recht kan halen?

De heer **Pronk** antwoordt dat zijn ouders, gevestigd in Naarden (Gooi- en Vechtstreek) grond zouden inbrengen in de kavelruil. Zodoende waren zij deelnemer aan de kavelruil. De heer Pronk zat zelf in Flevoland.

De heer **Pronk sr.** (vader) vult aan dat de plaatsing in de boerderij van de provincie Noord-Holland van zeer tijdelijke aard zou zijn. Vervolgens zou zijn zoon doorschuiven naar de definitieve locatie aan de Lange Muiderweg in Weesp. Aangezien de familie Pronk in de veronderstelling was dat het een kwestie van weken zou betreffen, is er nooit een vergunning aangevraagd. De aanvankelijke tijdelijkheid is echter uitgelopen tot drie jaar.

> De heer **De Wit** (VVD) vraagt wat de stand van zaken is met betrekking tot het contact met de gemeente Weesp? En wanneer wordt er duidelijkheid verwacht over de kavelruil?

De heer **Pronk** had in eerste instantie contact met de provincie Noord-Holland, die de gebouweigenaar is. Afgelopen week heeft hij echter uit eigen beweging ook contact gelegd met de gemeente Weesp omdat deze inmiddels ook deelnemer is in de discussie. Hij hoopt binnenkort een afspraak te hebben met de gemeente.

De heer **Pronk sr.** vult aan dat de kavelruil elke dag rond kan komen. Er wordt gewacht op een bericht van de directeur van Stivas. De taxaties zijn verricht. Deze moeten nog langs de provincie waarna ze retour komen.

> Mevrouw **Kapitein** (D66) vraagt wat voor bedrijf de heer Pronk gaat voeren als de kavelruil doorgaat en of hij alternatieven heeft overwogen.

De heer **Pronk** had reeds bij aanvang van de kavelruil ten doel om op de definitieve locatie aan de gang te gaan met kleinschalige stadslandbouw, zoals een bezoekboerderij en boerderijwinkel, gecombineerd met zorg. Voorts heeft hij ideeën over agrarisch natuurbeheer. Van de aanvankelijke 600 dieren heeft hij het merendeel verkocht en is hij met 100 dieren de verhuizing aangegaan. Zelfs dat aantal is echter nu ook punt van discussie.

De heer **Cardol** (GL) meent te hebben gelezen dat door een aantal nieuwe ontwikkelingen er wellicht toch een sprankje hoop voor de heren Pronk zou zijn ontstaan. Kunnen zij dit toelichten?

De heer **Pronk sr.** heeft in december clementie van de gemeente Weesp gekregen om onderhavige Statenvergadering te kunnen afwachten. De hoop is voorts dat de resultaten van de volksgezondheidsonderzoeken mogen worden afgewacht. De heren Pronk verzoeken de provincie derhalve of zij in ieder geval tot die tijd op de huidige locatie kunnen blijven.

De heer **Klein** (CU) vraagt of de situatie anders was geweest als de definitieve kavel er sneller was geweest. Voorts vraagt hij hoeveel dieren de heer Pronk nodig denkt te hebben om door te kunnen gaan met zijn plannen.

De heer **Pronk** antwoordt dat als alles was gelopen zoals beoogd, hij vanuit Flevoland via de kavelruil in één keer op zijn nieuwe locatie terechtgekomen zou zijn. Hij had alsdan daarvoor gelijk een vergunning kunnen aanvragen, was dan inmiddels drie jaar verder geweest en had dan nu een goedlopende boerderijwinkel gehad (local for local) en een klantenbestand opgebouwd, inclusief educatie en integratie en alle aanverwante plannen. Thans is daar geen sprake van.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft een bezoek gebracht aan de boerderij van de heer Pronk en beaamt dat het voor zowel de heer Pronk als de geiten geen ideale situatie is. De maatschappelijke en ecologische situatie is echter wel dusdanig dat de provincie er geen geiten bij kan hebben. Ook op de boerderij van de heer Pronk moeten pasgeboren geiten meteen van hun moeder worden gescheiden en worden de bokjes als een soort afvalproduct gedood. Dit lijkt Statenlid Kostic niet de ideale uitkomst voor de maatschappij. Staat de heer Pronk ervoor open om eventueel met behulp van de provincie een spoedige transitie te maken naar bijvoorbeeld een combinatie van een rusthuis voor dieren met een zorgboerderij en educatieve functie?

De heer **Pronk** meent de transitie al te zijn begonnen door in te krimpen. Daarnaast was hij reeds in Flevoland een van de voortrekkers en oprichters van een pilot om bokjes beter te verwaarden en een langer leven te gunnen. Wat dat betreft doet hij zijn best om een transitie in de landbouw in te zetten. Maar al zou een geitenrusthuis tot de mogelijkheden behoren, waarvoor de heer Pronk openstaat in zijn bedrijfsplan, dan is dat binnen de huidige strikte regels van Noord-Holland niet toegestaan.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) begrijpt dat de heer Pronk op aanwijzing van de provincie Noord-Holland terechtgekomen is op zijn huidige, tijdelijke, locatie. Heeft de provincie in aanloop naar die overplaatsing de heer Pronk ooit erop gewezen dat er voor die locatie bij de gemeente Weesp een vergunning aangevraagd had moeten worden?

De heer **Pronk** antwoordt dat het idee was dat hij er drie tot vier weken zou verblijven tot de kavelruil rond zou zijn. Omdat de procedure voor een vergunningsaanvraag normaliter een paar maanden duurt, is het niet aan de orde geweest.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) verifieert of de heer Pronk de geiten al had voordat de

geitenstop in Noord-Holland inging.

De heer **Pronk** antwoordt bevestigend. De geitenstop beoogt het tegengaan van een toename van geiten in de provincie Noord-Holland. Zijn dieren waren reeds op een locatie van de provincie Noord-Holland aanwezig voor de invoering van de geitenstop.

De **voorzitter** dankt de heren Pronk voor hun inbreng en geeft aansluitend het woord aan mevrouw Koning-Hoeve, die een rondvraag aangaande dit onderwerp heeft ingediend voor gedeputeerde Zaal.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) licht toe dat naar aanleiding van de brief die bij de C-stukken is gevoegd en de inspraak van de heer Pronk het CDA een aantal vragen aan gedeputeerde Zaal wil stellen (gepubliceerd in iBabs).

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal vangt aan met een korte inleiding en de navolgende drie constateringen:

- GS vinden het bijzonder vervelend voor de heer Pronk dat hij in deze situatie beland is. Het betreft een heel ongelukkige samenloop van omstandigheden van een kavelruil, een geitenstop en een andere bestemming van de gemeente Weesp.
- Een kavelruil (in een provincie of anderszins) is altijd een vrijwillig proces. Het kent vaak onzekerheden en kan soms langer duren dan verwacht.
- Gedeputeerde Zaal benadrukt dat de geitenstop echt bedoeld is ter bescherming van de volksgezondheid. Uit onderzoeken in andere provincies blijkt immers dat omwonenden van geitenboerderijen een aanzienlijk hogere kans hebben op gezondheidsproblemen, zoals longontsteking. In afwachting van nader onderzoek achten GS de stop noodzakelijk, zoals ook in PS is besproken.

Gedeputeerde Zaal bedankt het CDA voor de vragen, die zij als volgt beantwoordt:

1. *Het bedrijf met de geiten van de heer Pronk in Weesp was ten tijde van het instellen van de geitenstop aanwezig in Noord-Holland op een bedrijfslocatie van de provincie Noord-Holland. Klopt dat?*

   Feitelijk klopt dit. De heer Pronk heeft de locatie sinds maart 2018 in bruikleen van de provincie. Formeel klopt het echter niet. De heer Pronk heeft immers geen vergunning aangevraagd bij c.q. verkregen van de gemeente Weesp voor een geitenhouderij in Noord-Holland. In de geitenstop heeft de provincie opgenomen dat alle bedrijven die op dat moment een geitenhouderij in Noord-Holland hadden hun bestaande vergunning konden behouden. Voor nieuwe vestiging geldt echter een stop. Omdat de heer Pronk geen vergunning heeft, wordt hij derhalve formeel gezien als een "nieuwe vestiging" op zijn huidige dan wel nieuwe locatie.

2. *Zijn er extra geiten bijgekomen op het bedrijf na de geitenstop?*

   Nee. Zoals de heer Pronk zelf reeds aangaf, zijn er sindsdien geen extra geiten bijgekomen.

3. *De heer Pronk heeft tijdelijk de boerderij van de provincie Noord-Holland toegewezen gekregen in afwachting van de realisatie van de kavelruil om NNN te realiseren. Klopt dat?*

Dat klopt niet geheel. De provincie heeft de locatie niet toegewezen in het kader van de kavelruil. De heer Pronk gaf reeds aan dat hij zelf geen partij is in deze kavelruil, maar dat zijn ouders gronden inbrengen. De heer Pronk heeft zich bij de provincie Noord-Holland gemeld voor een oplossing van zijn probleem, omdat hij weg moest uit Flevoland en zijn ouders gronden wilden inbrengen voor de kavelruil. Daarin is de provincie de heer Pronk tegemoetgekomen middels de locatie aan de Keverdijk. De provincie heeft derhalve een tijdelijke noodoplossing geboden, niet in het kader van de kavelruil, maar omdat hij zich heeft gemeld en de provincie een locatie had. Gedeputeerde geeft aan dat de tijdelijkheid ervan steeds is benadrukt en dat de heer Pronk zelf moet voorzien in een definitieve oplossing. De verwachting was dat hij in december 2018 via de kavelruil naar een andere locatie zou zijn gegaan. Dat is echter veel langer gaan duren. Vanaf 2019 heeft de provincie bij de heer Pronk aangegeven dat er toch echt een andere oplossing zou moeten worden gevonden, omdat hij op de Keverdijk niet kon blijven.

4. *Er is nog steeds zicht op realisatie van de kavelruil en dan zal de ondernemer de locatie in Weesp verlaten om naar het bedrijf te gaan dat hij in de kavelruil toegezegd heeft gekregen. Klopt dat?*

De provincie Noord-Holland heeft daar nooit toezeggingen over gedaan. Kavelruil is een vrijwillig proces waarbij vele partijen betrokken zijn. In dit geval was de heer Pronk geen partij bij de kavelruil. Van toezeggingen is dus absoluut geen sprake.

5. *Hoe kan het toch zo zijn dat een jonge agrarisch ondernemer die meewerkt aan de realisatie van het NNN, die een tijdelijke locatie van de provincie krijgt toegewezen en zijn bedrijf verkleint, alles doet om mee te werken aan kavelruil en realisatie van natuur, daardoor uiteindelijk "vermorzeld" wordt door overheden en nieuwe wet- en regelgeving?*

GS beamen dat het een ongelukkige samenloop van omstandigheden betreft. De geitenstop is afgekondigd voordat de heer Pronk een vergunning heeft aangevraagd om een geitenhouderij in Noord-Holland te vestigen. Er is nooit vanuit de provincie de indruk gewekt dat die op een later moment daar kan worden gevestigd. Het is een vrijwillig proces. Nu is nieuwvestiging niet langer mogelijk.

6. *Kan de betreffende ondernemer aangewezen worden als knelgeval?*

Gedeputeerde Zaal gaat ervan uit dat het CDA bedoelt dat de provincie alsnog toestaat dat de heer Pronk op een locatie een geitenhouderij vestigt. Dat is echter onmogelijk op basis van de geitenstop, gelet op de volksgezondheid. Op het moment dat de provincie het toch toestaat, handelt de provincie in strijd met de geitenstop en stelt zij omwonenden van de betreffende locatie bloot aan de verhoogde risico's op gezondheidsproblemen.
Voorts zouden er allerlei juridische procedures kunnen volgen van omwonenden, die zij naar alle waarschijnlijkheid zullen winnen.

7. *Zijn GS bereid om samen met de gemeente Weesp te zoeken naar een oplossing zodat de heer Pronk in de periode totdat de kavelruil een feit is en hij zijn bedrijf kan verplaatsen, toch kan blijven zitten met zijn geiten op de boerderij in Weesp die hij van de provincie toegewezen heeft gekregen?*

Gedeputeerde Zaal antwoordt dat het aan de gemeente Weesp is om te bepalen of het binnen het bestemmingsplan past. De provincie heeft daarin in principe geen rol, omdat de heer Pronk er al zat. De gemeente Weesp als zijnde eigenaar van de boerderij is echter nu een handhavingstraject gestart. Gedeputeerde leidt daaruit af dat de gemeente Weesp daartoe niet bereid is. Op de vraag of het in ieder geval mogelijk zou zijn voor de heer Pronk om te blijven tot aan de afronding van de VGO-onderzoeken, antwoordt gedeputeerde dat ook deze beslissing is voorgehouden aan de gemeente Weesp. De onderzoeksresultaten worden overigens pas in 2022 verwacht.

De provincie heeft met de gemeente Weesp en de heer Pronk al veelvuldig gesproken over mogelijke oplossingen. Een oplossing die GS onverantwoord vinden, is nieuwvestiging op een andere locatie (vanwege de geitenstop en de gezondheidsrisico's voor omwonenden). De aangedragen oplossing om de heer Pronk op zijn huidige locatie te laten blijven, is aan de gemeente Weesp.
Gedeputeerde Zaal heeft begrepen dat de wethouder van de gemeente Weesp in de Raad heeft medegedeeld dat er een juridische procedure is gestart, maar dat de gemeente Weesp in ieder geval tot april 2021 geen actie tot ontruiming zal ondernemen. De provincie kan zich bij dit besluit aansluiten, zodat de heer Pronk nog wat langer de tijd heeft om een oplossing te zoeken.

Op het moment dat de heer Pronk naar de provincie komt met een plan op papier waarbij zij eventueel hulp kan bieden, niet zijnde nieuwvestiging van een geitenhouderij, dan is er vanzelfsprekend de bereidheid om op constructieve wijze mee te denken over oplossingen.

8. *Als GS daar geen mogelijkheden toe zien, zijn er dan andere locaties te bedenken waar de heer Pronk tijdelijk zijn intrek kan nemen?*

De provincie heeft gezocht naar andere locaties waarop reeds de vergunning "geitenhouderij" rust, maar helaas zijn deze in Noord-Holland niet aanwezig. Op elke andere locatie zal derhalve sprake zijn van nieuwvestiging met alle problemen van dien.

9. *Zijn GS bereid om in dit geval waarbij alles gericht is op realisatie van NNN in Noord-Holland, samen met de heer Pronk (die ten gunste van de realisatie van natuur en naar wens van de samenleving zijn bedrijf heeft verkleind) te zoeken naar oplossingen zodat de jonge veehouder niet failliet gaat en straks zijn bedrijf kan voortzetten op de nieuwe locatie?*

GS menen reeds al het mogelijke te hebben gedaan wat binnen hun macht ligt.
Gedeputeerde Zaal herhaalt echter het aanbod dat op het moment dat de heer Pronk met een heel goed voorstel op papier komt en de medewerking van de provincie binnen de

bestaande regelgeving benodigd is, de provincie altijd bereid is om mee te denken. Zoals meermaals aangegeven, betreft het immers een heel vervelende situatie voor de heer Pronk.

De **voorzitter** dankt gedeputeerde Zaal voor de uitgebreide beantwoording, hetgeen gezien de ernst van de situatie begrijpelijk is. Het verzoek aan alle indieners en GS is echter om een rondvraag in het vervolg bondiger te houden.
Ter afsluiting geeft de voorzitter de heer Pronk kort het woord.

De heer **Pronk** besluit met drie feitelijke opmerkingen:

- De heer Pronk is niet onder dwang weggegaan uit Flevoland. Hij had meerdere andere opties, maar koos uit eigen beweging voor Noord-Holland.
- Gedeputeerde Zaal merkte op dat de provincie Noord-Holland sinds 2019 heeft aangegeven dat de heer Pronk een andere oplossing moest zoeken, aangezien hij de Keverdijk moet verlaten. De heer beschouwt dit enigszins als een loze kreet, aangezien er vanaf 2018 een geitenstop gold en er voor hem derhalve geen mogelijkheden waren.
- Gedeputeerde Zaal gaf aan dat de gemeente Weesp eigenaar is van de boerderij aan de Keverdijk en dat het derhalve aan haar is om te bepalen of de heer Pronk op deze tijdelijke locatie kan blijven. De heer Pronk benadrukt echter dat het de provincie Noord-Holland is die afgelopen december de bruikleen eenzijdig wilde opzeggen (hetgeen overigens nog niet gebeurd is).

De **voorzitter** bedankt de heer Pronk voor zijn toevoeging en sluit het agendapunt.

Schorsing van 13:53 uur tot 14.01 uur

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- De agenda van onderhavige commissievergadering wordt ongewijzigd vastgesteld.
- Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 23 november jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- Het verslag van de uitloopvergadering van de commissie NLG d.d. 26 november jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

4. A-agenda Visies (Voedsel / Biodiversiteit)

Hedenmiddag worden twee visies behandeld, te weten de Voedselvisie en het Masterplan biodiversiteit. De derde visie, de Recreatievisie, zal naar verwachting komend voorjaar volgen.

4.a Voedselvisie

Er heeft zich voor dit agendapunt een elftal insprekers aangemeld. De **voorzitter** maakt een onderverdeling in een vijftal blokjes:

- Blok 1: De heer Bouwmans (huisarts Middenmeer) en mevrouw Edixhoven;

- Blok 2: Mevrouw Schouten (Caring Vets en Stichting Dier&Recht) en mevrouw Hilhorst (Wakker Dier);
- Blok 3: De heer Hellevoort (Natuurmonumenten) en de heer Akkerman (Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland);
- Blok 4: Mevrouw Vandevoort (Willicroft), de heer Verhart (Voedsel Verbindt) en de heer Peteroff (Bio-Vegan);
- Blok 5: Mevrouw Minnaert en de heer Kok.

Blok 1

Inspreker 1
De heer Bouwmans (huisarts Middenmeer) spreekt in op persoonlijke titel:
"*Allereerst: prachtig, dat er überhaupt een Voedselvisie is! Duurzamer, groener, meer plantaardig, het gaat écht de goede kant op. Wat mij opvalt zijn twee zaken. Punt 1: Het gaat in de Visie te weinig over gezondheid. Punt 2: In de promotie van de Visie vliegen de koeien je om de oren, terwijl u wél begrepen heeft dat we toe moeten naar meer plantaardig eten. Allereerst gezondheid; ieders grootste goed. Zoals wel blijkt uit de huidige coronacrisis en de lockdown gaat gezondheid voor velen boven geld en "business". Gezondheid begint bij gezond leven, waar gezonde voeding een enorm belangrijk onderdeel van uitmaakt. Waarom komt dit in de Visie niet meer naar voren? Al in de inleiding citeert de provincie Hippocrates, "Laat uw voeding uw medicijn zijn…" en pleit zij voor meer plantaardig eten, mede vanwege "de impact op de planeet", en terecht. De teksten komen overeen met de richtlijnen Gezonde Voeding van de Gezondheidsraad, waarvan de allereerste regel luidt: "Een verschuiving in de richting van een meer plantaardig en minder dierlijk voedingspatroon is bevorderlijk voor de gezondheid." Door gezonder, hoofdzakelijk plantaardig en meer onbewerkt te eten, zouden wij meer dan twee derde van de chronische ziekten zoals suikerziekte, kanker en hart- en vaatziekten kunnen voorkomen. Maar dan moeten we het wel willen.*
Mijn grootste bezwaar op deze Visie betreft de interpretatie van deze Visie door de marketingafdeling, samen met de gedeputeerde. Deze is opvallend te noemen. In het promotiefilmpje van de Visie staat zij in een weiland tussen de koeien. Ik hoop dat men zich beseft dat koeien géén plantaardig voedsel produceren. De illustratie op de voorpagina van de Visie betreft wederom een prominente koe. En de animatievideo over de visie opent met slechts twee symbolen voor voeding: tarwe en de koe. Later in het filmpje verschijnt nog een melktap. Waarom gebruikt de provincie hier zo vaak de koe als symbool voor voedsel, terwijl zij in deze Visie juist de transitie naar meer plantaardige voeding wil aanmoedigen? Waarom niet een groenteteler in de promo, een innovatieve soja-boer of een fruitboomgaard? We zullen richting minder veeteelt moeten. Gedeputeerde wéét dit. De tekst van de Visie is een goed begin. Mijn advies aan u is: haal de koe uit de marketing van deze Voedselvisie. Niet alleen voor de planeet, maar juist ook voor uw gezondheid, en voor die van uw geliefden. Als huisarts en als medemens wens ik u veel gezondheid toe."

Inspreker 2
Mevrouw Edixhoven spreekt in op persoonlijke titel:
"Ik ben 24 jaar en studeer biologisch-dynamische landbouw aan de Warmonderhof in Dronten. Later wil ik aan de slag met een boerderij met agroforestry. Hiervoor is aandacht in de Voedselvisie. Desalniettemin roep ik de Statenleden op het lef te hebben om meer voor de agroforestry en

natuurinclusieve landbouw te strijden. Er zijn heel veel enthousiaste boeren, alsmede studenten bij mij op school, die daarmee aan de slag willen, ook in Nederland. Daarbij is een steun in de rug nodig. In de Voedselvisie zag ook ik gelijk het plaatje van de koe en de verschillende vormen van landbouw. Ik mis daarin toch echt wel de bonen.
Ik maak mij veel zorgen over de toekomst. Er zijn inmiddels drie heel droge zomers geweest. Er is ontzettend veel verdichting van de bodem. Ik wil de Statenleden vooral moed inspreken om het met elkaar op te pakken. Ik snap dat u vastzit in een economisch systeem. Dit mag echter niet ten koste gaan van de toekomstige generaties.
Tot slot roep ik u op om, zoals de heer Bouwmans al zei, meer te gaan focussen op plantaardige teelten. Ikzelf ben ook enthousiast om aan te slag te gaan met sojabonen, lupinebonen etc. Voorts vind ik het belangrijk om mensenmest in de keten te gaan brengen. Ik weet dat dit niet direct mogelijk is en dat hiervoor nog veel onderzoek nodig is. Het is mogelijk om struviet terug te winnen, maar er is nog weinig onderzoek naar het composteerproces. Ik hoopt dat de provincie hierop gaat inzetten. Daarnaast vind ik dierenwelzijn ook een heel belangrijk onderwerp en hoopt ik dat dit meer meegenomen gaat worden in de Voedselvisie."

De **voorzitter** bedankt beide insprekers en constateert dat de Statenleden geen vragen hebben.

Blok 2

Inspreker 3
Mevrouw Schouten, dierenarts, spreekt in namens Caring Vets en de Stichting Dier&Recht. Zij heeft jarenlang gewerkt in de e-industrie, bij melkveebedrijven, varkensbedrijven en kalverbedrijven:
"Ik ben blij dat de provincie Noord-Holland de noodzaak ziet van een duurzamer voedselsysteem waar de natuur en het klimaat niet langer onder gebukt gaan. Dat de provincie actief wil bijdragen aan meer plantaardige en minder dierlijke productie en consumptie is fantastisch en absoluut nodig. Het is ook mooi dat dierenwelzijn daarin als onderdeel wordt genoemd. Want ook voor de dieren is een transitie méér dan urgent. Al jaren is duidelijk dat we de dieren ernstig hebben verdrukt in onze vlucht naar schaalvergroting, kostprijsverlaging en efficiëntie. Het minste wat we als mensen kunnen doen, is ze houden op een manier die bij hen past, zodat ze hun natuurlijke gedrag kunnen uiten en ze normale sociale omgang kunnen hebben. Een kip moet kunnen scharrelen, een kalf moet kunnen grazen en een varken moet kunnen wroeten. Ik heb jaren in vleesvarkensstallen gewerkt. De uitzichtloze verveling van deze slimme dieren – ze zijn intelligenter dan honden! – is misschien wel het meest tergende wat we de varkens aandoen. Dag in dag uit in een kale betonnen stal, terwijl varkens van nature driekwart van hun tijd bezig zijn met wroeten en onderzoeken. Het is ook overduidelijk en ruimschoots wetenschappelijk aangetoond dat het enorm veel stress en depressies tot gevolg heeft. Zelfs biologische 'vleesvarkens' kunnen nooit met hun snuit in de aarde wroeten en leven op beton. Het huidige houderijsysteem staat mijlenver af van wat het dier nodig heeft en het wordt tijd daar eindelijk echt verandering in te brengen.
Kalveren hebben net als koeien gras en hooi nodig voor een gezond maagdarmkanaal en om hun natuurlijke gedrag te kunnen uiten, maar 'vleeskalveren' – de overtollige stiertjes uit de melkveehouderij – krijgen nooit gras of hooi. Het houden van kalveren in een betonnen stal levert vele gezondheidsproblemen op die nog steeds met bakken antibiotica worden bestreden. Dat nemen we allemaal voor lief voor onze melk en kaas. Dat kan en moet anders!

De Voedselvisie stelt als doel: "In 2030 is de grondgebonden landbouw natuurinclusief". Dat is echt mooi maar ik druk u daarbij op het hart om alstublieft de andere dieren niet te vergeten, die onterecht "staldieren" of "hokdieren" worden genoemd en ook naar buiten willen. Zij leven meestal niet op grondgebonden bedrijven en hebben uw aandacht des te meer nodig.
Er zijn vele voorbeelden van boeren die het anders doen, die dierenwelzijn vooropzetten en die boeren met respect voor de natuur. Die koplopers worden genoemd in de Voedselvisie. De provincie is er met recht trots op, maar het deugt eigenlijk niet dat ze worden geassocieerd met een nichemarkt. Deze niches zouden de nieuwe standaard moeten zijn. Het is nodig dat de provincie heel duidelijk maakt waar we naartoe moeten, namelijk dat daar waar dieren worden gehouden voor ons voedsel alleen de best mogelijke houderijsystemen nog zullen bestaan in 2030. De intensieve veehouderij is eindig en de provincie kan helpen die te beëindigen. Ik zie mooie kansen in de Voedselvisie, maar maak het alstublieft wat concreter op het gebied van dierenwelzijn. Ik wil mijzelf als dierenarts en mijn collega's van Caring Vets graag aanbieden om het nader uit te werken. Er staat veel intentie in de Voedselvisie, maar het is nog te weinig concreet. Ik wil u hoe dan ook op het hart drukken: vergeet de dieren niet!"

Inspreker 4
Mevrouw Hilhorst spreekt in namens Stichting Wakker Dier*:*

"Ik vind bijzonder nuttig dat provincie Noord-Holland een Voedselvisie heeft uitgewerkt en was verheugd om te lezen dat het dier expliciet wordt genoemd in de Visie. Helaas vallen ze er in de missie alweer uit. In het gehele stuk wordt er slechts mondjesmaat aandacht besteed aan dierenwelzijn, terwijl dieren een belangrijke stakeholder zijn. Ze worden in hoge mate beïnvloed door het huidige, niet duurzame voedselsysteem. Dit geldt voor de wilde dieren, zoals weidevogels en vissen én voor de landbouwhuisdieren. Er leven in Noord-Holland 152.000 runderen, 19.000 geiten, 23.000 varkens en 1,6 miljoen kippen. Die dieren moeten beter vertegenwoordigd worden in de Voedselvisie. En dat kan, want de basis ligt er al. In deze Visie komen er namelijk steeds twee dingen naar voren: de gehele landbouw, inclusief de veeteelt moet beter én we moeten minder dieren houden, als onderdeel van de eiwittransitie. Wakker Dier is het volledig eens met deze twee uitgangspunten. Het is wél zaak dat ze verder uitgewerkt worden. Definieer specifieke eisen van hoe dierenwelzijn geborgd kan worden in de gewenste duurzame veehouderij. Tot dit moment is duurzame veehouderij niet automatisch diervriendelijke veehouderij. En ga er vervolgens als provincie ook naar handelen. Geef geen enkele vergunning of subsidie aan bedrijven die hier niet aan voldoen. Dit geldt voor alle schakels in de keten. Waak ervoor dat de eisen op het gebied van dierenwelzijn net zo stevig verankerd worden als de eisen op het gebied van economie, ruimte of sociaal. Om het dierenwelzijn te borgen, moeten de eisen een stuk hoger liggen dan het huidige wettelijke minimum.
Wat betreft de eiwittransitie valt het op dat de huidige focus ligt op het meer produceren van meer plantaardig eiwit. Er is thans in Nederland geen tekort aan eiwitten, maar het probleem is dat we te veel dierlijke eiwitten eten en produceren. Dus richt daar ook de maatregelen op.
Ik sluit af met een laatste advies: geef als provincie het goede voorbeeld. Stap volledig over op voedselproducten die voor 100% afkomstig zijn van lokale, duurzame bedrijven. Geef plantaardige eiwitten een grote rol in het assortiment en betaal de boeren een goede prijs. Ga verder dan de huidige plannen voor Green Deal catering of het aanbod van vers fruit, en start zelf de verandering."

Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat meerdere sprekers niet goed gehoord zijn in verband

met een technische storing.

De **voorzitter** bevestigt dat de livestream op dit moment niet naar behoren werkt, maar geeft aan dat de opname wel op een later moment kan worden teruggekeken.
De voorzitter bedankt de beide insprekers en constateert dat de Statenleden geen inhoudelijke vragen hebben.

Blok 3

Inspreker 5
De heer **Hellevoort** spreekt in namens Natuurmonumenten alsmede namens Landschap Noord-Holland, Stichting Goois Natuurreservaat en de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland:
"*Ik kan mij goed herkennen in het Masterplan biodiversiteit. Het is echter wel vooral een opsomming van het bestaande beleid en de bestaande ambities en initiatieven. An sich is dat niet verkeerd. De vraag is wel welke extra's nu echt het verschil maken en op welke wijze. Het is in ieder geval fijn dat er nu beleid wordt ontwikkeld voor bijvoorbeeld soortenbescherming en het beheer van invasieve exoten. Dat was voorheen minder het geval. Het behalen van de doelen uit het biodiversiteitsbeleid staat of valt met het leggen van de verbindingen met de andere beleidsvelden, zoals landbouw, water en energie. Daardoor is het volgen en bijsturen in de uitvoering cruciaal. Hoe ziet de provincie dat concreet voor zich? Zonder "SMART" doelen is het niet goed mogelijk om andere beleidsterreinen aan te spreken op de realisatie van die doelen. Dat kan zich wreken in de overal op te tuigen gebiedsprocessen waarin alles samen moet komen. Daarvoor is een sterke sturing van de provincie nodig, op het gebied van financiering maar ook door helderheid vooraf te verschaffen met duidelijke kaders en het stellen van concrete, afrekenbare doelen. Denk bijvoorbeeld aan het verhogen van het waterpeil in sommige gebieden of aan het verlagen van het percentage stikstofdepositie.*
Een ander punt betreft de bufferzones rondom kwetsbare natuurgebieden. In de nieuwe Nationale Omgevingsvisie en ook in het Rijksprogramma Natuur is hiervoor veel aandacht. Ook in de Statencommissie wordt voorgesteld om 20% in de overgangszones te investeren. Diverse natuurorganisaties hebben aangegeven dat daar meer aandacht voor zou moeten komen. Ik stel voor om deze overgangsgebieden als zesde thema in het Masterplan op te nemen, gezien het belang.
Tot slot wijs ik op het Aanvalsplan Grutto, dat is toegejuicht door minister Schouten en vrijwel alle partijen in de Kamer. Het komt alleen niet terug in de Voedselvisie of in het Masterplan biodiversiteit, terwijl het juist een integraal onderwerp is waarbij zowel landbouw als natuur betrokken is. Met name de voorstellen voor agrarische verdienmodellen zijn een goede aanvulling op het provinciale tienpuntenplan weidevogels.
Resumerende: ik ben blij met de vele goede ambities en intenties. De provincie dient echter SMART doelstellingen te formuleren. Deze worden nu gemist en zijn in de gebiedsprocessen heel hard nodig. Neem die op als extra thema en het Aanvalsplan Grutto graag als aanvulling op het tienpuntenplan weidevogels. Wij willen graag bij alle visies betrokken blijven en bieden onze hulp derhalve aan in de uitvoering."

De **voorzitter** geeft aan dat als gevolg van aanhoudende technische problemen de vergadering enkele momenten wordt geschorst.

Schorsing van 14:26 uur tot 14.32 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft de Statenleden de gelegenheid om eventuele vragen te stellen naar aanleiding van de inbreng van de heer Hellevoort (Natuurmonumenten).

> Mevrouw **Strens** (D66) dankt de heer Hellevoort voor zijn inbreng. Hij benadrukte dat het belangrijk is dat de provincie heldere en afrekenbare doelen stelt. Kan hij dat iets nader toelichten? Heeft de heer Hellevoort daar wellicht suggesties voor?

De heer **Hellevoort** (Natuurmonumenten) antwoordt dat het verhaal dat er nu ligt an sich goede intenties bevat. Als de provincie echter met de gebiedsprocessen aan de slag wil gaan, zal zij meer helderheid moeten hebben over wat ze daadwerkelijk wil bereiken op het terrein van natuur en biodiversiteit. Als ze dat niet scherp voor ogen heeft, is het ook niet mogelijk om daar vanuit de andere belangen op aan te koersen. De heer Hellevoort raadt GS aan om dat vraagstuk spoedig en op voorhand beet te pakken.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft begrepen dat de heer Hellevoort ervoor pleit om het Aanvalsplan Grutto in de Voedselvisie te betrekken. In datzelfde Aanvalsplan wordt echter ook predatiebeheer genoemd. Dit betekent dat predatoren zouden kunnen worden geschoten. Indien de heer Hellevoort het Aanvalsplan Grutto omarmt, vraagt mevrouw Jellema zich af waarom hij bepaalde soorten boven andere stelt (predator boven de grutto).

In verband met een technisch mankement stelt de **voorzitter** voor om eerst over te gaan naar de inbreng van de heer Akkerman. Aansluitend kunnen de resterende vragen aan de heer Hellevoort worden gesteld en beantwoord.

Inspreker 6
De heer **Akkerman** spreekt eveneens in namens Natuurmonumenten alsmede namens Landschap Noord-Holland, Stichting Gooise Natuurreservaat en de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland. Diens inspraak richt zich echter specifiek op de Voedselvisie:
"Wij zijn pas op het laatste moment betrokken, onder meer via een bestuurlijk overleg en de gedeputeerde. Dit heeft goede dingen opgeleverd. Ik onderschrijf de ketenbenadering. Deze is nodig om de landbouw te verduurzamen. De heer Bouwmans vroeg reeds aandacht voor het vormgeven van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig. Het is een goede analyse. Uit de notitie komt naar voren dat er van alles mogelijk is. Echter, alleen met focus kan daadwerkelijk iets voor de natuur en de eiwittransitie worden bereikt. We moeten ons derhalve focussen op de SMART doelen. 100% natuurinclusieve landbouw in Noord-Holland is een van de doelen van de provincie in de Omgevingsvisie. Deze zouden consequent doorvertaald moeten worden in alle acties die in de Voedselvisie worden genoemd. Er wordt nu wel tekst aan gewijd, maar het kan nog een stapje scherper.
Het is belangrijk om het verdienmodel van de boeren te stimuleren, op zo'n manier dat ze echt aan biodiversiteit kunnen bijdragen. We hebben daar in Groen Goud samen met de boeren heel concrete voorstellen voor gedaan. Deze komen echter onvoldoende terug in de Voedselvisie. Het verzoek luidt om bij de uitwerking van de Voedselvisie en het inrichten van het beleid daar echt goed naar te kijken en samen met de Groen Goud-partners te onderzoeken hoe je ervoor kunt zorgen dat de boeren op allerlei mogelijke manier gestimuleerd worden om meer aan biodiversiteit te doen en daar dan ook voor betaald krijgen. Als ze ervoor betaald worden, gaan ze er ook echt mee aan de slag.
Ik vraag de provincie ook om het beleid vooral te focussen op een aantal gebieden in Noord-Holland,

oftewel op de gebiedsaanpakken en op de bufferzones rond de natuurgebieden. Die ketenbenadering zou je ook heel goed kunnen toepassen voor de boeren in Laag Holland en Amsterdam Wetlands. Ook bepleit ik nogmaals om het Aanvalsplan Grutto hierin mee te nemen, omdat het Aanvalsplan ook echt bedoeld is om meer financiën voor boeren die aan weidevogelbeheer doen te realiseren. Dat kan heel goed via de ketenaanpak.
Ik pleit er ook voor om de governance te versterken. In het Masterplan is er sprake van een denktank. Ik zou de Voedselvisie graag onder die denktank willen hangen, zodat er met alle partijen gekeken kan worden naar de SMART doelen en de uitvoering van de Voedselvisie en het Masterplan. Wellicht zou je zelfs eerder toe moeten naar een stuurgroep, waardoor je net als in Groen Goud met alle partijen uit Noord-Holland er samen voor kunt zorgen dat en de biodiversiteit wordt versterkt en ook de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig kan worden gerealiseerd."

> Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de heer Hellevoort geholpen is met een aantal amendementen om het Masterplan biodiversiteit beter te maken.

De heer **Akkerman** antwoordt mede namens de heer Hellevoort dat zij daar vanzelfsprekend mee geholpen zijn. In hun bijdragen hebben zij daar ook voorstellen toe gedaan. Het lijkt hen heel goed om het als amendementen of moties op te nemen in het Masterplan biodiversiteitsherstel. Ook voor de Voedselvisie geldt de oproep om de natuur- en milieuorganisaties te betrekken bij de uitvoering van de Voedselvisie. Het zou goed zijn om dat als Staten nog een keer te onderschrijven in een motie of amendement.

De **voorzitter** bedankt beide insprekers voor hun inbreng.

Blok 4

Inspreker 7
Mevrouw **Vandevoort** spreekt in namens Willicroft:
"*Het is fantastisch dat de Voedselvisie er is en dat deze vooral draait om de balans tussen boer en business en er een hoop focus ligt op de transitie. Willicroft is een start-up die plantaardige kaas produceert met als doel de voedselindustrie en ons dieet te veranderen en te verduurzamen. Een voorbeeld is het opzetten van projecten in traditionele landbouw. Dit zijn voor Willicroft projecten waarin zij samen met lokale boeren op zoek gaat naar een manier om van intensieve veehouderij -- die noch voor de planeet, noch voor de economie duurzaam is -- te schakelen naar regeneratieve landbouw met een focus op een breed scala aan bonen en peulvruchten. In het huidige systeem houden die projecten een hoop risico's in zich. Willicroft had bijvoorbeeld de kans om met een lokale bonenboer op een heel duurzame manier heel veel bonenteelt, inclusief zeldzame en vergeten variëteiten, samen te werken. Dat is haar echter niet gelukt omwille van de prijs en de vraag om zekerheid. Wij zouden namelijk twee keer zoveel voor deze bonen betalen dan voor officieel biologisch gecertificeerde bonen uit landen als Turkije en Kirgizië.*
Ook is het als pionier bijna onmogelijk om onze vraag te gaan voorspellen. Waarom sluit je dan geen contract af voor een lage vraag? Op het moment dat die bonen van de lokale boer dan uit voorraad zijn, kun je overschakelen naar bonen van een handelaar die niet binnen de korte keten valt. Ook dat is echter onmogelijk omdat een volgend risico om de hoek schuilt, namelijk etikettering. Bonen zijn in voedingswaarden en grootte dusdanig verschillend dat het wettelijk niet toegestaan is om zomaar van de ene naar de andere boon te transitioneren. Ik vraag de provincie derhalve om deze overgang

wat te vergemakkelijken. Maak een wat meer enthousiasmerend verhaal over wat natuurinclusieve en regeneratieve landbouw inhoudt en de toekomstvisie. Trek voorts het toelichten de voordelen wat betreft biodiversiteit breder. Maak hierbij een inventarisatie van de huidige intensieve veehouderij en werkrichting, stimulering en afbouwing en transities naar een ecologische, diervriendelijke landbouw.
Verder vraag ik ook dat pioniers zoals wij en die boeren gekoesterd worden. Wij zijn namelijk degenen die deze Voedselvisie als eerste in de praktijk gaan brengen. Het is dan ook raadzaam om deze pioniers te gaan identificeren, naar hen te luisteren en op zoek te gaan naar hun knelpunten."

Inspreker 8
De heer **Verhart** spreekt in namens Voedsel Verbindt, dat zich inzet voor een robuust regionaal voedselsysteem.
"*Voedsel Verbindt is ontzettend blij met het voornemen van de provincie Noord-Holland om deze Voedselvisie te realiseren, maar heeft wel een aantal aandachtspunten. Het is heel belangrijk te realiseren dat de provincie dat zelf niet kan doen. Voedsel Verbindt kijkt al iets verder over de grenzen heen. Zij betrekt de metropoolregio daarbij, samen met de provincie Flevoland. Beide provincies zijn een belangrijke partner wat betreft de voedselvoorziening voor het metropolitane landschap. Er wonen ongeveer 3,2 miljoen mensen die dagelijks drie keer gevoed moeten worden. Dat betreft 10 miljoen maaltijden per dag. Dat is een beetje de impact waarnaar we op zoek zijn. Als we een robuust regionaal voedselsysteem willen gaan realiseren, moeten we ons er wel terdege van bewust zijn dat het gaat om impact en volume. We hebben een vrij beperkt volume dat nu nog via de korte keten wordt verbouwd en gerealiseerd. Voedsel Verbindt zou dat heel graag wat breder willen trekken. Daarvoor heeft het een samenwerkend netwerk met kennisinstellingen, bedrijven en overheden. Juist door die samenwerking, door dat participatiemodel dat wordt nagestreefd, verwacht Voedsel Verbindt op dat punt stappen te kunnen zetten. We hebben opgevraagd wat het netwerk ervan vindt en wat het graag zou willen zien als resultaat van de Voedselvisie van de provincie Noord-Holland. Een van de dingen die heel belangrijk zijn, is een uitvoeringsagenda:*

- *Wat is de volgende stap na de Visie? Hoe gaan we dat realiseren en bewerkstelligen?*
- *"Meten is weten". Hoe kunnen we een en ander zo snel mogelijk van elkaar te weten komen? Welke impact heeft een Voedselvisie voor de provincie Noord-Holland?*
- *Praat ook met omliggende partijen. Amsterdam heeft een eigen Voedselvisie, net als Almere en Flevoland. Leg die eens naast elkaar om de gemeenschappelijke deler te achterhalen.*

Voedsel Verbindt en al haar partners waarmee zij de Voedselvisie van de provincie Noord-Holland probeert na streven, zien dat zij impact kunnen realiseren. Het belangrijkste is dat de volgende stap wordt gezet, van visie naar impact.

Inspreker 9
De heer **Peteroff** spreekt in namens Bio-Vegan:
"*De Voedselvisie is natuurlijk richtinggevend, maar zeker nog niet af. Om de pandemieën te stoppen, hebben we een drastische hervorming nodig in onze voedselsteun. Het behouden van de intensieve landbouw past niet in deze transitie. We zullen dan ook de boeren moeten helpen met deze transitie naar de meer plantaardige landbouw. Noord-Holland heeft veel natte veenweidegebieden. Daar past ook prima een puur plantaardige kringlooplandbouw in.*
Naast een goede boterham voor boeren moeten we ook werken aan een meer divers landschap, het

verhogen van de biodiversiteit, het inzetten op een substantieel meer plantaardige eiwitbron, het zo veel als mogelijk sluiten van de kringloop en het inzetten op een diervriendelijke, dus meer plantaardige, natuurinclusie agro-ecologische landbouw. Laten we deze transitie omarmen. De toekomst is echt plantaardig.
In deze Voedselvisie ziet de heer Peteroff eigenlijk te veel beleid voor koeien. Het beleid is erg gericht op intensieve veehouderij. Toch moeten we daarmee stoppen. We moeten echt meer inzetten op een meer plantaardige eiwittransitie. De provincie kan de boeren helpen met bijvoorbeeld een Team voedsel- en eiwittransitie dat de boeren helpt en ondersteunt in de transitie waarbij de provincie ook de gemeenten verbindt en helpt om het op te pakken. Betere voeding -- plantaardig en het liefst biologisch -- met de juiste prijs en een regionale en zo veel als mogelijk gesloten circulaire kringloop is de sleutel. Laten we dit oppakken!"

Blok 5

Inspreker 10
Mevrouw **Minnaert** spreekt in op persoonlijke titel:
"*Ik ben 21 jaar. Omdat ik het geluid van de jongeren mis in de politiek, in dit geval in de Provinciale Staten, voel ik me genoodzaakt me uit te spreken en zo de stem van de jongeren hoorbaar te maken. Zoals vele jongeren met mij maak ik me zorgen. De klimaatcrisis is in volle gang. In de wetenschap is het de algemene consensus dat de intensieve veeindustrie een grote oorzaak is van de klimaat-, stikstof- en biodiversiteitscrisis. Toch blijft men maar doorgaan. Maar waarom eigenlijk? Het is overbodig. De gemiddelde gezonde persoon kan prima leven op een plantaardig dieet. We hebben plantaardige vervangers die qua smaak, textuur en voedingswaarden ongelooflijk dicht in de buurt komen van dierlijk vlees. Kennis is ongelimiteerd beschikbaar op het internet. De intensieve veehouderij maakt de aarde kapot en daarmee mijn toekomst. Corona is een zoönose, veroorzaakt door de mens die dieren gebruikt. Het is pas het begin van steeds meer, steeds dodelijkere zoönosen De afgelopen maanden met lockdowns zijn ontzettend heftig geweest voor de jongeren. Het idee dat ik de rest van mijn leven in lockdowns zal doorbrengen en angst voor de pandemie maakt me op z'n zachtst gezegd niet erg enthousiast over de toekomst. Hier ben ik niet alleen in.*
De intensieve veehouderij veroorzaak niet alleen zoönosen. Zoals eerder gezegd, is zij mede de oorzaak van tal van crises die onze kant op komen. Daarom pleit ik ervoor dat er vanuit de politiek meer gestuurd moet worden in de transitie van dierlijke naar plantaardige eiwitten. Er is een hervorming van de landbouw nodig. We moeten alles op alles zetten dat die er komt. Het moet in alle lagen van de politiek worden opgepakt. Ook de provincie heeft hier een grote invloed op. Door het signaal af te geven dat Noord-Holland zich gaat inzetten voor een hervorming in de landbouw zullen andere provincies hopelijk snel volgen.
Ik zou de provincie willen vragen om een sterker signaal af te geven in de Voedselvisie over het laten krimpen van de intensieve veehouderijen. Het besluit dat de provincie gaat nemen, betreft niet alleen haar eigen generaties. De toekomstige generaties zullen veel harder de gevolgen van de keuzes voelen. Kies voor de jongeren en geef hun een toekomst!"

Inspreker 11
De heer **Kok** spreekt in op persoonlijke titel:
"*Ik ben blij om te zien dat er in de Voedselvisie wordt aangegeven dat een omslag naar meer plantaardig voedsel belangrijk is. Voor de klimaatcrisis is dit niet de enige vereiste actie om een veilige toekomst voor jongeren en toekomstige generaties veilig te stellen, maar zonder twijfel wel*

een essentiële. En niet alleen voor de klimaatcrisis is het essentieel, maar ook voor de volksgezondheid. Want naast dat een plantaardig dieet bewezen veel gezonder is dan een dieet met vlees, zuivel en eieren, is de intensieve veehouderij ook een brandhaard voor zoönosen. Denk aan de Q-koorts, Ebola en natuurlijk Corona, dat zich in de nertsenboerderijen absurd snel verspreidde. De politiek heeft de juiste keuze gemaakt door naar de wetenschap te luisteren en de nertsenhouderijen versneld te sluiten. Diezelfde wetenschappers geven ook aan dat het een kwestie van tijd is tot er een volgende uitbraak is van een gemuteerde variant van een van de ziektes die nu al in de natuur ronddwalen. In kippenstallen waar duizenden dieren zo dicht op elkaar zitten dat ze gemiddeld één A4'tje ruimte per dier hebben, verspreidt een virus zich als een lopend vuurtje, met bij elke nieuwe besmetting een kans op een nieuwe mutatie. Als bijvoorbeeld de vogelgriep zich zo muteert dat het naar mensen en tussen mensen verspreid kan worden, zou dit een nog dodelijker virus zijn dan het coronavirus. Met alle gevolgen van dien.
Nu zijn er twee maatregelen die dit risico kunnen helpen minimaliseren. In de Voedselvisie komen die echter niet voldoende sterk naar voren:

- *De eerste is zorgen voor een snelle afbouw van de intensieve veehouderij en daarmee zorgen voor meer ruimte per dier. Hoe dichter de dieren in de veehouderij op elkaar staan, hoe makkelijker een virus zich verspreidt.*
- *De tweede is zorgen dat er minder dieren nodig zijn, want minder dieren betekent minder verspreidingen.*

De enige manier om dit te bereiken, is door vol in te zetten op plantaardig. Help burgers deze overstap te maken, door te stoppen met de subsidiëring van de vee-industrie en plantaardige ondernemers te steunen. Ik vraag aan de provincie om haar besluiten zo te vormen dat er een veilige toekomst wordt gecreëerd. Is het niet voor haarzelf, dan is het voor haar kinderen of kleinkinderen. Het is zo belangrijk om naar de wetenschap te luisteren, want als we één sentiment over corona gemeen hebben is het: dit nooit meer!'

De **voorzitter** bedankt de beide insprekers en geeft de Statenleden gelegenheid om te reageren.

Het doet mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) een beetje pijn dat de beide insprekers de coronacrisis heel erg combineren met de Voedselvisie. Realiseren zij zich dat er juist in Noord-Holland heel weinig intensieve veehouderij is en dat het coronavirus afkomstig was van een wild dier, mogelijk een vleermuis? Die koppeling kun je derhalve niet heel makkelijk leggen. Je moet voorkomen dat je op een verkeerde manier bezig bent met zo'n voedseltransitie.

Mevrouw **Minnaert** realiseert zich dat inderdaad. Dat Noord-Holland een relatief laag percentage intensieve veehouderij kent, betekent juist dat het makkelijker is om die af te bouwen. Corona is waarschijnlijk afkomstig van een vleermuis, maar er zijn tal van zoönosen aan voorafgegaan, zoals de Q-koorts. Deze is afkomstig van veedieren die ook gewoon in Nederland gehouden worden.

De heer **Kok** sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Minnaert. Corona is een voorbeeld van wat het gevolg kan zijn, mocht er een volgende zoönose uitbreken. Het risico daarop moet geminimaliseerd worden.

De heer **Klein** (CU) dankt de beide insprekers. Zij richten zich voornamelijk op de intensieve

veehouderij en beamen dat die in Noord-Holland niet zo heel groot is. Kunnen de insprekers concrete voorbeelden in Noord-Holland noemen waarvan zij menen dat er een verandering in moet optreden?

De heer **Kok** gaf aan dat ook biologische kippenhouderijen nog steeds weinig ruimte aan hun dieren geven. Men opereert dan weliswaar biologisch, maar nog steeds leven de kippen heel dicht op elkaar. Het is gewoon omdat die schaal voor heel veel boeren zo nodig is in de huidige setup waarin zij vastzitten door verschillende leningen. Als maatschappij moeten wij hen daaruit helpen om te zorgen dat die ruimte voor de dieren er wél komt.
Mevrouw **Minnaert** sluit zich volledig aan bij de heer Kok. Het overgrote deel van de landbouwgrond in Noord-Holland wordt gebruikt voor het verbouwen van veevoer. Dat kan een stuk efficiënter door over te gaan op plantaardig eiwit.

De **voorzitter** dankt alle insprekers voor hun inbreng.

Schorsing van 15.03 uur tot 15:05 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft de Statenleden het woord voor hun inhoudelijke bijdrage.

Eerste termijn

De heer **Smaling** (SP) vindt het een leuk om over dit onderwerp te spreken, daar hij zich naast zijn Statenlidschap met dergelijke vraagstukken bezighoudt in Wageningen. Hij is ook betrokken bij een voedselsysteemtop van de Verenigde Staten die later dit jaar zal plaatsvinden. De analyse die voorligt, heeft zijns inziens een goed analytisch niveau. De basis voor de discussie ligt er. De heer Smaling meent echter wel dat de Voedselvisie op allerlei punten nader uitgewerkt moet worden. Een aantal zaken behoeft nog enige aandacht:

- Het eerste is dat er gewerkt wordt met vier doelgebieden: economie, ecologie, ruimte en sociaal. In de voedselsystemenliteratuur komt men het begrip "ruimtelijk" eigenlijk niet tegen, maar wel zaken als gezondheid, voedselkwaliteit, voedingswaarden, voedselveiligheid en dergelijke. Deze punten op het vierkant mist de heer Smaling nog enigszins. Zijns inziens zou daar nog goed naar gekeken moeten worden. Het raakt natuurlijk ook de inwoners c.q. consumenten van Noord-Holland, maar dat blijft thans een beetje buiten beeld.
- Een voedselsysteem is niet hetzelfde als een voedselketen. Bij een voedselsysteem komt meer kijken dan de negen schakels die in de keten genoemd worden. In Noord-Holland is sprake van een gemengde bevolking. Naast de Hollandse keuken zijn er bijvoorbeeld ook de Turkse, Marokkaanse, Franse, Syrische en Italiaanse keuken. Deze horen allemaal bij het voedselsysteem. Als men het holistisch wil aanpakken, moet derhalve ook daarnaar gekeken worden.
- Waar kan de provincie de wortel hanteren en waar de stok? Rondom voedsel en landbouw is heel veel gereguleerd, om te beginnen door de EU. De EFSA gaat bijvoorbeeld over het al dan niet toelaten van bepaalde producten uit het buitenland. Voorts bepalen grote wereldhandelsketens wat men eet en koopt. Ook nationaal kunnen heel veel dingen niet, omdat men vastloopt op mededingingswetgeving. De heer Smaling verneemt graag van de

gedeputeerde welke stok de provincie niet heeft, omdat die op hogere besluitniveaus ligt. En wat kan de provincie wél afdwingen? Wat kan zij wél sanctioneren? True pricing wellicht? Heeft de provincie medestanders in andere provincies of gemeenten waarmee zij richting het Rijk of wellicht nog verder een lobby kan starten?
- De heer Smaling houdt heel erg van dieren en koeien, maar gelet op de internationale belasting van het klimaat is grootvee veruit de grootste groep die bijdraagt aan de broeikasgassen. Het betreft niet de kippen, de geiten en zeker niet de vis. Binnen die diergroepen zijn derhalve allerlei afwegingen en trade offs mogelijk.
- Ten slotte zou de heer Smaling ervoor willen waken dat enkel gedacht wordt in win-winsituaties. In voedselsysteemanalyses afwegingen betekent winst op een van de vier hoeken veelal het verlies op een andere. Zoek dus goed naar de synergiën.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de heer Smaling bekend is met het onderzoek, onder andere in Oxford, waarin heel stellig wordt gezegd dat elk soort dierlijk product altijd veel minder duurzaam is op allerlei aspecten -- niet alleen op basis van emissies maar ook qua watergebruik -- dan een willekeurig plantaardig product?

De heer **Smaling** (SP) meent dat in de Westerse wereld de consumptie van dierlijke producten veel te hoog ligt. In ontwikkelingslanden is die echter veel te laag. In vis zitten bestanddelen die niet zo snel uit plantaardige producten kunnen worden gehaald. Het is dus echt wel nodig dat er bepaalde dierlijke consumptie plaatsvindt, maar niet in de mate waarin het op dit moment in dit deel van de wereld plaatsvindt.

Statenlid **Kostic** (PvdD) roept de heer Smaling op om zich wat meer te verdiepen in de plantaardige eiwitten. Eigenlijk kan men alle voedingsstoffen uit planten halen.

De heer **Smaling** (PvdD) is erop tegen om dierlijke producten te verbieden. Het moet zijns inziens wel minder.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt GS voor het opnemen van de opmerkingen en suggesties die het CDA heeft aangedragen naar aanleiding van de 80%-versie van de Voedselvisie. Het is waardevol dat GS ook het citaat van Adam Smith hebben meegenomen dat "de landbouw, de voedselteelt, de grondslag van de rijkdom van een land vormt". Men moet niet lichtvaardig denken over de beschikbaarheid van voldoende voedsel. Veel van onze voorouders hebben honger gekend. Ook nu is honger nog niet verbannen uit deze wereld. Voedsel is en blijft dus belangrijk.
Het CDA worstelt nog wel met het uitgangspunt in de Voedselvisie dat het doel is dat in 2030 natuurinclusieve landbouw de standaard is. Wat bedoelen GS daar nu precies mee? Is het realistisch en verstandig om dat als hoofddoel van deze visie te stellen? Het CDA vindt het stimuleren van lokale afzet en streekproducten zeker een goede zaak. Hoe gaat gedeputeerde dat precies aanpakken? Realiseert zij zich dat alleen het promoten van streekproducten niet afdoende is voor het behoud van afzet van de Noord-Hollandse telers tegen een goede prijs zodat ze ook duurzaam kunnen blijven telen? Noord-Hollandse groentebedrijven leveren onder andere via VZ gesneden groenten aan grote supermarktketens door heel Nederland. Hoe kijken GS daartegen aan in het licht van deze Voedselvisie? Voor het behoud van een duurzaam voedselsysteem is het belangrijk dat het betaalbaar is, maar ook dat er verdienmodel is voor de producent. In de Visie staat dat de provincie met het Rijk gaat lobbyen bij supermarkten om gezonde, duurzame producten goedkoper te maken. Hoe gaan GS

dan tegelijkertijd werken aan een verdienmodel voor de producenten? Kan gedeputeerde dat schetsen? Een transitie inzetten zonder een verdienmodel lijkt het CDA niet verstandig.

De heer **Cardol** (GL) dankt alle insprekers. Het is hoopgevend dat dit thema zo veel mensen met zulke mooie bijdragen mobiliseert. Er staan vandaag drie stukken op de agenda die alle van groot belang zijn voor natuur, biodiversiteit en milieu. Daarmee zijn ze doorslaggevend voor het welzijn en de gezondheid van al het leven op aarde. De heer Cardol kan het niet beter zeggen dan in het Masterplan biodiversiteit: "*Hoe meer soorten verdwijnen, hoe sterker hele ecosystemen zullen veranderen. Er komt een punt dat een eenmaal ingestort systeem niet meer hersteld kan worden. De aantasting van onze ecosystemen is dus niet alleen een bedreiging voor de natuur, maar ook een bedreiging voor de basis van ons leven.*"
Het gaat vandaag dus niet alleen over natuur en landbouw, maar ook over de manier waarop wij omgaan met de planeet en over de samenhang tussen ons maatschappelijk en economisch systeem. Het is daarom goed als er tussen de drie betrokken portefeuilles -- natuur, landbouw en water -- en de ambtelijke organisatie misschien nog nauwer samengewerkt gaat worden.
De heer Cardol is heel blij dat de Staten de stukken al in een vroeg stadium hebben kunnen bespreken, zodat er breed input op geleverd kon worden op de 80%-versies van de Voedselvisie en het Masterplan, en thans op het Waterprogramma dat nog in een vroege fase verkeert. De heer Cardol maakt de gedeputeerde hiervoor complimenten.

Wat de Voedselvisie betreft, is het duidelijk dat de voedsel- en landbouwtransitie nog deels onontgonnen terrein is. Het verschil in de mate van concreetheid tussen het Masterplan biodiversiteit en de Voedselvisie is daardoor aanzienlijk. Desondanks is de GroenLinks-fractie heel blij met onderhavig stuk, waar zij ook in de coalitiebesprekingen zo op heeft gehamerd. Het is goed om te zien dat de winst tussen de 80%-versie en de onderhavige versie aanzienlijk is. Kortom, er is geluisterd en tot het laatste moment hard gewerkt. Dat blijkt ook uit de uitgebreide beantwoording van de vele technische vragen.

Uroloog Bas Bloem waarschuwt in een onlangs verschenen artikel voor een nieuwe pandemie van neurologische aandoeningen, zoals de ziekte van Parkinson. Die pandemie wordt veroorzaakt door de opstapeling van gifstoffen in het milieu. Deze stoffen zijn voor een flink deel afkomstig uit de landbouw, deels via het voedsel, maar natuurlijk ook uit andere sectoren. Het is wederom een stevige indicatie voor de noodzaak en urgentie van de landbouwtransitie. Het is derhalve goed om te blijven beseffen dat de voedselproductie afhankelijk is van de natuur. Het is heel goed dat de provincie zich in deze Visie niet beperkt tot de landbouw. Het raakt het volledige voedselsysteem, de gehele keten van boer tot consument. Wat nu fout gaat, is niet de schuld van de boeren. Zij worden gedwongen te werken tegen te lage voedselprijzen. Dit leidt tot rationalisering van de productie, schaalvergroting en bulkproductie. GroenLinks wil naar een systeem waarin de gezondheid van mens en dier het uitgangspunt is en dieren geen productiemiddelen ten dienste van de mens zijn. De enorme veestapel is onhoudbaar voor het klimaat, de natuur en de gezondheid van mensen, alsmede voor het welzijn van dieren. Voor een toekomstbestendige landbouw moet de veestapel gehalveerd worden en moet er een einde komen aan de bio-industrie. Dat betekent een heel nieuw voedselsysteem met nieuwe verdienmodellen voor boeren.

GroenLinks wil niet terug naar het verleden. Sterker nog, de transitie is een innovatieproces om te komen tot een houdbare en gezonde voedselproductie. Het behelst precisielandbouw en misschien

ook wel de inzet van drones en robots, alsmede heel nieuwe productiemethodes. Voorts behelst het de productie en vermarkting van nieuwe kwaliteitsproducten en andere eiwitproductie, nieuwe distributiemethodes en een omwenteling in de hele sector van ondersteuning en financiering. Er is haast geboden. Men staat thans nog aan het begin. Men moet ook kijken naar andere innovatieprocessen. Hoe worden omstandigheden gecreëerd waarin nieuwe ideeën kunnen groeien? Hoe kan innovatie worden aangejaagd? Hoe geeft men ruimte aan nieuwe productiemethoden en nieuwe producten? Hoe kan men voorlopers op het schild heffen? Welke rol kan de provincie daarin spelen? Deze Visie is nog niet erg concreet op de instrumenten. Het is derhalve goed dat er een uitvoeringsplan volgt.

GroenLinks kan zich vinden in de analyse in de Voedselvisie en stemt in met de doelen. Zij draagt nog enkele suggesties aan die een plek zouden kunnen krijgen in het uitvoeringsplan.

- GroenLinks roept op om het Aanvalsplan Grutto een plek te geven in de Voedselvisie. Het aanvalsplan gaat uit van een robuust verdienmodel voor boeren door langjarige beheercontracten, kortingen op de pachtprijs, lagere waterschapslasten en hoger melkgeld. Dit is een goede stap in de transitie en de provincie heeft hier ook instrumenten voor.

- Het tweede punt is een oproep aan de gedeputeerde Zaal om samen met collega Rommel nog eens goed te kijken naar de mogelijkheden voor een Groen Grondfonds. Dit kan op veel punten een voordeel opleveren. In andere provincies zijn er al goede ervaringen mee. GroenLinks hoort graag hoe de gedeputeerde hierover denkt.

- De Visie bevat nog weinig RO-instrumenten. GroenLinks overweegt hierover in PS een motie in te dienen. De provincie is nu al aan de slag met de 2.0-versie van de Omgevingsverordening, dus nu is het moment om daarin de consequenties van de Voedselvisie te bepalen.

- GroenLinks denkt dat er grote kansen liggen in de productie van plantaardige eiwitten. Zij zou graag een of twee projecten opgenomen willen zien in de uitvoeringsagenda om plan-based food een impuls te geven. In de Verenigde Staten is al een enorme markt op dit punt ontstaan; dat is ook mogelijk in Nederland en in de provincie Noord-Holland.

- Het laatste voorstel van GroenLinks betreft de relatie tussen stad en platteland. De grote afstand tussen stad en platteland wordt duidelijk door het grote onbegrip tussen boeren en burgers. De heer Cardol heeft in PS en de commissie NLG al vaker gewezen op het nut van gebiedscoöperaties. Deze zouden niet alleen kunnen helpen bij het verkorten van de ketens, maar bijvoorbeeld ook bij de aanpak van de stikstofproblematiek. Gebiedscoöperaties waarin producenten en consumenten elkaar vinden, kunnen een grote bijdrage leveren aan een nieuwe relatie tussen de boeren en burgers. De heer Cardol heeft samen met mevrouw Kapitein (D66) een notitie opgesteld over gebiedscoöperaties. Wellicht kan daar met de commissie nog een keer apart over gesproken worden. GroenLinks bereidt ook een motie voor om hier direct mee aan de slag te gaan.

Tot zover de voorstellen die wat GroenLinks betreft in de uitvoeringsagenda een plaats zouden moeten kunnen krijgen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de heer Cardol het met haar eens is dat de Voedselvisie een kaderstellend stuk is en dat dit het moment is om heldere kaders mee te geven? Wat voorts specifiek ontbreekt, en waar de heer Cardol terecht naar verwees, is de intensieve veehouderij en de noodzaak om de dieren anders te behandelen en de krimp in te zetten. Zou de heer Cardol een voorstel van de Partij voor de Dieren kunnen steunen om boeren te helpen de intensieve veehouderij, juist ook in Noord-Holland, geleidelijk af te bouwen?

De heer **Cardol** (GL) is het met Statenlid Kostic eens dat de Visie nog erg breed is en name op de uitvoering nog niet voldoende concreet is gemaakt. In die zin is er zeker verbetering mogelijk. De visie is inderdaad kaderstellend. De heer Cardol meent dat het in deze fase misschien wel goed is dat die ruimte nog redelijk breed is. Hij is er derhalve nog niet onmiddellijk van overtuigd dat het nu al op alle punten veel concreter zou moeten zijn. Hij ziet wat dat betreft uit naar de uitvoeringsagenda.

De heer Cardol heeft de intensieve veehouderij in de voorbereidingen naar de 80%-visie een aantal malen ingebracht. Hij is het uiteraard met Statenlid Kostic (PvdD) eens dat er in Nederland een enorme slag gemaakt moet worden qua inkrimping van de veestapel en afschaffing van de bio-industrie. Het zal echter lastig zijn om dat in de provincie Noord-Holland te realiseren. De heer Cardol is benieuwd naar de voorstellen van de Partij voor de Dieren en zal op basis daarvan bekijken of GroenLinks ermee kan instemmen om het op dit moment al zo concreet te maken.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) geeft aan dat de Partij van de Arbeid reeds in 2015 het Manifest Biologische Landbouw heeft opgesteld. Dit werd indertijd door gedeputeerde Talsma aangeboden aan de toenmalige staatssecretaris Economische Zaken en Landbouw, Sharon Dijksma. In de commissie NLWM van 3 december 2018 heeft de PvdA een discussienota "Gezonde voeding toegankelijk voor iedereen" besproken, waarmee de toenmalige fractiegenoten Sandra Doevendans en Rina van Rooij een voorschot namen op het belang van goede voeding voor iedereen. In 2020 is vanuit het lokale bestuur van de PvdA het visiestuk "Aan tafel met Sicco, voedselzekerheid in de 21e eeuw" verschenen.
Er is reikhalzend uitgekeken naar voorliggende Voedselvisie. Een flink aantal onderwerpen uit voornoemde stukken staat ook in voorliggende Voedselvisie. Dat is mooi. De Visie is daarmee een uitgebreide beschrijving van hetgeen allemaal gebeurt tussen de uier en een glas melk op de ontbijttafel, of tussen de volle grond en onze dinertafel. Mevrouw Jellema is het met sommige insprekers wel eens dat de letterlijke beeldvorming in het visiestuk, oftewel de iconografie, heel erg veeteeltgericht is. Wellicht kan daar nog iets aan gebeuren.
De Voedselvisie is opgeroepen in motie 93 van november 2019. Daarin stond dat belanghebbenden, dus ook burgers en inwoners, hun inbreng moesten hebben. Deze inbreng komt vooral terug in de beantwoording van de technische vragen. Voorts stond in de motie dat de Voedselvisie zou moeten aansluiten bij de visie van het Rijk. Mevrouw Jellema weet echter niet wat de rijksvisie behelst en vindt het derhalve lastig om het langs die meetlat te houden. Kan de gedeputeerde daar wellicht nog iets over zeggen?

De voorliggende Voedselvisie is uitgebreid maar tevens nogal instrumenteel en vanuit een zeer economisch standpunt beredeneerd en geschreven. De afnemer, de consument, komt nauwelijks aan bod, hetgeen jammer is. Mevrouw Jellema verwijst in dat kader naar de discussienota van december 2018 "Gezonde voeding toegankelijk voor iedereen".

Het sociale aspect in de Voedselvisie wordt gecoverd door de navolgende alinea: "*Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving.*" De PvdA heeft echter een andere connotatie bij "sociaal", namelijk dat die goede voeding bereikbaar, vindbaar en betaalbaar zou moeten zijn voor iedereen in de provincie. Biologische of gezonde producten zijn nog altijd fors duurder dan reguliere producten. Bovendien ligt ongezonde voeding in de schappen van de winkels nog altijd veel gemakkelijker voor het grijpen dan gezonde voeding. Mevrouw Jellema zou daarover graag wat meer lezen in de Voedselvisie.

Er zijn technische vragen gesteld, ook bijvoorbeeld over hoe de voedingsconsument in de Voedselvisie tot zijn recht komt. Daarin schrijven GS dat zij het zullen beleggen bij het Rijk en bij de partners van Voedsel Verbindt. Waarom gaat de provincie daar niet zelf actiever mee aan de slag?

Tot slot heeft mevrouw Jellema drie vragen:

- Is gedeputeerde voornemens om in de Voedselvisie een nadrukkelijker plaats voor de consument in te ruimen?
- De groene organisaties vragen om meer sturing vanuit de provincie. Zijn GS voornemens deze te verschaffen?
- Komt er nog een uitgebreider uitvoeringsprogramma over de Voedselvisie?

De heer **De Wit** (VVD) prijst het college voor het feit dat het zich heeft laten inspireren door Adam Smith, een duidelijk moreel en economisch denker. De VVD gelooft dat specialisatie, zoals Smith daarvan de voorbeelden beschreef in een markteconomie, de basis is voor een krachtig en optimaal voedselsysteem. De VVD vindt dan ook dat kringlooplandbouw op een zo laag mogelijke schaal nagestreefd moet worden, zodat het economisch en ecologisch optimaal is om het niveau van het individuele bedrijf of de regio te ontstijgen. Voedsel is namelijk een internationaal product waarin Nederlandse bedrijven, zeker ook de Noord-Hollandse, en kennisinstellingen een belangwekkende rol spelen als het gaat om de kwaliteit van voedsel, bescherming tegen misoogsten en impact van de productie op de natuur.

De VVD is het college erkentelijk voor het verwerken van haar inbreng op het punt van de bedrijfsopvolging en het aantrekkelijk maken van de agrarische sector voor jong talent. Mensen maken immers nog altijd het verschil, ook in de voedselketen. De VVD ziet de brede support onder de Nederlandse bevolking voor de eerste boeren acties in 2019 als een blijk van waardering voor deze mensen. Ook dat is onderdeel van de genoemde maatschappelijke discussie zoals verwoord in de Voedselvisie.

In het kader van specialisatie is natuurinclusieve landbouw voor de VVD niet voor alle bedrijven in alle regio's de standaard, ook niet in 2030. Bovendien ontbreekt de basis voor een dergelijke standaard. Hoe staat de provincie er immers nu voor en wat is ervoor nodig om die standaard bedrijfseconomisch te realiseren? De VVD wil niet dat de provincie de rol van ondernemer gaat overnemen en gaat beoordelen welk bedrijfsmodel beter is. De ambitie van de VVD is het stimuleren van natuurinclusieve en secundaire landbouw, zo veel als mogelijk. Zo leest de VVD ook de Omgevingsvisie 2050. Kunnen GS deze interpretatie van de Omgevingsvisie bevestigen?

Het consumentengedrag vormt een rode lijn door de Voedselvisie. Het einde van de keten is immers medebepalend voor wat er daarvoor gebeurt. Daarom vraagt de VVD de gedeputeerde welk percentage van de Noord-Hollanders op dit moment duurzaam consumeert uit de korte keten. Wat is ervoor nodig om dat percentage te verhogen naar 25% in 2030, zoals de ambitie voorschrijft? Wat moet daarin de rol van de provincie zijn? Volgens de VVD bepalen mensen immers uiteindelijk zelf wat ze eten op basis van het aanbod dat in de markt te verkrijgen is en de bereidheid en mogelijkheid om daarvoor te betalen. Wat de VVD betreft moet de focus in de implementatie of de uitwerking van de Voedselvisie dan ook liggen op drie punten:

- Het stimuleren van kennisoverdracht tussen ketenpartijen;
- Het onderzoeken van nieuwe verdienmodellen en bijbehorende randvoorwaarden, met name voor de agrarische productie;
- Het investeren in concrete praktische projecten, voortkomend uit initiatieven vanuit de keten die bijdragen aan de missie die in de Voedselvisie wordt gesteld aangaande circulaire landbouw.

De VVD vindt dat de Voedselvisie vol ambitie is geschreven. Het is belangrijk die te toetsen aan de realiteit van alle ketenpartijen. Kan de gedeputeerde aangeven hoe de gesprekken met de agrarische sector zijn geweest bij de totstandkoming van deze Visie? Hoe is die input verwerkt in deze visie? Om impact te kunnen maken, mede in het licht van bovenstaande vragen over focus, wil de VVD het college oproepen om over deze Visie en de implementatie ervan in de praktijk door te praten met alle relevante sectoren, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen, waaronder ook de grote, soms internationale spelers die de provincie Noord-Holland huisvest, zoals het bedrijf Seed Valley, de voedselverwerkende industrie en transporteurs. Kunnen GS toezeggen en aangeven op welke onderwerpen dit contact in de uitwerking zal plaatsvinden? Hoe frequent krijgen PS daarvan een voortgangsrapportage?

De heer **Koyuncu** (DENK) bedankt GS en iedereen die aan het realiseren van de Voedselvisie heeft bijgedragen, alsmede de insprekers voor hun bijdrage. Er staan heel mooie doelen in de voordracht, zoals het stimuleren van de agrarische sector en alle ketenpartijen richting een regeneratieve landbouw, een kringlandbouw en een korte keten. Het is echter een uitdaging om dit gelijktijdig te realiseren met een eerlijk verdienmodel waarmee alle partijen tevreden zijn.

In de voordracht is voorts aandacht voor verandering bij consumenten. De consument is de grootste voedselverspiller. In de Voedselvisie staat dat de band met de boer en het voedsellandschap helaas verloren is gegaan. De heer Koyuncu herkent dat in zijn omgeving te weinig mensen zijn die bijvoorbeeld hun voedselproducten direct bij de boer om de hoek kopen. Ook de mate waarin men kiest voor voedsel op basis van herkomst valt tegen. Hier moet verandering in komen. Daar hebben alle partijen een verantwoordelijkheid. De heer Koyuncu hoort graag van GS op welke manieren de verbinding tussen consument en boer weer hersteld gaat worden.

Er zijn twee tijdshorizonnen, een tot 2024 en een tot 2030. Tot 2024 lijkt het vooral te gaan om beleidsmatige oplossingen. Klopt dit? Zijn GS tevreden met sec beleidsmatige oplossingen in de huidige bestuursperiode? Echte veranderingen lijken namelijk pas daarna te komen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) spreekt namens haar fractie dank uit aan alle insprekers, in het bijzonder de jongeren. Nog nooit heeft de stem van de jongeren zo sterk en zo luid in het hart van de provincie geklonken. Hun oproep en die van andere insprekers is duidelijk. De Partij voor de Dieren roept GS en ook PS op om hier gehoor aan te geven. Het is namelijk nu of nooit. Ook voor partijen als GroenLinks, D66 en de PvdA is het echt tijd om de daad bij het woord te voegen en het voorstel van de PvdD te steunen om de afbouw van intensieve veehouderij en van het aantal dieren als een van de doelen in de Visie op te nemen.

Begin 2020 was in het Provinciehuis een onderzoeker van Oxford University te gast met een heel duidelijke boodschap: landbouw is een sleutel voor de aanpak van biodiversiteit, stikstof, klimaat, landschap, waterkwaliteit, gezondheid en dierenwelzijn. Door meer te sturen richting plantaardig en minder dierlijke eiwitten kunnen in een keer veel problemen worden aangepakt. Hoewel een deel van de cruciale transitie in de Voedselvisie zit, zoals de plantaardige en natuurinclusieve transitie, en dierenwelzijn wel genoemd wordt, is het te versplinterd. De visie bevat te weinig kaders en is te weinig doelgericht. Er mist een onderlinge samenhang met zaken als bodemdaling, klimaataanpak en stikstofaanpak. De Voedselvisie en het Masterplan biodiversiteit verwijzen naar elkaar, maar er worden geen heldere doelen gesteld en duidelijke kaders geschetst om knelpunten in samenhang aan te pakken, terwijl de eerder aangenomen motie hier wel echt om vroeg.

Er is ook een gebrek aan integrale visie wat betreft visserij. In de Voedselvisie staat immers dat Nederland behoort tot de vijf grootste visproducenten van Europa behoort. Toch doet deze Voedselvisie helemaal niets met visserij of het welzijn van vissen. Het wordt misschien hoogstens genoemd als een manier om de kringloop te sluiten. Maar zelfs dan wordt geweigerd om kritisch te kijken of het wel de beste manier is om de kringloop te sluiten. De Partij voor de Dieren zal hier een motie op indienen. Dit is niet de manier om naar de gehele voedselketen en het dierenwelzijn te kijken.

De landbouw in 2030 natuurinclusief en circulair maken is een mooi doel uit de Omgevingsvisie van een aantal jaren terug. Op dit tempo en met de huidige gebiedsprocessen die vaak niet of nauwelijks lopen, kan het echter nog heel lang duren. Dat kan niet de bedoeling zijn. De Partij voor de Dieren zal derhalve een motie indienen voor het instellen van een transitieteam. Dit team moet de regie voeren, voor samenhang zorgen, focus houden en ervoor zorgen dat het maximale uit de provinciale inzet op de voedsel- en landbouwtransitie wordt gehaald. Het betreft een team dat de gebiedsgerichte processen aanjaagt, duidelijke kaders meegeeft, het tempo erin houdt en de boeren en ondernemers helpt bij de transitie. De provincie kan ook samenwerken met bestaande initiatieven, zoals Green Protein Alliance en ProVeg.

Een tweede punt is eigenlijk het ruimtelijke punt. "Ruimte" wordt vaak geïnterpreteerd als iets om voedsel meer ruimte te bieden. De landbouw heeft thans zo'n 60% van de grond in gebruik. 60% daarvan wordt op haar beurt weer gebruikt voor het verbouwen van veevoer. Dat kan veel efficiënter via plantaardige eiwitteelt. Statenlid Kostic zou daar graag meer reflectie op willen. Het is essentieel om hierin ook het thema dierenwelzijn mee te nemen. Vooralsnog weigeren GS hier iets over te zeggen en verwijzen zij naar het Masterplan biodiversiteit. Daarin wordt er echter heel weinig over gezegd.

Ten slotte is het belangrijk om complete doelen te stellen. De Partij voor de Dieren doet hiertoe een

aantal suggesties:

- De intensieve veehouderij is een doodlopende weg. In Noord-Holland is deze niet al te groot, zodat het makkelijker kan worden afgebouwd. De PvdD roept GS op om het er als een doel in te zetten, bijvoorbeeld tegen 2025, en de boeren daarbij te helpen. Noord-Holland kan eventueel samen met andere provincies een transitiefonds invoeren. Dat scheelt heel veel in de maatschappelijke kosten die de intensieve veehouderij met zich meebrengt (miljarden per jaar).
- Nederland heeft de hoogste emissie van broeikasgassen, methaan en stikstofdioxide per hectare landbouwgrond. Dat is meer dan vier keer het gemiddelde van de EU-27. De PvdD stelt voor om expliciet verbinding te maken met doelen als het realiseren van stikstofreductie (minimaal volgens de adviezen van de commissie-Remkes).
- Stel ook duidelijke doelen voor verduurzaming van sierteelt en grastuinbouw en voor het gebruik en uitfaseren van landbouwgif. Natuurlijk kan de provincie niet overal invloed op uitoefenen, maar zij kan wel haar best doen.
- Stel ook tussendoelen voor de natuurinclusieve landbouw. Onder meer het CDA merkte terecht op dat de huidige doelen en definities te vaag zijn. Werk het verder uit en stel tussendoelen, zodat men er naartoe kan werken. Biologische landbouw zou al een mooie focus zijn.
  Je zou bijvoorbeeld ook het doel kunnen stellen om een bepaalde hoeveelheid hectaren aan eiwitteelt te gebruiken voor menselijke consumptie. Die 60% landbouwgrond die nu vooral ge vooral gebruikt wordt voor het verbouwen van veevoer, is immers gewoon verspilling van grond en voedsel.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst erop dat op pagina 4 van de Voedselvisie staat dat het Planbureau voor de Leefomgeving aangeeft dat de vraag om anders te produceren, zoals kringlooplandbouw en het eten van meer plantaardige eiwitten en natuurinclusieve landbouw, moeilijk is waar te maken door het huidige verdienmodel van de agrarische sector. Een complex aan relaties, afhankelijkheden en contracten maakt verandering taai, onzeker, duur en uitdagend. De belangrijkste vraag is natuurlijk welk doel hiermee gediend wordt. Waarom moet alles op de schop worden genomen met alle mogelijke gevolgen van dien voor de boeren, de economie en voedselzekerheid? Het antwoord op deze vraag is helaas voorspelbaar: klimaatdwaling en tekentafelnatuur. Sommige mensen beweren zelfs met droge ogen dat de veestapel invloed zou hebben op het klimaat. Niet alleen wil men bepalen hoe men kookt, maar ook wat men eet. Recentelijk is er zelfs een poging gedaan om te bepalen wat de veestapel mag eten. Deze poging is gelukkig weer teruggetrokken.
Men wil de natuur geen vrijheid geven. Men wil bepalen welk plantje en welke boom waar wel of niet mag groeien. Men wil gewoon voor Onze-Lieve-Heer spelen. Alles en iedereen moet wijken voor de duurzaamheidsdrammers. De Partij voor de Vrijheid zal de dag zegenen dat er een einde komt aan deze waanzin. Het klimaatrealisme ondervindt ernstige hinder van de dagelijkse portie leugens die over de bevolking wordt uitgestort.

Het klimaat is dusdanig complex dat niemand op deze planeet er iets vanaf weet. Zo kent de heer Van Tiggelen bijvoorbeeld geen enkele toepassing van CO_2 om warmte vast te houden. Hij kent uitsluitend de toepassingen bij de fabricage van professionele koelapparatuur. Onder andere het Deense bedrijf Danfoss maakt hier gebruik van. Op het aantonen van significante invloed van de mens op het klimaat staan diverse financiële beloningen, die niemand echter claimt. Kennelijk kan niemand het aantonen.

Gesteld wordt dat de veehouderij het grootste aandeel heeft in de stikstofcrisis, die in de ogen van de PVV niet bestaat. 6,6 deeltjes per miljard deeltjes in de atmosfeer betreft ammoniak. Deze ammoniak is niet eens allemaal afkomstig van de agrarische sector. Een gedeelte komt ook gewoon aanwaaien via zee. De PVV ziet de crisis gewoonweg niet. Bovendien zijn er diverse methodes om de uitstoot aan de bron af te vangen, niet alleen uit de lucht maar ook uit de mest zelf. Recentelijk is in Delft weer een uitvinding gedaan. Hiervoor is echter heel weinig aandacht. Er is geen jacht gaande op de stikstof, maar op de boeren en hun land. De PVV ervaart dit als hinderlijk.

Volgens de Voedselvisie zou de huidige manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren in toenemende mate maatschappelijke discussies opleveren omdat het milieu, de bodem, het klimaat, de omgeving, de gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer zelf onder druk zouden staan. De PVV was verbaasd om dit te lezen, omdat volgens haar nooit echt sprake is geweest van een normale maatschappelijke discussie. De maatschappij wordt op zo goed als alle vlakken overspoeld met berichtgeving dat de aarde verloren gaat en men vooral minder vlees moet eten. Het opdringen van de eigen eetgewoonten aan anderen, tot in de kantine van het Provinciehuis aan toe, is typisch iets voor de groene drammers.

Het standpunt van de PVV is als volgt. Zij ziet geen noodzaak en urgentie om het voedselsysteem op de schop te gooien, al helemaal niet op basis van uitgangspunten die met klimaat en natuur te maken hebben. Volgens de PVV zijn dit immers niet-bestaande problemen. De mens is niet bij machte om het klimaat te beïnvloeden. De stikstofcrisis is uit de lucht komen vallen door een uitspraak van de Raad van State. Deze crisis bestaat niet in de fysieke wereld.

Het is niet zo dat de PVV de gehele Voedselvisie per definitie slecht vindt. Het voorkomen van voedselverspilling is een goede zaak, evenals het waarborgen van dierenwelzijn en het bevorderen van het gebruik van regionale producten. Dit zijn allemaal prima zaken. Over het geheel genomen steunt de PVV de Voedselvisie echter niet.

Mevrouw **Kapitein** (D66) dankt GS voor de mooie Voedselvisie en de insprekers voor hun inbreng. Deze Voedselvisie ambieert in tien jaar een duurzaam voedselsysteem te realiseren. Over hoe men dan in 2030 voedsel produceert, heeft D66 een duidelijk wensbeeld:

- Ten eerste wil D66 een gevarieerd aanbod van vooral gezond voedsel voor een reële prijs met veel nieuwe plantaardige producten.
- Ten tweede wil zij een natuurinclusieve landbouw in kringlopen, zonder het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen op akkers met een gezond bodemleven, een rijke biodiversiteit en een diervriendelijke veehouderij in balans met de natuur.
- Ten derde, maar zeker niet ten laatste, wil D66 gezonde boerenbedrijven waar de boeren in balans met de natuur een prachtig beroep en een goede boterham hebben. Het perspectief voor groei komt vooral uit aanvullende, maatschappelijke en ecologische dienstverlening waardoor het verdienmodel breder en robuuster is. De boeren zijn steeds meer een diverse groep van maatschappelijke ondernemers geworden.
- Trots, begrip, samenwerking en waardering zijn de kernwoorden die voor alle partijen in de voedselketen gelden.

Hoe komt de provincie echter tot deze gewenste situatie? Het is een complexe transitie, ook omdat de boerenbedrijven en de keten zich om begrijpelijke redenen hebben ontwikkeld tot wat ze nu zijn. Voorts zijn er veel mechanismen die het in stand houden of de transitie bemoeilijken. D66 is het eens met GS dat een ketenbenadering essentieel is. Alleen samen zijn verbeteringen te realiseren. Zonder de boeren, retailers en consumenten kan er niets bereikt worden, maar dit geldt evengoed partijen als de banken en het onderwijs. Om consumenten bijvoorbeeld andere keuzes te laten maken, zijn er volgens D66 aanpassingen nodig in de huidige voedselomgeving. Denk daarbij niet alleen aan de supermarkten, maar ook aan het straatbeeld, stations, (bedrijfs)restaurants et cetera. De grote rol van export en import in de landbouw -- deze beslaat circa 70% -- maakt de transitie van de landbouw nog complexer dan alleen de voedselketen in Noord-Holland. D66 vindt het daarom heel terecht dat GS kiezen voor brede focuspunten als regeneratieve en kringlooplandbouw. Eigenlijk begint de voedselketen met een rijk leven in de bodem. Regeneratieve landbouw is een zeer terechte keuze. Het is de basis om de bodem gezonder te krijgen met alle positieve effecten van dien, in de gehele voedselketen en voor de biodiversiteit. Nederland loopt op het gebied van regeneratieve landbouw nog wat achter. Het biedt een enorme kans op verbetering.

Terecht wordt tegelijk met de Voedselvisie ook het Masterplan biodiversiteit behandeld. Zoals vaak in de commissie NLG besproken, hangen veel onderwerpen samen en bieden een integrale aanpak en regie vanuit de provincie kans op synergie en vergroting van de resultaten. De vernieuwende aanpak van de Voedselvisie in Noord-Holland is nodig om echte stappen te maken voor de complexe transitie. D66 staat volledig achter de ambitieuze doelstellingen, zoals 100% natuurinclusief grondgebonden landbouw in 2030 en 25% consumeren van duurzaam voedsel uit de korte keten. D66 heeft eerder een motie ingediend voor brede participatie op deze Voedselvisie. Het is heel goed dat het college met veel partijen uit de samenleving heeft gesproken en de 80%-versie heeft besproken met de politiek om alle zienswijzen erin mee te nemen. Dit getuigt van een open houding en heeft geleid tot veel aanpassingen. Op grote lijnen is daarmee de participatie goed ingevuld. D66 wil echter in lijn met haar wensbeeld nog verder uitpakken op het terrein van inwonersparticipatie. Samen met GroenLinks heeft zij derhalve een motie in voorbereiding over gebiedscoöperaties, juist om lokaal met de inwoners nieuwe oplossingen te realiseren. "Nieuw" in de zin van "goed voor de consument, goed voor de boeren en goed voor de natuur" en nog verder in lijn met de Voedselvisie. D66 vraagt GS om te onderzoeken of en hoe hiervoor een of twee pilots kunnen worden ingericht.

D66 heeft nog enkele vragen aan GS:

- De in het coalitieakkoord genoemde Transitie Academie komt in de Voedselvisie vooralsnog niet terug. Komt deze in de volgende fase?
- In de Voedselvisie wordt het belang van groen onderwijs onderschreven. Zijn vijf projecten, zoals genoemd op pagina 20, wel voldoende om de aansluiting van het groen onderwijs op de verduurzaamde agrarische sector te realiseren? Of gebeurt er nog meer?

D66 kijkt uit naar de uitvoering van de Voedselvisie in samenhang met de andere opgaven die er zijn in Noord-Holland, met nog verder aangescherpte doelen en beleidsindicatoren. Het eerste resultaat is er al, namelijk het nieuwe platform Boer & Business in Balans. Dit is een hele mooie start en een aanrader voor iedereen om te bekijken en kennis op te doen.

De heer **Klein** (CU) bedankt GS voor de langverwachte Voedselvisie waarin de provincie probeert de

toekomst van de agrarische sector en de natuur te schetsen. De ChristenUnie dankt GS voor de brede en integrale visie waarin heel veel partijen betrokken zijn geweest. Voorts dankt zij alle betrokkenen en de insprekers voor hun bijdrage. De ChristenUnie kan zich goed vinden in de richting. Het streven is een duurzaam voedselsysteem dat goed is voor de natuur, het klimaat en de ondernemer, en dat meer aandacht heeft voor bijvoorbeeld korte ketens. De CU is ook heel blij met de aandacht voor het verdienmodel van de boer en in het bijzonder de true pricing. Een eerlijke prijs voor een eerlijk product was een van de kernpunten in het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Het kan een belangrijk deel van de oplossing zijn.

De CU worstelt echter wel met de vraag wat de provincie nu concreet gaat doen met de Voedselvisie. De tekst staat namelijk vol met formuleringen als "we streven naar" en "we willen bijdragen aan". Het zijn veel mooie intenties zonder dat deze concreet worden. Het ontbreken van concrete acties en doelen maakt het stuk nogal "hoog over". Feitelijk staat er niets in het document waarmee men het oneens kan zijn, maar de vraag is wel of het stuk daadwerkelijk verschil gaat maken. De heer Klein zou willen dat er meer concrete doelen in staan over hoe de provincie die landbouw en natuur wil laten samengaan, zoals "bodem en biodiversiteit gaan niet langer achteruit", "ecosysteemdiensten zijn rendabel", "uitstoot is gehalveerd". De heer Klein snapt dat het een visie betreft en dat de uitvoering nog volgt. Hoe gaat de gedeputeerde echter keuzes maken en op welke activiteiten gaat de provincie inzetten?

De **voorzitter** dankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en schorst de vergadering voor enkele minuten.

Schorsing van 15.58 uur tot 16.07 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan de gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal is verheugd te horen dat bij een zeer groot aantal Statenleden de urgentie en noodzakelijkheid van de transitie van het voedselsysteem worden erkend. Ook de insprekers van vandaag, onder wie de jongeren, erkennen de noodzaak. GS waarderen dit enorm. Ook in het voortraject is natuurlijk veel input geleverd op de Voedselvisie. Gedeputeerde Zaal dankt de Statenleden voor hun input op de 80%-versie. GS hebben veel van de input kunnen verwerken.

De Statenleden hebben heel diverse opmerkingen gemaakt en heel veel vragen gesteld. Gedeputeerde heeft getracht deze te bundelen. Zij vangt aan met de doelen. Een van de gestelde doelen is om in 2030 volledig over te gaan naar natuurinclusieve grondgebonden landbouw. Dit komt neer op een verscherping van de definitie. Het Louis Bolk Instituut heeft samen met de WUR verschillende niveaus aangemerkt. GS streven ten minste naar niveau II van natuurinclusieve landbouw. Dat betekent optimalisering van het aantal kringlopen op het bedrijf en bijvoorbeeld meer ruimte voor het natuurlijk gedrag van dieren. De VVD vroeg of dat wel realistisch is en hoe het college dit gaat doen.
Gedeputeerde antwoordt dat de provincie natuurlijk niet op de stoel van de ondernemer gaat zitten. De komende vier jaren van de transitie willen GS vooral met de sector en de gehele keten gaan kijken naar de nieuwe verdienmodellen voor de agrariërs om in 2030 daadwerkelijk over te

gaan op natuurinclusieve landbouw.

Voorts is door de VVD een vraag gesteld over de korte ketens. Hoeveel procent wordt er nu al uit de korte ketens geconsumeerd?
Gedeputeerde geeft aan dat dat het huidige percentage 19% bedraagt. De provincie heeft ten doel om naar 25% te gaan. Dit is naar het idee van de provincie een realistische doelstelling.

> De heer **De Wit** (VVD) heeft een vraag over de transitie naar natuurinclusieve landbouw in 2030. Hij leest de Omgevingsvisie als zijnde een ambitie. Hoe verhoudt zich dat tot het woord "standaard" dat ook in de Voedselvisie terugkomt?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat de ambitie is om in 2030 100% natuurinclusieve landbouw als standaard te hebben. Er zit dus geen enkele ruis tussen de Omgevingsvisie en de Voedselvisie.

De doelen in de Voedselvisie worden door nagenoeg alle Statenleden erkend. Wat is dan de rol van de provincie?
GS hebben ervoor gekozen om naar de hele keten te kijken, maar de impact van de provincie per schakel van de keten is natuurlijk verschillend. Zij zal derhalve heel veel verschillende rollen aannemen. De provincie agendeert thema's binnen het Rijk en in Europa, zoals de vergroening van het GLB, de regelgeving voor gewasbescherming en de true pricing. Laatstgenoemde ambitie kan niet in Noord-Holland alleen geregeld worden. De provincie zal daarin gezamenlijk met het Rijk optreden en benadrukken dat het een heel belangrijk thema is.
Concreet helpen GS de Noord-Hollandse ondernemers met het verduurzamen van hun productieproces en zullen zij partijen bij elkaar brengen, bijvoorbeeld in het netwerk Voedsel Verbindt, en ook kennisinstellingen betrekken.

De heer Smaling (SP) vroeg wat de wortels en de stokken van de provincie zijn. De gereedschapskist van de provincie is vooral gevuld met wortels en wat minder met stokken. Noord-Holland heeft natuurlijk het pachtbeleid en het ruimtelijk beleid die zij kan inzetten.
Er werd reeds genoemd dat de Voedselvisie moet worden vertaald in de Omgevingsverordening 2.0. Gedeputeerde is het daar volledig mee eens. Zij gelooft over het algemeen wat meer in wortels dan in stokken. Teneinde zo'n grote transitie van de landbouwsector en de gehele voedselketen voor elkaar te krijgen, moet men de partijen op basis van vrijwilligheid kunnen stimuleren om daarin mee te gaan. Gedeputeerde meent dat de provincie met deze Voedselvisie over voldoende middelen en mogelijkheden beschikt.

Sommige partijen merkten op dat er ook iets gedaan moet worden aan de gewasbescherming in de sierteeltsector. De Voedselvisie gaat echter alleen over voedsel. Het is natuurlijk niet het enige wat de provincie doet op het gebied van landbouwbeleid. De rest zal terugkomen in de economische agenda. De bollen- en sierteelt komt uiteraard ook terug bij de Greenports.

Gedeputeerde komt op de vragen over het proces en op de relatie tot andere documenten. In de Voedselvisie worden de gezamenlijke ambities vastgesteld. Vervolgens wordt bekeken waar de provincie concreet op gaat inzetten en hoe die ambities kunnen worden uitgewerkt in het concrete uitvoeringsprogramma. De Statenleden kunnen zullen dit later dit jaar ontvangen. GS gaan hierover in gesprek met de stakeholders. Met de LTO's (land- en tuinbouworganisaties) en

TBO's (terreinbeherende organisaties) zijn regelmatig overleggen. Daarin zal de Voedselvisie verder worden vertaald in concrete maatregelen.

Voorts zijn er allerlei andere gerelateerde visies, zoals het Masterplan biodiversiteit en het Actieprogramma Klimaat, waarin de landbouw ook een belangrijke paragraaf beslaat. In de uitvoering, vooral in het gebiedsgerichte proces, zullen GS de onderwerpen integraal benaderen, zodat de maatregelen die de provincie in de Voedselvisie neemt ook een positieve werking hebben op de biodiversiteit, op het klimaat en op de bodem en de kwaliteit van het water.

De VVD vroeg met wie GS allemaal gaan spreken. Gedeputeerde heeft sowieso eens per kwartaal overleg met de landbouwsector en met de TBO's. Er zijn nog plannen om een tafel te organiseren met bijvoorbeeld de supermarkten. Voorts worden de grote spelers op het gebied van snijden en verpakken van groenten benaderd. Ook hebben er al gesprekken plaatsgevonden met dierenwelzijnsorganisaties, omdat dierenwelzijn een heel belangrijk thema in de Voedselvisie is.

Terecht is veel aandacht gevraagd voor de eiwittransitie. Het produceren en consumeren van plantaardige eiwitten levert winst op voor het milieu, de bodem en het water. Ook ruimtelijk gezien neemt plantaardige productie vaak minder ruimte in beslag dan de productie van dierlijke eiwitten. Om die reden nemen GS het mee in de Voedselvisie. Zij kiezen echter wel voor een ketenbenadering.

Een onderwerp dat hieraan gelieerd is, is de intensieve veehouderij en het verminderen van het aantal dieren. Gedeputeerde Zaal onderschrijft dat het houden van minder dieren beter is voor klimaat, milieu en bodem. Door het stimuleren van regeneratieve landbouw en het aanjagen van het produceren van plantaardige producten zal het aantal dieren in Noord-Holland verminderen. Het opnemen van een concreet aantal dieren lijkt gedeputeerde niet wenselijk. Het aantal intensieve veehouderijen in Noord-Holland is zeer gering, zeker in vergelijking met andere provincies. 95% van de Noord-Hollandse dieren staat buiten. Alle maatregen die de provincie neemt, zullen natuurlijk effect hebben, ook op het gebied van dierenwelzijn.

Dierenwelzijn is voor de provincie Noord-Holland een heel belangrijk thema. De wens is dat een duurzaam voedselsysteem hier positief aan bijdraagt. Als het aankomt op de omstandigheden waaronder dieren worden gehouden, heeft de provincie echter weinig knoppen om aan te draaien. Deze bevoegdheid is vooral voorbehouden aan het Rijk. De provincie kan het aldaar wel agenderen. Maar ook hiervoor geldt dat de maatregelen die GS nemen automatisch positief zullen bijdragen aan het dierenwelzijn, omdat bijvoorbeeld natuurintensieve landbouw veel meer gericht is op de bevordering van het natuurlijk gedrag van dieren.

D66 vroeg naar de Transitie Academie die in het coalitieakkoord wordt genoemd. De aansluiting van het groene onderwijs op de transitie van het voedselsysteem is een zeer belangrijk onderdeel van de Voedselvisie. De Transitie Academie zal een hele belangrijke rol spelen in de uitvoering. Die zal derhalve terugkomen in de uitvoeringsagenda.

Gedeputeerde meent dat het Aanvalsplan Grutto meer past bij het Masterplan biodiversiteit. De provincie heeft haar eigen Actieplan weidevogels dat daar grotendeels op aansluit. Zij kijkt natuurlijk wel naar de suggesties die daarin staan, bijvoorbeeld op het gebied van

verdienmodellen. Gedeputeerde Zaal kan zich voorstellen dat de provincie zich wat dat betreft laat inspireren en dat het ook nader wordt bekeken.

GroenLinks heeft een voorstel gedaan voor een Groen Grondfonds. Zeer recentelijk is hiernaar een verkenning uitgevoerd. GS gaan nu kijken of het in Noord-Holland kan worden geïmplementeerd. Dit wordt vervolgd.

Het laatste punt betreft het voorstel van GroenLinks en D66 voor de gebiedscoöperaties. Gedeputeerde Zaal vindt het een interessante gedachte, aangezien de gebiedscoöperatie een mooi instrument zou kunnen zijn om het platteland en de consument, de inwoner van Noord-Holland, wat meer met elkaar te verbinden. Gedeputeerde Zaal wacht het voorstel van GL en D66 met interesse af, maar denkt zeker dat het past binnen de Voedselvisie.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) refereert aan de opmerking van gedeputeerde Zaal dat de Voedselvisie echt over voedsel gaat. Statenlid Kostic wijst op het belang van een integrale aanpak. Landbouw en voedsel kunnen eigenlijk niet los van elkaar worden gekoppeld. Waarom wordt de visserij volledig uitgesloten, terwijl Nederland een van de grootste visproducenten van Europa is? Het gaat in dezen om het dierenwelzijn en de impact op het milieu. Is de gedeputeerde bereid dat te herzien?
>
> Het is helder dat gedeputeerde Zaal aangeeft dat de provincie naar minder dieren wil, maar dat zij daar geen getal op wil plakken. Het voorstel van de PvdD is echter vooral om in de Voedselvisie aan te geven dat de provincie de intensieve veehouderij wil afbouwen. Deze mag momenteel dan wel gering zijn, maar nog steeds worden kippen, geiten en varkens grotendeels binnengehouden. Het is een manier om de dieren te helpen. Is gedeputeerde bereid om het doel, het geleidelijk uitfaseren van de intensieve veehouderij, in ieder geval op te nemen in de Voedselvisie en het eventueel mee te nemen richting de Omgevingsverordening?

Gedeputeerde **Zaal** meent dat dit impliciet al in de Voedselvisie staat. Het inzetten op regeneratieve landbouw en de eiwittransitie leidt automatisch tot minder dieren. Gedeputeerde meent derhalve dat het niet veel concreter hoeft te worden gemaakt. Zij is echter bereid om er nog eens naar te kijken.

Gedeputeerde geeft aan dat de visserij niet is uitgesloten van de Voedselvisie, aangezien die uiteraard ook tot het voedselsysteem behoort. De verduurzaming van de visserij komt tevens terug in de IJsselmeervisserij en in de actualisatie van de economische agenda. Indien de PvdD nog suggesties heeft voor aanscherping hoort het college dat graag in PS.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) hoort de gedeputeerde zeggen dat nu eerst de Voedselvisie voorligt en dat vervolgens de gesprekken met allerlei partijen zullen plaatsvinden over de uitvoeringsagenda. Moet dat niet gewoon in één keer gebeuren?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat het college heel hard aan de slag gaat met de uitvoeringsagenda. Het gesprek met de verschillende stakeholders is wat de gedeputeerde betreft een continu proces. Elke drie maanden zit zij om tafel met bijvoorbeeld de LTO en TBO's. De

Voedselvisie alsmede straks de uitvoering staan alsdan op de agenda. Gedeputeerde probeert gedurende de hele uitvoering van de Voedselvisie de binding met de stakeholders te behouden. De transitie moet in gezamenlijkheid plaatsvinden.

> De heer **De Wit** (VVD) sluit zich aan bij de warme woorden van de gedeputeerde over het vervolgproces en de betrokkenheid van de stakeholders. Hoe wordt tot nu toe vanuit de sector gereageerd op de Voedselvisie en op de rol van de provincie daarin? Wat vindt men van bijvoorbeeld het streven naar natuurinclusief grondgebonden landbouw in 2030 en de nieuwe verdienmodellen.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat daar redelijk positief op gereageerd is vanuit de sector. Het wordt als realistisch beschouwd. Juist die ketenbenadering en het feit dat de provincie helpt om de positie van de agrariërs in de gehele keten te verbeteren, worden op prijs gesteld. Ook wordt het bijzonder gewaardeerd dat andere schakels van de keten werden betrokken. Op advies van de heer De Wit ten aanzien van de 80%-visie heeft gedeputeerde contact opgenomen met de kredietverschaffers, hetgeen positief gewaardeerd wordt. De Voedselvisie en straks ook de uitvoering worden hier beter van.

> De heer **Smaling** (SP) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. In zijn betoog wees hij op het thema gezondheid als hoekpunt van de gehele notitie. Het ruimtelijke aspect kan misschien ook onder ecologie of deels onder sociaal, maar de gezondheid ziet hij nog niet terug. De vraag is echter hoe groot de broek is die de provincie wil aantrekken. Als je gezondheid, voedselveiligheid en voedingswaarden erin meeneemt, ga je min of meer ook bepalen dat er in Amsterdam minder fastfoodtenten zouden moeten zijn. Dan zul je je ook moeten bekommeren om kinderen in bepaalde wijken van steden die met honger naar bed gaan of die niet goed ontbijten, alsmede om de kosten die daarmee gepaard gaan. Laat gedeputeerde het thema gezondheid buiten beschouwing omdat het daardoor te complex wordt? Of zou het er eigenlijk toch in moeten, zoals huisarts Bouwmans suggereerde?

Gedeputeerde **Zaal** meent dat de heer Smaling de door hem gestelde vraag ook gelijk zelf beantwoord heeft. Zij deelt zijn mening dat gezondheid een heel belangrijk element is en dat alle maatregelen die de provincie neemt niet alleen een positief effect moeten hebben op het klimaat en biodiversiteit, maar ook op de gezondheid. Een aantal Statenleden heeft verzocht om een focus op datgene waarop de provincie invloed kan uitoefenen. Gezondheid ligt dan niet het meest voor de hand. De provincie richt zich hoofdzakelijk op het economische, ecologische en ruimtelijke beleid. Daarnaast neemt zij echter deel aan netwerken waarin de gezondheidspartijen ook vertegenwoordigd zijn, zoals Voedsel Verbindt. Daarnaast zijn er ook weleens gesprekken met bijvoorbeeld de GGD. Gezondheid heeft dus wel degelijk de aandacht. Gedeputeerde vindt het echter lastig om vanuit de provinciale overheid heel concrete ambities en doelen te formuleren op het gebied van gezondheid.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in eerste termijn en geeft de Statenleden de gelegenheid voor een korte tweede termijn.

Tweede termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) dankt de gedeputeerde voor het feit dat zij bereid is om te kijken naar een aantal gedetailleerdere voorstellen die de Partij voor de Dieren zal inbrengen. Statenlid Kostic heeft nog twee verduidelijkende vragen:

- Gedeputeerde blijft spreken over regeneratieve landbouw, maar in de Voedselvisie wordt enkel gesproken over grondgebonden landbouw en niet over de intensieve veehouderij. Er wordt dus niets gezegd over dat enorme dierenleed. Is gedeputeerde het met de PvdD eens dat het afbouwen van intensieve veehouderij wenselijk en urgent is?
- Is gedeputeerde ook bereid om te kijken naar de mogelijkheid om een serieus transitieteam op poten te zetten, zodat de provincie een en ander beter integraal kan bekijken en ondernemers in de keten kan helpen met de voorgestelde "wortels"?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) luistert met enige verbazing naar de woorden van gedeputeerde Zaal, die zich afvraagt of het thema gezondheid wel bij de provincie hoort. Mevrouw Jellema meent van wel. Het coalitieakkoord staat er bol van. Zij hoopt derhalve dat de gedeputeerde toch tot een ander inzicht komt. Anders overweegt de PvdA een motie op dit punt.

De heer **De Wit** (VVD) ziet volstrekt geen noodzaak om voor de provincie een concreet aantal dieren in de Voedselvisie op te nemen. Dat zou zijns inziens een volstrekt irrelevante KPI zijn om die landbouw een stap verder te helpen. Kan gedeputeerde daarop reageren?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal**:
In antwoord op de heer De Wit merkt gedeputeerde Zaal op dat zij inderdaad niet de noodzaak voelt om een KPI wat betreft het aantal dieren op te nemen in de Voedselvisie. Dat zou provinciaal ook vrijwel onmogelijk zijn. De maatregelen die de provincie neemt, zijn vooral stimulerend van aard ("wortels") en op basis van vrijwilligheid. Uiteindelijk leiden deze er wel toe dat als in 2030 de ambitie waargemaakt wordt, het aantal dieren ook zal verminderen omdat er meer plantaardig geconsumeerd wordt of omdat er meer gekozen is voor regeneratieve landbouw. In de ideaalwereld die met de Voedselvisie wordt geschetst, zal het impliciet leiden tot een afname van de intensieve veehouderij.

Statenlid Kostic zegt terecht dat gedeputeerde Zaal het vooral heeft over grondgebonden landbouw en niet over de intensieve veehouderij (varkenshouderijen en pluimveehouderijen). Dat aandeel in Noord-Holland is nu immers zeer gering. Het zal echter zeker aandacht hebben in de Voedselvisie.

Gedeputeerde heeft nog geen volledige voorstelling bij de suggestie van Statenlid Kostic voor een transitieteam. Zoals zij het presenteerde, leek het onderdeel van het gebiedsgerichte proces. Gedeputeerde is bereid om daarnaar te kijken. Wat de Transitie Academie betreft, moet goed gekeken worden naar wat zowel de PvdD als de GS voor ogen hebben en hoe dat op elkaar past. De idee om mensen te helpen en te verbinden in een bepaald gebied spreekt gedeputeerde echter ontzettend aan en is in lijn met wat GS in gedachten hebben voor de gebiedsgerichte processen. Als de PvdD het wat meer heeft uitgewerkt, kan hierover verder worden gesproken.

In antwoord op de vraag van mevrouw Jellema (PvdA) merkt gedeputeerde op dat zij uiteraard het

coalitieplan kent. Zij verwacht echter dat mevrouw Jellema het met haar eens zal zijn dat de provincie meer knoppen heeft om aan te draaien als het aankomt op milieunormen dan wanneer het de gezondheid betreft. De provincie zal echter stimuleren dat het gesprek hierover in de verschillende gemeenten plaatsvindt, opdat die wél aan de juiste knop kunnen draaien.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vindt het niet helemaal meer van deze tijd om op die manier naar gezondheid te kijken en te zeggen dat men niet over de juiste knoppen beschikt. Als er iemand iets kan beteken, dan zijn het de provinciale overheid en de lokale overheden. Mevrouw Jellema gaat nog eens goed nadenken of er toch nog iets aan gesleuteld kan worden. Ten aanzien van deze Visie kunnen de Statenleden namelijk wél een beetje aan de knoppen draaien.

Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat de Partij voor de Dieren graag meedoet met de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft een interruptie naar aanleiding van de woorden van de gedeputeerde over de ambitie om in 2030 natuurinclusieve landbouw te realiseren. Blijft dit vrijwillig? Blijft het wel echt een ambitie? Mevrouw Koning-Hoeve neemt aan dat het niet als wet of plicht kan worden opgelegd. Hierover ontvangt zij graag nog enige helderheid.

Gedeputeerde **Zaal** heeft op dit moment geen stok in de koffer om iedereen te verplichten om natuurinclusief te boeren. GS richten zich derhalve in eerste instantie op het stimuleren ervan. Gedeputeerde Zaal is ervan overtuigd dat zij de sector daar uiteindelijk in meekrijgt. Het college zal vervolgens evalueren of er nadere maatregelen nodig zijn. Vooralsnog is het echter op basis van vrijwilligheid.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording in tweede termijn en rondt het agendapunt af. De Voedselvisie zal als bespreekstuk naar PS worden doorgeleid.

4.b Biodiversiteit: Vaststelling Masterplan biodiversiteit

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn

Eerste termijn

De heer **Zoon** (PvdD) geeft aan dat biodiversiteit altijd goed gedijt op wilde plaatsen, daar waar natuurlijke processen kunnen plaatsvinden, zonder sturing en invloed van de mens, en een dynamisch samenspel heerst. Dat zou het resultaat moeten zijn dat voortvloeit uit het Masterplan biodiversiteit. Wat de Partij voor de Dieren betreft is dat echter niet het geval en kan het Masterplan op heel veel punten verbeterd worden. Wat de heer Zoon betreft zou het niet eens besproken hoeven worden in de PS-vergadering. Hij verwacht echter geen meerderheid te behalen voor zijn voorstel. Het Masterplan bevat hoofdzakelijk staand beleid. Het ontbreekt aan een eindvisie en aan tussendoelen die sturing en richting geven. Die zou je wel mogen verwachten in een Masterplan.

De inhoud is evenmin voldoende. Er staat in dat de grootste uitdagingen wellicht te vinden zijn in het

landelijk gebied, maar daar is ook de grootste winst te behalen. Het Masterplan werkt dat niet verder uit. Het is evenmin integraal. Indien het Masterplan wordt doorgeleid naar PS, dan zal de Partij voor de Dieren in ieder geval komen met een amendement en een aantal moties. In dat amendement wil de PvdD voorstellen om het geld dat de provincie reserveert voor de bescherming van kwetsbare soorten en bestrijding van invasieve soorten, oftewel €400.000, over te hevelen naar de versterking van biodiversiteit in landelijk gebied en agrarisch gebied, te weten €300.000. De heer Zoon meent dat sprake is van een rare verhouding. Op thema's waarop de provincie juist geld zou moeten inzetten, zet zij minder geld in.

De PvdD zou graag een update van onderhavig Masterplan zien, het liefst na komende zomer, waarin de doelstellingen en de tijdlijn verder worden uitgewerkt en een samenhang met de Voedselvisie wordt geschetst.

Als men de natuur wil verbeteren, zal men de stikstofproblematiek moeten aanpakken. De gebiedsgerichte processen en planning zouden duidelijkheid moeten bieden, ook wat betreft de inzet van de provincie daarin. Dat gebeurt eigenlijk nog te weinig. Het ontbreekt voorts aan duidelijkheid over hoe het verder in samenhang wordt uitgewerkt.

Wil de provincie biodiversiteit en natuur samen laten gaan, dan zal de provincie specifieke sturing moeten geven op de vraag waar zij welke soorten zou willen hebben en niet gaan sturen op het uiteindelijke doel.

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat er bij de behandeling van de Voedselvisie gesproken is over de samenhang tussen de plannen, maar in dezen vindt de SP vindt de samenhang nog onvoldoende duidelijk. Voordat er een goede relatie tussen biodiversiteit en recreatie wordt gestimuleerd , worden eerst nog een aantal biodiversiteitsbedreigende activiteiten in recreatie- en natuurgebieden geritseld. Zo worden melkveehouders veel te weinig beperkt in het houden van te veel koeien en de bijbehorende mest en is er nog steeds geen verbod op het uitrijden en injecteren van drijfmest, die slecht is voor het bodemleven. De industrie wordt onvoldoende aan banden gelegd wat betreft de uitstoot in water en lucht van allerlei kwalijke stoffen als ammoniak en stikstof, bijvoorbeeld door Olam. De handhaving door de omgevingsdiensten is nog altijd niet optimaal. Vaak worden door de omgevingsdiensten onvergunde handelingen door de vingers gezien of goedgepraat. Mevrouw De Groot heeft sterk het idee dat economie nog steeds op nummer één staat (en niet de natuur).

De SP meent dat er nu meters gemaakt moeten worden, want de afbraak van de biodiversiteit is nog steeds gaande. Dit is mogelijk door bij de besluiten die GS en PS op alle beleidsterreinen nemen, vooraf een toets te doen op de effecten voor de biodiversiteit. Rond de Natura 2000-gebieden moeten er bufferzones komen waar uitsluitend biologisch en natuurinclusief boeren mogelijk is. Er moeten doelstellingen worden geformuleerd voor het herstel van de biodiversiteit. Hoeveel meer biodiversiteit wil de provincie en wanneer wil zij dat bereiken? De SP heeft hiervoor een amendement in voorbereiding.

Mevrouw De Groot wijst op een vreemde post in de begroting op pagina 34 van het Masterplan. In totaal wordt 2,3 miljoen begroot voor het versterken van de biodiversiteit in de bebouwde omgeving, inclusief infranatuur. Zijn dat niet zaken die betaald moeten worden door de gemeenten, inclusief de projectontwikkelaars van de bebouwde omgeving, en uit de diverse infrastructuurprojecten? Geldt

hiervoor niet "de vervuiler betaalt"? Ook daarvoor heeft de SP een amendement in voorbereiding. Mevrouw De Groot kan zich erin vinden dat GS het versterken van de biodiversiteit in de bebouwde omgeving willen stimuleren, maar niet als zij daartoe geld uitgeven aan infranatuur en aan gemeenten.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat dier- en plantsoorten komen en gaan. Dat gaat al miljarden jaren zo. Op pagina 33 van het Masterplan staat dat bij werkzaamheden zoals isolatie, sloop of juist nieuwbouw de omgeving van beschermde soorten in het geding kan komen. Het college wil samen met de gemeenten en omgevingsdiensten inzetten op het informeren van inwoners, bouwers en andere partijen die hiermee bezig zijn, zodat ook in de stad de biodiversiteit wordt versterkt. Welke effecten gaat dit hebben op de steeds groter wordende woningnood in de provincie Noord-Holland?

De opvang van CO_2 wordt gezien als een manier om biodiversiteit te verbeteren. Dat betreft echter een getalsmatige dwaasheid. De hoeveelheid die de mens produceert ten opzichte van het totale geheel en de massa van atmosfeer is net als een muizenscheet in een orkaan. De natuur wordt alleen maar blij van meer CO_2. CO_2-daling zou juist een probleem zijn, want dat zou een dode planeet tot gevolg hebben.

De PVV is niet tegen het gehele plan. Ook zij deelt de zorgen over de negatieve gevolgen van invasieve exoten en wil dat waar mogelijk bescherming wordt geboden. Het geheel overziend kan het Masterplan echter niet de goedkeuring van de PVV wegdragen.

Mevrouw **Strens** (D66) geeft aan dat de D66-fractie blij is dat het belang van biodiversiteit zo nadrukkelijk uit het Masterplan spreekt. De noodzaak om hier met verschillende projecten en verschillende partners aan te werken, blijkt duidelijk uit het stuk. D66 onderschrijft ook de ambitie om te zorgen voor het behoud en waar mogelijk het herstel van biodiversiteit.

Mevrouw Strens gaat nader in op de navolgende drie punten uit het Masterplan, te weten kennis, monitoring en de uitvoering.

- Kennis: D66 is blij te lezen dat kennis als een belangrijk onderdeel wordt gezien van het Masterplan, onder andere via de Kennisagenda en de genoemde denktank. Wat betreft de Kennisagenda wil D66 meegeven om niet alleen in te zetten op het genereren van nieuwe kennis, maar om ook te kijken hoe bestaande kennis, die in grote mate aanwezig is, bij de juiste mensen terechtkomt. Kan gedeputeerde deze suggestie wellicht meenemen? De denktank biodiversiteit klinkt goed, maar uit het stuk kan nog niet helemaal worden opgemaakt hoe deze zal functioneren. Gaat zij bijvoorbeeld gevraagd en ongevraagd advies geven? Wat D66 betreft, zijn de living labs bij uitstek een goede manier om theoretische kennis in de praktijk te toetsen. Ga daar vooral mee aan de slag en kijk waar de living labs van de grond kunnen komen.
- Monitoring: D66 is blij dat hier stevig op wordt ingezet. Deze gegevens en data zijn nodig om beter te kunnen sturen op het doel. Het feit dat GS bezig zijn met een groene datastrategie om te kijken hoe zij met technologische mogelijkheden data kunnen vergaren, vindt D66 positief. In het Masterplan staat heel algemeen gesteld dat het gaat het om het versterken en het behouden van de biodiversiteit. Is er echter ook over nagedacht om deze ambitie verder te kwantificeren? Of is iedere toename op voorhand al winst?

- Uitvoering: het is al vaker genoemd vandaag dat een en ander in samenhang en in de gebiedsgerichte aanpak moet gebeuren. D66 heeft vaker aangegeven dat in de gebiedsgerichte aanpak dan wel helder moet zijn welke kaders er van tevoren worden meegegeven. Welke concrete en afrekenbare doelen worden aan de stakeholders meegegeven? D66 zou het zonde vinden als achteraf blijkt dat er veel met elkaar gesproken is, maar dat er weinig concreet resultaat is geboekt. Hoe kijken GS hiernaar?

Het Masterplan is veelomvattend. Hoe worden de Staten op de hoogte gesteld van de algemene voortgang en de integraliteit van het stuk? D66 zou er behoefte aan hebben om een en ander bijvoorbeeld jaarlijks in een uitgebreide voortgangsrapportage terug te zien en niet alleen op losse onderdelen geïnformeerd te worden met enkel een brief. Dan mist immers de samenhang. Hoe hebben GS dit voor ogen?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) constateert dat de diverse opmerkingen die het CDA heeft gemaakt bij de bespreking van de 80%-versie zijn meegenomen in de nieuwe versie. Het versterken van de biodiversiteit is een goed streven. Via allerlei natuurprojecten en vanuit de agrarische sector gebeurt gelukkig al veel. De provincie zou derhalve juist moeten inzetten op het versterken van biodiversiteit op plekken waar dit nu nog niet wordt gestimuleerd vanuit andere beleidsprogramma's, overheden of instellingen. Volgens het Masterplan wil de provincie werken aan het versterken van de biodiversiteit op vijf thema's:

1. Versterken biodiversiteit in natuurgebieden
2. Versterken biodiversiteit in landelijk en agrarisch gebied
3. Versterken biodiversiteit in bebouwd gebied en infranatuur
4. Versterken biodiversiteit in en rond water
5. Versterken biodiversiteit door soortenbescherming en het bestrijden van invasieve exoten.

De nadruk ligt op de inzet op de twee eerste thema's. Willen GS nog eens bekijken of alle vijf de thema's in het Masterplan evenveel aandacht kunnen krijgen?

1. Versterken biodiversiteit in natuurgebieden is een zeer logisch en goed uitgangspunt. Het is echter lastiger om te stellen dat ook aan de randen van de natuurgebieden maatregelen moeten worden genomen. Daarbij moet de provincie zich realiseren dat de gronden buiten de rand van het natuurgebied een andere bestemming en vaak andere eigenaar hebben. Deze kunnen dus niet zomaar aan allerlei extra richtlijnen worden onderworpen. De grens is niet voor niets de grens. Het CDA vraagt op dit punt om een nuancering.
   Zorgpunt is ook dat de provincie te gemakkelijk praat over het vaststellen van hogere ambities voor bepaalde natuurtypes. Dit heeft vrijwel altijd impact op de omgeving. Weegt dit mee?
   Er wordt ook te makkelijk gesproken over de overgang van zoet water naar brak water. Het behoud van zoetwater blijft enorm belangrijk voor Nederland. Alles moet in samenspraak met de grondeigenaren gebeuren, maar die worden niet of nauwelijks genoemd in de plannen. Het CDA verzoekt op dat punt ook een aanpassing van de tekst. Eigendomsrechten moeten gerespecteerd worden. De bestemming en gebruiksmogelijkheden van gronden kunnen niet zomaar gewijzigd worden of van extra eisen worden voorzien.

2. Versterken van biodiversiteit in landelijk en agrarisch gebied kan zeker, maar zal zeker vergezeld moeten gaan van een verdienmodel om de biodiversiteit duurzaam te waarborgen.

Kan gedeputeerde nader specificeren hoe zij daar echt actief mee aan de gang kan? Dat is nog steeds niet voldoende helder. Er wordt te gemakkelijk gesproken over de aanleg van kruidenrijk grasland zonder onderscheid of nuances aan te brengen. De beantwoording van de technische vragen van het CDA schept nog geen helderheid. Feit is dat grasland vrijwel altijd bestemd is om vee te voeren. Noord-Holland kent voorts veel veenweidegebieden waar eigenlijk niets anders kán groeien dan gras. Het huidige doel van de agrarische sector vanuit landelijk beleid is om kringlooplandbouw te gaan toepassen. De kringloopwijzer stuurt op het optimaliseren van eiwit van eigen land en op zo weinig mogelijk extra import in het bedrijf. De doelstelling om meer kruidenrijk grasland te laten realiseren door de agrarische sector kan dus tegenstrijdig zijn met het streven naar kringlooplandbouw. Hebben GS hierover nagedacht en hoe wil de gedeputeerde hiermee omgaan?
Diversiteit in het landelijk en agrarisch gebied vraagt ook om meer actief ganzenbeleid. Hoe zijn bijvoorbeeld weidevogelsoorten in kruidenrijk grasland te beschermen als ganzen alles vernielen? Het CDA verzoekt GS de visie daarop mee te nemen in het plan.
Wordt agroforestry voldoende toegestaan in de Omgevingsverordening? Is daar een relatie mee?

3. Thema's 3 t/m 5: er liggen nog veel kansen voor extra biodiversiteit langs de infrastructuur van de provincie en gemeenten, oftewel de infranatuur. Die kansen zou het CDA graag extra benut zien. Als particulieren gestimuleerd worden om meer biodiversiteit in hun tuinen te realiseren, kunnen met elkaar grote stappen vooruit worden gezet. Is gedeputeerde bereid om daar meer nadruk op te leggen in het plan?

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt waar het CDA nu eigenlijk staat ten aanzien van de biodiversiteit? Is de partij voor meer biodiversiteit of is zij voor meer stikstof en agrarische biodiversiteit verpestende activiteiten?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat zij heel duidelijk heeft aangegeven dat het CDA voorstander is van meer biodiversiteit en dat zij wil dat er op álle vijf de thema's nadruk wordt gelegd.

De heer **Zoon** (PvdD) hoort het CDA vooral zeggen dat er eigenlijk niets moet veranderen en dat vooral moet worden ingezet op hetgeen altijd al wordt gedaan. Die route is de afgelopen jaren gevolgd, onder aanvoering van het CDA, maar die heeft niet gewerkt. Om die reden ligt er nu een Masterplan biodiversiteit. Hoe kijkt mevrouw Koning-Hoeve terug op de afgelopen jaren?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) beschouwt deze opmerking van de Partij voor de Dieren als framing. De agrarische sector heeft de stikstofuitstoot al flink gereduceerd, te weten met 64%. Er gebeurt ontzettend veel binnen de agrarische sector en op het gebied van natuurbeheer.

De heer **Zoon** (PVV) antwoordt dat de biodiversiteit in het landelijk gebied juist achteruitgaat. Dat zal ook blijken uit de monitoring die in het Masterplan is opgenomen. Waar baseert mevrouw Koning-Hoeve zich op?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het een feit is dat de stikstofuitstoot is gedaald en

dat er ontzettend veel gebeurt aan agrarisch natuurbeheer, akkerranden etc. Ook de toename van het aantal hectares aan natuurgebied is een feit. De komende periode komt er nog eens 3.000 hectare bij. Wat hiervan de oorzaken zijn, kan mevrouw Koning-Hoeve niet helemaal duiden, maar het ligt niet in de punten die de heer Zoon noemt.

> Mevrouw **De Groot** (SP) is het volledig eens met de heer Zoon. Voorts wil zij opmerken dat de teruggang in biodiversiteit inderdaad niet duidt op grote prestaties van het agrarisch bedrijfsleven.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) beschouwt dit als een valse aantijging en een kwestie van feiten verdraaiing en framing.

De heer **Cardol** (GL) geeft aan dat GroenLinks content is met het Masterplan. Het is een coherent stuk met een heldere visie op samenwerking met sectoren, onderwijs en de vele groene vrijwilligers. Er is aandacht voor kennis en monitoring en focus in de vijf aandachtsgebieden. Voorts is het redelijk concreet op de uitvoering. Het is goed dat er voor het eerst beleid op soortenbescherming wordt geformuleerd.

De heer Cardol heeft nog enkele vragen:

- Het herstel van natuurlijke processen, met name in de duinen en op het veen, is heel hard nodig. Dit kan soms heel moeilijk zijn. Mensen zien niet graag hun directe omgeving veranderen. Hoe wil de gedeputeerde in de gebiedsgericht aanpak niet alleen de belangenorganisaties maar ook de bewoners vanaf het begin meenemen in de processen? Hebben de gebiedsregisseurs daar standaardmiddelen voor in hun instrumentenkoffer?
- Diverse insprekers hebben al de nadruk gelegd op duidelijke kaders voor de gebiedsgerichte processen en stevige sturing van de provincie. Geeft het college zulke kaders voldoende mee aan de gebiedsregisseurs en in de sturingsdocumenten?
- GroenLinks zou graag nog eens expliciet kijken naar de overgangszones rond natuurgebieden, zoals de heer Hellevoort voorstelde. Wat vindt de gedeputeerde daarvan? In het Masterplan wordt de mogelijkheid genoemd om daar vooral biologische bedrijven of andere vormen van natuurinclusieve landbouw te concentreren. Echter, hoe gaat de provincie daarop sturen?
- Het is goed dat er wordt gewerkt aan een nieuw pakket voor duurzaam agrarisch natuurbeheer op basis van SNL-normen. Kunnen de vergoedingen dusdanig worden ingericht dat er ook ruimte ontstaat voor de jongere en innovatieve boeren en andere grondeigenaren?
- Over het Provinciaal Groenfonds heeft de heer Cardol reeds een reactie van gedeputeerde Zaal ontvangen.
- Terecht wordt in het Masterplan gewezen op het belang van vrijwilligers. In het coalitieakkoord is afgesproken om tijdelijk meer geld voor groene vrijwilligers uit te trekken, maar het Masterplan maakt nu al duidelijk dat dit permanent nodig zal zijn. Gaat de gedeputeerde daar nadere initiatieven op nemen?
- GroenLinks vindt het een heel goed voorstel van de natuurorganisaties om het Aanvalsplan Grutto mee te nemen in het Masterplan. De heer Cardol hoort hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Tot slot heeft de heer Cardol nog twee vrij technische punten. Hij heeft in de BOT-sessie aandacht gevraagd voor de valkuilen van de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij. De KPI's waarop wordt gestuurd, zijn gebaseerd op productie, oftewel de hoeveelheid melk. Deze werken dus als een prikkel voor de uitbreiding van de veestapel. Volgens GL is het beter uit te gaan van een KPI gebaseerd op oppervlakte land, bijvoorbeeld een percentage kruidenrijk grasland. De heer Cardol vraagt hier nog eens heel expliciet aandacht voor.

Tot slot komt wijst de heer Cardol op de bestrijding van invasieve exoten. Er is nogal wat controverse, ook met Natuurmonumenten, over de bestrijding van cabomba in de Oostelijke Vechtplassen. Kan gedeputeerde aangeven welke keuzes worden gemaakt en waarom?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat het Masterplan een gedegen stuk is. Misschien bevat het hier en daar te veel procesbeschrijving, maar desalniettemin is het zeer veelomvattend. De groene organisaties vinden zelf dat ze voldoende betrokken zijn bij de totstandkoming van de onderhavige visie. Mevrouw Jellema ziet ook lijntjes met het programma Groen Goud. Bij het lezen van het Masterplan rijst bij haar de vraag wat er precies nieuw is. De PvdA wil er bij de gedeputeerde op aandringen om (be)staand beleid zoals Groen Kapitaal niet te veronachtzamen. Bij dit Masterplan dringt zich vooral de gedachte op dat men voor een grotere biodiversiteit vooral bij de landbouw moet zijn. Hoe staat het in dat opzicht met de pilots die thans nog lopen?

De gebiedsgerichte aanpak is cruciaal. De insprekers van de groene organisaties wezen hier ook op. De PvdA dringt er met hen op aan dat de provincie daar een strakke regierol in pakt. Zij begreep van de heer Hellevoort dat er nog niet overal in de gebiedsgerichte aanpak evenveel successen worden geboekt. Bij de Oostelijke Vechtplassen gaat het wel goed. Misschien kunnen die als een helder voorbeeld dienen.

In het kader van de biodiversiteit wil mevrouw Jellema ook de cabombaproblematiek in Het Gooi onder de aandacht brengen. De enige echte oplossing lijkt te zijn om de waterplant met wortel en tak weg te harken. Die methode wordt echter niet door iedereen omarmd. De PvdA zou graag zien dat er een goede oplossing voor komt.

Verder wil mevrouw Jellema nog aandacht vragen voor de kleine alinea in het Masterplan die aan de vrijwilligers wordt gewijd. Vorige week stond in het Noord-Hollands Dagblad een mooi artikel over twee actieve Texelaars die gedurende een heel jaar hun zogenaamde bioblitz hebben uitgevoerd. Na een jaar is er een goed beeld gekomen van de soorten op Texel. Sommige zijn verschenen of juist verdwenen. Zulke bioblitzen zouden op meer plaatsen moet plaatsvinden. Er worden al heel veel tellingen gedaan, maar een bioblitz gaat over een langere periode. Dan geeft een goed beeld van hoe het met de biodiversiteit gaat. Is gedeputeerde voornemens of heeft zij er oren naar om de werkwijze van de bioblitz eens nader onder de loep te nemen?

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de VVD biodiversiteit belangrijk vindt omdat deze een essentieel onderdeel vorm van het ecosysteem bevindt. Wie goed met zijn omgeving omgaat, plukt daar de vruchten van. Op dit moment lopen al veel initiatieven om de biodiversiteit in Noord-Holland te verbeteren. De VVD is blij dat ondernemers zich hiervoor inzetten en gelooft in de kracht van deze samenwerking. Wat de VVD betreft dient het Masterplan ertoe om de biodiversiteit verder te verbeteren. Het kan op verschillende plekken, zoals in natuurgebieden, op

het platteland en in de stad. Naar al deze plekken moet wat de VVD betreft gekeken worden.

Het platteland is een plek om te wonen, werken en recreëren. Kortom, er wordt geleefd. Die aspecten van het ecosysteem moeten zeker niet vergeten worden. Daarom is de VVD blij dat in het Masterplan de agrarische bestemming van gronden buiten de natuurgebieden ongewijzigd en leidend blijft. Agrarische ondernemers moeten immers wel hun boterham kunnen verdienen. "Zonder poen geen groen." De VVD vindt dat het Masterplan nog abstract blijft en dat onduidelijk is wat de effecten op de biodiversiteit van de diverse initiatieven zullen zijn. De VVD wil graag impact maken door zo veel mogelijk ondernemers een groene stap te laten zetten. Daarnaast zullen natuurorganisaties een prestatie moeten leveren in de natuurgebieden waarvoor de provincie flink wat geld beschikbaar stelt. De uitwerking daarvan zal essentieel zijn. De VVD meent dat de doelen in gezamenlijkheid moeten worden geformuleerd, waarna ondernemers en natuurorganisaties de ruimte moet worden geboden om die in de praktijk in te vullen, zonder dat er allerlei middelvoorschriften vanuit de provincie worden opgelegd. Doel gaat boven middel. Het is de VVD echter niet duidelijk wat het Masterplan nu precies betekent voor ondernemers en of de ambities realistisch zijn. De VVD wil zich alleen inzetten voor realistische doelstellingen. Zij roept het college dan ook op om met een wenkend perspectief voor ondernemers te komen, zodat vanuit een gezamenlijk belang samen groene stapjes gezet kunnen worden, altijd met behoud van het verdienmodel van de ondernemer. Verduurzaming moet voor ondernemers het beleg op de boterham kunnen zijn. De VVD wil dat een en ander in goed overleg met onder meer de agrarische sector zal plaatsvinden. Zij zal het college hierop volgen en blijven uitdagen.

De VVD heeft de volgende vier vragen:

- Hoe waarborgt het college een wenkend perspectief voor ondernemers om zicht te blijven inzetten voor de biodiversiteit?
- Hoe zorg het college ervoor, gegeven de complexiteit van het meten van effecten van natuuringrijpen dat mensen en organisaties de effecten van hun inspanningen zien en dus gemotiveerd zijn om mee te doen?
- Hoe gaat het college het Masterplan in de praktijk implementeren? En hoe worden bijdragende partijen daarbij betrokken?
- Waarom is bijvoorbeeld nog niet met de zaadveredelingsindustrie gesproken? Daar zit namelijk ook heel veel kennis over biodiversiteit.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) geeft aan dat er veel werk verzet is voor het Masterplan biodiversiteit. Het is een veelzijdig en breed document waarin veel thema's aan bod komen. Het valt op dat er veel ruimte is voor nieuwe vergadercircuits, experttafels et cetera. De nadruk ligt op kennis vergaren en delen. De CU wil wel graag meer actie zien. Het is nog te vrijblijvend. Meetbaarheid is van het grootste belang. De provincie kan wel degelijk versnelling krijgen in het systeem en moet daartoe niet de bal bij het Rijk of Europa neer te leggen. Waarom zet de provincie niet in op het belonen van agrariërs die serieuze stappen zetten op het gebied van biodiversiteit? Het door de samenwerkende natuurorganisaties voorgestelde gestapelde verdienmodel voor agrariërs die werken aan biodiversiteitsherstel is een stimulerend en meetbaar instrument. Wil gedeputeerde dit instrument opnemen in de uitvoering?

Binnen de 8 miljoen die voor het Masterplan Biodiversiteit is gereserveerd, is een kwart (2

miljoen) bestemd voor ecologisch bermbeheer. Hierover wordt niet gesproken in het Masterplan, maar wel in de begeleidende brief. Waarom valt bermbeheer onder het Massaplan biodiversiteit? Hoort deze post niet bij infrastructuur?

De **voorzitter** geeft aan dat de beantwoording door gedeputeerde Zaal omwille van de tijd doorschuift naar de uitloopvergadering op donderdag 14 januari a.s. om 18.00 uur.

5. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

De Partij voor de Dieren heeft een rondvraag ingediend over stikstof. Er is echter sprake van een overlap met de schriftelijke Statenvragen die de SP hierover heeft gesteld. Over reeds ingediende schriftelijke Statenvragen die nog niet beantwoord zijn, kunnen geen vragen bij de rondvraag worden gesteld. De vraag van de Partij voor Dieren kan derhalve (nog) niet behandeld worden.

6. B-agenda Water

6.a Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Dit behandeling van dit agendapunt wordt doorgeschoven naar de uitloopvergadering van de commissie NLG op donderdag 14 januari a.s. om 18.00 uur.

6.a Water: Afhandeling Motie 109-2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort

De **voorzitter** verzoekt de Statenleden om via de chat of mail aan te geven of zij onderhavige motie al dan niet als afgehandeld beschouwen.
Zij concludeert dat motie 109-2017 als afgehandeld kan worden beschouwd.

7. Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid & Milieu)

Dit behandeling van dit agendapunt wordt doorgeschoven naar de uitloopvergadering van de commissie NLG op donderdag 14 januari a.s. om 18.00 uur.

8. B-agenda Landbouw

8.a Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona

De voorzitter verzoekt de Statenleden om via de chat of mail aan te geven of zij onderhavige motie al dan niet als afgehandeld beschouwen.
Zij concludeert dat motie 40-2020 als afgehandeld kan worden beschouwd.

9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

De ingediende vraag van het CDA over de geitenhouderijen is reeds onder agendapunt 2 (Inspreekhalfuur) behandeld.

Sluiting

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun aandacht en sluit de vergadering om 17.20 uur.

Statencommissie – 11-1-2021

Betreft: knelgeval door geitenstop in combinatie met Kavelruil, de uitvoering NNN en de Schil Naardermeer,

Geachte Statenleden,

Ik vraag uw aandacht voor mijn probleem als knelgeval van de ingevoerde geitenstop en kavelruil, die niet als zodanig wordt opgepakt door de provincie Noord-Holland. Zie de stukken op de C-agenda, betreft brief geitenhouderij over de individuele casus. Dit gaat over mij.

Achtergrond
Er is sinds 2017 een kavelruil gaande in de Noordelijke Vechtstreek.
Doel van de kavelruil: ontwikkelen van gronden voor NNN; en het verwerven van de laatste hectares grond binnen de natte Schil van de Naardermeer; deze natuurontwikkelingen hebben hoge prioriteit voor de provincie Noord-Holland!

Deze kavelruil wordt in opdracht van Provincie Noord-Holland uitgevoerd. Deelnemers aan deze kavelruil zijn o.a.: Natuurmonumenten, agrarisch ondernemers, RWS, Rijksvastgoedbedrijf, Provincie NH en ondergetekende. Rijkswaterstaat bracht de boerderij in die ik in de kavelruil zal verwerven.

In 2015 heb ik als jonge ondernemer een melkgeitenbedrijf met ca 600 geiten in Zeewolde, Flevoland opgestart op een huurboerderij. Om deel te nemen aan de kavelruil, en zo mee te werken aan natuurrealisatie, heb ik mijn florerende bedrijf in Flevoland opgegeven.

De kavelruil kwam tijdens het proces tijdelijk stil te liggen door miscommunicatie tussen Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf. Provincie Noord-Holland had na deze miscommunicatie de hele kavelruil afgeschreven.

In mijn eentje heb ik de hele kar weer vlot getrokken: ik ben op eigen houtje naar het hoofdkantoor van het Rijksvastgoedbedrijf in Den Haag gereden, daar de hoogste directeur met Hollandse taal aangesproken. **Ik zélf en niemand anders**. Het eindresultaat: Rijksvastgoedbedrijf brengt de gebouwen toch weer in de ruil in.

Door die miscommunicatie-vertraging heeft de provincie Noord-Holland mij een tijdelijke locatie aangeboden (ruim! voor de geitenstop), na sympathiek overleg met afdeling Grondzaken van de Provincie Noord-Holland.

Het betreft een boerderij die de Provincie Noord-Holland al meer dan 20 jaar leeg heeft staan. Door de tijdelijke aard van het gebruik door mijn bedrijf, is er geen vergunning aangevraagd op die locatie. Maarrr… er zit gewoon een bestemming Agrarisch gebruik op, dus dat was en is allemaal legaal en in orde.

Dit betekent dat mijn bedrijf zich per 1 maart 2018 op een boerderij van Provincie Noord-Holland bevond, in de provincie Noord-Holland.

Toen kwam de geitenstop. Mijn bedrijf, dat al drie jaar draaide met geiten, kringloop met voer van eigen grasland, personeel (wajong-medewerkers en Syrische statushouders), boekhouding, stallijst, enz, werd nu in een klap illegaal verklaard.

En nu zit ik in de problemen.

Tot overmaat van ramp werd mijn verzoek om als knelgeval besproken en behandeld te worden geweigerd. Ik vind dat de provincie mijn situatie beter had moeten beoordelen.
En dit alles, omdat ik 3 jaar geleden ervoor koos om mijzelf aan alle andere partijen in de kavelruil en de beoogde natuurrealisatie te committeren; voor mijn eigen én het algemeen belang.

Als ik toen geweten had, dat ik genadeloos verpletterd zou worden onder nieuwe regelgeving, had ik er nooit voor gekozen om voor een kleinschalige bezoekboerderij te gaan, maar had ik mijn bestaande bedrijf in de Flevopolder op grootschalige wijze doorgezet.

Mogelijke oplossing

Het enige wat ik van de Provincie Noord-Holland vraag, is om als knelgeval te worden aangemerkt.

Een praktisch voorstel zou zijn, om op de huidige geitenstop een uitzondering in te bouwen voor het enige knelgeval dat Noord Holland heeft: **ikzelf**.

Verder zijn er geen knelgevallen in de afgelopen 3 jaar, dus er kan ook geen precedent geschept worden.

Geef mij bijvoorbeeld een tijdelijke ontheffing totdat het geiten-VGO-onderzoek is afgerond. Daar ben ik al mee gered! Dan kan ik mijn droom om een bezoek-, educatie- en zorgboerderij gecombineerd met een boerderijwinkeltje met streekproducten realiseren. Maar ik heb wel een fundament nodig om mijn bedrijf weer te kunnen opbouwen.

Tot slot
Iedereen in de politiek heeft het erover dat de huidige agrarische ondernemers zich meer zouden moeten richten op duurzaamheid, kleinschaligheid, local for local, kringlooplandbouw, enz. enz.

Ik heb, zonder overheidssubsidies het lef gehad om van 600 geiten te gaan inkrimpen naar 100 geiten met een andere, maatschappelijk gewenste bedrijfsvoering. Terwijl mijn financiering gebaseerd op 600 geiten gewoon hetzelfde blijft.

Kortom, ik ben hét schoolvoorbeeld, hoe maatschappelijk Nederland zo graag de agrarische transitie voor zich ziet.

En dat toonbeeld, dat wordt door de Noord-Hollandse politiek de nek omgedraaid!

Resumé:
- de kavelruil is van groot belang voor NNN en voor het verwerven van de laatste hectares natte Schil om Naardermeer.
- De kavelruil was gestrand, ik heb die op eigen kracht weer vlot getrokken, daar profiteert nu de natuur, de provincie, en gehele maatschappij van.
- Als dit zo blijft, leidt dit tot mijn faillissement en blijf ik achter met een restschuld van 2 ton.
- De geitenstop in NH is vooral bedoeld om de trek van Brabantse geiten naar NH te voorkomen, niet om een kleine boer zijn nek om te draaien.
- De menselijke maat in dossier is zoek. We gaan er altijd van uit dat we elkaar netjes dienen te behandelen. En dat betwijfel ik in dit dossier.
- Ik vraag U daarom nogmaals met klem om mij een tijdelijke ontheffing te verlenen. Dat zou een terechte win-win voor alle partijen zijn: de kavelruil kan door, ik kan door.

Chiel Pronk
0650737468

Rondvraag casus geitenbedrijf

C-stukken

15C

1. Het bedrijf met de geiten van Dhr. Pronk in Weesp was ten tijde van het instellen van de geitenstop aanwezig in Noord-Holland op een bedrijfslocatie van de provincie Noord-Holland. Klopt dat?
2. Er zijn dus geen extra geiten bijgekomen op het bedrijf na de geitenstop, klopt dat?
3. De jonge ondernemer heeft tijdelijk de boerderij van de provincie Noord-Holland toegewezen gekregen in afwachting van de realisatie van de kavelruil om NNN te realiseren. Klopt dat?
4. Er is nog steeds zicht op realisatie van de kavelruil en dan zal de ondernemer de locatie in Weesp verlaten om naar het bedrijf te gaan dat hij in de kavelruil toegezegd heeft gekregen. Klopt dat?
5. Het kan toch niet zo zijn dat een jonge agrarisch ondernemer die meewerkt aan de realisatie van het NNN, die een tijdelijke locatie van de provincie krijgt toegewezen en zijn bedrijf verkleind, alles om mee te werken aan kavelruil en realisatie van natuur, daardoor uiteindelijk vermorzeld wordt door overheden en nieuwe wet- en regelgeving?
6. Kan de betreffende ondernemer aangewezen worden als knelgeval? Graag antwoord toelichten.
7. Is GS bereid om samen met de gemeente Weesp te zoeken naar een oplossing zodat de jonge geitenhouder in de periode totdat de kavelruil een feit is en hij zijn bedrijf kan verplaatsen, toch blijven zitten met zijn geiten op de boerderij in Weesp die hij van de provincie toegewezen heeft gekregen?
8. Als GS daar geen mogelijkheden toe ziet, zijn er dan andere locaties te bedenken waar de jonge geitenhouder tijdelijk zijn intrek kan nemen?
9. Is GS bereid om in dit geval waarbij alles gericht is op realisatie van NNN in Noord-Holland, samen met de jonge veehouder (die ten gunste van de realisatie van natuur en naar wens van de samenleving zijn bedrijf heeft verkleind) te zoeken naar oplossingen zodat de jonge veehouder niet failliet gaat maar straks zijn bedrijf kan voortzetten op de nieuwe locatie?

Provincie Noord-Holland

Agenda Natuur Landbouw & Gezondheid

Datum	11-01-2021
Tijd	13:15 - 17:00
Locatie	Online vergaderomgeving
Voorzitter	Nicole van der Waart
Omschrijving	I.v.m. de maatregelen omtrent het Corona-virus is deze commissievergadering online in een digitale vergaderomgeving. De vergadering online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl Ook is het mogelijk om digitaal in te spreken in de vergadering. Het is ook mogelijk een schriftelijke bijdrage vooraf te geven. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A-agenda of B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 8 januari) bij de commissieadviseur Susanne Neeskens: neeskenss@noord-holland.nl. Let op: de vermelde starttijden van agendapunten zijn richttijden. Als er geen of weinig insprekers zijn voor het inspreekhalfuur, dan kan een agendapunt eerder beginnen. De publieke tribune is tijdelijk gesloten. Belangstellenden wordt verzocht de commissie online te volgen via: https://noord-holland.stateninformatie.nl. De vergadering terugkijken kan ook.

1 13:15	**Opening en mededelingen**
2 13:20	**Inspreekhalfuur**
3 13:50	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda**
4 13:55	**A-agenda Visies (Voedsel / Biodiversiteit)**

Provincie Noord-Holland

4.a **Voedselvisie**

4.c **Vaststelling Masterplan biodiversiteit**

5 **Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)**
15:35

6 **B-agenda Water**
15:40

6.a **Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 (B-agenda NLG 11-01-2020)**

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Na bespreking in de commissie zullen GS besluiten over het ontwerp programma dat ter visie wordt gelegd.

6.b **Water: Afhandeling Motie 109 2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort (B-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over het voorstel om motie 109-2017 als afgedaan te beschouwen. Als provincie Noord-Holland nemen wij onze verantwoordelijkheid voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur (V&K). We brengen onze eigen assets op orde, participeren proactief of nemen regie in regionaal en nationaal projectteams en we zijn alert op signalen of er pilots V&K nodig zijn.

7 **Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)**
16:30

8 **B-agenda Landbouw**
16:35

8.a **Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona (B-agenda NLG 11-01-2021)**

Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen waarin zij Gedeputeerde Staten oproepen om, gelet op de coronacrisis, ondersteuning van land- en tuinbouwers door de provincie Noord-Holland te onderzoeken. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

9 16:55 **Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)**

10 **C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)**

10.a **Natuur: Brief Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming wat ontbreekt in Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.b **Natuur: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In dit Convenant worden afspraken tussen 11 partijen vastgelegd die tot doel hebben om het risico op vogelaanvaringen rond vliegveld Schiphol te verkleinen. Het Convenant is een voortzetting van een convenant dat in 2018 is afgelopen.

10.c **Stikstof: Instelling Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) en wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten stellen het Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) in. Daarvoor moet de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland worden gewijzigd, die gaat over vergunningverlening van activiteiten die tot stikstofuitstoot leiden. Het instellen van dit boekhoudkundige systeem is een eerste (juridische) stap om uiteindelijk stikstofruimte te kunnen uitgeven voor nieuwe projecten. Pas in het voorjaar 2020 beslissen de provincies en het Rijk over de spelregels voor het uitgeven van deze stikstofruimte.

10.d **Faunabeer: Verlenging Ganzenbeheerplan 2015-2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde

Provincie Noord-Holland

Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

10.e **Natuur: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Op grond van Europese regelgeving blijkt het nodig om de lopende subsidiebeschikkingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te passen (te 'herbeschikken'). Hiermee wordt ook de mogelijkheid om agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het Natuurnetwerk Nederland uit te voeren, verlengd tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in werking is getreden. Dit is voorzien op 1 januari 2023.

10.f **Natuur: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Het college stemt in met de salderingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Blaricum, met daarin maatregelen die ervoor zorgen dat de bouw van een tijdelijk strandpaviljoen, de verplaatsing van een volleybalveld en de ophoging en verbreding van het recreatiestrand Voorland Stichtse Brug voldoen aan de voorwaarden van de provinciale Omgevingsverordening NH2020.

10.g **Bodem: Voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2021 voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 januari 2022. Dit doen we omdat we ook in 2021 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming. De Omgevingswet, waardoor deze bevoegdheid onder regie van gemeenten komt te vallen, is namelijk een jaar uitgesteld. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen gemeenten nog één jaar gebruikmaken van een subsidie bodemsanering die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. Daarnaast informeren we Provinciale Staten over de voortgang van de uitvoering van de afspraken die in het convenant staan.

10.h **Bodem: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

GS stellen voor de vierde keer de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 open. De regeling wordt om uitvoeringstechnische redenen gewijzigd. Deze regeling is onderdeel van het programma Bodem & Water waarin de provincie samenwerkt met de Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland en AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen in Noord-Holland. Het subsidieplafond bedraagt €290.000 verdeeld over de drie waterschappen. De financiering van de uitvoeringsregeling is afkomstig van deze waterschappen. De provincie is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de regeling en draagt de personele kosten hiervan.

10.i **Natuur: brief aan Kamercommissie LNV over Bos voor de toekomst (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.j **Natuur: Sneakpreview Bossenstrategie (C-agenda NLG 11-01-2021)**

10.k **Stikstof: Brief GS aan PS inz. verkenning toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties (C-agenda alle commissies januari 2021; NLG leidend)**

Het college heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2020 toegezegd expliciet na te gaan op welke manier stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de Noord-Hollandse MKB-innovatie-instrumenten. Conclusie is dat stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de MKB-instrumenten.

10.l **Subsidies: Brief GS aan PS inz. evaluatie eenmalige subsidies 2020 (C-agenda NLG 11-1-2021 en EFB 18-1-2021)**

Conform de programmering van het Evaluatiekader Subsidies voor 2020 zijn drie eenmalige subsidies uit het subsidieregister van 2017 geëvalueerd. Het gaat om de subsidie voor de restauratie van Fort Liebrug, de subsidie voor groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer en de subsidie Duurzaam Watersysteem PARK21.

11 **C-agenda Landbouw**

11.a **Landbouw: Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg is bedoeld om binnen het Groene Uitweggebied een impuls te geven aan de verbreding van de

landbouw, de verbetering van de bewerkbaarheid van het agrarische land en de verduurzaming van de agrarische sector.

11.b **Landbouw: Nieuwsbrief LTO december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12 **C-agenda Recreatie**

12.a **Recreatie: Twiske-Waterland - agenda en stukken vergadering AB 3 december 2020 (C-agenda NLG 21-01-2021)**

12.b **Recreatie: Recreatieschap Spaarnwoude - agenda en stukken vergadering AB 17 december (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.c **Recreatie: Ondertekening Bestuursovereenkomst Basisvisie Recreatie Toervaartnet Nederland (BRTN) (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Noord-Holland is een waterrijke provincie met tal van mogelijkheden voor de watersport en waterrecreatie. Om de kwaliteit van het recreatievaarwegennet te garanderen, verlengt de provincie de deelname aan de geactualiseerde Basisvisie Recreatietoervaart Nederland t/m 2025.

12.d **Recreatie: Betuursmededeling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.e **Recreatie: Kadernota Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 11-01-2021)**

12.f **Recreatie: Brief Toekomst Plassenschap Loosdrecht & Recreatieschap Stichtse Groenlanden (C-agenda NLG 11-01-2021)**

13 **C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)**

13.a **Gezondheid / Milieu: Convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

13.b **Gezondheid: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over de voortgang van de uitvraag naar zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven waarvoor GS bevoegd gezag zijn. De brief laat de voortgang zien t/m 10 november 2020.

Deze uitvraag gebeurt omdat de provincie Noord-Holland het belangrijk vindt om ZZS met voorrang aan te pakken. GS verwachten dat alle niet-afvalbedrijven uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren. De uitvraag bij afvalbedrijven en bij bedrijven met indirecte lozingen op het riool loopt langer door.

13.c **Omgevingsdienst: Nieuwsbrief OD NZKG december 2020 (C-agenda NLG 11-01-2020)**

13.d **Milieu: Besluit op bezwaar wob-verzoek Nauerna (C-agenda NLG 11-01-2021)**

Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Meer over de Wob is te vinden op www.noord-holland.nl/wob.

13.e **Gezondheid: Vervolg Kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel (betrekken bij programma Tata 2020-2050 NLG 11-01-2021)**

Tata Steel heeft een kosteneffectiviteitsonderzoek (KE-onderzoek) uitgevoerd naar methoden om de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) van de Pelletfabriek te verminderen. De Pelletfabriek moet onder andere voldoen aan een Europese Best Beschikbare Techniek voor de reductie van NOx. Op basis van de uitkomst van het KE-onderzoek en een juridische analyse gaat de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan Tata Steel de verplichting opleggen om NOx reducerende maatregelen te nemen. Deze maatregelen verlagen de uitstoot van NOx, maar daarnaast ook die van lood, fijn stof en van bepaalde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

13.f **Gezondheid / Milieu: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2021 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie Noord-Holland stelt een uitvoeringsregeling vast, met een subsidieplafond van € 49.176. Deze subsidie is er voor projecten die de bodem en het oppervlaktewater herstellen wanneer daar drugsafval gedumpt is. Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar. En verdeelt dit bedrag over de provincies op basis van het aantal drugsdumpingen in voorgaande jaren. Gedupeerden kunnen de subsidie aanvragen bij BIJ12. Zij handelen de aanvragen namens alle provincies af.

13.g **Gezondheid: Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie Noord-Holland heeft haar Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier Omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de Omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de Omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

14 **C-agenda Water / Visserij**

14.a **Water: Verlengen en wijzigen bestuursovereenkomst met waterschappen (C-agenda 11-01-2021)**

Om de biodiversiteit te bevorderen en de waterkwaliteit te verbeteren hebben de provincie en waterschappen besloten om de bestuursovereenkomst over agrarisch waterbeheer te verlengen tot en met 2025. Het agrarisch waterbeheer is een vorm van agrarisch natuurbeheer dat door agrarische collectieven wordt uitgevoerd en is onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma van de EU.

14.b **Water: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 (C-agenda NLG 11-01-2021)**

De provincie wil de kwaliteit van buitenzwemwater verder verbeteren. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor opnieuw subsidie beschikbaar. De Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater 2019 wordt opnieuw opengesteld met een plafond van €180.000. Beheerders van buitenzwemwater kunnen deze subsidie aanvragen.

14.c **Visserij: Bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' (C-agenda NLG 11-01-2021)**

GS zijn de bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' aangegaan met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. In de overeenkomst staan afspraken over de taakverdeling, verantwoordelijkheden en financiële bijdragen ten aanzien van de vermindering van het aantal

visserijvergunningen en de uitvoering van flankerend beleid voor de beroepsvissers.

14.d **Water: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In 2016 heeft de provincie de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland geëvalueerd. De provincie heeft onderzocht of het nuttig en noodzakelijk is om deze subsidie opnieuw te evalueren. Dit blijkt niet het geval. Aanbevolen is de subsidie in 2024 weer te evalueren.

15 **C-agenda dierenwelzijn**

15.a **Dierenwelzijn: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening (C-agenda NLG 11-01-2021)**

In december 2018 hebben Provinciale Staten besloten om nieuwvestiging, uitbreiding van en omschakeling naar geitenhouderij te verbieden vanuit de voorzorg voor de volksgezondheid. Hiertoe zijn regels opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Op 21 oktober 2020 zijn deze regels en de gevolgen ervan voor de geitenhouderij besproken met Noord-Hollandse geitenhouders. In de brief worden de conclusies uit het gesprek en vervolgacties benoemd.

16 **C-agenda Algemeen**

16.a **MRA: Maandelijks-MRA-Raads-en-Statenleden-Bericht-editie-44 (C-agenda alle commissies januari 2021)**

Strategische Statenagenda Commissie NLG december 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

						GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLG	**Q2 2020**	**Q3 2020**	**Q4 2020**	**Q1 2021**	**Q2 2021**			
Natuur								
Programma Natuurontwikkeling (PNO)			Commissie NLG 19 oktober			Rommel	Jaarlijks vast te stellen/ BOB	Onderwerp komt jaarlijks terug (september/oktober 2020) Bespreking in cie NLG op 19 oktober en vaststelling in PS op 9 november.
Programma Groen Kapitaal en Biodiversiteit						Rommel	Geen Bob model, GS besluiten	11-1-16 BOT-overleg op locatie. In februari 2016 zal een eerste discussiestuk ter bespreking worden voorgelegd aan de Statencommissie NLM. Met medeneming van de uitkomsten daarvan zal het e.e.a. verder worden vormgegeven. 15-05-2017: Bespreking Rapport biodiversiteit in Noord-Holland Biodiversiteit is onderdeel van de expertmeeting over NNN op 12 oktober November 2017: Doorlopend programma met regelmatig bijeenkomst en informatie voor commissie via C-agenda Comm NLG 16 april 2020: Verzoek vanuit commissie dat NLG een presentatie krijgt over het programma Groen Kapitaal en dat het programma wordt geëvalueerd.
Groene Hart Visie						Rommel	Gedeeltelijk BOB, 3 provincies	Medio 2019 na de Statenverkiezingen komt mogelijk een vervolg.
Masterplan Biodiversiteit				Commissie januari		Rommel		Het Masterplan biodiversiteit zal in 2020 worden ontwikkeld. Het streven is om het Masterplan, in samenhang met o.a. de Visie recreatie en toerisme en de Voedselvisie, in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen.
Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof		Informatie brief sept				Rommel		De planning van dit onderwerp is sterk afhankelijk van de politieke ontwikkelingen. In 2020 start de gebiedsgerichte aanpak. Via het Programma Natuurontwikkeling, dat in november 2020 aan de Staten zal worden voorgelegd, wordt over de voortgang gerapporteerd. Sept 2020: komt er een brief met update voor de cie NLG op 21 september.
NNN-opgave						Rommel		Over de NNN-opgave ontvangen de Staten in april 2020 een stand-van-zaken-brief. Via het Programma Natuurontwikkeling, dat in november 2020 aan de Staten zal worden voorgelegd, wordt over de voortgang gerapporteerd. De realisatiestrategie NNN stond gepland als bespreekstuk voor de cie NLG van 24 augustus. Helaas is de strategie aangehouden in GS vanwege de behoefte van het college om gezien de coronacrisis het coalitieakkoord opnieuw tegen het licht te houden. Het is onduidelijk wanneer de stukken opnieuw in GS gebracht gaan worden.
Agenda vitaal landelijk gebied				De 3 visies worden aan PS voorgelegd begin 2021		Rommel Zaal Loggen		De betreffende ambities uit het coalitieakkoord worden niet binnen een Agenda Vitaal Landelijk Gebied uitgewerkt, maar binnen eigen kaders. Vanzelfsprekend worden deze visies in onderlinge samenhang en in overleg met PS opgesteld. Op 27 oktober 2020 is er een themaberaad in GS over dit onderwerp. Momenteel wordt gewerkt aan het opstellen van een Voedselvisie, Masterplan biodiversiteit en een Visie Recreatie en Toerisme, welke in samenhang met elkaar worden opgesteld. Naar verwachting zullen eind 2020/begin 2021 deze visies aan PS worden voorgelegd.

Collectief agrarisch natuurbeheer / NNN begrenzing						Rommel		November 2017: Motie aangenomen in PS 13-11 voor een verkenningsjaar (M126-2017). Er lopen 3 pilots.
Bomenbalans bij projecten						Rommel		Er is behoefte aan meer informative en inzicht aan wat er binnen de provincie gebeurd aan de bomenbalans bij projecten (comm NLG 16 april 2020) -op 11 juni 2020 is in de uitloopvergadering van de cie NLG de Bossenstrategie besproken. Toegezegd is de Staten bij nieuwe ontwikkelingen te informeren.
damhertenbeheer			NOV in de commissie			Rommel		31 augustus 2020 werkbezoek damherten beheer in waterleidingduinen In Okt komt het damhertendossier in de commissie NLG
Weidevogels			NOV komt er een update			Rommel		Motie weidevogels is in de com 14 augustus 2020 besproken en als afgedaan beschouwd. In najaar 2020 komt er een update. (November) Gedeputeerde heeft Aanbod gedaan om werkbezoek te organiseren.
Ganzen & Faunabeheer		Besproken in de com 24 augustus 2020		Q1 in de commissie		Rommel		Op 24 augustus 2020 besproken in de commissie. Het ganzenbeheerplan komt in het eerste kwartaal 2021 aan de orde.
Gezondheid								
Leefbaarheidsfonds		Verwacht in het derde kwartaal						Het lid Strens (D66) heeft de commissie NLG voorgesteld een BOT overleg te organiseren over dit voorstel.
Bodem						Olthoff		Briefing na Bodemberaad, overdracht bodemtaken naar gemeenten Bestuurlijk bodemberaad is op 20 november 2019 en indien gewenst kan voorafgaand aan de commissie NLG van 25 november een technische briefing worden gegeven over de stand van zaken overdracht bodemtaken naar gemeenten.
Programma gezonde leefomgeving	Commissie NLG 22 juni 2020					Olthof		Met dit programma wordt invulling gegeven uit de ambities uit het coalitieakkoord om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren door middel van een programmatische aanpak. Het Programma Gezonde Leefomgeving geldt als een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Daarom zal het voorafgaand aan de vaststelling ter inzage worden gelegd. Het streven is om het programma vanaf april van dit jaar ter inzage te leggen en in mei in de commissie NLG te agenderen voor advies, zodat het programma in juni 2020 door het college kan worden vastgesteld. Het Programma Gezonde Leefomgeving is behandeld tijdens de commissie NLG van 22 juni 2020. Daarbij heeft de commissie aangegeven de bij het programma behorende uitvoeringsregeling apart te willen bespreken. De concept-uitvoeringsregeling van het Programma Gezonde Leefomgeving komt op de B-agenda van de commissie NLG van 21 september 2020.

Strategische Statenagenda Commissie NLG december 2020

VTH-taken en omgevingsdiensten	Maandelijks 25 juni TB Visie & Aanpak 2020 - 2050	Maandelijks	Maandelijks	Maandelijks		Olthof		Maandelijks wordt er door het college een voorgangsbrief gestuurd aan Provinciale Staten over de uitvoering van de vergunningsverlenings-, toezichts- en handhavingstaken door de omgevingsdiensten bij majeure risicobedrijven en in het bijzonder Tata Steel en Harsco 8 Onderwerp Portefeuillehouder Planning Metals. Eind eerste kwartaal / begin tweede kwartaal 2020 komt er 'Visie en aanpak Tata Steel 2020 – 2050' die met PS zal worden besproken. De minister heeft in 2019 een onderzoek laten uitvoeren naar het VTH-stelsel, te weten: 'Kwaliteitsborging bij de uitvoering van VTH-taken'. De conclusies en aanbevelingen van dit rapport worden met de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid besproken. We hebben een duidelijke visie op de veranderende inzet van het VTH-instrumentarium. In 2020 wordt verkend waar de implementatie van de Omgevingswet en uitvoerings- en handhavingstaken elkaar kruisen, versterken, of waar samenwerking nodig is. De resultaten hiervan komen in een integraal document met daarin een visie voor de uitvoering en handhaving (door de omgevingsdiensten) en hoe dit kan bijdragen aan de beleidsdoelen van de provincie. Hierin worden ook de extra middelen betrokken uit het Coalitieakkoord voor het intensiveren van de bestaande monitoring en handhaving.
Grafietregen Tata						Olthof		Komt regulier terug in commissie

Strategische Statenagenda Commissie NLG december 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

						GS	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLG	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021		
Landbouw/ Fauna							
Pilot Natuurinclusieve landbouw						zaal	N.a.v. in PS aangenomen motie. Er is een BOT-overleg op 16 november 2017. Op basis daarvan vervolg voor uitvoering motie. 25-06-2018: Bespreken op de B-agenda 'Programma Natuur-inclusieve landbouw' en voorstel afdoen motie 40-2017. Eind 2018 organiseert GS een conferentie over de stand van zaken geweest waar ook PS voor is uitgenodigd.
Voedselvisie			TB NOV	Januari COMM NLG		Zaal	De Voedselvisie, waarin het onderwerp kringlooplandbouw is vervat, zal in 2020 worden ontwikkeld. Het streven is om de Voedselvisie, in samenhang met o.a. de Visie recreatie en toerisme en het Masterplan biodiversiteit, in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen
Water							
Ruimtelijk programma Markermeerdijken		Aug 2020 TB		COMM NLG		Loggen	voorstel voor besteding van de meekoppelkansen naar PS. Ruimtelijk programma MMD (eigenlijk: AmbitieprogrammaRuimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam): In april jl. Hebben de RvS een definitief besluit genomen over de versterking van de Markermeerdijken. Daarbij zijn alle beroepen en bezwaren ongegrond verklaard. Dit betekent dat de versterking van de Markermeerdijken uitgevoerd gaat worden. En dit betekent tevens dat de bestuurlijke besluitvorming over het Ambitieprogramma kan gaan plaatsvinden. Doel is voor het einde van 2020 het Ambitieprogramma aan PS voor te kunnen leggen. Na het zomerreces 2020 volgt een Technische Briefing Markermeerdijken. In Nov 2020 komt het onderwerp aan de orde in de commissie 1 januari 2021 moet het ontwerp gereed zijn
Voortgangsrapportage Watervisie / stand van zaken Watervisie	XX					Loggen	Voortgangsrapportage komt naar PS. Commissie NLG 16 april 2020. De watervisie loopt tot en met 2021. Er komt nog eén (afrondende) voortgangsrapportage. Deze zal ongeveer samenvallen met de vaststelling van de vier verplichte programma's voor de komende Jaren (het jaarlijks zwemwaterprogramma en zes (22-27) jarige ROR, KRW en grondprogramma). De planning daarvan volgt op een later moment. De voortgangsrapportage volgt eind 2021 / begin 2022
Implementatie Kaderrichtlijn Water / verbeteren waterkwaliteit			TB okt /nov regionaal programma water	COMM NLG Q1		Loggen	PS worden in het tweede kwartaal van 2018 geïnformeerd over de voortgang. Technische Briefing is in februari 2019 voor de verkiezingen georganiseerd. In maart 2020 zou een tweede technische briefing hebben plaatsgevonden rond de voorbereiding van het regional KRW-programma 2022-2027. Vanwege de coronamaatregelen werd deze briefing uitgesteld tot oktober 2020, als ook het concept ontwerp regional KRW-programma in de commissie NLG wordt besproken. Het KRW programma volgt 1ste kwartaal 2021

Verdroging/ Bodemdaling		Sept 2020 brief	Nov in commissie			Rommel	Najaar 2018 is het vervolg over programma Bodemdaling besproken in NLWM. Vervolg na PS-verkiezingen. Het rapport-Veerman over de bodemdalingsproblematiek is in februari 2020 in de Statencommissie besproken. Het thema bodemdaling zal worden meegenomen in de verdere uitwerking van het gebiedsprogramma Laag Holland. Dit gebiedsprogramma wordt in 2020 verder uitgewerkt. De startnotitie van dit gebiedsprogramma wordt in het najaar 2020 geagendeerd. Voor de commissievergadering NLG 21 sept 2020 ligt er een brief van GS aan PS over de toekenning impulsgelden bodemdaling ter vaststelling voor. Verder wordt er gewerkt aan een integraal gebiedsprogramma voor het veenweidegebied van Laag Holland. De Staten worden hiervan op de hoogte gehouden.
Ambitie Programma Ruimtelijke Kwaliteit Kust Hoorn-Amsterdam				Januari in commissie		Loggen	In nov 2020 komt het Ambitie Programma Ruimtelijke Kwaliteit Kust Hoorn-Amsterdam als A-stuk op de agenda van NLG.
Waddengebied		Comm NLG sept		Q1 Commissie NLG			De Ontwerp agenda waddengebied 2050 komt in de commissie NLG van sept aan de orde.
Initiatiefvoorstel PvdD Welzijn van vissen						Zaal	
Recreatie							
Transitie recreatieschappen						Zaal	De transitie recreatieschappen kent twee sporen: een nieuwe manier van samenwerking (governance) en de scheiding van beleid- en beheertaken bij Recreatie Noord-Holland N.V.. 6 Onderwerp Portefeuillehouder Planning Beide sporen komen in de tweede helft van 2020 bij elkaar en vormen de basis voor het nieuwe contract over de beheertaken en het onderbrengen van de beleidsvormingstaken. Provinciale Staten worden hier in de tweede helft van 2020 over geïnformeerd. Binnen het gehele NNN, waaronder de recreatieschappen, wordt sinds 2019 gewerkt met het systeem van door de provincie uitgewerkte wezenlijke kenmerken en waarden, die de balans tussen natuur en recreatie moet borgen. Dit is verankerd in de door PS vastgestelde Provinciale Ruimtelijke Verordening. Voor Plassenschap Loosdrecht geldt dat onder de noemer van 'RMN in Transitie' toekomstperspectieven worden geschetst, die rond de zomer 2020 worden verwacht. RMN wil de Staten hierover voor de zomer verder informeren. In het najaar wordt vervolgens een keuze gemaakt hoe de recreatieschappen de uitvoering willen gaan organiseren. Hierover worden in nauw overleg met PS of – afhankelijk van het gekozen perspectief – door PS verdere besluiten genomen.
Visie Recreatie & Toerisme							De Visie Recreatie & Toerisme komt naar verwachting in maart 2021 in de commissie. Het Masterplan biodiversiteit en de Voedselvisie worden in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen.
Toekomst Recreatieschappen Wijziging PRV, WKW NNN-gebieden (EFB/NLG)						Zaal	(BOB) De discussie over de toekomst van de recreatieschappen en de natuurwaarden in deze recreatiegebieden wordt gezamenlijk opgepakt door de commissies EEB en NLWM. Wordt na PS verkiezingen vervolgd.
Algemeen							

Strategische Statenagenda Commissie NLG december 2020

Jaarstukken						Heel GS	Juni 2020
Kaderbrief						Heel GS	Juni 2020
Begroting						Heel GS	Oktober 2020
Klimaatakkoord						Heel GS	Alle commissies B-agenda Vervolg na PS verkiezingen (verwachting najaar 2019)

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	26 november 2020
Wrnmd. Commissievoorzitter	:	Mw. R.P.M. Kocken
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Wrnmd. Commissievoorzitter:		: mw. R.P.M. Kocken
Commissiegriffier:		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
	D66	: mw. A.J.C.E. Strens
	FvD	: G.H.J. Kohler
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.L.J. Leerink
	PvdD	: I. Kostic
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: B.G.P. de Wit
	DENK	: --
	PvdO	: --
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD)	
Afwezig:	mw. E. Rommel (VVD) en E. Stigter (GL), J. Olthof (PvdA) en mw. I. Zaal (D66)	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Heropening van de commissievergadering NLG 23 november 2020
2. B-agenda Stikstof
2.a Stikstof: Afdoeningsvoorstel Motie 57-2019, 'Stikstofbeleid' (B-agenda NLG 23-11-2020)
3. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)
4. B-agenda Water
4.a Water: Verzoek GL brief Starnmeer van de C- naar de B-agenda (B-agenda NLG 23-11-2020)
5 Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)
6 Sluiting

1. Heropening van de commissievergadering NLG 23 november 2020

De **voorzitter** heropent de vergadering om 19:15 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Aan de orde is de voortzetting van de commissievergadering NLG d.d. 23 november jl. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen:

- Gedeputeerde Rommel is helaas verhinderd en laat zich vervangen door gedeputeerde Loggen.
- Aangezien het een voortzetting betreft van de commissievergadering van 23 november jl. krijgen de commissieleden geen nieuwe spreektijden toegekend.
- Ten aanzien van agendapunt 3 (Rondvraag mw. Rommel) is een vraag van de SP ontvangen over Olam Cocoa.
- Ten aanzien van agendapunt 5 (Rondvraag dhr. Loggen) is een vraag ontvangen van het CDA over de nieuwe plannen voor realisatie van een voetbalcomplex in Egmond aan den Hoef.

2. B-agenda Stikstof

2.a Stikstof: Afdoeningsvoorstel Motie 57-2019, 'Stikstofbeleid' (B-agenda NLG 23-11-2020)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun bijdrage in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Leerink** (PvdA) verwacht dat de Staten nog veelvuldig komen te spreken over de stikstofaanpak. Wat de PvdA betreft is de motie afgedaan en kan zij daarmee instemmen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat zijn fractie tegen de motie heeft gestemd omdat zij nu eenmaal anders tegen het stikstofvraagstuk aankijkt. De PVV meent dat door een uitspraak van de Raad van State een juridisch-bestuurlijk probleem is ontstaan dat in de fysieke wereld lastig traceerbaar is. De hoeveelheid reactieve stikstofverbindingen bevindt zich onder de Europese normen die daarvoor gesteld zijn.
De boeren zijn nog steeds boos. De PVV geeft hun daarin gelijk. Steeds meer agrarische ondernemers hebben de indruk dat zij verzeild zijn geraakt in een beleidsmatige vorm van "landje pik". In plaats van de jacht op stikstof lijkt de jacht op vierkante meters gaande. De PVV zou het toejuichen als men zich op de echte problemen zou richten.

Mevrouw **Koning** (CDA) geeft aan dat het CDA de motie als afgedaan beschouwt. Omdat het stikstofdossier zeer complex is en heel wat hoofdbrekens kost, is het belangrijk dat de Staten op nagenoeg alle onderdelen uit de motie steeds van nieuwe informatie worden voorzien. Ook is het belangrijk dat GS in overleg blijven met belanghebbenden. Het CDA gaat ervan uit dat deze proceszaken op de agenda van Gedeputeerde Zaken blijven staan.
GS hadden toegezegd de commissie te zullen laten weten hoeveel stikstofuitstoot de ganzen in Noord-Holland veroorzaken. Mevrouw Koning verzoekt gedeputeerde om die cijfers alsnog schriftelijk te doen toekomen.

Mevrouw **Strens** (D66) geeft aan dat ook D66 akkoord is met het afdoen van de motie. Zij heeft

echter nog twee opmerkingen. In de motie wordt GS namelijk verzocht om elk kwartaal een voortgangsrapportage te sturen. Het maakt D66 niet zozeer uit op welke wijze dit gebeurt, maar de Statenleden zouden graag frequent op de hoogte gesteld worden. Naar mevrouw Strens zich kan herinneren, is dit ook reeds toegezegd door het college. Kan gedeputeerde dit bevestigen?
Mevrouw Strens heeft een opmerking ten aanzien van de gebiedsgerichte aanpak. In de brief staat dat als er een maatregelenpakket is vastgesteld de Staten hierover worden geïnformeerd. D66 heeft al eerder aangegeven dat zij het van belang acht dat de commissie ook om advies wordt gevraagd, dat zij vooraf wordt meegenomen in het proces en dat een dergelijk maatregelenpakket als bespreekstuk wordt geagendeerd.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat ook GroenLinks kan instemmen met het verzoek tot afhandeling van de motie. Zij sluit zich bovendien aan bij de woorden van mevrouw Strens (D66) dat de commissie graag op redelijk korte termijn geïnformeerd zou willen worden over de besluiten inzake de gebiedsgerichte aanpak en tevens aan de voorkant zou willen meebeslissen over de inhoud.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de motie wat zijn fractie betreft is afgedaan. Hij verwacht net als zijn collega mevrouw Koning (CDA) dat de komende tijd over een aantal aspecten nader met elkaar gesproken zal worden. De VVD maakt zich in het bijzonder zorgen over het extern salderen. Mochten er naar aanleiding van het beleid dat hierover is vastgesteld knelgevallen ontstaan, dan is het belangrijk dat GS hierover in overleg blijven met de sectoren en PS regelmatig op de hoogte worden gehouden. De heer De Wit sluit zich in dit kader aan bij de commentaren van het college inzake de rapportage en monitoring.

De **voorzitter** concludeert dat de motie als afgedaan kan worden beschouwd. Zij geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor een reactie.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen acht het niet meer dan logisch dat de Staten frequent op de hoogte gehouden worden, ook in het kader van de actieve en passieve informatieplicht van GS aan PS. Met betrekking tot de vraag van mevrouw Strens over het actief participeren van de commissie wil gedeputeerde wel een voorbehoud maken. Gedeputeerde Loggen vindt het niet gepast om een toezegging te doen over een werkwijze van zijn collega. Hij zal de wens van mevrouw Strens derhalve overbrengen aan gedeputeerde Rommel. Laatstgenoemde zal in dezen een afspraak met de commissie maken.
De heer De Wit (VVD) uitte zijn zorgen over het extern salderen. Gedeputeerde beaamt dat het een complexe materie is. GS zullen ervoor zorgen dat de Staten goed aangehaakt blijven bij de ontwikkelingen op dit gebied.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich aan bij de woorden van D66. De PvdD verzoekt gedeputeerde om de commissie tussentijds actief te betrekken bij de gebiedsgerichte aanpak en deze zo snel mogelijk te presenteren. Voorts vraagt Statenlid Kostic of gedeputeerde nog dit jaar wil zorgen voor een overzicht van de piekbelasters in Noord-Holland.

Gedeputeerde **Loggen** heeft de eerste vraag van Statenlid Kostic, die in het verlengde ligt van de inbreng van D66, reeds beantwoord. Gedeputeerde zit onvoldoende diep in onderhavig dossier om op de tweede vraag een volledig antwoord te kunnen formuleren. Hij zal de vraag overdragen aan gedeputeerde Rommel en ervoor zorgen dat de commissie een antwoord krijgt. Hij verwacht echter

niet dat dat dit jaar nog mogelijk zal zijn. Hij interpreteert de vraag van Statenlid Kostic derhalve als "zo spoedig mogelijk".

> Mevrouw **Koning** (CDA) wijst nogmaals op haar verzoek aan GS om de commissie schriftelijk te informeren over de stikstofuitstoot van de ganzen. Zij verzoekt gedeputeerde Loggen om ook deze vraag door te spelen naar gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **Loggen** (VVD) zegt toe de vraag van het CDA te zullen overdragen aan gedeputeerde Rommel.

> De heer **Kohler** (FvD) verzoekt via de chat of de resterende spreektijd van zijn fractie aan de Partij van de Dieren mag worden overgedragen.

Hoewel de **voorzitter** het een uiterst sympathiek gebaar vindt, wijst zij op de afspraak dat dergelijke verzoeken niet gehonoreerd kunnen worden.
De voorzitter concludeert nogmaals dat de motie als afgedaan kan worden beschouwd en rondt het agendapunt af.

3. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft een schriftelijke rondvraag ingediend inzake Olam Cocoa.
De SP heeft de volgende vier vragen:

1. Waarom is bij de AERIUS-berekening en de vergunning op grond van de Wet natuurbescherming uitgegaan van de Hinderwetvergunning van 1994?
2. Kunnen GS de Staten meedelen hoe de berekening en de vergunning eruit zouden hebben gezien als zij 2017 als referentiejaar zouden hebben gekozen?
3. Uit een berekening van de WUR (kaart van 2017) blijkt dat de gemiddelde kritische depositiewaarden voor stikstof in de Natura 2000-gebieden rond Zaanstad met 25% tot 50% worden overschreden. Doen zich met het verlenen van de Natuurwetvergunning aan Olam nog wijzigingen daarin voor?
4. Welke gevolgen kan het verlenen van deze Natuurwetvergunning hebben op de plannen die Zaanstad heeft op het gebied van woningbouw, verkeer en infrastructuur?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Loggen (VVD) voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen wijst erop dat zijn collega mevrouw Rommel de deskundige is op dit terrein. Hij beantwoordt de gestelde vragen echter als volgt:

1. Op grond van vaste jurisprudentie wordt uitgegaan van de vergunde situatie op referentiedatum en niet, zoals in de inleiding van de vraag wordt aangehaald, aan de feitelijke emissie in het jaar 2017. De vergunde situatie op referentiedatum dient vergeleken te worden met de vergunde situatie. Als de vergelijking uitkomt op 0,00 mol/ha/jr of lager, zoals in dit geval, wordt voldaan aan de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland. Het uitgangspunt bij salderen is dus de feitelijk gerealiseerde capaciteit passend binnen de vergunde situatie.

2. Gedeputeerde Loggen verwijst naar het antwoord op vraag 1. Het referentiejaar is geen keuze, maar wordt bepaald door aanwijzing van het gebied in het kader van de Europese richtlijnen.
3. In de Natuurwetvergunning wordt qua emissies aangesloten bij de milieuvergunning. De toegestane emissies volgens een milieuvergunning zijn vanwege fluctuaties in het productieproces vaak ruimer dan de feitelijke emissies. In 2017 gold de milieuvergunning uit 1994 op basis waarvan een bedrijf 500.000 kg NH_3 mocht uitstoten. Nu geldt een vergunning met 80.000 kg NH_3. Uit de elektronische milieujaarverslagen zal de feitelijke emissie moeten blijken. De verwachting is dat deze (wellicht veel) lager zal liggen dan het maximale plafond van 80.000 kg NH_3, omdat de beschikbare productiecapaciteit bijna nooit volledig wordt benut. Ook is het moeilijk in te schatten of het een direct effect of een overschrijding van de kritische depositiewaarde tot gevolg heeft. Dat is aan de hand van een vergunning voor een enkel bedrijf niet te zeggen.
4. De feitelijke emissie is vele malen lager dan de toegestane vergunde emissie. Het verlenen van een natuurvergunning werkt daarom niet belemmerend voor de plannen van Zaanstad op het gebied van woningbouw, verkeer en infrastructuur.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor zijn beantwoording en gaat over tot afronding van het agendapunt.

4. B-agenda Water

4.a Water: Verzoek GL brief Starnmeer van de C- naar de B-agenda (B-agenda NLG 23-11-2020)

De heer **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de heer Cardol (GL) die het agendaverzoek heeft ingediend.

Eerste termijn

De heer **Cardol** (GL) dankt gedeputeerde voor het feitenrelaas. Er staat echter weinig in over de dijkverzwaring, waarop de vragen eigenlijk gefocust zijn. De gebiedscoöperatie Starnmeer is inmiddels opgericht. Enkele vertegenwoordigers van de coöperatie hebben op 23 november jl. overleg gehad met een bestuurslid van het Hoogheemraadschap. De heer Cardol heeft vernomen dat het echter vooral een monoloog betrof in de trant van "ik hoor jullie wel, maar we doen toch wat we zelf willen". Dit is funest voor de betrokkenheid van bewoners.
De eerste vraag van de heer Cardol is derhalve of de gedeputeerde de mening deelt dat participatie openheid en inzet van twee kanten vraagt. Is de gedeputeerde bereid dit ook uit te dragen richting het Hoogheemraadschap?
De eerste versie van het Masterplan Biodiversiteit bevat mooie woorden over versterking van de biodiversiteit in en om het water. Een groene bekleding van de dijk bij Uitdam zou niet alleen geweldig zijn voor het landschap en de cultuurhistorie, maar zou ook een aanjager kunnen zijn van biodiversiteit langs en in het Markermeer. Het leidt tot winst voor de bewoners, het landschap en de natuur, en tot goodwill voor het Hoogheemraadschap. De expertmeeting onder leiding van de gedeputeerde biedt een klein sprankje hoop. Ziet de gedeputeerde toch nog kansen om het participatietraject voor een mislukking te behoeden? Kan de provincie daar nog een bijdrage aan leveren?

Mevrouw **Koning** (CDA) dankt GS voor het feitenrelaas en de aanvullende informatieverstrekking. Het CDA is bij uitstek een partij die graag ziet dat betrokkenheid en draagvlak bottom-up georganiseerd wordt. Het is derhalve goed om te lezen dat de gebiedscoöperatie voor de provincie interessant kan zijn bij lopende complexe gebiedsprocessen. De bal lijkt nu weer te liggen bij de penvoerder, de heer De Wildt. Hij heeft in eerdere correspondentie al aangegeven welke doelgroepen vertegenwoordigd zouden gaan worden in het bestuur van de coöperatie. Kan de provincie, die als overheidsorgaan dienend ingesteld zou moeten zijn, vanaf de oprichting van de gebiedscoöperatie helpen doorpakken? Het CDA hoort hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij de vragen van de heer Cardol (GL). Ze maakt zich zorgen over de communicatieskills van het Hoogheemraadschap. Een ieder kan echter leren; mevrouw Jellema hoopt derhalve dat dit ook voor het Hoogheemraadschap geldt.

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft in het verleden en ook recentelijk gesproken met de heer De Wildt. Nu de gebiedscoöperatie Starnmeer tot stand is gebracht, vraagt mevrouw De Groot of de dijkverhoging nog even kan wachten, zodat de plannen van de gebiedscoöperatie niet vroegtijdig doorkruist kunnen worden.

Mevrouw **Strens** (D66) voert het woord bij afwezigheid van mevrouw Gonggrijp. Zij bedankt GroenLinks voor het agenderen. Mevrouw Strens sluit zich aan bij de vragen die de heer Cardol (GL) aan het college heeft gesteld. Zij heeft nog twee aanvullende vragen. De eerste betreft de handhaving van de peilbesluiten. Ook dit dossier laat zien dat de bewoners hinder ondervinden. D66 is derhalve benieuwd hoe GS ertegen aankijken. De idee van een gebiedscoöperatie vindt D66 heel interessant. Hoe kijken GS hiertegen aan en in hoeverre zien zij een rol voor de provincie om daarin te ondersteunen?

De voorzitter verneemt via de chatfunctie dat Statenlid **Kostic** (PvdD) zich aansluit bij de vragen en oproep van collega's Cardol en Strens. De voorzitter bedankt de commissieleden voor hun inbreng en geeft het woord aan de gedeputeerde voor diens beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde **Loggen** meent dat het feitenrelaas een mooie achtergrond van de ontwikkelingen in de Starnmeer schetst. De heer Cardol zegt heel juist dat participatie twee kanten op werkt. Gedeputeerde Loggen onderschrijft dat van harte. Het enige complexe in dezen is dat het Hoogheemraadschap een zelfstandige bestuurslaag met een democratische legitimiteit betreft. Het heeft een volksvertegenwoordiging die het dagelijks bestuur kan aanspreken op diens handelen en functioneren. Gedeputeerde meent derhalve dat de vraag of het Hoogheemraadschap al dan niet goed participeert en/of communiceert in eerste instantie aldaar geadresseerd dient te worden. Hij is echter bereid om de zorg van de Staten over dit onderwerp bij het Hoogheemraadschap onder de aandacht te brengen. Hij tekent daarbij aan dat het Hoogheemraadschap het signaal wel naast zich neer kan leggen. De provincie heeft dan geen verdere instrumenten om daar iets tegen te doen.

De heer Cardol (GL) maakte een sprongetje naar de Markermeerdijken. Gedeputeerde heeft een expertmeeting hierover voorgezeten. Hieruit kwamen een aantal gegevens naar voren die aanleiding gaven om een slag dieper te gaan op de groene dijk. Een en ander zal middels een quickscan nader bekeken worden door de heer Jorissen en Deltares. De uitkomsten worden in een tweede

expertmeeting met elkaar gedeeld. Gedeputeerde durft nog geen verwachtingen uit te spreken, maar alsdan zal moeten blijken of het een reële optie is om de dijk binnen de gestelde parameters te vergroenen.
Gedeputeerde blijft van mening dat participatie permanent een stevige plek in het proces moet hebben. In veel gevallen is daar ook sprake van. Het participatietraject bij Durgerdam is een geslaagd voorbeeld dat ook veel (landelijke) belangstelling heeft gekregen. Het Hoogheemraadschap verdient hiervoor een compliment.

De vraag was hoe de provincie betrokken kan worden bij het de gebiedscoöperatie Starnmeer. Gedeputeerde meent dat een dergelijk initiatief in eerste instantie uit het gebied zelf moet komen. In het kader van rolvervuiling zou de provincie daar geen actieve rol in moeten willen hebben, nog afgezien van de precedentwerking. De gebiedscoöperatie heeft bovendien een breder doel dan alleen dijkversterking. Gedeputeerde vindt het dan een lastige om te zeggen dat de provincie daarin zou moeten meegaan. Het belangrijkste argument is echter het voorkomen van precedentwerking en taakvervuiling.

Kan de dijkverhoging wachten op de vervolmaking van de gebiedscoöperatie? Gedeputeerde meent dat een dergelijke beslissing echt binnen het mandaat van het Hoogheemraadschap valt. De vraag zal derhalve aldaar geadresseerd moeten worden.

Wat de vraag van D66 over de peilbesluiten betreft zou gedeputeerde het goed vinden als daar nog eens een stevige discussie over gevoerd wordt. De provincie Noord-Holland kent immers vele duizenden peilbesluiten. De discussie hieromtrent zou passen bij het dossier Bodemdaling.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt via de chat of de commissie van gedeputeerde Loggen nog een officiële terugkoppeling krijgt over de eerste expertmeeting.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat hij dat bij dezen inofficieel heeft gedaan. Hij zal na de tweede expertmeeting een officiële terugkoppeling geven. Alsdan kan wellicht een totaalbeeld worden gegeven. De commissie ontvangt van gedeputeerde in ieder geval een overzicht van wat er besproken is en hoe het besproken is.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor zover zij behoefte hebben aan een tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Cardol** (GL) is blij dat gedeputeerde toezegt dat hij in ieder geval de zorgen van de commissie over de participatie door het Hoogheemraadschap wil overbrengen. Hij is nog verheugder over het feit dat er blijkbaar toch een sprankje hoop is op vergroening van de dijk bij Uitdam.
De heer Cardol herhaalt zijn vraagt of de gedeputeerde daarbij nog een rol voor de provincie ziet. Kan de provincie nog een bijdrage leveren, anders dan het voorzitten van expertmeetings, om de vergroeningsoptie te realiseren?
De gedeputeerde haalde het voorbeeld van Durgerdam aan. De heer Cardol meent dat het participatietraject aldaar geslaagd is mede dankzij de actieve rol van gedeputeerde Loggen zelf. Vanuit Durgerdam klinken hierover positieve berichten. Ook met het oog op de nieuwe

Omgevingswetgeving meent de heer Cardol dat er van de provincie wellicht een actievere rol gevraagd zou mogen worden bij het toezicht houden op de invulling van de participatie door de uitvoerder van het project, in dit geval het Hoogheemraadschap en de Alliantie.

Mevrouw **Strens** (D66) vindt het een prima voorstel om de discussie over de peilbesluiten op een later moment te voeren in het kader van het dossier Bodemdaling.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor zijn beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen begrijpt de vraag van de heer Cardol met betrekking tot de rol van de provincie. Er spelen allerlei aspecten, zoals termijnen, vergunningen en financiën. Gedeputeerde stelt voor om het stapje voor stapje aan te pakken. De provincie heeft als onafhankelijk voorzitter een expertmeeting gefaciliteerd. De inzet is om eerst alle feiten op tafel te krijgen en de uitkomsten daarvan af te wachten. Aansluitend zal bekeken worden wat de (nieuwe) situatie behelst en of er vanuit de partijen nog een aanvullend beroep op de provincie wordt gedaan. Op het moment dat dat gebeurt, komt gedeputeerde daar bij de commissie op terug.

De heer Cardol had voorts een vraag gesteld over het toezicht van de provincie op het invullen van de participatie bij projecten van andere overheden. Gedeputeerde Loggen antwoordt dat de provincie die rol niet heeft en niet beschikt over instrumenten daartoe. Hij heeft begrip voor de vraag van de heer Cardol, maar vreest dat het technisch onuitvoerbaar is. Gemeenten bijvoorbeeld participeren ook veel. Daar houdt de provincie ook geen toezicht op en bemoeit zij zich in principe ook niet mee. Een waterschap is een democratisch gelegitimeerd orgaan met eigen verkiezingen, een eigen volksvertegenwoordiging en een eigen dagelijks bestuur. Als er bij gedeputeerde (of de commissie) signalen binnenkomen, is hij net als bij Durgerdam altijd bereid om daarop te acteren en te benadrukken dat een breed draagvlak beter is.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording en rondt het agendapunt af.

5. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

De **voorzitter** licht toe dat het CDA een rondvraag heeft ingediend over de bouw van het voetbalcomplex in Egmond aan den Hoef. Zij geeft hiertoe het woord aan mevrouw Koning (CDA).

Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt of het nieuwe plan voor de realisatie van het voetbalcomplex in Egmond aan den Hoef op alle punten voldoet aan de zienswijze van de provincie Noord-Holland.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Loggen (VVD) voor zijn beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen heeft nog geen opmerkingen over het definitieve plan. Hij heeft geconstateerd dat het enkel is aangepast op stikstof, maar inhoudelijk niet gewijzigd is ten opzichte van het oude vernietigde plan.

Mevrouw **Koning** (CDA) begrijpt daaruit dat gedeputeerde (nog) niet kan zeggen of het plan op alle andere punten voldoet.

Gedeputeerde **Loggen** zegt toe dat hij er nog nader naar laat kijken. Mocht het antwoord uitgebreider zijn dan hetgeen hij zojuist heeft verteld, dan ontvangt de commissie dat nader op schrift.

De **voorzitter** deelt mede dat er geen verdere rondvragen voor gedeputeerde Loggen zijn ingediend.

6. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor hun bijdrage en sluit de vergadering om 19:58 uur.

De eerstvolgende commissievergadering NLG vindt plaats op 11 januari 2021 om 13.15 uur.

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	23 november 2020
Wrnmd. Commissievoorzitter	:	Mw. R.P.M. Kocken
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Wrnmd. Commissievoorzitter:		: mw. R.P.M. Kocken
Commissiegriffier:		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. D.A.J. Dekker en mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
	D66	: mw. L. Gonggrijp en mw A.C. Kapitein
	FvD	: I.J.M. Mantel, G.H.J. Kohler en M.G. Lelkes (duo-commissielid)
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema, G.L.J. Leerink
	PvdD	: F.A.S. Zoon en I. Kostic
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: B.G.P. de Wit. N.A.L. Roosendaal (duo-commissielid) en M.C.N. Mokveld (duo-commissielid)
	Denk	: --
	Fractie Baljeu	: --
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig:	E. Stigter (GL),	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalfuur
3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
4. A-agenda Financiën NLG

4.a Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2020 (A-agenda NLG en RWK 23-11-2020 en EFB 30-11- 2020 en C-agenda M&B 30-11-2020)

5. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
6. B-agenda VTH

6.a Gezondheid: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d. 17 november 2020 (B-agenda NLG 23-11-2020)

7 Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid & Milieu)

8. B-agenda Recreatie

8.a Recreatie: Voorstel organiseren Expertmeeting Recreatieschappen (B-agenda NLG 23-11-2020)

9. B-agenda Natuur, Bodemdaling

9.a Natuur: Startnotitie integraal gebiedsprogramma Laag Holland (B-agenda NLG 23-11-2020)

9.b Bodemdaling: Verzoek SP brief van C-naar B-agenda Advies Rli Stop bodemdaling in veenweidegebieden: het Groene Hart als voorbeeld (B-agenda NLG 19-10-2020)

10. B-agenda Faunabeheer

10.a.1 Faunabeheer: Goedkeuring Faunabeheerplan Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2020- 2026 (B-agenda NLG 23-11-2020)

10.a.2 Faunabeheer: Verlenging Faunabeheerplan Damhert 2016-2020 (B-agenda NLG 23-11-2020)

11. B-agenda Natuur / Formule 1

11.a Natuur / Formule 1: ontwerp ontheffing ex Wet natuurbescherming Circuitpark Zandvoort (B-agenda NLG 23- 11-2020)

12. B-agenda Stikstof

12.a Stikstof: Afdoeningsvoorstel Motie 57-2019, 'Stikstofbeleid' (B-agenda NLG 23-11-2020)

13 Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

14. B-agenda Water

14.a Water: Verzoek GL brief Starnmeer van de C- naar de B-agenda (B-agenda NLG 23-11-2020)

15. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)
16. Sluiting
17. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

17.a. Natuur: Kust op kracht (B-agenda NLG 23-11-2020)

17.b Natuur: Mail vereniging van grondeigenaren in de Weersloot te Loosdrecht (C-agenda NLG 23-11-2020)

17.c Ruimte / Natuur: Vrienden van het Gooi Ingebrekestelling bezwaarschriften (C-agenda 23-11-2020 RWK & NLG)

17.d Natuur: Kopie brief aan GS inz. verbrakking polder Westzaan (C-agenda NLG 23-11-2020)

17.e Stikstof: Brief Stikstof uitstoot / Selectieve Onttrekking (C-agenda NLG 23-11-2020)
17.f Grond: Beslissing op bezwaar Wob-procedure inzake taxatierapport (C-agenda NLG 23-11-2020)
17.g Natuur: agroforestry de Noord-Hollandse bossenstrategie (C-agenda NLG 23-11-2020)
17.h Natuur: Openstellingsbesluit Natuur 2021 (C-agenda NLG 23-11-2020)
17.i Natuur: Wijzigingsbesluit subsidieplafonds subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) (C-agenda NLG 23-11-2020)
18 C-agenda Landbouw
18.a Energie / Landbouw: Evaluatierapport Verduurzaming Glastuinbouw (C-agenda RWK 23-11-2020 (leidend) & NLG 23-11-2020)
18.b Landbouw: Openstelling POP3 LEADER en Jonge landbouwers 2020 (C-agenda NLG 23-11-2020)
18.c Landbouw: Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q3 (C-agenda NLG 23-11-2020)

19 C-agenda Recreatie

19.a Recreatie: Brief TBO: Drukte in natuur en recreatiegebieden / recreatievisie (C-agenda NLG 23-11-2020)

19.b Recreatie: Financiële stukken Plassenschap Loosdrecht (C-agenda NLG 23-11-2020)

19.c Recreatie: Vergadering & stukken AB vergadering Recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 23-11- 2020)

19.d Recreatie: Evaluatie Uitvoeringsregeling Groen Recreatieve verbindingen wandelnetwerk en Toeristische Overstappunten (TOPs) (C-agenda NLG 23-11-2020)

19.e Recreatie: Bestuursmededeling Spaarnwoude oktober 2020 (C-agenda NLG 23-11-2020)

19.f Recreatie: Groengebied Amstelland – agenda en stukken AB vergadering (C-agenda NLG 23-11-2020)

20. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

20.a Gezondheid: Brief GS Tijdspad asbestfonds (C-agenda NLG 23-11-2020)

20.b Gezondheid: Publicatie maandrapportage enoses IJmondregio - april (C-agenda NLG 23-11-2020)

20.c Gezondheid: Voornemen Openbaar Ministerie tot strafrechtelijke vervolging Tata Steel vanwege stofverspreiding (C-agenda NLG 23-11-2020)

20.d Gezondheid: Brief aan GS inzake VTH taken Geurhinder (C-agenda NLG 23-11-2020)

20.e Milieu: Persbericht Milieueffectrapport Argent Energy Nederland BV (C-agenda NLG 23-11-2020)

20.f Gezondheid: Ingekomen mails inzake Tata Steel

20. C-agenda Water / Visserij

21.a Water: brief GS aan PS inzake Feitenrelaas dhr. De Wildt - Starnmeer (C-agenda NLG 23-11-2020)

21.b Water: Versterking 5 waterkerende kunstwerken, coordinatie terinzagelegging (C-agenda NLG 23-11-2020)

21.c Water: Brief ontwikkelingen PWN 2020 (C-agenda NLG 23-11-2020)

21.d Water: Brief GS aan PS inzake Traject dijkversterking Uitdam (C-agenda NLG 23-11-2020)

21.e Water: Brief Investeringskader Waddengebied in een notendop (C-agenda NLG 23-11-2020)

22. C-agenda dierenwelzijn

22.a Dierenwelzijn: Brief dierenbescherming Jacht op wildlijstsoorten inperken (C-agenda NLG 23-11-2020)

23. C-agenda Algemeen

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de digitale vergadering om 13:15 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen:

- Er zijn voldoende Statenleden ingelogd, zodat sprake is van een quorum.
- Er zijn geen officiële berichten van verhindering ontvangen.
- De agendacommissie heeft voor de online commissievergaderingen tijdelijke vergaderregels opgesteld. Deze zijn toegevoegd aan de algemene vergaderstukken. Aangezien digitale vergaderingen moeilijker en intensiever te volgen zijn, wordt de commissieleden verzocht hun bijdrage kort en bondig te houden.
- De spreektijd voor de commissievergadering is vastgesteld op vier uur. De sprekersklok is weliswaar niet in beeld, maar wordt wel bediend.
- Het vergadersysteem kent een chatfunctie waarin de Statenleden met korte bewoordingen kunnen aangeven dat zij iets willen inbrengen (interruptie, punt van orde). De voorzitter stelt voor om eventuele interrupties pas te plegen na afloop van de bijdrage van de sprekers.
- Onderhavige vergadering wordt live uitgezonden.
- Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor het inspreekhalfuur.
- Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag. De eerste betreft een vraag van de SP voor gedeputeerde Olthof inzake de brief tijdspad Asbestfonds (agendapunt 7). De tweede vraag is van de SP voor gedeputeerde Rommel inzake Olam Cocoo (agendapunt 13).
- Er hebben zich drie insprekers aangemeld voor agendapunt 5 en één inspreker voor agendapunt 11.a.
- Ten behoeve van agendapunt 10 is een schriftelijke inspraak van de heer Piël ontvangen, daar hij niet over een webcam beschikt. De inspraaktekst is bij de vergaderstukken gevoegd.
- De volledige lijst met aangemelde sprekers per bespreekpunt is bij de algemene vergaderstukken gevoegd.
- De provincie Zuid-Holland heeft voorgesteld om samen met de provincies Noord-Holland en Utrecht een werkbezoek te organiseren in het voorjaar van 2021 naar het Groene Hart. De voorzitter concludeert dat de commissieleden hier oren naar hebben.

Mededelingen GS:

- Gedeputeerde Rommel vraagt extra aandacht voor de gebiedsgerichte aanpak. Afgelopen oktober heeft een technische briefing. De aanpak ligt goed op schema, niet alleen in de twee benoemde gebieden (Westzaan en Kennemerland-Noord), maar ook in de andere gebieden zijn projectleiders en managers aangesteld. De verwachting is dat alle gebiedsprocessen in het tweede kwartaal van 2021 goed zullen draaien. Rond 7 december 2020 zal in de Tweede Kamer gesproken worden over de brief die de minister aan de Kamer heeft gestuurd. De gebiedsgerichte aanpakken van de provincie zijn medeafhankelijk van wat daar besproken gaat worden.
  De opkoopregeling van het Rijk voor de agrariërs betreft een heel strenge en vaak lastige regeling. De beschikbare budgetten zijn beperkt. Agrariërs die er gebruik van willen maken, wordt geadviseerd om eerst de provinciale regeling te bekijken. De provincie is graag bereid om indien nodig mee te kijken naar de regeling van het Rijk. De verwachting is echter dat daar in

Noord-Holland niet veel gebruik van zal worden gemaakt, aangezien het maatwerk betreft en er heel wat strenge voorwaarden worden gesteld.

- Gedeputeerde Rommel is met de andere provincies en het Rijk in gesprek over de verdeling van de gelden in het kader van het programma Natuur. Daarover hoopt gedeputeerde binnenkort meer duidelijkheid te hebben.
  Op 17 november jl. heeft de provincie ingestemd met de regelgeving voor het regionale stikstofregistratiesysteem. Thans is zij in gesprek over de verdere stappen. Gedeputeerde stelt derhalve voor om in februari weer een technische briefing te plannen. De griffie noteert het voorstel en zal het in de conceptagenda opnemen.

  Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de nieuwe landelijke regeling wel via de provincie moet worden uitgevoerd.

  Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het eerste contact inderdaad verloopt via de provincie, die zal meekijken en het zal inschuiven bij de landelijke regeling.

2. Inspreekhalfuur

Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor het inspreekhalfuur.

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- De agenda van onderhavige commissievergadering wordt ongewijzigd vastgesteld.
  De commissie kan instemmen met het voorstel om agendapunten 9.a en 9.b. gevoegd te behandelen.
- Het verslag van de commissievergadering van 19 oktober jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

De Partij voor de Dieren verzoekt de brief van de Dierenbescherming (agendapunt 22.a) inzake de jacht op wildlijstsoorten ter afdoening in handen van GS te stellen.
De **voorzitter** stelt vast dat hier geen bezwaren tegen zijn.

4. A-agenda Financiën NLG

4.a Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2020 (A-agenda NLG en RWK 23-11-2020 en EFB 30-11- 2020 en C-agenda M&B 30-11-2020)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng.

Eerste termijn

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat zijn fractie geen zwaarwegende bezwaren ziet en kan instemmen met het voorliggende besluit.

Mevrouw **Kapitein** (D66) geeft aan dat D66 slechts enkele opmerkingen heeft over de begrotingswijzigingen. Het is opmerkelijk dat veel wordt doorgeschoven naar volgend jaar. Dat blijkt

uit de 24 miljoen aan lagere lasten, hetgeen behoorlijk is op een totaal van 100 miljoen. Ook zijn er veel verschuivingen bij de subsidies buiten de uitvoeringsregio. Deze komen op een ander moment in een andere vorm terug. D66 is niet heel blij met de geraamde verlaging van €900.000 voor de uitgaven voor de Voedselvisie. De provincie heeft immers nog steeds heel grote ambities op voedsel- en agrogebied. Als straks blijkt dat hiervoor aanvullend budget benodigd is, zal D66 daar geen bezwaar tegen hebben.
Er wordt €900.000 minder aan natuur- en landschapsbeheer gebudgetteerd. Dit bedrag is een resultante van verschillende zaken. Waarom vloeit dit echter terug naar de algemene reserve? Er is straks immers veel geld nodig voor de realisatie van NNN.
Overall is D66 is akkoord met de laatste begrotingswijziging, bekeken vanuit het perspectief van de commissie NLG.

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft een vraag over agendastuk 62.1 van de begroting. Er is een vrijval van €900.000, omdat er minder subsidies worden verstrekt voor natuur- en landschapsbeheer. Waar ligt dat aan? Waarom blijven de uitgekeerde subsidies achter bij de verwachtingen?

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft namens de Partij voor de Dieren twee punten mee. Het eerste betreft de investering in waterrecreatie en waterkwaliteit. De sportvisserij is de grootste loodvervuiler van water, hetgeen voor iedereen schadelijk is. Significante verbeteringen zijn op korte termijn niet in zicht. Toch blijft de provincie deze hobby faciliteren. Dit gaat in tegen de eigen provinciale ambities op het gebied van dierenwelzijn, natuur en milieu. De PvdD heeft er vertrouwen in dat de groene collega's tot inkeer zullen komen over dit tegenstrijdige beleid. Daarom zal zij dit punt op een later moment separaat agenderen.

Het tweede punt betreft het geld voor de opvang van wilde dieren. Statenlid Kostic sprak hedenochten met de Stichting Dierenlot. Een deel van de suggesties van Stichting Dierenlot over de besteding van het geld is daadwerkelijk overgenomen. Een flink deel van het bedrag wordt echter nog steeds gebruikt voor de inhuur van externen, onder meer voor protocollen. Statenlid Kostic verzoekt GS om die handschoen echt op te pakken. Dit moet ook zonder een motie mogelijk zijn. Het gezamenlijke doel is immers dat het geld zo veel mogelijk ten goede komt aan de opvangcentra.

De **voorzitter** dankt de commissieleden voor hun inbreng en geeft het woord aan GS om te reageren op de vragen die zijn gesteld.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Richting Statenlid Kostic merkt gedeputeerde Zaal op dat GS het geld voor de dierenopvangcentra in samenspraak met alle dierenopvangcentra tot besteding hebben gebracht. Hiervoor bestond voldoende draagvlak in de gesprekken. Het verbaast haar derhalve dat er nu andere geluiden klinken. GS zijn bereid om hierover het gesprek aan te gaan met de betrokken partijen.
Gedeputeerde Zaal meent overigens wel dat het los moet worden gezien van de coronasteun.

> Statenlid **Kostic** geeft aan dat er sprake is van enige miscommunicatie. Het gaat inderdaad niet over coronasteun, maar over de €200.000. Gedeputeerde Zaal geeft aan dat er overlegd is met alle dierenopvangcentra. Stichting Dierenlot spreekt inderdaad voor de dierenopvangcentra, wat efficiënter is. Statenlid Kostic bedankt gedeputeerde voor het feit dat zij de handschoen oppakt en alsnog in overleg wil gaan over het punt ten aanzien van

de inhuur van externen.

Gedeputeerde **Zaal** komt op de vraag van D66 over de Voedselvisie. Een deel van het geld voor 2020 is niet uitgegeven, omdat de Voedselvisie nu pas wordt afgerond. De bedoeling is om deze met een jaar te verlengen naar 2024. Het bedrag dat nu is vrijgevallen zal via de gebruikelijke weg daarvoor worden gereserveerd. Het college houdt zich derhalve aan de afspraken uit het coalitieakkoord over de gereserveerde middelen. GS hebben ze dit jaar echter niet kunnen uitgeven, zodat ze vrijvallen via de gebruikelijke financiële regels die intern worden gehanteerd. Het betreft dus geen bezuiniging.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde wil in eerste instantie verwijzen naar de technische vragen die D66 heeft gesteld, waarin wordt uitgelegd waarom er minder geld besteed is. Dat is puur technisch en niet politiek. Het is eerder dat de ramingen iets te hoog gesteld zijn dan dat er minder aanvragen zijn. Als er geld over is, dan is de algemene spelregel dat dat geld naar de algemene middelen gaat. Als er meer geld nodig is, komen GS daar bij PS op terug.

De **voorzitter** bedankt beide gedeputeerden voor hun beantwoording en concludeert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

5. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag.

6. B-agenda VTH

6.a Gezondheid: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d. 17 november 2020 (B-agenda NLG 23-11-2020)

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de drie insprekers die zich voor onderhavig agendapunt hebben aangemeld.

Inspreker 1

De heer Jansen spreekt in op persoonlijke titel als inwoner van Wijk aan Zee. "*Ik ben de volgende inwoner van Wijk aan Zee in korte tijd die zijn zorgen komt uiten over de gezondheidsrisico's die wonen naast Tata met zich meebrengt en de vrijwel dagelijkse stank en geluidsoverlast die we hier ervaren. Mijn gezin en ik wonen hier sinds 2013. Ik heb een zoon van 7, Boris, en een dochtertje van 3, Lucy. Het levensgeluk van die twee spat ervan af. Lucy gaat in februari naar de dorpsschool en haar broer zit daar in groep 4, waar hij leert lezen en rekenen. Boris en Lucy spelen urenlang op het veldje achter ons huis met hun vriendjes. Mijn vriendin komt hiervandaan. Ze is in Beverwijk geboren. Wijk aan Zee was voor mij een onbekend dorp, dus ik vond het best spannend. We zouden ook naast een grote staalfabriek komen te wonen, Tata Steel. Ons toekomstige huis stond aan de rand van het dorp tegen een grote kunstmatige heuvel aan die het zicht op de staalfabriek ontneemt. Een hele klim als je de behoefte voelt om toch even te kijken. Op de dag van de bezichtiging liep ik omhoog en zag ik voor het eerst hoe gigantisch en uitgestrekt het terrein is. Het schrok me in eerste instantie af, maar eenmaal beneden aangekomen bekeek ik het huis en duin nog eens goed. Een bijzonder*

fijne plek voor ons toekomstige kroost. We kochten het huis en een zorgeloos leven in Wijk aan Zee leek aanstaande. We woonden weliswaar naast die kolossale fabriek, maar -- zo redeneerde ik en velen om mij heen -- wel in een land waar de autoriteiten ervoor zouden zorgen dat de gezondheid van haar burgers niet in het geding zouden zijn. Geuroverlast, geluidsoverlast; niet al te veel om je zorgen over te maken, want daar is strenge regelgeving voor en op de naleving ervan wordt toezicht gehouden.
Ruim zeven jaar later denk ik dat ik toen wat naïef ben geweest en mijn vermoedens van strenge vergunningen en handhaving misschien niet helemaal terecht waren. Toen ik laatst bij Tata klaagde over nachtelijke geluidsoverlast werd mij verteld dat ze binnen de gestelde normen werkten. En de bovenmatige hoeveelheid stof op huis en auto wordt op kosten van Tata weggepoetst. Maar wie poetst dat stof uit de longen van mijn kinderen, van mijn lief, van mijn buren en mijn vrienden uit het dorp? U kent intussen de klachten en zorgen van veel omwonenden. Lawaai en een vies huis kan ik nog handelen. Berichten over 50% meer longkanker dan elders in het land of een zorgwekkende hoeveelheid kankerverwekkende stoffen als PAK's en lood in onze tuin, op het speelterrein achter ons huis en in de zandbak van de school van onze kinderen, zijn moeilijker te verteren. Je voelt je machteloos, in de steek gelaten, vaak zelfs belazerd. Wat zou u in mijn situatie doen? Op de kade gaan staan en protesteren? Verhuizen? Afscheid nemen van dit knusse dorp, van je vrienden, van de vriendjes van je kinderen en van hun school? Er zijn gelukkig lichtpuntjes, zoals de plannen van gedeputeerde Olthof voor verscherping van vergunningen, beter toezicht en handhaving ten aanzien van de werkzaamheden bij Tata. Mijn dochter kan sinds een paar dagen fietsen. Een lichtpuntje. Ik hoop dat we ons dagelijkse rondje door de duinen over een niet al te lange termijn in een wat frissere, gezondere lucht kunnen voortzetten."

> De heer **Leerink** (PvdA) dankt de heer Jansen voor zijn inbreng en vraagt hem of hij sinds zijn verhuizing naar Wijk aan Zee in 2013 de overlast heeft zien toenemen. Zit er een stijgende lijn of een patroon in? Is het in al die jaren erger geworden?

De heer **Jansen** was zich er de eerste jaren minder van bewust. Overlast hoort erbij. Berichtgeving in de media heeft tot zorgen geleid. Los daarvan heeft de heer Jansen het gevoel dat het het afgelopen jaar erger geworden is. Of dat feitelijk zo is, is natuurlijk onbekend. Berichtgeving doet dat wel vermoeden. Geluidsoverlast, stof op de ramen en trampoline, en stankoverlast. De afgelopen maanden, op vandaag en gisteren na, is er dagelijks overlast.

Inspreker 2

Mevrouw Dumoulin spreekt in op persoonlijke titel als inwoner van Wijk aan Zee: "*Ik woon sinds 2011 in Wijk aan Zee samen met mijn man en onze zoon van 7. Omdat ik er wanhopig en vaak zelfs angstig van word, ben ik gestopt met het structureel volgen van het nieuws. Toch is het laatste nieuws me niet ontgaan. Zo werd bekend dat er in een aantal postcodegebieden rondom Tata Steel wel 50% meer longkanker voorkomt dan het landelijk gemiddelde. Cijfers die inslaan als een bom. Een paar dingen blijven nazingen in mijn hoofd, ik word ermee wakker en ga ermee slapen. Ten eerste de woorden van een huisarts uit IJmuiden. Hij zei: 'Longkanker krijg je door beschadiging van longweefsel door stoffen in je longen die daar niet thuishoren, denk aan benzeen en aan PAK's, stoffen die in grote hoeveelheden vrijkomen rondom en op het Tata terrein. Deze stoffen worden ongefilterd de lucht in gestoten. Dat komt als een wolk neer in dit gebied en je hoeft geen fantast te zijn om het verband te zien.' Daarmee doelt de huisarts op het verband tussen Tata Steel en*

longkanker. Het lijkt me duidelijk dat we niet meer onderzoek nodig hebben om te concluderen dat er dringend iets moet veranderen. Uit eerder onderzoek bleek ook al dat er meer longkanker voorkomt in deze regio, toch gebeurde er niets. Mijn zorgen zijn de afgelopen tijd enorm gegroeid. Ik maak me zorgen over ons gezin, onze zoon. Ik maak me zorgen over alle kinderen die hier in Wijk aan Zee en in de regio IJmond wonen. Telkens als de kinderen buiten spelen gaat het door mijn hoofd: kunnen de kinderen wel veilig spelen nu? Zijn de trampoline en de glijbaan wel schoon? Kunnen nog wel veilig door het gras rollen? Vanwege het coronavirus zetten we de ramen veel vaker open om te luchten, maar het gebeurt vaak dat ik ze snel weer dichtdoe vanwege de ernstige stank. Een indringende geur die niet buiten te houden is en waarvan we hoofdpijn krijgen. De geur, de uitstoot en het geluid maken dat ik me met grote regelmaat niet veilig voel in dit dorp, dat het niet veilig voelt voor onze kinderen in dit dorp. Als ik de fabriek hoor, dan staat de wind onze kant op en dan valt de uitstoot hier neer. Onze kinderen zijn dag en nacht in dit dorp. Ze spelen hier, sporten hier en gaan hier naar school. Ze zouden moeten kunnen leven en leren in een schone en veilige omgeving. Uit alle cijfers blijkt dat dat niet het geval is. Er moeten nú maatregelen worden genomen. Het kan niet langer zo zijn dat de economische belangen groter zijn dan onze gezondheid. Het kan niet dat we in zo'n welvarend land als Nederland kiezen voor geld in plaats van gezondheid. Voor mij blijft het schokkend en onbegrijpelijk dat de overheid niet ingrijpt, dat de overheid niet handhaaft en dat de overheid haar burgers, inclusief de medewerkers van Tata Steel, niet beschermt tegen dit machtige bedrijf. Voorzitter Thijs Merkx van het Integraal Kankerinstituut Nederland gaf vorige week in EenVandaag aan hoezeer hij geschrokken is van de cijfers. Hij zei: 'Dan kijk ik in de spiegel en denk: hadden wij niet eerder aan de bel moeten trekken richting de bevolking en overheden? Hadden wij hier geen rol in kunnen hebben?' Allerbeste Statenleden, wilt u nu alstublieft aan de bel trekken? Wilt u nu een rol gaan spelen in de gezondheid van de mensen in deze regio? Wilt u, als u vanavond uw tanden poetst ook in de spiegel kijken en uzelf afvragen of u er alles aan hebt gedaan, nu doet en zal gaan doen om deze regio schoner en gezonder te krijgen? Niet voor mij of voor onze zoon maar voor al onze kinderen en voor ons allemaal.

> Mevrouw **Koning** (CDA) meent dat de provincie wel van alles probeert te doen om verbetering te brengen in de situatie (handhavingstrajecten, constante metingen). De provincie doet wij zij kan binnen de regels die zij moet hanteren. Wat verwacht mevrouw Dumoulin verder nog concreet van de provincie?

Mevrouw **Dumoulin** hoopt dat de provincie veel strenger gaat handhaven en optreden. Zij heeft het gevoel dat Tata veelal de regels en normen voor de fabriek stelt. De overheid zou deze rol moeten pakken. Tata heeft veel meer rechten gekregen dan zij eigenlijk zouden moeten hebben.

> Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of mevrouw Dumoulin als bewoner voldoende betrokken en gehoord is in het plan om ervoor te zorgen dat er echt stappen worden gezet om de leefbaarheid in (de omgeving van) Wijk aan Zee te verbeteren?

Mevrouw **Dumoulin** heeft niet het gevoel dat zij er heel erg bij betrokken is. Zij twijfelt echter in hoeverre ze daarin betrokken dient/wens te worden. Zij hoopt dat de regels strakker worden en Tata erin slaagt om binnen alle normen te blijven, zodat de bewoners minder overlast ervaren. Tot nu toe wordt er nog geen verbetering waargenomen. De angst is dat het nog heel lang gaat duren. Vandaar de indringende vraag en oproep om er sneller en strenger op te gaan handhaven.

Inspreker 3

De heer Dellevoet spreekt in namens de Dorpsraad Wijk aan Zee: "*Afgelopen week konden wij live de verhoren van de betrokkenen in de toeslagenaffaire in de Tweede Kamer volgen. Informatie is gevorderd en strafvervolging is niet uit te sluiten. Wat gaat gedeputeerde Olthof zeggen over tien jaar? Wat gaat hij zeggen als de hoge kankersterfte in de IJmond onderwerp zou zijn van een parlementaire enquête? Dat hij niet wist dat het door de luchtvervuiling kwam? Dat hij niet wist dat Tata Steel veruit de belangrijkste bron van uitstoot is? Dat zijn adviseurs zeiden dat hij niets kon doen? Dat Tata Steel zó belangrijk was dat daar helaas mensenlevens voor moesten worden opgeofferd? Dat kan de heer Olthof straks niet zeggen. Hij is namelijk op de hoogte van de vervuiling en van de consequenties, en hij gaat over de handhaving. Hij weigert Tata Steel vergaande milieumaatregelen op te leggen. Hij gunt het bedrijf de ruimte om zwaar te vervuilen, zelfs om méér te vervuilen. De bewoners van de IJmond betalen helaas hiervoor de rekening. Niet de ambtenaren van de OD of de EU, maar gedeputeerde Olthof is de eindverantwoordelijke voor het drama dat zich in onze regio afspeelt. En de heer Olthof kan ervan op aan dat wij hem daarvoor verantwoordelijk zullen houden.*

Het beleidsplan voor de komende drie decennia -- drie decennia -- dat GS de afgelopen week hebben gepresenteerd, is een koude douche voor de bewoners. Meer meten, meer overleggen, meer onderzoeken, meer aanwezig zijn; het is een totale ontkenning van de situatie. Van de heer Olthof moeten de bewoners nog vijftien jaar -- jawel, nog 15 jaar -- leven met een kooksfabriek uit de jaren zeventig die decennialang geleden al afgebroken had moeten worden. Dankzij defecten levert de fabriek een stroom aan incidenten op. Stank en uitstoot van gevaarlijke stoffen zijn bijna aan de orde van de dag. In Italië en in Canada gelastte de overheid wél sluiting van zo'n fabriek. De heer Olthof vindt een geurrichtlijn blijkbaar al heel wat. Want stank merk je en daarover klagen bewoners. Hoe denkt de heer Olthof hiermee weg te komen? Hoe sust hij zijn geweten? Hij weet dat de fabriek benzeen en PAK's uitstoot. Benzeen veroorzaakt met name leukemie, ook een ziekte waar de IJmond opmerkelijk hoog op scoort. PAK's zijn kankerverwekkend. We kijken aan tegen 50% meer longkanker in onze regio, in vergelijking met de rest van Nederland. En de gevolgen van kooksproductie verhogen ernstig de kans op hartfalen. Het is voor een normaaldenkend mens onvoorstelbaar dat gedeputeerde dit toelaat. Hoe gaat hij zich verantwoorden in de wetenschap dat er al oplossingen zijn? Oplossingen die nú geïmplementeerd kunnen worden met bestaande technologie. Nú en niet over vijftien jaar of langer. Het waterstofverhaal, nog in ontwikkeling, is voor deze problematiek te laat en kan ook langer op zich laten wachten.

De Nederlandse overheid, met minister Wiebes voorop, koestert Tata Steel omdat het zo'n innoverend bedrijf is. Welnu, grijp in! Help Tata Steel te innoveren en investeren in schone productie. Nu, zodat deze rampfabriek op heel korter termijn dicht kan. De Nederlandse overheid heeft honderden miljoenen gestoken in het voortijdig sluiten van kolencentrales vanwege de klimaatdoelen. Dat kan oplopen tot meer dan een miljard. Volksgezondheid is een nog veel acuter doel. Wat weerhoudt GS om zo nodig geld te investeren in een geforceerde sluiting van een zwaar verouderde, ongezonde kooksfabriek? Er is geen verder onderzoek nodig om te weten dat dit ten minste tientallen levens spaart, goed is voor de toekomst van het bedrijf, dat de provincie wenst te behouden, en goed is voor Nederland.

De heer **Klein** (CU) vraagt of de heer Dellevoet verwacht dat met de sluiting van de kooksfabriek het grootste probleem zal zijn opgelost. Er zijn natuurlijk heel veel processen op het Tata-terrein die zorgen voor overlast en vervuiling en die wellicht ook

gezondheidsrisico's met zich meebrengen.

De heer **Leerink** (PvdA) beluistert dat de heer Dellevoet zich in zijn betoog voornamelijk, en overigens ook persoonlijk, tot de gedeputeerde richt. Er is net een plan van aanpak gepresenteerd dat naar verwachting in de volgende commissievergadering besproken zal worden. Welke drie belangrijkste punten zou de heer Dellevoet GS willen meegeven? Kan hij naast het sluiten van de kooksfabriek nog één of twee andere punten noemen waarmee hij zijn algemene ongenoegen iets concreter maakt?

De heer **Dellevoet** (Dorpsraad Wijk aan Zee) geeft aan dat Kooksfabriek 2 er met kop en schouders bovenuit steekt qua stank- en stofoverlast en qua incidenten. Het is een heel oude fabriek met verouderde spullen. De renovatie alleen gaat al acht jaar duren. In 2008 werd de inwoners van Wijk aan Zee al beloofd dat het acht jaar zou duren, maar inmiddels zijn twaalf jaar verstreken en gaat het weer acht jaar duren. Kooks 2 is een van de grootste probleemveroorzakers in de regio, qua stof, stank, benzeen, PAK's. De productie van kooks is een heel vervuilend proces en Tata heeft het niet alleen zelf nodig; het wordt ook verkocht.
De top 3 van de heer Dellevoet qua overlast zou zijn: 1. kooks 2. pelletfabriek 3. het gebrek van handhaving.

De heer **Klein** (CU) vraagt of de heer Dellevoet kan inschatten wat het effect zou zijn op de bedrijfsvoering van Tata Steel als de Kooksfabriek 2 gesloten zou moeten worden?

De heer **Dellevoet** (Dorpsraad Wijk aan Zee) meent dat dit vraagstuk beter aan Tata kan worden voorgelegd. Er zit een verdienmodel aan vast. Tata heeft kooks niet alleen nodig voor de eigen productie. Er zijn alternatieve manieren om staal te produceren. Daarvoor kan sowieso de kooksfabriek dicht. Er wordt gezegd dat sluiting binnen twee jaar realiseerbaar is. Waarom zou men dan een revisie van acht jaar moeten afwachten van een kooksfabriek die al 20 tot 30 jaar geleden gesloten had moeten worden?

De **voorzitter** bedankt de drie insprekers voor hun bijdrage en geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Smaling** (SP) heeft begrepen dat het plan Tata Steel 2020-2050 voor de eerstvolgende commissievergadering in januari 2021 op de agenda staat. Hij vraagt of er wellicht nog een eerder moment is om hierover te hebben. Tussen enerzijds het doorgaan op de huidige voet en anderzijds het sluiten van de fabriek zitten zijns inziens meerdere mogelijkheden (zoals het vervroegd vervangen van oude onderdelen). Zijn dergelijke opties zichtbaar (te maken) in de langetermijnplanning?

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat de informatievoorziening inzake Tata en Harsco een dramatische opsomming is van nog meer bestuurlijk overleg, vervolgonderzoek naar gezondheidsrisico's, beroepszaken van ILT inzake vergunningen, hoger beroepen van Harsco tegen opgelegde dwangsommen, strafrechtelijke vervolging van Tata Steel door Justitie, ingebrekestelling OD vanwege het uitblijven van een besluit etc. Ondertussen doet EenVandaag

eigen onderzoek door gegevens op te vragen bij het Integraal Kankerinstituut Nederland en komt het tot de conclusie dat longkanker rondom staalfabriek Tata soms tot wel 50% vaker voorkomt dan in de rest van het land. Dat is schokkend. Kon de provincie dit onderzoek niet zelf uitvoeren? De overheid luistert naar Tata Steel en niet andersom. De trend in de provincie is dat economie het wint van de gezondheid van mens, dier en milieu. Deze wordt verhuld in lege woorden als "balans zoeken tussen economie, gezondheid en natuur". De bescherming van natuur en gezondheid wordt aan burgers en rechters overgelaten, hetgeen onverantwoord is. Statenlid Kostic verzoekt GS om nog dit jaar de twee navolgende concrete vragen te beantwoorden:

- Welke concrete milieumaatregen zijn nodig om aan de milieueisen te voldoen en de volksgezondheid te beschermen?
- Wat zijn hiervan de kosten?

De Partij voor de Dieren ziet de inspanningen van gedeputeerde Olthof, maar het dossier is een groot drama. Er liggen genoeg feiten op tafel die aantonen dat de gezondheid van mensen en de leefomgeving al decennia ernstig worden aangetast. De PvdD roept GS op om hun beste juristen in te zetten en zich te beroepen op het voorzorgsbeginsel om sneller en meer verandering teweeg te brengen. Voorts roept zij GS op om bij het Rijk aan de bel te trekken.

De heer **Leerink** (PvdA) vindt het een goed idee dat het programma Tata, dat door het college is gepresenteerd, tijdens de volgende commissievergadering behandeld zal worden. Er moet tijd en ruimte zijn om er uitvoerig met elkaar over te spreken. De heer Leerink verzoekt hier derhalve rekening mee te houden bij de opstelling van de agenda.
Hij heeft nog twee vragen.
Het wordt meermaals genoemd, ook in de VTH-brief, dat de bewoners in de omgeving van Tata 51% verhoogde kans op longkanker hebben. PvdA heeft het bewuste onderzoek hiernaar nog niet kunnen traceren. De heer Leerink vraagt of gedeputeerde Olthof hier meer duidelijk over kan geven en of de cijfers kloppen. Hier moet nu scherpte over komen.
De tweede vraag betreft de kooksfabriek. De heer Leerink kan zich voorstellen dat na lezing van het rapport de eerste reactie van veel bewoners (en andere belanghebbenden) zal zijn dat het niet acceptabel is dat de fabriek nog vijftien jaar blijft bestaan. De heer Leerink wil gedeputeerde hier alvast op preparerenn, zodat er in de volgende commissievergadering nader met elkaar over van gedachten kan worden gewisseld. Kortom, het onderwerp krijgt een vervolg.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat de GGD Kennemerland afgelopen juni aangaf dat in Beverwijk longkanker gemiddeld 25% vaker voorkomt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. 17 november jl. bleek echter dat in sommige postcodegebieden het percentage zelfs 50% of hoger ligt. GroenLinks zou gedeputeerde Olthof willen vragen hoeveel van dit soort berichten de bewoners in Wijk aan Zee en Beverwijk nog te verduren moeten krijgen. Wanneer krijgen zij voor de verandering goed nieuws? Wat zijn de eerstvolgende concrete acties en stappen die de gedeputeerde gaat ondernemen?

Mevrouw **Koning** (CDA) wijst erop dat het gezondheidsonderzoek in de IJmond gestart is. Er worden stofmonsters genomen en het geuronderzoek is ook gestart. Die constante aandacht blijft zeker nodig, zeker gelet op het verhoogde risico op kanker. De zoektocht naar maatregelen om de uitstoot te verlagen of af te vangen, moet gewoon gebeuren in het belang van de

omwonenden. Het vinden van de balans bij Tata tussen behoud van werkgelegenheid en het zijn van een goede buur blijft een zeer zware klus.
Over de geurhinder van de kooksfabriek is er door de bewoners een handhavingsverzoek ingediend. Op 5 oktober jl. is de OD NZKG in gebreke gesteld door het uitblijven van een besluit. Op 3 november is een brief gestuurd met de mededeling dat het OM voornemens is om tot strafrechtelijke vervolging van Tata Steel over te gaan. Het CDA wil graag van beide situaties weten wat er precies aan de hand is en wat de gevolgen zijn. Is gedeputeerde voorts op de hoogte van het European Transition Fund? Biedt dit voor Tata kansen op een snellere modernisering?

De heer **Klein** (CU) refereert aan de zorgelijke cijfers over de verhoogde kans op longkanker. Hoe staan deze in relatie tot Tata? Hierop moet actie worden ondernomen en er moet duidelijkheid worden verkregen. Het lijkt de ChristenUnie heel goed om tijdens de eerstvolgende commissievergadering uitgebreid de tijd te nemen om over het Tata-plan te spreken. Daarbij moet ook serieus gekeken worden of de gedane oproep voor het vervroegd en versneld sluiten en vervangen van de kooksfabriek hoger op de agenda kan worden geplaatst.

De heer **Roosendaal** (VVD) is benieuwd wanneer de commissie geïnformeerd wordt over de uitkomsten van de onderzoeken. Het plaatje moet eerst up-to-date zijn alvorens er nieuw beleid kan worden gemaakt. Wanneer kan aan de hand van een integraal plaatje de discussie worden aangegaan en kan zekerheid worden gegeven aan enerzijds de werknemers en bedrijven en anderzijds de bewoners? Welke concrete maatregelen mogen zij verwachten? Hoe worden de effecten gemeten en hoe wordt daarop gehandhaafd?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door de gedeputeerde **Olthof**:
Gedeputeerde Olthof zal een algemene reactie geven. Allereerst komt hij op de behandeling van het programma. Het is uiteindelijk aan de Staten om te bepalen wanneer zij het willen behandelen. Gedeputeerde is graag bereid om daar tijd voor vrij te maken. De vragen die hij krijgt, zijn grotendeels terug te vinden in concrete acties die in het programma genoemd worden. Bijvoorbeeld kooks wordt heel expliciet genoemd. Het betreft dan veelal geuroverlast en de handhaving daarop. Daar waar de wet- en regelgeving onvoldoende is of geen ruimte biedt, gaan GS in gesprek met Economische Zaken en IenW om te kijken of Tata op andere wijze verleid kan worden om bepaalde maatregelen eerder te treffen. Dat proces loopt en staat ook beschreven in het programma. In de tussentijd zal de provincie waar mogelijk strakker gaan handhaven op de afgegeven vergunningen.

Gedeputeerde begrijpt de zorgen van de bewoners. Hij heeft heel veel mensen gesproken en voelt de wanhoop en terechte zorgen. De provincie zal haar uiterste best doen om hetgeen van de overheid mag worden verwacht uit te voeren. Zij zal de vergunningen actueel houden en waar mogelijk aanscherpen. Voorts zal daarop gehandhaafd worden en zal er strak toezicht plaatsvinden. Dat komt voor een groot deel terug in het programma.

Het percentage van 51% meer kans op longkanker (in het centrum van Beverwijk) acht

gedeputeerde Olthof absoluut schokkend. Het betreft een nadere specificatie van het eerdere kankerincidentenonderzoek dat door de GGD IJmond is uitgevoerd. Ook de eerder genoemde 27% was al meer dan voldoende aanleiding om heel nadrukkelijk naar de kooksfabriek, de PAK's, benzeen en dergelijke stoffen te kijken. Binnenkort volgt een inventarisatie van de ZZS (zeer zorgwekkende stoffen), waartoe de PAK's behoren. Bekeken zal worden wat voor aanvullende maatregelen op basis daarvan nodig zijn.

Het strafrechtelijk onderzoek is een zelfstandig besluit van het Openbaar Ministerie op basis van eerdere handhavingsverzoeken en aangiften van de Omgevingsdienst. Wat eruit gaat komen, ligt in handen van het OM. Daar worden GS inhoudelijk niet bij betrokken.
Er ligt een handhavingsverzoek, dat is afgewezen.

In het programma staat dat de provincie de onderzoeken in een overzicht gaat presenteren. De resultaten zullen transparant en op een eenvoudiger manier op de website worden gedeeld.

Wat betreft de pelletfabriek staat in het programma dat GS nog in 2020 met een besluit komen. De Statenleden kunnen dat de komende weken tegemoetzien. Voorts gaat de provincie de vergunningen en de voorschriften langs de meetlat van de wet- en regelgeving houden en kijken waar aanscherping nodig is. Als dat niet mogelijk blijkt, gaan GS in overleg met Tata en met het Rijk over andere maatregelen om Tata te verleiden en soms te dwingen om toch een aantal stappen te zetten.

Gedeputeerde geeft aan, mede richting de heer Dellevoet, dat hij zich de situatie persoonlijk aantrekt. Gedeputeerde Olthof pakt de handschoen graag op om te kijken hoe de provincie ervoor kan zorgen dat de omgeving van de IJmond gezonder wordt en dat het veilig is en blijft voor de kinderen die er wonen en opgroeien? De komende tijd zullen er maatregelen worden genomen, vrijwillig dan wel afgedwongen, om uiteindelijk stappen voorwaarts te kunnen zetten ten behoeve de gezondheid van de omgeving van de IJmond.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) begrijpt dat gedeputeerde zich goed inzet op dit dossier. Er is echter meer nodig. Er wordt wederom gesproken in termen van "we gaan kijken" en "we gaan onderzoeken". Kan gedeputeerde begin volgend jaar een beslismoment prikken en de noodzakelijke milieumaatregelen nemen? Wat is er nodig om te voldoen aan de milieu- en de gezondheidseisen? Wat zijn de kosten daarvan? En hoe kan dit zo snel mogelijk worden aangepakt?
>
> Mevrouw **Gonggrijp** (D66) ziet dat gedeputeerde Olthof zich enorm inzet. Zij schrikt derhalve soms ook van de toon in sommige berichtgeving die aan hem wordt gericht. Het is ook een beetje een cris de coeur om te zorgen dat men vooruitkomt met dit dossier. Er is gezegd dat de Staten tijdens de volgende vergadering echt voldoende ruimte hebben om dit onderwerp goed met elkaar te spreken, zodat de gedeputeerde duidelijk kan maken welke stappen er echt gezet gaan worden. De bewoners moeten het vertrouwen krijgen dat er iets gebeurt en er met elkaar ook echt stappen voorwaarts kunnen worden gezet.

Gedeputeerde **Olthof** heeft duidelijk aangegeven -- dit staat ook in het programma -- dat er in

2020 een besluit wordt genomen over de pelletfabriek. In de VTH-brief en ook in het programma staat dat er een inventarisatie van de ZZS (zeer zorgwekkende stoffen) volgt. Het eerste kwartaal 2021 zal nodig zijn om te kijken wat het betekent voor de maatregelen en de vergunningen. De provincie blijft handhaven op de kooksfabriek. Bekeken wordt welke ruimte er nog meer gecreëerd kan worden om daar grote stappen in te zetten. Ingebruikname van de kooksfabriek tot 2035 vinden GS immers ook lang. Gedeputeerde Olthof zegt toe de Statenleden hierin mee te nemen. Hij kijkt uit naar het moment waarop het programma inhoudelijk met elkaar kan worden besproken.

De **voorzitter** constateert dat er behoefte is aan een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Leerink** (PvdA) geeft aan dat er behoorlijke stappen worden gezet, maar dat de zorgen van de bewoners begrijpelijk zijn. Wat de PvdA betreft, is het niet persoonlijk bedoeld jegens de gedeputeerde. Het is fijn dat er de volgende vergadering over wordt gesproken. De PvdA hoopt echter dat deze zo snel mogelijk kan plaatsvinden. Eind januari is nog heel ver weg, zeker als je je in een situatie zit waarin je je zorgen maakt en graag helderheid wenst.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof begrijpt heel goed dat de emoties hoog oplopen. De Staten zitten er ook voor de bewoners van Wijk aan Zee. Hij hoopt derhalve dat het scherpe debat gevoerd zal worden, met wederzijds respect. Hij hoopt voorts dat er alsdan een aantal concrete maatregelen zijn genomen, wat een ander licht geeft op het programma.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording in tweede termijn en rondt het agendapunt daarmee af.

7. Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid & Milieu)

De heer Smaling (SP) en mevrouw Gonggrijp (D66) hebben een rondvraag aangemeld.

De heer **Smaling** (SP) heeft een vraag ten aanzien van de brief van 8 oktober jl. over het tijdspad Asbestfonds (agendapunt 20.a op de C-agenda), waarover in september met elkaar is gesproken. In de brief worden een aantal stappen en data genoemd die inmiddels gepasseerd zijn. De heer Smaling zou derhalve graag een (al dan niet schriftelijke) update ontvangen.

Gedeputeerde **Olthof** beaamt dat een aantal data in de brief achterhaald is en dat het goed zou zijn geweest als de commissie tussentijds een update had ontvangen. Het conceptrapport van adviesbureau Sira is echter vertraagd. Aan het einde van de week zal een documentrapport aan de staatssecretaris worden gezonden. Zodra dat openbaar is, zullen GS bekijken welke maatregelen de provincie kan treffen.

De heer **Smaling** (SP) vraagt of hij het goed begrijpt dat er sinds de brief nog geen acties zijn ondernomen waarover nu gerapporteerd kan worden.

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat zodra zich een besluitmoment voordoet, de commissie dat van hem verneemt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) geeft aan dat er in de media veelvuldig is gesproken over de financiële positie van Tata. Voorts zijn er veel berichten over een mogelijke overname van Tata door het Zweedse SSAB. Is de gedeputeerde op de hoogte van of op enigerlei wijze betrokken bij deze overleggen?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat hij de commissie hierover inhoudelijk nog niets kan meedelen. Mocht dat wel het geval zijn geweest, dan zou het waarschijnlijk onder de geheimhoudingsplicht vallen. GS zijn derhalve niet bij de gesprekken of anderszins betrokken.

8. B-agenda Recreatie

8.a Recreatie: Voorstel organiseren Expertmeeting Recreatieschappen (B-agenda NLG 23-11-2020)

De commissie NLG heeft al enige tijd geleden ingestemd met het organiseren van een Expertmeeting Recreatieschappen. De SP-fractie heeft hiertoe een voorstel aangeleverd met daarin het doel van de meeting en een suggestie voor uit te nodigen experts. De commissieleden NLG wordt verzocht met elkaar in gesprek te gaan over hoe deze specifieke Expertmeeting Recreatieschappen vorm moet krijgen en een voorstel te doen voor uit te nodigen experts. Het wordt wenselijk geacht dat de commissieleden daarbij ook kort aandacht besteden aan de rol die GS hierin kunnen hebben.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng.

Eerste termijn

De heer **Smaling** (SP) merkt op dat het onderwerp reeds lange tijd geleden door zijn partijgenoot mevrouw Alberts is aangekaart teneinde wat nader te kijken naar het algemeen functioneren van de recreatieschappen. Waarover gaan zij? Kunnen ze hun taken volbrengen binnen de budgetten die ze hebben? Zijn er prikkels op grond waarvan de begroting moet worden uitgebreid met andere middelen? De aanvankelijke term "bestuurlijke spaghetti" heeft een negatieve bijklank. De SP zou het derhalve wat algemener willen formuleren en willen spreken van "het functioneren van de recreatieschappen in de provincie". Zij nodigt de andere fracties uit om suggesties te doen voor mogelijke experts die een waardevolle inbreng zouden kunnen leveren.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) is het met de heer Smaling eens dat de aanvankelijke term "bestuurlijke spaghetti" wat negatief klinkt. D66 vindt het echter van belang dat ook gesproken wordt over de heldere scheiding van de taken en rollen van de verschillende partijen. De uiteindelijke governancestructuur moet in staat zijn om in te spelen op de maatschappelijke veranderingen waarmee de recreatieschappen te maken hebben.
De recreatieschappen hebben vanzelfsprekend een belangrijke rol wat betreft natuur en recreatie, maar ook het onderwerp economie, en in het bijzonder het innovatief ondernemerschap, zou

onderdeel van de beraadslagingen moeten zijn. Daarbij moet vooral ingezet worden op het optimaliseren van de bezoekersbeleving (door innovatief ondernemerschap).
Een ander punt dat D66 van belang acht, is het verzamelen en in kaart brengen van de juiste data. Welke mensen nemen waar in de recreatieschappen ruimte in beslag? Hoe wordt omgegaan met de druk die ontstaat als gevolg van het regionaal toerisme, het aantal inwoners, de toename van vrijetijd en mobiliteit, alsmede de coronacrisis? Hoe zorgt de provincie voor meer toezicht?
D66 acht het belangrijk dat de expertmeeting aansluit bij de kaders van de Recreatievisie. De kwaliteit van het water zou ook een rol moeten krijgen.
Als mogelijk uit te nodigen sprekers noemt D66 landschapsarchitect Caroline Bos van UNStudio of Matthijs ten Berge van Groundforce Studio.
GS moeten nauw betrokken worden bij de expertmeeting, opdat hun wellicht ook een opdracht kan worden meegegeven.

De heer **Roosendaal** (VVD) dankt de SP voor haar voorzet. In aanvulling op de bijdrage van D66 ziet de VVD graag aandacht voor de kerntaak recreatie. Daartoe zijn de recreatieschappen per slot van rekening opgericht. Vooralsnog ziet de VVD daar weinig van terug in de verstrekte expertlijst. De heer Roosendaal zou het voorstel willen doen om ook mensen van andere recreatieschappen uit te nodigen om na te gaan hoe het in andere delen van Nederland geregeld is. Alsdan kan ook de recreatie-optimalisatiecapaciteit van die recreatieschappen nader beoordeeld worden. Hoe groot is de vraag c.q. behoefte naar recreatie? Is er voldoende recreatie? Zit daar al dan niet spanning op?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat expertmeetings veelal kunnen bijdragen aan de verheldering van problemen. Zij kan zich derhalve vinden in het initiatief. De SP stelt uitstekende experts voor. De PvdA heeft daar vooralsnog geen aanvullingen op. GS zouden zeker betrokken moeten worden. Vanuit de bestuurlijke kant mag er volgens de PvdA wel wat doortastender ingegrepen worden. Er wordt al heel lang gesproken over de recreatieschappen en over de struggles en problemen die zij tegemoet treden. Het hangt samen met bestuurlijke doortastendheid en het (on)vermogen om daar nu eens goed op in te grijpen of samen tot een goede oplossing te komen. Kortom, de PvdA ziet uit naar de expertmeeting en hoort graag of zij daarin iets kan betekenen.

Mevrouw **Dekker** (CDA) dankt de SP en de Partij voor de Dieren voor het verrichte voorwerk. Het is goed dat de gewenste expertmeeting na vele agendaverschuivingen alsnog georganiseerd kan worden. Net als D66 geeft het CDA de voorkeur aan de algemene formulering in plaats van de oorspronkelijke term "spaghetti". De lijst met suggesties voor experts bevat enkele dikgedrukte namen. Zou de SP dit kunnen toelichten? Ook het CDA pleit voor meer balans in de samenstelling van de lijst. De suggestie van de VVD over de verschillende invalshoeken acht mevrouw Dekker interessant. Net als D66 pleit ook het CDA voor een benadering vanuit economisch perspectief. En tot slot meent het CDA dat GS betrokken moeten worden.

Mevrouw **Er** (GL) vindt de expertmeeting een prima initiatief. Haar fractie kan zich vinden in de lijst met namen die door de SP zijn aangedragen. GroenLinks heeft er thans geen toevoegingen op. Het lijkt de fractie handig als GS goed betrokken worden. Indien er goede ideeën uit de expertmeeting voortkomen, kunnen die gelijk worden doorgezet.

De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft gedeputeerde Zaal (D66) het woord voor een korte reactie.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal meent dat het heel goed is om een Expertmeeting Recreatieschappen te organiseren. Mevrouw Jellema wees op het belang van bestuurlijke doortastendheid op dit onderwerp. In het coalitieakkoord staat dat er gewerkt wordt aan de governance van de recreatieschappen. GS zijn daarmee in een vergevorderd stadium. Er is een extern rapport hierover opgesteld, dat besproken wordt in de DB's. Gedeputeerde Zaal wil de commissie hier graag een keer over bijpraten. De commissie zal zelf moeten beslissen of dit dient te geschieden in de Expertmeeting, in een regulier BOT-overleg of in een technische briefing.
Gedeputeerde Zaal beluistert dat een deel van de partijen dieper wil ingaan op inhoudelijke thema's als het economisch perspectief en de verhouding tussen natuur en recreatie. Een ander deel wenst juist in te gaan op de governance. Gedeputeerde adviseert de commissieleden om vooraf te kiezen wat zij willen bespreken en de verschillende onderwerpen in ieder geval goed te scheiden om te voorkomen dat zaken door elkaar gaan lopen.
Wat de governance betreft, zou gedeputeerde de commissie willen adviseren om een spreker uit te nodigen die verstand heeft van de gemeenschappelijke regelingen.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedoelde niet zozeer dat er aan de zijde van GS weinig doortastendheid zit. Zij wijst vooral op de vele spelers in het veld en de vele gemeenten die betrokken zijn. Wellicht zou iemand de voorzittershamer in handen moeten nemen en er eens een stevige klap op moeten geven, waardoor er stappen kunnen worden gezet.

Gedeputeerde **Zaal** beschouwt de opmerking van mevrouw Jellema als een ondersteuning en kan zich vinden in haar redenering. De provincie zit in vijf recreatieschappen. Alvorens verandering wordt bereikt, gaat het over heel veel tafels. Het college is daar nu mee bezig. Gedeputeerde kan zich voorstellen dat het nuttig is om eens elders in het land te kijken hoe de zaken geregeld zijn. Zij adviseert echter nogmaals om ofwel op de inhoud ofwel op de governance in te gaan, dan wel een duidelijke scheiding in de bijeenkomst aan te brengen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in eerste termijn en constateert dat er behoefte is aan een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Smaling** (SP) is blij met de input van de verschillende fracties. De SP neemt de suggesties mee. De heer Smaling is het met gedeputeerde Zaal eens dat de inhoud en de governance als twee separate lijnen moeten worden gezien. Hij stelt voor om met de griffie te overleggen over de wijze waarop de comments in een tweede versie kunnen worden meegenomen en hoe er een goede balans kan worden aangebracht in de sprekerslijst. De vetgedrukte namen zijn overigens de personen die het dichtst bij de onderwerpen staan, maar daar zal nog nader naar gekeken worden. De hoop is dat de expertmeeting op korte termijn kan worden ingepland.

De **voorzitter** concludeert dat de heer Smaling (SP) contact opneemt met de griffie.

De heer **Roosendaal** (VVD) vindt het een goede suggestie om de onderwerpen uit elkaar te halen. De oorspronkelijke aanleiding voor de expertmeeting was met name het functioneren van de

recreatieschappen (governance en "bestuurlijke spaghetti"). Anderzijds gaat het over de inhoud. De heer Roosendaal wil hierin het advies van gedeputeerde Zaal volgen. Eerst moet duidelijk zijn wie nu precies bepaalt wat er gebeurt. In een eventuele tweede bijeenkomst (bijv. BOT-sessie) kan vervolgens besproken worden waar de prioriteiten van de recreatieschappen moeten liggen. Daarin bespeurt de heer Roosendaal enkele grote verschillen. De SP lijkt de focus vooral op "natuur boven alles" te leggen, terwijl de VVD meent dat recreatie het primaire doel van de recreatieschappen is.

De **voorzitter** concludeert dat de bal bij de SP en griffie ligt. De griffie zal zo spoedig mogelijk per mail een datumvoorstel doen voor de Expertmeeting Recreatieschappen.

Schorsing van 14:53 uur tot 15.02 uur

9. B-agenda Natuur, Bodemdaling

9.a Natuur: Startnotitie integraal gebiedsprogramma Laag Holland (B-agenda NLG 23-11-2020)
9.b Bodemdaling: Verzoek SP brief van C-naar B-agenda Advies Rli Stop bodemdaling in veenweidegebieden: het Groene Hart als voorbeeld (B-agenda NLG 19-10-2020)

Zoals overeengekomen zullen de agendapunten 9.a en 9.b. gevoegd behandeld worden.
Er hebben zich een aantal sprekers aangemeld voor dit agendapunt.
De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de heer Smaling (SP), die voor agendering van agendapunt 9.b. heeft gezorgd.

De heer **Smaling** (SP) complimenteert gedeputeerde Rommel met het programma Laag Holland en met wat zij voor ogen heeft. Het meest prangende wat hij wil bespreken is het verschil tussen de plannen van de gedeputeerde en wat de Raad voor leefomgeving en infrastructuur (Rli) adviseert. De Rli is wat urgenter in zijn schrijfstijl. In het adviesrapport wordt echt gesproken van een omslag: "*Om bodemdaling tegen te gaan, is een omslag nodig in het waterbeheer van veenweidegebieden.*" Voorts adviseert de Rli om 50% bodemdalingsreductie verplicht te stellen voor 2030. De Rli richt zich weliswaar meer tot het Rijk dan tot de provincie, maar onderschrijft gedeputeerde Rommel de inhoud van het rapport en wenst zij het geadviseerde tempo in haar planning aan te houden?
De heer Smaling vraagt zich af of er ook bewonersgroepen en experts op het gebied van bodemdaling in de groep zouden moeten zitten.
Voorts wordt gesproken over primair particulier initiatief omdat anders sprake zou zijn van staatssteun. Hoe ziet de gedeputeerde dit? De regionale energiestrategieën worden kort genoemd. Worden deze ook meegenomen in dit programma Laag Holland?
Tot slot wil de heer Smaling ervoor waken dat de provincie in alles win-winsituaties ziet. Er zijn ook duidelijke verliezers in dezen. Er moet dan goed gekeken worden hoe met de verliezers wordt omgegaan, bijvoorbeeld door hen schadeloos te stellen of hun nieuwe rollen of functies te geven in een nieuw toekomstbestendig gebied.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat zijn fractie over het algemeen tevreden is met de startnotitie, waarin de verbondenheid van alle belanghebbenden van het gebied goed gewaarborgd wordt. Deze verbondenheid is cruciaal voor het vinden van een structurele oplossing voor de voorliggende uitdagingen. De VVD is benieuwd naar het uiteindelijke gebiedsprogramma. Hoewel

er grote uitdagingen voorliggen en er soms nog moeilijke discussies zullen volgen, is het van vitaal belang om het met alle belanghebbenden in gezamenlijkheid op te pakken. De VVD gelooft in een regionale aanpak omdat deze uitdagingen alle facetten van het leven in Laag Holland raken. Een top-downbenadering is niet gepast en ontneemt bovendien lokaal eigenaarschap en commitment voor de inzet om Laag Holland vitaal te houden.
Onder verwijzing naar het rapport van Cees Veerman van vorig jaar roept de VVD de collega's op om de dynamiek in het gebied vooral niet te verstoren. Vanuit de politiek moeten niet allerlei kreten gebezigd worden die juist het lokaal initiatief en draagvlak ondergraven. De VVD zal het gebiedsprogramma ook beoordelen op het realisme in het tijdspad voor de te behalen doelen. Zij rekent erop dat de bestaande consensus vanuit de startnotitie wordt voortgezet.
Naar aanleiding van de beantwoording van de technische vragen heeft de VVD nog een aantal vervolgvragen:

- Wanneer wordt de regionale Veenweidevisie in de commissie besproken, die in 2021 wordt opgesteld? Hoe loopt het proces voor de totstandkoming?
- Hoe en met wie gaat het college van GS de definitie voor "natuurinclusieve landbouw" vaststellen? Worden daar bijvoorbeeld ook vertegenwoordigers uit de agrarische sector zelf bij betrokken?
- In welke mate zit er overlap tussen de kostenraming van 200 miljoen en de NNN-realisatiestrategie? De NNN bevat immers een belangrijke kostencomponent.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) meent dat de startnotitie een goede opzet is voor het te realiseren gebiedsprogramma Laag Holland. Tijdens de technische briefing van heden is een helder beeld verkregen van de inspanningen inzake het plan Laag Holland, met een bottom-upbenadering. De organisaties die in de regiegroep vertegenwoordigd zijn, hebben echter niet altijd meer het vertrouwen van de agrariërs. Een aantal jonge boeren heeft begin dit jaar een eigen vereniging opgericht: de Vereniging Behoud Boeren Waterland e.o. Zij wordt gevraagd in de regiegroep deel te nemen, wat een heel goed bericht is. De CU is blij dat er voor hen ruimte is om mee te denken over de te realiseren plannen. Daarbij rijst direct de vraag of er niet meer mogelijk is om andere verenigde agrariërs te laten deelnemen aan de regiegroep. Kan gedeputeerde de commissie op de hoogte houden van de vorderingen van het te realiseren plan. Wil zij het ook laten weten als de gesprekken met de agrariërs, die veelal ook grondeigenaar zijn, vastlopen?

De heer **Cardol** (GL) meent dat het startdocument voor het gebiedsproces Laag Holland veel goede elementen bevat. GroenLinks blijft hameren op het stellen van heldere doelen en kaders vanuit de politiek. Een polder heeft immers dijken nodig. De doelen die in het programma staan zouden veel concreter kunnen. Dat geldt zeker ten aanzien van de bodemdaling. De heer Cardol citeert enkele passages uit het Rli-rapport: "*doorgaan met deze neergaande spiraal is geen begaanbaar pad*" en "*als snel met de aanpak wordt begonnen, zal de economische schade voor ondernemers in het gebied kleiner zijn en zullen maatschappelijke kosten lager uitvallen*" en "*effectieve sturing op het remmen van bodemdaling vereist duidelijke doelstellingen*". De Rli adviseert een streefdoel van 70% bodemdalingsreductie in 2050 en een tussendoel van 50% bodemdalingsreductie in 2030 vast te leggen. Uiteraard verschilt het per gebied, maar het geeft wel een kader aan. De heer Cardol ontvangt graag een reactie.

Welke concrete doelen stelt het college voor de stikstofdaling in Laag Holland?

Op pagina 5 staat dat voor innovaties in de landbouw er grenzen zijn aan de beschikbare overheidsmiddelen, wat vanzelfsprekend klopt. Maar een nationaal programma met publieke en private financiering is volgens GroenLinks echt noodzakelijk voor de transitie van de landbouw, ook in Laag Holland. Vorige week heeft het ministerie van LNV een eerste programma gepresenteerd voor ondersteuning van de boeren op weg naar kringlooplandbouw. De heer Cardol adviseert daar gebruik van te maken.
Bij het paragraafje "betrekken bij" hoort volgens GL ook het versterken van de relatie tussen producenten en consumenten. Kan deze helderder verwoord worden in het programma?

De slotconclusie luidt dat GroenLinks het programma zeker steunt, maar dat zij graag wat meer scherpte op de doelen en een bredere blik bij de financiering ziet. De heer Cardol hoort hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Mevrouw **Kapitein** (D66) geeft aan dat haar fractie blij is dat de startnotitie er nu ligt. Er zijn veel belangrijke opgaven in het gebied die in samenhang en integraal moeten worden aangepakt. In de technische briefing kwam aan bod dat er goede projecten en goede experimenten gaande zijn, vooral voor de bodemdaling. Het belangrijkste punt voor D66 is het eigenaarschap. Gelet op de vele partijen de vele verschillende opgaven is het belangrijk dat er gestuurd wordt op het behalen van doelen en de bijbehorende resultaten. Ziet de gedeputeerde dit ook zo? Er is regie vanuit de provincie nodig, niet alleen wat betreft de bodemdaling maar ook wat betreft alle andere opgaven, zoals NNN, stikstof e.d.
Er zijn ook doelen op het gebied van recreatie. In de regiegroep zitten thans echter geen leden vanuit de recreatiehoek. Worden zij nog toegevoegd?
Mevrouw Kapitein dankt de SP voor het agenderen van de bodemdaling. Of de aanpak van bodemdaling afdoende en tijdig genoeg is, is ook voor de D66 een vraag. Op dit moment heeft de fractie echter veel vertrouwen in de aanpak van GS. Zij ziet de constructieve reactie op de vragen over peilafwijkingen. Het waterpeil is immers een belangrijk thema bij bodemdaling. Op dit moment is het zo geregeld dat het peil de functie volgt. D66 meent dat dit verkeerd om geredeneerd is. De functie zou het peil moeten volgen. De impact hiervan is echt te groot. Het is derhalve belangrijk dat GS het zorgvuldig aanpakken met veel partijen, onder andere middels het Integraal Waterakkoord. Het gewenste peil moet bewaakt worden, want anders daalt de bodem nog harder. D66 had hier zorgen over en heeft om die reden samen met GroenLinks en de SP vragen gesteld. De fractie is positief over de antwoorden, met name over het feit dat het onderwerp nu onderdeel is van de bestuurlijke agenda van GS en dat GS de zorg van D66 delen. Er is veel werk aan de winkel, met het Integraal Waterakkoord, de gebiedsgerichte aanpak, de gesprekken met de drie Noord-Hollandse waterbeheerders en de regionale netwerken. Al deze trajecten moeten leiden tot goede oplossingen en tot perspectief voor een brede groep van betrokkenen.
D66 heeft nog enkele vragen aan het college:

- Waarin is de aanbeveling van de Rli om te komen tot een aanpak van regionale uitvoeringstafels anders dan de gebiedsgerichte aanpak, die de provincie Noord-Holland nu al hanteert? Komen die overeen of zitten er toch verschillen in?
- Wat zou de 50%-reductiedoelstelling voor 2030 voor de provincie betekenen als deze door het Rijk wordt overgenomen? Hoe gaat gedeputeerde deze doelstelling dan concretiseren qua sturing en monitoring, ook als er geen draagvlak voor is?

- Kan gedeputeerde een nadere toelichting geven over de peilbesluiten, met name over het proces? Wanneer en hoe vaak worden die besluiten genomen?

De heer **Leerink** (PvdA) is verheugd over de startnotitie. Verschillende opgaven worden aan elkaar gekoppeld. Er worden al iets concretere doelen gesteld, hoewel die zelden verdergaan dan de reeds bestaande landelijke afspraken. Als het aan de PvdA ligt, zou de provincie bij het stellen van de doelen (bijvoorbeeld wat betreft stikstof en bodemdaling) ook weleens voor de koppositie mogen kiezen in plaats van zich te conformeren aan de grootste gemene deler. Wat dat betreft sluit de PvdA zich aan bij de vragen hierover van de SP. Naast een aantal heldere doelen wordt er nog wel heel veel gestreefd, in kaart gebracht en draagvlak gezocht. Wat dat betreft is de PvdA het zeer eens met de constatering dat de opgaven in het uiteindelijke gebiedsprogramma zo smart mogelijk dienen te worden geformuleerd en dat er moet worden gemonitord op inspanning en effectiviteit.
De PvdA begrijpt dat er veel betrokkenen zijn, maar de grootte van regiegroep is zijns inziens echt gigantisch. De ambitie is om meer gebiedsgericht te gaan werken. De PvdA voorziet derhalve een heel vergadercircus als er in alle gevallen met een dergelijk grote regiegroep wordt gewerkt. Hoe effectief is dat?

> De heer **De Wit** (VVD) refereert aan de discussie over de extra ambities die Noord-Holland al dan niet ten opzichte van het rijksbeleid zou moeten hebben. Blijft de heer Leerink wel het eigen coalitieakkoord omarmen waarin staat er geen kop op het landelijk beleid moet komen?

De heer **Leerink** (PvdA) antwoordt dat hij zich vanzelfsprekend aan het coalitieakkoord wil houden. Hij vindt het echter raar om te doen alsof de provincie geen deel zou uitmaken van het landelijk beleid. Zij zit aan alle IPO-tafels en participeert in al die overleggen. Wat is dan de provinciale inzet? Als dat landelijk beleid er op enig moment is, dan zal de provincie zich daaraan conformeren. Het landelijk beleid ontstaat echter ook aan grote poldertafels, waar de provincie Noord-Holland aanzit. De heer Leerlink zou het dan wel prettig vinden als de provincie daar ambitieuze doelstellingen heeft en zij af en toe vooroploopt in plaats van meehobbelt.
Over het algemeen genomen is de PvdA positief en heel benieuwd hoe het uiteindelijke plan eruit gaat zien. Het is aan GS om ervoor te zorgen dat er een doelgerichte en efficiënte organisatie wordt opgezet. Het is aan PS om het kritisch te blijven volgen.

Mevrouw **Koning** (CDA) geeft aan dat het CDA al eerder gevraagd heeft om een presentatie van feitenrelaas van het HHNK over Laag Holland. Zouden GS en de griffie dit willen arrangeren? Het is immers wel vreemd dat GS en PS spreken over een gebiedsprogramma alvorens het feitenrelaas bij PS bekend is.
Voorts wil het CDA GS vragen om PS schriftelijk te informeren over de voortgang van de lisdoddeteelt en de afzetmogelijkheden. In het stuk wordt voorgesteld om voor de oplevering van het gebiedsprogramma te werken aan een kort en kracht programma dat binnen een jaar gereed is. Het plan loopt echter al achter. We zijn de genoemde startperiode zomer 2020 namelijk al voorbij. Het CDA vraagt zich af of het voor zo'n complex en veelomvattend programma wel wenselijk is om te focussen op snelle oplevering. Het CDA is voorstander van een zorgvuldig en kwalitatief goed proces. Als het programma en het proces niet zorgvuldig zijn opgesteld, kunnen de negatieve gevolgen namelijk heel groot zijn. Mevrouw Koning pleit derhalve voor

zorgvuldigheid en het goed in beeld hebben van de effecten. Kan gedeputeerde dat verankeren in de startnotitie?
Het CDA wil ook benadrukken dat het behoud van verdienmodellen en economische toekomst voor bedrijven in het gebied gewaarborgd moet worden. Nederland kan het zich niet veroorloven om achteloos om te gaan met de economie. Bedrijvigheid en werkgelegenheid in het buitengebied zijn naast andere doelen, zoals behoud van biodiversiteit, recreatieve mogelijkheden en natuur heel belangrijk voor de leefbaarheid in het buitengebied. Kan gedeputeerde er zorg voor dragen dat dat goed wordt verankerd in de plannen?
Naar aanleiding van de eerdere presentatie heeft het CDA nog wat zorgen over de verzilting. Wordt ervoor gezorgd dat er geen gevaar is voor het vasthouden van zoet water in de omgeving. Het CDA wil absoluut dat wordt vastgehouden aan "peil volgt functie". Als er ergens een peilverandering nodig is, dan moet daar eerst de functie op worden aangepast.
Het rapport van de Rli is toegespitst op het Groene Hart. Het kan gebruikt worden als achtergrondinformatie om meer kennis te vergaren over de materie, maar het kan niet overal een-op-een vertaald worden. De situatie is immers per veenweidegebied verschillend.

Statenlid **Kostic** (PvdD) erkent dat een integrale aanpak fijn is. De PvdA geeft echter drie punten mee:

- Buizen en pompen remmen in het beste geval bodemdaling, terwijl volgens de Omgevingsvisie ook gedacht moet worden aan stoppen of omkeren. De boeren worden wederom in de waan gelaten dat alles technisch opgelost kan worden. Statenlid Kostic roept GS op niet dezelfde fouten als met stikstof te maken en te zorgen dat vooral bronmaatregelen worden genomen. Help de boeren met de transitie.

- Alle belanghebbenden moeten worden meegenomen. Dat geldt dus ook voor de belangen van de dieren. Het is derhalve goed om in de beantwoording van de vragen van de PvdD te lezen dat dierenwelzijn kan worden meegenomen. De PvdD ziet het dus graag terug in het beleid. Zij raadt aan de dierenbeschermingsorganisaties erbij te betrekken.

- Het is goed te horen dat het Boerderijeducatieprogramma kritisch wordt bekeken en dat provincie inzet op objectieve, volledige informatie. Ook de schaduwzijde van de veehouderij moet dus worden getoond. Alleen zo kunnen duurzame en diervriendelijke boeren worden beloond en kunnen de burgers goede keuzes maken.

De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn. De heer Smaling (SP) heeft nog een interruptie voor mevrouw Kapitein (D66), maar als gevolg van een technische storing zal deze in tweede termijn plaatsvinden. De voorzitter geeft nu eerst het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel is blij dat de presentatie door iedereen goed ontvangen is.
Gedeputeerde ziet geen heil in het verplicht stellen van de bodemdalingsreductie. De gestelde doelen -- de CO_2-reductie 95% in 2050 -- staan in het klimaatakkoord. Gedeputeerde meent dat er niet nog extra doelen gesteld moeten worden.
Gedeputeerde vindt het belangrijk dat met het Rli-advies het Rijk zich medeverantwoordelijk gaat

stellen, dat het financiering beschikbaar gaat stellen, dat het samen met de provincies, gemeenten en waterschappen en de agrarische sector de landelijke regie vormt. Gedeputeerde Rommel zit in de kopgroep Veenweiden. Er is 18 miljoen aan impulsgelden ontvangen. Er wordt volop gewerkt aan de gebiedsgerichte uitvoering.
In de financiering zoals genoemd in het Rli-rapport, staat een aantal heel belangrijke punten, zoals de carbon credits als extra instrumentarium. Omschakelingspremies zijn echt wel interessant. Gedeputeerde wil ook extra kijken naar de agrarische verdienmodellen met het Innovatieprogramma Veen. Voorts zal teruggekomen worden op de natte teelt (lisdodde en Azolla). Het CDA vroeg of GS bereid zijn om schriftelijk aan te geven wat de stand van zaken is. Gedeputeerde Rommel antwoordt daarop bevestigend.

Bij de financiering is het heel belangrijk om ook naar andere spelers dan alleen de overheid te kijken. Bijvoorbeeld ook de banken zullen zich moeten realiseren dat de veenweiden een eindig bestaan hebben. Gedeputeerde gaat hierover binnenkort met hen in gesprek om te informeren hoe zij hierin staan.

De heer Cardol (GL) gaf aan dat de financiering primair particulier en dus geen staatssteun moet zijn. Gedeputeerde meent dat er andere mogelijkheden om die staatssteun te ontwijken. Belangrijke factoren zijn de kennis die wordt opgedaan, de onderzoeken die worden verricht, de monitoring en de voorlichting. De RES'en worden hierin meegenomen. Er wordt aangegeven dat er niet alleen maar verliezers moeten zijn. Gedeputeerde ziet bij de landbouwtransitie juist geen verliezers, want het is de bedoeling dat de provincie meehelpt met het vinden het goede verdienmodel.

Meerdere partijen gaven aan nieuwsgierig te zijn naar het gebiedsprogramma. Gedeputeerde is dat zelf ook. Met de startnotitie wordt een opdracht geformuleerd voor een extern bureau. Er zal een offerteverzoek worden uitgeschreven. Er is afgesproken dat de regiegroep moet instemmen met de beste offerte. Vereniging Behoud Boeren Waterland e.o. is gevraagd deel te nemen aan de regiegroep, zodat deze kan meepraten over de offerte. Ook LTO en de Agrarische Natuurvereniging zijn betrokken.

Verschillende partijen hebben aangegeven dat een top-downbenadering niet wenselijk is. Gedeputeerde geeft aan dat dat ook zeker niet de bedoeling is. Het rapport van Cees Veerman heeft juist uitgewezen dat het bottom-up gebeurt. In de regiegroep zijn diverse partijen aanwezig. Daarin zijn ook de recreatieschappen vertegenwoordigd. Het is een heel breed gremium. Er is geen blauwdruk. Er wordt straks een uitvoeringsprogramma opgesteld dat zich blijf ontwikkelen. Men is lerende bezig in het proces.

Op een aantal technische vragen van de VVD antwoordt gedeputeerde als volgt:

- De visie op de veenweiden wordt tegen de zomer verwacht.
- De definitie van natuurinclusieve landbouw volgt in de Voedselvisie.
- De 200 miljoen heeft betrekking op de totale opgave, dus inclusief het NNN.

Voorts werd de vraag gesteld hoe het staat met de stikstofdaling in Laag Holland. Dat betreft een gebiedsgerichte aanpak. Volgend jaar in de uitvoering kan daar meer over worden gezegd. De

producenten en consumenten worden zeker meegenomen, te weten via de Voedselvisie.
Er werden meerdere vragen gesteld over het waterpeil, dat heel belangrijk is. In de regiegroep is er over het feitenrelaas gesproken. Het CDA vroeg wanneer de commissie hierover een presentatie kan krijgen. Gedeputeerde geeft aan dat het thans in concept is. In de regiegroep volgt nog een themaberaad. Zodra het definitief is, zal het aan de Statenleden worden gestuurd en volgt er een presentatie. Dat is de juiste volgorde.
Het CDA vroeg hoe het zit met de verschillende opgaven. Alle opgaven worden integraal opgepakt. Economie hoort daarbij, maar er spelen nog meer opgaven. Het CDA vroeg ook naar het waterpeil. Het "peil volgt functie" staat hier onder druk. Vandaar dat nu in overleg met alles en iedereen wordt onderzocht hoe de transitie in het gebied anders kan worden uitgevoerd.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt nog even ter bevestiging of dierenwelzijn als een bouwsteen wordt opgenomen in het integrale gebiedsprogramma aan de hand van de Voedselvisie. Dan sluit het ook aan bij het Rijk.
> Hoe staat gedeputeerde tegenover technologische oplossingen, zoals de buizen en pompen die worden ingezet? Is gedeputeerde niet bang dat vooral daarop zal worden ingezet en dat de provincie het uiteindelijk niet gaat redden en dat precies hetzelfde probleem als met de stikstof ontstaat?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) bevestigt dat dierenwelzijn wordt meegenomen, maar geeft aan dat het geen instrumentarium is.
De drainage is een kortetermijnoplossing, maar op lange termijn zullen ook andere mogelijkheden moeten worden uitgeput. Om die reden worden meerdere onderzoeken uitgevoerd.

> De heer **Smaling** (SP) vraagt of gedeputeerde het tempo dat de Rli suggereert naast zich neerlegt.
> De tweede vraag over een verdienmodel landbouw kon hij niet helemaal volgen. Hoeveel boerenbedrijven zijn er in Laag Holland gevestigd? Deze bedrijven komen onder druk te staan als de veengebieden natter worden. De heer Smaling ziet dan niet gelijk een verdienmodel.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de Rli een bodemdalingreductie voorstelt, naast wat reeds is afgesproken. Doelen op doelen stellen biedt haars inziens geen meerwaarde. Er is reeds als doel gesteld om in 2050 95% reductie te halen. Voor zover nu globaal overzien kan worden, loopt het gelijk op met de doelstelling voor 2050. Die wijkt niet af van de klimaatdoelen.
In Laag Holland zijn enkele honderden bedrijven gevestigd. De provincie is met hen in gesprek om te kijken hoe de verdienmodellen worden toegepast. Gedeputeerde kan geen eenduidig antwoord hierop geven, want het betreft maatwerk dat samen met de andere bedrijven en particulieren aldaar moet worden opgelost. Er is geen integrale oplossing.

> Mevrouw **Kapitein** (D66) vraagt hoe de gedeputeerde de regierol van de provincie ziet om de doelen te behalen. Zij snapt dat draagvlak van onderop ongelooflijk belangrijk is. Het moet echter niet leiden tot vertraging en stilstand. Hoe ziet gedeputeerde die regierol? Wanneer grijpt zij in? Neemt de provincie eigenaarschap?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat het met de hele regiegroep is opgepakt en dat de provincie de voorzittersrol bekleedt.

> Mevrouw **Kaptein** (D66) geeft aan dat de discussie vervolgd zal worden.
> Zij wijst er vervolgens op dat de Rli spreekt over "regionale uitvoeringstafels". Is dat een-op-een hetzelfde als de gebiedsgerichte aanpak?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het twee verschillende de regionale gebiedstafels bedoeld zijn om het Rijk te laten weten hoe de provincie vordert. De regiegroep doet wat er moet gebeuren. Het zijn derhalve twee verschillende gremia.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording in eerste termijn en gaat over naar de tweede termijn.

De heer **Cardol** (GL) geeft gedeputeerde aan dat er zijns inziens geen sprake is van een stapeling van doelen. Middels de bodemdaling en de aanpak van het veenweidegebied zal de CO_2-reductie worden gerealiseerd. Hij meent echter dat er ook andere zaken spelen bij de bodemdaling, zoals de verzakking van huizen en wegen.

Ten tweede is de heer Cardol heel blij dat de gedeputeerde ook in gesprek gaat met de banken. Voor de transitie van de landbouw, die een integraal onderdeel vormt, is dat heel belangrijk. Gedeputeerde verwijst voor andere onderdelen naar De Voedselvisie. In het beleid wordt getracht een aantal terreinen uit elkaar te houden. Tegelijkertijd grijpen Voedselvisie het programma Laag Holland natuurlijk ook in elkaar. Wat dat betreft lijkt het de heer Cardol heel goed om zaken die in de Voedselvisie behandeld worden wel degelijk een plek te geven in onderhavig programma.

Wat betreft de discussie over "peil volgt functie", is het principiële vraagstuk dat je ofwel zegt dat de huidige functie bepalend is voor het peilbesluit of dat je zegt dat het peil op een aantal punten omhoog moet, wat betekent dat een aantal functies gaat veranderen. De heer Cardol is het volstrekt eens met het CDA dat vervolgens gekeken moet worden naar wat dat betekent voor de mensen en naar de verdienmodellen van veelal de boeren, wie het met name betreft. Hij acht het echter wezenlijk om het principe te wijzigen.

Gedeputeerde Rommel gaf aan dat de relatie tussen producenten en consumenten wordt meegenomen in de Voedselvisie. De heer Cardol vindt dat juist in een programma als Laag Holland het van wezenlijk belang is dat ook de opgave wordt meegenomen om op een andere manier vorm te geven aan de relatie tussen consumenten en producenten. Veel huidige problemen in de landbouw, zeker wat betreft imago e.d., hangen hier immers mee samen. Het is derhalve belangrijk om die relatie een duidelijkere invulling te geven.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) complimenteert GroenLinks met deze bijdrage. Is de heer Cardol het echter met de PvdD eens dat ook het dierenwelzijn moet worden meegenomen in de relatie tussen producenten en consumenten, en dat het in die relatie ook heel belangrijk is om volledig transparant te zijn over de impact die de productie op de landbouw heeft, zodat de consumenten weten wat ze precies kopen?

De heer **Cardol** (GL) antwoordt dat hij het daar volstrekt mee eens. Hij meent dat er niet langer gesproken kan worden over de transitie van de landbouw zonder daarbij ook over dierenwelzijn te spreken. De heer Cardol meent dus ook dat in het programma eisen mogen worden gesteld aan de wijze waarop de voorlichting verloopt en wat daarin gedeeld wordt over het dierenwelzijn.

> De heer **Smaling** (SP) pleegt alsnog een interruptie op de inbreng van mevrouw Kapitein in eerste termijn. Hij vraagt hoe zij aankijkt tegen het Rli-advies, met name wat betreft het tussendoel voor 2030. PvdA en Groenlinks menen er dan een tandje bij moet. Vindt D66 ook dat er een wat ambitieuzer tussendoel in het plan moet worden opgenomen?

Mevrouw **Kapitein** (D66) had het college de vraag gesteld wat het nu concreet betekent om die 50%-reductiedoelstelling in 2030 te behalen. De gedeputeerde gaf aan dat de provincie voorzitter van de regiegroep is. D66 meent derhalve dat de provincie een heel stevige rol in het proces heeft. De opgaven zijn heel groot, los van het draagvlak dat hiervoor bestaat. D66 nodigt gedeputeerde dan ook uit om na te denken over de wijze waarop het proces in z'n werk gaat als er pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden. De noodzaak van de opgave is heel groot. Mevrouw Kapitein voorziet derhalve dat de provincie af en toe pijnlijke keuzes moet maken en knopen moet doorhakken. Het is dan wel een goede zaak dat de provincie daartoe in de positie is, hoe moeilijk dat ook is. In antwoord op de vraag van de heer Smaling (SP) beaamt mevrouw Kapitein derhalve dat er stevige doelen zijn geformuleerd en dat er een goed programma moet komen, opdat een serieuze poging gewaagd wordt om de doelen in te vullen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt gedeputeerde voor haar antwoorden op de vragen. Als er overige belangenclubs opstaan in een ander gebied binnen Laag Holland, wil gedeputeerde dan overwegen om die ook toe te laten tot de regiegroep? Staat gedeputeerde open voor nieuwe initiatieven?

De **voorzitter** dankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn. Zij geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel geeft in antwoord op mevrouw Hoogendoorn aan dat er in de deelgebieden sprake is van gebiedsprocessen. Daarbij kunnen andere partijen aanzitten dan in de regiegroep. zijn bekend met de diverse partijen. Deze krijgen dus zeker een platform in de gebiedsprocessen.

In antwoord op GroenLinks antwoordt gedeputeerde dat de provincie integraal werkt. Gedeputeerde wil de doelen echter graag neerzetten daar waar ze horen. De Voedselvisie is een heel belangrijk aspect dat zeker meegenomen zal worden in de gebiedsprocessen. De relatie tussen producent en consument speelt zeker mee in Laag Holland, maar dan wel vanuit de Voedselvisie. De provincie heeft voorts een stikstofopgave, een bodemdalingsopgave en een NNN-opgave. Deze worden allemaal in de gebiedsprocessen meegenomen. Nu wordt er echter gesproken over Laag Holland en het Rli-advies. Voor de Voedselvisie is gedeputeerde Zaal verantwoordelijk. Gedeputeerde wil het derhalve uit elkaar houden. Het wordt in ieder geval allemaal meegenomen, waarmee gedeputeerde de heer Cardol hoopt te hebben gerustgesteld.

In antwoord op de vragen van D66 antwoordt gedeputeerde dat de provincie vanzelfsprekend een stevige rol heeft binnen het hele proces. Binnen de regiegroep bekleedt de provincie het voorzitterschap. Onderling wordt overlegd over wat mogelijk is en hoe er moet worden samengewerkt.

Gedeputeerde wil de bodemdalingsreductie, die de Rli adviseert, niet als extra doel erbij nemen. Met de klimaatdoelstelling voor 2030 staat de provincie al voor een enorme opgave, zoals 49% CO_2-reductie.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in tweede termijn en rondt het agendapunt af.

10. B-agenda Faunabeheer

10.a.1 Faunabeheer: Goedkeuring Faunabeheerplan Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2020- 2026 (B-agenda NLG 23-11-2020)

10.a.2 Faunabeheer: Verlenging Faunabeheerplan Damhert 2016-2020 (B-agenda NLG 23-11-2020)

De **voorzitter** licht toe dat dat de heer Piël (Stichting Herstel Inheems Duin) een schriftelijke inspraak heeft doen toekomen. Deze is bij de vergaderstukken gevoegd, zodat de Statenleden daar kennis van hebben kunnen nemen. De inhoud wordt bekend verondersteld.
De voorzitter geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **De Groo**t (SP) geeft aan dat de SP zich heel veel zorgen maakt over het Natura-2000-gebied Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Amsterdamse Waterleidingduinen. Gek genoeg lijken GS zich minder zorgen te maken over de invloed van grote stikstofuitstoot door de industrieën op het Natura-2000-gebied. GS maken zich ook weinig zorgen over de stikstofuitstoot van het verkeer. Hoeveel gemakkelijker is het om een stelletje damherten de schuld te geven van Natura-2000-bederf en die af te schieten? Op korte termijn heeft dit wellicht nut, maar op de langere termijn blijven de damherten zich door het afschot in een extra tempo voortplanten. In het radio- en tv-programma Vroege Vogels was er een experiment op Haringvreter, een klein eiland in het Veerse Meer. Daar worden damhertvrouwtjes gesteriliseerd. Het verwachte resultaat is dat de herten zich niet meer ongebreideld kunnen voortplanten en dat schieten vermeden kan worden. Na het bereiken van de streefstand in Noord-Holland is het doel om de populatie op die stand te houden. Is het mogelijk om de streefstand ook met sterilisatie van de damhertvrouwtjes te bereiken? De SP heeft al vele malen om anticonceptie gevraagd, maar nu doet zich een serieuze kans voor. Sterilisatie is een definitieve vorm van anticonceptie. Als er maar genoeg damherten worden gesteriliseerd, worden er veel minder damhertkalfjes geboren. Op die wijze wordt de streefstand ook bereikt, en misschien wel sneller. De SP pleit er in ieder geval voor om na het behalen van de streefstand, maar bij voorkeur eerder, over te gaan op het beheer middels sterilisatie.

De heer **Mokveld** (VVD) merkt op dat het Faunabeheerplan (FBP) een belangrijk plan is voor het goed op peil kunnen houden van de natuurwaarden en de soortenrijkdom. Daarmee kunnen dus ook de

Natura-2000-doelstellingen worden behaald. Het is van groot belang dat het plan effectief is. Daar zit nu precies de zorg. Is de aanpak die in het Faunabeheerplan is opgenomen wel voldoende? Er wordt namelijk aangegeven dat met deze aanpak de Natura-2000-doelstellingen niet worden gehaald en dat de streefstand nog niet kan worden bereikt. De VVD vraagt zich af of de voorgestelde aanpak wel effectief genoeg is, temeer omdat door GS wordt voorgesteld om de in het Faunabeheerplan voorgestelde verruiming van de aanpak -- d.w.z. de beheerperiode verlengen en geen limitering aan het maximumafschot per week -- af te keuren. Is dat wel zo verstandig? De doelen worden immers nu al niet behaald. Ook is onduidelijk waarom wordt voorgesteld om de verruiming niet goed te keuren. De VVD ontvangt graag een nadere toelichting van de gedeputeerde op dit punt.

De heer Mokveld wijst op de bestuurssamenstelling van de Faunabeheereenheid (FBE). Er wordt voorgesteld om in de Omgevingsverordening op te nemen dat het bestuur van de Faunabeheereenheid wordt uitgebreid met een extra zetel voor een dierenwelzijnsorganisatie. Onduidelijk is echter wat de noodzaak van deze aanpassing nu precies is. Wat gaat er dan nu niet goed waardoor dit nodig zou zijn? De VVD ziet er thans geen reden toe. Sterker nog, het kan alleen maar tot meer belemmering en vertraging leiden. De VVD ziet derhalve graag een nadere onderbouwing van dit voorstel.

Bovendien heeft de heer Mokveld begrepen dat er voor de dierenwelzijnsorganisaties nu al de mogelijkheid bestaat om deel te nemen aan het bestuur van een faunabeheereenheid. In het verleden hebben GS zelfs al een paar keren gevraagd aan bijvoorbeeld de Vogelbescherming of deze wellicht wil deelnemen aan het bestuur van een faunabeheereenheid. Daar is nota bene door de organisatie zelf van afgezien.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt de heer Mokveld of hij het met haar eens is dat men in ieder gremium ook een beetje tegenmacht moet organiseren. De meerwaarde van meer maatschappelijke organisaties in een faunabeheereenheid is het tot stand brengen van meer balans.

De heer **Mokveld** (VVD) kan zich er ook iets bij voorstellen dat het juist moeizamer werkt. Hoe meer partijen men in het bestuur zet, hoe moeilijker het kan worden om tot overeenstemming en effectief beleid te komen. Bovendien is er al een mogelijkheid voor dierenwelzijnsorganisaties om deel te nemen. Die handreiking is al eerder gedaan. De heer Mokveld ziet derhalve niet de noodzaak om het aan te passen.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) vindt het echt een beetje onbestaanbaar dat de heer Mokveld dit voorstelt. Het gaat niet alleen over de casuïstiek met de damherten. Een faunabeheereenheid gaat over zaken aangaande het beheer van allerlei soorten. Mevrouw Jellema vindt het een bijzondere stellingname dat men er enkel vanwege het gemak voor kiest om naast de jagers en de LTO niet nog een aantal andere organisaties in de FBE te laten deelnemen.

De heer **Mokveld** (VVD) hoorde geen vraag en meent er voldoende over te hebben gezegd. Kortom, de VVD is kritisch ten aanzien van de voorstellen die worden gedaan ten behoeve van het voorliggende Faunabeheerplan, met name wat betreft het uitbreiden van het bestuur van de Faunabeheereenheid. Een zeer scherpe en intensieve monitoring op de voortgang en de resultaten is

dan ook heel erg belangrijk, juist vanwege de geconstateerde knelpunten en het niet behalen van de gestelde doelen. De VVD verneemt graag een verdere toelichting van de gedeputeerde op beide voornoemde punten.

De heer **Cardol** (GL) geeft aan dat het voortslepende dossier over de damherten helaas weinig vreugde biedt. Onderzoeken wijzen uit dat de huidige populatie te groot is ondanks alle beheerinspanningen. Steeds duidelijker wordt dat de flora en fauna en dus de biodiversiteit in het duingebied hieronder lijden. Het zeer gedetailleerde Faunabeheerplan laat helaas overtuigend zien dat er geen goede alternatieven voor afschot zijn. Dat blijft een pijnlijke constatering. GroenLinks is blij dat GS hebben besloten de voorgestelde uitbreiding van de jachtperiode met drie maanden niet over te nemen uit het Faunabeheerplan. GroenLinks is zeker heel blij met het voorstel om een vertegenwoordiger namens de dierenbeschermingsorganisaties op te nemen in het bestuur van de FBE. Deze zat al in de begeleidingscommissie, maar het is ontzettend belangrijk dat een organisatie die expliciet opkomt voor het dierenwelzijn straks meepraat en meeluistert in het bestuur. Zo'n uitgesproken stem is echt een gemis in de huidige samenstelling van het FBE-bestuur. Het zal de discussies binnen het bestuur scherper maken en de besluitvorming transparanter. De heer Cardol vernam overigens dat dit voorstel elders in het land is stukgelopen op de eis van de FBE's dat een deelnemende organisatie vooraf verklaart dat men geen bezwaar heeft tegen de jacht in z'n algemeenheid. Dat lijkt de heer Cardol een belachelijke eis. Hij gaat er dan ook van uit dat zo'n voorwaarde in Noord-Holland niet geaccepteerd wordt. GroenLinks kan instemmen met het goedkeuringsbesluit, maar hoopt van harte dat dit de laatste periode wordt waarin afschot in deze mate nodig is.

> Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of GroenLinks het zomaar opgeeft en meent dat afschot in elk geval op dit moment de enige mogelijkheid is. Wat vindt GroenLinks van het idee om damhertvrouwtjes te steriliseren, zoals thans gebeurt op het eiland Haringvreter?

De heer **Cardol** (GL) beaamt dat GroenLinks inderdaad meent dat de onderzochte alternatieven, zoals anticonceptie en sterilisatie, uiteindelijk niet haalbaar zijn gebleken. Het betreft in dit gebied een heel grote populatie waarvoor een heel andere streefstand genoemd is om het weer in balans te brengen. De heer Cardol verwacht derhalve dat sterilisatie voor dit gebied geen haalbare kaart is. De jacht blijft dan als enige optie over.

> De heer **Zoon** (PvdD) is heel benieuwd waarop de heer Cardol zich baseert. Er zijn thans namelijk geen andere cijfers bekend dan de cijfers die er vier jaar geleden ook waren. En vier jaar geleden was GroenLinks faliekant tegen het beheerplan. Er ligt nu een groter en zwaarder beheerplan, maar ineens is GroenLinks voor.

De heer **Cardol** (GL) baseert zich op de werkelijkheid die hij signaleert in onder andere de Amsterdamse Waterleidingduinen. Onlangs is de commissie daar op werkbezoek geweest. Wat hem betreft werd duidelijk aangetoond dat het met een aantal soorten in het gebied slecht gaat en dat de begrazingsdruk daar een belangrijke factor in is. Het klopt dat GroenLinks er in het verleden andere standpunten over heeft ingenomen. De kennis en ervaring die men de afgelopen vier jaar heeft opgedaan, heeft bij GroenLinks geleid tot een andere conclusie waarbij ook het behoud en de versterking van de biodiversiteit een belangrijker thema is geworden dan misschien in het verleden het geval was. GroenLinks is van mening dat de jacht op dit moment helaas de enige haalbare

oplossing is.

> Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de heer Cardol bekend is met het fenomeen dat hoe meer damherten worden afgeschoten, hoe sneller de voortplanting gaat. Afschot is derhalve niet echt een oplossing. Zij attendeert erop dat vroeger werd aangedrongen op anticonceptie middels de prikpil, maar dat er nu de mogelijkheid tot sterilisatie is.

De heer **Cardol** (GL) weet dat afschot inderdaad kan leiden tot een snellere aangroei van de populatie. Dat is precies de reden waarom hij meent dat men de streefstand moet behalen die in balans is met het gebied en die de biodiversiteit versterkt. Dit betekent dat ook naderhand afschot noodzakelijk zal blijven om de streefstand te behouden.

Mevrouw **Kapitein** (D66) geeft aan dat voor haar fractie de grootste issue de schade aan de natuur is door de veel te grote aantallen damherten. De inspreektekst van de heer Piël vermeldt dit ook. D66 erkent de andere nadelen, zoals schade in het verkeer, landbouwschade en het niet voldoen aan de Europese wet- en regelgeving. Deze wegen voor de fractie echter minder zwaarD66 wil derhalve zo snel mogelijk zien te komen tot een evenwichtige stand van de damherten, vooral omdat dan gestopt kan worden met de huidige beheermethode. Mevrouw Kapitein meent, met heel veel pijn in het hart, dat er daarom moet worden doorgegaan met de inhaalslag. Het is een noodzakelijk kwaad en helaas is er geen goed alternatief.
D66 is heel benieuwd naar de resultaten van de sterilisatiepilot. Als dat praktisch uitvoerbaar blijkt, zou het heel mooi zijn als de Faunabeheereenheid hier ook naar gaat kijken. De mogelijkheden van anticonceptie zijn reeds bekeken, maar daarvan is gezegd dat die niet praktisch en haalbaar zijn. D66 ziet derhalve op dit moment geen andere goede alternatieven en steunt GS in hun goedkeuringsbesluit.

De heer **Zoon** (PvdD) meent dat het een herhaling van zetten lijkt te worden van 25 januari 2016. Toen sprak de Dierenbescherming met grote teleurstelling in dat de provincie een ontheffing had afgegeven voor het afschieten van duizenden damherten. Verontruste burgers spraken over "moord" en waren toen in groten getale aanwezig tijdens de vergadering om hun ongenoegen te uiten. Deze mensen kijken nu ongetwijfeld online mee. Ecoloog Frans Vera sprak over de grote rol van herbivoren en biodiversiteit in het gebied en wees op alternatieven. De heer Hietbrink van GroenLinks sprak eveneens over de alternatieven en zei dat de ontheffing tot afschot daarom niet had mogen worden afgegeven. De doelstellingen in het nieuwe Faunabeheerplan zijn niet veranderd. Er zit echter wel vier jaar tussen. Er zijn meer dan 8.000 damherten gedood en in de praktijk is niet aangetoond dat het afschietplan van de Faunabeheereenheid werkt. Er moeten nog meer damherten afgeschoten worden om de streefstand te halen. Wél is aangetoond dat een hek effectief is tegen verkeersongelukken. GS en ook andere commissieleden laten zich echter weer overtuigen door de jagers, door dezelfde loze argumenten en door dezelfde loze oplossingen, wetende dat er een bloederige, doodlopende weg wordt ingeslagen. De FBE heeft de regie in de aanpak, maar dat is raar. Als men aan een jagersclub vraagt wat de oplossing is, moet men niet verbaasd zijn dat "het geweer" als antwoord wordt gegeven.
GS staan achter het afschieten van de damherten, wetende dat wetenschappers en burgers aansturen op alternatief beleid. Afschieten leidt immers tot hogere reproductie. Het leidt niet tot een natuurlijke balans in het gebied. Het doet ook niets tegen de stikstofvervuiling, die de rode lijstsoorten op dit moment vooral belemmert. Het hele Faunabeheerplan is kortzichtig. Er wordt gesproken over de last

die bewoners zouden hebben, zonder te vermelden dat bewoners ook plezier hebben van de damherten. Er wordt gesteld dat de rode lijstsoorten bedreigd worden, zonder te vermelden dat andere rode lijstsoorten juist profijt hebben van de damherten.

> De heer **Mokveld** (VVD) hoort de heer Zoon zich opwinden over het gegeven dat er damharten moeten worden afgeschoten. De heer Mokveld beaamt dat dat pijnlijk maar wel noodzakelijk is. Hij vraagt hoe de heer Zoon staat tegenover soortenrijkdom en biodiversiteit en daarmee natuurlijk ook ten opzichte van het grote belang van het halen van die Natura-2000-doelstellingen.

De heer **Zoon** (PvdD) geeft aan dat hij voorstander is van en/en. Hij wil de Natura-2000-doelstellingen halen, maar staat ook voor de duizenden damherten die wat hem betreft mogen blijven leven. Het betreft een vrij klein gebied en de Natura-2000-doelstellingen gelden voor heel Noord-Holland. Ook buiten dit gebied worden de Natura-2000-doelstellingen flink aangetast. Vooral de stikstofproblematiek is daarvan de oorzaak. Met dit faunabeheerplan wordt dat niet opgelost. Zou de VVD dan ook niet voor "en/en" kiezen?

> De heer **Mokveld** (VVD) staat open voor alle aanpakken die de effectiviteit bevorderen. Hij vindt het echter zorgelijk dat de heer Zoon zich blijkbaar niet realiseert dat hetgeen nu gebeurt gewoonweg te weinig is om het goed te beheren en te behouden. De provincie is dan toch genoodzaakt verdere maatregelen te nemen.

De heer **Zoon** (PvdD) is blij met een deel van de inbreng van de heer Mokveld, die zei dat een faunabeheereenheid een vrij eenzijdig beeld geeft. De heer Zoon meent dat het plan oproept tot een alternatieve aanpak van het probleem. De heer Zoon wijst op een zogeheten "RedTeam", dat ook wel bekend is van de corona-aanpak. Het betreft een team dat losstaat van de FBE en tot een advies kan komen. Wetenschappers en dierenbeschermers hebben hierin een stem, worden daadwerkelijk gehoord en kunnen openbaar advies aan GS geven. Het helpt de provincie om te verbeteren, kan een tegengeluid geven en kan het probleemoplossend vermogen van de provincie vergroten.

Onderhavig agendapunt behelst twee onderdelen:

- Het zet een extra stoel bij de FBE voor één van de partijen die nu al een adviserende rol heeft. Hierdoor is het een minderheidsverslag dat geheim blijft. Juist een openbaar advies vanuit de adviserende organisaties richting GS zou wél helpen en van toegevoegde waarde zijn.
- Is dit een goed faunabeheerplan? De heer Zoon beluistert dat de andere partijen niet kiezen voor een diervriendelijke aanpak, maar voor het doodschieten van drachtige damherthindes. De PvdD roept GS op -- dit zal zij naar alle waarschijnlijkheid ook in PS doen -- om dit Faunabeheerplan in te trekken.

Mevrouw **Koning** (CDA) steunt de goedkeuring van het Faunabeheerplan Damherten. Het lijkt echter alsof GS de gevraagde verruiming van het beheer in een aantal maanden wel en in een aantal maanden niet toestaat. GS geven zelf aan dat damherten een negatief effect hebben op de soortenrijkdom en dat er te veel zijn voor het behalen van de Natura-2000-doelstellingen. De commissie heeft dat ook met eigen ogen kunnen zien tijdens het werkbezoek met de gedeputeerde. Het plan is om de streefstand zo snel mogelijk te behalen. Het CDA begrijpt echter niet dat de

gedeputeerde bij de goedkeuring diverse maanden uitsluit, want dan worden er juist weer heel veel nieuwe jongen geboren. Kan gedeputeerde dat toelichten? Is het plan dan nog wel effectief?

Het CDA steunt de verlenging van het oude Faunabeheerplan. Wat betreft de aanpassing van de bestuurssamenstelling vraagt het CDA zich af of dat nog tot effectieve plannen leidt. De groepen zitten er nu al bij als adviseurs. Ze mogen wel in het bestuur, maar dat willen ze zelf niet. Wellicht kan de gedeputeerde een en ander toelichten?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) betwist zeker niet dat populatie damherten tot problemen kan leiden. De PVV vindt het echter jammer dat anticonceptiemaatregelen een beetje opzij lijken te zijn geschoven in het Faunabeheerplan. Op bladzijde 71 staat: "*Hormonen zijn beproefd bij wilde hoefdieren, waarbij veel middelen overigens onvoldoende of niet werken bij hertachtigen. Sommige preparaten zijn wel werkzaam gebleken bij hoefdieren, maar worden vanwege welzijns- en milieuproblemen niet meer toegepast en onderzocht.*" Kan de gedeputeerde toelichten om welke welzijns- en milieuproblemen het hier gaat?

In het verleden heeft de PVV gewezen op de diervriendelijke methode ontwikkeld door de Zuid-Afrikaan Hendrik Jan Bertschinger om de populatie terug te dringen. Deze prikpil blijkt in de praktijk gewoon te werken. In het verleden geopperde bezwaren zijn mogelijk te ondervangen door tegelijkertijd de behandelde hindes met een kleurstof te markeren, zodat overdosis en overslaan wordt uitgesloten. Wellicht is het een idee om een prijsvraag uit te schrijven voor innovatieve oplossingen.

Het is helder dat het huidige beleid faalt. Inmiddels zijn er tweemaal zoveel dieren afgeschoten als er rondlopen. Hoe het afschieten in zijn werk gaat, werd niet zo lang geleden duidelijk in Zandvoort. Het plaatselijk zeer bekende "hert met het scheve gewei" werd ten onrechte in de bebouwde kom van dichtbij afgeschoten. Ondanks de korte afstand waren er meerdere schoten nodig. Dat is onnodig en ongewenst dierenleed. De PVV blijft tegen afschot en dringt aan op diervriendelijke oplossingen. Is de gedeputeerde bereid om hier nog eens goed naar te kijken? Zo nee, waarom niet?

Het hekwerk is lang niet overal deugdelijk en op sommige plekken zelfs afwezig. Er wordt slordig omgegaan met de veiligheid van mens en dier. Het hekwerk op de natuurbruggen is prima, maar deze zijn nog niet in gebruik genomen. Sommige herten gaan aan de wandel en begeven zich buiten de natuurgebieden. De lokaal en zelfs landelijk bekende "hertenfluisteraar" weet precies hoe laat en waar de herten zich begeven, in welke aantallen en in welke richting. Deze informatie lijkt van belang bij de besluitvorming ten aanzien van het aan te leggen dan wel te repareren hekwerk. Is de gedeputeerde bereid om deze kennis mee te (laten) nemen in de besluitvorming? Zo nee, waarom niet?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) refereert aan het werkbezoek van 31 augustus jl. aan de Amsterdamse Waterleidingduinen. Tijdens dit zeer informatieve werkbezoek bleek wel dat het ontzettend belangrijk is om de populatie damherten terug te dringen. De damherten planten zich echter snel voort. Uit het voorliggende Faunabeheerplan, dat de ChristenUnie overigens steunt, blijkt dat zelfs als de streeftallen behaald zijn, er jaarlijks nog zo'n 400 damherten moeten worden geschoten. Om de populatie zo snel en efficiënt mogelijk te doen afnemen, worden ook kalfjes en drachtige hindes geschoten. Ergens stuit dit toch tegen de borst. Zijn er anno 2020 geen betere methoden om de

dierpopulatie te beheren? De ChristenUnie wil zich aansluiten bij het voorstel om te kijken of er een sterilisatieproef mogelijk is in de Waterleidingduinen. Mevrouw Hoogendoorn wil er ook op wijzen dat GS niet moeten vergeten waarom het nu zo uit de hand is gelopen. Dat komt niet door de dieren, maar ook door een beslissing die de provincie in het verleden heeft genomen. Jaren geleden is er niet goed beheerd. Daardoor zijn er nu zoveel damharten en moeten er rigoureus worden ingegrepen. De ChristenUnie roept op om de streefstand zo snel mogelijk te herstellen en een dergelijke situatie als nu voor de komende tientallen jaren te voorkomen.

> De heer **Zoon** (PVV) was eveneens bij het werkbezoek aanwezig. Hij vond het echter een eenzijdig verhaal en is na afloop ook verhaal gaan halen bij andere organisaties. Waar baseert mevrouw Hoogendoorn haar steun op? Baseert zij die vooral op het werkbezoek en op het Faunabeheerplan? Of is zij breder gaan kijken?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) antwoordt dat het landschap zichtbaar veranderd is in een savanne. De druk op het natuurgebied is veel te groot. Op korte termijn moet er iets gebeuren, want anders blijft er niets meer over van het beoogde Natura-2000-gebied.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst erop dat het Faunabeheerplan per brief is aangeboden. Het is dus met recht geen voordracht. Dat moet derhalve in het achterhoofd worden gehouden. In de vorige Statenperiode is uitgebreid en bij herhaling gesproken over het beheer van de damhertpopulatie. Mevrouw Jellema is het met de heer Zoon (PvdD) eens dat er bij enkele partijen wat schuivende panelen zijn ten opzichte van de vorige periode. Inzichten kunnen echter wijzigen. De PvdA begrijpt de aanhoudende noodzaak van beheren. In de vorige periode is behalve over de damharten ook uitgebreid gesproken over de andere natuurdoelen in het gebied, alsmede over de flora. Met moet natuurlijk echter niet doen alsof de teruggang van de flora in dit gebied uitsluitend door de damherten komt. De stikstofdepositie vanaf land en vanaf zee is er zeker ook debet aan, misschien zelfs in hogere mate. Desondanks heeft de PvdA verder geen nadere opmerkingen over het beheerplan. Zij vraagt de gedeputeerde met klem om de monitoring waar het Faunabeheerplan ook in voorziet veelvuldig en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid aan PS te doen toekomen.

De PvdA is nog steeds fervent voorstander van de uitbreiding van de Faunabeheereenheid met maatschappelijke organisaties. Mevrouw Jellema is het eens met mevrouw Koning (CDA) die veronderstelt dat de organisaties niet van harte willen aanschuiven. De commissie zal zich daar nog meer voor moeten inzetten.

Mevrouw Jellema heeft nog de twee navolgende vragen aan de gedeputeerde:

- Waarom past het openstellen van de natuurbrug Zandvoort voor uitwisseling van damherten tussen de leefgebieden Natuurpark Zuid-Kennemerland en de Waterleidingduinen pas nadat de streefaantallen bereikt zijn? Waarom gebeurt dat niet eerder om de druk op het gebied een beetje weg te halen?
- De heer Van Tiggelen (PVV) zegt dat het "hert met het scheve gewei" binnen de bebouwde kom is afgeschoten. Dat triggert mevrouw Jellema, juist ook omdat de Partij van de Arbeid in de afgelopen tijd heeft geageerd tegen het binnen de bebouwde kom afschieten van ganzen. De PvdA ontvangt hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

De **voorzitter** geeft aan dat er zich ondertussen in de chat een discussie ontsproot over de interruptie van mevrouw De Groot (SP) op de heer Zoon (PvdD). Deze wordt doorgeschoven naar de tweede termijn.
De voorzitter bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel acht het gepast om eerst een korte toelichting te geven over het besluit van GS ten aanzien van het Faunabeheerplan Damherten. De provincie heeft in alle Natura-2000-gebieden haar doelen te behalen. In de Amsterdamse Waterleidingduinen lukt dit gewoonweg niet door de overbegrazing door de damherten. Driekwart van de soorten is afgenomen, zodat het heel hard nodig is om de damherten te beheren. Het is een heel moeilijke afweging tussen de natuurdoelstellingen en het dierenwelzijn. GS begrijpen de zorg om het dierenwelzijn. In Nederland gaat het natuurbelang thans voor. Daarmee worden wel andere planten en andere diersoorten gered. De afgelopen periode is de damhertenpopulatie wel gestopt. Er zijn derhalve resultaten behaald, maar de streefstand is nog niet bereikt. Daardoor zijn er extra maatregelen nodig. In de uitvoering daarvan staat het dierenwelzijn wél voorop. Het natuurlijk gedrag van de dieren wordt zo min mogelijk verstoord. GS blijven monitoren en onderzoeken hoe het gaat met de Natura-2000-doelstellingen.

De stikstof zorgt ervoor dat kwetsbare soorten overgroeid worden. De provincie zet volop in op het realiseren van de stikstofreductie in het gebied. Zodra dat is gelukt en bijzondere plantensoorten de kans krijgen om te groeien, eten de damherten die weer op. Het is niet zozeer een keuze van het een of het ander. Het beheer van de damherten heeft niks met het stikstofbeleid te maken, maar het versterkt elkaar. Er moet dus op beide maatregelen worden ingezet. Dit doet de provincie dan ook.

Voorts zijn vragen gesteld over de alternatieven voor het beheer. Gedeputeerde geeft aan dat de anticonceptiemogelijkheid heel goed onderzocht is, maar niet goed blijkt te werken. Bovendien kunnen in een waterleidingduingebied geen anticonceptiemiddelen worden toegediend, aangezien die dan ook in het drinkwater terechtkomen. Het steriliseren van damherten is een project dat nu onderzocht wordt in Zeeland. Het staat nog in de kinderschoenen is derhalve nog te smal. GS volgen de pilot in Zeeland en zullen de commissie hiervan op de hoogte houden.

Waarom laten GS het maximumaantal te doden dieren per etmaal los, maar houden zij wel vast aan de beheerperiode van 1 augustus tot 31 maart. GS vinden dat de huidige beheerperiode voldoende ruimte zou moeten bieden om de streefstand van 800 damharten binnen een aantal jaren te behalen. De natuur kan zich dan op een goede manier herstellen. Als de beheerperiode eerder zou beginnen, vinden GS het risico op het doden van hindes die nog zogende kalveren hebben te groot. Hoewel de uitvoerders van het beheer geen zogende hindes doden, willen GS het risico zo klein mogelijk hebben. Er worden dus geen kalfjes of drachtige hindes gedood. GS wensen een zorgvuldige monitoring van de Natura-2000-gebieden gedurende de beheerperiode. Gedeputeerde zegt toe dat GS de Staten tijdig zullen informeren over deze monitoring.

> De heer **Zoon** (PvdD) hoorde gedeputeerde Rommel de opmerking maken dat er geen drachtige hindes gedood mogen worden, hoewel het vanuit de organisatie wél gezegd wordt en het ook in het Faunabeheerplan staat opgenomen. Hoe komt de gedeputeerde daar dan

bij?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat zij doelde op de zogende hindes.

De heer **Zoon** (PvdD) beluisterde dat gedeputeerde ook zei dat er geen drachtige hindes gedood zouden worden.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat er geen drachtige hindes zullen worden gedood.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft een vraag ter verduidelijking. De methode-Bertschinger betreft geen conventionele anticonceptie. Het argument dat het uiteindelijk in het water terecht zou komen, komt de PVV vreemd voor. Is de gedeputeerde derhalve bereid om daar nog eens goed naar te kijken?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de anticonceptiemogelijkheid goed onderzocht is. Gebleken is dat het niet werkt. Zij is echter bereid om er nog een keer naar te kijken.

Gedeputeerde dankt de heer Van Tiggelen (PVV) voor zijn zorgen over het hekwerk. De provincie is hierover in overleg met de diverse partijen. GS houden de vinger aan de pols en nemen de input van de commissie mee.
De PVV stelde voorts een vraag over het openstellen van een natuurbrug. Deze gaat niet open omdat daarmee het probleem verplaatst wordt. De andere gebieden achten dat ook niet wenselijk.
Gedeputeerde Rommel beaamt dat het afschieten van het "hert met het scheve gewei" heel ongelukkig is verlopen. Dat is heel verdrietig en bezwaarlijk voor de mensen die hier getuige van waren. Er zijn veel gesprekken over geweest. Gedeputeerde zal het incident nogmaals bespreken met de FBE.

De Dierenbescherming kan thans al een zetel krijgen in de Faunabeheereenheid. GroenLinks heeft er ook in de vorige periode heel erg op ingezet dat de Dierenbescherming er gebruik van zou maken. Door de zetel officieel te maken, wil de provincie nogmaals laten zien dat er een plek is voor de Dierenbescherming, ook al was deze er reeds inofficieel. Het is echter aan de Dierenbescherming zelf of zij daar al dan niet gebruik van wil maken. Voorts is het aan de FBE, die een onafhankelijke organisatie, hoe daar verder mee wordt omgegaan. Gedeputeerde wil nogmaals benadrukken dat de Dierenbescherming wel gehoord is en dat zij ook haar visie op het plan heeft gegeven. Tot slot benadrukt gedeputeerde dat het FBP géén jaarstuk is.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording en constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat zij gedeputeerde geen antwoord heeft horen geven op de vraag over de natuurbrug Zandvoort, alsmede op het punt van de heer Tiggelaar over het schieten in de bebouwde kom. Kan gedeputeerde daar nog op reageren?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) refereert aan de discussie over het schieten in de bebouwde kom. Er zou

een melding zijn gedaan dat het dier zou zijn aangereden. Dat was niet het geval. Het beestje liep al jaren een beetje mank rond. Iemand had dit verkeerd geïnterpreteerd, waarna daar ongelukkig op geacteerd is. Het is een behoorlijk ongelukkig incident geweest en betreft derhalve niet iets wat structureel gebeurt. Hopelijk zal het nooit meer gebeuren.

De gedeputeerde stelt stellig dat GS de anticonceptiemogelijkheid hebben bestudeerd en dat deze niet werkt. De PVV vraagt zich af waarom de methode-Bertschinger, die in Zuid-Afrika wel werkt, hier niet zou werken. De PVV is in ieder geval blij met de toezegging van gedeputeerde dat er nog eens nader naar wordt gekeken.

> Mevrouw **De Groot** (SP) pleegt alsnog haar interruptie op de heer Zoon, die zij al in eerste termijn had willen plegen. In het laatste stukje van zijn eerste betoog zegt de heer Zoon (PvdD) dat eigenlijk geen enkele andere partij zich inzet voor de herten. Mevrouw De Groot geeft aan dat dat niet waar is.

De heer **Zoon** (PvdD) herkent inderdaad dat de SP en PVV aan de zijde van de PvdD staan, hetgeen hij waardeert.

De heer Zoon wijst erop dat in het Faunabeheerplan staat dat de Dierenbescherming een separate bijdrage zou hebben geleverd, maar daarvan is niets terug te vinden in de tekst. Hoe zijn GS tot de huidige volgorde gekomen? Eerst wordt de verlenging van het Faunabeheerplan goedgekeurd en vervolgens wordt er een extra zetel aangeboden. Had dat niet andersom gemoeten? Had men niet moeten zeggen: we bieden nu de extra zetel aan om tot een goede Faunabeheerplan te komen en daarna gaan we besluiten wat wij vinden het Faunabeheerplan?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) wil gedeputeerde vragen om de commissie op de hoogte te houden van de resultaten van de sterilisatieproeven in Zeeland. Op welke termijn is dat mogelijk?
Zojuist is gesproken over het al dan niet afschieten van drachtige hindes. Tijdens het werkbezoek is persoonlijk gesproken met de beheerder van Waternet. Die stelde echter dat er wel degelijk ook drachtige hindes worden gedood. Over de zogende hindes werd gesteld dat het hertenkalfje eerst geschoten wordt. Vervolgens komt de moeder poolshoogte nemen, wat het natuurlijk makkelijk maakt om die ook af te schieten. Gedeputeerde Rommel zei in haar beantwoording in eerste termijn dat drachtige hindes, zogende hindes en kalfjes niet worden geschoten. Mevrouw Hoogendoorn kan hierover niets terugvinden in het Faunabeheerplan en wil er derhalve graag duidelijkheid over.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel bevestigt dat zij het in eerste termijn verkeerd verwoord heeft. Drachtige hindes kunnen toch worden beheerd. Getracht wordt het afschieten van zogende hindes te vermijden, maar dat is niet altijd mogelijk. Gedeputeerde biedt haar excuses aan voor de verwarring.

Gedeputeerde zegt toe de Staten op de hoogte te zullen houden van de sterilisatieproeven in Zeeland. Het staat echter nog in de kinderschoenen, zodat eerst de resultaten dienen te worden afgewacht.

Tegen de heer Zoon (PVV) zegt gedeputeerde dat de Dierenbescherming reeds kon participeren in de FBE. Deze wilde dat echter zelf niet. GS wilden nog een keer aan de Dierenbescherming laten zien dat het belangrijk en wenselijk wordt geacht dat zij aanschuift. Derhalve is besloten om de zetel te formaliseren. Het is overigens geen plicht, maar een mogelijkheid. Het is uiteindelijk aan de Dierenbescherming zelf of zij daar gebruik van wenst te maken. Voorts heeft de FBE er ook nog iets over te zeggen. Dat is de route die gevolgd moest worden.

De vragen van mevrouw Jellema (PvdA) zijn reeds in eerste termijn beantwoord. Gedeputeerde herhaalt de antwoorden:

- De natuurbrug wordt niet opengesteld omdat daarmee het probleem wordt verplaatst c.q. vergroot.
- De heer Van Tiggelen (PVV) heeft reeds een toelichting gegeven op het incident met "het hert met het scheve gewei". Gedeputeerde beaamt dat het ontzettend triest en ongelukkig is gelopen. Hierover zijn reeds gespreken gevoerd. De hoop is dat een dergelijke situatie zich nooit meer voordoet. Gedeputeerde zal nogmaals contact opnemen met de FBE over hoe een en ander exact gelopen is.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

11. B-agenda Natuur / Formule 1

11.a Natuur / Formule 1: ontwerp ontheffing ex Wet natuurbescherming Circuitpark Zandvoort (B-agenda NLG 23-11-2020)

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de twee insprekers die zich voor onderhavig agendapunt hebben aangemeld.

Inspreker 1

De heer **Janssen** spreekt in namens de Stichting Duinbehoud.
"*De vraag die ik graag met u zou willen bespreken is waarom de Omgevingsdienst NHN op 17 juni 2020 besloot om over te gaan tot handhaving van de geconstateerde overtreding van het illegaal asfalteren van het duingebied en op 7 september 2020 besloot om de overtreding door de vingers te zien en over te gaan tot verlening van een vergunning. Een belangrijk argument van de Omgevingsdienst NHN om deze 180°-draai te maken is omdat er volgens Circuit Park Zandvoort (CPZ) geen goede alternatieven zijn voor het plaatsen van tribunes. Volgens het CPZ kan dit alleen door het aanbrengen van asfaltgranulaat in het duingebied. Ik wil hier graag op ingaan, want er zijn wel degelijk alternatieven die minder schadelijk zijn voor de natuur. Die alternatieven staan ook vermeld in technische rapportages bij de vergunningaanvraag. Een alternatief is bijvoorbeeld het gebruikmaken van zogeheten stelconplaten. Uit de rapportages bij de vergunningaanvraag blijkt dat dit alternatief technisch goed mogelijk is. In de notitie 'Fundering op staal' van Inpijn-Blokpoel Ingenieursbureau van 30 juni 2020 staat de volgende conclusie te lezen: 'Uit de berekeningen blijkt dat om de maximale puntlast van 65,7 kN op te nemen een funderingsoppervlak benodigd is van minimaal 1,2m² x 1,2m² per steunpunt'. Vervolgens schrijft Inpijn-Blokpoel: 'Als alternatief kan worden gekozen voor betonnen funderingselementen zoals prefab betonnen platen (stelconplaten).' Volgens Inpijn-Blokpoel kun je dus stelconplaten van 1,2 bij 1,2 meter toepassen als alternatief voor*

asfaltgranulaat. De enige bedenking die Inpijn-Blokpoel bij dit alternatief plaatst, is de afstand tussen de steunpunten in relatie tot de omvang van de stelconplaten. Welnu, die is voldoende: de oppervlakte tussen vier steunpunten is 9m² en daarvan wordt slechts 1,44m² ingenomen door de stelconplaten. Er blijft tussen de vier steunpunten 8,56m² ruimte over die niet wordt gebruikt. Door toepassing van deze techniek kan het overgrote deel van het duingebied (meer dan 80%) beschikbaar blijven als leefgebied voor zandhagedis en rugstreeppad. De Stichting Duinbehoud vindt het triest dat dit alternatief door de provincie niet verder is onderzocht. De opmerking van de Omgevingsdienst NHN dat toepassing van deze techniek voor de ecologie nadelig is vanwege de noodzaak voor het jaarlijks afvangen van de zandhagedis is onjuist. De stelconplaten kunnen gewoon blijven liggen en dan hoeven er ook geen zandhagedissen te worden afgevangen. Tussen de stelconplaten kan de natuur zich vanzelf herstellen.

De Stichting Duinbehoud heeft in haar bezwaarschrift van 21 augustus 2020 aan de provincie verzocht om een advies te vragen aan een onafhankelijk bureau om dit alternatief nader te onderzoeken. Helaas heeft de provincie daarop nog niet gereageerd. Ook tijdens de zitting van de Hoor- en Adviescommissie van donderdag 19 november jl weigerde de provincie N-H inhoudelijk te reageren op dit alternatief. Laten we eerlijk tegenover elkaar zijn. De belangrijkste reden waarom er hier op grote schaal asfaltgranulaat in het duingebied is aangebracht, is niet omdat er geen alternatieven zijn, maar omdat er bij het vernieuwen van de racebaan veel asfaltgranulaat vrijkwam. Het afvoeren van deze afvalstof en hergebruik daarvan op een andere locatie zou veel geld kosten. Daarom is het materiaal gebruikt voor het op grote schaal asfalteren van het duingebied. Kortom, er is onvoldoende serieus gezocht naar alternatieven. Deze waren er wel degelijk en staan ook vermeld in de technische rapportages. Stichting Duinbehoud vraagt de provincie alsnog om serieus te kijken naar de alternatieven en daarop in te steken."

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) dankt de heer Janssen voor diens inbreng. De heer Janssen veronderstelt dat het afvoer van het surplus aan granulaat veel geld kost en dat het daarom maar gebruikt wordt in de duinen als ondergrond voor de tribunes. Heeft de heer Janssen de indruk dat al het granulaat voor de tribunes wordt aangewend of wordt er ook een substantieel deel afgevoerd?

De heer **Janssen** (Stichting Duinbehoud) antwoordt dat vrijwel al het granulaat gebruikt is als fundering onder de tribunes. Het geasfalteerde oppervlak is overigens twee keer zo groot als daadwerkelijk nodig is. Al het asfaltgranulaat dat resteerde van de renovatiewerkzaamheden is in het duingebied gebruikt. Volgens de Stichting Duinbehoud is dat geheel onnodig (geweest). Er zijn goede alternatieven die veel beter zijn voor het milieu en voor de zandhagedis.

Inspreker 2

De heer **Hobo** spreekt in namens de Stichting Natuurbelang.
"*De ontheffing die is verleend aan Circuit Park Zandvoort (CPZ) gaat uit van een tijdelijk kortdurend verlies aan leefgebied van de zandhagedis en rugstreeppad. Tribunes zouden jaarlijks worden opgebouwd op zand en naderhand weer worden afgebroken. Econsultancy stelt in augustus 2019: 'Het zijn tijdelijke tribunes waarbij de ronde staanders op planken op het vlakke zand worden geplaatst. De rapporten die de aanvraag onderbouwen, laten tribunes zien die op het zand zijn opgebouwd. Tijdelijk verlies van leefgebied was een belangrijke voorwaarde bij de verlening van de*

oorspronkelijke ontheffing. De provincie geeft nu een ontheffing af voor het storten van asfaltbrokken. Zij ziet 'zicht op legalisatie' en steunt dan op het idee dat de bouw van tribunes en dus het asfalt vallen onder de dwingende redenen van groot openbaar belang.' Een eerdere provinciale hoorzitting concludeerde dat er juist geen sprake was van dwingende redenen van groot openbaar belang. De gedeputeerde nam dat advies van de Hoorcommissie helaas niet over. Dat gebeurt overigens maar weinig. Daarmee gaat de provincie voorbij aan bestaande jurisprudentie hierover en aan de richtlijnen van de EU wat nu precies valt onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang'. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat dit standhoudt in de komende rechtszaken hierover. De jurisprudentie en de EU zijn er heel duidelijk over: dwingende redenen van groot openbaar belang zijn enkel voorbehouden aan grote projecten zoals een elektriciteitscentrale, kustverdediging, project mainportontwikkeling Rotterdam, Autosnelweg A20 Duitsland, Hogesnelheidslijn TGV, een kolenmijn in Duitsland, waterreservoir in Spanje. Een particulier georganiseerd evenement voldoet zeker niet aan de richtlijnen; tribunes uiteraard ook niet. De provincie is handhaver van de Wet natuurbescherming. Uiteraard kent zij de richtlijnen van de EU m.b.t 'dwingende redenen van groot openbaar belang'. Zij neemt haar taak op dit moment niet serieus en schendt hiermee EU-richtlijnen om het circuit ter wille te zijn en een illegale activiteit te legaliseren. Gedeputeerde Rommel gaf op 18 mei jl. al aan dat er sprake was van een overtreding en dat er handhavend zou worden opgetreden,

Uit de stukken blijkt dat er in februari dit jaar gesprekken zijn geweest tussen de Omgevingsdienst en het Circuit waaruit het Circuit blijkbaar de conclusie trok dat de asfaltstorting wel degelijk mogelijk was. De provincie bestrijdt dit nu. Blijkbaar was de Omgevingsdienst regelmatig op het circuit te vinden maar heeft die de grootschalige asfaltstorting zelf nooit kunnen ontdekken.

Hoe betrouwbaar is nu de overheid? Na het handhavingsverzoek gaf de provincie op 23 juli jl. aan te willen handhaven. De ontheffing ziet op een tijdelijke (kortdurende) ongeschiktheid van het leefgebied van door de Wnb beschermde soorten. Nu de werkzaamheden niet zijn ontheven, is er door het toepassen van halfverharding met het asfaltgranulaat sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming in verband met het permanent c.q. langdurig beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de beschermde soorten rugstreeppad en zandhagedis en daarmee van overtreding van artikel 3.5, vierde lid van de Wnb. Maar na een bezwaar van het Circuit draait de provincie als een blad aan de boom. Het zand kan leefgebied zijn, dus kan men de zandhagedis vertrappen. Asfalt zou daarom nu beter zijn, zo stelt het Circuit. Daar is eerder echter met geen woord over gerept, zoals tijdens de hoorzitting en voorlopige voorziening. Het ging er steeds om dat het leefgebied eigenlijk niet werd aangetast want het was immers tijdelijk. Dit was een heel belangrijke voorwaarde. De provincie gaf dan ook ontheffing op basis van het tijdelijk verlies van het gebied. Het was duidelijk de bedoeling dat het leefgebied in stand bleef.

Ook zonder tribunes kan de Formule 1 worden gehouden, wellicht met minder publiek maar dat is een economische afweging. In 2006 zijn de Jumbo-racedagen gehouden met 105.000 bezoekers, die langs de baan stonden. Het gebied 4 dat nu geasfalteerd is, is toch alle jaren behouden als leefgebied. Logisch ook, want dat bestond deels uit hoog struweel waar de beesten in konden schuilen. Na de race was er hoogstens wat gras vertrapt, wat zelfs gunstig is voor de dieren. Maar het is dus goed mogelijk om grote evenementen te houden en het leefgebied te sparen.

Het oppervlak onder de tribunes is veel kleiner dan de uiteindelijke 26.000m² die geasfalteerd is. Het

is nu in feite een gigantisch verhard festivalterrein met mogelijkheden voor tijdelijke bebouwing, evenementfaciliteiten (toiletblok, snackfaciliteiten). Econsultancy stelt in augustus 2019: 'Het zijn tijdelijke tribunes waarbij de ronde staanders op planken op het vlakke zand worden geplaatst.' Een andere mogelijkheid voor fundering is het gebruik van schroefpalen waardoor het gebied grotendeels intact blijft. Het Circuit wil dit niet omdat de tribunes elk jaar van een ander type zijn of op een andere plaats zouden staan. Hieruit spreekt de onwil om tot een oplossing te komen. Het maakt ook duidelijk dat de asfaltverharding voor meer bedoeld is dan enkel de fundering van tribunes.

Waarom wordt er door de provincie geen onderzoek gedaan naar het gebruik van stelconplaten, zoals de heer Janssen of aangaf, of naar het gebruik van schroefplaten?
Stichting Natuurbelang is zeer teleurgesteld.

> De heer **Klein** (CU) was verrast door de opmerking van de heer Hobo dat het Circuit zou hebben gezegd dat de tribunes ieder jaar van een ander type zijn en op een andere plek komen te staan. Waar en van wie heeft de heer Hobo dit precies vernomen?
>
> Mevrouw **Er** (GL) vraag hoeveel hectare asfalt(granulaat) er in z'n totaliteit is gestort, inclusief het asfalt voor de tribunes.

De heer **Hobo** (Stichting Natuurbelang) meent dat het Circuit de bewuste uitspraak heeft gedaan tijdens de hoorzitting van 19 november jl.. Elk jaar schijnt het Circuit andere tribunes te willen huren of kopen. De vergunning ging altijd over tijdelijkheid. Ondanks het feit dat die tijdelijkheid nu verdwenen is, wordt er toch een vergunning afgegeven. Daarmee wordt voorbijgegaan aan het oorspronkelijke idee. De Stichting Natuurbelang maakt zich daar zorgen over, aangezien de provincie de Wet natuurbescherming moet handhaven. Als zij dit niet doet, moeten dan al die kleine stichtingen het oppakken? Deze beschikken helaas niet over voldoende financiële middelen om rapporten te laten opstellen. Het wordt nu min of meer aan de burger overgelaten, wat niet correct is.

In antwoord op de vraag van mevrouw Er (GL) geeft de heer Hobo aan dat er in totaal zo'n 26.000m^2, oftewel 2,6ha aan asfaltgranulaat is gestort. Het oppervlak onder de tribunes is veel kleiner. Dat is gelijk aanleiding voor de vraag waarom er zoveel geasfalteerd moet worden. Er gaat een behoorlijk oppervlak aan oorspronkelijk prima leefgebied verloren. De provinciale vertegenwoordiger van de Omgevingsdienst zei tijdens de hoorzitting: "Eigenlijk was het helemaal geen goed leefgebied; waar praten we over?" Dat is pijnlijk.

> Mevrouw **Er** (GL) refereert aan het kort geding dat heeft plaatsgevonden. Klopt het dat de rechter hierin heeft aangegeven dat er maximaal 2ha aan asfalt gestort zou mogen worden en dat hij dat in zijn uitspraak betrokken heeft?

De heer **Hobo** (Stichting Natuurbelang) antwoordt ontkennend. Het kort geding ging namelijk volledig over tijdelijkheid. In het kort geding heeft de rechter inderdaad geoordeeld dat sprake zou zijn van "dwingende redenen van groot openbaar belang". Het betrof echter één rechter die heel marginaal toetst. Gezien de EU-richtlijnen verwacht de heer Hobo dat dit argument in de bodemprocedure met een meervoudige kamer niet overeind zal blijven en de vergunning alsnog

illegaal zal zijn.

De heer **Janssen** (Stichting Duinbehoud) vult aan dat in een eerdere zitting ten aanzien van de voorlopige voorziening een maximumaantal hectares asfalt ter sprake gekomen dat bij de baanvernieuwing gelegd zou worden. Er is toen 2 ha genoemd. Het overige gebied zou dus niet geasfalteerd worden. Dat vond de rechter op een gegeven moment acceptabel. Nu blijkt achteraf dat er veel meer hectares worden geasfalteerd. Om die reden is het asfalteren onder de tribunes strijdig met eerdere uitspraken van de rechter.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wat volgens beide insprekers een eerste simpele stap zou zijn die de provincie nu zou kunnen zetten.

De heer **Hobo** (Stichting Natuurbeheer) antwoordt dat de provincie haar oorspronkelijke stelling simpelweg moet handhaven. Tijdelijk verlies van leefgebied is enkel mogelijk als er geen asfalt ligt. Het asfalt moet dus weg. De heer Hobo beaamt dat er inderdaad gesproken is over 2ha asfalt, maar niet op de plekken waar het nu is aangebracht. Kortom, weghalen!

De heer **Janssen** (Stichting Duinbehoud) antwoordt dat de provincie een ontwerpbesluit heeft genomen ten aanzien van de vergunningverlening. In de verdere afweging ten aanzien van het ontwerpbesluit kan de provincie hierop terugkomen en opnieuw op zoek gaan naar goede alternatieven voor de asfaltering en bij het definitieve besluit de vergunningaanvraag afwijzen.

De **voorzitter** bedankt beide insprekers voor hun inspraak en geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng.

Eerste termijn

De heer **Klein** (CU) vraagt wie er aan het stuur zit in het handhavingstraject: de overheid of een commerciële organisatie? De insprekers hebben uitgelegd hoe vreemd de situatie is. Het compleet volstorten met asfaltgranulaat zou zogenaamd beter zijn voor de natuur dan het plaatsen van een beperkt aantal betonplaten. Waarom is niet vooraf in de ontheffing al verzocht om asfaltgranulaat te storten? Waarom komt het Circuitpark daar nu pas mee? Indien vooraf wel een ontheffing was gevraagd voor volstorten met asfaltgranulaat, zou de aanvraag in dat geval anders beoordeeld zijn? Gedeputeerde schrijft dat de provincie c.q. Omgevingsdienst (OD) zelf geen onderbouwing levert of alternatieven onderzoekt, maar enkel om nadere onderbouwing vraagt van het Circuit. Daarmee ontstaat toch het risico op een fabeltjesfuik? Is een second opinion niet een betere aanpak?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) geeft aan dat haar fractie teleurgesteld is in het verloop van het tijdpad van de switch van geen asfaltgranulaat naar "ga uw gang maar!". De Omgevingsdienst dient zich in de memo en het uitgeschreven tijdspad van heel veel woorden die de commissie klaarblijkelijk moeten overtuigen, te weten: "*in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten".* Dit heeft als gevolg dat de LoD wordt aangepast of (gedeeltelijk) wordt ingetrokken. Het komt mevrouw Jellema wat gezocht over. Zij ziet een gelopen race waarbij de natuur het nakijken heeft. Zij heeft haar hoop echter nog gevestigd op de bodemprocedure.

De heer **Smaling** (SP) sluit zich aan bij de toon van mevrouw Jellema. Het dossier is één groot drama. De hele discussie over "groot openbaar belang" lijkt nergens op. De commissie wordt geconfronteerd met voldongen feitenpolitiek, namelijk een overtreding die wordt omgezet in een ontheffing. De heer Smaling vindt het ongekend. Gaat gedeputeerde nog aan de gang met de alternatieven die de heer Janssen noemde? Zo nee, waarom niet? Hij hoopt dat er recht wordt gesproken.

Mevrouw **Er** (GL) geeft aan dat bij het verlenen van een ontheffing als gevolg waarvan de leefgebieden van beschermde diersoorten beschadigd worden, en waarvan het herstel wellicht onmogelijk wordt, zou een gedegen onderzoek naar alternatieven een essentieel onderdeel moeten zijn van de besluitvorming. Nu blijkt echter dat de OD bij het nemen van het ontheffingsbesluit zich enkel lijkt te hebben gebaseerd op de door de Circuitpark ingediende stukken, waaronder een rapport van Econsultancy. In de brief van Stichting Duinbehoud worden echter wel degelijk goede alternatieven genoemd, waaronder het gebruik van stelconplaten. Stichting Duinbehoud onderbouwt de genoemde alternatieven door te verwijzen naar berekeningen van onder andere een ingenieursbureau, terwijl in het rapport en de onderbouwing van Econsultancy verschillende berekeningen en metingen lijken te ontbreken.
Mevrouw Er vraagt gedeputeerde waarom er bij het nemen van zo'n belangrijk besluit er naast de door de indiener aangeleverde stukken niet ook externe deskundigen en onafhankelijke bureaus worden betrokken. Daarnaast vraagt GroenLinks wederom aandacht voor de term "dwingende redenen van groot openbaar belang". In het besluit wordt namelijk aangegeven dat dezelfde onderbouwingen uit de eerdere ontheffingen nu ook weer van toepassing zijn. Het verschil met de eerdere ontheffingen is echter dat de aantasting van het leefgebied in eerste instantie tijdelijk zou zijn. Met het gestorte en gewalste asfaltgranulaat is het nog maar de vraag of het leefgebied überhaupt hersteld kan worden. Daarnaast heeft zelfs de voorzieningenrechter in het eerdere kort geding over dit onderwerp benoemd dat het zou gaan om maximaal 2ha aan geasfalteerde grond. Inmiddels is dat veel meer. Is gedeputeerde het met GroenLinks eens dat thans sprake is van een gewijzigde situatie en daarom het gebruik van "dwingende redenen van groot openbaar belang" opnieuw bekeken moet worden?

Mevrouw **Strens** (D66) leest in de brief dat Circuit Park Zandvoort volgens de OD voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat asfaltgranulaat de beste oplossing is. Tegelijkertijd staat in de stukken dat er alternatieven zijn. D66 vraagt gedeputeerde om hierop een reflectie te geven. Mevrouw Strens constateert dat in onderhavig dossier eigenlijk achteraf een ontheffing is aangevraagd, terwijl als partijen eerder met elkaar in gesprek waren gegaan, bekend zou zijn geweest wat de geldende voorwaarden en regels zijn. D66 roept bij dit soort politiek gevoelige dossiers alle partijen op om elkaar tijdig op te zoeken om te achterhalen welke ontheffingen, vergunningen en toestemmingen eventueel nodig zijn. Alsdan kan het achteraf repareren voorkomen worden. Dit procesverloop geeft D66 een onbevredigend gevoel.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren zich kapot is geschrokken van wat de provincie tijdens de rechtszaken heeft opgevoerd. De provincie staat wederom niet aan de zijde van de natuur. Het argument "van groot openbaar belang" is volgens de PvdD quatsch, zoals ook voor het zomerreces in PS besproken is. De PvdD ziet graag alsnog serieus onafhankelijk onderzoek naar mogelijke oplossingen, uitgevoerd door een organisatie waarmee ook de natuurorganisaties akkoord zijn. Anders komt de PvdD wederom met een motie.

De **voorzitter** dankt de commissieleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel (VVD) voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel wil graag een kort toelichting geven op de brief die het college aan PS heeft gestuurd inzake de ontwerpontheffing die aan het Circuit is afgegeven. Hierin komen twee zaken aan bod, te weten het handhavingstraject en de ontwerpontheffing voor het asfaltgranulaat ingevolge de Wet natuurbescherming.

Wat betreft het handhavingstraject wil gedeputeerde nogmaals herhalen dat het feit dat er een handhavingstraject wordt gestart, niet wil zeggen dat de overtreding een overtreding blijft of dat een voorgenomen LoD altijd definitief moet worden opgelegd. Handhaven kan ook betekenen dat de uitkomst van de procedure zal zijn dat er alsnog gelegaliseerd moet worden op grond van wet- en regelgeving, bijvoorbeeld omdat er "zicht op legalisatie" is.
Gedeputeerde heeft destijds goed overleg gehad met het Circuit. Er is ook zicht op legalisatie als er een aanvraag ligt met een onderbouwing op basis waarvan de gerechtvaardigde verwachting bestaat dat de gevraagde ontheffing kan worden verleend. In dit geval lag die aanvraag met onderbouwing er en was sprake van zicht op legalisatie. Overigens is de aanvraag pas ingediend na het gesprek tussen het Circuit en GS.
In de brief heeft het college uitgebreid uitgelegd waarom GS vinden dat er zicht op legalisatie was. Er waren geen alternatieven. Het aandragen, onderzoeken en onderbouwen van alternatieven is een verantwoordelijkheid van de aanvrager. Wie stelt, die bewijst. De OD beoordeelt de door de aanvrager aangedragen oplossingen in het kader van de soortbescherming. Daaraan ligt een ecologisch rapport van 30 juni 2002 ten grondslag, waarin wordt gezegd dat er alternatieven zouden kunnen zijn, maar dat die kwalijker zijn voor de natuur dan het asfaltgranulaat.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) stelt dat de gedeputeerde citeert uit haar brief die reeds bekend is bij de commissie. De Partij voor de Dieren zou graag zien dat de gedeputeerde ingaat op de concrete vragen. Als gedeputeerde het heeft over "zicht op legalisatie", een gerechtvaardigde verwachting, dan heeft de OD ook de keuze om een eigen nader onderzoek aan te vragen. De OD heeft echter gezegd: nee, we gaan gewoon akkoord met wat het Circuit heeft aangeleverd. De PvdD roept op om extra onderzoek te doen naar die overwegingen en alternatieven die natuurorganisaties opdragen. Dát is de verantwoordelijkheid van de provincie. Is gedeputeerde het hierover met Statenlid Kostic eens en is gedeputeerde bereid om dat onderzoek daadwerkelijk uit te voeren?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat zij haar mening ventileert en niet enkel uit de brief citeert. Zij acht het wel belangrijk om een korte toelichting te geven. De OD heeft eigen specialismen in huis. Indien die van mening is dat de gedane aanvraag niet voldoende onderbouwd is, dan is het aan de OD om het Circuit te vragen om een verdere onderbouwing. Het is niet aan de OD om zelf specialistisch onderzoek te verricht. Degene die stelt, die bewijst. De provincie gaat dus niet zelf op zoek naar alternatieven.

> De heer **Klein** (CU) meent dat indien men eerlijk onderzoek wil doen ook de alternatieven ernaast moeten worden gezet. Dat de handhavingsprocedure niet als zodanig moeten worden

aangepast? De insprekers geven aan dat het volleggen van 20% van het gebied met stelconplaten een goed alternatief zou zijn, maar het Circuit Park Zandvoort heeft weten te beargumenteren dat dat meer schade aan de natuur zou opleveren dan het volledig volstorten met asfalt. De heer Klein vindt dat onbegrijpelijk.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de specialisten van de OD de onderbouwing bekijken die door het Circuit is aangeleverd. Er ligt een ecologisch rapport waarin staat dat het gebruik van alternatieven meer schade toebrengt aan de natuur dan het toelaten van asfaltgranulaat. Gedeputeerde constateert de heer Klein dit antwoord niet leuk vindt. Dan is de gang naar de rechter de gebruikelijke route. De insprekers gaven al daar alle vertrouwen in te hebben. Gedeputeerde benadrukt echter dat de OD de specialistische kennis in huis heeft om een goede beoordeling te kunnen maken. GS hebben daar ook op te vertrouwen.

De heer **Klein** (CU) wil niet in twijfel trekken dat de Omgevingsdienst specialisten in dienst heeft. Hij plaats echter kanttekeningen bij de procedure zoals die nu is ingericht. De OD doet namelijk zelf geen onderzoek en verzoekt aanvrager enkel om extra onderbouwing voor het voorstel dat wordt ingediend. Dat kan leiden tot een beperkte blik. Moet de procedure wellicht niet worden veranderd?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat het veranderen van de procedure in een rechtszaak dient te gebeuren. Als hetgeen door het Circuit en in het rapport van Econsultancy gesteld wordt niet aannemelijk en logisch zou zijn geacht, zouden de specialisten van de OD hebben doorgevraagd om meer rapporten. Steeds als iets niet aannemelijk lijkt, gaat de OD terug naar de aanvrager voor een nadere onderbouwing. Op basis van die (aanvullende) onderbouwing wordt de aanvraag uiteindelijk goedgekeurd dan wel afgewezen. Blijkbaar heeft de OD in dezen gesteld dat de onderbouwing van aanvrager voldoende is.

De heer **Smaling** (SP) luistert met stijgende verbazing naar de gedeputeerde die permanent meebeweegt op een traject waar heel veel op aan te merken is. Onderhavig project wordt op onjuiste gronden onder de noemer "groot openbaar belang" geschoven, terwijl de Hoor- en Adviescommissie dit ontkent. Thans wordt een overtreding vergund. De gedeputeerde wil dat het doorgang vindt en kijkt niet naar alternatieven. De stekker eruit te trekken en concluderen dat er gewoon geen tribunes in het zand geplaatst kunnen worden, is ook een alternatief. Daarover wordt niet gerept. Er wordt enkel gefaciliteerd in de richting van het Circuit en de gedeputeerde doet niets om de andere kant op te bewegen. Als de verleende ontheffing in de bodemprocedure alsnog sneuvelt, vindt de heer Smaling dat de provincie echt een modderfiguur slaat.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het niet aan de provincie is om een oordeel te geven over het Circuitpark, de Formule 1 e.d. Haar taak is om toe te zien op een correcte naleving van de Wet natuurbescherming. Dit is gemandateerd aan de Omgevingsdienst. Deze heeft geconcludeerd dat er niet behoeft te worden getwijfeld aan de juistheid van de uitkomsten van het ecologisch onderzoek van Econsultancy.

De heer **Smaling** (SP) meent dat hij gedeputeerde mag vragen naar haar oordeel over de gehele gang van zaken.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt, ook richting D66, dat zij het inderdaad jammer vindt dat op voorhand niet duidelijk is geweest dat de procedure op deze manier zou verlopen. Uit de stukken maakt zij op dat er sprake is geweest van voortschrijdend inzicht. Als dat tijdens een handhavingsprocedure aannemelijk kan worden gemaakt, moet er derhalve een mogelijkheid tot legaliseren zijn. Dan heeft de provincie weliswaar bij aanvang gehandhaafd, maar is er toch een grond voor legalisatie. De Nederlandse wetgeving en rechtspraak schrijven vervolgens voor hoe hiermee dient te worden omgegaan.

> Mevrouw **Er** (GL) vraagt of gedeputeerde het niet vreemd vindt dat het Circuitpark het belang van asfaltgranulaat aannemelijk heeft kunnen maken als twee andere partijen hebben aangegeven dat er wel degelijk alternatieven bestaan.

Gedeputeerde **Rommel** merkt op dat er thans een bodemprocedure loopt. Er zijn zienswijzen ingediend, almede bezwaar gemaakt tegen een oude vergunning. De zittingsdatum is nog niet bekend en wordt afgewacht. De provincie is partij in verschillende juridische procedures en moet derhalve terughoudend zijn in het uitwisselen van informatie. Het is uiteindelijk aan de rechter om te bepalen welke partij haar standpunt het meest aannemelijk maakt.

De **voorzitter** informeert of de commissieleden behoefte hebben aan een tweede termijn. Omwille van de tijd stelt zij voor om deze dan door te schuiven naar de uitloopmogelijk op donderdag 26 november.

De Partij voor de Dieren kondigt via de chat aan een motie te zullen indienen tijdens de eerstvolgende Statenvergadering.

> Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft er enigszins moeite mee als onder tijdsdruk zou worden afgezien van een tweede termijn. Zij heeft zelf niet zozeer behoefte aan een tweede termijn, maar wil de discussie niet zo abrupt laten eindigen omwille van de tijd. Dat zou haars inziens niet democratisch zijn.

De **voorzitter** stelt via de chatfunctie vast dat er op dit moment geen behoefte is aan een inhoudelijke tweede termijn en gaat derhalve over tot afronding van het agendapunt.

12. B-agenda Stikstof

12.a Stikstof: Afdoeningsvoorstel Motie 57-2019, 'Stikstofbeleid' (B-agenda NLG 23-11-2020)

Omwille van de tijd schuift de behandeling van agendapunt 12 t/m 14 door naar de uitloopmogelijkheid op donderdag 26 november a.s. om 19.15 uur, aansluitend aan de reeds geplande technische briefing.
Gedeputeerde Rommel is na afloop van de technische briefing helaas verhinderd en zal zich laten vervangen door een collega.

13. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Dit agendapunt schuift door naar de uitloopmogelijkheid op donderdag 26 november om 19.15 uur.

14. B-agenda Water

14.a Water: Verzoek GL brief Starnmeer van de C- naar de B-agenda (B-agenda NLG 23-11-2020)

Dit agendapunt schuift door naar de uitloopmogelijkheid op donderdag 26 november om 19.15 uur.

15. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

Dit agendapunt schuift door naar de uitloopmogelijkheid op donderdag 26 november om 19.15 uur.

16. Sluiting

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun aandacht en sluit de vergadering om 17:49 uur.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5279
Extern Zaak ID	1515058
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	4.a
Omschrijving	Voedselvisie
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Voedselvisie, bijlage bij de brief GS aan PS, Motie 93 participatietraject voedselvisie.
1515058 1515059 voedselvisie voordracht PS.pdf
100% versie voedselvisie-Boer Business in Balans-PS-versie-17-12.pdf
Brief aan PS over Voedselvisie 2020-2030.pdf
Inbreng Bouwmans.pdf
Inbreng Voedselvisie Noord-Holland F. Schouten.docx
Inbreng Wakker Dier - voedselvisie Noord-Holland.pdf
Inspreekreactie De heer Kok.docx
Inspreektekst Cie NLG 11 01 21 Natuurmonumenten.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
PS-vergadering	1 februari 2021

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt, conform het coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken!’, aan een vitaal landelijk gebied. Met de Voedselvisie 2020-2030 bepaalt de provincie de strategische koers in het voedselbeleid voor de komende jaren. Als de Voedselvisie door Provinciale Staten wordt vastgesteld, kan de uitvoering ervan starten door middel van diverse projecten en activiteiten.

M93/11-11/2019

AANGENOMEN

Motie: Draagvlak voor voedselvisie

De Provinciale Staten van Noord-Holland hebben op 11 november 2019 kennis genomen van de statenvoordracht VD-73 Begroting 2020;

constateren dat:

- het Rijk in juni een nieuwe visie op landbouw, natuur en voedsel heeft gelanceerd: Waardevol en Verbonden. Hierin staat een omslag naar kringlooplandbouw centraal.
- in het coalitieakkoord "Duurzaam doorpakken" is afgesproken dat de provincie stappen wil zetten naar verduurzaming van de landbouw en de gewenste transitie daarvoor gaat beschrijven in een "Voedselvisie";
- de recente signalen uit de samenleving duidelijk maken dat de landbouwsector betrokken wil zijn bij de veranderingen en daar ook goed in kan meedenken (en een aantal agrariërs ook al laat zien dat natuurinclusieve bedrijfsvoering kan);
- de Provincie Noord-Holland eerder pro-actief een participatietraject heeft geëntameerd voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie #NH2050, die samen met overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners tot stand gekomen is en waarin het ontwikkelen van natuurwaarden en een economisch duurzame agrarische sector centraal staat;

overwegen dat:

- de Voedselvisie een grote maatschappelijke transitie teweeg gaat brengen;
- inwoners deze transitie moeten gaan dragen en derhalve meegenomen moeten gaan worden in het veranderingsproces;
- de hele voedselketen betrokken moet worden bij het opstellen van de Voedselvisie opdat het weer een coproductie wordt van alle stakeholders - zoals de Omgevingsvisie #NH2050;

verzoeken het college

- bij het opstellen van de voedselvisie belanghebbenden(*) actief te betrekken - in het verlengde van het totstandkomingsproces van de Omgevingsvisie;
  (*) dus ook inclusief burgers/inwoners
- bij het opstellen van de voedselvisie aan te sluiten op de nieuwe visie van het Rijk;

en gaan over tot de orde van de dag.

Arja Kapitein	Rien Cardol	Gert Jan Leerink	Bas de Wit	Michel Klein
D66	Groen Links	PvdA	VVD	Christen Unie

Provincie Noord-Holland

2020

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 15 december 2020

Onderwerp: Voedselvisie 2020-2030

Kenmerk: 1515058/1515059

Bijlage: Voedselvisie 2020-2030

1. Inleiding

In ons Coalitieakkoord *'Duurzaam Doorpakken!'* hebben wij een aantal ambities neergelegd voor de duurzame landbouw in Noord-Holland. Noord-Holland heeft een sterke agrarische sector die een hoge kwaliteit van producten levert aan de lokale, nationale, Europese en wereldmarkt. Echter, de manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat het milieu, de bodem, het klimaat, de omgeving, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer onder druk staan. Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een regeneratieve landbouw (verbetering van de bodem, water, biodiversiteit en dierenwelzijn), kringlooplandbouw (kringlopen van grondstoffen op een zo lokaal mogelijke manier sluiten, eiwittransitie en voorkomen van voedselverspilling) en een korte keten (eten van regionale (seizoens)producten en het verminderen van voedselkilometers). De gewenste transitie naar een duurzaam voedselsysteem hebben we opgeschreven in de Voedselvisie 2020-2030. Wij vragen u om in uw kaderstellende rol dit beleidskader vast te stellen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In de Voedselvisie 2020-2030 beschrijven we welke kansen en uitdagingen we zien voor de verschillende schakels in de voedselketen, om bij te dragen aan een duurzaam voedselsysteem. Ook beschrijven wij welke rol de provinciale overheid daarin heeft, in vrijwel alle gevallen in samenwerking met andere stakeholders. Hoewel de provinciale rol in sommige schakels van de voedselketen relatief beperkt is, kunnen wij wel degelijk aanzienlijke impact hebben, omdat we als regionale verbinder kennis, innovatiekracht en ketenpartijen samen kunnen brengen. We maken in deze visie gebruik van twee tijdshorizonnen: één tot 2024 en één tot 2030. Dit doen wij in de wetenschap dat een omslag naar een duurzaam voedselsysteem meer dan een generatie in beslag neemt en zich in de komende jaren nog nieuwe, nu nog misschien onvoorspelbare mogelijkheden zullen aandienen.

De eerste tijdshorizon is die van de periode 2020-2024, waarin het provinciaal beleid gericht wordt op het scheppen van de goede randvoorwaarden voor de transitie naar een duurzaam voedselsysteem. De tweede tijdshorizon is 2030, omdat een periode van tien jaar voldoende dichtbij is om afgewogen beslissingen te kunnen nemen en tegelijkertijd voldoende tijd biedt om een structurele verandering te mogen verwachten.

In de Voedselvisie 2020-2030 zullen uw Staten vier perspectieven herkennen: een economisch perspectief, een ecologisch perspectief, ruimtelijk perspectief en een sociaal perspectief. Al deze vier perspectieven zijn van wezenlijk belang. We streven immers naar een voedselsysteem waarbij:

- vanuit *economisch perspectief* de voedselsector een vitale sector is en blijft;
- vanuit het *ecologisch perspectief* de agro-ecologie integraal onderdeel uitmaakt van een toekomstbestendige bedrijfsvoering;
- vanuit het *ruimtelijk perspectief* er voldoende ruimte is om als voedselondernemer te kunnen ondernemen
- vanuit het *sociaal perspectief* de voedselsector maatschappelijk wordt gewaardeerd vanwege haar duurzame voedselvoorziening en de landbouw als drager van ons (cultuur)landschap.

De transitie van het voedselsysteem is er één van lange adem. De Voedselvisie kent daarom een looptijd van 10 jaar. Onderdeel van transities is dat veel nog uitgezocht, geëxperimenteerd en uitgevonden moet worden. Daarom richten we ons in deze Voedselvisie op (innovatie)kracht van de ondernemers, *no regret* maatregelen, *small wins*, geven zelf het goede voorbeeld en vertellen wat goed gaat. Als regionale verbinder brengen we kennis en ketenpartijen samen. Ter ondersteuning van dat leerproces worden leerinterventies ingepland. We monitoren de doelen en rapporteren over de activiteiten en projecten. Halverwege de looptijd van de Voedselvisie in 2024, voeren wij een tussentijdse beleidsevaluatie uit die wordt gebruikt om ons beleid en de uitvoering ervan, indien nodig, voor de periode 2025-2030 te actualiseren.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiering

In ons coalitieakkoord hebben wij een budget van € 6,1 miljoen vrijgemaakt voor de uitvoering van de Voedselvisie. Dit bedrag is opgenomen in de provinciale begroting 2020-2024. In de Voedselvisie treft u een procesvoorstel voor de inzet van de provinciale rol, middelen en instrumenten. De besteding van het budget krijgt onder andere invulling met nog op te stellen uitvoeringregelingen (subsidies) en opdrachten waarbij ook cofinanciering van andere stakeholders wordt toegepast. Om een gelijk speelveld te creëren zijn criteria voor projecten en activiteiten opgenomen in de Voedselvisie.

Communicatie

We communiceren over projecten en activiteiten die door onszelf en anderen in de provincie en daarbuiten worden uitgevoerd. Dit zijn projecten en activiteiten die bijdragen aan of inspirerend zijn voor de realisatie van het doel van de Voedselvisie: een duurzaam voedselsysteem. We maken daarvoor onder andere gebruik van een nieuw platform 'Boer & Business in Balans'. Het platform geeft ons de mogelijkheid om goed inzicht te geven in wat er gebeurt en om in contact te blijven met belangrijke stakeholders. Daarnaast maken we ook dankbaar gebruik van de communicatiekanalen van onze netwerkpartners zoals die van de Greenports en Voedsel Verbindt.

Participatie

Op 11 november 2019 hebben uw Staten motie M93/2019 *Draagvlak voor voedselvisie* aangenomen, waarin u ons college opdroeg om bij het opstellen van de Voedselvisie belanghebbenden actief te betrekken en aan te sluiten op de nieuwe visie van het Rijk *'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden'*. Hier hebben wij invulling aan gegeven, waarbij wij overigens gebonden (en soms gehinderd) waren door de beperkingen die Covid-19 aan ons oplegde. Gelukkig was er ook veel wél mogelijk. In de periode juni t/m september 2020 heeft een online consultatieproces voor de Voedselvisie plaatsgevonden. De participatie is langs diverse lijnen verlopen en was ook interactief. We hebben in totaal negen experttafels georganiseerd en ook individueel met experts gesproken. De verslagen hiervan staan op de website. Verder kon iedereen via het emailadres VitaalLandelijkGebied@noord-holland.nl input toesturen. Ook hebben

bestaande netwerken, zoals de Greenports en Voedsel Verbindt, hun input gegeven. Eind oktober hebben wij alle experts, geïnteresseerden en netwerkpartners een conceptversie van de Voedselvisie gemaild met het verzoek om hun feedback. Hier hebben ongeveer 50 organisaties of personen op gereageerd. Zij ontvingen persoonlijk een reactie op hun feedback. Uw Statencommissie NLG heeft op 26 november jl. tijdens een BOT-overleg mee kunnen praten over de concept-Voedselvisie. Kortom: er is een breed palet aan reacties opgehaald.

Ook in de uitvoeringsfase van de Voedselvisie willen wij met iedereen die met ons heeft meegedacht in contact blijven. Dat gaan we doen we met diverse offline en online bijeenkomsten en via het platform Boer & Business in Balans.

4. Samen werken aan een vitaal landelijk gebied

De Voedselvisie 2020-2030 hangt in belangrijke mate samen met andere beleidsthema's die in ons coalitieakkoord worden genoemd onder de opgave 'Vitaal landelijk gebied'. In deze paragraaf lichten we toe hoe deze samenhang vorm krijgt.

Samen werken aan een vitaal landelijk gebied
Het Noord-Hollandse landelijk gebied kenmerkt zich door een grote diversiteit aan natuur-, recreatie- en landbouwgebieden. Het zijn afwisselende landschappen met veel water en een rijk cultuurhistorisch erfgoed. De komende decennia wordt het landelijk gebied geconfronteerd met ontwikkelingen die een grote impact zullen hebben. Te denken valt aan de problematiek van bodemdaling en de noodzaak om ruimte te bieden voor klimaatadaptatie, de urgentie om de biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid te versterken en het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector, die opereert in een betere balans met zijn leefomgeving. Tegelijkertijd biedt het landelijk gebied ruimte die hard nodig is voor de voedselproductie, energietransitie, de recreatiebehoefte en andere ruimtelijke en economische activiteiten. De samenhang tussen deze verschillende uitdagingen was altijd al groot, maar is de laatste jaren steeds groter geworden. Enkele voorbeelden: natuurrealisatie is niet langer denkbaar zonder óók aandacht te hebben voor de grotere behoefte aan recreatieve mogelijkheden. Ruimte voor de voedselproductie en eiwittransitie staan onder druk door hoge grondprijzen en behoefte aan nieuwe woningen. Verbetering van de biodiversiteit en waterkwaliteit lukt niet zonder stikstof- en fosfaatemissies vanuit de agrarische sector te verminderen. Bodemdaling kan niet worden tegengegaan zonder keuzes te maken over waterpeil, natuurdoelen en de toekomst van de betrokken grondeigenaren. Steeds meer mensen willen in steden wonen, maar wel in hun vrije tijd het groen in. Vanwege de grote onderlinge verwevenheid van al deze uitdagingen willen wij de beleidsvelden natuur, water, landbouw, (bodem)biodiversiteit, recreatie en toerisme, landschap en klimaat enkel nog in samenhang benaderen.

Wat ligt er nu voor?
Twee strategische documenten zien tegelijkertijd het licht:
1) de Voedselvisie. In deze in het coalitieakkoord aangekondigde visie staat wat we doen om de hele voedselketen te bewegen naar een duurzaam voedselsysteem.
2) het Masterplan Biodiversiteit. In dit in het coalitieakkoord aangekondigde masterplan staat wat we doen om de biodiversiteit te behouden en versterken;

Daarnaast werkt ons college aan de visie recreatie en toerisme. De visie wordt in verband met de effecten van de coronacrisis op deze sector op een later moment aan uw Staten ter besluitvorming aangeboden.

Ook werkt ons college aan uitvoeringsprogramma's, zoals die van het regionaal waterprogramma 2022-2027 en het ambitieprogramma kustzone Markermeerdijken. Deze worden in januari 2021 aan uw Staten (commissie NLG) ter bespreking dan wel ter kennisname aangeboden. Ook in deze uitvoeringsprogramma's geldt het principe van samenwerken ten behoeve van de eerder genoemde doelen en opgaven.

Hoe hangen deze visies samen?
Hoewel de visies aparte documenten zijn, zijn ze in nauwe samenhang opgesteld. Net als in de natuurlijke processen die wij buiten zien, kennen ook deze verschillende visies geen harde grenzen, maar vloeien ze op onderdelen meer of minder in elkaar over. De lezer zal diverse verbanden herkennen; dezelfde verbanden die hierboven werden beschreven ten aanzien van thema's als natuur, water, landbouw, landschap, (bodem)biodiversiteit, bodemdaling en klimaatadaptatie.

Zeker als de visies straks in uitvoering worden genomen, zal deze samenhang nog sterker blijken. De werkelijke integratie van doelstellingen en afwegingen gebeurt immers op gebiedsniveau. Alles wat we in ons landelijk gebied willen bereiken 'landt' in een polder of natuurgebied, op een dijk of in één van onze wateren. Een gebiedsgerichte benadering, waarbij de samenwerking met externe partners een flinke impuls krijgt, is dus vanzelfsprekend. Voor de Oostelijke Vechtplassen, het Waddengebied, het IJsselmeergebied en de Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie bestaan reeds gebiedsgerichte programma's. Deze worden voortgezet. Een nieuw gebiedsgericht programma wordt opgebouwd voor Laag Holland. Over de verdere uitvoering van deze gebiedsgerichte benadering zullen wij uw Staten op gezette tijden informeren.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. xx

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 15 december 2020;

gelet op het belang van de Noord-Hollandse voedselsector en consumenten;

gelet op de toenemende maatschappelijke discussie over de manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren die het milieu, de bodem, de omgeving, het klimaat, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer zelf onder druk zet.

gelet op onze wens om met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten naar een duurzaam voedselsysteem;

gelet op de ambities uitgesproken in het coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!;*

besluiten:

1. De Voedselvisie 2020-2030 vast te stellen.
2. De motie M93-2019, *"Draagvlak voor Voedselvisie"*, aangenomen door uw Staten op 11 november 2019, als afgedaan te beschouwen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Boer & Business in Balans

‘naar een duurzaam voedselsysteem’

Voedselvisie Provincie Noord-Holland 2020-2030

Versie 17 december 2020

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 3

1. Inleiding 4
2. Visie, missie en schakels 5
   2.1 Visie 5
   2.2 Missie 5
   2.3 Schakels 6
3. Doelen van de Voedselvisie 2020-2030 8
4. Uitdagingen per ketenschakel in het voedselsysteem* 9
   4.1 De agrarische sector 9
   4.2 De logistieke sector 11
   4.3 De verwerkings- en levensmiddelenindustrie 12
   4.4 De marketing 13
   4.5 De retail en detailhandel 14
   4.6 De consumenten 15
   4.7 De afvalverwerkers 16
   4.8 De hergebruikers van voedselgrondstoffen 17
   4.9 De toeleverende diensten 18
5. Resultaten 2030 19
6. Van beleid naar uitvoering 21
   6.1 Platform Boer & Business in Balans 21
   6.2 vervolgproces 21
7. Criteria 22
8. Monitoren, rapporteren en beleidsevaluatie 23
   8.1 Leerproces faciliteren 23
   8.2 Rapporteren activiteiten & projecten 24
   8.3 Monitoren impact economie, ecologie, ruimte en sociaal 24
   9.4 Beleidsevaluatie 26

Bijlage definitielijst 27
   Definities van de schakels in de keten 27
   Overige definities: 28

Voorwoord

Noord-Holland telt ruim 2,8 miljoen inwoners, waarvan bijna de helft in de regio Amsterdam woont. Al deze mensen zijn voor hun eten afhankelijk van de circa 30.000 bedrijven die werkzaam zijn in de voedselsector (agri & food).

Nederland staat wereldwijd bekend om zijn efficiënte en innovatieve land – en tuinbouw en zijn hoogwaardige landbouwproducten, -kennis en -instellingen. Daarnaast behoort Nederland tot de 5 grootste visproducenten in Europa. Maar de manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat het milieu, de bodem, het klimaat, de omgeving, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarisch ondernemer onder druk staan. De veehouderij heeft het grootste aandeel in de stikstofcrisis, de biodiversiteit neemt af en het produceren, consumeren en vervoeren van voedsel heeft een forse impact op het klimaat. Ondanks dat het milieu, de bodem, omgeving al fors zijn verbeterd in de laatste decennia, is een transitie van ons voedselsysteem* noodzakelijk en urgent.

De provincie streeft naar een schone en veilige productie van betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen. Een voedselsysteem* met gezonde verdienmodellen voor de ondernemers, maar wat ook goed is voor het klimaat, de bodem, het milieu en dierenwelzijn. Ons doel is dat in 2030 natuurinclusieve landbouw de standaard is. Daarnaast zetten wij ons in voor meer productie en consumptie van plantaardige producten (de eiwittransitie) en verkorten de ketens en voorkomen voedselverspilling. Deze transitie kunnen wij alleen in gezamenlijkheid oppakken.

Wij zien dat ondernemers kansen oppakken en uitdagingen aangaan. Zij komen zelf of vanuit brancheverenigingen met oplossingen op voedselvraagstukken zoals: meer waardering en verdiensten voor het vak en het bedrijf, CO_2 en stikstof verminderen, duurzaam* bodem- en waterbeheer, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en het versterken van de biodiversiteit. Wij zijn trots op deze ondernemers. Deze koplopers zijn een voorbeeld voor andere ondernemers en hun kennis moet gedeeld worden.

Het is pretentieus te denken dat de transitie van ons voedselsysteem* en transities in het algemeen zich helemaal laten regisseren. Een provinciale overheid kan een transitie van het voedselsysteem* niet alleen bewerkstelligen. Daar zijn alle overheidslagen (EU, Rijk, provincies en gemeenten) en het totale voedselnetwerk en andere partijen voor nodig. Maar als provincie kunnen we wel een belangrijke bijdrage leveren om de transities te versnellen. Dit doen wij door voor onze voedselbedrijven goede kaders te scheppen, bij te dragen aan de kennisvalidatie* op bedrijven en in de voedselketen, door een verbinder te zijn via deelname aan (voedsel)netwerken en goede inspirerende voorbeelden te faciliteren, ondersteunen en te etaleren. In de Voedselvisie beschrijven we hoe we de transitie vanuit de provincie in samenwerking met anderen willen stimuleren, ondersteunen en dus versnellen en realiseren.

Wij zijn dankbaar voor alle input die we bij het opstellen van de voedselvisie hebben mogen ontvangen van ondernemers, brancheverenigingen, Natuurorganisaties, NGO's, LTO Noord, Greenport, Voedsel Verbindt, Seed Valley en andere (semi)overheden. We hebben uw input zoveel mogelijk verwerkt. Deze transitie en de uitvoering van deze voedselvisie kunnen wij alleen in gezamenlijkheid met u oppakken.

Ilse Zaal,
Gedeputeerde Economie en Landbouw

1. Inleiding

Deze voedselvisie gaat in op de transitie van ons huidig voedselsysteem*. Een transitie die streeft naar een beter evenwicht tussen, economische, ecologische, ruimtelijke en sociale belangen. Opdat de land-, tuinbouw en visserij in Noord-Holland baat heeft bij een gezond economisch toekomstperspectief om op de lange termijn rendabel te kunnen produceren. Uit ecologisch oogpunt moet de transitie van het voedselsysteem* ook voordelig zijn voor bodem, water, biodiversiteit, klimaat en dierenwelzijn. Deze transitie vraagt om voldoende ruimte en waardering voor de productie van ons voedsel in ons landschap. Alsook waardering voor ons voedsel zelf. Immers al 2500 jaar geleden schreef Hippocrates "laat uw voedsel uw medicijn zijn en uw medicijn uw voeding". Daarom streven we met de Voedselvisie naar een duurzaam* voedselsysteem*.

Het Planbureau voor de Leefomgeving geeft aan dat de vraag om anders te produceren (kringlooplandbouw*, meer plantaardige eiwitten eten, natuurinclusieve landbouw*) moeilijk is waar te maken door het huidige verdienmodel van de agrarische sector; het verdienmodel van betaalbaar voedsel en productieverhoging, waar na de Tweede Wereldoorlog stelselmatig op is ingezet en waar het hele landbouwsysteem van voerleveranciers, boerenorganisaties, kennisorganisaties, landbouwadviseurs, banken en kredietverstrekkers door de decennia heen mee vergroeid is geraakt. Dit complex aan relaties, afhankelijkheden en contracten – dat samenkomt op het erf van de boer – maakt verandering taai, onzeker, duur en uitdagend. We zien dat de huidige manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken en consumeren in toenemende mate leidt tot maatschappelijke discussie, omdat het milieu, de bodem, het klimaat, de omgeving, onze gezondheid en het verdienmodel van de agrarische ondernemer zelf onder druk staan. Al zijn er ook tal van voorbeelden van bedrijven en ondernemers die zich richten op niches en juist duurzaamheid weten te vermarkten.

Om een duurzaam* en betaalbaar voedselsysteem* te bereiken is niet alleen een goede samenwerking met onze partners belangrijk, maar ook afstemming en het doorgronden van de complexe samenhang tussen de verschillende provinciale beleidsvelden, Europees - en Rijks-, gemeentelijk - en waterschapsbeleid. In de Voedselvisie gaan we niet die bestaande beleidskaders herhalen. Vanwege de grote onderlinge verwevenheid van al deze uitdagingen in het landelijke gebied willen wij de beleidsvelden natuur, water, landbouw, (bodem)biodiversiteit, recreatie en toerisme, landschap en klimaat enkel nog in samenhang benaderen. We zien mogelijkheden voor samenwerking op de uitvoering in (lopende beleids- en gebieds-) processen, omdat voor het eerst in de recente geschiedenis de beleidsvoornemens vanuit Europa, het Rijk, Provincie en gemeenten goed op één lijn liggen. In deze voedselvisie beschrijven we welke uitdagingen wij zien voor de ketenschakels in het voedselsysteem* om bij te dragen aan een duurzaam* voedselsysteem*.

De Voedselvisie is opgebouwd door eerst kort in te gaan op onze visie dat leidt naar onze missie. Vervolgens geven we aan welke schakels in het voedselsysteem* een belangrijke rol hebben in die transitie. Daarmee schetsen we het bredere plaatje van de transitieopgave 'van zaadje tot consument en weer terug naar de boer'. Onze rol richt zich enkel op specifieke onderdelen in die opgave al dan niet in samenwerking met andere stakeholders. Van elke schakel brengen we uitdagingen in beeld en geven we aan wat onze provinciale inzet is en welke criteria daarbij horen. In het hoofdstuk Van beleid naar uitvoering schetsen wij het vervolgproces hoe te komen tot uitvoering inclusief het bestedingsplan. In het laatste deel van de visie geven we aan op welke manier we willen monitoren, rapporteren en evalueren.

Als bijlage is een definitielijst opgenomen, omdat er veel termen in de Voedselvisie worden gebruikt die om een nadere toelichting kunnen vragen. De begrippen die in de definitielijst zijn opgenomen zijn in de tekst aangeduid met een *.

2. Visie, missie en schakels

2.1 Visie

In 2030 wordt er gewerkt vanuit een evenwichtige balans tussen economische, ecologische, ruimtelijke en sociale perspectieven aan onze voedselproductie. Een vitale provincie draagt bij aan het welzijn, een gezonde en veilige leefomgeving die goed is voor mens, plant en dier. En is daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie. Dit evenwicht staat ten dienste van duurzame ontwikkeling: toekomstige generaties* moeten ook profiteren van de gemaakte keuzes.

Figuur A. Verbeelding van de visie duurzaam* voedselsysteem* in 2030

2.2 Missie

Wij ondersteunen schakels in de voedselketen op weg naar een duurzaam en betaalbaar voedselsysteem. Dat is goed voor bodem, water, biodiversiteit, klimaat en het verdienmodel van de ondernemer.

De in de missie geschetste balans vraagt van alle schakels in de voedselketen een verandering in de manier van denken en werken. De provincie wil een bijdrage leveren aan deze transitie van het voedselsysteem. Hoewel de provinciale rol in sommige schakels van de voedselketen relatief beperkt is, kunnen wij wel degelijk aanzienlijke impact hebben, omdat we als regionale verbinder kennis, innovatiekracht en ketenpartijen samen kunnen brengen. We maken in deze visie gebruik van twee tijdshorizonnen: één tot 2024 en één tot 2030. Dit doen wij in de wetenschap dat een omslag naar een duurzaam* voedselsysteem* meer dan een generatie in beslag neemt en zich in de komende jaren nog nieuwe, nu nog misschien onvoorspelbare mogelijkheden zullen aandienen.

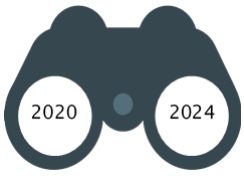

De eerste tijdshorizon is die van de periode 2020-2024, waarin het provinciaal beleid gericht wordt op het scheppen van de goede randvoorwaarden voor de transitie naar een duurzaam* voedselsysteem*.

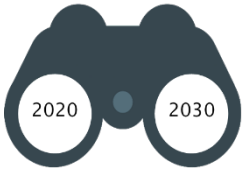

De tweede tijdshorizon is 2030, omdat een periode van tien jaar voldoende dichtbij is om afgewogen beslissingen te kunnen nemen en tegelijkertijd voldoende tijd biedt om een structurele verandering te mogen verwachten. Daarbij maken we wel de kanttekening dat ondernemers investeringen aangaan die deze 10 jaar kunnen overstijgen.

We streven naar een voedselsysteem waarbij vanuit het economische perspectief de voedselsector een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief heeft, vanuit het ecologische perspectief de grondgebonden agrarische bedrijfsvoering bijdraagt aan ecosysteemdiensten, klimaatadaptie, (bodem-) biodiversiteit en dierenwelzijn, vanuit het ruimtelijke perspectief er vol-

doende ruimte is voor voedselproductie in een toekomstbestendig landschap en vanuit het sociaal perspectief de voedselsector maatschappelijk wordt gewaardeerd (ook financieel), omdat zij bijdraagt aan een duurzaam voedselsysteem en gezonde inwoners. Dit is een wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland, waarbij het gaat om de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving. Immers, aldus Adam Smith: “de landbouw, de voedselteelt, vormt de grondslag van de rijkdom van een land”.

2.3 Schakels

Het Future of Food rapport* stelt dat een duurzaam* menu uit voeding bestaat, die een zo klein mogelijke impact heeft op het milieu terwijl het tegelijkertijd de mens van voldoende voedingsstoffen voorziet. Verschillende producten hebben een verschillende impact op de planeet kijkend naar watergebruik, energiegebruik, verwerking en transport, uitstoot van CO_2, vervuiling van de bodem en water en gebruik. De impact van plantaardige producten is vele malen lager dan die van dierlijke producten, zoals vlees en zuivel. Seizoensgebonden producten vragen minder energie om te verbouwen, omdat minder verwarmde kassen nodig zijn. Seizoensproducten van de akker zijn het minst milieubelastend. Hoe minder transport, hoe beter. Het transport kan een flink deel van elders bespaarde impact weer teniet doen. Denk aan producten die op andere continenten in het seizoen zijn en hier naartoe worden vervoerd. Hoewel overschat door de consument, heeft de verpakking meestal het kleinste aandeel in de impact van een product van schaarse grondstoffen. Een duurzaam* menu betekent dat we meer plantaardig eten (eiwittransitie*), alleen consumeren wat we echt nodig hebben, weinig verspillen, meer seizoensgebonden groenten en fruit eten en meer lokale producten uit Nederland of Europa.

Pas als de agrarisch ondernemer zijn producten tijdens het seizoen – voor een eerlijke prijs - kwijt kan, de verwerker leert in te spelen op het aanbod, de verkoopkanalen flexibiliteit in hun assortiment aankunnen en het aanhouden zonder klemmende afspraken met toeleveranciers (leveren binnen een uur), de consument duurzaam* consumeert en er een redelijke prijs door de keten heen wordt betaald, wordt aan een duurzaam*, dus over lange tijd te handhaven voedselsysteem* gewerkt. Daarom vinden wij het belangrijk dat voedselvraagstukken, bezien vanuit een ketenbrede aanpak, opgelost worden. Er is een beweging nodig van alle partijen in de voedselketen.

We identificeren de volgende negen schakels in de voedselketen: Agrarische sector, Logistieke sector, Voedselverwerkende (veevoer, levens- en genotsmiddelen) industrie, Marketing, Retail & detailhandel (zoals: horeca, catering, (tussen)handel), Consumenten, Afvalverwerkers, Hergebruikers van grondstoffen en de Toeleverende diensten (zoals: materieel, materiaal, kennis, financiële diensten, zaden/pootgoed, (kunst)mest/nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen e.d.). Zie figuur B. Verbeelding van de samenhang in de voedselketen.

Figuur B. Verbeelding van de samenhang in de voedselketen

Het voedselsysteem* is best complex. Veel producten lopen hun weg door de voedselketen zoals de verbeelding hierboven weergeeft. Er zijn echter ook producten die ketenstappen overslaan. Bijvoorbeeld, de tomaten uit de Wieringermeer gaan rechtstreeks van de teler naar de supermarkt in Engeland. En de reststroom van de aardappel gaat rechtstreeks naar de vergister (afvalverwerker). En bezien vanuit ketenomkering* kun je de pijlen ook andersom zetten. Vroeger was voedsel ‘aanbod’ gerelateerd, je at gewoon wat er was. Nu bepaalt de consument wat hij eet, dus moet de

keten ook andersom denken. Wat het voedselsysteem* verder nog complex en uitdagend maakt, is dat producten op alle niveaus (lokaal -, nationaal - , Europees - en wereldniveau) verkocht worden. Dat is bijvoorbeeld het geval bij Beemsterkaas. Bijna alle mondiale voedingsmiddelenconcerns hebben in Amsterdam kantoren en de mensen die er werken wonen veelal in onze provincie. In Noord-Holland zijn al die ketenschakels van het voedselsysteem* aanwezig.

De samenhang tussen de schakels in de voedselketen hebben wij vertaald in een animatie.
Deze is te vinden via deze link.

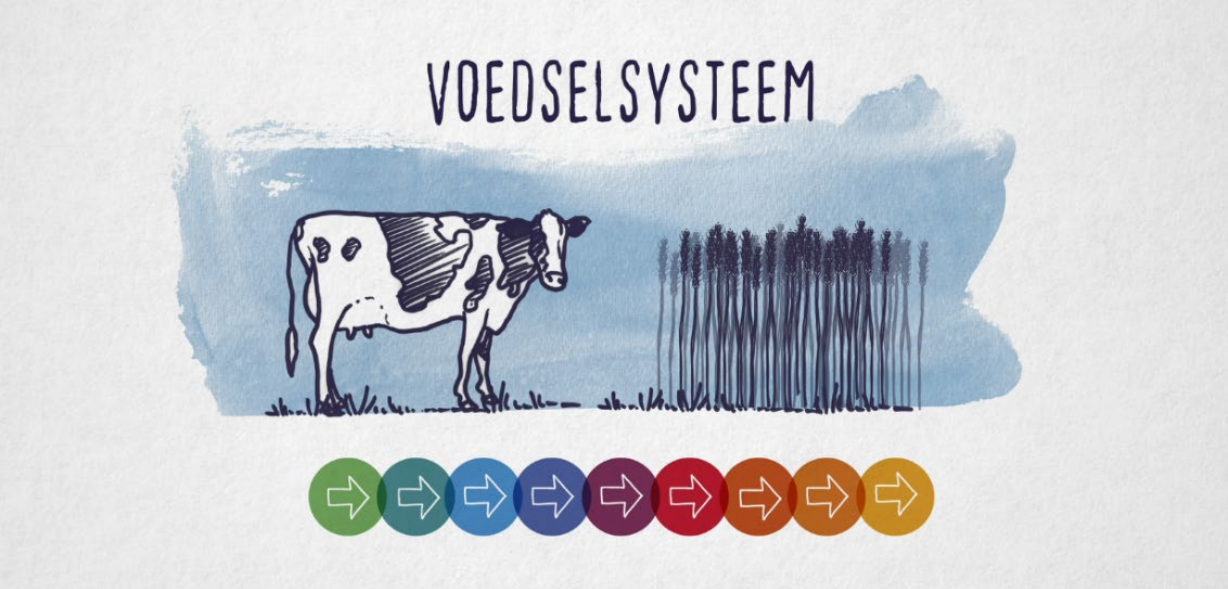

3. Doelen van de Voedselvisie 2020-2030

We streven naar een duurzaam* voedselsysteem*. Daarmee bedoelen we een beter evenwicht tussen, economische, ecologische, ruimtelijke en sociale perspectieven in het voedselsysteem*. De voedselproducenten in Noord-Holland hebben baat bij een gezond economisch toekomstperspectief om op de lange termijn rendabel te kunnen produceren. Uit ecologisch oogpunt moet de transitie van het voedselsysteem* ook voordelig zijn voor bodem, water en biodiversiteit. Voldoende ruimte en waardering is nodig voor de productie van ons voedsel in ons (cultuur)landschap, evenals waardering voor ons eten. Daarom dragen we vanuit de voedselvisie bij aan:

Economie: De agrarisch ondernemers in de voedselketen hebben een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief.

Ecologie: De grondgebonden agrarische bedrijfsvoering draagt bij aan ecosysteemdiensten, klimaatadaptie en het reduceren van emissies, (bodem-) biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ruimte: Er is voldoende ruimte voor voedselproductie in een toekomstbestendig landschap.

Sociaal: Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving.

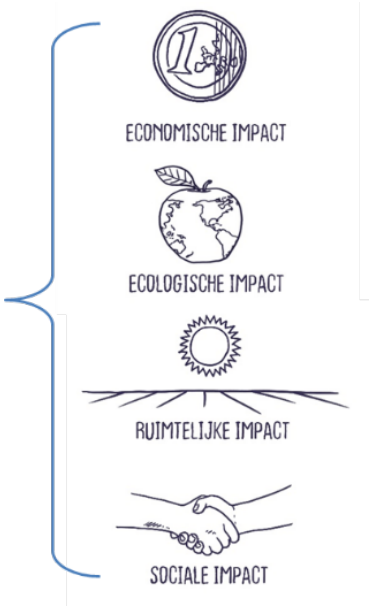

Het provinciale beleid streeft dus een economische, ruimtelijke, ecologische en sociale impact na. Hoe we deze impact willen monitoren lichten we toe in het deel over monitoren, rapporteren en beleidsevaluatie.

In het volgende deel beschrijven we uitdagingen per ketenschakel in het voedselsysteem*. Aan de hand van die uitdagingen geven we aan waarop onze focus zich richt en daarmee onze inzet.

4. Uitdagingen per ketenschakel in het voedselsysteem*

Om de stap van doel naar provinciale inzet te maken, zijn uitdagingen en kansen van de negen ketenschakels in het voedselsysteem* in beeld gebracht. Daarmee schetsen we het bredere plaatje van de transitieopgave. Echter de rol van de provincie richt zich enkel op specifieke onderdelen in die transitieopgave. We maken expliciet welke bijdrage wij willen leveren aan het oplossen van een aantal uitdagingen, in vrijwel alle gevallen in samenwerking met andere stakeholders.

4.1 De agrarische sector

Agrarisch ondernemers verdienen onze waardering, omdat zij naast voedselproducent meerdere maatschappelijke rollen vervullen. In Noord-Holland is 1 op de 3 bedrijven landschaps- en waterbeheerder, energieopwekker of geeft invulling aan werkzaamheden in de zorg, recreatie & toerisme, (kinder-) dagopvang, boerderijeducatie of verkoopt producten in de boerderijwinkel.
De agrarische bedrijven kenmerken zich veelal als familiebedrijf. Daarom zijn zij gericht op de lange termijn en continuïteit.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
   Filmpje uitdagingen boer	Het oordeel van de samenleving over het belang en de werkwijze van de agrarische sector heeft zich het laatste decennium gewijzigd. Zij heeft een veel kritischere houding aangenomen over de manier waarop de agrarische sector voedsel produceert. Naast deze kritische houding wordt de sector ook steeds meer geconfronteerd met strengere regelgeving vanuit de overheid (EU, Rijk, provincies, gemeenten, waterschap) op het gebied van bodem, water, biodiversiteit, ruimte, klimaat en emissies (onder andere stikstof, CO_2, methaan, chemisch synthetische gewasbeschermingsmiddelen en (kunst)mest). Dat dwingt de sector blijvend werk te maken van 'goed nabuur- en rentmeesterschap' om zo haar bestaansrecht te behouden. Door de druk op de grond- en opbrengstprijzen en de toegenomen regeldruk vanuit overheid en/of ketens, met vaak extra kosten (bijvoorbeeld het eerder moeten afschrijven van investeringen) die niet uit de markt worden betaald, blijft schaalvergroting -ook door het gebrek aan bedrijfsopvolging- te vaak de oplossing. Deze druk op schaalvergroting wil de sector verminderen. Maar nu komt de rekening voor een duurzamer voedselsysteem* nog voornamelijk op het erf van de agrarisch ondernemer terecht (true pricing*). Daarnaast maakt Noord-Holland onderdeel uit van een deels Europees en deels mondiaal voedselsysteem*. Daarom is het van belang om hun concurrentiepositie ook vanuit die context te zien. Dat maakt een transitie richting meer duurzaamheid en een beter verdienmodel voor de agrarische ondernemer lastig, omdat er een ongelijk speelveld kan ontstaan.

Wij zetten in op:

- regeneratieve landbouw*: een voedselproductie met oog voor bodem, water, biodiversiteit* en dierenwelzijn bijvoorbeeld vanuit de uitvoeringsagenda's van Greenports;
- kringlooplandbouw*: (rest)stromen –zoals: voer, mest, snijafval, struviet- in kaart brengen en partijen verbinden, zodat kringlopen op een zo laag mogelijk niveau kunnen worden gesloten en we daarmee voedselverspilling voorkomen; Vanuit de kringloopgedachte is het ook reëel dat wij importeren en ook exporteren wat wij zelf duurzaam kunnen produceren.
- onderzoek in hoeverre (rest)stromen uit de Visserij kunnen worden ingezet in het sluiten van kringlopen;

- korte ketens*: meer bewust vers eten van minder ver weg, meer (financiële) waardering voor ons eten en het beperken en verduurzamen van de voedselkilometers en het voorkomen van voedselverspilling;
- een ketenbrede aanpak van de teelt van eiwitrijke gewassen, nieuwe vormen van eiwitbronnen (zoals zeewier/algen/aquacultuur) en het herwinnen van eiwit uit reststromen (eiwittransitie*);
- het doorbreken van de ketenafhankelijkheid. Hierdoor verbetert de inkomenspositie (verdienmodel) van de agrarisch ondernemer. Wanneer het gepaard gaat in combinatie van agrarische activiteiten met andere activiteiten, bijvoorbeeld recreatie, kan het ook leiden tot meer maatschappelijke waardering voor agrarische ondernemingen;
- klimaatneutrale productie van voedsel, conform het actieprogramma Klimaat;
- biologische of mechanische gewasbescherming, bijvoorbeeld door gebruik van ons pachtbeleid;
- onderzoek naar welke rol we als provincie kunnen hebben bij het bij elkaar brengen van stad en platteland;
- een betere aansluiting van het 'groen' onderwijs op de arbeidsmarkt onder andere op het gebied van bedrijfsvoering en –opvolging;
- agendering van true pricing* in IPO-verband en bij het ministerie van LNV.

4.2 De logistieke sector

De logistieke sector is een belangrijke vervoerder van ons voedsel. Nederland is de tweede voedselexporteur van de wereld en een verkeersknooppunt over de weg naar de ons omringende landen. Dat zorgt voor grote vervoersstromen naar het buitenland. Nederland is door de (lucht)havens van Rotterdam, Amsterdam en Schiphol een logistiek knooppunt in het transport van goederen en voedsel. IJmuiden is voor de visserij een belangrijke aanvoerhaven. Deze grote voedselstromen zijn veelal zeer efficiënt en goedkoop georganiseerd.
Door globalisering van onze diëten reist ons voedsel gemiddeld 30.000 kilometer (bron: Rabobank Utrecht) voordat het als maaltijd op ons bord ligt.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
LOGISTIEK Filmpje uitdagingen logistiek	Veel uitdagingen in de voedselketen zijn alleen te realiseren als ook de logistiek betaalbaar en goed is geregeld: schoon, veilig en met weinig overlast voor gebruikers in de stad en het regionale wegennetwerk. De sector zet zich in voor verkeersveiligheid en ketenregie, zoals het verminderen van kilometers, meer vervoeren met minder verkeersbewegingen (first mile, last mile*), het bundelen van voedselstromen (vol heen en vol terug) en nieuwe vervoersconcepten. Het gekoeld transport kost veel energie en is niet altijd nodig of wordt verkeerd gebruikt. Door het koelsysteem niet goed te gebruiken, wordt voedsel verspild. Het ontbreekt de sector nog aan de bereidheid om meer kennis en data te delen binnen en buiten de grens, waardoor potentiële samenwerkingen lastig tot stand komen. Het gaat dan bijvoorbeeld over informatie die nodig is voor de afgifte van vergunningen. Een andere uitdaging is het elektrificeren of het rijden op duurzame brandstoffen van vrachtwagens en de laad-en tankinfrastructuur. Door hier oplossingen voor te zoeken kunnen niet alleen de logistiek, maar ook alle andere schakels in de voedselketen een sprong voorwaarts maken. Het direct leveren van voedsel aan de consument kent een groei aan bestelplatforms, bezorgservices aan huis en ophaalpunten. Deze ontwikkeling leidt tot meer behoefte aan logistieke samenwerking, logistieke terreinen (hubs) en fijnmazige (stads)logistiek en vraagt daarbij tevens om meer ruimte voor de op- en overslag van goederen.

Wij zetten in op:

- minder voedselkilometers in het algemeen en kortere ketens; eet meer van dichtbij wat kan en eet slechts van verder weg als het echt nodig is, zoals wordt nagestreefd vanuit de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- meer CO_2 neutraal vervoer van voedsel en het stimuleren van een duurzame en slimme (vers)logistiek (ook vanuit de Europese opgave);
- meer kennisuitwisseling tussen alle betrokken ketenschakels, waarbij bedrijven bereid zijn om hun kennis en data meer te gaan delen;
- het inzichtelijk maken van de behoefte aan en locaties voor voedselhubs;
- een verbeterde logistiek in de voedselketen, die leidt tot vlottere doorlooptijden, minder opstoppingen, lagere kosten en minder milieubelasting;
- technologische ontwikkelingen die bijdragen aan het op duurzame wijze direct leveren van voedsel aan de consument, met oog voor het gemak van de consument. Bijvoorbeeld door de inzet van lichte voertuigen en stadslogistiek), de platform economie (Uber eats, Take away).

4.3 De verwerkings- en levensmiddelenindustrie

De voedselverwerkende industrie is in Noord-Holland goed vertegenwoordigd. Veel van deze bedrijven zijn gevestigd rondom het Noordzeekanaal (onder andere de visverwerking in IJmuiden) en de visverwerking in Enkhuizen en Volendam. Daarnaast bevinden zich in de kop van Noord-Holland rondom de akker- en tuinbouwgronden groentesnijderijen. De trend is dat Iedereen elke dag gezond, lekker, veilig, vers, betaalbaar en gemakkelijk wil eten. En daar zorgt de verwerkings- en levensmiddelenindustrie voor. Deze sector zorgt onder andere voor gesneden groenten en fruit, salades en koelverse maaltijden, fris- en alcoholische dranken, samengestelde en bewerkte producten, voorverpakt worst, vlees, kaas etc.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
 VERWERKER Filmpje uitdagingen verwerking	De sector wordt vanuit het preventieakkoord en door consumenten gevraagd om zich meer te richten op duurzaam* geproduceerde producten die plantaardig, gezond (minder zout, zoet en vet), lokaal geproduceerd, gemakkelijk, klimaatneutraal en gevarieerd zijn. Daarnaast wordt de sector uitgedaagd om meer in te spelen op de multiculturele samenleving die vraagt om ander voedsel en een breder aanbod. Om voedselverspilling tegen te gaan wordt vanuit duurzame verpakkingen de handschoen opgepakt door het toepassen van verschillende verpakte portiegroottes, bio-plastics en het hoogwaardig inzetten van reststromen in bijvoorbeeld veevoer. De sector werkt onder andere met arbeidsmigranten die specifieke vraagstukken met zich meebrengen rondom wonen en leefbaarheid voor hen Coöperaties pakken beperkt hun rol als verbinder tussen agrarische producenten (en dus leden), burger, consument en overheid.

Wij zetten in op:

- meer gebruik van regionale (seizoens)producten.
- de uitdagingen van het preventieakkoord (minder zoet, zout, vet)
- circulariteit het sluiten van kringlopen op een zo laag mogelijk niveau en het voorkomen van voedselverspilling;
- samenwerking met coöperaties als verbinder van stad-land en boer en burger.

4.4 De marketing

Marketeers zetten zich in om de aantrekkelijkheid van een product te vergroten, zodat consumenten deze gaan kopen. De Nederlandse doorsnee 'duurzame' consument blijkt niet te bestaan. Volgens het Future of Food rapport* zijn er vier verschillende consumentengroepen te onderscheiden; te weten idealisten (33%), trendvolgers (20%), geblokkeerden (26%) en conservatieven (21%). Zij gaan elk op een andere manier met voeding, de verschillende productgroepen en duurzaamheid om.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
   Filmpje uitdagingen marketing	De marketing wordt vanuit het preventieakkoord uitgedaagd om zich meer te richten op duurzaam* geproduceerde producten die plantaardig, gezond (minder zout, zoet en vet), lokaal geproduceerd, gemakkelijk, klimaatneutraal en gevarieerd zijn. Ook de consument gaat plantaardig, lokaal, seizoengebonden eten steeds belangrijker vinden. Door de juiste consumentdoelgroep(en) te kiezen en deze op een gerichte manier te benaderen, met de beschikbare marketinginstrumenten, wordt marketing vele malen efficiënter en effectiever. De 'voedsel' marketing moet zich de komende jaren inzetten om de consument te motiveren, ondersteunen en verleiden om gezonde en duurzame keuzes te maken. Marketeers moeten meer rekening gaan houden met de manier waarop zij producten aanprijzen (bijvoorbeeld door nudging*) De marketing maakt gebruik van slimme en andersoortige verpakking om de consument bewuster te maken en bij te dragen aan en beter milieu. En het voedt de vraag hoe wordt ons eten verbouwd en waar komt ons eten vandaan? Op deze manier ziet de consument hoe hij kan bijdragen aan een betere bodem, biodiversiteit, klimaat, (cultuur)landschap en zijn eigen gezondheid.

Wij zetten in op:

- bewustwording rondom voedselverspilling, het consumeren van een duurzaam* menu (seizoensproducten) en de negatieve effecten die het huidige voedselsysteem heeft op de omgeving; Bijvoorbeeld met behulp van nudging: de consument bewust laten zijn van zijn gedrag, zonder belerend te zijn. Veel consumenten weten niet hoe zij duurzamer kunnen eten.
- het aanjagen van het voedselnetwerk om de vraag om duurzaam voedsel bij de consument te stimuleren;
- de uitvoering van het preventieakkoord (minder zoet, zout, vet);
- duidelijke etikettering vanuit de Europese Commissie;
- ketenbrede samenwerking vanuit het marketinginstrumentarium (prijzen, acties, gemak (bezorgdiensten) en informatiecampagnes).

4.5 De retail en detailhandel

De retail zorgt ervoor dat consumenten over voedsel kunnen beschikken. Of dat nu kopen bij de supermarkt is of bij de speciaalzaak, op de markt of bij de groot- en tussenhandel. De detailhandel levert ons diensten, zoals de horeca en catering. De sector heeft aandacht voor kwaliteit, smaak, herkenbaarheid en geeft transparantie over de herkomst van producten. Meer lokale en duurzame versproducten in het schap en op het bord kunnen een bijdrage leveren aan productie gerelateerde voedselvraagstukken als bodemvruchtbaarheid, waterkwaliteit en biodiversiteit.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
 RETAIL Filmpje uitdagingen retail	De retail en detailhandel moeten steeds meer hun pijlen richten op de circulaire economie. De sector zet in toenemende mate in op recycling*, upcycling*, repairing*, duurzaam* verpakken, voorkomen en tegengaan van voedselverspilling, energiebesparing en wil daarnaast emissies reduceren. Voedselvraagstukken vragen de sector om andere (vormen van) samenwerking tussen supermarkten met marketing en regionale voedselproducenten en hun bijbehorende verdienmodel. Een voorbeeld hiervan uit de praktijk is dat een hele partij pompoenen kan worden afgekeurd door de handel, omdat deze net een paar gram te licht waren. Hierdoor kunnen grote voedselpartijen afgekeurd worden en de boer blijft dan met zijn oogst zitten. En dat terwijl de consument deze prima hadden kunnen gebruiken. Consumenten bestellen van hun gemak steeds meer voedsel aan huis (onder andere ook door Covid-19). Daardoor is er een versnelling in de online voedselverkoop ontstaan. De uitdaging voor de sector is om tijdig en professioneel in te spelen op die groei van bestelplatforms, bezorgservices aan huis en pick-up points.

Wij zetten in op:

- meer duurzame regionale seizoensproducten in het schap en op de menukaart;
- het tegengaan van voedselverspilling (bijvoorbeeld producten tegen de datum gaan naar de voedselbank);
- duidelijke etikettering vanuit de Europese Commissie;
- minder voedselkilometers in het algemeen en kortere ketens; eet meer van dichtbij wat kan en eet slechts van verder weg als het echt nodig is; bijvoorbeeld vanuit de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- het verkennen of er afspraken gemaakt kunnen worden met de regionale supermarkten (inkoopcombinaties*) i.r.t. het stimuleren van de vraag en een eerlijke prijs voor de producent.

4.6 De consumenten

Wij Nederlanders wonen in een voedselparadijs, maar we realiseren ons dat vaak niet. We hebben vers voedsel in overvloed: groenten, fruit, zuivel, vlees en vis. Het Future of Food rapport* stelt dat 70% van de burgers duurzamer wil eten: gezonder, minder zoet, minder zout, minder vet, minder vlees, minder voedsel verspillen en juist meer groente en fruit eten. Maar volgens het Centraal Bureau voor de Levensmiddelenhandel koopt slechts 24% van de burgers duurzaam* voedsel. Een maaltijd in Nederland heeft gemiddeld 30.000 kilometer gereisd, voordat iemand er een hap van neemt. En volgens de stichting 'Samen tegen voedselverspilling' is de consument met 34 kilo per persoon per jaar de grootste voedselverspiller.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
   Filmpje uitdagingen consument	Nog slechts een kwart van de consumenten kiest bewust voor een duurzaam* menu en stelt eisen aan de manier waarop hun eten geproduceerd wordt. Meer consumenten zouden zich bewust moeten zijn van de impact van hun consumptiegedrag op het landschap, boer en de biodiversiteit. 70% van de consumenten wil best duurzamer eten: gezonder, minder zoet, minder zout, minder vet, minder vlees, minder voedsel verspillen en juist meer groente en fruit. Alleen ze weten vaak niet hoe en wat nu echt belangrijk is bij het maken van een duurzame keuze. Voor een deel van de consumenten speelt betaalbaarheid ook een rol. Dit bemoeilijkt het bewust kiezen voor duurzame producten in het schap. Dat uit zich in de beperkte mate van (financiële) waardering voor duurzaam voedsel (true pricing*). Het doorbreken van consumptieroutines is ingewikkeld, omdat ze worden beïnvloed door consumenten én door andere actoren zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties, beïnvloeders en overheden. Voedselconsumptie veranderen vergt daarom een collectieve inzet, die nog onvoldoende wordt opgepakt. De gemiddelde consument staat ver af van voedselproducenten en -productie, hij is de band met de boer en het voedsellandschap verloren. Bewustwording van consumenten via campagnes, educatie en acties is een kwestie van lange adem, maar onmisbaar voor het opbouwen van een duurzamer voedselsysteem*. Aandacht via voedselonderwijs en meer georganiseerde ontmoetingen tussen consument, voedselverwerker en producent kunnen daarbij (naast marketing) nog beter georganiseerd worden.

Wij zetten in op:

- het vergroten van de vraag naar 25% meer duurzaam* consumeren uit de korte keten, zoals het eten van regionale seizoensproducten, waardoor het aantal voedselkilometers daalt; bijvoorbeeld zoals uitgewerkt in de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- samenwerking met onze netwerkpartners op het stimuleren van de vraag naar duurzaam voedsel en voorlichting over de effecten van de productie van voedsel op de omgeving;
- meer eten van plantaardige eiwitten (eiwittransitie*) o.a. in samenwerking met Voedsel Verbindt en het Green Proteïn cluster;
- het voorkomen van voedselverspilling (minder voedsel weggooien);
- een betere verbinding tussen stad en land en land en stad. Hierdoor kunnen burger & boer zich meer gaan verbinden met de thema's leefbaarheid, gezondheid, bodem, water, biodiversiteit, recreatie & toerisme en cultuurhistorische waarden. Dit draagt bij aan bewustwording van bovengenoemde thema's en meer (financiële) waardering voor eten in het algemeen;
- samenwerking en kennisuitwisseling met gemeenten die oog en aandacht hebben voor burgerinitiatieven op het gebied van stadslandbouw. Sommige initiatieven groeien onverwacht uit tot een grootmacht en brengen reuring en dynamiek met zich mee.

4.7 De afvalverwerkers

Afvalverwerkers ontwikkelen zich meer en meer van traditionele afvalinzamelaars tot innovatieve afvalinzamelaars en –verwerkers. Er wordt meerwaarde gecreëerd doordat deze bedrijven ook groente, fruit- en tuinafval (GFT) en etensresten zo veel mogelijk circulair inzetten. Zo dragen zij bij aan een schoner milieu en het sluiten van kringlopen.

De schakel	Uitdagingen ketenschakel
 AFVAL Filmpje uitdagingen afval	De afvalverwerkers streven naar een wereld van hernieuwbare grondstoffen en zo min mogelijk afval. Om dat te bereiken wordt gewerkt aan het realiseren van zo schoon mogelijke reststromen. Vanuit de voedselketen gaat het vooral om het voorkomen van plastic(verpakkingen) in het GFT en het maken van goede compost voor boeren en tuinders. Bij het zoveel mogelijk voorkomen en verminderen van voedselverspilling en het tot waarde maken van reststromen, hanteren we de 'Ladder van Moerman*. Hierin staat bovenaan preventie zoals het voorkomen van voedselverliezen en voeding voor mensen (bijvoorbeeld voedselbanken of Leger des Heils). De volgende stap is reductie door voedselresten in te zetten voor veevoer of voor grondstoffen voor de industrie ter vervanging van fossiele grondstoffen. De derde stap is recyclen waarbij reststromen worden ingezet voor vergisting en compostering ten behoeve van energie en meststof. En als laatste stap zijn reststromen afval, dat wordt ingezet voor energieopwekking (verbranden). Deze treden van deze ladder kunnen nu nog niet altijd worden bereikt, omdat de verwaarding van reststromen (onder andere halffabricaten) om een aanpassing van wet- en regelgeving vraagt. Veel kan, maar nog lang niet altijd alles is economisch en juridisch haalbaar.

Wij zetten in op:

- het (bestuurlijk) agenderen van knelpunten in Europees - en Rijks wet- en regelgeving op het gebied van afval- en reststromen uit de voedselketen;
- het inzichtelijk maken van de voedsel(rest)stromen, het verbinden van partijen en het sluiten van regionale kringlopen; bijvoorbeeld vanuit de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- samenwerking met afvalverwerkers op kwalitatief betere compost voor boeren en tuinders vanuit het GFT afval;
- samenwerking en kennisuitwisseling met waterschappen over het terugwinnen van struviet* als bodemverbeteraar.

4.8 De hergebruikers van voedselgrondstoffen

De hergebruikers van voedselstromen of van grondstoffen uit voedselstromen zijn bestaande bedrijven. Maar we zien ook een groei aan nieuwe ondernemingen (startups en scale ups). Beiden willen ze business creëren uit reststromen afkomstig uit alle ketenschakels. In de voedselketen is de overslag van internationale grondstoffen in de Amsterdamse haven een hele grote en belangrijke, bijvoorbeeld cacao, maisgluten, soja en graan. Deze grondstoffen worden gebruikt door de verwerkings- en levensmiddelen industrie. De reststroom gaat naar de veeteelt. Vooral in Noord Holland is dit een hele grote stroom.

De Schakel	Uitdagingen ketenschakel
    Filmpje uitdagingen hergebruikers	Veilig, gezond en duurzaam* hergebruik is belangrijk omdat, risicovolle stoffen, medicijnresten en ziekteverwekkers een veilige grondstofkringloop kunnen belemmeren. Soms is er veel energie nodig om grondstoffen opnieuw te gebruiken, waardoor hergebruik niet duurzaam* is. Soms kost hergebruik van grondstoffen meer dan dat het oplevert. Reststromen kunnen meer duurzaam* tot waarde worden gemaakt (Ladder van Moerman*). Soms wordt dit belemmerd, omdat de verwaarding van reststromen om een aanpassing van wet- en regelgeving vraagt. Veel kan, maar nog lang niet altijd alles is economisch en juridisch haalbaar. Er zijn veel kleine reststromen bijvoorbeeld vanuit individuele horeca- en cateringbedrijven die moeilijk op een efficiënte manier apart in te zamelen zijn.

Wij zetten in op:

- meer toepassingen van het (hoogwaardiger) verwaarden van voedselrestromen;
- het (bestuurlijk) agenderen van knelpunten in Europese - en Rijks wet- en regelgeving op het gebied van afval- en reststromen uit de voedselketen;
- het inzichtelijk maken van de reststromen uit de voedselketen om circulair ondernemerschap en kringlooplandbouw* te stimuleren; bijvoorbeeld vanuit de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- zelf het goede voorbeeld geven.

4.9 De toeleverende diensten

De toeleverende diensten brengen expertise en financiering in het voedselsysteem*. Zij zorgen voor het valideren van kennis in de praktijk. Onder andere op het gebied van plantveredeling, verpakking, high tech, data ontwikkeling, smart farming, teeltmethodieken en nieuwe vormen van voedselproductie. Ze zijn van essentieel belang voor de concurrentiekracht van de voedselsector. Daarnaast ondersteunen ze bedrijven met goed zaad. Wereldwijd heeft meer dan de helft van ons voedsel een oorsprong bij bedrijven in Seed Valley. Seed Valley is het internationale centrum voor plantenveredeling en zaadtechnologie. Het is de thuisplaats voor tientallen innovatieve bedrijven die hoogwaardige rassen en nieuwe technologie ontwikkelen voor verschillende teelten.

De Schakel	Uitdagingen ketenschakel
   Filmpje uitdagingen toeleveranciers	Het is een uitdaging om de autonomie van de boer te stimuleren, ook op gebied van dataverzameling. Veelal is de advisering gericht op de verkoop van producten en daarmee niet persé geheel onafhankelijk, vanwege economische belangen. Agrarisch ondernemers kunnen daardoor afhankelijk worden van commerciële bedrijven die beschikken over hun data. Technologie speelt een steeds belangrijkere rol. Juist ook in verdere verduurzaming. De publieke opinie lijkt zich te keren tegen techniek, terwijl techniek in de praktijk nodig is om te komen tot een gezond, betaalbaar en duurzaam* product. (Zaad)Veredeling kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van gewasbescherming en het gebruik van water door de ontwikkeling van robuust uitgangsmateriaal. Dit vraagt voor nieuwe rassen om geduld, vanwege de lange onderzoek- en ontwikkeltijd die daarvoor nodig is. Vanuit MBO, HBO en WO worden 'groene' kennisontwikkeling en praktijktoepassing steeds vaker gestimuleerd en de behoefte aan dit soort opleidingen neemt ook toe. Deze 'groene' scholen moeten alert blijven om tijdig in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen in de samenleving en arbeidsmarkt. Vanuit landelijk en Europees beleid wordt ingezet op het telen van veevoer binnen Europa. Op dit moment wordt soja van buiten Europa geïmporteerd. De banken en kredietverstrekkers beoordelen op dit moment nog businesscases op basis van investeringen versus opbrengsten in plaats van ook te oordelen op basis van maatschappelijke opbrengsten en duurzaamheid. Wel zien we al dat een aantal banken een gunstiger rentetarief hanteren voor duurzamere bedrijfsvoering.

Wij zetten in op:

- onafhankelijke advisering en coaching voor de agrarische sector op het gebied van regeneratieve landbouw*, kringloop landbouw* en korte ketens*;
- meer samenwerking door alle schakels in de keten, juist omdat alle schakels in de keten vertegenwoordigd zijn in onze provincie; bijvoorbeeld vanuit de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt;
- technologische innovatie ter ondersteuning van de verduurzaming in de land- en tuinbouw. Te denken valt aan smart farming, precisielandbouw, lichter materieel ter voorkoming van bodemverdichting;
- ambassadeurschap voor de Seed Valley bedrijven;
- onderzoek naar nieuwe vormen voor het financieren van duurzame voedselproductie (zoals blended finance, verkenning grondfondsen).

5. Resultaten 2030

In het vorige deel hebben we het bredere plaatje van de transitieopgave geschetst aan de hand van de negen ketenschakels. Per ketenschakel hebben we aangegeven wat de uitdagingen zijn en waar wij graag op willen inzetten. Onze inzet per ketenschakel is verschillend en onze invloed op bijvoorbeeld de consument en de retail is beperkt. Wij richten onze provinciale inzet op drie thema's, met als belangrijkste invalshoeken gebiedsgericht werken, het samenwerken in netwerken, datadeling, kennis en innovatie. Al deze acties dragen gezamenlijk bij aan de transitie naar een duurzamer voedselsysteem. In onderstaande tabel geven we aan wat we in 2030 hebben bereikt.

	Omschrijving
Thema **Regeneratieve landbouw***	 Een manier van voedsel produceren die niet tegen maar vóór de natuur werkt. Hieronder valt natuurinclusieve landbouw*, biologische landbouw*, agroforestry* en agro-ecologie*. Voor boeren speelt het ecosysteem een belangrijke rol in het gezond houden van de bodem en een gezond ecosysteem draagt bij aan de weerbaarheid van (agro)ecosystemen tegen klimaatextremen en ziekten en plagen. Daarnaast zorgen ecosystemen voor maatschappelijke diensten, zoals schone lucht, schoon water, klimaatregulatie en het reguleren van water-, koolstof- en nutriëntenkringlopen.
In 2030 is: - met minimaal 15 gebiedsgerichte projecten bijgedragen aan de ontwikkeling van regeneratieve landbouw*. - de grondgebonden landbouw natuurinclusief.	
Thema **Kringloop landbouw***	 Het efficiënt produceren van voedsel in kringlopen, zodat schade aan het ecosysteem (water, bodem, lucht) voorkomen en hersteld wordt. Kringlopen van grondstoffen en hulpbronnen zijn op een zo laag mogelijk –lokaal, nationaal of internationaal – schaalniveau gesloten.
In 2030 is: - de circulaire voedseleconomie in kaart gebracht en circulair ondernemerschap is aangejaagd. - met 5 ketenbrede eiwittransitie* projecten bijgedragen aan de teelt van eiwitrijke gewassen, nieuwe eiwitbronnen en het herwinnen van eiwit uit reststromen.	

Thema **Korte keten*** 	 Een toeleveringsketen waarbij een beperkt aantal marktdeelnemers betrokken is, die zich inzetten voor samenwerking, lokale economische ontwikkeling en nauwe geografische en sociale relaties tussen producenten, verwerkers en consumenten'. Met andere woorden een voedselketen waarin je tussen producent en consument zo min mogelijk partijen zoals verwerkers, handelshuizen en tussenhandelaren aantreft.
In 2030 is: - met overheidsmiddelen (EU, Rijk, provincie en gemeenten) bijgedragen aan het doorbreken van ketenafhankelijkheden, waardoor de waardering en inkomenspositie van de agrarisch ondernemer is verbeterd; - met 5 projecten bijgedragen aan het doel van 25% consumeren van duurzaam voedsel uit de korte keten*. - met minimaal 3 projecten bijgedragen aan duurzame logistieke oplossingen voor het vervoeren en distribueren van voedsel.	
Overkoepelend: **-Datadeling, kennis en innovatie** **-Communicatie** **-Wat doen we zelf** 	 De onderwerpen datadeling, kennis en innovatie hebben betrekking op alle thema's. We willen graag over de voedselvisie en de daarvoor inspirerende projecten en activiteiten communiceren en het voedselnetwerk bij de uitvoering betrekken. Daarnaast willen we laten zien hoe we zelf vanuit de provinciale organisatie bijdragen aan een duurzaam voedselsysteem met een goed verdienmodel voor de ondernemer.
In 2030 is: - het landelijk gebied op duurzame opgaven meer en beter met elkaar verbonden. - met 5 projecten de aansluiting van het 'groen' onderwijs op de arbeidsmarkt beter gemaakt; - de catering in ons bedrijfsrestaurant duurzaam aanbesteed (bijvoorbeeld Green Deal catering overheidslocaties, fruit op de werkvloer); - vanuit netwerkend samenwerken bijgedragen aan het realiseren van een duurzaam voedselsysteem (uitvoeringprogramma's van Voedsel Verbindt, Greenports, Seed Valley, Jong Leren Eten, Taskforce Korte Keten, Groen Kapitaal).	

6. Van beleid naar uitvoering

In deze visie zijn onze ambities voor een duurzaam voedselsysteem neergelegd. Het realiseren van deze ambities vergt een nadere uitwerking van de rol van de provincie al dan niet per onderdeel van de keten en de juiste mix van ruimtelijke, financiële, netwerk- en communicatieve instrumenten. Via de begroting is er € 6.1 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Voedselvisie.

6.1 Platform Boer & Business in Balans

Na het vaststellen van deze visie lanceren we het platform Boer & Business in Balans. Boer & Business in Balans is het netwerkplatform om de overgang naar een duurzamer voedselsysteem te stimuleren en aan te jagen. Het is bedoeld voor iedereen die bezig is met de voedselketen die een gezonde bijdrage wil leveren aan zowel mens, dier als de aarde. We willen met het platform inspiratie bieden, kennisdelen en samenwerken aan innovatieve oplossingen die ons voedselsysteem meer in balans brengen vanuit het milieu, de bodem, het verdienmodel van de boer, de omgeving en onze gezondheid. Daarom bouwen met behulp van het platform samen aan een netwerk waar partijen uit de hele voedselketen kennis kunnen delen, elkaar kunnen inspireren en stimuleren met hun en onze projecten en activiteiten. Al deze projecten en activiteiten laten we zien op een interactieve kaart, waarop initiatiefnemers ook zelf hun inbreng kunnen opnemen. Deze inventarisatie geeft ons inzicht in welke energie er in de samenleving is en biedt mogelijkheden voor een verdere uitwerking in de vorm van bijvoorbeeld het uitwerken van subsidieregelingen, opdrachten of onderzoeken. Ook blijven wij in gesprek met stakeholders om vast te stellen waar concrete kansen liggen de komende jaren. Deze stakeholders brengen wij online en offline op de hoogte van de kaart met kansrijke projecten en activiteiten.

6.2 vervolgproces

De komende maanden maken we inzichtelijk welke projecten en activiteiten doorlopen uit 2020 en welke kansrijke nieuwe projecten en activiteiten (onderzoeken, opdrachten en subsidieregelingen) opgestart worden, inclusief het bestedingsplan dat daarbij hoort. We laten zien hoe we daarbij het netwerk betrekken zowel online als offline. Dit voorstel bespreken wij met PS in het tweede kwartaal van 2021.

7. Criteria

Om te kunnen beoordelen of projecten en activiteiten bijdragen aan de realisatie van de Voedselvisie maken wij gebruik van een aantal criteria. Deze gaan wij nog nader uitwerken. We steken in op de (innovatie)kracht van de ondernemers, no regret* maatregelen, small wins*, geven zelf het goede voorbeeld en vertellen wat goed gaat. Als regionale verbinder brengen we kennis en ketenpartijen samen.

Om onderdeel uit te maken van de Voedselvisie geldt voor een project of activiteit in algemene zin dat:

a. er sprake moet zijn van juridische en financiële uitvoerbaarheid van het uitgewerkte plan. Het voorstel moet in elk geval antwoord kunnen geven op de vraag of er sprake is van staatssteun en of het plan markt- of subsidie gedreven is;
b. er sprake moet zijn van haalbare en realistische omstandigheden met betrekking tot de deelnemende partijen, het programmamanagement en praktische uitvoerbaarheid van het uitgewerkte plan (bijvoorbeeld: zijn technieken beschikbaar, is er fysieke ruimte en kunnen de voorstellen in marktomstandigheden worden uitgevoerd);
c. er sprake moet zijn van samenwerking tussen meerdere ketenschakels in de voedselketen;
d. het project of de activiteit moet aansluiten bij de provinciale rol of opgave (binnen de wettelijke taken en instrumentarium);
e. de verwachte financiële kosten en opbrengsten van het plan en financiële bijdragen van andere deelnemende partijen moeten passen binnen de reikwijdte van de provinciale voedselvisiebegroting;
f. de uitvoering van project of activiteit moet plaatsvinden in of betrekking hebben op provincie Noord-Holland;

in specifieke zin dat:

g. het project of activiteit moet bijdragen aan de transitie naar een duurzaam* voedselsysteem* en vallen binnen tenminste één van de drie thema's: regeneratieve landbouw*, kringloop landbouw*, korte keten*
   én het project of activiteit moet één of meer van onderstaande activiteiten, met bijbehorende vereisten, betreffen:
   1) **Voedselnetwerk:** maakt onderdeel uit van de uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt, Greenports, Seed Valley, Jong leren Eten, Groen Kapitaal, Task Force Korte Keten, Rijk of EU.
   2) **Gebiedsactiviteit:** energie komt uit het gebied en de ondernemers zelf, opschaalbaar naar andere gebieden, geeft goede voorbeeld en deelt opgedane kennis, haalbaar technisch, juridisch, financieel, betreft geen structurele subsidie, afgerond uiterlijk in 2030;
   3) **Validerende data, kennis of innovatie activiteit:** vanuit een ketenbrede aanpak, open-source data en gericht op kennisdeling.
h. De impact van het project of activiteit op een duurzaam* voedselsysteem* wordt getoetst aan de hand van de toegevoegde waarde die het project of activiteit genereert ten opzichte van:
   E**conomie**: De agrarisch ondernemers in de voedselketen hebben een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief.
   Ecologie: De grondgebonden agrarische bedrijfsvoering draagt bij aan ecosysteemdiensten, klimaatadaptie en het reduceren van emissies, (bodem-) biodiversiteit en dierenwelzijn.
   Ruimte: Er is voldoende ruimte voor voedselproductie in een toekomstbestendig landschap.
   Sociaal: Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving.

Bovenstaande criteria gebruiken we bij het toetsen van (nieuwe) projecten en activiteiten. Bij de start en het eind van een project of activiteit wordt een aantal vragen in het kader van het leerproces gesteld (zie Monitoren, rapporteren en evalueren).

8. Monitoren, rapporteren en beleidsevaluatie

De transitie van het voedselsysteem* is er één van lange adem. De Voedselvisie kent daarom een looptijd van 10 jaar. Onderdeel van transities is dat veel nog uitgezocht, geëxperimenteerd en uitgevonden moet worden. Daarom richten we ons in deze Voedselvisie op (innovatie)kracht van de ondernemers, *no regret* maatregelen en *small wins*, geven we zelf het goede voorbeeld en vertellen we wat goed gaat. Als regionale verbinder brengen we kennis en ketenpartijen samen. Ter ondersteuning van dat leerproces worden leerinterventies ingepland. Daarnaast volgen we de voortgang van de activiteiten en projecten en monitoren we de ontwikkeling van de impact op economie, ecologie, ruimte en sociaal. Halverwege de looptijd van de Voedselvisie in 2024, voeren wij een tussentijdse beleidsevaluatie uit die wordt gebruikt om ons beleid en de uitvoering ervan, indien nodig, voor de periode 2025-2030 te actualiseren.

8.1 Leerproces faciliteren

Ter ondersteuning van het leerproces, om de overgang naar een duurzaam* voedselsysteem* te versnellen, organiseert de provincie leerinterventies. Het idee achter deze leerinterventies is weergegeven in onderstaande figuur.

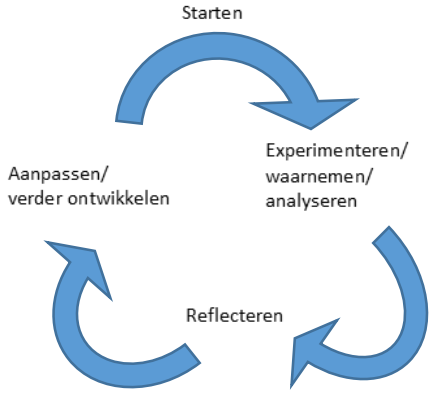

Figuur B. Proces van leerinterventies

De leercyclus bestaat uit de onderdelen Starten; Experimenteren/waarnemen/analyseren; Reflecteren en Aanpassen/verder ontwikkelen**.** De geleerde lessen worden breed gedeeld, onder andere via het platform Boer & Business in Balans en tijdens online en offline expertbijeenkomsten. Tijdens leerinterventies delen vertegenwoordigers van geselecteerde projecten en activiteiten hun belangrijkste resultaten en ervaringen. Daarnaast reflecteren ze op wat hiervan geleerd kan worden voor de aanpak van bestaande en nieuwe activiteiten en projecten. Op deze manier creëren wij een 'lerend speelveld'. We richten ons vooral op small wins* en no regret* maatregelen. Zo bereiken we dat ook als een project of activiteit niet geheel gelukt is, het draagt toch bijdraagt aan het versnellen van de transitie. Vragen die door de initiatiefnemers bij aanvang van het proces minimaal moeten worden beantwoord zijn: Hoe dragen de resultaten van het project of de activiteit in de praktijk bij aan de missie van de Voedselvisie, bezien vanuit de economische, ecologische, ruimtelijke en sociale impact? Na afloop van een project of een activiteit leggen wij de volgende vragen voor ten behoeve van het leerproces:

- Wat zijn de (onverwachte) lessen, meevallers en tegenvallers (tot nu toe)?
- Welke kansen en belemmeringen ziet u voor opschalen (indien van toepassing)?
- Met wie zou u willen verbinden om de output/impact van het resultaat te vergroten?
- Als u mocht dromen hoe had uw project/activiteit nog meer impact kunnen hebben?
- Waar maakt u zich de meeste zorgen over in relatie tot uw project/activiteit?

Uit het delen van de antwoorden op deze vragen kunnen vervolgens gezamenlijke lessen worden getrokken.

8.2 Rapporteren activiteiten & projecten

In de periode 2020-2024 rapporteren we tussentijds met een brief aan Provinciale Staten over de activiteiten en projecten in 2020-2024. Deze activiteiten en projecten krijgen tevens een podium op het digitale platform Boer & Business in Balans waar ook de laatste stand van zaken is na te gaan. We sluiten zo veel mogelijk aan op de dynamiek in de samenleving.

8.3 Monitoren impact economie, ecologie, ruimte en sociaal

Wat we willen bereiken is een duurzaam* voedselsysteem*. De perspectieven (economisch, ecologisch, ruimtelijk en sociaal) die hieraan zijn verbonden maken monitoren lastig, omdat hiervoor geen specifieke indicatoren en monitoringsgegevens beschikbaar zijn. Er is daarom gezocht naar een manier van monitoren die praktisch is, met indicatoren die een enigszins representatief beeld geven van de situatie en die ook proportioneel is qua financiële middelen en tijdinvestering. We maken daarom gebruik van al ontwikkelde of in ontwikkeling zijnde monitors. Het zal niet mogelijk zijn om bij een evaluatie een directe link te leggen tussen de door de provincie ondernomen activiteiten en de waarde van deze indicatoren. Daarvoor zijn er teveel andere factoren die hierop ook van invloed zijn.

Economisch:

ECONOMISCHE IMPACT

De agrarisch ondernemers in de voedselketen hebben een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief.

De indicator die we hiervoor gebruiken is de Agrimatie Duurzaamheidsprestaties (zie Figuur C. duurzaamheidsprestaties) van de agrarische sector in Noord-Holland. Deze indicator wordt jaarlijks in onze opdracht gepubliceerd door Wageningen Economic Research. Per sector wordt een dashboard met indicatoren gepubliceerd. Deze geven een beeld van het bedrijfsperspectief van de verschillende sectoren.

Figuur C. duurzaamheidsprestaties

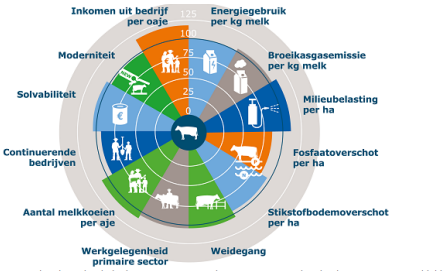

Methodiek
Indicatoren die in het dashboard terug te lezen zijn, betreffen o.a. solvabiliteit, continuerende bedrijven, broeikasgasemissies, moderniteit, werkgelegenheid. Een score van 125 betekent dan dat bedrijven 25% duurzamer presteerden dan het meerjaarsgemiddelde. Het meerjaarsgemiddelde is hierbij op 100 gesteld. 'Duurzamer' betekent dus in dit geval een lager aantal milieubelastingspunten per hectare. Bij de indicator 'continuerende bedrijven' betreft het prestaties die het CBS eens per 4 jaar in de gecombineerde opgave stelt.

Ecologisch:

ECOLOGISCHE IMPACT

De grondgebonden agrarische bedrijfsvoering draagt bij aan ecosysteemdiensten, klimaatadaptie en het reduceren van emissies, (bodem-) biodiversiteit en dierenwelzijn.

Het is lastig om hiervoor één indicator aan te wijzen. Immers de manier waarop en de mate waarin een agrarisch bedrijf kan bijdragen aan ecosysteemdiensten en (bodem-)biodiversiteit is

ook sterk afhankelijk van de bedrijfsvoering, grondsoort of zelfs door externe, soms internationale, factoren die wij als provincie niet altijd direct kunnen beïnvloeden.

In samenhang met de doelen in het Masterplan Biodiversiteit steunen wij de Biodiversiteitsmonitor melkveehouderij en de Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en de indicatoren die zij daarvoor gebruiken.

Methodiek
De Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij meet met Kritische Prestatie Indicatoren (hierna: KPI's) de invloeden van een melkveebedrijf op de biodiversiteit. De KPI's zijn broeikasgasuitstoot, stikstofbodembalans, ammoniakemissie, aandeel eiwit van eigen land, aandeel blijvend grasland en het aandeel natuur- en landschapsbeheer. De monitor is nog in ontwikkeling.

De Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw is op dit moment nog in ontwikkeling. Met de sector en kennisinstellingen wordt gewerkt aan het opstellen van KPI's.

Ruimtelijk: Er is voldoende ruimte voor voedselproductie in een toekomstbestendig landschap.

De druk op grond in Noord-Holland is groot. De afweging waar fysiek activiteiten moeten landen in het landelijk gebied, is ingewikkeld en een belangrijke taak van de provincie. Hierin zoekt provincie altijd naar een balans tussen de verschillende belangen en zoeken we de samenwerking op met de verschillende stakeholders. Vanuit de gedachte lokaal wat kan en regionaal wat moet. De omgevingsverordening biedt de kaders. Gebiedsprocessen kunnen richting geven aan de uitvoering van onze gezamenlijke doelen. Hiermee kunnen stakeholders en daarmee dus ook voedselondernemers in gebieden zelf inbreng leveren in lokale en regionale opgaven (bijv. op het gebied van natuur en biodiversiteit, wonen, recreatie, duurzame energie en klimaatbestendigheid) en anticiperen op besluiten hierover.
Het is lastig hiervoor een indicator aan te wijzen. Immers hoe de fysieke ruimte wordt gebruikt wordt ook sterk bepaald door externe, soms internationale, factoren die wij als provincie niet altijd direct kunnen beïnvloeden (internationale afspraken, industrie in omringende landen, etc.). Het effect op provinciaal niveau van al die afzonderlijke beslissingen op gebiedsniveau kunnen we zien een waarschuwingssignaal in ieder geval voor de projecten en activiteiten die we vanuit de Voedselvisie uitvoeren, bijvoorbeeld op basis van de leervragen.

Methodiek
Voor de provincie betekent de gedachte lokaal wat kan en regionaal wat moet een andere, nieuwe manier van werken. Meer ruimte voor lokaal en regionaal maatwerk en bestuurlijke afwegingsruimte maar ook heldere kaders op regionaal niveau waar nodig (denk aan onze beschermingsregimes). Deze nieuwe manier richt zich op het 'hoe': hoe kom je tot een goede fysieke leefomgeving? De fysieke leefomgeving staat voor alles wat mensen zien, voelen en ruiken zoals gebouwen, wegen, parken, bossen, rivieren en een schone lucht. Voorheen richtten de regels zich vooral op het 'wat': wat mag niet en welke uitzonderingen gelden? Het gaat dus meer om het doel en minder om het middel. In samenwerking met experts onder andere vanuit het ruimtelijke domein wordt verkend op welke manier er kan worden bijgedragen aan de ontwikkeling van een KPI op de ruimtelijke impact. Mogelijk dat er vanuit de ARK, leidraad bijzonder provinciaal landschap en of het Meetnet Agrarisch Cultuurlandschap nog KPI's ontwikkeld kunnen worden.

Sociaal:

Er is in 2030 meer maatschappelijke waardering (ook financieel) voor de agrarische sector, vanuit de wisselwerking tussen boer en burger en stad en platteland en de bewustwording van de effecten van voedselproductie op de omgeving.

De indicator die we hiervoor gebruiken is de waarderingsscore voor de Nederlandse land en tuinbouw door de inwoners van Nederland. Deze wordt 2 jaarlijks geüpdate in opdracht van het topsectoren beleid Agri & Food in samenwerking met het WECR.

Methodiek

Maatschappelijk waardering is een van de bevindingen uit de Agrifoodmonitor (zie figuur D voor de maatschappelijke waardering Agri & Food sector). De Agrifoodmonitor is een representatieve online peiling, waarin elke 2 jaar ruim 3000 Nederlanders wordt gevraagd hoe zij de landbouw en voedselketen waarderen. Uniek aan de Agrifoodmonitor is dat het over meerdere jaren heen verschillen aan het licht brengt tussen de agrarische subsectoren, de retail en de voedingsmiddelen industrie. Daarnaast geeft de monitor welke factoren de waardering verklaren en biedt aanbevelingen hoe de maatschappelijke waardering van de landbouw- en voedselsector te versterken.

Figuur D. maatschappelijke waardering A&F

9.4 Beleidsevaluatie

In 2024, halverwege de termijn van de Voedselvisie, vindt er een beleidsevaluatie plaats. Hiervoor gebruiken wij de jaarlijkse monitoringsgevens en de 'lessons learned' vanuit de projecten en activiteiten. De beleidsevaluatie kan resulteren in een actualisatie van de Voedselvisie in 2025. In Figuur D. Tijdbalk Voedselvisie 2020-2030 is een weergave opgenomen van het verloop in tijd van de Voedselvisie van de start in deze collegeperiode tot aan de eventuele actualisatie van de visie in 2025.

Figuur D. Tijdbalk Voedselvisie 2020-2030

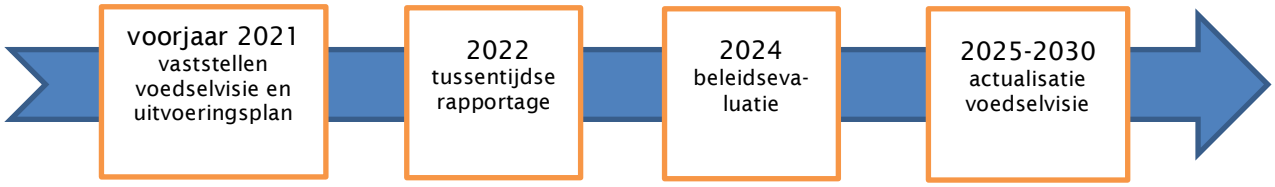

Bijlage definitielijst

In deze bijlage is ten eerste een omschrijving van elke schakel in de voedselketen opgenomen. Deze staan op de door ons gekozen volgorde van ketenschakels. Ten tweede hebben we een aantal begrippen toegelicht. Deze begrippen staan in alfabetische volgorde en zijn in de tekst met een * aangeduid.

Definities van de schakels in de keten

Voor de ketenschakels hebben we als inspiratie gekozen voor de verbeelding van de voedselketen door Cornell University, Departments of Nutritional Science and Horticulture; www.discoverfoodsys.cornell.edu. We identificeren in de voedselketen negen schakels: agrarische sector, logistieke sector, voedselverwerkende (levensmiddelen- en genotsmiddelen) industrie, marketing, retail/detailhandel (horeca, catering en (tussen)handel), consumenten, afvalverwerkers, hergebruikers van grondstoffen, toeleverende diensten (materieel, materiaal, kennis, zaden/pootgoed e.d.).

Agrarische sector:
Onder de agrarische sector wordt verstaan: economische sector die grondstoffen en voedsel levert, met onderdelen als akkerbouw, bosbouw, tuinbouw, veeteelt en visserij & aquacultuur (Europese definitie).

Logistiek:
Onder de logistieke sector wordt verstaan de bedrijven die producten vervoeren of overslaan, maar ook logistieke en supplychainfuncties (i.e. het plannen, coördineren en monitoren van goederenstromen) binnen verladende bedrijven.

Supplychain(functies):
Het plannen, coördineren en monitoren binnen een bedrijf of instelling van de stroom van goederen en diensten van de leverancier tot aan de uiteindelijke consument.

Voedselverwerkende (levens- en genotsmiddelen industrie):
De voedselverwerkende industrie kent een grote verscheidenheid aan productcategorieën. De belangrijkste zijn vleesverwerking, zuivel, oliën en vetten, suiker, cacao en chocolade, brood en banket, groente- en fruitverwerking en dranken.

Marketing:
Alles wat een bedrijf doet om de verkoop van producten te bevorderen.

Retail en detailhandel (horeca, catering en (tussen)handel):
Onder de Retail wordt verstaan: bedrijven die goederen en diensten direct aan consumenten verkopen. De detailhandel levert vooral diensten, zoals de Horeca en catering.

Consumenten:
Personen of huishoudens die goederen en diensten gebruiken om in hun behoefte te voorzien, die worden geproduceerd in de economie.

Afvalverwerkers:
Bedrijven die afval sorteren, verbranden, vergisten/vergassen, storten en nieuwe producten of grondstoffen maken.

Hergebruikers van grondstoffen:
Bedrijven die vanuit bestaande producten/grondstoffen onderdelen hergebruiken en/of nieuwe producten maken.

De toeleverende diensten:
Onder de schakel toeleverende diensten wordt verstaan: toeleveranciers die producten of diensten leveren die nodig zijn voor de primaire productie of verwerking van primaire producten.

Overige definities:

Agro-ecologie:
De term agro-ecologie, komt van twee wetenschappelijke disciplines: *agronomy* en *ecology*. Agronomie, of landbouwkunde, is de wetenschap met betrekking tot het verbeteren van de landbouw. Ecologie bestudeert de dynamiek van ecosystemen. De combinatie – agro-ecologie – betekent dus het observeren en leren van ecosystemen, het *samenwerken* met de natuur, om zo voedsel en andere landbouwproducten te produceren op een duurzame manier.

Agroforestry:
Agroforestry is een dynamisch en ecologisch verantwoord systeem van beheer van natuurlijke hulpbronnen. Door de integratie van bomen in de bedrijfsvoering van boerenbedrijven en in landbouwgebieden draagt het bij aan de verbetering van economische, milieu- en sociale baten door uitbreiding en verduurzaming van de productie (ICRAF, 2008).

Biologische landbouw:
Een landbouwvorm die nadrukkelijk rekening houdt met milieueffecten en dierenwelzijn. De biologische landbouw gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen, kunstmest en genetisch gemodificeerde organismen. Dieren krijgen meer ruimte en kunnen hun natuurlijk gedrag vertonen.

Duurzaam:
Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen (VN-commissie Brundtland uit 1987).
Vanuit de voedselvisie wordt een verdere vertaling gemaakt rondom de voedselbehoeften naar meer balans tussen de ruimtelijke, economische, ecologische en sociale perspectieven.

Eiwittransitie:
de verschuiving van de consumptie van dierlijke eiwitten naar plantaardige en nieuwe eiwitbronnen.

First Mile Last Mile:
Dit betreft de eerste en laatste kilometer in het logistiekproces van het beleveren van goederen. In de korte keten kent de first mile veel aanbieders van kleinere hoeveelheden producten en in de last mile veel afnemers met behoefte aan verschillende producten. Dat vraagt veel organisatie om dit logistieke proces duurzaam te laten verlopen.

Future of Food Rapport:
Future of Food Rapport, editie 1, juli 2019
Tweemaal per jaar wordt het Future of Food Rapport gepubliceerd. Dit rapport beschrijft hoe de Nederlandse consument denkt over duurzame voeding en de ontwikkelingen op dit gebied.

Generatie:
Een groep mensen die in dezelfde periode (van bijvoorbeeld 15 jaar) geboren zijn en te maken heeft met gemeenschappelijke eigenschappen die individuele verschillen kunnen domineren. Nieuwe generaties zorgen ervoor dat sociale systemen bij de tijd blijven ofwel nieuwe generaties zorgen voor de evolutie van sociale systemen.

Inkoopcombinaties:
In Nederland zijn vijf grote inkooporganisaties voor supermarkten actief (Albert Heijn (34,7%); Jumbo (19,1%); Lidl (10,9%);Aldi (6,8%);Superunie (29,1%)). Deze maken afspraken met leveranciers over de voorwaarden van hun leveringen.

Kennisvalidatie:
Het valideren van kennis in de praktijk is het controleren van een waarde of een methode op geldigheid of juistheid. In feite wordt door middel van verificatie of kwalificatie aan de hand van een aantal vooraf opgestelde eisen aangetoond dat een apparaat, systeem, wiskundig model of instrument met een grote mate van zekerheid in staat is de bedoelde resultaten op te leveren.

Ketenomkering:
Bij ketenomkering worden goederen verkocht of ingekocht op basis van de reële of actuele vraag en niet op voorspelde of verwachte vraag.

Korte keten:
Een toeleveringsketen waarbij een beperkt aantal marktdeelnemers betrokken is, die zich inzetten voor samenwerking, lokale economische ontwikkeling en nauwe geografische en sociale relaties tussen producenten, verwerkers en consumenten'. Met andere woorden een voedselketen waarin je tussen producent en consument zo min mogelijk partijen zoals verwerkers, handelshuizen en tussenhandelaren aantreft (Europees landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling).

Kringlooplandbouw:
Het efficiënt produceren van voedsel in kringlopen, zodat schade aan het ecosysteem (water, bodem, lucht) voorkomen en hersteld wordt. Kringlopen van grondstoffen en hulpbronnen zijn op een zo laag mogelijk –lokaal, nationaal of internationaal – schaalniveau gesloten.

Ladder van Moerman:
De Ladder van Moerman is een model dat de verschillende manieren van hergebruik inzichtelijk maakt, waarbij het voorkomen van verspilling de meest wenselijke situatie is en het weggooien of verbranden van voedsel de minst wenselijke. Zie afbeelding hieronder.

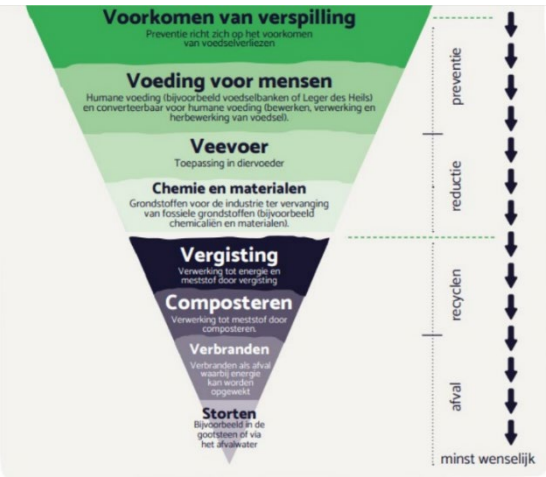

Natuurinclusieve landbouw:
Een ecologisch houdbare vorm van voedselproductie. Het maakt gebruik van wat de natuur op, om en onder het bedrijf te bieden heeft (het 'natuurlijk kapitaal'), versterkt de biodiversiteit op en rond het boerenland en belast de natuur zo min mogelijk.

Recycling:
Het opnieuw gebruiken van materialen. Recycling is iets anders dan hergebruik, waarbij een product (of delen daarvan) opnieuw wordt gebruikt zonder het daarbij in grondstoffen te scheiden.

Regeneratieve landbouw:
Regeneratieve landbouw is een verzamelterm voor een manier van voedsel produceren die niet tegen maar vóór de natuur werkt. Hieronder vallen o.a. de natuurinclusieve landbouw*, biologische landbouw*, agroforestry of agro-ecologie.
Voor boeren speelt het ecosysteem een belangrijke rol in het gezond houden van de bodem en een gezond ecosysteem draagt bij aan de weerbaarheid van (agro)ecosystemen tegen klimaatextremen en ziekten en plagen. Daarnaast zorgen ecosystemen voor maatschappelijke diensten, zoals schone lucht, schoon water, klimaatregulatie en het reguleren van water-, koolstof- en nutriëntenkringlopen.

Repairing (Leap, Repairshop):
Repareren van producten, zodat ze opnieuw gebruikt kunnen worden.

Small wins:
Small wins zijn kleine diepgaande veranderingen met tastbare resultaten voor direct betrokkenen. Met 1 small win is nog geen sprake van een transitie of transformatie maar een reeks van small wins kan leiden tot grootschalige diepgaande transformaties.

Struviet:
Een fosfaatmineraal met samenstelling $Mg(NH_4)PO_4 \cdot 6(H_2O)$. Blaasgruis of gruis in de nieren bij mens en dier kan bestaan uit struviet. Struviet wordt ook gewonnen bij de reiniging van afvalwater, in het bijzonder uit dik vloeibaar mesttankwater.
Uit rioolwaterslib kan struviet worden gewonnen, een fosfaatmineraal. Fosfaat is een belangrijke voedingsstof voor gewassen. Het wordt vooral in fosfaatmijnen gewonnen, maar deze voorraad is eindig. Daarom worden andere bronnen gezocht, zoals de winning in de vorm van struviet uit rioolwaterslib. Momenteel is struviet uit afvalwater volgens de wet gelabeld als afval. Om het als algemene grondstof te kunnen gebruiken heeft het RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu onderzocht wat de risico's voor milieu en volksgezondheid zijn en wat de onzekerheden zijn in deze beoordeling. Hierbij is gebruik gemaakt van een nieuwe methodiek waarbij is ingezoomd op de aanwezigheid van ziekteverwekkers en van restanten van medicijnen in het slib.

True Pricing:
Een eerlijke prijs is een prijs voor een product waarbij de geleverde inspanningen van elke schakel in de keten eerlijk beloond worden, de consument niet meer betaalt dan nodig en er geen kosten afgewenteld worden op de maatschappij.

Upcycling:
Een vorm van recycling waarbij het product na verwerking dezelfde of zelfs een betere kwaliteit heeft. Een onbruikbaar product wordt verwerkt tot een nieuw product dat meer waarde heeft dan daarvoor, zoals een nieuwe tas van oude denim of oude meubelen van oude olievaten.

Voedselsysteem:
het voedselsysteem als het geheel van mensen, instituties, activiteiten, processen en infrastructuur dat betrekking heeft op de productie en consumptie van voedsel voor de bevolking in een gebied.
The Metabolic Institute is a non-profit think tank, working at the intersection of academic research and real-world experimentation. The think tank advances open-source knowledge on global sustainability issues, by prototyping how society can thrive while remaining safely within the bounds of the planet (definitie van Amsterdamse Metabolic 2017).
We bezien het voedselsysteem vanuit verschillende niveaus: lokaal, nationaal, Europees en internationaal. Dat doen wij, omdat we in Noord-Holland ook veel voedsel uit het buitenland consumeren, meer dan we denken.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Mw D. Lieuwen en mw. J. Gerritsen
BEL/REE/landbouw en BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143072
lieuwend@noord-holland.nl
gerritsenj@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 DEC. 2020

Kenmerk
1515058/1532750

Uw kenmerk

Betreft: Voedselvisie 2020-2030

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Voedselvisie 2020-2030. In de voordracht lichten wij de inhoud van de Voedselvisie nader toe. Ook gaan we in op de relatie tussen de Voedselvisie, het Masterplan Biodiversiteit en de visie Recreatie en Toerisme. Met deze visies gezamenlijk werken we aan een vitaal landelijk gebied in Noord-Holland. De Voedselvisie 2020-2030 en het Masterplan Biodiversiteit worden gelijktijdig aangeboden ter besluitvorming. De visie Recreatie en Toerisme wordt in verband met de effecten van de coronacrisis op deze sector op een later moment ter besluitvorming aangeboden.

Ten slotte informeren wij u in de voordracht over de wijze waarop wij uitvoering hebben gegeven aan motie M93-2019, *'Draagvlak voor Voedselvisie'*, die uw Staten hebben aangenomen op 11 november 2019. Wij verzoeken uw Staten om deze motie met de vaststelling van de Voedselvisie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen:

- Voordracht PS
- Voedselvisie 2020-2030
- Motie 93-2019

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Inbreng Provinciale Staten, Natuur Landbouw & Gezondheid – betreffende de Voedselvisie.

Walter Bouwmans, huisarts, Medemblik, 11 januari 2021

Allereerst: práchtig, dat er überhaupt een Voedselvisie is!

Duurzamer, groener, meer plantaardig, het gaat écht de goede kant op.

Wat mij opvalt zijn twee zaken. Punt 1: Het gaat in deze Visie te weinig over gezondheid. Punt 2: In de promotie van deze visie vliegen de koeien je om de oren, terwijl u wél begrepen heeft dat we toe moeten naar meer plantaardig eten.

Allereerst gezondheid. Ieders grootste goed. Zoals wel blijkt uit de huidige coronacrisis en de lockdown gaat gezondheid voor velen boven geld en "business". Gezondheid begint bij gezond leven, waar gezonde voeding een enorm belangrijk onderdeel van uitmaakt. Waarom komt dit in de Visie niet meer naar voren?

Al in de inleiding citeert u Hippocrates, “Laat uw voeding uw medicijn zijn…” en pleit u voor meer plantaardig eten, mede vanwege “de impact op de planeet”, en terecht. Uw teksten komen overeen met de richtlijnen Gezonde Voeding van de Gezondheidsraad, waarvan de allereerste regel luidt: "Een verschuiving in de richting van een meer plantaardig en minder dierlijk voedingspatroon is bevorderlijk voor de gezondheid."

Door gezonder, hoofdzakelijk plantaardig en meer onbewerkt te eten, zouden wij meer dan 2/3e van de chronische ziekten zoals suikerziekte, kanker en hart- en vaatziekten kunnen voorkomen. Maar dan moeten we het wel willen.

Dan mijn grootste bezwaar op deze Visie. Dit betreft de interpretatie van de eigen Visie door de marketingafdeling, samen met de Gedeputeerde. Deze is opvallend te noemen. In het promotiefilmpje van deze Visie staat zij in een weiland, tussen de koeien. Ik hoop dat men zich beseft dat koeien géén plantaardig voedsel produceren. De illustratie op de vóórpagina van de Visie: weer een prominente koe. Dan de animatievideo over de visie. Deze opent met slechts twee symbolen voor voeding: tarwe en de koe. Later in het filmpje: een melktap.

Waarom gebruikt u hier zo vaak de koe als symbool voor voedsel, terwijl u in deze Visie juist de transitie naar meer plantaardige voeding wilt aanmoedigen?

Waarom geen groenteteler in de promo? Een innovatieve soja-boer? Een fruitboomgaard? We zullen richting minder veeteelt moeten. En u wéét dit. De tekst van de Visie is een goed begin. Mijn advies aan u is: Haal de koe uit de marketing van deze Voedselvisie. Niet alleen voor de planeet, maar juist ook voor uw gezondheid, en voor die van uw geliefden. Als huisarts en als medemens wens ik u veel gezondheid toe. Dank voor uw aandacht.

Inbreng Voedselvisie Noord-Holland

Frederieke Schouten, dierenarts, stichting Dier&Recht en vereniging Caring Vets

Er is een structurele verandering van het landbouw- en voedselsysteem nodig om én de druk op de leefomgeving substantieel te laten afnemen én een (alternatief) verdienmodel voor boeren te behouden. Essentieel onderdeel daarvan is: meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten gaan produceren en consumeren. *– Planbureau voor de Leefomgeving (2018)*

De voedselvisie geeft aan dat *een transitie van ons voedselsysteem noodzakelijk en urgent is.* Het is heel mooi dat dat uitgangspunt genomen wordt. En ik ben blij dat mijn provincie de noodzaak ziet van een duurzamer voedselsysteem waar de natuur en het klimaat niet langer onder gebukt gaan. En dat de provincie actief bij wil dragen aan meer plantaardige en minder dierlijke productie en consumptie is fantastisch en absoluut nodig.

Én het is heel mooi dat dierenwelzijn daarin als onderdeel wordt benoemd. Want ook voor de dieren is een transitie méér dan urgent. Al jaren is duidelijk dat we de dieren ernstig hebben verdrukt in onze vlucht naar schaalvergroting, kostprijsverlaging en efficiëntie. Al jaren is duidelijk dat we het dier centraal zouden moeten zetten, áls we nog dieren houden voor ons nut. Want het zijn levende, voelende wezens, eigenlijk niet zo heel anders dan mensen, alleen met de pech dat ze onder ons terecht zijn gekomen in de voedselketen. Het minste dat we als mensen kunnen doen is ze houden op een manier die bij ze past, op een manier waar ze hun natuurlijk gedrag kunnen uiten, en waar ze normale sociale omgang kunnen hebben.

Dat betekent bijvoorbeeld dat een kip moet kunnen scharrelen, dat een kalf moet kunnen grazen, en dat een varken moet kunnen wroeten. Het klinkt heel logisch toch? Een kip scharrelt, een kalfje graast en een varken wroet met zn snuit in de aarde. Maar weet u dat varkens, tenzij ze leven in een stal met drie beter leven sterren, op beton leven zonder stro? Ik heb jaren in vleesvarkensstallen gewerkt en ik vind de uitzichtloze verveling van deze slimme dieren – ze zijn intelligenter dan honden! - misschien wel het meest tergende dat we de varkens aan doen. Dag in dag uit in een kale betonnen stal, terwijl varkens van nature driekwart van hun tijd bezig zijn met wroeten, onderzoeken en foerageren. Het is ook overduidelijk en ruimschoots wetenschappelijk aangetoond dat het niet kunnen uiten van hun natuurlijke gedrag enorm veel stress tot gevolg heeft. Zoveel dat varkens aantoonbaar depressief kunnen zijn, en dat deze sociale dieren over kunnen gaan tot kannibalisme. Misschien weet u dat. Maar weet u ook dat zélfs biologische ‘vleesvarkens’ nooit met hun snuit in de aarde kunnen wroeten? Ook zij leven op beton. Het huidige houderijsysteem staat mijlenver af van wat het dier nodig heeft en het wordt tijd daar eindelijk écht verandering in te brengen.

Een tweede voorbeeld: Weet u dat stierkalfjes die niet nodig zijn op het melkveebedrijf meestal al op 6 maanden leeftijd worden geslacht? En dat ze nooit mogen grazen en nooit buiten komen? Voor mij als dierenarts is dit een bizar gegeven. We houden grazers op zo’n manier dat ze *nooit* mogen grazen. Kalveren hebben - net als koeien- gras en hooi nodig voor een gezond maagdarmkanaal en om hun natuurlijke gedrag te kunnen uiten, maar ‘vleeskalveren’- de overtollige stiertjes uit de melkveehouderij – krijgen nooit gras of hooi. Het houden van kalveren in een betonnen stal levert vele gezondheidsproblemen op die nog steeds meet bakken antibiotica worden bestreden, en dat nemen we allemaal voor lief voor onze melk en kaas. Dat kan en moet anders! Wie melk drinkt of

kaas eet moet zich ook verantwoordelijk voelen voor het lot van de stiertjes. En wie melkkoeien houdt, moet ook stilstaan bij het leven van de kalfjes.

De voedselvisie stelt als doel 'In 2030 is de grondgebonden landbouw natuurinclusief' – Dat is echt mooi maar ik druk u daarbij op het hart: Vergeet alstublieft de andere dieren niet! Dieren die we 'staldieren' noemen. Zij leven meestal niet op grondgebonden bedrijven, en hebben uw aandacht des te meer nodig. Waarom niet álle landbouw grondgebonden en natuurinclusief?

Zoals gezegd, het wordt steeds meer mensen duidelijk dat het anders moet. Dat we het dier centraal moeten stellen. Dat we dieren niet langer moeten aanpassen aan hun omgeving, maar de omgeving aan het dier. De intrinsieke motivatie daarvoor komt uit mededogen met de dieren. Dát is het allerbelangrijkste. Maar zoals u ook in uw Voedselvisie verwoordt: de maatschappij vraagt er ook om. Ik lees '*Er is in 2030 meer waardering vanuit de maatschappij voor de agrarische sector* '– Om dat te bereiken moet een forse stap worden gezet – bedenk ook dat de maatschappij mee blijft verschuiven. De meningen van vandaag zijn waarschijnlijk nog niets vergeleken bij de mening van de maatschappij in 2030. De bewustwording gaat momenteel met grote sprongen vooruit.

Er is een grote transitie nodig in onze manier van dieren houden. Waarom het is misgegaan, is geen raadsel: het huidige systeem zit klemvast, de dieren zowel als de boeren kunnen geen kant op. We weten eigenlijk met zn allen dat het anders moet. En er zijn vele voorbeelden van boeren die het anders doen, die dierenwelzijn vooropzetten en die boeren met respect voor de natuur. Die koplopers worden genoemd in de voedselvisie – De provincie is er met recht trots op. Maar ik vind het enorm frustrerend dat ze worden geassocieerd met een niche-markt. Dat deugt niet. Deze niches zouden de nieuwe normaal moeten zijn.

Wat er nodig is, is dat de provincie heel duidelijk maakt waar we naartoe moeten. Dat daar waar dieren worden gehouden voor ons voedsel, alleen de best mogelijke houderijsystemen nog zullen bestaan in 2030. De intensieve veehouderij is eindig, en de provincie kan helpen die te beëindigen – boeren kunnen worden geholpen om te schakelen naar kleinschaliger en naar systemen die het dier centraal stellen en hun natuurlijke gedrag mogelijk maken. En ik ken voorbeelden in de provincie van buiten wroetende varkens, van kalveren die bij hun moeder mogen opgroeien, van vleeskalfjes die de wei in mogen. Wees er helder over dat dát is waar we naartoe moeten. Het moet voor de veehouderij, en ook zeker voor de consumenten duidelijk zijn dat minder gewoon echt niet meer kan voor de dieren. Met kleine aanpassingen komen we er nooit. Iedereen is gebaat bij duidelijkheid.

Ik zie echt mooie kansen in deze Voedselvisie. En ik lees ook dat er veel nog concreet moet worden gemaakt. Alle criteria worden nog nader uitgewerkt. Ik wil mijzelf als dierenarts en mijn collega's van Caring Vets graag aanbieden als vraagbaak – Wij denken héél graag mee in de ontwikkeling van de plannen. Ik wil u hoe dan ook op het hart drukken: vergeet de dieren niet! Wordt er geïnvesteerd in projecten in de veehouderij? Stel een écht goed welzijn voor de dieren daarbij als absolute voorwaarde en neem geen genoegen met minder. De goede voorbeelden zijn er al – het wordt tijd ze tot standaard te verheffen. Alleen dan komt er echt beweging op gang.

Veel dank!

Vriendelijke groeten,

Frederieke Schouten, dierenarts

Inbreng Wakker Dier – Voedselvisie Noord-Holland

Anne Hilhorst
11 januari 2021

Hartelijk dank voor de mogelijkheid om in te spreken bij deze commissievergadering. Ik ben Anne Hilhorst en ik spreek namens stichting Wakker Dier. Ik vind bijzonder nuttig dat provincie Noord-Holland een Voedselvisie heeft uitgewerkt en was verheugd om te lezen dat het dier expliciet wordt genoemd in de visie.

Helaas vallen ze er in de missie alweer uit. In de gehele stuk wordt er slechts mondjesmaat aandacht besteed aan dierenwelzijn. Terwijl dieren een belangrijke stakeholder zijn, ze worden in hoge mate beïnvloed door het huidige, niet duurzame voedselsysteem. Dit geldt voor de wilde dieren zoals weidevogels en vissen én voor de landbouwhuisdieren. Er leven in Noord-Holland 152 duizend runderen, 19 duizend geiten, 23 duizend varkens, 1,6 miljoen kippen. Die dieren moeten beter vertegenwoordigd worden in de Voedselvisie. En dat kan, want de basis ligt er al.

In deze visie komen er namelijk steeds twee dingen naar voren – de gehele landbouw, inclusief de veeteelt moet beter én we moeten minder dieren houden, als onderdeel van de eiwittransitie. Wakker Dier is het volledig eens met deze twee uitgangspunten. Het is wél zaak dat ze verder uitgewerkt worden.

Definieer specifieke eisen van hoe dierenwelzijn geborgd wordt in de gewenste duurzame veehouderij. En geef vervolgens geen enkele vergunning of subsidie aan bedrijven die hier niet aan voldoen, dit geldt voor alle schakels in de keten. Waak ervoor dat de eisen op gebied van dierenwelzijn net zo stevig zijn als eisen op het gebied van economie, ruimte of sociaal. Om het dierenwelzijn te borgen, moeten de eisen een stuk hoger liggen dan het wettelijke minimum.

Wat betreft de eiwittransitie – verleg de huidige focus van meer plantaardige eiwit produceren zoals het in de visie staat, naar het verlagen van de productie van dierlijke eiwit. Want er is geen tekort aan eiwit, het probleem is dat we te veel dierlijke eiwitten eten en produceren. Dus richt daar ook de maatregelen op.

Een maatregel over de eiwittransitie is gericht op aquacultuur. Dit is meestal de kweek van dieren (vis, garnaal, schelpdieren) en zal de transitie naar meer plantaardige eiwitten eerder tegenwerken. Ik raad de provincie daarom aan deze maatregel te schrappen.

Ik vind het heel positief dat de visie kijkt naar alle schakels in de keten. Want de agrariërs zitten gevangen in een systeem van extreme prijsdruk, waar uiteindelijk ook de dieren de dupe van zijn. We juichen het daarom van harte toe dat de provincie afspraken wil maken over een eerlijke prijs met de retail, hun rol is cruciaal.

Dan wil ik afsluiten met een laatste advies: geef als de provincie het goede voorbeeld. Stap volledig over op voedselproducten die voor honderd procent afkomstige zijn van lokale, duurzame bedrijven. Geef plantaardige eiwitten een grote rol in het assortiment en betaal de boeren een goede prijs. Ga verder dan de huidige plannen voor Green Deal catering of het aanbod van vers fruit, en start zelf de verandering.

Voorzitter, hartelijk dank voor de kans om in te mogen spreken over dit ongelofelijk belangrijke onderwerp. Ik ben blij om te zien dat er in de voedselvisie word aangegeven dat de er een omslag naar meer plantaardig voedsel belangrijk is. Voor de klimaatcrisis is dit niet de enige vereiste actie om een veilige toekomst voor jongere en toekomstige generaties veilig te stellen, maar zonder twijfel wel een essentiële. En niet alleen voor de klimaatcrisis is het essentieel, ook voor de volksgezondheid. Want naast dat een plantaardig dieet bewezen veel gezonder is dan een dieet met vlees, zuivel en eieren, is de intensieve veehouderij ook een brandhaard voor zoönosen. Denk aan de Q-koorts, Ebola en natuurlijk Corona, wat zich in de nertsenboerderijen absurd snel verspreidde. Met de nertsenhouderijen heeft de politiek de juiste keuze gemaakt door naar de wetenschap te luisteren en ze versneld te sluiten. Maar diezelfde wetenschappers geven ook aan dat het een kwestie van tijd is tot er een volgende uitbraak is van een gemuteerde variant van een van de ziektes die nu al in de natuur ronddwalen. In kippenstallen waar duizenden dieren zo dicht op elkaar zitten dat ze gemiddeld 1 a4tje ruimte hebben per dier, verspreid een virus zich als een lopend vuurtje, met bij elke nieuwe besmetting een kans op een nieuwe mutatie. Als bijvoorbeeld de vogelgriep zich zo muteert dat het naar mensen en tussen mensen verspreid kan worden zou dit een nog dodelijker virus zijn dan het coronavirus. Met alle gevolgen van dien.
Nou zijn er twee maatregelen die dit risico kunnen helpen minimaliseren, die ik in de voedselvisie niet sterk genoeg naar voren zag komen. De eerste is zorgen voor snelle afbouw van de intensieve veehouderij en daarmee zorgen voor meer ruimte per dier. Hoe dichter de dieren in de veehouderij op elkaar staan, hoe makkelijker een virus zich verspreid. De tweede is zorgen dat er minder dieren nodig zijn, want minder dieren betekent minder verspreidingen. De enige manier om dit te bereiken is door vol in te zetten op plantaardig. Help burgers deze overstap te maken, door te stoppen met subsidiëring van de vee-industrie en plantaardige ondernemers te steunen.
Voorzitter, ik vraag aan de provincie om hun besluiten zo te vormen dat er een veilige toekomst word gecreëerd, en is het niet voor uzelf, dan voor uw kinderen of kleinkinderen. Het is zo belangrijk om naar de wetenschap te luisteren, want als we één sentiment over corona gemeen hebben is het: dit nooit meer.

Inspreektekst over het Masterplan Biodiversiteit tbv de PS-commissievergadering NLG op maandag 11 januari 2021

Willem Hellevoort – provinciaal ambassadeur voor Noord-Holland bij Natuurmonumenten

Hartelijk dank voor de mogelijkheid om in uw commissie in te mogen spreken. Mijn naam is Willem Hellevoort en ik ben provinciaal ambassadeur voor Noord-Holland bij Natuurmonumenten. Ik spreek in mede namens Landschap Noord-Holland, Goois Natuurreservaat en de Milieufederatie en richt mij vooral op het Masterplan Biodiversiteit.

Het Masterplan Biodiversiteit is een uitgebreid verhaal waar wij bij de totstandkoming nadrukkelijk betrokken zijn geweest – waarvoor onze dank – en waarin wij ons goed kunnen herkennen. Het is wel zo dat het vooral een opsomming van bestaand beleid, ambities en initiatieven is – wat op zich niet verkeerd is en waar dus hele goede dingen in zitten – maar de vraag is nog wel welke extra's nu echt het verschil maken en op welke wijze.

Het is in ieder geval fijn dat er nu beleid wordt ontwikkeld voor soortenbescherming (kwetsbare soorten) en beheer van invasieve exoten.

Het halen van doelen uit het biodiversiteitsbeleid staat of valt met de doorwerking in andere beleidsvelden zoals landbouw, water, energie. Daarvoor is het volgen en bijsturen in de uitvoering cruciaal. Dat vraagt om SMART doelen voor biodiversiteitsherstel: hoeveel meer biodiversiteit willen we waar en wanneer bereiken? En hoe ziet de provincie dat concreet voor zich? Zonder SMART doelen is het niet goed mogelijk om andere beleidsterreinen aan te spreken op de realisatie van biodiversiteitsdoelen, omdat zij doodeenvoudig niet weten wat ze moeten bereiken en of dat bereikt wordt.

En als je niet uitkijkt wreekt zich dat straks in de overal op te tuigen gebiedsprocessen, waarin alles samen moet komen. Daar is dus een sterke sturing van de Provincie nodig. Sturing niet alleen door middel van financiering, maar ook door helderheid vooraf te verschaffen door duidelijke kaders en het stellen van concrete, afrekenbare doelen. Denk bijvoorbeeld aan het aangeven dat het waterpeil in sommige gebieden omhoog moet ivm de bodemdalingsproblematiek, denk aan met welk percentage de stikstofdepositie in een specifiek gebied omlaag moet en zo is er nog veel meer.

Een ander punt betreft de bufferzones rond natuurgebieden. In de nieuwe Nationale Omgevingsvisie (de NOVI), maar ook in het RijksProgramma Natuur, is hier veel aandacht voor. In het Uitvoeringsprogramma Natuur, zoals op 10 december 2020 aan de Staten is verzonden, wordt voorgesteld om 20% van het geld in “overgangszones” te investeren.

Op 4 december is door diverse natuurorganisaties, het NAJK, particulier grondbezit en BoerenNatuur, een brief verstuurd naar LNV en de provincies. In deze brief wordt gevraagd om de overgangsgebieden een grotere rol te laten spelen in het natuurbeleid.

In het Masterplan worden deze overgangsgebieden tussen Natura-2000 en intensief gebruikte landbouwgrond niet genoemd. Er is vanuit het Rijk veel aandacht voor deze gebieden, en ook budget (!). De maatschappelijke steun is bovendien groot. We vinden dan ook dat “overgangszones” als zesde thema in het Masterplan zouden moeten worden opgenomen.

Ik noem kort ook nog even het Aanvalsplan Grutto. Een plan dat is toegejuicht door Minister Schouten en door vrijwel alle partijen in de Tweede Kamer. Het komt niet voor in de Voedselvisie én niet in het Masterplan, terwijl dit juist zo’n integraal onderwerp is waar zowel landbouw als natuur betrokken zijn. Met name de voorstellen voor agrarische verdienmodellen zijn een goede aanvulling op het provinciale 10-puntenplan weidevogels.

<u>Resumerend</u>:

1. Er staan veel goed ambities, intenties en bestaand beleid in het Masterplan Biodiversiteit, waar wij blij mee zijn.

2. Formuleer SMART doelstellingen voor biodiversiteitsherstel. En vertaal deze naar heldere, concrete en afrekenbare kaders en doelstellingen <u>aan het begin</u> van de op te starten gebiedsprocessen. Daar is veel behoefte aan.

3. Werk met bufferzones rondom natuurgebieden zoals hierboven beschreven en neem deze als zesde thema op in het Masterplan Biodiversiteit.

4. Benut het Aanvalsplan Grutto als aanvulling op het 10-puntenplan weidevogels.

En tot slot: voor alle visies geldt nadrukkelijk dat wij graag nauw betrokken blijven bij de uitvoering.

Hier wilde ik het bij laten.

Ik dank u voor uw aandacht.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5382
Extern Zaak ID	1536345
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	4.b
Omschrijving	Biodiversiteit: Vaststelling Masterplan biodiversiteit
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
1_Masterplan versie 2020 12 16.pdf
3_Statenvoordracht MB_v2.pdf
Brief aan PS over Masterplan biodiversiteit.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
Natuur Landbouw & Gezondheid	14 januari 2021
PS-vergadering	1 februari 2021

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt, conform het coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken!’, aan een vitaal landelijk gebied. In het Masterplan biodiversiteit bepaalt de provincie het beleid om de biodiversiteit in Noord-Holland te versterken. Na de vaststelling van het Masterplan biodiversiteit door Provinciale Staten start de uitvoering, in samenwerking met de partijen in Noord-Holland die daarbij een rol kunnen spelen.

Masterplan biodiversiteit

Voorwoord

Blij en trots ben ik om als inwoner van onze provincie te mogen werken aan de versterking van de biodiversiteit. Met dit Masterplan biodiversiteit, inclusief de Kennisagenda biodiversiteit en water, lossen we onze belofte uit het coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken’ in, om echt werk te maken van de biodiversiteit in Noord-Holland.

We staan voor een hele reeks enorme opgaven, en overal speelt biodiversiteit een rol. We werken dan ook hard aan de natuurinclusiviteit van alle grote programma’s zoals energietransitie, duurzame verstedelijking en gezonde leefomgeving. Daarnaast zetten we ons in voor een voortvarende aanpak van ons natuurbeleid en de nieuwe prioriteiten en opgaven die daarmee samenhangen.

De grootste uitdaging is wellicht te vinden in het landelijk gebied. Niet alleen in de agrarisch percelen, maar ook in de rest van de ruimte daar is nog heel veel winst voor de biodiversiteit te behalen. Slim, ecologisch beheer van bermen, oevers en dijken kan al veel opleveren. We geven als provincie daarin in ieder geval het goede voorbeeld in onze eigen terreinen. We werken aan de goede samenwerking met organisaties en mensen in het agrarisch gebied, en streven samen naar een meer duurzaam landbouwsysteem.

De stapjes die we kunnen zetten zijn maar klein, maar we zorgen ervoor dat we op weg gaan. Gezamenlijk volgen we de effecten op de biodiversiteit, leren daarvan en spreken met elkaar door hoe we het elders en in de toekomst weer beter kunnen doen. We weten ons ondersteund door onderzoekers en onderwijsinstellingen die de mensen in de praktijk bijstaan met de meest actuele kennis.

Esther Rommel

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
1.1 Masterplan biodiversiteit 3
1.2 Biodiversiteit 3
1.3 Versterken van biodiversiteit; wat kunnen we in Noord-Holland bereiken 5
1.4 Doelstelling Masterplan biodiversiteit 6
2 Samen werken aan het versterken van biodiversiteit 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Gebiedsgericht werken 8
2.3 Experttafels en denktank biodiversiteit 9
3 Kennisagenda biodiversiteit en water 10
3.1 Inleiding 10
3.2 Living labs 10
4 Monitoring, data en vrijwilligers 12
4.1 Inleiding 12
4.2 Monitoring van de masterplan-thema's 13
4.2.1 Monitoring natuurgebieden 13
4.2.2 Monitoring biodiversiteit in landelijk & agrarisch, bebouwd en water-gebied 13
4.2.3 Monitoring soorten 14
4.3 Groene datastrategie 15
4.4 Vrijwilligers 15
5 Thema's 16
5.1 Inleiding 16
5.2 Versterken biodiversiteit in de natuurgebieden 16
5.3 Versterken biodiversiteit in landelijk en agrarisch gebied 21
5.4 Versterken biodiversiteit in bebouwd gebied en infranatuur 25
5.5 Versterken biodiversiteit in en om het water 28
5.6 Versterken biodiversiteit door soortenbescherming en bestrijding invasieve exoten 30
6 Begroting 34
7 Bronnen 35

1 INLEIDING

1.1 MASTERPLAN BIODIVERSITEIT

De toestand van de biodiversiteit in de wereld is tegenwoordig dagelijks onderwerp van gesprek in nieuws, onderzoek en politiek. De wereld is doordrongen van het feit dat biodiversiteit belangrijk is, en dat er actie nodig is om de negatieve trend te keren. In de omgevingsvisie (LINK) heeft de provincie het belang van de biodiversiteit onderkend. In het coalitieakkoord 'Duurzaam Doorpakken' (2019) is hiervoor aangegeven dat we een Masterplan biodiversiteit en een kennisagenda biodiversiteit & water zullen opstellen. In dezelfde periode dat we de omgevingsvisie in Noord-Holland uitwerkten, is landelijk gewerkt aan een deltaplan biodiversiteitsherstel. Ook lokaal ontstaan steeds meer initiatieven om biodiversiteit te versterken. Het masterplan biodiversiteit is ons antwoord op de steeds luider klinkende vraag om meer aandacht voor het herstel en de versterking van de biodiversiteit. De term masterplan veronderstelt een overkoepelend plan waar alles onder valt. We hebben dan ook geprobeerd om compleet te zijn in alle activiteiten, projecten en programma's die we als provincie (willen gaan) uitvoeren ter versterking van de biodiversiteit. Alle activiteiten uit het masterplan spelen zich af tegen een achtergrond van een zeer sterk betrokken maatschappelijk veld. We zijn onder de indruk van de vele initiatieven en goede ideeën voor de biodiversiteit in Noord-Holland. In dit masterplan brengen we in beeld wat onze provinciale bijdrage voor de komende jaren zal zijn ter versterking van de biodiversiteit. Waar mogelijk sluiten we aan op bestaande initiatieven en nodigen we partijen nadrukkelijk uit om samen met ons mee te denken en te werken aan de biodiversiteit.

1.2 BIODIVERSITEIT

De natuur is van betekenis voor zowel de inwoners van onze provincie, als in nationaal en internationaal verband. De Noord-Hollandse bewoners van de, voor hen zo vertrouwde open landschappen met veenweiden, akkers en weidevogels, weten zich omringd door de duinen in het westen, de Wadden in het noorden en de zoete wateren van het IJssel- en Markermeer in het oosten. Tenslotte is er dan ook nog de Heuvelrug in het zuidoosten waarvan de uitlopers zich uitstrekken tot in het Gooi. Deze grote variatie aan gebieden herbergt een enorme diversiteit aan flora en fauna die we het beschermen waard vinden; Maar liefst negentien Noord-Hollandse natuurgebieden hebben een Natura 2000 status, ingebed in bijna 60.000 hectare Natuurnetwerk Nederland. Niet vergeten moet worden dat de natuur feitelijk ook de basis is waarmee agrariërs werken aan de productie van ons voedsel. Tegelijkertijd omvat Noord-Holland de noordelijke Randstad, met een grote economische en maatschappelijke dynamiek. Ecologie, Economie en Maatschappij zijn in Noord-Holland sterk verweven met elkaar. Dat levert prachtige gebieden op en ook wrijving hier en daar.

De natuurkwaliteit staat nu te veel onder druk (EEA, 2020, IPBES, 2019, PBL 2020, WUR, 2020, WWF 2020, Provincie NH, 2019). Daarmee lopen we het risico dat we soorten en ecosystemen die van oudsher bij Noord-Holland horen gaan verliezen. Een kleinere diversiteit aan soorten is een ernstig probleem. Het is meer dan de optelsom van het aantal soorten. Een grote diversiteit aan zowel soorten als genetische variëteit binnen soorten is ook wel te zien als een soort verzekering om bestand te kunnen zijn tegen heftige veranderingen. Als door klimaatverandering bijvoorbeeld bepaalde nuttige insecten zouden verdwijnen kan uit een groot reservoir van andere insectensoorten

een vervanger gevonden worden. Bovendien zijn soorten onderling afhankelijk van elkaar. Hoe meer soorten verdwijnen, hoe sterker hele ecosystemen zullen veranderen. Er komt een punt dat een eenmaal ingestort systeem niet meer hersteld kan worden. En dat terwijl robuuste ecosystemen ons kunnen helpen bij het opvangen van de gevolgen van bijvoorbeeld klimaatverandering. Maar ook ecosysteemdiensten zoals het bestuiven van fruitgewassen door wilde bijen is bijvoorbeeld veel goedkoper dan wanneer we dat met de hand zouden moeten doen. Zaken als bodemvruchtbaarheid, nieuwe genetische eigenschappen voor voedselgewassen, natuurlijke zuivering van afvalwater, opvangen piekbuien, verzorgen strategische zoetwatervoorraad als drinkwater, CO2-opslag, natuurlijke plaagbestrijding, bodemvruchtbaarheid en niet in het minst gezondheid en welzijn zijn andere voorbeelden van ecosysteemdiensten. Zaken waarin we dus direct profijt hebben van een goed functionerend ecosysteem. Middels deze ecosysteemdiensten ondervinden zowel economie als maatschappij profijt van een robuuste biodiversiteit als basis. De aantasting van onze ecosystemen is dus niet alleen een bedreiging voor de natuur, maar ook een bedreiging voor de basis van ons leven.

Figuur ecosysteemdiensten.

Versterking van biodiversiteit is de ambitie vanuit de ecologische, economische en maatschappelijke aspecten van onze samenleving.

TEKSTBOX: Het begrip biodiversiteit definiëren we conform de internationaal geaccepteerde definitie uit het Verdrag van Rio de Janeiro: biodiversiteit is “de variabiliteit in organismen uit de gehele wereld, waaronder terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische verbanden waar ze deel van uitmaken; de diversiteit betreft de variatie binnen soorten (genen), tussen soorten en tussen ecosystemen”. In dit masterplan wordt naast de term biodiversiteit ook de term natuur veel gebruikt. ‘Natuur’ omvat naast de biodiversiteit ook de abiotische factoren zoals reliëf en bodemsoort.

Grafische weergave (grafieken) van de situatie van de biodiversiteit met ook een aantal soorten uitgelicht- stad, platteland en water natuur in de definitieve versie.

1.3 VERSTERKEN VAN BIODIVERSITEIT; WAT KUNNEN WE IN NOORD-HOLLAND BEREIKEN

Biodiversiteit versterken is dus de ambitie. De vraag is hoe dat bereikt kan worden. Talloze onderzoeken hebben de voornaamste oorzaken van het verlies aan biodiversiteit op een rij gezet. De oorzaken zijn enerzijds te vinden in het functioneren van ons economisch maatschappelijk systeem en anderzijds in de meer directe fysieke oorzaak-gevolg relaties.

Het economisch maatschappelijk systeem waar we in functioneren maakt het niet altijd makkelijk om landbouw te bedrijven op de best mogelijke manier voor biodiversiteit. Er is de laatste jaren heel veel gebeurd en veel agrariërs doen wat ze kunnen om de situatie te verbeteren. Het is lastig deze ontwikkelingen in een versnelling te krijgen door het systeem van goedkope voedselproductie, en een markt die de werkelijke kosten van een duurzame productie niet verdisconteert. De drijvende factoren hierachter zijn complex, en moeilijk te beïnvloeden op een provinciale schaal alleen. De meest bepalende drijvende krachten in deze zijn, naast de markt, het Europese landbouwbeleid, Europese afspraken over voedselproductie en –kwaliteit, en rijksbeleid op deze thema's. In de voedselvisie is uitgewerkt wat we als provincie wel kunnen doen om de transitie in de voedselketen te stimuleren. Via het inzetten van instrumenten zoals het landbouwportaal, kennis vergaren en kennis delen dragen we op provinciale schaal ons steentje bij aan de benodigde verandering in de verdienmodellen. Dit is zowel van belang voor een duurzame voedselproductie maar ook om het beheer van ons landschap te behouden voor de toekomst. Waar we de kans hebben zullen we het Rijk en Europa voorzien van ideeën en commentaren om de verduurzaming van de verdienmodellen te stimuleren. Het is goed om te zien dat ook in andere sectoren partijen hun verantwoordelijkheid oppakken. Zo is er in de financiële sector een beweging in gang gezet om bij investeringen beter te letten op de gevolgen voor biodiversiteit (PBL, 2020).

De fysieke oorzaken van de achteruitgang van de biodiversiteit zijn onderwerp van veel onderzoek. Zowel op mondiale, landelijke en regionale schaal zijn onderzoeken gedaan waarin deze factoren zijn onderzocht (IPBES, 2019, Pouwels et al, 2020, WWF, 2020, Provincie NH, 2019).

De top vijf aspecten waar we op provinciale schaal verantwoordelijkheid dragen en acties op moeten nemen zijn:

1.Versterking van de kwaliteit in de natuurgebieden.

2. Versterken van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied.

3. Versterken van de biodiversiteit in het bebouwd gebied en infranatuur.

4. Versterken biodiversiteit in en rond het water.

5. Beschermen kwetsbare soorten en bestrijden invasieve exoten.

In dit Masterplan biodiversiteit geven we aan wat we al doen en welke opgaven we op deze vijf gebieden nog signaleren. De activiteiten benoemd onder de vijf thema's beïnvloeden elkaar voortdurend en zijn in de uitvoering dan ook niet los van elkaar te zien. We willen leren door te doen, daarom zetten we ook in op een sterke kennis en monitoringcomponent. In de kennisagenda en de aanpak van de monitoring geven we aan hoe we deze acties ondersteunen door de inbreng van actuele kennis en een slimme monitoring. Voor alle acties, kennisagenda en monitoringplannen geldt dat we dit niet als provincie alleen doen. Bij elk van de actiepunten geven we aan hoe we samen met onze partners in het veld dit gaan oppakken. De resultaten van de monitoring bespreken we ook met

onze partners met als doel gezamenlijk te leren en de uitvoering vervolgens, waar nodig, te verbeteren.

1.4 DOELSTELLING MASTERPLAN BIODIVERSITEIT

We willen de biodiversiteit in Noord-Holland versterken. Samen met onze partners gaan we de trend keren en zorgen we dat de provinciale biodiversiteit weer gaat groeien. We vragen van elke partij te doen wat ze kunnen doen en wat bij hen past. Dat vragen we ook van onszelf. Jaarlijks volgen we gezamenlijk de trends in de verschillende aspecten van de biodiversiteit (zie ook hoofdstuk 4). Daardoor kunnen we vaststellen of de groei van de biodiversiteit al is ingezet.

Verdeeld over de thema's richten we ons op:

1) Versterken van de kwaliteit in de natuurgebieden.
   Om te bepalen of dat lukt gebruiken we de landelijke maatlatten voor kwaliteit van de NNN en Natura 2000 maatlatten.

2) Versterken van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied.
   Om te bepalen of dat lukt gebruiken we de resultaten van de bestaande monitoring netwerken (NEM, BIMAG, ANLB-monitoring), aangevuld met nieuw te ontwikkelen monitoring systemen voor biodiversiteit in de melkveehouderij en de akkerbouw, en monitoring van de basiskwaliteit natuur.

3) Versterken van de biodiversiteit in het bebouwd gebied (inclusief infranatuur).
   Om te bepalen of dat lukt baseren we ons op de bestaande monitoring meetnetten zoals MUS, en dragen we bij aan methodiekontwikkeling voor lokale monitoring in deze gebieden.

4) Versterken biodiversiteit in en rond het water.
   Om te bepalen of dat lukt baseren we ons op de KRW-monitoring en bespreken we met de waterschappen wat we daarnaast kunnen uitwisselen aan data en monitoringresultaten.

5) Beschermen kwetsbare soorten en bestrijden invasieve exoten.
   Hiervoor ontwikkelen we nieuw beleid. In hoeverre het effect heeft wordt projectgewijs geïnventariseerd en moet op de lange termijn zichtbaar worden in de trends voor biodiversiteit (LPI's). Het effect van bestrijding van invasieve exoten moet tot uitdrukking komen in het doelbereik van met name de Natura 2000 gebieden.

Inzet op al deze terreinen is nodig om de biodiversiteit te versterken. De inspanningen en de effecten van maatregelen worden gemonitord om te bepalen in hoeverre ze bijdragen aan het hoofddoel. Vanuit het masterplan zal de nadruk liggen op de maatregelen in en om de natuurgebieden en het landelijk & agrarisch gebied. Voor andere provinciale opgaven betekent het dat daar waar mogelijk natuurinclusief gewerkt zal worden.

Leeswijzer

Het Masterplan geeft het overzicht van alles waar de provincie een (actieve) rol in speelt ter versterking van de biodiversiteit. Gelukkig gebeurt er naast hetgeen we in dit plan hebben opgenomen nog veel meer in Noord-Holland dat goed is voor de biodiversiteit. Het voert te ver om alle projecten die zich afspelen op het grondgebied van de provincie in dit plan op te nemen. De

inperking waarvoor we hebben gekozen is om alleen de activiteiten met een directe betrokkenheid van de provincie op hoofdlijnen te benoemen.

In het voorliggende plan zetten we eerst uiteen hoe we de samenwerking vorm willen geven. (Hoofdstuk 2). Vervolgens geven we in de hoofdstukken 3 en 4 aan hoe de Kennisagenda Biodiversiteit & Water en de monitoring daarbij van ondersteunende waarde zijn. In hoofdstuk 5 is uiteengezet welke activiteiten al uitgevoerd worden en de komende jaren extra nodig zullen zijn. Ten slotte is in Hoofdstuk 6 een korte begroting opgenomen.

TEKSTBOX: Het Masterplan biodiversiteit is tot stand gekomen met de inbreng van veel partijen.
Het Masterplan geeft een overzicht van al onze activiteiten gericht op biodiversiteit die we vanuit de provincie steunen. In experttafels is gediscussieerd over de huidige situatie van de biodiversiteit en zijn ideeën besproken om die te verbeteren. We hebben bij het schrijven van het masterplan hier dankbaar gebruik van gemaakt. Ook in de samenleving is een sterke beweging opgestaan waarin partijen elkaar opzoeken om samen aan oplossingen te werken. Het deltaplan biodiversiteitsherstel, met de samenwerking die hieromheen door Noord-Hollandse partijen is ontstaan, is hier een goed voorbeeld van. De samenwerking die we in de experttafels mochten beginnen, hopen we de komende jaren te vervolgen. Biodiversiteit is te belangrijk en te veel omvattend om vanuit elke organisatie apart te blijven benaderen. Alleen gezamenlijk kunnen we de trend keren, en we hopen dan ook dat we de positief kritische discussies die we tot nu toe mochten voeren met onze partners mogen voortzetten.

2 SAMEN WERKEN AAN HET VERSTERKEN VAN BIODIVERSITEIT

2.1 INLEIDING

Er is niet één partij of ontwikkeling aan te wijzen die los van de omgeving het grote verschil zal kunnen maken voor de versterking van de biodiversiteit. Alleen de beweging ingezet door alle partijen in een gelijke richting zal herstel en versterking van de biodiversiteit mogelijk kunnen maken. Diverse partijen in de provincie zijn al bij elkaar gekomen om te denken over een Noord-Hollandse invulling van het deltaplan biodiversiteit. Een deel van de ideeën die hierin is geopperd komt overeen met doelstellingen van het coalitieakkoord. Zoals het instellen van het regiebureau NNN voor de afronding van het natuurnetwerk. De beweging die hiermee is gestart omarmen we en brengen we graag verder. Als regionale overheid is het verbindend vermogen bij uitstek een competentie van de provincie. We willen in dit geval de verbinding leggen met overige betrokken organisaties en medeoverheden zoals de waterschappen en gemeenten en hen stimuleren en ondersteunen in het versterken van de biodiversiteit. Gezamenlijk kunnen we de trend gaan keren.

2.2 GEBIEDSGERICHT WERKEN

Veel provinciale ambities en opgaven hebben een regiospecifiek karakter. Immers, de uitwerking van de doelen en kansrijke functiecombinaties kunnen per regio en gebied verschillen. Groene projecten dragen vaak bij aan het realiseren van andere opgaven, zoals klimaatadaptatie, energietransitie, het tegengaan van bodemdaling, het bieden van recreatieve mogelijkheden, landschapsbescherming en natuurinclusieve landbouw. Ook de benodigde verbetering van de waterhuishouding kan alleen regionaal aangepakt worden. In een regionale aanpak faciliteren we dergelijke combinaties en maken we bij de uitvoering van groenprojecten, ‘werk met werk’. Het programma Oostelijke Vechtplassen bewijst het succes van deze aanpak; in dit programma werken 21 partijen samen om dit gebied een kwaliteitsimpuls te geven door de realisatie van 800 hectare NNN, het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, het behouden en verbeteren van verschillende Natura 2000-habitats, de aanleg van recreatieve verbindingen, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het transformeren van de watersportsector. Ook het nader uit te werken programma Laag Holland kent een dergelijke regionale aanpak, waarbij de thema’s bodem(daling), water, natuur, landbouw en landschap samenkomen. Geleerde lessen uit bestaande pilots zullen we hierbij inzetten, zoals van de pilot ‘Valuta voor veen’ en de op te zetten experimenten met vervening. De gebiedsgerichte aanpak ondersteunt ook de samenwerking met onze partners, zoals nu gebeurt in Laag Holland waar met steun van het rijksprogramma IBP Vitaal Platteland partijen samenwerken aan het vergroten van de biodiversiteit, het verbeteren van de recreatiemogelijkheden en het afremmen van de bodemdaling. In de samenwerking in dit gebied verbinden we de terreinbeherende organisaties Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, Recreatie Noord-Holland en Staatsbosbeheer met LTO-Noord, het agrarisch collectief Water, Land & Dijken, het ministerie van LNV, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de gemeenten Amsterdam, Waterland en Zaanstad. Er zijn meer gebiedsgerichte projecten en programma’s zoals MRA, Binnenduinrand, Wieringerhoek, Groen Hart (NOVI gebied), Noordzeekanaalgebied.

De gehele NNN-opgave wordt ondergebracht in concrete projecten en gebiedsgerichte plannen. Het Regiebureau zet hiervoor integrale gebiedsprocessen in gang onder leiding van gebiedsregisseurs en projectleiders. Zij worden uitgerust met een goed gevulde koffer met instrumenten als verwerving, zelfrealisatie, inzetten van ruilgronden, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. In de gebiedsprojecten vinden we meer kansen

voor samenwerking, ook over de bestuurlijke en ruimtelijke grenzen heen. Met de gebiedspartijen bespreken we ook de ontwikkelingskansen voor biodiversiteit.

We ontwikkelen als extra hulpmiddel voor gebiedsgericht werken de Atlas vitaal landelijk gebied waar de aanwezige waarden en data in beeld gebracht worden. Het streven is om ook de monitoringdata op een laagdrempelige manier, zoals via de atlas in beeld te brengen. Hoe we dat aanpakken werken we uit in de groene datastrategie.

2.3 EXPERTTAFELS EN DENKTANK BIODIVERSITEIT

Onder de noemer van het masterplan werken we de komende jaren aan het laten ontstaan van synergie. Dit vraagt wel een op dit doel afgestemde organisatie van die samenwerking. Met vele partijen een gezamenlijke richting bepalen en vasthouden vraagt goede afstemming. Daarbij is het de uitdaging om resultaten te blijven boeken. Voorkomen moet worden dat we het visievormende stadium niet uit komen. Durf is nodig om te beginnen met kansrijke projecten, bereidheid is vervolgens nodig om te leren van wat er in die projecten gebeurt. Bij alle genoemde acties in de vijf thema's uit dit Masterplan is benoemd dat we deze uitwerken met betrokkenen. Als duidelijk is wat er moet gebeuren, dan spreken we dat af, als er nog vragen zijn, dan organiseren we hiervoor experttafels, waarbij ook onderzoekers en kennishouders aansluiten. Hiermee zorgen we ervoor dat partijen goed geïnformeerd oplossingen kunnen bedenken en als er specifieke vragen overblijven deze snel bij de juiste onderzoekers ondergebracht kunnen worden. Is de opdracht opgelost, dan zal de experttafel weer opgeheven worden.

Dwars over alle experttafels en gebiedsprocessen heen willen we ook goed volgen of de biodiversiteit nu daadwerkelijk versterkt wordt, en of partijen hieraan het maximale bijdragen. We nodigen hiervoor betrokken en deskundige mensen vanuit het veld van de natuur-, water-, agrarische-, gemeentelijke organisaties uit om samen met ons, en met de onderzoekers die betrokken zijn bij de kennisagenda, scherp te volgen wat er met de biodiversiteit gebeurt. We vragen deze groep te functioneren als een 'denktank biodiversiteit'. De doelstelling hierbij is om de trend in de biodiversiteitontwikkeling in Noord-Holland gezamenlijk te volgen en te registreren of we het lukt deze trend te keren naar groei. Juist de vraagstukken die zich uitstrekken over de grenzen van de thema's en gebieden heen worden in deze groep besproken. De bedoeling van deze opzet met experttafels en een denktank is de overlegstructuur zo doelgericht en licht mogelijk te houden. We komen alleen bij elkaar als nodig, en werken toe naar concrete adviezen, gebaseerd op de laatste stand van de kennis over biodiversiteit. De in dit masterplan benoemde acties in het landelijk en agrarisch gebied zullen in deze gesprekken in 2021 de prioriteit moeten krijgen. Hier moeten namelijk nog de meeste vragen beantwoord worden, en de acties nader aangescherpt. We evalueren deze werkwijze na twee jaar. Met de inzet van deze overlegstructuren hopen we vorm te geven aan onze samenwerking met de partijen in de provincie voor de versterking van de biodiversiteit. Samen keren we de trend.

3 KENNISAGENDA BIODIVERSITEIT EN WATER

3.1 INLEIDING

Versterken van de biodiversiteit is een opgave waar al veel ervaring mee is opgedaan. Natuurorganisaties werken al decennia aan een goed beheer van hun terreinen en daarmee zijn al vele soorten voor uitsterven behoed. Er komen echter wel steeds meer drukfactoren op de natuurgebieden af, en beheerders lopen tegen vragen aan waar nog geen antwoord op is. Ook rondom de natuurgebieden spelen nieuwe vragen; een waterschap kan zoeken naar de beste inrichting van het beheer van de dijken, een agrariër kan zoeken naar de meest optimaal ingerichte akkerranden die passen bij de bedrijfsaard. Dit soort vragen vergen vaak wetenschappelijke kennis.

Daarom stellen we een kennisagenda biodiversiteit en water op ten behoeve van het masterplan biodiversiteit en de voedselvisie. Deze kennisagenda brengt partijen bijeen die kennisvragen hebben, of juist kennis in de aanbieding hebben. Hiermee bouwen we een netwerk van kennisinstellingen waarmee we zo laagdrempelig mogelijk toegang kunnen verlenen tot beschikbare kennis. Dit netwerk is aanvullend en niet overlappend met de bestaande kennisnetwerken zoals het netwerk onderzoek naar bos en natuurbeheer (OBN), Greenports, Groen Kennisnet etcetera. Ook draagt het kennisagenda netwerk in Noord-Holland bij aan de formulering van de juiste vragen die zo nodig in onderzoek meegenomen kunnen worden. Voor de onderzoeks- en opleidingsinstellingen die meedoen draagt de kennisagenda bij aan het signaleren van kansen voor nieuwe curricula, en het vinden van onder meer praktijk- en stage-opdrachten. De Amsterdam Green Campus speelt een intermediaire rol en bemiddelt tussen vragenstellers en onderzoekers. Een voorbeeld van een kennisproject waar we al aan bijdragen is het programma ‘Biodivers perspectief’, een meerjarenprogramma voor natuurinclusief leren onder leiding van het Clusius college waarin zowel studenten als ondernemers bijgeschoold worden in natuurinclusieve landbouw, aangevuld met onderzoeken in onder meer een living lab bollen. Daarmee geven we invulling aan het voornemen in het coalitieakkoord een kennisagenda biodiversiteit en water, met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.

3.2 LIVING LABS

Onderzoek naar biodiversiteit speelt zich meestal buiten in ‘echte’ situaties af. We streven er naar om op een of meer locaties een zogenaamd ‘living lab’ in te richten, alwaar we gericht onderzoek kunnen laten doen naar vragen uit de praktijk. Het voordeel van het concentreren van onderzoek op enkele locaties, is dat er steeds meer bekend wordt over het gebied, en ook de relaties tussen de verschillende onderzoeken kunnen worden gelegd. Daarbij is het ook vanuit praktisch oogpunt handig om onderzoeken te bundelen op locaties als het gaat om het benutten van ruimtes en materialen voor onderzoek. Kansrijke locaties voor een living lab in Noord-Holland zijn onder meer;

- Spaarnwoude, waar biologische bedrijfsvoering, weidevogelbeheer, oeverbeheer, recreatie in een stedelijke omgeving bij elkaar komen,
- Veldlab bollen, waar nieuwe teeltwijzen voor de bollen productie worden uitgeprobeerd en vertaald naar beheeradviezen voor de bollenteelt van de toekomst,
- Koopmanspolder, waar vooral Rijkswaterstaat onderzoek doet naar de kansen en optimale inrichting en beheer van overstromingsgraslanden als achteroevers langs het marker- en IJsselmeer.

- Binnenduinrand waar vraagstukken rondom klimaatadaptatie, strategische drinkwatervoorraad, verzilting, natuurontwikkeling en recreatie bij elkaar komen. Afhankelijk van de locatie is er een relatie te leggen met de vraagstukken in het Oerij gebied die onder meer betrekking hebben op het landschap, en aardkundige en cultuurhistorische waarden.

Samen met onze partners in de kennisagenda, natuurbeheerders, agrariërs (agrarische collectieven) en natuurlijk de onderzoekers zullen we de meest interessante living labs definiëren.

Voor de kennisagenda zullen we jaarlijks een werkprogramma opstellen rondom de vraagstukken die we ophalen in de gebiedsprojecten, experttafels en andere gremia. De kernvraag is altijd gericht op hoe de biodiversiteit versterkt kan worden. Voorbeelden van kennisvragen die met de bemiddeling van Amsterdam Green Campus opgelost kunnen worden zijn:

- Wat is de impact van klimaatveranderingen op nieuw te verwachten exoten.
- Wat is het CO2 bergend vermogen van de verschillende Noord-Hollandse ecosystemen
- Wat is het effect van ruige mest op akkernatuur

4 MONITORING, DATA EN VRIJWILLIGERS

4.1 INLEIDING

We zetten efficiënte en effectieve monitoring in om te volgen of we met de realisatie van onze ambities ook daadwerkelijk de biodiversiteit aan het versterken zijn. “Doen, leren en beter doen”, is in deze het motto van het Deltaplan biodiversiteitsherstel, wat we in het masterplan van harte kunnen ondersteunen. Of we biodiversiteit versterken is op vele manier te monitoren. Afhankelijk van het schaalniveau waarop gekeken wordt gebruiken we trend informatie (zoals de Living Planet Index), landelijke staat van instandhouding van populaties, gebiedsinformatie zoals de Natura 2000 evaluaties, of zelfs perceelsinformatie om te zien of welke resultaten met het SNL beheer in een bepaald perceel behaald kunnen worden. In algemene zin brengen we elke twee jaar de gemiddelde trend in onze biodiversiteit in beeld middels de Living Planet Index die iets zegt over de gemiddelde voor of achteruitgang van het voorkomen van alle gemonitorde soorten in onze provincie. In dit hoofdstuk is uitgewerkt hoe we met monitoring omgaan per thema zoals benoemd in dit masterplan.

In de monitoring en databeheer werken we volgens de zogenaamde MDIAR driehoek:

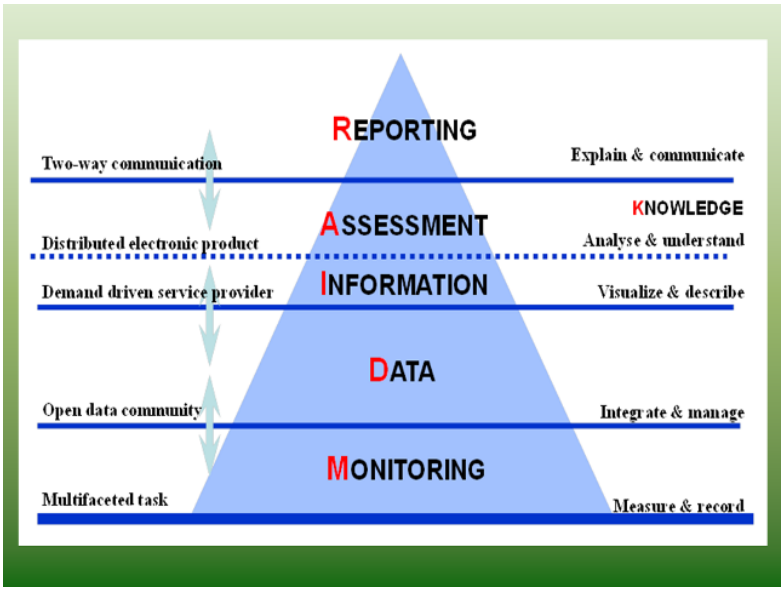

Monitoring in het veld levert gegevens op; de data, die wordt netjes opgeslagen om er vervolgens informatieproducten uit af te leiden, zoals kaarten, die kunnen vervolgens geanalyseerd worden wat leidt tot conclusies; hoe gaat het. Hierover, ten slotte, wordt dan gerapporteerd, met geleerde lessen om terug te geven aan de uitvoering en het beleid. In dit hoofdstuk is aangegeven hoe we de monitoring in het veld aanpakken, verdeeld over de vijf thema’s van het masterplan, in paragraaf 4.2. In paragraaf 3 van dit hoofdstuk geven we aan te willen werken aan een datastrategie waarin we werken aan de continue verbetering van dataverzameling, -opslag en verwerking. In de laatste paragraaf gaan we ten slotte nog in op de vrijwilligers, die een bijzondere bijdrage leveren aan de monitoring in onze provincie en daarom apart aandacht verdienen.

4.2 MONITORING VAN DE MASTERPLAN-THEMA'S

4.2.1 Monitoring natuurgebieden

Om de ontwikkeling van de biodiversiteit en het effect van onze inspanningen in het NNN (inclusief Natura 2000) te volgen, houden we voortdurend een vinger aan de pols door een provinciebrede natuurmonitoring. Deze monitoring is landelijk uniform afgesproken in de Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS, zodat de resultaten vergelijkbaar zijn en provincies en terreinbeherende organisaties van elkaar kunnen leren. De terreinbeherende organisaties voeren de monitoring grotendeels zelf uit; de resultaten delen zij in de Nationale databank flora en fauna.

- **We zetten in op de optimalisatie van de werkwijze monitoring SNL/N2000**; Onder invloed van onder meer de nieuwe stikstofwetgeving, streven provincies en beheerders naar een verdere optimalisatie van de genoemde werkwijze. Waar in het verleden het doelbereik voor Natura 2000 gebieden op een landelijk schaalniveau gemonitord kon worden, zal dat onder invloed van de ontwikkelingen rondom de effectmonitoring van stikstofdepositie meer gericht worden op het schaalniveau van de gebieden zelf. De uitwerking hiervan gebeurt in overleg met de andere voortouwnemers en kennisinstellingen.
- **Samen met de recreatieschappen brengen we de natuurwaarden in beeld van de recreatiegebieden, onderdeel van de NNN**; De recreatieschappen monitoren op dit moment al de biodiversiteit in hun gebieden. We willen graag in overleg met als doel data te delen en resultaten en ervaringen uit te wisselen.

4.2.2 Monitoring biodiversiteit in landelijk & agrarisch, bebouwd en water-gebied

Over het algemeen wordt het agrarisch en bebouwd gebied minder intensief gemonitord op natuurwaarden. Door meetnetten slim uit te breiden en waar mogelijk inwoners en vrijwilligers te betrekken bij de monitoring tillen we de dataverzameling in deze gebieden op een hoger plan. Dit is nodig als we de trend in de biodiversiteit willen kunnen volgen. Daarnaast werken we mee aan de uitwerking van het concept basiskwaliteit natuur, met de bijbehorende monitoring uitwerking. Projectgewijs vindt er al veel monitoring plaats buiten de natuurgebieden. Veel experimenten rondom bijvoorbeeld akkerranden, strokenteelt, sinusmaaien, natuurvriendelijke oevers of natuurinclusief bouwen zijn uitgebreid onderzocht. Geleerde lessen zijn gebruikt in nieuwe projecten zoals in natuurvriendelijke oevers. Nu we inzetten op versterken biodiversiteit in deze gebieden willen we een eenvoudige, maar doeltreffende monitoring ontwikkelen die inzicht geeft in de trend van de biodiversiteitsontwikkeling.

- **We vervolgen de monitoring agrarisch natuurbeheer;** In het Meetnet ecologische monitoring worden de doelsoorten van het ANLB systematisch gemonitord. Gegevens worden verzameld onder coördinatie van de soortenorganisaties, CBS is betrokken bij de analyse. De provincie is opdrachtgever voor een deel van deze dataverzameling. De data zijn bijeen gebracht in de NDFF. SOVON brengt apart rapportages uit gebaseerd op de vogeldata uit deze monitoring. De boerenlandvogelbalans 2020 is hiervan een voorbeeld. We onderzoeken in hoeverre een uitbreiding van deze monitoring met de zogenaamde MAS (Meetnet agrarische soorten) van toegevoegde waarde kan zijn voor het volgende van de biodiversiteitstrends, en voor de evaluatie van ons beleid in het agrarisch gebied. Met deze data kunnen we de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer op landelijke schaal beoordelen, en we kunnen inzicht krijgen in de trendontwikkeling van de soorten van het boerenland.

- **We ontwikkelen indicatoren voor biodiversiteit buiten natuurgebieden**; in samenhang met de doelen in de voedselvisie willen we een set indicatoren ontwikkelen om de biodiversiteitsontwikkeling in het agrarisch gebied te volgen. We steunen hiertoe de biodiversiteitsmonitor melkveehouderij en akkerbouw. De analyse van satellietdata lijkt veelbelovend voor grootschalige monitoring van verschillende typen groen (bv bos, en kwaliteit van graslanden). Een ander voorbeeld is de graslandvlinder monitor; Graslandvlinders zijn goed geschikt om te benutten als indicator voor graslandkwaliteit. In samenspraak met de Vlinderstichting en betrokkenen onderzoeken we de toepasbaarheid hiervan, in samenwerking met vrijwillige onderzoekers. We verwachten in de loop van 2021 de indicatoren voor natuurkwaliteit buiten de natuurgebieden te kunnen toelichten.

- **Doorontwikkelen monitoring eigen areaal**; Voor de monitoring in ons eigen areaal (bermen en overhoekjes) ontwikkelen we een eenduidige en goed uitvoerbare wijze van monitoring. Aangevuld met projectgerelateerde monitoring waarmee we kunnen inzoomen op bijzondere situaties, zoals het functioneren van bepaalde ontsnipperingspunten en ecoducten. De monitoring moet uitvoerbaar zijn voor de gebiedsaannemers en zal gebruikt worden om mee te sturen.

- **Projectmonitoring** blijft ingezet worden bij grote (infra)projecten. Voorbeeld hiervan is de aanleg van diverse ecoducten waar intensief is gemonitord. De geleerde lessen zijn goed ingezet bij nieuwe projecten. We zullen bij alle projectvoorbereidingen in onze infrastructuur en andere projecten, gericht op biodiversiteitversterking, letten op de aanwezigheid van een passende monitoring-paragraaf.

- **Faciliteren van gemeenten bij de monitoring in hun bebouwde kommen**; we kunnen met de gemeenten meedenken over de ontwikkeling van een monitoring methode die uitvoerbaar is op verschillende schaal- en ambitieniveau's, en aansluit op de landelijke monitoring. We sluiten hierbij aan op de vraag vanuit gemeenten en verwachten een concreet resultaat op te leveren in 2022.

4.2.3 Monitoring soorten

Naast de monitoring in natuurgebieden kijken we ook specifiek naar aparte soorten en soortgroepen, zoals kleine zoogdieren, vlinders en libellen, vogels, planten, vleermuizen, amfibieën en reptielen. Dit gebeurt via het Netwerk Ecologische Monitoring, een samenwerkingsverband van onder andere het Rijk, provincies, het Planbureau voor de Leefomgeving en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). NEM-gegevens zijn veelal afkomstig van vrijwillige waarnemers, die worden begeleid door soortenbeschermingsorganisaties zoals de Vlinderstichting, SOVON, RAVON en de Zoogdiervereniging. Een recent meetnet dat wordt toegevoegd aan het NEM is het BIMAG (Boeren Insecten Meetnet Agrarische Gebieden), dat is opgezet door Boerennatuur, Vlinderstichting, LTO Noord, waarbinnen onder meer nachtvlinders in het agrarisch gebied systematisch geïnventariseerd worden. Deze gegevens, en ook losse waarnemingen van plant- of diersoorten, worden centraal verzameld in de Nationale Databank Flora en Fauna. Op basis hiervan kan het CBS de zgn. Living Planet Index uitrekenen; de ruggengraat van de provinciale rapportage Biodiversiteit in Noord-

Holland. Deze rapportage verschijnt elke twee jaar. Voor de soorten waarvoor specifiek soortenmaatregelen genomen moeten worden breiden we deze meetnetten zo nodig uit. Het resultaat van de soortmonitoring is dat we inzicht krijgen in het doelbereik in onze Natura 2000 gebieden, en het effect van soortgerichte maatregelen. De verzamelde data wordt gedeeld via de communicatie over de meetnetten, in de Nationale databank flora en fauna en in de doelbereikmonitoring van de Natura 2000 gebieden. Een bijzonder voorbeeld van soortmonitoring is de monitoring van mossen en korstmossen als indicator voor veranderingen in luchtvervuiling en verzuring op regionale en lokale schaal. We zullen onderzoeken of dit voor de Noord-Hollandse situatie kansen biedt.

4.3 GROENE DATASTRATEGIE

Vanzelfsprekend houden we nauwlettend in het oog welke nieuwe (technische) ontwikkelingen ons kunnen helpen bij de uitvoering van monitoring en de analyse van de data. Zo werken we bijvoorbeeld samen met onderzoeksinstituten bij het inzetten van drones en remote sensing om de kwaliteit van vegetaties in beeld te brengen en werken we mee aan een grootschalige veldproef met het automatisch monitoren van insecten via camera's en beeldherkenningssoftware. In samenwerking met het datalab van de provincie onderzoeken we welke slimme analyses kunnen worden toegepast op bestaande data die leiden tot nieuwe inzichten en mogelijk aanpassingen in natuurbeheer en -beleid.

We stellen hiervoor in 2021 een 'groene datastrategie' op; hierin geven we aan hoe we omgaan met technische ontwikkelingen in dataverzameling en -bewerking, gecombineerd met ons open data beleid voor groen data. Deze strategie geeft inzicht in de stappen die we nog moeten zetten om onze data beter te kunnen delen en beter inzichtelijk te maken voor geïnteresseerden en belanghebbenden. We nodigen partijen die mee willen werken aan het delen van data van harte uit om met ons mee te denken en samen te werken.

4.4 VRIJWILLIGERS

Overigens blijft, naast alle technische mogelijkheden, de inzet van de vele onderzoeksvrijwilligers onmisbaar. In het kader van het meerjarenprogramma Betrekken bij Groen 2021-2021 continueren we de ondersteuning van alle vrijwilligers in het groen, ook de onderzoeksvrijwilligers. Dit wordt uitgevoerd door het IVN en Landschap Noord-Holland die deze rol namens alle terreinbeherende organisaties op zich nemen. Via de website de groene academie (LINK https://www.degroeneacademie.nl/) is meer informatie hierover te vinden. We blijven via dit programma de vrijwilligers steunen en geven daarmee ook de vrijwillige onderzoekers de ruimte meer data te verzamelen en informatie te delen. Voorbeelden van dit soort projecten zijn 'Mijn berm bloeit', Hollandse Luchten. (LINKs).

5 THEMA'S

5.1 INLEIDING

We willen de biodiversiteit in Noord-Holland versterken en de negatieve trends keren. Het beleid en de uitvoering die we hiervoor opzetten is onderverdeeld in de vijf thema's;

1.Versterking van de kwaliteit in de natuurgebieden.

2. Versterken van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied.

3. Versterken van de biodiversiteit in het bebouwd gebied.

4. Versterken biodiversiteit in en rond het water.

5. Beschermen kwetsbare soorten en bestrijden invasieve exoten.

In dit hoofdstuk is per thema aangegeven wat er al gebeurt, en welke specifieke opgaven er nog extra geformuleerd zijn. Door alles bij elkaar te zetten in één masterplan houden we het overzicht. Benoemde acties dragen allemaal bij aan de versterking van de biodiversiteit. Het is in deze opgave niet altijd mogelijk te berekenen wat de exacte bijdrage zal zijn. De benoemde acties zijn bepaald naar aanleiding van recente onderzoeken, gesprekken met deskundigen en partners in de uitvoering of het zijn activiteiten die opgepakt worden vanuit de wet en regelgeving. De uitwerking van de opgaven pakken we op met onze partners, zoals beschreven in hoofdstuk zeven. Omwille van de overzichtelijkheid zijn de activiteiten en maatregelen in dit Masterplan slechts kort en bondig omschreven. Daar waar beschikbaar verwijzen we naar overige beleidsdocumenten of informatie.

5.2 VERSTERKEN BIODIVERSITEIT IN DE NATUURGEBIEDEN

Om de biodiversiteit te versterken moet in de natuurgebieden de kwaliteit goed op orde zijn. Natuurgebieden zijn te zien als brongebieden waar de grootste diversiteit aan soorten beschermd wordt. De onderling verbonden natuurgebieden maken samen het Natuurnetwerk (NNN). Enerzijds moet het natuurnetwerk afgerond worden, anderzijds ambiëren we een verbetering van de natuurkwaliteit in de bestaande natuurgebieden. Dit vergt zowel optimalisatie van het beheer als van de milieu en inrichtingscondities. Over het algemeen zal de inrichting en het beheer er op gericht zijn natuurlijke processen zo veel als mogelijk te herstellen. Daarmee maken we de natuurgebieden beter weerbaar tegen invloeden van buitenaf.

Grafische weergave

Ambities voor biodiversiteit in natuurgebieden:

- **Afronden NNN in 2027**; Het ambtelijke regiebureau NNN (RegiebureauNNN@noord-holland.nl) draagt zorg voor tijdige afronding van het NNN door op programmatische wijze sturing te geven aan de realisatie. Het NNN bestaat uit natuurgebieden en natuurverbindingen. Het Regiebureau programmeert de projecten en activiteiten, stuurt op grondverwerving en realisatie, bewaakt voortgang, start nieuwe projecten op, organiseert de bemensing en komt met interventies om de NNN-realisatie te versnellen. Bij de realisatie van

nieuwe natuur probeert de provincie de doelen ter verbetering van de biodiversiteit te koppelen aan andere provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het verlagen van de stikstofdepositie, stimuleren van natuurinclusieve landbouw, waaronder agroforestry, rondom natuurgebieden en uitvoering van de bossenstrategie van Rijk en provincies. Ook wordt een link gelegd met de waterschappen waar koppel-kansen liggen tussen waterdoelen en het NNN. Waar nodig of wenselijk wordt de NNN geoptimaliseerd, zo nodig ook door herbegrenzing. Onderdeel van de afronding NNN is ook de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Het regiebureau rapporteert jaarlijks in het Programma Natuurontwikkeling over aanpak en voorgang.
Figuur van NNN

- **Handhaven planologische bescherming;** De Provinciale Omgevingsverordening NH2020 (LINK) regelt de aanwijzing van NNN-gebieden ('begrenzing'), de planologische bescherming en de afweging welke ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze gebieden zijn toegestaan, middels artikel 6.38. Hiermee is vastgelegd dat ruimtelijke plannen voor deze gebieden geen nieuwe activiteiten mogelijk mogen maken die per saldo een significant effect hebben op de 'wezenlijke kenmerken en waarden', of het oppervlak en de samenhang van het NNN verminderen. Dit is inclusief de externe werking van de effecten van ontwikkelingen op natuurgebieden. Alleen voor ontwikkelingen van groot maatschappelijk belang, waarvoor geen reële alternatieven zijn, kan er een uitzondering worden gemaakt. In dat geval moeten de negatieve effecten zo beperkt mogelijk zijn (mitigatie) en gecompenseerd worden. Hoe de compensatie moet worden uitgevoerd is vastgelegd in de Omgevingsregeling NH2020. Elke natuurcompensatie wordt vastgelegd in een compensatieplan en de provincie en de initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling sluiten een compensatieovereenkomst. De reeds afgesproken natuurcompensatie-projecten staan in het Programma Natuurontwikkeling, zodat wij de voortgang ervan goed kunnen volgen. De 'wezenlijke kenmerken en waarden' maken onderdeel uit van de Omgevingsverordening (bijlage 5). Als de Omgevingswet in werking treedt, verandert het rijkskader waaraan ons planologisch beleid moet voldoen. Zo nodig passen we ons beleid daar op aan.

- **Optimalisatie beheer van natuurgebieden**; Goed natuurbeheer is nodig voor de bescherming van flora en fauna en behoud van aantrekkelijke en gevarieerde landschappen. Variërend van zeer extensief, met ruimte voor natuurlijke processen, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, plaggen, kappen, hooien, maaien en faunabeheer. De natuurdoelen zijn hierin leidend. De doelen voor het beheer worden vastgesteld in het Natuurbeheerplan, onderdeel van het Programma Natuurontwikkeling (LINK). Elk jaar worden in samenspraak tussen provincie en beheerders de natuurgebieden gemonitord. Resultaten worden jaarlijks besproken met als doel om te leren waar het goed gaat, waar het beter kan. Ingewikkelde vraagstukken worden geadresseerd en zo nodig doorgeleid naar de kennisagenda, of het OBN netwerk. Beheerders kunnen leren van elkaar, of van nieuwe inzichten uit onderzoek. Het netwerk OBN (https://www.natuurkennis.nl/) onderzoekt op systematische wijze beheerproblemen. Denk bijvoorbeeld aan advies ten aanzien van het inzetten van begrazing in de duinen, of plaggen op de heide. Op kleinere schaal delen beheerders onderling veel kennis en ervaring. Deze uitwisseling van ervaring faciliteren we in de jaarlijkse veldbezoeken aan de Natura 2000 gebieden (LINK) en via

thematische/gebiedsgerichte bijeenkomsten (zoals 'LINK naar pitrus bijeenkomst'). Nieuwe vraagstukken kunnen door zowel beheerders als door ons geagendeerd worden. Hierbij verstaan we onder beheerders zowel de grote natuurorganisaties als de particuliere natuurbeheerders. Een belangrijk vraagstuk in de kwaliteitsverbetering natuurgebieden is de wat we kunnen doen om de ecosystemen robuuster te maken. Over het algemeen werkt het daarbij goed om de natuurlijke processen te herstellen, en (weer) de ruimte te bieden. Dit heeft de afgelopen jaren in het herstel van de duingebieden al positieve resultaten opgeleverd, zoals blijkt uit de experimenten zoals met de wisenten in de Kennemerduinen. In het kader van de nieuwe afspraken over de inzet van de rijksmiddelen is door de provincies voorgesteld de beheervergoedingen vanuit het subsidiestelsel natuur en landschapsbeheer te verhogen. Het betreft in ieder geval een verhoging van de vergoeding van 75% naar 84% van de beheerkosten. Het agrarisch natuurbeheer komt aan bod onder het thema natuur in agrarisch gebied. Vanaf 2023 is agrarisch natuurbeheer in de NNN in de huidige vorm niet meer mogelijk. Alternatieven worden uitgewerkt in de richting van een duurzaam agrarisch natuurbeheerpakket wat NNN waardig is.

- **Verzachten van de effecten van een hoge recreatiedruk op bijzondere natuurgebieden.** Bijzondere aandacht hebben natuurgebieden met een hoge recreatiedruk. Dit zorgt ter plaatse voor een afname van de biodiversiteit. Met name vogels en kleine zoogdieren nemen af in deze gebieden. We willen toe naar een gezonde balans tussen natuur en recreatie in deze waardevolle natuurgebieden. Door middel van zonering in de natuurterreinen is hier aan te werken. Staatsbosbeheer werkt bijvoorbeeld in de Schoorlse Duinen samen met de omgeving aan een zonering van dit duingebied. De verwachting is dat er te weinig opvangcapaciteit is om de toenemende recreatiebehoefte in verstedelijkte gebieden te kunnen accommoderen. Het is daarom gewenst recreatiemogelijkheden toe te voegen in het landelijk gebied. Dat kan door uitbreiding van natuurgebieden maar ook door een aangepaste inrichting van het landelijk gebied om te voorkomen dat de recreatiedruk op bestaande natuurterreinen verder toeneemt. Daarbij moet een goede balans gevonden worden tussen de verschillende functies die naast elkaar moeten kunnen bestaan.

- **Verhogen doelbereik in de Natura 2000 gebieden**; In de Europese Habitatrichtlijn (1992) en Vogelrichtlijn (1979) is de bescherming van flora en fauna van Europees belang geregeld. Nederland heeft deze richtlijnen geïmplementeerd door de aanwijzing van doelstellingen in Natura 2000 gebieden. Voor elk gebied is in een beheerplan uitgewerkt wat er nodig is voor het behalen van de doelen in de aanwijzingsbesluiten (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Projecten/Stikstof_en_Natura_2000/Natura_2000_beheerplannen). Het PBL (Pouwels et al., 2020) heeft in opdracht van het rijk onderzocht wat er extra nodig is om al deze N2000 doelen te kunnen behalen. Gebleken is dat bovenop de inspanningen die tot nu toe al zijn ingezet, meer maatregelen nodig zijn. Deze zijn vooral gericht op de verbetering van de condities voor natuur (zoals water kwantiteit en kwaliteit, bodemkwaliteit, ruimte) en het exotenbeheer. Verbeterde condities zorgen voor herstel van de ecologische processen. Dit versterkt de natuurkwaliteit en maakt de gebieden robuuster tegen veranderingen van buitenaf. De extra inzet voor de Noord-Hollandse gebieden wordt uitgewerkt, in nauw overleg met de gebiedsbeheerders en de overige provincies en het rijk. Projecten voor uitvoering worden vervolgens gedefinieerd en ingebracht in de

gebiedsgerichte aanpak. Inzet van maatregelen kan zowel binnen als buiten de gebieden plaats vinden. Een mogelijkheid is om biologische bedrijven, of andere vormen van natuurinclusieve landbouw te concentreren rondom natuurgebieden, wat bijdraagt aan betere omstandigheden in de natuurgebieden (Water, 2020). Ook een verbetering in de waterhuishouding rondom de natuurgebieden moet aangepakt worden om het doelbereik te verbeteren. Het rijk heeft extra middelen uitgetrokken voor de verbetering van het doelbereik, met prioriteit voor stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden, zoals is uitgewerkt in Programma Natuur. (LINK naar nieuwe besluit over programma natuur – beschikbaar eind 2020).

TEKSTBOX; *Natura 2000.* Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Natura 2000 gebieden worden plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn, met hun natuurlijk leefomgeving, beschermd. Hiermee behouden we de biodiversiteit op een europese schaal. In Noord-Holland zijn 19 van deze gebieden aangewezen. Deze gebieden zijn aangewezen door het rijk, daar waar de europees beschermde soorten en habitats in onze provincie voorkomen. Voor elk Natura 2000 gebied wordt een beheerplan opgesteld waarin wordt vastgelegd welke beheer- en herstelmaatregelen genomen gaan worden om de doelen in de aanwijzingsbesluiten te kunnen realiseren. Beheerplannen gelden steeds voor een periode van zes jaar. Na deze periode wordt een nieuw beheerplan vastgesteld, voorafgegaan door een evaluatie. Verreweg het grootste deel van de Natura 2000 gebieden in Noord-Holland overlapt met het natuurnetwerk (NNN). De ligging van Natura 2000 in Noord-Holland is te vinden op LINK. Samen met het rijk onderzoeken de provincies momenteel ook de impact van grootschalige ontwikkelingen op de Natura 2000. Zo zal de klimaatverandering mogelijk gevolgen hebben voor de verspreiding van bepaalde soorten. Waar in de eerste beheerplanperiode de focus lag op behoudsdoelen, zal in de tweede periode in meerdere gebieden toegewerkt worden naar een uitbreidingsdoelstelling voor de beschermde soorten en habitats. Door elke zes jaar de beheerplannen weer opnieuw onder de loep te nemen wordt het mogelijk het beheer en herstel aan te passen aan de veranderende omstandigheden.

- **Klimaatadaptieve natuurontwikkeling;** NNN realisatie gaat in veel gebieden samen met klimaatadaptatie, strategische zoetwatervoorraad, bosaanleg, en kwaliteitsverbetering bestaande natuur. Er moet in de gebieden ruimte zijn om goed inhoudelijk onderbouwd, te streven naar een hogere ambitie van de natuurtypen, of een verandering in natuurtypen als dat nodig is vanuit klimaatoverwegingen. Een voorbeeld hiervan kan zijn om van zoet water types over te gaan naar brakwater natuurtypen, als bijvoorbeeld de verzilting niet meer tegen te houden is. Kwaliteit van de natuurgebieden blijft hierbij wel voorop staan. In de klimaatstresstest die we hebben laten uitvoeren is aangegeven waar de eerste problemen vanuit de natuurdoelen verwacht worden. Ook zijn kansen gedefinieerd om klimaatadaptatie met natuurontwikkeling gepaard te laten gaan. We werken dit projectgewijs uit in samenwerking met waterschappen en natuurbeheerders. Lokaal maatwerk en natuurdoelstellingen staan hierbij voorop. Een voorbeeld van een project in deze zin zou zijn een experiment voor ‘vervening’ het weer laten ontstaan van laagvenen, als oplossing voor bodemdaling, verminderen van CO2 uitstoot en beheer van laagveengebieden. We zorgen ervoor dat we leren van eerder uitgevoerde projecten en experimenten zoals de ‘Valuta voor veen-pilot in Westzijderveld (LINK http://www.platformco2neutraal.nl/koolstofmarkt/). In

het gebiedsprogramma Laag Holland wordt het stoppen van de bodemdaling uitgewerkt in samenhang met de overige opgaven in dit gebied.

- **Beïnvloeden Europese beleidsontwikkeling**; Europese verdragen en subsidies kunnen een grote impact hebben op het provinciaal natuurbeleid. Zo wordt de vergroening van het landbouwsysteem in grote mate beïnvloed en gestuurd door de subsidies uit het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Dit landbouwsysteem is één van de factoren die de natuurkwaliteit in ons land beïnvloedt, naast de andere oorzaken zoals al eerder genoemd. De impact van een vergroening van de GLB-subsidies is groter dan een provincie alleen zou kunnen bereiken. Bijsturen van deze geldstroom, samen met een verandering van de markt, is dus nodig om een werkelijk duurzame verandering tot stand te brengen. Als provincie is onze invloed wel gering. Daar waar dat mogelijk is, dragen we (vooral in IPO verband) bij aan de Nederlandse inbreng in deze verdragen en strategieën, zoals de Europese biodiversiteitsstrategie, het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

- **Versterken biodiversiteit in recreatiegebieden**; Recreatiegebieden zijn grotendeels gelegen in het Natuurnetwerk in de provincie. Behalve ruimte voor recreatie zijn hier ook veel natuurwaarden te vinden, zoals beschreven in de wezenlijke kenmerken en waarden voor elk gebied. De recreatieschappen werken aan het behoud en versterking van deze waarden. We willen samen met de recreatieschappen nadenken over de mogelijkheden voor biodiversiteit in deze gebieden. Als eerste prioriteit kunnen we de monitoring en kennisontwikkeling op pakken onder de vlag van de kennisagenda. Daarbij is er niet alleen aandacht voor monitoring van natuurwaarden, maar ook monitoren van recreatiedruk en gebruik van de gebieden. We streven naar een living lab (plek waar onderzoeken gecombineerd kunnen worden) in een van de recreatiegebieden gezien de bundeling van functies die er in zo'n gebied aanwezig is. Dit wordt uitgewerkt in de kennisagenda, samen met de betrokkenen in het beheer van de recreatieschappen. In 2021 worden de eerste twee living labs opgestart en in de jaren 2022-2024 worden de onderzoeksvragen hier geprogrammeerd.

- **Vitaliseren van bestaand bos, aanleg van nieuw bos en bomen**; Voortvloeiend uit het klimaatakkoord hebben rijk en provincies een bossenstrategie vastgesteld (https://edepot.wur.nl/514371)(LINK 2020). Hierin spreken de provincies en het rijk de ambitie uit om het oppervlakte bos in Nederland te laten toenemen. Ook in Noord-Holland streven we hiernaar waar dat past bij het lokale landschap en natuurtype. We denken circa 360 hectare bos binnen de NNN extra te kunnen realiseren. Waar precies werken we uit in overleg met de natuurbeheerders. In 2021 maken we, ook samen met de terreinbeherende organisaties, een plan voor de vitalisering van de bestaande bossen. Daarbij horen ondermeer de bossen die in recreatiegebieden zijn aangelegd. De parkbossen van deze natuurgebieden zijn veelal aangelegd om snel een gevoel van een bos te krijgen en om houtproductie mogelijk te maken. Het vitaliseren van deze bossen kan de biodiversiteit in deze natuurgebieden helpen versterken. In 2021 maken we met de betrokken beheerders hiervoor een concreet plan.

  Het concept van de bossenstrategie is ontstaan vanuit de vraag om meer CO2 vast te kunnen leggen. Onze provincie kent naast (een beetje) bos ook andere ecosystemen die potentieel

veel CO2 kunnen vastleggen. De meest voor de hand liggende is het behoud van het veen, maar ook in de kwelders kan CO2 vastgelegd worden. We zullen in 2021/2022 op een rij zetten welke ecosystemen substantieel bijdragen aan het vastleggen van CO2.

- **Verhogen biodiversiteit in graslanden;** Noord-Holland is een echte grasland provincie. Als het ons lukt de kwaliteit van een deel van onze graslanden te verbeteren hebben we een belangrijke stap gezet in de versterking van de biodiversiteit. Bijna 30% van de Noord-Hollandse NNN gebieden omvat een graslandtype. We inventariseren waar deze graslanden op een hoger kwaliteitsniveau gebracht kunnen worden. Dit gebeurt enerzijds via de uitwerking van het soortenbeleid en anderzijds via een analyse van kansrijke graslanden. Hiervoor zetten we nieuwe data technieken in, om te identificeren waar de kansrijke gebieden liggen. In de jaarlijkse, goede gesprekken met de beheerders waar de monitoring resultaten op tafel liggen bespreken waar een kwaliteitsverbetering kansrijk is. Ook vanuit de gebiedsprojecten nemen we de kansrijke gebieden voor kwaliteitsverbetering in de graslanden als opdracht voor het gebied mee. In onze samenwerking met de kennisinstellingen zullen we hier specifiek aandacht aan besteden.

- **Benutten nationale parken ten behoeve van draagvlak verbreding voor versterking biodiversiteit**; De Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland vormen het visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. Deze gebieden gelden als kenmerkend natuurlijk erfgoed van Nederland, ze maken Nederland aantrekkelijk om in te leven en te werken en dragen bij aan de economische vitaliteit van het land. De parken zijn plaatsen waar mens en natuur samen kunnen komen. Daarbij is het bewaren van de balans tussen recreatie en natuur een hele kunst. Wij beschouwen de Nationale Parken als een waardevol instrument om bewoners en bezoekers van Noord-Holland te laten ervaren wat natuur en biodiversiteit in hun omgeving kan betekenen. Om deze reden leveren wij een structurele financiële bijdrage. Voor het overige beschouwen wij de Nationale Parken als zelfstandige organisaties, die naar eigen inzicht kunnen besluiten over hun rechtsvorm en bestuurssamenstelling. Wij zullen gebruik maken van onze bevoegdheid om nieuwe Nationale Parken bij de minister voor aanwijzing voor te dragen wanneer hiervoor draagvlak bij alle betrokken partijen bestaat, de meerwaarde hiervan overtuigend is aangetoond en er sprake is van duurzame financiering.

5.3 VERSTERKEN BIODIVERSITEIT IN LANDELIJK EN AGRARISCH GEBIED

Versterken van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied biedt veel kansen op een structurele verbetering van de situatie in Noord-Holland. Vele factoren hebben ervoor gezorgd dat een groot aantal soorten in dit gebied achteruitgegaan is de vorige eeuw. Waar voor een deel van de soorten deze dalende trend eind jaren negentig is gestabiliseerd, zien we een soortgroep als de graslandvlinders nog steeds afnemen (WWF, 2020). Ook de recent verschenen Rode lijst zoogdieren laat zien dat met name de soorten die afhankelijk zijn van het agrarisch gebied, zoals haas en marterachtigen zoals hermelijn, bunzing, er niet goed voorstaan (Staatscourant, 2020, Zoogdiervereniging, 2020). De boerenlandvogelbalans van 2020 laat zien dat factoren als verdroging

en teruglopend voedselaanbod veel vogelsoorten negatief beïnvloeden (SOVON, 2020). Het keren van deze trend is haalbaar, als we zowel in het beheer als de inrichting van het gebied verbeteringen doorvoeren. Dit moet leiden tot een groter voedselaanbod (in de vorm van insecten bijvoorbeeld), ruimte voor typische boerenlandsoorten en verbetering van water- en bodemkwaliteit. Dit kan bereikt worden door meer ruimte voor landschapselementen zoals oevers, randen, natuurlijke overhoekjes, groene erven en hagen. We erkennen dat er onder veel boeren en tuinders al meerdere initiatieven zijn om de biodiversiteit in en om hun bedrijven te versterken. De agrarische bedrijven op biologische leest geschoeid zijn hier een goed voorbeeld van, waar gunstige effecten op de biodiversiteit zichtbaar zijn. Er is veel ervaring opgebouwd inmiddels met natuurinclusieve vormen van bedrijfsvoering en aangepast beheer. Deze ervaring willen we graag benutten als voorbeelden. Voorlopers lopen vaak ook al eerste aan tegen bijzondere vragen, waarvoor we de kennisagenda willen inzetten. Het gevoerde beheer in het agrarische bedrijf wordt deels ook beïnvloed door het Europees en nationaal landbouwbeleid. Daarom leveren we ook inbreng in de oplossingen voor de vergroening van dit beleid. Aansluitend hierop stimuleren wij het meer natuurgerichte beheer middels regelingen als het agrarisch natuurbeheer en het landbouwportaal.

Grafische weergave

Ambities voor biodiversiteit in landelijk en agrarisch gebied:

- **Stimuleren van agrarisch natuurbeheer buiten het NNN**; Buiten het NNN is het agrarisch natuur- en landschapsbeheer een belangrijk instrument voor de versterking van de biodiversiteit. Door dit beheer kunnen soorten ook in agrarisch gebied voedsel, bescherming, nest- en voortplantingsgelegenheid vinden. Bij het vrijwillige agrarisch natuur- en landschapsbeheer worden beheermaatregelen ingepast in de agrarische bedrijfsvoering; de agrarische functie blijft leidend en de bestemming wordt niet aangepast. Meer informatie is te vinden In het PNO, waarin het natuurbeheerplan is opgenomen (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Natuurbeleid/Beleidsdocumenten/Programma_Natuurontwikkeling_PNO_2021_2025). Het nieuwe stelsel Agrarisch natuurbeheer, dat is gericht op doelsoorten en wordt uitgevoerd door agrarische collectieven, wordt in gezamenlijke opdracht van LNV en de provincies door de WUR onderzocht. De monitoring ANLB van de gezamenlijke provincies die in 2015 is gestart zou moeten leiden tot een inzicht in de ontwikkeling van de doelsoorten in gebieden met en zonder agrarisch beheer. De resultaten van monitoring en evaluaties (landelijke evaluatie verwacht in 2022) zullen wij gebruiken om in samenspraak met de Agrarische collectieven resultaten te bespreken en te leren waar het goed gaat en waar het beter kan. De collectieven monitoren ook zelf en sturen de deelnemende agrariërs aan en zij kunnen tussentijds wijzigingen in beheer doorvoeren. Collectieven participeren in landelijke projecten gericht op het doorontwikkelen van beheer en het nieuwe GLB (bijvoorbeeld akkervogelbeheer). Wij hebben met elk collectief jaarlijks een voortgangsgesprek. Er zijn regelmatig overleggen en veldbezoeken met de agrarische collectieven.

- **Meer ruimte voor algemene natuur in het landelijk gebied**; Tussen de landbouwpercelen in kan er meer ruimte gevonden voor biodiversiteit. Landschapselementen zoals hagen, gaarden, groene erven en overhoekjes zijn dragers van de biodiversiteit in het agrarisch gebied. Dit groen bevindt zich zeker niet alleen op de (biologische) agrarische percelen. Denk

bijvoorbeeld ook aan de lijnvormige elementen die het agrarisch landschap doorsnijden, zoals de vele kilometers dijken, oevers en bermen die, met een ecologisch ingericht beheer, een grote meerwaarde bieden aan biodiversiteit. Meer groen in het agrarisch gebied kan, mits goed ingepast, bijdragen aan plaagbestrijding in de landbouwpercelen. Wel is er nog veel onderzoek nodig hoe dit werkt, en ook bedrijfsmatig goed ingepast kan worden in de agrarische percelen. We streven naar een basiskwaliteit natuur in overhoekjes, oevers, bermen, erven en openbaar groen. Maar ook op de landbouwpercelen zelf kan ruimte voor biodiversiteit gevonden worden. Bijvoorbeeld meer kruidenrijk grasland in agrarisch beheer. Of inzetten op een verbetering van de bodembiodiversiteit. Dat mes snijdt aan twee kanten; goed voor de natuur, en ook voor de agrarische productie. Meer hieronder staat ook in de voedselvisie (LINK). We willen in deze leren van bestaande initiatieven zoals www.1001ha.nl. Basiskwaliteit natuur beperkt zich natuurlijk niet tot het landelijk gebied, maar zal ook betrokken worden bij de vergroening van de stad. In dit Masterplan biodiversiteit verstaan we onder de basiskwaliteit natuur, het voorkomen en waarderen van (algemene) soorten die voorkomen buiten de natuurgebieden, en die profiteren van de groene ruimte in zowel agrarische als stedelijke gebieden. We werken samen met agrarische en natuur-organisaties aan de realisatie van de genoemde groene dooradering, met gemeenten aan kennisdeling over regionale natuurnetwerken en we volgen de landelijke onderzoeken in deze om een eenduidige, en eenvoudige monitoring voor algemene soorten in het agrarisch en stedelijk gebied op te zetten. Particulier initiatief en vrijwilligersgroepen, beiden ondersteund door Betrekken bij Groen, dragen hier ook aan bij. Voor de aanleg van extra groene elementen zoeken we ruimte in bestaande regelingen zoals het agrarisch natuurbeheer, landbouwportaal en slimme beheeraanpassingen. Zodra er een landelijke aanpak voor landschapselementen bestaat (voortvloeiend uit de bossenstrategie en het aanvalsplan landschapselementen), sluiten we daar op aan. Daarnaast willen we samen met agrarische natuurvereniging en natuurbeheerders enkele pilots uitwerken waarin we experimenteren met verschillende landschapselementen en beheeraanpassingen.

- **Inzetten op gebruik van lokale zaden en plantmateriaal;** Zo mogelijk vermijden we het gebruik van inzaaien en beplanten. Door de omstandigheden voor de lokale zadenbank te verbeteren hebben we de grootste zekerheid dat de soorten en de variëteiten van de soorten het beste passen in het milieu ter plaatse. Daar waar de zadenbank ter plaatse niet meer bestaat, streven we naar het gebruik van lokale zaden en plantmateriaal. Daarmee vermijden we een ongewenste (genetische) verandering van de inheemse vegetatiesamenstelling. Zeker in bermen, akkerranden, dijken en andere lijnvormige elementen, maar ook in graslanden, wordt er in de praktijk veelvuldig gebruik gemaakt van ingekochte zaadmengsels. Als de oorsprong niet lokaal is, is er in het ergste geval grote kans op onherstelbare schade aan de (genetische) samenstelling van de lokale vegetatie. We volgen de handreiking van FLORON. Ook voor plantmateriaal geldt dat oorspronkelijke inheemse planten, struiken en bomen de voorkeur hebben. (LINK naar brochure/artikel Floron). Voor onze eigen bermen sturen we hier op in onze gebiedscontracten. Op dit punt hebben we de Green Deal Infranatuur mede ondertekend. Daarin hebben we bijgedragen aan de ontwikkeling van “Kleurkeur” (zie https://www.vlinderstichting.nl/kleurkeur); een eenvoudige en duidelijke methode, waarmee aannemers de biodiversiteit als resultaat van hun beheerinspanningen kunnen meten. We onderzoeken de mogelijkheden voor een verbetering van het aanbod van lokaal plant/zaadmateriaal.

- **Werken aan nieuwe verdienmodellen** → Op vele fronten wordt nagedacht en geëxperimenteerd met nieuwe verdienmodellen. Deze inzet draagt bij aan de verandering van het maatschappelijk economisch systeem waarin duurzamere productie vanzelfsprekender wordt. De provincie is van een te kleine schaal om eigenstandig het economische systeem geheel te veranderen of bij te sturen. Wel leveren we vanuit het masterplan biodiversiteit een bijdrage waar mogelijk om onderdelen van de nieuwe verdienmodellen mogelijk te maken. Een voorbeeld hiervan is onze bijdrage aan de doorontwikkeling van de biodiversiteitsmonitor melkveehouderij (http://biodiversiteitsmonitormelkveehouderij.nl/). Deze is door vele partijen gezamenlijk opgezet om te kunnen kwantificeren hoeveel biodiversiteit een agrariër heeft opgeleverd. Op dit moment lopen er enkele pilots waarin de agrariërs met een aantoonbare betere score op deze monitor, een navenant hogere melkprijs ontvangt. Deze monitor wordt verfijnd via een onderzoeksproject met onder andere boerennatuur, WUR, RVO, provincies en andere partijen. Een vergelijkbare biodiversiteitsmonitor voor de akkerbouw is nu ook in de maak (https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Biodiversiteitsmonitor-Akkerbouw-in-theorie-en-praktijk.htm). Op kleine schaal zijn er experimenten in uitvoering die nieuwe verdienmodellen uitproberen. Voorbeelden hiervan zijn onder meer Heereboeren, Boer&Buffel. De resultaten verspreiden we via het platform Groen Kapitaal (LINK) en het platform Boer en Business in Balans (LINK). We blijven ons inzetten om dit soort initiatieven mogelijk te maken. We volgen discussies in andere sectoren hierover, zoals de inkopers van de supermarkten, en de financiële sector (PBL, 2020). Ook zullen de living labs van het deltaplan biodiversiteit hierover kennis opleveren. Waar mogelijk geven we experimenten en pilots in deze de ruimte via provinciale living labs en gebiedsgerichte projecten.

- **Vergroenen van de agrarische bedrijfsvoering ->** In de Voedselvisie (LINK) is aangegeven hoe we vanuit de provincie werken aan regeneratieve landbouw[1], kringlooplandbouw en korte ketens (van zaadje naar consument). Wat betreft de agrarische bedrijfsvoering richt de voedselvisie zich op maatregelen zoals nieuwe teeltwijzen, zoals strokenteelt, of inzetten van high tech apparatuur waarmee minder gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. Het gevolg hiervan is dat emissies verminderen, en de bodemvruchtbaarheid en vochtvasthoudend vermogen zal verbeteren. Dit soort maatregelen kan rekenen op steun vanuit de rijksoverheid, onder andere door de inzet van de GLB (Gemeenschappelijk landbouwbeleid) middelen, en zou gesteund moeten zijn door passende wet- en regelgeving. Het GLB volgt de verandering in het hele landbouwsysteem in Europa dat steeds meer de focus van goedkope en grootschalige productie verschuift naar voedselproductie met oog voor de omgeving, klimaat, milieu, biodiversiteit, water en bodem.

[1] Regeneratieve landbouw is een verzamelterm voor een manier van voedsel produceren die niet tegen maar vóór de natuur werkt. Hieronder vallen o.a. de natuurinclusieve landbouw, herstellende landbouw of agro-ecologie. Voor boeren speelt het ecosysteem een belangrijke rol in het gezond houden van de bodem en een gezond ecosysteem draagt bij aan de weerbaarheid van (agro)ecosystemen tegen klimaatextremen en ziekten en plagen. Daarnaast zorgen ecosystemen voor maatschappelijke diensten, zoals schone lucht, schoon water, klimaatregulatie en het reguleren van water-, koolstof- en nutriëntenkringlopen.

- In de vergroening van de agrarische bedrijven zijn ook mogelijkheden voor extra bos en hout. We zetten hier in op kennisdeling rondom houtige landschapselementen en agroforestry. Met het Plan Boom (https://planboom.nl/) werken de Natuur en milieufederaties aan het stimuleren van gemeenten en particulieren om daar waar mogelijk extra bomen te planten. Deze inzet wordt gefinancierd vanuit de Postcodeloterij. De samenhang met maatregelen zoals genoemd in dit masterplan is natuurlijk groot. Daar waar we oevers, landschapselementen en erven inrichten heeft dit ook impact op de bedrijfsvoering. We zorgen voor een goede samenwerking zowel binnen als buiten het provinciehuis. Middels het bij elkaar brengen van experts rondom de experttafels zullen we instrumentarium op elkaar laten aansluiten, en bespreken we maatwerk-oplossing waar dat nodig is.

5.4 VERSTERKEN BIODIVERSITEIT IN BEBOUWD GEBIED EN INFRANATUUR

In de Omgevingsvisie is de provinciale ambitie vastgelegd om naast de versterking van de biodiversiteit ook alle ruimtelijke ontwikkelingen zo veel mogelijk natuurinclusief te maken. Hiervoor is het ook nodig om de bebouwde omgeving sterker te vergroenen. Uit het KCNL project Groene gezonde wijk (LINK) blijkt dat aanleg van groen in de wijk het meest op draagvlak kan rekenen als wordt gedacht vanuit gezondheid, sociale cohesie of oplossen van wateroverlast. De impact van meer groen in de bebouwde omgeving kan een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Wel is het zo dat een stedelijke omgeving niet snel een robuust ecosysteem zal kunnen huisvesten. Dit betreft dus altijd een diversiteit aan soorten die sterk afhankelijk is van de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Dit beheer is voornamelijk in handen van de gemeenten. Daar waar we als provincie bebouwd gebied beheren, of de kans hebben natuurinclusief te ontwikkelen (building with nature), doen we dat. Rekening houden met gebouw-bewonende soorten hoort hier bij. Onze collega'-overheden willen we hierin steunen met kennisontwikkeling en netwerkvorming. Daarmee stimuleren ook de maatschappelijke betrokkenheid zoals is bekrachtigd in de verklaring van rijk en provincies "Nederland natuurpositief".

Ambities voor biodiversiteit in bebouwd gebied:

- **Bieden van handelingsperspectieven voor natuurinclusief ontwikkelen**: We stimuleren natuurinclusieve ontwikkelingen door in te zetten op kennisopbouw en kennisdeling. We benutten hiervoor de aanpak Groen Kapitaal in het algemeen en Groen kapitaal in de buurt in het bijzonder. Vrijwillige inzet voor natuurbehoud in de natuurgebieden of in het natuuronderzoek steunen we middels het programma Betrekken bij Groen. De aanpak Groen Kapitaal behelst het bij elkaar brengen van partijen om te leren van elkaar. Ook bieden we met Groen Kapitaal interessante en vernieuwende initiatieven een podium om hun ervaringen te delen.
  Het provinciale programma Betrekken bij groen is een gezamenlijk programma van de Terrein beherende organisaties (TBOs, waaronder Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten en Goois Natuur Reservaat). De uitvoering is in handen van Landschap Noord-Holland en IVN. Groene vrijwilligers zetten hun betrokkenheid bij de natuur om in daden en zijn daarmee zelf ook weer ambassadeurs van de natuur. Met de tijdelijke ophoging van het Betrekken bij Groen Fonds kunnen vrijwilligers ook steun krijgen voor groene initiatieven in de stad die leiden tot meer biodiversiteit en betrokkenheid.
  Initiatieven van andere organisaties en samenwerkingsverbanden die vergelijkbare doelstellingen nastreven zijn: Maak grijs groener van de Stichting deltaplan biodiversiteitsherstel, Landelijk netwerk natuurinclusief bouwen, Alles is Gezondheid, Samenblauwgroen (van HHNK en betrokken gemeenten) en Rainproof (Waternet en betrokken gemeenten). Zo mogelijk sluiten we bij deze initiatieven aan, en zorgen voor het delen van kennis en verwijzen naar elkaar waar van toepassing. In onze eigen projecten geven we het goede voorbeeld en werken daar waar mogelijk natuurinclusief.

- **Inzetten op infranatuur**: Met infranatuur bedoelen we de natuur die zich langs, onder en boven infrastructurele werken bevindt. Bermen blijken lange linten in het landschap te zijn die in sommige intensief gebruikte gebieden kunnen dienen als refugium voor planten en dieren. Behalve ecologisch beheer van de bermen en natuurvriendelijke oevers gaat het onder andere ook om ontsnipperingsmaatregelen. Daar waar een (water)weg een natuurverbinding of een natuurgebied kruist kunnen verzachtende maatregelen genomen worden zodat dieren en planten veilig blijven. Voorbeelden zijn dassentunnels, rietkragen onder bruggen, maar ook grote projecten zoals ecoducten (LINK ecoductenboekje). In Noord-Holland hebben we al heel wat ontsnipperingspunten aangelegd. In 2020 is door Wageningen Universiteit een groot onderzoek uitgevoerd naar de missende schakels in de ontsnippering van de provinciale infrastructuur. Deze werkwijze is uitgebreid toegelicht (LINK de pakhuis de zwijger 30 oktober) en zullen wij implementeren in het mobiliteitsbeleid (PMI/PMO).

  Vanuit de provincie willen we het goede voorbeeld geven als infrabeheerder;

  - We zorgen voor ecologisch beheer van onze bermen en oevers waar dat mogelijk is, en ontwikkelen daarvoor een sturingsaanpak uitgevoerd via onze gebiedscontracten. Daar hoort een goede analyse van bereikte kwaliteit in natuurwaarden uitgedrukt bij.
  - We ontwikkelen een monitoringsmethodiek om de resultaten van het groenbeheer te volgen.

- We stimuleren innovaties, waaronder toepassingen voor bermmaaisel (Grass2gritt), sensoren in faunavoorzieningen.
- We lossen de knelpunten in onze infrastructuur op.
- We monitoren het functioneren en het effect van faunavoorzieningen.
- We zetten in op kennisdeling zowel via ons eigen jaarlijkse symposium verbinden en ontsnipperen (dit jaar als webinar van Pakhuis de Zwijger) als via netwerken ontstaan vanuit Green Deal Infranatuur, het rijksMeerjarenprogramma ontsnippering.

- **Natuurinclusief bouwen stimuleren:** Door middel van kennisdeling stimuleren we samenwerking in de bouwketen. Het gaat hierbij zowel om gebouw gebonden maatregelen zoals nestkasten, groen/blauwe daken, verticaal groen en natuurinclusieve bouwmaterialen, als ook om grondgebonden groen in de omgeving en de realisatie van tijdelijke natuur. We zorgen zowel binnen als buiten het provinciehuis voor afstemmen met aanpalende thema's. De opgaven gezonde leefomgeving, duurzame verstedelijking, klimaatadaptatie in de stad hebben natuurlijk raakvlakken en bieden kansen voor natuurinclusieve ontwikkelingen en meer draagvlak. Dit kan zorgen voor versterking van de biodiversiteit in de stad. Middels de provinciale Woonagenda vragen we aandacht voor deze brede combinatie van duurzaamheidsopgaven bij de gemeenten. In de woonakkoorden die per regio opstellen werken we deze verduurzamingopgaven samen met de gemeenten nader uit.

- **Natuurinclusieve energietransitie**: de Regionale energie strategieen (RES-sen) geven aan waar hernieuwbare energie opgewekt zou kunnen worden. Zeker op de lange termijn is het opwekken van hernieuwbare energie natuurlijk van grote meerwaarde voor de biodiversiteit. Echter het is wel bepalend waar precies, en hoe een energieopweklocatie gesitueerd en ingericht wordt. Een zonneakker op een voormalig maisveld, biedt waarschijnlijk kansen voor een verbetering van de biodiversiteit ter plaatse. Een zonne- of windpark in een natuurgebied, echter, kan desastreus zijn voor de natuurwaarden ter plaatse. We moeten met name voorkomen dat natuurdoelstellingen, te beginnen met de Europese doelstellingen, in gevaar worden gebracht door dit soort ontwikkelingen. voor Kortom, het is afhankelijk waar welk type energieopwekking, hoe ingericht zal worden. Er zijn ook nog veel kennisvragen over de inrichting en beheer van energielocaties in relatie tot de biodiversiteit. In het algemeen is het altijd zo dat hoe eerder het biodiversiteitsbelang meegenomen wordt, hoe groter de kansen zijn om een positief effect te bewerkstelligen. Het gaat dan zowel om de locatiekeuze als de inrichting, beheer en monitoring. Zo zal voor windmolens bijvoorbeeld goed gelet moeten worden op de bestaande trek- en fourageerroutes van vogels en vleermuizen. In de leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018 is een kwaliteitsimpuls zonneparken opgenomen. Hierin worden de ruimtelijke voorwaarden uitgewerkt zoals we die nu meegeven aan de ontwikkeling van zonneparken. Nieuwe kennis zal hierin verwerkt worden. Hiernaar lopen verschillende onderzoeken, onder meer via het consortium "Zon in landschap", waar wij ook deel van uitmaken.

  De komende jaren volgen we overige initiatieven met belangstelling (zoals gedragscode Holland solar, de richtlijn van de Natuur en milieufederaties voor zonne-energie en biodiversiteit). We verzamelen actief goede voorbeelden en monitoringresultaten en delen ze met natuurorganisaties, deskundigen, gemeenten, landbouworganisaties en ontwikkelaars. We stimuleren onderzoek naar kansen en bedreigingen voor biodiversiteit via

de kennisagenda. De resultaten van dit onderzoek zullen we in de toekomst verwerken in richtlijnen en beleid voor het ontwerp en beheer van een zonnepark dat geen schade doet aan biodiversiteit of deze zelfs bevordert.

5.5 VERSTERKEN BIODIVERSITEIT IN EN OM HET WATER

Waterkwaliteit en biodiversiteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Op de grens van land en water is de potentie voor natuurontwikkeling het grootst. In onze waterrijke provincie is het watersysteem een van de meest bepalende factoren voor het type natuur wat zich kan vestigen. De hoeveelheid en kwaliteit van het water bepaald welk type natuur ontstaat. Onder invloed van klimaatverandering verandert er juist in dit watersysteem heel veel. Daar willen we op anticiperen. We monitoren de gevolgen van de klimaatverandering nauwgezet en onderzoeken waar dit gevolgen en kansen oplevert voor de natuur. In periodes van droogte, of situaties van verzilting kunnen natuurgebieden een bufferend effect geven rondom landbouwgebieden. Ook is inmiddels overduidelijk dat landbouwbodems met een hoog gehalte organische stof, met veel bodembiodiversiteit ook, water beter kunnen vasthouden. In de gebiedsgerichte uitwerkingen houden we rekening met de randvoorwaarden van het watersysteem en bekijken we consequent de kansen die er ook zijn door juist een natuurlijker watergebruik mogelijk te maken.

Ambities voor biodiversiteit in en om het water:

- **Stimuleren van klimaatadaptatie in het landelijk gebied**; Het klimaat verandert. Dat zal gevolgen hebben voor zowel flora en fauna als het gebruik en de inrichting van het landelijk gebied. Wageningen Universiteit heeft samen met SWECO een klimaatstresstest (https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/Mei_2020/Klimaatstresstest_invloed_klimaatverandering_op_landbouw_en_natuur)uitgevoerd voor het landelijke gebied ten noorden van het NZ kanaal. De uitkomsten van deze stresstest kunnen gebruikt worden in de gebiedsgerichte aanpak van natuur/water realisatie projecten. Jaarlijks stellen we subsidie beschikbaar. https://nota.noord-holland.nl/klimaatadaptie/klimaatadaptatie-noord-holland/klimaatadaptatie-noord-holland/

- **Stimuleren van natuurinclusieve ontwikkeling van waterwerken**; Grootschalige projecten zoals dijkversterkingen bieden veel kansen voor biodiversiteit. Onder de noemer van ‘Building with nature’ wordt er bij deze projecten zo mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke processen en ontstaat er ruimte voor biodiversiteit. We kunnen in Noord-Holland trots zijn op meerdere voorbeeldprojecten waar klimaat(water)doelen samen zijn gegaan met natuurdoelen. De polders Callantsoog en Harger en Pettemerpolder zijn een succesverhaal voor de noordelijke binnenduinrand. Waar de natuurlijke inrichting van verziltende gronden de gevolgen van de klimaatveranderingen (verzilting en verdroging) goed hebben weten op te vangen. De natuurwaarden in het gebied zijn ten opzichte van de situatie daarvoor enorm toegenomen (https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/Augustus_2020/Spectaculaire_groene_natuur_door_Kust_

op_Kracht). Een ander succesvol voorbeeld waar waterberging in een kwetsbaar gebied samen is uitgevoerd met natuurontwikkeling is de Schoonwatervallei nabij Castricum. Het onderzoek dat daar is uitgevoerd laat zien dat in sneltreinvaart veel bijzondere plantensoorten zich weer hebben kunnen vestigen, terwijl tegelijkertijd de waterberging in dit gebied sterk is verbeterd. (rapport Dec 2020). Ook dijkversterkingen zijn in de loop der tijd steeds meer natuurinclusief uitgevoerd. Een project waar lessen uit getrokken kunnen worden ten aanzien van het behoud van bijzondere korstmossen kan gebeuren aan de Amstelmeerdijk waar al in 2000-2005 maatregelen getroffen zijn. Meer voorbeelden van projecten waarin natuur en klimaatadapatie worden gecombineerd zijn te vinden op de website over natuurlijke klimaatbuffers. We onderzoeken jaarlijks een project dat dient als een voorbeeld en brengen verslag uit van de geleerde lessen. Dit brengen we vervolgens actief onder de aandacht bij de gebiedsgerichte uitwerkingen onder oa het regiebureau.

- **Uitvoeren Kaderrichtlijn Water**; De Kaderrichtlijn water is, net als de Vogel- en Habitatrichtlijn, een Europese richtlijn. De KRW is er op gericht om de (ecologische) waterkwaliteit van zowel het oppervlaktewater als het grondwater te verbeteren. Middelen die zijn uitgetrokken door het college worden ingezet op verschillende pilots (Sloterplas, Amstelveense poel en Uitgeester- en Heemskerkerbroek) voor de lokale verbetering van de waterkwaliteit, en voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en vismigratiemaatregelen. Meer informatie over de KRW is opgenomen in het nieuwe regionale waterprogramma (LINK XXXXXX). Deze maatregel is namelijk aantoonbaar gunstig voor de waterkwaliteit (Biomon 2020, RAVON 2019)

- **Realisatie van een robuust waternetwerk;** De Unie van Waterschappen steunt het Deltaplan biodiversiteitsherstel. De waterschappen kunnen veel bijdragen aan biodiversiteit in onze provincie. Onder meer door langs oevers en dijken te kiezen voor ecologisch beheer, mogelijk versterkt met extra inrichtingsmaatregelen, maar ook door het aanpassen van de leggers. In de keur kunnen waterschappen vastleggen dat er meer ruimte beschikbaar komt voor natuurlijke oevers. In de praktijk gaat dat vaak samen met klimaatadaptatie. Door groene dijken en oevers bouwen de waterschappen mee aan een blauwgroen netwerk; een meer verfijnde dooradering van het landschap naast de NNN. Dit oever, dijken en bermen-areaal zorgt door zijn omvang en vele land-water overgangen voor een potentieel zeer grote versterking van de biodiversiteit in het landelijk gebied. Samen met de waterschappen en andere partijen willen we nader uitwerken hoe we dit idee tot uitvoering brengen en elkaar steunen in onze rol hierbij. Ook agrariërs kunnen profijt hebben van natuurlijk ingerichte oevers, bijvoorbeeld ter voorkomen van perceelafkalving. Mogelijk te benutten middelen hiervoor zijn GLB (gemeenschappelijk landbouwbeleid) en middelen door waterschap en provincie bijeen gebracht in het Landbouwportaal. Ook zonder extra investeringen kan een aanpassing in het beheer al een groot effect hebben, zoals sinusmaaien (LINK rapport Assendelverzeedijk) en aanpassen van de leggers (meer water/oeverplanten laten staan tijdens het schonen) door de waterschappen zelf. Wij blijven intensief met de waterschappen samenwerken aan onze ambities voor de versterking van de biodiversiteit. Gezamenlijke experimenten met innovatief beheer en monitoringonderzoek maken hier deel van uit. We willen in 2021 starten met het overleg met de waterschappen, natuur- en agrarische organisaties over de vorm en ligging van het robuust waternetwerk.

- **Inzetten op kansrijke gebieden**; Kansrijke gebieden met potentieel sterke natuurlijke gradiënten zijn zeer waardevol voor de versterking van de biodiversiteit. Een sterke gradiënt betekent op een klein oppervlakte veel verschillende omstandigheden (bijvoorbeeld van zout naar zoet water, of van binnenduinrand naar polder, etc) en daarmee veel verschillende groeiplaatsen voor planten en dieren. In Noord-Holland zijn dit met name de gradiënten en hoge waterkwaliteit op de flanken van de binnenduinrand en het pleistocene Gooi, daar waar het ondiepe grondwater overgaat in kwel. Samen met de waterschappen en gemeenten willen we zoeken naar kansen voor aanpak van de droogte, veiligstellen van de waterwinning voor de toekomstige generaties, en herstel van hydrologische systemen. Samen met de waterschappen en natuurorganisaties selecteren we enkele pilotgebieden waar we de effecten van gecombineerde aanpak van klimaatadaptatie en natuurontwikkeling uitgebreid volgen. Twee bestaande voorbeelden zijn Harger- & Pettemerpolder en de Schoonwatervallei in Castricum. In de komende jaren hopen we dit uit te breiden met ten minste nog twee voorbeelden. In de kennisagenda verbinden we aan deze gebieden onderzoek. Geleerde lessen toetsen we daarmee wetenschappelijk kunnen we delen in nieuwe locaties en projecten.

- **Grote wateren**. Noord-Holland weet zich begrensd door drie kusten; IJsselmeer, Waddenzee en Noordzeekust. Niet voor niets zijn al deze gebieden ook Natura 2000 gebied. Met het rijk als voortouwnemer voor alle drie. Langs de randen van deze wateren zijn grote kansen voor natuurontwikkeling en biodiversiteit te vinden. De oevers van het IJsselmeer bijvoorbeeld kunnen meer natuurlijk ontwikkeld worden. Denk daarbij aan de ontwikkeling van zogenaamde achteroevers, waar de Koopmanspolder een voorbeeld van is. Met dit soort ontwikkelingen creëren we een grotere kans voor een soort als de otter om in Noord-Holland te laten landen. Deze gebieden zijn van grote waarde voor de biodiversiteit in de provincie.

- **Delen van data en informatie**; zowel beheerders, provincie, waterleidingbedrijven als waterschappen voeren monitoring uit. We streven naar het delen van de data. Dat noemen we ook wel open data beleid. Door databronnen en informatie met elkaar te delen, kunnen we toekomstige monitoringonderzoeken beter op elkaar afstemmen. Hiertoe werken we een groene datastrategie uit, met daarin specifieke aandacht voor de samenwerking en uitwisseling met medeoverheden, en andere partners. De waterschappen spelen hierin een bijzondere rol omdat zij ook veel eigen monitoringdata verzamelen. Het combineren van deze data van de verschillende overheden kan leiden tot betere inzichten in effectiviteit van projecten en beleid. In onze groene datastrategie besteden we hier specifiek aandacht aan.

5.6 VERSTERKEN BIODIVERSITEIT DOOR SOORTENBESCHERMING EN BESTRIJDING INVASIEVE EXOTEN

Volgens de Wet Natuurbescherming is de provincie verplicht om soorten niet alleen passief (handhaving van de wet) maar ook actief te beschermen door het gericht stimuleren en initiëren van maatregelen voor soorten die dat nodig hebben. Veel soorten, waaronder VHR soorten, profiteren

van het gebiedenbeleid. Maar er zijn ook soorten die geheel of gedeeltelijk buiten natuurgebieden voorkomen. Met actieve soortenbescherming beschermen we specifiek soorten die een negatieve trend vertonen (Rode Lijstsoorten en andere soorten waar het slecht mee gaat) en waarvoor NH een belangrijke verantwoordelijkheid heeft.
Grafische weergave

Ambities voor soortenbescherming:

- **Soorten voor beleid identificeren**; Samen met de soortenorganisaties en natuurorganisaties in de provincie bepalen we de lijst van soorten waarvoor apart beleid nuttig en nodig is. Dit wordt gebaseerd op de rode lijsten, maar ook op andere informatie over verspreiding en trends van soorten karakteristiek voor Noord-Holland. Zodra deze lijst gereed is, is het duidelijk voor welke soorten welk type maatregelen genomen kunnen worden en zal jaarlijks een aantal projecten hiertoe opgestart worden. We stellen hiervoor in 2021 een uitvoeringsregeling op. Bij de beoordeling van de aanvragen betrekken we deskundigen. Met hen zorgen we ook voor een eenvoudige, maar doeltreffende monitoring van de geïnvesteerde middelen voor deze soorten.

TEKSTBOX: ***De otter, bijzondere soort op de grens van land en water.*** Een bijzondere soort waar Noord-Holland trots op kan zijn is de otter. Dit speelse en watervlugge roofdier gedijt goed in gebieden zoals de Vechtplassen, en het Naardermeer, en is daar een van de weinige natuurlijke predatoren van de Amerikaanse rivierkreeft. We verwachten dat de veenweidegebieden en de IJsselmeerkust ook snel gevonden zullen worden door het dier, dat oprukt vanuit de Randmeren. Voor het zover is moet er nog wel wat gebeuren. Denk aan maatregelen zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers, aangepast maaibeheer waarin voldoende dekking voor de soort overblijft, faunavoorzieningen in wegen, een goede waterkwaliteit en aangepaste visfuiken in het IJsselmeer waardoor otters niet meer er in kunnen verdrinken. De otter wordt de kroon op het werk van de herstelde waternatuur in Noord-Holland.

- **Aanpak graslandvlinders**; Bijna 30% van het natuurnetwerk in NH bestaat uit graslandnatuur. Maar ook het grootste deel van het agrarisch gebied omvat graslanden. Zeker de kruidenrijke graslanden huisvesten in potentie een schat aan graslandvlinders. Deze graslandvlinders fungeren als icoonsoort. Ze zijn afhankelijk van graslanden met een hoge natuurkwaliteit. Omdat ze snel reageren op veranderende omstandigheden, is deze groep vlinders goed te gebruiken als graadmeter voor graslandkwaliteit. Veel graslandvlinders betekent dus een waardevol grasland. De vlinderstichting ontwikkelt op ons verzoek een aanpak voor de verbetering van de omstandigheden voor deze vlindersoorten, wat dus direct ook een verbetering van de graslanden betekent. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met geïnteresseerde landeigenaren, agrarische collectieven, vrijwilligers en professionals.

- **Beheer en schadebestrijding;** Als ondanks een goede inrichting en beheer van gebieden toch nog soorten voorkomen die schade veroorzaken, is er de mogelijkheid voor faunabeheer. In Noord-Holland veroorzaken bijvoorbeeld ganzen schade aan gewassen en vormen ze een risico voor de veiligheid rondom Schiphol. Onderzoeken lopen nog om te

bepalen of en in hoeverre ganzen schade veroorzaken aan natuurdoelen in enkele (N2000)gebieden. In de duinen van Kennemerland Zuid is overbegrazing door damherten de belangrijkste factor die ervoor zorgt dat de Natura 2000 doelen niet behaald worden. Ook veroorzaken deze dieren schade aan landbouwgewassen en vormen ze een risico voor de verkeersveiligheid. Predatoren zoals vossen en kraaien die een gevaar vormen voor weidevogels worden beheerd. Of een bepaalde diersoort beheerd mag worden wordt getoetst aan de wet en de provinciale verordening en beleidsregels. De omgevingsdienst Noord-Holland Noord bepaalt of vergunningen of ontheffingen kunnen worden verleend, en houdt toezicht op naleving van de wet. Faunabeheer wordt uitgevoerd door de partijen die zijn verenigd in de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland op basis van een faunabeheerplan. In het faunabeheerplan worden passende en doeltreffende maatregelen die schade moeten voorkomen en bestrijden beschreven en wordt het beheer onderbouwd door schadegegevens, trendtellingen van populaties en de resultaten van voorgaand beheer. Wij verstrekken jaarlijks een subsidie aan de faunabeheereenheid voor het opstellen van faunabeheerplannen, bureaukosten en de uitvoering van ganzenbeheer. In de beheerplannen voor de Natura 2000 gebieden besteden we aandacht voor faunabeheer in die gevallen waar dat nodig mocht blijken voor het behalen van de Natura 2000 doelstellingen.

- **Intensivering van exotenbeheer**; Zowel in mondiale/europese (EEA, 2020; IPBES 2019), landelijke onderzoeken (WEnR, 2020), als ook in de beheerplannen van de N2000 gebieden, is de impact van invasieve exoten op de inheemse biodiversiteit onderkend. In het coalitieakkoord van Noord-Holland 2019-2023 is de doelstelling geformuleerd dat de provincie zich zal blijven inzetten om de invasieve exoten te bestrijden. Wij geven hierbij prioriteit aan de bestrijding van invasieve exoten die Natura 2000-doelen in gevaar brengen en de soorten die zijn opgenomen in de EU-verordening. We zetten naast de bestaande aanpak in op kennisdeling en stimuleren van de aanpak van invasieve exoten door gemeenten en andere beheerders buiten de natuurgebieden. In 2021 werken we samen met de natuurbeheerders en gemeenten aan een intensivering van de aanpak van exoten.

TEKSTBOX Invasieve exoten

Flora en fauna die zich buiten hun oorspronkelijk verspreidingsgebied hebben gevestigd kunnen door hun aanwezigheid of de groei van hun populaties een bedreiging vormen voor de biodiversiteit van inheemse soorten. Enkele van deze zogenoemde invasieve exoten die door de Europese Unie als schadelijk worden beoordeeld zijn opgenomen in de EU-verordening 1143/2014. Sinds 2016 is een Europees verbod van kracht op het bezit, handel, kweek, transport en import van deze invasieve exoten. In het kader van de Wet natuurbescherming heeft het Rijk in 2018 de verantwoordelijkheid voor het bestrijden van de door de EU aangewezen soorten, met uitzondering van de wolhandkrab, uitheemse rivierkreeften en de beverrat, aan de provincies overgedragen. Deze taak betreft voor de provincies een inspanningsverplichting.

Naast de bestrijding van genoemde soorten blijft het Rijk ook verantwoordelijk voor de uitvoering van de Verordening invasieve uitheemse soorten, met als oogmerk om te voorkomen dat invasieve exoten zich in Nederland kunnen vestigen.

- **Actieplan weidevogels uitvoeren**; De populatie weidevogels in Noord-Holland neemt al decennialang af. Om deze afname te stoppen heeft de provincie een 10-stappenplan opgesteld: het actieplan weidevogels. De acties, die in sommige gevallen al zijn uitgevoerd, lopen uiteen: van het afronden van het Natuurnetwerk Nederland tot het mogelijk maken van kennisdeling tussen experts en het beheer van natuurlijke vijanden van de weidevogels. Naast de agrarische en natuurorganisaties zijn ook de gemeenten cruciaal in dit dossier. Zij verzorgen samen met de provincie de (ruimtelijke) de randvoorwaarden voor de weidevogels. Om de gemeenten te ondersteunen bij deze taak zullen we een leidraad weidevogels opstellen. Meer informatie is te vinden op: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/April_2020/Provincie_aan_de_slag_met_actieplan_weidevogels

- **Soortenbescherming in de stad stimuleren;** Soortenbescherming in het stedelijk gebied vergt aparte aandacht. Bij werkzaamheden zoals isolatie, sloop of juist nieuwbouw kan de omgeving van beschermde soorten in het geding komen. We willen samen met de gemeenten en omgevingsdiensten inzetten op het informeren van inwoners, bouwers en andere partijen die hiermee bezig zijn, zodat we ook in de stad de biodiversiteit helpen versterken.

6 BEGROTING

Het merendeel van de activiteiten die zijn genoemd in dit Masterplan vinden hun financiële dekking in diverse begrotingsposten, programmabudgetten of de reserve groen. In het coalitie akkoord zijn voor het Masterplan biodiversiteit specifiek extra middelen uitgetrokken. De verdeling hiervan werken we jaarlijks in detail uit. Daardoor blijft er ruimte om samen met onze partners projecten uit te werken die passen bij de praktijk en de instrumenten van dat moment. Uitgevoerde activiteiten worden verantwoord in de begrotingscyclus. In de begroting is de indeling uit dit Masterplan gevolgd. Er zijn middelen uitgetrokken voor de samenwerking, de Kennisagenda biodiversiteit en water, Activiteiten voor de vijf thema's (natuurgebieden, landelijk gebied, bebouwd gebied inclusief ecologisch beheer eigen bermen, water, en soorten). De invulling van de posten verloopt deels via een uitvoeringsregeling (soorten), subsidies buiten verordening en opdrachten.

	2021	2022	2023	2024
Faciliteren denktank en experttafels	50.000	50.000	50.000	50.000
Kennisagenda en living labs	350.000	350.000	350.000	350.000
Monitoring en data	100.000	100.000	100.000	100.000
Versterken biodiversiteit in natuurgebieden	100.000	100.000	100.000	100.000
Versterken biodiversiteit in landelijk en agrarisch gebieden	300.000	300.000	300.000	300.000
Versterken biodiversiteit in bebouwde omgeving inclusief infranatuur	900.000	600.000	600.000	100.000
Versterken biodiversiteit in en om het water	100.000	100.000	100.000	100.000
Beschermen soorten, bestrijden invasieve exoten	381.000	400.000	400.000	400.000
Totaal	2.281.000	2.000.000	2.000.000	1.500.000

7 BRONNEN

European Environment Agency. 2020. State of nature in the EU. Results from reporting under the nature directives 2013-2018. EEA Report, No 10/2020.

Floron. Folder over zadenmengsels. https://www.floron.nl/Portals/1/Downloads/Standpunt_herintroductie.pdf

https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=26092

IPBES. 2019. Global assessment report on biodiversity and ecosystem services.

PBL, 2020. Balans van de leefomgeving. https://www.pbl.nl/publicaties/balans-van-de-leefomgeving-2020

PBL. 2020. Academielezing door Frank Elderson. “Verduurzaming van de economie en de rol van de financiele sector”. Uitgesproken op 4 november 2020.

Pouwels, R., R.J.H.G. Henkens, 2020. Naar een hoger doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijn in Nederland; Een analyse van de resterende opgave na 2027 voor het bereiken van een gunstige staat van instandhoudingvan alle habitattypen en VHR-soorten. Wageningen, Wageningen Environmental Research, rapport 2989.

Provincie Noord-Holland. 2019. Biodiversiteit in Noord-Holland. Haarlem.

Staatscourant. 2020. Rode lijst zoogdieren. 56788.

SOVON. 2020. Boerenlandvogelsbalans.

Water, K. 2020. Mooie milieuresultaten op bio-melkveebedrijven. Milieuprestaties biologische melkveehouders onderzocht met kringloopwijzer. Ekoland. Uitgeverij van Westering Vof, Baarn.

WEnR. 2019. Vogel- en habitatrichtlijn rapportage.

WWF. 2020. Living planet report 2020. Natuur en landbouw verbonden.

Zoogdiervereniging. 2020. Basisrapport Rode lijst zoogdieren.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 15 december 2020

Onderwerp: Masterplan biodiversiteit

Kenmerk: 1536345/1536352

1. Inleiding

De toestand van de biodiversiteit in de wereld is tegenwoordig dagelijks onderwerp van gesprek in nieuws, onderzoek en politiek. De wereld is doordrongen van het feit dat biodiversiteit belangrijk is en dat actie nodig is om de negatieve trend te keren. In de Omgevingsvisie NH2050 (LINK) heeft de provincie het belang van biodiversiteit onderkend. In het coalitieakkoord 'Duurzaam Doorpakken!' is aangegeven dat we een Masterplan biodiversiteit en een kennisagenda biodiversiteit & water zullen opstellen. In dezelfde periode dat we in Noord-Holland de Omgevingsvisie NH2050 uitwerkten, is landelijk gewerkt aan een Deltaplan biodiversiteitsherstel. Ook lokaal ontstaan steeds meer initiatieven om biodiversiteit te versterken. Het Masterplan biodiversiteit is ons antwoord op de steeds luider klinkende vraag om meer aandacht voor het herstel en versterking van de biodiversiteit. De term 'masterplan' veronderstelt een overkoepelend plan waar alles onder valt. We hebben dan ook geprobeerd om compleet te zijn in alle activiteiten, projecten en programma's die we als provincie (gaan) uitvoeren ter versterking van de biodiversiteit. Alle activiteiten uit het Masterplan spelen zich af tegen een achtergrond van een zeer sterk betrokken maatschappelijk veld. We zijn onder de indruk van de vele initiatieven en goede ideeën voor de biodiversiteit in Noord-Holland. In dit Masterplan brengen we in beeld wat onze provinciale bijdrage voor de komende jaren zal zijn ter versterking van de biodiversiteit. Waar mogelijk sluiten we aan op bestaande initiatieven en nodigen we partijen nadrukkelijk uit om samen met ons mee te denken en te werken aan de biodiversiteit.

De belangrijkste vijf aspecten waar we op provinciale schaal verantwoordelijkheid dragen en acties op moeten ondernemen zijn:

1. versterking van de biodiversiteit in de natuurgebieden;
2. versterking van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied;
3. versterking van de biodiversiteit in het bebouwd gebied en infranatuur;
4. versterking van de biodiversiteit in en rond het water;
5. bescherming van kwetsbare soorten en bestrijding van invasieve exoten.

In dit Masterplan biodiversiteit geven we aan wat we al doen en welke opgaven we op deze vijf gebieden nog signaleren. De activiteiten benoemd onder de vijf thema's beïnvloeden elkaar voortdurend en zijn in de uitvoering dan ook niet los van elkaar te zien. We willen leren door te doen; daarom formuleren we een ambitieuze kennisagenda biodiversiteit & water. Voor alle acties, maar ook voor de kennisagenda, geldt dat we dit niet alleen doen. Bij elk van de actiepunten geven we aan hoe we deze samen met onze partners in het veld oppakken. De resultaten van de monitoring bespreken we met onze partners, met als doel gezamenlijk te leren en de uitvoering vervolgens, waar mogelijk, te verbeteren.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

We willen de biodiversiteit in Noord-Holland versterken. Samen met onze partners gaan we de trend keren en zorgen we dat de provinciale biodiversiteit weer gaat groeien. We vragen van elke partij te doen wat ze kunnen doen en wat bij hen past. Dat vragen we ook van onszelf. Jaarlijks volgen we gezamenlijk de trends in de verschillende aspecten van de biodiversiteit. Daardoor kunnen we vaststellen of de groei van de biodiversiteit al is ingezet.

Verdeeld over vijf thema's richten we ons op:

- Versterken van de kwaliteit in de natuurgebieden.
- Versterken van de biodiversiteit in het landelijk en agrarisch gebied.
- Versterken van de biodiversiteit in het bebouwd gebied (inclusief infranatuur).
- Versterken biodiversiteit in en rond het water.
- Beschermen kwetsbare soorten en bestrijden invasieve exoten.

Monitoring wordt ingezet om te bepalen of op de genoemde thema's de biodiversiteit zich positief ontwikkelt. Voor de monitoring en analyse werken we samen met de gebiedsbeheerders, waar onder de natuurbeheerders, agrariërs, wegbeheerders, waterschappen, gemeenten, en ook met de soortenorganisaties.

Inzet op al deze terreinen is nodig om de biodiversiteit te versterken. De inspanningen en de effecten van maatregelen worden gemonitord om te bepalen in hoeverre ze bijdragen aan het hoofddoel. Vanuit het masterplan zal de nadruk liggen op de maatregelen in en om de natuurgebieden en het landelijk & agrarisch gebied. Voor andere provinciale opgaven betekent het dat daar waar mogelijk natuurinclusief gewerkt zal worden.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

<u>Financiering</u>

In ons coalitieakkoord hebben we een bedrag van € 8 miljoen vrijgemaakt voor het Masterplan biodiversiteit, inclusief de kennisagenda biodiversiteit en water. Een kwart van dit bedrag besteden we aan het ecologisch beheer van onze provinciale bermen (waaronder het zgn. 'sinusmaaien'). De overige € 6 miljoen wordt ingezet op de vijf thema's van het masterplan, de kennisagenda en monitoring. In het Masterplan staat een specificatie van de inzet van de middelen, waarvan een klein deel al is ingezet als voorbereidingskosten in 2020.

<u>Communicatie</u>

De communicatie over het Masterplan zal voornamelijk projectgewijs gebeuren. We zetten in op de publicatie 'Biodiversiteit in Noord-Holland' eens per twee jaar. Hierin worden de trends van de verschillende aspecten van biodiversiteit toegelicht en geduid.

<u>Participatie</u>

De inhoud van het Masterplan is tot stand gekomen dankzij de inbreng van vele betrokken organisaties uit het werkveld. Vertegenwoordigers van de landbouw, agrarisch natuurbeheer, natuurbeheerders, gemeenten, waterschappen, soortenbescherming, natuurorganisaties, onder-

wijs en onderzoek hebben een actieve bijdrage geleverd aan het bepalen van de voornaamste opgaven die in het Masterplan beschreven zijn. Het is ook met deze partijen dat we na de vaststelling verder zullen optrekken in de uitwerking van de verschillende thema's en benoemde opgaven.

4. Samen werken aan een vitaal landelijk gebied

Het Masterplan biodiversiteit hangt in belangrijke mate samen met andere beleidsthema's die in ons coalitieakkoord worden genoemd onder de opgave 'Vitaal landelijk gebied'. In deze paragraaf lichten we toe hoe deze samenhang vorm krijgt.

Samen werken aan een vitaal landelijk gebied

Het Noord-Hollandse landelijk gebied kenmerkt zich door een grote diversiteit aan natuur-, recreatie- en landbouwgebieden. Het zijn afwisselende landschappen met veel water en een rijk cultuurhistorisch erfgoed. De komende decennia wordt het landelijk gebied geconfronteerd met ontwikkelingen die een grote impact zullen hebben. Te denken valt aan de problematiek van bodemdaling en de noodzaak om ruimte te bieden voor klimaatadaptatie, de urgentie om de biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid te versterken en het bieden van ruimte aan een sterke agrifoodsector, die opereert in een betere balans met zijn leefomgeving. Tegelijkertijd biedt het landelijk gebied ruimte die hard nodig is voor de voedselproductie, energietransitie, de recreatiebehoefte en andere ruimtelijke en economische activiteiten. De samenhang tussen deze verschillende uitdagingen was altijd al groot, maar is de laatste jaren steeds groter geworden. Enkele voorbeelden: natuurrealisatie is niet langer denkbaar zonder óók aandacht te hebben voor de grotere behoefte aan recreatieve mogelijkheden. Ruimte voor de voedselproductie en eiwittransitie staan onder druk door hoge grondprijzen en behoefte aan nieuwe woningen. Verbetering van de biodiversiteit en waterkwaliteit lukt niet zonder stikstof- en fosfaatemissies vanuit de agrarische sector te verminderen. Bodemdaling kan niet worden tegengegaan zonder keuzes te maken over waterpeil, natuurdoelen en de toekomst van de betrokken grondeigenaren. Steeds meer mensen willen in steden wonen, maar wel in hun vrije tijd het groen in. Vanwege de grote onderlinge verwevenheid van al deze uitdagingen willen wij de beleidsvelden natuur, water, landbouw, (bodem)biodiversiteit, recreatie en toerisme, landschap en klimaat enkel nog in samenhang benaderen.

Wat ligt er nu voor?

Twee strategische documenten zien tegelijkertijd het licht:

1) de Voedselvisie. In deze in het coalitieakkoord aangekondigde visie staat wat we doen om de hele voedselketen te bewegen naar een duurzaam voedselsysteem.
2) het Masterplan Biodiversiteit. In dit in het coalitieakkoord aangekondigde masterplan staat wat we doen om de biodiversiteit te behouden en versterken;

Daarnaast werkt ons college aan de Visie Recreatie en Toerisme. Deze visie wordt in verband met de effecten van de coronacrisis op deze sector op een later moment aan uw Staten ter besluitvorming aangeboden.

Ook werkt ons college aan uitvoeringsprogramma's, zoals die van het regionaal waterprogramma 2022-2027 en het ambitieprogramma kustzone Markermeerdijken. Deze worden in januari 2021 aan uw Staten (commissie NLG) ter bespreking dan wel ter kennisname aangeboden. Ook in deze uitvoeringsprogramma's geldt het principe van samenwerken ten behoeve van de eerder genoemde doelen en opgaven.

Hoe hangen deze visies samen?

Hoewel de visies aparte documenten zijn, zijn ze in nauwe samenhang opgesteld. Net als in de natuurlijke processen die wij buiten zien, kennen ook deze verschillende visies geen harde grenzen, maar vloeien ze op onderdelen meer of minder in elkaar over. De lezer zal diverse verbanden herkennen; dezelfde verbanden die hierboven werden beschreven ten aanzien van thema's als natuur, water, landbouw, landschap, (bodem)biodiversiteit, bodemdaling en klimaatadaptatie.

Zeker als de visies straks in uitvoering worden genomen, zal deze samenhang nog sterker blijken. De werkelijke integratie van doelstellingen en afwegingen gebeurt immers op gebiedsniveau. Alles wat we in ons landelijk gebied willen bereiken 'landt' in een polder of natuurgebied, op een dijk of in één van onze wateren. Een gebiedsgerichte benadering, waarbij de samenwerking met externe partners een flinke impuls krijgt, is dus vanzelfsprekend. Voor de Oostelijke Vechtplassen, het Waddengebied, het IJsselmeergebied en de Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie bestaan reeds gebiedsgerichte programma's. Deze worden voortgezet. Een nieuw gebiedsgericht programma wordt opgebouwd voor Laag Holland. Over de verdere uitvoering van deze gebiedsgerichte benadering zullen wij uw Staten op gezette tijden informeren.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 27 november 2020;

gelet op de ambities vastgelegd in de Omgevingsvisie NH2050 ter versterking van de biodiversiteit en de natuurinclusiviteit van ontwikkelingen in Noord-Holland;

gelet op de ambities voorgenomen in het coalitieakkoord ‘Duurzaam Doorpakken!’.

besluiten:

1. Het Masterplan biodiversiteit vast te stellen, inclusief de kennisagenda Biodiversiteit en water.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M.F.C. Heesakkers
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235144646
heesakkersm@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 DEC. 2020

Kenmerk
1536245/1536351

Uw kenmerk

Betreft: Masterplan biodiversiteit

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over het Masterplan biodiversiteit. In de voordracht lichten wij de inhoud van het Masterplan biodiversiteit nader toe. Ook gaan we in op de relatie tussen het Masterplan, de Voedselvisie en de Visie Recreatie en Toerisme. Met deze visies gezamenlijk werken we aan een vitaal landelijk gebied in Noord-Holland. Het Masterplan biodiversiteit en de Voedselvisie worden gelijktijdig aangeboden ter besluitvorming. De Visie Recreatie en Toerisme wordt in verband met de effecten van de coronacrisis op deze sector op een later moment ter besluitvorming aangeboden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

Statenvoordracht, inclusief ontwerpbesluit

Masterplan biodiversiteit

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Op 1 oktober vorig jaar hebben we de brief van gedeputeerde Rommel besproken over de stikstofaanpak van Noord-Holland.
Hierin werd vermeld dat de gebiedsgerichte aanpak is gestart, gebiedstafels zijn gestart en dat de laatste hand werd gelegd over een analyse voor de 12 stikstofgevoelige N2K gebieden.
Ondertussen hebben we gezien dat het RSRS beschikbaar is.

We zouden graag een status update van de gedeputeerde horen in de breedte over de stikstof aanpak.
Onze interesse gaat dan voornamelijk uit naar:

a. Wat uit de analyse van de stikstofgevoelige N2K gebieden gekomen is.
b. Is inzichtelijk welke grootste vervuilers er zijn (piekbelasters)
c. Met wie gesproken is en wat de voortgang is aan de gebiedstafels
d. Welke vervolg stappen de gedeputeerde de komende periode gaat ondernemen.

Met vriendelijke groet,

Fabian Zoon
Fractievoorzitter **Partij voor de Dieren** Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4696
Extern Zaak ID	1517653
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	6.a
Omschrijving	Water: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.pdf
Regionaal Waterprogramma definitief concept.pdf
Inspreker Zienswijze sportvisserij Regionaal waterprogramma 2022-2027

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	23 november 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
Natuur Landbouw & Gezondheid	14 januari 2021

Toelichting

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Na bespreking in de commissie zullen GS besluiten over het ontwerp programma dat ter visie wordt gelegd.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.F.M. van Brussel
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143720
brusselj@noord-holland.nl

Verzenddatum
19 NOV. 2020

Kenmerk
1517653/1517689

Uw kenmerk

Betreft:

Concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u om het Concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 op de B-agenda van de januarivergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid te plaatsen.

De reden hiervoor is
In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water, te weten: de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Een goede waterkwaliteit, een duurzaam voorraadbeheer en goede bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma.

Voor de deelprogramma's Oppervlaktewater, Grondwater en Overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren. Deze gebieden worden volgens Europese richtlijnen beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Concreet wordt aan de commissie gevraagd
te beoordelen of wij met dit programma adequaat uitvoering geven aan de Omgevingsvisie NH2050, voor zover het de genoemde Europese waterrichtlijnen betreft en om eventuele suggesties mee te geven voor het ontwerp regionaal waterprogramma.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de volgende informatie van belang

Datum en inhoud GS besluit
Op 17 november 2020 hebben GS besloten:
1 Het concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 vast te stellen:
2 het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 ter bespreking aan te bieden aan de commissie NLG.

Eerder behandeling in commissie of PS
Dit Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 is niet eerder behandeld in commissie of PS. Wel is op 19 oktober 2020 een technische briefing gegeven over de toepassing van de KRW inzake oppervlaktewaterdoelen.

Beleidskader
In november 2015 werd de Watervisie 2021 'Buiten de oevers' vastgesteld door Provinciale Staten. Met deze visie werd uitvoering gegeven aan artikel 4.4 van de Waterwet, waarin is opgenomen dat Provinciale Staten in een of meer regionale waterplannen de hoofdlijnen vastleggen van het in de provincie te voeren waterbeleid.

Onder de Omgevingswet geldt dat de strategische delen van het regionaal waterplan opgaan in de provinciale omgevingsvisie. De meer concrete aspecten krijgen een plaats in het regionaal waterprogramma op grond van artikel 3.8, tweede lid, van de Omgevingswet.
De strategische delen van het regionaal waterplan Watervisie 2021 hebben intussen een vervolg gekregen in Omgevingsvisie NH2050, vastgesteld door Provinciale Staten op 19 november 2018. Deze visie bevat de lange termijn kaders voor het provinciale waterbeleid. Het deel dat nu aan u wordt voorgelegd is een uitvoerend deel van het regionaal waterplan voor de periode 2022-2027, gericht op uitvoering van de eerdergenoemde Europese richtlijnen.

Op de voorbereiding van het voorliggende programma is het huidige recht dat geldt voor een regionaal waterplan (ex. art. 4.4 Waterwet) nog van toepassing. Na vaststelling, naar verwachting begin 2022, wordt het plan direct gelijkgesteld aan de nieuwe rechtsfiguur onder de Omgevingswet, en indien de Omgevingswet ten tijde van de vaststelling van het programma nog niet in werking is getreden, wordt het programma gelijkgesteld aan de figuur onder de Omgevingswet bij inwerkingtreding van de wet. Bij de naamgeving en indeling van het programma is hierop geanticipeerd. De deelprogramma's sluiten aan op de in artikel 3.8 van de Omgevingswet genoemde Europese richtlijnen. De in de wet genoemde gelijkstelling van de uitvoerende delen van het regionaal waterplan (ex. art. 4.4 Waterwet) met het regionaal waterprogramma (ex. art. 3.8 Omgevingswet) wordt hiermee alvast herkenbaar vorm gegeven.

Motivatie keuzevrijheid
De voorliggende versie van het programma betreft een concept. Door dit concept nu te agenderen kunnen eventuele opmerkingen en suggesties in een vroegtijdig stadium worden meegenomen.

Effecten voorstel
De maatregelen in het programma zijn met name gericht op een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren. Deze gebieden worden volgens Europese richtlijnen beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Waar mogelijk wordt ook een bijdrage geleverd aan andere beleidsdoelen zoals ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit, milieu, landbouw, duurzame energie en recreatie (met name fiets- en wandelpaden).

Overleg
De drie deelprogramma's zijn opgesteld in overleg met gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, veiligheidsregio's en aanliggende provincies.

Burgerparticipatie
Over het gehele programma heeft geen burgerparticipatie plaatsgevonden. Wel vindt burgerparticipatie plaats rond een aantal gebiedsprojecten. Op de voorbereiding van het programma is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Bij in afdeling 3.4 Awb voorgeschreven terinzagelegging heeft, op grond van artikel 7.3, vierde lid van de Omgevingsverordening, iedere belanghebbende en ingezetene van de provincie de gelegenheid zijn zienswijze over het programma naar voren te brengen.

Communicatie
Over het besluit zal in een volgend stadium worden gecommuniceerd, bij vaststelling van het ontwerpprogramma.

Evaluatie
Het effect van maatregelen op de toestand van het watersysteem (oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's) wordt volgens Europese richtlijnen iedere zes jaar beoordeeld. Voor het effect op andere beleidsterreinen is de monitor omgevingsvisie van toepassing.

Financiële aspecten en risico's
Financiering van de in dit programma opgenomen maatregelen vindt plaats met bestaande budgetten uit de meerjarenraming bij de begroting. Het betreft jaarlijks over de periode 2022-2027:

OD3.1.1 Regionale keringen	€ 35.000
OD3.1.2 Primaire keringen	€ 279.000
OD3.2.2 Oppervlaktewater	€ 418.000
OD3.2.3 Grondwater	€ 449.000

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van: de reserve meekoppelkansen bij dijkverstevigingen en kustontwikkeling (€ 27.500.000), een deel van de reserve groen (€ 7.000.000) en een deel van de voorziening grondwaterheffing (€ 1.000.000). Deze reserves worden onder andere ingezet voor de Markermeerdijken, KRW-pilots en onderzoek naar nieuwe drinkwaterwinningen.

Het programma brengt geen significante financiële risico's met zich mee omdat de feitelijke uitvoering en de (financiële) verantwoordelijkheid van de in dit programma opgenomen watertaken primair bij waterschappen en drinkwaterbedrijven ligt. De investeringen van de provincie die vanwege dit programma worden gedaan betreffen subsidiëring van activiteiten binnen vastgestelde budgetten en onderzoek.

Vervolg

Na bespreking in uw commissie zullen wij het onderwerp opnieuw agenderen in een GS-vergadering en een ontwerp ter visie leggen. Na verwerking van inspraakreacties zullen wij het plan eind 2021 opnieuw aan de commissie NLG voorleggen waarna het plan begin 2022 ter vaststelling aan uw Staten wordt aangeboden.

De lange voorbereidingsperiode is noodzakelijk omdat het ter visie leggen van het regionaal waterprogramma en de verwerking van reacties wordt gesynchroniseerd met het nationaal waterprogramma dat tussen maart en september 2021 gedurende een half jaar ter visie wordt gelegd. Waterschappen, provincies en Rijk stemmen hun programma's op elkaar af zodat een samenhangend en volledig geheel kan worden gerapporteerd aan de EU.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage:
Concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 - 2027.

Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 – 2027

Concept, vastgesteld door GS op 17 november 2020

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
2 Deelprogramma Oppervlaktewater 4
2.1 Inleiding 4
2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027 6
2.3 Overige wateren 10
2.4 Water-maatregelen provincie 11
2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied 13
2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics 15
2.7 Zwemwater 16
2.8 Vaarwegen 17
3 Deelprogramma Grondwater 19
3.1 Inleiding 19
3.2 De chemische kwaliteit 19
3.3 De waterbalans 21
3.4 Grondwaterwinning voor drinkwater 23
3.5 Grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren 24
3.6 Grondwaterafhankelijke natuur 25
4 Deelprogramma Overstromingsrisico's 28
4.1 Inleiding 28
4.2 Algemene doelen waterveiligheid, huidige situatie overstromingsrisico 29
4.3 Primaire keringen 30
4.4 Regionale waterkeringen 31
4.5 Overstromingsscenario's en crisisbeheer water 33
4.6 Kustplaatsen en buitendijkse gebieden 34

1 Inleiding

Water is een belangrijk element in ons leven. We hebben het nodig maar het kan ook een bedreiging zijn. Water is een factor waarmee we rekening moeten houden. We gebruiken het voor industrie, landbouw, drinkwater en energievoorziening. We zwemmen en varen erin, en goed water is onmisbaar voor de natuur in Noord-Holland. Maar we moeten ons ook tegen het water beschermen. Water heeft twee gezichten, het is een vriend en een vijand. Met het programma dat voor u ligt wil de provincie haar bijdrage leveren aan een duurzaam beheer en gebruik van het water enerzijds en aan een hoogwaardige bescherming tegen het water anderzijds.

Met het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt verder invulling gegeven aan het waterbeleid in de Omgevingsvisie NH2050 en aan de Waterwet (artikel 4.4). Met het programma wordt tevens geanticipeerd op de Omgevingswet (artikel 3.8), waarin is opgenomen dat de provincie Regionale Waterprogramma's vaststelt ter uitvoering van Europese richtlijnen over water. De indeling van het voorliggende programma sluit hierop aan. In achtereenvolgens de deelprogramma's 'Oppervlaktewater' (Kaderrichtlijn Water, KRW), 'Grondwater' (Grondwaterrichtlijn) en 'Overstromingsrisico's' (Richtlijn Overstromingsrisico's, ROR) is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe aan het bereiken hiervan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket van maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Het programma is opgesteld in overleg met gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, veiligheidsregio's en aangrenzende provincies. Het programma heeft van .. tot .. ter visie gelegen. Voor het programma is geen Milieueffect Rapport (MER) opgesteld. Een planMER is eerder opgesteld voor de Omgevingsvisie NH2050, die kaderstellend is voor dit programma. Voor de afzonderlijke maatregelen die in het programma zijn opgenomen worden door de initiatiefnemer waar nodig afzonderlijke project-MER's opgesteld.

2 Deelprogramma Oppervlaktewater

2.1 Inleiding

Het belang van schoon oppervlaktewater is evident, zowel voor mensen (drinkwater, landbouw, industrie, zwemwater) als de natuur. Op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn voor alle oppervlaktewaterlichamen ecologische en chemische doelen/normen gesteld.

Voor geen enkel regionaal waterlichaam in Noord-Holland zijn de KRW-doelen bereikt, noch de chemische noch de ecologische doelen[1]. Een belangrijk kwaliteitsprobleem voor het oppervlaktewater, in Noord-Holland maar ook elders in Nederland, is het te hoge niveau van nutriënten (stikstof[2], maar vooral fosfor) in het water. Belangrijke bronnen zijn historische en actuele emissies vanuit de landbouw, veenoxidatie, nutriëntrijke kwel en lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Een deel van deze bronnen is niet of nauwelijks beïnvloedbaar. Een ander probleem is de normoverschrijding van een aantal verontreinigende stoffen. De Europees genormeerde stoffen die op grotere schaal de norm overschrijden, zijn vooral PBT-stoffen: persistente (slecht afbreekbare), bioaccumulerende (zich in het milieu ophopende) én toxische stoffen. Ze worden veelal niet meer geloosd maar komen door hun slechte afbreekbaarheid en omdat ze niet goed te verwijderen zijn nog wel in het milieu voor. Voorbeelden zijn benzo(a)pyreen en tributyltin.

De KRW kent planperioden van zes jaar. Voorafgaande aan elke periode worden chemische en ecologische toestand bepaald, ecologische doelen afgeleid en verbetermaatregelen geprogrammeerd. Op hoofdlijnen is de taakverdeling ten aanzien van de kwaliteit van het oppervlaktewater tussen de overheden als volgt, sec vanuit de KRW maar ook breder (eigen ambitie 'schoon water'):

- Rijk:
  - Kaders en wet- en regelgeving (bijvoorbeeld visie kringlooplandbouw, mestwetgeving, stoffenbeleid)
  - Doelen, beheer (o.a. vergunningverlening) en verbetermaatregelen rijkswateren (bijvoorbeeld voor IJsselmeer en Noordzeekanaal)

- Provincie (specifiek Noord-Holland):
  - Vaststellen begrenzing, watertype en ecologische doelen regionale KRW-oppervlaktewateren
  - Verbetermaatregelen in eigen provinciale vaarwegen
  - Stimulering verbeteren zwemwaterkwaliteit
  - Vergunningverlening
  - Maatregelen uit hoofde van met name natuur- en landbouwbeleid

- Waterschappen:
  Doelen, beheer (o.a. vergunningverlening) en verbetermaatregelen regionale wateren, monitoring kwaliteit oppervlaktewater, rioolwaterzuivering

Rol Rijk
Het Rijk heeft een kaderstellende rol als het gaat om waterkwaliteit. Zo worden het mestbeleid en het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen op nationaal niveau vastgesteld, met inachtneming van beleid dat op het niveau van de EU wordt bepaald. Het ministerie van LNV kwam in 2018 met een nieuwe landbouwvisie[3] waarin wordt gekozen voor een omslag naar kringlooplandbouw in 2030. In 2019 volgde een realisatieplan[4]. Bij kringlooplandbouw is de uitstoot van schadelijke stoffen zo klein mogelijk en worden grondstoffen met zo min mogelijk

[1] Voor het waterlichaam Mooie Nel en Liede in het beheergebied van Rijnland was de chemische waterkwaliteit bij de laatste toestandsbepaling, o.b.v. gegevens 2019, weliswaar voldoende maar de verwachting is dat dit slechts tijdelijk is. Dit komt omdat de metingen ten aanzien van recent aan de stoffenlijst toegevoegde stoffen nu nog niet meetelden.

[2] Dit betreft niet de ammoniak-problematiek; die loopt via de lucht en niet via het oppervlaktewater.

[3] Visie Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden (LNV, 2018)

[4] Realisatieplan Visie LNV: Op weg met nieuw perspectief (LNV, 2019)

verliezen benut. De uitvoering van visie en plan zal dus de landbouwemissies naar oppervlakte- en grondwater aanzienlijk kunnen verminderen.
Het nationale mestbeleid is bedoeld om de benutting van meststoffen te verbeteren, waardoor ook de kwaliteit van het water verbetert. In september 2020 heeft het ministerie de contouren van een nieuw toekomstig mestbeleid[5] vastgesteld. Hoofdlijnen zijn een verdere versterking van de grondgebonden landbouw waarin nutriëntenkringlopen worden gesloten, inzet op mestverwerking en een gebiedsgerichte aanpak in probleemgebieden. De eerdergenoemde landbouwvisie is één van de kaders van het nieuwe mestbeleid. Andere zijn de uitvoering van de KRW en de Europese Nitraatrichtlijn. Ingevolge de Nitraatrichtlijn worden nationale actieprogramma's opgesteld. Het huidige zesde actieprogramma geldt t/m het jaar 2021 en momenteel wordt daarom gewerkt aan het opstellen van het zevende actieprogramma.

Rol provincie
De KRW heeft betrekking op zowel de ecologische als de chemische waterkwaliteit. De rol van de provincie betreft vooral de ecologische waterkwaliteit. Zo stelt de provincie, op voorstel van de waterschappen, de ecologische KRW-doelen vast van de regionale oppervlaktewaterlichamen. In Noord-Holland zijn er thans 89 regionale oppervlaktewaterlichamen. Men name via haar natuurbeleid heeft de provincie belangrijke invloed op de ecologische waterkwaliteit. Onder meer door middel van het in de Voedselvisie (2021) te omschrijven landbouwbeleid, dat er mede op gericht is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, heeft de provincie ook invloed op de chemische waterkwaliteit.

Rol waterschap
De waterschappen zijn de kwaliteitsbeheerder van het regionale oppervlaktewater, zoals de provincies dat zijn voor het grondwater (zie hoofdstuk 3). Met goed beheer en onderhoud en het uitvoeren van verbetermaatregelen kunnen zij de waterkwaliteit, vooral de ecologische, verbeteren. Het niveau van rioolwaterzuivering heeft zowel invloed op de ecologische als de chemische waterkwaliteit.
Echter, een waterschap heeft niet zelf alle instrumenten in handen om de waterkwaliteit te verbeteren. Zoals hiervoor is aangegeven ligt een belangrijk deel van de kaderstellende bevoegdheden bij het Rijk, deels beïnvloed vanuit de EU, en zal kwaliteitsverbetering tevens afhankelijk zijn van de mate waarin agrariërs bereid zijn bovenwettelijke maatregelen te nemen.

Samenwerkingsstructuur
De overheden in Nederland werken volgens een regionale bestuurlijke structuur samen aan de KRW-doelen en -maatregelen en aan waterkwaliteit in bredere zin. Het land is daartoe verdeeld in een aantal deelstroomgebieden waarbinnen een regionaal bestuurlijk overleg (RBO) bestaat. Eén van de deelstroomgebieden is het deelstroomgebied Rijn-west, dat de provincie Noord-Holland en delen van de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland omvat. De provincies werken hierin samen met de inliggende waterschappen en het Rijk en ook zijn enkele gemeenten vertegenwoordigd. De RBO's zijn vertegenwoordigd in de landelijke Stuurgroep Water, dat onder voorzitterschap staat van de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater
Om een impuls te geven aan een betere waterkwaliteit wordt door overheden en maatschappelijke partners landelijk samengewerkt in de Delta-aanpak Waterkwaliteit en zoetwater. In het najaar van 2020 zullen naar verwachting onder meer landelijke afspraken worden gemaakt over het intensivering van VTH-beleid (vergunningen, toezicht en handhaving) met betrekking tot Zeer Zorgwekkende Stoffen en Potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen ((p)ZZS). ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. Alle overheidslagen, waaronder de provincie, hebben een rol in het VTH-beleid van ZZS.
Naast de afspraken over het VTH-beleid zullen wellicht op enig moment ook landelijke afspraken worden gemaakt over het waar nodig toepassen van een regionale aanpak van het reguleren van het mestgebruik op agrarische grond, aanvullend op het generieke beleid van het Rijk. De mogelijkheden zullen onder het regime van de Omgevingswet groter worden maar de reikwijdte en de werking daarvan zijn nu nog niet goed te overzien.

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
De bijdrage vanuit de landbouwsector om de emissies te verminderen, zowel van meststoffen als van gewasbeschermingsmiddelen, komt tot uiting in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Dit plan is een initiatief van LTO Nederland (2013) en gaat uit van vrijwillige deelname door

[5] Kamerbrief contouren toekomstig mestbeleid, 8 september 2020

agrariërs. Anno 2020 wordt gewerkt aan Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave. Waterbeheerders en agrariërs formuleren hierin per waterschapbeheergebied gezamenlijk de regionale wateropgaven en maatregelen voor zowel de landbouwsector als de waterbeheerder.

Overleg en gebiedsprocessen
Het deelprogramma oppervlaktewater in dit waterprogramma, in het bijzonder paragraaf 2.2, is tot stand gekomen in nauw overleg met de waterschappen in Noord-Holland en met de buurprovincies. De inhoud is congruent met de inhoud van de waterbeheerprogramma's van de waterschappen. De provincie heeft gezien haar beperkte rol zelf geen gebiedsprocessen georganiseerd; de waterschappen hebben dat uiteraard wel gedaan.

2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027

Doel: een goede ecologische en chemische toestand

De KRW is vastgelegd in de Waterwet en het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) (naar verwachting per 1 januari 2022 in de Omgevingswet en het Besluit Kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL)). De provincie is bevoegd tot het vaststellen van begrenzing, status, type, en ecologische doelen van de regionale oppervlaktewaterlichamen. Dat geldt dus niet voor rijkswateren; hiervoor is het Rijk bevoegd. Verder moet de provincie, indien dit van toepassing is, argumentatie in haar provinciaal programma opnemen over achteruitgang, uitstel doelbereik (fasering) en doelverlaging. De provincie stelt de verbetermaatregelen voor oppervlaktewater niet vast; de waterschappen zijn daarvoor verantwoordelijk.
Dit programma bevat ook informatie over de actuele ecologische en chemische toestand.

De door de provincie vastgestelde grenzen van alle regionale KRW-waterlichamen zijn weergegeven op deze kaart. Alle overige door de provincie vastgestelde elementen (status, type, ecologische doelen) en de ecologische en chemische toestand zijn per waterlichaam opgenomen in deze tabel. In deze paragraaf wordt hierop een toelichting gegeven.

Het Naardermeer is een waterlichaam met de status 'natuurlijk'. De ecologische doelen van dit waterlichaam worden niet door de provincie vastgesteld maar zijn opgenomen in het Bkmw/BKL. Volledigheidshalve zijn de doelen wel in de genoemde tabel weergegeven.

De waterschappen hebben factsheets per waterlichaam opgesteld waarin onder meer de hiervoor genoemde informatie is opgenomen. De voor dit waterprogramma gebruikte versies van de factsheets staan hier: factsheets HHNK, factsheets Rijnland, factsheets AGV. De factsheets worden overigens niet door de provincies vastgesteld; ze behoren tot het nationale stroomgebiedsbeheerplan.

N.B. Het betreft hier nog voorlopige versies van factsheets omdat de definitieve nog niet beschikbaar zijn. In het ontwerp-waterprogramma zullen links naar de definitieve worden opgenomen. De tekst van deze pararaaf zou op basis hiervan nog kunnen worden aangepast. Voor AGV en Rijnland geldt dat in de bundel factsheets ook de waterlichamen buiten Noord-Holland zijn opgenomen.

Begrenzing waterlichamen
De KRW-waterlichamen zijn een deel van het totale oppervlaktewater en zijn geselecteerd op basis van de criteria uit de KRW. Het zijn de eenheden waarover aan de EU wordt gerapporteerd. In Noord-Holland bevinden zich in totaal 89 regionale waterlichamen, waarvan 51 in het beheergebied van HHNK, 27 in het AGV-gebied en 11 in het beheergebied van Rijnland. Door splitsing van waterlichamen in het AGV-gebied is het totaal aantal waterlichamen met zes toegenomen ten opzichte van de KRW-periode 2016-2021. De oppervlaktewaterlichamen zijn op de hiervoor genoemde kaart weergegeven.

De begrenzing van de oppervlaktewaterlichamen is ten opzichte van de KRW-periode 2016-2021 als volgt gewijzigd.

- Bij HHNK zal in verband met een nieuwe waterhuishoudkundige situatie de ligging van de waterlichamen Wieringerwaard en de Polders Waal en Burg en het Noorden worden aangepast. Om technische redenen zal dit eerst eind 2020 kunnen plaatsvinden; de andere ligging wordt in 2021 verwerkt op de kaart.
- Bij AGV hebben om een drietal redenen wijzigingen plaatsgevonden. Er zijn waterlichamen gesplitst die uit twee of meer aparte systemen bestaan (b.v. Loosdrechtse Plassen). Verder

zijn waterlichamen uitgebreid die nu alleen uit een hoofdwatergang bestaan (b.v. Vaarten Ronde Hoep) en zijn een aantal kleinere grenscorrecties doorgevoerd (b.v. Gaasperplas).
- Bij Rijnland zijn de grenzen van vrijwel alle waterlichamen aangepast. Daarvoor zijn vier redenen: aangepaste grenzen van peilvak of N2000-gebied, uitbreiding met hydrologisch verbonden gebieden, de wens om binnen een waterlichaam één watertype te hebben en correcties.

Status en type waterlichamen
De status van een waterlichaam geeft de mate van natuurlijkheid aan. Van de 89 waterlichamen in Noord-Holland heeft er één de status 'natuurlijk' (het Naardermeer), vijf de status 'sterk veranderd' (Amstelboezem, Vecht en drie duinwatersystemen[6] in het beheergebied van HHNK) en de overige 83 de status 'kunstmatig'. Ten opzichte van de vorige planperiode hebben geen statuswijzigingen plaatsgevonden.
Voor de vijf sterk veranderde waterlichamen is de argumentatie in de betreffende factsheets opgenomen. Herstel van de natuurlijke toestand is vaak niet mogelijk doordat in het verleden ingrepen gepleegd zijn waarvan het onwenselijk of onmogelijk is dat ze ongedaan worden gemaakt, zoals de aanleg van dijken. De overige waterlichamen zijn als kunstmatig aangemerkt omdat zij door mensen gegraven zijn.

De indeling van waterlichamen in watertypen is belangrijk voor de aanpak van waterkwaliteitsverbetering en het afleiden en monitoren van doelen. Alle regionale waterlichamen in Noord-Holland zijn van een m-type. Dit type betreft 'stilstaande wateren' (zoals meren, sloten, vaarten en kanalen) en heeft meerdere ondertypen. Ten opzichte van de periode 2016-2021 hebben bij geen van de waterschappen watertypewijzigingen plaatsgevonden.

Chemische en ecologische toestand 2019
De KRW streeft naar een goede chemische en ecologische waterkwaliteit. De huidige toestand (gemeten in 2019) is per waterlichaam weergegeven in de eerdergenoemde tabel, en meer in detail in de eerdergenoemde factsheets per waterlichaam.

De chemische kwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van Europese normen voor 45 zeer schadelijke, 'prioritaire', stoffen. Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2019 de chemische kwaliteit voldoende, met uitzondering van het waterlichaam Mooie Nel en Liede in het beheergebied van Rijnland. Dit laatste is naar verwachting slechts tijdelijk omdat de metingen ten aanzien van in 2013 aan de stoffenlijst toegevoegde stoffen in 2019 nog niet meetelden.

In onderstaande tabel is de chemische toestand van de 89 waterlichamen samengevat. Voor de zogeheten ubiquitaire stoffen (stoffen waarvan de productie of het gebruik inmiddels is verboden, maar die nog lang in het milieu zullen voorkomen) voldoen drie waterlichamen. Voor de niet-ubiquitaire stoffen zijn dat er zes, en voor de 2013 aan de lijst toegevoegde stoffen nul.

Tabel toestand chemie; aantal oppervlaktewaterlichamen dat 'voldoet';
Toetsjaar 2019

	Ubiquitaire stoffen	Niet-ubiquitaire stoffen	In 2013 toegevoeg-de stoffen	Chemie totaal
HHNK (51)	1	0	0	0
HHR (11)	2	6	0	1
AGV (27)	0	0	0	0
Totaal (89)	3	6	0	1

De ecologische kwaliteit wordt beoordeeld op basis van drie onderdelen.
- Vier biologische kwaliteitselementen: vis, waterplanten, macrofauna (kleine waterdieren) en fytoplankton (algen)
- Zeven algemeen fysisch-chemische parameters: stikstof, fosfaat, chloride, zuurgraad, temperatuur, zuurstof en doorzicht

[6] Het betreft de waterlichamen duingebied Noord NHN, duingebied Zuid NHN en duingebied Texel. De overige duinwateren hebben de status 'kunstmatig'. Het betreft enerzijds de Waterleidingduinen en Westerduinen PWN, waar de waterwinning een belangrijke invloed heeft gehad, en anderzijds Zuid-Kennemerland waar plassen zijn gegraven t.b.v. jacht, zandwinning, recreatie en ter landschappelijke verfraaiing.

- Specifiek verontreinigende stoffen: ca. 100 schadelijke stoffen, zoals bestrijdingsmiddelen en zware metalen

Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2019 de ecologische kwaliteit goed. In de twee onderstaande tabellen is de ecologische toestand in 2019 samengevat. In de eerste tabel is voor elk van de drie hiervoor genoemde onderdelen de 'score' weergegeven. Zo blijkt voor 20 waterlichamen het onderdeel algemeen fysisch-chemische parameters op orde.
In de tweede tabel is een onderverdeling weergegeven van het onderdeel 'biologie', dus voor de vier genoemde biologische kwaliteitselementen. Zo blijkt voor de parameter 'vis' de toestand in 30 waterlichamen op orde. Hier is de afgelopen 20 jaar hard aan gewerkt en dit heeft zijn doorwerking gehad richting een gezonde visstand. We zijn er echter nog niet. Zo worden trekvissen als aal en driedoornige stekelbaars, die migreren tussen zee en binnenwater, nog teveel belemmerd door sluizen en gemalen die nog niet allemaal visvriendelijk zijn en door compartimentering van leefgebieden in de polders.

Tabel Toestand ecologie; aantal oppervlaktewaterlichamen 'goed' c.q. 'voldoet'; Toetsjaar 2019

	Biologie totaal	Spec. veront. Stoffen	Alg. fys.-chem. parameters	Ecologie totaal
HHNK (51)	0	0	10	0
HHR (11)	2	0	3	0
AGV (27)	0	0	7	0
Totaal (89)	2	0	20	0

Tabel Toestand biologie; aantal oppervlaktewaterlichamen 'goed'; Toetsjaar 2019

	Macrofauna	Overige waterflora	Vis	Fytoplankton	Biologie totaal
HHNK (51)	6	7	17	35	0
HHR (11)	4	3	7	8	2
AGV (27)	5	0	6	8	0
Totaal (89)	15	10	30	51	2

Ecologische doelen
De ecologische doelen worden voor alle sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen voorafgaande aan elke zesjaarsperiode opnieuw door de waterschappen afgeleid. Voor de periode 2022-2027 is dat gebeurd volgens de landelijk vastgestelde Handreiking KRW-doelen (STOWA, 2018). De afleiding van nieuwe ecologische doelen is in hoge mate een technisch en gereguleerd proces.

Voor alle waterlichamen is een watersysteemanalyse uitgevoerd met de meest actuele informatie en inzichten, waarbij de beoordeling mede aan de hand van ecologische sleutelfactoren heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn de belangrijkste factoren in kaart gebracht die leiden tot de huidige waterkwaliteit. Een van die factoren zijn de bronnen van verontreiniging. Maar ook lichtklimaat, inrichting en beheer zijn belangrijke factoren. Vervolgens zijn maatregelen verkend waarmee de waterkwaliteit verbeterd kan worden. Op basis hiervan heeft een technische doelafleiding plaatsgevonden, die erop neerkomt dat de ecologische doelen de resultante zijn van de huidige toestand plus het gezamenlijke effect van alle als effectief beoordeelde maatregelen. In deze systematiek van doelafleiding wordt in de doelen de achtergrondbelasting van nutriënten, waaronder met name de belasting door veenafbraak, automatisch meegenomen. Deze aanpak heeft geleid tot meer realistische doelen, die beter aansluiten bij de daadwerkelijke potentie van de KRW-waterlichamen. Verlaging van doelen om financiële redenen is conform landelijke afspraken niet doorgevoerd.

Maatregelen die een significant negatief effect hebben op functies en/of het milieu en maatregelen met een gering effect zijn conform de KRW bij de doelafleiding buiten beschouwing gebleven. Een voorbeeld van een maatregel met een significant negatief effect op een functie is

het beperken of weren van scheepvaart. Deze maatregel beschermt oevers en oeverzones maar belemmert de economische functie van een vaarweg.

De ecologische doelen worden met name uitgedrukt in scores van de zogeheten ecologische kwaliteitsratio's (EKR's)) voor de reeds genoemde vier biologische kwaliteitselementen: vis, waterplanten, macrofauna (kleine waterdieren) en fytoplankton (algen). Een EKR is een getal op de schaal van 0 tot 1. Voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen geldt in principe een maximale score van 0,6 (defaultwaarde). Naast de vier biologische elementen zijn er normen voor de eerder genoemde algemeen fysisch-chemische parameters. Als deze ondersteunende parameters niet op orde zijn, kunnen normaalgesproken ook de doelen van de vier biologische kwaliteitselementen niet gehaald worden. Voor de nutriënten (stikstof en fosfor) kan kringlooplandbouw hierbij van wezenlijke invloed zijn, maar ook een betere zuivering in rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Landelijk is er in 2018 een actualisatie van de beoordelingssystematiek geweest die impliceert dat een vergelijking tussen de doelen in de KRW-periode 2022-2027 met de doelen in de voorafgaande zesjaarsperiode niet goed mogelijk is. Met die relativering kan wel worden vastgesteld dat de doelen in de periode 2022-2027 vaker lager zijn dan de defaultwaarde van 0,6 dan in de periode 2016-2021. Een verklaring daarvoor is de nieuwe wijze van doelafleiding. Waar in de periode 2016-2021 vaak zekerheidshalve de defaultwaarden werden overgenomen liggen er dankzij de watersysteemanalyses nu meer realistische en goed onderbouwde maatwerkdoelen.

Dat de scores lager uitvallen dan de defaultwaarde van 0,6 heeft vooral te maken met de volgende factoren.

1. In veel wateren kunnen onvoldoende maatregelen genomen worden om ruimte te scheppen voor waterplanten. Er zijn beperkte arealen beschikbaar voor natuurvriendelijke oevers. De peilen zijn meestal vast. De niet-optimale condities voor waterplanten vertalen zich door in de macrofauna. Macrofauna is sterk afhankelijk van waterplanten, omdat deze hun leefomgeving en hun voedsel vormen.
2. Een deel van de wateren heeft te maken met een sterke nutriëntenbelasting van natuurlijke oorsprong, de hiervoor genoemde achtergrondbelasting. Dat betreft voedselrijke kwel, veenafbraak en soms emissies door watervogels. Daarnaast is een deel van de gronden in de polders de afgelopen decennia sterk opgeladen met nutriënten, die de komende decennia weglekken. Algen en kroos domineren vaak in dit soort wateren, waardoor onvoldoende licht op de bodem komt voor ontwikkeling van waterplanten. Bovendien leidt het tot een eenzijdige visstand.

Dat de doelen vaker een lagere score hebben dan de defaultwaarde van 0,6 betekent geen dalende ambitie. Het is geen doelverlaging in de zin van de KRW, omdat alle als effectief beoordeelde maatregelen in de doelafleiding zijn meegenomen. Het betekent vooral een realistische ambitie, waarvan het nog altijd een forse opgave is om die in 2027 bereikt te hebben.

Voor de chemische kwaliteit worden geen doelen per waterlichaam afgeleid, zoals dat voor de ecologische doelen wel het geval is. De chemische doelen zijn landelijk vastgelegd op basis van het Bkmw/BKL.

Maatregelen
De maatregelen die door de waterschappen en door andere partijen in de planperiode zullen worden genomen staan per waterlichaam vermeld in de eerdergenoemde factsheets per waterlichaam. Er zijn een aantal maatregelen waarvoor de provincie initiatiefnemer is.

Doelbereik 2027
Het is onwaarschijnlijk dat alle doelen in 2027 gehaald zullen zijn, al zal er in ieder geval sprake zijn van een belangrijke verbetering. Voor de periode 2022-2027 hebben de waterschappen haalbare en realistische ecologische doelen afgeleid, gebaseerd op uitgebreide watersysteemanalyses. Dit betekent onder meer dat bij het bepalen van de doelen rekening is gehouden met bijvoorbeeld achtergrondbelasting ten gevolge van veenafbraak. Alle effectieve maatregelen die nodig zijn om deze realistische doelen te bereiken zijn geprogrammeerd. Dit betekent dat de ecologische doelen in beginsel gehaald kunnen worden, mits:

- Alle geprogrammeerde maatregelen betaalbaar en uitvoerbaar blijken.
- Voor zover maatregelen van derden afhankelijk zijn, deze partijen meewerken aan de uitvoering.
- Alle maatregelen minimaal het effect hebben dat wordt verwacht.

Echter, er zit een marge in de betrouwbaarheid van de beoordelingssystemen, uitheemse soorten kunnen de goede toestand in de weg zitten en klimaatverandering heeft invloed op de biologie. Verder is voor het op orde krijgen van de ondersteunende parameters stikstof en fosfor een verdere inspanning noodzakelijk, met name op nationaal niveau.

Bovendien zijn er zoals eerder aangegeven naast de vier biologische en zeven ondersteunende parameters nog een honderdtal specifiek verontreinigende stoffen, waarop getoetst wordt. Dit betreft stoffen die verstorend zijn voor het ecologisch doelbereik waarvoor landelijke normen van toepassing zijn. Een voorbeeld is de stof ammonium.

De ecologische doelen kunnen onder meer als gevolg van 'natuurlijke omstandigheden' nog niet in 2027 zijn bereikt. Voor de EU is dat een geldige motivatie voor het in 2027 nog niet bereiken van de doelen. De natuur kan na het nemen van de verbetermaatregelen meer hersteltijd nodig hebben.

De maatregelprogramma's zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen. De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat het toelatingsbeleid en het gebruik van de betreffende stoffen landelijk worden bepaald. Wel werken de waterschappen in Noord-Holland, en ook de provincie, samen in het Landbouwportaal. Met dit Landbouwportaal wordt onder meer gewerkt aan het terugdringen van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen.
Met name de eerdergenoemde ubiquitaire stoffen vormen een probleem bij het halen van de chemische doelen in 2027. Dit zijn stoffen die niet meer geloosd mogen worden maar die in het milieu erg langzaam afbreken.

Fasering doelbereik
Voor kwaliteitselementen die volgens de prognose in 2021 nog niet aan de doelstellingen voldoen dient een beroep gedaan te worden op de uitzonderingsbepaling van KRW artikel 4.4 (fasering). Fasering is van toepassing op alle 89 waterlichamen. De redenen zijn per waterlichaam toegelicht in de eerdergenoemde factsheets per waterlichaam. In alle gevallen zijn een of meer van de volgende motiveringsgronden van toepassing: natuurlijke omstandigheden, technisch onhaalbaar en onevenredig kostbaar.

Tijdelijke achteruitgang
Voor 7 waterlichamen, alle in het beheergebied van Rijnland, wordt een beroep gedaan op artikel 4.6 van de KRW (tijdelijke achteruitgang). Het betreft de waterlichamen Amstelveense Poel, Mooie Nel en Liede, Vaarten Haarlemmermeerpolder, Vaarten Houtrakpolder, Zuid-Kennemerland, Amsterdamse Waterleidingduinen en Trekvaartsysteem. Voor de oorzaken, meestal een ubiquitaire stof of een specifiek verontreinigende stof, wordt verwezen naar de eerdergenoemde factsheets per waterlichaam.

2.3 Overige wateren

Doel: een goede ecologische en chemische toestand

Ecologische doelen overig water
In de KRW zijn criteria vastgelegd voor de begrenzing van KRW-oppervlaktewaterlichamen. Toepassing van deze criteria, in 2009, heeft ertoe geleid dat een deel van het oppervlaktewater is begrensd als KRW-waterlichaam (zie paragraaf 2.2) en een deel, het 'overig water', niet. Het overig water betreft vooral kleinere wateren, maar bij elkaar opgeteld gaat het toch om een aanzienlijke oppervlakte (voor het regionale water meer dan 40%).
Voor dit overig water geldt weliswaar ook de KRW (die geldt namelijk voor al het water), maar een belangrijk verschil is dat voor dit water geen ecologische doelen behoeven te worden afgeleid, in tegenstelling tot voor de KRW-waterlichamen. De provincie zal evenwel in de planperiode ecologische doelen vaststellen voor het overig water in de beheergebieden van het Hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap Amstel Gooi en Vecht. Dit is met deze waterschappen in 2019 afgesproken in de overeenkomst 'Ecologische doelen overige wateren provincie Zuid-Holland en provincie Noord-Holland'.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is dus geen partij bij de overeenkomst. Dit waterschap hanteert een watersysteembenadering en heeft ervoor gekozen om voor overig water dezelfde doelen aan te houden als die gelden voor de KRW-waterlichaam waar ze op afwateren. Op deze kaart is voor elk van de 51 KRW-waterlichamen te zien welk overig water daarbij hoort.

In de in paragraaf 2.2 genoemde tabel kunnen de doelen per KRW-waterlichaam worden opgezocht, die dus ook van toepassing zijn op het bijbehorende overig water.

Voor het halen van deze doelen voor overig water zal een inspanningsverplichting gelden. Binnen de KRW geldt immers alleen voor de begrensde KRW-waterlichamen een resultaatverplichting.

De belangrijkste punten uit de genoemde overeenkomst met Rijnland en AGV zijn:
- voor al het overig water zullen de waterschappen ecologische doelen gaan afleiden. Ook de huidige toestand wordt bepaald.
- de doelen zullen weliswaar 'KRW-like' zijn maar veel minder uitgebreid dan de doelen die voor KRW-waterlichamen worden afgeleid. Het is aan de waterschappen om voor overig water een of meer van de vele KRW-parameters te kiezen, en ook de indeling van het overig water.
- de provincie zal de doelen overig water vaststellen. Bij het aanleveren van de conceptdoelen aan de provincie wordt tevens inzicht geboden in de realisatiestrategie en de wijze van monitoring van het doelbereik.
- Zowel de waterschappen als de provincies betrekken de te zijner tijd vast te stellen doelen bij hun beleid en de uitwerking daarvan.

Chemische doelen overig water
Bij alle bronnen van verontreiniging worden via vergunningen of algemene regels de best beschikbare technieken voorgeschreven om lozingen en emissies van chemische stoffen terug te dringen. Vervolgens wordt beoordeeld, zoals bij lozingen met de emissie-immissie-toets, of aanvullende maatregelen nodig zijn. Voor de KRW zijn de chemische doelen per 1 januari 2022 vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL). Het gaat hierbij om de doelen voor prioritaire stoffen (zeer giftige of moeilijk afbreekbare stoffen) die Europa heeft vastgelegd en die de chemische toestand van een water bepalen, en om chemische doelen voor overige verontreinigende stoffen die nationaal zijn vastgesteld en die mede de ecologische toestand bepalen. De provincie vindt het van belang dat ook voor oppervlaktewateren die niet als KRW-waterlichaam zijn vastgesteld, dus voor de overige wateren, doelen gelden. Voor de chemische doelen sluit de provincie aan bij de normen voor de chemie uit het BKL. Voor zowel de KRW-waterlichamen als overige wateren kunnen de in het BKL opgenomen stoffen en de betreffende getalswaarden als vertrekpunt dienen voor afwegingen. De provincie verwacht dat de waterschappen deze normen net als in de periode 2016-2021 als uitgangspunt voor afwegingen zullen toepassen op alle oppervlaktewateren in de provincie Noord-Holland.

Maatregelen
- Ecologische doelen overig water vaststellen

2.4 Water-maatregelen provincie

Doel: bevorderen van een goede ecologische en chemische toestand

Natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen
De provincie onderhoudt ruim 250 kilometer vaarwegen en hun oevers. Die zijn primair voor het versterken van de regionale economie zoals (vracht)vervoer over water en watertoerisme. De ecologische waterkwaliteit kan onder meer verbeterd worden door waar mogelijk en zinvol natuurvriendelijke oevers (nvo's) aan te leggen. Dit zijn oevers met een geleidelijke overgang tussen land en water of met een vooroever. Er ontstaat hierdoor een luwe land-waterzone, waar meer kans is op waterplanten en opgroei- en paaimogelijkheden voor vis. Nvo's hebben een bewezen positieve uitwerking op de ecologische waterkwaliteit en dus op het bereiken van de KRW-doelen en de biodiversiteit.

In december 2017 hebben PS ingestemd met de Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen. Daarin werden de kansen voor aanleg en verbetering van nvo's in beeld gebracht. Uit deze kansenkaart kwamen 30 locaties die effectief bleken te zijn. De afgelopen jaren zijn middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering en zijn de kansen voor een belangrijk deel gerealiseerd. Een voorbeeld betreft de realisatie van 9,6 km rietlanden/nvo's langs de trajecten West-Beverkoog en Noord Schermer- en Walingsdijk.

Er is inmiddels gekozen voor een nieuwe, meer flexibele werkwijze, waarbij niet van te voren de locaties voor het verzilveren van nvo-kansen worden vastgelegd maar er meer ruimte is om in te spelen op kansen. De provincie gaat de oeververvangingsprojecten voor de komende 6 à 8 jaar aanbesteden aan één partij. Daarbij is duurzaamheid een belangrijk criterium, onder meer ten

aanzien van voorzieningen ter verbetering van de biodiversiteit en de waterkwaliteit (zoals natuurvriendelijke oevers). Deze aanbesteding is in 2019 voorbereid en wordt naar verwachting in 2020 afgerond. Er is besloten om niet meer per project afzonderlijk de financiering beschikbaar te stellen maar om eenmalig een bedrag van € 1 miljoen voor de aanleg van nvo's uit te trekken. Dit bedrag is naar verwachting voldoende voor de kansen die zich t/m 2023 zullen voordoen. Het bij oeveronderhoud aanleggen van nvo's wordt zo meer 'het nieuwe duurzame normaal'. Het voornemen is om de toekomstige financiering, na 2023, te regelen via het spoor van de Nota Kapitaalgoederen. Op deze wijze worden de kosten van nvo's onderdeel van de normkosten waarop het toe te kennen projectbudget wordt gebaseerd. Deze werkwijze is in lijn met de Green Deal GWW waaraan de provincie zich heeft gecommitteerd.

Vispasseerbare provinciale sluizen
De provincie heeft tien schutsluizen in eigendom en beheer. In januari 2020 is een haalbaarheidsstudie opgeleverd voor de verbetering van de vispasseerbaarheid van deze sluizen. Op basis van deze haalbaarheidsstudie zal de provincie de komende jaren prioriteit gegeven aan de volgende zes schutsluizen, alle boven het Noordzeekanaal:

- Wilhelminasluis
- Koopvaardersschutsluis
- Braaksluis
- Molenkolksluis
- Roskamsluis
- Willem I-sluis

De vispasseerbaarheid van deze sluizen zal worden verbeterd door middel van loze schuttingen, rinketbediening en/of lokstroompompen. Voor de overige vier sluizen is er ofwel geen ecologische urgentie dan wel zijn al vismigratievoorzieningen aanwezig.

In het Noordzeekanaalgebied liggen twee provinciale sluizen, de Wilhelminasluis in Zaanstad en de Willem I-sluis in Amsterdam. Sinds 2017 neemt de provincie deel aan een gezamenlijk meerjarig vismonitoringsprogramma van alle waterbeheerders rond het Noordzeekanaal, op basis van een samenwerkingsovereenkomst. Het monitoringsprogramma is mede opgezet met het oog op de komst van de nieuwe zeesluis in IJmuiden en de daaraan gekoppelde mitigerende maatregelen tegen zoutindringing. Het programma vergroot de kennis over migratiepatronen en de passage bij sluizen, gemalen en vispassages. Hierdoor kunnen wateren en kunstwerken effectiever worden ingericht en beheerd. De focus ligt hierbij op de migrerende doelsoorten aal (glasaal en schieraal) en driedoornige stekelbaars, evenals op zoetwatervis, die evenzeer baat heeft bij goed passeerbare kunstwerken. In oktober 2019 is besloten de samenwerking in ieder geval tot en met 2022 voort te zetten. In de planperiode zal voortzetting en invulling van deze samenwerking na 2022 overwogen worden.

KRW-pilot
Waterschappen en provincie werken samen aan het realiseren van de KRW-doelen in 2027. In het coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!' is een KRW-pilot aangekondigd: in een specifiek waterlichaam wordt bekeken of daar versneld de KRW-doelen kunnen worden gerealiseerd. De leereffecten van deze pilot kunnen worden gebruikt om de aanpak in de andere waterlichamen zo nodig bij te stellen.

In 2020 werd besloten de pilot vorm te geven door maatregelen ter verbetering van de ecologische waterkwaliteit in een drietal deelprojecten in drie waterlichamen:

Deelproject KRW-pilot / KRW-waterlichaam	Partners	Inhoud
Uitgeester- en Heemskerkerbroek[7]	HHNK	Diverse projecten
Sloterplas	AGV	Proefproject stikstoflimitering
Amstelveense Poel	Rijnland, gemeente Amstelveen	Baggerproject

[7] Naast deze pilot met de provincie heeft HHNK ervoor gekozen ook zelf een pilot uit te voeren en te bekostigen, in het waterlichaam Krommenieër Woudpolder.

De uitvoering van deze projecten zal in 2021 van start gaan.

Overige provinciale maatregelen KRW-waterlichamen
De meeste maatregelen in de regionale KRW-waterlichamen worden door de waterschappen genomen. In paragraaf 2.2 is per waterschapsbeheergebied voor de periode 2022-2027, een overzicht opgenomen van maatregelen in de KRW-waterlichamen waarvoor de provincie initiatiefnemer is. Het betreft vooral natuurmaatregelen.

Maatregelen
- Natuurvriendelijke oevers aanleggen in provinciale vaarwegen
- Provinciale schutsluizen beter vispasseerbaar maken
- KRW-pilot uitvoeren
- Natuurprojecten uitvoeren in KRW-waterlichamen

2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied

Doel: Een (water)vitaal landelijk gebied

Het provinciale landbouw-, natuur- en bodemdalingsbeleid leidt mede tot verbetering van de chemische en ecologische waterkwaliteit. In deze paragraaf wordt een en ander, niet uitputtend, beschreven.

Landbouwbeleid
De waterkwaliteit vaart wel bij een goede bodem en vice versa. Een verduurzaming van de landbouw impliceert een verbetering van de bodemstructuur en beperking van de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, waardoor de belasting van het oppervlaktewater afneemt. Net als andere overheden en partijen levert de provincie een bijdrage aan deze verduurzaming. De bijdrage aan de beoogde transitie naar een duurzaam voedselsysteem (economisch, ecologisch, ruimtelijk en sociaal) wordt beschreven in de Voedselvisie (2021). Specifiek voor de bollenteelt zal de provincie starten met een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, met de focus op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen.

Europese financiering watermaatregelen en waterbeheer
De provincie vervult een belangrijke uitvoerende rol bij de besteding van Europese middelen voor waterdoeleinden. Het bestaande Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) wordt in 2020 en 2021 verlengd, maar er wordt daarbij wel meer focus aangebracht. Deze focus betreft de onderwerpen Klimaat, Biodiversiteit en Bodem en Kringlooplandbouw. Binnen deze onderwerpen is er voldoende ruimte om maatregelen te treffen die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en de kwantitatieve waterhuishouding.
In het nieuwe Nationaal Strategisch Plan (NSP, de opvolger van POP3, 2023-2027) voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zal wederom de mogelijkheid bestaan om mede met Europees geld watermaatregelen te financieren.

Ook blijft Europese financiering (nu onder het POP3 en vanaf 2023 onder het NSP-GLB) mogelijk voor agrarisch natuurbeheer en agrarisch waterbeheer, met onder andere maatregelen die uitspoeling van nutriënten verminderen, ecologisch slootschonen, bufferzones langs watergangen en spuitvrije akkerranden.

Bovendien kan aan de realisatie van KRW-doelen worden bijgedragen via een stelsel van regelingen en voorwaarden die gesteld worden aan inkomenssteun voor boeren (de zogeheten 1e pijler). Het kan hier gaan om maatregelen die tot de basis voor hectaresteun behoren, alsmede om additionele maatregelen (ecoregelingen) die agrariërs op vrijwillige basis kunnen nemen om zo extra hectarepremie te ontvangen.

Eén van de succesfactoren is een voor agrariërs laagdrempelige en toegankelijke financiering. In Noord-Holland heeft het Landbouwportaal Noord-Holland (zie ook hieronder) het belang daarvan aangetoond. Vanaf 2023 is de ambitie om het Landbouwportaal voor een belangrijk deel onder het NSP-GLB te financieren.

Landbouwportaal
LTO Noord, de agrarische collectieven, de waterschappen in Noord-Holland en de provincie hebben hun krachten gebundeld in de Samenwerking Bodem & Water. Hierin werken zij samen aan een schone, gezonde en natuurlijke omgeving waar de landbouw kan floreren en biodiversiteit wordt hersteld. De Samenwerking Bodem & Water heeft geleid tot het

Landbouwportaal Noord-Holland. Agrarische ondernemers vinden hier kennis, informatie en een overzicht van maatregelen en subsidiemogelijkheden die bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering en een klimaatrobuust watersysteem. Een subsidieaanvraag indienen en afhandelen verloopt ook via het Landbouwportaal. Het Landbouwportaal is medio 2018 van start gegaan en heeft tot een grote deelname van agrariërs geleid.
De provincie voert sedert 2018 de zogeheten subsidieregeling 'kennis' uit, waarmee met financiële middelen van de waterschappen onder meer coaches worden gefinancierd die bedrijfsbezoeken afleggen om agrariërs te adviseren over te nemen verbetermaatregelen.

De genoemde partijen zijn voornemens het Landbouwportaal ook in de komende jaren te continueren. Wat de provincie betreft is een aandachtspunt daarbij de effectmonitoring van de verbetermaatregelen.
Voor de financiering van het Landbouwportaal wordt vooral gekeken naar Europese middelen (zie hiervoor). De provincie onderzoekt met partijen de mogelijkheden tot verdere verbreding van het Landbouwportaal.

Pachtbeleid
De provincie heeft ca. 1.800 hectare grond in eigendom die tijdelijk aan agrariërs wordt verpacht, alvorens de grond een definitieve bestemming krijgt. Bij de verpachting worden (bovenwettelijke) gebruiksvoorwaarden gesteld die onder andere leiden tot minder emissies naar grond- en oppervlaktewater van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. In 2020 werd aanvullend besloten om voor de nieuwe contracten het gebruik van het onkruidbestrijdingsmiddel glyfosaat op de pachtgronden te verbieden.

Natuurbeleid
De provincie werkt aan verdere realisatie en optimalisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De ambitie is om de NNN in 2027 gerealiseerd te hebben, waartoe nog 5.600 hectare aan het netwerk toegevoegd dient te worden (peildatum 1 januari 2020). Hiervoor is in het najaar van 2020 een realisatiestrategie vastgesteld.
Bij kwaliteitsverbetering van natuurgebieden, bijvoorbeeld in de 19 N2000-gebieden, kunnen waterkwaliteit en waterpeilen een belangrijke rol spelen. De provinciale stikstofaanpak met betrekking tot N2000-gebieden zal ook de waterkwaliteit ten goede komen.
Het natuurbeheer, dat door de provincie wordt georganiseerd en gefinancierd, kan hand in hand gaan met waterkwaliteitsverbetering, zowel binnen het NNN als daarbuiten (agrarisch natuur- en landschapsbeheer). Het SNL (subsidiestelsel natuur en landschap) onderscheidt vijf zogenoemde 'leefgebieden' voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Binnen de leefgebieden open grasland, open akker, droge dooradering, natte dooradering en in de categorie agrarisch waterbeheer kan subsidie voor agrarisch natuurbeheer worden aangevraagd, voor ecologische doelen (behoud weidevogel en akkervogels) en voor verbetering van de waterkwaliteit.

In 2020 zal de provincie een Masterplan Biodiversiteit opstellen. In het masterplan wordt aangegeven wat de provincie samen met betrokken organisaties gaat doen ter versterking van de biodiversiteit, niet alleen in de natuurgebieden maar ook daarbuiten. In de waterrijke provincie Noord-Holland komt vanzelfsprekend ook de biodiversiteit in en om het water aan bod. Onder meer zal mogelijk met de waterschappen de realisatie van een nat natuurnetwerk worden verkend, aanvullend op het NNN. Combinaties zoals klimaatadaptie (zoetwaterberging) en natuurinrichting zijn bewezen kansrijk. Onderdeel van het masterplan wordt een kennisagenda voor biodiversiteit en waterkwaliteit. De kennisagenda maakt nieuwe kennis beschikbaar voor gebiedsprojecten waar meerdere doelen samenkomen.

Bodemdalingsbeleid
Bij veenafbraak komen nutriënten vrij die leiden tot (verdere) belasting van het oppervlaktewater. Dit kan, afhankelijk van andere eutrofiëringsbronnen zoals bemesting, een verslechtering van de ecologische kwaliteit tot gevolg hebben. De provincie voert een beleid om bodemdaling in veengebieden tegen te gaan door maatregelen te nemen die veenafbraak beperken. Met een gebiedsgerichte aanpak wordt gewerkt aan het stoppen of remmen en waar mogelijk herstellen van bodemdaling.
De belangrijkste veenpakketten in Noord-Holland bevinden zich in Laag Holland. Voor dit gebied zal een integraal gebiedsprogramma worden opgesteld en uitgevoerd, waarin onder meer het beperken van bodemdaling, de realisatie van het NNN en het verbeteren van waterkwaliteit aan elkaar worden gekoppeld.

Integrale gebiedsgerichte programma's

De provincie werkt in een aantal gebieden aan een integrale aanpak van verschillende opgaven. Een voorbeeld is het Integraal Gebiedsprogramma Laag Holland (zie hiervoor). Een ander voorbeeld is het gebied Oostelijke Vechtplassen. Hier werken 21 partijen samen om het gebied een kwaliteitsimpuls te geven door de realisatie van 800 hectare NNN, het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, het behouden en verbeteren van verschillende Natura 2000-habitats, de aanleg van recreatieve verbindingen, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het transformeren van de watersportsector.

Circulaire economie
Uit afvalwater kunnen in een rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) veel waardevolle grondstoffen teruggewonnen worden, zoals fosfaten voor de bemesting in de landbouw of cellulose voor versterking van asfalt. De waterschappen zijn bezig hierin stappen te zetten en nemen zo hun verantwoordelijkheid in de realisatie van een zoveel mogelijk circulaire economie.

De provincie steunt het zoveel mogelijk circulair maken van de afvalwaterketen van harte, onder meer omdat het de waterkwaliteit ten goede komt en de mogelijkheden tot hergebruik van het rwzi-effluent vergroot. Er is een link met de EU-verordening inzake minimumeisen voor hergebruik van water. Deze verordening is in 2020 gepubliceerd en zal in 2023 in werking treden. De provincies worden mogelijk bevoegd gezag voor de vergunningverlening. De verordening heeft onder meer als doelstelling het bevorderen van hergebruik van (gezuiverd) stedelijk afvalwater voor agrarische toepassingen (circulaire economie). Daarnaast de harmonisatie van eisen met het oog op de interne markt voor de afzet van producten geteeld met hergebruikt water.

Subsidiëren integrale projecten
De provincie zal in de planperiode integrale projecten van waterschappen subsidiëren die waterkwaliteitsdoelen koppelen aan andere beleidsdoelen.

Maatregelen:
- Uitvoeren POP3/NSP-GLB-water
- Deelname Landbouwportaal
- Uitvoeren integrale gebiedsgerichte programma's
- Subsidiëren integrale projecten

2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics

Doel: watervervuiling door nieuwe stoffen tegengaan

Er is de laatste jaren steeds meer aandacht gekomen voor de vervuiling van het water met 'opkomende stoffen', medicijnresten en microplastics. Dit zijn categorieën van stoffen die niet KRW-genormeerd zijn. De rol van de provincie met betrekking tot deze stoffen is beperkt (vaak grond- of drinkwatergerelateerd) en zal dat waarschijnlijk ook blijven.

Opkomende stoffen
Door het intensieve gebruik van het water en de omgeving rondom het water, worden er met regelmaat nieuwe of relatief onbekende stoffen in het water aangetroffen waarvan niet bekend is welke effecten ze kunnen hebben op het waterecosysteem en de mensen en dieren die daarvan afhankelijk zijn. Het gaat met name om biociden, PFAS (fluorhoudende water-, vet- en vuilafstotende stoffen die worden gebruikt in verschillende producten), alkylfosfaatesters (gebruikt als brandvertrager en/of weekmaker), persoonlijke verzorgingsproducten, schoonmaakmiddelen en huishoudchemicaliën. Vooral in effecten van (mengsels van) opkomende stoffen is meer inzicht nodig. Om hier beter grip op te krijgen is op landelijk niveau, binnen de Delta-aanpak Waterkwaliteit, het uitvoeringsprogramma 'Aanpak opkomende stoffen in water' opgesteld.

De provincie heeft met haar VTH-beleid (vergunningen, toezicht, handhaving) invloed op de concentraties van opkomende stoffen in oppervlakte- en grondwater. Er wordt gewerkt aan landelijke afspraken over intensivering van VTH-beleid met betrekking tot Zeer Zorgwekkende Stoffen en potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen (zie ook paragraaf 2.1). Over de invulling zal de provincie overleg plegen met de omgevingsdienst NZKG.

Voor de opkomende stoffen wacht de provincie de resultaten af van de landelijke trajecten en afspraken. Indien nodig en effectief kunnen eventueel regionale maatregelen worden geïnitieerd

ter aanvulling van het landelijke spoor, samen met waterbeheerders, gemeenten en maatschappelijke sectoren.

Medicijnresten
Door toenemend (humaan) medicijngebruik komen steeds meer medicijnresten in het oppervlaktewater terecht. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat lage concentraties van medicijnresten al nadelige effecten kunnen hebben op aquatische organismen. Hierdoor kan de kwaliteit van het waterleven onder druk komen te staan. De grootste bron van verontreiniging zijn huishoudens, deze bron is veel groter dan die van ziekenhuizen en verzorgingshuizen. Sinds enige jaren werkt de Rijksoverheid samen met andere partijen samen in de 'Ketenaanpak Medicijnresten *uit* Water' aan het terugdringen van medicijnresten in oppervlakte- en grondwater. Deze aanpak is gericht op alle stappen: van de ontwikkeling en toelating, het voorschrijven en gebruik, tot en met de afval- en zuiveringsfase. De verwachting is echter dat een substantiële emissiereductie van medicijnresten naar oppervlaktewater alleen maar kan worden behaald door verbeteringen in de rioolwaterzuivering. Andere microverontreinigingen, zoals gewasbeschermingsmiddelen en biociden kunnen hierbij 'meeliften'.

De provincie zal waar mogelijk het probleem van medicijnresten in het water verbinden met andere provinciale opgaven zoals gezondheid en duurzame landbouw (diergeneesmiddelen). Voor medicijnresten wacht de provincie de resultaten af van de landelijke trajecten en afspraken. Indien nodig en effectief kunnen eventueel regionale maatregelen worden geïnitieerd ter aanvulling van het landelijke spoor, samen met waterbeheerders, gemeenten en maatschappelijke sectoren.

Microplastics
Het effect van microplastics op de mens en het milieu is nog niet duidelijk; onderzoek daarnaar is vaak complex. Microplastics breken nauwelijks af in het milieu. Aan het plastic kunnen additieven of andere stoffen toegevoegd zijn. Het beleid is vooral gericht op preventie. Op Europees niveau zijn verschillende stappen gezet om microplastics in het milieu aan te pakken. Zo zijn de EU-lidstaten verplicht maatregelen te nemen om het gebruik van plastic tasjes te verminderen. Nationaal is het beleid erop gericht om, aanvullend op het Europese beleid, maatregelen te nemen in overleg met de relevante sectoren zoals de textiel- en de verfbranche en de cosmetica-industrie.
Een belangrijke bron van microplastic in het oppervlaktewater zijn grote, zichtbare stukken plastic afval. Het terugdringen van het plastic zwerfafval is daarom een belangrijke maatregel. Naar verwachting wordt in 2021 Europees beleid van kracht om het probleem van microplastics te verminderen.
De provincie ruimt zwerfvuil op langs provinciale (vaar)wegen. De provincie ziet weinig mogelijkheden tot verdere concrete actie vanuit de eigen bevoegdheden maar is altijd bereid mee te denken in mogelijke oplossingsrichtingen.

Maatregelen
- VTH-beleid ZZS en (p)ZZS intensiveren

2.7 Zwemwater

Doel: uitbreiding van het aantal zwemlocaties en verbetering van de kwaliteit

Zwemwateren behoren onder de KRW tot de beschermde gebieden. In deze gebieden moet het waterbeheer worden afgestemd op de eisen die gelden vanwege dit specifieke gebruik. Dit is verder uitgewerkt en geregeld in de Europese Zwemwaterrichtlijn. Hierin is aangegeven dat lidstaten elk jaar zwemlocaties in oppervlaktewater aanwijzen en dat zwemmers worden geïnformeerd over de waterkwaliteit. In Nederland is deze taak opgedragen aan de provincies. Zij werken daarbij nauw samen met waterbeheerders en beheerders van de zwemlocaties.

Aanwijzen zwemlocaties, veiligheidsonderzoek en verzorgen publieksinformatie
Bij het aanwijzen van zwemlocaties volgt de provincie de Europese Zwemwaterrichtlijn en het Nederlandse protocol 'Aanwijzen en afvoeren van Zwemlocaties'. Om een locatie aan te kunnen wijzen moet deze aan veiligheidseisen en waterkwaliteitseisen voldoen. Er moeten kwaliteitsmetingen zijn gedaan en er moet een zwemwaterprofiel worden opgesteld. Dit zwemwaterprofiel bevat een gebiedsanalyse, met inventarisatie van vervuilingsbronnen zoals riooloverstorten en indien nodig een maatregelenprogramma. In Noord-Holland zijn ruim 150 zwemlocaties. Deze zijn te vinden op www.zwemwater.nl.

Nadat een locatie is aangewezen meet de waterbeheerder periodiek de waterkwaliteit en voert de provincie jaarlijks een veiligheidsonderzoek uit. De provincie gebruikt de gegevens van de waterbeheerder en verzorgt de publieksinformatie. Wanneer het water een slechte kwaliteit heeft of als er andere risico's zijn, zoals bijvoorbeeld een onstabiele bodem, wordt er een waarschuwing of negatief zwemadvies gegeven. Indien nodig kan er ook een zwemverbod worden ingesteld. Dit wordt ter plaatse en op internet bekend gemaakt.

Waterkwaliteit
Voor goed zwemwater is een goed samenspel tussen locatiebeheerder en waterbeheerder noodzakelijk. Een slechte waterkwaliteit kan namelijk zowel worden veroorzaakt door het beheer van stranden en ligweides als door het waterbeheer. Hondenpoep kan bijvoorbeeld een oorzaak zijn van te hoge bacteriegehaltes in het water en hoge fosforgehaltes in stilstaand water kunnen leiden tot algenbloei.
In de afgelopen planperiode heeft de provincie stimuleringsbeleid gevoerd om de kwaliteit van het zwemwater te verbeteren. De provincie ondersteunde locatiehouders en waterbeheerders met een subsidieregeling. Deze regeling is succesvol gebleken maar de zwemwaterkwaliteit is nog niet overal goed. Het droger worden van zomers en in samenhang hiermee minder verversingsmogelijkheden van het water is een van de oorzaken. De provincie zal haar stimuleringsbeleid voortzetten.

Nieuwe locaties
Met name in en rond stedelijke gebieden neemt de recreatiedruk en de behoefte aan zwemplekken toe. Net als in de vorige planperiode wil de provincie actief meewerken aan het ontwikkelen van nieuwe locaties. De provincie ondersteunt potentiële locatiehouders bij het uitvoeren van voorbereidend gebiedsonderzoek (opstellen zwemwaterprofielen) én het treffen van maatregelen.

Maatregelen
- Aanwijzen zwemlocaties, uitvoeren veiligheidsonderzoeken en verzorgen publieksinformatie
- Stimuleren verbetering kwaliteit zwemlocaties
- Stimuleren ontwikkeling nieuwe zwemlocaties

2.8 Vaarwegen

Doel: een goed op de beroeps- en recreatievaart toegesneden vaarnetwerk

Sinds 2015 wijst de provincie voor de regionale wateren aan welke wateren de maatschappelijke functie 'vaarweg' hebben. In de provinciale Omgevingsverordening zijn de vaarwegen opgenomen die de provincie van regionaal belang acht. Deze vaarwegen hebben ook de maatschappelijke functie vaarweg.
Het vastleggen van de maatschappelijke functies van regionale wateren in het waterprogramma gebeurt op grond van artikel 4.4 Waterwet. Ook onder de Omgevingswet kunnen maatschappelijke functies voor regionale wateren worden vastgelegd in het regionaal waterprogramma (zie onder andere art. 4.4 lid 1 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL)). Uit de toelichting bij het BKL blijkt dat de in het regionaal waterprogramma vastgelegde maatschappelijke functies een rol spelen bij de beslissing op een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een wateractiviteit (artikel 8.84 BKL). Een omgevingsvergunning kan slechts worden verleend als die activiteit verenigbaar is met de vastgelegde maatschappelijke functies. Ditzelfde geldt ook voor omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten; zie art. 8.22 BKL.
Voor 2015 is naar aanleiding van de toen nieuwe Waterwet opnieuw gekeken naar alle wateren in de provincie en is er voor gekozen om de wateren met een regionaal belang voor de beroepsvaart en de recreatievaart aan te wijzen als vaarweg. Specifiek is toen besloten tot aanwijzing van de regionale wateren die behoren tot de BRTN[8], de Staande Mast Route en de CEMT[9]. Hierbij zijn toen, door Provinciale Staten, ook voor het eerst de vaarwegbeheerders per vaarweg aangewezen, in de Waterverordening provincie Noord-Holland. Deze aanwijzing is afgestemd met de waterschappen en gemeenten. In de Waterverordening staat ook de regelgeving met betrekking tot het vaarwegbeheer. Met de overgang naar de Omgevingswet zullen de aanwijzing van de

[8] BRTN staat voor Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland.
[9] CEMT staat voor de Conférence Européenne des Ministres de Transport, die de klasse-indeling bepaald heeft.

vaarwegbeheerders en de regelgeving omtrent de vaarwegen in de Omgevingsverordening komen te staan.

De Functiekaart vaarwegen is sinds 2015 niet gewijzigd; het betreft een voortzetting van bestaand beleid. Vooralsnog worden er geen wijzigingen voorzien in het aangewezen vaarwegennetwerk.

Maatregel

- Aanwijzen vaarwegen

3 Deelprogramma Grondwater

3.1 Inleiding

Grondwater, het is onzichtbaar maar overal aanwezig. Het wordt gebruikt voor drinkwatervoorziening, industriële toepassingen, beregening van landbouwgronden en energievoorziening. Een goed grondwaterbeheer is belangrijk voor de landbouw, de economie, wonen en de natuur. Voor een duurzaam gebruik van het grondwater mogen voorraden niet uitgeput raken en moet de kwaliteit goed zijn.

De opbouw van dit hoofdstuk sluit aan op de Kaderrichtlijn Water en de hiermee samenhangende Grondwaterrichtlijn. Deze richtlijnen verplichten de lidstaten het grondwater in te delen in grondwaterlichamen. Van deze samenhangende eenheden moet de toestand worden beoordeeld en moeten maatregelen worden genomen om een goede toestand te bereiken en te behouden. De toestandsbeoordeling vindt plaats aan de hand van een aantal testen, opgenomen in 'Guidance Document No. 18 on groundwater status and trend assessment' van de EU en het 'Protocol voor toestand- en trendbeoordeling van grondwaterlichamen KRW' van de Landelijke Werkgroep Grondwater.

In Nederland beoordelen de provincies de toestand van de grondwaterlichamen en stellen maatregelen vast om een goede toestand te bereiken en te behouden. Daarbij vindt afstemming plaats met waterschappen, drinkwaterbedrijven en gemeenten. Zij hebben naast het Rijk, dat verantwoordelijk is voor het generieke beleid (zoals mestbeleid en toelating bestrijdingsmiddelen), specifieke taken die van invloed zijn op het grondwatersysteem. Zo zijn de drinkwaterbedrijven verantwoordelijk voor het leveren van drinkwater, zijn gemeenten verantwoordelijk voor het stedelijk grondwaterbeheer, en zijn waterschappen bevoegd gezag voor onder andere agrarische onttrekkingen, bouwputbemalingen en industriële onttrekkingen kleiner dan 250.000 kubieke meter per jaar.

In Nederland zijn 23 grondwaterlichamen begrensd. Deze bestrijken vrijwel allemaal delen van meerdere provincies. Noord-Holland maakt deel uit van vier grondwaterlichamen: duin Rijn-West, zand Rijn-west, deklaag Rijn-West en zout Rijn-West. De beoordeling van de toestand van de grondwaterlichamen wordt uitgevoerd aan de hand van drie testen die samen met de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland worden uitgevoerd: de chemische kwaliteitstest, de waterbalanstest en, als onderdeel van deze laatste test, de zoutintrusietest.

In aanvulling op de algemene beoordeling van de grondwaterlichamen vraagt de KRW aandacht voor drie specifieke gebieden: winningen voor menselijke consumptie (drinkwater), grondwaterafhankelijke oppervlaktewaterlichamen en grondwaterafhankelijke natuur. In deze gebieden moet het grondwater ook voldoen aan de specifieke eisen die voor deze gebieden gelden. Hiervoor bestaan afzonderlijke testen.

In de volgende paragrafen wordt aangesloten op de testen die moeten worden uitgevoerd. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de chemische kwaliteit, de waterbalans, drinkwaterwinningen, grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren en natuurgebieden.

3.2 De chemische kwaliteit

Doel: Een goede chemische toestand.

Een belangrijk doel van de aan de Kaderrichtlijn Water verbonden Grondwaterrichtlijn is om de inbreng en verspreiding van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkómen of te beperken. De kwaliteit van het grondwater kan achteruit gaan door verontreinigingen die afkomstig zijn uit diffuse bronnen of uit puntbronnen. Een diffuse bron heeft in tegenstelling tot puntbronnen niet eenduidig op een bepaalde plek zijn oorsprong. Belangrijke diffuse verontreinigingen zijn stikstof, fosfaat en bestrijdingsmiddelen. Bij puntbronnen gaat het veelal om oude industriële verontreinigingen.

Diffuse bronnen
De chemische kwaliteit van het grondwater wordt bepaald aan de hand van communautaire normen en drempelwaarden. De communautaire normen gelden voor nitraat en bestrijdingsmiddelen en zijn overal in de EU hetzelfde. Drempelwaarden zijn afhankelijk van

natuurlijke omstandigheden en verschillen lokaal. Voor het grondwater in Noord-Holland gelden de volgende normen en drempelwaarden (Besluit Kwaliteit Leefomgeving):

Stof	Zoet grondwater	Zout grondwater
Nitraat	50 mg/l	50 mg/l
Bestrijdingsmiddelen	0,1 µg/l (per middel) 0,5 µg/l (som alle middelen)	0,1 µg/l (per middel) 0,5 µg/l (som alle middelen)
Chloride	160 mg/l	
Arseen	13,2 µg/l	18,7 µg/l
Cadmium	0,35 µg/l	0,35 µg/l
Nikkel	20 µg/l	20 µg/l
Lood	7,4 µg/l	7,4 µg/l
Fosfaat (P-tot)	2,0 mg/l	6,9 mg/l

Een grondwaterlichaam verkeert in een goede toestand als het percentage meetpunten met norm- of drempelwaarde-overschrijding, per stof, niet hoger is dan 20%.

Van de vier grondwaterlichamen die deels in Noord-Holland liggen is alleen het grondwaterlichaam duin Rijn-West in een slechte toestand. In 23% van de KRW meetpunten wordt de drempelwaarde voor fosfaat overschreden. De oorzaken hiervan kunnen verschillend zijn: invloed van dieper brak grondwater, infiltratie van oppervlaktewater of uitspoeling uit landbouwpercelen. Met de provincie Zuid-Holland zullen mogelijke oorzaken en eventuele maatregelen worden onderzocht.

Puntbronnen
Voor puntbronnen is in Nederland sinds de jaren ‘80 van de vorige eeuw veel aandacht. Nieuwe verontreiniging wordt voorkómen (zorgplicht) en voor de aanpak van historische verontreinigingen loopt een landelijk programma. Van belang voor het grondwatersysteem zijn de verontreinigingen die niet aan de bodem zijn gebonden en die zich kunnen verplaatsen via het grondwater. Deze zogenaamde ‘spoedlocaties met een onaanvaardbaar verspreidingsrisico’ worden gesaneerd of beheerst. Onderdeel hiervan is het monitoren van restpluimen (art. 5.5 van de Grondwaterrichtlijn). Het aantal van deze locaties zal in de komende jaren geleidelijk afnemen. Incidenteel kan er een nog niet-geïdentificeerde verontreiniging bij komen, bijvoorbeeld als uitkomst van lopend PFAS-onderzoek. Afhankelijk van de lokale situatie en de risico’s die de verontreiniging met zich meebrengt moet dan worden bepaald wat de aanpak is.

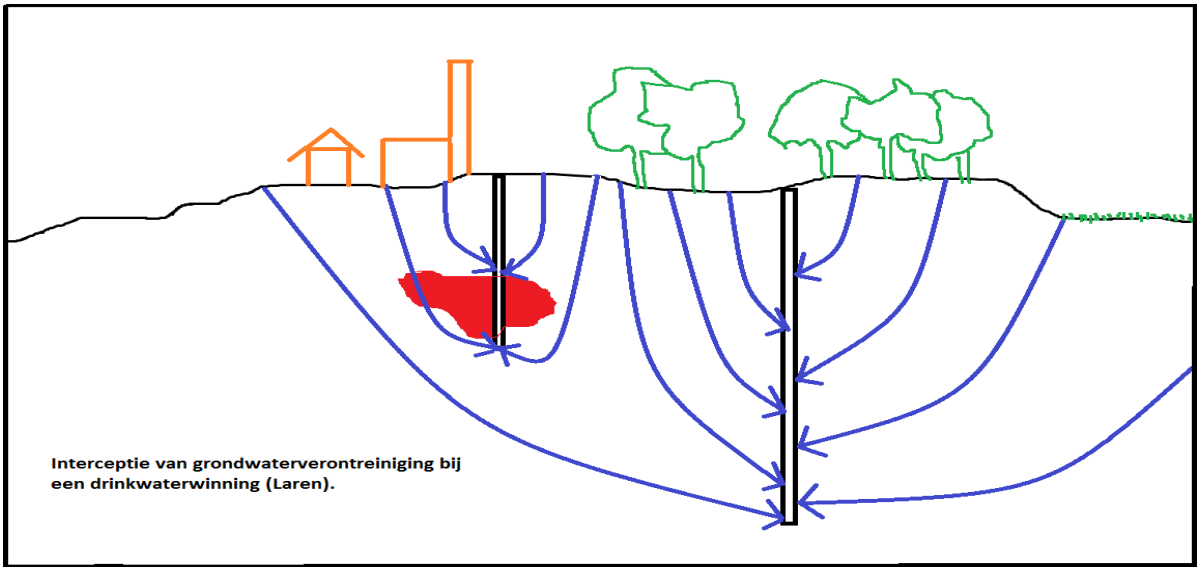

Interceptie van grondwaterverontreiniging bij een drinkwaterwinning (Laren).

Gebiedsbeheerplan het Gooi
In het Gooi is sprake van een complexere situatie. Door de zandige ondergrond in het Gooi is de doorlatendheid van de bodem groot en hebben de verontreinigingen zich al over honderden meters verplaatst. Een deel van de verontreinigingen vloeit ook in elkaar over. Vanwege deze bijzondere situatie worden verontreinigingen in het Gooi in samenhang aangepakt. Dit gebeurt via het Gebiedsbeheerplan het Gooi (GBG). Voor de aanpak is een convenant gesloten tussen gemeenten, drinkwaterbedrijven, waterschap en provincie. De GBG-aanpak bestaat eruit dat de bronnen met verspreidingsrisico worden aangepakt en dat restpluimen in de ondergrond worden gemonitord. Omdat de puntbronnen in de bovengrond zijn gesaneerd zal geen nalevering plaatsvinden. Door afbraak en verdunning zullen concentraties in de ondergrond geleidelijk

minder worden. Indien de restpluimen een risico vormen voor kwetsbare objecten, bijvoorbeeld drinkwaterwinningen, worden deze actief gesaneerd.

Monitoring
Een van de constateringen uit de provinciale grondwatermeetrondes is dat er soms 'nieuwe' stoffen worden aangetroffen in het grondwater, zoals PFAS. De monitoringdieptes van de meetpunten liggen over het algemeen tussen 10 en 25 meter onder maaiveld. De stoffen die worden aangetroffen in het KRW-meetnet zijn, door de langzame stroming van grondwater, vaak de middelen (en afbraakproducten) uit het verdere verleden. Daarmee kan onvoldoende worden ingespeeld op de actualiteit. Om bedreigingen eerder te kunnen signaleren zal een ondiep meetnet worden ingericht dat als 'early warning'-meetnet kan dienen.

Maatregelen
- Fosfaatonderzoek duin Rijn-West
- Aanpak verontreinigingen met onaanvaardbaar verspreidingsrisico
- Uitvoeren gebiedsbeheerplan het Gooi
- Uitvoeren KRW-meetprogramma
- Inrichten 'early warning'-meetnet

3.3 De waterbalans

Doel: Geen uitputting van grondwatervoorraden.

Naast de kwaliteit is ook de kwantiteit van grondwater een aandachtspunt in de KRW. Doel van de KRW is dat het grondwater, en met name het zoete grondwater, duurzaam wordt gebruikt. Voorraden mogen niet uitgeput raken. Wanneer er teveel grondwater wordt onttrokken leidt dit tot verdroging of tot het omhoog komen van zout water uit de diepe ondergrond. Via de waterbalanstest wordt beoordeeld of er voldoende water beschikbaar is en blijft voor drinkwater, industrie, landbouw en ander gebruik.

Met de waterbalanstest wordt berekend hoe de aanvulling van het grondwater zich verhoudt tot de onttrekking. Voor grondwaterlichamen in Nederland geldt dat de netto-grondwateraanvulling, dit is het verschil tussen neerslag en verdamping, jaarlijks gemiddeld 200 tot 400 millimeter bedraagt. De netto-grondwateraanvulling wordt ook wel het neerslagoverschot genoemd. Het neerslagoverschot verschilt van plaats tot plaats en is afhankelijk van de aard van de begroeiing en de verharding van een gebied. Onder een bos is de grondwateraanvulling veel geringer dan in een kaal duingebied met stuifzand. En in stedelijk gebied met weinig tuinen en plantsoenen wordt regen grotendeels afgevoerd naar sloten of grachten en kan het maar beperkt in de bodem dringen. Het neerslagoverschot verschilt ook van jaar tot jaar.

Wanneer het totale neerslagoverschot op de grondwaterlichamen wordt vergeleken met de onttrekkingen dan hebben alle grondwaterlichamen een positieve waterbalans. Er vindt geen uitputting plaats, de totale aanvulling is groter dan de totale onttrekking. Ten opzichte van de vorige planperiode zijn er geen significante veranderingen. Wanneer meer in detail wordt gekeken naar gebieden en grondwateronttrekkingen in Noord-Holland dan blijkt dat de situatie iets genuanceerder ligt. Plaatselijk zijn er grote grondwateronttrekkingen, het gebruik van grondwater voor energievoorziening neemt toe, en in droge periodes kunnen er tijdelijk tekorten ontstaan.

Grote onttrekkingen
Grote grondwateronttrekkingen vinden plaats in het Gooi en in de duinen. Hier bevinden zich de grondwaterwinningen voor drinkwater. Deze drinkwaterwinningen hebben een lange historie en in de duinen werd het risico van uitputting, verdroging en verzilting al lang voor het in werking treden van de KRW gesignaleerd. Om de drinkwatervoorraad op peil te houden wordt in de duinen sinds de tweede helft van de vorige eeuw voorgezuiverd water uit de Rijn en uit het IJsselmeer geïnfiltreerd. Ook bij de drinkwaterwinningen is, mede dankzij de infiltratie van voorgezuiverd water in de duinen, sprake van een positieve waterbalans. De hoeveelheid water die wordt onttrokken is kleiner dan de grondwateraanvulling in het gebied.
Dit wordt geïllustreerd met het volgende overzicht:

	Jaarlijkse productie	Infiltratie	Netto onttrekking
Noord-Hollands Duinreservaat (53 km^2)	51 miljoen m^3/jaar	49 miljoen m^3/jaar	1 miljoen m^3/jaar
Amsterdamse Waterleidingduinen (34 km^2)	70 miljoen m^3/jaar	57 miljoen m^3/jaar	13 miljoen m^3/jaar
Het Gooi (65 km^2)	9 miljoen m^3/jaar		9 miljoen m^3/jaar

Aandacht blijft in deze gebieden wel nodig voor het behouden van een goede toestand. Bij eventuele aanpassingen van de winsystemen en bij vergunningaanvragen hiervoor wordt gekeken naar de gevolgen voor de waterbalans, en naar risico's van verzilting en verdroging. Met behulp van een meetprogramma met peilbuizen en zoutwachters, apparaten die het zoutgehalte in de bodem meten, wordt gecontroleerd of er al dan niet wordt ingeteerd op de zoetwatervoorraad.

Bodemenergie
Het gebruik van grondwater voor de energievoorziening wordt steeds belangrijker. Dit wordt ook wel warmte-koude-opslag (WKO) genoemd. Bij WKO wordt grondwater in de zomer gebruikt om gebouwen te koelen en in de winter om te verwarmen. Er zijn twee vormen van WKO: open en gesloten systemen. Bij open systemen wordt grondwater opgepompt en weer teruggebracht in de bodem. Bij gesloten systemen wordt geen water verpompt en wordt gebruik gemaakt van een gesloten circuit van leidingen in de bodem. De provincie is bevoegd gezag voor vergunningverlening en registratie van open systemen, de gemeente voor gesloten systemen. In Noord-Holland zijn er op dit moment circa 400 geregistreerde open systemen en jaarlijks komen er circa 30 nieuwe systemen bij.

Omdat bij WKO het water weer wordt teruggevoerd in de bodem is er nauwelijks sprake van een netto-onttrekking. Alleen voor beheer en onderhoud wordt soms een beperkte hoeveelheid water onttrokken en afgevoerd. Desondanks kunnen bodemenergiesystemen van invloed zijn op het grondwatersysteem en de grondwatervoorraden. Zo kan bij onzorgvuldige aanleg of beheer zoet grondwater in de ondergrond worden verdrongen door zout water. Via vergunningverlening en de hiermee samenhangende voorschriften en handhaving wordt erop toegezien dat dit niet gebeurt. Bijzondere aandacht is er daarbij voor drukke gebieden waar systemen elkaar kunnen beïnvloeden en voor de energiehuishouding van de systemen.

Bodemenergieplannen
In drukke gebieden kunnen bodemenergiesystemen elkaar negatief beïnvloeden en kan hun rendement afnemen. In deze gebieden is het wenselijk dat regie wordt gevoerd om vraag en aanbod van ruimte voor bodemenergie op elkaar af te stemmen. Gemeenten en provincies kunnen voor drukke gebieden, ook wel interferentiegebieden genoemd, bodemenergieplannen opstellen. Voor deze gebieden wordt aangegeven waar en op welke diepte open en gesloten systemen kunnen worden gerealiseerd. Ook wordt er aangegeven waar warm en waar koud water kan worden opgeslagen. Met behulp van bodemenergieplannen kan de ondergrond optimaal worden gebruikt. Omdat de plannen zowel op open als op gesloten systemen betrekking hebben moeten gemeente en provincie bij het opstellen van de plannen nauw samenwerken. De plannen worden vervolgens betrokken bij vergunningverlening door gemeente en provincie, voor respectievelijk gesloten en open systemen. In de afgelopen jaren zijn er negen bodemenergieplannen vastgesteld in de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Haarlem. Deze plannen kunnen een voorbeeld zijn voor nieuwe gebieden waar intensief gebruik van de ondergrond wordt verwacht, mede als uitkomst van de regionale energiestrategieën en de transitievisies warmte.

Energiebalans en rendement
Naast de waterhuishouding is ook de energiehuishouding een belangrijk aandachtspunt bij bodemenergiesystemen. Naarmate het water dat wordt gebruikt voor koeling kouder is en het water dat wordt gebruikt voor verwarmen een hogere temperatuur heeft, is de hoeveelheid water die nodig is voor energievoorziening geringer. Bij een hoger temperatuurverschil hoeft er minder water te worden verpompt en is het ondergrondse ruimtebeslag van een bodemenergiesysteem kleiner. De energie- en de waterbalans van een bodemenergiesysteem hangen nauw samen.

Het rendement van een bodemenergiesysteem wordt uitgedrukt in de seasonal performance factor (spf). De spf geeft de verhouding weer tussen de energie die uit een bodemenergiesysteem wordt gehaald voor verwarming of koeling en de hoeveelheid energie die erin wordt gestopt om het systeem (de grondwater- en warmtepompen) te laten draaien. Uit onderzoek van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied blijkt dat de spf van bodemenergiesystemen sterk verschilt. Door het beheer van de systemen te verbeteren kan de spf worden verhoogd. Komende jaren zal dit verder worden onderzocht en zal waar mogelijk verbetering van het beheer worden gestimuleerd.

Hoge temperatuur opslag
Een bijzondere vorm van bodemenergie is Hoge Temperatuur Opslag (HTO). Bij deze vorm van bodemenergie wordt veel warmte aan grondwater toegevoegd, bijvoorbeeld uit restwarmte of

door koppeling met geothermie. Water met een temperatuur van 40 tot 90 graden wordt in de bodem gebracht om het later te kunnen gebruiken. Deze vorm van bodemenergie is complex. Er kunnen risico's aan kleven, bijvoorbeeld het optreden van chemische reacties in de ondergrond, verstopping van putten en het opdrijven van warm water. Uitvoering vergt veel zorgvuldigheid en er is nog maar weinig ervaring met HTO-systemen. De energieopbrengst van dergelijke systemen kan echter hoog zijn. De provincie participeert daarom in onderzoeken naar de mogelijkheden van HTO.

Datacenters
Een punt van aandacht is het toenemend aantal datacenters. Deze datacenters gebruiken grond-, drink- en/of oppervlaktewater voor koeldoeleinden. Het kan daarbij om grote hoeveelheden water gaan maar de omvang van de huidige vraag en de mogelijke groei is niet overal precies duidelijk. Het gebruik van water voor koeldoeleinden kan een risico vormen voor de zoetwatervoorziening, de drinkwatervoorziening en de waterkwaliteit (lozingen), vooral in droge periodes wanneer de vraag naar water groot is. Maar het kan ook kansen bieden. Zo kan restwarmte wellicht worden gebruikt voor verwarming van gebouwen. Op een enkele plaats gebeurt dit al. Komende periode worden onderzoeken gedaan naar de omvang, de potentiële groei, risico's en kansen van koelwatergebruik door datacentra. De uitkomsten van de onderzoeken moeten inzicht geven en urgentie duiden voor een integrale afweging in het vestingbeleid van datacenters en welke instrumenten de provincie Noord-Holland hiervoor kan inzetten.

Texel
Hoewel er op langjarige basis overal sprake is van een neerslagoverschot en een positieve waterbalans kunnen er in droge periodes, zoals in 2018, lokaal problemen ontstaan. Voor wat betreft de waterbalans is speciale aandacht nodig voor het eiland Texel. Dit eiland onderscheidt zich van de rest van de provincie doordat tekorten aan zoet water in de zomer niet kunnen worden gecompenseerd door aanvoer van water uit de Rijn of het IJsselmeer. Op Texel start de provincie daarom samen met agrariërs en andere partijen het project 'zoete toekomst Texel'. Om de beschikbaarheid van zoet water gedurende het productieseizoen te vergroten en het verbruik te beperken wordt een pilot gedaan met ondergrondse opslag van het neerslagoverschot in natte periodes, zodat dit water in droge periodes kan worden gebruikt.

Maatregelen
- Vergunningverlening grondwateronttrekking, toezicht en handhaving
- Opstellen bodemenergieplannen
- Stimuleren rendementsverhoging bodemenergiesystemen
- Onderzoek naar de mogelijkheden van Hoge Temperatuur Opslag
- Onderzoek watervraag datacenters en hiermee samenhangende risico's en kansen
- Uitvoeren pilot ondergrondse opslag Texel

3.4 Grondwaterwinning voor drinkwater

Doel: Geen toename van de zuiveringsinspanning en op termijn een vermindering.

In Noord-Holland wordt drinkwater geleverd door drie bedrijven. Waternet levert water aan Amsterdam en enkelen plaatsen in de omgeving, Vitens levert water in een deel van het Gooi, en PWN in de rest van Noord-Holland. De gebieden waar het grondwater wordt gewonnen bevinden zich in het Noordhollands Duinreservaat (51 miljoen m^3/jaar) de Amsterdamse Waterleidingduinen (70 miljoen m^3/jaar) en het Gooi (9 miljoen m^3/jaar, verdeeld over de winplaatsen Huizen, Laarderhoogt, Laren en Loosdrecht). Van het onttrokken water in de duinen is bijna 90% geïnfiltreerd oppervlaktewater. Dit water is voorgezuiverd en de kwaliteit van het water moet aan het Infiltratiebesluit/BKL voldoen. De infiltratiesystemen zijn, als beschreven in de paragraaf waterbalans, in de vorige eeuw al ontstaan toen bleek dat de grondwateraanvulling door neerslagoverschotten in de duinen onvoldoende was.

In artikel 7 van de KRW is aangegeven dat de lidstaten 'zorgen voor de nodige bescherming teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen'. Dit gebeurt op twee manieren: het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden waar risicovolle activiteiten niet zijn toegestaan en het opstellen van gebiedsdossiers met bijbehorende uitvoeringsprogramma's om bestaande knelpunten aan te pakken.

Grondwaterbeschermingsgebieden
De lidstaten kunnen beschermingszones vaststellen en zo risicovolle activiteiten in de omgeving van drinkwaterwinningen weren. In Nederland is deze taak voor wat betreft het grondwater

opgedragen aan de provincies. De provincies hebben grondwaterbeschermingsgebieden in hun milieu-/omgevingsverordeningen opgenomen. Voor deze gebieden gelden extra regels ter bescherming van het grondwater. Risicovolle activiteiten zijn niet of alleen onder strenge voorwaarden toegestaan. Door toezicht en handhaving wordt ervoor gezorgd dat de regels worden nageleefd. De Noord-Hollandse grondwaterbeschermingsgebieden bevinden zich in de duinen, op Texel, in het Gooi en in de Vechtstreek.

Groei van de drinkwatervraag
In Noord-Holland is sprake van een toenemende vraag naar drinkwater, met name door de bevolkingsgroei in de metropoolregio Amsterdam. Om voldoende water te kunnen blijven leveren zoeken drinkwaterbedrijven naar extra productiemogelijkheden. Mogelijk kan er plaatselijk meer water worden geproduceerd door uitbreiding van bestaande systemen maar er wordt daarnaast ook onderzoek gedaan naar nieuwe winningen. Omdat de hoeveelheid zoet water in Noord-Holland beperkt is, wordt daarbij gekeken naar de winning van brak water, zoals door Waternet in de Horstermeerpolder, en door PWN in de Haarlemmermeer. De provincie participeert in deze onderzoeken vanwege het innovatieve karakter en de betekenis voor het grondwaterbeleid.

Naast het winnen van extra water wordt er ook onderzoek gedaan naar opslag van water in de ondergrond. In periodes waarin de vraag kleiner is, de winter, kan water in de bodem worden opgeslagen dat kan worden gebuikt in de zomer als de vraag groter is. PWN is een proef gestart in Hoorn en ook in het Gooi wordt onderzoek uitgevoerd, door Vitens, PWN en Waternet.

Gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's
Voor de bestaande winningen zijn in 2013 en 2014 gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's opgesteld. Hierin zijn risico's geïdentificeerd en maatregelen opgenomen ter bescherming van de drinkwaterwinningen. De belangrijkste maatregel is het saneren van historische verontreinigingen die zich naar de winningen verspreiden. Afgelopen planperiode zijn de concentraties van enkele verontreinigende stoffen (arseen en chlooretheen) op pompstation Laren weliswaar licht gestegen, maar de bestaande zuivering kan deze historische verontreinigingen goed verwijderen en de zuiveringsinspanning is niet significant toegenomen. Op andere locaties zijn concentraties vergelijkbaar gebleven. Uitbreiding van de zuiveringen lijkt in de toekomst niet nodig gezien de lopende uitvoeringsprogramma's. Op lange termijn wordt de zuiveringsinspanning naar verwachting minder, als de historische verontreinigingen zijn gesaneerd. De gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's zullen in de komende periode worden geëvalueerd en waar nodig worden geactualiseerd.

Maatregelen
- Aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden, toezicht en handhaving
- Participatie in onderzoek nieuwe winplaatsen
- Evalueren en actualiseren gebiedsdossiers drinkwater

3.5 Grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren

Doel: Voldoende toevoer van niet-verontreinigd grondwater.

Oppervlaktewaterlichamen kunnen worden beïnvloed door de toestroom van grondwater en de toestand van een oppervlaktewaterlichaam kan hiervan afhankelijk zijn. Met de test 'grondwaterafhankelijk oppervlaktewater' wordt beoordeeld of oppervlaktewateren in een onvoldoende toestand zijn door onvoldoende toevoer van grondwater of door toestroom van verontreinigd grondwater. De test is een verfijning van de waterbalanstest en de kwaliteitstest, en wordt in samenwerking tussen waterschap en provincie uitgevoerd.

Voor de test gelden criteria die samenhangen met de hoeveelheid en de kwaliteit van het toestromende grondwater. Een oppervlaktewaterlichaam is grondwaterafhankelijk als de voeding en de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam voornamelijk worden bepaald door de toestroom van grondwater. Dit is bijvoorbeeld het geval bij beken die droog kunnen vallen. In Noord-Holland wordt de voeding van oppervlaktewaterlichamen gedomineerd door neerslag (in de winter) en inlaat van water (in de zomer). Er is nergens sprake van onvoldoende toevoer van grondwater, wel zijn er aandachtspunten in relatie tot natuur. Daarop wordt in het volgende hoofdstuk ingegaan.

Uit de inventarisatie die met de waterschappen is gedaan bleek dat er, net als in de vorige planperiode, ook nergens sprake is van een dominante (meer dan 50%) belasting van het

oppervlaktewater met verontreinigd grondwater. Tijdens de inventarisatie zijn echter wel een drietal potentiële lokale risico's voor de kwaliteit van het oppervlaktewater naar voren gekomen.

Ammonium uit vuilstorten
Ammonium kan uit vuilstorten doorsijpelen naar het grondwater en vervolgens naar het oppervlaktewater stromen. Rond een aantal storten zijn verhoogde ammoniumconcentraties gemeten. Met de waterschappen wordt onderzocht in hoeverre de kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen significant wordt beïnvloed en of maatregelen nodig en mogelijk zijn.

Gebiedsbeheer Dammerweg/Spiegelplas
Aan de westzijde van de Spiegelplas zijn verontreiniging van bodem en grondwater met gechloreerde koolwaterstoffen aangetroffen. Via het 'gebiedsbeheerplan Dammerweg en omgeving' worden deze historische verontreinigingen aangepakt. De bron wordt gesaneerd en de verspreiding van de restverontreiniging in het grondwater wordt gemonitord. Indien nodig wordt bij bedreiging ingegrepen.

Sanering en beheersing de Lepelaar/Naardermeer
In de nabijheid van het Naardermeer bevindt zich de stortplaats de Lepelaar. Uit deze stortplaats kunnen vluchtige aromaten (BTEX) en vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen via het grondwater naar het Naardermeer stromen. De stortplaats is intussen aan de bovenzijde geïsoleerd en de verontreinigingen in het grondwater worden door middel van flexibele emissiebeheersing gesaneerd.

Maatregelen
- Onderzoek uitloging ammonium uit stortplaatsen
- Gebiedsbeheer Dammerweg/Spiegelplas
- Sanering de Lepelaar/Naardermeer

3.6 Grondwaterafhankelijke natuur

Doel: Een goede grondwaterstand, voldoende toevoer en een goede kwaliteit van het grondwater.

De natuur in Noord-Holland is vrijwel overal afhankelijk van goede watercondities. Karakteristieke gebieden zijn: de duinen met natte valleien en bijzondere kwelmilieus in de binnenduinrand, de Vechtstreek met plassen en meren, en de veengebieden met veenmosrietlanden en vogels als roerdomp en grutto. Een goede grondwaterstand, voldoende toevoer van grondwater en een goede kwaliteit van het grondwater is belangrijk in deze gebieden.

In artikel 4.1 van de Kaderrichtlijn Water is aangegeven dat lidstaten moeten voldoen aan de specifieke normen voor beschermde gebieden. Dit zijn de Natura 2000-gebieden, gebieden die internationaal van betekenis zijn voor de biodiversiteit in Europa. Voor deze gebieden is het doel dat de kwaliteit van leefgebieden van soorten (habitats) tot 2021 niet achteruit gaat en dat daarna verbetering plaatsvindt van omvang en kwaliteit van habitats. De natuurgebieden die van grondwater afhankelijk zijn liggen in de duinen, het veengebied en de Vechtstreek.

Bij de beoordeling van de situatie in de Natura 2000-gebieden is nagegaan is of de grondwatercondities zijn verslechterd en in aanvulling daarop welke maatregelen nodig zijn om een goede toestand te behouden en om verbetering te krijgen. Bij de toets bleek dat grondwateromstandigheden in Noord-Holland niet zijn verslechterd. Door projecten die zijn of worden uitgevoerd is de situatie op veel plaatsen verbeterd. Plaatselijk zijn echter nog extra maatregelen nodig om een goede toestand van de natuur te bereiken en om de uitbreidings- en verbeterdoelen na 2021 te halen. Daarbij gaat het niet alleen om het grondwaterbeheer maar ook om andere maatregelen zoals het reduceren van de effecten van de atmosferische stikstofdepositie.

Duinen en binnenduinrand
Typerend voor de duinen is de afwisseling tussen droge en nattere gebieden. Verdroging door drinkwaterwinning was hier een groot probleem. Plantensoorten als parnassia, duizendguldenkruid en verschillende soorten orchideeën dreigden te verdwijnen. Maar in de afgelopen decennia zijn er veel maatregelen genomen. Op Texel, in de Grafelijkheidsduinen bij Den Helder en in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is de drinkwaterwinning gestopt, en in het Noordhollands Duinreservaat is de winning van natuurlijk duinwater teruggebracht van 6 tot 2 miljoen kubieke meter per jaar. Het leeuwendeel van de drinkwaterproductie in de duinen bestaat, zoals al beschreven in de hoofdstukken 'waterbalans' en 'drinkwaterwinning', intussen

uit infiltratie en terugwinning van voorgezuiverd water uit de Rijn en het IJsselmeer. Habitats van natte en vochtige duinvalleien hebben zich op verschillende plaatsen uitgebreid.

Voor de komende KRW-periode ligt de uitdaging vooral in de binnenduinrand. Het grondwater dat niet meer wordt opgepompt stroomt naar de duinrand en kan worden benut voor ontwikkeling van bijzondere kwelmilieu's zoals duinrellen met fonteinkruiden en percelen met blauwgraslanden. Door het water vast te houden ontstaat er ook een 'klimaatbuffer' tegen droge periodes. Het benutten van het duinwater kan wellicht samengaan met realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan de duinrand. Mogelijkheden zullen worden onderzocht en indien mogelijk uitgevoerd.

De Vechtstreek
De natuur in de Vechtstreek heeft een sterke relatie met het waterbeheer in de omgeving. De waterbalans en de waterkwaliteit van de plassen en meren in deze streek wordt bepaald door drie componenten: toestroom van grondwater uit het Gooi, wegzijging naar de polders in de omgeving, en het vasthouden van water in de plassen en meren zelf. Voor de natuur in deze streek is voeding vanuit de diepte (kwel) met voldoende kalkrijk en voedselarm grondwater belangrijk. Bijzondere plantensoorten zijn van dit watertype afhankelijk. Regenwater is zuurder en bevat stikstof, en water dat wordt ingelaten uit andere gebieden bevat veel fosfaat.

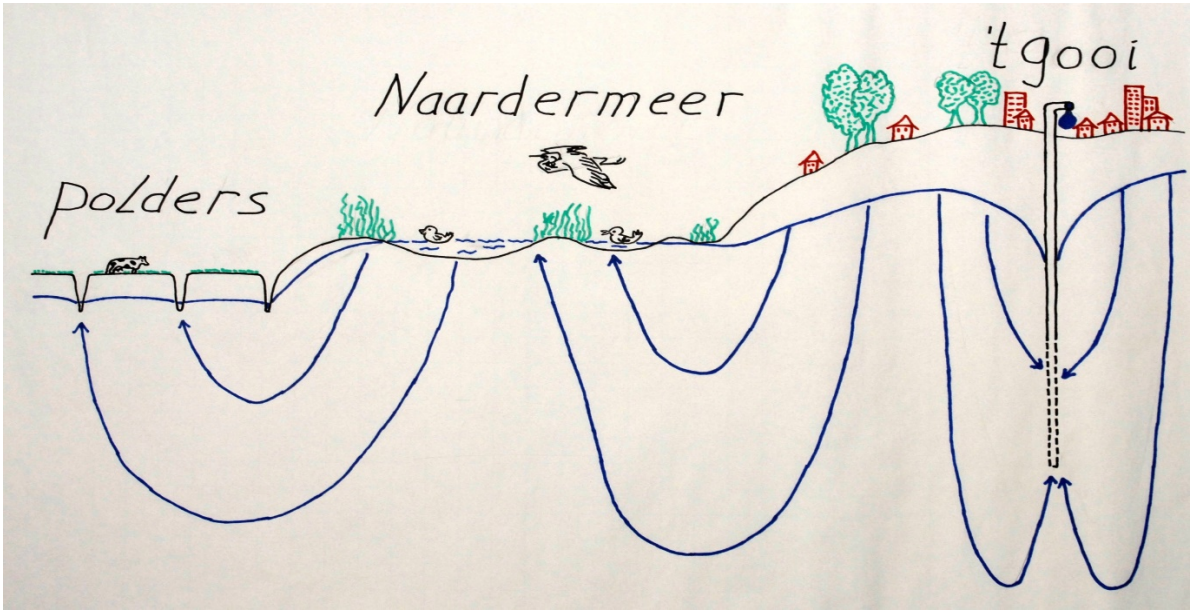

Toestroom van water uit het Gooi
De toestroom van grondwater uit het Gooi wordt, zoals beschreven in het hoofdstuk over de waterbalans, bepaald door het neerslagoverschot in dit gebied en de grondwateronttrekking voor met name drinkwatervoorziening. Afgelopen planperiode is onderzoek gedaan naar de effecten van de winning Loosdrecht. Deze winning is sinds een aantal jaren teruggebracht tot ongeveer 2 miljoen m^3/jaar, maar de vergunde hoeveelheid is nog 3,7 miljoen m^3/jaar. De reductie van de winning is gunstig voor de natuur in Noord-Holland (Vechtplassen) én Utrecht (Noorderparkgebied), maar een verdere reductie kan leiden tot grondwateroverlast. Ook is er een groeiende vraag naar drinkwater. Tussen het drinkwaterbedrijf Vitens en de provincies Utrecht en Noord-Holland is afgesproken om vervangende capaciteit te realiseren op de locatie Eemdijk zodat de huidige situatie kan worden geconsolideerd. De reductie van winning Loosdrecht volgt op eerdere verminderingen van winningen in het Gooi. Met een blijvende reductie van de winning Loosdrecht is de waterwinning in het Gooi gehalveerd. De situatie is dan dat ongeveer de helft van het neerslagoverschot wordt opgepompt voor drinkwatervoorziening en dat de andere helft kan afstromen via de ondergrond naar lager gelegen plassen en polders. Daarmee is via de waterbalans een gezond evenwicht gevonden tussen twee prioritaire KRW-doelen: drinkwater en natuur.

Wegzijging naar polders
Ook aan het verminderen van de wegzijging wordt gewerkt. Het gaat hier om twee grote al langer lopende projecten bij het Naardermeer en de Kortenhoefse Plassen. Rond het Naardermeer wordt een bufferzone van 500 hectare aangelegd. Dit project is grotendeels uitgevoerd en zal in de komende KRW-periode worden afgerond. Aan de rand van de Kortenhoefse Plassen wordt een

vergelijkbaar plan uitgevoerd. In het zuiden van de aangrenzende Horstermeerpolder worden sloten gedempt. Hier ontstaan rietlanden, een belangrijk Natura 2000-doeltype met kansen voor roerdomp en purperreiger, en het wegzijgen van water uit de Kortenhoefse plassen wordt minder. De voorbereiding is in een gevorderd stadium en het project wordt in komende KRW-planperiode uitgevoerd.

Waterconservering in de plassen en meren
Naast het grondwaterbeheer in het Gooi en het waterbeheer in de polders aan de westzijde van de plassen is het waterbeheer van de plassen zelf de derde belangrijke component in de waterbalans. Door de jaren heen is het peilbeheer hier steeds strakker geworden. Door het hanteren van vaste peilen en het snel afvoeren van water via korte routes wordt er weinig water vastgehouden en wordt er in droge periodes snel water ingelaten. Om de inlaat van water te verminderen en om water beter vast te houden worden waterconserveringsprojecten uitgevoerd of ontwikkeld. Het waterschap voert deze uit en de provincie levert hieraan een financiële bijdrage.

Veengebieden
In veengebieden hangt de grondwaterproblematiek niet samen met de grondwaterwinning voor drinkwater of andere doeleinden maar met de ontwatering van gronden. In veengebieden is veelal sprake van een verwevenheid van functies, met name van landbouw, natuur en bebouwing. Het peilbeheer is complex omdat met alle belangen rekening moet worden gehouden. Enige of sterke ontwatering is in vrijwel alle gebieden nodig. Hierdoor kunnen de meest kritische planten- en diersoorten, die afhankelijk zijn van een hoge grondwaterstand, onder druk komen te staan. Gevolg van de ontwatering is daarnaast dat de veenafbraak en bodemdaling zich voortzetten. Ook in de veengebieden hangen kansen voor uitbreiding van kritische soorten samen met realisatie van NNN-gebied. Wanneer er grote aaneengesloten natuurgebieden ontstaan kan het waterbeheer wellicht beter op de natuur worden afgestemd en kunnen kritische habitats als veenmosrietland en soorten als de roerdomp zich uitbreiden. Ook hier zullen mogelijkheden worden onderzocht en waar mogelijk uitgevoerd.

Maatregelen
- Onderzoek benutten kwelwater duinrand
- Handhaven reductie winning Loosdrecht en realiseren alternatief
- Aanleg bufferzone Naardermeer
- Aanleg bufferzone Kortenhoefse Plassen
- Stimuleren vasthouden kwelwater Vechtplassen
- Onderzoek verhogen grondwaterstand in veengebieden

4 Deelprogramma Overstromingsrisico's

4.1 Inleiding

Het deelprogramma overstromingsrisico's is een uitwerking van het nationale ontwerp-Overstromingsrisicobeheerplan 2022-2027 (ORBP). Met dit nationale plan en de daarin opgenomen doelen en maatregelen legt Nederland verantwoording af aan de EU ten aanzien van de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Parallel aan dit provinciale deelprogramma wordt het Nationale Waterprogramma (NWP) opgesteld waarin uitgebreid wordt ingegaan op waterveiligheid. Het deelprogramma is verder een vertaling van het waterveiligheids- en klimaatadaptatiebeleid uit de provinciale Omgevingsvisie, de provinciale omgevingsverordening en de provinciale Notitie bouwstenen klimaatadaptatie. Zowel het NWP als de provinciale Omgevingsvisie en de provinciale Notitie bouwstenen klimaatadaptatie geven een plus op de doelen en maatregelen uit het ORBP. Door het samen met de waterschappen, het Rijk, de veiligheidsregio's en de gemeenten uitvoeren van de maatregelen uit dit deelprogramma zet de provincie zich in om de bescherming tegen overstromingen te verhogen.

> Kader: provinciaal belang
>
> Het provinciaal belang volgt uit de Waterwet. Deze wet schrijft voor dat de provincie dijkversterkingsplannen goedkeurt, kaders stelt voor regionale keringen en zorgdraagt voor de productie, actualisatie en publicatie van overstromingsrisicokaarten. De omvang van waterveiligheidsvraagstukken overstijgt vaak het lokale niveau en bovendien spelen er vaak meerdere belangen zoals een goede ruimtelijke inpassing van de te versterken dijk en mogelijke meekoppelkansen. Maatregelen ter verbetering van de veiligheid tegen overstromingen hebben een ruimtelijke impact. Deze maatregelen moeten dus zoveel mogelijk passen bij het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van de provincie.
> Als in een gebied een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt kan dit invloed hebben op potentiële schade of slachtoffers. Bij verstedelijking dient hier rekening mee gehouden te worden. Daarom brengt de provincie overstromingsrisico's in beeld en stimuleert zij een waterrobuuste ruimtelijke inrichting.

Primaire keringen en ruimtelijke kwaliteit
Noord-Holland is omgeven door water en ligt voor een groot deel onder N.A.P. Bescherming tegen overstromingen is dan ook van groot belang. In haar Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie opgenomen dat de bescherming die de kustverdediging aan het achterland biedt van groot belang is, maar ook dat die benut moet worden voor andere ontwikkelingen zoals recreatie en natuur. De provincie ziet de primaire waterkeringen langs de Noord-Hollandse kusten (Noordzeekust, Waddenzeekust en IJsselmeergebied) niet als lijnelementen maar als brede zones. In deze zones kunnen verschillende functies elkaar versterken en aldus bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de kusten. De brede zones zijn daarnaast erg belangrijk om voldoende ruimte te reserveren voor dijkversterkingen die nodig zullen zijn om te anticiperen op klimaatverandering. Uiteraard hebben veilige primaire waterkeringen de hoogste prioriteit. Samen met de waterschappen en gemeenten voert de provincie overleg over welke functies er gecombineerd kunnen worden met primaire waterkeringen en welke niet.
Door de synergie te zoeken met provinciale ambities op het gebied van woningbouw, biodiversiteit, recreatie, watersport, toerisme, etc. wordt extra ruimtelijke kwaliteit gerealiseerd op en nabij waterkeringen. De provincie stimuleert hiermee meervoudig ruimtegebruik. Genoemde zones bieden bij verandering van het klimaat (zeespiegel-, meerspiegelstijging) voldoende ruimte om toekomstige versterkingen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten uit te kunnen voeren. Dit doet de provincie zonder de ruimtelijke ontwikkeling op slot te zetten. De provincie werkt samen met de waterbeheerders en veiligheidsregio's aan een duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid waarbij het op sterkte houden van waterkeringen de hoogste prioriteit heeft. In de praktijk blijkt dat niet alle functies gestapeld kunnen worden zonder afbreuk te doen aan de waterveiligheid. De provincie zal daarom samen met regionale partners keuzes moeten maken. Hiervoor worden in de planperiode verdere stappen gezet.

Meerlaagse veiligheid
De provincie werkt met alle regionale overheden en belanghebbenden samen bij het werken aan een provincie die goed beschermd is tegen overstromingen en de gevolgen daarvan. Hierbij wordt het concept meerlaagse veiligheid toegepast. In dit concept worden combinaties gezocht tussen het versterken van waterkeringen, ruimtelijke adaptatie, klimaatadaptatie en het

voorbereiden van evacuaties. Waar dit aan de orde is agendeert de provincie dit bij de partners. Provincie en waterschappen bespreken bovenregionale knelpunten op het gebied van waterveiligheid met het Rijk en stimuleren daarbij de dialoog om tot vernieuwende en klimaatadaptieve oplossingen te komen. Voorbeelden uit het recente verleden zijn de Zwakke Schakels Hondsbossche Duinen en de Prins Hendrikzanddijk op Texel.
Omdat er altijd een dijkdoorbraak kan plaatsvinden (100% veilig bestaat niet) werkt de provincie ook aan gevolgenbeperking. Om slachtoffers en schade bij een (dreigende) dijkdoorbraak zoveel mogelijk te voorkomen worden klimaatadaptieve maatregelen genomen in de ruimtelijke inrichting en werkt de provincie samen met waterschappen en veiligheidsregio's aan modern watercrisisbeheer. De provincie heeft een beperkte rol in het watercrisisbeheer maar zet zich desondanks in voor maximale gevolgenbeperking. Daarbij ondersteunt zij de waterschappen en veiligheidsregio's bij kennisontwikkeling, innovaties, het opstellen van evacuatieplannen en het houden van watercrisisoefeningen.

Normering regionale keringen
De provincie wijst regionale waterkeringen aan en normeert deze. Dit gebeurt in overleg met de waterkeringbeheerders. Het normeren van de regionale waterkeringen wordt gedaan op basis van overstromingsscenario's waarmee de te verwachten schade bij een doorbraak wordt berekend. Overstromingsscenario's worden ook gebruikt voor het maken van de overstromingsrisicokaarten die de provincie elke zes jaar moet aanleveren in Brussel. Bij het maken van de kaarten wordt intensief samengewerkt met de waterschappen, de veiligheidsregio's en het Rijk.

Buitendijkse gebieden
Voor buitendijkse gebieden langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJssel- en Markermeer vraagt de provincie van gemeenten dat zij bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptieve maatregelen nemen om slachtoffers en schade bij een overstroming te voorkomen.

4.2 Algemene doelen waterveiligheid, huidige situatie overstromingsrisico

De algemene doelen voor waterveiligheid komen overeen met de landelijke doelen zoals vastgelegd in het ORBP. De doelen en maatregelen uit het ORBP waarvoor de provincie geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk is, zijn opgenomen in dit programma.
De provincie bereidt zich in haar waterbeleid voor op veranderingen in het klimaat , de biodiversiteit en de ruimtelijke inrichting. Ook sociaaleconomische en technologische ontwikkelingen werken door in de overstromingsrisico's.

Scenario's
Bij waterveiligheid kijkt de provincie tot 50 jaar vooruit door voor deze periode samen met het Rijk en de waterschappen scenario's voor te verwachten ontwikkelingen op te stellen. Zo kunnen de overheden tijdig hun koers bijstellen en werken aan klimaatadaptieve oplossingen. Een voorbeeld is het creëren van bredere zones langs dijken die worden gevrijwaard van nieuwe permanente ontwikkelingen die leiden tot een sterke verhoging van de kosten om een waterkering te versterken. Dit doet de provincie zonder de ruimtelijke inrichting te veel op slot te zetten. Er wordt samen met waterschappen en gemeenten naar maatwerkoplossingen gezocht.
Conform het nationale Overstromingsrisicobeheerplan en het NWP moeten de primaire en regionale waterkeringen uiterlijk in 2050 voldoen aan de veiligheidsnormen. De provincie heeft hierbij een kaderstellende rol om ervoor te zorgen dat risico's en mogelijke gevolgen in de toekomst niet toenemen.

Kader: normen primaire keringen

Rond de eeuwwisseling wilde Nederland het waterveiligheidsbeleid herzien. De normen om gebieden achter primaire waterkeringen tegen overstromingen te beschermen dateerden nog uit de jaren vijftig van de vorig eeuw en pasten niet meer bij de actuele risico's. De kans op een overstroming was toegenomen en de mogelijke aantallen slachtoffers en schade ook. In 2014 bracht de Deltacommissaris advies uit aan de Nederlandse regering. De kern van dit advies was het instellen van een basisbeschermingsniveau afgeleid van de grenswaarde die Nederland voor externe veiligheidsrisico's hanteert. Die grenswaarde bedraagt 1:1.000.000 per jaar. Deze waarde geldt voor door de mens veroorzaakte risico's, zoals risico's die samenhangen met chemische fabrieken en LPG-stations. Voor dergelijke risico's gelden relatief strenge eisen. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse heeft inzichtelijk gemaakt dat aanscherping van het overlijdensrisico door overstromingen tot 10^{-6} per jaar niet in verhouding stond tot de daarmee bereikte afname van het overstromingsrisico (slachtoffers en schade). Daarom heeft de Deltacommissaris voor overstromingsrisico's een waarde geadviseerd die een factor 10 hoger

ligt: 1:100.000 per jaar. Op grond van dit basisbeschermingsniveau en een maatschappelijke kosten-batenanalyse zijn, in een intensief participatietraject met alle overheden die een verantwoordelijkheid hebben bij het beheersen van overstromingsrisico's, normen afgeleid. De regering heeft dit advies overgenomen.

Huidige situatie
De huidige toestand van de waterveiligheid is beschreven in het landelijke ORBP. Dit plan, dat in samenwerking met de lagere overheden en de veiligheidsregio's is opgesteld, wordt eind 2021 vastgesteld door het Rijk.
Door de provincie zijn samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat kaarten gemaakt die aangeven hoe groot het overstromingsrisico's is als er een primaire of regionale waterkering doorbreekt. Deze kaarten zijn geplaatst op www.risicokaart.nl. Dit is een wettelijk vereiste vanuit EU-regelgeving.

De provincie Noord-Holland streeft er naar om in 2050 klimaatbestendig ingericht te zijn. Hiermee sluit de provincie aan bij de doelstellingen in het landelijke ORBP, het NWP en het Deltaprogramma. Klimaatbestendig en waterrobuust ingericht betekent dat de provincie de kwetsbaarheid van het door water omringde grondgebied kent en inrichtingsmaatregelen bevordert om deze op een adequate wijze te beperken. Veel van deze maatregelen worden uitgevoerd door andere overheden. Ook een zeespiegelstijging gaat invloed hebben op de primaire en regionale waterkeringen en het watersysteem in Noord-Holland, zowel kwantitatief als kwalitatief.
Er dient te worden voorkomen dat gebouwd wordt in gebieden waar het overstromingsgevaar significant groot is. De samenhang tussen waterveiligheid en andere klimaatadaptieve maatregelen is uitgebreid beschreven in de Notitie bouwstenen klimaatadaptatie die de provincie in februari 2020 heeft vastgesteld.

4.3 Primaire keringen

Doel: primaire waterkeringen voldoen in 2050 aan de wettelijke normen en hebben een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Noord-Holland is omgeven door water en ligt voor een groot deel onder N.A.P. Bescherming tegen overstromingen is dan ook van groot belang. In haar Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie opgenomen dat de bescherming die de kustverdediging aan het achterland biedt van groot belang is, maar ook dat die benut moet worden voor andere ontwikkelingen zoals recreatie en natuur. De provincie ziet de primaire waterkeringen langs de Noord-Hollandse kusten (Noordzee, Waddenzee en IJsselmeergebied) niet als lijnelementen maar als brede zones. In deze zones kunnen verschillende functies elkaar versterken en aldus bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de kusten. De brede zones zijn erg belangrijk om voldoende ruimte te reserveren voor dijkversterkingen die nodig zullen zijn om te anticiperen op klimaatverandering. Uiteraard hebben veilige primaire waterkeringen de hoogste prioriteit.

Ruimtelijke kwaliteit is de landschappelijke waarde en de gebruiks- en toekomstwaarde van een dijk en de zones die eraan grenzen. Wanneer een dijk wordt versterkt is deze weer veilig voor 50 jaar maar ook weer bruikbaar voor medegebruik voor dezelfde periode. Dit medegebruik en het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit zal verschillen per primaire waterkering. Per dijkversterkingsproject worden afspraken gemaakt met de waterschappen en regionale partijen over wat wel en niet kan worden opgenomen in het Projectplan Waterwet (het dijkversterkingsplan).
Waterkeringen zijn beeldbepalend in onze provincie en dienen daarom bij een versterking met behoud van de omgevingskwaliteit te worden ingepast in de landelijke en stedelijke omgeving. Als provincie bewaken we samen met de waterschappen en het Rijk verder dat primaire waterkeringen qua waterveiligheid blijven voldoen aan de wettelijke eisen en dat procedures conform de wetgeving worden toegepast.
De ligging van de primaire waterkeringen in Noord-Holland is opgenomen in het nationaal georegister.

Beschermingsniveau
Voor primaire waterkeringen geldt dat de kans op overlijden door overstroming uiterlijk in 2050 kleiner is dan 1:100.000 per jaar. Dit is het basisbeschermingsniveau. In de Waterwet is vastgelegd aan welke norm een dijktraject moet voldoen.

De waterkeringbeheerders zijn initiatiefnemer voor het versterken van primaire waterkeringen. Samen met deze beheerders wil de provincie tempo houden in het versterken van primaire waterkeringen die niet voldoen aan de wettelijke veiligheidsnorm. De provincie voert overleg met de waterschappen en het Rijk over het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma en het Deltaprogramma waterveiligheid. Dit gebeurt vooral via het IPO en de Unie van Waterschappen.

Beoordelen plannen
De provincie is op basis van de Waterwet (vanaf 2022 op basis van de Omgevingswet) verantwoordelijk voor de gecoördineerde voorbereiding en goedkeuring van projectplannen tot aanleg, verlegging of versterking van primaire waterkeringen. In de Omgevingswet wordt de planfiguur projectplan vervangen door het projectbesluit. Ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet (verwacht op 1-1-2022) blijft de provincie hiervoor verantwoordelijk. De provincie coördineert tevens de juridische procedure van de uitvoeringsvergunningen (bv. de omgevings- en natuurvergunning) en de inspraak.

De provincie ziet erop toe dat inwoners, bedrijven en belangenorganisaties goed worden geïnformeerd door de waterbeheerder en dat er waar nodig participatie plaatsvindt. De provincie brengt in overleg met de waterbeheerders de werkwijze als gevolg van de Omgevingswet in kaart, bijvoorbeeld door het samen opstellen van een handreiking.
De provincie is bevoegd gezag wanneer er voor een dijkversterking een Milieueffectrapportage (MER) conform het Besluit MER opgesteld wordt en ziet er op toe dat deze volwaardig in de besluitvorming wordt meegenomen.
In de planperiode worden projectplannen/-besluiten verwacht voor de primaire keringen Den Oever-Den Helder, Polder Katwoude, Durgerdam en Durgerdam-Oranjesluizen/Schellingwoude.

Toevoegen van extra kwaliteit
De provincie zet in op het koppelen van waterveiligheid aan andere belangrijke maatschappelijke vraagstukken in Noord-Holland en aan provinciale ambities. Bij het versterken van waterkeringen en het nemen van klimaatadaptieve waterveiligheidsmaatregelen stimuleert de provincie het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit. Dit doet de provincie waar dit relevant is.

Maatregelen
- Goedkeuren projectplannen Waterwet versterking primaire waterkeringen
- Beoordelen goede ruimtelijke inpassing van te versterken primaire waterkeringen
- Samen met regio uitvoeren van ruimtelijke kwaliteitsplannen bij dijkversterking
- In samenwerking met regionale partijen toevoegen van extra kwaliteit aan de omgeving (buiten het Projectplan Waterwet) van primaire waterkeringen die wordt versterkt
- Samen met waterschappen zorgen voor adequate participatie bij het opstellen van projectplannen Waterwet en ruimtelijke kwaliteitsplannen
- Erop toezien dat onderzoek en beschrijving van de milieueffecten (MER) een volwaardige plaats in de besluitvorming krijgen
- Fysieke ruimte openhouden voor mogelijke toekomstige eisen waterveiligheid

4.4 Regionale waterkeringen

Doel: regionale waterkeringen voldoen uiterlijk 2050 aan de veiligheidsnorm

Bij regionale waterkeringen gaat het om aanwijzen en normeren en om samenwerken aan regionale waterveiligheid. De provincie werkt samen met Utrecht en Zuid-Holland en de inliggende waterschappen aan de waterveiligheid van regionale waterkeringen. Dit is nodig omdat er in Noord-Holland twee interprovinciale waterschappen liggen, te weten het Hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

In het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West Nederland (2014) is bepaald dat de regionale keringen die bij toetsingen in de periode 2009-2012 werden afgekeurd in 2030 aan de normen moeten voldoen. In 2024 moeten alle regionale keringen zijn getoetst inclusief waterkerende kunstwerken en niet-waterkerende objecten. De regionale waterkeringen die in 2024 met 'onvoldoende' worden beoordeeld, dienen uiterlijk in 2050 aan de veiligheidsnormen te voldoen. Na 2024 worden er afspraken gemaakt voor het vervolg van het versterken en toetsen van regionale waterkeringen. De provincie wordt jaarlijks via voortgangsrapportages geïnformeerd over de voortgang door de waterschappen. (opmerking: in 2021 bovenstaande data synchroniseren met provinciale omgevingsverordening 2.0).

De provincie ziet toe op naleving van de bestuurlijke afspraken uit het uitvoeringsbesluit en de op basis hiervan gemaakte nadere afspraken. Hierin zijn met de waterschappen de tussentijdse bestuurlijke mijlpalen vastgelegd waarover jaarlijks aan de provincie wordt gerapporteerd. De provincie werkt mee aan gezamenlijke verkenningen met waterschappen naar kansen voor optimalisatie van de normering van regionale waterkeringen. In het landelijke Overstromingsrisicobeheerplan is opgenomen dat uiterlijk in 2050 de regionale waterkeringen aan de dan geldende norm (omgevingswaarde[10]) voldoen. De provincie werkt samen met de waterschappen aan de invoering van de 'Zorgtaak Regionale Keringen' (beheer, onderhoud, inspectie). De reeds bestaande zorgplicht voor primaire keringen is hiervoor de basis.

Aanwijzen, normeren en kennisontwikkeling
De provincie draagt zorg voor het aanwijzen en het toekennen van omgevingswaarden aan regionale waterkeringen. Deze worden opgenomen in de omgevingsverordening. Het beschermingsniveau, oftewel de omgevingswaarde, van een regionale waterkering wordt mede bepaald op basis van de economische schade die bij het falen van de waterkering kan optreden.
De provincie werkt mee aan herijking van de status en omgevingswaarden van regionale keringen als voortschrijdend inzicht of nieuw beleid daartoe aanleiding geven. Landelijk wordt verkend of de normeringssystematiek van regionale waterkeringen op termijn moet gaan aansluiten bij de normeringssystematiek voor primaire waterkeringen. De provincie is hier actief bij betrokken.
De provincie zorgt voor vaststelling van leidraden en richtlijnen voor het kunnen toetsen van de regionale keringen en draagt bij aan kennisontwikkeling in het Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen (ORK). Dit is nodig om het toets- en ontwerp-instrumentarium voor regionale waterkeringen actueel te houden.
De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en de beschermingszones in bestemmingsplannen en gaat samen met de waterschappen in gesprek met gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen die het voldoen aan het beschermingsniveau van deze regionale waterkeringen belemmeren.
De waterkeringbeheerders voeren in overleg met de provincie verkenningen ten aanzien van het wel of niet compartimenteren van gebieden door het aanwijzen van compartimenteringskeringen. Hiermee wordt beoogd om schade en slachtoffers te reduceren bij een doorbraak van een primaire waterkering. De kaart met de regionale waterkeringen is te raadplegen in de provinciale viewer.

Toetsen van regionale waterkeringen
Regionale waterkeringen voldoen conform het ORBP uiterlijk in 2050 aan normen om de schade door overstromingen te beperken. In de provinciale omgevingsverordening kan een eerder moment worden vastgelegd. De betreffende artikelen in de omgevingsverordening moeten worden afgestemd met de provincies Utrecht en Zuid-Holland.
De provincie doet al het mogelijke om met ruimtelijke instrumenten te voorkomen dat door nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen het risico op schade wordt vergroot. Indien dit wel aan de orde is, actualiseert de provincie in overleg met het waterschap de norm van een regionale waterkering, wanneer blijkt dat een waterrobuuste inrichting geen oplossing biedt. Dit betekent een strengere norm om het risico op hoge schades bij falen van een waterkering te verminderen. Het actualiseren van de norm wordt gedaan op basis van actuele overstromingsscenario's en actuele schadeberekeningen.

Langdurige droogte heeft effect op de sterkte van veendijken en leidt tot extra bodemdaling. Dit kan van invloed zijn op de veiligheid van regionale waterkeringen. De provincie volgt actief de landelijke ontwikkelingen en nieuwe kennis over de effecten van langdurige droogte op waterkeringen (https://www.stowa.nl/hydrotheek).

Versterken van regionale waterkeringen
Op verzoek van het waterschap kan de provincie bij het versterken, de aanleg of een wijziging van een regionale waterkering die van bovenlokale betekenis is een coördinatie- en goedkeuringsprocedure van toepassing verklaren. De procedure voor het projectbesluit en de benodigde vergunningen voor de versterking wordt dan door de provincie gecoördineerd. De waterbeheerder wordt wel gevraagd te motiveren dat coördinatie door de provincie gewenst is.
De verwachting is dat bij het inwerkingtreden van de Omgevingswet het aantal verzoeken hiervoor toeneemt door de toenemende complexiteit van het versterken van regionale waterkeringen en door de natuurwetgeving.

[10] In de nieuwe Omgevingswet worden normen omgevingswaarden genoemd.

Bij versterking van regionale waterkeringen kan sprake zijn van een koppeling met KRW-maatregelen of het realiseren van ecologische verbindingen, vismigratiemaatregelen en recreatieve voorzieningen (wandel-/fietspaden, waterrecreatie).

> Kader: regionale keringen
>
> Na de Vierde Nota Waterhuishouding (1998) zijn provincies en waterschappen gestart met het ontwikkelen van veiligheidsnormen voor regionale waterkeringen. Om dit proces te ondersteunen en landelijke uniformiteit te creëren werken overheden samen in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen. In dit programma zijn onder meer leidraden ontwikkeld voor het normeren van regionale keringen langs boezemkaden, regionale rivieren en compartimenteringskeringen. De normen voor deze regionale keringen worden afgeleid uit de economische schade die door een overstroming ten gevolge van een doorbraak van deze waterkeringen ontstaat, rekening houdend met de ruimtelijke ontwikkelingen in het overstroomde gebied. Daarbij worden scenario's met verschillende doorbraaklocaties gebruikt, waar verschillende overstromingspatronen bij horen. Daarom kunnen voor delen van een waterkering verschillende normen gelden. Hoe groter de verwachte gevolgen van een overstroming, hoe strenger de norm. Met menselijke slachtoffers wordt geen rekening gehouden, omdat een overstroming in een gebied dat door regionale waterkeringen wordt beschermd relatief langzaam verloopt en de waterdiepte beperkt blijft. Iedere provincie is vrij om te kiezen of ze haar regionale waterkeringen volgens deze leidraad normeert of een andere (politieke) afweging maakt over het gewenste veiligheidsniveau.

Maatregelen
- Aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen bij nieuwe inzichten
- Participeren in verkenning naar herijking van de normering van regionale waterkeringen
- Participeren in onderzoeken van waterschappen over compartimenteringskeringen
- Met HHNK verkennen van de mogelijkheid tot invoering van zorgtaak voor regionale waterkeringen
- Coördineren procedure van een projectplan/projectbesluit na verzoek waterschap
- Samen met provincies en waterschappen ontwikkelen van nieuwe kennis en leidraden voor het toetsen, beoordelen en ontwerpen van regionale waterkeringen
- Participeren in het Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen
- Stimuleren meekoppelkansen bij versterking regionale waterkeringen na initiatief waterschappen

4.5 Overstromingsscenario's en crisisbeheer water

Doel: de overstromingsinformatie is up-to-date

In de Europese Richtlijn Overstromingsrisico (ROR) en de Waterwet is bepaald dat de provincies een belangrijke wettelijke taak hebben op het gebied van de regionale waterveiligheid. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de regionale overstromingskaarten en het actueel houden van de overstromingsinformatie op de provinciale risicokaart. De provinciale taak is vastgelegd in de Regeling provinciale risicokaart (onder de Omgevingswet wordt dit het Besluit kwaliteit leefomgeving). Met de productie, actualisatie en publicatie van de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten wordt door de provincie invulling gegeven aan deze verplichting. Eind 2020 of begin 2021 komt de evaluatie van de Wet op Veiligheidsregio's beschikbaar. Op basis hiervan kan de rol van de provincie bij een watercrisis nog enigszins wijzigen.

Overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten
De overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten zijn de basis voor maatregelen om het overstromingsrisico te beheersen. Voor de ROR zijn de kaarten in 2019 door de provincie geactualiseerd en gepubliceerd op de provinciale risicokaart (www.risicokaart.nl). De eerstvolgende actualisatie moet uiterlijk in 2025 plaatsvinden. De kaarten worden namelijk ten minste elke zes jaar geactualiseerd.

De provincie werkt samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat aan actuele overstromingsmodellen en -scenario's. Daarnaast willen de provincie en de waterschappen de overstromingskaarten gebruiken om inzicht te krijgen in het al dan niet klimaatadaptief zijn van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling. De provincie draagt bij aan goed beheer, onderhoud en

ontsluiting van de overstromingsgegevens. Dit wordt samen met de andere provincies en het Rijk gedaan.

Samen met provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en de inliggende waterschappen actualiseert de provincie in de planperiode het zogeheten 'Randstadmodel overstromingen' (overstromingsscenario's voor de Randstad). Dit doet de provincie op basis van de nieuwste kennis voor het maken van overstromingsscenario's. Hierbij worden veiligheidsregio's, kennisinstituten en gespecialiseerd bedrijfsleven betrokken.

Innovaties
De provincie participeert samen met waterschappen en veiligheidsregio's in een onderzoeksproject voor het verkrijgen van meer inzicht in evacuaties bij overstromingen en de gevolgen van overstromingen voor het wegennetwerk. Het onderzoek is tevens gericht op de vraag welke bijdrage wegen kunnen leveren bij evacuatievraagstukken. Het pilotgebied is Noord-Holland boven het Noordzeekanaal, dat daarmee aanvullend is op het eerdergenoemde Randstadmodel.

Samenwerken bij watercrises
De provincie participeert in de coördinatie- en evacuatieplannen die worden opgesteld door de waterschappen en de veiligheidsregio's. Deze plannen hebben als doel de negatieve gevolgen van een overstroming te beperken. De provincie zet hierbij in op het samen met waterschappen en veiligheidsregio's ontwikkelen van innovaties in het watercrisisbeheer. Bij grote watercrisisoefeningen neemt de provincie deel.
Het oefenen wordt zowel real time gedaan als in de vorm van 'serious gaming'. De provincie levert bijdragen aan protocollen voor evacuatiestrategieën bij overstromingen en maakt overstromingsdata toegankelijker voor inwoners en bedrijven.

Maatregelen
- Periodiek actualiseren overstromingsscenario's voor EU-ROR en beheer betreffende data
- Participatie in innovatieve projecten op gebied van evacuaties bij overstromingen
- Bouwen Randstadmodel 3.0 samen met andere Randstadprovincies, waterschappen en RWS
- Participeren in stuurgroep Watercrisis boven het Noordzeekanaal
- Periodiek participeren in watercrisisoefeningen

4.6 Kustplaatsen en buitendijkse gebieden

Doel: veiligheid door klimaatadaptieve maatregelen

Kustplaatsen, buitendijks gelegen havengebieden, bebouwde gebieden aan het Marker- en IJsselmeer en de randmeren komen op veel locaties in Noord-Holland voor. Daarnaast zijn er niet door dijken beschermde gebieden langs regionale rivieren (Vecht, Gaasp), boezemsystemen (bijvoorbeeld Schermerboezem) en kanalen (bijvoorbeeld Noord-Hollands kanaal). In deze gebieden zet de provincie in op een klimaatadaptieve inrichting bij nieuwe ontwikkelingen. Veelal zal dit maatwerk zijn. Het zijn vaak aantrekkelijke gebieden voor wonen, werken en verblijfsrecreatie. Samen met gemeenten en waterschappen draagt de provincie zorg voor het minimaliseren van het risico op slachtsoffers en schade. De druk om deze gebieden te bebouwen neemt toe. Voor de zandige kust bestaat de behoefte om de verstening een halt toe te roepen. Zo kan de kust immers aantrekkelijk blijven en dynamisch groeien in een natuurlijk proces van verstuiven. Dit geeft in een aantal situaties een spanningsveld tussen het vrijhouden van een bredere zone voor toekomstige versterkingen en de wens tot economische ontwikkeling.

Buitendijkse gebieden IJssel- en Markermeer
De provincie ziet het als haar rol om ervoor te zorgen dat gemeenten en initiatiefnemers bij ruimtelijke ontwikkelingen in buitendijkse gebieden langs het IJssel- of Markermeer de hoogwaterrisico's in hun afwegingen betrekken. In buitendijkse gebieden worden gemeenten via de provinciale omgevingsverordening verplicht om bij nieuwe ontwikkelingen en herstructureringen aan te geven hoe ze het gebied klimaatadaptief inrichten. Daarbij dient een inschatting te worden gegeven van het risico op slachtoffers en schade. De provincie kan op verzoek van de andere overheden hierover adviseren. Daarnaast kan de provincie een aanwijzing geven bij nieuwe bestemmingsplannen voor buitendijkse gebieden wanneer de nieuwe ontwikkeling onvoldoende klimaatadaptief is.

Kustplaatsen en havengebieden.

In de 3e Kustnota (2000) werden de Noord-Hollandse kustplaatsen aangemerkt als niet-prioritaire zwakke schakels bij de toen geldende inzichten van de te verwachten zeespiegelstijging. Dit hield in dat ze niet voor 2050 versterkt hoefden te worden. De inzichten in de toekomstige zeespiegelstijging zijn door nieuwe klimaatrapporten de laatste jaren gewijzigd. Bij een aantal Noord-Hollandse kustplaatsen (Zandvoort, IJmuiden aan Zee, Egmond aan Zee, Bergen aan Zee) ligt de bebouwing deels aan de zeezijde van de primaire waterkering of erop.

In de kustzone geldt dat de provincie deze wil laten meegroeien met de zeespiegelstijging. Dat betekent dat de duinen in hoogte en/of breedte moeten groeien. Waar mogelijk wordt er bij de kustdorpen naar gestreefd de duinen te laten meestijgen door bebouwing en infrastructuur bij vernieuwing verhoogd aan te leggen. Dit is het concept van het meegroeien met de zee. Bij buitendijks gelegen kustbebouwing moet nieuwbouw klimaatbestendig zijn en moeten er vluchtmogelijkheden zijn om bij extreem weer mensen te kunnen evacueren.

In de planperiode wordt mogelijk duidelijk dat er wel extra versterkingsmaatregelen nodig zijn voor een aantal Noord-Hollandse kustplaatsen. De provincie gaat in de planperiode verkennen of de criteria van destijds geactualiseerd moeten worden, en of dit vervolgens leidt tot nieuwe inzichten. Hierbij worden de gemeenten en waterschappen betrokken.
De provincie adviseert Rijkswaterstaat jaarlijks over het zandsuppletieprogramma. Door zandsuppleties wordt de Basiskustlijn gehandhaafd en kan de kust meegroeien met de zeespiegelstijging.
De provincie participeert in landelijke onderzoeken over klimaatverandering en zeespiegelstijging. In 2023 komt er een KNMI-rapport uit met de nieuwste inzichten over zeespiegelstijging en extreme stormen.

Integrale veiligheid van de kustplaatsen
Door de toename van het aantal strandbezoekers en activiteiten in de kustplaatsen zijn ook andere klimaatgerelateerde veiligheidsvraagstukken belangrijker geworden. Voorbeelden zijn hittestress, gezondheid bij hoge temperaturen, duinbranden, uitval van vitale netwerken en het ontruimen van stranden bij plotselinge weersextremen. De provincie gaat samen met de gemeenten en veiligheidsregio's een verkenning uitvoeren om hier meer inzicht in te krijgen.

Maatregelen
- Adviseren gemeenten en initiatiefnemers over waterveiligheid van buitendijkse gebieden langs IJssel- en Markermeer bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen
- Deelname in landelijke onderzoeken over zeespiegelstijging en klimaatontwikkeling
- Rijkswaterstaat adviseren over zandsuppletieprogramma's
- Samen met kustgemeenten en veiligheidsregio's verder verkennen van consequenties van klimaatverandering voor de kustplaatsen

Aan: Provinciale staten, Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Uitgeest, 8 januari 2021

Betreft: Indiening zienswijze op het concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 – 2027

Geachte commissie,

De federatie Sportvisserij MidWest Nederland heeft kennis genomen van het concept Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 – 2027. De federatie heeft het concept beoordeeld en wil graag gebruik maken van de mogelijkheid hierop haar zienswijze te geven. In deze zienswijze lichten wij, ten aanzien van de deelprogramma's uit het Regionaal Waterprogramma, onze standpunten toe.

Sportvisserij MidWest Nederland heeft hun werkgebied onder andere in de provincie Noord-Holland liggen. Het overkoepelend landelijk orgaan is Sportvisserij Nederland. De federatie vertegenwoordigd meer dan 100 hengelsportverenigingen met ruim 136.000 aangesloten leden. Sportvissen is op voetbal na de grootste sportbond en wij zijn dan ook aangesloten bij NOC*NSF. Het speelveld van de sportvisser is, u raadt het al, water….

Sportvisserij huurt op tienduizenden hectares water het visrecht. Daarmee zijn we 1 van de belangrijkste meebetalende groep recreatieve gebruikers van het water van gemeenten, waterschappen en de provincie Noord-Holland. Als visrechthebbenden zetten de verenigingen zich onder meer in voor een goed beheer van water en visstand. Zo spelen de federatie en de verenigingen een belangrijke rol in diverse Visserij Beheer Commissies zoals die van HHNK en Rijnland. Dit is hét overlegplatform tussen de visstandbeheerders (sport- en beroepsvisserij) en de waterschappen.

Het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 – 2027 is voor de sportvisserij van grote betekenis omdat hierin maatregelen worden voorgesteld die effect hebben op de toekomst van de visstand en de sportvisserij.

Hieronder is onze zienswijze per paragraaf puntsgewijs opgenomen, maar in de kern hebben wij drie belangrijke sportvisserijpunten:

1. In een Regionaal Waterprogramma dat toekomstgericht is, moet recreatie én specifiek de sportvisserij een prominente plek krijgen. Het belang van water voor deze functie neemt alleen maar toe.

2. Wij vinden dat je over de haalbaarheid van de doelen en status van de 89 waterlichamen van mening kunt verschillen, maar dat in ieder geval voor de overige wateren de recreatie leidend moet zijn. Dat past bij de behoeften van de huidige samenleving.

3. Natuurvriendelijke oevers zijn goed, maar:

Postbus 2, 1910AA, Uitgeest - Populierenlaan 78, 1911BM, Uitgeest - 0251-318882 - info@sportvisserijmidwestnederland.nl - www.sportvisserijmidwestnederland.nl

-een natuurvriendelijke oever die geen plaats meer biedt aan recreatie door de burger is niet meer van deze tijd;

-investeren in onderhoud van eerder aangelegde natuurvriendelijke oevers om de waarde voor vissen weer te optimaliseren is vaak effectiever dan de aanleg van nog meer slecht onderhouden natuurvriendelijke oevers.

1. Inleiding

Er zijn rond de 100.000 mensen die vissen in Noord-Holland. Sportvissen verdient daarom een plek in dit Regionaal Waterprogramma. In de vierde zin van de inleiding vinden wij de aanvulling 'We zwemmen, varen en vissen erin…' passend. Ook zou de term recreatie in de inleiding niet misstaan. Vrijwel alle bewoners van Noord-Holland recreëren op de 1 of andere wijze in, aan of op het oppervlaktewater.

2. Deelprogramma Oppervlaktewater

2.1 Inleiding

"Het belang van schoon oppervlaktewater is evident, zowel voor mensen (drinkwater, landbouw, industrie, zwemwater) als de natuur"

Waarom benoemt u hier niet de functie recreatie? Als er toch iets duidelijk is geworden door de COVID-19 crisis dan is het wel dat recreatie en beleefbaarheid van water belangrijker is dan ooit te voren.

De afgelopen periode is bijvoorbeeld de georganiseerde sportvisserij met 75.000! leden gegroeid. Landelijk ruim 625.000 leden die allen gebruik maken van het vele oppervlaktewater en dat is zeker in waterrijk Noord-Holland het geval. De thuiswerkmaatschappij viel terug op de basisbehoeften, het "naar buiten gaan" en de positieve effecten en belang van het beleven van o.a. water zijn van evident belang. Daarom is het niet benoemen van een breder scala aan recreatief medegebruik dan enkel zwemwater, zoals wandelen/fietsen langs water, (spele)varen en uiteraard de sportvisserij een gemiste kans in dit Waterprogramma. Gezien de omvang én de groei van sportvisserij in deze provincie verdienen dit een prominente plek in dit programma. Niet alleen sociaal en maatschappelijk, maar ook zeker vanwege het grote economische belang en de inzet die de georganiseerde sportvisserij doet op het gebied van visstandbeheer, educatie, jeugdwerk, beheer en onderhoud, waterkwaliteit, visserijkundig onderzoeken, controle en handhaving en andere werkvelden waarin wij samenwerken met provincie, waterschappen en gemeenten.

2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027

Chemische en ecologische toestand 2019

"Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2019 de ecologische kwaliteit goed."

In de alinea wordt vervolgens de parameter vis uitgelicht als 'positief' punt. Het is correct dat er zeer veel maatregelen gericht zijn op voorkomen en abundantie van KRW doelsoorten vis. Onze vraag is; wegen deze enorme kosten op tegen de geringe algemene KRW doelen die reeds gehaald zijn? Een

Postbus 2, 1910AA, Uitgeest - Populierenlaan 78, 1911BM, Uitgeest - 0251-318882 - info@sportvisserijmidwestnederland.nl - www.sportvisserijmidwestnederland.nl

herijking van nut en noodzaak van doelen en maatregelen is belangrijk. Om iedere polder optrekbaar te maken voor een driedoornige stekelbaars schiet anno 2021 misschien wel zijn doel voorbij. Zet de kosten nog eens opnieuw uit tegen de baten en maak dan weloverwogen en bij dit tijdperk passende keuzes. Moet er bijvoorbeeld in de laatste planperiode KRW niet veel meer aandacht zijn voor het verwijderen van oneigenlijke stoffen uit het water?

Ecologische doelen

“Verlaging van doelen om financiële redenen is conform landelijke afspraken niet doorgevoerd.”

Hebben er wel verlagingen van doelen plaatsgevonden op andere gronden? Zoals chemische of ecologische doelen?

“Dat de scores lager uitvallen dan de defaultwaarde van 0,6 heeft vooral te maken met de volgende factoren”

De sportvisserij vindt verregaande defosfatering een zorgelijke tendens. Een speerpunt voor de waterkwaliteit zou niet het voedselarmer maken van wateren moeten zijn. Al helemaal niet in water met een –zoals u zelf schrijft- ‘vast peil’. In vele wateren is het doorzicht al glashelder en het percentage waterplanten neemt ieder jaar toe. Er zijn op het gebied van waterkwaliteit al vele doelen behaald, hoeveel geld gaat u nog besteden aan het nog voedselarmer maken van wateren? Biomassa en biodiversiteit hebben hun waarde. De burgers zijn niet gebaat bij een nog verder verarming van wateren. Tevens zal ons inzien het aandeel waterplanten in de toekomst toch wel een gestage groei doormaken. Een overmatige en homogene waterplantengroei is niet goed voor de waterkwantiteit en al helemaal niet voor de recreatiemogelijkheden. Denk hierbij eens aan een groot Rijkswater als het Gooimeer. Zwemmen, vissen en varen is er door een overmatige plantengroei in grote delen van het jaar niet meer mogelijk. De economische schade is gigantisch terwijl er door het Rijk keihard aan is gewerkt om waterplantengroei te bevorderen. Stop met verder defosfateren en zet in op:

1. Het vrijwel volledig in te zetten op het verkrijgen van schoon water. Dit door de medicijnresten, pesticiden en andere water oneigenlijke stoffen uit het water te verwijderen. Dit zijn zaken waar de ingezetenen profijt van hebben.

2. Robuuste watersystemen met een fluctuerend natuurlijk peil. Systemen die niet tot op de centimeter in dienst zijn van de landbouw, maar waar natuurlijke peilwisselingen mogelijk zijn, zijn vele malen meer geschikt voor de biologische component vis. Voedselaanbod, paai- en overwinteringsgebieden voor vissen zijn in dergelijke systemen ‘die tegen een stootje kunnen’ veel meer blijvend aanwezig.

Doelbereik 2027

Is er na alle –minimaal tien- gemaakte kanttekeningen op het niet halen van de doelen in 2027 in deze paragraaf nu echt nog sprake van door de waterschappen opgestelde haalbare en realistische ecologische doelen?

Postbus 2, 1910AA, Uitgeest - Populierenlaan 78, 1911BM, Uitgeest - 0251-318882 - info@sportvisserijmidwestnederland.nl - www.sportvisserijmidwestnederland.nl

“Maatregelprogramma’s zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen.”

Om eerder genoemde redenen zou er ons inziens bij de maatregelprogramma’s nog veel meer gekeken moeten worden naar het aspect beleefbaarheid en recreatief medegebruik van het water. Daarin zouden afwegingen meegenomen kunnen worden of meer voorgestelde maatregelen opwegen tegen de lasten voor grote groepen gebruikers van het water. Hierbij kunnen toebedeelde kosten voor de maatregelen juist gebruikt worden voor maatregelen ten behoeve van de chemische doelen.

2.3 Overig wateren

Ecologische doelen overig water

Jeugd, ouderen, minder validen vormen een zeer grote groep burgers waarvoor extra aandacht bittere noodzaak is. Drie doelgroepen, die met een beperkte actieradius met name gebruik maken van de wateren in de bebouwde omgeving. Wateren, die vrijwel allemaal vallen onder de overige wateren. De provincie zou voor deze groepen moeten opkomen door voor de overige wateren het recreatief medegebruik als doel centraal te stellen. Daarmee verliest u de ecologie en natuur niet uit het oog, maar geeft u invulling aan de hedendaagse recreatieve functie die water in de wijk heeft.

In Noord-Holland zijn vele wateren al volledig dichtgegroeid met ondergedoken waterplanten, waardoor er geen watersport meer mogelijk is. Daarnaast zorgt dit jaarlijks op vele plekken voor vissterften door zuurstofgebrek mede naar aanleiding van beheer en onderhoud. Vegetatie op de overgang land/water (met name riet vegetatie) zorgt in Noord-Holland in steeds meer mate voor een afname van de bereikbaarheid van water. De sportvisserij vraagt u om dit probleem in het Waterprogramma een plaats te geven.

Chemische doelen overig water

Wij juichen het initiatief toe om de chemische doelen ook uit te rollen over de overige wateren.

2.4 Water-maatregelen provincie

Natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

Vanuit de sportvisserij zijn wij voorstanders van natuurvriendelijke oevers, zolang deze op de niet bereikbare oever worden gerealiseerd en/of er open plekken worden gemaakt zodat de beleefbaarheid van het water vergroot wordt. Een natuurvriendelijke oever die geen plaats meer biedt aan recreatie door de burger is niet meer van deze tijd.

Wij hanteren twee uitgangspunten waar het gaat om de aanleg van natuurvriendelijke oevers:

1. De recreatieve functie van de oorspronkelijke oever moet terugkomen in de nieuwe natuurvriendelijke oever.

In twee recent gerealiseerde projecten van de provincie is de sportvisserij nauw betrokken geweest bij de herinrichting van de oevers. Daar zijn wij zeer enthousiast over en de provincie Noord-Holland

loopt daarmee voorop in ons werkgebied en dient als eigentijds voorbeeld voor veel andere natuur- en terreinbeheerders. Wij lezen die betrokkenheid en samenwerking om recreatie in te passen helaas nog nergens in dit Waterprogramma terug. Daarmee doet u zichzelf tekort. De sportvisserij vraagt daarom aan de provincie om haar recente beleid; in onze eigen woorden 'het expliciet rekening houden met de recreatieve functie van de oever' een plek te geven in dit Waterprogramma én dit advies ook mee te geven aan de waterschappen.

Wij zien dat door de aanleg van natuurvriendelijke oevers in onze hele regio, veel visplaatsen verloren gaan. Het draagvlak voor natuurvriendelijke oevers bij onze achterban neemt daardoor sterk af, terwijl de oplossing eenvoudig is. Het creëren van open plaatsen in de natuurvriendelijke oevers meenemen in het ontwerp en de uitvoering van het werk geven de oever een natuurvriendelijke én recreatieve meerwaarde. Wij vragen provincie dan ook om in haar beleid t.a.v. natuurvriendelijke oevers op te nemen dat op locaties waar door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, oevergebonden recreatie verloren gaat, voorzieningen te treffen om dit te compenseren in het ontwerp.

2. Alleen natuurvriendelijke oevers die goed worden onderhouden, behouden hun waarde voor vis.

In de praktijk blijkt dat veel natuurvriendelijke oevers door gebrek aan onderhoud hun oorspronkelijke waarde voor vis door verlanding verliezen. Daarnaast verliest het niet alleen de ecologische waarde voor vis, maar ook de waarde die het heeft voor de water zuiverende waterplanten en de diversiteit van flora. Wij adviseren de provincie om onderhoud van bestaande natuurvriendelijke oevers een hogere prioriteit te geven dan de aanleg van nog meer nieuwe natuurvriendelijke oevers. Met onderhoud van bestaande oevers bereikt men vaak een netto hoger effect voor vis dan het aanleggen van nog meer natuurvriendelijke oevers. Daarnaast verzoekt de sportvisserij de provincie na te gaan of in plaats van over een grote lengte natuurvriendelijke oevers aan te leggen een zelfde oppervlak ook op één plaats kan worden aangelegd als een groot paai- en opgroeigebied. Onderhoud van deze gebieden is eenvoudiger omdat ze minder snel verlanden en bieden meer mogelijkheden voor vis en sportvissers. In plaats van bijvoorbeeld 1000 meter 4 meter brede NVO, zou een gebied van 0,4 hectare ingericht paai- en opgroeigebied aangesloten kunnen worden op bijvoorbeeld een KRW-waterlichaam.

Vispasseerbare provinciale sluizen

De sportvisserij participeert in het project vismigratie rondom het Noordzeekanaal. Goed om te lezen dat wij hier niet alleen samen in optrekken, maar dat de provincie dit ook expliciet opneemt in haar beleid. Het Noordzeekanaal is namelijk één van de slagaders voor vismigratie in Noord-Holland.

KRW-pilot

In alle genoemde pilotgebieden hebben hengelsportverenigingen visrechten. Wij vragen u om de visrechthebbenden op de genoemde wateren vroegtijdig te betrekken in dit proces. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

Postbus 2, 1910AA, Uitgeest - Populierenlaan 78, 1911BM, Uitgeest - 0251-318882 - info@sportvisserijmidwestnederland.nl - www.sportvisserijmidwestnederland.nl

Overige provinciale maatregelen KRW-waterlichamen

Wij vragen u om het aanleggen van natuurvriendelijke oevers in provinciale kanalen te heroverwegen. Onderzoek heeft aangetoond dat er feitelijk een mini-habitat ontstaat voor vissen die verder in het gehele kanaal weinig tot niets van hun leefomgeving terugvinden. Een soort van sloot in een kanaal zogezegd.

2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied

Natuurbeleid

Wij vragen u in de gebieden met een hogere ecologische doelstelling het extensieve recreatief medegebruik een plaats te geven. Sportvissers laten zich met de juiste inrichting van een gebied namelijk prima zoneren en natuur is pas natuur als men er ook van kunt genieten. Binnen de kaders moeten dergelijke gebieden beleefbaar blijven of worden.

2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics

Zie opmerking bij 2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027, ecologische doelen (blz 2).
Op het gebied van micoplastics willen wij daarnaast opmerken dat de “vangsten” van plastic bij onze diverse onderzoeken, grote zorgen baart. Bij door sportvisserij uitgevoerde visserijkundig onderzoek langsdammen op de Waal wordt soms meer plastic dan vis gevangen.
https://www.sportvisserijnederland.nl/actueel/nieuws/21354/van-trekvisonderzoek-tot-plastic-studie.html

2.7 Zwemwater

Wij vragen u bij de uitbreiding van zwemwateren rekening te houden met de visrechthebbende aldaar en hen te betrekken in het proces. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

3 Deelprogramma Grondwater

3.3 De waterbalans

Datacenters

Warmtewaterlozingen op oppervlaktewater heeft grote invloed op de aquatische flora en fauna. Wij worden graag in vroeg stadium betrokken bij een dergelijke proces en vragen u om kritisch te kijken naar de ecologische doelstellingen in dergelijke gebieden.

3.6 Grondwaterafhankelijke natuur

Wegzijging naar polder

In de Horstermeerpolder worden de visrechten verhuurd aan HSV Hilversum. Dempen van sloten zal invloed hebben op de aanwezige visstand. Wij vragen u zodra dit proces gaat lopen contact op te nemen met de visrechthebbende. Zij hebben een ‘oor en oog functie’ en hebben benodigde gebiedskennis om mogelijkerwijs bij te dragen aan een goede uitvoering van dit plan. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

Postbus 2, 1910AA, Uitgeest - Populierenlaan 78, 1911BM, Uitgeest - 0251-318882 - info@sportvisserijmidwestnederland.nl - www.sportvisserijmidwestnederland.nl

4 Deelprogramma Overstromingsrisico's

4.1 Inleiding

Wij zijn betrokken bij het meervoudig ruimtegebruik zoals onder andere bij de versterking Markermeerdijken. Wij waarderen de inzet van de provincie hierin.

Wij vertrouwen erop dat u met onze zienswijze en inbreng rekening zult houden en zien uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Esther van der Veur	Jorke Wessels
Belangenbehartiger	Adviseur
M 06 23 63 19 95	M 06 15 67 28 97
E esthervanderveur@smwn.nl	E Jorkewessels@smwn.nl

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4985
Extern Zaak ID	1506877
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	6.b
Omschrijving	Water: Afhandeling Motie 109 2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Motie 109-2017.pdf
Brief aan PS over motie 109-2017.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over het voorstel om motie 109-2017 als afgedaan te beschouwen. Als provincie Noord-Holland nemen wij onze verantwoordelijkheid voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur (V&K). We brengen onze eigen assets op orde, participeren proactief of nemen regie in regionaal en nationaal projectteams en we zijn alert op signalen of er pilots V&K nodig zijn.

Noord-Holland
D66

AANGENOMEN

M 109/06-11-2017 9

Motie opvolging rapport waterbestendig Westpoort

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen op maandag 6 november 2017,
hebben kennisgenomen van de statenvoordracht Begroting 2018 en Memorie van Antwoord (VD62),,

constateren dat:

- onlangs het rapport Waterbestendig Westpoort is gepresenteerd aan de Minister en de Deltacommissaris;
- dit rapport aanbevelingen bevat om ervoor te zorgen dat vitale functies maximaal worden beschermd en de gevolgen wanneer het wel misgaat zoveel mogelijk worden beperkt;

overwegen dat:

- het nu aan betrokken bedrijven, overheden en andere belanghebbenden is om stappen te zetten op weg van denken naar doen;

is van mening dat:

- de Provincie een belangrijke rol kan spelen in het regisseren van alle publieke en private partijen;

verzoekt het college:

- de regierol op te pakken om te komen met alle betrokken partijen tot concrete plannen voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur;
- te onderzoeken of er voor andere regio's in Noord-Holland ook pilots "vitaal en kwetsbaar" nodig zijn;

en gaan over tot de orde van de dag.

Wim Bakker (D66)

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
dhr. M. van Hal
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143910
maurik.van.hal@noord-holland.nl

Verzenddatum
26 NOV. 2020

Kenmerk
1506877/1506894

Uw kenmerk

Betreft: Motie 109-2017

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp: Afhandelen motie 109-2017 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort.

Inleiding
Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u ter kennis dat wij op 24 november 2020 besloten om aan uw Staten voor te stellen motie 109 als afgedaan te beschouwen.

Tijdens uw vergadering van 6 november 2017 is de motie 109 Opvolging rapport waterbestendig Westpoort aangenomen. Deze motie is als bijlage bij deze brief gevoegd. In de motie heeft u verzocht om de regierol op te pakken om te komen met alle betrokken partijen tot concrete plannen voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur en te onderzoeken of er voor andere regio's in Noord-Holland ook pilots "vitaal en kwetsbaar" nodig zijn. Dit verzoek is opgepakt en middels deze brief willen wij u hierover informeren.

Regierol
Uw Staten zijn hier in 26 februari 2020 reeds op hoofdlijnen over geïnformeerd via de brief *Notitie klimaatadaptatie en twee UVR klimaatadaptatie* over de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland, bouwstenen voor de provinciale aanpak, met Robuuste vitale en kwetsbare functies (V&K) als een van de vier hoofdthema's.

De provincie Noord-Holland geeft invulling aan haar (regie)rol in drie sporen:

1. Eigen assets op orde; Voor onze eigen provinciale infrastructuur (als onderdeel van de V&K functie regionale infrastructuur) is een klimaatstresstest uitgevoerd. De resultanten hiervan worden verwerkt in de onderhoudscyclus en in de investeringsprogrammering van de provincie Noord-Holland.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

2. Coördinerende koplopers rol; Provincie Noord-Holland trekt het projectteam Metropoolregio Amsterdam (MRA) klimaatbestendige vitale en kwetsbare functies. Deze werkgroep is opgestart voor een regionale uitwerking van de pilot waterbestendig Westpoort. Samen met het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA) verkennen we de mogelijkheden om het nationale kernteam voor de functie Olie en Chemie te coördineren, al dan niet samen met een andere provincie (namens het interprovinciaal overleg (IPO)).

3. Het opdoen en verspreiden van kennis; provincie Noord-Holland neemt namens IPO deel aan de landelijke projectgroep Kennisaanpak Klimaatadaptatie, waaruit dit jaar de opdracht is gegeven om bestaande kennis, informatie en ervaringen over het klimaatadaptief maken van V&K functies inzichtelijk te maken. Daarnaast brengen we onze kennis en procesmatige knelpunten opgedaan in de MRA in bij landelijke evaluaties en herijkingen.

Pilots "vitaal en kwetsbaar"
Via onze betrokkenheid bij stresstesten, risicodialogen en het trekkerschap van MRA klimaatbestendig V&K is de provincie Noord-Holland alert op signalen of er pilots vitaal en kwetsbaar nodig zijn in andere regio's.

In vervolg
Met de komst van nationale kernteams, meer aandacht voor V&K in het Deltaprogramma 2021 en de herijking van de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie wordt steeds meer duidelijk welke partij welke rol heeft in het beter beschermen van vitale en kwetsbare functies. Als provincie Noord-Holland nemen we daarin onze regierol. Wij zijn van mening dat wij hiermee uitvoering hebben gegeven aan uw motie. Wij verzoeken u hiermee motie 109 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Motie 109-2017

Rondvraag aan gedeputeerde C. Loggen
Commissie NLG, Prov. NH
d.d. maandag 11 januari 2021

"Uitdam is in rouw"

Geacht College van GS, gedeputeerde Loggen,

De recente ontwikkelingen rond de Uitdammerdijk, de bewoners van Uitdam, hun grote zorgen aangaande de komende dijkverzwaring, hoezeer dat zal ingrijpen in het dorps- en dijkaanzicht en alle media-aandacht die dit heeft opgeleverd in de afgelopen week, nopen ons tot het wederom stellen van een rondvraag in de commissievergadering van 11 januari as. We kúnnen niet anders. Het is erop, of eronder....

Gedeputeerde, het dorp Uitdam is in rouw.
Een diep gevoel van spijt vervult de bewoners, over wat er allemaal verloren zal gaan in- en aan hun dorp. Na 12 jaar meedenken en meepraten - over hoe de dijkwerkzaamheden zo goed mogelijk ten uitvoer zouden kunnen worden gebracht - en een laatste 13e jaar waarin dat proces vollédig uit de spreekwoordelijke rails is gelopen, rest er een situatie die alleen maar verliezers dreigt op te leveren.

De 'afwikkeling' van het proces heeft een bizarre wending gekregen na de MEMO "*Standpuntbepaling over de toepassing van een kleiwig op de Markermeerdijk bij Uitdam*" vanuit het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Daarin schrijft schrijft dhr R. Veenman, op 7 december jl, dat '*de experts het eens zijn dat een keuze voor een kleiwig met een steenbekleding tot + 0,75 m NAP en verder met grasbekleding niet past binnen de voorgeschreven randvoorwaarden*' (einde citaat).
Op zijn minst zeer opmerkelijk is het dat dhr. Veenman de MEMO schrijft na een onafgemaakt traject van expertmeetings. Die expertmeetings zijn overeengekomen na interventie van leden van de commissie NLG en met medewerking van u, gedeputeerde, toen u zich opwierp om de expertmeetings technisch voor te zitten.

Wij hebben vernomen dat na de eerste expertmeeting - waarbij overigens geen toehoorders aanwezig mochten zijn - er onder de participanten behoefte bestond voor een tweede meeting. Die meeting is gehouden buiten de aanwezigheid van u, als gedeputeerde, waarna korte tijd later de MEMO door HHNK is uit laten gaan.
Het verloop van het proces heeft Uitdam, heeft ons, heeft tal van stakeholders en zelfs diverse fractieleden van het Algemeen Bestuur van het Hoogheemraadschap zélf, verbijsterd.

Voormalig Deltacommissaris Dhr. Wim Kuijken heeft zaterdag 2 januari, op de dijk van Uitdam, de volgende reactie aan de aldaar verzamelde pers gegeven:
"*Ik vind het zonde, ik vind het echt dood-zonde... dat een aanvankelijk fantastisch participatietraject zo de mist ingaat. Dit dorp verdient het niet om 'in rouw te zijn' (verwijzend naar de zwarte vlaggen die door de bewoners op de Uitdammerdijk zijn gepland), ik hoop echt dat iedereen z'n best gaat doen om dit weer vlot te trekken*" (einde quote).

Aan het laatste deel van die oproep willen wij gehoor geven, middels het stellen van deze rondvraag (rondvragen):
Wij willen de gedeputeerde oproepen om een reactie te geven op de ontwikkelingen rond Uitdam en vooral over het - in onze ogen zeer gemankeerde - proces, dat zo abrupt is afgebroken door het HHNK-memo.

1.
Hoe beoordeelt de gedeputeerde het zo abrupt afgebroken participatieproces rond de Uitdammerdijk en hoe verhoudt zich dat tot (de aangenomen) motie 37-2018 (d.d. 8 oktober 2018) waarin is opgeroepen:
Met de betrokken partners binnen de 'Alliantie Markermeerdijken' voor de verdere uitwerking van de ruimtelijke invulling een concept plan van aanpak burgerparticipatie op te stellen waarin tenminste tot uitdrukking komt
a. het niveau van participatie
b. de vormen van participatie
c. de verwachtingen die inwoners en belanghebbenden bij het participatieproces mogen hebben,
En:
Het opstellen van dit plan van aanpak als voorwaarde op te nemen bij het verlenen van de vergunning?

2.
Vanuit het HHNK is het volgende gecommuniceerd in de media: '*De bewoners hebben al voor 90% hun zin gekregen*'...
Hoe beoordeelt de gedeputeerde deze opstelling in het licht van participatie? Vind u ook dat het een kwestie is van 'burgers wel of niet hun zin geven'?

3.
Hoe beoordeelt de gedeputeerde de conclusies die in de MEMO van het HHNK zijn getrokken?

4.
Hoe beoordeelt u het proces, waarin de conclusies al getrokken zijn op een moment dat de expertmeetings nog niet waren afgerond, de experts nog met hun verkennende onderzoeken bezig waren en er richting de commissie NLG nog geen (toegezegde) terugkoppeling van de expertmeetings had kunnen plaatsvinden?

5.
Wilt u er bij het HHNK op aandringen dat er verslagen van de expertmeetings worden vrijgegeven?

6.
Bent u voornemens om u opnieuw met de zaak bezig te gaan houden, zeker nu er zoveel mensen in de verschillende gremia (onze commissie NLG, diverse fracties binnen HHNK, de huidige en voormalige Deltacommissaris, de DG vanuit het ministerie, Tweede Kamerleden en (zijdelings) de minister) én veel media zich hebben gebogen over de zaak?

Aukelien Jellema, Partij van de Arbeid
Michel Klein, Christen Unie
Rien Cardol, GroenLinks

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4944
Extern Zaak ID	1512752
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	8.a
Omschrijving	Landbouw: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona
Organisatieonderdeel	BEL/GND

Bijlagen
Motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens Corona.docx
Brief aan PS over afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Op 18 mei 2020 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen waarin zij Gedeputeerde Staten oproepen om, gelet op de coronacrisis, ondersteuning van land- en tuinbouwers door de provincie Noord-Holland te onderzoeken. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

Motie: Provinciale pacht tijdens Corona

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag 18 mei 2020,

Constaterende dat

- De maatregelen tegen het coronavirus veel impact hebben op de samenleving in Noord-Holland.

- De bodem van de gevolgen van het coronavirus nog niet bereikt is en daardoor de financiële, economische en sociale gevolgen nog niet te overzien zijn.

- Nog weinig bekend is over de structurele (economische) schade die de coronacrisis zal veroorzaken.

- Verschillende provincies actie ondernemen om hun burgers, bedrijven en instellingen van steun en informatie te voorzien in deze moeilijke tijden.

Overwegende dat

- De provincie jaarlijks 3,5 miljoen aan pachtinkomsten ontvangt.

- Sommige boeren en tuinders in de problemen komen door de Coronacrisis en hun producten niet op de lokale of wereldwijde markt kunnen verkopen.

- Boeren en tuinders verwachten het komende half jaar bijna 5 miljard schade te lijden door de coronacrisis.

- Het kabinet een extra noodpakket toegezegd heeft van 650 miljoen euro.

Draagt het College van GS op

- Te onderzoeken welke aanvullende maatregelen zij kan nemen om boeren en tuinders te ondersteunen, bijvoorbeeld door de lokale vraag te stimuleren.

- Soepel om te gaan met het innen van pachtgelden en boeren en tuinders die dat nodig hebben uitstel te verlenen.

en gaan over tot de orde van de dag.

Dennis Heijnen (CDA) Michel Klein (ChristenUnie)

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. S.B. Fens
BEL/GND

Telefoonnummer +31235144335
fenss@noord-holland.nl

Verzenddatum

26 NOV. 2020

Kenmerk
1512752/1512806

Uw kenmerk

Betreft: Afdoening motie 40-2020 Provinciale pacht tijdens corona

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de afdoening van motie nummer 40-2020 met als onderwerp 'Provinciale pacht tijdens corona'.

Inleiding
De betreffende motie is aangenomen in uw vergadering van 18 mei 2020 en als bijlage bij deze brief toegevoegd. In de motie draagt u ons twee zaken op:

1. te onderzoeken welke aanvullende maatregelen wij kunnen nemen om boeren en tuinders te ondersteunen, bijvoorbeeld door de lokale vraag te stimuleren;
2. soepel om te gaan met het innen van pachtgelden en boeren en tuinders die dat nodig hebben, uitstel te verlenen.

Verzoek 1: Aanvullende maatregelen om boeren en tuinders te ondersteunen
Mede op basis van de inzet van Greenports Nederland zijn knelpunten in de sierteelt landelijk opgepakt en landelijk geagendeerd. Er is financiële steun door het Rijk beschikbaar gesteld voor de sierteelt en specifieke onderdelen van de voedingstuinbouw. Tevens is een voorschot inkomenssteun GLB voor akkerbouw en veeteelt mogelijk. Voorst zijn er generieke maatregelen tot stand gekomen waar bedrijven en ondernemers in de land- en tuinbouw en visserij een beroep op kunnen doen.
Gelet op de tweede golf van Corona is het crisisoverleg van tuinbouworganisaties met Greenports Nederland weer hervat.

Wij nemen deel aan Voedsel Verbindt, een netwerk dat zich inzet voor een duurzaam, regionaal en circulair voedselsysteem in de regio.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Van daaruit kijken wij ook naar ondersteuning van regionale initiatieven, zoals de acties om het overschot van aardappelen naar de stad te brengen van Slow Food Nederland.

Met betrekking tot het stimuleren van de lokale vraag verwijzen wij u naar de nog vast te stellen Voedselvisie, die naar verwachting begin 2021 aan u wordt voorgelegd.

Vooralsnog is er nog geen directe vraag om extra maatregelen aan de provincie gesteld en zijn de signalen dat het in eerste instantie voor een deel van de sectoren nu wordt gezien als een slecht jaar. Er is op dit moment geen aanleiding om nu specifiek agrarische bedrijven te ondersteunen. Wij volgen de ontwikkelingen.

Verzoek 2: soepel omgaan met het innen van pachtgelden
De te ontvangen pachtgelden voor het pachtseizoen 2020 bedragen ruim € 1 miljoen. In juli zijn hiervoor ruim 200 facturen verzonden. Hierin is het aanbod opgenomen, dat pachters contact op kunnen nemen om een betalingsregeling af te sluiten. Van dit aanbod hebben 4 debiteuren gebruik gemaakt.

Het coronavirus en de afgekondigde maatregelen houden ons dagelijks leven en werken nog steeds in de klem. Er van uitgaande dat de financiële gevolgen van deze crisis bij agrarische ondernemers nog lang voelbaar zullen zijn, zullen wij ook bij de facturatie van de pachtgelden in 2021 afwegen of het aanbod voor een betalingsregeling weer dient te worden opgenomen.

Tot slot
Wij stellen u voor om motie 40-2020 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage:
- motie 40-2020 'Provinciale pacht tijdens corona'

Rondvraag casus geitenbedrijf

C-stukken

15C

1. Het bedrijf met de geiten van Dhr. Pronk in Weesp was ten tijde van het instellen van de geitenstop aanwezig in Noord-Holland op een bedrijfslocatie van de provincie Noord-Holland. Klopt dat?
2. Er zijn dus geen extra geiten bijgekomen op het bedrijf na de geitenstop, klopt dat?
3. De jonge ondernemer heeft tijdelijk de boerderij van de provincie Noord-Holland toegewezen gekregen in afwachting van de realisatie van de kavelruil om NNN te realiseren. Klopt dat?
4. Er is nog steeds zicht op realisatie van de kavelruil en dan zal de ondernemer de locatie in Weesp verlaten om naar het bedrijf te gaan dat hij in de kavelruil toegezegd heeft gekregen. Klopt dat?
5. Het kan toch niet zo zijn dat een jonge agrarisch ondernemer die meewerkt aan de realisatie van het NNN, die een tijdelijke locatie van de provincie krijgt toegewezen en zijn bedrijf verkleind, alles om mee te werken aan kavelruil en realisatie van natuur, daardoor uiteindelijk vermorzeld wordt door overheden en nieuwe wet- en regelgeving?
6. Kan de betreffende ondernemer aangewezen worden als knelgeval? Graag antwoord toelichten.
7. Is GS bereid om samen met de gemeente Weesp te zoeken naar een oplossing zodat de jonge geitenhouder in de periode totdat de kavelruil een feit is en hij zijn bedrijf kan verplaatsen, toch blijven zitten met zijn geiten op de boerderij in Weesp die hij van de provincie toegewezen heeft gekregen?
8. Als GS daar geen mogelijkheden toe ziet, zijn er dan andere locaties te bedenken waar de jonge geitenhouder tijdelijk zijn intrek kan nemen?
9. Is GS bereid om in dit geval waarbij alles gericht is op realisatie van NNN in Noord-Holland, samen met de jonge veehouder (die ten gunste van de realisatie van natuur en naar wens van de samenleving zijn bedrijf heeft verkleind) te zoeken naar oplossingen zodat de jonge veehouder niet failliet gaat maar straks zijn bedrijf kan voortzetten op de nieuwe locatie?

Wat ontbreekt in de Bossenstrategie?

Naar aanleiding van onze recente mailing over onvolledigheden in de Bossenstrategie kregen we diverse vragen.
Het is verheugend dat er brede belangstelling bestaat voor de Bossenstrategie. Er bestaat veel verwarring over dit onderwerp. Burgers voelen op hun klompen aan, dat bossen vanuit ivoren torens worden beheerd.
Op 18 November j.l. is de Bossenstrategie aangeboden aan de Tweede Kamer. Uit de tekst blijkt:

a. Er is niet naar bezorgde burgers geluisterd, evenmin zal dat in de toekomst verbeteren. De landelijke en provinciale projectcoördinatoren hebben voorafgaand aan het eerste concept van de bossenstrategie toegezegd, dat wij zouden worden betrokken. Echter, dat gebeurde pas op het moment dat het concept al was verstuurd. Vervolgens hebben wij herstel afgedwongen en besprekingen met excursies in het veld georganiseerd voor de projectcoördinatoren. Tijdens het laatste overleg (26 juni 2020) werd het onderwerp 'burgerparticipatie' uitvoerig behandeld, met wetenschappelijke inbreng. Van de suggesties is in de huidige tekst niets terug te vinden. Behalve dan de vrijblijvende aanbeveling, dat burgers betrokken moeten worden. Er wordt bovendien voorbij gegaan aan onze voorbeelden waarbij burgers – in gevallen dat bossen of bomen in onze ogen onnodig werden gesloopt - over voldoende kennis beschikken om als gelijkwaardige gesprekspartners te dienen voor Provincies en terrein beherende instanties. Vooral waar het gaat om bossen in de eigen omgeving. Wij vrezen dat in de toekomst de bezorgde burger opnieuw wordt afgescheept met een rammelende uitleg. Overleg in een stadium voorafgaand aan de besluitvorming is er nog steeds niet bij.
b. Onze bij herhaling gedane aanbeveling om - voorafgaand aan de opstelling van de Bossenstrategie - **de landelijke bosinventarisatie af te wachten of versneld af te maken, werd niet opgevolgd**. **Evenmin werd een evaluatie van het natuurbeleid en het klimaatbeleid - voor zover relevant voor dit onderwerp - uitgevoerd**. Daardoor valt niet vast te stellen in welke mate de huidige voorstellen in de Bossenstrategie zullen bijdragen aan de behoefte aan meer biodiversiteit, aan betere houtvoorziening c.q. aan de vastlegging van CO_2 . Onze interpretatie is dat het slopen van bestaande bossen zal doorgaan en dat de gezamenlijke capaciteit van bossen (en andere natuurterreinen) om de klimaatdoelen te ondersteunen, steeds verder zal afnemen.

Uit de ***landelijke bosinventarisatie***, die in 2013 voor de zesde keer werd afgerond, bleek dat de toestand van het Nederlandse bos tendeerde naar achteruitgang. De oppervlakte nam af, maar de kwaliteiten nog sterker. In de *onjuiste veronderstelling* dat zogenaamde exoten hier

niet thuishoren en dat de natuur het zelf wel kan beheren, werden en worden nog steeds belangrijke boomsoorten verwijderd. Ook is er onvoldoende verzorging om een goed groeiend gemengd bos voor de toekomst te krijgen. Er wordt sinds de zware stormen gebrekkig verjongd, terwijl grote grazers en oogstmachines waardevolle opslag (natuurlijke verjonging) mogen verorberen. In 2013 werd al vastgesteld dat de *aanwas* in onze bossen achterbleef, terwijl de *houtvoorraad* toenam. Die *combinatie* is een teken dat de toekomstige duurzame functievervulling onder druk staat. Zowel ten aanzien van ***biodiversiteit*** als ten aanzien van de ***houtvoorziening*** (*geringer aanbod van hout voor duurzame verwerking).*
Verder dragen bossen met afnemende aanwas in steeds geringere mate bij aan de onttrekking van CO_2 uit de atmosfeer.
Doordat bosomvormingen, gebrekkige verjonging en achterstand in dunning al decennia lang het bosbeeld bepalen, zal het uitermate lang duren aleer het vermogen van bossen - om weer een stijgende aanwas te krijgen - op peil is te brengen. Met de huidige voorstellen in de Bossenstrategie zal dat helaas helemaal niet gebeuren. Zonder extra aanplant van goed gekeurd en getest uitgangsmateriaal in het algemeen en van Douglas, lariks en meer goed groeiende bomen op zandgronden in het bijzonder, kan een stijgende aanwas niet gerealiseerd worden. Bovendien vergt het een aanzienlijke toename van Populieren in het landschap.

Bij de opstelling van de huidige versie van de Bossenstrategie zijn ten onrechte te veel problemen ten aanzien van groei en vitaliteit van bomen aan een veranderend klimaat toegeschreven. Er is zeker invloed van droogte waarneembaar, maar vooral speelt de achterstand in beheer een rol. Er is bovendien onvoldoende gebruik gemaakt van kennis over de geschiktheid van groeiplaats voor bepaalde boomsoorten. Ook is het gebruik van op onze omstandigheden getoetst uitgangsmateriaal voor verjonging verwaarloosd.

Inmiddels zijn de oppervlakten aan bos, lanen en singels nog verder afgenomen Onder meer door omvorming tot cultuurlandschappen. Ook zijn chips nodig voor biomassa centrales. Dergelijke vernielingen en het gebruik van biomassa voor energie leveren in het kader van het klimaatbeleid een onnodige verhoging van de uitstoot. In de Bossenstrategie wordt dit niet opgepakt.

De verschillende aan het overleg deelnemende partijen riepen meestal subjectieve voorkeuren, vooral waar de subsidiepotten op gericht zijn of waar men zich deskundig over waande. Voor de instandhouding en ontwikkeling van bossen, lanen en singels is weinig subsidie beschikbaar. Voor de omvorming (vernieling) van bossen bestaan vette subsidiepotten.

De landelijke bosinventarisatie en aansluitende onafhankelijke evaluaties van het natuurbeleid dienen dus, voorafgaand aan het opstellen van een definitieve Bossenstrategie, afgemaakt te worden.

Zonder inzicht in deze effecten valt geen goede Bossenstrategie op te stellen.

Mèt dit inzicht zal verder duidelijk kunnen worden :

- Dat het huidige bosareaal behouden en beter beheerd moet worden, gericht op de ontwikkeling van toekomstige oude bossystemen en op voldoende aanwas om CO_2 te kunnen vastleggen.
- Dat de termen 'productiebos', 'multifunctioneel bos', 'natuurbos' etc. als onderscheiding niets toevoegen, omdat het stadia (beelden) zijn in de ontwikkeling naar oude, waardevolle systemen. Binnen elk stadium zijn momenteel toestanden vast te stellen waarbij het beheer onvoldoende is gericht op duurzame, oudere systemen. Biodiversiteit en houtvoorziening moeten daarbij op verschillende momenten in de bosontwikkeling worden geoptimaliseerd. Men veronderstelt in de huidige tekst zelfs dat op den duur intensief gemengde bossen al bij aanleg te realiseren vallen. Bossystemen beginnen echter, ook in de natuur, met een simpele samenstelling van snelle groeiers. Pas op latere leeftijd valt daarin variatie aan te brengen. De basislessen van de bosontwikkeling worden onvoldoende onderkend in de plannen.
- Dat 'Richtlijnen voor PRO SILVA bosbeheer c.q. natuurvolgend bosbeheer' (https://www.knbv.nl/commissies/pro-silva) weliswaar behulpzaam kunnen zijn bij de beeldvorming over bos, maar in hun uitwerking naar receptmatige uitvoering van maatregelen zullen neigen. Zonder de ambities uit de Bossenstrategie valt daarmee te leven, maar met die ambities voldoen die richtlijnen niet.
  Dat heeft onder meer te maken met een tijdige inpassing van schaduw verdragende c.q. licht behoevende boomsoorten in het zich ontwikkelende bos, waar nu meer aandacht voor houtaanwas nodig is.
- Dat het blindelings introduceren van boomsoorten uit andere streken geen gezond uitgangspunt vormt. Gebruik van bestaand, getest uitgangsmateriaal levert de minste risico's.
  Boomsoorten uit zuidelijker regio's in Europa zijn ook vroeger wel getest en leverden over het algemeen veel kreupelhout, wat in het kader van het klimaatbeleid averechts werkt (weinig aanwas voor CO2 vastlegging en veel resthout bij verwerking tot duurzame houtproducten).
- Dat het bemesten van bossen weinig oplost, wanneer niet de juiste boomsoortenkeuze bij bepaalde groeiplaatsen heeft plaats gevonden. Het is voorbarig om nu al praktijk bemestingen uit te voeren terwijl er nog geen informatie beschikbaar is dat het gaat werken. Bemestingsproeven in het verleden hebben niet of nauwelijks de resultaten geleverd die men toen verwachtte.
- Dat de criteria voor duurzaam bosbeheer (FSC* en PEFC) - waar in de huidige opzet kritiekloos mee wordt omgegaan - onvoldoende rekening houden met het op peil houden van de houtaanwas, hetgeen zowel voor de houtvoorziening (inclusief klimaat) als voor de biodiversiteit negatief uitpakt. Ook wordt het belang van de instandhouding van het bosareaal onvoldoende erkend.

*(*FSC is geen garantie voor duurzaam bosbeheer EN het is geen enkele garantie voor behoud van het bos. Zie ook: https://fsc-watch.com/tag/artedocumentary/*
De European Academies Science Advisory Council (EASAC) zegt onder meer over FSC:
Ieder land mag het moduleren naar zijn eigen wetten, er is geen (internationale) garantie op behoud biodiversiteit".

Uiteraard beklemtonen wij het belang van bosuitbreiding en van lanen en singels. Maar in de Bossenstrategie behoort dan wel aandacht te zijn voor de problemen rond de beschikbaarheid van gronden in relatie tot volwaardig bos.

Als in het algemeen voor meer biodiversiteit wordt gepleit dan zal dat – naast de biodiversiteit die bij de verschillende stadia van de bosontwikkeling behoort - voornamelijk met extensivering van de landbouw mogelijk zijn. De beschikbaarheid van gronden voor bosuitbreiding zal dan beperkt blijven.

Er gaat een overdreven belangstelling uit naar zogenaamde 'windbossen', 'bossen gemengd met behuizing', 'voedselbossen' en 'trees for travel'. Die initiatieven zijn lovenswaardig, maar hebben weinig te maken met Bossenstrategie of met klimaatdoelen.

Er is een dringende noodzaak om juist nu alle aandacht te richten op behoud van het nog bestaande bos en - waar mogelijk – dat met volwaardig bos uit te breiden.

Verdere aantasting van bos en landschap (zogenaamd natuurherstel, PAS, windmolens en zonnepanelen voor energietransitie etc.) is uit den boze.

Meer informatie op www.bos-en-bomenbescherming.nl

Mocht u vragen hebben dan horen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

Namens het Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming,

Marjan Houpt, Bomenstichting Achterhoek
Mieke Vodegel, Stichting De Woudreus
Joke Volkers, Stichting ter behoud van het Schoorlse-en Noord-Kennemerduingebied

November 2020

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4725
Extern Zaak ID	1512131
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.b
Omschrijving	Natuur: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024.DOCX
Brief aan PS over convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	23 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

In dit Convenant worden afspraken tussen 11 partijen vastgelegd die tot doel hebben om het risico op vogelaanvaringen rond vliegveld Schiphol te verkleinen. Het Convenant is een voortzetting van een convenant dat in 2018 is afgelopen.

Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024

november 2020

1512131/1512144

Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024

Ondergetekenden:

- **VERENIGING VAN NEDERLANDSE VERKEERSVLIEGERS (VNV),** te dezen vertegenwoordigd door de president van de Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers,

  de heer drs. W. Schmid;

- **SCHIPHOL NEDERLAND BV (hierna te noemen:Schiphol),** statutair gevestigd te Schiphol, te dezen vertegenwoordigd door haar operationeel directeur,

  mevrouw drs. B.I. Otto;

- **VERENIGING NATUURMONUMENTEN, STAATSBOSBEHEER EN LANDSCHAP NOORD- HOLLAND,** te dezen vertegenwoordigd door het hoofd Staatsbosbeheer Noord-Holland,

  mevrouw ir. S Tienkamp;

- **LAND-EN TUINBOUWORGANISATIE (LTO) NEDERLAND,** te dezen vertegenwoordigd door haar voorzitter,

  de heer ir. M.A.E. Calon;

- **HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE HAARLEMMERMEER (hierna te noemen: Haarlemmermeer),** handelend als bestuursorgaan te dezen vertegenwoordigd door haar wethouder, portefeuillehouder Ruimtelijke ordening en Luchthavenzaken,

  de heer drs. J.N.J. Nobel;

- **DE COLLEGES VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DE PROVINCIES NOORD- HOLLAND, ZUID-HOLLAND EN UTRECHT (hierna te noemen: provincies),** handelend als bestuursorganen te dezen gemandateerd vertegenwoordigd door de gedeputeerde,

  mevrouw mr. E.A.S. Rommel;

- **DE STAAT DER NEDERLANDEN,** te dezen vertegenwoordigd door de minister van Infrastructuur en Waterstaat, hierna te noemen de minister van IenW,

  mevrouw drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga,

Ondertekenaars van dit convenant tezamen hierna te noemen convenantpartijen.

1. Algemeen

1.1 Het “Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024” - verder aangeduid als “het convenant”- is een vervolg op het “Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2012-2016” en het “Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2016-2018”.

1.2 Het convenant loopt tot 1 april 2024.

1.3 Het convenant is opgesteld op basis van het resultaat van overleg tussen de convenantpartijen en een evaluatie[1] van het “Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2016-2018”.

1.4 Het convenant heeft tot doel het risico van botsingen tussen vliegtuigen en vogels (met name ganzen) op en rond de nationale luchthaven Schiphol te reduceren door maatregelen te nemen binnen de volgende vier sporen:

- ***Het technisch spoor:***
  de inzet van en onderzoek naar technische middelen om vogels te detecteren en/of te verjagen.
- ***Het ruimtelijk spoor:***
  het voorkomen dan wel mitigeren van nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen, activiteiten en vormen van grondgebruik rondom de luchthaven en het stimuleren dat bestaande bestemmingen en vormen van grondgebruik een minder grote vogelaantrekkende werking krijgen[2];
- ***Het foerageer spoor:***
  het beperken van het voedselaanbod voor vogels op en rondom de luchthaven met specifieke aandacht voor overzomerende ganzen;
- ***Het populatie spoor:***
  het beperken van de populatie en het aantal aanwezige overzomerende ganzen op en rondom Schiphol.

1.5 Vanwege het blijvende vertrouwen dat de convenantpartijen hebben in de viersporenaanpak, alsmede de ontwikkelingen zoals de verdere inzet van

[1] Evaluatie NRV Convenant Schiphol 2016-2018, Van Bommel FAUNAWERK, projectnummer 046-19, 17 februari 2020

[2] Uit dit artikel vloeien noch direct, noch indirect (bijv. via publiekrechtelijke besluitvorming) extra verplichtingen/beperkingen voort voor de agrariërs. Op eigen gronden van de agrariër kunnen eventuele wijzigingen /beperkingen in grondgebruik/ teelten slechts plaatsvinden op basis van vrijwilligheid en met de nadrukkelijke toestemming van de agrariërs. Voor gronden waarvoor de agrariër een pachtovereenkomst heeft is dit afhankelijk van de rechten van de pachter zoals deze geborgd zijn in de pachtovereenkomst, of zoals deze op basis van de pachtovereenkomst gelden.

technische middelen, mogelijke alternatieven gewassen en de inzet op het ganzenpopulatiebeheer in de directe omgeving van Schiphol, willen de partijen de afspraken uit het convenant continueren en actualiseren.

1.6 Uitgangspunt is dat de convenantpartijen in gezamenlijkheid invulling geven aan de inhoud en de uitvoering van het convenant en dat bij eventuele onduidelijkheid, de verantwoordelijke partij wordt aangesproken.

1.7 De verschillende rollen en verantwoordelijkheden van de convenantpartijen zijn als volgt:

- *De provincies zijn verantwoordelijk voor beleidsontwikkeling en vergunningverlening in relatie tot de Wet natuurbescherming; de uitvoering en coördinatie van het planmatig faunabeheer zijn bij de Faunabeheereenheden (FBE's) Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht belegd.*
- *De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling van bestemmingsplannen en het afgeven van omgevingsvergunningen waarbij vogelaantrekkende elementen, met mogelijke gevolgen voor het risico van vogelaanvaringen, een rol kunnen spelen.*
- *Schiphol is verantwoordelijk voor de aanpak van de vogelaanvaring problematiek binnen het luchthavengebied zoals vastgesteld in het Luchthavenindelingbesluit Schiphol.*
- *Het Ministerie van IenW is verantwoordelijk en heeft de eindregie voor het waarborgen van de vliegveiligheid op en rondom Schiphol, inclusief het daarvoor noodzakelijke beheer en toezicht.*

1.8 Met dit convenant wordt afgesproken dat alle convenantpartijen zich bij de verdere uitwerking van het convenant blijven inspannen om innovatie te stimuleren.

1.9 De convenantpartijen leggen in dit vernieuwde convenant vast hoe zij zich op basis van hun eigen verantwoordelijkheid zullen inspannen om bij te dragen aan de doelstelling en de daaruit voortvloeiende afspraken. De centrale regie over dit convenant wordt gevoerd door de minister van IenW, in deze vertegenwoordigd door het Directoraat-Generaal Luchtvaart en Maritieme zaken, directie Luchtvaart.

1.10 Het resultaat van de maatregelen die voortvloeien uit de doelstelling van het convenant worden door middel van het verzamelen en analyseren van data door de partij die verantwoordelijk is voor de betreffende maatregel gemonitord en geëvalueerd en worden met de andere convenantpartijen gedeeld.

1.11 Er wordt gezamenlijk onderzoek gedaan naar aanvullende maatregelen.

2. Maatregelen per spoor

2.1 *Het technisch spoor:* inzet van en onderzoek naar technische middelen om vogels te detecteren en/of te verjagen

2.1.1 Schiphol draagt zorg voor de verdere ontwikkeling en de optimalisatie van het operationeel gebruik van het vogeldetectiesysteem (vogelradar). Om het betreffende systeem in de toekomst mogelijk in de operatie toe te kunnen passen zet Schiphol in overleg met luchtvaartpartijen in op de verdere ontwikkeling van een operationeel concept.

2.1.2 De betrokken convenantpartijen volgen zowel nationaal als internationaal de ontwikkelingen op het gebied van innovatie ten aanzien van de preventie van vogelaanvaringen en adresseren nieuwe technieken in de Schiphol Regiegroep Vogelaanvaringen - SRV[3].

2.2 *Het ruimtelijk spoor:* het voorkomen dan wel mitigeren van nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen, activiteiten en vormen van grondgebruik rondom de luchthaven en het stimuleren dat bestaande bestemmingen en vormen van grondgebruik een minder grote vogelaantrekkende werking krijgen[4]

2.2.1 In het Luchthavenindelingbesluit Schiphol (LIB) is een vogelbeperkingengebied met een straal van 6 km rond de luchthaven vastgesteld. Binnen dit gebied gelden een vijftal beperkingen voor het realiseren van nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen en vormen van grondgebruik.

Er loopt sinds 1 januari 2015 een proef waarbij het vogelbeperkingengebied naar het zuidwesten is uitgebreid naar 13 km voor nieuw open water groter dan 3 ha en nieuwe extramurale bestemmingen (zoals vuilnisbelten) die vogels kunnen aantrekken. Een tweede onderdeel van deze proef is een beperking voor nieuwe sloten en vaarten, breder dan 5 meter, in de zone van 0-1 km rondom Schiphol. Derde onderdeel van de proef is dat de verantwoordelijkheid omtrent de besluitvorming over nieuwe bestemmingen en vormen van grondgebruik die

[3] De naam van de Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen (NRV) is gewijzigd in Schiphol Regiegroep Vogelaanvaringen (SRV). Het werkgebied was in de praktijk al beperkt tot de luchthaven Schiphol en omgeving, met de naamswijziging komt dit nu ook formeel tot uiting.

[4] Uit dit artikel vloeien noch direct, noch indirect (bijv. via publiekrechtelijke besluitvorming) extra verplichtingen/beperkingen voort voor de agrariërs. Op eigen gronden van de agrariër kunnen eventuele wijzigingen /beperkingen in grondgebruik/ teelten slechts plaatsvinden op basis van vrijwilligheid en met de nadrukkelijke toestemming van de agrariërs. Voor gronden waarvoor de agrariër een pachtovereenkomst heeft is dit afhankelijk van de rechten van de pachter zoals deze geborgd zijn in de pachtovereenkomst, of zoals deze op basis van de pachtovereenkomst gelden.

mogelijk vogels kunnen aantrekken, bij het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening (veelal de gemeente) wordt neergelegd. Dit bevoegd gezag moet de mogelijke vogelaantrekkende werking van nieuwe bestemmingen en nieuwe vormen van grondgebruik toetsen op basis van de Vogeltoets en het resultaat hiervan laten meewegen in de besluitvorming. Er vindt dus geen aanvullende toets plaats door het ministerie van IenW, met uitzondering voor nieuwe bestemmingen waarvoor de beperkingen in het LIB Schiphol gelden. Hiervoor moet een verklaring van geen bezwaar bij de ILT worden aangevraagd.

Met dit gewijzigde regime zou een jaar lang worden proefgedraaid. Door het geringe aantal ingediende en beoordeelde plannen is een gedegen evaluatie nog niet mogelijk geweest. Om die reden is besloten de proef tot en met de looptijd van dit convenant te continueren onder de voorwaarde dat deelname plaats blijft vinden op basis van vrijwilligheid en dat er geen aanvullende beperkingen gaan gelden voor lopende projecten. Dit geldt echter niet voorprojecten waarvoor in een uitgevoerde Vogeltoets is aangegeven dat er specifieke inrichtingsmaatregelen of beheersmaatregelen moeten worden genomen om het aantrekken van risicovolle vogels te voorkomen. Gemeenten en provincies worden blijvend gevraagd hun verantwoordelijkheid te nemen m.b.t. projecten die vallen binnen de criteria van de proef met de vogeltoets en deze projecten die basis te laten toetsen.

2.2.2 De wettelijk vastgestelde zonering (6 km rond de luchthaven), met de daarbij behorende beperkingen, zoals opgenomen in het LIB, blijft uiteraard van kracht. Bij volgende LIB-aanpassingen zal worden bezien of de wijzigingen die nu in de proef worden toegepast worden meegenomen onder de voorwaarde dat er een gedragen evaluatie van dit instrument aan vooraf gaat. Zie voor een verdere toelichting bijlage 1.

2.2.3 De mogelijkheden zullen door de gezamenlijke convenantpartijen worden verkend om in nader te bepalen beperkt gebied rond de luchthaven, door het nemen van inrichtingsmaatregelen, broedlocaties en slaapplaatsen van ganzen minder aantrekkelijk te maken.

2.3 *Het foerageer spoor:* beperken van het voedselaanbod voor vogels op en rond de luchthaven met specifieke aandacht voor overzomerende ganzen

2.3.1 De ambitie is, om naast preventieve maatregelen die worden genomen om ganzen te weren, de teelt van gans aantrekkende gewassen in de directe omgeving van de luchthaven te reduceren.

2.3.2 Met agrarische ondernemers die graan telen op percelen binnen de Haarlemmermeer ten noorden van de Venneperweg, zijn begin 2018 nieuwe

vijfjarige overeenkomsten gesloten om de graanresten direct na de oogst onder te werken. Deze overeenkomsten lopen tot en met het oogstjaar 2022. De “Tijdelijke subsidieregeling onderwerken graanresten 2018-2022”, zal worden geëvalueerd en op basis van de uitkomsten en de effecten van de regeling zal uiterlijk 31 december 2021 duidelijk worden gemaakt of en op welke wijze de maatregel zal worden gecontinueerd.

2.3.3 Bij agrariërs met niet-kerende grondbewerking (NKG), die deelnemen aan de Tijdelijke subsidieregeling onderwerken graanresten 2018–2022, zal nog strikter op de uitvoering van het onderwerken en de inspanningsverplichting om ganzen te verjagen, zoals opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst, worden gecontroleerd. Hiernaast zal worden bekeken of een beheerteam als bedoeld in art. 2.4.8 hierin een rol kan spelen.

2.3.4 Als vervangende/aanvullende maatregel voor het versneld onderwerken van de graanresten, zal er worden ingezet op een (vrijwillig) stimuleringsprogramma voor een alternatieve aanpak om het foerageren van risicovolle vogelsoorten rondom de luchthaven te ontmoedigen. Hierbij moet met name worden gedacht om alternatieve gewassen inpasbaar te maken in de agrarische bedrijfsvoering. Ook moet er gedacht worden aan andere oogstmethoden voor de graangewassen waardoor het voor ganzen niet meer aantrekkelijk is om te foerageren. Hiernaast worden de agrarisch ondernemers in het gebied uitgenodigd om met eigen initiatieven te komen voor het onaantrekkelijk maken van de akkers rondom Schiphol, dit geldt ook voor andere gewassen dan graan die foeragerende ganzen kunnen aantrekken zoals bijvoorbeeld bieten, aardappelen en mais. In overleg met het ministerie kan dan bekeken worden of deze kunnen worden opgenomen in voornoemd stimuleringsprogramma

2.4 *Het populatie spoor:* beperken van de populatie en het aantal aanwezige overzomerende ganzen op en rondom de luchthaven Schiphol.

2.4.1 In het “Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2018-2024” van de Faunabeheereenheid Noord-Holland zijn de doelen geformuleerd omtrent de omvang van de ganzenpopulatie en de aanpak van het ganzenbeheer rond Schiphol. Omdat het populatie spoor en het daarmee samenhangende beheer van de ganzenpopulatie rond de luchthaven een verantwoordelijkheid is van de provincie (vergunningverlening) en de FBE (uitvoering) wordt in dit convenant aangesloten bij de volgende doelen uit het Ganzenbeheerplan:

- Sterke verlaging van de aantallen jaarrond verblijvende ganzen in de 0-10 km-zone.

- Het voorkómen van de aanwezigheid van ganzen buiten de broedperiode op risicovolle locaties in de 0-10 km-zone.
- Reductie van de aantallen jaarrond verblijvende ganzen in de 10-20 km-zone.

Maatregelen met betrekking tot het terugdringen van de jaarrond verblijvende ganzen in de omgeving van Schiphol worden uitgevoerd in de 0-10-km zone en een 10-20 km-zone. Deze ganzen gebruiken namelijk het gehele gebied als leefgebied, zowel voor rusten, foerageren als voor ruien. Het accent van de populatiebeheermaatregelen i.r.t de vliegveiligheid ligt echter op de 0-10 km-zone.

Met de populatiedoelstellingen van het Ganzenbeheerplan Schiphol wordt gevolg gegeven aan het door de Tweede-Kamer overgenomen advies van Onderzoeksraad voor Veiligheid naar aanleiding van het Air Maroc incident in 2010.

2.4.2 In het “Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2018-2024” zijn doelen gesteld voor de populatiegroottes van de verschillende ganzensoorten. Naast de huidige methodes voor het reduceren van de populaties is in dit plan de mogelijkheid van een zogeheten “beheerteam” opgenomen. Parallel hieraan verkent Schiphol de mogelijkheden voor een nader te bepalen “veiligheidszone” in de directe omgeving van de luchthaven, waarbinnen een ruimere ontheffing zou moeten gelden om risicovolle vogelsoorten te verjagen en in uiterste nood te beheren.

2.4.3 De minister van IenW draagt zorg om bij de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het belang van vliegveiligheid in de Wet natuurbescherming voldoende gewicht te geven.

2.4.4 De provincies zorgen voor voldoende juridische beheersinstrumenten om de populatiedoelstellingen te kunnen realiseren.

2.4.5 Er zal door de provincies worden gestreefd naar de afgifte van ontheffingen met eensluidende voorwaarden voor het populatiebeheer ten behoeve van de vliegveiligheid.

2.4.6 In overleg met betrokken partijen waaronder de provincies Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland, de FBE’s in die provincies, Schiphol en IenW wordt gezamenlijk jaarlijks het programma en de opdrachtverlening voor de ruivangsten in de 20 km zone rond Schiphol vastgesteld.

3 Monitoring en evaluatie

3.1 De huidige monitoring zal worden gecontinueerd. Schiphol zal de uitgevoerde analyses, die op basis van de data van de vogelradar worden gemaakt, beschikbaar stellen aan de convenantpartijen om in het kader van monitoring bewegingen van vogels in kaart te kunnen brengen en specifiek de effecten van foerageermaatregelen te kunnen bepalen. LTO zal indien noodzakelijk de agrariërs vragen om aanvullende gewas- en oogstgegevens aan te leveren, ten einde deze te kunnen correleren. Hetgeen de convenant partijen -verenigd in de SRV- de gelegenheid geeft hierop beleid te maken.

3.2 De analyses op basis van de data van de vogelradar zullen worden benut, zodat de convenantpartijen de expertise van hun organisatie kunnen inzetten om mitigerende maatregelen nemen.

3.3 De SRV wordt door de convenantpartijen jaarlijks op de hoogte gesteld van de ontwikkeling van de populatie overzomerende ganzen in de omgeving van Schiphol en van de ontwikkeling van het aantal (bijna) aanvaringen, de trend en andere relevante informatie zoals terreinbeheer en verjagingsacties

4 Bekostiging en overige afspraken

4.1 Naar redelijkheid en billijkheid zullen de kosten voor de maatregelen en onderzoek over de betrokken convenantpartijen worden verdeeld. De financiering van de uit te voeren maatregelen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Uitgangspunt is dat elke partij in beginsel de eigen kosten draagt van de uitvoering van maatregelen en de monitoring.

4.2 De Minister van IenW draagt de kosten van de Tijdelijke subsidieregeling onderwerken graanresten 2018–2022. Bij een mogelijke verlenging van de regeling zoals opgenomen in artikel 2.3.2 wordt de financiering daarvan opnieuw beschouwd.

4.3 De Minister van IenW zal aangeven welke inzet noodzakelijk wordt geacht en draagt tot en met 2024 de kosten van vangacties in de 20 kilometer zone in het kader van de luchtvaartveiligheid.

4.4 Initiatiefnemers van nieuwe ruimtelijke plannen dragen de kosten van onderzoek naar de vogelaantrekkende werking, de noodzakelijke aanpassingen in de plannen alsmede eventuele mitigerende maatregelen en de benodigde monitoring en delen de resultaten hiervan in de SRV.

4.5 Schiphol draagt de kosten van het vogeldetectiesysteem en de analyses van vogelaanvaringen die binnen het luchthaventerrein plaatsvinden. Tevens draagt Schiphol de kosten van overige maatregelen die binnen het luchthaventerrein in het kader van bird control worden ontplooid.

4.6 Zolang de proef met de Vogeltoets loopt zullen de second opinion beoordelingen door de Adviesgroep Vogeltoets door IenW worden bekostigd. Indien besloten wordt de vergroting van het vogelbeperkingengebied en de Vogeltoets systematiek op te nemen in het Luchthavenindelingbesluit dan zullen de kosten voor onderzoek in het kader van de Vogeltoets door de initiatiefnemers worden betaald.

4.7 Bij de jaarlijkse bespreking van het maatregelenpakket zal ook worden bezien of op basis van kostenefficiency aanpassingen gewenst zijn en of er in dat kader nadere afspreken over de kostenverdeling moeten worden gemaakt.

4.8 Het Uitvoerdersoverleg Schiphol wordt voortgezet zodat de kennis en kunde van de betrokken partijen aldaar benut kan worden in het kader van het beheer van de populatie. Mede daardoor kan het beheer zodanig worden ingericht dat populaties zich niet op plaatsen begeven waar de luchtvaartveiligheid in het geding komt.

4.9 Bij eventuele juridische procedures tegen één van de convenantpartijen stellen de leden van de SRV hun kennis ter beschikking aan de partij die zich moet verdedigen.

5 *Juridische aspecten*

5.1 De convenantpartijen verplichten zich in te spannen om het convenant uit te voeren en te blijven participeren in de SRV.

5.2 De ondertekenaars zijn zich ervan bewust dat de uitvoering van dit convenant mede afhankelijk is van de toepasselijke wettelijke kaders. De convenantpartijen zullen zich naar beste vermogen inspannen de voor de uitvoering benodigde besluiten waarvoor zij bevoegd bestuursorgaan zijn te nemen.

5.3 Indien en zodra op enig moment blijkt dat door een uitspraak van de bestuursrechter dit convenant geheel of gedeeltelijk niet kan worden uitgevoerd, treden convenantpartijen met elkaar in overleg om te komen tot gewijzigde afspraken die zoveel mogelijk aansluiten bij wat in dit convenant is overeengekomen.

5.4 Indien een partij een verplichting uit dit convenant niet kan nakomen omdat een daarvoor benodigd besluit niet is geëffectueerd dan wel niet onherroepelijk is geworden, levert dit voor de betrokken partij geen tekortkoming op.

5.5 De ondertekening van LTO Nederland van dit convenant geschiedt onder de voorwaarde dat uiterlijk 31 december 2021 overeenstemming is bereikt over het al dan niet voortzetten van de regeling/overeenkomst versneld onderwerken graanresten en de daarvoor geldende voorwaarden. Indien voornoemde overeenstemming op 31 december 2021 niet is bereikt, dan kan LTO Nederland besluiten niet langer gebonden te zijn aan de inhoud van het convenant.

5.6 Dit convenant laat het bij en krachtens de wet bepaalde en de beleidsvrijheid van de minister van IenW, provincies en de betrokken gemeenten onverlet waarbij betrokken bestuursinstanties zoveel mogelijk de intenties uit dit convenant zullen volgen.

5.7 Indien één of meer wettelijke procedures als gevolg van door derden aangewende rechtsmiddelen en/of als gevolg van door onafhankelijke adviseurs uitgebrachte adviezen, leiden tot uitkomsten die zodanig ingrijpend zijn dat een ongewijzigde uitvoering van dit convenant in redelijkheid en billijkheid niet mogelijk is, plegen de ondergetekenden over de gevolgen daarvan zo spoedig mogelijk overleg.

5.8 Dit convenant treedt in werking na ondertekening door alle convenantpartijen en is van kracht tot en met 31 maart 2024 tenzij de convenantpartijen een nieuw convenant afsluiten in deze plaats, of zoveel eerder indien convenantpartijen dit gezamenlijk besluiten.

5.9 Mocht een partij bij de uitvoering van dit convenant vaststellen dat een bepaling

daarvan nadere uitwerking behoeft om aan haar doel te beantwoorden, dan treden de convenantpartijen in overleg. In dit overleg komen zij een zodanige aanvulling op dit convenant overeen dat deze aan zijn doel beantwoordt.

5.10 De convenantpartijen treden met elkaar in overleg indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen welke van dien aard zijn dat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van dit convenant niet mag worden verwacht. Zij zullen bezien voor wiens rekening de onvoorziene omstandigheden behoort te komen en zullen zo nodig dit convenant daaraan aanpassen.

5.11 Dit convenant is niet in rechte afdwingbaar.

5.12 De tekst van dit convenant wordt binnen een maand na de inwerkingtreding in de Staatscourant gepubliceerd.

5.13 Met het ondertekenen van deze verklaring verklaart ondergetekende zich op zijn positie in te zullen spannen dat de vier sporenaanpak wordt uitgevoerd waarbij iedere organisatie en overheid bijdraagt vanuit zijn specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Aldus overeengekomen en getekend.

- **VERENIGING VAN NEDERLANDSE VERKEERSVLIEGERS (VNV),** te dezen vertegenwoordigd door de president van de Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers, de heer drs. W. Schmid;

  d.d. …….. ……

- **SCHIPHOL NEDERLAND BV (hierna te noemen:Schiphol),** statutair gevestigd te Schiphol, te dezen vertegenwoordigd door haar operationeel directeur, mevrouw drs. B.I. Otto;

  d.d. …….. ……

- **VERENIGING NATUURMONUMENTEN, STAATSBOSBEHEER EN LANDSCHAP NOORD- HOLLAND,** te dezen vertegenwoordigd door het hoofd Staatsbosbeheer Noord-Holland, mevrouw ir. S Tienkamp;

  d.d. …….. ……

- **LAND-EN TUINBOUWORGANISATIE (LTO) NEDERLAND,** te dezen vertegenwoordigd door haar voorzitter, de heer Ir. M.A.E. Calon;

  d.d. …….. ……

- **HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE HAARLEMMERMEER (hierna te noemen: Haarlemmermeer),**
  handelend als bestuursorgaan te dezen vertegenwoordigd door haar wethouder, portefeuillehouder Ruimtelijke ordening en Luchthavenzaken, de heer drs. J.N.J. Nobel;

  d.d. …….. ……

- **DE COLLEGES VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DE PROVINCIES NOORD- HOLLAND, ZUID-HOLLAND EN UTRECHT (hierna te noemen: provincies),**
  handelend als bestuursorganen te dezen gemandateerd vertegenwoordigd door de gedeputeerde, mevrouw mr. E.A.S. Rommel;

  d.d. …….. ……

- **DE STAAT DER NEDERLANDEN,**
  te dezen vertegenwoordigd door de minister van Infrastructuur en Waterstaat, hierna te noemen de minister van IenW, mevrouw drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga,

  d.d. …….. ……

Bijlage 1

Aanvullende informatie over de proef met de uitbreiding van het vogelbeperkingengebied

In het huidige LIB Schiphol is een beperkingengebied voor vogelaantrekkende bestemmingen opgenomen dat zich uitstrekt tot 6 km rondom het banenstelsel. De aanbevelingen van de International Civil Aviation Organization (ICAO) gaan echter verder dan de huidige LIB-zone. ICAO beveelt een zone van 13 km aan waarbinnen ruimtelijke activiteiten moeten worden beschouwd op hun vogelaantrekkende werking. Uit ervaring en uit vogeltellingen blijkt dat een vogelzone van 6 km, vooral voor ganzen, onvoldoende waarborg biedt voor de vliegveiligheid op Schiphol. Om die reden is in 2012 op initiatief van de NRV onderzoek gedaan naar een passende zonering, de benodigde ruimtelijke beperkingen en de wijze waarop moet worden getoetst. Dit is uitgewerkt in het rapport “Ruimtelijke maatregelen voor het verminderen van risico’s op vogelaanvaringen rond Schiphol”, Arcadis, 15 juni 2012. Gezien het draagvlak dat het Arcadis rapport binnen de NRV heeft, is op basis van de aanbevelingen van Arcadis en het Convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol, een voorstel ontwikkeld voor aanpassing van de huidige vogelzonering. Dit resulteert in de volgende drie aanvullende zones naast de huidige LIB-vogelzone (zone A):

Zone A: Huidige 6 kilometer LIB-zone De huidige LIB-criteria worden zoveel mogelijk behouden met als aanvullend criterium dat binnen een afstand van 1 km van het banenstelsel alle open water breder dan 5 meter moet worden getoetst. Arcadis heeft bij haar onderzoek geen directe aanwijzingen gevonden voor het schrappen van de beperkingen in de huidige LIB 6 kilometer zone.

Zone B: Een gebied binnen het huidige vogelbeperkingengebied dat zich uitstrekt van de grens van het luchthavengebied tot 1 kilometer rondom het banenstelsel en de vliegpaden tot een hoogte van 700 ft, uitgezonderd het luchthavengebied. In dit gebied worden ook beperkingen opgelegd voor alle nieuwe wateren, met uitzondering van lijnvormige watergangen smaller dan 5 meter. Op deze nieuwe wateren zal dan hetzelfde regime moeten gaan gelden als in het vigerende LIB voor wateren van minimaal 3 ha (verklaring van geen bezwaar).

Zone C: Een gebied dat bestaat uit een sector van het gebied lopend van de buitenrand van het huidige 6 km vogelbeperkingengebied tot een afstand van 13

km rond het banenstelsel. Binnen deze sector gelden beperkingen voor extramurale activiteiten (visteelt, voedselopslag, afvalverwerking)

Zone D: Een deelgebied van zone C eveneens lopend van de buitenrand van het huidige 6 km vogelbeperkingengebied tot een afstand van 13 km rond het banenstelsel. Binnen deze sector gelden beperkingen voor wateren groter dan 3 hectare.

Voor de zone(s) gelegen tussen de 6 en 13 km hebben de bevoegde partijen uit de NRV het initiatief genomen tot het opstellen van een vogeltoets op basis waarvan de vogelaantrekkende werking van de in de desbetreffende zonering genoemde activiteiten kan worden bepaald en geborgd in de daarvoor geëigende wet- en regelgeving. De uitkomst van de vogeltoets wordt voorgelegd aan een onafhankelijke commissie die advies uitbrengt aan het bevoegd gezag. De aanpassing van het LIB en de invoering van de Vogeltoets zal er op termijn voor zorgen dat er geen nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen rondom de luchthaven worden ontwikkeld zonder dat daarvoor mitigerende maatregelen worden genomen. Dit initiatief draagt bij aan het niet verder aantrekkelijk maken van het gebied voor rustende en foeragerende vogels. Door het monitoren van de uitvoering van deze maatregelen kan op termijn een beeld worden geschetst van de beperkingen die zijn opgelegd aan de ontwikkeling van de omgeving ten behoeve van de ondersteuning van de doelstellingen van het convenant. Hieronder kaartje aan van de zonering.

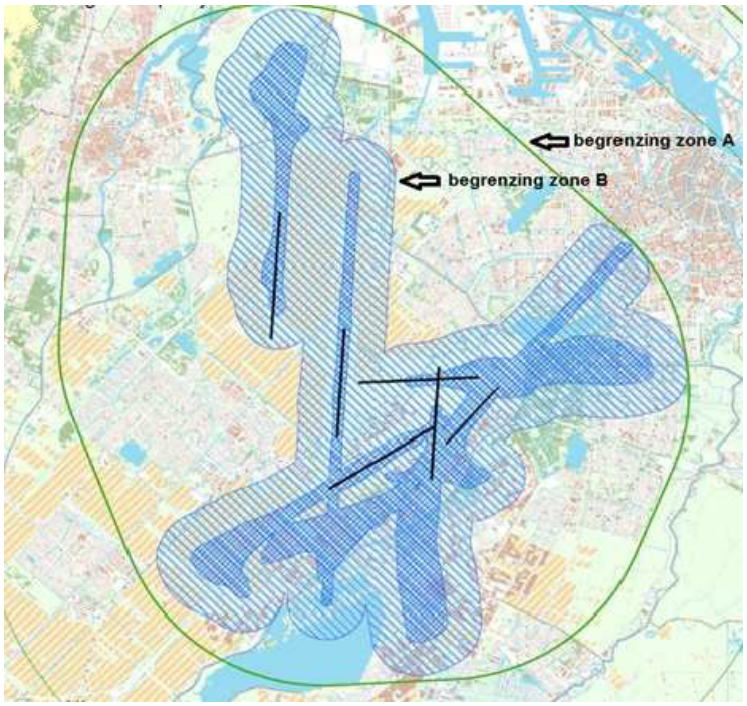

Zones A en B

Zone A: Huidige 6 km vogelbeperkingengebied in het LIB.

Zone B: Een gebied binnen zone A dat zich uitstrekt van de grens van het luchthavengebied tot 1 km rondom het banenstelsel en de vliegpaden tot een hoogte van 700 ft.

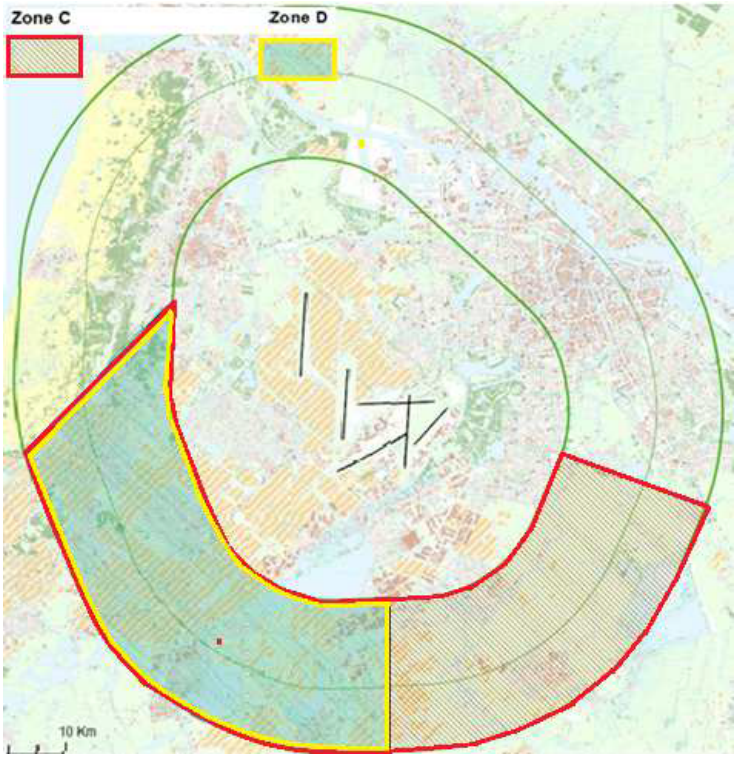

Zones C en D

Zone C: Een gebied dat bestaat uit een sector van het gebied lopend van de buitenrand van het huidige vogelbeperkingengebied tot een afstand van 13 km rond het banenstelsel.

Zone D: Een gebied binnen zone C dat bestaat uit een sector van het gebied lopend van de buitenrand van het huidige vogelbeperkingengebied tot een afstand van 13 km rond het banenstelsel.

Toelichting

In 2012 werd het eerste Convenant reduceren risico vogelaanvaringen gesloten. Sindsdien worden er, op basis van afspraken tussen de convenantpartijen, maatregelen genomen om het risico van vogelaanvaringen op en rond Schiphol te verminderen. In december 2014 heeft de Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen (NRV) de maatregelen die in het convenant zijn opgenomen geëvalueerd en de evaluatie aan de staatssecretaris van IenM aangeboden. Uit de evaluatie bleek dat voortzetting van de aanpak nodig is om structurele effecten te bereiken. Tevens werd aangegeven dat betere monitoring van vogelaantallen en bewegingen gewenst is.

In 2015 werd besloten het convenant te verlengen. Ervaringen naar aanleiding van het eerste convenant en het resultaat van de evaluatie uit 2014 waren de basis voor het nieuwe convenant dat in maart 2016 van kracht werd. Het had een looptijd tot eind 2018. Gezien de ervaringen gedurende de afgelopen periode, blijkt dat een structurele aanpak eens te meer noodzakelijk is om in het verminderen van het risico van vogelaanvaringen op en rond Schiphol daadwerkelijk effect te bereiken.

Vanwege het einde van de looptijd zou er op 1 januari 2019 een nieuw convenant moeten zijn gesloten. Omdat door de NRV werd besloten om de effectiviteit van het beleid van het convenant 2016-2018 te evalueren, was realisatie van een nieuw convenant voor de einddatum niet mogelijk. Om die reden is het convenant verlengd en is afgesproken zo snel mogelijk een nieuw convenant te sluiten.

Op basis van overleg tussen de convenantpartijen en het resultaat van de evaluatie[5], die in het derde en vierde kwartaal van 2019 is uitgevoerd, is het voorliggende “Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2020-2024” opgesteld. Resultaat van de evaluatie is een algemene aanbeveling, een aantal aanbevelingen per spoor en aanbevelingen voor de monitoring.

[5] Evaluatie NRV Convenant Schiphol 2016-2018, Van Bommel FAUNAWERK, projectnummer 046-19, 17 februari 2020

Hieronder zijn de aanbevelingen verkort weergegeven:

Algemeen

- *Continueert en optimaliseer het gezamenlijke beleid en beheer van de vier sporen.*

Specifiek

Onderstaande aanbevelingen, als uitwerking van de algemene aanbeveling, zijn overgenomen en komen terug bij de maatregelen per spoor dan wel bij de paragraaf over de monitoring.

- *Ontwikkel de vogelradar zodat soortgroepen kunnen worden geïdentificeerd, dit zou een krachtig instrument voor de monitoring van risicovolle vogelverplaatsingen kunnen zijn.*
- *Combineer de vogelradardata en data uit veldwaarnemingen met als doel vliegpatronen van ganzen in beeld te brengen waarmee vervolgens kan worden gezocht naar mogelijkheden om dit, met het oog op de vliegveiligheid, gunstig te beïnvloeden.*
- *Verken in hoeverre stroken meerjarige hoge gewassen, van waaruit ganzen kunnen worden geschoten, bijdraagt aan lagere aantallen vogels op de omliggende percelen.*
- *Verken of vlas als alternatief gewas in de Haarlemmermeer kan worden geteeld.*
- *Verken de inzet van de arenstripper als alternatief voor het onderwerken.*
- *Stuur bij agrariërs met niet-kerende grondbewerking (NKG) sterker op het onderwerken van de graanresten en zoek naar een oplossing voor de grote groepen ganzen die in het najaar op de bietenresten bij deze agrariërs foerageren.*
- *Verken de mogelijkheden voor een veiligheidszone van circa 1-2,5 km rondom Schiphol waarbinnen een ruime ontheffing geldt om risicovolle vogelsoorten te verjagen en te bejagen.*
- *Verken de mogelijkheden om in een gebied van 0 tot 3 a 5 km rondom de luchthaven broedlocaties en slaapplaatsen van ganzen minder aantrekkelijk te maken.*
- *Zoek naar oplossingen voor de afgifte van eenduidige vergunningen voor het populatiebeheer ten behoeve van de vliegveiligheid door de provincies.*

- *Streef naar een zo laag mogelijk aantal ganzen direct rondom de luchthaven, dit draagt bij aan een lagere kans op vogelaanvaringen. IenW en de provincie zouden hierin meer sturend kunnen optreden.*
- *Vangacties dienen dichterbij Schiphol plaats te vinden, aangezien zich daar de vogels ophouden die risicovolle vliegbewegingen veroorzaken, dit geldt ook voor afschot.*
- *Spreek grond- en terreineigenaren en jagers aan om maatregelen te nemen als op basis van monitoringgegevens blijkt dat zich op percelen concentraties van risicovolle vogelsoorten ophouden.*
- *Continueer de huidige monitoring omdat wekelijkse tellingen een goed inzicht geven in de aanwezigheid van vogels en wanneer er een hoger risico voor vogelaanvaringen geldt. Op basis van deze informatie kan snel op ontstane risicovolle situaties worden gereageerd.*

Onderstaande aanbevelingen zijn niet overgenomen, in het kort wordt de reden hiervoor per aanbeveling toegelicht.

- *De plaatsing van zonnepanelen en de teelt van olifantsgras over grotere oppervlakten dragen bij aan het onaantrekkelijk maken van de omgeving voor ganzen.*

  Het bepalen van locatie voor zonneparken is een bevoegdheid van de provincie en de gemeente, de SRV is hierin geen partij. De teelt van olifantsgras (miscanthus) als alternatief gewas valt onder het foerageerspoor. Alternatieve gewassen wordt in die paragraaf benoemd.
- *Verken de mogelijkheden om de onderwerkregeling in een beperkt gebied rondom de luchthaven ook voor de resten van bijvoorbeeld bieten, aardappelen en mais in te zetten.*

  Vanwege het weer in het najaar is het vaak niet mogelijk om de resten van bieten en aardappelen direct na de oogst onder te werken, voor op deze resten foeragerende ganzen wordt de oplossing gezocht in het verjagen.
- *Verken of proefondervindelijk getest kan worden wat de effecten zijn van het stoppen met nestbehandeling en het intensiveren van het vangen van ruiende vogels rondom Schiphol.*
- Het intensiveren van ruivangsten is niet aan de orde omdat dit al intensief

plaats vindt. Over het effect van nestbehandeling is discussie, deze discussie wordt vervolgd.

- *Spreek grond- en terreineigenaren en jagers aan om maatregelen te nemen als op basis van monitoringgegevens blijkt dat zich op percelen concentraties van risicovolle vogelsoorten ophouden.*

  Met het instellen van een ganzenteam/beheerteam dat, in de directe omgeving van de luchthaven beheer uitvoert dat name gericht, is op het verjagen van ganzen en andere risicosoorten is het aanspreken van landeigenaren en jagers niet nodig. Bovendien ligt dit erg lastig en speelt de vraag wie zou de landeigenaren en jagers dan zou moeten aanspreken.

- *Verbeter de afzet van geschoten ganzen naar de horeca en wildhandel, dit kan bijdragen aan een hogere motivatie van jagers om een maximaal aantal ganzen te bemachtigen.*

  Of een extra stimulering bijdraagt aan de motivatie van de jagers wordt betwijfeld. De motivatie van de jagers is goed wildbeheer.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. T. Sanderink

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143898

sanderinkt@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 NOV. 2020

Kenmerk

1512131/1512141

Uw kenmerk

Betreft: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024

Geachte leden,

Graag informeren wij u dat wij het *Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024* zijn aangegaan. Hiermee wordt het risico op vogelaanvaringen op Schiphol verminderd. Het convenant is een verlenging van een eerder convenant, en is op basis van een evaluatie op punten aangepast, maar in grote lijnen met dezelfde inhoud.

Door de ligging van Schiphol -in een voedselrijk agrarisch gebied- is het vogelaanvaringsrisico op deze luchthaven een probleem dat voortdurende aandacht verdient. Rond Schiphol worden dan ook diverse preventieve maatregelen genomen om het risico, van met name aanvaringen met ganzen, te verminderen. Op en in de omgeving van de luchthaven worden in een vier-sporen aanpak technische middelen ingezet, worden nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen geweerd, wordt het voedselaanbod voor vogels zoveel mogelijk beperkt en worden vogels verjaagd en in het uiterste geval gedood.

Deze aanpak is in 2012 voor het eerst in een convenant tussen een 11-tal partijen vastgelegd. Het huidige convenant, dat in 2018 afliep, is geevalueerd. Ook is besloten het Convenant te verlengen op basis van een afspraak in de Schiphol Regiegroep Vogelaanvaringen . De evaluatie werd begin 2020 afgerond en heeft geleid tot het voorliggende convenant, dat door de convenantpartijen in gezamenlijkheid is opgesteld. In de toelichting bij het convenant (op de laatste drie bladzijden) zijn de belangrijkste uitkomsten van de evaluatie te lezen, en hoe deze aanbevelingen zijn verwerkt. Uit de uitgevoerde evaluatie blijkt dat de vier-sporen aanpak werkt en daarom wordt deze gecontinueerd.

De bepalingen op het zogenaamde populatiespoor in het convenant wijken niet af van de kaders in het vastgestelde faunabeheerplan ganzen Schiphol 2018-2024. Met de ondertekening van het convenant zijn geen financiële consequenties verbonden voor de Provincie Noord-Holland.

Als ondertekenende partij treedt de provincie Noord-Holland op mede namens de provincies Utrecht en Zuid-Holland. Zij moeten hiervoor zelf ook besluiten het convenant aan te gaan.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage: Convenant reduceren risico vogelaanvaringen 2020-2024

Kopie aan: Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4975
Extern Zaak ID	1519085
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.c
Omschrijving	Stikstof: Instelling Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) en wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Instellingsbesluit RSRS.docx
Wijzigingsbesluit beleidsregel intern en extern salderen NH.docx
Brief aan PS over instelling RSRS met bijbehorende wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	23 november 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Gedeputeerde Staten stellen het Regionaal Stikstofregistratiesysteem (RSRS) in. Daarvoor moet de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland worden gewijzigd, die gaat over vergunningverlening van activiteiten die tot stikstofuitstoot leiden. Het instellen van dit boekhoudkundige systeem is een eerste (juridische) stap om uiteindelijk stikstofruimte te kunnen uitgeven voor nieuwe projecten. Pas in het voorjaar 2020 beslissen de provincies en het Rijk over de spelregels voor het uitgeven van deze stikstofruimte.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 17 november 2020, nr. 1519085/1519579, tot instellen van het Regionaal Stikstofregistratiesysteem

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2.2 en 2.7 van de Wet natuurbescherming;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten op 6 december 2019 hebben besloten beleidsregels over intern en extern salderen op te nemen in de Beleidsregel Intern en extern salderen Noord-Holland en dat wijzigingen in wet- en regelgeving en de praktijk het wenselijk maken om een Regionaal Stikstofregistratiesysteem in te stellen.

Besluiten in te stellen het Regionaal Stikstofregistratiesysteem (module Noord-Holland)

Artikel I

Regionaal Stikstofregistratiesysteem

1. Gedeputeerde Staten stellen een regionaal stikstofregistratiesysteem in, waarin zij stikstofdepositieruimte kunnen vastleggen die vrijkomt uit mitigerende maatregelen dan wel is vrijgevallen tijdens extern salderen, om deze ruimte in een toestemming op basis van artikel 2.7 Wet natuurbescherming uit te kunnen geven.
2. In het regionaal stikstofregistratiesysteem wordt depositieruimte opgenomen die ontstaat door de met behulp van AERIUS Calculator berekende vermindering van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten gevolge van de intrekking van één of meer toestemmingen ten behoeve van het regionaal stikstofregistratiesysteem, dan wel vrijvalt tijdens extern salderen.
3. Depositieruimte kan uitsluitend worden geregistreerd in het regionaal stikstofregistratiesysteem indien intrekking van de in het tweede lid bedoelde toestemming heeft plaatsgevonden na de instelling van het regionaal stikstofregistratiesysteem.

Toelichting

Het instellen van het regionaal stikstofregistratiesysteem is nodig om te borgen dat stikstofdepositieruimte kan worden vastgelegd om later weer uit te geven in natuurvergunningen. Om die reden wordt alleen stikstofdepositieruimte in het regionaal

stikstofregistratiesysteem vastgelegd die is vrijgemaakt of vrijgevallen ná instelling van het regionaal stikstofregistratiesysteem.
Vrijgemaakte ruimte is de ruimte afkomstig uit mitigerende maatregelen, bijvoorbeeld een bedrijf dat in het kader van de gebiedsgerichte aanpak door de provincie wordt opgekocht of waarvan de emissie wordt gereduceerd (en waarvan duidelijk is dat dit bedrijf niet bij hoeft te dragen aan de reductiedoelstelling). Deze ruimte kan worden gebruikt voor het mogelijk maken van maatschappelijke en economische ontwikkelingen.
Vrijgevallen ruimte is de ruimte die 'vrijvalt' tijdens extern salderen: omdat saldogever en saldo-ontvanger zich niet op exact dezelfde locatie bevinden ten opzichte van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, leidt extern salderen ertoe dat op bepaalde hexagonen meer gesaldeerd wordt dan nodig is. Dit meerdere komt ten goede aan het RSRS.
Dit instellingsbesluit is juridisch noodzakelijk om het regionaal stikstofregistratiesysteem in gebruik te kunnen nemen. Daarnaast zal ook de Beleidsregel intern & extern salderen Noord-Holland worden aangepast om het regionaal stikstofregistratiesysteem in gebruik te nemen. Tot slot worden door GS nog voorwaarden vastgesteld in de Beleidsregel om uitgifte van depositieruimte uit het regionaal stikstofregistratiesysteem mogelijk te maken.
Lid 2 vereist een berekening van AERIUS Calculator. Daarmee wordt bedoeld de versie van AERIUS Calculator die op het moment van intrekking geldend is op grond van artikel 2.1 van de Regeling natuurbescherming.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, ……. 2020.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A. Th. H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 17 november 2020, nr. 1519085/1519117, tot wijziging van de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 4:81, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht;

Gelet op artikel 2.2 en 2.7 van de Wet natuurbescherming;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten op 6 december 2019 hebben besloten beleidsregels over intern en extern salderen op te nemen in de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland;

Overwegende dat ontwikkelingen in wetgeving en de praktijk aanleiding hebben gegeven om de beleidsregel op een aantal technische en juridische punten aan te passen;

Besluiten vast te stellen de volgende wijzigingen van de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland:

ARTIKEL I

A

1. In artikel 1 wordt onder verlettering van de onderdelen l tot en met o tot m tot en met p een onderdeel ingevoegd luidende:
l. RSRS: regionaal stikstofregistratiesysteem waarin Gedeputeerde Staten depositieruimte kunnen vastleggen die vrijgemaakt is uit mitigerende maatregelen dan wel vrijvalt tijdens extern salderen en ten behoeve van saldering kan worden uitgegeven bij het verlenen van natuurvergunningen.

2. Artikel 1 onderdeel l (nieuw) komt te luiden:
m. SSRS: stikstofregistratiesysteem als bedoeld in paragraaf 2.1.2 van de Regeling natuurbescherming.

3. Artikel 1, onderdeel g, komt als volgt te luiden:
g. referentiesituatie: toestemming als bedoeld in onderdeel n, onder 1°, 3° en 4°, of bij gebrek daaraan een op de Europese referentiedatum aanwezige toestemming als bedoeld in onderdeel n, onder 2° en 5° waarbij de laagst toegestane depositie vanaf de referentiedatum geldt;

B

Artikel 5, achtste lid, komt als volgt te luiden:
8. Indien de toestemming als bedoeld in artikel 1, onder n, onder 1° niet of slechts gedeeltelijk is gerealiseerd, kunnen Gedeputeerde Staten ten behoeve van intern salderen als referentiesituatie hanteren een op de Europese referentiedatum aanwezige toestemming als bedoeld in artikel 1, onder n, onder 2° en 5°, waarbij de laagst toegestane depositie vanaf de referentiedatum geldt, met inbegrip van een eventuele afname zoals vastgelegd in de niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerde toestemming als bedoeld in artikel 1, onder n, onder 1°.

C

In artikel 9 wordt 'stikstofregistratiesysteem' steeds vervangen door 'SSRS'.

D

Onder vernummering van de artikelen 10 tot en met 11 tot 11 tot en met 12 wordt een nieuw artikel 10 ingevoegd, luidende:

Artikel 10 RSRS
1. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de inrichting van het RSRS.
2. Het RSRS wordt onderhouden en beheerd onder verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten.

E

In de algemene toelichting wordt:
"Overigens leidt extern salderen in de meeste gevallen tot een extra daling, omdat saldogever en saldo-ontvanger zich niet op exact dezelfde locatie bevinden ten opzichte van stikstofgevoelige gebieden. Op geen enkel relevant hexagoon mag de depositie toenemen. Daarvoor zijn één of enkele hexagonen bepalend. Dit betekent dat op andere hexagonen sprake is van een extra daling."

vervangen door:
"Daarnaast valt bij extern salderen altijd ruimte vrij, omdat saldogever en saldo-ontvanger zich niet op exact dezelfde locatie bevinden ten opzichte van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Deze vrijvallende ruimte wordt vastgelegd in het RSRS en kan worden ingezet om in de nabije toekomst nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken door vergunningverlening. Depositiedaling wordt met name bereikt door generieke bronmaatregelen (zie onder meer de Kamerbrief van 24 april 2020, kenmerk BPZ 20120075)."

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, ... 2020.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A. Th. H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

TOELICHTING

Toelichting op de wijzigingen van de Beleidsregel intern extern salderen Noord-Holland

Met deze wijzigingsregeling leggen Gedeputeerde Staten in de beleidsregel de basis voor het RSRS. Het instellen van het RSRS is namelijk nodig om te borgen dat stikstofdepositieruimte kan worden vastgelegd om later weer uit te geven in natuurvergunningen. Om die reden wordt alleen stikstofdepositieruimte in het RSRS vastgelegd die is vrijgemaakt of vrijgevallen ná instelling van het RSRS.

Artikelsgewijze toelichting

Nieuw artikel 1

Het RSRS is een depositiebank met als functie het salderen met stikstofruimte mogelijk te maken. In het regionaal stikstofregistratiesysteem kunnen Gedeputeerde Staten zowel vrijgemaakte als vrijgevallen ruimte opnemen.

- *Vrijgemaakte ruimte is de ruimte afkomstig uit mitigerende maatregelen, bijvoorbeeld een bedrijf dat in het kader van de gebiedsgerichte aanpak door de provincie wordt opgekocht of waarvan de emissie wordt gereduceerd (en waarvan duidelijk is dat dit bedrijf niet bij hoeft te dragen aan de reductiedoelstelling). Deze ruimte kan worden gebruikt voor het mogelijk maken van maatschappelijke en economische ontwikkelingen.*
- *Vrijgevallen ruimte is de ruimte die 'vrijvalt' tijdens extern salderen: omdat saldogever en saldo-ontvanger zich niet op exact dezelfde locatie bevinden ten opzichte van*

stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, leidt extern salderen ertoe dat op bepaalde hexagonen meer gesaldeerd wordt dan nodig is. Dit meerdere komt ten goede aan het RSRS.

Nieuw artikel 10

In dit artikel is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten het RSRS inrichten, onderhouden en beheren of dit onder haar verantwoordelijkheid laten doen. Dit betekent onder meer dat Gedeputeerde Staten de vrijgemaakte en vrijgevallen ruimte die bestemd is voor opname in het RSRS, vastleggen in het RSRS. Dit biedt Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om deze ruimte later weer uit te geven op basis van nog vast te stellen verdelingsregels.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr H. van Veen

BEL/GRN

Telefoonnummer +31653168627

veenh@noord-holland.nl

Verzenddatum

18 NOV. 2020

Kenmerk

1519085/1519686

Uw kenmerk

Betreft: Instelling RSRS met bijbehorende wijziging Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland

Geachte leden,

Wij informeren u dat ons college op 17 november 2020 heeft besloten tot het instellen van een regionaal stikstofregistratiesysteem (RSRS) en als gevolg daarvan ook het aanpassen van de Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland en deze besluiten te publiceren in het Provinciaal Blad.

We willen met de stikstofmaatregelen de natuur versterken en tegelijkertijd economische en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk maken. Hierbij helpt een administratief systeem waarin stikstofruimte die is vrijgemaakt of vrijgevallen wordt vastgelegd: het RSRS.

De provincies hebben nu het RSRS ingesteld door het nemen van een instellingsbesluit en het aanvullen/aanpassen van de beleidsregels intern en extern salderen (zie bijlagen). Vooralsnog wordt hierin alleen ruimte geregistreerd. Na verdere ontwikkeling van het RSRS willen de provincies daaruit ook weer ruimte gaan uitgeven. De planning hiervoor is het voorjaar van 2021. Vooralsnog hebben de provincies ervoor gekozen om alleen ruimte te registreren uit provinciale transacties. Maar het instellingsbesluit en de beleidsregels bieden de mogelijkheid om op termijn ook ruimte uit private transacties te registreren.

Het RSRS registreert 'vrijgemaakte' en 'vrijvallende' ruimte.
1. Vrijgemaakte ruimte is de ruimte afkomstig uit genomen maatregelen, bijvoorbeeld een bedrijf dat in het kader van de gebiedsgerichte aanpak door de provincie wordt opgekocht. Deze ruimte kan worden gebruikt voor het mogelijk maken van maatschappelijke en economische ontwikkelingen, zoals woningbouw.

2. Vrijgevallen ruimte is de ruimte die 'vrijvalt' tijdens extern salderen: Een bedrijf dat (deels) stopt kan stikstofruimte uit zijn vergunning overdragen aan een ander. De stikstofruimte die overgedragen is, is gebonden aan een specifieke locatie. Het gaat om stikstofneerslag op specifieke locaties (hexagonen) in Natura 2000-gebieden die om het (deels) stoppende bedrijf heen liggen. De ontvangende partij bevindt zich echter niet op exact dezelfde locatie als de stoppende partij.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Hierdoor zal niet alle overgedragen stikstofruimte benut kunnen worden door de ontvangende partij: deze ruimte valt vrij en wordt vervolgens weer geregistreerd in het RSRS.

Het instellen van het RSRS is nodig om ervoor te zorgen dat stikstofdepositieruimte kan worden vastgelegd om later weer uit te geven in natuurvergunningen. Er kan alleen stikstofdepositieruimte in het RSRS worden vastgelegd die is vrijgemaakt of vrijgevallen ná instelling van het RSRS. Provincie Noord-Holland heeft afgelopen voorjaar een stikstofvergunning gekocht van een stoppende melkveehouder (brief aan PS 1440573/1449802). In afwachting van het instellen van het RSRS is deze vergunning echter nog niet ingetrokken. Daardoor kan deze aangekochte stikstofruimte alsnog worden toegevoegd aan het RSRS.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

- Instellingsbesluit RSRS
- Wijzigingsbesluit Beleidsregel intern en extern salderen Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4899
Extern Zaak ID	559895
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.d
Omschrijving	Faunabeer: Verlenging Ganzenbeheerplan 2015-2020 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
1_Besluit Verlenging Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020.pdf
Brief aan PS over verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Provincie Noord-Holland

2020

PROVINCIAAL BLAD

De verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland goed te keuren totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Besluiten:
De verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland goed te keuren totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Motivering
In Noord-Holland komen veel ganzen voor. De ganzen hebben veel schade aan landbouw tot gevolg. De nu nog aanwezige aantallen ganzen zorgen voor hoge maatschappelijke kosten. Er is door de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland voldoende onderbouwd dat de uitvoering van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 de explosieve stijging van de ganzenpopulatie heeft gestopt. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de populatie ganzen nog ver verwijderd is van de streefstand. Voortzetting van actief beheer is dan ook noodzakelijk.

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Op basis van het verzoek van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland tot verlenging van de geldigheidsduur besluiten wij dan ook de goedkeuring te verlengen. De goedkeuring geldt totdat het nieuwe Ganzenbeheerplan voor een periode van zes jaar is goedgekeurd, of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Haarlem, 24 november 2020.
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
A.T.H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Uitgegeven op

Namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr T. Sanderink
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143898
sanderinkt@noord-holland.nl

Verzenddatum

26 NOV. 2020

Kenmerk
559895/1525038

Uw kenmerk

Betreft: Verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het besluit dat ons college op 24 november 2020 heeft genomen over de goedkeuring van de verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020. De goedkeuring geldt totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Toelichting

In Noord-Holland komen veel ganzen voor. De ganzen hebben veel schade aan landbouw tot gevolg. De nu nog aanwezige aantallen ganzen zorgen voor hoge maatschappelijke kosten. Er is door de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland voldoende onderbouwd dat de uitvoering van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 de explosieve stijging van de ganzenpopulatie heeft gestopt. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de populatie ganzen nog ver verwijderd is van de streefstand. Voortzetting van actief beheer is dan ook noodzakelijk.

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Op basis van het verzoek van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland tot verlenging van de geldigheidsduur besluiten wij dan ook de goedkeuring te verlengen. De goedkeuring geldt totdat

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

het nieuwe Ganzenbeheerplan voor een periode van zes jaar is goedgekeurd, of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Tot slot

Op basis van de goedkeuring van de verlengde looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 kan de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord verzoeken de geldigheid van de, indertijd op dit beheerplan in Noord-Holland afgegeven, ontheffingen Flora & Faunawet te verlengen voor de hierboven genoemde periode. Dat geldt ook voor de indertijd in Noord-Hollland afgegeven vergunning Natuurbescher-mingswet 1998. Is het nieuwe faunabeheerplan eenmaal van kracht, dan vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage:

Besluit tot goedkeuring verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland
Spaarne 17
2011 CD Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr T. Sanderink
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143898
sanderinkt@noord-holland.nl

Verzenddatum
26 NOV. 2020

Kenmerk
559895/1525040

Uw kenmerk
2020/PL/Verlenging beheerplan Ganzen

Betreft: Verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020

Geacht bestuur,

Op 24 november 2020 hebben wij, naar aanleiding van uw verzoek, goedkeuring verleend aan de verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020. De goedkeuring geldt totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

In uw verlengingsverzoek heeft u voldoende onderbouwd dat de uitvoering van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 de explosieve stijging van de ganzenpopulatie heeft gestopt. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de populatie ganzen nog ver verwijderd is van de streefstand. Voortzetting van actief beheer is dan ook noodzakelijk.

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en kan uw Stichting de nieuwe vergunning- en ontheffingsaanvragen indienen bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Na de goedkeuring van de verlengde looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 kunt u de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord verzoeken de geldigheid van de indertijd op dit beheerplan in

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Noord-Holland afgegeven ontheffingen Flora & Faunawet en de indertijd ook in Noord-Holland afgegeven vergunning Natuurbeschermingswet 1998 te verlengen voor de hierboven genoemde periode.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris R.M. Bergkamp

voorzitter A.Th.H. van Dijk

1 bijlage:

Besluit tot goedkeuring verlenging looptijd Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020

Provincie Noord-Holland

2020

PROVINCIAAL BLAD

De verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland goed te keuren totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Besluiten:
De verlenging van de looptijd van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland goed te keuren totdat een nieuw Ganzenbeheerplan is goedgekeurd of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Motivering
In Noord-Holland komen veel ganzen voor. De ganzen hebben veel schade aan landbouw tot gevolg. De nu nog aanwezige aantallen ganzen zorgen voor hoge maatschappelijke kosten. Er is door de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland voldoende onderbouwd dat de uitvoering van het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 de explosieve stijging van de ganzenpopulatie heeft gestopt. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de populatie ganzen nog ver verwijderd is van de streefstand. Voortzetting van actief beheer is dan ook noodzakelijk.

Het geldende Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020 heeft een looptijd tot 1 december 2020. De vaststelling van het nieuwe Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2027 is nog niet geheel afgerond. Met dit besluit wordt de looptijd van het Ganzenbeheerplan daarom verlengd, zodat het huidige beheer na 1 december 2020 voortgezet kan worden. Als het nieuwe Ganzenbeheerplan eenmaal van kracht is vervalt automatisch het verlengde Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, en dient de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland de nieuwe vergunning- en ontheffingsverzoeken in bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Op basis van het verzoek van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland tot verlenging van de geldigheidsduur besluiten wij dan ook de goedkeuring te verlengen. De goedkeuring geldt totdat het nieuwe Ganzenbeheerplan voor een periode van zes jaar is goedgekeurd, of uiterlijk tot 1 oktober 2021.

Haarlem, 24 november 2020.
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
A.T.H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Uitgegeven op

2020 [Volgnummer]

Namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5100
Extern Zaak ID	1524063
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.e
Omschrijving	Natuur: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Brief aan PS over herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Op grond van Europese regelgeving blijkt het nodig om de lopende subsidiebeschikkingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te passen (te 'herbeschikken'). Hiermee wordt ook de mogelijkheid om agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het Natuurnetwerk Nederland uit te voeren, verlengd tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in werking is getreden. Dit is voorzien op 1 januari 2023.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. M. Nassiri

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235145064

mohammed.nassiri@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 3 DEC. 2020

Kenmerk

1524063/1524071

Uw kenmerk

Betreft: Herbeschikken subsidies agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Geachte leden,

Door middel van deze brief informeren wij uw Staten over de aanstaande herbeschikkingen in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Inleiding

De provincie Noord-Holland hecht veel belang aan natuur- en landschapsbeheer door agrarische ondernemers. Mooie voorbeelden hiervan zijn het weidevogel- en het akkerlandbeheer dat zij uitvoeren en waarover wij met enige regelmaat aan uw Staten rapporteren; onder andere in het recent in uw Statencommissie NLG besproken Actieplan weidevogels. Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is onderdeel van het subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Via het SNL verlenen de 12 provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen.

Het subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) is een landelijk stelsel. Een breed netwerk aan betrokken partijen draagt daarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid: de twaalf provincies, het Interprovinciaal Overleg (IPO), BIJ12, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, beheerders, gebiedscoördinatoren en (agrarische) natuurorganisaties en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Al deze organisaties overleggen door het jaar heen op landelijk niveau op vaste momenten over de uitvoering van het natuurbeheer.

Wij subsidiëren agrarische ondernemers voor de uitvoering van dit beheer door tussenkomst van agrarische collectieven. Deze subsidies betalen wij uit provinciale middelen en uit middelen voor het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De inzet van deze Europese midde-

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

len brengt met zich mee dat op deze subsidies ook Europese regelgeving van toepassing is. De uitvoering van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt door middel van Europese audits gecontroleerd.

Uitgangspunt bij subsidieverstrekking is dat de subsidie een looptijd van zes jaren heeft. Daarnaast is er binnen het SNL de mogelijkheid dat collectieven het beheerareaal tijdens die looptijd van zes jaren door middel van een uitbreidingsaanvraag vergroten. Zo blijft de uitvoering van het beheer flexibel en kan ingespeeld worden op kansen, bijvoorbeeld wanneer agrarische ondernemers de wens hebben om méér beheer uit te voeren dan zij aan het begin van de looptijd van de subsidie voorzagen. Deze uitbreidingen zijn in het verleden steeds gekoppeld aan de looptijd van de oorspronkelijke, eerder verstrekte subsidie en hadden dus een looptijd van minder dan zes jaar.

Europese audit vraagt herbeschikking

De Europese Commissie heeft, naar aanleiding van een in 2018 uitgevoerde audit, geconstateerd dat door de Nederlandse provincies met deze werkwijze de Europese regelgeving landelijk niet juist wordt geïnterpreteerd en uitgevoerd. Zo waren de uitbreidingsaanvragen die de Noord-Hollandse collectieven voor de beheerjaren 2017 tot en met 2020 hebben ingediend in veel gevallen van aanzienlijke omvang. Hierdoor had de Europese Commissie er moeite mee om deze uitbreidingsaanvragen nog als een aanpassing van de oorspronkelijke subsidiebeschikking te beschouwen. Om te voorkomen dat de Europese Commissie aan het Rijk en de provincies zou opdragen om alle uitbreidingen ongedaan te maken, is landelijk afgesproken dat de huidige gebiedsaanvragen per 1 januari 2020 vervangen zullen worden door nieuwe gebiedsaanvragen. Daarbij krijgen deze herbeschikkingen een nieuwe looptijd van zes jaar, namelijk van 2020 tot en met 2025. Dit noemen we de herbeschikkingen. De Europese Commissie heeft met deze oplossing ingestemd. . Alle betrokken partijen staan achter deze aanpak. Ten slotte hebben ook de agrarische collectieven, de subsidieontvangers, met deze oplossing ingestemd. Hoewel zij in juridisch opzicht niet gedwongen kunnen worden om een herbeschikking aan te vragen, realiseren zij zich het belang ervan. Hiermee wordt immers een mogelijk risico voor hen en hun leden - terugvordering van verstrekte subsidies door de Europese Commissie - weggenomen.

Hoewel de nieuwe, herbeschikte subsidie een looptijd krijgt tot en met 2025, wordt met een clausule vastgelegd dat de subsidie wordt stopgezet bij invoering van het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Het in werking treden van het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is voorzien op 1 januari 2023. Op dat moment worden alle lopende (her)beschikkingen door middel van een vaststellingsbeschikking afgerond. Daarna begint een nieuwe periode onder de dan geldende en mogelijk nieuwe voorwaarden van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

De uitvoering van deze aanpak past binnen de begrotingskaders die uw Staten hebben vastgesteld, en binnen de kaders van het Programma Natuurontwikkeling 2021-2025.

Pilots duurzaam agrarisch natuurbeheer

Vorig jaar hebben uw Staten besloten dat per 1 januari 2022 geen subsidie meer wordt verstrekt voor agrarisch natuurbeheer binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Wij vinden dat agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de huidige vorm onvoldoende zekerheid biedt op duurzame natuurontwikkeling, aangezien bij deze subsidie de primaire functie van de grond een agrarische blijft. Dit past niet binnen onze doelen in het NNN. Uw Staten hebben destijds ingestemd met het uitvoeren van drie pilots om de inzet van een nieuw instrument, 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', te testen. Met dit nieuwe instrument is die duurzame natuurontwikkeling wél geborgd. Deze pilots, die plaatsvinden binnen het NNN, worden momenteel uitgevoerd in het Wormer- en Jisperveld, de Eilandspolder-West en de Mijzenpolder.

Vanwege de noodzaak tot herbeschikken zullen ook de lopende subsidies voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het NNN een langere looptijd krijgen dan aanvankelijk voorzien. Hiermee zal tot 1 januari 2023 agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het NNN mogelijk blijven. Hoewel dit afwijkt van onze eerder ingezette koers, vindt ons college dit een wenselijke ontwikkeling. De planning in de pilots is namelijk om verschillende redenen vertraagd. Naast een langzamere opstart vanwege coronamaatregelen is ook vertraging ontstaan doordat voor en tijdens de keukentafelgesprekken met agrariërs verschillende (deels nieuwe) vragen naar voren zijn gekomen, die zorgvuldige beantwoording vergen. Soms is hier nader onderzoek voor nodig. Dit leidt tot langere doorlooptijden. Binnen de stuurgroep voor de pilots, waarin de terreinbeherende organisaties, de agrarische collectieven en LTO-Noord zijn vertegenwoordigd, hebben we afgesproken de pilots met een jaar te verlengen. Dit geeft duidelijkheid aan alle betrokkenen, borgt een zorgvuldige uitvoering en sluit bovendien aan op de noodzaak tot herbeschikken.

De pilots worden overigens gedekt uit de reserve Groen en deels - voor zover van toepassing - via het budget van het Regiebureau NNN. Daarbij gaat het om vergaderkosten, kosten van onderzoeken en kosten voor adviseurs.

Ons college blijft op het standpunt staan dat het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in zijn huidige vorm binnen het NNN geen toekomst heeft, omdat het NNN een duurzame ecologische structuur moet worden. Het zogenoemde 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', zoals omschreven in de overeenkomst waarmee uw Staten vorig jaar hebben ingestemd, voldoet wél aan deze eis. Hieraan verandert dus niets.

Tot slot

Door middel van agrarisch natuur- en landschapsbeheer leveren agrarische ondernemers en de agrarische collectieven een bijdrage aan de biodiversiteit in Noord-Holland. Deze herbeschikking is noodzakelijk om te voldoen aan Europese regelgeving en om alle betrokkenen juridische en financiële zekerheid te geven. Wij stellen alles in het werk om hen zo min mogelijk hinder te laten ondervinden van deze herbeschikking en blijven de komende tijd in nauw contact met hen om deze herbeschikking uit te voeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5068
Extern Zaak ID	1532707
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.f
Omschrijving	Natuur: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/RO

Bijlagen
Brief aan PS over salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Het college stemt in met de salderingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Blaricum, met daarin maatregelen die ervoor zorgen dat de bouw van een tijdelijk strandpaviljoen, de verplaatsing van een volleybalveld en de ophoging en verbreding van het recreatiestrand Voorland Stichtse Brug voldoen aan de voorwaarden van de provinciale Omgevingsverordening NH2020.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. M. Bongenaar

BEL/RO

Telefoonnummer +31235145674

maurits.bongenaar@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 8 DEC. 2020

Kenmerk

1532707/1532711

Uw kenmerk

Betreft: Salderingsovereenkomst NNN Voorland Stichtse Brug te Blaricum

Geachte leden,

Wij laten u weten dat wij op 1 december 2020 hebben ingestemd met een salderingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Blaricum.

De gemeente Blaricum heeft op 12 februari 2020 een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van een tijdelijk strandpaviljoen voor 10 jaar op het recreatiestrand Voorland Stichtse Brug. Tevens heeft de gemeente in 2019 een beachvolleybalveld aangelegd en het recreatiestrand opgehoogd met zand. Dit recreatiestrand ligt binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waardoor de vergunning voor het strandpaviljoen en de andere genoemde recreatieve ontwikkelingen moesten voldoen aan de vereisten van artikel 19 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Over het voldoen aan de bovenstaande vereisten zijn op 21 januari 2020 ambtelijk afspraken gemaakt tussen de provincie en de gemeente Blaricum.

Uit een handhavingsverzoek dat de Vereniging Vrienden van het Gooi op 20 mei 2020 bij de provincie Noord-Holland heeft ingediend bleek dat deze afspraken de feitelijke situatie niet goed weergaven. Daarnaast waren de afspraken niet correct juridisch geborgd in de omgevingsvergunning.

De inhoud van artikel 19 van de PRV is overgenomen in artikel 6.38 van de Omgevingsverordening NH2020, die per 17 november 2020 in werking is getreden. Tussen de provincie en de gemeente zijn nu aanvullende maatregelen afgesproken die ervoor zorgen dat de ontwikkelingen voldoen aan artikel 6.38 van de Omgevingsverordening NH2020. Met de salderingsovereenkomst wordt bovendien juridisch correct geborgd dat de ontwikkelingen per saldo niet leiden tot

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

significante achteruitgang van de Wezenlijke Kenmerken en Waarden, of tot afname van het oppervlak en de samenhang van het NNN.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5204
Extern Zaak ID	961796
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.g
Omschrijving	Bodem: Voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Monitoringsrapportage spoedlocaties 2020.pdf
Enquête 2020.pdf
Brief aan PS over voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en verlenging Uvr subsidie bodemsanering.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2021 voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 januari 2022. Dit doen we omdat we ook in 2021 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming. De Omgevingswet, waardoor deze bevoegdheid onder regie van gemeenten komt te vallen, is namelijk een jaar uitgesteld. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen gemeenten nog één jaar gebruikmaken van een subsidie bodemsanering die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. Daarnaast informeren we Provinciale Staten over de voortgang van de uitvoering van de afspraken die in het convenant staan.

Locatienaam	Plaatsnaam	Aanl_Risico_Humaan	Aanl_Risico_Verspr	Aanl_Risico_Ecol	Onderzocht	Beschikt	Sanering_gestart	Sanering_gereed	Bronaanpak	Pluimaanpak	Humaan_beheerst	Verspreiding_beheerst	Afgehandeld	Nazorg	Planning_beschikt	Planning_beheersing_risico's	Planning_start_sanering	Planning_einde_sanering	Aard_verontreiniging
Aaqtenbelt en CAIJ-belt	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	Vluchtige aromaten
Aalsmeerderweg 511-515	ROZENBURG NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Ambachtsweg 7	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Amsterdamsestraatweg 3	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Anthony Fokker Business Park (Barba 67)	OUDE MEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, dmv TBM	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	2020	2020	
Anthony Fokker Business Park (L2-Barbamama/ eitje)	OUDE MEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	2020	2020	
Binnenweg 174	HEEMSTEDE	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	Ja, dmv TBM	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCI
Blekersvaartweg 41 t/m 51	HEEMSTEDE	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Botterstraat 45 (Lucent)	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Bovenkerkerweg 83b	Amstelveen	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2020	
Brediusweg 12	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Breestraat 89	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCI
Breewaterstraat 59-65	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Brinklaan 24d	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
C.J. van Houtenlaan 36	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Cindu	Uithoorn	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	2020	Na 2020	Na 2020	Na 2030	
Dammerweg 109	NEDERHORST DEN BERG	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	VOCI
Dammerweg 94	NEDERHORST DEN BERG	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Doktersbuurt Zuid	OOSTZAAN	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, monitoring	Ja, dmv TBM	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2030	Vluchtige aromaten
Duinenbosch 3 (GGZ Dijk en Duin)	CASTRICUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Na 2020	2025	VOCI
Dwarslaan/Bloemlandseweg vml. stortplaats	BLARICUM	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Asbest
Elandseweg 3	NEDERHORST DEN BERG	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2023	
Emmastraat 34b	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Emmastraat 36 bcd	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Flevolaan 1-5	ENKHUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Na 2020	2024	Anders, zie opmerking
Gasfabriekisterein Hoefplein 2-10	NIEUWE NIEDORP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Gasfabrieksterrein Parallelweg	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2026	PAK
Geuzenweg 27-31, vm wasserij Hammann	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	2020	Na 2020	Na 2020	2025	VOCI
Groeneweg (voormalig Vliegveld Bergen)	BERGEN NH	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Hanepoel 88-102	ZWAANSHOEK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2024	
Havenbuurt 28-29	MARKEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Hellingstraat 3a en omgeving	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Herengracht 17 (achterterrein)	WEESP	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2020	Zware Metalen
Herengracht 17 (voorterrein)	WEESP	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, dmv TBM	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2020	Zware Metalen
Herenstraat 11-21 (Lemet Chromium)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Herenstraat 47 e.o.	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Hertog Hendriklaan 8	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Hoekvaartweg 14	WIERINGERWERF	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2023	Minerale olie
Hoofdweg 1278	NIEUW-VENNEP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2023	
Hoofdweg 601	HOOFDDORP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2020	
Horn 5	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2023	VOCI
Huizerstraatweg 28, Givaudan	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	
IJtochtkade Zwanenburg	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, actieve maatregelen	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2026	
Ijperveld, deelsanering 7; Raam-sp waterbodems	LANDSMEER	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2022	Asbest
Jan ter Gouweweg (vml bedrijventerrein Chemica)	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2020	Anders, zie opmerking
Kerklaan 10	HEEMSKERK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCI
Kerkstraat 6-8	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Koningsplein 24	IJMUIDEN	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	Sanering nog niet gestart	Ja, dmv TBM	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Na 2020	Na 2030	VOCI
Lekerweg 35, Wijdenes	WIJDENES	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Liebergerweg 72-76	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Liebergerweg, industrieriool	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Lijsterweg 16 (De Plaheet)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Loet 45 Garage Bogaard	SCHAGEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Louis Davidsstraat	ZANDVOORT	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	Na 2030	VOCI
Minckelersstraat (Stort Anna's Hoeve)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Minckelersstraat 173, RWZI (deel van Anna's Hoeve/Wasmeren)	Hilversum	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Moleneind 70	Kortenhef	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Nieuwe Crailoseweg 8	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Nieuwe Crailoseweg 8 (Crailoo)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Nieuwe Haven	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Nieuwe Haventerrein	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2025	Minerale olie
Nieuwe Meerlaan 5-6 Amstelveen	Amstelveen	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Na 2020	2022	
Noordeinde 113A	LANDSMEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, actieve maatregelen	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Noordeinde 68	OOSTZAAN	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Oostelijke Poeloevers (Handweg 71-119)	Amstelveen	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Oosterdijk, voormalige stortplaats	BERGEN NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2020	Vluchtige Aromaten
Oude Amersfoortseweg 99	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Parallelweg 43	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2026	Anders, zie opmerking
Randweg 2 (RWZI)	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2026	Anders, zie opmerking
Rijnkade 2-10 (terrein v Vliet)	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Rivierenbuurt	IJMUIDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCI
Schoorlse Zeedijk (Abtskolk)	BURGERBRUG	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
s-Gravelandseweg 29	HILVERSUM	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	Sanering nog niet gestart	Ja, dmv TBM	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2022	VOCI
Slochterenlaan gasfabriekenterrein	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige Aromaten
Sniep 1-18	DIEMEN	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Spaklerweg 45	DUIVENDRECHT	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	
Spieringweg 1018	ZWAANSHOEK	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Ja, dmv TBM	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	2020	2020	
Stortplaats 't Horntje	DEN HOORN TEXEL	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Anders, zie opmerking
Torenlaan/Veldweg	LAREN NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2021	VOCI
Van Leeuwenhoekstraat e.o.	Hilversum	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Vecht c.a.	MUIDEN	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Venenweg 4	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja, dmv TBM	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	
Vennepersstraat 6	NIEUW-VENNEP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Vliegveld De Kooy, Rijksweg N250, Gebouw 083	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Na 2020	Loopt	2025	VOCI
vm Mijnendienstkazerne /div.magazijnen (Marine)	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2020	VOCI
Vml stortplaats Loodijk	S-GRAVELAND	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	Ja, dmv saneren	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	2020	2024	Zware metalen
vml. stortplaats 'De Lepelaar'	MUIDERBERG	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	Vluchtige aromaten
Waloardt Sacréstraat 204 , Schiphol gebouw 72	SCHIPHOL	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2030	
Waterbodem Oude Rijkswerf	DEN HELDER	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2020	Zware metalen
Wateren II / Laarder Waschmeren (Anna's Hoeve)	HILVERSUM	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2025	Vluchtige aromaten
Wijkermeerweg ong. (De Plijp)	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Sanering nog niet gestart	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	2020	2026	Anders, zie opmerking
Zeestraat 50 e.o.	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2027	VOCI
Zeeweg 263	IJMUIDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCI
Zuiderkruisstraat 52	IJMUIDEN	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Zuiderweg 193	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCI
Zwanenburgerdijk 277 tot 287	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja, actieve maatregelen	Ja, dmv saneren	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk in 2020	Loopt	2020	

Thema	nummer	vraag	antwoord	toelichting
1. Aanpak spoedlocaties (Artikel 4 Convenant)	1.2 Vraag	Hoeveel KRW-locaties conform artikel 4.1 zijn vastgesteld en op de spoedlocatie lijst toegevoegd?	0	geen nieuwe KRW-locaties na 2017 toegevoegd
	1.4 Vraag	Hoeveel KRW-locaties zijn nog niet opgenomen in een stroomgebiedbeheerplan?	0	
2. GGB (Artikel 5 Convenant)	2.2 Vraag	Zijn alle GGB-initiatieven uiterlijk in 2020 vastgesteld overeenkomstig artikel 5.2 van het convenant en tevens onder art. 55b Wbb? Zo nee, hoe en wanneer worden de spoedlocaties die onderdeel uitmaken van het GGB dan aangepakt?	Ja	Gebiedsgericht grondwaterbeheer het Gooi en Gebiedsgericht grondwaterbeheer Dammerweg eo.
3. Diffuse verontreiniging (Artikel 7 Convenant)	3.1 Vraag	Wat doet u met de nieuwe inzichten ten aanzien van de risico's van lood?	Onderzoek naar gevoelige locaties	Provincie Noord-Holland wil de blootstellingsrisico's voor jonge kinderen terugbrengen. Dit hebben wij beschreven in het Handelingskader provincie Noord-Holland voor diffuus lood in de bodem april 2019. Tevens hebben wij een communicatietoolkit ontwikkelt voor gemeenten.Het terugbrengen van de blootstellingrisico's doen we door het geven van gebruiksadviezen, het aanpakken van kinderspeelplaatsen met onvoldoende bodemkwaliteit en door gemeenten te adviseren om de bodemkwaliteit mee te wegen bij aangepaste en nieuwe kinderspeelplaatsen.Hiervoor hebben wij in 2018/2019 alle kinderspeelplaatsen (538) in Noord-Holland onderzocht waar sprake kon zijn van onvoldoende bodemkwaliteit in (deels) onverharde kinderspeelplaatsen. Hieruit is gebleken dat bij 44 kinderspeelplaatsen sprake was van matige bodemkwaliteit en bij 5 kinderspeelplaatsen sprake was van onvoldoende bodemkwaliteit (>I). De kinderspeelplaatsen met matige bodemkwaliteit worden zijn aangepakt door de gemeenten. Van deze 5 kinderspeelplaatsen met onvoldoende bodemkwaliteit is er één kinderspeelplaatst verplaatst, één is de eigenaar voor verantwoordelijk en de overige drie worden door de provincie aangepakt door middel van (deel)sanering.
	3.2 Vraag	Is voor het hele gebied voldoende informatie over de aanwezigheid van diffuse loodgehalten aanwezig? Zo ja, graag in toelichting vermelden hoe die informatie is gebruikt en of er aandachtsgebieden ("verdachte gebieden") bepaald zijn. Zo nee, dan graag in toelichting vermelden welke informatie mist.	Ja	Samen met Utrecht en Zuid-Holland zijn kaarten gemaakt met de aandachtsgebieden voor diffuus lood. Tevens is er per gemeenten een kaart met de locaties per gemeenten en de functies en bodemloodconcentratie
	3.3 Vraag	Heeft u een gebiedsdekkende loodinventarisatiekaart opgesteld of gaat u dat nog doen binnen de convenantsperiode? Graag een toelichtende tekst opnemen.	Gereed	zie vorige antwoord
	3.4 Vraag	Verwacht u locaties of gebieden met onaanvaardbare risico's als gevolg van diffuse verontreiniging met lood? Graag in de toelichting vermelden hoe zeker deze verwachting is en op welke informatie deze verwachting is gebaseerd	Ja	Uit ons onderzoek naar lood in kinderspeelplaatsen bleek dat er sprake was van 5 locaties met onvoldoende bodemloodkwaliteit (>530mg/kg)
	3.5 Vraag	Bent u voornemens locaties of gebieden met risico's als gevolg van diffuse verontreiniging met lood te beschikken? Zo ja, in toelichting graag vermelden welke verplichtingen en beperkingen daarin vastgelegd worden voor de eigenaar.	Ja	Bij kinderspeelplaatsen met loodgehalte boven de interventiewaarde is sprake van spoed conform de Wbb en zorgt de provincie ervoor dat het blootstellingsrisico wordt weggenomen
	3.6 Vraag	Heeft u in het beleid (voor grondverzet of bodemsanering) specifiek aandacht besteed aan diffuse bodemverontreiniging met lood? Zo ja, dan graag toelichten waaruit het specifieke beleid bestaat.	Ja	Provincie Noord-Holland wil de blootstellingsrisico's voor jonge kinderen terugbrengen. Dat doen we door het geven van gebruiksadviezen, het aanpakken van kinderspeelplaatsen met onvoldoende bodemkwaliteit en door gemeenten te adviseren om de bodemkwaliteit mee te wegen bij aangepaste en nieuwe kinderspeelplaatsen. (zie handelingskader diffuus lood
4. Nieuwe bedreigingen (Artikel 8 Convenant)	4.1 Vraag	Heeft u nieuwe bedreigingen voor het bodem- en watersysteem in beeld gebracht?	ja	We hebben bronlocaties voor PFAS in beeld gebracht. Ook hebben we onderzoek gedaan naar achtergrondgehalten PFAS in Noord-Holland door 100 onverdachte locaties te bemonsteren. Op basis hiervan hebben we achtergrondgehalten voor Noord-Holland beleidsmatig vastgesteld. We gaan in overleg met OD's en RIVM nog nader onderzoek doen naar PFAS in de kuststrook ivm mogelijk sea spray effect en onderzoek
	4.2 Vraag	Welke nieuwe bedreigingen voor het bodem- en watersysteem komen voor in uw gebied?	PFAS. Drugsafval. Medicijnresten.	Meer inzicht verwachten wij te krijgen per 1-1-2021 vanuit de ZZS uitvraag richting lucht/water bij inrichtingen waarvoor PNH bevoegd gezag is.
5. Nazorg (Artikel 9 Convenant)	5.1 Vraag	Heeft u de mogelijkheden al onderzocht om de nazorgmaatregelen te beëindigen of te verlagen (conform artikel 9.1)?	Ja	Voor de saneringen in opdracht van de provincie hebben we dit reeds onderzocht en waar mogelijk beëindigd. Voor de saneringen door derden adviseert de OD de saneerders waar mogelijk te beeindigen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M.E. Holst-Touber
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143591
touberm@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 DEC. 2020

Kenmerk
961796/1533351

Uw kenmerk

Betreft: voortgang Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, bodemafspraken na 2020 en wijziging en verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering.

Geachte leden,

De afgelopen vijf jaar hebben we met het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB) uitvoering gegeven aan het landelijke Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Het Convenant en het PUB lopen eind 2020 af. Maar wij blijven het bevoegd gezag voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming (Wbb), omdat de Omgevingswet een jaar uitgesteld is. Daarom zetten we de afspraken uit het Convenant in 2021 voort. En verlengen we de uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering tot 1 januari 2022. Hierdoor geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen gemeenten nog steeds gebruik maken van een subsidie die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. In deze brief informeren wij u over de stand van zaken tot november 2020.

Context
De provincie zet zich in voor een schone bodem waar mensen veilig op kunnen wonen, werken en recreëren. Dat is zo bepaald in de Wbb. Op sommige plekken is meer nodig om dit bereiken en daarom zijn er extra afspraken gemaakt in het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. De afspraken die in het Convenant staan, zijn gemaakt door het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en het bedrijfsleven. Op 17 maart 2015 ondertekenden de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg het Convenant.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

In het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB) staat wat de provincie doet om de doelen uit het Convenant te realiseren. Het gaat met name over de aanpak en het beheren van de spoedlocaties. Dit zijn locaties die voorrang krijgen om te saneren omdat er actuele risico's zijn voor mens en milieu. Verder gaat het ook over aanpak van diffuus lood, opkomende stoffen zoals poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) en gebiedsgericht grondwaterbeheer. Op 1 december 2015 stelden wij het PUB vast. De afgelopen 5 jaar bent u meerdere keren geïnformeerd over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma in brieven en tijdens technische briefings.

Wij hebben in oktober 2020 de Landelijke Uitvoeringsorganisatie van het Convenant Bodem en ondergrond 2016-2020 geïnformeerd over de voortgang van de aanpak van de convenantafspraken (bijlage 1 en 2).

Leeswijzer
De brief is in drie delen gesplitst. Het eerste deel gaat over de voortgang van het PUB. Het tweede deel gaat over het overbruggingsjaar 2021 en daarna. Het derde deel gaat over de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering.

DEEL I

Voortgang provinciaal uitvoeringsprogramma bodemconvenant 2016-2020 (PUB)

In het PUB staat wat wij als provincie doen om de doelen uit het landelijke convenant te realiseren. Hieronder staan de belangrijkste doelen met, per onderdeel, de stand van zaken.

Voortgang Uitvoeringsprogramma

1. *Aanpak Spoedlocaties bodemverontreiniging 2020*

We hebben voldaan aan de doelstelling om alle spoedlocaties eind 2020 te hebben gesaneerd of de risico's te hebben beheerst. In het PUB ligt het zwaartepunt bij het uitvoeren van spoedeisende saneringen. Het doel is dat alle spoedlocaties met onaanvaardbare humane, verspreidings- of ecologische risico's per 2020 gesaneerd zijn dan wel dat de risico's worden beheerst. Hier is jaarlijks apart over gerapporteerd aan u en aan het Rijk.

Bijgevoegde Monitoringsrapportage en enquête (bijlage 1 en 2) geeft een overzicht van de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties anno oktober 2020.
Op de lijst staan 96 spoedlocaties, hiervan zijn:
- 45 locaties volledig afgehandeld;
- 34 locaties waar een sanering gaande is;

- 17 locaties waar onderzoek of onderhandelingen lopen.

Er zijn 4 nieuwe spoedlocaties bijgekomen i.v.m. een diffuus lood verontreiniging (2 locaties), olieverontreiniging en een voormalig bedrijventerrein. Op alle locaties die nog niet volledig zijn afgehandeld, zijn de risico's beheerst.

2. Gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen

We hebben voldaan aan de doelstelling om een gebiedsgerichte aanpak op te zetten waar gevalsgerichte aanpak van grondwaterverontreiniging-en met grote risico's niet goed mogelijk is.

Wij hebben twee gebiedsbeheerplannen vastgesteld: het Gebiedsbeheerplan 't Gooi (GS besluit 18 augustus 2015, kenmerk 266925/528547) en het Gebiedsbeheerplan Dammerweg e.o. vastgesteld (GS besluit 11 september 2018, kenmerk 1085697/1121434).

Gebiedsbeheerplan 't Gooi

Op 24 november 2020 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met ondertekening van een nieuw convenant (1523291/1523295) voor 't Gooi. Hierover bent u geïnformeerd. Het gebiedsbeheerplan voor 't Gooi bevat 106 locaties, waar mogelijk sprake zou zijn van een verontreinigde grondwaterpluim die ondergebracht kon worden bij het gebiedsgericht grondwaterbeheer.

De 106 locaties uit het gebiedsbeheerplan voor het Gooi betreffen:
- 29 spoedlocaties (die deel uitmaken van de genoemde lijst van 96 spoedlocaties), waarvan 22 locaties middels afkoop zijn ondergebracht bij het gebiedsgericht grondwaterbeheer. Daarnaast zijn 5 spoedlocaties definitief afgevallen omdat bij nader onderzoek bleek dat er geen verontreinigde grondwaterpluim aanwezig is. Twee Locaties zijn nog in onderzoek.

- 77 niet-spoed locaties, waarvan 14 locaties inmiddels door afkoop ondergebracht zijn bij het gebiedsgericht grondwaterbeheer in het Gooi. Daarnaast zijn 61 niet-spoedlocaties definitief afgevallen en 2 locaties nog in onderzoek.

Met de 36 afgekochte locaties hebben we in totaal € 7,6 mln. gerealiseerd. Dit bedrag is samen met de bijdragen van de convenantspartijen van € 7,5 mln., en na aftrek van de in de afgelopen convenantsperiode gemaakte kosten van € 3,2 mln. beschikbaar voor de uitvoering van het toekomstig gebiedsgericht grondwaterbeheer in het Gooi. Dit betekent dat er €11,9 mln. beschikbaar is. Dit is ook vastgelegd in het convenant 2021-2030.

Gebiedsbeheerplan Dammerweg e.o.
Het gebiedsbeheerplan Dammerweg betreft 4 locaties: 3 spoedlocaties en 1 niet spoedlocatie. Voor alle locaties zijn afkoopovereenkomsten gesloten. De uitvoering van het gebiedsbeheerplan Dammerweg e.o. hebben we ondergebracht bij Afvalzorg Bodemservice B.V. inclusief de eventuele risico's.

3. Diffuse bodemverontreiniging
We hebben ruimschoots voldaan aan de doelstelling door onderzoeken uit te voeren naar diffuus lood, saneringen uit te voeren, beleidsvorming over de aanpak van diffuus loodverontreiniging in de vorm van een handelingskader op te stellen en een communicatie toolkit met daarin vastgelegd gebruiksadviezen voor de inwoners van Noord-Holland.
Met onze brieven van 28 november 2018 (kenmerk 961796/1148235), 17 mei 2019 (kenmerk 961796/1203967) en 15 oktober 2019 (1245306/1287821) bent u op de hoogte gesteld van de voortgang over met name het onderzoek naar lood in de bodem van kinderspeelplaatsen in Noord-Holland en van het vastgestelde handelingskader voor diffuus lood in de bodem in Noord-Holland.
De provincie heeft de verantwoordelijkheid genomen voor onderzoek en, waar nodig, sanering van (openbaar) toegankelijke locaties waar veel kinderen komen: kinderspeelplaatsen en schooltuinen.

Op basis van de resultaten van de 538 onderzochte kinderspeelplaatsen in Noord-Holland bleek, dat op 5 locaties sprake is van ernstige bodemverontreiniging, waarbij maatregelen moeten worden getroffen om de blootstelling terug te dringen.
Op 3 van de 5 locaties voert de provincie bodemsaneringen uit. Deze starten begin 2021 (bijlage 2). Op 1 locatie voert de eigenaar onder toezicht van de omgevingsdienst een sanering uit. Op 1 locatie kon niet worden gesaneerd vanwege historische bomen. Deze kinderspeelplaats is verplaatst. In alle gevallen zijn gemeenten en de omgeving actief betrokken bij de uitvoering en de communicatie. Indien nodig, zijn in afwachting van de sanering tijdelijke beveiligingsmaatregelen getroffen.

Als aanvulling op het onderzoek naar de kinderspeelplaatsen willen we conform het handelingskader een onderzoek laten uitvoeren naar diffuus lood in schooltuinen. Het onderzoek start naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021.

In het handelingskader voor diffuus lood staat uitgelegd dat de meeste risico's van loodverontreinigingen in de bodem weg te nemen zijn door het geven van gebruiksadviezen. In 2020 heeft het RIVM in opdracht van het Rijk onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het geven van

dergelijke gebruiksadviezen. Uit het onderzoek blijkt dat de gegeven gebruiksadviezen van de overheid minder goed worden opgevolgd dan aangenomen werd. Vanwege de beperkte onderzoeksomvang wordt door het RIVM aanbevolen om dit onderzoek in meer gemeenten uit te voeren. Naar aanleiding van deze conclusie zijn wij aan het onderzoeken hoe we de communicatie over diffuus lood via gemeenten effectiever kunnen organiseren. Ook willen wij gemeenten faciliteren in de loodopgave via een uitvoeringsregeling die middelen beschikbaar stelt voor saneringen en programmatische aanpak.

4. Nieuwe bedreigingen (o.a. poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS))
We hebben ruimschoots voldaan aan de doelstelling door onderzoek uit te voeren naar de achtergrondconcentratie in Noord-Holland en beleidsvorming over de aanpak van PFAS verontreiniging. Ook is er bestuurlijke betrokkenheid bij het landelijk PFAS-dossier. In 2019 hebben wij een achtergrondconcentratie voor PFAS in Noord-Holland bepaald, waardoor inzicht is verkregen in de diffuse verspreiding van PFAS. Op 19 november 2019 hebben Gedeputeerde Staten de beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019 vastgesteld. Daarnaast voeren wij een pilot uit naar PFAS in het grondwater op 10 locaties. We verwachten de resultaten van dit onderzoek begin 2021. In 2021 doen we aanvullend onderzoek naar PFAS in grondwater bezien vanuit het provinciaal monitoringsprogramma voor de Kaderrichtlijn water.
De provincie heeft financieel bijgedragen in het opstellen van regionale bodemkwaliteitskaarten PFAS voor gemeenten. In bijna alle regio's in Noord-Holland zijn bodemkwaliteitskaarten en beleid voor PFAS vastgesteld of is beleid in ontwikkeling.

Landelijke ontwikkelingen PFAS
Wij zijn bestuurlijk betrokken (gemandateerd namens IPO) bij de landelijke PFAS ontwikkelingen, waarvoor 4 sporen lopen:

1. Landelijke omzetting van een tijdelijk handelingskader PFAS naar een definitief handelingskader PFAS.
2. Ontwikkeling van een algemene methodiek bodem voor niet genormeerde stoffen.
3. Integraal kader voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).
4. Nationaal samenwerkingsprogramma PFAS in water.

Onze bestuurlijke landelijke inzet, namens IPO, richt zich met name op het betrachten van een zorgvuldig proces van beleidsvorming op basis van nieuwe onderzoeken en beleidsvoorstellen. Daarbij kijken we naar de consequenties voor de keten en een integrale benadering van ZZS waarbij met name de consequenties van PFAS voor het grondwater van belang zijn.

In 2021 vindt landelijk onderzoek plaats naar de aandachtslocaties van PFAS. In 2020 is een start gemaakt om te komen tot lijsten per Wbb

bevoegd gezag met mogelijke potentiële spoedlocaties. Dit zijn locaties waar mogelijk een direct onaanvaardbaar humaan risico wordt gelopen of waar een risico is voor de drinkwatervoorziening en waar eventueel beheers- dan wel saneringsmaatregelen aan de orde zijn. Een nadere uitwerking hiervoor wordt gedaan in 2021 in gezamenlijkheid tussen het Rijk en de Wbb bevoegde gezagen.

5. *Kennisdeling, informatiebeheer, Omgevingswet en Warme overdracht*

We hebben het doel van een goede en zorgvuldige overdracht van provincie naar gemeenten van de taken en kennis grotendeels gerealiseerd door informatie over bodemverontreiniging van gemeente en provincie samen te voegen en onder beheer van de OD te brengen. De voorbereiding warme overdracht loopt op schema en wordt afgerond in 2021.
Met de invoering van de Omgevingswet zullen de meeste bodemtaken van de provincie worden overgeheveld naar gemeenten. In het Bodemconvenant staat hierover opgenomen dat de bevoegde overheden zorgen voor een goede en zorgvuldige overdracht van de taken en verantwoordelijkheden, ook wel de 'warme overdacht' genoemd. Op 25 november 2019 is de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid middels een technische briefing geïnformeerd over de stand van zaken van de warme overdracht.

Ten behoeve van provinciale afstemming is op 26 augustus 2020 een ambtelijk bodemberaad georganiseerd. Dat hebben we opgevolgd met een bestuurlijk bodemberaad voor wethouders en OD-directeuren op 16 september 2020 Daaruit bleek dat er veel zorgen zijn bij gemeenten en omgevingsdiensten over de bekostiging van de toekomstige bodemtaken. Het Rijk heeft tot op heden geen duidelijkheid gegeven over de financiële bijdrage die gemeenten en provincie ontvangen vanaf 2022 voor uitvoering van de bodemtaken. Om hier aandacht voor te vragen hebben wij, met input van gemeenten en omgevingsdiensten, op 3 november 2020 een brief gestuurd aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Met het uitstel van inwerkingtreding van de Omgevingswet naar 1 januari 2022 is 2021 het belangrijkste jaar geworden voor de warme overdracht. We werken aan een handreiking die gemeenten kunnen gebruiken om hun bodembeleid en -regelgeving vorm te geven. Daarnaast zijn de omgevingsdiensten bezig met een screening van de bodeminformatiesystemen. Enerzijds om de digitale bodeminformatie in orde te maken voor overdracht naar gemeenten. Anderzijds om vast te stellen welke locaties conform het overgangsrecht onder bevoegdheid van de provincie blijven en voor welke locaties gemeenten het bevoegd gezag worden vanaf 2022. Tenslotte delen we intensief

kennis over de nieuwe regelgeving zodat zowel gemeenten, omgevingsdiensten en provincie klaar zijn voor uitvoering van de taken zodra de Omgevingswet van kracht wordt.

Deel II
Bodemafspraken na 2020

Overbruggingsjaar 2021
Vanwege het aflopen van het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 zijn er nieuwe afspraken noodzakelijk voor de periode 2021-2025 tussen Rijk, gemeenten, waterschappen en provincies. Vanwege het uitstel van de Omgevingswet is 2021 een bijzonder jaar, omdat op 1 januari 2022 de Omgevingswet in werking treedt en 2021 het laatste jaar betreft dat de Wbb van kracht is.
Daarom wordt landelijk eerst de focus gelegd op het maken van bestuurlijke afspraken voor het 'overbruggingsjaar 2021'. Dit alles om (financiële) continuïteit richting decentrale overheden in 2021 te waarborgen. Voor het overbruggingsjaar 2021 ontvangt de provincie in ieder geval voor de afronding spoedopgave en apparaatskosten (personele en materiële kosten) middelen.
De afronding van deze afspraken vindt naar verwachting eind 2020/ begin 2021 plaats. Daarnaast wordt toegewerkt naar conceptafspraken voor de periode vanaf 2022. Dat loopt door tot in het voorjaar 2021.

Voortzetting overige afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020
De provincie is ook in 2021 nog bevoegd gezag voor de taken die vallen onder de Wbb, omdat de Omgevingswet met één jaar is uitgesteld. Gezien de opgaven die er nog zijn voor o.a. PFAS, diffuse verontreiniging zoals lood en de warme overdracht zetten we de afspraken uit het huidige uitvoeringsprogramma voort in 2021. Dit wordt gefinancierd vanuit de (reserve) DUB gelden.

Situatie na 2021
Na 2021 zijn 'traditionele' saneringen conform de Omgevingswet uitzondering en komt het beheren en saneren van verontreinigde bodems vooral bij gemeenten te liggen. De provincie blijft verantwoordelijk voor uitvoering van onder de Wbb genomen besluiten en gestarte projecten. Dit geldt voor onbepaalde tijd. De provincie krijgt onder de Omgevingswet de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het grondwater en is bevoegd gezag voor de bodemtaken bij de complexe bedrijven (o.a. BRZO). Over de uitvoering van deze taken vindt afstemming plaats met de waterschappen, gemeenten en omgevingsdiensten.

De provincie stelt in 2021 een meerjarenprogramma 2022-2025 vast voor de uitvoering van haar bodemtaken onder de Omgevingswet.

Deel III
Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering
In 2017 hebben wij de provinciale Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering vastgesteld. Het betreft financiële steun voor de uitvoering van saneringen waar de verontreiniging de maatschappelijke ontwikkeling belemmert. De looptijd van de huidige regeling eindigt per 1 januari 2021. Vanwege het uitstel van de Omgevingswet verlengen wij de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering tot 1 januari 2022. Daarbij wijzigingen wij het percentage van de subsidiabele kosten voor deze categorie maatschappelijke saneringen van 30% naar 50%.

Tot slot
Wij houden u op de hoogte van de voortgang van het uitvoeringsprogramma voor 2021, de definitieve afspraken voor het overbruggingsjaar 2021 en de afspraken voor de periode na 2022.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

1. Monitoringsrapportage 2020
2. Enquête 2020

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5191
Extern Zaak ID	1517036
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.h
Omschrijving	Bodem: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
wijzuvr Bodem en water
1517036-1517038 Subsidieplafond en indieningstermijn Bodem en water 2021
Brief aan PS over wijziging en openstelling 2021 Uitvoeringsregeling subsidie kennisontwikkeling Boden en Water Noord-Holland 2017.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

GS stellen voor de vierde keer de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 open. De regeling wordt om uitvoeringstechnische redenen gewijzigd. Deze regeling is onderdeel van het programma Bodem & Water waarin de provincie samenwerkt met de Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland en AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen in Noord-Holland. Het subsidieplafond bedraagt €290.000 verdeeld over de drie waterschappen. De financiering van de uitvoeringsregeling is afkomstig van deze waterschappen. De provincie is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de regeling en draagt de personele kosten hiervan.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van DATUM, nr. 1533136/1533143, tot wijziging van de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Overwegende dat het om uitvoeringstechnische redenen wenselijk is bovengenoemde uitvoeringsregeling te wijzigen;

Besluiten:

Artikel I
De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 wordt als volgt gewijzigd:

A
Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1
In deze regeling wordt verstaan onder:

a. Landbouwvrijstellingsverordening: Verordening (EU) Nr. 702/2014 van de Commissie van 25 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU, 193)
b. Landbouw De-minimisverordening: Verordening (EU) Nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun (PbEU, L 352);
c. landbouwbedrijf: eenheid die grond, gebouwen en voorzieningen omvat die beroepsmatig voor primaire landbouwproductie worden gebruikt
d. Landbouwvrijstellingsverordening: Verordening (EU) nr. 702/2014 van de Commissie van 25 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en bosbouwsector en in plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU L193/1);
e. MKB-onderneming: kleine en middelgrote en micro-ondernemingen als bedoeld in artikel 2, tweede lid van de <Algemene groepsvrijstellingsverordening/ Landbouwvrijstellingsverordening>;
f. MKB-verklaring: verklaring waarmee aanvrager verklaart een MKB-onderneming te zijn;
g. onderneming: entiteit die een economische activiteit uitoefent, ongeacht de rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd
h. landbouwonderneming: onderneming die een landbouwbedrijf uitoefent
i. primaire landbouwproductie: productie van de in bijlage I bij het Verdrag betreffende de Europese Unie vermelde producten van de bodem en veehouderij die geen verdere bewerking hebben ondergaan die de aard van deze producten wijzigt.

B
Artikel 3 komt te luiden:

Artikel 3
Subsidie voor activiteiten als bedoeld in artikel 2 wordt verstrekt aan samenwerkingsverbanden tussen één of meer landbouwondernemingen en ten minste één waterschap.

Artikel II
Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, DATUM

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van DATUM, nr. 1517036/1517038 , tot vaststelling van het subsidieplafond 2021 en de indieningstermijn op grond van de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 9, lid 1, van de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017;

Besluiten:

Artikel 1
Het subsidieplafond voor 2021 bedraagt:

a. Voor activiteiten in het waterschapsgebied van het hoogheemraadschap Rijnland: € 51.000;
b. Voor activiteiten in het waterschapsgebied van het waterschap Amstel Gooi en Vecht: € 39.000;
c. Voor activiteiten in het waterschapsgebied van het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: €200.000.

Artikel 2
Het subsidieplafond wordt verdeeld overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 van de Uitvoeringsregeling Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.

Artikel 3
De periode voor het indienen van een aanvraag loopt van 4 januari 2021, 9:00 uur tot en met 28 oktober 2021, 17:00 uur.

Artikel 4
Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, DATUM

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. S.Y. Langeveld

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144982

langevelds@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 DEC. 2020

Kenmerk

1517036/1532448

Uw kenmerk

Betreft: Wijziging en openstelling 2021 Uitvoeringsregeling subsidie kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 gewijzigd vast te stellen;
2. De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 voor de vierde maal open te stellen door het subsidieplafond van in totaal € 290.000- en de indieningstermijn voor 2021 vast te stellen;
3. De bij 1 en 2 genoemde besluiten te publiceren in het Provinciaal Blad;

Toelichting

De provincie werkt samen met de drie Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland, AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen aan het realiseren van het programma Bodem en Water.

Dit programma richt zich op agrarische bedrijven in heel Noord-Holland en heeft tot doel om:

- de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen (en zo de waterkwaliteit te verbeteren en bij te dragen aan het bereiken van KRW-doelen)
- de bodemstructuur te verbeteren (draagt onder andere eveneens bij aan verbetering van de waterkwaliteit)
- de zelfvoorzienendheid van de bedrijven voor zoetwater te verbeteren

De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017, die door de waterschappen in Noord-Holland wordt gefinancierd en wordt uitgevoerd door de provincie, is een onderdeel van het programma Bodem en Water. Dit programma loopt t/m 2021. De uitvoeringsregeling is gericht op intermediairs. Door

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

middel van de regeling kunnen studieprojecten en coaches gesubsidieerd worden die bijdragen aan kennisopbouw en bewustwording bij agrariërs.

De uitvoeringsregeling wordt gewijzigd wegens uitvoeringstechnische redenen. De openstellingstermijn van de uitvoeringsregeling wordt nu verlengd en het subsidieplafond wordt in verband daarmee verhoogd.

Meer kennis leidt tot het nemen van concrete maatregelen op het bedrijf

De projecten die worden gesubsidieerd vanuit de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 stimuleren agrariërs om concrete maatregelen op hun bedrijf te nemen. Op het zogeheten Landbouwportaal, de website van het programma Bodem en Water, kunnen agrariërs vervolgens terecht voor informatie en adviezen over de aanpassing van bedrijfsvoering en inrichting en worden zij gestimuleerd om (bovenwettelijke) maatregelen op hun bedrijf te nemen. De waterschappen hebben hiertoe eind mei 2018 een subsidieregeling opengesteld (die door de waterschappen zelf wordt uitgevoerd) waarmee deze maatregelen kunnen worden gesubsidieerd. Agrariërs kunnen deze subsidies aanvragen op het Landbouwportaal. Subsidiëring is mogelijk op een vijftal thema's: Erfafspoeling, Duurzame bodem (chemie, structuur), Gewasbeschermingsmiddelen, Inrichting & beheer en Zoetwatermaatregelen. Het Landbouwportaal is primair bedoeld voor agrariërs en voor bedrijven die dienstverlenend zijn aan de landbouw (o.a. erfbetreders en adviseurs). Alleen agrariërs kunnen subsidie aanvragen.

Toelichting Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.

De regeling is bedoeld voor studieprojecten en voor coaches die de agrarische bedrijven bezoeken en adviseren. Aanvragen kunnen worden ingediend door collectieven van agrariërs en tevens door belangenverenigingen van agrariërs en daaraan gelieerde rechtspersonen. Andere partijen zijn uitgesloten, teneinde ervoor te zorgen dat de subsidie ten goede komt aan door de landbouw gedragen activiteiten.

Een voorwaarde voor het verkrijgen van de subsidie is dat het waterschap in wiens beheergebied de activiteiten plaatsvinden akkoord is met het project. Dit om ervoor te zorgen dat alleen die projecten worden gesubsidieerd die daadwerkelijk bijdragen aan de waterdoelen in dat gebied.

De subsidie wordt verleend op volgorde van binnenkomst. Het minimale subsidiebedrag is € 5.000,-. In overleg met de in het programma Bodem & Water samenwerkende partijen is afgesproken geen maximum aan het aan te vragen budget te stellen. Er geldt een subsidiepercentage van 100%.

Omdat met de regeling agrariërs niet rechtstreeks worden bevoordeeld, is geen sprake van staatsteun.

Provinciaal belang
Voor zowel het beschikbaar laten zijn van voldoende zoet water als voor oppervlaktewaterkwaliteit hebben de betrokken overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) afgesproken gezamenlijk verantwoordelijk te zijn voor het behalen van de doelen. Iedere partij houdt hierbij uiteraard de eigen rol en bevoegdheden. De waterschappen hebben op beide gebieden het primaat. Zij zijn met name verantwoordelijkheid voor het bereiken van de KRW-doelen en het faciliteren van gebruikers met hun wensen voor het watersysteem. De rol van de provincie zit met name in het formeel vaststellen van de ecologische KRW-doelen, het leggen van verbindingen met andere beleidsvelden en het nemen van maatregelen in onze eigen wateren. Verder stimuleren wij, conform de provinciale Watervisie 2021, integrale en innovatieve projecten, zowel t.a.v. oppervlaktewaterkwaliteit als voor zoet water.

Relatie met POP3
Daarnaast heeft de provincie een belangrijke verantwoordelijkheid vanuit onze betrokkenheid bij het derde Platteland Ontwikkelingsprogramma (POP3). Het Rijk en de provincies voeren dit programma gezamenlijk uit. Een deel van het Europese POP3-geld is in 2016 bestemd voor het behalen van internationale waterdoelen, dat wil zeggen de KRW- en klimaatdoelen. De waterschappen hebben op landelijk niveau en dus ook op provinciaal niveau[1] afgesproken om een deel van het POP-geld te cofinancieren buiten de POP-regelingen om. Voor onze provincie gaat dit om een bedrag van € 7,6 miljoen dat de waterschappen beschikbaar stellen. Er werd afgesproken (landelijk en provinciaal) om dit óf via de POP3-openstelling te doen, óf via een separate uitvoeringsregeling buiten het POP3.
De openstellingen van de onderhavige door de waterschappen gefinancierde uitvoeringsregeling zijn een invulling van deze afspraak. Met het oog op een eenvoudige en toegankelijke regeling is er in overleg met de waterschappen en de landbouwsector voor gekozen om dit geld niet via een POP3-regeling te besteden.

Het deelnemen aan de samenwerking in het programma Bodem en Water en het opstellen en uitvoeren van de uitvoeringsregeling past daardoor zowel binnen het provinciaal waterbeleid als binnen de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het derde Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP3).

---

[1] In september 2016 hebben de waterschappen en de provincie de bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen ondertekend (verseon 834073/834170). Hierin is afgesproken dat de waterschappen de 'verdubbeling' van de ELFPO-middelen uit pijler 1 (EU-middelen) kunnen verstrekken via de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland of via een separaat instrument.

Wij gaan er van uit u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

Besluit tot vaststelling van het subsidieplafond en de indieningstermijn voor 2021 op grond van de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Geachte Griffier,

Omdat de provincies een rol spelen bij het opstellen van de Nota Bos van de Toekomst, en vooral bij het uitvoeren van het voorgenomen bosbeleid, zend ik u een kopie van mijn recente brief over dit onderwerp, gericht aan de Vaste Kamercommissie van LNV. Aan deze brief zijn drie bijlagen toegevoegd, die ik u eveneens doe toekomen.

Ik verzoek u om deze brief door te sturen aan de Commissaris van de Koning en aan de Gedeputeerden, en tevens om deze brief op de agenda te plaatsen van de Statencommissie die in uw provincie over het natuurbeleid gaat.

Bij voorbaat dank en met vriendelijke groeten,

Dr. E.J.M Arnolds, voormalig hoofddocent bosecologie aan de Universiteit Wageningen en voormalig directeur van het Biologisch Station te Wijster.

Zien we door de bomen het bos nog wel?

In De Levende Natuur nummer 4 van dit jaar verscheen het artikel *Rijkstrooisel: kansen voor herstel van de nutriëntenkringloop in bossen*. De auteurs bepleitten hierin de terugkeer van rijkstrooisel-boomsoorten. Eef Arnolds, bosecoloog en mycoloog, is het niet eens met de gedachtegang van de auteurs, die hij ook signaleert in de nieuwe Bossenstrategie. In een ingezonden brief licht hij zijn bezwaren toe. De auteurs van het artikel dienen hem vervolgens van repliek.

Stel je voor dat in dit tijdschrift een bijdrage was verschenen over heidebeheer met de volgende strekking: 'De Nederlandse heide is het product van bodemuitputting als gevolg van eeuwenlange roofbouw. Daardoor is de bodem sterk verzuurd en bestaat de toplaag uit langzaam verterend strooisel van het type morhumus. Regenwormen ontbreken. Dit proces is recent versterkt door verzuring en stikstofdepositie als gevolg van industriële en landbouwactiviteiten. Bij gevolg is de huidige heide een gebrekkig ecosysteem met een trage nutriëntenkringloop en geringe productie. Mede daardoor sterft de heide lokaal voortijdig af. Wij stellen daarom voor om in bestaande heide kruiden aan te planten die basenrijk, snel verterend strooisel produceren, bijvoorbeeld witte klaver, paardenbloem, ruw beemdgras en Engels raaigras. Zo wordt de strooiselafbraak versneld, de basenkringloop hersteld en gaat de mor-humus over in mull-humus met regenwormen. De slecht functionerende heide kan zich dan ontwikkelen tot een productief grasland.'
Ik veronderstel dat zo'n artikel bij menig lezer als tamelijk bizar zou overkomen.
Toch stond in het juli-nummer van De Levende Natuur (121, nr. 4) een artikel van gelijke strekking. Alleen ging het niet over heide, maar over bossen, onder de titel: '*Rijkstrooisel: kansen voor herstel van de nutriëntenkringloop in bossen*' (Desie et al., 2020). Daarin worden de voordelen van bomen met snel verterend strooisel met een hoog basengehalte ('rijkstrooisel') breed uitgemeten: een snellere nutriëntencyclus, hogere (hout)productie, dunne strooisellaag, vorming van mull-humus met regenwormen en een soortenrijke ondergroei. Daar tegenover staan bomen met langzaam verterend strooisel met een laag basengehalte ('armstrooisel'), een trage nutriëntencyclus, lage (hout)productie, een dikke, slecht afbrekende strooisellaag van het mor-humustype en een soortenarme ondergroei. De auteurs bepleiten het aanplanten van rijkstrooiselbomen, niet alleen in nieuwe bossen, maar ook in bestaande opstanden op van oorsprong voedselarme, zure zandgronden. Een argument is dat bossen met rijkstrooiselbomen 5.000 jaar geleden op zandgronden wijd verbreid waren. Dit betoog roept vragen op, waarvan ik er hier enkele aan de orde stel.

Wat is er mis met mor-humus?

De belangrijkste bomen in onze huidige bossen op zandgrond, zowel inheemse als bij ingevoerde soorten, behoren volgens Desie et al. (2020) tot de armstrooiselbomen: beuk, zomereik, berken en alle naaldbomen. Deze bomen zijn dominant in de helft van de Nederlandse bosassociaties, waaronder de drie meest verbreide typen: Berken-Eikenbos, Beuken-Eikenbos en Kussentjesmos-Dennenbos (Weeda et al., 2005). Rijkstrooiselsoorten als esdoorn, grauwe els, linde, vogelkers en zoete kers (Desie et al., 2000) zijn in onze bossen veel schaarser en ze ontbreken van nature vrijwel op zure, arme zandgronden.
De schrijvers suggereren dat dit laatste vooral te wijten is aan langdurige menselijke invloed, zoals strooiselroof, overexploitatie, eenzijdige boomsoortenkeuze en atmosferische depositie. Hoe kan het dan dat de enorme boszone van het gematigde noordelijke halfrond, van Alaska tot Oost-Siberië, gedomineerd wordt door naald- en loofbomen met langzaam verterend strooisel (Müller, 1981)? Bossen met mor-humus zijn hier de regel. Bossen met rijkstrooiselsoorten en mull-humus zijn in gematigd Eurazië en Amerika veel zeldzamer en alleen lokaal te vinden op vruchtbare klei en leem, in rivierdalen, langs meren en in voedselrijke moerassen.

Moeten de oneindige wouden met armstrooiselbomen beschouwd worden als een vergissing van de evolutie? Natuurlijk niet. Ze zijn juist uitstekend aangepast aan het dominante substraat in deze regio: voedselarme, zure gronden met een laag basengehalte. Dat komt door een unieke combinatie van onder meer ectomycorrhizavormende bomen, strooisel afbrekende schimmels, een langzame nutriëntenkringloop en lage productie (Arnolds et al., 2015). Daardoor zijn ze bijvoorbeeld in staat te overleven in extreem koude klimaten, maar ook op droge kalkplateaus en zelfs op de door de mens overbemeste en sterk verzuurde bodems in Nederland. Een geweldig vertoon van ecologische veerkracht!
De lofzang op rijkstrooisel door Desie et al. (2020) is niet alleen gebaseerd op wetenschappelijke argumenten, maar ook op een waardeoordeel: rijkstrooisel is volgens hen *per definitie* beter dan armstrooisel. De lofzang komt voort uit een bosbouwkundige droom: het Lindewoud.

Het mythische lindewoud van weleer

Desie et al. (2020) beargumenteren hun betoog voor 'bosherstel' met een verwijzing naar het 'Atlantische lindewoud', een bosecosysteem met veel rijkstrooiselbomen dat volgens pollenonderzoek 8.000-5.000 jaar geleden wijdverbreid was op onze pleistocene zandgronden. De redenering is dat dit nog steeds een geschikte standplaats is.
Inderdaad zal het lindewoud een fraai, soortenrijk bos geweest zijn, maar wel: 5.000 jaar geleden!
Als we zien welke complexe bodemontwikkeling de huidige bossen in de laatste eeuw hebben ondergaan, is het gebruik van een bostype van duizenden jaren terug als referentie voor het heden weinig realistisch. Ook zonder menselijke invloed zouden veel lindewouden zich in die tijdspanne ontwikkeld hebben tot bossen met voornamelijk armstrooiselsoorten door bodemkundige processen als humusvorming en uitspoeling van nutriënten. Voeg daarbij de enorme recente menselijke invloed op bossen door onder meer extreem stikstofrijke en verzurende depositie, veranderingen in klimaat, verstoorde waterhuishouding, versnippering van het bosareaal, intensieve ontsluiting, gedecimeerde zoogdierfauna en steeds

wisselende bosbouwkundige ingrepen. Nog een kleinigheid: de vroegere lindewouden hadden een eeuwenlange, ongestoorde ontwikkeling achter de rug. Het zal duidelijk zijn dat reconstructie daarvan een utopie is. Er is weinig op tegen om bij wijze van experiment lokaal de pionierfase van het vroegere lindewoud na te bootsen. Daarvoor komen vooral voormalige landbouwgronden met een redelijk gebufferde bodem in aanmerking. Misschien dat dan over enkele eeuwen iets als het lindewoud zou kunnen ontstaan, mits de stikstofdepositie spoedig drastisch wordt teruggedrongen, klimaatverandering niet verder voortschrijdt en de opvattingen over bosbeheer niet veranderen. Het probleem is dat we nu al weten dat aan geen van deze drie voorwaarden zal worden voldaan. De bosbouwkundige opvattingen alleen al laten binnen de afgelopen eeuw minstens vijf modetrends zien, van eensoortig productiebos naar gemengd bos, naar ontmenging, naar multifunctioneel bos, naar bos van inlandse bomen zonder exoten, en dan nu naar het lindebos met rijkstrooiselbomen. Dat kan geen enkele boom bijhouden!

Is de toestand van het Nederlandse bos echt zo beroerd?

Desie et al. (2020) schetsen een alarmerend beeld van Nederlandse bossen op dekzand en de bijbehorende bodems, die in 'penibele staat' zouden verkeren. Niemand zal ontkennen dat de exorbitante verzuring en stikstofdepositie van de laatste decennia voor problemen zorgen, maar van massale boomsterfte als gevolg daarvan is geen sprake, ook niet op zandgronden. Desie et al. (2020) verbinden met name het 'eikensterven' aan verzuring van bosbodems. Oosterland & Bobbink (2015) wijzen er echter op dat de oorzaken complex zijn en dat ook eiken op basenrijke bodems voortijdig afsterven, bijvoorbeeld in Flevoland.

In feite tonen de huidige bossen van armstrooiselbomen op zandgronden zich juist opmerkelijk veerkrachtig, de grote veranderingen in de bodemchemie en het klimaat in aanmerking genomen. Niet ondanks, maar dankzij de vorming van morhumus en ectomycorrhiza netwerken. De negatieve invloed van verzuring en vermesting komt vooralsnog vooral tot uiting in de ondergroei van deze bossen die veelal vergrast is met pijpenstrootje of bochtige smele, of gedomineerd wordt door bramen en brandnetels. Daarnaast is er een sterke vermindering van diversiteit in ectomycorrhizapaddenstoelen (Arnolds et al., 2015). Verruiging van de ondergroei en verarming van de mycoflora zijn echter evenzeer wijd verbreid in bossen van rijkstrooiselbomen op vruchtbaarder gronden (Arnolds et al., 2015).

Het introduceren van rijkstrooiselbomen in bossen op van oorsprong arme zandgronden is zowel ecologisch als strategisch verwerpelijk omdat daardoor de bosgemeenschappen met armstrooiselsoorten worden opgegeven en de oorzaken van de problemen, die zich ook in rijkere bossen voordoen, niet worden opgelost, namelijk de extreme verzuring en vermesting van het Nederlandse landschap. De illusie kan gemakkelijk worden gewekt bij politici en ambtenaren dat deze sluipende milieuramp kan worden gecompenseerd met behulp van gekunstelde veranderingen in de samenstelling van het bos.

Is rijkstrooisel een goed argument voor de keuze van bosbomen?

Het valt op dat het verhaal van Desie et al. (2020) uitsluitend gaat over de strooiselkwaliteit van verschillende boomsoorten en over de effecten daarvan op de nutriëntenkringloop, maar niet over de effecten van die bomen op ecosystemen als geheel, bijvoorbeeld op de ondergroei van bossen of de mycoflora. De nadelige effecten van sommige aanbevolen rijkstrooiselbomen zijn al ruimschoots bekend of voorspelbaar. Zo wordt het aanplanten de grauwe els bepleit. Alle opstanden met bijmenging van grauwe els munten naar eigen waarneming uit door een verruigde ondergroei van grote brandnetel en bramen. Geen wonder, want elzen leven in symbiose met stikstofbindende bacteriën die de bodem stikstofrijker maken (bijv. Ekblad & Huss-Danell, 1995). Terwijl de overmaat aan stikstof juist hét grote probleem is in bosbodems. Het planten van grauwe els is dus het uitdrijven van de duivel met Beëlzebub.

In het artikel wordt ook de Amerikaanse vogelkers als rijkstrooiselsoort genoemd. Zijn de miljoenen die aan de bestrijding zijn besteed weggegooid geld? Ik meen van niet. De soort heeft nog steeds de neiging om alle inheemse bomen en struiken te verdringen. In Drenthe zijn talrijke bosopstanden waarin Amerikaanse vogelkers (mede) dominant is. Onder de bomen ligt een dik pakket onverteerd strooisel, waarin slechts één soort massaal ontkiemt: Amerikaanse vogelkers. Iets dergelijks lijkt ook te gebeuren met de gewone esdoorn.

Beukenbos met dikke strooisellaag en morhumus is op de meeste droge zand- en leemgronden het natuurlijke eindstadium van de vegetatieontwikkeling, zoals in Nationaal Park Het Dwingelderveld. (Foto: Eef Arnolds)

Nationale bossenstrategie

Bosbouwkundige visioenen over restauratie van een mythisch lindewoud zijn in de

Berken-eikenbossen met dominantie van Amerikaanse vogelkers hebben veelal een dikke strooisellaag waarin alleen Amerikaanse vogelkers massaal ontkiemt (Holtherbosje bij Beilen). (Foto: Eef Arnolds)

kolommen van een tijdschrift als De Levende Natuur tamelijk onschuldig. Het wordt bedenkelijk als deze ideeën ook de basis gaan vormen voor een nieuw nationaal bosbeleid. Daar heeft het alle schijn van. Er is door het ministerie van LNV een nota Bossenstrategie ontwikkeld die eerdaags in het parlement zal worden behandeld. Het concept van het ecologische deelrapport, met de tendentieuze titel 'Revitalisering Nederlandse bossen', bevat dezelfde lofzang op rijkstrooiselbomen en hetzelfde pleidooi voor het aanplanten van deze bomen in bestaande bossen op arme zandgrond (Thomassen et al., 2020). Volgens deze nota is een natuur(lijk) bos bovendien niet langer een levensgemeenschap waar de menselijke invloed afwezig of minimaal is, maar een bos waarin juist wel wordt ingegrepen opdat het gaat voldoen aan door de auteurs opgestelde criteria voor natuurlijkheid. Hoe krom kan een redenering zijn!
Het aannemen van de nota Bossenstrategie als uitgangspunt voor bosbeleid kan uitlopen op een ramp voor de Nederlandse bossen op zandgrond: de teloorgang van zeer waardevolle bosgemeenschappen op voedselarme gronden, een verdere vernietiging van oude naaldbossen, forse ingrepen in bestaande bossen door het planten van boompjes en minerale mestgiften, nog meer 'ecologische excuses' voor houtoogst en kaalkap op grote schaal, een verder afglijden van bosbeheer naar tuinieren. Het alternatief is simpel maar fundamenteel anders: meer vertrouwen op het zelfregulerend vermogen van bossen als autonome levensgemeenschappen. Dat houdt in: geen of veel minder ingrijpen door de mens. Dat is trouwens ook financieel voordelig, want bosbouw is, ondanks overheidssubsidies, in Nederland een verliesgevende activiteit (Silvis & Voskuilen, 2019).

Eef Arnolds

Literatuur

Arnolds, E., R. Chrispijn & R. Enzlin (red.), 2015. Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe. Paddestoelen Werkgroep Drenthe, Beilen.

Desie, E., L van den Berg, B. Nyssen, M. Weijters, G.-J. van Duinen, J. den Ouden, K. Vancampenhout & B. Muys, 2020. De Levende Natuur 121: 134-139.

Ekblad, A. & K. Huss-Danell, 1995. Nitrogen fixation by *Alnus incana* and nitrogen transfer from *A. incana* to *Pinus sylvestris* influenced by macronutrients and ectomycorrhiza New Phytol. (1995). 131, 453-459.

Meersschaut, D. van den & N. Lust, 1997. Comparison of mechanical, biological and chemical methods for controlling Black cherry (*Prunus serotina*) in Flandres (Belgium). Silva Gandavensis 62: 90-109.

Müller, P., 1981. Arealsysteme und Biogeographie. Ulmer, Stuttgart, 704 pp.

Oosterland, A. & R. Bobbink, 2015. Eikensterfte: Een serieus en complex probleem. Vakblad natuur, bos, landschap 113: 10-14.

Silvis & Voskuilen, 2019. Bedrijfsuitkomsten in de Nederlandse particuliere bosbouw over 2017.

Thomassen, E., S. Wijdene, M. Bonte, W. Delforterie & B. Nijssen, 2020. Revitalisering Nederlandse bossen. Bosgroepen in opdracht van Ministerie van LNV, concept.

Weeda, E., J.H.J. Schaminée & L. van Duuren, 2005. Atlas van Plantengemeenschappen in Nederland, deel 4: bossen, struwelen en ruigten. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Rijkstrooisel als kans

Met ons artikel beoogden wij de resultaten van ons gepubliceerde onderzoek naar effecten van boomsoorten op de nutriëntentoestand van de bodem (Desie et al., 2020a; 2020b) beschikbaar te stellen voor een breed publiek. De onderzoeksresultaten wijzen op een alternatief ontwikkelingspad voor bossen op verzuurde zandbodems: een bosontwikkeling waarbij de voortgaande verzuring en basenverlies worden afgeremd door versnelde strooiselafbraak. Dit onderzoek is relevant, omdat het een aanvullend handelingsperspectief biedt aan bosbeheerders voor het behouden van bosvitaliteit en biodiversiteit en het verzekeren van uiteenlopende ecosysteemdiensten.

Doelen bepalen het beheer in een gebied. De resulterende combinaties van doelen en beheer zijn erg uiteenlopend: van stimulatie van spontane ontwikkeling via nulbeheer tot maximalisatie van de biomassaproductie in een intens beheerd productiebos. Deze keuzes moeten dan ook nog gemaakt worden in een context van hoge antropogene druk op het bosecosysteem. Daarom is het voor alle beheerdoelen belangrijk de toestand van de groeiplaats en de daarin optredende veranderingen in het oog te houden; wanneer gaan die veranderingen voorbij het punt waar het ecosysteem nog naar behoren functioneert en de beoogde ecosysteemdiensten levert? Treedt degradatie op en komt de duurzaamheid van het systeem op de helling, dan zijn beheeropties nodig die, desgewenst, zo'n degradatietrend ombuigen.
Het merendeel van de bossen in Nederland en Vlaanderen groeit op zand. Een relatieve basenarmoede in de bodem is hier inderdaad een natuurlijk fenomeen. Echter, basenarmoede in de biomassa is dat niet. Ecosystemen wereldwijd die in uitgeloogde bodems groeien, hebben een evolutionair trucje om de lage verweerbare reserve en het laag retentievermogen van de bodem te omzeilen door de basen en andere nutriënten op te slaan in de biomassa en via de nutriëntencyclus in het systeem te houden. Wanneer die cyclus wordt doorbroken, kan degradatie volgen. Onze zure én verzuurde systemen hebben, bovenop de jarenlange afvoer van basen, een steeds hogere stikstofvoorraad. Daarvoor bestaat geen natuurlijke analoog en dus hebben ecosystemen er niet meteen een antwoord op. In zure systemen met een mor-humus strooisellaag domineren schimmels de afbraak van strooisel en 'vangen' sleutelsoorten basen uit de strooisellaag voordat deze uitlogen. De overmaat aan stikstof echter, onderdrukt de groei van schimmels en onderbreekt de natuurlijke kringloop van basen. De optredende nutriëntenonbalans kan zowel in bos- als heidesystemen zo groot worden dat ze een stabiliteitsprobleem veroorzaakt.

De keuze van de bosbeheerder

Onze bossen op zand zijn niet van nature basenarm. De huidige toestand en bijbehorende lage diversiteit in ondergroei zijn de erfenis van eeuwenlang landgebruik en recentere verstoringen, zoals zwavel- en stikstofdepositie. Een groot deel van de bossen groeit op voormalige heide en stuifzanden. Bovendien hebben onze oude bossen, in combinatie met vele eeuwen hakhoutbeheer, begrazing en strooiselroof, vaak een geschiedenis van monocultuur en kaalkap achter de rug. Daardoor heerst in een belangrijk deel van deze bossen een grotere nutriëntenarmoede dan er van nature zou zijn. Bosbeheerders hebben in deze context verschillende opties om specifieke doelen te dienen; zij kunnen de huidige basenarme toestand bestendigen, bijvoorbeeld voor behoud van specifieke soorten of landschapsbeelden, of streven naar een bosontwikkeling met meer diversiteit en basenbeschikbaarheid door inbreng van rijkstrooiselsoorten. Deze opties zijn niet exclusief, maar moeten voor elke situatie en locatie opnieuw geëvalueerd worden. Natuurwaarden en herstelpotenties kunnen de beheerder richting geven voor het beslissen over deze opties.

Rijkstrooisel als beheeroptie

Naast de aanhoudende stikstofdepositie vormt nu ook klimaatverandering een grote uitdaging voor het beheer van onze bossen. De veerkracht van bossen, vooral op zand met zijn geringe waterretentie, komt hierdoor verder onder druk te staan. Basenherstel is ook hier een belangrijk aandachtspunt dat zou kunnen bijdragen aan vitaliteit, stabiele bodemkoolstof, mycorrhizaherstel en verhoogde waterretentie. Uiteraard kan het niet de bedoeling zijn alle zure bossen in Nederland om te vormen naar rijkstrooiselsoorten, en blijft er plaats voor de typische (bodem) biodiversiteit van eiken-berkenbossen, beuken-eikenbossen en kussentjesmos-dennenbossen (waarvoor terugdringen van de stikstofdepositie een noodzaak blijft). Echter, nadenken over alle opties die bosbeheerders hebben om de veerkracht van bossen te versterken, is nodig in het wetenschappelijke en publieke debat.

Ellen Desie, Leon van den Berg, Bart Nyssen, Maaike Weijters, Gert-Jan van Duinen, Jan den Ouden, Karen Vancampenhout & Bart Muys

Literatuur

Desie, E., K. Vancampenhout, B. Nyssen, L. van den Bergh, M. Weijters, G.J. van Duinen, J. den Ouden, K. Van Meerbeek & B. Muys, 2020a. Litter quality and the law of the most limiting: Opportunities for restoring nutrient cycles in acidified forest soils. Science of The Total Environment 699: 134383.

Desie, E., K. Vancampenhout, L. van den Bergh, B. Nyssen, M. Weijters, J. den Ouden & B. Muys, 2020b. Litter share and clay content determine soil restoration effects of rich litter tree species in forests on acidified sandy soils. Forest Ecology and Management 474: 118377.

veldshop.nl

Een goede voorbereiding is het halve veldwerk

bestel uw veldwerkmateriaal op www.veldshop.nl

Het roer moet om voor de instandhouding van bossen

Kanttekeningen bij het concept rapport *Revitalisering Nederlandse bossen* door Thomassen et al. (Uitgave Unie van Bosgroepen i.s.m. Staatsbosbeheer en Stichting Probos in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Juni 2020.)

Eef Arnolds, 16 juli 2020

1. Inleiding

De grote maatschappelijke ophef over de sterk toenemende kaalkap in bossen vormt de aanleiding voor de ontwikkeling van een nieuwe 'Nationale Bossenstrategie' door het Ministerie van LNV. In dat kader vond op 16 juni 2020 een videoconferentie plaats waarbij het rapport 'Revitalisering Nederlandse bossen' als basisdocument werd gebruikt. Tijdens de videoconferentie werd door de deelnemers hoofdzakelijk ingegaan op details (zie verslag van 16 juli 2020). De uitgangspunten waarop het rapport is gebaseerd kwamen echter niet aan de orde. Omdat het rapport dáár juist mank gaat, geef ik hieronder mijn kanttekeningen. Tezamen vormen ze bouwstenen voor een alternatieve visie op bosbeleid en beheer.

In de samenvatting (punt 2) worden de belangrijkste punten van discussie in kort bestek weergegeven. In de hoofdtekst (punt 3) zijn deze verder uitgewerkt met verwijzingen naar de betreffende passages in het rapport. Tot slot geef ik onder punt 4 een voorbeeld van spontane aanpassingen van een bos aan veranderende omstandigheden.

2. Samenvatting

2.1. In het rapport worden de huidige bossen in Nederland voorgesteld als niet vitaal, kwetsbaar, niet veerkrachtig, onvoldoende divers en onnatuurlijk. Het bos moet in alle opzichten 'verbeterd' worden. Dat doet tekort aan de autonome herstel- en ontwikkelingskracht van de huidige bossen. Dat er momenteel zoveel levenskrachtige bossen in Nederland zijn, ondanks vele ongunstige milieuveranderingen en bosbouwkundige ingrepen, bewijst de natuurlijke veerkracht en vitaliteit van bestaande bossen. Een noodzaak om de vitaliteit van het bos te versterken is er niet. Kennelijk wordt de nadruk op dat aspect ingegeven door andere, niet nader genoemde motieven.

2.2. Vitale bossen moeten volgens de auteurs een reeks ecosysteemdiensten leveren en zij moeten bestand zijn tegen een scala aan catastrofale voorvallen, zelfs aan onvoorspelbare ontwikkelingen. Het is niet realistisch om aan bossen zulke hoge eisen te stellen. Het is nog minder realistisch om ervan uit te gaan dat wij als mensen in staat zijn om te bepalen hoe we bossen kunnen inrichten om de eerstkomende 100 jaar aan elke rampspoed het hoofd te bieden.

Een alternatief uitgangspunt is om het bos zich langs natuurlijke weg verder te laten ontwikkelen, waarbij wij kunnen profiteren van de ecosysteemdiensten die het ons kosteloos biedt.

*Eef Arnolds, Holthe 21, 9411 TN Beilen, eefarnolds@hetnet.nl
Dr. E. Arnolds is voormalig hoofddocent Bosecologie aan de toenmalige Universiteit Wageningen met als specialisme mycologie en voormalig directeur van het Biologisch Station van de UW te Wijster. Hij is (mede)auteur van diverse ecologische en mycologische standaardwerken, onder meer de Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe (2015).

2.3. De negatieve invloed van door de mens geïnduceerde milieuveranderingen wordt in het rapport terecht uitvoerig besproken. Vooral de effecten van klimaatsverandering en de stikstofproblematiek komen uitgebreid aan de orde. De auteurs concluderen dat zonder wezenlijke vermindering van de stikstofdruk binnen bossen '*geen duurzaam herstel of ontwikkeling van vitaal bos mogelijk is'*. De rest van het rapport gaat echter over allerlei maatregelen om vitaal bos toch te verwezenlijken. Dit lijken dus zinloze inspanningen omdat er voor het overgrote deel van de bossen geen reëel uitzicht is op een forse reductie van de stikstofbelasting

2.4. Als een van de belangrijkste ecosysteemfuncties van bossen wordt het vastleggen van CO2 genoemd. De opslagcapaciteit voor CO2 in bossen zal kleiner worden als de aanbevelingen van dit rapport worden uitgevoerd.

2.5. Een rode draad in het hele rapport is een pleidooi voor (kunstmatige) menging van alle bossen, ook van bestaande opstanden met één boomsoort. Gesteld wordt dat er tenminste drie boomsoorten moeten voorkomen op perceelniveau. Deze benadering gaat er van uit dat het bos volledig maakbaar is, en moet zijn, alsof de autonome ontwikkeling door natuurlijke processen een verwaarloosbaar detail is, en kosten niet tegen 'opbrengsten' zouden moeten worden afgewogen. Bovendien is het streven naar gemengde bossen op veel standplaatsen onnatuurlijk. In veel stabiele bosecosystemen is van nature één boomsoort sterk dominant.

Menging zou de stabiliteit en weerbaarheid van bossen verbeteren, bijvoorbeeld tegen plagen. Dit verband is in de Nederlandse situatie onbewezen.

2.6. Biodiversiteit wordt in het rapport als een belangrijke ecosysteemdienst beschouwd. Het begrip wordt echter nergens gedefinieerd. De uitkomst hangt sterk af van de taxonomische groepen die erbij worden betrokken, van de compleetheid van het bostype, en van de schaal waarop diversiteit wordt bepaald. Bovendien kan biodiversiteit geen doel op zich zijn. Ook bostypen met een minder grote diversiteit hebben bestaansrecht en zijn door hun eigen karakter vaak waardevol.

Het nastreven van gemengde bossen kan op perceelniveau de 'biodiversiteit' weliswaar vergroten, maar kan leiden tot een vermindering van de diversiteit van bossen op de schaal van het landschap.

2.7. Er wordt in het rapport onevenredig veel aandacht beschonken aan restauratie van het lindenbos op droge, arme zandgronden. Het lindenbos groeide hier enkele duizenden jaren geleden evenwel onder geheel andere milieuomstandigheden, met name bij afwezigheid van stikstofdepositie, door mensen veroorzaakte verzuring en bosbouwkundige ingrepen. Daardoor is restauratie van dit bostype op de meeste plaatsen hoogst waarschijnlijk een utopie.

Omvorming van reeds bestaande bossen op droge, arme zandgrond naar lindenbossen vergt veel ingrepen in de boomsamenstelling en bodemchemie, is daardoor ingrijpend en kostbaar. Bovendien frustreert het de spontane bosontwikkeling en gaat het vaak ten koste van aanwezige, zich goed ontwikkelende, waardevolle bostypen.

2.8. De bestaande bossen op voedselarme, zure zandgronden worden in het rapport beschouwd als 'mislukte' bossen op door roofbouw verarmde gronden, die hoognodig moeten worden omgevormd tot soortenrijkere, beter functionerende bossen, zoals het lindenbos. Deze stellingname is aanvechtbaar. Bossen op voedselarme, zure zandgronden zijn grotendeels aangepast aan hun omgeving en waardevol zoals ze zijn. Het grote obstakel voor het bereiken van grotere natuurwaarden is hier de hoge stikstofbelasting en recente bodemverzuring, niet landgebruik in het verleden.

Er wordt in het rapport geen enkele aandacht besteed aan maatregelen om waardevolle bossen op voedselarme, zure zandgrond te behouden of te versterken. Dat is

onterecht omdat ze in ons land veruit de grootste oppervlakte beslaan en veel natuurwaarden herbergen.

2.9. Het begrip ‘natuurbos’ wordt uitgehold door daar ook (sterk) door de mens beïnvloede bossen toe te rekenen. De auteurs menen zelfs dat de natuurlijkheid van bossen door menselijk ingrijpen wordt bevorderd. Deze nieuwe interpretatie van het begrip ‘natuurbos’ is misleidend, veroorzaakt begripsverwarring en lijkt slechts een marketingtruc om het draagvlak te vergroten voor de talloze voorgestelde ingrepen in bestaande bossen onder het valse motto: ‘Hoe meer we doen, hoe natuurlijker het bos!’

2.10. Er wordt gepleit voor introductie van oudbossoorten (kruidachtige planten) in bossen waar deze soorten nog niet of niet meer voorkomen. De argumentatie hiervoor is op z’n minst dubieus en er is geen enkele ecologisch doel mee gediend. Men zou deze floravervalsing juist moeten verbieden om verdere uitholling van het natuurlijke karakter van bossen te voorkomen en omdat de betreffende soorten geen sleutelrol vervullen binnen bosecosystemen. Ook de introductie van bodemorganismen is ongewenst.

2.11. Onder het mom ‘*Geassisteerde migratie’* wordt in verband met de verwachte klimaatverandering bepleit om een groot aantal uitheemse boomsoorten te toetsen op hun geschiktheid voor de toekomstige Nederlandse situatie, met het doel die vervolgens aan te planten. Het is dus een eufemisme voor ‘introductie van exoten’. Gezien de beperkte voorspelbaarheid van klimaatsveranderingen en de lange levensduur van bomen is screening van geschikte soorten een bijkans onmogelijke opgave. Bovendien stemmen ervaringen met eerdere introducties, die nu als invasieve exoten worden beschouwd, niet optimistisch.

Een alternatief is om de aanpassing van de huidige bossen aan een veranderend klimaat aan het bos zelf over te laten, inclusief spontane vestiging van nieuwe soorten.

2.12. Het is opmerkelijk dat de opdracht voor dit rapport verstrekt is aan organisaties die betrokken zijn bij het organiseren en uitvoeren van bosbeheer. Dat is te vergelijken met het verlenen van een ministeriële opdracht aan Nederlandse varkenshouders om een strategie voor de toekomst van de varkenshouderij op te stellen. Een typisch geval van de slager die zijn eigen vlees keurt. De opbrengst uit particuliere bossen is al vele jaren gemiddeld negatief. Deze organisaties hebben belang bij het schetsen van een alarmistisch beeld van het Nederlandse bos en het opperen van talloze maatregelen om de situatie te verbeteren, in de hoop daardoor meer beheersubsidie te verkrijgen. Het resultaat is dat het voorgestelde palet aan maatregelen vooral gunstig zal zijn voor de houtoogst en zal leiden tot meer kaalkap en andere technische ingrepen in het bos en minder spontane ontwikkeling en natuurlijkheid. Dit zal de maatschappelijke weerstand tegen het gevoerde bosbeheer slechts versterken, hetgeen indruist tegen de aanvankelijke motivatie voor het opstellen van een Bossenstrategie.

Eindconclusie: Het rapport is geschreven vanuit één bepaalde bosideologie met dubieuze uitgangspunten, hypotheses en doelen. Het is gebaseerd op selectieve onderzoekresultaten en bevat veel aanvechtbare waardeoordelen, onzorgvuldigheden en tegenstrijdigheden. De voorgestelde maatregelen zullen niet resulteren in duurzamer bos met grotere natuurwaarden. Ze zullen daarentegen leiden tot meer kaalkap en andere ingrepen in het bos tegen hoge kosten voor de belastingbetaler. Daardoor is het rapport in deze vorm ongeschikt is als onderbouwing voor het Nederlandse bosbeleid. Het Nederlandse bos verdient beter.

3. Uitwerking van de in de samenvatting genoemde punten.

3.1.Revitalisering van het Nederlandse bos?

De titel van het rapport '*Revitalisering van het Nederlandse bos*' suggereert dat het met de vitaliteit van het Nederlandse bos slecht gesteld is. Een omissie in het rapport is het ontbreken van een objectieve analyse van bosvitaliteit, dat wil zeggen de gezondheidstoestand ervan. Er wordt volstaan met anekdotische notities, waaruit de misère zou blijken, zoals de wijd verbreide essentaksterfte en het meer lokaal afsterven van sparren en eiken.

In het kader van mijn werk als mycoloog bezoek ik geregeld bossen door heel Nederland en veruit de meeste opstanden zien er vitaal uit. Inderdaad sterven essen vrij massaal af, maar de oorzaak is eenduidig: een geïmporteerde pathogene schimmel (*Hymenoscyphus pseudoalbidus*) die essentaksterven veroorzaakt. Daar is geen kruid tegen gewassen. Ook menging van opstanden helpt daarbij niet. Op zandgronden zie ik vrij veel dode sparrenopstanden als gevolg van aantasting door de letterzetter, ook veroorzaakt door menselijk toedoen: warmere winters en droge, hete zomers.

Zulke afstervende opstanden kunnen als een teken van geringe vitaliteit of zelfs als een catastrofe worden gepresenteerd, maar even goed als een positieve ontwikkeling. Op deze wijze worden langs natuurlijke weg tijdelijk open plekken in bossen gevormd, waar allerlei dieren en planten gebruik van maken. De afgestorven bomen dragen bij aan de zo gewenste toename van dood hout in onze bossen. Bovendien worden de open plekken snel gekoloniseerd door allerlei jonge bomen en struiken die nu eens niet in plantverband staan. Deze snelle hergroei van bomen is ook een teken van grote vitaliteit.

Lokale of perceelsgewijze boomsterfte draagt dus juist bij aan een grotere natuurlijkheid van het Nederlandse bos, zonder dat we daar iets voor hoeven te doen. Feitelijk worden zulke ontwikkelingen ook in het onderhavige rapport aangemoedigd, maar dan moet dan wel volgens onze planning op kunstmatige wijze gebeuren. Open plekken kappen in een bos is prima, maar pleksgewijze spontane boomsterfte is kennelijk taboe; meer dood hout is wenselijk, maar alleen in de percelen die wij ervoor hebben bestemd; bosverjonging is prima, maar dan wel met door ons geplant bosplantsoen dat wij hebben uitgekozen. ***Dit is toch een bizar bosbeleid. Wordt het niet de hoogste tijd om ons te bezinnen op deze ambivalente houding tegenover het bos en de natuur in het algemeen?***

Wat me tijdens wandelingen veel meer opvalt dan een 'verminderde vitaliteit van bossen' zijn juist de sterk toegenomen tekenen van menselijke activiteit in de vorm van kapvlaktes, bossen als gatenkazen, vernielde bosbodems door sporen van machines, enzovoorts. Daar moeten volgens dit rapport nog veel meer activiteiten bij komen, want het huidige bos bevalt de samenstellers niet. Dat geven ze ruiterlijk toe, want de titel van paragraaf 1.1.2. luidt: '*Beter, mooier en veerkrachtiger bos*'. Kennelijk schort er van alles aan. Ik ben blij met wat er is, of in veel gevallen was, maar voor de bijl is gegaan. Zou ik degene zijn die door de bomen het bos niet meer ziet? Of is het andersom?

Een alternatieve, mijns inziens eerlijker titel van dit rapport zou kunnen luiden: '*Dromen over beter bos dat geheel door mensen wordt beheerd en beheerst'*.

3.2. Criteria voor vitaal bos

De in het rapport gehanteerde definitie van vitaal bos is: '*Vitaal bos is bos dat nu én in de toekomst duurzaam de door ons gewenste ecosysteemdiensten kan leveren, ook wanneer het klimaat verander*t' (p. 12, herhaald op p. 79). Aan deze definitie vallen twee dingen op: Hij is volkomen antropocentrisch; het bos moet aan vele hoge, door ons gestelde eisen voldoen. Daarnaast zijn de samenstellers van het rapport kennelijk helderziende. Tegen de achtergrond van de lange duur van bosontwikkeling (een bos met 100-jarige bomen is nog relatief jong) en de onzekerheid van de toekomst (geen enkel enigszins betrouwbaar scenario reikt verder dan 50 jaar) kan dit vitale bos immers nu met geen mogelijkheid worden gepland, laat staan geplant. Hooguit gegokt. Een meer bescheiden alternatief zou kunnen zijn: '*We streven naar bossen die zo goed mogelijk bestand zijn tegen door de mens*

geïnduceerde milieuveranderingen, waarbij de onzekerheidsmarges betreffende de toekomstige duurzaamheid van de bossen groot zijn.'

Het rapport vervolgt: '*Hiervoor moeten onze ecosystemen weerbaar en veerkrachtig ingericht worden*.' Kennelijk zijn de huidige bossen volgens de auteurs niet weerbaar en niet veerkrachtig. Kennelijk kunnen de bossen zichzelf niet aanpassen aan veranderende omstandigheden. Kennelijk weten alleen wij, mensen, hoe een bos moet worden **ingericht**. Is dat niet een beetje hoogmoedig?

De huidige bossen tonen juist overtuigend aan dat ze in staat zijn om ingrijpende recente veranderingen in hun milieu (vermesting, verzuring, verdroging, enzovoorts) te overleven zonder hun boskarakter te verliezen. Een toonbeeld van veerkracht en vitaliteit! Daarbij zullen bomen afsterven en soorten verdwijnen, maar de auteurs verbeelden zich toch hopelijk niet dat dit volgens hun scenario niet meer zal voorkomen.

De aan het vitale bos opgelegde gedragsregels luiden als volgt:

1. *Dat de bossen weerbaar zijn tegen extreme omstandigheden (zoals droogte, storm, nieuwe boomziekten of massaal voorkomen van plaaginsecten).*
2. *De bossen in staat zijn te herstellen na het plaatsvinden van catastrofes (bijvoorbeeld uitvallen van boomsoorten, bosbrand of (lokaal) verdwijnen of verschijnen van soorten).*
3. *De bossen in staat zijn zich aan te passen aan onzekere toekomstige omstandigheden (bijvoorbeeld minder neerslag en hogere temperatuur, vestiging van nieuwe soorten, toename van ziektes en plagen, of een veranderende houtmarkt).*

Op grond van de toestand van het Nederlandse bos kan objectief worden vastgesteld dat de huidige Nederlandse bossen met vlag en wimpel zijn geslaagd voor de eerste twee opdrachten. Al deze omstandigheden en catastrofes hebben zich immers al voorgedaan in het recente verleden. Ik kan geen enkel bos aanwijzen dat zonder menselijk ingrijpen is verdwenen terwijl er daarna vanzelf geen (soortgelijk of ander) bos voor in de plaats is gekomen. Het probleem voor natuurbeheerders is eerder het tegenovergestelde: er ontstaat spontaan bos op plaatsen waar zij dat veel liever niet hebben, zoals op heidevelden, in duinvalleien en in laagveenmoerassen. 'Revitalisering' van bossen is een loze kreet. Vitaal genoeg, ons Nederlandse bos!

Het derde criterium kan door geen enkel bos worden vervuld. Anticiperen op 'onzekere ontwikkelingen' is onmogelijk. Hoe kan een bos zich aanpassen aan een 'veranderende houtmarkt'? Hout heeft nu eenmaal tijd nodig om te groeien. De enige realistische zienswijze is dat de houtmarkt zich aanpast aan het dan bestaande bos.

3.3. De gevolgen van milieuveranderingen voor het Nederlandse bos

In dit rapport wordt de negatieve invloed van door de mens geïnduceerde milieuveranderingen uitvoerig besproken. Vooral de vele effecten van klimaatsverandering komen uitgebreid aan de orde. Ook aan de stikstofproblematiek wordt aandacht besteed. Op pagina 35 wordt een krachtige conclusie getrokken: '*Verhoogde stikstof depositie is tezamen met klimaatsverandering de grootste drukfactor op het Nederlandse bos. Zonder het terugbrengen van de stikstofdepositie én het uitvoeren van maatregelen gericht op mitigatie van de reeds aanwezige hoge stikstoflast binnen de bossen is duurzaam herstel en ontwikkeling in de richting van vitaal bos niet mogelijk.*'

Deze woorden hadden dus een goede slotzin kunnen vormen van een korte nota: zonder stikstofreductie bestaat er in de toekomst geen vitaal bos. Minister, neem eindelijk eens je verantwoordelijkheid en doe er wat aan! Maar vervolgens gaat de hele nota over de wijze waarop 'vitaal bos' toch zou kunnen worden gerealiseerd. Dit is zo tegenstrijdig dat het de geloofwaardigheid van het rapport compleet ondergraaft. Te meer daar er totaal geen zicht is op een substantiële vermindering van stikstofdepositie in bossen. Zelfs het realiseren van een stikstofreductie rond veel sterker beschermde Natura 2000 gebieden is een bijkans onmogelijke opgave voor beleidsvoerders, laat staan in alle bosgebieden.

3.4. Het belang van bossen als CO2 buffer

In het rapport wordt herhaaldelijk de belangrijke bijdrage van bossen in Nederland voor de opslag van CO2 benadrukt (bijv. p. 7). De in het rapport voorgestelde maatregelen zullen echter leiden tot verhoogde CO2 uitstoot uit bossen doordat er meer motorische activiteit in bossen zal plaatsvinden en doordat als gevolg van kaalkap, planten en intensieve dunningen strooisellagen versneld zullen worden afgebroken, waarbij veel CO2 vrij zal komen.

3.5. Draagt diversiteit bij aan een grotere vitaliteit van bossen?

In dit verband is de titel van de presentatie van Bart Nuyssen als inleiding op de videosessie over dit rapport veelzeggend: '*Vitaal door diversiteit. Biodiversiteit en natuurbos als strategie voor een gezond en weerbaar bos (beheer)'.*

Kennelijk gaan de auteurs uit van een causale relatie tussen enerzijds biodiversiteit en anderzijds vitaliteit en duurzaamheid van bossen. Dit is een veel gehoorde theorie, maar in de praktijk zijn hiervoor geen aanwijzingen, althans in Noordwest-Europa. Dit kan worden gedemonstreerd aan de hand van beukenbossen, die in het grootste deel van Nederland het natuurlijke eindstadium van bosontwikkeling vormen. In deze bossen is de Beuk dominant aanwezig en de ondergroei is in veel gevallen arm is aan soorten. Op de vitaliteit van beukenbossen valt weinig af te dingen. Er zijn voorbeelden bekend die al vele eeuwen oud zijn, o.a. in het Speulder en Sprielderbos. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld ook voor inlandse elzenbroekbossen en natuurlijke bossen van Grove den en Fijnspar in Noord- en Midden-Europa. Ook daar is één boomsoort langdurig dominant en de diversiteit aan bomen en struiken zeer beperkt.

Ook is er geen directe relatie tussen diversiteit van de boomlaag en het optreden van ziekten en plagen. Bossen met één dominante boomsoort zijn niet per definitie minder vitaal dan bossen met meer boomsoorten. Recente plagen als iepenziekte en essentaksterfte doen zich even goed voor in gemengde als in ongemengde opstanden en bij solitaire bomen.

Natuurlijke bossen met een eenvormige boomlaag gaan grofweg samen met een voedsel- en basenarme bodem, accumulatie van onverteerd strooisel (mor-humus) en een zeer grote diversiteit aan schimmels, in het bijzonder ectomycorrhizavormers. Bossen met een gevarieerde boomlaag groeien voornamelijk op een voedsel- en basenrijke bodem met snel verterend strooisel (mull-humus) en een grotere diversiteit aan bodemfauna, bacteriën en vesiculair-arbusculaire mycorrhiza's. Daartussen zijn overgangen op matig rijke bodems met moder humus, zoals het Eiken-Beukenbos. Deze ecosystemen zijn evolutionair uitstekend aangepast aan de heersende milieuomstandigheden. Het streven naar meer diversiteit in bestaande bossen is op veel groeiplaatsen onnatuurlijk en ongewenst.

3.6. Vergroten van biodiversiteit in bossen: altijd een goed plan?

Door het hele rapport heen speelt het streven naar vergroting van de biodiversiteit in bestaande en toekomstige bossen. Dat lijkt een onomstreden en nobel doel, maar het is geenszins vanzelfsprekend.

Allereerst rijst de vraag hoe biodiversiteit wordt gedefinieerd. Daarop wordt in het rapport niet ingegaan. Vermoedelijk heeft biodiversiteit voor de auteurs alleen betrekking op zichtbare, min of meer opvallende organismen, zoals vaatplanten, vogels en zoogdieren. Misschien worden ook insecten, mossen en lichenen (voor een deel) meegerekend. Dan pakt een bepaling van biodiversiteit al heel anders uit. Nog anders wordt het resultaat wanneer ook de talloze, functioneel zeer belangrijke bodemorganismen worden meegeteld. Eensoortige bossen op voedselarme bodems bijvoorbeeld kunnen een zeer hoge diversiteit hebben aan schimmels (Arnolds et al., Ecologische Atlas van paddenstoelen in Drenthe, 2015).

Fundamenteel is voorts de vraag of bosopstanden met een grote biodiversiteit per definitie 'beter, vitaler, waardevoller' zijn dan met een kleine diversiteit. Het antwoord is nee. Dat kan worden aangetoond door de positieve aandacht in het landelijke natuurbeleid voor soortenarme, maar karakteristieke ecosystemen buiten bossen, zoals hoogvenen,

zandverstuivingen, buitenduinen, kwelders en heidevelden. Veel Natura-2000 gebieden zijn geselecteerd om bovengenoemde soortenarme ecosystemen in stand te houden.

Ook de schaal waarop biodiversiteit wordt bekeken is essentieel voor een zinvolle hantering ervan. Het gepropageerde lindenwoud heeft wat betreft vaatplanten inderdaad een hogere diversiteit dan een dennenopstand. Het op grote schaal omvormen van dennenbossen naar lindenwouden reduceert echter de diversiteit op landschapsschaal. Op dat niveau is de diversiteit aan bostypen van belang. Ieder type heeft zijn eigen karakteristieke organismen, ook dennenbossen.

3.7. Het gedroomde bos: het lindenwoud.

In hoofdstuk 3 van het rapport wordt het ontwikkelingsperspectief van Nederlandse bossen besproken. De suggestie wordt gewekt dat de natuurwaarden, vitaliteit en toekomstperspectieven voor relatief jonge bossen op zandgronden laag zijn. Ze kunnen zich aan de hand van de bosbouwende mens desalniettemin ontwikkelen tot '*soortenrijke, veerkrachtige ecosystemen'*. De boodschap is: Dat bos stelt nu weinig voor, maar het kan gelukkig nog goed komen. Daar moet natuurlijk wel wat voor gebeuren. Beheerders hebben volgens de auteurs de keuze tussen een '*verzurende' bosontwikkeling – gedomineerd door zuur-strooiselsoorten – en een 'verrijkende ontwikkelingsrichting – onder invloed van rijkstrooiselsoorten (linde, esdoorn, zoete kers, haagbeuk, hazelaar) – waardoor er een snellere omzetting en grotere beschikbaarheid van nutriënten en vocht optreedt, met een potentieel bredere soortensamenstelling van onder andere oudbos-soorten als gevolg*.' Uit deze formulering blijkt overduidelijk welke keuze de auteurs prefereren.

Dat blijkt ook uit hun lofzang op het voormalige veelsoortige lindenwoud dat hier 8000 tot 5500 jaar geleden waarschijnlijk veelvuldig voorkwam en dat op grote schaal restauratie zou behoeven. Vervolgens wordt in 15 pagina's betoogd hoe dat ideale bos zou kunnen worden gerealiseerd. Daarvoor zijn heel veel ingrepen nodig, zowel in de samenstelling van het bos als in de bodem. Het huidige bos zal daardoor ernstig worden verstoord, terwijl de auteurs elders constateren dat er zo weinig oudere, ongestoorde bossen zijn. Het is ook zeer de vraag of met deze ingrepen bij het huidige stikstofniveau soortenrijke lindenbossen bevorderd worden of bossen die gedomineerd worden door brandnetels en bramen.

Daarbij wordt door de auteurs voorbijgegaan aan het feit dat de omstandigheden in Nederland tegenwoordig sterk verschillen van 8000 jaar geleden, op de eerste plaats door de enorme, door de mens veroorzaakte milieubelasting in de vorm van verzuring, verdroging, vermesting, ongekend snelle klimaatsverandering en de import van pathogenen (zie hoofdstuk 1 van het rapport). Daarnaast heeft in duizenden jaren bodemdegradatie plaats gevonden die op veel plaatsen tot een fundamenteel andere standplaats heeft geleid

Het kan de moeite waard zijn om lokaal op daarvoor geschikte standplaatsen aan te sturen op het ontstaan van meer gevarieerd loofbos. Grootschalig herstel van het lindenbos lijkt echter meer op een kostbare utopie of een romantische droom dan op een realistisch perspectief voor het Nederlandse bos op droge, zure zandgronden. Grootschalige verwezenlijking ervan is uit een oogpunt van biodiversiteit op landschapsschaal ongewenst.

3.8. De 'foute' bossen op de arme zandgronden

Een rode draad door het gehele rapport is dat de bossen op de voedselarme, zure zandgronden, dat wil zeggen het merendeel van de bossen in Nederland, van de auteurs een dikke onvoldoende krijgen. Ze deugen niet.

Dat begint al in paragraaf 1.1.2 (p. 12) waar de ontwikkelingsmogelijkheden van diverse bostypen in Nederland worden verkend onder de tendentieuze titel: '*Beter, mooier en veerkrachtiger bo*s.' De grote waarde van oude bossen op zeldzame groeiplaatsen wordt benadrukt, evenals de zeer grote potentie van jonge bossen op rijkere gronden. Bossen op hoog- en laagveen zijn minder soortenrijk maar kennen '*een eigen karakteristieke soortensamenstelling en kenmerkendheid*.' Over de bossen op de zandgronden wordt slechts opgemerkt dat ze 'd*e* ***potentie*** *hebben om zich te ontwikkelen tot soortenrijke, veerkrachtige ecosysytemen*.' Kennelijk ontbreekt het deze bossen aan 'een eigen soortensamenstelling en kenmerkendheid'.

Dat is pertinent onjuist. Een groot aantal bosgemeenschappen is in hoge mate kenmerkend voor deze arme gronden, o.a. het Gaffeltandmos-Eikenbos, Berken-Eikenbos, Beuken-Eikenbos, Bochtige smele-Beukenbos, Veldbies-Beukenbos, Dophei-Berkenbroek en Zompzegge-Berkenbroek, elke met vele subtypen (Stortelder et al., De vegetatie van Nederland 5, 1999; Schaminée et al., Revisie vegetatie Nederland, 2017). Ook veel aangeplante naaldbossen hebben zich ontwikkeld tot nagenoeg natuurlijke ecosystemen, zoals het Korstmossen-Dennenbos, Kussentjesmos-Dennenbos, Kraaihei-dennenbos en sommige oude, mosrijke fijnsparrenopstanden in Drenthe. Al deze bostypen zijn goed aangepast aan zure, voedselarme omstandigheden en geven blijk van een enorme veerkracht gezien de vele door de mens, inclusief bosbouwers, veroorzaakte veranderingen.

Gesteld wordt ook dat de huidige bossen op arme, zure zandgronden een gevolg zijn van langdurig landgebruik en bodemdegradatie (p. 63). Deze zou erg bepalend zijn voor de '*vitaliteit van het bos en vele problemen met zich mee brengen'*. Eikensterfte in bossen op zandgrond zou daarvan volgens Lucassen et al. (2014) '*hoogst waarschijnlijk'* een van de gevolgen zijn. De genoemde auteurs reppen in hun artikel echter niet over voormalig landgebruik en bodemdegradatie. Ze wijzen wel verzuring en daarmee gepaard gaande uitspoeling van kationen als een van de voornaamste oorzaken van eikensterfte aan, waarbij gedoeld wordt op recente verzuring door emissie van verzurende stoffen in de atmosfeer. Bovendien stellen zij, evenals andere auteurs (bijv. Oosterbaan et al. in Vakblad Natuur Bos Landschap, maart 2015: 10-14)), dat eikensterfte wordt veroorzaakt door een complex van factoren, waaronder ook klimaatverandering en plaaginsecten. Dit misleidende 'citaat' uit de wetenschappelijke literatuur is duidelijk bedoeld om de bosideologie van de auteurs te onderbouwen. Ook elders in het rapport worden resultaten van wetenschappelijk onderzoek verdraaid of incompleet weergegeven. Het is wederom een sterke aanwijzing dat het rapport niet objectief is, maar ingegeven wordt door een van te voren bepaald, vooringenomen standpunt.

Vanwege het oorspronkelijke voedselarme karakter en de geringe buffercapaciteit van de bodem zijn veranderingen in bossen op arme, zure zandgronden als gevolg van milieuvervuiling duidelijker zichtbaar dan in sommige andere bostypen, zowel in de ondergroei als in de mycoflora en de fauna. Door exorbitante stikstofbelasting zijn zeer kenmerkende bostypen als het Gaffeltand-Eikenbos en Korstmossen-Dennenbos in Nederland zelfs zo goed als uitgestorven.

Het zou m.i. passend zijn als in het rapport de nadruk werd gelegd op de noodzaak van een sterke reductie van deze stressfactoren om althans lokaal herstel van deze bossen te bewerkstelligen en om verdere verrijking van voedselarme bossen te voorkomen. Daarnaast zou aandacht moeten worden geschonken aan mogelijke beheermaatregelen om deze bossen lokaal in stand te houden.

3.9. Natuurlijkheid van bossen

In het kader van natuurwaarden in bossen komt op p. 51 de natuurlijkheid van bossen ter sprake. Ik citeer het begin: '*Een grotere natuurlijkheid wordt doorgaans gekoppeld aan een mindere mate, of de aanwezigheid van menselijke invloed. Het is echter een negatieve benadering en voer voor discussie hoe die invloed moet worden bepaald en gewogen. Een alternatief daarvoor is het streven naar een grotere natuurlijkheid, getypeerd door….* gevolgd door een stuk of tien criteria die ik hier niet zal noemen.

Deze benadering van natuurlijkheid kan ik op geen enkele wijze onderschrijven, en met mij ongetwijfeld vele anderen. De mate van natuurlijkheid (synoniemen: spontaniteit, ongedwongenheid, oorspronkelijkheid) in een bos wordt *per definitie* bepaald door de mate van menselijke invloed.

De mate van menselijke beïnvloeding is bovendien een feitelijke constatering die niet gekoppeld is aan een waardeoordeel. Een natuurlijk bos hoeft niet per definitie slechter of beter te zijn dan een bos met menselijke invloed. De auteurs koppelen er wèl een waardeoordeel aan, namelijk dat afwezigheid van menselijke invloed een *negatieve* benadering is. Met andere woorden: Het bos weet zelf niet wat natuurlijk is. Alleen wij, mensen weten wat natuurlijk is. Deze bizarre filosofie wordt bevestigd door een opsomming

van een reeks criteria waaraan de natuurlijkheid van het bos wordt afgemeten. In de hele nota wemelt het van de aanbevelingen hoe beheerders de 'natuurlijkheid' van het bos met allerlei ingrepen kunnen vergroten. Dat is de wereld op zijn kop.

De inhoudelijke verandering van het begrip 'natuurbos' of 'natuurlijk bos' leidt bovendien slechts tot verwarring. Het blijft immers een feit dat er bossen bestaan waar niet door mensen wordt ingegrepen. Moet daarvoor dan een nieuwe term worden bedacht? Nee, 'natuurbos' geeft hun status exact weer.

3.10. Introductie van oudbossoorten en bodembiota

In het rapport wordt gepleit voor een palet aan maatregelen om bossen '*beter, mooier en veerkrachtiger*' te maken. Een van de meest opmerkelijke maatregelen is het voorstel voor (her)introductie van oudbosplanten, ook in jonge bossen, omdat die planten zich zo langzaam verspreiden. Volgens de auteurs zou '*succesvolle herintroductie een indicator zijn voor bosontwikkeling*'.

Ik beschouw dit voorstel als een kwalijke uitwas van de regelzucht die zo kenmerkend is voor dit rapport. Willen onze almachtige bosbeheerders zelfs de samenstelling van de ondergroei van bossen gaan bepalen? Deze planmatige floravervalsing is een onzalig idee omdat het onze bossen nog minder natuurlijk maakt dan ze al zijn en een spontane ontwikkeling van de ondergroei kan frustreren. Het leidt er in wezen toe dat er geen verschil meer bestaat tussen bossen en stadsparken. Oudbossoorten zijn niet 'lui', maar juist oudbossoorten mede vanwege hun beperkte verspreidingsvermogen. Bovendien vestigen ze zich soms toch spontaan veel sneller dan zou mogen worden verwacht.

Datzelfde geldt voor de voorgestelde herintroductie van bodembiota. In bossen is het bodemleven per definitie in evenwicht met de standplaats van een bos en alle niches zijn er bezet. Gewoon met rust laten.

3.11. Geassisteerde migratie

In de paragraaf '*Geassisteerde migratie'* wordt in verband met de verwachte klimaatverandering bepleit om een groot aantal boomsoorten, zowel uit Europa als elders, te toetsen op hun geschiktheid voor de toekomstige Nederlandse situatie, met het doel die vervolgens aan te planten '*om een functioneel Nederlands bos voor de volgende generatie te waarborgen*.' We moeten ons niet laten foppen door de fraaie term: '*geassisteerde migratie'*. Dat is volksverlakkerij. Het betreft gewoon introducties van exoten, waarvan het de vraag is of ze ooit Nederland op eigen kracht zouden hebben bereikt. De ervaringen met introducties van exoten in het verleden zijn, zacht uitgedrukt, niet allemaal positief. Dat verklaart ook het gebruik van een onschuldiger klinkend eufemisme.

Het voornemen om bomen te introduceren berust op drie aannames: (1) dat we de kennis hebben om klimaatsveranderingen (en andere milieuveranderingen) nauwkeurig genoeg te voorspellen, (2) dat we voldoende weten hoe het huidige bos op deze veranderingen reageert en (3) dat we van te voren kunnen bepalen of een aan te planten soort aan de gestelde criteria voldoet, bijvoorbeeld dat hij goed groeit maar geen invasief gedrag vertoont. Al deze aspecten zijn omgeven met zoveel onzekerheden dat elke poging tot selectie van kandidaten op drijfzand berust. Niemand had in het meer stabiele verleden verwacht dat Japanse lariks, Douglasspar, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers (lokaal) het karakter zouden kunnen krijgen van invasieve exoten.

Maatregelen om met de samenstelling van het bos te anticiperen op een warmer klimaat zijn een complete gok. Het zou bijvoorbeeld best eens kunnen dat Amerikaanse eik beter bestand is tegen een warmer en droger klimaat als onze inheemse Zomer- en Wintereik. Toch wordt de Amerikaanse eik tegenwoordig alom bestreden omdat hij het té goed doet. Wellicht is over enkele decennia ons land prima geschikt voor de altijdgroene Steeneik (*Quercus ilex*) uit Zuid-Europa. Moeten we deze soort alvast gaan aanplanten als belangrijke boom voor de toekomst? In Engeland is de Steeneik al eeuwen geleden geïntroduceerd. In sommige streken wordt hij inmiddels beschouwd als een invasieve exoot die onder meer waardevolle kalkgraslanden overwoekert en nu door geitenbegrazing moet worden bestreden. Herbiciden werken in dit geval niet (nationaltrust.org.uk). Het laat zien

hoe gecompliceerd en riskant de beoordeling van bomen is voor een ‘geassisteerde migratie’.

Een alternatieve benadering van deze problematiek is eenvoudigweg deze: ***laat aanpassing van het bos aan een veranderend klimaat aan het bos zelf over.*** Ook als daar vestiging van nieuwe boomsoorten voor nodig is. Er worden in parken en tuinen voldoende bomen uit zuidelijke streken gekweekt die als zaadbron kunnen dienen voor eventuele kolonisatie van bossen. Bij succesvolle vestiging zou vervolgens aanplanten in nieuwe bossen kunnen worden overwogen. Ik zie in mijn omgeving tegenwoordig veel opgroeiende zaailingen van zuidelijke soorten als Tamme kastanje, Paardenkastanje en Walnoot. Twintig jaar geleden was daarvan geen sprake. In bossen doen Hulst en Taxus het opeens erg goed. Ze verschijnen zelfs in dennenbossen op stuifzand. Misschien zijn het niet allemaal bomen die op ons wensenlijstje staan, maar het zijn wel bomen die zich gratis aandienen als aangepast aan de veranderende omstandigheden.

3.12. Wetenschap of ideologie

Dit rapport wordt gepresenteerd als een probleemanalyse van het Nederlandse bos, gebaseerd op wetenschappelijke kennis. Dat is maar ten dele het geval. Het rapport komt op de eerste plaats voort uit een bepaalde, op houtproductie gerichte, ideologie. Daarbij behoort ook het pleidooi voor opstanden met meerdere boomsoorten. Als er één boom uitvalt, kan er tenminste toch wat geoogst worden. Het gaat verder uit van een theoretisch ideaalbeeld, een beeld van hoe bossen er volgens de auteurs uit horen te zien. Kort samengevat is dat beeld het volgende: *Het Nederlandse bos staat er bijzonder beroerd voor. Het is niet in staat om zichzelf in stand te houden. Zonder ingrepen is het bos reddeloos verloren. Bovendien voldoet het huidige bos lang niet aan alle eisen die wij aan bossen stellen. Dus gaan we het bos verbeteren. Als beheerders willen wij tot in detail bepalen welke bomen er in een bos groeien, hoe de samenstelling van de ondergroei is, hoe de bodemomstandigheden zijn, hoeveel dood hout er ligt, welke grote dieren in het bos voorkomen en hoeveel, welke door ons vereiste ecosysteemdiensten het bos levert, hoeveel CO2 er wordt opgeslagen, enzovoorts.*

Deze ideologie getuigt naar mijn mening van een overschatting van menselijke capaciteiten en van een groot wantrouwen in de natuur als zelfregulerend systeem. Je zou bijna gaan denken dat de mens de natuur heeft geschapen, en niet andersom. Het is een visie die past in dit extreem antropocentrische tijdsgewricht, maar die desastreus kan uitpakken voor lang levende ecosystemen als bossen. De visie in dit rapport kan leiden tot ernstige schade aan bestaande bossen, veel zinloze en verstorende ingrepen in natuurlijke processen en hoge kosten voor de belastingbetaler.

Bovendien hebben de auteurs, verbonden aan de Unie van Bosgroepen, de Stichting Probos en Staatsbosbeheer direct of indirect economisch belang bij het schetsen van een ongunstig beeld van het bos en het bepleiten van allerlei arbeidsintensieve en kostbare maatregelen. De opbrengst uit particuliere bossen is over de periode 1989-2017 negatief met een gemiddeld saldo van -37 euro per ha per jaar (Silvis & Voskuilen. 2019. Bedrijfsuitkomsten in de Nederlandse particuliere bosbouw over 2017). Hierbij zijn overheidssubsidies bij de baten inbegrepen. Dat vergroot de twijfel aan de objectiviteit van de probleemanalyse en de bepleite oplossingen in het rapport. De opdracht voor het schrijven van dit rapport aan deze instanties is vergelijkbaar met het verlenen van een opdracht door de minister aan Nederlandse varkenshouders om de toekomst voor de Nederlandse varkenshouderij uit te stippelen. Ook dat zou niet erg verstandig zijn.

Het lijkt mij daarom een goede zaak als de aanbevelingen in dit rapport niet worden overgenomen in de uiteindelijke Bossenstrategie van het Ministerie van LNV. Deze notitie biedt een aantal alternatieven.

4. Praktijkvoorbeeld van aanpassing van een bos aan veranderende omstandigheden

Als voorbeeld van de geslaagde veerkracht van bossen en hun aanpassingsvermogen aan veranderende milieuomstandigheden bespreek ik in kort bestek de ontwikkeling in een bosperceel van 6 ha nabij mijn woning in Beilen, Drenthe, in de periode 1975 tot 2020. Dit bosje is in particulier bezit en er is nooit ingegrepen in de spontane ontwikkeling. Het grenst aan intensief gebruikte, ontwaterde landbouwgrond. De bodem bestaat er hoofdzakelijk uit duinvaaggronden zonder podzolprofiel met in de zomer grondwater op meer dan 1,2 meter diepte. Een uithoek van het terrein beslaat de helft van een deels vergraven veentje boven een waterkerende laag. De andere helft van het veentje is in gebruik als akker en wordt ontwaterd door een diepe sloot.

Toen ik in 1975 mijn woning betrok bestond dit gebied voornamelijk uit droge heide met enkele jeneverbessen, een paar oudere eiken, berken en dennen en vrij veel jonge opslag van deze soorten. In de terreindepressie lagen veenputten met veenmosvegetaties en soorten als Lavendlheide, Kleine veenbes en Ronde zonnedauw. Daar was sprake van matig dicht opslag van Zachte berk, tot een meter hoog.

Rond 1995 was de droge heide vrijwel geheel dicht gegroeid met zeer dicht en laag berken-eikenbos, op veel plaatsen mosrijk en met een ondergroei van Bochtige smele en opvallend veel Hengel. Er kwamen veel paddenstoelen voor, waaronder de Hanenkam. Alleen nabij de jeneverbessen waren nog open plekken met wat Struikhei. Het gebied met veenputten was geheel bezet door een bijna ondoordringbaar jong bos van Zachte berk en Vuilboom met een ondergroei van Pijpenstro. Vrijwel alle kenmerkende soorten van hoogvenen waren verdwenen, behalve Veenpluis en enkele plukken veenmos.

Rond 2010 had het perceel in zijn geheel het karakter gekregen van een jong opgaand bos. Het droge deel werd gedomineerd door Zomereik en Zachte berk en daaronder een vrij dichte struiklaag van Amerikaanse vogelkers en Vuilboom. De bodem was grotendeels bedekt met een dikke laag strooisel (10-20 cm) met een karige ondergroei. Mosrijke plekken, Hengel en Hanenkam waren verdwenen. Nu groeiden er verspreid stekelvarens en bramen. Bij de veenputten was een opgaand, vrij open bos ontstaan van Zachte berk met in de struiklaag Vuilboom. In de ondergroei waren stekelvarens sterk toegenomen en dominant geworden.

Anno 2020 is het perceel een opgaand, door Zomereik en Amerikaanse vogelkers gedomineerd bos met verspreid Zachte berk, Gewone lijsterbes en een paar zieltogende Jeneverbessen. In de ondergroei verschijnen spontaan jonge exemplaren van bomen en struiken die kenmerkend zijn voor rijkere bodems en die voorheen afwezig waren, zoals Zoete kers, Gewone vogelkers, Gewone esdoorn, Noordse esdoorn, Laurierkers en Taxus. De meeste opslag staat vooral langs de westelijke bosrand die het dichtst ligt bij particuliere erven waar deze soorten zijn aangeplant. In het bos heeft zich spontaan een grote plek met Dalkruid ontwikkeld. De dichtstbijzijnde groeiplaats ligt op 1200 meter afstand. Op één plek aan de westrand heeft zich spontaan Bosanemoon gevestigd, die in een aangrenzende tuin ia aangeplant op ongeveer 150 meter afstand en mogelijk daarvandaan afkomstig is. Kennelijk kunnen zogenaamde oudbossoorten zich soms gemakkelijker vestigen dan onderzoekers veronderstellen. Opvallend is verder de sterke toename van dik dood hout van vooral berken en eiken en de opkomst van Klimop als bodembedekker. Rond de veenputten is het bos uitgegroeid tot een volwaardig berkenbroekbos. In de veenputten nemen soorten als Grote lisdodde en Mannagras toe, hetgeen duidt op toenemende eutrofiëring vanuit de aangrenzende akkers.

Dit voorbeeld is uiteraard niet representatief voor het hele Nederlandse bos op zandgronden. Het demonstreert wel hoe sterk een spontaan bos zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden, zelfs binnen een halve eeuw. Al binnen de pionierfase van een bos treden zulke aanpassingen spontaan op.

Natuurbos in staat van verwarring

Blog-notitie door Eef Arnolds, 26 november 2020

Natuurbossen worden sinds jaar en dag omschreven als bossen waarin menselijke invloed afwezig of minimaal is. In zulke bossen vindt geen beheer plaats, dus geen houtkap of verwijdering van dood hout. Het gevolg is dat natuurlijke processen hun gang kunnen gaan. Bomen groeien op, concurreren met elkaar om licht en ruimte, raken in verval en sterven geleidelijk af. Alle dode hout blijft liggen op de bosbodem en wordt geleidelijk omgezet in humus. Oude natuurbossen zijn te herkennen aan de grote hoeveelheid dood hout in alle maten en soorten. Ze beginnen dan op ongerepte oerbossen te lijken. Het betreden ervan is een indrukwekkende ervaring. Maar zulke sprookjesbossen zijn wèl een eeuw of langer onderweg vanaf het moment dat menselijk ingrijpen is gestaakt.

De term 'natuurbos' ontlenen we aan het Duitse begrip *'Naturwald'*. In Duitsland werden eerder dan in Nederland stukken bos gereserveerd voor natuurlijke ontwikkeling. Als het om kleine stukken natuurbos gaat binnen een groot bosgebied spreekt men over '*Naturwaldzelle*'. In Duitsland is 2,8% van het bosareaal Naturwald en men streeft naar uitbreiding. Indrukwekkende voorbeelden nabij de Nederlandse grens zijn het Neuenburger Urwald bij Neuenburg, het Hasbrucher Urwald bij Bremen en de Freeden in het Teutoburgerwald bij Bad Iburg. Ik kan een bezoek aan deze bossen van harte aanbevelen.

In Nederland hebben we zulke bossen bijna niet. Mede onder invloed van de activiteiten van de beweging Kritisch Bosbeheer en het boek '*Natuurbos in Nederland, een uitdaging*' door Van der Lans en Poortinga is de overheid in de jaren tachtig van de vorige eeuw begonnen met het instellen van bosreservaten. Dat zijn dus bossen waarin geen beheer meer wordt uitgevoerd. Er liggen over het land verspreid 60 bosreservaten, in grootte variërend tussen 4 en 370 ha. De totale oppervlakte bedraagt 2900 ha, 0,8% van de totale oppervlakte bos. Buiten deze reservaten liggen ook kleine stukken natuurbos. Samen bedraagt het aandeel 1% van onze bossen. De huidige mate van natuurlijkheid in bosreservaten hangt af van het beheer voorafgaand aan de instelling als reservaat. Sommige waren al langere tijd onbeheerd, andere werden voordien benut voor de houtproductie.

Vandaag lees ik in de nota '*Bos van de toekomst'* dat op dit moment maar liefst 39% van het Nederlandse bos natuurbos is. Even krijg ik het visioen dat Jezus weer is opgestaan en in plaats van vissen natuurbossen op wonderbaarlijke wijze heeft vermenigvuldigd. Ik lees ook dat in natuurbossen beheer niet alleen is toegestaan, maar zelfs noodzakelijk is. Het duizelt me. Onnatuurlijk natuurbos? Hoe zit dat?

Uit genoemde nota blijkt dat bosdeskundigen op enig moment de definitie van natuurbos veranderd hebben. Ik kon er niet achter komen wanneer en door wie. Natuurbos wordt nu omschreven als '*bos waarin beheer primair gericht is op biodiversiteit*'. Dat is een nietszeggende omschrijving, want er is geen goede maatstaf om biodiversiteit te meten en geen instantie die controleert of deze ambitie wordt waargemaakt. Het is bovendien een vrijbrief voor elke vorm van bosbeheer, inclusief kaalkap. Een boseigenaar kan ongestraft een oud bos omzagen omdat kaalkap de biodiversiteit zou vergroten. Op een kapvlakte leven immers andere planten en dieren dan in het aangrenzende bos. Dit oneigenlijke argument voor kaalkap ter vergroting van de biodiversiteit wordt met zoveel woorden genoemd in de Bossenstrategie. Ook kan een beheerder 'uit natuuroogpunt' een oud dennenbos rooien en met eikenplantsoen inplanten, en vervolgens met droge ogen beweren dat hij dat doet om de biodiversiteit te bevorderen. Immers, eikenbos kan op den lange duur rijker aan soorten worden dan dennenbos. De term natuurbos biedt geen enkele bescherming aan bestaande bossen. En dat is ook de bedoeling.

De gedaanteverwisseling van natuurbos is boerenbedrog, want de nieuwe definitie zet iedereen op het verkeerde been. Met een aandeel van 39% natuurbos wordt gesuggereerd dat in bijna de helft van onze bossen een natuurlijke ontwikkeling plaatsvindt of wordt gestimuleerd. Daar kan Duitsland met slechts 2,8 % natuurbos niet aan tippen, zo lijkt het.

Het verhaal over natuurbossen in de beleidsnota '*Bos van de toekomst'* wordt helaas nog veel gekker. Er wordt namelijk ook geschreven: '*Wij streven naar meer* ***zelfregulerend*** *natuurbos op lange termijn'*.

Het traditionele natuurbos zonder menselijke invloed is nu terug van weg geweest, zij het onder een andere naam. Maar dat zal volgens de auteurs pas op de lange termijn mogelijk zijn. Als lezer vraag ik me af: waarom niet meteen? Eenvoudig genoeg, lijkt me; niet meer zagen en het is klaar, net zoals bij reeds ingestelde bosreservaten is gebeurd. We hebben daar ervaring mee en het heeft geen ecologische rampspoed opgeleverd. Integendeel, die bossen zijn er mooier op geworden. Dus waarom niet nú meer bosreservaten?
Maar zo eenvoudig is dat niet, aldus de schrijvers van de nota. Om de bossen klaar te stomen voor hun natuurlijke status is volgens hen decennia lang '*inleidend en begeleidend beheer'* nodig. Een hoogst merkwaardige bewering. Zonder menselijk ingrijpen weten bossen kennelijk niet meer hoe ze natuurlijk moeten worden. Ik zou zeggen; de waarheid op zijn kop. Natuurlijkheid kan juist uitsluitend ontstaan zonder beheer. Het is onder ecologen en natuurbeheerders algemeen bekend dat geen enkel bos voor zijn voortbestaan beheer nodig heeft. Laat staan natuurbos.
Er volgt een opsomming van een reeks maatregelen die in deze zogenaamde natuurbossen noodzakelijk zouden zijn. Ik zal er enkele noemen:

- *Menging van boomsoorten, met gebruik making van aan de groeiplaats aangepast, genetisch divers, erkend bosplantsoen*
- *Stimuleren natuurlijke bosverjonging en bosveroudering*
- *Het inbrengen van bomen met 'rijk' strooisel*
- *Experimentele toepassing van steenmeel*

Nu slaat de schrik me pas goed om het hart. Het is voor iedere natuur- en bosliefhebber een horrorscenario. De consequenties in een notendop: Menging van boomsoorten, dus kappen, grondverstoring, planten, zware machines in het bos. Stimulering bosverjonging: nog meer kappen en nog meer machine zodat er ruimte ontstaat voor 'natuurlijke' verjonging. Inbrengen van rijkstrooiselbomen: weer kappen voor de benodigde ruimte, grondbewerking, introductie van gebiedsvreemde bomen. Toepassing van steenmeel: fundamentele, onomkeerbare verandering van de bosbodem met onbekende gevolgen op de lange termijn, maar waarschijnlijk verruiging. Dit alles dus in bestaande bossen, die in ons land feitelijk nog in ontwikkeling verkeren en nog lang niet oud zijn.
Van het programmapunt '*Stimuleren natuurlijke bosveroudering'* kan ik me trouwens geen voorstelling maken. Hoe kun je bomen of bos in vredesnaam verouderen? Langs natuurlijke nog wel? Het lijkt me meer iets voor de teletijdmachine van professor Barabas uit Suske en Wiske. Of heeft men een groeipil voor bomen uitgevonden? Ik vermoed dat het in de praktijk wel weer zal neerkomen op het kappen in oud bos en dan een paar gevelde bomen laten liggen. Voilà: bosveroudering à la carte.
Heerlijk moet het zijn voor bos***bouwers*** om een bos op een tekentafel te ontwerpen, waarbij bodem, bomen en ondergroei met wiskundige precisie worden gemanipuleerd. Nog leuker moet het zijn om dit kunstmatige bos aan het publiek en de politiek als 'natuurbos' te verkopen. Deze technocratische benadering van 'natuurbossen' is niet alleen tegennatuurlijk en volksverlakkerij. Het is ook een buitengewoon riskante manier om met onze bestaande bossen om te gaan. Weten bosbouwers echt beter dan het bos zelf welke bomen op een bepaalde groeiplaats thuishoren? Kunnen zij het klimaat over 100 jaar exact voorspellen? Weten zij welke nieuwe ziektes en plagen voor bomen ons boven het hoofd hangen? Gaat hier een stelletje wetenschappers voor god spelen? Levensgevaarlijk!
Voor maatregelen in 'natuurbos' wordt tot 2050 een bedrag van 600 miljoen € uitgetrokken. **600 miljoen euro!!!!!** Een smak geld voor het produceren van kunstmatige nepbossen.
Terwijl echt natuurbos de eenvoudigste en goedkoopste vorm van natuur is die er bestaat. Gewoon van nu af aan met je handen er vanaf blijven tot tenminste 2050. Kosten 0 €.
Nul euro!!!!! Gegarandeerd.

Dr. E.J.M. Arnolds, voormalig hoofddocent bosecologie aan de Universiteit van Wageningen en voormalig directeur van het Biologisch Station te Wijster.
Website: https://schepping.org/bossen/.

Aan de griffier van de Vaste Kamercommissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit t.a.v. mw. C. Mulder

Onderwerp: Brief over de procedure aangaande de Nota 'Bos voor de toekomst'.
Datum: 8 december 2020

Geachte mw. Mulder,

Ik verzoek u deze brief met de bijlagen door te geleiden aan alle leden van bovengenoemde Kamercommissie.

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie LNV,

Binnenkort moet de Tweede Kamer een besluit nemen over de nota 'Bos voor de toekomst', zoals de minister die recent aan u heeft voorgelegd. Er is in de vergadering van 9 juni j.l. van uw commissie enige twijfel ontstaan over sommige aspecten van de voorloper van deze nota, de Bossenstrategie, zoals de wenselijkheid van vlaktekap voor de biodiversiteit. Dit leidde onder meer tot de motie Beckerman – Smeulders, waarin de minister wordt gevraagd onderzoek te laten doen naar de ecologische effecten van vlaktekap op de kwaliteit van bosecosystemen. Via deze vraag ben ik als bosecoloog bij de discussie over genoemde nota betrokken geraakt.
Als onafhankelijk onderzoeker ben ik geschokt en verontrust over wat ik in deze nota en de onderliggende rapporten aantref. Ingaan op al mijn inhoudelijke bezwaren voert hier te ver. In drie toegevoegde bijlagen is een deel van deze bezwaren nader uitgewerkt. In deze brief wil ik vooral ingaan op de wijze waarop genoemde visie tot stand is gekomen. Daarbij zijn procedures gevolgd die mijns inziens in een democratisch bestel ontoelaatbaar zijn.
De opdracht voor de voorbereiding van deze nota is door de minister gegund aan de Bosgroepen, een organisatie die veel beheerwerkzaamheden uitvoert voor boseigenaren en veel opdrachten van het Ministerie ontvangt. Zij heeft er belang bij dat deze werkzaamheden voortgang vinden en, zo mogelijk, in omvang toenemen. Meer werk betekent voor hen immers meer geld, meer mensen en meer invloed. De Bosgroepen hebben geen enkel belang bij voorstellen om de relatief jonge Nederlandse bossen zoveel mogelijk met rust te laten, zoals sommige andere groeperingen en bosdeskundigen bepleiten, waaronder ondergetekende. Deze deskundigen staan dezelfde hoofddoelen voor als genoemde nota, namelijk tegengaan van klimaatverandering en vergroting van de biodiversiteit.
Ik herinner u er voorts aan dat de behoefte aan een beleidsvisie op Nederlandse bossen mede is ontstaan uit maatschappelijke onvrede over de vele brute, technische ingrepen in bossen in de laatste jaren en over de voortschrijdende ontbossing. De personen en groeperingen die aan hun zorgen uiting gaven, zijn op geen enkele wijze betrokken bij het tot stand komen van deze nota of naderhand gehoord. Aan hun bezwaren wordt in de nota niet tegemoet gekomen. Er wordt in de nota weliswaar uitbreiding van het bosareaal in het vooruitzicht gesteld, maar het duurt vele decennia voordat nieuw aangeplante bossen de beleving van de gekapte oude bossen kunnen vervangen. Bovendien zullen nieuwe bossen weinig bijdragen aan de biodiversiteit omdat ze zijn gepland op stikstof- en fosfaatrijke landbouwgronden en vooral brandnetels zullen voortbrengen. Ondertussen gaat de kap van bestaande waardevolle bossen de komende jaren nog steeds door. Hoe is dit mogelijk?
De nota schiet dus volledig haar doel voorbij en als deze ongewijzigd door de Kamer aanvaard wordt, zal de implementatie ervan de komende jaren ongetwijfeld tot steeds heviger maatschappelijk verzet leiden. Oude, ongerepte bossen hebben een grote belevingswaarde en zijn voor recreanten en natuurliefhebbers zeer waardevol, een uiterst belangrijke zaak voor het fysieke en psychische welbevinden van de bevolking in verstedelijkt Nederland en economisch vele malen belangrijker dan de nationale houtoogst. Hieraan wordt in 'Bos voor de toekomst' nauwelijks aandacht besteed.

Zoals aangegeven, is er in ons land een groep bosdeskundigen met een andere visie op bosbeleid, waarbij het zelfregulerende vermogen van bossen centraal staat en bosbeheer natuurvolgend is in plaats van sturend. Deze visie levert mooier bos op met een grotere biodiversiteit, een betere klimaatbuffering en een hogere belevingswaarde tegen een fractie van de kosten van het nu voorgestelde programma. Tot deze groep horen o.a. dr. C. F. van Beusekom, voormalig directeur van Staatsbosbeheer, dr. ir. J. H. Kuper, voormalig houtvester van Kroondomein Het Loo, en ondergetekende. Zij zijn niet bij de gedachtevorming over het nieuwe bosbeleid betrokken. Genoemde vakmensen proberen alsnog het beleid op enkele punten bij te sturen, o.a. wat betreft de omstreden toepassing van vlaktekap. Het ongenoegen beperkt zich echter niet tot bepaalde onderdelen. U moet zich realiseren dat het gaat om diametraal tegengestelde visies op het Nederlandse bos.
De nota 'Bos voor de toekomst' is een schoolvoorbeeld van een kokervisie, waarin de mening van grote delen van de bevolking en van een aantal deskundigen wordt genegeerd. De gevolgde procedure is onzorgvuldig en de inhoud van de nota 'Bos voor de toekomst' is bij gevolg eenzijdig en van inferieure kwaliteit, zoals onder meer zal blijken uit het rapport dat de Stichting NatuurAlert u zal aanbieden over de gevolgen van vlaktekap.
Als deze procedure in andere landen zou plaats vinden, zouden we al spoedig spreken van corruptie. Stelt u zich eens voor dat de Braziliaanse regering opdracht zou geven aan houtkapmaatschappijen om een pre-advies te schrijven over de duurzame toekomst van het Amazonewoud. U zou daar vermoedelijk tenminste een gevoel van onbehagen bij krijgen. Een vergelijkbare situatie doet zich nu voor in Nederland.
Ik verzoek u, leden van de Vaste Kamercommissie LNV, dan ook dringend om:
(1) de minister te vragen om een complete herziening van de nota Bos voor de toekomst, waarbij ook andere partijen dan particuliere boseigenaren en Staatsbosbeheer een gelijkwaardige inbreng kunnen hebben, zoals kritische groepen uit de samenleving en deskundigen met een andere, meer onafhankelijke, visie op bossen,
(2) de Kamerbehandeling van de Nota uit te stellen totdat deze revisie is voltooid.
Zo voorkomt u dat wellicht over een paar jaar een parlementaire onderzoekcommissie belast gaat worden met de vraag wat er in 2021 is mis gegaan is bij het formuleren en implementeren van het Nederlandse bosbeleid.

Tot nadere toelichting ben ik desgewenst gaarne bereid.

Met vriendelijke groeten,

Eef Arnolds

Dr. E.J.M. Arnolds, voormalig hoofddocent bosecologie aan de Universiteit van Wageningen en voormalig directeur van het Biologisch Station te Wijster.

[redacted] website [redacted]

Bijlagen:
E. Arnolds. 2020. Zien wij door het bomen het bos nog wel? De Levende Natuur 121: 224-227.
E. Arnolds. 2020. Kanttekeningen bij het concept-rapport Revitalisering van Nederlandse bossen. Notitie voor de stuurgroep Bossenstrategie. 11 pp.
E. Arnolds. 2020. Natuurbos in staat van verwarring. Blog notitie. 2 pp.

Sneak Preview Bossenstrategie door Rob Messelink d.d. 25 september 2020 "Beheerdersdag"

https://youtu.be/ps-Hc0BEkk8

Intro

We zijn volop aan het schrijven op dit moment waarschijnlijk wordt de bossenstrategie eind dit jaar gepresenteerd. Ik ga u daar kort doorheen nemen.

Zoals u ziet is het een landelijke bosstrategie van rijk en provincies dat is belangrijk om even te zeggen, want vaak komt het beeld het is een strategie van de Minister, maar het is ook een met name van de 12 provincies en de aanleiding en de urgentie van de bossenstrategie komt voort uit klimaatakkoord, daarbij is aangegeven er is meer samenhang nodig tussen natuurbeleid, bosbeleid en klimaatbeleid en de grote maatschappelijke onrust die ontstaat rondom houtkap en ontbossing, ook mondiaal, bosbranden die plaatsvinden, dat is de aanleiding geweest om samen met het Rijk en de Provincie een bossenstrategie te maken. Er zijn inmiddels al ambities en doelen voor die bossenstrategie geformuleerd: een gezond, toekomstbestendig en maatschappelijk gewaardeerd bos en de doelen voor de bossenstrategie zijn ook geformuleerd, het gaat niet alleen over natuur, niet alleen over het klimaat, maar ook over het gebruik van bos, hout als grondstof, **voor circulaire economie** en recreatie .

We hebben een tussenstap gezet. We hebben met heel veel partijen gesproken, wat vinden wij nou een belangrijke koers voor de bossen in Nederland. Dat heeft geleid tot de ambities en doelen voor de bossenstrategie die zijn aangeboden aan de Tweede kamer in februari 2020 en hierin ziet u eigenlijk de kapstok van de bossenstrategie zoals die ook straks gaat verschijnen. Zoals ik net al zei, die hoofdambitie: een mooi gewaardeerd toekomst bestendig bos doorgeven aan toekomstige generaties, meer bos, vitaler bos, bomen buiten het bos, dat houdt in dat het niet alleen over bosareaal gaat maar ook over losse bomen over bomen in de stad, dus we kijken heel breed en het gaat over het gebruik van bos. Je kunt vooraf aangeven van de Bosstrategie de doelen en ambities zijn geformuleerd, we gaan dat nu verder uitwerken, dat zijn we verder aan het uitwerken, **dan gaat het heel erg over hoe gaan we die ambities en doelen realiseren** maar ik ga u ook een klein beetje teleurstellen. Een bossenstrategie houdt in dat het een **beleidsplan is, dat betekent dat het nog geen uitvoeringsprogramma is.** We maken wel een agenda waarin we aangeven wat de volgende stappen zijn maar

ik wil het even heel nadrukkelijk zeggen omdat er misschien anders verwachtingen ontstaan dat we **morgen allerlei Plannen kunnen gaan uitvoeren dat er al geld beschikbaar is,**

We leven in een land waar we in een coronacrisis zitten met elkaar en dus het **zoeken naar geld is ook een grote uitdaging,** dus er komt een uitvoeringsprogramma en Landelijk komt er ook een programma natuur, daar zit heel veel geld in dat heeft ook te maken met de stikstof crisis waar we tegenaan lopen en **dat geld wat in dat programma natuur zit zal ten dele ook moeten worden ingezet voor de ambities uit de bossenstrategie.** Dat programma natuur is nog **volop in ontwikkeling dat betekent voor ons dat als de bossenstrategie uitkomt dat we dat goed moeten afstemmen met het programma natuur.**

U zult ook zien dat als er straks een definitieve bossenstrategie is dat sommige onderdelen heel concreet zijn uitgewerkt en sommige onderdelen best nog wel aan het begin staan.

Ik ga kort de hoofdlijn schetsen daarna verdiepen op een aantal onderdelen.

De bossenstrategie gaat zeggen er komt meer bos bij, we gaan alle boskap die vanaf 2017 is gerealiseerd in het kader van N2000 gaan we met terugwerkende kracht compenseren, **daar komt ook geld voor beschikbaar**. We verbeteren de kwaliteit van bossen we gaan het landschap versterken en we gaan toepassing **van hout stimuleren** eigenlijk zag je dat al aan die kapstok .

We hebben ook een aantal principes die we gaan benoemen voor de uitvoering die van beleid.

Ik ga meteen even naar die laatste, ik ga er niet helemaal doorheen, maar één belangrijke is wel de onrust die is ontstaan rondom bosbeheer en met name SBB staat in de spotlights en we daar met elkaar over doorgesproken, wat kun je daar nou aan doen. Uiteindelijk is het aan u beheerders ook om te kijken hoe voeren wij dat beheer en hoe gaan we daar mee om in de omgeving, in de praktijk wordt daar ook veel op ingezet, maar wat wij toch zien in de bossenstrategie dat toch vaak het beheer wordt uitgelegd richting bewoners en dat eigenlijk daar nog stappen in kunnen worden gezet als kun je nou bewoners eerder betrekken bij keuzes ten aanzien compensaties en beheer. En dan gaat het met name om het delen van dilemma's in plaats van uiteindelijk uitkomst uit te leggen . Dat is wel een belangrijk principe dat wij neerzetten en daarmee hopen aan de maatschappelijke onrust tegemoet kan komen.

Ik heb nog even tijd, hoeveel tijd heb ik nog?

Inzoemen op meer bos dan gaat het er om, wat is nou precies je ambitie. We hebben als **ambitie benoemd 10% meer bos,** nou ja wat is dan de referentie. We hebben nu als referentie genomen 370.000 hectare, hangt er een beetje vanaf welke getallen je als uitgangspunt hanteert dus dat kunnen we nog mogelijk bijstellen, dus dit is even het globale plaatje. 10% meer bos, een deel is dus die boscompensatie die plaatsvindt in het kader van Natura2000 boskap. Het idee is dat we die boskap gaan compenseren buiten het natuurnetwerk, daarnaast willen we op zoek gaan om mogelijkheden om bos uit te breiden binnen het natuurnetwerk dat is ongeveer 15.000 hectare en dan hou je nog bos over buiten het natuurnetwerk en daar hebben we verschillende sporen voor benoemd omdat te realiseren, maar daar ga ik nu niet helemaal doorheen. Maar daar ziet u bos buiten het natuurwerk dat we daar vooral verbindingen zoeken met heel veel andere ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld woningbouw of de energietransitie. Vitaalbos, de boskwaliteit uitbreiden. Daar heeft de Unie van bosgroepen een mooi rapport over uitgebracht, "Revitalisering van de Nederlandse bossen", daar staan eigenlijk heel goed in beschreven wat is er nou nodig om de kwaliteit van het bos te verbeteren, het doel er van is het verbeteren van de biodiversiteit en ook koolstofopslag zeker stellen in het kader van het klimaat, we hebben daar eigenlijk drie hoofdpunten in benoemd, omgevingsfactoren, het gaat om de daling van de stikstofdepositie, het gaat om het verbeteren van de hydrologie, daarnaast de verbetering van structuur en samenstelling van het bos , daar kun je maatregelen bij bedenken en op de lange termijn het aanpassen van bosbeheer. Nou dat vitaal bos is echt een grote opgave, die begint nu pas eigenlijk in beeld te komen en **qua financiering is dat een moeilijk punt**, van wat is daar nou precies voor nodig.

Onderaan de sheet heb ik daar aangegeven waar we aan denken en dan zie je best wel grote getallen staan. Het gaat over de periode tot 2050 als je al die maatregelen zou willen uitvoeren **is daar fors geld voor nodig.**

Ik zei in het **begin al dat geld zoeken in programma natuur en in corona tijd wordt een uitdaging** en waar we nu aandenken is, een grote raming is dat er 500 miljoen nodig is tot 2030 en daarvan zou een deel kunnen worden gezocht via bijvoorbeeld koolstofcertificaten en een deel gaan we ook agenderen binnen het programma natuur, ik zeg nadrukkelijk agenderen want het wordt daarin zoeken en afwegen ten opzichte van andere doelen dus het wordt echt

de vraag van wat kunnen we met elkaar voor stappen zetten om het bos vitaler te maken. Dan bomen buiten het bos, Gerrit Jan van Herwaarden is aanwezig, die gaat straks een verhaal vertellen, die is daar er bij betrokken we hebben ook een aanvalsplan landschap in de maak. Dat hebben wij niet gemaakt, maar dat hebben we gevraagd aan Delta Parma biodiversiteit *(versta niet goed)*

En die hebben met zijn elkaar de ambitie geformuleerd voor 10% groen/blauwe be-adering gemaakt op de lange termijn en een deel daarvan bestaat uit houtige landschapselementen.

Nou dit is echt nou zo een onderdeel dat als straks de bossenstrategie er is dat we daar een eerste stap in hebben gezet met elkaar waarin je heel duidelijk ziet dat het op het **niveau van ambitie**, we moeten dus nog heel veel vervolgstappen zetten met zijn allen om daar ook echt werk van te maken. Agroforestry: Ook een hele interessante, er gaat een ambitie rond van 25.000 hectare op lange termijn maar dat is ook zo'n **ontwikkeling die helemaal aan het begin staat**, want wat is Agroforestry je hebt er verschillende verschijningsvorm van dus voor ons in de Bossenstrategie is het ook nog zoeken, we benoemen hem, maar Agroforestry kan bijdragen aan de doelen van de Bossen Strategie maar Agroforestry er is niet altijd meteen volledig bos. Daarnaast hebben we nog bomen in steden en kleine dorpen, dat lijkt misschien een klein onderdeel, maar wat we daar belangrijk in is dat we zeggen in omgevingsvisie voor gemeenten en provincie gaan we regelen dat bosuitbreiding wordt gekoppeld aan woningbouw en we willen een stimulans geven aan allerlei boomplant acties die er zijn in het hele land en ook aan de nationale boomfeestdag **Daar gaan we ook op zoek naar financiering**

Tot slot ga ik even naar het gebruik van bos en dan hebben we ook een aantal belangrijke doelen gesteld. We hebben gezien dat Nederland massaal de bossen is ingetrokken met coronatijd, geeft nog eens aan hoe belangrijk de natuur en de bossen zijn voor onze ontspanning en recreatie, we hebben ook nog nadrukkelijk een doel benoemd op houtoogst. En dat heeft ook weer met die koppeling vitaliteit van bos en dan kom ik weer terug op het dilemma aan het begin, de maatschappelijke onrust over boskap. We zeggen in deze Bossenstrategie houtoogst blijft mogelijk en dat kan omdat we het bos in kwaliteit gaan verbeteren daarbij gaat de bijgroei toenemen dan kun je ook de **houtoogst licht laten toenemen** terwijl je tegelijkertijd de biodiversiteitsdoelen realiseert en de koolstofopslag realiseert.

Nou hoe verder dat is de vraag

Er wordt gewerkt aan een bossenstrategie, dus de vraag is hoe gaan we daar mee verder en wij gaan er voor zorgen **dat er een projectteam komt die daar mee verder gaat**. Een optie is omdat aan het klimaatakkoord te koppelen of aan het landelijke programma natuur dat in de maak is. U heeft nu een indruk van de BS. Ik hoorde dat er wat vragen zijn.

Vragen:

Hoe verhouden de Provinciale Bossenstrategieën zich tot de nationale bossenstrategie?

Dat verschilt van Provincies tot Provincie. Er zijn al provincies die al een bosbeleid in de maak hebben of zelfs al hebben vastgesteld. Tegelijkertijd wordt er nu gewerkt aan een Landelijke Bossenstrategie, het is in ieder geval zo dat in die Landelijke Bossenstrategie de ambities en doelen en de aanpak die we daar in uitwerken dat die ook wordt onderschreven door de 12 Provincies, dus de Provinciale strategieën zullen zich daartoe moeten verhouden, het kan niet zo zijn dat je in een Provinciale strategie in ene keuzes maakt die daar helemaal van afwijken en aan de andere kant zeggen we ook die Nationale Bossenstrategie die zit best wel op hoofdlijn en biedt ook nog heel veel ruimte is voor provinciale keuzes en provinciale uitwerking dus als we het hebben over de bosuitbreiding, ja wij zeggen nu 15.000 binnen natuurnetwerk en 19.000 buiten het natuurnetwerk. Maar we gaan niet in de Nationale Bossenstrategie voorschrijven hoe dat er in Groningen en hoe in Limburg uitziet. Het vraagt echt in gebiedsprocessen om verdere uitwerking. Dat geldt ook voor de vitaliteit van het bos. We hebben op hoofdlijnen een beeld, maar het vraagt per provincie een traject met de terrein beheerders, met de lokale organisaties om dat goed uit te werken.

Dus de Nationale Bossenstrategie blijft toch een beetje op hoofdlijnen, schept ook condities, we gaan **op zoek naar financiering** en de provinciale strategie is als het goed is een uitwerking van de landelijke strategie.

Vraag

Wordt de internationale paragraaf een integraal onderdeel van de Bossenstrategie?

Zo zijn we wel vertrokken in 2019 maar uiteindelijk hebben we er voor gekozen om dit los te koppelen omdat we toch zien dat de internationale discussie, de

mondiale discussie net een iets andere dynamiek heeft dan waar we in Nederland mee bezig zijn, we hebben er echt voor gekozen om even het bosbeleid van Nederland even heel goed beet te pakken en daarmee met elkaar aan de gang te gaan. **Het is 25 jaar geleden heb ik me laten vertellen dat <u>er voor het laatst een bos nota verscheen</u>** dus het werd ook wel weer eens tijd, dus met deze nationale strategie staat het bos ook weer even in het zonnetje en tegelijkertijd wordt er door LNV gewerkt aan een internationaal bosbeleid.

Vraag (?)

Wat we in de presentatie geven is een sneakpreview, het zijn allemaal cijfers waar we nog goed naar moeten kijken naar wat we hebben gedaan. Met de ambities en doelen is door een hele brede groep mensen gezegd, laten we nou het natuurbos uitbreiden, ja wat verstaan we eigenlijk onder natuurbos, ja de een heeft daar een heel ander beeld bij dan de andere en we hebben in deze landelijke strategie er voor gekozen om daarbij aansluiting te zoeken bij de huidige systematiek van SNL, je hebt bossen met houtproductie en je hebt bossen waarin biodiversiteitsdoelen voorop staan. Het huidige bos heeft daar gewoon een bepaald areaal in en het huidige beeld dat wij hebben is dat 40% op dit moment de doelstelling heeft als biodiversiteit te beschouwen als natuurbos en aangezien we de ambitie hadden om dat iets te laten toenemen hebben we nu als ambitie opgenomen om dat van 40% naar 50%

Vraag

Gezien de op doelstelling op de CO2, hoe zich dat verhoud tot de financiering via koolstofcertificaten.

Er is via een doelstelling meegegeven vanuit het klimaatakkoord om via bosuitbreiding, de kwaliteit van het bos, 0,4 tot 0,8 Megaton CO2 vast te leggen, dat is gewoon een taakstelling vanuit het klimaatakkoord, maar als wij de plannen zoals wij die nu in de bossenstrategie hebben uitgewerkt gaan doorrekenen op wat het betekent voor de CO2 vastlegging dan gaan wij daar overheen, dat is ook goed, u heeft vast wel gezien met Timmermans in het nieuws dat er al een volgende doelstelling aankomt, **dus als wij hier iets meer CO2 kunnen vastleggen** dan bijvoorbeeld …?….verhaal dan is dat goed

De vraag over financiering via koolstof certificaten. Ja **<u>er komt een markt om koolstofcertificaten dat is ook iets wat in ontwikkeling is</u>**. Maar het idee is dat deze maatregelen met name voor bedrijven interessant zijn om daarin te

investeren om op die manier ook hun aandeel te leveren in het vastleggen van CO2. Nou dat zouden we nog verder moeten uitwerken het is ook een onderdeel dat nog niet van A tot Z is uitgewerkt. We zien wel kansen om zeker **bij bosuitbreiding maar ook in de kwaliteit van bos om dat ten dele vanuit de CO2 certificaten te financieren.**

Vraag

Bosuitbreiding gaat ten koste van ruimtegebruik dus kunnen we bosuitbreiding koppelen aan transitie van het landelijk gebied.

Mijn antwoord daarop is hardgrondig JA, want je kan niet sectoraal kijken, de een zegt het bos is een sectoraalbeleid binnen een sectoraalbeleid. Ik zie bosbeleid niet als een sectoraal beleid, het is èn klimaatbeleid èn natuurbeleid èn bosbeleid. Maar ook binnen het landelijk gebied moet je integraal kijken we hebben de energietransitie, de klimaatadaptatie, landbouw die we extensiveren, natuurdoelstellingen en dat moet allemaal samen in dat landelijk gebied.

Landbouw grond is schaars, ja, we hebben heel veel landbouwgrond, maar als we de landbouw willen extensiveren is daar ook ruimte voor nodig, dus het wordt zaak de **komende decennia in Nederland op zoek te gaan naar meervoudige ruimte** gebruik, ik denk zelf een concept als in het aanvalsplan landschapselementen wat benoemd is als groenblauwe beadering een ontzettend goed concept is, een voorbeeld is waarin dingen samengaan, goed voor biodiversiteit, maar ook klimaatadaptatie etc. alleen we zien dat de **budgetten in Nederland nog steeds sectoraal worden gestuurd, dus dat is een zoektocht naar geld** om daar integratie in aan te brengen dus ja, van hardgrondig ja, een ander mooi voorbeeld is **windbossen**, dus op het moment dat we bijvoorbeeld nieuwe windparken gaan realiseren zou je **misschien via een deel van de opbrengst ook bosuitbreiding realiseren. Dus het wordt echt op zoek naar dit soort functie combinaties om dit voor elkaar te kunnen krijgen**

Einde

Geachte Griffie,

Bij deze doe ik u onderstaande brief met bijlage toekomen. Mijn verzoek aan u is om deze brief door te sturen aan de Commissaris van de Koning de heer Van Dijk, aan de Gedeputeerden en tevens als ingekomen stuk op de agenda te willen plaatsen van de commissie LNG.

Bij voorbaat mijn dank, vriendelijke groet mw. Volkers, Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming

Geachte dames en heren politici,

In de bijlage vindt u de letterlijke tekst die het Landelijk Netwerk Bossen-en Bomenbescherming heeft uitgewerkt van de sneakpreview van de Bossenstrategie. Als je het verhaal hoort lijkt het prachtig en geweldige ambitieus. Als je de tekst leest en op je in laat werken, dan word je echt niet blij. In de 17 minuten die dit duurt, komt 11 keer naar voren dat er geen geld is en eigenlijk ook nog geen grond (zie hieronder beknopt op een rij). Dus er wordt een heel groot voorschot genomen op iets wat misschien ooit en misschien wel nooit gaat gebeuren, maar wel ten koste van onze bossen NU.

Stop de Bossenstrategie!

Met hartelijke groet mw. Volkers

Want wat is er nou concreet? (letterlijke tekst gebruikt uit de presentatie):

- **Dat er geen geld beschikbaar is voor de plannen in de Bossenstrategie!**
- **Dat het zoeken naar geld ook een grote uitdaging is**
- Nadrukkelijk gezegd wordt dat het niet zo is dat **“we morgen allerlei Plannen kunnen gaan uitvoeren, omdat er al geld beschikbaar is”**
- Dat vitaal bos echt een grote opgave is, die begint nu pas eigenlijk in beeld te komen en **qua financiering dat een moeilijk punt is.**
- Het gaat over de periode tot 2050 als je al die maatregelen zou willen uitvoeren **is daar fors geld voor nodig.**
- **Geld zoeken in programma natuur en in corona tijd wordt een uitdaging** een deel kan worden gezocht via bijvoorbeeld koolstofcertificaten. **Er komt een markt om koolstofcertificaten dat is ook iets wat in ontwikkeling is**. We zien wel kansen om zeker **bij bosuitbreiding maar ook in de kwaliteit van bos om dat ten dele vanuit de CO2 certificaten te financieren.**

- Een deel gaan we ook agenderen binnen het programma natuur het **wordt daarin zoeken en afwegen ten opzichte van andere doelen dat geld wat in dat programma natuur zit zal ten dele ook moeten worden ingezet voor de ambities uit de bossenstrategie.**
- In omgevingsvisie voor gemeenten en provincie wordt geregeld dat **bosuitbreiding wordt gekoppeld aan woningbouw**. We willen een stimulans geven aan allerlei boomplant acties die er zijn in het hele land en ook aan de nationale boomfeestdag. **Daar gaan we ook op zoek naar financiering**
- Dus de Nationale Bossenstrategie blijft toch een beetje op hoofdlijnen, schept ook condities, we gaan **op zoek naar financiering** en de provinciale strategie is als het goed is een uitwerking van de landelijke strategie.
- **Windbossen**, dus op het moment dat we bijvoorbeeld nieuwe windparken gaan realiseren zou je **misschien via een deel van de opbrengst ook bosuitbreiding realiseren. Dus het wordt echt op zoek naar dit soort functie combinaties om dit voor elkaar te kunnen krijgen**
- Zaak de **komende decennia in Nederland op zoek te gaan naar meervoudige ruimte**. Bosuitbreiding koppelen aan transitie van het landelijk gebied. De **budgetten in Nederland worden nog steeds sectoraal gestuurd, dus dat is een zoektocht naar geld** om daar integratie in aan te brengen.
- Agroforestry: Er gaat een ambitie rond van 25.000 hectare op lange termijn maar dat is ook zo'n **ontwikkeling die helemaal aan het begin staat.**

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5099
Extern Zaak ID	1536491
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.k
Omschrijving	Stikstof: Brief GS aan PS inz. verkenning toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties (C-agenda alle commissies januari 2021; NLG leidend)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Brief aan PS over toegankelijkheid Noord-Hollande innovatiefondsen voor stikstofinnovaties.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
Ruimte Wonen en Klimaat	11 januari 2021
Mobiliteit & Bereikbaarheid	18 januari 2021
Economie Financiën en Bestuur	18 januari 2021

Toelichting

Het college heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2020 toegezegd expliciet na te gaan op welke manier stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de Noord-Hollandse MKB-innovatie-instrumenten. Conclusie is dat stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de MKB-instrumenten.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
dhr. J.J.G. Dalhuijsen
BEL/RE&E

Telefoonnummer +31235145010
dalhuijsenj@noord-holland.nl

Verzenddatum

15 DEC. 2020

Kenmerk
1536491 / 1536498

Uw kenmerk

Betreft: Toegankelijkheid Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Toelichting op de toegankelijkheid van Noord-Hollandse innovatiefondsen voor stikstofinnovaties.

Inleidend

Bepaalde verbindingen van stikstof in de lucht kunnen schadelijk zijn voor mens en milieu. Dit zijn stikstofoxiden (NOx) en ammoniak (NH3). Stikstofoxiden komen voornamelijk vrij bij verbranding van fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld door verbrandingsmotoren in vervoersmiddelen. Ook de industrie en energiecentrales stoten stikstofoxiden uit. Ammoniak komt grotendeels van dieren- en kunstmest uit de veehouderij[1].

Het college heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2020 toegezegd expliciet na te gaan op welke manier stikstofinnovaties gebruik kunnen maken van de Noord-Hollandse innovatiefondsen en MKB-innovatie-instrumenten.

De provincie zet in op verduurzaming van de regionale economie en verbetering van het milieu door het stimuleren van de circulaire economie, duurzame mobiliteit, landbouw, energie en industrie. Dit beleid is verweven in de provinciale MKB- en investeringsinstrumenten, waarmee deze instrumenten inherent bijdragen aan de vermindering van stikstof en nadrukkelijk open staan voor stikstofinnovaties.

Toegankelijkheid provinciale MKB instrumenten voor stikstofinnovaties

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen 1) investeren in nieuwe technologieën en innovaties en 2) investeren in de implementatie van bestaande (voor individuele bedrijven innovatieve) technologieën. Hieronder volgt per provinciaal MKB instrument een uiteenzetting over

[1] RIVM: https://www.rivm.nl/stikstof. Geraadpleegd 13-11-2020.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

de toegankelijkheid voor stikstofinnovaties als bedoeld onder 1. Achtereenvolgens:

- Het Innovatiefonds Noord-Holland (INH)
- Het Participatiefonds Duurzame Economie (PDENH)
- Het Kansen voor West II programma (Europees fonds voor Regionale Ontwikkeling)

Voor de volledigheid zijn ook de overige MKB-instrumenten (PIM, GO!-NH en de MIT-regeling) meegenomen in de verkenning.

Innovatiefonds Noord-Holland (INH)
Het innovatiefonds is bedoeld voor startups en MKB in de vroege fase van een innovatie. Onderstaande voorwaarden zijn afkomstig uit het investeringsreglement van het Innovatiefonds Noord-Holland (hoofdstuk 2, paragraaf 2):

> *(II) "Het project waar de voorgenomen financiering op ziet zich bevindt in de proof-of-conceptfase (TRL 3 t/m 5) waarbij direct wordt bijgedragen aan de realisatie van innovaties."*

Financiering wordt verschaft aan private MKB-bedrijven die overwegend actief zijn in Noord-Holland, ten behoeve van projecten die zich in Technology Readiness Levels (TRL) 3 t/m 5 bevinden. Dit zijn technologieën waarvan er eerste theoretische werking is aangetoond en experimenten moeten worden gedaan om de toepassing in de praktijk te testen (proof-of-principle). Bij TRL-niveaus 3 en 4 bevindt het onderzoek naar de toepassing zich nog meer in experimentele en laboratoriumsituaties, in TRL-niveau 5 wordt de technologie al in de praktijk getest. Het innovatiefonds staat dus open voor innovaties in de vroege of 'proof-of-concept' fase en investeert bedragen tussen €50.000 en € 300.000.

Kijkend naar de herkomstbronnen van stikstofverbindingen (landbouw, verkeer, industrie en energiecentrales) kan worden geconcludeerd dat INH voldoende toegankelijk is voor stikstofinnovaties in betreffende sectoren. Zo stelt het investeringsreglement:

> *(III) "Het project waar de voorgenomen financiering op ziet zich bevindt in de RIS-3 sectoren, als uitgangspunt gehanteerd in het EFRO Operationeel Programma Kansen voor West II 2014-2020."*

RIS3 staat voor 'Regionale Innovatiestrategie voor Slimme Specialisatie'. RIS3-sectoren omvatten[2]: Agri & Food, Chemie, Creative Industrie, Energie, Hightech systemen & materialen, Life Science & Health, Logistiek, Tuinbouw en uitgangsmaterialen, ICT en Water.

Het innovatiefonds Noord-Holland heeft in het verleden investeringen gedaan die bij kunnen dragen aan stikstofreductie. Bijvoorbeeld voor wat betreft de land-/tuinbouwsector (slechts één voorbeeld), door te investeren in bedrijven die via hergebruik van grondstoffen (of alternatieve grondstoffen, zoals algen) voorzien in duurzame bemestingsalternatieven.

---

[2] Kansen voor West, Operationeel Programma: https://www.kansenvoorwest2.nl/nl/programma/over-kansen-voor-west-2/. Geraadpleegd 13-11-2020.

Participatiefonds Duurzame Economie Noord Holland (PDENH)
Stikstofinnovaties passen binnen de scope van PDENH onder de noemer 'mede bevorderen'. Het wordt niet expliciet genoemd in de lijst met sectoren en soorten initiatieven, maar deze lijst is niet limitatief.

Onderstaande voorwaarden zijn afkomstig uit het investeringsreglement van het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland, vastgesteld bij besluit van 2 oktober 2019 (hoofdstuk 2, algemene bepalingen):

> *"2.1 Het doel van PDENH BV is het beschikbaar stellen van financiering teneinde initiatieven te stimuleren op het gebied van energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit.*
>
> *2.2 Tot het doel van PDENH BV behoort mede het bevorderen van:*
> *a. werkgelegenheid;*
> *b. duurzame effecten ten aanzien van het milieu;*
> *c. stimulering van duurzame energie;*
> *d. minder afhankelijkheid van fossiele brandstoffen;*
> *e. betaalbare energie voor burgers en bedrijven;*
> *f. een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat binnen de Provincie."*

Daarnaast wordt in artikel 7.1 vastgelegd dat uitzonderingen hierop mogelijk zijn indien zich unieke kansen voordoen op het gebied van duurzame energieopwekking, -levering of bedrijvigheid op het gebied van technologie met betrekking tot duurzame economie.

Gelet op de herkomstbronnen van stikstofverbindingen (primair: verkeer, industrie, energiecentrales en landbouw) kan worden geconcludeerd dat PDENH voldoende toegankelijk is voor stikstofinnovaties in betreffende sectoren en dat de beleidsinhoudelijke scope van PDENH ruimte biedt voor investeren in stikstofinnovaties.

Met een minimale en maximale omvang van te verstrekken financiering tussen €250.000 en €15.000.000 wordt aan een breed scala aan financieringsbehoeften voldaan. Daarmee is PDENH complementair aan het innovatiefonds Noord-Holland en andere provinciale MKB-instrumenten.

Kansen voor West II
Kansen voor West II is onderdeel van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en richt zich met name op innovaties in het MKB en CO2 verlaging. De huidige programmaperiode van 2014-2020 eindigt op 31 december 2020.

In het kader van de Europese Herstelfondsen komen in 2021 en 2022 REACT-EU middelen beschikbaar voor Noord-Holland die gericht zijn op de doorontwikkeling van innovatieve concepten die bijdragen aan de transitie naar een groene, digitale en weerbare economie. Innovaties op het gebied van stikstofvermindering worden niet met name genoemd, maar projecten die voldoen aan de voorwaarden van REACT-EU kunnen een aanvraag indienen.

Kansen voor West III-subsidie is vanaf 2022 tot 2027 beschikbaar en richt zich vooral op de brede maatschappelijke implementatie van innovaties die bijdragen aan een circulaire, gezonde, veilige en CO2

neutrale toekomst. Met name projecten op het gebied van energietransitie, hernieuwbare energie, slimme energieopslag en infrastructuur komen in aanmerking voor een Kansen voor West III-subsidie. Dit programma richt zich niet specifiek op stikstofvermindering, maar stikstofinnovaties die voldoen aan de voorwaarden van Kansen voor West III kunnen vanaf 2022 een aanvraag indienen.

Overige instrumenten
Binnen de MKB Innovatiestimulering topsectoren (MIT) regeling in Noord-Holland worden bij de topsectorenprogramma's stikstofinnovaties niet expliciet benoemd. Desalniettemin is de lijst niet limitatief en passen stikstofinnovaties binnen de verschillende ambities van de topsectorprogramma Argi & Food, Chemie (incl. Biobased) en Energie.

Het versnellingsprogramma GO!-NH richt zich de ondersteuning van innovatieve Noord-Hollandse MKB-bedrijven bij het door-ontwikkelen en opschalen van innovatieve oplossingen naar vermarktbare producten en diensten. De provincie zet in op het ondersteunen van innovatieve MKB'ers die werken aan concrete innovaties die een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame, circulaire economie, waarbij de focus ligt op de thema's circulaire economie, energietransitie duurzame mobiliteit en duurzame landbouw. Als een stikstofinnovatie past binnen de thema's kan een innovatief MKB'er met een stikstofinnovatie zich aanmelden voor het versnellingsprogramma GO!-NH.

Voor het stimuleren van reeds bestaande stikstof reducerende technologieën (zoals het implementeren van een ammoniak filter voor een agrarisch bedrijf) zijn banken van oudsher de aangewezen financiers voor investeringen van dergelijke productiemiddelen. Als bedrijven gezond zijn (de investering rendabel), zal een bank een dergelijke investering willen financieren. Als een bedrijf niet voldoende gezond is (investering niet rendabel), zal een bank een dergelijke investering niet willen financieren. Probleem is dat een dergelijke investering voor de ondernemer niet altijd bijdraagt aan een betere exploitatie, dus de intrinsieke motivatie om dit te doen kan ontbreken. Het PIM (Programma Investeringsgereed Innovatief MKB Noord-Holland) helpt MKB-ondernemers uit de zogenoemde missie gedreven sectoren (waaronder Landbouw, Water & Voedsel, Energietransitie & Duurzaamheid) met financieringsvragen door middel van maatwerkadvies en inzichten over financieringsmogelijkheden. Ook koppelt PIM ondernemers aan zijn unieke netwerk dat bestaat uit financiers, bedrijven en potentiële klanten.

Tot slot
Aan de hand van deze verkenning worden het MKB-innovatiestimuleringsbeleid en de innovatiefondsen voldoende toegankelijk geacht voor stikstofinnovaties. Aanvullend op deze verkenning zullen de gedeputeerden de mogelijkheden tot stimulering van stikstofinnovaties onder de aandacht brengen via de reguliere stikstof overleggen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5146
Extern Zaak ID	1526543
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	10.I
Omschrijving	Subsidies: Brief GS aan PS inz. evaluatie eenmalige subsidies 2020 (C-agenda NLG 11-1-2021 en EFB 18-1-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/O&I

Bijlagen
Rapport evaluatie eenmalige subsidies 2020 24-11-2020 DEF.docx
Brief aan PS over evaluatie eenmalige subsidies 2020.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
Economie Financiën en Bestuur	18 januari 2021

Toelichting

Conform de programmering van het Evaluatiekader Subsidies voor 2020 zijn drie eenmalige subsidies uit het subsidieregister van 2017 geëvalueerd. Het gaat om de subsidie voor de restauratie van Fort Liebrug, de subsidie voor groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer en de subsidie Duurzaam Watersysteem PARK21.

Kernmerk: 1526543/1526557

EVALUATIE EENMALIGE SUBSIDIES 2020

Sector Onderzoek & Informatie

Provincie Noord-Holland

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

24-11-2020

Esther de winter

winterm@noord.holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoudsopgave

Samenvatting 4
1 Inleiding 6
1.1 Aanleiding 6
1.2 Doel en werkwijze 6
1.3 Leeswijzer 7
2 Subsidie Renovatie Fort Liebrug 9
2.1 Gegevens subsidie 9
2.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie 9
2.3 Conclusies en aanbevelingen 11
3 Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer 13
3.1 Gegevens subsidie 13
3.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie 13
3.3 Conclusies en aanbevelingen 18
4 Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21 19
4.1 Gegevens subsidie 19
4.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie 19
4.3 Conclusies en aanbevelingen 25
Bijlage 1 Bronnen 26
Bijlage 2 Stand van zaken ontwikkeling forten per 1-12-2019 28

Samenvatting

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies die door de provincie Noord-Holland zijn verstrekt in 2017. De evaluatie van deze drie subsidies is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies. Het Evaluatiekader beschrijft de manier waarop de provincie invulling geeft aan haar wettelijke taak op het gebied van de evaluatie van subsidies.

De evaluatie is uitgevoerd voor de volgende eenmalige subsidies:

1. Subsidie renovatie Fort Liebrug
2. Subsidie groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
3. Subsidie verbeterd droogmakerijsysteem Park 21

Het gaat om een beknopte evaluatie, op basis van documentenonderzoek en een beperkt aantal interviews. In het onderstaande zijn de resultaten per subsidie beschreven:

Subsidie Restauratie Fort Liebrug

Naam project:	Restauratie Fort Liebrug en bijbehorende Genieloods in de gemeente Haarlemmermeer & Spaarnwoude
Omvang subsidie:	€ 601.166,- (vastgesteld bedrag)
Ontvanger subsidie:	Recreatieschap Spaarnwoude.
Doel project:	Restauratie van het in slechte staat verkerende fort bij de Liebrug en de bijbehorende Genieloods met als doel het behoud van deze gebouwen. Het fort is onderdeel van de Stelling van Amsterdam.
Conclusie doeltreffendheid:	De subsidie is noodzakelijk om de benodigde restauratiemaatregelen aan het fort uit te laten voeren. Het doel van de provincie bij het verstrekken van de subsidie is het behoud en de publieke toegankelijkheid van de Stelling van Amsterdam. Het is het aannemelijk dat de subsidie doeltreffend is ten aanzien van dit doel omdat de restauratie rechtstreeks bijdraagt aan het behoud van het fort door het verbeteren van de kwaliteit van de gebouwen. Daarnaast maken de restauratiewerkzaamheden de locatie beter geschikt voor economische benutting, waarmee de kans op exploitatie en publieke toegankelijkheid toeneemt. Dit is bevorderlijk voor het behoud van het erfgoed op de langere termijn. Het fort wordt nu al verhuurd aan diverse bedrijven, de verhuurmogelijkheden zijn door de restauratie verbeterd. Het streven is ook een horecafunctie toe te voegen, wat de publieke toegankelijkheid vergroot. Een bestemmingsplanwijziging die dit mogelijk moet maken is op dit moment in voorbereiding.

Subsidie groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

Naam project:	Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

Omvang subsidie:	€ 2.430.000,- (verleend bedrag, de subsidie is nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer.
Doel project:	Realisatie van ontbrekende schakels in het fiets- en voetpadennetwerk ten westen en zuiden van Nieuw-Vennep. Waar mogelijk worden daarbij tevens groene verbindingen gerealiseerd.
Conclusie doeltreffendheid:	Het is aannemelijk dat de subsidie op langere termijn doeltreffend is. De subsidie is noodzakelijk voor de realisatie van de betreffende recreatieve verbindingen. Realisatie van de verbindingen sluit aan bij de provinciale doelstellingen voor het ontsluiten van de provinciale groenstructuur en het bieden van aantrekkelijke recreatiemogelijkheden voor inwoners. Het fiets/wandel/ruiterpad Venneperhout-Zwaansbroek is potentieel relevant voor 34.820 inwoners van Noord-Holland. Het fietspad P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad is potentieel relevant voor 20.975 inwoners van Noord-Holland. De planvorming voor beide paden is gereed, maar de realisatie vertraagt door omvangrijke andere planologische ontwikkelingen in het gebied. Het is aannemelijk dat de verbindingen worden gebruikt als ze er eenmaal liggen en zo bijdragen aan de ontsluiting van de provinciale groenstructuur en de recreatiemogelijkheden voor de inwoners. Waar mogelijk worden ook groene verbindingen meegenomen bij de realisatie van de verbindingen.

Verbeterd droogmakerijsysteem PARK21

Naam project:	Duurzaam Watersysteem PARK21
Omvang subsidie:	€9.300.000,- (verleend bedrag, de subsidie is nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer.
Doel project:	Het realiseren van een verbeterd droogmakerijsysteem (VDS) en een recreatieplas in Haarlemmermeer-West binnen deelgebied 2 en 3 van PARK21. PARK21 is een gebied van 1000 hectare tussen Hoofddorp en Nieuw Vennep, dat een grootschalig groen- en recreatiegebied moet gaan vormen inclusief agrarisch gebied.
Conclusie doeltreffendheid:	Het is aannemelijk dat de subsidie op lange termijn doeltreffend is. De subsidie is noodzakelijk voor de realisatie van het project. Het is een investering in fysieke maatregelen in een duurzaam watersysteem inclusief een recreatieplas in het gebied. Het te realiseren VDS draagt direct bij aan de provinciale doelen voor waterkwantiteit en –kwaliteit. Er is op dit moment nog geen sprake van doelbereik in de vorm van een werkend VDS. Wel zijn al enkele delen van het VDS aangelegd. Het VDS is uiteindelijk voor het grootste deel (circa tweederde) van het gebied van PARK21 verplicht, zodat voldoende effect gewaarborgd is. Voor het resterende derde deel is realisatie vrijwillig en afhankelijk van de acceptatie van het systeem door de daar aanwezige agrariërs. Door

de organische gebiedsplanning is geen einddatum bekend waarop het VDS in zijn geheel aangelegd en operationeel is. Tot die tijd worden delen waarvoor zelfstandig functioneren mogelijk is al in werking gesteld.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies die door de provincie Noord-Holland in 2017 zijn verstrekt. De evaluatie van deze drie subsidies is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies.

Het Evaluatiekader geeft aan op welke manier de provincie Noord-Holland uitvoering geeft aan haar wettelijke verplichting op grond van de Algemene wet bestuursrecht (art. 4:24) om subsidies periodiek op doeltreffendheid te evalueren. Het Evaluatiekader is door Provinciale Staten vastgesteld[1] en heeft tot doel de provincie meer inzicht te geven in de mate van doeltreffendheid van de door haar verstrekte subsidies. Het Evaluatiekader bevat criteria, randvoorwaarden en uitgangspunten op basis waarvan bepaald wordt welke subsidies en subsidieregelingen op welk moment op doeltreffendheid geëvalueerd moeten worden.

De drie in deze rapportage besproken subsidies zijn[2]:

1. Subsidie Restauratie Fort Liebrug
2. Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
3. Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21

Deze subsidies vormen een steekproef uit het Subsidieregister 2017 conform de werkwijze zoals omschreven in het geactualiseerde Evaluatiekader Subsidies 2018[3]. Daarbij is random 25% geselecteerd van de subsidies met een omvang boven €500.000. Daarbij is rekening gehouden met de verdeling van de subsidies over de verschillende begrotingsprogramma's en is voorrang gegeven aan subsidies groter dan €1.000.000,-.

1.2 Doel en werkwijze

Doel

De evaluatie van eenmalige subsidies heeft tot doel inzicht te krijgen in de doeltreffendheid ervan. Figuur 1 laat zien waar de beoordeling van doeltreffendheid in de beleidsketen betrekking op heeft[4].

[1] Het Evaluatiekader is voor het eerst in 2013 vastgesteld. Op 14 januari 2019 is een geactualiseerde versie van het evaluatiekader subsidies vastgesteld, met aangepaste criteria.
[2] Naam conform de vermelding in het Subsidieregister 2017
[3] Paragraaf 2.2.2 Aanpak eenmalige subsidies
[4] Bron: PBL

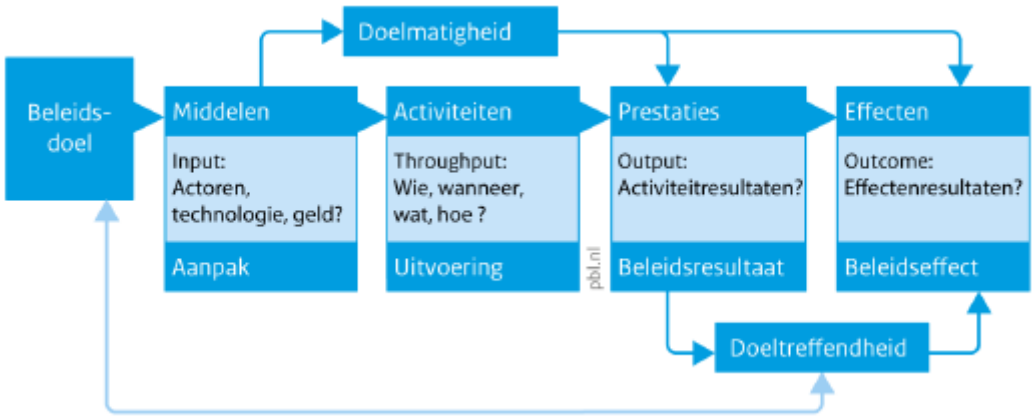

Figuur 1: Terminologie evaluatie-onderzoek

Voor een positieve beoordeling van de doeltreffendheid van een subsidie, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan:

1. Er moet sprake zijn van (tenminste gedeeltelijk) doelbereik;
2. De subsidie moet noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) zijn voor dat doelbereik;
3. En er moet (idealiter) een causaal verband zijn tussen het doelbereik en de subsidie.

Eenmalige subsidies verlenen we aan een enkel specifiek project dat vaak slechts één schakel van vele vormt voor het bereiken van een bepaald maatschappelijk effect. Doeltreffendheid op effectniveau kan bij eenmalige subsidies dan ook niet worden aangetoond, maar over de bijdrage van eenmalige subsidies aan een doel kan wel een uitspraak worden gedaan.

Werkwijze

De in dit rapport onderzochte subsidies zijn eenmalig. Dit vraagt om een evaluatie op maat, die afwijkt van het protocol voor de evaluatie van uitvoeringsregelingen. De nadruk van deze evaluaties ligt op het inzicht krijgen in de onderbouwing van de uitgave gerelateerd aan provinciale doelen en op de realisatie van de uitgaven. Op basis daarvan worden uitspraken over doelbereik en doeltreffendheid gedaan. Omdat het om eenmalige financieringen gaat, is het brede leereffect van de evaluatie mogelijk beperkt.

Onderzoeksvragen

Voor elk van de eenmalige subsidies worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?
2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?
3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?
4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?
5. Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen (beleidseffecten)?
6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Op basis van de beantwoording van deze vragen wordt een uitspraak gedaan over de doeltreffendheid van de subsidie.

Uitvoering van het onderzoek

Voor elk van de subsidies heeft allereerst een documentenonderzoek plaatsgevonden. Daarbij heeft een analyse plaatsgevonden van de basisstukken in het subsidiedossier, relevante beleidsnota's, jaarverslagen en onderzoeksrapporten. Op basis van deze bevindingen is aanvullende informatie verzameld via gesprekken met en/of schriftelijke vragen aan betrokken provinciale beleidsmedewerkers en externen. De bevindingen uit de documentenanalyse en het contact met betrokkenen zijn in onderlinge samenhang geanalyseerd en zijn neergelegd in dit rapport.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies. Iedere subsidie heeft een eigen hoofdstuk dat steeds op dezelfde wijze is opgebouwd:

- een introductie met basisgegevens over de subsidie
- een paragraaf met de beantwoording van de onderzoeksvragen.
- een paragraaf met een conclusie over de doeltreffendheid van de subsidie en indien van toepassing aanbevelingen gericht op het verbeteren van de doeltreffendheid van de subsidie.

2 Subsidie Renovatie Fort Liebrug

2.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Restauratie Fort Liebrug en bijbehorende Genieloods in de gemeente Haarlemmermeer & Spaarnwoude
Omvang subsidie:	€ 601.166,- (vastgesteld bedrag)
Ontvanger subsidie:	Recreatieschap Spaarnwoude.
Doel project:	Restauratie van het fort bij de Liebrug (hierna fort Liebrug) en de bijbehorende Genieloods met het oog op het behoud van deze gebouwen, die onderdeel vormen van de Stelling van Amsterdam. Bij aanvraag van de subsidie verkeerde het fort en de bijbehorende Genieloods in een slechte staat van onderhoud. Met name het dak verkeerde in slechte staat. De renovatie heeft tot doel de bouwkundige staat van het object te verbeteren zodat dak, gevel, ramen en deuren weer tientallen jaren mee kunnen.
Overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	Naast Recreatieschap Spaarnwoude levert Staatsbosbeheer een deel van de eigen bijdrage aan het project. Het fort is eigendom van Staatsbosbeheer en voor de duur van 30 jaar verpacht aan Recreatieschap Spaarnwoude. In de loop van het project is besloten dat Stadsherstel Amsterdam het fort in ondererfpacht neemt. Deze partij voert de renovatie van het fort uit. De restauratie van de Genieloods is in uitvoering bij Recreatieschap Spaarnwoude.

2.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. ***Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?***
   Antwoord: Ja.
   Toelichting: Het beleidskader voor dit project is het *Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 in Noord-Holland*. De provincie Noord-Holland is 'siteholder' (eerst verantwoordelijke) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam. Vanuit die rol streeft de provincie het economisch maatschappelijk gebruik van de gebouwen in de stelling van Amsterdam na. De provincie wil hiermee een duurzame instandhouding van de monumentale gebouwen financieel mogelijk maken. Met het economisch gebruik van de monumenten wordt ook bereikt dat de Stelling van Amsterdam wordt opengesteld voor het publiek. Dit vergroot de bekendheid en het draagvlak voor behoud en beleving van het culturele erfgoed.

   In 2014 is een evaluatie uitgevoerd van de uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie (Bureau BUITEN en AnteaGroup, Evaluatie uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, 2014). Deze evaluatie bevestigt de werkwijze van herbestemming en economische benutting als goede manier om de forten en hun buitenruimte te

behouden, de publieke toegankelijkheid te garanderen en de naamsbekendheid van de Stelling van Amsterdam als geheel te vergroten. Exploitatie zorgt volgens het rapport ook voor een basis voor het verdere onderhoud van het fort, waardoor behoud op lange termijn verzekerd is.

2. ***Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?***
   Antwoord: Uitgaven zijn minder dan voorgenomen subsidie.
   Toelichting: Er was €698.308,- subsidie verleend. De subsidie is uiteindelijk vastgesteld op €601.166,-. De werkzaamheden zijn goedkoper uitgevoerd dan oorspronkelijk begroot.

3. ***Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?***
   Antwoord: Ja
   Toelichting: De subsidie was bedoeld voor het uitvoeren van specifieke restauratie-maatregelen, zoals schilderwerk, dakonderhoud, renovatie van luiken, sanering van aanwezig asbest en chemische conservering van hout. De rapportage voor vaststelling van de subsidie doet verslag van de uitvoering van deze werkzaamheden.

4. ***Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?***
   Antwoord: Ja
   Toelichting: Met de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden is de beoogde restauratie afgerond. Het met de subsidie beoogde beleidsresultaat, zijnde een gerenoveerd fort dat aantrekkelijker is voor exploitatie, is daarmee gerealiseerd.

5. ***Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?***
   Antwoord: Dit is aannemelijk.
   Toelichting: Met het uitvoeren van de restauratie van het fort is het beoogde beleidseffect, zijnde behoud en toegankelijkheid van dit onderdeel van de stelling van Amsterdam, nog niet volledig gerealiseerd. De uitvoering van de renovatie is één van drie sporen in het *Plan van aanpak restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug*. Spoor 2 richt zich op herinrichting van het forteiland. Insteek daarbij is de ruimte om het fort opener te maken door verwijdering van hekwerken en bosschages. Dit vergroot de zichtbaarheid van het object vanaf de openbare (vaar)wegen en paden. Voor de uitvoering van de herinrichtingsactiviteiten is eerst een bestemmingsplanwijziging nodig. Deze procedure loopt nog. Spoor 1 en 2 samen moeten leiden tot verbetering van de representatieve gebruikswaarde van het fort voor huidige en toekomstige huurders. Spoor 3 behelst het vinden van een vastgoedexploitant/objectontwikkelaar die zorg gaat dragen voor een duurzame exploitatie van het fort. Tot die tijd is het fort in ondererfpacht gebracht bij Stadsherstel Amsterdam. Deze partij is een ervaren vastgoedbeheerder van cultureel erfgoed en neemt zal de taak van het vinden van een vastgoedexploitant/objectontwikkelaar voor het fort op zich nemen. Op dit moment zijn er al diverse bedrijven die een ruimte huren in het fort. Door de restauratie zijn de werkruimten verbeterd en betalen zij nu een hogere huur. Wanneer ruimte vrijkomt kan die nu beter worden verhuurd.

   Vanuit de beoogde beleidsdoelen is sprake van een volledig doelbereik als het vervolgplan voor de invulling van het fort wordt uitgevoerd en succesvol is. Dit betekent concreet dat de huidige benutting wordt uitgebreid met een horecafunctie, wat bijdraagt aan de publieke toegankelijkheid

van het fort. Momenteel bereidt Stadsherstel Amsterdam een bestemmingsplanwijziging voor het fort voor. Dit is nodig om het fort voor een breder publiek open te kunnen stellen en voor de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van spoor 2. Een bestemmingsplanwijziging vergt vaak enige jaren tijd. Het is belangrijk dat de provincie ook bij dit vervolgtraject vinger aan de pols houdt. Dat gebeurt in de praktijk in de vorm van regelmatige gesprekken met de betrokken uitvoerende partijen.

De evaluatie van 2014 onderschrijft de werking van economische benutting voor het behoud en het toegankelijk maken van de Stelling van Amsterdam. Deze werking blijkt ook uit ervaringen rond andere, al eerder gerestaureerde forten (Provincie Noord-Holland, Als een fort je hart steelt…, Negen verhalen over het herbestemmen van en ondernemen in een monumentaal fort, 2014). De voor dit onderzoek geïnterviewde beleidsadviseur bevestigt dit beeld: *"In de praktijk zijn in het algemeen maar weinig ondernemingen in forten mislukt. Exploitanten hebben het soms wel moeilijk, maar het zijn toch unieke locaties."* Wanneer een exploitant het financieel toch niet haalt, zoekt de eigenaar/erfpachter een nieuwe ondernemer voor de locatie. De provincie stimuleert betrokkenheid van Stadsherstel bij restauratie en verhuur. Stadsherstel heeft een brede ervaring met exploitatie van cultuurhistorisch erfgoed. De provincie draagt nooit bij aan de exploitatie. De provincie houdt wel een overzicht bij van de stand van zaken van de ontwikkeling van de forten (zie bijlage 2).

Publiekscommunicatie
Als siteholder van de Stelling van Amsterdam is het ook de taak van de provincie Noord-Holland om de bijzondere waarde van dit werelderfgoed breed uit te dragen bij het publiek. Dit kan ook bijdragen aan het succes van afzonderlijke herbestemde forten. De provincie werkt voor de publiekscommunicatie over de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie samen met de Stichting Liniebreed Ondernemen, die hiervoor apart subsidie ontvangt. Op basis van de evaluatie in 2014 is de conclusie dat het aannemelijk is dat publiekscommunicatie over de Stelling en andere promotionele activiteiten stimuleren dat mensen een bezoek brengen aan de Stelling van Amsterdam, een wandeling of fietstocht in het gebied maken of van een ander toeristisch arrangement in het gebied van de Stelling gebruik maken. Dit leidt volgens het rapport ook weer tot verdere economische benutting van de Stelling. Het daadwerkelijk meten van effecten van het beleid in termen van bezoek aan en bekendheid van de Stelling van Amsterdam vindt niet plaats omdat dit zeer complex en arbeidsintensief is.

6. ***Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?***
Antwoord: Ja.
Toelichting: Bij herbestemming brengt een monument vaak extra beperkingen of uitdagingen met zich mee om de voorgenomen functie te kunnen vervullen. Dit brengt extra kosten met zich mee. Partijen kunnen de restauratie zonder de subsidie meestal niet of moeilijk financieren. Bijdrage van provincie of het rijk aan restauratie van monumenten is in het algemeen noodzakelijk om de uitvoering hiervan voor de eigenaren haalbaar te maken.

2.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid

Het is aannemelijk dat de subsidie voor de renovatie van Fort Liebrug doeltreffend is wanneer ook de andere sporen uit het Plan van aanpak restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug goed worden ingevuld. Restauratie en herbestemming zijn een beproefde methode om monumenten te behouden en toegankelijk te maken voor publiek.

Aanbevelingen

Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

3 Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

3.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
Omvang subsidie:	€ 2.430.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer
Doel project:	Aanleggen van groene en recreatieve verbindingen binnen Haarlemmermeer West. Het gaat om ontbrekende schakels in het fiets- en voetpadennetwerk. Concreet betreft het de volgende verbindingen: • Recreatieve routes (fiets-, wandel- en ruiterpad) tussen de recreatiegebieden Venneperhout en Zwaansbroek. Indien praktisch realiseerbaar tevens een watergang als ecologische verbinding langs de recreatieve route; • Fietspad tussen P+R Nieuw Vennep Getsewoud en Olmenhorst/ Lisserweg. Groene verbinding (oeverbeplanting) langs Nieuwekerkertocht. • Fietspad/wandelpad tussen de Lisserweg en het Pieter Boekelpad (Perenlaantje). Groene verbinding (oeverbeplanting) langs Nieuwekerkertocht.
Eventuele overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	De subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte-* gelden die bestemd waren voor het project Westflank. Dit geld is door het rijk overgedragen aan de provincie. De provincie en de gemeente Haarlemmermeer hebben afgesproken (GS-besluit 28 oktober 2014) dat in totaal €4,5 miljoen beschikbaar is voor groene en recreatieve verbindingen. Met deze subsidie is een deel hiervan beschikbaar gesteld. Voor het overige deel kunnen nog nieuwe projecten worden ingediend.

3.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?

Antwoord: Ja

Toelichting: Voor de subsidie zijn de volgende beleidskaders relevant:

a) *Het Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart*.
Dit plan is op 3 juli 2014 vastgesteld door de raad van de gemeente Haarlemmermeer. Op 28 oktober 2014 hebben GS ingestemd met dit Uitvoeringsplan (316186/488699).[5] In het Uitvoeringsplan is vastgelegd de *Nota Ruimte*-gelden te besteden aan vijf grote projecten:

[5] Op basis van de "Lerende Inventarisatie Westflank Haarlemmermeer" hebben Gedeputeerde Staten op 2 april 2013 besloten dat de gemeente Haarlemmermeer het initiatief zou moeten nemen voor het opstellen van een Uitvoeringsplan voor Haarlemmermeer-west. Dit Uitvoeringsplan zou tevens moeten dienen als nadere onderbouwing van voorstellen voor de inzet van de Nota Ruimte-gelden (FES-budget) die voor Haarlemmermeer beschikbaar zijn. GS hebben in datzelfde besluit vastgesteld dat de provincie zich beperkt tot het borgen van de belangen vanuit de regionale context. Vanuit die rol is ambtelijk meegewerkt aan het Uitvoeringsplan

- Een verbeterd duurzaam watersysteem in PARK21;
- De recreatieplas in PARK21;
- De Duinpolderweg;
- Herstructurering en transformatie in bestaande dorpen;
- *(regionale) groene en recreatieve verbindingen*.

Het project voor groene en recreatieve verbindingen draagt volgens het *Uitvoeringsplan Parels aan de Ringvaart* bij aan de volgende doelen:

- Toename van recreatiemogelijkheden voor de aanliggende woongebieden en regio;
- Versterking van de ecologische structuur en natuurwaarden in het gebied;
- Verbetering van de regionale bereikbaarheid voor langzaam verkeer. Door aanleg van nieuwe verbindingen komen er verkeersveilige en aantrekkelijke routes bij;
- Verbetering van het vestigingsklimaat in de regio: het gehele netwerk aan natuur- en recreatiegebieden in Haarlemmermeer draagt bij aan de verbetering van het woon- en leefklimaat en daarmee aan het vestigingsklimaat van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

In de brief aan Haarlemmermeer over de besluitvorming over het Uitvoeringsplan van eind oktober 2014 onderschrijft GS het plan voor de groene recreatieve verbindingen: *"De door u in het Uitvoeringsplan beschreven uitgangspunten voor het groen-recreatieve raamwerk sluiten goed aan op het provinciaal beleid en het 'Kwaliteitsbeeld Metropolitaan Landschap' waarin het versterken van contrasten, het verbinden, en het toegankelijk en beleefbaar maken van recreatie- en natuurgebieden rond het stedelijk gebied van de MRA belangrijke doelstellingen zijn."*

b) *Agenda Groen van de provincie Noord-Holland*
Voor het project zijn twee onderwerpen uit de Agenda Groen relevant: recreatie en ecologische of groene verbindingen.

Recreatie: In de Agenda Groen geeft de provincie aan dat het bieden van aantrekkelijke recreatiemogelijkheden een belangrijke functie is van de provinciale groenstructuur. Aantrekkelijke recreatiemogelijkheden zijn volgens de Agenda "*van groot belang voor de ontspanning en gezondheid van bewoners en bezoekers van Noord-Holland en voor het vestigingsklimaat binnen de Metropoolregio Amsterdam*." De provincie investeert in recreatievoorzieningen, vooral in die gebieden waar nog een gebrek aan recreatiemogelijkheden is. Daarbij wil zij het accent leggen op het bevorderen dat bestaande agrarische gebieden en cultuurlandschappen beter toegerust worden op de recreatieve vraag vanuit hun omgeving door de aanleg van recreatieve verbindingen zoals voet- en fietspaden. De provincie kiest daarbij voor een aanpak die aansluit bij de verschillen tussen gebieden, door middel van integrale, regionale ontwikkelstrategieën met regionale partners. Daarbij wordt waar mogelijk aangehaakt bij grote ruimtelijke

dat op initiatief en onder regie van de gemeenten Haarlemmermeer is opgesteld, en waarin ook is samengewerkt met het Hoogheemraaadschap Rijnland.

investeringsopgaven. De uitvoering van het project groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer binnen het uitvoeringsplan 'Parels aan de Ringvaart' sluit aan bij deze regionale strategie.

Groene verbindingen: De Agenda Groen vermeldt dat ecologische verbindingen tussen groene gebieden belangrijk zijn en dienen als 'groene wegen' om de leefgebieden van soorten te vergroten, waardoor hun overlevingskansen stijgen. De aanleg van ecologische verbindingen koppelt de provincie zoveel mogelijk aan infrastructurele en recreatieve maatregelen, om zo 'werk met werk' te maken. Ecologische verbindingen of natuurverbindingen zijn er in verschillende soorten. De Nieuwekerkertocht is in het Natuurbeheerplan 2018 aangegeven als 'Landschapslint'. Landschapslinten zijn verbindingen die bijdragen aan het behoud van landschappelijke of cultuurhistorische waarden zoals historische waterlopen of dijken. Zij zijn dus niet specifiek gericht op behoud van bepaalde soorten. De Nieuwerkerkertocht heeft in Haarlemmermeer een belangrijke waarde op het gebied van cultuurhistorie en landschap. Concreet wordt beoogd dit lint te versterken door het aanbrengen van oeverbeplanting op het nieuwe talud bij de realisatie van de fietspaden ten zuiden van Nieuw-Vennep/Getsewoud.

2. ***Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?***
Antwoord: Nog niet bekend.
Toelichting: De totale omvang van de uitgaven is nog niet bekend, omdat de uitgaven achterblijven bij de planning. De subsidie is verleend in december 2017. De planning in de subsidieaanvraag ging uit van een start van de werkzaamheden per 15 december 2017 en afronding per 1 april 2019. De uitvoering van de werkzaamheden heeft vertraging opgelopen (zie verder vraag 3). Op dit moment is de verwachting van de gemeente Haarlemmermeer dat de verbindingen in 2021 of 2022 gerealiseerd zijn.

3. ***Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?***
Antwoord: Deels.
Toelichting: Het eerste deel van het project, het opstellen van de benodigde plannen, is gerealiseerd. Maar in het gebied waar de verbindingen moeten komen is sprake van intensieve ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en infrastructuur. De te realiseren verbindingen moeten hierin worden ingebed. De plannen voor de woningbouwlocaties vorderen gestaag, maar zijn nog niet concreet genoeg om al met de realisatie van de verbindingen op vooruit te lopen. Daarom is het op dit moment nog niet mogelijk om met de volgende stap van het project (grondverwerving en uitvoering) te beginnen. De verwachting is wel dat als er eenmaal afspraken zijn over bepaalde uitleggebieden, de ontwikkeling van de verbindingen snel kan gaan. Mogelijk kan het project dan zelfs profiteren van de grotere ontwikkelingen, door mee te liften bij de grondverwerving voor die projecten.

Een goede voortgang van de ontwikkelingen in dit gebied is belangrijk voor het kunnen realiseren van de gesubsidieerde verbindingen. Ook de provincie is betrokken bij deze voortgang. Vanuit de grote woningbouwopgave in de MRA voert de provincie versnellingsacties uit om

woningbouwprojecten te stimuleren. In Haarlemmermeer zijn veel grote woningbouw-locaties beschikbaar, waaronder bij het station Hoofddorp en in de Westflank. Vaak is bereikbaarheid het grootste knelpunt bij het uitvoeren van de woningbouwplannen. Vandaar dat gemeente, Vervoerregio en provincie momenteel een netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 uitvoeren om de benodigde infrastructuur- en mobiliteitsmaatregelen in beeld te brengen, afgestemd op de voorziene gebiedsontwikkelingen. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 gereed. Ook de toekomstige aanleg van het HOV-traject Noordwijk-Schiphol zorgt ervoor dat de bereikbaarheid van de regio verbetert, ook voor bewoners uit de geplande nieuwe woonwijken in de Westflank Haarlemmermeer. Deze is naar verwachting in 2025 gereed.

4. ***Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?***
Antwoord: Nee
Toelichting: De beoogde verbindingen zijn nog niet gerealiseerd.

5. ***Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?***
Antwoord: Dit is op termijn aannemelijk.
Toelichting: Voor de toegankelijkheid van het provinciale landschap is het belangrijk dat er veilige en aantrekkelijke wandel- en fietspaden zijn in een aantrekkelijke omgeving. De beoogde recreatieve verbindingen dragen bij aan de toegankelijkheid van het landschap als er voldoende inwoners gebruik van maken. In het kader van deze evaluatie is een analyse gemaakt van hoeveel inwoners kunnen profiteren van de nieuwe recreatieve verbindingen. Het fietspad/wandel/ruiterpad tussen Venneperhout en Zwaansbroek maakt het agrarisch gebied ten westen van Nieuw-Vennep Getsewoud toegankelijk en verbindt twee recreatiegebieden met elkaar. Hierdoor ontstaan nieuwe recreatiemogelijkheden voor de inwoners van Nieuw-Vennep. Bij een aanname dat mensen van de verbeterde verbinding profiteren als ze binnen een straal van ca. 12 minuten fietsen (ongeveer 3 km) van het gerealiseerde project wonen[6], profiteren in totaal 65.580 mensen in Noord- en Zuid-Holland van deze verbinding, waarvan bijna 35.000 inwoners van de provincie Noord-Holland (zie tabel 1 en figuur 2).

Tabel 1: Aantal inwoners dat in een straal van 3000m rondom de fietsverbindingen woont

Verbinding	**Aantal inwoners in straal van 3000m[7]**	**Noord-Holland**	**Zuid-Holland**
Fietspad Venneperhout-Zwaansbroek	65.580	34.820	30.760
Fietspad P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad	40.675	20.975	19.700

Door het fietspad en fiets/wandelpad vanaf P+R Nieuw-Vennep Getsewoud naar Lisserweg en Pieter Boekelpad (Perenlaantje) ontstaat vanuit Nieuw-Vennep een route door het agrarisch gebied naar uiteindelijk de Ringvaart. Bij de hierboven gehanteerde aanname kunnen potentieel 40.675 mensen profiteren van deze nieuwe verbinding, waarvan bijna 21.000 inwoners van de provincie Noord-Holland (zie ook figuur 3). Dit zijn deels dezelfde inwoners als die van de andere verbinding profiteren.

In de regio zijn ook nog veel nieuwe woningen gepland in zo'n 15 verschillende woningbouwprojecten, in omvang variërend van 7 tot 3.000 woningen[8]. In de toekomst kunnen hierdoor nog meer inwoners van Noord-Holland profiteren van de nieuwe verbindingen.

[6] Fietsers hebben voor de beoordeling van het aantal inwoners dat kan profiteren het grootste bereik, daarom wordt het fietsen als maat gehanteerd voor het aantal bereikte inwoners. De gemiddelde fietstocht duurt 2,2 uur. 46% van de fietstochten vanaf huis duurt 1 – 2 uur. De gemiddelde fietssnelheid is 16 km per uur. In 12 minuten fiets je dan (afgerond) 3 km. (Bron: Fietsplatform)
[7] Bron: Centraal bureau voor Statistiek, Statistische gegevens per vierkant 2020

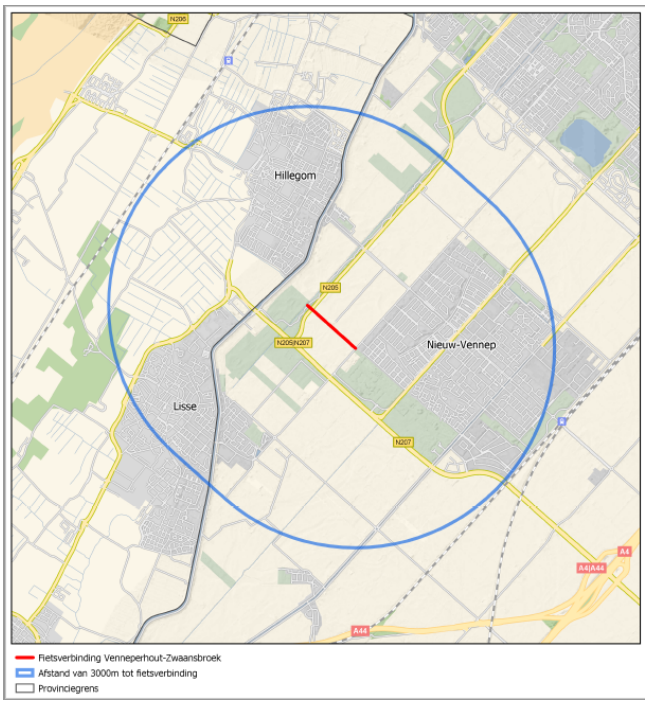

Figuur 2: Inwoners die mogelijk profiteren van verbeterde recreatieve verbinding Venneperhout-Zwaansbroek

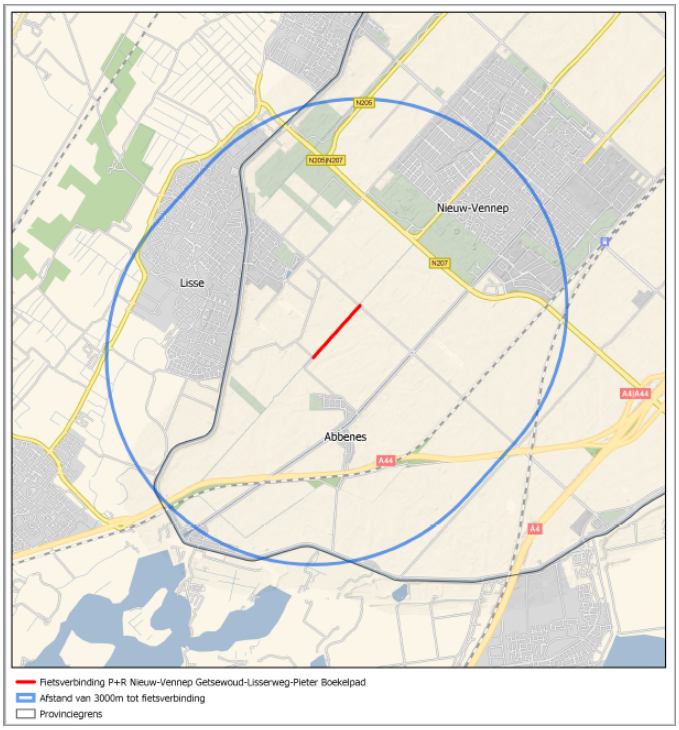

[8] Bron: www.plancapaciteit.nl

Figuur 3: Inwoners die mogelijk profiteren van verbeterde recreatieve verbinding P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad (Perenlaantje)

6. ***Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?***
   Antwoord: Ja.
   Toelichting: Gezien de beperkte budgetten van gemeenten en andere betrokken partijen (zoals recreatieschappen of terreinbeherende organisaties) voor de realisatie van dergelijke verbindingen is cofinanciering vanuit de provincie noodzakelijk. In dit geval speelt daarbij ook nog de omvang van de totale ontwikkelopgave die in deze regio moet worden gerealiseerd en gefinancierd. Al eerder was besloten dat de gemeente Haarlemmermeer voor deze ontwikkelopgave financiële ondersteuning nodig heeft: de subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte*-gelden die bestemd waren voor het project Westflank.

3.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid
Het is aannemelijk dat de subsidie op langere termijn doeltreffend is wanneer de recreatieve en groene verbindingen goed ingebed in de bredere planvorming voor dit gebied tot uitvoering worden gebracht..
Toelichting: Realisatie van de verbindingen wordt in 2021 of 2022 verwacht.

Aanbevelingen
Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

4 Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21

4.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Invoering Verbeterd Droogmakerij Systeem PARK21
Omvang subsidie:	€ 9.300.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer
Doel project:	Het realiseren van een verbeterd droogmakerijsysteem en een recreatieplas in Haarlemmermeer-West binnen deelgebied 2 en 3 van PARK21. PARK21 is een gebied van 1.000 hectare tussen Hoofddorp en Nieuw Vennep, dat een grootschalig groen- en recreatiegebied moet gaan vormen inclusief agrarisch gebied.
Eventuele overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	De subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte*-gelden (NRG) die bestemd waren voor het project Westflank. Dit geld is door het rijk overgedragen aan de provincie. Gedeputeerde staten heeft in oktober 2014 een besluit genomen voor het bijdragen aan het uitvoeren van de waterdoelstellingen in PARK21 met een bijdrage van € 15 miljoen NRG. Het uitgangspunt daarbij is cofinanciering op basis van 50% NRG en 50% bijdrage gemeente Haarlemmermeer. Met deze subsidie is een deel van de gelden beschikbaar gesteld. Het Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Haarlemmermeer hebben in februari 2014 een overeenkomst gesloten over de gezamenlijke realisering van het project.

4.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?

Antwoord: Ja

Toelichting: Het duurzaam watersysteem PARK21 vormt onderdeel van het *Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart* (zie paragraaf 3.2, vraag 1). In oktober 2014 hebben GS ingestemd met de ontwikkelingsrichting van het duurzaam watersysteem PARK21, omdat in PARK21 een goede kans leek te liggen voor de invoering van een flexibel waterpeil. In het verbeterde droogmakerijsysteem wordt flexibel peilbeheer gecombineerd met het verbreden van bestaande watergangen en het toevoegen van nieuwe sloten. Het systeem moet in het deelgebied van PARK21 een oplossing bieden voor een aantal problemen met het watersysteem in de Haarlemmermeer. Dit betreft waterkwaliteits- en kwantiteitsproblemen (zie kader).

In 'Parels aan de Ringvaart' worden de (zoet)waterproblematiek in de Haarlemmermeer en de mogelijke oplossingen daarvoor als volgt beschreven:

"Waarom een duurzaam watersysteem?

De (zoet)waterproblematiek in Haarlemmermeer is groot. De zoute kwel in de polder zorgt voor een slechte waterkwaliteit. Gevolg is dat er grote hoeveelheden gebiedsvreemd water via de Ringvaart door de polder gespoeld moeten worden om de agrarische functie mogelijk te houden. Echter, ook door de zeespiegelstijging en verminderde aanvoer over de Hollandse IJssel ontstaat er in de toekomst een gebrek aan zoet water. Er zijn meerdere mogelijkheden om de klimaatbestendigheid van de regio te verbeteren. We zetten voor dit gebied in op seizoensberging, want dat levert een oplossing voor de watervraag op relatief korte termijn. Op lange termijn kan watergovernance ook een oplossing bieden voor het klimaatvraagstuk. Met seizoensberging wordt overtollig regenwater in natte perioden vastgehouden voor droge perioden. Dat geeft ook tegendruk aan de zoute kwel. Zo ontstaat een meer klimaatbestendig en zelfvoorzienend systeem. Met dit duurzaam en klimaatbestendig watersysteem is veel winst te behalen, want de waterbehoefte van de polder kan dan met zo'n 50% omlaag, en het kan daarnaast een bijdrage leveren aan de kwaliteit van wonen."

Voor zowel waterkwaliteit als -kwantiteit voert de provincie beleid in samenwerking met rijk, andere provincies, waterschappen en gemeenten. Voor waterkwaliteit vormt de Kaderrichtlijn Water (KRW) het kader. Daarnaast gold ten tijde van de besluitvorming over de waterdoelstellingen in PARK21 het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). In dit akkoord hebben overheden vastgelegd op welke wijze, met welke middelen en langs welk tijdpad zij gezamenlijk de grote wateropgave voor Nederland in de 21e eeuw willen aanpakken. Het akkoord benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het op orde krijgen en houden van het totale watersysteem. Zo moeten problemen met wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit zoveel mogelijk worden voorkomen[9]. Tenslotte is in 2015 het Deltaprogramma Water vastgesteld. Een onderdeel hiervan is het Deltaprogramma Zoetwater. Hierin is de gezamenlijke strategie uitgewerkt om zoetwatertekort in de toekomst zoveel mogelijk te beperken. Dit gebeurt door aanpassingen van de waterbeheerders in het hoofd- en regionaal watersysteem, maar ook door maatregelen bij gebruikers. De provincie stimuleert in dit kader bewustwording, waterbesparing en waterbuffering bij de gebruikers, onder andere door middel van 'gebiedsprocessen waterbeschikbaarheid' die onder regie van de provincie in nauwe samenwerking met de waterbeheerders plaatsvinden. In de Haarlemmermeer heeft zo'n proces plaatsgevonden en daar is vastgesteld dat er flink bespaard kan worden op de doorspoelbehoefte van de Haarlemmermeer. Het verbeterd watersysteem levert hieraan een bijdrage voor het gebied van PARK21 (zie verder vraag 5).

Het project omvat in de subsidieaanvraag ook de realisatie van een ondiepe waterplas van circa 30 hectare voor recreatief gebruik. Deze plas vormt onderdeel van de lokale en regionale recreatieve mogelijkheden die PARK21 moet gaan bieden. PARK21 beoogt het toekomstige groene hart voor de inwoners van de Haarlemmermeer te zijn, met gevarieerde voorzieningen op het gebied van groen, sport, cultuur en ontspanning. Dit sluit aan bij het provinciale beleid voor waterrecreatie in de *Visie Waterrecreatie 2030*. De provincie stimuleert de verdere ontwikkeling van waterrecreatie; als partner helpt de provincie ondernemers en gemeenten om kansen te benutten. Het streven is dat er extra zwemplekken worden gecreëerd en dat iedere Noord-Hollander in de buurt waterpret kan beleven. De ontwikkeling van de recreatieplas sluit hierbij aan.

[9] De normen voor wateroverlast die het NBW voorstelde zijn inmiddels opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De waterbeheerders hebben tot 2027 de tijd om hun beheersgebied aan de normen te laten voldoen.

2. *Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?*

Antwoord: Dit is nog niet bekend.

Toelichting: De totale omvang van de uitgaven is nog niet bekend, omdat de uitgaven achterblijven bij de planning. De subsidie is verleend per 1 november 2017. Daarbij is een voorschot verstrekt van 80% van het totale subsidiebedrag (€7.442112,80). De daadwerkelijke uitgaven voor het project, het verstrekken van het resterende deel van de subsidie en vaststelling van de subsidie konden moeilijk vooraf worden gepland. Dit komt omdat voor PARK21 wordt uitgegaan van organische gebiedsontwikkeling (uitnodigingsplanologie). De aanleg van het VDS loopt daarin mee. Daarom is bij de subsidieverlening geen planning voor het gehele project voor de lange termijn afgesproken. In plaats daarvan is een concreet plan voor de komende twee jaren uitgewerkt en ingediend. Afgesproken is dat vervolgens jaarlijks een evaluatiegesprek wordt gevoerd tussen de betrokken partijen (gemeente Haarlemmermeer, provincie en Hoogheemraadschap van Rijnland). Tijdens dit gesprek zouden dan naar aanleiding van de evaluatie de herijking van het volgende jaar en een nieuw tweejarenplan worden besproken. Tijdens dit onderzoek bleek dat er nog geen nieuw tweejarenplan is opgesteld. De provincie en gemeente hebben recent nieuwe afspraken gemaakt[10] over de voortgangsrapportages voor de subsidie.

Werkgroep Water

De voortgang van het project wordt besproken in een Werkgroep Water van de gemeente Haarlemmermeer, waarin ook het Hoogheemraadschap van Rijnland deelneemt. Deze werkgroep bespreekt elke zes weken onderzoeken, ontwikkelingen en kansen voor realisatie van het VDS. De werkgroep adviseert daarnaast de verschillende deelgebieden in het hele plangebied over het watersysteem. Deze werkwijze sluit goed aan bij de organische gebiedsontwikkeling. Zodra zich bijvoorbeeld een kans voordoet om een perceel te verwerven, kan hierop worden ingespeeld. Ook wordt geprobeerd marktpartijen bepaalde waterdoelstellingen mee te laten realiseren in hun projecten.

Vertraging

De uitvoering van de werkzaamheden heeft vertraging opgelopen doordat de ontwikkeling van PARK21 moet wachten op een bestemmingsplanwijziging en bijbehorende Milieueffectrapportage (MER). Volgens de gemeente maken de omvang van het plan voor PARK21 en de ontwikkelingen op het gebied van stikstof het proces ingewikkeld. Op dit moment is de verwachting dat medio 2021 het bestemmingsplan en de bijbehorende MER ter inzage worden gelegd. Intussen wordt wel al geprobeerd binnen de grenzen van het huidige bestemmingsplan (agrarische functie) onderdelen van het VDS te realiseren op die gronden die al in bezit zijn van de gemeente.

3. *Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?*

Antwoord: Deels.

[10] Het gaat hierbij o.a. om een meer realistische inschatting van de realisatie van werkzaamheden en de wijze van rapportage over de voortgang hiervan.

Toelichting: In de rapportage over de voortgang van de ontwikkeling van PARK21 over 2018/2019 is globaal over de voortgang van het project VDS gerapporteerd. Via een gesprek met de gemeente Haarlemmermeer is verdere actuele informatie over de voortgang van het project verkregen. Uit deze twee bronnen blijkt het volgende:

- In de periode 2018/2019 heeft de gemeente de technische uitgangspunten van het VDS-systeem samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR) verder uitgewerkt. Zo is er onderzoek gedaan naar opbarsten[11] en naar het aanpassen van het VDS voor agrarisch gebruik.
- In deelgebied 1 is het VDS-systeem aangelegd. Dit is nog niet in bedrijf omdat in de praktijk bleek dat dit tot onnodig rondpompen van water leidt zolang het hele systeem nog niet voldoende omvang heeft.
- De agrariërs in het gebied zijn terughoudend ten aanzien van flexibel peilbeheer. In deelgebied Groot Vennep (deelgebied 3) realiseert de gemeente in 2021 op twee agrarische percelen in eigen beheer VDS. De concretisering en uitwerking in technisch ontwerp hiervan wordt nu opgestart. Het idee is dat dit als pilotproject en voorbeeld kan dienen voor andere agrariërs, om in de praktijk te laten zien hoe het VDS werkt. Het systeem moet hier eind 2021/begin 2022 in werking zijn.
- De aanleg van een retentiebekken als onderdeel van het VDS rondom een agrarisch kavel in deelgebied 3, is een activiteit die mogelijk ook naar voren kan worden getrokken (dus los van de bestemmingsplan- en MER-procedure). Dit retentiebekken wordt onderdeel van het VDS en kan bij teveel regen het overtollige regenwater opvangen. Dit kan later gedoseerd terugvloeien in het systeem.
- Voor private ontwikkelingen in de parkdelen voor leisure zijn kaders en randvoorwaarden vastgesteld waaraan moet worden voldaan voor het watersysteem. De eisen betreffen o.a. regulering van waterniveaus, kaders voor de indeling van de peilvakken, management van zout-zilt water, ecologie/biodiversiteit en omvang van calamiteitengebied (15% van totaal oppervlak).
- Gebleken is dat de uitvoering van de recreatieplas, zoals omschreven in de *Herijking Ontwikkelstrategie PARK21*, nader onderzoek vraagt. Deze ondiepe plas, die naar het oorspronkelijke idee los staat van het VDS, wordt gevoed door regenwater en zou daardoor een wisselend waterpeil hebben: droger in de zomer en natter in de winter. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft aangegeven dat het door de klimaatverandering mogelijk kan zijn dat zij in warme zomers het waterpeil in de plas waarschijnlijk niet kunnen aanvullen. Daardoor is de plas juist in de zomer onbruikbaar voor recreatief gebruik. Samen met het Hoogheemraadschap verricht de gemeente momenteel onderzoek naar de ondiepe waterplas op basis van de huidige klimaatinzichten. Onderzocht wordt nu om de plas met het VDS te verbinden. Het wordt waarschijnlijk ook niet meer één plas, maar een recreatief watersysteem dat uit meerdere kleinere, met elkaar verbonden plassen bestaat. Uit onderzoek is gebleken dat dit makkelijker te realiseren is met het oog op de risico's van opbarsten. Ook is

[11] Scheuren van de toplaag van de bodem door waterdruk, waardoor water door de scheuren omhoog komt (wellen).

de aanleg van kleinere plassen makkelijker te combineren met de organische ontwikkeling van het gebied. Het peil van het recreatief watersysteem gaat meebewegen met het VDS. Dit recreatief watersysteem gaat zo ook bijdragen aan het beperken van de aan en af te voeren hoeveelheden water, het vasthouden van regenwater van goede kwaliteit en het beperken van de zoute en/of voedselrijke kwel.

4. ***Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?***

Antwoord: Nee

Toelichting: Het uiteindelijk te bereiken resultaat is een functionerend VDS in de hele parklaag van deelgebied 2 en 3 van PARK21 en in de agrarische delen in deze deelgebieden waar agrariërs hieraan willen meewerken. Tot de beoogde prestatie behoort ook de realisatie van een ondiepe recreatieplas of (naar de nieuwere inzichten) een recreatief watersysteem.

Op dit moment zijn al wel delen van het VDS aangelegd (in deelgebied 1), maar deze zijn nog niet in werking. De ondiepe plas (of variant daarop) is nog niet gerealiseerd.

5. ***Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?***

Antwoord: Dit is op termijn mogelijk.

Toelichting: Het systeem van flexibel peilbeheer waarop het VDS is gebaseerd kan een goede bijdrage leveren aan de provinciale waterdoelen voor het gebied. Het VDS is gebaseerd op het principe van flexibel peilbeheer, en dat is een bewezen techniek. De omvang van de positieve effecten van het systeem, is afhankelijk van de mate waarin het VDS ook buiten de delen waar het verplicht is wordt gerealiseerd: hoe meer delen met VDS worden ingericht, hoe meer effect er is op bijvoorbeeld de zoute kwel. Maar ook met een beperkte deelname van agrariërs (voor wie de keuze voor VDS vrijwillig is) kan het VDS functioneren. Er wordt dan gewerkt met randsloten.

Bijdrage aan provinciale waterdoelen

Voor het gebied PARK21 is als oplossing voor de waterproblematiek gekozen voor het verbeterd droogmakerijsysteem (VDS). Dit systeem biedt de volgende voordelen (Hoogheemraadschap van Rijnland, presentatie juli 2016):

- Beperking van aan en af te voeren hoeveelheden water
- Vasthouden van regenwater van goede kwaliteit
- Beperking van zoute en/of voedselrijke kwel door hoger waterpeil in de peilvakken
- Geen vakgemaal meer nodig voor waterafvoer (energiebesparing)
- Realisatie van een robuuster watersysteem: bij wateroverlast kan er onder vrij verval uitwisseling van bergend vermogen plaatsvinden.

Het VDS sluit goed aan bij het streven van de provincie om waterkwaliteits- en kwantiteitsproblemen op regionaal niveau aan te pakken en te verminderen. Het systeem kan pas in werking worden gezet als het in voldoende delen van PARK21 is aangelegd. Doordat sprake is van organische gebiedsplanning is vooraf niet te zeggen wanneer dit het geval is.

Operationalisering in delen en lagen
Vanwege de ontwikkeling van PARK21 via uitnodigingsplanologie wordt het VDS gefaseerd aangelegd. Waar mogelijk gaan delen na aanleg al zelfstandig functioneren. Dat hoeft dus niet te wachten tot het hele systeem is aangelegd. De aanleg van het totale systeem is een zaak van lange adem.

Het VDS gaat mogelijk niet het hele gebied van PARK21 beslaan. Er worden in PARK21 drie parklagen onderscheiden (zie figuur 1). De Leisurelaag en Parklaag vormen samen ongeveer tweederde van het oppervlak. Voor deze lagen geldt het VDS als hard uitgangspunt, De prioritaire structuur in de Parklaag, de groen-blauwe ruggegraat van het gebied, wordt door de gemeente zelf met VDS ingericht. Het idee is dat door de realisatie van de prioritaire structuur een prettig recreatief verblijfsgebied ontstaat, dat uitnodigend werkt voor recreatieve ontwikkelaars/investeerders. Als zij vervolgens delen gaan ontwikkelen, geldt voor hen het VDS als verplicht uitgangspunt. Voor de delen die hun agrarische functie blijven behouden in de Polderlaag, wordt de invoering van VDS niet als harde eis gesteld. De agrariërs mogen kiezen of zij wel of niet willen participeren in de verduurzaming van het watersysteem in de Polderlaag.

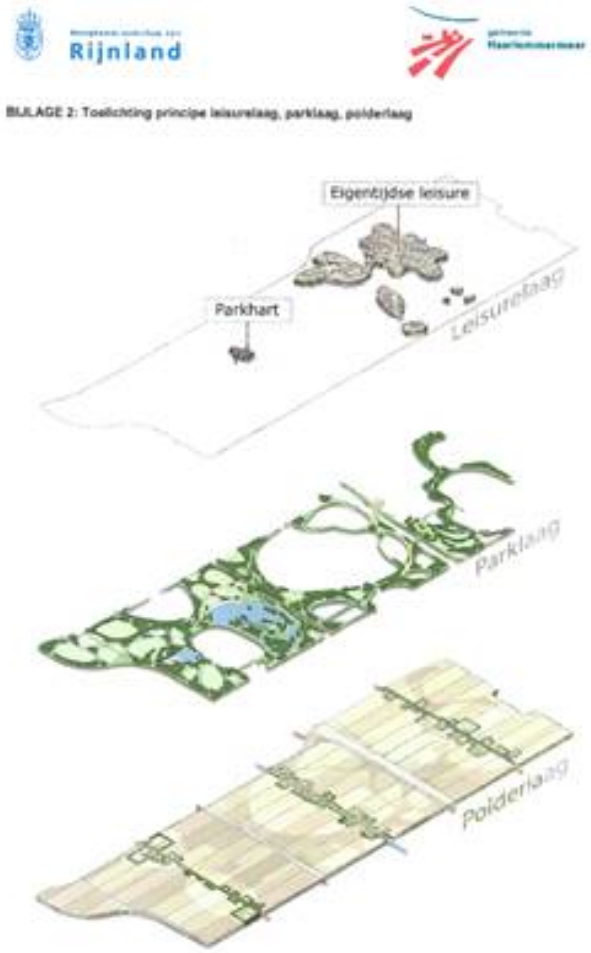

Figuur 1: Parklagen PARK21

Onderzoek flexibel peilbeheer

Flexibel peilbeheer is een methode van waterbeheer die in de praktijk steeds vaker wordt toegepast. De resultaten ervan zijn o.a. onderzocht in een grootschalig innovatieproject in 2012: Flexibel peil, van denken naar doen! (STOWA, 2012). In dit project is in meerdere gebieden een flexibel peilbeheer ingesteld door op grote schaal de waterhuishouding aan te passen. Het betrof 10 gebieden bij Waternet en 5 gebieden bij Wetterskip Fryslan. Het onderzoek richtte zich vooral op de bijdrage aan een betere ecologische waterkwaliteit en oeverontwikkeling, wat niet een specifieke doelstelling is van het VDS in PARK21. Maar uit de experimenten blijkt ook dat door het instellen van een flexibel peilbeheer er binnen een gebied minder water hoeft te worden verplaatst. Dit leidt in het onderzoek voor een aantal gebieden tevens tot een kostenbesparing doordat er een kleinere hoeveelheid inlaatwater ontdaan hoeft te worden van voedingsstoffen in defosfateringsinstallaties. Uit het onderzoek blijkt verder dat flexibel peilbeheer slechts in beperkte mate zal leiden tot belemmering van het gebruik van landbouwgrond. In natte winters duurt het langer voordat

boeren het land op kunnen. Voor weidevogels is een flexibel peilbeheer veel gunstiger dan een vast peil. Ook andere natuurdoelen profiteren over het algemeen van flexibel peilbeheer, maar dit is mede afhankelijk van de hydrologische randvoorwaarden die de natuurdoelen stellen. Een andere relevante bevinding tenslotte is dat door "joint factfinding", het betrekken van bewoners en gebruikers bij het onderzoek/meten van effecten, het draagvlak voor een flexibel peilbeheer in een gebied vergroot. Dit is relevant omdat in het gebied van PARK21 veel weerstand lijkt te bestaan bij agrariërs tegen het invoeren van flexibel peilbeheer[12]. De gemeente probeert dit op te lossen door een pilotproject te realiseren, waar agrariërs het systeem in de praktijk in werking kunnen zien.
De werking van een hoger waterpeil als middel om zoute kwel te verminderen is een bewezen techniek. Daarnaast heeft zoute kwel ook minder schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit als er door hogere peilen meer zoetwater in de sloten is.

6. ***Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?***
Antwoord: Ja.
Toelichting: De subsidie is noodzakelijk voor de aanleg van het VDS. Dit systeem vergt een omvangrijke investering van de gemeente Haarlemmermeer en het Waterschap van Rijnland, die voor de gemeente bovenop de investeringen komt voor de andere onderdelen van de grote ontwikkelopgave in deze regio. Al eerder was besloten dat de gemeente Haarlemmermeer voor deze ontwikkelopgave financiële ondersteuning nodig heeft: de subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte*-gelden die bestemd waren voor het project Westflank.

4.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid
Het is aannemelijk dat de subsidie op lange termijn doeltreffend is wanneer het VDS daadwerkelijk is gerealiseerd.

Toelichting: Het te realiseren VDS kan, zo blijkt uit onderzoeken, direct bijdragen aan de provinciale doelen voor waterkwantiteit en –kwaliteit. Door de organische gebiedsplanning is geen einddatum bekend waarop het VDS in zijn geheel gerealiseerd en in gebruik is. Tot die tijd worden aangelegde delen waarvoor zelfstandig functioneren mogelijk is al in gebruik genomen.

Aanbevelingen
Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

[12] In het project ging het overigens vooral om het vertrouwen van en draagvlak bij inwoners en recreatieondernemers in relatie tot flexibel peilbeheer.

Bijlage 1 Bronnen

Subsidie Renovatie Fort Liebrug:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Bureau BUITEN en AnteaGroup (2014), Evaluatie uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, provincie Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (2014), Als een fort je hart steelt…, Negen verhalen over het herbestemmen van en ondernemen in een monumentaal fort
- Provincie Noord-Holland (2017), Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 in Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (2017), GS-besluit verlenen subsidie restauratie Fort Liebrug
- Recreatieschap Spaarnwoude (2017), Subsidieaanvraag Renovatie Fort Liebrug
- Recreatie Noord-Holland (2018), Plan van aanpak Restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug
- Recreatieschap Spaarnwoude (2020), Aanvraag voor vaststelling subsidie

Gesprekken

- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Regionale Economie en Erfgoed, Directie Beleid

Subsidie Groene en Recreatieve verbindingen Haarlemmermeer:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Provincie Noord-Holland (2013), Lerende Inventarisatie Westflank Haarlemmermeer
- Provincie Noord-Holland (2013), Agenda Groen 'Licht op Groen'
- Gemeente Haarlemmermeer (2014), Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart

Gesprekken

- Gemeente Haarlemmermeer, projectleider project Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

Subsidie Verbeterd droogmakerijsysteem Park 21:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Gemeente Haarlemmermeer (2014), Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart

- Ministerie van Infrastructuur en Milieu, IPO, VNG, Vewin, Unie van Waterschappen (2011), Nationaal Bestuursakkoord Water
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2019), Deltaprogramma Zoetwater
- Gemeente Haarlemmermeer (2016), Brief Terugkoppeling bijeenkomst water d.d. 5 juli 2016
- Provincie Noord-Hollland (2016), Water, bron van recreatie; Visie op waterrecreatie in Noord-Holland 2030
- Gemeente Haarlemmermeer (2020), PARK21 Voortgangsrapportage 2018/2019
- Hoogheemraadschap van Rijnland, brochure Flexibel peilbeheer
- STOWA (2012), Flexibel peil: van denken naar doen.

Gesprekken:

- Gemeente Haarlemmermeer, projectmedewerker project Verbeterd droogmakerijksysteem PARK21/lid Werkgroep Water
- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Omgevingsbeleid, directie Beleid

Bijlage 2 Stand van zaken ontwikkeling forten per 1-12-2019

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M.E. de Winter
BEL/OI

Telefoonnummer +31235143566
winterm@noord-holland.nl

Verzenddatum
15 DEC. 2020

Kenmerk
1526543/1526552

Uw kenmerk

Betreft: Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Evaluatie eenmalige subsidies 2020. U ontvangt het evaluatierapport hierbij ter kennisneming.

Inleiding
Het rapport bevat de evaluatie van de volgende drie eenmalige subsidies die door de provincie Noord-Holland in 2017 zijn verstrekt:
1. Subsidie Restauratie Fort Liebrug
2. Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
3. Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21

Deze evaluatie is uitgevoerd door de provincie volgens het Evaluatiekader Subsidies (vastgesteld door PS op 14 januari 2019). Hierin is vastgelegd dat eenmalige subsidies steekproefsgewijs worden geëvalueerd. De steekproef betreft 25% van de eenmalige subsidies in 2017 groter dan €500.000,-.

Het vervolg van deze brief beschrijft de resultaten van de evaluatie per subsidie. Voor twee van de drie subsidies kan de doeltreffendheid nog niet definitief worden vastgesteld omdat de gesubsidieerde projecten nog niet (geheel) zijn gerealiseerd en hun effect dus nog niet zichtbaar is. Eén subsidie is al wel afgerond, maar er lopen nog aanvullende acties die nodig zijn om het beoogde doel volledig te realiseren. De voorbereiding van de projecten geeft wel het vertrouwen dat zij gaan bijdragen aan de provinciale doelen. Daarmee is het aannemelijk dat de projecten op termijn doeltreffend zijn.

Subsidie Restauratie Fort Liebrug
Het is aannemelijk dat deze subsidie op termijn doeltreffend is. De provincie richt zich bij de forten van de Stelling van Amsterdam op twee doelen: behoud en toegankelijkheid voor publiek. Het doel 'publieke

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

toegankelijkheid' is voor dit fort nog niet gerealiseerd, het doel 'behoud' wel. De met de subsidie uitgevoerde restauratie van fort Liebrug en de bijbehorende genieloods maakt de economische benutting van dit fort beter mogelijk.

Het behoud van cultureel erfgoed door economische benutting is een beproefde werkwijze. Dat geldt in het algemeen, maar zeker ook voor de forten van de Stelling van Amsterdam. De werkwijze wordt al langer gebruikt om het doel van de provincie, behoud en publieke toegankelijkheid van de Stelling van Amsterdam, te bereiken. De restauratie is inmiddels afgerond en diverse bedrijven die al een ruimte in het fort huren beschikken nu over betere werkruimten. Vrijkomende ruimten kunnen ook beter worden verhuurd. Daarnaast wordt nu gewerkt aan een bestemmingsplanwijziging die openstelling voor het publiek en herinrichting van het fortterrein mogelijk moet maken. In vervolg hierop zal een horecafunctie toegevoegd worden, waarvoor een exploitant wordt gezocht. Op basis van ervaringen met andere forten is de verwachting dat exploitatie van het fort op termijn slaagt. De subsidie was noodzakelijk om de benodigde restauratiemaatregelen te laten uitvoeren en bedraagt ca. €600.000,-.

Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
Het is aannemelijk dat deze subsidie op langere termijn doeltreffend is. De subsidie is bedoeld om ontbrekende schakels in het recreatieve netwerk in de Haarlemmermeer aan te leggen. Deze zijn op dit moment nog niet gerealiseerd. Daardoor kan de doeltreffendheid van de subsidie nog niet definitief worden vastgesteld.

Het gaat concreet om twee fietsverbindingen, deels gecombineerd met verbindingen voor wandelen en/of paardrijden. Waar mogelijk worden ook groene verbindingen in de uit te voeren werken meegenomen, o.a. oeverbeplanting langs de Nieuwerkerkertocht. De gesubsidieerde recreatieve verbindingen sluiten aan bij de provinciale doelstellingen om de provinciale groenstructuur te ontsluiten en de recreatiemogelijkheden voor de inwoners te verbeteren. De verbindingen dragen bij aan de toegankelijkheid van het landschap als er voldoende inwoners gebruik van maken.

Uit een analyse die in het kader van deze evaluatie is gemaakt blijkt dat de twee geplande recreatieve verbindingen potentieel gebruikt kunnen worden door ca. 21.000 (verbinding P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad) en 35.000 (verbinding Venneperhout-Zwaansbroek) inwoners van Noord-Holland. De verbindingen zijn op dit moment nog niet gerealiseerd omdat de uitvoering van het project is vertraagd. Dit hangt samen met andere ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied waarvan de realisatie van het project afhankelijk is.

Een goede voortgang van de ontwikkelingen in dit gebied is belangrijk voor het kunnen realiseren van de gesubsidieerde verbindingen. Ook de provincie levert een bijdrage aan deze voortgang. Vanuit de grote woningbouwopgave in de MRA voert de provincie versnellingsacties uit om woningbouwprojecten te stimuleren. In Haarlemmermeer zijn veel grote woningbouwlocaties beschikbaar, waaronder bij het station Hoofddorp en in de Westflank. Vaak is bereikbaarheid het grootste knelpunt bij het uitvoeren van de woningbouwplannen. Vandaar dat gemeente, Vervoerregio en provincie momenteel een netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 uitvoeren om de benodigde infrastructuur- en mobiliteitsmaatregelen in beeld te brengen, afgestemd op de voorziene gebiedsontwikkelingen. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 gereed. Ook de toekomstige aanleg van het HOV-traject Noordwijk-Schiphol zorgt ervoor dat de bereikbaarheid van de regio verbetert, ook voor bewoners uit de geplande nieuwe woonwijken in de Westflank Haarlemmermeer. Deze is naar verwachting in 2025 gereed.

De subsidie bedraagt ca. €2,4 miljoen en is noodzakelijk voor het realiseren van de verbindingen, gezien de in het algemeen beperkte budgetten van gemeenten en andere betrokken partijen (zoals recreatieschappen of terreinbeherende organisaties) voor de realisatie van dit soort verbindingen. De subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige Nota Ruimte-gelden die bestemd waren voor het project Westflank. Deze gelden zijn door het rijk aan ons overgedragen. Wij hebben met de gemeente Haarlemmermeer afgesproken (GS-besluit 28 oktober 2014) dat in totaal €4,5 miljoen beschikbaar is voor groene en recreatieve verbindingen. Met deze subsidie is een deel hiervan beschikbaar gesteld.

Subsidie duurzaam watersysteem PARK21

Het is aannemelijk dat deze subsidie op lange termijn doeltreffend is. Het gesubsidieerde project heeft tot doel een verbeterd droogmakerijsysteem (VDS) en een recreatieplas in Haarlemmermeer-West te realiseren in PARK21. Deze zijn op dit moment nog niet gerealiseerd. Daardoor kan de doeltreffendheid van de subsidie nog niet definitief worden vastgesteld.

Het VDS gaat uit van flexibel peilbeheer en heeft diverse voordelen zoals het vasthouden van regenwater van goede kwaliteit, het beperken van zoute of voedselrijke kwel en het verminderen van wateroverlast. De realisatie van het VDS sluit dan ook aan bij de provinciale doelstellingen op het gebied van waterkwantiteit en - kwaliteit. De realisatie van een nieuwe mogelijkheid voor waterrecreatie (recreatieplas of variant daarop) sluit aan bij de provinciale visie op waterrecreatie voor 2030.

De subsidie bedraagt ca. 9,3 miljoen en is noodzakelijk voor realisatie van het project vanwege de omvangrijke investering die de aanleg van een duurzaam watersysteem vraagt. Ook deze subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige Nota Ruimte Gelden (NRG) die bestemd waren voor het project Westflank. Wij hebben in oktober 2014 besloten tot een bijdrage van € 15 miljoen NRG aan het uitvoeren van de waterdoelstellingen in PARK21. Het uitgangspunt daarbij is cofinanciering op basis van 50% NRG en 50% bijdrage gemeente Haarlemmermeer. Met deze subsidie is een deel van de gelden beschikbaar gesteld.

De realisatie van het project loopt mee met de organische gebiedsontwikkeling van PARK21 en is in belangrijke mate afhankelijk van de procedure voor de bestemmingsplanwijziging voor dit gebied. Deze procedure is vertraagd, o.a. door de stikstofproblematiek. De ter inzagelegging wordt door de gemeente nu voorzien voor medio 2021. Intussen zijn en worden al wel delen van het VDS aangelegd die binnen het huidige bestemmingsplan mogelijk zijn, op percelen die al in eigendom zijn van de gemeente. Het VDS is uiteindelijk voor het grootste deel (circa tweederde) van het gebied van PARK21 verplicht, zodat voldoende effect gewaarborgd is. Voor het resterende derde deel is realisatie vrijwillig en afhankelijk van de acceptatie van het systeem door de daar aanwezige agrariërs. Door de organische gebiedsplanning is geen einddatum bekend waarop het VDS in zijn geheel aangelegd en operationeel is. Tot die tijd worden delen waarvoor zelfstandig functioneren mogelijk is al in werking gesteld.

Tot slot
Algemene uitspraken over de doeltreffendheid van het instrument eenmalige subsidies kunnen op basis van deze steekproefevaluatie niet worden gedaan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Rapport Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Postbus 2074, 3440 DB Woerden

Tel. 088-1304104

contact@groenehart.info; www.groenehart.info

Al 20 jaar op de bres voor het Nationaal Landschap Groene Hart!

IBAN NL47 RABO 0111 5471 72 – K.v.K. Utrecht 3014 6095 - BTW nr NL 8082.24.360.B.01

Woerden, 31 december 2020.

Betreft: reactie op het advies van de 3 PARK's "Regionale Energiestrategieën en het Groene Hart"

Aan de colleges van Gedeputeerde Staten van de Groene Hart provincies,

Geacht college,

In november hebben de drie Provinciale Adviseurs Ruimtelijke Kwaliteit een advies uitgebracht over de samenhang en ruimtelijke kwaliteit in de zeven Regionale Energiestrategieën die betrekking hebben op het Groene Hart. Het advies is tot stand gekomen op verzoek van het Bestuurlijk Platform Groene Hart.
In het advies geven zij antwoord op de vraag, '*Welke landschappelijke/ruimtelijke beelden genereert het RES-aanbod op het schaalniveau van het Groene Hart en hoe verhoudt dit zich tot de kwaliteiten van dat Groene Hart?'* Ook geven zij aan waar fricties liggen en waar kansen liggen om de diverse RES-concepten zo op elkaar af te stemmen dat ze elkaar versterken en de ruimtelijke kwaliteiten van het Groene Hart respecteren of verbeteren.

De Stichting Groene Hart heeft respect en waardering voor het werk wat is verzet om te komen tot de zeven RESsen 0.5., maar bezien vanuit het Groene Hart zijn wij blij met het advies. De PARK's zijn erin geslaagd een boeiende en noodzakelijke uitdaging te formuleren. Ze hebben zowel wat betreft de inhoudelijke onderbouwing dat het anders kan in het traject naar een RES 1.0 voor het hele Groene Hart, als in de procesmatige aanpak, geschetst waar kansen liggen.

Kom tot een RES 1.0 voor het gehele Groene Hart

Terecht komen de PARK's tot de conclusie dat met name de colleges van GS in de drie Groene Hart provincies een hoofdrol spelen bij het bevorderen van de energietransitie die leidt tot een RES 2.0 voor het gehele Groene Hart.
Wij zijn ons bewust van de formele overwegingen om de aangewezen gebieden drager van de RESsen te laten zijn en van de vrees voor vertragingen in het afgesproken proces. Daar tegenover staat onnodig verlies van ruimtelijke kwaliteit bij het doorgaan op een versnipperd spoor. Het PARK-advies schetst immers de meerwaarde die door samenhang kan worden bereikt.
Bij goede bestuurlijke sturing kan het proces gewoon op de geplande datum worden afgerond.

Wij dringen erop aan om ervoor te zorgen dat wellicht niet formeel, maar **wel materieel sprake is van een RES 1.0 voor het gehele Groene Hart**. En dat de noodzakelijke stappen worden gezet om wel tot een RES 2.0 voor het gehele Groene Hart te komen in 2023.

Mochten zich vraagstukken voordoen die van belang zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van het Groene Hart die niet voor medio 2021 kunnen worden geregeld, leg dan in de RES 1.0 vast welke aspecten dat betreft en wat het tijdpad voor de samenhangende aanpak zal zijn.

Een samenhangende aanpak voor het Groene Hart is ook van groot belang voor het draagvlak voor maatregelen die in de RES 1.0 zijn opgenomen en voor de verdere uitwerkingen die nog gaan komen. Het ondersteunt ook de gemeenten die nu al 'bovengemeentelijk' tot afstemming proberen te komen.
De discussie over kansen en beperkingen voor m.n. opwekking van wind- en zonne-energie maakt erg veel los in het Groene Hart. Dat vraagt om ruimte voor debat maar vooral om een goede bestuurlijke aanpak.

Wij menen dat u de uitdaging, die de PARK's al behoorlijk uitgewerkt in hun advies laten zien, daarom niet mag negeren.

We zijn bereid tot nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Stichting Groene Hart.

Leen van der Sar, secretaris

We sturen een afschrift van deze brief aan:

- De Staten van Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland,
- De besturen betrokken bij de 7 RESsen 0.5 die voor het Groene Hart zijn gemaakt,
- De 3 PARK's van de Groene Hart Provincies.
- De Ministeries van BZK, EZ en LNV.
- Coördinatiebureau Groene Hart.
- NMZH.

STIKSTOF , HOE ERG IS DAT EN SCHADELIJK EN HOE GEVAARLIJK IS HET. ?

Onlangs heeft de Provincie Noord-Holland besloten om vele miljoenen beschikbaar te stellen om de bio diversiteit in onze provincie te verbeteren omdat deze sterk achteruit is gegaan.

HOE AANPAKKEN ? en OPLOSSEN?

Er is een heel goedkope oplossing om met name in de landbouw en veehouderij de bio diversiteit sterk te verbeteren, en dat is direct stoppen met het injecteren van mest in de bodem, wat in 1992 bij Algemene Maatregel van Bestuur wettelijk verplicht werd gesteld om de vermeende schade van het stikstofgas ammoniak(NH3) aan de natuur terug te dringen.

SCHADELIJKE WETTELIJKE MAATREGEL.

Door mest injectie wordt de bodem zuurstofloos en er ontstaan giftige stikstofverbindingen zoals lachgas, nitriet en sulfiet in de bodem waardoor het bodem leven afsterft .

Praktijk onderzoek heeft aangetoond dat 80% van de wormen zijn verdwenen ,hierdoor wroeten mollen alleen nog in de bermen en onder de hekken en op gronden waar niet wordt geïnjecteerd, daar is nog voedsel voor ze te vinden. Waterberging van de bodem is sterk achteruit gegaan door het vernietigen van de wormen. Overal treed verdichting van de bodem op, een spons neemt immers meer water op dan een baksteen. Ook wordt de bodemflora ernstig aangetast, de bodem wordt van aerobe anaerobe en mest gaat er in rotten en kunnen er gevaarlijke schimmels ontstaan. Koch bodem techniek in Deventer heeft bij een groep veehouders, met problemen dergelijke schimmels als aspergillius-fermigatus gevonden die dodelijk zijn. Ook is er kadaverine gevonden in kuilvoer. De Duitse professor Erhard Hennig schrijft in zijn boek ,,De Geheimen van een vruchtbare Bodem" dat in één hand met grond meer leven zit dan er mensen op aarde zijn. Elke bodemkundige veroordeeld deze manier van bemesten. Regenwormen beschermen is belangrijker dan Pandas ,schreef Trouw .

AMMONIAK ONDERZOEK,

Het ammoniak onderzoek dat 2019 is uitgevoerd onder auspiciën van het Mesdagfonds en de Stichting V-Focus door wetenschapper chemicus Dr. Jb Hanekamp, wetenschapsjournalist scheikundige Ir M. Crok, de ,Amerikaan , wiskundige M.Briks, en mevr. Ir G.Rodgers is uitgevoerd naar het resultaat van 30 jaar mestinjectie en naar de vermeende schade door (NH3) . Metingen hebben inmiddels aangetoond dat het NH3 gehalte in de lucht niet of nauwelijks is gedaald, aldus de onderzoekers. Er is aangetoond dat het vluchtige stikstofgas NH3 dat 60% van de lucht weegt, snel vervliegt naar hogere luchtlagen en zich splitst , de stikstof voegt zich bij de 78.9% stikstof die in de lucht zit en het waterstof molecuul doet het zelfde.

WUR. DATA,S

Om het onderzoek te kunnen uitvoeren werd er aan de WUR gevraagd om de gegevens en data's die ten grondslag liggen aan de rapporten waarop wetgeving is gebaseerd . De WUR antwoorde dat deze gegevens niet meer beschikbaar waren, men bewaard dergelijke data's vijf jaar was het antwoord ! .

Na het dreigen met een gerechtelijke uitspraak hebben de WUR onderzoekers alsnog e.e.a .beschikbaar gesteld. De WUR en het RIVM hebben omdat NH3 nauwelijks te meten is een ingewikkelde formule bedacht, methode Aerius, waarmee ze de emissie en de depositie van NH3 berekenen ,echter door genoemde onderzoekers is deze methode niet geschikt om de emissie en de depositie te berekenen . (zie hiervoor www.v-focus.nl) en (www.agrifacts.nl)
De commissie Remkes heeft ook deze formule en cijfers gebruikt maar die is door de commissie Hordijk als ondeugdelijk verklaart , maar helaas, Minister Schouten wil daar niets van weten.

ANDERE AMMONIAK EMISSIES.
Het mag bekend zijn dat gewassen bij zeer gunstige weersomstandigheden veel stikstof uit de bodem in de vorm van nitraat (NO3) opnemen en de niet gebruikte stikstof in de vorm van NH3 door de huidmondjes weer uitstoten , dit is ook NH3 productie- emissie ! Nutriënten recycling !
Bij stevige onweersbuien verbrandt er door de elektrische ontladingen veel stikstof in de atmosfeer die als nitraat (NO3) afregent, ook dit is stikstof depositie, wel 30 á 40 kilogram per hectare per bui is geen uitzondering.
NH3 metingen op onze kust bij westenwind en gelijktijdig in het oosten van ons land geven beiden het zelfde lage meetresultaat aan NH3 te zien en dat geeft te denken!

AMMONIAK GEHALTE METEN
Doordat NH3 op 3 ä 400 meter van de bron, de stal, of rioolput, of composthoop niet of nauwelijks NH3 meer is te meten maakt ook duidelijk dat schade aan natuurgebieden ook niet of nauwelijks is te meten. Er is om deze redenen ook nooit NH3 in natuurgebieden gemeten, maar alleen maar berekend wat de depositie is.

AARDGAS EN AMMONIAK
Om de calorische waarde van aardgas te normaliseren wordt veel zuivere stikstof toegevoegd aan het aardgas in de gasmengstations . Deze stikstof mengt zich bij verbranding in de kachel met waterstof uit het methaangas (CH4) en gaat door de schoorsteen als NH3 de lucht, ook dit emissie.
Aardgas kachels zijn van aluminium en RVS gemaakt omdat NH3 snel oxideert met ijzer en snel roest vormt.
KOSTEN EN BATEN
Door de agrarische sector is in 30 jaar tijd meer dan twee miljard euro geïnvesteerd aan machines en aangepaste stallen en extra energie , en zonder noemenswaardig resultaat. Het getal dat de emissie uit de landbouw met name de veehouderij 42% stikstof is, klopt van geen kant , aldus het onderzoek van stichting V-Focus.
NOx een verzamelnaam voor stikstof oxiden die vrij komen bij verbranding in kachels en motoren. Deze NOx komt niet uit de landbouw , behalve de motoren die in de landbouw worden gebruikt .

WEIDEVOGELS

Sinds mest injectie is ook de weidevogelstand sterk achteruit gegaan , immers als er geen voedsel is voor haar kuikens zal een weidevogel er niet broeden in dergelijke weides en vertrekt ze naar elders Daarbij komt dat de eventuele nesten door de mestinjecteur worden vernield en bij bovengronds aanwenden niet .

GEEN ZONLICHT OP DE MEST.

Als mest niet meer aan zonlicht , UV straling, wordt blootgesteld worden ziekte kiemen die er is de mest aanwezig zijn niet meer door UV gedood, zoals de salmonella bacterie. In de melkveehouderij heeft men af en toe te maken met koeien die slijten, slijtersziekte " , dat wil zeggen ze vertonen niet te definieerbare ziekte verschijnselen die terug te voeren zijn aan gebrek aan spore elementen en mineralen. Deze zitten onvoldoende in het gras en dit is terug te voeren naar de dooie bodem en het gevolg hiervan is, minder weerbare dieren. Biologische landbouwers en veehouders zijn ook fel tegen deze manier van bemesten.

UITSPOELING

Door een slecht bodemleven is de uitspoeling van nutriënten naar bodem- en oppervlakte water toegenomen, doordat deze nutriënten niet meer worden vast gelegd aan de bodem structuur. Uitspoeling is met meer dan 15% toegenomen terwijl de veestapel in de afgelopen jaren sterk is afgenomen , één miljoen koeien minder dan in 1980 en een sterk afgenomen aantallen varkens en kippen. (gegevens ; RIVM milieucompendium en CBS)

BODEMONDERZOEK

Alvorens deze mestaanwending van kracht werd is nooit onderzoek gedaan naar de gevolgen voor de bodem en bodemleven, hier is destijds wel door de praktijk destijds op aangedrongen maar werd niet van belang geacht door de politiek en beleidsambtenaren .Ook landbouw bestuurders lieten hier steken vallen, tegenoppositie was niet van belang voor hun eigen positie, haar bestuurlijke toekomst.!

In 2003 is op aandringen van het bedrijfsleven bij de Landbouwcommissie van LNV een onderzoek gevraagd naar de gevolgen van deze manier van bemesten.

De toenmalige deskundige Minister van landbouw Ir C.Veerman gaf opdracht voor een onderzoek en stelde € 1.500 000= beschikbaar, het onderzoek is echter nooit uitgevoerd. Een hoge ambtenaar van LNV verklaarde onder ede dat men het onderzoek destijds niet relevant vond. Bij LNV zijn ambtenaren actief met een bedenkelijke reputatie ! ?

IPPC CONFERENTIE

De hype die gaande is rond stikstof, en inmiddels het land op slot heeft gezet, dat is te danken aan het besluit van het IPPC is 1992 in Rio de Janeiro . Daar is op de milieu conferentie besloten dat er wetgeving moet komen op basis van het zogenaamde ,,Voorzorgprincipe" .Hierop heeft de EU - commissie bedacht dat stikstof in de toekomst wel eens schadelijk zou kunnen zijn .

HEIDELBERG APPEAL

Bij de Universiteit van Heidelberg in Duitsland kwam er destijds oppositie tegen het ,, voorzorgplan " van het IPPC , zij dienden een petitie in die door 1200 wetenschappers werd ondertekend , waaronder 72 Nobelprijs winnaars en waarin zij stelden dat men eerst wetenschappelijk onderzoek moet uitvoeren, alvorens de juiste maatregelen te nemen, anders neemt men het risico dat een maatregel niet werkt of contraproductief is of heel kostbaar blijkt te zijn. Men stelde voor om het voorzorgplan niet in stemming te brengen. Maar dat voorstel van al deze wetenschappers werd niet aanvaart , kwam niet op de agenda . De voorzitter van de vergadering, de Hollander Drs. J Pronk , milieu minister destijds, wilde het niet in de vergadering aan de orde stellen en zo werd het voorzorgprincipe helaas aanvaard. Naar aanleiding van dit besluit heeft de EU commissie op deze zwakke basis, van hetgeen in Rio was besloten, het stikstofbeleid bedacht .

ONDERBOUWING VAN BELEID

Op vragen in Brussel naar de wetenschappelijke onderbouwing van het stikstofbeleid moest men het antwoord schuldig blijven. Het is gebaseerd op het zogenaamde voorzorgprincipe was het antwoord. De liberaal, Ir. Jan Mulder, destijds euro parlementariër heeft een amendement ingediend ,met het verzoek aan de EU commissie om eerst wetenschappelijk onderzoek uit te voeren alvorens deze wettelijke verplichting op te leggen aan de lidstaten. Helaas op tien stemmen na, heeft het amendement van Mulder het niet gehaald. Op deze zwakke basis is de EU stikstof wet en regelgeving gebaseerd. Dus op basis van ,,natte vinger werk" !

BELEID VAN DE LIDSTATEN

Elke lidstaat mag zijn eigen stikstofwetten en maatregels zelf vast stellen en invullen. In ons land werden er rapporten geschreven naar de wensen van de opdrachtgever. De verslagen gaven aan hoe slecht het gesteld is met de natuur met als boosdoener NH3 en nitraat (NO3) en fosfaat (P2O5) in het oppervlakte water en natuur gebieden en oppervlakte water.

Deze wetten en maatregels zijn in ons land zo onuitvoerbaar streng en ondeskundig vast gesteld, mede onder druk oppositie partijen en van allerlei natuur en milieu organisaties. Zodoende kan er nu niet aan de gestelde wettelijke regels en voorwaarden kan worden voldaan, dit heeft de overheid aan zichzelf te wijten . Er worden nu miljarden vrijgemaakt om veehouderijen weg te kopen , helaas zullen deze maatregelen niet of nauwelijks effect hebben op het NH3 gehalte in de atmosfeer, en depositie op natuurgebieden.

OPLOSSEN HOE ?

Er is maar één oplossing en dat is :wettelijke maatregelen herzien , onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren, deze is oplossing goedkoop en doeltreffend.

, ,,beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald "

ALFA'S EN DE BÉTAS

Professor Ronald Plasterk schreef in een kolom ,,klimaat is een bêta probleem en vergt een béta oplossing zo ook bij stikstofproblematiek . Helaas zitten béta's niet in de politiek !!
Emeritus hoogleraar Jb van Bruchem zei destijds, een probleem wat niet bestaat kan men ook niet oplossen.
Ik vernam onlangs dat er momenteel maar vier parlementariërs zijn met een béte opleiding in de Tweede- kamer ?
Bedenk wel, dat men een probleem ook niet kan oplossen met de denkwijze die het heeft veroorzaakt.
Wellicht is een parlementaire enquête hierbij wel de oplossing, wie weet ?

Tot slot ; deze manier van mest injectie is uitermate slecht voor het in stand houden en herstellen van de bio diversiteit in ons land met name , in de bodems van agrariërs . De bodem is onze belangrijkste voedingsbron, immers al ons voedsel komt van de bodem het groeit er op of het groeit er in en we eten het indirect doormiddel van zuivel vlees en eieren.

De heer Nieuweboer
december 2020

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5086
Extern Zaak ID	1520168
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	11.a
Omschrijving	Landbouw: Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg 2018 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BU/BG

Bijlagen
Brief aan PS over Groene Uitweg, uitvoeringsregeling agrarische sector.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

De Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg is bedoeld om binnen het Groene Uitweggebied een impuls te geven aan de verbreding van de landbouw, de verbetering van de bewerkbaarheid van het agrarische land en de verduurzaming van de agrarische sector.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. M.G.M. Tromp

BU/BG

Telefoonnummer +31235145313

trompm@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 4 DEC. 2020

Kenmerk

1520168/1529104

Uw kenmerk

Betreft: Groene Ultweg, uitvoeringsregeling agrarische sector

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Wijziging Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg

Inleiding

Het programma De Groene Uitweg is bedoeld om de landschappelijke en recreatieve kwaliteiten van de Vechtstreek te versterken. Dit doen we in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de Rijkswegen A1 A6 en A9.
Het uitvoeringsprogramma Groene Uitweg heeft verschillende thema's. Er wordt geïnvesteerd in recreatie, in behoud van cultuurhistorie, in natuur en in de landbouw. Onderdeel van het thema "landbouw" is de Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg.
Deze regeling is bedoeld om binnen het Groene Uitweggebied een impuls te geven aan:

- de verbreding van de landbouw;
- de verbetering van de bewerkbaarheid van het agrarische land;
- de verduurzaming van de agrarische sector.

De regeling is de afgelopen jaren erg succesvol gebleken en we stellen deze regeling daarom opnieuw open. Daarbij leggen we meer dan voorgaande jaren de nadruk op investeringen in duurzaamheid in de agrarische sector.

Samen met de overige maatregelen in het Groene Uitweggebied zorgt deze regeling voor een evenwichtige investering in de kwaliteit van het gebied. Zowel de natuur, de recreatie, de cultuurhistorie als de landbouw.

Tot slot

Wij zijn op dit moment, samen met de Regio Gooi en Vechtstreek en de overige partners in de Gooi en Vechtsteek, bezig met de actualisatie van het Groene Uitwegprogramma. Zodra hierover besluitvorming heeft

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

plaatsgevonden zullen we u hiervan op de hoogte stellen. We zullen daarbij meteen inzicht geven in de voortgang van de Uitvoeringsregeling voor de agrarische sector.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

LTO Noord
T 088 - 888 66 66
E info@ltonoord.nl
I www.ltonoord.nl

LTONoord
@LTONoord
company/ltonoord

Nieuwsbrief
December 2020

LTO Noord Afdeling Texel

Beste leden,

Niemand onder ons had vorig jaar om deze tijd kunnen vermoeden, in wat voor vreemde wereld wij nu leven. _Covid 19 ofwel Corona was een probleem in de Chinese stad Wuhan, ver bij ons vandaan! Hoe anders is dat nu. Corona houdt de hele wereld in haar greep, en iedere overheid benadert het op haar eigen manier met wisselende successen . Maar wat zeker is: veel mensen zijn of worden ziek, de zorg heeft het heel zwaar en de wereldeconomie lijdt zwaar onder deze crisis. Dat ook de landbouw niet gespaard wordt in deze crisis mag duidelijk zijn. Als exporterend land zijn wij meer dan ooit afhankelijk van de deviezen van de wereld om ons heen. We mogen ons gelukkig prijzen dat het overgrote deel van onze export binnen de Europese Unie plaatsvindt, wat ons stabiliteit garandeert, zeker op de langere termijn.

Wat ons echter ook grote zorgen baart is de toenemende polarisatie waar ook onze landbouw last van heeft. De demonstraties vorig jaar oktober en november konden op grote steun van de bevolking rekenen. Wat niet vanzelf betekende dat we dan de wet naar onze hand konden zetten. De stikstofdiscussie is nog lang niet afgerond en wij moeten vechten voor een meerrechtvaardige verdeling van de reductie tussen de diverse sectoren als bouw, verkeer, luchtvaart,\ industrie. Hetzelfde speelt op het vlak van dierrechten, gewasbescherming, natuur en milieu. Er wordt kritisch met ons meegekeken en ook hier loert de polarisatie steeds weer om de hoek. Wij zullen als landbouw ervoor moeten zorgdragen dat we niet te hard tegenover andere partijen komen testaan. We zullen in gesprek moeten blijven en transparant zijn om sympathie voor onze mooie sector te bewerkstelligen. Beeldvorming is in dat opzicht alles bepalend.
Besluiten vallen met het grootste draagvlak

Als LTO zijn wij “vierentwintig zeven” bezig op de vele en diverse terreinen waar de landbouw opereert. We brengen onze gezamenlijke belangen in beeld en behartigen deze en we zijn waakzaam over wat er op ons af komt. Soms met succes en soms lukt dat minder goed. We doen dat samen met u en uw steun. Die steun hebben wij heel hard nodig omdraagvlak te vinden in de maatschappelijke discussie. Hoe meer Leden onze club telt hoe sterker we overkomen en hoe professioneler wij als uw bestuur kunnen opereren!

Ik wens u en uw naasten fijne feestdagen en een goed 2021!

Arnold Langeveld, voorzitter LTO Texel

NB de Kaarsen zijn afkomstig van het Maartenhuis. Op deze maniersteunen wij ook deze mooie instelling.
Kijk op www.maartenhuis.nl

Wilt u ons voorbeeld volgen?
Stichting vrienden van het Maartenhuis
NL15RABO0152233040

Namens bestuur en bewoners: hartelijk dank!

Bestuursnieuws

Zoals vermeld in de nieuwsbrief van oktober heeft Jeroen Hin zijn bestuurswerk neergelegd omdat hij ernstig ziek is. Wij wensen hem nogmaals veel sterkte en we zijn in gedachten bij hem en zijn gezin. Marcel Smit stopt na vier jaar met zijn bestuurswerk, we bedanken hem en zullen zijn inzet missen! David Stark heeft aangegeven dat hij het bestuurswerk niet meer kon combineren met zijn drukke werkzaamheden, we bedanken ook hem en wensen Marcel en David veel succes met hun bedrijven. Het goede nieuws is dat we twee kandidaatsleden hebben, Marcel Wijtten en Klaas Uitgeest. Zij zullen in de eerstvolgende algemene ledenvergadering worden voorgedragen. Zodra de richtlijnen van het RIVM het toestaan zal deze ledenvergadering gepland worden.

Stikstof:

Sinds vorig jaar is het onderwerp stikstof niet meer van de agenda geweest. Vanuit ons bestuur is Isabel actief betrokken door jaar inzet via de stikstofgroep Noord-Holland. Deze groep is actief op verschillende gebieden waaronder de gesprekken met de gedeputeerden Esther Rommel en Ilse Zaal. Er zijn langzaam vorderingen met betrekking tot de gebiedsgerichte aanpak. Texel zal volgend jaar aan de orde komen. Extern salderen wordt mede dankzij de inzet van deze stikstofgroep nog even geparkeerd totdat meer duidelijk is over onder andere het stikstofregistratiesysteem.

Faunabeheer

2020 is een goed ganzenjaar geweest. Door de Corona maatregelen kon het eierenprikken niet doorgaan en kwamen er meer ganzen uit het ei. We hebben er dan ook sterk op aangedrongen om werk te maken van de vangacties, uiteindelijk zijn er 6000 ganzen gevangen. Van een aantal leden hebben we bericht gehad dat B12 na ruim een jaar toegekende schadevergoedingen nog niet had uitbetaald. We hebben ons ongenoegen geuit en deze leden gesteund in hun poging B12 tot meer snelheid te bewegen en daar zijn we in geslaagd, er is inmiddels uitbetaald! De provincie Noord-Holland herziet dit jaar het faunabeleid. We hebben intensief contact met Albert Hooijer die namens LTO onderhandelt en de faunabeheereenheid. De belangen van de Texelse landbouw hebben we steeds luid en duidelijk overgebracht. Het faunabeleid is helaas een politiek steekspel tussen provincie, natuurbeheerders, vogelbescherming, jagers en boeren, daarom is het heel onwaarschijnlijk dat wij volledig onze zin krijgen.

NNN:

Vanuit het bestuur zijn wij initiatiefnemer geweest om in gesprek te gaan met de terreinbeheerders SBB , Natuurmonumenten de agrarische natuur vereniging De Lieuw en de Provincie Noord Holland om gezamenlijk de NNN af te ronden op Texel. Wat inhoud dat wij graag niet ontwikkelde percelen met name aan de binnenduinrand willen ontgrenzen , en voor de landbouw minder belangrijke percelen begrenzen. Hierbij moet men denken aan particulier ontwikkelede natuurterreintjes Dit zijn niet begrensde percelen die wel als agrarische grond gezien worden maar niet of nauwelijks in agrarisch gebruik zijn. Deze perceeltjes vind men verspreid over heel Texel en twee percelen ten noorden van Waal en burg tussen Waal en Burg en de ruige dijk in. Er is ook ontwikkelde Natuur in Natura 2000 gebieden die nog niet begrensd is Ook deze gebieden zouden begrensd kunnen worden zonder dat de Landbouw daar nadeel van ondervind.

Voor ons is en blijft het een voorwaarde dat de grenzen hard zijn en dat er geen schaduw werking in welke vorm dan ook vanuit mag gaan. Tevens wordt er in deze gesprekken hard gewerkt om ook tot andere begrenzing, en een kavelruil te komen op de Hoge Berg om zo tot een betere structuur te komen voor de op de hoge berg aanwezige agrarische bedrijven. Dat vraagt veel inzicht en inzet van de partijen. We zijn hierin op de goede weg, al blijft het een lastig traject. Het ligt vaak gevoelig en de structuur is ingewikkeld.

Vakgroep schapen

De vakgroep schapen wil deze winter digitale keukentafel gesprekken organiseren. Wanneer er voldoende deelnemers zijn (8-12) ook op Texel. Onder leiding van vakgroep voorzitter Saskia Duijves wordt er half december een Skype of Zoom sessie georganiseerd waarin onderwerpen als GLB, de mestgevingswet en een op te richten ketenorganisatie aan de orde komen maar waar vooral veel ruimte is voor discussie en alles wat er verder ter tafel komt. Opgeven kan bij Carlo Veeger per mail :cgveeger@planet.nl

Kennisontwikkeling

Stimulering van kennis verbreding van onze leden is een belangrijk doel van ons bestuur. Dit jaar hebben wij dit gedaan door het opzetten van een Cursus EVAV 3.0 voor vrouwen. Hiermee wordt gestimuleerd om het algemeen kennisniveau van vrouwen op het gebeid van bedrijfsvoering te versterken. Deze cursus is opgevolgd en succesvol afgerond door een cursus financieel inzicht voor de jonge ondernemers in het afgelopen najaar. Dankzij het enthousiasme van de deelnemers gaan we kijken of hier een vervolg op gegeven kan worden. Wij informeren jullie hierover zodra meer bekend is.

Korte keten

Afgelopen jaar heeft het project tafeltje dekje een positieve afronding gekregen. Het doel is bereikt, want de keuken van de Gollards blijft behouden en wordt vernieuwd. Daarnaast worden Texelse agrarische producten via een website beschikbaar voor iedereen. Iedere ondernemer kan zich binnenkort aanmelden om producten te gaan leveren. Volgend jaar volgt hierover verdere informatie.

Nationaal parkduinen van Texel

Als LTO hebben wij zitting in het Nationaal park duinen van Texel.. Het NP heeft ambitie om te bewegen, en liefst te groeien. Wij zijn over dat laatste kritisch en vinden dat eerst de NNN moet zijn afgerond alvorens wij verder willen praten over het toevoegen van natuurgebieden aan het NP .Ook hebben wij de vraag uitstaan wat kan het NP voor ons als Landbouw betekenen, liggen er ook kansen? De wereld beweegt en het is verstandig om op de juiste wijze mee te bewegen. Voorts wordt er vanuit overheidswege gesproken over Nationaal park de Wadden. Hier over is nog weinig bekend maar er wordt gesproken om alle kleine parken op te heffen en max vijf grotere parken aan te wijzen. Waaronder een Nationaal Park de Wadden. Wij volgen dit op de voet en worden hier door onze landelijke organisatie in gesteund.

Organiseren van natuurboeren/ pachters van natuurgronden:

De druk op pachters van natuurgronden is afgelopen jaren toegenomen. De regelgeving wordt door de verpachters, veelal TBO's en Hoogheemraadschap, aangescherpt. Daarentegen gaan de pachtprijzen omhoog en hebben veel boeren te maken met korte pachtcontracten. Om de belangen van natuurboeren of boeren die deels aan natuurbeheer doen te behartigen wil LTO Texel een werkgroep voor natuurboeren oprichten. Doel is informatie te delen, natuurboeren te ondersteunen bij het afsluiten van pachtcontracten met TBO's en als vraagbaak te dienen voor overheden bij besluitvorming betreffende natuurbeheer. Op dit moment wordt er binnen LTO geïnventariseerd wie vanuit welk werkveld mee gaat denken aan de opzet van deze werkgroep. De intentie is om deze landelijk uit te rollen.

Zwerfkatten

Staatsbosbeheer heeft samen met een brede coalitie van Texelse partijen, waaronder de LTO en De Lieuw, een actie opgezet om verwilderde katten op het eiland te verminderen. Met een vis & chip-actie werd aandacht gevraagd voor het probleem en werden in samenwerking met Dierenartsenpraktijk Texel, stichting Zwerfkatten Nederland en Dierenlot zo'n 500 katten gratis gechipt. Daardoor zijn ze beter herkenbaar in geval van ongeluk of verdwalen. Deze actie is gevolgd door vangacties in de natuurgebieden op Texel. Hier gaat SBB de komende maanden mee verder. Ook schuurkatten van boerderijen lopen met makkelijk natuurgebieden in. Ze krijgen er een nestje of gaan op jacht op weidevogels, woelmuizen of duinvogels. Dat is onnodig want ze moeten vooral muizen en ratten op boerderijen vangen. Daarom vervolgt SBB in samenwerking met de LTO ook de aanpak van schuurkatten op de plekken waar de urgentie het hoogst is. In overleg met boeren en desgewenst in samenwerking met Zwerfkatten Nederland of Dierenartspraktijk Texel worden hun katten behandelt. De dieren krijgen een chip, vaccinaties en worden gecastreerd/gesteriliseerd. Daardoor blijven katten dichter bij de boerderij, hebben ze een gezondere en langere levensverwachting en krijgen ze geen ongewenste nestjes. En een tekort aan muizenvangers? Dat zal er niet zo snel zijn, maar in dat geval is er een opgevangen kat beschikbaar.

Update toekomstvisie

Vijf jaar geleden hebben wij ons landbouwrapport "Nu verbinden is de toekomst voor morgen", een routeboek voor de toekomst, gepresenteerd. Met ons afdelingsbestuur zijn wij voornemens om dit voorjaar de balans op te maken en in juni een tussenstand te geven van de bereikte doelen. Wij kunnen u verklappen dat we op de goede weg zijn. Maar daarover in het voorjaar van 2021 meer....

Aan de griffiers van de participanten van Twiske-Waterland

Kopie aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie

Geachte griffiers,

De agenda en stukken van de vergadering van het algemeen bestuur op 3 december zijn via IBABS verzonden aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie.

De openbare agenda en stukken zijn ook geplaatst op de IBABS vergaderkalender op de website www.twiske-waterland.nl onder Bestuur - Vergaderingen, zie ook deze link.

Ik verzoek u dit bekend te maken aan de raadsleden/Statenleden.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Recreatieschap Twiske-Waterland,

Kees Rood
Programmamanager Recreatie Noord-Holland NV

Recreatieschap Spaarnwoude – agenda en stukken vergadering AB 17 december

De agenda en stukken van de vergadering van het algemeen bestuur op 17 december 2020 zijn via iBabs verzonden aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie.

De openbare agenda en stukken zijn ook geplaatst op de iBabs vergaderkalender op de website www.spaarnwoude.nl onder Bestuur - Vergaderingen. Zie ook **deze link**

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5149
Extern Zaak ID	1533885
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	12.c
Omschrijving	Recreatie: Ondertekening Bestuursovereenkomst Basisvisie Recreatie Toervaartnet Nederland (BRTN) (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/MOB

Bijlagen
Brief aan PS over ondertekening bestuursakkoord Basisvisie Recreatietoervaart Nederland 2020 tot en met 2025.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Noord-Holland is een waterrijke provincie met tal van mogelijkheden voor de watersport en waterrecreatie. Om de kwaliteit van het recreatievaarwegennet te garanderen, verlengt de provincie de deelname aan de geactualiseerde Basisvisie Recreatietoervaart Nederland t/m 2025.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. R.L. den Uijl

BEL/MOB

Telefoonnummer +31235145757

uijlr@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 DEC. 2020

Kenmerk

1533885/1533893

Uw kenmerk

Betreft: Ondertekening bestuursakkoord Basisvisie Recreatietoervaart Nederland 2020 tot en met 2025

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de ondertekening van het bestuursakkoord Basisvisie Recreatietoervaart Nederland 2020 tot en met 2025.

De provincie Noord-Holland is onderdeel van het landelijke netwerk voor recreatievaart, de Basisvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN). Deze bestuurlijke afspraken omtrent het BRTN lopen eind 2020 af.

Om landelijk een eenduidige aanpak van de recreatievaart mogelijk te blijven maken, hebben de partners van het BRTN – het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, en de 12 provincies - besloten om nieuwe bestuurlijke afspraken te maken voor de periode 2020 t/m 2025. Dit betreft een voortzetting van bestaande afspraken voor het recreatievaarwegennetwerk.

Het uitgangspunt van deze nieuwe bestuurlijke afspraken is om het bestaande basisrecreatietoervaartnet te behouden en er zorg voor te dragen dat de gedane investeringen hun waarde blijven behouden. Tevens is de afspraak om structurele knelpunten voor de toegankelijkheid en doorvaart van de recreatievaart te voorkomen en de veiligheid en bereikbaarheid op het netwerk door afstemming met de recreatievaart en de beroepsvaart te verbeteren.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De bestuurlijke afspraken voor het BRTN 2020 t/m 2025 worden eind december ondertekend door de betrokken partijen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Bestuursmededeling

Voor raden en Staten na AB 2 december 2020

recreatieschap alkmaarder- en uitgeestermeer

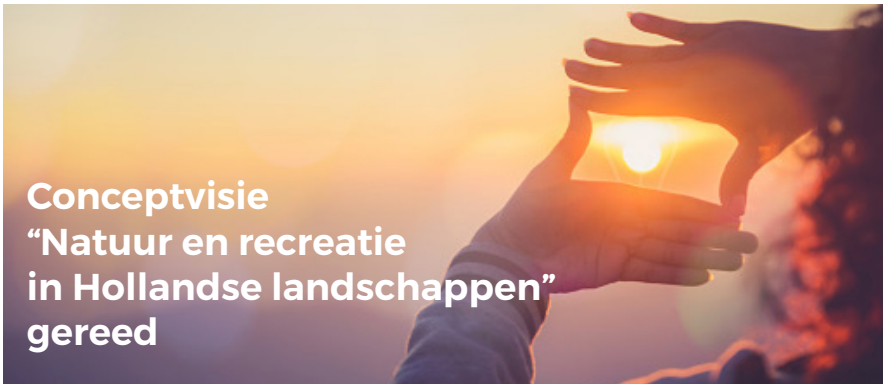

Conceptvisie “Natuur en recreatie in Hollandse landschappen” gereed

Voor het opstellen van de toekomstvisie voor Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer is een intensief proces doorlopen met participatie als belangrijke pijler. Inmiddels is een conceptvisie gereed die een aantrekkelijk beeld schetst voor de toekomst van de gebieden Alkmaarder- en Uitgeestermeer en IJmond tot Zaanstreek.

De belangrijkste ambitie is het realiseren van een herkenbaar en bekend gebied met een toegankelijke naam dat jaarrond eigentijdse en duurzame (water)recreatiemogelijkheden biedt. Het gebied is er zowel voor de lokale bewoners, voor de inwoners uit de regio en voor (inter)nationale toeristen. Ingezet wordt op goede verbindingen over land en over water en waarin de diverse natuurkwaliteiten zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De visie is een samenhangend toekomstkader voor behoud en ontwikkeling, en voor hernieuwde promotie van het gebied. De visie legt de hoofdlijnen voor thema’s, behoud en ontwikkeling van het gebied vast, uitgesplitst in deelgebieden met eigen accenten. De projecten voor behoud en ontwikkeling zullen concreet worden beschreven en verder uitgewerkt in stappen op basis van een uitvoeringsprogramma. Tevens zullen in het uitvoeringsprogramma de financiële haalbaarheid en financieringsmogelijkheden op een rij worden gezet.

De visie sluit aan op (regionale) gebiedsontwikkelingen voor bestaande en nieuwe activiteiten en voorzieningen die daar bij passen en benoemt zones of plekken waar vernieuwing of verandering nodig is. Daarbij is veel gebruik gemaakt van bestaande plannen voor het gebied. Ook gaan we via participatietrajecten de stakeholders bij de uitvoering betrekken. De conceptvisie wordt binnenkort aan de participanten toegezonden voor zienswijze. Meer lezen over de visie.

Beleid snelvaren aangepast

Het huidige beleid snelvaren voor snelvaargebied De Deilings loopt dit jaar af. Dit beleid wordt door het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer opgesteld en uitgevoerd. De gemeente Castricum stelt dit beleid telkens voor een periode van 5 jaar vast. Het beleid is tegen het licht gehouden en in overleg met de Gemeente Castricum, de politie, Waterskiclub “Akersloot”, vaarschool Kraakman en leden van het vaarteam Recreatie Noord-Holland op een gering aantal punten gewijzigd.

Recreatieve ontwikkelingen De Hoorne

De inwoners van Akersloot hebben de gemeente Castricum gevraagd om aanvullende recreatieve voorzieningen te realiseren in het tegen het dorp gelegen recreatiegebied De Hoorne. In overleg met de bewoners is een plan gemaakt, dat is voorgelegd aan de gemeenteraad van Castricum en waarvoor de raad de benodigde middelen beschikbaar heeft gesteld. De gemeente verzoekt het recreatieschap het plan te realiseren. De kosten voor realisatie komen voor rekening van de gemeente. Om de extra beheerkosten te dekken zal de gemeente 25 jaar lang een vast bedrag aan het recreatieschap betalen, zodat er een voldoende reserve wordt opgebouwd voor een beheerperiode van 30 jaar. Het plan omvat de aanleg van een zwemsteiger in het Alkmaardermeer, een amfitheater, een speelbos en natuurvriendelijke oevers langs de watergang aan de polderzijde.

Jaarprogramma 2021

Met het jaarprogramma geeft het recreatieschap inzicht in verwachte ontwikkelingen en werkzaamheden in het jaar 2021. Daarmee biedt het jaarprogramma het bestuur van het recreatieschap de mogelijkheid om op hoofdlijnen te sturen op het programma voordat de begrotings¬wijziging 2021 en de programmabegroting 2022 worden opgesteld.

Kadernota 2022

Met de Kadernota stelt het recreatieschap de financiële richtlijnen 2022 vast en schetsen we een financieel perspectief voor de periode 2022-2025.
De Kadernota bevat de vastgestelde ambities voor de toekomst gericht op het toewerken naar een gezond financieel perspectief op lange termijn. De belangrijkste inspanningen daarvoor zijn het realiseren van de visie in combinatie met een succesvolle uitgifte van verschillende locaties (Woudhaven, Dorregeest) resulterend in lagere lasten en hogere baten, het verder mede-ontwikkelen van Erfgoedpark De Hoop en draagvlak voor schaps-ontwikkelingen door gericht omgevingsmanagement.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Kadernota **2022**

RECREATIESCHAP ALKMAARDER- EN UITGEESTERMEER

recreatieschap
alkmaarder- en
uitgeestermeer

versie 30 september 2020

Kadernota

Deze kadernota voor 2022 geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting(en) van recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer. De programmabegroting wordt pas opgesteld nadat de kadernota door het bestuur is vastgesteld.

Hoofddoelstelling

Alkmaarder- en Uitgeestermeer is ingericht als recreatiegebied om gemeenten en natuurgebieden te ontlasten en aantrekkelijke recreatiemogelijkheid te bieden aan recreanten uit omliggende gemeenten en de regio. Het doel van Alkmaarder- en Uitgeestermeer is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR):

a. het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie en watersport;
b. het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
c. het tot stand brengen en onderhouden van een landschap, dat is afgestemd op het onder a en b geformuleerde.

Kerngegevens: 2.040 hectare werkgebied, waarvan 736 hectare het eigenlijke beheergebied van het recreatieschap bedraagt. Daarvan is 648 hectare voor het gebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer met 525 hectare water en 88 hectare voor het recreatiegebied IJ tot Z. Er zijn circa 400.000 bezoekers per jaar.

Visie

Het AB heeft besloten om te gaan werken aan de formulering van gezamenlijke bestuurlijke ambities en doelstellingen voor het gehele recreatieschap RAUM. Om uiteindelijk te komen tot een duurzame toekomstvisie, kortweg: van ambitie (2018), visie (2019-2020) naar realisatie (2021).

De ambitie is:

Een herkenbaar en bekend gebied met een toegankelijke naam dat zomer en winter eigentijdse en duurzame (water)recreatiemogelijkheden biedt voor de lokale bewoners, voor de inwoners van de regio en voor (inter)nationale toeristen, met goede verbindingen over land en water met andere bestemmingen, waarin de natuur zich positief ontwikkelt

Strategische doelen

Alkmaarder- en Uitgeestermeer levert door haar reguliere werkzaamheden en projecten een directe bijdrage aan de volgende strategische doelen:

- RAUM is nu en in de toekomst het watersporthart van de regio
- Openheid en relatie met omliggende natuurgebieden
- Ontwikkeling gebruik en voorzieningen
- Ontwikkelen en behouden breed maatschappelijk draagvlak

Belangrijke strategische voorwaarden daarbij zijn:

- Duidelijkheid over de maatschappelijk gewenste toekomstige ontwikkeling van de gebieden RAUM inclusief concrete uitvoeringsplannen;
- Financieel sluitende meerjarenbegroting in relatie tot de beheerplannen.

Actuele ontwikkelingen

- het verder (door)ontwikkelen van het RAUM op basis van de nog vast te stellen visie
- Inzetten op omgevingsmanagement met als doel versterken van relatie met participanten en stakeholders

- De overdadige groei van onderwaterplanten in Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Daarnaast zijn er externe ontwikkelingen waar wij rekening mee houden:

- Het provinciaal collegeprogramma Duurzaam Doorpakken! 2019 – 2023.
- Programmatische aanpak stikstof (PAS): Op 29 mei 2019 oordeelde de Raad van State dat niet langer vergunningen mogen worden verleend op basis van de PAS voor activiteiten, die leiden tot meer Stikstof depositie in N-2000 gebieden. Voortaan moet vooraf bewezen worden dat de natuurwaarden niet worden aangetast. Dit heeft effect op locatie-ontwikkelingen.
- Implementatie nieuwe omgevingswet (2021).
- Verdere implementatie Natuurnetwerk Nederland (NNN): biodiversiteitsherstel, verbinden van natuurgebieden en creatie nieuwe NNN
- Wetlands Amsterdam: Dit project betreft een samenwerking tussen verschillende terreinbeheerders in Laag Holland. Er is een gezamenlijk toekomstperspectief op het landschap van Laag Holland op de lange termijn. Het gebied betreft de Schermer, de Beemster, de Oterleekpolder en Alkmaar.
- Metropool Regio Amsterdam: Prioriteit voor de MRA heeft het aanjagen van de economie, het verbeteren van de bereikbaarheid en het bouwen van woningen. Hierbij wordt gekeken naar het versterken van de landschappelijke elementen, met aandacht voor het uitbreiden van zowel de recreatiemogelijkheden als de natuurbeleving.
- Regionale routestructuren: (dag)recreatie en natuur kunnen met regionale routestructuren beter worden ontsloten.
- Groen en waterplan gemeente Zaanstad: Vanuit het recreatieschap zal daar waar mogelijk aansluiting worden gemaakt met het Groen en Waterplan van de gemeente Zaanstad. Tevens dient het als inspiratie voor de nog te formuleren visie en meerjarig investeringsplan.

Operationele doelen 2022

Naast de reguliere bedrijfsvoering wil het recreatieschap de volgende doelen realiseren:

1. Het uitvoeren van de visie en de plannen inclusief korte- en lange termijn gebiedsprogramma's met als resultaat duurzame meerjaren-exploitaties en jaarlijkse uitvoeringsprogramma;
2. Beheren en in stand houden van de gebieden en de voorzieningen;
3. Vernieuwingen doorvoeren om het gebied aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van de recreant;
4. Bereiken financieel evenwicht voor de lange termijn;
5. Het uitvoeren van het inrichtings- en investeringsprogramma;
6. Het voeren van omgevingsmanagement bij bovenstaande ontwikkelingen.

Verwachtingen voor 2023 - 2025

- Realiseren van de visie;
- Succesvolle uitgifte van verschillende locaties (Woudhaven, Dorregeest) en dat het resulteert in een besparing op de beheerlasten en verhoging van de exploitatiebaten;
- Het verder mede-ontwikkelen van Erfgoedpark De Hoop;
- Het upgraden van De Hoorne op initiatief van omwonenden en bekostigd door de gemeente Castricum;
- Draagvlak voor schapsontwikkelingen door gericht omgevingsmanagement;
- Realiseren van financieel evenwicht voor de lange termijn waarbij voor groot onderhoud en vervangingen met de beschikbare middelen door enerzijds bezuinigingen door te voeren en anderzijds meer inkomsten te genereren, conform de besluitvorming uit 2013.

Doorontwikkelingen staand beleid 2022

Voortzetting koers waarbij geïnvesteerd wordt in projecten, die op de lange termijn leiden tot het verhogen van de inkomsten en het rendement. Het streven is onder andere hiermee om de gevolgen voor de participantenbijdrage beperkter te houden dan in geval er geen doorontwikkeling zou zijn.

Wat gaan we doen?	Waarom doen we dit?	Wat mag het kosten?	Wat is de planning?
Aan de hand van de in 2020 vast te stellen visie het opstellen van een breed gedragen uitvoeringsprogramma.	De visie bevat een uitvoeringsprogramma. Hierin wordt beschreven hoe het recreatieschap de komende jaren toewerkt naar realisatie van de visie, aan de hand van acties in de diverse deelgebieden en op thema's. Een zeer belangrijke actie is de mogelijkheden in het gebied beter bekend te maken (marketing), zodat meer mensen gebruik maken van het gebied.	Het recreatieschap streeft naar een structureel gezonde balans tussen inkomsten en uitgaven. De uitvoering van de visie vereist daarom een gedegen opzet en uitwerking waarvan de haalbaarheid financieel in balans blijft.	Na vaststelling van de concept-visie wordt deze aan de raden en staten toegezonden voor een zienswijze. Na de definitie vaststelling van de visie door het AB (voorjaar 2021) wordt het uitvoeringsprogramma opgesteld (eind 2021). De start van de uitvoering wordt gepland medio 2022).

Gevolgen voor de participanten

De Kadernota 2022 geeft geen aanleiding om de participantenbijdragen te verhogen.

Gevolgen voor de reserves

Geen gevolgen

Bijlage A. Financiële kengetallen 2022

Indexatie

Het recreatieschap hanteert voor de prijsindexatie het door de regietafel Noord-Holland Noord bepaalde cijfer. Voor de begroting 2022 is deze bepaald op 2,3% (2021).

In de Kadernota 2022 wordt uitgegaan van het indexatiecijfer voor 2021, zijnde 2,3%. Het indexatiecijfer voor 2022 wordt medio december door de Regietafel Noord-Holland Noord bekendgemaakt. Het nieuwe indexatiecijfer wordt meegenomen bij de opzet van en de berekeningen in de nog vast te stellen begroting 2022.

Omdat het personeel van de uitvoeringsorganisatie in dienst is van Recreatie Noord-Holland NV en niet rechtstreeks in dienst van het recreatieschap, wordt het door de regietafel Noord-Holland Noord bepaalde cijfer voor loonindexatie niet gebruikt.

Hoogte gemeentelijke bijdrage

Op basis van de hierboven genoemde indexering zal de participantenbijdragen met 2,3% worden verhoogd. Los van de indexering is er geen aanleiding om de participantenbijdragen verder te verhogen in 2021.

A-UM

Participant	Bijdragen-verdeling	Begroting 2021	Begroting 2022
Provincie Noord Holland	49,20%	597.776	609.911
Gemeente Beverwijk	4,30%	52.245	53.306
Gemeente Heemskerk	2,90%	35.235	35.950
Gemeente Uitgeest	5,20%	63.180	64.463
Gemeente Alkmaar	7,10%	86.264	88.015
Gemeente Zaanstad	23,70%	287.953	293.798
Gemeente Castricum	5,20%	63.180	64.463
Gemeente Heiloo	2,40%	29.160	29.752
Totaal	**100,00%**	**1.214.993**	**1.239.658**

IJ-Z

Participant	Bijdragen-verdeling	Begroting 2021	Begroting 2022
Provincie Noord-Holland	50,10%	221.168	225.658
Gemeente Beverwijk	13,63%	60.170	61.391
Gemeente Heemskerk	12,03%	53.107	54.185
Gemeente Uitgeest	4,28%	18.894	19.278
Gemeente Zaanstad	19,96%	88.114	89.903
Totaal	**100,00%**	**441.453**	**450.415**

Risicomanagement / weerstandsvermogen

Het recreatieschap hanteert conform artikel 3.4 van de Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen voor de hoogte van de algemene reserve als richtlijn maximaal 2,5% van de lasten.

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risico (de kans vermenigvuldigd met de omvang in euro's) te delen door de in te zetten middelen om deze risico's te dragen (weerstandscapaciteit). De weerstandscapaciteit bij het recreatieschap wordt gevormd door de middelen in de algemene reserve, voorzieningen en bestemmingsreserves.

In de begroting 2022 wordt dit nader uitgewerkt.

Percentage overhead A-UM

Als de overhead wordt afgezet tegen de totale lasten bedraagt het percentage overhead 26,7%. Deze overhead bestaat uit de volgende posten:

Specificatie van de overhead (taakveld 0.4) A-UM

Onderdeel	Jaarprogramma 2021		Begroting 2022
Bestuursadvisering en programmasturing	120.852		123.305
Secretariaat	44.000		44.893
Financiële administratie	52.000		53.056
Locatiebeheerder en management	149.196		152.225
Verlaging risico opslag RNH (1,5% op alle inzet RNH)	-		-
Kantoor- en bedrijfskosten	28.330		28.905
Totaal	**394.378**	-	**402.384**

Percentage overhead IJ-Z

Als de overhead wordt afgezet tegen de totale lasten bedraagt het percentage overhead 23,1%. Deze overhead bestaat uit de volgende posten:

Specificatie van de overhead (taakveld 0.4) IJ-Z

Onderdeel	Jaarprogramma 2021		Begroting 2022
Bestuursadvisering en programmasturing	35.129		35.842
Secretariaat	5.000		5.102
Financiële administratie	23.000		23.467
Locatiebeheerder en management	28.221		28.794
Verlaging risico opslag RNH (1,5% op alle inzet RNH)	-		-
Kantoor- en bedrijfskosten	562		573
Totaal	**91.912**		**93.778**

Flexibele schil / inhuur

Met het oog op maatschappelijke werkvoorziening wordt een post van € 27.000 (A-UM) en € 14.500 opgenomen voor structurele inhuur van werknemers vanuit WNK.

Bijlage B. Financiële meerjarenraming 2021-2025 A-UM

Onderdeel	2021	2022	2023	2024	2025
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:	*2021*	*2022*	*2022*	*2022*	*2022*
Stand volgens programmabegroting 2021 (resultaat voor bestemming)	**5.297**	**12.024**	**20.050**	**20.457**	**20.872**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
1.					
2.					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit					
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Mutaties jaarprogramma 2021	-11.159				
2.					
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
Nieuw beleid					
1.					
2.					
Totaal nieuw beleid					
Totaal wijzigingen in kadernota 2022					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1.					
2.					
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen					
Stand volgens kadernota 2022 (resultaat voor bestemming)	**-5.862**	**12.024**	**20.050**	**20.457**	**20.872**

Financiële meerjarenraming 2021-2025 IJ-Z

Onderdeel	2021	2022	2023	2024	2025
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:	*2021*	*2022*	*2022*	*2022*	*2022*
Stand volgens programmabegroting 2021 (resultaat voor bestemming)	**53.935**	**57.094**	**60.311**	**61.535**	**62.784**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
1.					
2.					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit					
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Mutaties jaarprogramma 2021	3.532				
2.					
3.					
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
Nieuw beleid					
1.					
2.					
Totaal nieuw beleid					
Totaal wijzigingen in kadernota 2022					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1.					
2.					
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen					
Stand volgens kadernota 2022 (resultaat voor bestemming)	**57.467**	**57.094**	**60.311**	**61.535**	**62.784**

Vaststelling door het algemeen bestuur

Deze kadernota is door het algemeen bestuur van Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer vastgesteld in de openbare vergadering van 2 december 2020.

Voorzitter,
Mevr. I. Zaal

recreatieschap
alkmaarder- en
uitgeestermeer

Postbus 2571, 2002 RB Haarlem
Genieweg 46a, Velsen-Zuid
Telefoon 023 – 520 28 20
info@recreatienoordholland.nl
www.alkmaarder-enuitgeestermeer.nl
K.v.K. 34370323

Velsen-Zuid : 14 december 2020
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : U20201107 am
Projectnummer :
Onderwerp : Kadernota 2022
Bijlage(n) : 1
Behandeld door : Peter Jaap Don - telefoon 06 8284 6339

Geachte leden van Gedeputeerde en Provinciale Staten,

Hierbij sturen wij u de Kadernota 2022 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer. We vragen u eventuele zienswijzen voor 1 maart aan ons door te geven. Bijgevoegd document is opgesteld volgens de leidraad die de regio Noord-Holland Noord heeft opgesteld voor de kadernota's van gemeenschappelijke regelingen. Het benoemt de kaders en de financiële uitgangspunten voor het jaarprogramma 2022. Het vaststellen van de kadernota door het algemeen bestuur is een wettelijke verplichting.

- Het algemeen bestuur heeft de kadernota 2022 vastgesteld op 2 december 2020.
- De kadernota 2022 vormt de basis voor de programmabegroting 2022 die begin april wordt opgestuurd aan de deelnemers.

Het dagelijks bestuur van het recreatieschap besluit op basis van de vóór 1 maart ontvangen reacties hoe deze worden verwerkt in de conceptbegroting 2022. Begin april 2021 wordt de conceptbegroting door het dagelijks bestuur eveneens aan u toegestuurd. Het algemeen bestuur besluit op 23 juni 2021 over de eventueel ontvangen reacties en stelt daarna de begroting definitief vast.

Indexering
Om een goede bedrijfsvoering mogelijk te maken, worden de lasten en de participantenbijdragen jaarlijks geïndexeerd met de door de regio gehanteerde prijsindex. Deze index wordt jaarlijks bepaald door de Regietafel Noord-Holland Noord. De participantenbijdrage wijzigt niet, op indexatie na. De index in de Kadernota 2022 (2,3%), zoals behandeld in het Algemeen Bestuur van 2 december 2020, gaat uit van de toen bekende informatie. De juiste percentages en bedragen worden in de programmabegroting 2022 vermeld. Deze ontvangt u zoals afgesproken begin april.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer,

Gerben Houtkamp
Programmamanager Recreatie Noord-Holland NV

PLASSENSCHAP LOOSDRECHT.
RECREATIESCHAP STICHTSE GROENLANDEN.

TELEFOON
030 297 40 00

POSTADRES
Postbus 8058
3503 RB Utrecht

BEZOEKADRES
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

ONLINE
www.recreatiemiddennederland.nl
info@recreatiemiddennederland.nl

FINANCIEEL
IBAN NL68 BNGH 0285012290
BIC BNGH NL2G
BTW NL804162591B01
KvK 52394832

Aan de deelnemers van Plassenschap Loosdrecht e.o.
en recreatieschap Stichtse Groenlanden:
de raden en colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten De Bilt, De Ronde Venen, Houten, Lopik, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Woerden, Wijdemeren *en IJsselstein en de staten en het college van Gedeputeerde Staten van de provincies Noord-Holland en Utrecht*

Utrecht, 9 december 2020

Onderwerp: Toekomstige samenwerking Recreatieschappen

Geachte deelnemer,

Hiermee informeren wij u over de voortgang van het proces om te komen tot een nieuwe toekomstige samenwerking voor de recreatieschappen. Bijgevoegd treft u aan de opgestelde memo “Toekomstige samenwerking Recreatieschappen” en de bestuursvoorstellen van de beide schappen met richtinggevende uitspraken. De deelnemende gemeenten en de provincies Utrecht en Noord-Holland worden gevraagd een reactie te geven op de richtinggevende uitspraken. Deze reactie ontvangen wij graag voor **26 februari 2021.** Hieronder leest u de context en lichten wij ons verzoek toe.

Context
In 2019 is geconstateerd dat de situatie bij de recreatieschappen zorgelijk is. Daarop is een proces gestart van RMN in transitie. In maart 2020 heeft u de rapportage ‘RMN in transitie’, ontvangen waarin de analyse is gegeven met een afwegingskader en mogelijke toekomstperspectieven voor een hernieuwde samenwerking.
Door de besturen van de beide schappen is daarop aan Bureau Berenschot gevraagd om vier perspectieven nader uit te werken. Berenschot heeft in de notitie ‘Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland, doorhakken bestuurlijke knoop over de toekomst van RMN’ het bestuurlijke keuzeproces uitgewerkt en een uitwerking gegeven van de vier perspectieven. Het bureau constateerde dat de basis van samenwerking niet eenduidig was en dat voor het kiezen van een nieuw samenwerkingsmodel per schap duidelijkheid moet zijn wat de basis is van deze samenwerking.
Op 8 juli 2020 en op 23 september 2020 zijn informatiebijeenkomsten gehouden waarin nadere toelichtingen zijn gegeven over de beide rapporten. Tevens bent u daarbij geïnformeerd over de vervolgstappen. In september is aangegeven dat de besturen van het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en van het Plassenschap Loosdrecht in gesprek gaan over de samenwerking en het toekomstbeeld hiervan, ieder voor het eigen schap. De besturen zien hun discussie als de noodzakelijke voorbereiding op de besluitvorming over de toekomst van de beide recreatieschappen én daarmee ook over de toekomst van hun uitvoeringsorganisatie RMN.

Uitkomsten gesprekken toekomst recreatieschappen
De dagelijks besturen van beide schappen spraken per schap dit najaar in twee zogenaamde dialoogsessies over hun toekomst. De uitkomsten van beide sessies zijn door de besturen verwerkt in een memo ‘Toekomstige samenwerking Recreatieschappen’ (bijlage 1). Hierin zijn richtinggevende uitspraken over de toekomstige samenwerking verwerkt. Deze uitspraken koersen op een omvorming

van de recreatieschappen en het onder brengen van taken bij andere uitvoerders. Er is daarmee geen draagvlak meer voor het voortbestaan van RMN, wat het opheffen hiervan tot gevolg heeft.

In de brief van 13 juli 2020 is aangekondigd om de gemeenteraden en Provinciale Staten van beide provincies, als deelnemers van de recreatieschappen, nadrukkelijk in de discussie over de toekomst van de schappen te betrekken. Het bestuur van de schappen stelt u nu in de gelegenheid om te reageren op de richtinggevende uitspraken, verwoord in de bestuursvoorstellen (bijlage 2 en 3) en de overwegingen in de memo.
Omdat het lastig is om een geschikte datum te vinden zonder bestuurlijke verplichtingen is afgesproken om twee informatieavonden te beleggen. Deze zullen worden gehouden op **dinsdagavond 5 januari 2021** en op **donderdagavond 7 januari 2021**. Beide avonden zullen starten om 19.30 uur. Wij nodigen u uit om bij één van deze digitale informatiebijeenkomsten aanwezig te zijn. Tijdens deze bijeenkomst zal een nadere toelichting worden gegeven op de stukken die u nu zijn voorgelegd en het vervolgproces. Een definitieve uitnodiging met inloggegevens volgt zo spoedig mogelijk.

Vervolgproces
In het vervolgproces wordt het richtinggevend voorstel uitgewerkt tot concrete voorstellen en concrete besluiten. Er zal een projectleider worden aangesteld die de vragen en opmerkingen die in de memo zijn opgenomen zal beantwoorden en verder uitwerken. Naar verwachting zal een aanpassing van de gemeenschappelijke regelingen van beide recreatieschappen onderdeel zijn van de uitwerkingen. Een eventuele aanpassing zal te zijner tijd vanzelfsprekend ter besluitvorming aan u worden voorgelegd.

Het opheffen van de bedrijfsvoeringorganisatie RMN heeft grote consequenties voor de medewerkers en geeft onzekerheid. Deze onzekerheid mag niet te lang duren. Als streefdatum voor het opheffen is 1 januari 2022 genoemd. Dit is ambitieus, maar wordt haalbaar geacht.

De door raden en staten gegeven reacties zullen wij betrekken bij het vervolg van de discussies en de uitwerkingen. Wij streven ernaar om voor de zomer 2021 nog de eerste stappen te zetten naar de nieuwe samenwerkingsvorm. Wij zullen u hierover consulteren, zodat u nauw betrokken blijft bij het vervolgproces. Bijgevoegd treft u aan een overzicht van het ‘Proces RMN in transitie’, met daarin een overzicht van de genomen stappen en een globaal inzicht in de vervolgstappen. De planning is nog niet uitgewerkt en data kunnen dus veranderen. Zodra de planning concreter is zal deze ook met u gedeeld worden.

Namens de dagelijkse besturen van Plassenschap Loosdrecht e.o. en
Recreatieschap Stichtse Groenlanden,

Mw. C. Larson
Voorzitter

J. van Everdingen MSc
Voorzitter

Bijlagen:
- Memo Toekomstige samenwerking Recreatieschappen met de volgende bijlagen:
  a. Memo ‘Stichtse Groenlanden ontwikkelen tot een eenvoudiger stelsel voor recreatie
  b. Memo ‘Bouwstenen voor discussie over de toekomst van Plassenschap Loosdrecht e.o.’
  c. Uitkomsten vervolg Dialoogsessie SGL 26-10-2020
  d. Uitkomsten vervolg Dialoogsessie Plassenschap Loosdrecht 09-11-2020

Processtappen RMN in transitie

8 december 2020

Hieronder volgt de proceslijn vanaf de discussie over de geconstateerde problemen bij RMN met de vervolgstappen die zijn genomen.

- Voorjaar 2019
  Constatering door de directeur van de financiële en organisatorische problemen bij RMN

- 29 mei 2019
  Bespreking van de gezamenlijke dagelijkse besturen van RMN, SGL en PL over de notitie 'RMN under construction', opgesteld door de directeur RMN. In deze notitie zijn de geconstateerde problemen toegelicht. Tevens is een plan van aanpak vastgesteld voor de vervolgstappen.

- 10 september 2019
  Informatiebijeenkomst voor raads- en statenleden met uitleg van de situatie en de te nemen vervolgstappen.

- 20 februari 2020
  Vaststelling van de rapportage 'RMN in transitie' door de gezamenlijke Dagelijks Besturen van de schappen. Hierin is opgenomen een analyse van de situatie bij RMN met een afwegingskader en toekomstperspectieven. Het rapport is opgesteld in opdracht van het RMN-bestuur

- 19 maart 2020
  Toezending van de rapportage 'RMN in transitie' aan de deelnemende gemeenten en provincies, tezamen met de 1e begrotingswijziging 2020.
  De informatiebijeenkomst die gepland was kon vanwege corona geen doorgang vinden.

- 29 juni 2020
  Vaststelling door de dagelijks besturen van de recreatieschappen van de notitie 'Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland', opgesteld door Bureau Berenschot. Hierin is opgenomen de uitwerking van enkele toekomstperspectieven.
  Het advies van Berenschot is overgenomen met het vaststellen van de ernst van de situatie en dat direct ingrijpen noodzakelijk is en om eerst de gezamenlijke uitgangspunten van de samenwerking te formuleren (per schap) om pas daarna de keuze van de samenwerkingsvorm te bepalen.

- 8 juli 2020
  Informatiebijeenkomst voor raden en staten over 'RMN in transitie'

- 13 juli 2020
  Toezenden van de notitie ‘Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland’ aan de deelnemende gemeenten en de provincie Utrecht en Noord-Holland.

- 23 september 2020
  Informatiebijeenkomst voor raden en staten over de notitie ‘Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland’

- 7 december 2020
  Bespreking van de memo ‘Toekomstige samenwerking Recreatieschappen’ waarin de uitkomsten van de gesprekken in de dagelijkse besturen van de schappen over de samenwerking zijn uitgewerkt in richtinggevende uitspraken.
  De gemeenteraden en Provinciale Staten van Utrecht en Noord-Holland wordt gevraagd te reageren op de uitkomsten.

Vervolgstappen

- Uitwerken van de onderzoeksvragen uit de memo ‘Toekomstige organisatie Recreatieschappen met het aanstellen van een projectmanager (ondersteuning samenwerking schappen) en een projectleider (opheffen RMN).

- Februari 2021
  Ontvangen reacties van de deelnemende gemeenten en de provincies Utrecht en Noord-Holland.

- Mei 2021
  Helderheid over de nieuwe samenwerkingsvorm van de beide recreatieschappen met de wijze van uitvoering. De besturen van de schappen nemen een voorgenomen beslissing die wordt voorgelegd aan de raden en staten.
  Liquidatieplan RMN vastgesteld met inspraak van de Dagelijks Besturen van de recreatieschappen en Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht, als deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling.

- Juni 2021
  Consultatie van gemeenteraden en Provinciale Staten van Utrecht en Noord-Holland over de voorgenomen besluiten.

- Najaar 2021
  Voorbereiding beëindiging taken RMN bij voldoende zekerheid voor overname van de uitvoerende taken.
  Voorstel over nieuwe samenwerking uitgewerkt in concept-besluiten voor de deelnemende gemeenten en provincies Utrecht en Noord-Holland.

- 1 januari 2022
  Start nieuwe samenwerkings- en organisatievorm

Memo

Onderwerp	Toekomstige samenwerking Recreatieschappen *Besluitvorming over richtinggevende uitspraken voor vervolgstappen nieuw organisatie recreatietaken Midden Nederland*
Aan	Het dagelijks bestuur van Plassenschap Loosdrecht e.o. en Recreatieschap Stichtse Groenlanden
Van	Secretaris bestuurlijke begeleidingsgroep RMN in transitie
Datum	7 december 2020
Bijlagen	a. Memo 'Stichtse Groenlanden ontwikkelen tot een eenvoudiger stelsel voor recreatie b. Memo 'Bouwstenen voor discussie over de toekomst van Plassenschap Loosdrecht e.o.' c. Uitkomsten vervolg Dialoogsessie SGL 26-10-2020 d. Uitkomsten vervolg Dialoogsessie Plassenschap Loosdrecht 09-11-2020

Inleiding en bestuurlijke vraag

Na de vaststelling van de rapportage 'RMN in transitie' en het uitbrengen van het rapport 'Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland', door Bureau Berenschot, is door de Dagelijks Besturen van het Plassenschap Loosdrecht en het Recreatieschap Stichtse Groenlanden in het najaar van 2020 gesproken over de toekomst van de beide schappen, mede in relatie tot de toekomst van de bedrijfsvoeringorganisatie Recreatie Midden Nederland (RMN). De gesprekken vonden plaats in twee zogenaamde dialoogsessies. Van deze dialoogsessies zijn de uitkomsten op hoofdlijnen op papier gezet. Op basis van de gesprekken is deze memo opgesteld. In de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur van 19 november 2020 is het eerste concept van deze memo besproken en is, met enkele kleine aanpassingen, hiermee ingestemd.

Met dit memo wordt richting gegeven aan het opnieuw organiseren van de recreatietaken die op dit moment bij de schappen zijn belegd en waarvan de uitvoering door RMN wordt verzorgd, door middel van richtinggevende uitspraken. Met deze uitspraken kan een projectleider bestuurlijk gelegitimeerd vervolgstappen zetten om de recreatietaken in Midden Nederland op een andere manier te organiseren. De uitspraken worden voorgelegd aan de deelnemers van de schappen, gemeenten en provincies Utrecht en Noord-Holland, met het verzoek om hiermee in te stemmen.

Aan de leden van het dagelijks bestuur van beide recreatieschappen wordt gevraagd in te stemmen met de volgende vier richtinggevende uitspraken en de verdere uitwerking:

1. Voor het Plassenschap Loosdrecht:
   a. Het uitwerken van een samenwerking binnen het schap op basis van centrumconstructie waarbij de gemeente Wijdemeren als opdrachtnemer kan optreden voor beheer en onderhoud en toezicht en handhaving van de gebieden.
   b. Het laten vervallen van de verordende bevoegdheid en de nautische bevoegdheid voor de plassengebieden om deze toe te wijzen aan de gemeente Wijdemeren (als opdrachtnemer van de samenwerking) en hierover advies in te winnen.
   c. Een verkenning uitvoeren naar scheiding van de zogenaamde 'natte' en 'droge' taken van het Plassenschap.
   d. Nader verkennen of samenwerking met de Vinkeveense plassen mogelijk is en op welke termijn.

2. Voor het Recreatieschap Stichtse Groenlanden:
    a. Het uitwerken van een samenwerking op basis van een convenant met een Stuurgroep die toekomstbestendig is.
    b. De wijze van aansturing en uitvoering van de nieuwe samenwerking verkennen, aan de hand van een logische ordening van gebieden en taken, met uitwerking van de volgende aspecten:
        1. Onderzoeken of een centrumconstructie met de provincie Utrecht of een gemeente haalbaar is en aan welke eisen die moet voldoen.
        2. Gesprekken met niet-commerciële terreinbeheerders aangaan om te bezien op welke wijze samenwerking mogelijk is (gebiedsgericht).
        3. Onderzoeken of de taak van toezicht en handhaving overgedragen kan worden aan de RUD.
    c. De uitkomsten van de verkenning samenwerking Vinkeveense plassen met het Plassenschap Loosdrecht worden waar mogelijk betrokken bij bovenstaande uitwerking.

3. De gevolgen te onderzoeken van de wijzigingen voor de externe opdrachten die door RMN worden uitgevoerd voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het Routebureau Utrecht, alsmede de positie van het Routebureau als organisatorisch onderdeel van RMN en hiervoor voorstellen te doen.

4. Het voornemen uit te spreken om Bedrijfsvoeringorganisatie RMN op te heffen. Hiervoor een liquidatieplan te laten opstellen door een apart hiervoor aangestelde projectleider met ondersteuning van een bureau. Als streefdatum voor de liquidatie te opteren voor 1 januari 2022.

In het kader van de verdere uitwerking wordt een projectleider aangesteld voor de vervolgstappen, in lijn met de bovenstaande drie richtinggevende uitspraken. Deze projectleider is verantwoordelijk voor het samenbrengen van de noodzakelijke expertise.

Uitwerking van de bestuurlijk vraag

Sinds het verschijnen van het Berenschot-rapport “organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland” zijn een aantal bijeenkomsten (zowel ambtelijk als bestuurlijk) georganiseerd waarin – in lijn met het advies in het Berenschot-rapport – de verschillende aspecten van de toekomstige organisatie van de recreatietaken zijn besproken. Op basis van de opbrengst van deze bijeenkomst zijn vier richtinggevende uitspraken geformuleerd over de toekomstige organisatie van:

- de recreatietaken in het Plassenschap Loosdrecht,
- de recreatietaken in het Recreatieschap Stichtse Groenlanden,
- de taken die RMN thans uitvoert voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het Routebureau Utrecht,
- het opheffen van de bedrijfsvoeringorganisatie RMN

Verder wordt voorgesteld om een projectleider in te huren om de uitspraken uit te werken in concrete voorstellen. Voor het opheffen van RMN zal een aparte projectleider geworven worden.

Recreatie voor iedereen

Als gemeenschappelijk waarden en strategisch kader voor het waarom van de samenwerking bij recreatieve taken zijn de volgende overwegingen door de besturen gedeeld en onderschreven.

Recreatie is belangrijk en de afgelopen tijd laat ons dat ook duidelijk zien. Recreatie moet voor iedereen beschikbaar, dichtbij, eigentijds en (vrij) toegankelijk zijn. Kwaliteit en veiligheid zijn daarbij ook belangrijke waarden. Het is daarom ons gezamenlijk streven om verscheidenheid aan recreatieactiviteiten mogelijk te maken.

Recreatie is ook overal. We moeten redeneren vanuit gedrag en behoeftes van mensen. De gezamenlijke aandacht betreft de recreatieterreinen, maar ook de fiets- en wandelpaden en routes. Voor recreanten zijn de grenzen tussen gemeentes en terreinbeheerders irrelevant. Recreatie is grenzeloos.

Groen, landschap en cultureel erfgoed zijn belangrijke waardes in Utrecht en zijn de dragers voor recreatie in deze regio. Het behartigen van deze waarden is van groot belang gezien de ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Er is sprake van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om aan deze waardes te werken op basis van solidariteit. Groen, maar ook de plassen, zijn belangrijk voor de toekomst van de regio. In gezamenlijkheid willen wij invulling geven aan de recreatietaken.

De recreatietaken voor de schappen

De structuur van de samenwerking is besproken en heeft geleid tot de volgende overwegingen.

De huidige recreatietaken die door RMN worden uitgevoerd voor de schappen zijn in de volgende onderdelen in te delen:

1. Gebieden, onderhoud en beheer (inclusief de exploitatie in sommige gebieden)
2. Wandel- en fietspaden, onderhoud en beheer
3. Toezicht en handhaving
4. Ontwikkeling van nieuwe recreatie
5. Bedrijfsvoering
6. Communicatie

Van deze taken is aangegeven dat de onderdelen 5 en 6 slechts beperkt moeten zijn en alleen ter ondersteuning van de collectieve taken. Bij de communicatie kan aansluiting gezocht worden bij de Destinatie Management Organisaties die actief zijn in het gebied (Visit Utrecht Region en Gooi en Vechtstreek).

Onderdeel 4 “ontwikkeling van nieuwe recreatie” vindt niet plaats binnen deze samenwerkingsvorm maar op een hoger niveau met meerdere partijen en in samenhang met andere maatschappelijke discussies voor ruimtegebruik. Voor het Recreatieschap Stichtse Groenlanden betreft dit een onderdeel van het programma ‘Groen Groeit Mee’. Voor het Plassenschap Loosdrecht ligt de ontwikkelopgave bij het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen. De ontwikkeling van de ‘eigen gebieden’, zoals het programma ‘Vinkeveense Plassen’, wordt gezien als een uitvoerende taak bij beheer en onderhoud.

De bundeling van de taken in de onderdelen 1, 2 en 3

Samenwerking concentreert zich daarmee op de onderdelen 1, 2 en 3 (beheer en onderhoud van gebieden, wandel- en fietspaden en op toezicht en handhaving). Hieronder wordt mede begrepen de exploitatie van diverse terreinen en de daarmee verband houdende pacht- en huurovereenkomsten. De hiermee gegenereerde inkomsten komen ten goede aan het beheer en onderhoud van de gebieden.

Bij het Plassenschap is onderscheid te maken tussen twee soorten taken, te weten de 'natte' taken en de 'droge' taken. De 'natte' taken zien op de werkzaamheden op en direct rond de Loosdrechtse plassen. De 'droge' taken betreffen het Veenweidegebied (voormalige gemeenten Breukelen en Loenen). Nu gekeken wordt naar logische ordening wordt voorgesteld om ook een verkenning uit te voeren naar het scheiden van deze taken en om bij de 'droge' taken te onderzoeken of aansluiting bij Stichtse Groenlanden een optie is.

Aan de hand van een logische ordening (clusters) van gebieden, wandel- en fietspaden wordt bekeken of samenwerking gezocht kan worden met andere beheerorganisaties, zoals een Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Erfgoed Utrecht. Uitgangspunt hierbij is dat de terreinen, wandel- en fietspaden een volledige recreatieve invulling moeten blijven behouden.

Voor toezicht en handhaving moet bekeken worden of aansluiting bij de Regionale UitvoeringsDienst (RUD) een mogelijkheid is. Voor het Plassenschap is het gewenst dat de coördinatie van deze taken op en rondom de plassen bij de gemeente Wijdemeren komt te liggen. Bij de keuze voor een centrumconstructie ligt volledige aansluiting, dus ook de functies onderbrengen, bij de gemeente voor de hand.

Naast de plassen bij het Plassenschap heeft ook Stichtse Groenlanden een plassengebied, te weten de Vinkeveense plassen als programma B, te beheren. Voor beide zogenaamde "natte" taken zou het niet onlogisch zijn deze samen te voegen. Er ligt in de uitvoering van het beheer en onderhoud en toezicht en handhaving een nauwe relatie tussen deze twee "natte" gebieden. Een gezamenlijke uitvoering van taken lijkt voor de hand te liggen. Er ligt wel een verschil van focus tussen de twee natte gebieden, met name de ontwikkelopgave bij de Vinkeveense plassen verschilt van de beheer taak bij het Plassenschap. Nadere verkenning moet uitwijzen of samenwerking meerwaarde heeft en op de korte termijn kan worden verwezenlijkt of pas op een langere termijn.

Externe opdrachten
Speciale aandacht is nodig voor de twee externe opdrachten die RMN is aangegaan met andere partijen. Dit betreft het beheer, onderhoud toezicht en handhaving voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en de werkzaamheden van het Routebureau Utrecht. Voor beide onderdelen zijn Dienstverleningsovereenkomsten afgesloten. Voor het Routebureau Utrecht geldt daarnaast dat de medewerkers ondergebracht zijn in de organisatie van RMN. Door beide schappen is aangegeven dat het Routebureau Utrecht behouden moet worden en als geheel elders moet worden ondergebracht. Gelet op de positie van de provincie Utrecht bij de totstandkoming van deze opdrachten is het logisch deze provincie te vragen hier een voortrekkersrol in te willen vervullen.

Organisatievormen

In de uitkomsten van de dialoogsessies van beide schappen is duidelijk een gezamenlijke lijn te ontdekken.

- De wens om collectief samen te werken met de huidige partners. (Solidariteit en financiële ondersteuning door alle partijen)
- De samenwerking eenvoudig van opzet (zo licht mogelijk).
    - Geen onnodige complexe discussies over bedrijfsvoering en Planning en Control documenten, zoals een kadernota, etc.
    - Discussie over de recreatiegebieden en recreatietaken.
- Samenwerking in een Stuurgroep, met onderliggend wellicht een convenant. (Liever geen Gemeenschappelijke Regeling met veel verplichtingen).
- Afspraken vastleggen voor meerdere jaren en als zodanig toekomstbestendig van opzet.
- Vanuit dit gegeven is er geen ruimte, maar ook geen behoefte aan een gezamenlijke bedrijfsvoeringorganisatie.

Voor het Plassenschap is nadrukkelijke gesproken over de samenwerking met een centrumconstructie. De gemeente Wijdemeren heeft zich aangeboden om als opdrachtnemer op te treden. Vanuit die rol willen zij beheer en onderhoud uitvoeren. Toezicht en handhaving zou ook bij de gemeente kunnen worden ondergebracht. De coördinatie van deze taken is daarmee geen punt van discussie meer.

Voor Stichtse Groenlanden is er nog geen volledig uitgekristalliseerde optie uitgewerkt. Ook hier ligt er, voor wat betreft beheer en onderhoud van de gebieden en paden, een optie voor een centrumconstructie, waarbij de provincie Utrecht zou willen uitwerken welke mogelijkheden er zijn om dit vanuit de provincie op te pakken. Het zou de mogelijkheid kunnen geven om ook breder te kijken dan alleen naar de gebieden van Stichtse Groenlanden, maar over de gehele provincie heen.

Een andere variant is de taken van beheer en onderhoud van gebieden en paden neer te leggen bij niet commerciële terreinbeheerders. Hierbij wordt gedacht aan de samenwerking met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Erfgoed Utrecht. Wel vanuit een aansturing op recreatieve doeleinden door een nieuw te vormen collectief, voor wat betreft de recreatieve gebieden en paden. Dit vergt een nadere verkenning vanuit de gebieden en met de genoemde instanties of dit aansluit bij hun doelstellingen en uitvoering.

Voor toezicht en handhaving zou de samenwerking met de RUD nader onderzocht moeten worden. De handhavingstaken van de provincie Utrecht, waaronder de ‘groene BOA’s”, zijn belegd bij de RUD. Voor de recreatieve taken kan hierbij aansluiting gezocht worden.

Positie RMN

Aan de hand van de richting die de deelnemers van de schappen willen inslaan wordt ook duidelijk wat de positie van de bedrijfsvoeringorganisatie is. Uit de richtinggevende perspectieven die zijn gedeeld komt naar voren dat voor het voortbestaan van RMN geen draagvlak bestaat. Beide besturen kiezen voor een nieuwe samenwerking, een nieuwe opzet en een andere uitvoering.

Een definitieve beslissing om RMN op te heffen en te liquideren kan nu nog niet genomen worden. In de statuten wordt aangegeven dat er daarvoor een liquidatieplan moet worden opgesteld die aan de deelnemers moet worden aangeboden. Het liquidatieplan omvat de verplichtingen van de deelnemers tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing en een regeling met betrekking tot de gevolgen, die de opheffing voor het personeel heeft.

Ook in de nieuwe samenwerking blijven veel werkzaamheden die RMN nu verricht bestaan. Het streven is er dan ook op gericht om daar waar het kan het principe “mens volgt werk” te hanteren. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij het opdrachtgeverschap van de nieuwe samenwerking. Om dit vorm te geven moeten de werkzaamheden omgezet worden in dienstverleningsovereenkomsten (DVO). Dit past ook bij de gewenste nieuwe vorm van samenwerking en opdrachtgeverschap om door middel van DVO’s werkzaamheden uit te laten voeren.

De wens is om de omzetting naar een nieuwe constructie snel maar ook zorgvuldig vorm te geven. Daarbij is als streefdatum voor liquidatie 1 januari 2022 aangegeven. Dit is ambitieus, maar voor de medewerkers in de organisatie is het van belang onzekerheden zo kort mogelijk te laten duren.

Aandachtspunten bij de uitwerking

Bij de uitwerking van het richtinggevend besluit zijn er diverse aandachtspunten.

1. Een samenwerking moet robuust en toekomstbestendig zijn en dus voor een langere periode in stand blijven. De discussie over de samenwerking heeft inmiddels ruim 8 jaar geduurd en de nieuwe keuze nu moet dus duidelijkheid geven. Het beleidsveld recreatie heeft een grote uitdaging en die kan alleen goed worden vorm gegeven wanneer er rust is op de samenwerking en de organisatievorm.
2. De deelnemersbijdrage is bestemd voor de recreatiegebieden en paden en niet voor de (bedrijfsvoering)organisatie die de uitvoering verzorgt. Alleen voor die (bedrijfsvoering)aspecten die voor de uitvoering noodzakelijk zijn. De financiële bijdrage van de provincies Utrecht en Noord-Holland moet zoveel mogelijk gewaarborgd worden.
3. Bij de nadere uitwerking van de samenwerkingsvorm moet duidelijk worden of het eigendom van de gebieden en paden, die nu bij het Plassenschap Loosdrecht en Recreatieschap Stichtse Groenlanden ligt, in gezamenlijkheid kan worden doorgezet of dat ontvlechting van de eigendommen noodzakelijk is. Ontvlechting van eigendommen is moeizaam en kost veel tijd en energie, leert de liquidatie van Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Krommerijn Streek.
4. Bij de verdere uitwerking moet worden aangegeven of er een noodzaak is voor een verordende bevoegdheid voor de samenwerking of dat dit op individueel niveau onderling voldoende afgestemd kan worden om eenduidigheid op de recreatieterreinen te waarborgen. Dit geldt eveneens voor de nautische bevoegdheden voor de plassengebieden.
5. De uitwerking van de hernieuwde samenwerking vergt een heldere governance, waarin nadrukkelijk aandacht wordt gegeven aan de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer. Hierbij moet ook betrokken worden de democratische legitimiteit van de nieuwe samenwerking en de rol en positie van de gemeenteraden en Provinciale Staten in de samenwerkingsvorm.

6. Bij de keuze voor het opheffen van het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Plassenschap Loosdrecht moet duidelijk zijn welke kosten gemoeid zijn met de ontvlechting, maar ook met de invlechting van de werkzaamheden in nieuwe vormen, en of deze in verhouding staan met het continueren van de schappen.
7. De gevolgen van de gewijzigde besluiten voor de externe opdrachten die door RMN worden uitgevoerd voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het Routebureau Utrecht, alsmede de positie van het Routebureau als organisatorisch onderdeel van RMN. Hiervoor moet een oplossing gevonden worden. Het voortbestaan van het Routebureau staat niet ter discussie en moet in stand blijven.

Memo

Onderwerp	Stichtse Groenlanden ontwikkelen tot een eenvoudiger stelsel voor recreatie
Aan	Het algemeen / dagelijks bestuur van recreatieschap Stichtse Groenlanden
Van	Secretaris bestuurlijke begeleidingsgroep RMN in transitie
Datum	16 september 2020
Bijlagen	-

Stichtse Groenlanden ontwikkelen tot een eenvoudiger stelsel voor recreatie

Gezamenlijke waarden:

- **Recreatie is overal**
  We willen redeneren vanuit het gedrag en de diverse behoeftes van mensen. De verzameling aan terreinen van SGL is historisch ontstaan en biedt samen met terreinen van SBB, NM, UL een groot en gevarieerd aanbod voor recreanten in de provincie Utrecht. Ook de recreatieve infrastructuur (fiets- en wandelpaden, routes) is hier onderdeel van. Voor recreanten zijn de grenzen tussen gemeentes en terreinbeheerders irrelevant. Recreatie is grenzeloos.

- **Groen is belangrijk voor de toekomst van de regio**
  Groen, landschap en cultureel erfgoed recreatie zijn belangrijke waardes in Utrecht en zijn de dragers voor recreatie in deze regio. Het behartigen van deze waarden is van groot belang gezien de ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Er is sprake van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om aan deze waardes te werken op basis van solidariteit.

- **Tijd voor vernieuwing en vereenvoudiging**
  De recreatieschappen en RMN zijn 20 – 30 jaar geleden ontstaan. Er is veel veranderd. Het aantal gemeentes en deelnemers zijn kleiner geworden en de bevolking is fors gegroeid. We streven naar een zo eenvoudig mogelijke samenwerkingsvorm om risico's met elkaar te delen en de efficiëntie door schaalvoordeel te vergroten.

- **Ontwikkeling van groen en recreatie wordt elders georganiseerd**
  De ontwikkeling van nieuwe gebieden met (mede)gebruik voor recreatie past niet binnen de GR voor recreatie. Het moet integraal met andere opgaven afgestemd worden en het is een cruciaal onderdeel van de ruimtelijke ontwikkeling van de regio Utrecht. Het proces 'Groen groeit mee' van Provincie Utrecht en gemeenten en De REP van U16 zijn logische tafels voor strategie-ontwikkeling, afspraken die bijvoorbeeld in een gebiedsakkoord kunnen worden vastgelegd.

Uitzoekvragen:

- **Terugnemen of delen van taken**
  Het takenpakket bekijken wat efficiënt is om collectief te organiseren met een logisch samenhang. Voor zo'n passende vorm moet een analyse worden gemaakt van de aard van alle taken en inspiratie worden gezocht bij andere bestaande organisatievormen (bijvoorbeeld de beheerovereenkomst RodS).

- **Mogelijke verbreding of herschikking van recreatiegebieden**
  Bij de doorontwikkeling kijken naar alle recreatiegebieden in de regio (dus verder dan het bestaande areaal van RMN) en naar de samenhang met andere terreinbeheerders (zoals ook Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Utrechts Landschap). Dit is mogelijk een punt voor de langere termijn, met een tussenoplossing tot dan.

- **Verantwoording optimaal invullen**. Een goede balans tussen de mate van verantwoording van het collectief naar deelnemers en de ruimte voor beïnvloeding van individuele deelnemers op het collectief.

- **Goede voorbeelden benutten**. Wat zijn goede referenties van organisatie van collectieven, van eigen uitvoering en uitbesteden van taken(pakket).

Stappen zetten naar besluiten:

1. Taken verdelen. We zetten alle taken van het pakket voor recreatie uit op een as die reikt van individueel (zelf als deelnemer doen) tot collectief (samen met andere deelnemers) doen. We bespreken zowel de taken die samenhangen met de gebieden als de taken voor de routes. We concluderen vervolgens welke taken afvallen voor het collectief en gaan in onze discussie door met de taken die we wel als collectief zien. We vergelijken de uitkomst met de ondergrens van een efficiënt takenpakket en van een bijbehorend beheerareaal.

2. Uitvoering bepalen. We zetten de taken van het collectief uit op een as die reikt van zelf collectief (met de eigen organisaties) uitvoeren tot het collectief (in bestekken, dienstverleningsovereenkomsten etc.) uitbesteden van een takenpakket aan externe uitvoerders. We bespreken in dit deel van de discussie ook hoe we opdrachten gaan formuleren voor de uitvoering

3. Organisatievorm bepalen. Als laatste stap zetten we de organisatievormen die bij bovenstaande taken en uitvoering horen op een as: van een lichte organisatievorm een (zoals RODS) tot aan een zware constructie met één of meerdere GR'en. Centraal staat de vraag: Hebben we een recreatieschap of een eigen uitvoeringsorganisatie nodig? We betrekken hierbij ook de uitkomsten van de dialoogsessies bij het Plassenschap Loosdrecht en nemen ook de mogelijkheden om samen te werken met bijvoorbeeld Utrechts landschap, Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten mee.

4. Voorstellen en beslissen. We doordenken de gevolgen van bovenstaande keuzes voor de huidige gemeenschappelijke regelingen en formuleren de acties en inspanningen naar een nieuwe situatie. We formuleren vervolgens voorstellen en leggen deze voorstellen voor een vereenvoudigd stelsel voor recreatie te besluitvorming voor aan de raden en de staten.

Memo

Onderwerp	Bouwstenen voor discussie over de toekomst van Plassenschap Loosdrecht e.o.
Aan	Het algemeen / dagelijks bestuur van Plassenschap Loosdrecht e.o.
Van	Secretaris bestuurlijke begeleidingsgroep RMN in Transitie (Cor Grasmeijer)
Datum	16 september 2020
Bijlagen	-

Bouwstenen voor discussie over de toekomst van Plassenschap Loosdrecht e.o.

Onze collectieve opvatting is dat recreatie voor iedereen beschikbaar, dichtbij, eigentijds en (vrij) toegankelijk moet zijn. Het is daarom ons gezamenlijk streven om verscheidenheid aan recreatieactiviteiten mogelijk te maken.

We geloven erin dat cultureel erfgoed, landschap en natuur belangrijke waarden zijn voor een sterk recreatiegebied. Daarom is de bescherming en de ontwikkeling van cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden ons gezamenlijk streven, voor zover dat niet door anderen wordt verzorgd.

Elementen met een belangrijke rol

- Kwaliteit
- Veiligheid
- Aantrekkelijkheid
- Mensen recreëren zonder grenzen

Onderscheidende aspecten

Voor het schap spelen geen strategische ontwikkelingsvraagstukken. Het schap kent specifieke taken en vraagstukken die gekoppeld zijn aan, zoals veiligheid, en specifieke infra zoals vaarwegen, ligplaatsen, sluizen en bruggen, nautisch beheer etc.
Natuurontwikkeling (groei van natuurgebieden) is geen echte opgave voor dit gebied.
Het Plassenschap heeft een eigen unieke identiteit, het is voornamelijk werkzaam in het Loosdrechtse plassengebied en beheert enkele recreatievoorzieningen in het veenweidegebied.

Gezamenlijk statement

Belangrijkste motieven voor samenwerking

- Historisch gegroeid
- Solidariteit (inwoners komen op elkaars gebied), ook wederzijdse afhankelijkheid (onderling verevenen)
- Slagkracht groter
- Effectiever door schaalniveau (beheer, onderhoud en toezicht)
- Bovenregionale functie, gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen
- Recreatief beleid vraagt specifieke deskundigheid

Aandachtspunten

- Alle deelnemers verlangen naar vereenvoudiging van de samenwerkingsorganisatie zodat niet de bedrijfsvoering en organisatie centraal staat, maar de inhoudelijke opgaven.
- In de huidige uitvoering worden de genoemde elementen niet allemaal gehaald.

- Wrijving bij lokale verantwoordelijkheid (Openbare Orde en Veiligheid) versus wat aan toezicht Plassenschap is overgedragen.
- Er zijn partijen die hier baat bij hebben, maar niet deelnemen (free-riders).
- Binding van de stad Utrecht met het schap is beperkt.

Ontwikkelingen

- Nieuwe ontwikkelingen in het gebied (integrale beoordeling) maken geen deel uit van de werkzaamheden van het schap. Dit vindt plaats binnen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen in afstemming met alle (21) deelnemende partijen. In de uitvoering van de ontwikkelingen en het beheer van gerealiseerde projecten, met betrekking tot de recreatieve aspecten, kan het Plassenschap mogelijk een rol spelen.
- Ontwikkeling van eigen gebieden is gelieerd aan de uitvoering zelf.

Opgaven voor het Plassenschap

Op de volgende onderdelen wordt samenwerking van belang gezien:

- Beheer en onderhoud (met relatie naar natuur)
- Regelgeving, Toezicht en handhaving (nader te definiëren)
- Nautisch beheer
- Marketing en communicatie (is onderdeel van RBT Gooi & Vecht)

Aandachtspunten bij taakonderdelen

- Exploitatie en ontwikkeling van eigen gebieden kent beperkingen. Dit kan binnen duidelijke kaders. Inkomsten genereren is geen hoofdzaak.
- Bestuursondersteuning; kijken naar de ontwikkelingen in Noord-Holland met RNH. Is een onderdeel van het opdrachtgeverschap.
- Bedrijfsvoering; afslanking, kostenreductie noodzakelijk. Verandering van vorm kan hierbij helpen.

Uitzoekvragen en wensbeelden

- Ontregelen en versimpelen van de governance, met name in relatie tot de uitvoeringsorganisatie (RMN).
- Vanuit opgaven kijken naar de taken in de samenwerking. Duidelijke taakverdeling en inhoud is belangrijker dan vorm.
- Recreatie is de basis, de essentie van de samenwerking. De uitvoering (uitvoeringsorganisatie RMN) moet anders vormgegeven worden. Bedrijfsvoeringkosten verminderen. Ook nagaan welke relatie gelegd kan worden met RNH, als uitvoeringsorganisatie in Noord-Holland?
- Kijken naar logistieke verbanden. Geografische als ordenend principe voor nieuwe samenwerkingsvorm. Op nieuwe manier naar gebieden kijken. (Vinkeveenseplassen en veenweidegebied Stichtse Vecht, andere plassen) Zoeken naar logica. Recreëren is grensoverschrijdend.
- Een goede balans tussen de mate van verantwoording van het collectief naar deelnemers en de ruimte voor beïnvloeding van individuele deelnemers op het collectief.
- Zoeken naar een constructie voor alle opgaven. Samenwerking in het schap is niet het probleem. Niet te veel tijd aan schap besteden. De organisatie voor het beheer (RMN) moet worden aangepakt. De onvoorspelbaarheid en verrassingen voor het schap moeten worden geminimaliseerd.

Uitkomsten vervolg Dialoogsessie SGL 26-10-2020

Constateringen uit de dialoogsessie:

1. Blijvende samenwerking op het gebied van recreatie (recreatieterreinen, wandel- en fietspaden) is gewenst.

2. Collectief optrekken met het invullen van een gezamenlijk opdrachtgeverschap (goed en eenduidig), solidariteit blijft uitgangspunt.

3. <u>Taken collectief of individueel</u>
    a. *Bedrijfsvoering*, liever niet en indien noodzakelijk klein en efficiënt. Gaan mee met opdrachtnemer.
    b. *Communicatie*, functioneel invullen (beperkt houden). Gaan mee met opdrachtnemer.
    c. *Ontwikkeling*,
        i. Bestuursondersteuning, zo min mogelijk (zo licht mogelijke samenwerkingsvorm)
        ii. Doorontwikkeling terreinen beperkt, valt onder ondernemerschap van uitvoerende partij. Kaders meegeven.
    d. *Beheer en onderhoud* terreinen, collectief verantwoordelijk, in de vorm van DVO. Verschillende bundels kunnen gevormd worden. (Samenwerkingen met enkele deelnemers onderling) Meerdere opdrachtnemers is mogelijk.
    e. *Routenetwerk en wandel en fietspaden*, collectief in Routebureau. Samenwerking hierop is essentieel. Zoeken naar nieuwe ‘moeder’ hiervoor.
    f. *Toezicht en handhaving*, veelal collectief, waarbij collectief zelfs in nog breder verband (provincie-breed) kan worden gezien. Voor enkeling kan het individueel, bij gemeente zelf aansluiten.

4. <u>Samenwerkingsvorm</u>
    a. Zo eenvoudig mogelijk, in de vorm van een overeenkomst en met een stuurgroep
    b. Meerdere stuurgroepen, afhankelijk van clustering gebieden en/of taken
    c. Solidariteit is uitgangspunt
    d. Moet wel een solide basis hebben voor langere tijd
    e. Bestuurlijke drukte (o.a. door PC-cyclus) voorkomen.
    f. Provinciale bijdrage moet blijven
    g. Centrumconstructie is bespreekbaar, zodat uitvoering centraal wordt aangestuurd
    h. Bij ontwikkelingen: Ondernemerschap en visionaire bij uitvoerende partij

5. <u>Gebieden</u>
    a. Recreatieterreinen in collectief inbrengen, inclusief het beheer en onderhoud (een enkel terrein kan afvallen, bijv. Cattenbroek)
    b. Overige terreinen waaronder wandel en fietspaden, nog nader bekijken (via Routekaart). Kan in collectief blijven, als onderdeel van routenetwerk. Beheer en onderhoud kan collectief, maar kan ook individueel gemaakt worden.
    c. Overweging. Onderdelen a. en b. kennen een grote samenhang en verbinden elkaar.
    d. Overige eigendommen (bossages, etc.), afstoten. Routekaart hiervoor.
    e. In Routekaart gebieden betrekken, eenheid in eigendom (bijv. Noorderpark)
    f. Clustering van watergebieden (VVP en LSD) lijkt logisch

Bij uitwerking nader te bekijken:

- Eigendom van gronden, kan dat bij lichte regeling?
- Verordenende bevoegdheid, is dat nodig? Kan ook individueel gebeuren met onderlinge afstemming om gelijkheid te bevorderen.
- Mogelijkheden van aanbesteding/inbesteding bij lichte vorm van samenwerking?

Bureau Berenschot zal worden gevraagd met een uitwerking en duiding van het voorgaande te komen. Deze zal besproken worden in de eerstvolgende vergadering van het Dagelijks Bestuur.

Uitkomsten vervolg Dialoogsessie Plassenschap Loosdrecht 09-11-2020

Constateringen uit de dialoogsessie:

1. Blijvende samenwerking op het gebied van recreatie is gewenst. (langdurig, stabiliteit gewenst, toekomstvast)

2. Collectief optrekken met het invullen van een gezamenlijk opdrachtgeverschap (goed en eenduidig), solidariteit blijft uitgangspunt.

3. <u>Taken collectief</u>
    a. *Beheer en onderhoud* plassen en terreinen, samenwerken met Wijdemeren als opdrachtnemer (en qua uit te voeren werkzaamheden opdrachtgever, namens de andere deelnemers).
    b. *Routenetwerk en wandel en fietspaden*, collectief in Routebureau. Samenwerking hierop is essentieel. Zoeken naar nieuwe 'moeder' hiervoor.
    c. *Toezicht en handhaving*, Coördinatie toezicht en handhaving bij Wijdemeren (openbare orde en handhaving op water taak burgemeester). Bij centrumconstructie bij Wijdemeren positioneren. Nadere verkenning Waterschap? (heeft beheertaken juist afgestoten)
    d. *Vergunningverlening/nautisch beheer,* Bij de gemeente neerleggen in relatie tot toezicht en handhaving. Nadere verkenning Waterschap?
    e. *Communicatie,* eenduidig vindbaar van informatie is noodzakelijk. Aansluiting bij DMO Gooi en Vechtstreek. Routebureau functioneert al goed.

4. <u>Samenwerkingsvorm</u>
    a. Zo eenvoudig mogelijk, in de vorm van een overeenkomst en met een stuurgroep
    b. Gemeenschappelijke regeling, liever niet
    c. Centrumconstructie met Wijdemeren als opdrachtnemer (onroerend gebied, beheer en onderhoud)
    d. Solidariteit met zelfde deelnemers is uitgangspunt
    e. Moet wel een solide basis hebben voor langere tijd
    f. Bestuurlijke drukte (o.a. door PC-cyclus) voorkomen.

5. <u>Gebieden</u>
    a. Er is onderscheid tussen 'natte' en 'droge' gebieden. Natte gebieden zijn de plassen en betreft grotendeels grondgebied van Wijdemeren. Een enkel wandel- en fietspad en sloepenroute.
    b. Droge gebieden liggen in Stichtse Vecht (voormalige gemeenten Breukelen en Loenen). Betreft veenweidegebied. Bijna al de wandel- en fietspaden liggen in dit gebied.
    c. Plassenschap zou verdeeld kunnen worden in twee gebieden. Droge deel zou dan toegevoegd kunnen worden aan Stichtse Groenlanden. (Stichtse Vecht ziet geen mogelijkheden voor eigen beheer)
    d. Clustering van watergebieden (VVP en LSD) lijkt logisch. Bezien of dit op korte termijn niet te gecompliceerd is. Anders een optie voor de langere termijn.

6. <u>Aandachtspunten/randvoorwaarden</u>
    - Afstemming is nodig tussen belang lokale leefomgeving en recreatie belang
    - Geen commerciële exploitatie van gebieden. Gebieden moeten voor een breed publiek toegankelijk blijven.
    - Inhoudelijk sturing en doelen formuleren. Inhoudelijke gesprekken recreatie.

- Flexibiliteit is gewenst, met veranderingen meebewegen.
- Planning en control eenvoudiger, goed regelen controlling inclusief afspraken.
- Identiteit Loosdrechtse Plassen ligt meer bij Noord-Holland.
- Taken efficiënt en effectief organiseren.
- Risicoafspraken vastleggen

Bij uitwerking nader te bekijken:

- Verordenende bevoegdheid, is dat nodig? Kan ook collectief op andere wijze, maar ook individueel gebeuren met onderlinge afstemming om gelijkheid te bevorderen.
- Mogelijkheden van aanbesteding/inbesteding bij lichte vorm van samenwerking?

Scenario's

- Plassenschap als geheel bij elkaar met Wijdemeren als centrumgemeente.
- Aanvullende opties:
    - Verschil maken tussen 'natte' en 'droge' taken. 'Droge' taken beleggen bij Stichtse Groenlanden?
    - Vinkeveenseplassen samen laten gaan met Plassenschap. Gezamenlijk beheer lijkt logisch (gebruik zelfde materialen, bijv. boten), schaalvoordeel?
    - Samenwerking met Vinkeveenseplassen mag niet vertragend werken. Nu doorgaan en dit wellicht op later moment. Anderzijds het moment is nu om de juiste richtingen te kiezen.
- Ontbinding RMN, streven gericht om dit per 1-1-2022 te effectueren.

Bestuursmededeling

Voor raden en Staten - december 2020

recreatieschap twiske-waterland

Uitvoeringsprogramma ambitiedocument Twiske-Waterland vastgesteld

Op 25 juni stelde het bestuur haar ambities voor de komende jaren vast. Die ambities zijn nu uitgewerkt in een meerjarenuitvoeringsprogramma aan de hand van de drie hoofddoelen: meer biodiversiteit, het spreiden van toenemende recreatiedruk en een breder recreatief aanbod. Dit uitvoeringsprogramma met voorstellen en acties voor het hele beheergebied van het recreatieschap, wordt jaarlijks geëvalueerd en actueel gehouden om de ambities te kunnen verwezenlijken. Een belangrijke boodschap die het bestuur meegeeft, is: er moet een goede balans zijn tussen natuur en recreatie. Nu ook het uitvoeringsprogramma is vastgesteld, kan worden gestart met het uitwerken van projecten en het betrekken van de stakeholders daarbij.

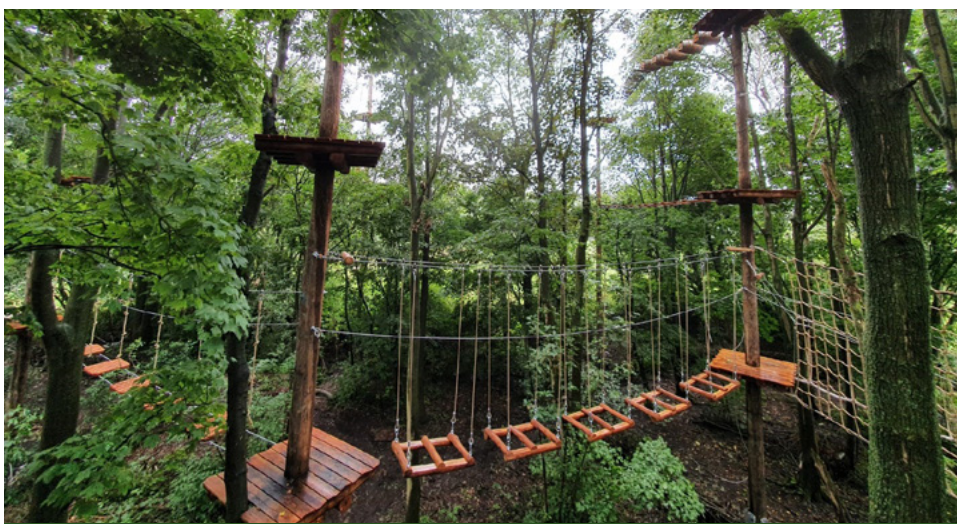

Oplevering klimpark Twiske

Eind juli is het nieuwe klimpark opengegaan voor publiek. Het bestuur van recreatieschap Twiske-Waterland heeft ingestemd met de bouw van dit klimpark om het gebied nog aantrekkelijker te maken voor mensen, die van een sportieve uitdaging in de natuur houden. Vooraf werd een natuurtoets uitgevoerd en heeft een ecoloog de bouw begeleid. Het klimpark is gebouwd met duurzame materialen. Het nieuwe klimpark draagt bij aan een breed recreatief aanbod en het vergroten van de naamsbekendheid van Het Twiske.

Effecten coronacrisis

De coronacrisis heeft grote invloed op onze samenleving. In het voorjaar zijn de evenementen niet doorgegaan en in de zomer was het juist extra druk in de recreatiegebieden en op de fiets-, wandel- en vaarroutes. De natuurlijke omgeving en de recreatiemogelijkheden waren gewilde bestemmingen nu vakantiereizen naar het buitenland niet mogelijk waren. Keerzijde van dit succes was, dat minder inkomsten zijn gegenereerd en meer kosten zijn gemaakt; geen inkomsten uit evenementen en meer kosten voor inzet extra toezicht en voor het opruimen van afval. Door coronamaatregelen hebben ook ‘onze’ horecaondernemers en evenementenorganisaties schade geleden. Zij zijn financieel tegemoet gekomen door gedeeltelijke verlaging van huur en erfpacht.

Financiën

Het Algemeen Bestuur heeft op 3 december ingestemd met de Najaarsnotitie 2020, het Jaarprogramma 2021 en de Kadernota 2022. In de Najaarsnotitie is aangegeven dat het jaarprogramma van 2020 nagenoeg conform planning en begroting is uitgevoerd. In de Najaarsnotitie is stilgestaan bij de impact van de coronacrisis en de daarmee gepaard gaande maatregelen en beperkingen. Met het Jaarprogramma 2021 geeft het recreatieschap inzicht in de geplande werkzaamheden en de te verwachte ontwikkelingen in het komende jaar. De meest recente ontwikkelingen en de uitwerking van het Uitvoeringsprogramma worden nog verwerkt in de begrotingswijziging die in mei 2021 wordt voorgelegd, samen met de programmabegroting 2022. De Kadernota gaat in op de richtlijnen voor bedrijfsvoering en financiën in 2022. Daarin wordt ook een financieel perspectief geschetst voor de periode 2022-2026.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4984
Extern Zaak ID	1523291
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.a
Omschrijving	Gezondheid / Milieu: Convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BU/BG

Bijlagen
Brief aan PS over GS-besluit tot instemming met het convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. K.A.J. Denneman
BU/BG

Telefoonnummer +31235143564
dennemanc@noord-holland.nl

Verzenddatum
26 NOV. 2020

Kenmerk
1523291/1523293

Uw kenmerk

Betreft: GS besluit tot instemming met het convenant Gebiedsgericht Beheer 't Gooi 2021-2030

Geachte leden,

De afgelopen 10 jaar hebben de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdemeren, de drinkwaterbedrijven Vitens en PWN, het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en de provincie gewerkt aan de aanpak en het beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen in 't Gooi, op basis van een in 2011 ondertekend convenant (met een update in 2014). Dit convenant loopt 31 december 2020 af, maar aanpak en beheer zijn ook de komende jaren nodig. Daarom besluit de provincie de samenwerking voort te zetten op basis van een nieuw convenant voor de komende 10 jaar.

Achtergrond

Op verschillende plekken in 't Gooi zijn grond- en grondwaterverontreinigingen aanwezig. Deze verontreinigingen zijn vaak het gevolg van industriële activiteiten in het verleden. Door de zandige ondergrond verspreiden de verontreinigingen zich relatief eenvoudig en zijn zij in het diepe grondwater terecht gekomen (soms tot bijna 200 meter) en met elkaar vermengd.

Dit maakt dat een gevalsgerichte aanpak van de grondwaterverontreinigingen in 't Gooi niet werkbaar is. Daarom is een op maat gesneden, gebiedsgerichte en kosteneffectieve aanpak van de diepe grondwaterverontreinigingen in 't Gooi opgezet door de provincie Noord-Holland, gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdemeren, drinkwaterbedrijven Vitens en PWN en het

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Waterschap AGV. Deze partijen hebben hiervoor in 2011 een convenant gesloten dat tot 1 januari 2021 loopt.

Inhoud convenant

Het convenant GBG 2021-2030 is op hoofdlijnen gelijk aan het convenant GBG van de afgelopen 10 jaar. De belangrijkste doelstelling is nog steeds diepe grondwaterverontreinigingen (pluimen) in 't Gooi te monitoren, te beheren en bij bedreiging van kwetsbare objecten, bijvoorbeeld een drinkwaterwinning of Natura2000-gebied, beheers- of saneringsmaatregelen te treffen.
Het convenant GBG 2021-2030 is op enkele punten gewijzigd ten opzichte van het vorig convenant:

- Het convenant houdt rekening met de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2022 in werking treedt.
- Het convenant bevat geen afspraken meer over financiële bijdragen van de partners, omdat er in beginsel voldoende financiën voor de uitvoering beschikbaar zijn.
- Het convenant bevat afspraken om te kunnen inspelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen zoals 'nieuwe stoffen' (bv PFAS), energietransitie en ondergrondgebruik.

Organisatie

Een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de convenantspartners onder voorzitterschap van de gedeputeerde Milieu ziet toe op de uitvoering van het convenant. Jaarlijks stelt de stuurgroep jaarrekening en begroting van het GBG vast. De stuurgroep wordt geadviseerd door een ambtelijke projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de convenantspartijen. Dit was de afgelopen 10 jaar het geval en dit blijft ook de komende 10 jaar zo.
De inhoudelijke uitvoering van het gebiedsgericht grondwaterbeheer is vastgelegd in een gebiedsbeheerplan op basis van de Wet bodembescherming, dat door Gedeputeerde Staten in haar rol als bevoegd gezag Wet bodembescherming in augustus 2015 definitief is vastgesteld en waarin de provincie is aangewezen als de gebiedsbeheerder.

Financiën

Voor de uitvoering van het convenant 2021-2030 is vanaf 2021 €11,9 miljoen beschikbaar. Dit bedrag betreft de inkomsten na aftrek van

gemaakte kosten in de afgelopen periode. De inkomsten zijn afkomstig uit twee bronnen:

- Bijdragen van de convenantspartners en van het Rijk
- Afkoopbijdragen van eigenaren en veroorzakers van verontreiniging

De verwachting is dat de beschikbare middelen niet alleen voldoende zijn voor de uitvoering van het convenant 2021-2030, maar dat hiermee ook na 2030 het gebiedsgerichte beheer nog langer uitgevoerd kan worden.

Informatie
GBG heeft een eigen website: www.gwbeheergooi.nl. Op de website staat onder meer een animatiefilm (animatie) waarin op een toegankelijke manier GBG wordt toegelicht.

Tot slot
De provincie en de convenantspartners vertrouwen erop dat met het nieuwe convenant het beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen en het beschermen van kwetsbare objecten in 't Gooi ook de komende 10 jaar weer goed geborgd is.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4993
Extern Zaak ID	1139599
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.b
Omschrijving	Gezondheid: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Bijlage 1 Handreiking verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven.pdf
Brief aan PS over voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen bij bedrijven.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Gedeputeerde Staten (GS) informeren Provinciale Staten over de voortgang van de uitvraag naar zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven waarvoor GS bevoegd gezag zijn. De brief laat de voortgang zien t/m 10 november 2020. Deze uitvraag gebeurt omdat de provincie Noord-Holland het belangrijk vindt om ZZS met voorrang aan te pakken. GS verwachten dat alle niet-afvalbedrijven uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren. De uitvraag bij afvalbedrijven en bij bedrijven met indirecte lozingen op het riool loopt langer door.

provincie ZUID HOLLAND

Provincie Noord-Holland

Uw contactpersoon
mw M.E. Holst-Touber
BEL/OMB
LB Louwerse
Afdeling Mobiliteit en Milieu

Telefoonnummer +31235143591
touberm@noord-holland.nl
Telefoonnummer +316500839 72
lb.louwerse@pzh.nl

Betreft: Handreiking verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven

3 september 2020

Uitvraag zeer zorgwekkende stoffen afvalbedrijven

1 Inleiding

In het Bestuurlijk Omgevingsberaad d.d. 25 april 2018 is tussen de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de bevoegd gezagen overeengekomen om via een uitvraag aan bedrijven de emissies van zeer zorgwekkende stoffen (verder: ZZS) naar lucht en water te inventariseren. De uitvraag vindt plaats bij provinciale inrichtingen om te toetsen of de vergunningen van deze inrichtingen moeten worden aangepast. De afspraak is dat deze uitvraag/inventarisatie gereed is op 1 januari 2021. De wijze van de uitvraag en de wijze van de inventarisatie is voor iedere provincie verschillend. Echter voor de methodiek van de uitvraag ten behoeve van de inventarisatie wordt als basis een Excelbestand toegepast die ontwikkeld is door PZH/DCMR en wordt tevens gebruikt door het RIVM (bekend als het RIVM Excelbestand), waarin alle provinciale inrichtingen worden verzocht om deze in te vullen en daarin op te geven welke ZZS aanwezig zijn in de inrichting en in welke hoeveelheden en concentraties deze worden geëmitteerd naar lucht en water (indirecte lozingen).

1.1 Aanleiding handreiking

Op dit moment is er veel aandacht voor ZZS in het afval. Het beleidsuitgangspunt voor ZZS is dat deze uit de leefomgeving geweerd dienen te worden. De huidige stand van zaken is dat een aantal provincies de uitvraag richting de afvalsector al enige tijd geleden heeft uitgedaan, terwijl andere provincies hier nu net mee zijn begonnen. Een aantal provincies en omgevingsdiensten zijn al in gesprek (geweest) met de Vereniging Afvalbedrijven, terwijl andere provincies daar nu mee beginnen. Sommige provincies die de ZZS uitvraag al hebben uitgezet bij bedrijven in de afvalketen hebben te maken met afvalbedrijven die vooralsnog geen gehoor hebben gegeven aan de uitvraag. De reden hiervoor is weergegeven in de brief van 30 augustus 2019 gericht aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat van de Vereniging voor Afvalbedrijven (VA) en de Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement (NVRD) en luidt (kort gezegd) behoefte aan uniformering in de wijze waarop bedrijven door de omgevingsdiensten worden bevraagd en afspraken over de uitvraag ZZS aangezien niet alle

informatie over ZZS voorhanden is in de afvalfase. Tegen de hierboven genoemde achtergrond is de verwachting dat een nieuwe uitvraag met betrekking tot ZZS niet gaat leiden tot de gewenste input. Zoals hierboven aangegeven is het belangrijk om uniforme afspraken te maken over de invulling van de uitvraag richting de afvalbedrijven door een heldere gezamenlijke aanpak te formuleren en een fasering in te voeren.

Hieraan ligt het volgende ten grondslag:
a. Internationaal en nationaal zijn intenties en afspraken gemaakt om ZZS uit te faseren.
b. In 2016 is wetgeving aangepast waarin de minimalisatieverplichting voor emissies van ZZS naar water en lucht is opgenomen.
c. Ter uitvoering van deze wetgeving moet invulling worden gegeven aan de actualisatieplicht op grond van de Wabo. Dat betekent informatie verzamelen met betrekking tot emissies via de ZZS-uitvraag aan alle bedrijven (onafhankelijk of het om afvalbedrijven gaat).
d. Voor afvalbedrijven heeft deze ZZS-uitvraag betrekking op die afvalstoffen waarvan binnen de inrichting emissie van ZZS naar water en lucht kan optreden (bijvoorbeeld bij opslag of verwerking).

Hiernaast is het voor afvalbedrijven in het kader van de toetsing aan de minimumstandaard en algemeen ZZS-beleid van LAP3 (waaronder de risicobeoordeling) ook belangrijk om te weten of in afval ZZS voorkomen.

De Handreiking is bedoeld om voor afvalbedrijven de onder d. bedoelde informatie te verzamelen. Hierbij wordt, zoals verder aangegeven onder punt 3, uitgegaan van een gefaseerde aanpak waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen acties voor de korte (tot 1 januari 2021) en acties voor de langere termijn (na januari 2021).

1.2 Overzicht beleid en regelgeving

Emissies naar de lucht
Met betrekking tot emissies naar de lucht is bij het inwerking treden van de 4e tranche van het Activiteitenbesluit (Ab) op 1 januari 2016, de Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR) als aangewezen BBT-document komen te vervallen. Het normatieve deel van de NeR, met onder andere de maximale concentratie-eisen voor emissies naar de lucht, is geïmplementeerd in afdeling 2.3 van het Activiteitenbesluit (verder: Ab). Tegelijkertijd is in dezelfde afdeling in artikel 2.3b de definitie van ZZS opgenomen en bevatten artikel 2.4 en verder de zogenaamde minimalisatieverplichtingen voor de emissiereductie van deze stoffen.

Indirecte lozingen naar het water
Voor het reguleren van de indirecte lozingen naar het water zijn per 18 maart 2016 de Algemene BeoordelingsMethodiek 2016 (ABM) en het Handboek Immissietoets 2016 op grond van artikel 5.4 lid 1 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) en artikel 9.2 van de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor), aangewezen als BBT-document. In deze documenten is naast de definitie van ZZS tevens beschreven op welke wijze de indirecte lozing van (onder andere) deze stoffen naar water moet worden beoordeeld en bestreden. Zowel voor de emissies naar de lucht als voor de indirecte lozingen naar water geldt dezelfde definitie voor ZZS.

Grondslag verzoek t.b.v. actualisatie en vervolg

Binnen de inrichtingen onder bevoegd gezag van de provincie wordt gewerkt met chemische stoffen. Afdeling 2.3 van het Ab voor de emissies naar de lucht en/of de Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM) voor de indirecte lozingen naar het water is/zijn mogelijk geheel of gedeeltelijk op deze inrichtingen van toepassing. Gezien eerder genoemde veranderingen, komt de actuele situatie met betrekking tot ZZS op het bedrijf mogelijk niet meer overeen met de vigerende vergunde situatie en/of de van toepassing zijnde algemene regels. Indien hiervan sprake is, dient de vergunning te worden geactualiseerd en/of dient op grond van het Ab maatwerk te worden gesteld. Om te kunnen beoordelen of hiervan sprake is, is informatie over de ZZS vanwege de activiteiten op de inrichtingen nodig. Daarom wordt de inrichting op grond van artikel 1.15 van het Ab en artikel 2.31a lid 2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) verzocht hierover informatie te verstrekken.

1.3 Reactie VA en I&W

Onderkend is dat de inventarisatie bij de afvalbedrijven over het algemeen ingewikkelder zal zijn dan bij de niet-afvalbedrijven vanwege o.a. het ontbreken van juiste informatie omtrent de samentelling van het afval en het gehalte aan ZZS. Naar aanleiding van de uitvraag door de omgevingsdiensten in opdracht van het bevoegd gezag is door de VA en de NVRD d.d. 30 augustus 2019 een brief aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) verstuurd, waarin zij hun zorgen hebben geuit over de inventarisatie. Zij hebben het ministerie gevraagd om de huidige wijze waarop bedrijven zijn benaderd door het bevoegd gezag te heroverwegen en in plaats daarvan te komen tot een beleidskader dat landelijk gecoördineerd wordt uitgevoerd.
In reactie op de brief van de VA en de NVRD laat het ministerie in haar schrijven d.d. 18 maart 2020 weten dat:

1. Tijdens het Bestuurlijk Omgevingsberaad (Bob) d.d. 25 april 2018 is tussen de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de bevoegd gezagen overeengekomen om via een uitvraag aan bedrijven de emissies van ZZS naar lucht en water beter in beeld te brengen. Daarbij is afgesproken dat de uitvraag tijdig plaatsvindt om het proces van informatielevering voor 1 januari 2021 te kunnen realiseren. Ieder bevoegd gezag is zelf verantwoordelijk voor het proces en de procedures.

2. Vanuit wet- en regelgeving bedrijven verplicht zijn om het bevoegd gezag te informeren over het terugdringen van het gebruik van ZZS en de emissies van ZZS naar lucht en water.

3. Bedrijven over de praktische uitvoering van de informatievraag in gesprek kunnen gaan met hun bevoegd gezag. De provincies staan daar open voor.

4. Het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen (hierna: Besluit melden) zal worden aangepast, naar verwachting eind 2020.

5. De praktische uitvoering van de informatieplicht een leerproces is, dat tijd vergt en dat we niet langer moeten uitstellen.

6. De rol van het Rijk is om een uniforme uitvoeringspraktijk te bevorderen.

1.4 BAC MTH

Tijdens de BAC MTH van 26 maart jl. is door de provincie Noord-Holland het advies ingebracht om landelijk tot één lijn te komen daar waar het gaat om de ZZS-inventarisatie bij afvalbedrijven. Onderkend is dat er knelpunten en risico's zijn vanwege het ontbreken van zowel een uniforme uitvoeringspraktijk als een uniforme praktische uitvoering van de informatieplicht. Aangezien meerdere provincies met vestigingen van eenzelfde afvalbedrijf te maken kunnen hebben bij de ZZS uitvraag, is het goed om de eventueel al gemaakt afspraken met het individuele bedrijf landelijk af te stemmen en te harmoniseren, aangezien hetzelfde doel met de uitvraag wordt beoogd. Afgesproken is dat conform de reactie van I&W van 18 maart 2020 op de brief aan de VA en de NRVD de door de provincies uitgevoerde inventarisatie wordt voortgezet richting de afvalbranche met oplevering per 1 januari 2021, zoals bestuurlijk is toegezegd. Noord-Holland en Zuid-Holland zullen de coördinatie oppakken, zorgen voor afstemming tussen provincies, I&W en uitvoeringsdiensten, en zo zorgen voor afstemming van informatie.

Middels een projectmatige aanpak hebben de provincies in afstemming met de uitvoeringsdiensten en in nauw overleg (conceptfase) met de Werkgroep Afvalbeheer ZZS (WAB ZZS) een voorstel gedaan voor de aanpak van ZZS bij de afvalbedrijven in een handreiking. De korte en lange termijn aanpak is op 28 mei 2020 akkoord bevonden in het BAC MTH. Deze handreiking is besproken met het ministerie van I&W, RWS, OD's, VA en vertegenwoordigers, en het RIVM op 15 juni 2020. Hiermee geven de provincies gehoor aan de zorgen die door de VA en NVRD zijn geuit. De afvalbranches zien deze handreiking als een vertrekpunt voor het ZZS vraagstuk, met daarbij de kanttekening dat het vaak niet mogelijk is om sluitende informatie te verstrekken over de ZZS in afvalstromen, vooral omdat deze vaak bestaan uit een mix aan materialen. Voor de producerende industrie ligt dat anders. Die heeft op basis van de materialen die bij de productie gebruikt worden meer informatie over de aanwezigheid van ZZS. Het belang van uniformering in de wijze waarop bedrijven door de omgevingsdiensten worden bevraagd is onderkent. Op dit moment is sprake van een grote diversiteit aan benadering. Voor de lange termijn fase (vanaf januari 2021), zijn afspraken gemaakt om te bekijken hoe aanvullende informatie over ZZS in de afvalfase te verkrijgen is en zullen er botsproeven worden uitgevoerd. Alle partijen zijn het erover eens dat er gewerkt moet worden aan het uitbannen van ZZS als ze een risico vormen voor de volksgezondheid en het milieu. Op 3 september 2020 is de Handreiking definitief vastgesteld door de BAC MTH.

1.5 Wat verstaan we onder afstemming?

Vanwege het feit dat veel provincies de uitvraag naar de afvalbedrijven al hebben uitstaan, met een termijn wanneer de informatie moet zijn ingediend bij het bevoegd gezag, is harmonisatie van de uitvraag zelf niet meer mogelijk. Daarom betreft dit projectvoorstel een minimumvariant (indien meer informatie beschikbaar is bij een bedrijf kan die worden aangeleverd) voor wat betreft harmonisatie. Gezamenlijk is er voor gekozen om een handreiking op te stellen over welke gegevens we verwachten die aangeleverd kunnen worden binnen de termijn van de inventarisatie (1 januari 2021). Verder is in de handreiking opgenomen hoe het proces van het volledig verkrijgen van inzicht in ZZS uit de afvalbranche eruit zou moeten zien. De OD's geven invulling aan de handreiking met als doel dat de uitkomsten vergelijkbaar zijn. Voorbeeld hiervan kan zijn dat sommige OD's al van te voren onderdelen in de Excel-format voor bedrijven invoeren op basis van o.a. de vergunning ter

controle door het bedrijf. Uitgangspunt blijft echter dat het bedrijf **zelf** verantwoordelijk is voor de gegevens die uiteindelijk worden aangeleverd.

2. Handreiking ZZS uitvraag naar lucht en water in de afvalsector

2.1 Vertragende factoren

Voor veel afvalstromen is onbekend welke ZZS er in voorkomen. Bovendien is er vaak sprake van een grote variatie binnen een bepaalde afvalstroom. Anders dan producerende bedrijven beschikken afvalbedrijven niet over informatie over welke stoffen er exact aanwezig zijn in de materialen waarmee zij werken. De ontdoener moet gevraagd worden naar informatie over ZZS en betrokken worden bij de afweging. Gezien de hoeveelheid ZZS'en is de materie dermate complex, dat zonder een zekere focus en afbakening het lastig is om over ZZS-emissies en indirecte lozingen te rapporteren. De meeste afvalbedrijven hebben daarom moeite met het invullen van het standaard Excel-format, omdat de ZZS informatie niet of moeilijk te achterhalen is. Hierdoor hebben de omgevingsdiensten op hun beurt moeite met het beoordelen van de aangeleverde gegevens.

De ZZS uitvraag gaat alleen over emissies naar lucht en water (indirecte lozingen). Veel OD's maken van deze gelegenheid gebruik om ook de informatie met betrekking tot de ZZS-LAP3 actualisatie (waaronder de risicoanalyse) op te vragen. Hiervoor zijn door de OD's kolommen aan het Excelformat toegevoegd om die actualisatie mogelijk te maken. Dit heeft ertoe geleid dat de uitvraag door een aantal OD's nu tweeledig wordt gebruikt.
Zoals in de inleiding aangegeven, richt deze handreiking zich echter alleen op de afspraken die zijn gemaakt in het Bob, oftewel de uitvraag van ZZS-emissies richting lucht en water (indirecte lozingen).

Zoals aangegeven in de reactiebrief van I&W van 18 maart 2020 zal het Besluit melden worden aangepast om uitwerking te geven aan de verplichting voor degene die zich van een afvalstof ontdoet om aan de ontvanger informatie te verstrekken op het niveau van specifieke relevante stoffen. De verwachting is dat deze aanpassing niet gerealiseerd is voor eind 2020. Ook de praktische uitvoering van de informatieplicht is een leerproces dat tijd vergt. Tevens is er nog veel onduidelijkheid over de overige ca. 1300 ZZS in afval en de potentiële ZZS. Hierover zullen nadere afspraken moeten worden gemaakt.
Vanwege bovenstaande knelpunten en het feit dat de beantwoording van de brief van de VA erg lang op zich heeft laten wachten, waardoor een handreiking niet eerder had kunnen worden opgesteld, is het logisch en praktisch dat de inventarisatie gefaseerd zal verlopen.
De provincies en omgevingsdiensten hebben op basis van beschikbare kennis, een concreet voorstel van de noordelijke provincies en een eerder overleg tussen provincie Noord-Holland en de VA een handreiking opgesteld om te komen tot grotere eenduidigheid.

3. Voorstel gefaseerde aanpak afvalbranche

Het doel van deze aanpak is dat hiermee inzicht wordt verkregen in de ZZS-emissies in de afvalbranche op korte termijn voor zover bekend en beschikbaar.
Verder moet duidelijk worden:

a. Welke informatie nog niet beschikbaar is, maar wel nodig lijkt;

b. Welke stappen ondernomen moeten worden om informatie over ZZS voor de lange termijn te borgen;
c. Welke gevolgen de voorgenomen aanpassing van het Besluit melden zal hebben.

3.1 Gezamenlijk toetsingskader

Op grond van artikel 10.39 Wm moet de ontdoener de verwerker informatie verschaffen over aard, eigenschappen en samenstelling van de afvalstof. In dit licht kunnen afvalbedrijven expliciet aan ontdoeners vragen of in de aangeboden afvalstoffen ZZS kunnen voorkomen. Bij bepaalde categorieën ontdoeners, o.a. productiebedrijven, is kennis hierover te verwachten zoals bij afval (direct afkomstig) van een specifieke industriële ontdoener); waterige afvalstromen en slibben. Bij afval afkomstig van consumenten (gescheiden ingezameld of via milieustraat aangeleverd) zal deze kennis niet of minder aanwezig zijn, omdat hiervoor geen verplichting geldt, hiervoor zou een (grove) inschatting kunnen worden gemaakt op basis van informatie uit algemene bronnen zoals SGS. Ter verificatie van verstrekte informatie en in het geval van ontdoeners die geen kennis hebben over aanwezige ZZS is een aantal vervolgstappen nodig.

Er is veel kwalitatieve informatie beschikbaar over de afvalbranche, zowel vanuit de vigerende vergunning als vanuit LAP 3. Met betrekking tot de uit te vragen ZZS voor de korte termijn aanpak wordt als ‘basis’ genomen: de SVHC-lijst (de Candidates List op de website van het ECHA) en de POP-stoffen van bijlage IV van de POP-verordening, door gebruik te maken van met name het SGS Intron rapport 2019 (SGS Intron, Inventarisatie ZZS in afvalstoffen update 2019 (18-12-2019), Rapportno. A108010/R20190414a, Hofstra, 2019), aangevuld met de overige literatuurbronnen zoals genoemd in bijlage I of actuele monitoringsgegevens. Zo worden in eerste instantie “slechts” **300** van de 1600 ZZS geïnventariseerd. Op enige termijn moet echter ook over relevante aanwezigheid van de overige 1300 ZZS-stoffen worden gerapporteerd. Informatie hierover kan worden verkregen uit andere literatuurbronnen die beschikbaar zijn, monitoringsgegevens dan wel gericht nader onderzoek.

3.2 Tijdsplanning

Korte termijn
Met betrekking tot de *korte* termijn verwacht het bevoegd gezag een onderbouwde reactie op de uitvraag - het niet volledig beschikken over de informatie ontslaat een bedrijf niet van de informatielevering o.g.v. de uitvraag. Initieel kan hierbij worden volstaan met een kwalitatieve beschrijving, gebaseerd op het SGS Intron rapport of andere literatuurverwijzing (bijlage 1). Uit deze rapporten komen dan een aantal ZZS; dat wordt dan gebruikt als grondslag voor de invulling van het format. Daarbij moet wel de bron aangegeven worden en op welke wijze de bepaling van de geschatte hoeveelheid heeft plaatsgevonden. DCMR heeft samen met ODZHZ rekentools gemaakt voor het bepalen/inschatten van de (p)ZZS-deelfracties uit de totale diffuse stofemissie. De rekentool is gebaseerd op gegevens van TNO dit geeft een kwalitatief beeld.
Voor de monostromen (zoals gedefinieerd met voorbeelden in SGS Intron rapport) en gegevens van industrieel afval kan meer informatie beschikbaar zijn van de producent/afvalontdoener.
Voor de afvalverbrandingsinstallaties kan bijvoorbeeld vanuit het proces (verbrandingstemperatuur, nageschakelde technieken) een inschatting gemaakt worden van de mogelijk te emitteren ZZS-stoffen voor wat betreft lucht, indien de chemische samenstelling ((ZZS) input bekend is. Ook voor activiteiten met emissies uit puntbronnen voor wat betreft lucht mag wel verwacht worden dat meer kwantitatieve gegevens aanwezig zijn.
In aanvulling op bovengenoemde is de verwachting ook dat de bedrijven voor de korte termijn met betrekking tot de informatie over ZZS rapporteren over hetgeen men niet weet of kan weten of waar onzekerheden zitten. Deze onduidelijkheden worden dan meegenomen in het traject voor de lange termijn. Het uiteindelijke doel is een volledig inzicht van de ZZS-emissies naar lucht en water.

Kortom, de voorgestelde gefaseerde aanpak korte termijn gaat uit van wat nu bekend is. Daarbij wordt ook aangeven welke (mogelijk) relevante informatie onzeker is, welk deel onbekend is en wat nodig is om deze gegevens wel aan te leveren door bijvoorbeeld monitoring, en/of aanvulling van het SGS Intronrapport. Dit is de best practice die haalbaar lijkt voor de korte termijn.

Lange termijn
Met betrekking tot de *lange* termijn afspraken worden gegevens aangeleverd die in een later stadium bekend worden op basis van monitoring/meldingen dan wel door nadere afspraken met het bevoegd gezag of I&W. RWS heeft aangegeven dat het SGS-Intronrapport zal worden uitgebreid met meer ZZS. Planning is niet bekend en ook niet of dat direct alle 1600 ZZS-stoffen zal betreffen en op termijn potentiële ZZS. Bij weinig voorkomende afvalstromen kan het lang duren voor ze weer “voorbij komen”. Dit vertraagt de voortgang. Bovendien zegt op basis van monitoring één analyse niet zoveel over de betrouwbaarheid, wetende dat de samenstelling van de afvalstof kan wijzigen.
Stappen die genomen moeten worden voor de langere termijn:

1. Informatie over relevante aanwezige stoffen uit de groep van 300 ZZS is aangeleverd naar beste kunnen en huidige inzichten. De 300 ZZS kwalitatieve gegevens zullen meer kwantitatief gemaakt moeten worden.
2. Gevolgen moeten worden overzien van de aanpassingen van het Besluit melden.
3. RWS komt met aanvullingen op het rapport. De verwachting is dat het een paar jaar gaat duren om van 300 naar 1600 ZZS te komen.

4. Bedrijven zullen een plan van aanpak moeten aanleveren voor het continue streven naar verbetering van inzicht (incl. wijzigingen) in ZZS-emissies en potentiële ZZS-emissies.

Hieronder is de aanpak voor de korte termijn stapsgewijs verder uitgewerkt. Deze wordt afgestemd met de provincies via het BAC MTH en de brancheverenigingen. Deze is ter becommentariëring verstuurd aan het de Werkgroep Afvalbeheer ZZS (WAB ZZS) waarin verschillende OD's deelnemen. Dit commentaar is hierin grotendeels verwerkt. I&W en Inspectie voor Leefbaarheid en Transport worden geïnformeerd aan de hand van de definitieve versie. De nadere detailinvulling kan per provincie verschillen, maar het is de bedoeling dat de aanpak met betrekking tot de uitkomst en fasering zo veel mogelijk gelijk is.

3.2.1 Korte termijn

Stap 1: Aanvullende informatiebrief door provincies aan afvalbedrijven

In overleg met omgevingsdiensten wordt zover mogelijk een informatiebrief opgesteld namens de provincies en verstuurd door de OD's. Deze bevat:

- De brief van 18 maart 2020 van de minister aan de VA en NVRA.
- De bedoeling achter de gefaseerde aanpak.
- De verschillende stappen die genomen moeten worden in het traject om te komen tot een volledig inzicht in ZZS.
- Een verwijzing naar het overleg tussen partijen d.d. 15 juni 2020.

Stap 2: Aanleveren van gegevens

Op basis van de vigerende vergunning, het LAP 3, het SGS Intronrapport, andere bronnen zoals actuele monitoringsgegevens, informatie van de primaire ontdoeners of literatuur, vullen bedrijven de aangeleverde Excel-formats in voor zover mogelijk (indien deze niet kunnen worden ingevuld wordt er een toelichting bijgevoegd met reden).
De extra vragen hieronder hebben als doel om als hulpvraag/stappenplan te fungeren om de bedrijven te helpen hun emissies te bepalen om daardoor het RIVM Excelformat beter in te kunnen vullen. Veel vragen hebben betrekking op de gegevens die bekend zijn o.b.v. vergunning(aanvraag), vanuit het acceptatie- en verwerkingsbeleid bij het bedrijf ofwel bekend bij de ontdoener.
De uitvraag wordt gebruikt om de actualiteit van de omgevingsvergunning milieu te toetsen, met daarin zowel de emissies naar lucht en indirecte lozingen naar water.
In het Excel-format wordt geen onderscheid gemaakt tussen onderdelen van het bedrijfsproces.

Geef aan welke sectorplannen bij het bedrijf van toepassing zijn.

Naast de aanduiding van de sectorplannen moeten minimaal de volgende vragen worden beantwoord:

1. Bij de opslag en/of verwerking van welke afvalstoffen kan emissie van ZZS naar lucht en/of water plaatsvinden?

2. Geef een overzicht van deze afvalstoffen en bijbehorende sectorplannen?

3. Welke ZZS mogen verwacht worden op basis van het van toepassing zijnde sectorplan volgens het SGS Intron rapport of andere literatuur (bijlage 1), eigen informatie? De ontdoener kan gevraagd worden naar informatie over ZZS. Deze moet betrokken worden bij de afweging.

Bijvoorbeeld (horende onder 1,2,3) een puinbreker
a. Hoe vindt die emissie afkomstig van de be-/verwerking plaats?

Bijvoorbeeld lozingspunt gekanaliseerde luchtstroom; puntbron naar de lucht zoals een AVI, shredder of BEC. Voor diffuus kan de rekentool van OD ZHZ/DCMR worden gehanteerd; deze is gebaseerd op gegevens van TNO.

b. Indien er sprake is van een puntbron naar de lucht, zijn de stofklasse, maximale concentratie [mg/Nm3], werkelijke concentratie [mg/Nm3], maximale vracht (kg/jaar) en de maximale berekende immissieconcentratie vanaf de inrichtingsgrens [µg/m3] bekend aan de hand van het dossier dan wel naar aanleiding van een eerdere uitvraag/ aanvraag om vergunning (het bedrijf kan hiernaar verwijzen in het Excelformat ter motivering)?

c. In zijn algemeenheid zullen de minimumstandaards overeenkomen met de BBT-vereisten in de afzonderlijke BREF's dan wel Ab. Welke reinigingstechniek wordt gehanteerd en met hoeveel x% worden deze emissies gereduceerd? Dit kan helpen om de emissies te bepalen.

4. Worden afvalstromen, waarvan uit de vragen onder punt 3 naar voren komt dat deze ZZS bevatten, opgeslagen inclusief tijdelijke opslag (zoals opslag in afwachting van verwerking op een andere locatie)? *De situatie kan zich voordoen dat zzs vrijkomen bij de opslag van afval, maar niet bij de verwerking van afval (bijv. buitenopslag bij inpandige verwerking)*. Deze moeten ook meegenomen worden in de opgave.

a. Wat is de benaming van deze afvalstroom en op welke manier vindt opslag plaats?

Bijvoorbeeld inpandig/uitpandig of overkapping met of zonder afzuiging en filtrerende afscheider, soort ondergrond (bijvoorbeeld vloeistofdichte vloer, kerende vloer), soort opslagvoorziening (bijvoorbeeld losgestort, containers, tanks, emballage), wel/niet natgehouden?

b. Is er sprake van acceptatie van monostromen, mengstromen (zoals gedefinieerd in het SGS Intron rapport met voorbeelden) of een combinatie en hoe wordt hier mee omgegaan?

Geef per stroom de aanwezige ZZS aan indien dit onder voorgaande punten nog niet is gedaan.

Bijvoorbeeld worden verschillende stromen gemengd of separaat van elkaar opgeslagen.

a. Betreft het stuifgevoelig materiaal waarbij diffuse emissies naar de lucht kunnen optreden van de (volgens SGS Intronrapport of andere literatuur met bronverwijzing) aanwezige ZZS rekentool DCMR/OD ZHZ gebaseerd op TNO dan wel gelijkwaardige rekentool?

Welke maatregelen worden getroffen om stuifvorming tegen te gaan zoals nathouden? Welke reductie van emissies x% kan hiervoor worden gehanteerd?
b. Betreft het opslag van een stof met een hoge dampspanning die kan uitdampen waarbij diffuse emissies naar de lucht kunnen optreden van de (volgens SGS Intronrapport of andere literatuur met bronverwijzing) aanwezige ZZS?
c. Kunnen de (volgens SGS Intronrapport of andere monitoringsgegevens, literatuur met bronverwijzing) aanwezige ZZS in het opgeslagen materiaal in het oppervlaktewater terechtkomen dan wel op de riolering als indirecte lozing?
d. Is er, buiten de informatie in het SGS Intron-rapport of andere literatuur met bronverwijzing, kennis over de aanwezigheid van ZZS bij dit bedrijf (uit andere bronnen)?

Bijvoorbeeld een metaalrecycling bedrijf die legervoertuigen, spoorbruggen verwerkt waarbij de kans op Chroom VI aanwezig is.

Een bedrijf dat ZZS houdend afval levert aan een verwerker in een andere regio

Stap 3: Verwerken resultaten

De inventarisatie baseren op huidige aanwezige gegevens. Inclusief de beschikbare informatie van de primaire ontdoener.
Door het bedrijf worden de bevindingen op een zoveel mogelijk eenduidige wijze verwerkt en opgeslagen in het Excel-format en wordt opgestuurd naar het bevoegd gezag ter beoordeling.

Daar waar informatie (nog) ontbreekt wegens bijvoorbeeld gebrek aan ZZS gegevens (overige 1300, zoals op het moment dat er bepaalde stoffen geïdentificeerd zijn waarover meer informatie wenselijk is), zou onderzoek hiernaar moeten plaatsvinden.
Dit kan zijn op basis van het ontbreken van beschikbare metingen of Besluit melden dat nog niet is aangepast of mengstromen waarover in de literatuur geen beschikbare gegevens bekend over zijn etc. Het bedrijf wordt verzocht deze informatie te delen om vervolgens afspraken te kunnen maken over het beschikbaar stellen van deze informatie (kwantitatief) voor de langer termijn fase (zie paragraaf 3.3.2 langer termijn).

Stap 4: Handhavingstraject/ bestuurlijk traject

Daar waar een bedrijf in gebreke blijft (lees: de bovenstaande informatie niet binnen de gestelde termijn of helemaal niet aanlevert) volgt een handhavingstraject dan wel kan opschaling plaatsvinden richting bestuurder na verzoek om aanvullende gegevens.

Stap 5: Beoordeling ZZS-inventarisatie en communicatie met bedrijf

Naar aanleiding van stap 2 en 3 wordt door de Omgevingsdienst in opdracht van het bevoegd gezag de definitieve beoordeling opgesteld. Deze wordt middels een brief gecommuniceerd met het bedrijf.

3.2.2 Vervolgproject t.b.v. de langere termijn

Na 1 januari 2021 (einde termijn project inventarisatie ZZS) kan overgegaan worden tot de nadere analyse en gesprekken met de afvalbedrijven over het ontbreken van beschikbare informatie met betrekking tot de overige 1300 ZZS-stoffen en de potentiële ZZS.

Informatie wordt aangeleverd met betrekking tot gegevens die in een later stadium bekend zijn op basis van monitoring/meldingen, aanpassing van het SGS Intron rapport, dan wel door nadere afspraken met I&W. Afspraken moeten worden gemaakt over hoe die informatie kan worden verkregen, prioritering van afvalstromen, focus SGS Intron uitbreiding op termijn zou dan een update van de tabel van SGS-intron kunnen plaatsvinden en of deze leemtes bijvoorbeeld landelijk erkend worden. Hierover zullen overleggen plaatsvinden tussen partijen als vervolg op het overleg van 15 juni 2020. De afspraken zijn gemaakt voor de volgende fase (lange termijn) hierin zal worden bekeken hoe aanvullende/relevante informatie over ZZS in de afvalfase te verkrijgen is en zullen er botsproeven worden uitgevoerd. Alle partijen zijn het erover eens dat er gewerkt moet worden aan het uitbannen van ZZS als ze een risico vormen voor de volksgezondheid en het milieu.

Hieronder is een voorstel opgenomen voor de langer termijn afspraken met bedrijven.

Voorstel
Het is van belang om met de afvalbedrijven afspraken te maken over hoe dit langer durende traject aangepakt en geborgd kan worden. Het voorstel is om aan de bedrijven een plan van aanpak te vragen waarin zij uitwerken hoe zij continu streven naar het zo goed mogelijk in beeld brengen van (veranderingen in) ZZS-emissies.

- Welke informatie[1] wordt waar en hoe vaak opgevraagd?
- Worden analyses uitgevoerd?
- Hoe wordt gecontroleerd of de informatie nog actueel is?
- Welke informatie kan niet in beeld worden gebracht en wat zijn daar de oorzaken van?

Over de uitkomsten van het plan zal jaarlijks gerapporteerd moeten worden aan het bevoegd gezag. De aanpak betreft de invulling van een doorlopende **onderzoeksverplichting** naar ontbrekende informatie van ZZS.

Verder zal op basis van de aangeleverde gegevens van de oorzaken van ontbrekende gegevens het bevoegd gezag moeten bekijken of op Rijksniveau stappen ondernomen moeten worden om die informatie alsnog boven tafel te krijgen, zoals bijvoorbeeld het aanpassen van het Besluit melden.
Nederland zet zich in de Europese Unie in voor een gezamenlijke aanpak van de ZZS die niet als SVHC zijn opgenomen onder REACH.
.

Daarnaast zouden er op basis van nadere analyse en aanvullende gesprekken en input met/van deskundigen (o.a. Omgevingsdiensten, RIVM), indien juridisch mogelijk, voorschriften aan de vergunning(en) kunnen worden verbonden:

- Zoals de onderzoekverplichting naar het continu streven naar het zo goed mogelijk in beeld brengen van (veranderingen in) ZZS-emissies
- Met betrekking tot het uitvoeren van emissiemetingen (dan wel branchegericht afspraken tot metingen) naar de lucht en bemonsteringen, analyse van het afvalwater.

De uitvraag kan dan continue worden geactualiseerd op basis van de nieuwe inzichten om een meer kwantitatief beeld te krijgen van de ZZS-emissies. Het heeft de voorkeur dit landelijk af te stemmen.

[1] Soort afval, type ontdoener, herkomstlocatie, welke bronnen daarbij geraadpleegd zijn waaruit blijkt dat ze deze informatie ook echt niet beschikbaar is.

Bijlage 1. Bronnen voor gegevens over ZZS in afval

Onderstaande bronnen bevatten gegevens over mogelijk aanwezige ZZS in verschillende artikelen, producten of afvalstoffen.

- SGS Intron, Inventarisatie ZZS in afvalstoffen update 2019 (18-12-2019), Rapportno. A108010/R20190414a, Hofstra, 2019.Let hierbij op het gebruik van de laatste versie van het rapport
- Rijkswaterstaat, Handreiking risicoanalyse ZZS in afvalstoffen, 2018
- RIVM Advies voor een handreiking met afwegingskader risicoanalyse ZZS in afval, Rapportno. 2017-0168, Zweers et al., 2017.
- RIVM, Zeer Zorgwekkende Stoffen in de circulaire Maakindustrie, Rapportno. 2019-0123, van Kuppevelt en Klingenberg 2019
- Niet geleide emissies van stof en PM10 voor op- en overslagactiviteiten van droge bulkgoederen. Rekenmodel diffuse stofemissies. xlsx. TNO. DCMR/ODZHZ Excel sheet berekening
- Concentratiegrenswaarde voor ZZS in afvalstromen (RIVM Briefrapport 2017-099)
- Antwoordbrief ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (18-03-20) aan Vereniging Afvalbedrijven
- Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M.E. Holst-Touber
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143591
touberm@noord-holland.nl

Verzenddatum
26 NOV. 2020

Kenmerk
1139599/1520036

Uw kenmerk

Betreft: Voortgang uitvraag zeer zorgwekkende stoffen bij bedrijven.

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over de voortgang van de uitvraag naar (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven. In deze brief leest u de stand van zaken tot en met 10 november 2020.

Achtergrond

Op 28 mei 2020 bent u geïnformeerd over de voortgang van de inventarisatie van ZZS bij de bedrijven waarvoor Gedeputeerde Staten (GS) onder de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) bevoegd gezag zijn.

De aanpak ZZS komt voort uit het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOb) van 25 april 2018. In dit overleg is het belang van een landelijke programmatische aanpak onderkend. In dit kader zijn op bestuurlijk niveau de voornaamste acties rond de uitvraag naar ZZS benoemd. Op 23 november 2018 bent u geïnformeerd over de verscherpte aanpak van (potentieel) ZZS bij de bedrijven.

De Omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en IJmond (ODIJ) voeren in opdracht van de provincie Noord-Holland de inventarisatie naar ZZS uit. Het doel van de uitvraag is dat we op 31 december 2020 een volledig en actueel inzicht in de emissies van ZZS richting lucht en water hebben. En eerste kwartaal 2021 een overzicht van welke vergunningen hierop aangepast moeten worden.

Leeswijzer

De voortgangsbrief is in twee delen gesplitst. Het eerste deel gaat over de voortgang en proces. Het tweede deel gaat over de ZZS-uitvraag aan de afvalbedrijven.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

DEEL I

Voortgang uitvraag ZZS in het werkgebied van de OD NZKG

Alle 103[1] bedrijven die informatie moeten aanleveren in het werkgebied van de OD NZKG zijn gefaseerd uitgevraagd. Dit zijn 60 afvalbedrijven en 43 niet-afvalbedrijven.

Stand van zaken emissies naar lucht

- 40 niet-afvalbedrijven hebben informatie aangeleverd.
    - Daarvan hebben 25 bedrijven een volledig overzicht aangeleverd.
    - De bedrijven waarvan de informatie onvolledig is, zijn gevraagd om de aanvullende informatie alsnog aan te leveren.
- 3 niet-afvalbedrijven hebben geen informatie aangeleverd. Deze bedrijven zullen uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren.
- 30 van de 60 afvalbedrijven hebben nog geen informatie geleverd. Geen van de bedrijven heeft een volledig overzicht aangeleverd. Over de ZZS uitvraag bij afvalbedrijven is landelijk overleg met de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat. De afvalbedrijven hebben in september de handreiking 'verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven' (verder: handreiking) en een hierop gebaseerde vragenlijst ontvangen ter verduidelijking van de uitvraag. De toelichting over de uitvraag ZZS voor afvalbedrijven volgt verderop in deze brief onder deel II.
- De ZZS inventarisatie bij Tata Steel ligt op schema.
- Op basis van de geleverde informatie van de bedrijven concluderen we dat op dit moment het maximaal toelaatbaar risiconiveau (MTR) niet wordt overschreden. Het MTR is de concentratie van een stof in het milieu waar beneden geen negatief effect is te verwachten.

Stand van zaken emissies naar water

Bij alle bedrijven wordt beoordeeld of indirecte lozingen (lozingen op het gemeentelijke riool) plaatsvinden en beoordeeld of daarbij ZZS-emissies worden verwacht. De waterschappen zijn adviseurs voor de indirecte lozingen.

- Bij 18 niet-afvalbedrijven is geconstateerd dat indirecte lozingen plaatsvinden.
- In totaal hebben 7 bedrijven een volledig overzicht aangeleverd.

Voortgang uitvraag ZZS in het werkgebied van de ODIJ

In het werkgebied van de ODIJ zijn 5 bedrijven uitgevraagd.

---

[1] In brief van 28 mei stonden 113 bedrijven vermeld. De wijzigingen in de aantallen heeft te maken met o.a. bedrijven die zijn beëindigd, nog niet in werking zijn en wijzigingen van bevoegd gezag.

- Van 2 bedrijven wordt in de huidige situatie geen emissie van ZZS verwacht.
- Bij 1 bedrijf is een vooraankondiging dwangsom opgesteld, vanwege het niet aanleveren van gegevens binnen de gestelde termijn conform de vergunning. Voor de vooraankondiging last onder dwangsom is uitstel van de termijn verleend.
- Bij de overige 2 (afval)bedrijven is wel informatie aangeleverd over de te verwachten ZZS, maar wordt conform de handreiking gevraagd om (op termijn) aanvullende gegevens aan te leveren.

DEEL II

Uitvraag ZZS bij de afvalbranche

In relatie tot de uitvraag van ZZS aan de afvalbedrijven zijn de provincies tegen meerdere knelpunten aangelopen. De reden hiervoor is weergegeven in de brief van 28 mei 2020. Kort gezegd: vanuit de brancheverenigingen is landelijk behoefte aan uniformering in de wijze waarop bedrijven door de omgevingsdiensten worden bevraagd. Daarnaast hebben zij behoefte aan landelijke afspraken over de uitvraag ZZS. Dit aangezien niet alle informatie over ZZS voorhanden is in de afvalstromen. Om tot uniformering te komen hebben de provincies een gezamenlijke handreiking opgesteld (zie bijlage 1) en heeft de OD NZKG deze en een hierop gebaseerde vragenlijst aan de afvalbedrijven in september 2020 verstrekt ter verduidelijking van de eerdere uitvraag. De handreiking is op 3 september goedgekeurd door de Bestuurlijke adviescommissie Milieu, Toezicht en Handhaving van IPO (BAC MTH). Op basis van de handreiking hebben nu ongeveer twee keer zoveel afvalbedrijven informatie aangeleverd.

Gefaseerde aanpak

Provincies hebben besloten de ZZS-uitvraag voor afvalbedrijven gefaseerd aan te pakken. Dit doen we omdat we het noodzakelijk vinden om landelijke afspraken te maken met de brancheverenigingen over de geconstateerde knelpunten. Deze gefaseerde aanpak zoals opgenomen in de handreiking betekent dat in 2020 de uitvraag voor afvalbedrijven zich toespitst op circa 300 ZZS in plaats van alle ZZS en potentieel ZZS. Van de circa 300 ZZS is bekend dat deze aanwezig zijn in afvalstromen op basis van een eerdere inventarisatie na ZZS in afvalstromen.
Afspraken zijn gemaakt met de branchevereniging voor de volgende fase (lange termijn, doorlopend na 1 januari 2021). Daarin bekijken we hoe aanvullende informatie over ZZS in de afvalstromen te verkrijgen is. De uitvraag naar de overige ZZS-emissies wordt dan ook in 2021 en 2022 gecontinueerd.

Consequenties
Zodoende wordt deels tegemoet gekomen aan de bestuurlijke toezegging met betrekking tot de provinciale ZZS-uitvraag tot 31 december 2020. Anderzijds wordt een reëel tijdpad gekozen voor deze omvangrijke uitdaging.
Hiermee geven de provincies gehoor aan de zorgen die de brancheverenigingen landelijk uitten en is een gezamenlijk afgestemde en daardoor gedragen aanpak mogelijk.

Vooruitblik
We verwachten dat alle niet-afvalbedrijven uiterlijk 31 december 2020 de beschikbare informatie over ZZS aanleveren. Deze informatie wordt in het eerste kwartaal van 2021door de OD NZKG beoordeeld.
We verwachten dat voor de afvalbedrijven nog niet alle informatie beschikbaar en beoordeeld is voor 31 december 2020. Dit komt doordat de afvalbedrijven de handreiking en een hierop gebaseerde vragenlijst in september ontvingen. En door de vele vragen die de afvalbedrijven nog stellen aan de OD NKZG. De OD NZKG stuurt op het tijdig verkrijgen en beoordelen van gegevens en heeft hiervoor extra capaciteit beschikbaar gesteld.
Voor het aspect indirecte lozing kan wellicht niet voor alle relevante dossiers de beoordeling hebben plaatsgevonden voor 31 december 2020. Dit komt doordat het advies van het betreffende waterschap ontbreekt of door de kwaliteit van de door het bedrijf aangeleverde lozingsdata.

Wij vertrouwen erop u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

1. Handreiking verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven d.d. 3 september 2020

Nieuwsbrief

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de OD NZKG en verschijnt ieder kwartaal. De nieuwsbrief is bedoeld om het Bestuur te informeren.

Dec 2020

LEAP genomineerd voor Computable Awards

Samen met andere partijen werkt de OD NZKG aan een programma voor flinke energiebesparing bij datacenters: LEAP (Lower Energy Acceleration Program). Leuk nieuws: ons initiatief is genomineerd voor de Computable Awards 2020. Ict-vakblad Computable heeft tien partijen en projecten, waaronder LEAP, genomineerd voor de Computable Awards 2020 in de categorie Duurzaamheid & MVO.
De winnaar per categorie wordt bekendgemaakt tijdens een show op 24 november.

Visie bodeminformatiesysteem en de Week van het BIS

Ons visiedocument 'Het Bodeminformatiesysteem in de Omgevingswet' is klaar. In het BIS moeten straks alle bodemdata staan. Onze visie is dat iedereen met één klik op de kaart inzicht krijgt: snel, actueel, grondig en compleet. Vanuit verbinding met anderen en met transparante data-governance. En ook: gebruiksvriendelijk, kosteloos, toegankelijk (dus platform-onafhankelijk) en begrijpelijk gepresenteerd. De bedoeling was om de visie te presenteren en bespreken op het seminar voor bodemexperts en opdrachtgevers in september. Vanwege aangescherpte coronamaatregelen moesten we dit helaas cancelen. Nu hebben we een online variant gepland: van 11 t/m 15 januari 2021 is 'De Week van het BIS'. Tijdens deze week zijn er elke dag interessante presentaties van experts uit het werkveld en bespreken we onze visie met bodemexperts uit het hele land.

Strafrechtelijke vervolging Tata Steel na proces-verbaal OD NZKG

Het Openbaar Ministerie (OM) is voornemens Tata Steel te vervolgen omdat zij in 2018 stofverspreiding op meer dan twee meter uit de bron hebben veroorzaakt. Ze zouden hebben verzuimd de bron vochtig te houden om stofverspreiding te voorkomen. Daarnaast start het OM een tweede strafrechtelijk onderzoek 'naar een rechtspersoon gevestigd op het terrein van Tata vanwege meerdere stofemissies als gevolg van handelingen met slakken' ('grafietregens' in 2018 en 2019). Toezichthouders en opsporingsambtenaren van de OD NZKG hebben in 2018 intensief samengewerkt om deze zaken bij het OM te krijgen. Het opstellen van een proces-verbaal en het betrekken van het OM volgt uit de Landelijke Handhavingsstrategie.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Online bewoners bijeenkomst Tuindorp Oostzaan

Sinds de zomer van 2019 werkt een multidisciplinair team van collega's van de OD NZKG aan de geurproblematiek in Tuindorp Oostzaan. Hier ervaren bewoners de laatste jaren meer overlast en zij vermoeden dat dit vooral bij kunstmestfabriek ICL vandaan komt. De inspanningen om de problematiek inzichtelijk te maken voor bewoners werpt zijn vruchten af. De bewoners meenemen in de aanpak van de OD NZKG werkt goed. Bijvoorbeeld met de flyer waarop je in één oogopslag ziet welke veroorzakers er zijn en welke acties de OD NZKG onderneemt. Tijdens een online bewonersbijeenkomst eind oktober spraken de bewoners hun waardering voor de aanpak van de OD NZKG uit.

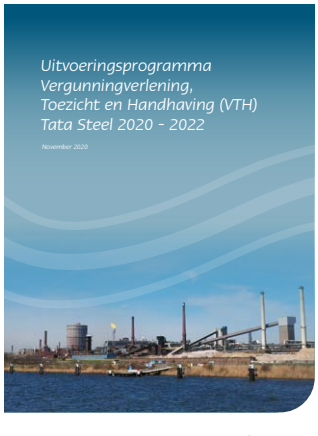

Uitvoeringsprogramma VTH taken Tata Steel

De afgelopen maanden is door het Programmateam Tata Steel hard gewerkt aan het opstellen van het uitvoeringsprogramma VTH taken. Vergunningen verder aanscherpen, processen versnellen, toezicht en handhaving intensiveren en meer zichtbaar en aanspreekbaar zijn richting de omgeving. Dit zijn de belangrijkste elementen uit het 'Uitvoeringsprogramma VTH-taken Tata Steel 2020-2022' dat de OD NZKG half november gelanceerd heeft. In dit programma wordt uiteengezet hoe de OD NZKG invulling geeft aan de ambities uit het Programma Tata Steel 2020-2050 dat de provincie en de drie IJmondgemeenten eveneens gepubliceerd hebben.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

WKO Experttool wint publieksprijs Handhaving en Toezicht 2020

Onze WKO (warmte koude opslag) Experttool heeft bij de verkiezingen voor de Innovatieprijs Handhaving en Toezicht 2020 de publieksprijs in de wacht gesleept. Deze prijs is een bevestiging van de vooruitstrevende aanpak van de OD NZKG waarbij informatie gestuurd werken steeds meer de norm is. Er is uitgebreid campagne gevoerd om zoveel mogelijk stemmen te werven voor onze inzending. Het promotiefilmpje bij de Hermitage werd meer dan 600 keer bekeken op YouTube. Het winnen van de prijs is een groot compliment aan alle collega's die zoveel uren in deze tool hebben gestoken en zo'n mooi product hebben opgeleverd. Een mooie opsteker in deze tijd!

Regionale werkgroepen werken samen aan de Omgevingswet

Samen met de regionale implementatiecoach Omgevingswet (RIO) trekken 19 overheden en ketenpartners in het Noordzeekanaalgebied in de vorm van regionale werkgroepen samen op naar 1 januari 2022. Het gaat om een veelomvattende interbestuurlijke samenwerking in de regio. De koplopers in de regio delen hun ervaringen. Door nieuwe onderwerpen samen op te pakken, vindt een efficiency-slag plaats. Door wensen en mogelijke afspraken gezamenlijk te inventariseren, weten de bestuursorganen van elkaar hoe ze tegen de Omgevingswet aankijken en welke aanpak ze hebben. En weten de bestuursorganen van elkaar te leren, processen op elkaar af te stemmen en zo versneld en slim de implementatie te voltooien.Het project is volledig digitaal en laat zien dat daadkrachtig samenwerken onder alle corona-maatregelen mogelijk is en handzame producten oplevert. Wij lopen hiermee als regio voorop en inmiddels is naar aanleiding van dit initiatief ook de regio Noord-Holland Noord en IJmond gestart met de regionale werkgroepen.

Toezicht op afstand: test met video

De coronamaatregelen maken het voor inspecteurs soms lastig om inspecties uit te voeren. De OD NZKG experimenteert met inspecties op afstand via video. Hierbij wordt eveneens beoordeeld of videocontroles geschikt zijn om ook ná het coronatijdperk blijvend in te zetten. Onlangs werden de eerste proeven uitgevoerd.

VTH OD in actie bij herstel ingestorte kademuur Grimburgwal

Het VTH projectteam bruggen en kademuren draagt namens OD NZKG en de stadsdelen van gemeente Amsterdam zorg voor de VTH taken voor het herstel van deze kade. Hiernaast ook voor het herstel van vele kilometers gemeentelijke kademuren en tientallen bruggen in de stad. Op 1 september 2020 verzakte de kade bij de Grimburgwal in Amsterdam over een lengte van bijna 30 meter. Het ingestorte deel van de kademuur kwam in het water terecht. Uit voorzorg is het universiteitsgebouw 2 weken buiten gebruik geweest. In november en december 2020 wordt de kade hersteld met een veiligheidsconstructie van stalen damwanden. Het gebouw van de Universiteit van Amsterdam en de kade met de balustraden, lantaarnpalen en dekstenen vormen samen een rijksmonument. De monumentale status van de kade en het naastgelegen gebouw stelt hoge eisen aan het vernieuwen van de kade.

Nieuwe visie op de werkplek

De gedachte om de Ebbehout anders te gebruiken en meer tijd- en plaats onafhankelijk te werken, speelt al langer bij de OD NZKG. Flexwerken, te weinig plek op kantoor, files en lange reistijden; dat zou toch anders moeten kunnen. Met de Coronacrisis kwam de gedachtegang over een nieuwe visie op werk in een stroomversnelling en de directie heeft de visie vormgegeven. Het fundament van de visie bestaat uit de voordelen behouden van het werken in Coronatijd én nieuwe vormen voor wat we nu zo missen: het sociale contact en elkaar ontmoeten. De visie is toegelicht in teamsessies waar ruimte was voor input en vragen. Dit waren positieve en opbouwende sessies van waaruit we vanaf januari 2021 de visie verder vorm kunnen geven.

Werkbezoek Den Ouden

Sinds 2015 klagen bewoners van de woonwijk naast groenrecycling Den Ouden in Muiderberg over stank. Jeroen Olthof, gedeputeerde Leefbaarheid en Jorrit Eijbersen, wethouder Gooise Meren, brachten op 4 september met drie collega's van de OD NZKG een bezoek aan Den Ouden. Het werkbezoek startte met een (corona-proof) rondleiding over het terrein, waarbij het bedrijf heeft uitgelegd wat hun werkzaamheden zijn. Den Ouden gaf aan vooral in te willen zetten op duurzaamheid en circulariteit met hun groenrecycling. Er is gesproken over het voorkomen van stank en betere communicatie naar de omgeving. Gedeputeerde Olthof heeft onze positie als bevoegd gezag benadrukt en het bedrijf verzocht om samen met ons te zorgen dat geurbeperkende maatregelen worden vastgelegd in de vergunning.

OD NZKG in coronatijd

Ook bij de OD NZKG is thuiswerken voorlopig nog het devies. Dat is niet voor iedereen even makkelijk. De Teammanagers houden een extra vinger aan de pols en binnenkort maken we het voor de collega's die het echt nodig hebben mogelijk om deels op kantoor te werken. Uiteraard met inachtneming van alle maatregelen. Daarnaast houden we de moed erin met verbindende rubrieken op intranet, het organiseren van inspirerende lezingen en ontvingen alle collega's een ansichtkaart vanuit de directie.
Daarnaast organiseren teams onderling een pubquiz en zorgen collega's gelukkig ook voor elkaar.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5054
Extern Zaak ID	1467666
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.d
Omschrijving	Milieu: Besluit op bezwaar wob-verzoek Nauerna (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over besluit op bezwaar inzake Wob-verzoek Park Nauerna.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Wob is de afkorting van de Wet openbaarheid van bestuur. De Wob regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Wob kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. Meer over de Wob is te vinden op www.noord-holland.nl/wob.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. H.A.J. Hermans
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235145014
hermansh@noord-holland.nl

Verzenddatum
- 3 DEC. 2020

Kenmerk
1467666/1528287

Uw kenmerk

Betreft: Besluit bezwaar inzake Wob-verzoek Park Nauerna

Geachte leden,

Op 18 juni 2020 hebben wij het besluit nr. 1410758/1435421 genomen, waarbij een verzoek om openbaarmaking van informatie over verslagen/notulen van overleggen inzake veiligheid Nauerna parkfase 1 gedeeltelijk is afgewezen. Tegen dit besluit is bezwaar gemaakt. Op 3 september jl. heeft een zitting plaatsgevonden bij de Hoor- en Adviescommissie (HAC) en de HAC heeft daarna advies aan Gedeputeerde Staten uitgebracht.

Onze beslissing op dit bezwaar zal met de openbare informatie in geanonimiseerde vorm gepubliceerd worden via www.noord-holland.nl/Wob.

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4806
Extern Zaak ID	1529716
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.e
Omschrijving	Gezondheid: Vervolg Kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel (betrekken bij programma Tata 2020-2050 NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over vervolg kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**
Natuur Landbouw & Gezondheid	14 januari 2021

Toelichting

Tata Steel heeft een kosteneffectiviteitsonderzoek (KE-onderzoek) uitgevoerd naar methoden om de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) van de Pelletfabriek te verminderen. De Pelletfabriek moet onder andere voldoen aan een Europese Best Beschikbare Techniek voor de reductie van NOx. Op basis van de uitkomst van het KE-onderzoek en een juridische analyse gaat de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan Tata Steel de verplichting opleggen om NOx reducerende maatregelen te nemen. Deze maatregelen verlagen de uitstoot van NOx, maar daarnaast ook die van lood, fijn stof en van bepaalde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

Dhr. R.L. Baars

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144550

baarsr@noord-holland.nl

Verzenddatum

0 8 DEC. 2020

Kenmerk
152971/1536892

Uw kenmerk

Betreft: Vervolg kosteneffectiviteitsonderzoek NOx Pelletfabriek Tata Steel

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het voornemen van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) om namens Gedeputeerde Staten aan Tata Steel de verplichting op te leggen tot realisatie van NOx reducerende maatregelen bij de Pelletfabriek.

Inleiding
Tata Steel moet op basis van Europese wetgeving voldoen aan de conclusies voor Best Beschikbare Technieken (BBT's) vanuit de BREF IJzer & Staal van 2012. Eén van deze BBT's (BBT36) heeft betrekking op het toepassen van NOx reducerende maatregelen bij de Pelletfabriek: De zogenoemde Selectieve Katalytische Reductie (SCR) techniek.

Tata Steel heeft vrijwillig een kosteneffectiviteitsonderzoek (KE-onderzoek) uitgevoerd om te onderzoeken wat de kosten zijn voor de toepassing van deze SCR techniek. In het op 17 november 2020 vastgestelde Programma Tata Steel 2020 - 2050 staat dat er nog in 2020 op basis van het KE-onderzoek een standpunt wordt ingenomen over het vervolgtraject. Op basis van het KE-onderzoek en de Europese BBT36 is de OD NZKG tot het oordeel gekomen dat Tata Steel verplicht is om de betreffende SCR techniek toe te passen bij de Pelletfabriek. De OD NZKG zal daarom over gaan tot een ambtshalve wijziging van de vergunning waarin deze verplichting is vastgelegd. Het treffen van deze maatregel bij de Pelletfabriek levert een belangrijke bijdrage aan het verminderen van de negatieve effecten van Tata Steel op de gezondheid in de IJmond.

De Pelletfabriek
In de Pelletfabriek van Tata Steel wordt ijzererts voorbewerkt tot "knikkers" of pellets. Deze pellets worden vervolgens in de Hoogovens

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

geladen. De pellets zijn een essentieel ingrediënt voor de productie van ruwijzer.

BBT 36: Verminderen van NOx emissies bij een Pelletfabriek
BBT36 is onderdeel van de BREF IJzer & Staal uit 2012. Nieuwe BBT's moeten in beginsel binnen vier jaar door het bevoegde gezag in de vergunning worden geïmplementeerd. De toepassing van BBT36 bij de Pelletfabriek van Tata Steel is eerder beoordeeld. Toen is geconcludeerd dat Tata Steel wel voldoet aan deze BBT. De reden hiervoor is een zinsnede in de tekst van deze BBT over de toepasbaarheid.

BBT 36
De BBT voor bestaande installaties is emissies van NOx bij het drogen en malen en in de afgassen van verhardingslijnen verminderen door toepassing van een van de volgende technieken:

I. selectieve katalytische reductie (SCR) als een end-of-pipetechniek,
II. een andere techniek met een NOx-verwijderingsrendement van ten minste 80 %.

Toepasbaarheid
In bestaande installaties met zowel een staand rooster als een roosteroven is het moeilijk om de vereiste bedrijfsomstandigheden voor een SCR-reactor te verkrijgen. Als gevolg van de hoge kosten moeten deze end-of-pipetechnieken enkel in overweging genomen worden wanneer de milieukwaliteitsnormen anders waarschijnlijk niet gehaald kunnen worden.

De onderstreepte zin is in eerdere besluiten zo geïnterpreteerd dat aan de overweging of de in BBT36 genoemde techniek toegepast moet worden überhaupt niet wordt toegekomen. Dit omdat aan de milieukwaliteitsnormen wordt voldaan: In de omgeving van Tata Steel was en is de hoeveelheid stikstofdioxide (NO_2) namelijk onder de Europese grenswaarde. Aan die norm werd en wordt dus voldaan. Daarbij hebben wij de hoge kosten, overeenkomstig de BBT-conclusie, als een gegeven beschouwd.

Vrijwillig Kosteneffectiviteitsonderzoek door Tata Steel
Tata Steel heeft begin 2019 besloten vrijwillig een KE-onderzoek uit te voeren. Onder andere na overleg met en een toezegging aan de provincie. Het KE-onderzoek geeft inzicht in de kosten voor Tata Steel. De "kosteneffectiviteit" wordt uitgedrukt in de kosten per gereduceerde kilo milieu verontreiniging, in dit geval van NOx. Dat komt uit op € 15,70 per kilo gereduceerde NOx.

Tata Steel heeft de hoofdconclusie van het KE-onderzoek (kosten van € 15,70 per kilo gereduceerde NOx) in april 2020 met ons gedeeld. Het duurde tot september 2020 alvorens wij inzicht kregen in de verdere details van het KE-onderzoek die nodig zijn voor een goede beoordeling.[1]

Tot oktober 2020 liep er tevens een rechtszaak tussen de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en de provincie. Inzet van deze rechtszaak was de stelling van de ILT dat het uitvoeren van een KE-onderzoek (los van de uitkomst) verplicht in de vergunning opgenomen moet worden. De rechter heeft de ILT in oktober ter zitting niet-ontvankelijk verklaard omdat het KE-onderzoek reeds was opgeleverd. Er was daarom geen procesbelang meer voor de ILT.

De vraag was vervolgens of deze € 15,70 per kilo gereduceerde NOx als "kosteneffectief" aangemerkt moet worden en of op basis hiervan het nemen van maatregelen verplicht kan worden opgelegd aan Tata Steel. Om deze vraag te beantwoorden hebben wij samen met de OD NZKG sinds september 2020 een juridisch onderzoek uitgevoerd waarbij ook extern advies is ingewonnen.

Kosteneffectiviteit en juridische verplichting
Uit dit juridisch onderzoek komen (onder andere) de volgende punten naar voren:

- Bij het opstellen van deze BBT 36 in 2012 is men er kennelijk van uit gegaan dat de kosten voor een SCR techniek zo hoog zijn dat deze *bij voorbaat* niet kosteneffectief zijn. Met de formulering van de BBT kom je niet toe aan het overwegen van kosten zolang de milieunormen voor NO_2- zoals in de IJmond - worden gehaald. Zoals hierboven aangegeven is daarom eerder geoordeeld dat Tata Steel aan BBT36 voldoet.
- De zinssnede "als gevolg van hoge kosten" dient echter in het licht van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) te worden uitgelegd. Dat brengt met zich dat deze BBT enkel buiten beschouwing kan worden gelaten, wanneer de kosten voor het hanteren van een SCR-techniek "buitensporig hoog" zijn in verhouding tot de milieuvoordelen. Kostenoverwegingen kunnen slechts leiden tot een verminderde toepassing van BBT-maatregelen indien de kosten buitensporig hoog zijn in verhouding tot de milieuvoordelen.
- Met het KE-onderzoek is er inzicht in de kosten. De kosten liggen op € 15,70 per kilo gereduceerde NOx. Hoewel dit

[1] In de VTH informatiebrieven aan PS van juni 2020 (kenmerk 1384040/1432025) en augustus 2020 (kenmerk 1384040/1474311) is vermeld dat de OD NKZG de documenten van het KE-onderzoek heeft opgevraagd. In de informatiebrieven van september 2020 (kenmerk 1384040/1490272), oktober 2020 (kenmerk 1384040/1502897 en november 2020 (kenmerk 1384040/1525381) staat dat het KE-onderzoek wordt bestudeerd.

onderdeel van het Activiteitenbesluit niet rechtstreeks van toepassing is op Tata Steel, kan voor het beoordelen van deze kosten wel worden aangesloten bij het hiervoor opgenomen kader in het Activiteitenbesluit. Een ander kader biedt het Nederlands recht namelijk niet. Het Activiteitenbesluit geeft over de kosten van NOx reductie aan dat alles onder de € 5 zonder meer kosteneffectief is: De techniek moet worden toegepast. Alles boven de € 20 is niet kosteneffectief en hoeft niet te worden toegepast. Voor NOx geldt de bandbreedte van € 5 - 20 als "afwegingsgebied".

- De term "afwegingsgebied" moet in dit verband worden gezien als een mogelijkheid om verschillende technieken tegen elkaar af te wegen. In dit geval voor de reductie van NOx bij de Pelletfabriek. In dit geval is er echter geen andere techniek voorhanden dan de betreffende SCR techniek. Er valt daarom niets af te wegen.
- Met € 15,70 per kilo liggen de kosten voorts niet boven de € 20 per kilo, van "buitensporig hoge kosten" is derhalve geen sprake.

Omdat er geen sprake is van "buitensporig hoge kosten" en er verder geen afwegingsruimte is (vergelijking tussen verschillende technieken) leidt dit samengevat tot het oordeel dat er de facto voor Tata Steel een verplichting bestaat om de SCR techniek bij de Pelletfabriek toe te passen. De OD NZKG zal deze verplichting daarom via een ambtshalve wijziging in de vergunning van Tata Steel opnemen.

Verdere procedure

De OD NZKG gaat de verplichting opnemen in de vergunning, hier is een formeel besluit voor nodig via een uitgebreide vergunningprocedure met de daarbij behorende inspraakprocedure. Dit proces start begin 2021. Tegen dat besluit staat beroep (bij de Rechtbank) en hoger beroep (bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) open. Het is mogelijk dat Tata Steel gebruik maakt van deze rechtsmiddelen.

De Pelletfabriek in breder perspectief

Wij hebben Tata Steel in februari 2020 per brief opgeroepen met het KE-onderzoek breder te kijken dan enkel de reductie van NOx zoals bedoeld in BBT 36. U bent hierover per brief geïnformeerd (kenmerk 1314655/ 1324789, verzenddatum 26 februari 2020). GS hebben in die brief Tata Steel gevraagd ook de reductie van lood en ZZS en de algehele stikstofproblematiek in Nederland te beschouwen. En verder dat het nu in het Activiteitenbesluit gehanteerde rentepercentage voor KE-onderzoeken - weliswaar op grond van de regelgeving correct - zeer hoog is (rond de 10%). De marktrente is tegenwoordig fors lager.

BBT36 gaat over de reductie van NOx. Daar is een installatie voor nodig (SCR). Om deze SCR techniek goed te laten functioneren is voorafgaand stofreductie nodig met een filterinstallatie (vergelijkbaar met de doekfilterinstallatie van de Sinterfabriek). Die voorafgaande stofreductie heeft als bijkomend voordeel dat de emissie van lood, ZZS en fijn stof daalt. Deze voordelen voor andere effecten dan NOx hoeven in het KE-onderzoek niet te worden meegerekend, alle kosten worden enkel aan NOx toegerekend.

Deze aspecten van lood, ZZS en fijn stof geven in juridische zin geen extra argumenten om maatregelen van Tata Steel te eisen voor de Pelletfabriek: BBT 36 gaat nu eenmaal alleen over NOx. Dat is ook niet nodig, BBT 36 biedt op zichzelf voldoende juridische grondslag. Reductie van lood, ZZS en fijn stof levert wel belangrijke voordelen op voor de gezondheid in de IJmond.

Tot slot

Het opleggen van deze maatregel aan Tata Steel is een juridisch ingewikkelde en unieke zaak gebleken. Er is in dit soort zaken altijd sprake van interpretatie van wet- en regelgeving. Na uitvoerig onderzoek en zorgvuldige afweging is de OD NZKG tot de conclusie gekomen dat deze maatregel voor de Pelletfabriek aan Tata Steel kan worden opgelegd. Voor Tata Steel betekent deze maatregel een forse investering. In de lange termijn plannen van Tata Steel blijft de Pelletfabriek echter nog lang in gebruik. Dat maakt maatregelen bij de Pelletfabriek ook op de lange termijn van belang voor het milieu en de gezondheid in de IJmond.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5299
Extern Zaak ID	1536156
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.f
Omschrijving	Gezondheid / Milieu: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2021 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2020.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

De provincie Noord-Holland stelt een uitvoeringsregeling vast, met een subsidieplafond van € 49.176. Deze subsidie is er voor projecten die de bodem en het oppervlaktewater herstellen wanneer daar drugsafval gedumpt is. Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar. En verdeelt dit bedrag over de provincies op basis van het aantal drugsdumpingen in voorgaande jaren. Gedupeerden kunnen de subsidie aanvragen bij BIJ12. Zij handelen de aanvragen namens alle provincies af.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. K. Vervaart
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum

16 DEC. 2020

Kenmerk
1536156/1536158

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval 2020

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over ons besluit om voor 2021 een uitvoeringsregeling subsidie opruiming drugsafval vast te stellen met een subsidieplafond van € 49.176.

Achtergrond

Drugsdumpingen zijn al jarenlang een probleem in ons land. Het gevolg van deze dumpingen is schade aan bodem en natuur en gezondheidsrisico's voor burgers en dieren die er mogelijk mee in aanraking komen. De grondeigenaar is in eerste instantie verantwoordelijk voor het laten afvoeren en verwerken van het afval en eventuele herstel van schade (zoals aan wegdek, bodem, flora etc.). Dit betekent dat gemeenten en particulieren als grondeigenaren vaak financieel gedupeerd worden.

Compensatie vanuit het Rijk

Het IPO en de VNG hebben met het Rijk afspraken gemaakt over een meer structurele compensatie voor schade door drugsafvaldumpingen. Georganiseerde criminaliteit is namelijk niet alleen een lokale aangelegenheid. Bovendien is het politiek en vanuit jurisprudentie niet wenselijk dat vooral particulieren voor dergelijke schade opdraaien. Het ministerie van Justitie en Veiligheid stelt daarom jaarlijks tot € 1 miljoen beschikbaar via de provincies voor (gedeeltelijke) schadeloosstelling van gemeenten en particulieren. Het uitgangspunt daarbij is 100% compensatie van particulieren (inclusief terreinbeheerders) en 50% compensatie van overheden (primair gemeenten).

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Uitvoering door provincies
Het subsidieplafond voor de provincie Noord-Holland wordt vastgesteld op € 49.176. De € 1 miljoen per jaar wordt op voorhand verdeeld over alle provincies op basis van het aantal meldingen van drugsafvaldumpingen uit voorgaande jaren. Gedupeerden kunnen vanaf 1 januari 2021 een subsidie aanvragen voor financiële compensatie voor het opruimen van drugsafvaldumpingen.

Om de overhead zo klein mogelijk te houden handelt BIJ12 - de uitvoeringsorganisatie voor de provincies - alle aanvragen namens de afzonderlijke colleges van Gedeputeerde Staten van de twaalf provincies af.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Gemeente, waterschap, terreinbeheerder, omgevingsdienst

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. K. Vervaart
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum
16 DEC. 2020

Kenmerk
1536156/1536159

Uw kenmerk

Betreft: Subsidie opruiming drugsafval

Geacht college, bestuur,

Om illegaal achtergelaten afval, afkomstig van de productie van (synthetische) drugs, op te ruimen en af te handelen, is het mogelijk om bij de provincie Noord-Holland een subsidie aan te vragen. Deze subsidie is bedoeld om gedupeerden tegemoet te komen in de door hen gemaakte kosten. Met deze brief informeren wij u over deze subsidie.

Beschikbaar budget
Voor de provincie Noord-Holland is het subsidieplafond vastgesteld op € 49.167. De € 1 miljoen per jaar wordt op voorhand verdeeld over alle provincies op basis van het aantal meldingen van drugsafvaldumpingen in voorgaande jaren.

Indienen aanvraag
Vanaf 1 januari 2021 kunt u aanvragen indienen via de website www.bij12.nl/subsidiedrugsafval. Voor het digitaal aanvragen heeft u E-erkenning of DigiD nodig. BIJ12, de uitvoeringsorganisatie van de provincies, behandelt de subsidieaanvragen.

Achtergrond compensatieregeling
In natuur- en agrarische gebieden, maar ook in de directe nabijheid van dorpen en steden, wordt regelmatig afval achtergelaten dat bij de productie van synthetische drugs overblijft. Het gaat daarbij om zeer gevaarlijke stoffen die de gezondheid schaden en ons leefmilieu in gevaar kunnen brengen. Dit afval zit vaak verpakt in plastic tanks, jerrycans en gascilinders, maar wordt ook op andere wijze achtergelaten.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Gemeenten en particulieren zijn hiervan vaak financieel de dupe omdat de grondeigenaar in eerste instantie verantwoordelijk is voor het laten afvoeren en verwerken van het afval en eventuele herstel van schade (zoals aan wegdek, bodem, flora etc.). Omdat het niet wenselijk is dat gemeenten en particulieren voor dergelijke schade opdraaien maakt het ministerie van Justitie en Veiligheid jaarlijks tot € 1 miljoen vrij voor (gedeeltelijke) schadeloosstelling van gemeenten en particulieren. Het uitgangspunt daarbij is 100% compensatie van particulieren (inclusief terreinbeheerders) en 50% compensatie van overheden (primair gemeenten).

Tot slot
Wilt u een toelichting op de compensatieregeling? Neemt u dan contact op met de heer K. Vervaart. U bereikt hem via (023) 514 3731 of vervaartk@noord-holland.nl.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5345
Extern Zaak ID	1493994
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	13.g
Omschrijving	Gezondheid: Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
(Brief GS aan PS toelichting) Uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten
Uitvoeringsovereenkomst 2021 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord deel 1 algemeen
Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord deel 2 PNH specifiek
Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst IJmond
Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechstreek
Brief aan PS over uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

De provincie Noord-Holland heeft haar Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier Omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de Omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de Omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

Provincie Noord-Holland

Bijlage bij registratienummer 1493994/1494005

Het uitvoeringsprogramma binnen de procescriteria
De Omgevingsdiensten hebben een belangrijke rol bij de uitvoering van de taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Deze rol is vastgelegd in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor). Aangezien de VTH-taken door de Omgevingsdiensten in mandaat worden uitgevoerd, blijft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze taken bij ons college. Uw Staten houden hier horizontaal toezicht op. In dit kader wordt u lopende het jaar door ons college op verschillende momenten geïnformeerd.

De kwaliteit van de uitvoering van het VTH-stelsel wordt enerzijds geborgd door de verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht welke is vastgesteld door uw Staten op 27 juni 2016 en anderzijds door de procescriteria die in het Bor zijn opgenomen.

De procescriteria zijn eisen die worden gesteld aan de beleidscyclus rondom VTH -taken (de zogenaamde BIG-8). Door de criteria te volgen, wordt de cyclus, die begint met het opstellen van het beleid en via de uitvoering uiteindelijk leidt tot het bijstellen van het beleid, gesloten. Er zijn zes procescriteria:

1. het uitvoerings- en handhavingsbeleid;
2. het uitvoeringsprogramma;
3. de uitvoeringsorganisatie;
4. het borgen van de middelen;
5. monitoring van de voortgang; en
6. rapportage over de inspanningen.

Als bijlagen zenden wij u de **uitvoeringsprogramma's**, als bedoeld onder punt 2, van de Noord-Hollandse Omgevingsdiensten toe. In deze programma's wordt een relatie gelegd met het uitvoerings- en handhavingsbeleid (punt 1). De organisatie van de Omgevingsdiensten is zo ingericht dat het uitvoeringsprogramma goed kan worden uitgevoerd (punt 3). Dit wordt geborgd door onze deelname aan de besturen van de Omgevingsdiensten en door de mandaatregelingen. In de begroting van en de **Dienstverlenings- of Uitvoeringsovereenkomsten** met de Omgevingsdiensten, worden de benodigde en beschikbare financiële en personele middelen (punt 4) opgenomen voor de uitvoeringsprogramma's. Gedurende het jaar worden de inspanningen voor het uitvoeringsprogramma gemonitord (punt 5). De rapportage van de monitoring (punt 6) wordt meegedeeld aan uw Staten in het jaar volgend op het jaar waar het uitvoeringsprogramma betrekking op heeft.

VTH-taken bij de Omgevingsdiensten

De provincie heeft bij elke Omgevingsdienst de VTH-taken op het gebied van bodem belegd voor hun regio. Naast deze taken heeft de provincie verschillende plustaken aan de Omgevingsdiensten gemandateerd voor het gehele provinciale grondgebied. In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de taken per omgevingsdienst.

	OFGV	ODIJ	OD NZKG	OD NHN
Basistaken				
Wabo[1] (Brzo[2]/RIE[3]-4 bedrijven)			X	
Wabo (overige RIE-bedrijven)		X[4]	X	
Wet bodembescherming en Besluit bodemkwaliteit (toezicht en handhaving)	X	X	X	X
Plustaken				
Wet bodembescherming en Besluit bodemkwaliteit (vergunningverlening)	X	X	X	X
Wet natuurbescherming				X
Natuurschoonwet				X
Toezicht en handhaving wegen en vaarwegen				X
Stiltegebieden				X
Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden				X
Waterwet			X	
Grondwaterbescherming			X	
Ontgrondingenwet			X	
Aardkundige monumenten			X	
Zorgplicht rioleringen			X	
Vuurwerkbesluit			X	
Sportmotoren			X	
Regeling Burger- en Militaire Luchtvaart			X	

[1] Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

[2] Besluit risico's zware ongevallen.

[3] Richtlijn Industriële Emissies.

[4] Het betreft – op dit moment – vijf inrichtingen.

In de uitvoeringsprogramma's zijn per taakveld de activiteiten weergegeven die in 2021 worden uitgevoerd. Hieronder gaan we per Omgevingsdienst in op de bijzonderheden.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) voert voor provincie Noord-Holland de Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken uit bij de zwaardere en risicovolle bedrijven die onder het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) en de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) vallen. Daarnaast voert de OD NZKG taken uit op het gebied van de bodem (spoedlocaties, sanering, toepassing en ketens), Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (ontheffingen helikoptervluchten), Vuurwerkbesluit (ontbrandings-toestemmingen), aardkundige monumenten, ontgrondingen en de Waterwet (o.a. bodemenergiesystemen).

De door het college vastgestelde uitvoeringsprogramma geeft aan welke van de voorgenomen activiteiten de provincie het komende jaar uitvoert of door de OD NZKG doet uitvoeren. Dit uitvoeringsprogramma 2021 maakt integraal onderdeel uit van de Uitvoeringsovereenkomst (als bijlage B) en vormt een uitwerking van de meerjarige Uitvoeringsovereenkomst (UVO) 2017-2021 tussen de provincie en de OD NZKG. De UVO 2017-2021 wordt met één jaar verlengd met de Actualisatie 2021.

De kosten voor de Actualisatie 2021 met de OD NZKG bedragen €18.230.049,-. Dit is inclusief de jaarbijdrage 2021 van het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022, zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 17 november 2020 (1514777/1514873). Voor 2021 is hiervoor €1.337.500,- opgenomen. Van dit bedrag wordt €1.000.000,- in de Eerste begrotingswijziging 2021 opgenomen en €337.500,- gefinancierd vanuit het jaarlijkse miljoen vanuit het coalitieakkoord voor intensivering van VTH-taken. De Actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied is daarom aangegaan onder de opschortende voorwaarde dat Provinciale Staten bij vaststelling van de Eerste begrotingswijziging 2021 voor het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 maximaal €1 miljoen in 2021 ter beschikking stellen.

Extra middelen worden besteed aan de uitbreiding van het eNose-netwerk, afronding van de ZZS-inventarisatie en de pilot voor VTH-intensivering bij watertaken (bestuurlijke versnellingstafel).

De OD NZKG rapporteert halfjaarlijks over de voortgang op het uitvoeringsprogramma en de Uitvoeringsovereenkomst. Maandelijks vinden voortgangsgesprekken plaats waarin de dossiers op inhoud en urenbesteding worden gemonitord. Op uitvoeringsniveau gelden diverse werkafspraken over de wijze waarop de provincie Noord-Holland en de OD NZKG met elkaar samenwerken en hoe we elkaar informeren.

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) voert voor de provincie taken uit op onder andere het gebied van bodem, zwemwater, wegen/vaarwegen en de Wet natuurbescherming waaronder stikstof.

Op 12 mei 2020 heeft het college – via de Kaderbrief 2021 – voorgesteld extra middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en stikstof. Op 29 juni 2020 hebben Provinciale Staten dit voorstel overgenomen door de Kaderbrief 2021 vast te stellen. Dit besluit is verwerkt in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2021 tussen de provincie en de OD NHN en het uitvoeringsprogramma 2021 van de OD NHN. De kosten voor de DVO en het uitvoeringsprogramma 2021 bedragen €8.809.982,-.

In de Kaderbrief 2021 is een bedrag van €646.000,- per jaar vrijgemaakt vanaf 2020 tot en met 2022 voor de uitvoering van de extra taken op het gebied van stikstof. Begin 2022 bekijken wij hoeveel extra budget nodig is voor de jaren 2023 en verder.
Daarnaast hebben Provinciale Staten bij de Kaderbrief 2021 extra geld beschikbaar gesteld om de uitvoering van de VTH-taken Wet natuurbescherming conform intensiteitsniveau 2, faciliterend[5] te kunnen waarborgen.

De huidige DVO loopt af op 31 december 2020. Het Afsprakenkader maakt integraal onderdeel uit van de DVO. In dit Afsprakenkader

[5] Het intensiteitsniveau geeft de mate van inzet weer voor de uitoefening van VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) op grond van de Wet natuurbescherming. De intensiteitsniveaus 1, 2 en 3 staan beschreven in het onderzoeksrapport van 1 februari 2017 van KplusV naar intensiteitsniveaus uitvoering VTH-taken van de provincie Noord-Holland.

hebben de provincie en de OD NHN vastgelegd hoe partijen op bepaalde onderwerpen met elkaar samenwerken. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wie wat doet en wat partijen van elkaar verwachten. De DVO en het Afsprakenkader zijn op een paar punten geactualiseerd. Onder andere zijn afspraken opgenomen over de vergunningverlening bij biomassacentrales. Aanvragen voor biomassacentrales moeten in een vroeg stadium worden gemeld in de staven van betrokken gedeputeerden. Alle (nog te nemen) besluiten over biomassacentrales zoals ontwerpvergunning Wet natuurbescherming moeten in de staven van betrokken gedeputeerden worden besproken, voordat de besluiten door de OD NHN in mandaat worden genomen. Deze afspraak is ook opgenomen in het mandaat van de OD NHN die is gewijzigd naar aanleiding van de omgevingsverordening.

Omgevingsdienst IJmond

De Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) voert de VTH-taken uit voor vijf niet complexe inrichtingen. Daarnaast voert ODIJ bodemtaken uit.

De voorgenomen activiteiten in het uitvoeringsprogramma 2021 wijken niet structureel af van de activiteiten zoals die door de ODIJ in 2020 zijn uitgevoerd in opdracht van Gedeputeerde Staten.

Het huidige Afsprakenkader loopt af op 31 december 2020. Het Afsprakenkader 2021 is op kleine punten geactualiseerd. Zo is de paragraaf over handhaving bij provinciale monumenten verwijderd omdat uit jurisprudentie bleek dat deze taak niet bij de provincie maar bij gemeenten ligt.

De kosten voor het Afsprakenkader en het uitvoeringsprogramma 2021 met de ODIJ bedragen €1.073.013,-.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert voor de provincie alleen bodemtaken uit.

De voorgenomen activiteiten in het uitvoeringsprogramma 2021 wijken niet structureel af van de activiteiten zoals die door de OFGV in 2020 zijn uitgevoerd in opdracht van Gedeputeerde Staten.

De kosten voor het uitvoeringsprogramma 2021 met de OFGV bedragen €592.100,-.

Omgevingsdienst overstijgend

De warme overdracht bodemtaken

Door de invoering van de Omgevingswet gaat de bodemkwaliteitszorgtaak in 2022 over van de provincie naar de gemeenten. De provincies hebben de opgave om samen met de gemeenten deze transitie zo goed mogelijk te laten plaatsvinden, zodat in 2022 de gemeenten de bodemkwaliteitszorgtaak goed kunnen uitvoeren. Er is sprake van een zogenoemde 'warme overdracht'. De Omgevingsdiensten ondersteunen de provincie hierbij. In de overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's van de Omgevingsdiensten is met deze ondersteuning rekening gehouden.

Lood bij speelplaatsen en schooltuinen

De provincie Noord-Holland heeft in 2019 voor de hele provincie de te onderzoeken kinderspeelplaatsen geïnventariseerd waar diffuus lood in de bodem kan zitten. Dit project krijgt een vervolg in 2021. Daarbij wordt gekeken naar scholen met een schooltuin, op eigen terrein of een externe locatie. De Omgevingsdiensten ondersteunen de provincie bij dit project. In de overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's van de Omgevingsdiensten is met deze ondersteuning rekening gehouden.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Zaanstad, december 2020

Geachte heer Olthof,

Hierbij bieden wij u en de provincie Noord-Holland het voorstel voor het uitvoeringsprogramma (UVO) 2021 van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) aan. Het UVO geeft het college van Gedeputeerde Staten inzicht in de voorgenomen activiteiten van de OD NZKG voor uw provincie.

Dit programma vormt het instrument om onze inzet voor het jaar 2021 vast te stellen en daarbij ook te bepalen welke capaciteit en financiële middelen daarvoor benodigd zijn. Het programma, dat op grond van onder meer de Wabo, het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Ministeriële Regeling omgevingsrecht (Mor) dient te worden vastgesteld, is in die zin te beschouwen als de leidraad bij de uitvoering van de door de OD NZKG te verrichten activiteiten.

Voor de algemeen geldende contractuele afspraken met betrekking tot het beleggen en het uitvoeren van taken verwijzen wij u naar het Dienstverleningshandvest Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2017 (DVH, waarin de rechten en plichten van u als opdrachtgever en de OD NZKG als opdrachtnemer zijn bepaald) en naar de meerjarige Dienstverleningsovereenkomst (DVO, ook wel Uitvoeringsovereenkomst, het contract tussen u als opdrachtgever en de OD NZKG als opdrachtnemer).

De totale omvang van onze dienstverlening bedraagt voor het jaar 2021 € **18.230.049**.
Dit is inclusief de jaarbijdrage 2021 van het Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord Holland op 17 november 2020.

Indien akkoord ontvangen wij graag een ondertekend exemplaar retour.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Zaandam op .....
De voorzitter van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied,
namens deze,
de directeur van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied,

Mevrouw E.M.J. Meijers

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Haarlem op .....
Namens de provincie Noord-Holland,
de commissaris van de Koning,
namens deze,

J. Olthof,
gedeputeerde portefeuillehouder (Toezicht op) omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied en IJmond

Actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017 - 2021

Provincie Noord-Holland – OD NZKG

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017 - 2021

Provincie Noord-Holland – OD NZKG

Inhoud

Bestuurlijke samenvatting **5**

UITVOERINGSOVEREENKOMST 2017 - 2021 Actualisatie 2021 **9**

Inleiding **11**

1 Uw beleidsopgaven, ons vervolg **13**

1.1 Provincie Noord-Holland in beeld 13

1.2 Uw beleid en onze uitgangspunten 15

1.3 Operationalisering beleidsopgaven & visies; beleidsdoelstellingen 15

1.4 Slimmer en efficiënter werken 16

1.5 Onze bijdrage aan uitdragen en ontwikkelen van uw beleid 16

2 Jaarprogramma 2021 Brzo en milieu **17**

2.1 Milieu en Brzo - VTH 17

3 Jaarprogramma 2021 Bouw **29**

4 Jaarprogramma 2021 Bodem **31**

5 Jaarprogramma 2021 Randvoorwaardelijk/programma-overstijgend **35**

Bijlage 1 Rapportage format **39**

Tabellen Programma Milieu/Brzo 40

Tabellen project Energiebesparing 43

Tabellen programma Bouw 45

Tabellen programma Bodem 47

Tabellen Handhaving alle werkvelden 48

Bestuurlijke samenvatting

Het uitvoeringsprogramma vormt het instrument om op basis van doelen, prioriteiten en risico's de uitvoering voor het jaar 2021 vast te stellen. De verplichting tot het maken van een jaarlijks uitvoeringsprogramma is opgenomen in het Besluit omgevingsrecht. Ten aanzien van de beschikbare capaciteit dienen er in de uitvoeringspraktijk keuzes te worden gemaakt met betrekking tot de toetsing en het toezicht en de handhaving van deze regelgeving. De onderbouwing van deze keuzes zijn vastgelegd in dit uitvoeringsprogramma.

Voldoende mensen werven is voorwaardelijk voor uitvoering extra werkzaamheden

De realisatie van deze inzet vraagt wel dat op tijd voldoende (in kwaliteit en kwantiteit) geschikte medewerkers kunnen worden gevonden. Dit kan mogelijk een knelpunt vormen. Naast de hieronder weergegeven speerpunten, hebben we, op basis van de realisatie 2020 scherp gekeken waar nog geprioriteerd kan worden.

Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 (+ € 1.337.500)

Vergunningen verder aanscherpen, processen versnellen, toezicht en handhaving intensiveren en meer zichtbaar en aanspreekbaar zijn voor de bewoners in de IJmond. In het uitvoeringsprogramma staat hoe de OD NZKG concrete invulling geeft aan de ambities uit het Programma Tata Steel 2020-2050.De raming voor 2021 van het uitvoeringsprogramma bestaat uit 9.182 uren en € 400.000 materieel budget voor externe onderzoeken en de realisatie van een eigen OD Loket in Wijk aan Zee. De kosten voor het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 zijn in de UVO 2021 verwerkt.

Speerpunten UVO 2021

Om aan de huidige vraag te kunnen voldoen, op het gewenste kwalitatieve niveau, én de bestaande knelpunten op te lossen bij het uitvoeren van haar taken voorziet de OD NZKG (in de UVO 2021) ook een toename van het aantal uren, wat in totaal leidt tot een UVO 2021 van € 18,2 miljoen. De belangrijkste ontwikkelingen:

- *Milieu-advies*

  Het beeld van de laatste jaren laat zien dat er vanuit de provincie een forse toename is aan vraag naar gespecialiseerde milieukennis en ook een vraag om deelname in verschillende netwerk- en samenwerkingsverbanden, waarin de OD NZKG de belangen van de provincie behartigt.

  In 2021 verwachten we een toename op het reguliere product milieu-advies door extra inzet voor:

  - Lucht/Geur (+350 uur): implementatie schone Lucht akkoord, pilot Industrie, ontwikkeling geurbeleid, project Hollandse Luchten
  - Circulair (+600 uur): focus op stimuleren/ondersteunen/dwingen van bedrijven om hoogwaardiger te verwerken (afval=grondstof) en op kennisontwikkeling
  - Externe Veiligheid (+1142 uur): eerder via rijkssubsidie: omgevingsveiligheid verankeren in RO
  - Geluid (+100 uur): nader verkennen wat de stelselwijziging geluid betekent en welke ambities de provincie heeft ten aanzien van het aanpassen van de zonebeheermodellen.
  - Klimaatopgave/energietransitie: de klimaatopgave inclusief de verduurzaming van de industrie vraagt om een andere wijze van werken onder meer door het projectmatig aanpakken van ontwikkelingen bij bedrijven vanuit een breder perspectief dan de vergunningaanvraag van één bedrijf.

- ***Digitalisering Milieuvergunningen***

  In 2021 zal worden verkend of wij als OD NZKG willen aansluiten op de ambitie van het programma AADV vanuit DCMR. DCMR heeft deze ambitie samen met de Provincie Zuid-Holland vormgegeven.
  De OD NZKG is zelf echter ook best ver in de slag om de Tata vergunning te digitaliseren in ons eigen zaaksysteem, waardoor er een actueel overzicht ontstaat van de vigerende voorschriften. Deze methode kan ook worden toegepast bij andere inrichtingen. Voor de provincie Noord-Holland is in beeld gebracht welke 'no regret' stappen wij als OD NZKG kunnen zetten voordat we een definitief besluit nemen op aanhaken landelijk uniforme ontwikkelingen of toch door ontwikkelen van ons eigen initiatief. Dit zijn:

  1. Alle contouren van installaties intekenen en vastleggen in afstemming met de bedrijven
  2. Geconsolideerde stand van alle besluiten.

  Voor deze 'no regret' is 3.000 uur opgenomen.

- ***Bezwaar en Beroep:***

  De steeds intensievere menging van functies, de toenemende aandacht van de pers en de toenemende juridisering bij procedures dragen bij aan de toename van het aantal bezwaar en beroep zaken die de OD NZKG behandelt. Dit zal in 2021 niet anders zijn. Hiervoor is in 2021 + 600 uur begroot.

- ***Toezicht***

  Water (+1365 pilot): voortvloeiend uit het programma Delta aanpak waterkwaliteit zijn in versnellingstafels landelijke afspraken gemaakt, waaronder de versterking van de inzet van omgevingsdiensten bij de VTH-taken op het gebied van waterwetgeving.

- ***Diverse intensiveringen en prioriteringen***
  - Regulering & Toezicht waterwet (output): toename van aanvragen wko-installaties (+43)
  - Bouw: extra inzet voor het tijdig afhandelen van de bouwaanvragen bij Tata Bouw + 700 uur
  - Bodem: extra inzet toezicht grondwaterbeschermingsgebieden: +250 uur
  - Tata Steel reguliere VTH-taken Brzo/milieu: + 1700 uur

- ***Materieel Budget***

  Het materieel budget is voor komend jaar verhoogd als gevolg van het meerekenen van het materieel budget van het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 van € 400.000.
  Daarnaast zijn er extra kosten aan het luchtmeetnet, waaronder het overnemen van het meetpunt aan de Bosweg. Verder is in het Materieel Budget rekening gehouden met extra kosten als gevolg van benodigd onderzoek voor de noodzakelijke MER beoordelingen, waar op basis van landelijke regelgeving het bevoegd gezag de kosten moet dragen.

Natuur

De stikstofcrisis in 2020 was aanleiding voor het maken van regionale afspraken tussen de OD NZKG, OD NHN en PNH. Afgelopen jaar is afgesproken dat de OD NZKG daar waar mogelijk de OD NHN zou ontlasten daar waar mogelijk gespecialiseerde kennis en expertise in te zetten. De OD NZKG kan ook meedenken in het vinden van stikstofruimte bij bedrijven en vinden van oplossingen voor stagnatie in ruimtelijke ontwikkelingen. Voor 2021 zijn hier nog geen uren voor afgesproken. OD NZKG stelt voor om deze optie komend jaar samen met de provincie en de gemeentelijke opdrachtgevers te verkennen.

Omgevingswet

De komende Omgevingswet verandert bijna alle regelingen over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Daarbij heeft de wetgever verstrekkende doelen geformuleerd. Uitgangspunt wordt 'een goed evenwicht tussen beschermen en benutten van de leefomgeving'. Door bundeling en vereenvoudiging van de regels moet het makkelijker worden om ruimtelijke projecten te starten. De basishouding van de overheid moet veranderen van 'nee, tenzij' naar 'ja, mits'. Er komt één digitaal stelsel Omgevingswet (DSO) voor alle regelingen, aanvragen en meldingen. Waar nu een vergunning nodig is, volstaat straks vaak een melding. Dat gaat per 'milieubelastende activiteit' en niet meer per 'inrichting'. De beslistermijnen worden korter. Het Rijk decentraliseert veel regels in de zogenaamde Bruidsschat. Voor veel taken wijzigt daardoor het bevoegd gezag naar de gemeenten. Daardoor ontstaat meer ruimte voor lokaal beleid, met name op het gebied van milieu, waarbij meer regionale afstemming en participatie vereist is ('omgevingstafels'). Dit zal ingrijpende gevolgen hebben voor bijna alle taken en werkprocessen die de OD NZKG voor de opdrachtgevers uitvoert. Bij de inwerkingtreding moeten wij klaar staan om met de nieuwe regels te werken. Daarvoor moet op alle niveaus nog heel veel gebeuren.

Benodigde uren en financiële middelen

Voor de uitvoering van de activiteiten in 2021 zijn uren en financiële middelen nodig. Er is overeenkomstig de indeling in het Productenboek OD NZKG een indeling gemaakt naar de vier programma's (Milieu/Brzo, Bouw, Bodem en Randvoorwaardelijk/Programma-overstijgend). Daarbinnen is een onderscheid gemaakt naar output- en regieproducten- en diensten.

Totaaloverzicht	Uren 2021	Bedrag 2021 (€)
Bouw output	518	52.867
Bouw regie	5.741	586.156
Bouw totaal	**6.259**	**639.023**
Bodem output	16.974	1.733.056
Bodem regie	3.750	382.875
Bodem totaal	**20.724**	**2.115.931**
Milieu / Brzo output	59.799	6.105.427
Milieu / Brzo regie	58.034	5.925.271
Milieu / Brzo Materieel taakgebonden budgetten		1.547.728
Milieu / Brzo totaal	**117.833**	**13.578.426**
Randvoorwaardelijk Kernpakket	13.997	1.427.009
Randvoorwaardelijk programma overstijgend	4.600	469.660
Randvoorwaardelijk totaal	**18.577**	**1.896.669**
Totaal	**163.392**	**18.230.049**

Dit is inclusief de jaarbijdrage 2021 van het Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022.

UITVOERINGSOVEREENKOMST 2017 - 2021
Actualisatie 2021
Provincie Noord-Holland – OD NZKG

PARTIJEN

Provincie Noord-Holland, gevestigd te Haarlem aan de Dreef 3, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J. Olthof, handelende ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten d.d. 15 december 2020, met kenmerk Verseon nummer/ hierna te noemen: 'Opdrachtgever'.

en

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, gevestigd Ebbehout 31 te Zaandam, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw M. Schuurmans-Wijdeven, voorzitter van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, handelende ter uitvoering van het besluit van het dagelijks bestuur van *, hierna te noemen: 'Opdrachtnemer';

Gezamenlijk te noemen Partijen,

OVERWEGENDE DAT

- in 2017 de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 is afgesloten voor vier jaren waarbij is aangegeven dat deze overeenkomst jaarlijks wordt geactualiseerd;
- de artikelen in Deel A van de UVO 2017-2021 onverkort van kracht blijven, met uitzondering van de hierna opgenomen artikelen 5.1 en 5.3 ;
- vanwege de verwachte inwerkingtreding van de Omgevingswet per 2022 is besloten om deze periode van de UVO 2017-2021 stilzwijgend met telkens één jaar te verlengen totdat de Omgevingswet in werking treedt;
- voor zover de Actualisatie 2021 afwijkt van de UVO 2017-2021 de bepalingen van de Actualisatie 2021 voor gaan;

KOMEN OVEREEN:

Artikelen

1. De Opdrachtgever verleent aan de Opdrachtnemer de opdracht tot het uitvoeren van de taken zoals omschreven in de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 aangevuld met de aanpassingen van deze Actualisatie 2021.
2. Deze Overeenkomst wordt aangehaald als: 'Actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 Provincie Noord-Holland en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied'.
3. Voor zover de Actualisatie 2021 afwijkt van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 dienen de bepalingen van de Actualisatie 2021 voor te gaan.
4. De artikelen in onderdeel A van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 blijven onverkort van kracht, met uitzondering van de hierna opgenomen gewijzigde artikelen 5.1 en 5.3.

   5.1 Deze Overeenkomst treedt in werking op 1 januari 2021 en wordt aangegaan voor de duur van één jaar.

   5.3 Uiterlijk 6 maanden voor afloop van deze Overeenkomst treden Partijen met elkaar in overleg over een eventuele aanpassing van deze Overeenkomst. Indien in dit overleg niet tot overeenstemming wordt gekomen of als het overleg niet plaatsvindt, wordt de Overeenkomst na afloop van de termijn telkens met een periode van één jaar stilzwijgend verlengd totdat de Omgevingswet in werking treedt.

5. Voor het gedeelte van het bedrag waarmee het in de begroting 2021 van de provincie Noord-Holland opgenomen bedrag voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 niet wordt gedekt, wordt voor dit bedrag – zijnde maximaal € 1 miljoen in 2021 de Actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2021 met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aangegaan onder de opschortende voorwaarde dat Provinciale Staten bij vaststelling van de Kaderbrief 2022 dit bedrag ter beschikking stellen."

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Inleiding

In het Noordzeekanaalgebied wordt het steeds drukker: meer industrie, meer mobiliteit en een forse woningbouwopgave. Ontwikkelingen die impact hebben op de kwaliteit van de leefomgeving. Bewoners, werkgevers, werknemers en recreanten: iedereen heeft er baat bij dat de regio veilig en leefbaar is en blijft.
Daarin heeft ieder een eigen verantwoordelijkheid, ook de overheid. De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) heeft als belangrijkste taak het leefbaar houden van dit gebied. Dit doen we in de opdracht van 8 gemeenten en 3 provincies.

Als OD NZKG voeren wij namens de provincie Noord-Holland wettelijke taken uit op het gebied van Brzo/milieu, bouw en bodem. Naast deze taken adviseren we de provincie ook op deze thema's. Onze werkzaamheden worden elk jaar opgetekend in een uitvoeringsprogramma. De verplichting tot het vaststellen door gedeputeerde staten van een uitvoeringsprogramma volgt uit artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor).

Dit uitvoeringsprogramma vormt het instrument om op basis van doelen, prioriteiten en risico's de uitvoering voor het jaar 2021 vast te stellen. Hiervoor sluiten we aan op de beleidsdoelen en de programmabegroting van de provincie Noord-Holland. Ten aanzien van de beschikbare capaciteit dienen er in de uitvoeringspraktijk keuzes te worden gemaakt met betrekking tot de toetsing, het toezicht en de handhaving van deze regelgeving. De onderbouwing van deze keuzes is vastgelegd in dit uitvoeringsprogramma.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 refereren we aan uw beleidsdoelen die voor ons als uitgangspunt dienen.
In de hoofdstukken erna maken wij inzichtelijk hoe de verschillende programma's bijdragen aan deze beleidsopgaven en welke activiteiten wij daarvoor leveren:
In hoofdstuk 2 behandelen we het programma Milieu.
In hoofdstuk 3 behandelen we het programma Bouw.
In hoofdstuk 4 behandelen we het programma Bodem.

Systematiek

OD NZKG voert VTH taken uit voor opdrachtgevers en ondersteunt bij het opstellen van beleid, ontwikkelen en uitdragen van kennis. Wij gaan slim en effectief om met de gegevens en informatie die wij verkrijgen bij het uitvoeren van onze taken. Dit programma, dat op grond van onder meer de Wet algemene bepalingen Omgevingswet (Wabo), het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de ministeriële Regeling omgevingsrecht (Mor) dient te worden vastgesteld, is in die zin te beschouwen als de leidraad bij de uitvoering van de door de OD NZKG te verrichten activiteiten.

Grondslag voor dit Uitvoeringsprogramma

Dit Uitvoeringsprogramma wordt opgesteld om de VTH-taken uit te voeren zoals beschreven in de Uitvoeringsovereenkomst. Deze overeenkomst kent een looptijd van 2017-2021. Per 1 Januari 2021 zou de Omgevingswet van kracht zijn en een nieuwe basis vormen voor het uitvoeren van de Wettelijke taken. Nu de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022 wordt de looptijd van de huidige Uitvoeringsovereenkomst verlengd met 1 jaar om vervolgens voor 2022 (met ingang van de Omgevingswet) een nieuwe vierjarige UVO af te spreken.

"Wij creëren bruikbare oplossingen met zichtbare meerwaarde voor een gezond, veilig en duurzaam woon- en werkklimaat"

Sturingsbronnen

Beleidsdocumenten, analyses van trends en ontwikkelingen, de visie van de OD NZKG en regionale VTH-strategie OD NZKG 2019-2022 dienen als basis voor prognose van de inzet voor 2021. Uw beleid is ons vertrekpunt.

Monitoren en rapporteren

De OD NZKG zal periodiek terugkoppeling geven over de voortgang en afwijkingen die wij verwachten op het vastgestelde uitvoeringsprogramma. Dat doen wij mondeling maandelijks tijdens de voortgangsgesprekken. Halfjaarlijks en aan het einde van het jaar zal OD NZKG schriftelijk de voortgang rapporteren. Buiten deze formele rapportagemomenten zal de accountmanager van de Omgevingsdienst regelmatig de ontwikkelingen in de uitvoering en financiën bespreken met de opdrachtgever.
De wens om daarbij meer outcome te laten zien, zal op drie manieren alvast worden opgepakt in de jaarrapportage over 2020 en verder ontwikkeld vanaf 2021:

1. **Welke meerjarige trends zien we? Deze worden grafisch weergegeven en in tekst lichten we toe hoe we anticiperen op de ontwikkelingen en hoe we aan de hand van de trends en bevindingen de uitvoering aanpassen (intensiveren, verminderen of veranderen).**
2. **We zullen in de rapportages sprekende voorbeelden uit onze uitvoeringspraktijk opnemen (hier was in de halfjaarrapportage een eerste aanzet toe gedaan).**
3. **We geven een grafische weergave van de afgehandelde klachten inclusief een kwalitatieve toelichting.**

Verdere doorontwikkeling van de outcome zal worden vormgegeven vanuit de ontwikkelagenda samen met opdrachtgevers. Denkbaar is bijvoorbeeld verder in te zoomen op kritische prestatie indicatoren per thema waarmee we de effecten van ons handelen beter zichtbaar maken.

Als onderdeel van de ontwikkelagenda VTH-beleid wordt ook verder gewerkt aan een inzichtelijke wijze van prioriteren en plannen. Hierbij wordt het analyse-instrumentarium versterkt waarin trends en resultaten van voorgaande jaren kunnen dienen als input voor het jaar daarop. Daarnaast zal ook duidelijker worden hoe de inspanningen bijdragen aan de beleidsdoelen. Een laatste belangrijke opgave daarbij is om dan met elkaar (provincie en OD) vast te stellen op welke indicatoren dan geprogrammeerd en gemonitord wordt. Dit is nog een ontwikkelopgave.

1 Uw beleidsopgaven, ons vervolg

1.1 Provincie Noord-Holland in beeld

Bouw

44 Aantal regulering en toezicht Brandveilig gebruik

Grote bouwopgaven bij bedrijven

Milieu

16 Aantal bedrijven

10 Aantal Ontgrondingen

98 Aantal Waterwet

200 Aantal Vuurwerkbesluit, Sportmotoren en RBML

Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020-2022

Omgevingsdienst noordzeekanaalgebied

1.2 Uw beleid en onze uitgangspunten

In 2020 heeft de provincie het programma Gezonde Leefomgeving vastgesteld. Dit programma is een uitwerking van de Omgevingsvisie NH2050 en het coalitie-akkoord 2019-2023 'Duurzaam Doorpakken'.
De provincie vindt dat iedereen recht heeft op een gezonde leefomgeving. Dat wil zeggen: een omgeving waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is en die uitnodigt tot een gezonde leefstijl. De provincie wil gezondheidswinst behalen door vanuit haar rol te sturen op het behouden en waar mogelijk verbeteren van een gezonde fysieke leefomgeving.

De OD NZKG voert een groot deel van de milieutaken van de provincie uit. Dit gaat om vergunningverlening, het toezicht en handhaving (VTH) voor die bedrijven waar de provincie bevoegd gezag is (zwaardere milieucategorie). Daarnaast doet de provincie steeds meer een beroep op de OD NZKG waar het gaat om advisering voor nieuw en wijziging van bestaand beleid. Als onderdeel van het Landelijke Schone Lucht Akkoord verkent de OD NZKG ook of het mogelijk is om scherper te vergunnen. Naast luchtkwaliteit, geluid en geur is ook de omgevingsveiligheid een bepalend aspect van een gezonde leefomgeving. Bij de uitvoering van de VTH-taken dient er voldoende aandacht te zijn voor overlast en ongevallen die kunnen ontstaan doordat in de omgeving gevaarlijke stoffen worden opgeslagen, geproduceerd, gebruikt of vervoerd.

Andere voorbeelden waar de OD NZKG een bijdrage aan levert zijn de ontwikkeling van het beleid voor diffuus lood en PFAS. Een speciaal aandachtspunt zijn de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Deze stoffen kunnen zeer schadelijk zijn en komen niet alleen in de lucht terecht, maar kunnen ook risico's opleveren voor de bodem en het grond- en drinkwater. Daarmee raakt het direct aan de provinciale taken op het gebied van het grondwaterbeheer.

De gezondheid in de IJmond, waar Tata Steel ligt heeft bijzondere aandacht. Als onderdeel van het Programma Tata Steel 2020 – 2050 heeft de OD NZKG een uitvoeringsprogramma Tata Steel 2020-2022 opgesteld. De benodigde financiën voor 2021 van dit uitvoeringsprogramma maakt onderdeel uit van deze Uitvoeringsovereenkomst.

De industrie verbruikt 40% van de energie in Noord-Holland (exclusief land- en tuinbouw). De provincie wil bedrijven in de industrie zuiniger om laten gaan met energie. De Wet Milieubeheer verplicht bedrijven die veel energie verbruiken besparingsmaatregelen te nemen die zich in 5 jaar terugverdienen. De provincie wil via de OD NZKG scherp toezicht houden op bedrijven zodat zij energie besparen.

De provincie wil het vernietigen van grondstoffen (ook wel primaire grondstoffen) in 2030 met 50% verminderen. De provincie streeft naar een circulair Noord-Holland in 2050.

De OD NZKG draagt ook bij aan een schone en veilige omgeving door middels van ketenbeheersing afvalstoffen en afvalwater.

Op 17 november 2020 is de Omgevingsverordening NH 2050 en de Omgevingsregeling NH2020 in werking getreden. In de nieuwe provinciale omgevingsverordening zijn regels samengevoegd op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, erfgoed, ruimte en water. Deze nieuwe verordening vormt een belangrijk toetsingskader voor de OD NZKG. De taak voor het toetsen en verlenen van ontheffingen voor aardkundige monumenten is komen te vervallen.

1.3 Operationalisering beleidsopgaven & visies; beleidsdoelstellingen

Uit de bovenstaande beleidsopgaven en visies destilleert de OD NZKG onder meer de volgende beleidsdoelstellingen waar zij aan bijdraagt:

- *Gezonde leefomgeving:*
  - Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022
  - Inventarisatie Zeer Zorgwekkende Stoffen

- Schone Luchtakkoord (SLA): pilot scherper vergunningen
- Geurbeleid, e-noses
- Impuls IOV (externe veiligheid): advies ruimtelijke ordening en complexe VTH
- Bodemsanering: spoedlocaties, PFAS, warme overdracht, diffuus lood speeltuinen

- ***Nieuwe energie: Klimaat- en energieambities:***
  - Voortvarende aanpak energiebesparingsprogramma, energiebesparing datacentra en benutting restwarmte
  - Deelname aan de MRA Warmte en Duurzaamheid en het programma energietransitie Noordzeekanaalgebied
  - Ondergrond visie (project open bodemenergiesystemen), vergunningverlening en toezicht op warmtekoude-installaties (WKO-tool), advisering Staatstoezicht op de Mijnbouw op grond van mijnbouwwet (aardwarmte)
- ***Circulaire economie:***
  - Focus op sluiten van de grondstofketen bij programmering VTH taken.

Deze beleidsdoelstellingen zijn geoperationaliseerd in de jaarprogramma's van Milieu/BRZO, Bouw en Bodem.

1.4 Slimmer en efficiënter werken

We zetten energie op de vernieuwing van de werkvelden vergunningverlening, toezicht en handhaving. En, het is een open deur, informatietechnologie, informatie-en data-analyse kunnen ook voor ons werk nog meer gaan betekenen. We zijn dat actief aan het versterken en ontwikkelen.

In de Coronaperiode zijn wij onze controles anders gaan inrichten. Het LEAN uitvoeren van controles en fysieke bezoeken afwisselen met on-line en administratieve controles ontwikkelen wij door in 2021.

1.5 Onze bijdrage aan uitdragen en ontwikkelen van uw beleid

VTH Strategie

Bij het vaststellen van de regionale VTH – Strategie Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2019-2022 is de ambitie uit gesproken aanvang te maken met de ontwikkelagenda. Hiermee beoogt de OD NZKG om de toekomstige ontwikkelingen op de 9 VTH-thema's nader te verkennen, samen met alle deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling. Er is een regionaal overleg ingericht voor deze verkenning, gericht op de volgende onderwerpen uit het voorgestelde VTH-beleid:

- Verbetering van de probleem- en risicoanalyse.
- Actualisatie van de preventie-, regulerings- en nalevingsstrategie, om beter aan te sluiten op de doelen van het bestuurlijk referentiekader
- Innovatie van de expertise van de OD NZKG, gericht op de bestuurlijke prioriteiten van gemeenten en provincies.
- Ontwikkeling van nieuwe producten en werkwijzen vanwege de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, informatietechnologie, data-analyse en informatieanalyse.

Mede als gevolg van de Corona maatregelen is het regionaal overleg gestagneerd. In 2020 is het thema geur nader uitgewerkt in het regionaal overleg. In 2021 wordt de relatie tussen beleid en uitvoering inzichtelijk gemaakt via negen factsheets van de (milieu)thema's van de fysieke leefomgeving. In het regio overleg wordt verkend wat dit betekent voor (regionale afspraken over) het beleid en wat dit betekent voor de doorvertaling naar de brancheplannen.

Het regionaal overleg starten wij opnieuw op in 2021, zodat ook de ontwikkelingen van de lokale beleidscycli en de regionale beleidscyclus in samenhang kan worden bezien.

2 Jaarprogramma 2021 Brzo en milieu

2.1 Milieu en Brzo - VTH

Het programma Brzo bestaat voornamelijk uit VTH-werkzaamheden, die direct gekoppeld aan een risicovol bedrijf worden uitgevoerd. Hier zitten de bedrijven die een risicovol, dan wel complex milieuprofiel hebben door het van toepassing zijn van het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo 2015), diverse Europese regelgeving, de grote hoeveelheden aanwezige gevaarlijke stoffen, de technische complexiteit van (chemische) installaties en processen en/of de omvang van het bedrijf met bijbehorende milieugevolgen.

De uitvoeringsopgave wordt gemaakt op basis van het vastgestelde uniforme uitvoeringsniveau in combinatie met een actueel bedrijvenbestand. Het bedrijvenbestand wordt jaarlijks per 1 september herijkt.

Milieu en Brzo - output				
Activiteit	**Categorie bedrijven**	**Begroot aantal**	**Begroot (uren)**	**Bedrag (€)**
Regulering & Toezicht	Prov. PNH	24	21.408	2.185.757
Regulering & Toezicht	Gem en Rie 4	24	10.889	1.111.746
Regulering & Toezicht	Rie overig	75	14.850	1.516.185
Regulering & Toezicht	Vergunningsplichtige bedrijven (C)	2	112	11.394
Regulering & Toezicht	Melding zwaardere milieu impact (B2)	4	39	4.002
Regulering & Toezicht	Melding beperktere milieu impact (B1)	17	36	3.645
Regulering & Toezicht Grondwaterbescherming/Ontgrondingen		10	605	61.771
Regulering & Toezicht Waterwet		98	7.340	749.434
Regulering & Toezicht Vuurwerkbesluit, RBML & Sportmotoren		200	4.520	461.492
Totaal Milieu en Brzo output		**454**	**59.799**	**6.105.427**

Type bedrijven

In dit programma is er sprake van zes typen bedrijven: - 'Prov Brzo' zijn bedrijven die vóór 1 januari 2016 reeds onder het Brzo en onder bevoegd gezag van de Provincies vielen. - 'Gem; Brzo' zijn Brzo-bedrijven die op 1 januari 2016 van gemeentelijk bevoegd gezag naar provinciaal bevoegd gezag zijn overgegaan. - 'RIE 4' zijn chemische bedrijven, behorend onder categorie 4 van de Europese Richtlijn Industriële Emissies (RIE) - 'Rie overig industrieel' zijn de provinciale industriële bedrijven die vallen onder de andere categorieën van de Europese RIE. Het bedrijf Tata Steel wordt door de grote omvang en complexiteit als een apart type gezien.
Ook de afvalbedrijven kennen een eigen regie-product Regulering & Toezicht afvalzorg provincie Noord-Holland. Deze beide regie-produkten staan in de tabel Milieu en Brzo -regie.

Vergunningverlening

Vergunningen zijn een instrument voor normering van milieubelastende activiteiten, waardoor de kans op overlast en veiligheidsrisico's wordt beperkt.

De gecombineerde jaarlijkse werklast wordt bepaald door:

- vergunningaanvragen van bedrijven (de zogenaamde autonome vraag);
- en op basis van de actualiteit - voor wat betreft de doorwerking van technologische ontwikkelingen, gewijzigde wetenschappelijke inzichten, 'level playing field', de politiek-maatschappelijke agenda, nieuwe wet- en regelgeving en (wereldwijde) ongevallen en incidenten e.a. - te toetsen en zo nodig aan te passen bestaande vergunningen voor wat betreft de milieukwaliteit- en veiligheidsvoorschriften.

Tabel 1: Verwacht aantal af te handelen procedures (exclusief Tata Steel)

	Verwacht/ gepland 2021
Meldingen/kennisgevingen WM	11
Maatwerkbesluiten	12
Omgevingsvergunningen milieu	71
Waarvan actualisaties	29
Actualisatietoetsen	1
MER beoordelingstoets uitgevoerd	8

Tata Steel

Tabel 2: Verwacht aantal af te handelen procedures bij Tata

Tata Steel	Verwacht/ gepland 2021
Meldingen/kennisgevingen WM	1
Maatwerkbesluiten	5
Omgevingsvergunningen milieu	40
Waarvan actualisaties	3
Actualisatietoetsen	12
MER beoordelingstoets uitgevoerd	1

Het aantal lopende en afgeronde actualisaties trekt enigszins aan. In 2020 is gestart met een versnelde werkwijze voor de actualisaties. Daarnaast zijn vier actualisaties uitbesteed aan een extern bureau. Deze zullen in 2021 worden afgerond. Het aantal beoordeelde plannen en rapportages is hoog. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat in de eerste helft van 2020 ook de beoordeling van 13 veiligheidsrapportages in het kader van de vernieuwde PGS (Publcatiereeks Gevaarlijke Stoffen) 2019 zijn afgerond.

Toezicht en handhaving is gepland op basis van de op 23 november 2020 bekende klachten en het naleefgedrag in 2020 waarvan de gegevens beschikbaar zijn tot 23 november 2020.
Het aantal klachten over de bedrijven waar de provincie Noord-Holland bevoegd gezag is betreffen op 23 november 2020

Tabel 3: Klachten ontvangen naar aanleiding van activiteiten bij bedrijven waar PNH bevoegd gezag is.

Aard van de klacht	Aantal klachten
Bodemverontreiniging	6
Bouw	1
Explosie	6
Gassen	2
Geluidsoverlast	617
Kap boom	1
Lichthinder	2
Lozing	4
Luchtvaart (RBML)	1
Opslag gevaarlijke stoffen	1
Overig	14
Rook	7
Stankoverlast	2406
Stofoverlast	445
Vuurwerkevenement	1
Onbekende aard	60

Tabel 4: Ontwikkelingen in het naleefpercentage per branche in het gehele gebied

Branche	Naleef-percentages tot november 2020	2019
(Verblijfs)gebouwen: kantoren, scholen, hotels, e.d.	80%	77%
Afvalsector	62%	66%
Agrarische sector	66%	70%
Automotive	67%	63%
Beton, asfalt en puinbrekers	55%	36%
Bouw en hout	93%	83%
Chemische sector (inclusief kunstof)	64%	73%
Groot- en detailhandel	80%	79%
Horeca, sport en recreatie	82%	57%
Installaties	93%	76%
Metalectro	77%	67%
OVERIG	89%	73%
RBML/ Schiphol	82%	
Scheepvaart en havens	69%	64%
Tankstations	68%	100%
Verf, drukkerijen, chemische wasserijen, e.d.	84%	78%
Voedingssector	54%	65%
Vuurwerk, explosieven en schietinrichtingen	91%	86%
Zorgsector	77%	65%

Toezicht en handhaving hebben tot doel het vergroten van de milieukwaliteit en veiligheid van de fysieke leefomgeving, door het verbeteren van het naleefgedrag inzake milieu- en brandveiligheidsregels binnen de inrichtingen en bij activiteiten. Toezicht bestaat uit een palet van instrumenten. Het uitvoeren van controles is daar slechts één van. De inzet van het meest geschikte instrument is afhankelijk van de score langs de Tafel van 11 (het landelijk integraal afwegingskader voor beleid en handhaving).

In brancheplannen of een basisbeeld per bedrijf wordt de keuze voor het instrument gericht uitgewerkt. In lijn met de VTH-programmering is het toezicht op de risicovolle en dominante branches of bedrijven met prioriteit voortgezet. Over risico en aandacht dossiers wordt separaat terugkoppeling gegeven. De inzet leidt tot de volgende planning:

Milieucontroles lichtere RI&E

Tabel 5: Geplande controles bij lichtere RI&E bedrijven

Branches	Aantal bedrijven per 1-9-2020	Geplande controles
Afval	50	50
Beton, asfalt en puinbrekers	12	12
Bouw en hout	1	1
Chemie	1	0
Gebouwen	1	0
Installaties	19	19
Scheepvaart en havens	1	0
Verf, drukkerijen, chem. wasserijen	1	0
Eindtotaal	**86**	**82**

BRZO inspecties

Tabel 6: Geplande BRZO inspecties

	Begroting 2020	Begroting 2021
BRZO inspecties	42	35

Milieucontroles zwaardere RIE bedrijven

Tabel 7: Geplande milieucontroles (niet BRZO) bij BRZO bedrijven.

	Begroting 2020	Begroting 2021
1e Controle bij Brzo bedrijven	74	149
Brzo - fysiek		70
Brzo - administratief		79
1e Controle bij de RIE4 en de risicovollere RIE-bedrijven	0	140
RIE - fysiek		62
RIE - administratief		78

De OD NZKG heeft in 2020 ingezet op professionalisering van toezicht met de WKO experttool. In 2021 kunnen wij hiermee effectief toezien maar ook de gebruiker van de systemen informeren over het functioneren van het systeem zodat de gebruiker effectief kan sturen.

Vuurwerkbesluit

Door Corona waren er aanzienlijk minder evenementen dan de voorgaande jaren. Op basis van de ervaringen 2020 schatten wij het aantal vuurwerkcontroles als volgt in:

Vuurwerkbesluit

Tabel 8: Geplande controles in het kader van ontbrandingen.

Product	Aantal begroot 2020	Aantal gerealiseerd 31-5-2020	Aantal gepland 2021
Aantal afgegeven ontbrandings-toestemmingen	70	33	48
Aantal afgehandelde meldingen Vuurwerkbesluit	140	35	75
Aantal ontvangen meldingen Vuurwerkbesluit		35	75

RBML (regionale luchtvaart)

De belangrijkste activiteiten in deze branche bestaan uit administratief toezicht. De vliegvelden in Noord-Holland dienen een kwartaalrapportage in bij het bevoegd gezag over het aantal opstijgingen en landingen van luchtvaartuigen. Tevens zijn er helikopterbedrijven die vooraf het aantal opstijgingen en landingen meldingen, waaronder bijvoorbeeld rondvluchten bij evenementen. In de voorbereiding van de formule 1 races in Zandvoort is een toezichtplan opgesteld waarin aanvullend op het administratief toezicht ook fysieke controles en tellingen waren opgenomen. Als gevolg van de Corona crisis zijn alle evenementen (inclusief de formule 1) vanaf begin maart stop gezet, hierdoor zijn een groot deel van de helikoptervluchten en 'burgerluchtvaart kleine vliegtuigen' geheel stil komen te liggen. Het concept toezicht plan ligt op de plank. De OD NZKG staat klaar voor de formule 1 in 2021 of 2022.

Tabel 9: Geplande controles bij de burgerluchtvaart.

Product	Aantal begroot 2020	Aantal gerealiseerd 31-5-2020	Aantal gepland 2021
Aantal afgegeven TUG-ontheffin-gen	60	14	19

Ontgrondingsvergunningen

Tabel 10: Verwacht aantal te verlenen ontgrondingsvergunningen

Product	Aantal gerealiseerd 31-5-2020	Aantal gepland 2021
Aantal verleende ontgrondingsvergunningen	1	6
Aantal mer-beoordelingsbesluiten	2	7

Milieu en Brzo - regie

Milieu en Brzo - regie			
Activiteit	**Categorie bedrijven**	**Begroot uren**	**Bedrag (€)**
Milieu Regieproduct	VTH-A programmering & uitvoeringsbeleid	650	66.365
	Intensieve Handhaving	750	76.575
	Programmatisch actualiseren (extra)	1.150	117.415
	Regulering & Toezicht overige	250	25.525
Milieu Advies	Milieuadvisering	7.500	765.750
	Impuls Omgevingsveiligheid (IOV)	1.142	116.598
Brzo Regieproduct	Intensieve Handhaving	6.200	633.020
	Uitvoeringskaders Brzo	1.668	170.303
	Landelijke Brzo + & Samenwerking in de regio	3.658	373.482
	Regulering & Toezicht op landelijke thema's	3.880	396.148
	Risico analyse voor toezicht (basisbeeld)	762	77.800
	Kennis en Expertise	570	58.197
Milieu/Brzo Projecten	Ondermijning	500	51.050
	Waterpilot	1.365	139.367
	Digitalisering	3.000	306.300
	Uitvoeringsprogramma VTH Tata 2020 - 2022	9.182	937.482
Regulering & Toezicht Tata Steel		13.300	1.357.930
Regulering & Toezicht afvalzorg provincie Noord-Holland		2.507	255.965
Totaal Milieu en Brzo regie		**58.034**	**5.925.271**

Milieu-advies

De OD NZKG adviseert in het kader van milieu-advies bij de ontwikkeling en implementatie van provinciaal beleid, ondersteunt beleidsmedewerkers, adviseert, beantwoordt vragen en ondersteunt bestuurders. De advisering heeft betrekking op de thema's externe veiligheid, geluid, lucht/geur, circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie). Milieuadvisering is sterk vraag-gestuurd, overwegend is het een mix van reguliere adviesvragen en vragen ingegeven door de actualiteit en nieuw beleid.

Externe veiligheid

De inzet voor externe veiligheid bij risicovolle bedrijven wordt grotendeels gefinancierd uit de Uitvoeringsovereenkomst. De afgelopen jaren zijn middelen beschikbaar geweest vanuit het Rijksprogramma “Impuls Omgevingsveiligheid”. De Omgevingswet vraagt een betere samenwerking tussen de verschillende (de)centrale overheden, de ketenpartners en andere belanghebbenden zoals bedrijven en inwoners. Omgevingsveiligheid (voorheen externe veiligheid genoemd) behelst deze integrale afweging van veiligheidsrisico’s en de wijze waarop risico’s voor de omgeving kunnen worden beperkt. Het begrip ‘omgevingsveiligheid’ is breder dan externe veiligheid alleen: het gaat bij omgevingsveiligheid altijd om een evenwichtige afweging van mogelijke gevaren in relatie tot de nieuwe ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en omgekeerd.

Duurzaamheid en gebiedsontwikkeling

De regio zet sterk in op de warmtetransitie, zowel op de uitbreiding van bestaande systemen, zoals warmtenetten, als ook zoek naar andersoortige warmtewinning, zoals geothermie en aquathermie en het benutten van kansen op duurzame bouw en gebiedsontwikkeling. De OD NZKG heeft een toetsende rol als het gaat om de realisatie van initiatieven, maar treedt ook op als adviseur bij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven.

Circulaire economie

In navolging van de provincie Noord-Holland hebben wij het thema circulaire economie benoemd tot één van de 3 speerpunten de komende 5 jaar. De OD NZKG heeft in dit kader een programma circulaire economie. Doelstelling is het verminderen van het gebruik van grondstoffen (preventie) en het zo milieuveilig mogelijk scheiden, hergebruiken en verwerken van rest- en afvalstromen, maar ook het benutten van kansen voor duurzame en circulaire bouw. De OD NZKG zet in op samenwerking en kennisontwikkeling binnen de regio (Metropoolregio Amsterdam) op landelijk en Europees niveau. De OD NZKG vervult een signaalfunctie als inbreng voor nieuw beleid of actualisatie van bestaand beleid.

Energie

De provincie Noord-Holland wil begin volgend jaar een convenant afsluiten met de gemeenten om het toezicht op energiebesparing verder te intensiveren. De OD NZKG ondersteunt daarbij. Ook zal de OD NZKG in 2021 een verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden voor de uitbreiding van data voor het dashboard energiebesparing bedrijven met data verkregen uit nieuwe bronnen in relatie tot energiebesparing en CO2-reductie. De OD NZKG werkt aan een projectplan Energiebesparing VTH voor 2021-2024.

Luchtkwaliteit en Geur

Het thema luchtkwaliteit en Geur neemt toe in maatschappelijke relevantie o.a. door de intensivering van het ruimtegebruik en dit zal nog meer gaan spelen nu gezondheid als doelstelling is opgenomen in de Omgevingswet. Dit thema vraagt om een stevige regionale en landelijke samenwerking. De provincie Noord-Holland heeft zich aangesloten bij het Schone Lucht akkoord en heeft stevige ambities op het gebied van luchtkwaliteit en reductie van CO2. De OD NZKG levert in dit kader onder meer een bijdrage in de landelijke pilot Scherper Vergunnen en het project Hollandse Luchten.

Intensieve Handhaving

Het team Intensieve Handhaving en Brzo komt in beeld voor die bedrijven, waar de reguliere handhavingsinstrumenten niet tot het gewenste naleefgedrag leiden. Deze dossiers kenmerken zich naast een slecht naleefgedrag vaak door verhoogde bestuurlijke aandacht en aandacht van de pers en in enkele gevallen ook de omwonenden. In deze gevallen wordt een intake gedaan en kan intensieve handhaving of verscherpt toezicht als instrument worden gebruikt om te komen tot naleving.

In 2021 is de focus op het achterhalen van de bronoorzaak van het niet naleven. Door beter zicht te krijgen op het waarom van het niet naleven kan met gerichte inzet van instrumenten (zoals het versterken van kennis en kunde) het niet naleven worden doorbroken. Ook wordt doorgegaan met intensivering van de samenwerking, zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk. Door de inzet van verschillende handhavingspartners op één dossier beter af te stemmen, kan de grip op een dossier worden versterkt.
Tot slot wordt in 2021 ingezet op het continue verbeteren door de leerpunten te borgen in de organisatie uit de evaluaties op dossiers die eerder onder verscherpt toezicht stonden.

Programmatisch Actualiseren

In 2017 is gestart met het systematisch toereikend (actueel) houden van vergunningen.
De vergunningen worden op basis van parameters voor o.a. ouderdom, veiligheid (PGS-richtlijnen), duurzaamheid, BBT-normen (o.b.v. EU-richtlijnen), het Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2029 (LAP3) en te implementeren 'nieuw beleid' getoetst en zo nodig geactualiseerd.

De urgentie voor actualisatie wordt bepaald door de te behalen milieuwinst. Er wordt daarbij de volgende prioriteitsvolgorde gehanteerd:

1. **Veiligheid, en ZZS, als er een overschrijding is van het maximaal toelaatbare risico (MTR)**
2. **EU richtlijnen (BREF's);**
3. **Afvalverwijdering;**
4. **Energiebesparing.**

Zo mogelijk wordt een vergunning op meerdere thema's geactualiseerd, soms ook gecombineerd met aanvragen van bedrijven ('werk met werk maken').

Door een hoge autonome vraag, incidenten [-] en laat afkomen van toe te passen uitvoeringskaders, voor bijvoorbeeld de implementatie van het LAP3, in voorgaande jaren, is de werkvoorraad opgelopen en is de uitvoering van actualisaties, ondanks inzet van de beschikbaar gestelde extra middelen, vertraagd. Daar komt bij dat uit de toetsen blijkt dat op het gebied van afvalregelgeving de meeste vergunningen aanpassing behoeven.

Brzo landelijk+ en samenwerking in de regio

De OD NZKG is een van 6 landelijke omgevingsdiensten (Brzo-OD) die VTH-taken uitvoert bij Brzo-bedrijven. Om dit goed te kunnen uitvoeren is een samenwerkingsprogramma ontwikkeld tussen de 6Brzo-OD èn een samenwerkingsprogramma tussen de Brzo-partners: Veiligheidsregio, Inspectie SZW en Brzo-OD. Deze samenwerkingsprogramma's worden deels gefinancierd uit subsidies (MJA/IOV). De uitrol van instrumenten uit deze programma's en de coördinatie hierop valt onder Brzo landelijk+. Een van de onderwerpen uit deze programma's voor 2021 is het implementeren van een nieuwe systematiek voor de Brzo-inspectie met bijbehorende ICT.
Voor de uitrol van de Altijd Actuele Digitale Vergunning is aanvullende financiering van toepassing.

Daarnaast wordt in 2021 gewerkt aan het programma Geurinzicht en varend ontgassen.
Ook komt er een vervolg op de proefopstellingen van ontgassingsinstallaties in de Haven van Amsterdam. Dit vraagt om inzet van Vergunningen en Toezicht om dit mogelijk te maken.

In het kader van samenwerking in de regio is er nauwe afstemming tussen OD NZKG, gemeente Amsterdam, PNH en de GGD op de geuroverlast die ervaren wordt in Tuindorp Oostzaan. Door inzet van E-noses wordt meer zicht verkregen op de geurbronnen en door gerichte actieve communicatie richting de betrokken bewoners wordt gewerkt aan een helder verwachtingspatroon. Uiteraard is hierbij ook sprake van inzet van VTH-taken bij de betrokken bedrijven (output).

In 2021 loopt het samenwerkingsprogramma tussen de 4 omgevingsdiensten (OD) in Noord-Holland af. Het is belangrijk het bestaande samenwerkingsprogramma te evalueren en na te gaan of en hoe dit een vervolg krijgt in de toekomst met inzet en betrokkenheid van de gezamenlijke OD's.

Zeer Zorgwekkende stoffen (valt onder Regulering & Toezicht landelijke thema's)

OD NZKG voert in opdracht van de provincie Noord-Holland de inventarisatie uit naar uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in afvalwater en naar de lucht. Het doel van de uitvraag is een volledig en actueel inzicht in het gebruik en de emissies en immissies van ZZS, inclusief een overzicht van welke vergunningen hierop aangepast moeten worden.

In 2020 zijn in totaal 102 Noord-Hollandse bedrijven (59 afvalbedrijven en 43 overige bedrijven) gevraagd om aan te geven of zij ZZS uitstoten naar lucht en/of indirect lozen, en welke stoffen dat precies zijn met emissie- en immissiegegevens. Streven is dat, met uitzondering van de Afvalbedrijven, de informatie eind 2020 compleet beschikbaar is. Bij de bedrijven die op dat moment nog niet hebben aangeleverd, zal zo nodig handhavend worden opgetreden. In het eerste kwartaal van 2021 completeren we de informatie van de niet-afvalbedrijven en ronden we de beoordeling af.

Voor de afvalbranche hanteren wij een gefaseerd aanpak conform de door de provincie Noord-Holland vastgestelde Handreiking verzoek om informatie over ZZS afvalbedrijven d.d. 3 september 2020. Voor de korte termijn aanpak is het streven dat de voornamelijk kwalitatieve fase 1 informatie eind 2020 ontvangen is en in het eerste kwartaal 2021 door ons op volledigheid beoordeeld is.
Voor de Afvalbedrijven wordt in 2021 door het IPO een projectleider aangesteld om te komen tot een aanpak voor de afvalbedrijven voor de lange termijn. Pas daarna zullen de afvalbedrijven hun informatie kunnen completeren met kwantitatieve gegevens en kan de informatie door ons beoordeeld worden. Verwachting is dat dit niet meer in 2021 plaatsvindt maar in 2022-23. In 2021 zijn daarom voor de afvalbedrijven wel beperkte uren opgenomen voornamelijk voor kaderontwikkeling maar niet voor inzet op inventarisatie en beoordeling van de kwantitatieve ZZS-informatie.

Bij de bedrijven waarvan bekend is dat er ZZS worden geëmitteerd waarbij de maximale toelaatbare risico (MTR) of de emissiegrenswaarde of de lozingseis wordt overschreden of niet alle geëmitteerde stoffen in de vergunning zijn opgenomen, is een vervolgactie nodig. Voor hoeveel bedrijven een vervolgactie nodig is en hoe deze eruit ziet is op dit moment (27 november 2020) nog niet bekend. In het geval er bij een bedrijf een MTR wordt overschreden, zal hier met voorrang de nodige actie op worden gezet door de OD NZKG.

Tata Steel – regieproduct regulier VTH

Het aantal afgehandelde vergunningenprocedures voor Tata Steel is als gevolg van extra aanvragen in 2020 uitzonderlijk hoog. Mogelijk is dit het gevolg van beter meldingsgedrag van Tata als gevolg van de aandacht voor dit bedrijf, zowel vanuit de OD NZKG als vanuit de omgeving. De raming voor 2021 is om die reden verhoogd. Het monitoringsproject, dat beoogt om het monitoringsregime van metingen van emissies naar de lucht vast te leggen in de vergunning, is in 2020 nog niet afgerond en wordt voortgezet in 2021. De langere doorlooptijd van deze procedures is mede veroorzaakt door ontvangen zienswijzen. Hierdoor is ook de benodigde inzet op dit project groter dan oorspronkelijk verwacht.

Waterpilot

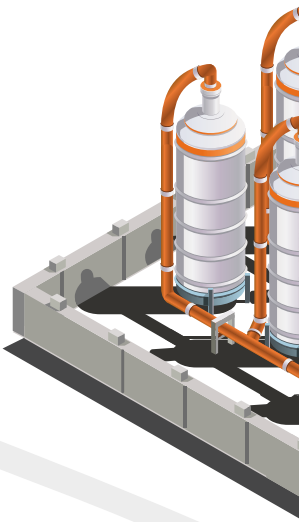

Voortvloeiend uit het programma Delta aanpak waterkwaliteit zijn in versnellingstafels landelijk afspraken gemaakt o.a. over de versterking van de inzet van Omgevingsdiensten bij de VTH taken op het gebied van de waterwetgeving. Voorstel van de OD NZKG is voor komend jaar in te zetten op 1 fte, 1365 uur. De inzet zal zich richten op het versterken van kennis en expertise bij de VTH teams. De uren zullen worden ingezet ten behoeve van het project ZZS en de reguliere VTH praktijk zoals afvalwater (preventie) plannen en toezicht op indirecte lozingen. De focus is versterken van de kennis en expertise van de OD NZKG met het oog op het uitvoeren van een eerste pilot. Op basis van de ervaringen uit deze eerste pilot kan bekeken worden of een structurele aanpak nodig is.

Digitalisering Milieuvergunningen

In 2021 zal worden verkend of wij als OD NZKG willen aansluiten op de ambitie van het programma AADV vanuit DCMR. DCMR heeft deze ambitie samen met de Provincie Zuid-Holland vormgegeven. De OD NZKG is zelf echter ook best ver in de slag om de Tata vergunning te digitaliseren in ons eigen zaaksysteem, waardoor er een actueel overzicht ontstaat van de vigerende voorschriften. Deze methode kan ook worden toegepast bij andere inrichtingen. Voor de provincie Noord-Holland is in beeld gebracht welke 'no regret' stappen wij als OD NZKG kunnen zetten voordat we een definitief besluit nemen op aanhaken landelijk uniforme ontwikkelingen of toch door ontwikkelen van ons eigen initiatief. Dit zijn:

- Alle contouren van installaties intekenen en vastleggen in afstemming met de bedrijven
- Geconsolideerde stand van alle besluiten.

Voor deze 'no regret' is 3.000 uur opgenomen.

Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 - 2022

Vergunningen verder aanscherpen, processen versnellen, toezicht en handhaving intensiveren en meer zichtbaar en aanspreekbaar zijn voor de IJmonders. Dit zijn de belangrijkste elementen uit het 'Uitvoeringsprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) Tata Steel 2020-2022' . In dit programma zetten we uiteen hoe de OD NZKG concrete invulling geeft aan de ambities uit het Programma Tata Steel 2020-2050 dat de provincie Noord-Holland en de drie IJmondgemeenten. Kern is dat de uitvoering van de VTH-taken wordt versterkt en dat het verminderen van negatieve gezondheidseffecten een prominente rol krijgt bij de uitvoering van de VTH-taken.

3 Jaarprogramma 2021 Bouw

In het programma Bouw zitten alle VTH-taken zoals het verlenen van omgevingsvergunningen, behandelen van meldingen, het toezicht en handhaving op bouw en sloop in realisatie- en gebruiksfase. De bouwtaken worden uitgevoerd conform het vastgestelde uitvoeringsniveau en de bijbehorende kengetallen. Het voorgestelde uniforme uitvoeringsniveau heeft ten doel onaanvaardbare risico's, vooral op het gebied van veiligheid en gezondheid, af te vangen. De bouwactiviteiten zijn onderverdeeld in categorieën conform de BOM-systematiek. Het toetsingsniveau van een bouwactiviteit kent een oplopende intensiteit per categorie.

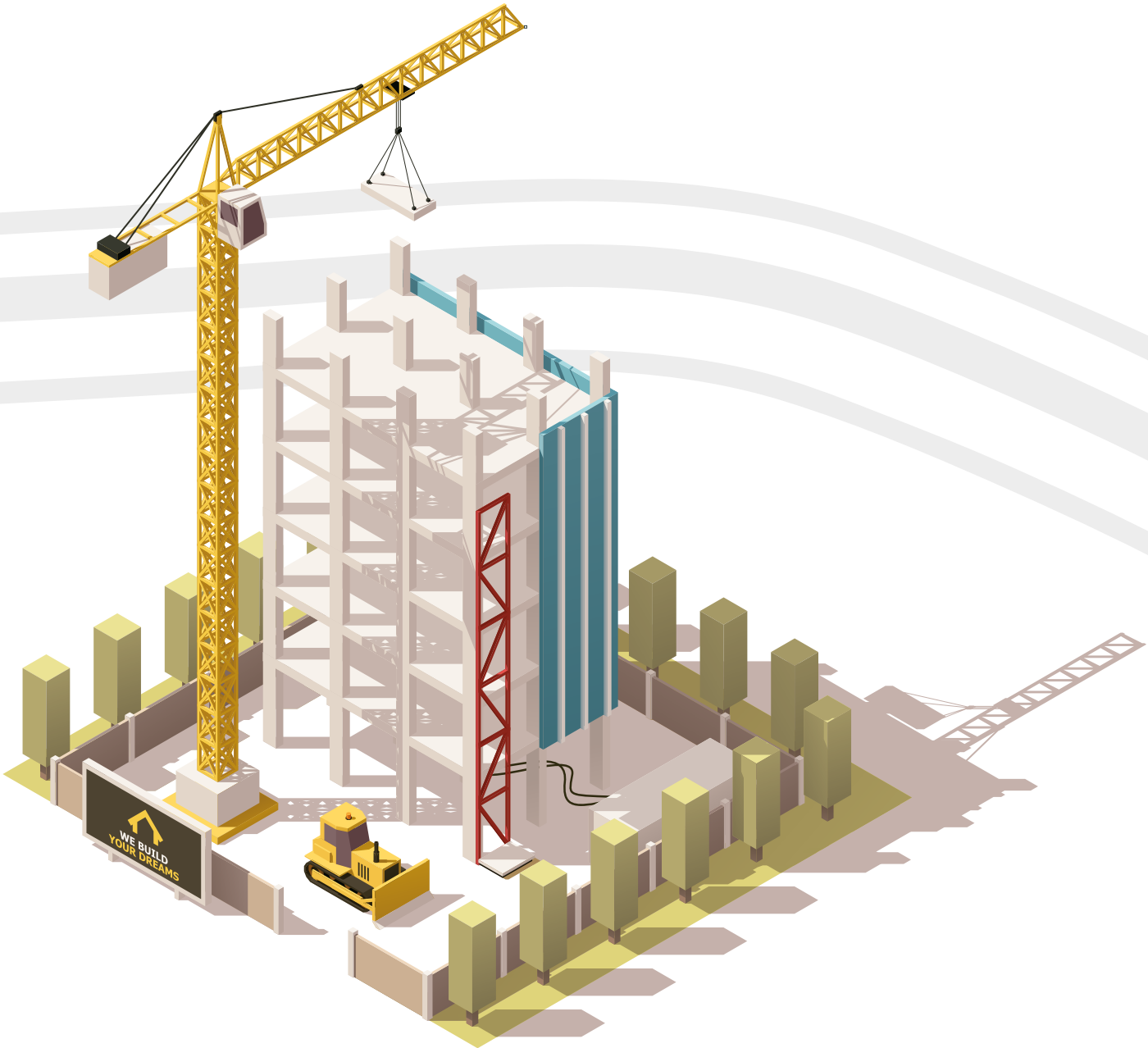

Volume-effect

Op basis van de eindejaarverwachting 2020 is de begroting voor 2021 tot stand gekomen.

Bouw - output **Activiteit**	**Begroot aantal**	**Begroot (uren)**	**Bedrag (€)**
Melding brandveilig gebruik	15	87	8..883
Regulering & Toezicht reclame, inrit, RO en kap	5	135	13.784
Toezicht brandveilig gebruik	29	296	30.201
Totaal Bouw output	**49**	**518**	**52.867**

Bouw - regie **Activiteit**		**Begroot (uren)**	**Bedrag (€)**
Bouw Maatwerk	Regulering & Toezicht bouw provincies	2.000	204.200
	Regulering & Toezicht BOM B8 complex	3.000	306.300
	Reguliere handhaving	100	10.210
	Vooroverleg	100	10.210
	Klacht-/incidentmelding bouw	12	1.225
Ketenmelding Sloop/asbest		329	33.591
Ketentoezicht Asbest		200	20.420
Totaal Bouw regie		**5.741**	**586.156**

Voor Tata Steel is een trend merkbaar dat het aantal aanvragen voor bouwvergunningen toeneemt. In het licht van de energietransitie en de geplande bouwactiviteiten van Tata Steel is voor komend jaar rekening gehouden met een stijging van het aantal regie-uren van 600 uren.

4 Jaarprogramma 2021 Bodem

VTH-taken met betrekking tot de bodem worden verricht vanuit de wettelijke kaders van de Wet bodembescherming (Wbb) en het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Daarnaast zijn er VTH-bodemtaken op grond van de Wet milieubeheer als er sprake is van bodemverontreiniging in relatie tot de activiteiten door de inrichting (bijvoorbeeld ongewone voorvallen met gevolgen voor de bodem) of vanuit het Bouwbesluit als gevolg van onzorgvuldige (asbest)sloop.

De werkzaamheden rond vergunningverlening en meldingen bij Bodem zijn vrijwel volledig 'vraaggestuurd'. De invulling van het uitvoeringsprogramma kan derhalve slechts als een indicatie gezien worden op basis van beschikbare kengetallen, ervaringen, prioritering en beleidsvereisten.

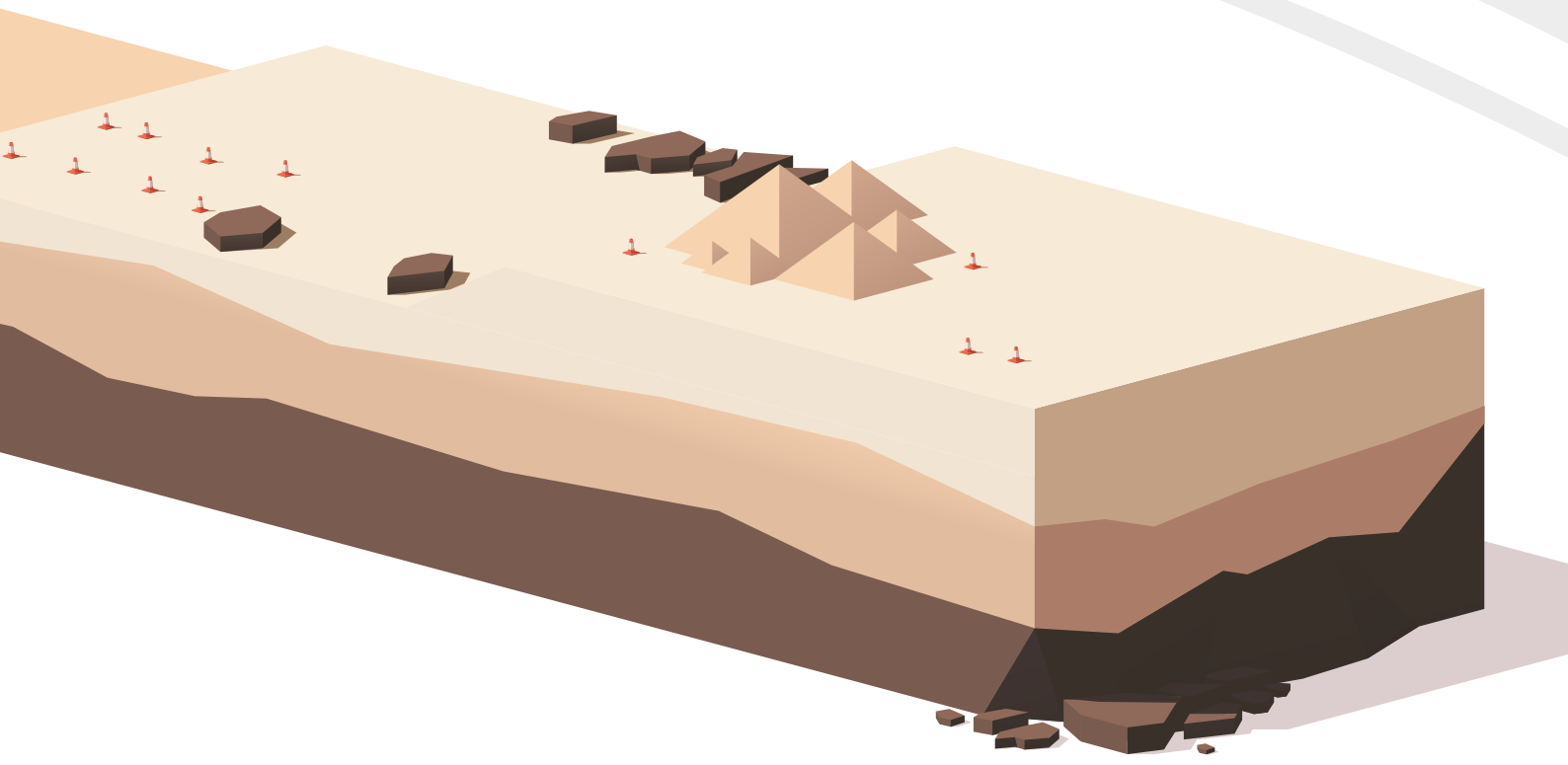

Bodem - output Activiteit	Begroot aantal	Begroot (uren)	Bedrag (€)
Bodemsanering zware impact	15	510	52.071
Bodemsanering grote impact	85	3.817	389.665
Bodemsanering wijziging	130	351	35.837
Bodemsanering gemiddelde impact	28	1.019	104.060
Bodemsanering beperkte impact	204	1.877	186.667
Bodemsanering lichte impact	100	50	5.105
Bodemtoepassing gemiddelde impact	150	390	39.819
Bodemtoepassing beperkte impact	30	138	14.090
Bodemtoepassing lichte impact	2	3	265
Toezicht bestaande WKO installaties	630	8.820	900.522
Totaal Bodem output	**1.374**	**16.974**	**1.733.056**

Bodem - regie Activiteit		Begroot (uren)	Bedrag (€)
Bodem Regieproduct	Bodemsanering groot en complex	475	48.498
	Intensieve Handhaving	375	38.288
Bodem Advisering	Bodem Advies	1.400	142.940
IGH / Ketentoezicht / Surveillance		1.150	117.415
Projecten	Open bodemenergiesystemen	350	35.735
Totaal Bodem regie		**3.750**	**382.875**

In 2021 levert de OD NZKG vanuit het programma Bodem een bijdrage aan de volgende doelen uit uw beleidsopgaven:

- Gezond leefklimaat
- De uitvoering van de wettelijke VTH-taken draagt bij aan een schonere en gezondere bodem.
- De PFAS-problematiek zal het ook komende jaar aandacht vragen.
- Energietransitie
- Vanwege de duurzaamheidsopgave is het de komende periode nodig om veel in de grond te werken, denk hierbij bijvoorbeeld aan de warmte-koude opslag. Dat betekent dat het in de ondergrond steeds drukker zal worden.

De afgelopen decennia is toezicht op afvalstoffen zoals grond- en grondstromen als laag risico ingeschat. Uit onderzoek blijkt dat bij overdracht van afvalstoffen (schakels in de keten) meer risico is op milieucriminaliteit/ ondermijning dan ingeschat. Zie ook het rapport van RIVM op https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2019-0105.pdf. OD NZKG heeft in 2020 pilotprojecten gestart. We gaan toezien bij onder andere;

- transport van een afvalstof naar een andere inrichting,
- de overgang van afvalstromen naar een ander bevoegd gezag (bijv. andere OD-gebied) of afdeling.

In 2021 verstrekken we inzicht in wat de opbrengst van dit ketentoezicht is en maken wij een voorstel voor het Uitvoeringsprogramma 2022. We hopen aan te kunnen tonen hoe verscherpt toezicht bij draagt aan de ambities van opdrachtgevers in het kader van terugdringen van ondermijning, een veilige en schone omgeving en circulaire economie.

In het kader van de warme overdracht van bodemtaken naar gemeenten als gevolg van de komst van de nieuwe Omgevingswet moeten komend jaar nog nadere afspraken gemaakt worden.

FUEL
FACTORY

5 Jaarprogramma 2021 Randvoorwaardelijk/ programma-overstijgend

In het Randvoorwaardelijk pakket gaat het om werkzaamheden die voor de opdrachtnemer noodzakelijk zijn om de taken op een kwalitatief goed niveau uit te voeren, maar die niet direct gekoppeld kunnen worden aan de individuele producten voor de opdrachtgever. Uitgangspunt hierbij is dat deze randvoorwaardelijke taken bijdragen aan de kwaliteit van de uitvoering voor alle opdrachtgevers. Daarom dragen alle opdrachtgevers naar rato bij.

Deze taken zijn onder te verdelen in:

- Bestuurs- en beleidsondersteuning en accountmanagement
- Administratie en procesondersteuning
- Risico- en informatiegestuurd werken, consignatiedienst, WOB.

In het Algemeen Bestuur van de OD NZKG is afgesproken deze kosten gezamenlijk te dragen en te verdelen op basis van een verdeelsleutel (vastgelegd in de DVO 2019).

Inzet uren en middelen Randvoorwaardelijk

Randvoorwaardelijk Kern **Activiteiten**	**Aandeel**	**Begroot (uren)**	**Bedrag (€)**
Account	30,7%	2.997	305.967
Risicobeheersing (analyses, consignatiedienst)	30,7%	1.826	186.442
Proces ondersteuning	24,4%	7.078	722.689
Nieuwe wet- en regelgeving	30,7%	2.076	211.911
Totaal Randvoorwaardelijk kern		**13.977**	**1.427.009**

Programma overstijgend **Activiteiten**	**Begroot (uren)**	**Bedrag (€)**
Bezwaar en beroep	2.600	265.460
Additionele accountondersteuning (incl. professionalisering klachten)	1.000	102.100
Omgevingswet	1.000	102.100
Totaal programma overstijgend	**4.600**	**469.660**

Bezwaar en Beroep:

De steeds intensievere menging van functies, de toenemende aandacht van de pers en de toenemende juridisering bij procedures dragen bij aan de toename van het aantal bezwaar en beroep zaken die de OD NZKG behandelt. Dit zal in 2021 niet anders zijn. Hiervoor is in 2021 + 600 uur begroot.

Omgevingswet

Het Rijk moet nog definitief besluiten over de datum van inwerkingtreding; beoogd wordt 1 januari 2022. Het landelijke deel van het DSO staat nog in de kinderschoenen. De overdracht van middelen voor de uitvoering van de te decentraliseren taken is niet rond. De VNG en het IPO voeren hierover nog overleg met het Rijk.
De provincies en gemeenten zijn allemaal bezig met voorbereidingen. Er liggen grote opgaven op het gebied van de decentrale gedeelten van het DSO. De omgevingsplanregels moeten worden omgezet naar 'toepasbare regels', vragenbomen voor de initiatiefnemers die ook voor de uitvoering van het beleid van groot belang zijn. In het Noordzeekanaalgebied zijn 19 overheden en ketenpartners regionale werkgroepen gestart om de afstemming- en participatievereisten te stroomlijnen. Dit moet uitmonden in afspraken over werkwijzen waarmee we kunnen beslissen binnen de kortere termijnen van de Omgevingswet. Op dit moment voeren de provincies en gemeenten gesprekken met de OD NZKG over welke van de oude en nieuwe taken de gemeenten gaan beleggen bij de OD NZKG, aan de hand van was-wordtlijsten.

De OD NZKG moet zich ook intern voorbereiden. Daarom loopt een intensief programma Omgevingswet. Medewerkers worden opgeleid om werken met de nieuwe regels. Er zijn impactanalyses gemaakt die weer input zijn voor het aanpassen van werkprocessen, de product- en dienstencatalogus en de inzet van medewerkers.

Zo vergt de beoogde inwerkingtreding van de Omgevingswet per 2022 van de provincies, gemeenten en de OD NZKG een grote inzet in 2021. Over de omvang van de transitiekosten loopt landelijk overigens ook nog onderzoek, waarbij het Rijk stelt dat de stelselwijziging op langere termijn voordelen op zal leveren. We moeten ons er echter ook op instellen dat, in nog sterkere mate als bij de komst van de Wabo, deze wijziging van de regelgeving veel juridische procedures zal meebrengen en dat het jaren zal duren voordat het nieuwe stelsel zal zijn uitgekristalliseerd in jurisprudentie.
Pas na inwerkingtreding zullen we echt duidelijkheid krijgen over onder meer

- het effect van de regulering van de 'milieubelastende activiteiten' in plaats van inrichtingen;
- de gevolgen van de overdracht van de bodemtaken van provincie naar gemeenten;
- de gevolgen van de grote wijzigingen in het geluidsstelsel;
- de gevolgen op de bouw uit de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, waarvan het nog steeds de gedachte is dat die gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treedt.

Voor wat betreft de financiële effecten daarvan heeft het Dagelijks Bestuur van de OD NZKG gekozen voor rust: de begrotingssystematiek wordt tot en met 2022 niet aangepast. De overkoepelende gedachte bij de invoering van de Omgevingswet is immers dat de veranderingen zoveel mogelijk 'beleidsneutraal' worden doorgevoerd.
Gedragsveranderingen zoals het denken van 'nee, tenzij' naar 'ja, mits' zullen meer tijd in beslag nemen om te verankeren in de medewerkers. Aan de digitale kant volgt de OD NZKG het tempo van de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet voor uitbreidingen. Voor elke opdrachtgever zullen in 2021 behandeldiensten ingesteld moeten worden zodat de vergunningaanvragen en meldingen voor de OD NZKG ook bij de OD NZKG binnenkomen. Voor wijzigingen die volgen uit de nieuwe omgevingsplannen van gemeenten volgt de OD NZKG het tempo van de gemeenten. Daarnaast zal ook steeds meer duidelijk worden uit nieuwe jurisprudentie. De OD NZKG verwacht dat in ieder geval uiterlijk 2029 als de gemeenten klaar moeten zijn met hun omgevingsplannen dat de nieuwe manier van werken volledig is geïntegreerd in ons werken.

Met alle opdrachtgevers werkt de OD NZKG samen naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet, door onder meert advisering op de nieuwe kerninstrumenten omgevingsvisies, omgevingsplannen, omgevingsverordening en het oefenen met omgevingstafels. Door de samenbundeling van expertise in de OD NZKG op de thema's milieu, geluid, externe veiligheid, bodem en bouw kunnen alle deelnemers in de OD NZKG gezamenlijk én afzonderlijk in 2021 en volgende jaren efficiencywinst boeken in deze veelomvattende opgave.

Materieel Budget

Het materieel budget is voor komend jaar verhoogd als gevolg van het meerekenen van het materieel budget van het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 van € 400.000.
Daarnaast zijn er extra kosten aan het luchtmeetnet, waaronder het overnemen van het meetpunt aan de Bosweg.
Verder is in het Materieel Budget rekening gehouden met extra kosten als gevolg van benodigd onderzoek voor de MER beoordelingen.

In bepaalde gevallen dient voorafgaand aan een vergunningenprocedure te worden beoordeeld of een initiatief m.e.r.-plichtig is. Een MER is noodzakelijk wanneer het initiatief dermate grote gevolgen voor het milieu kan hebben dat een alternatieven-afweging noodzakelijk is. Opvallend is dat in 2020, anders dan voorgaande jaren, bij meerdere initiatieven is geconstateerd dat deze m.e.r.-plichtig was. Er zijn in 2020 inmiddels twee m.e.r.-procedures gestart. Ook in 2021 worden meerdere m.e.r.-procedures verwacht. In onze praktijk blijkt dat m.e.r.-plichtige initiatieven vaker een relatie hebben met de energietransitie, denk aan initiatieven voor grootschalige CO2-afvang of de fabricage van olieproducten uit afval.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Bijlage 1 Rapportage format

De OD NZKG streeft transparantie na in al haar handelen. Dat geldt ook voor de rapportage over de voortgang van het VTH uitvoeringsprogramma 2021. Daarom wenst de OD NZKG nu reeds aan te geven op welke wijze zij aan haar opdrachtgevers zal rapporteren. Met een frequentie van twee keer per jaar (tenzij anders vermeld) zullen de prestaties van de OD NZKG onder andere met behulp van de tabellen in onderstaand format worden gerapporteerd.

Algemeen

De kwaliteit van de uitvoering wordt o.a. gemeten m.b.v. (genormeerde) indicatoren zoals deze per programma zijn weergegeven, aangevuld met:

- periodiek op de inhoudelijke kwaliteit van afgegeven beschikkingen en dossiers uit te voeren onderzoek in de vorm van zgn. peer reviews;
- steekproefsgewijze doorlichtingen door gekwalificeerde instanties;
- en evaluaties op casusniveau.

Daarnaast wordt in overleg op gezette tijden ook klanttevredenheidsonderzoek gericht op belanghebbenden uitgevoerd (bestuur, burger, initiatiefnemers enz.).
Rapportage over uitkomsten en verbeteropties wordt gedeeld met betrokken opdrachtgevers; zo mogelijk en betekenisvol verbijzonderd naar opdrachtgever.
Periodiek wordt verslag gedaan o.b.v. kwaliteitscriteria waaraan de OD-organisatie en medewerkers wettelijk of conform bindende afspraken dienen te voldoen (QC 2.2., Archiefwet, Brzo6 enz.)

Outcome

1. Welke trends zien we meerjarig. Deze wordt weergeven in grafiek en in tekst lichten we toe hoe we de uitvoering aanpassen(intensiveren, verminderen of veranderen) aan de hand van de trends en bevindingen. (hoe we anticiperen we op de ontwikkelingen)
2. Eén of meerdere sprekende voorbeelden vanuit de praktijk waar we in de uitvoering van onze basistaken tegen aanlopen.(vanuit onze reguliere VTH taken, en dan gaat het niet om de meerjaren trend)
3. Grafische weergave van de afhandelde klachten - uit de huidige VTHUP inclusief kwalitatieve toelichting

Verdere doorontwikkeling van de outcome zal worden vormgegeven vanuit het de ontwikkelagenda samen met opdrachtgevers.

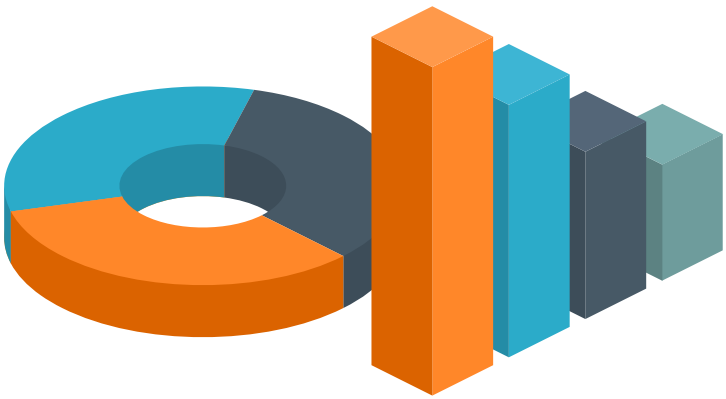

Tabellen Programma Milieu/Brzo

Regulering

	Afgehandeld
Meldingen 8.40 Wm	
Omgevingsvergunningen milieu	
Waarvan actualisaties	
Maatwerkbesluiten	
Actualisatietoetsen	
MER rapportages beoordeeld	

Toelichting bij de cellen

Meldingen 8.40 Wm: In de rapportageperiode ontvangen en afgehandelde meldingen in het kader van artikel 8.40 Wm. Voor PNH: Wij tellen hier ook de kennisgevingen festiviteitenregeling licht/geluid en meldingen Vuurwerkbesluit (consumentenvuurwerk).

Omgevingsvergunningen milieu: In de rapportageperiode verleende omgevingsvergunningen voor het onderdeel milieu in het kader van Wm/Wabo.

Waarvan actualisaties: Aantal verleende omgevingsvergunningen (als onderdeel van totaal aantal) waarin een actualisatieslag heeft plaats gevonden.

Actualisatietoetsen: Aantal omgevingsvergunningen ouder dan 5 (B?) of 10 (overig) waarbij de vergunning is getoetst op het al dan niet actueel zijn.

In de verklarende tekst onder de tabel geven wij wanneer nodig voor de verklaring van bestede uren toelichting over:

- De plan- of rapportage beoordelingen die wij hebben beoordeeld in het kader van regulering. Het betreft MER of andere rapporten;
- Het aantal meldingen dat is behandeld voor het Besluit lozen buiten inrichtingen.

Toezicht en handhaving

Vanaf 2019 is het toezicht branche- en informatiegericht en risico-gestuurd aangepakt. Deze werkwijze houdt in dat per branche wordt geprioriteerd op milieurisico's (gecategoriseerd in het Uniform Uitvoeringsniveau) en milieuthema's. De prioriteiten worden vervolgens gekoppeld aan het naleefgedrag. Dit bepaalt de focus van de uit te zetten controles en de bijbehorende sanctiestrategie.

In onderstaande tabel geven wij inzicht in het naleefgedrag per branche. Voor 2019 stonden 1.328 bedrijven gepland voor een integrale controle (70%). Onder deze harde planning vallen de op risico geprioriteerde bedrijven en de duurzaamheidscontroles. De overige 30% van de controles zijn thematische controles. Deze zijn medio 2019 ingepland op basis van klachten en meldingen (ongewone voorvallen). Alle geplande controles zijn integraal uitgevoerd. Over het geheel van de controles is het naleefgedrag binnen Amsterdam 70%. Dit percentage is gebaseerd op het percentage controles waarbij bij de eerste controle geen overtreding wordt geconstateerd. De controles zijn in verschillende branches uitgevoerd. In onderstaande tabel staan deze uitgesplitst.

In onderstaande tabel is het aantal controles per branche weergegeven.

Tabel Branches

Branches	Totaal controles	Totaal controles	Totaal controles	Totaal controles	Naleef percentage
Afvalverwerkers					%
Agrarisch					%
Automotive					%
Beton, Asfalt en Puinbrekers					%
Bigs					%
Bouw en Hout					%
Chemie					%
Gebiedsaanpak en Ondermijning					%
Gebouwen					%
Groot- en detailhandel					%
Horeca, Sport en Recreatie					%
Installaties					%
Metalectro					%
Overig					%
Schiphol					%
Tankstations					%
Verf, Drukkerijen en Wasserijen					%
Voeding					%
Vuurwerk, explosieven en schietbanen					%
Zorgsector					%
Eindtotaal					

- Totaal controles: Totaal aantal uitgevoerde controles uitgevoerd in deze branche voor NAAM OPDRACHTGEVER in de rapportageperiode.
- Integrale Controles: Totaal aantal uitgevoerde integrale controles in deze branche voor NAAM OPDRACHTGEVER in de rapportageperiode.
- Thema controles: Totaal aantal themacontroles in bedrijven in deze branche uitgevoerd voor NAAM OPDFRACHTGEVER in de rapportageperiode.
- Digitale controles: Totaal aantal uitgevoerde digitale controles in de bedrijven bij deze branche voor NAAM OPDRACHTGEVER in de rapportageperiode.

Regionale naleefpercentages zijn voor de OD NZKG een indicator bij het bepalen van de inzet later in het jaar of in het daarop volgende jaar. Naleefpercentages zijn soms sterk getekend door specifieke controle op thema's waar overtredingen in specifieke branches worden verwacht. Hierdoor betekent een laag naleefpercentage in het ene jaar niet vanzelfsprekend extra inzet in het daarop volgende jaar. Een laag naleefgedrag kan bijvoorbeeld ook betekenen dat de risico gestuurde inzet van de OD NZKG succesvol is geweest, omdat ingezet is op de juiste thema's/risico's. Het naleefpercentage geeft een beeld over alle bedrijven in het werkgebied van OD NZKG voor alle opdrachtgevers.

Milieucontroles bij lichtere bedrijven

Omschrijving	Begroting 2021	Aantal uitgevoerde controles	Geen overtreding geconstateerd	Geen overtreding geconstateerd %	Aantal uitgevoerde hercontroles	Bij hercontrole in orde
1e Controle						
1e Controle voorgaande jaren						
wv integrale controle						
wv themacontrole						
wv Digitaal toezicht						

Milieucontroles bedrijven onder de richtlijn Industriële Emissies

Omschrijving	Begroting 2021	Aantal uitgevoerde controles	Geen overtreding geconstateerd	Geen overtreding geconstateerd %	Aantal uitgevoerde hercontroles	Bij hercontrole in orde
1e Controle						
1e Controle voorgaande jaren						
wv themacontrole						

Als een overtreding wordt geconstateerd, leidt dat niet in alle gevallen tot een hercontrole. De overtreding kan bijvoorbeeld soms ter plekke hersteld worden. In de toezichttabellen staat verder aangegeven in hoeveel gevallen de overtreding bij hercontrole in orde is. Na de hercontrole wordt in een aantal gevallen (bijvoorbeeld als het gaat om keuringsrapporten of certificaten en niet om veiligheidsvoorschriften) een extra termijn gegeven om deze schriftelijk te overleggen. Pas als deze termijn niet wordt nagekomen, gaat het handhavingsproces van start. Deze factoren veroorzaken de verschillen in aantallen tussen bovenstaande tabel (bij hercontrole niet in orde) en de tabel handhaving. NB. Een deel van de hercontroles komt voort uit geplande controles vanuit 2020. Voor 2021 kunnen daar hercontroles uit voort gekomen zijn.

Tabellen project Energiebesparing

Naast de gegevens in de rapportage over onze inzet in het programma Energiebesparing kunt u real time gebruik maken van het Dashboard.

Categorie	Stand van zaken	Startpunt 2015	Stand eind 2019	Prognose eind 2020	Resultaat 2020
Grootgebruikers van energie	Besparingspotentieel nog niet vastgesteld ofwel onduidelijk				
	Afspraken gemaakt over te nemen maatregelen				
	Voldoende voortgang over te nemen maatregelen				
	Alle energiebesparende maatregelen zijn genomen/geen besparingspotentieel				
	N.v.t.: o.a. ETS, glastuinbouw, kleingebruik				
Subtotaal					
Middelgrote gebruikers van energie	Besparingspotentieel nog niet vastgesteld ofwel onduidelijk				
	Afspraken gemaakt over te nemen maatregelen				
	Voldoende voortgang over te nemen maatregelen				
	Alle energiebesparende maatregelen zijn genomen/geen besparingspotentieel				
	N.v.t.: o.a. ETS, glastuinbouw, kleingebruik				
Subtotaal					
Totaal					

Tabellen programma Bouw

Regulering

Onderstaande gegevens worden verstrekt over het aantal aanvragen of meldingen dat in behandeling is geweest tijdens de periode waarover de rapportage wordt verstrekt. Van het totaal aantal beschikkingen (regulier en uitgebreid) rapporteren wij over het aantal beschikkingen dat is verleend in de rapportageperiode en het aantal aanvragen dat nog in behandeling is.

Aanvragen bouwvergunningen

Omschrijving	Aantal
Aantal behandelde aanvragen met een reguliere procedure	
Aantal behandelde aanvragen met een uitgebreide procedure	
Aantal beschikkingen verleend van dd-dd-ddd tot dd-dd-dddd	
Aantal nog in behandeling op dd-dd-dddd	
Aantal aanvragen dat buiten behandeling zijn gelaten	
Aantal van rechtswege verleende vergunningen, oorzaken en gevolgen daarvan	
Aantal geweigerde aanvragen	
Aantal ingetrokken aanvragen	

Aanvragen betreffen aanvragen voor omgevingsvergunningen voor het onderdeel bouw in het kader van het Bouwbesluit/ Wabo. Beschikkingen betreffen verleende vergunningen nadat de procedure is doorlopen. Aantal aanvragen dat buiten behandeling is gelaten betref het aantal aanvragen dat tijdens de rapportageperiode is behandeld en waarvan is besloten deze aanvraag buiten behandeling te laten.

Het aantal van rechtswege verleende vergunningen betreft het aantal vergunningen dat is verleend omdat de afhandelingstermijn is verstreken zonder dat een officieel besluit is genomen. In dat geval is de aanvraag van rechtswege gehonoreerd met een positief besluit. Verklaring voor de oorzaak wordt gegeven onder de tabel.

Aantal sloopmeldingen

Omschrijving	Aantal ontvangen	Getoetst	Nog in behandeling	Akkoord na toetsing	Niet akkoord na toetsing	Waarvan niet voor OD NZKG
Sloopmeldingen met Asbest						
Sloopmeldingen zonder Asbest						
Totaal aantal Sloopmeldingen						

Melding brandveilig gebruik

Omschrijving	Aantal
Ontvangen	
Getoetst	
Akkoord bevonden	
Niet akkoord	
Nog in behandeling	
Bevoegd gezag	
ingetrokken	
Geen melding nodig	

Voor uitvoeren van sloopactiviteiten of het in gebruik nemen van een gebouw wordt een melding ingediend door rechthebbende. De meldingen worden ontvangen, getoetst op volledigheid en beoordeeld. Aantallen betreffen de ontvangen meldingen in de rapportageperiode.

Toezicht

Aantal controles & bevindingen

Type	Aantal controle-trajecten opgestart	Aantal controles afgerond/ bouw opgeleverd	Totaal aantal administratieve en fysieke controles uitgevoerd	Aantal geconstateerde afwijkingen	Aantal afwijkingen opgelost
Kleine bouw (A1, A2)					
Middelgrote bouw (B2,B3,B7)					
Grote bouw (B1,B5,B5,B6)					
Verbouw					
Zeer complexe projecten (B8)					
Totaal					

Tabellen programma Bodem

Resultaten

Bodem categorie	VTHUP product	Aantal ontvangen	Aantal afgekeurd	Aantal veld controles	Aantal locaties bezocht	Aantal waarschuwingen
		2029	37	218	192	26
A1b	Bodemsanering zware impact					
A2	Bodemtoepassing zware impact					
B1	Bodemsanering grote impact					
B1a	Bodemsanering wijziging					
C1	Bodemsanering gemiddelde impact					
C2	Bodemtoepassing gemiddelde impact					
D1	Bodemsanering beperkte impact					
D2	Bodemtoepassing beperkte impact					
E1	Bodemsanering lichte impact					
E2	Bodemtoepassing lichte impact					
E2a	Bbk toepassing schone grond, niet meldingsplichtig					

In bijgaande tabel ontvangt u een overzicht van de ontvangen meldingen per saneringscategorie en de bevindingen ten aanzien van de in rapportageperiode uitgevoerde saneringscontroles.

Tabellen Handhaving alle werkvelden

Voor alle werkvelden zal worden gerapporteerd over het aantal handhavingstrajecten, het aantal toegepaste handhavingsmaatregelen en de procentuele verbetering van het naleefgedrag van de gecontroleerde bedrijfsactiviteiten. Hiervoor worden twee peildatums gehanteerd, te weten 31 mei en 31 december.

AANTAL TOEGEPASTE HANDHAVINGSMAATREGELEN (vlgs LHS)			
	VTHUP 2019	**31 JUNI**	**31 DECEMBER**
Voornemen-brief			
Last onder dwangsom			
Verbeurde dwangsommen			
Last onder bestuursdwang			
Uitgeoefende bestuursdwang			
Proces verbaal			
Gedoogbeschikking			

UITVOERINGSPROGRAMMA 2021

DEEL 1 – Algemeen

‘Onder VTH-Strategie 20212-2023 (huidige wetgeving)’

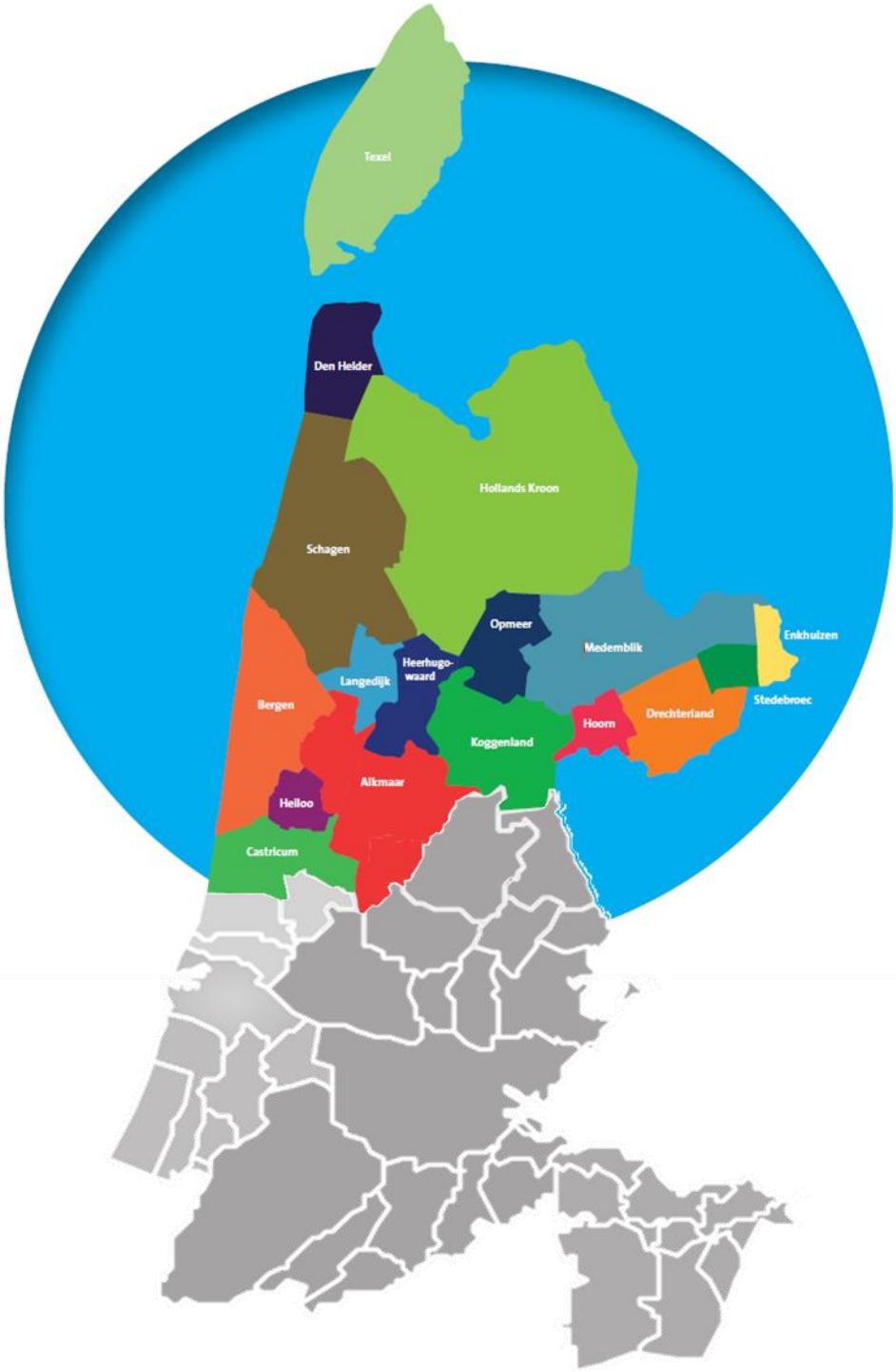

UITVOERINGSPROGRAMMA 2021 1

ALGEMEEN 3

Doel van het uitvoeringsprogramma 3
Vertrekpunten & Ontwikkelingen 3
AFBAKENING 4
Randvoorwaarden | omstandigheden 4
Opbouw 4
LEVEL PLAYING FIELD 5
Samenwerking met partners 5
Kwaliteitscriteria 5
Beleidscyclus 6
Werkzaamheden algemeen 6

VERDIEPING 8

Begrippen 8
Ontwikkelingen 9
Werkzaamheden algemeen 19
Aanvragen & Meldingen - (VTH) 19
    Omgevingsvergunningsaanvragen & Meldingen of overige aanvragen 19
    Actualisering, wijziging en intrekking omgevingsvergunningen 20
    Aanvragen tot het treFFen van een gelijkwaardige maatregel 20
    Maatwerkvoorschriften 21
Aanvragen - (niet VTH) 21
    subsidieaanvragen 21
Handhaving 22
    Preventie 22
    Toezicht 23
    Bepaalde verboden en naleving regels gesteld bij of krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Wet milieubeheer of overige wet- en regelgeving 23
    Ketentoezicht op activiteiten 23
    Sancties 24
    Opleggen van (bestuurlijke) sancties ter handhaving en ten uitvoer leggen van regels 24
    Klachten/Handhavingsverzoeken 25
Advies 26
    Advies Verstrekken (uitsluitend extern) 26
    Advies verstrekken (informeel) / Vooroverleg voeren 26
Divers 27
    Projecten 27
Randvoorwaardelijk 28
    Proces- en VTH ondersteuning 28
    Samenwerking en ontwikkeling 28
    Databeheer 28
Overige randvoorwaarden en omstandigheden 29

ALGEMEEN

Met het uitvoeringsprogramma 2021 (hierna: UP 2021) geven het dagelijks en algemeen bestuur van Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (hierna: OD NHN) inzicht in wat de gemeentebesturen, het provinciebestuur en anderen in 2021 van OD NHN mogen verwachten. Het werken op basis van een uitvoeringsprogramma is een verplichting die voortvloeit uit artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor).

Het UP 2021 wordt aan de colleges van B&W van de gemeenten en het college van GS van Provincie Noord-Holland voorgelegd ter vaststelling en vormt daarmee voor die bestuursorganen 'het uitvoeringsprogramma' zoals bedoeld in artikel 7.3 van het Bor, voor zover zij de betreffende taken bij de OD NHN hebben ondergebracht. De colleges maken het UP 2021 bekend aan de gemeenteraden, respectievelijk provinciale staten.

DOEL VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Het bevat het uitvoeringsprogramma per deelnemer en een compacte beschrijving van de geleverde producten en diensten. Een uitvoeringsprogramma is ook bedoeld om actueel aan de (laatste) wet- en regelgeving te kunnen voldoen en in het hier en nu in staat blijven om te anticiperen en acteren op ontwikkelingen.

Aanvullend wordt met de UP 2021 verder invulling gegeven aan de testperiode voor de deelnemers/opdrachtgevers om te werken/ervaring op te doen met de 'Producten- & Dienstencatalogus' (hierna: PDC).

VERTREKPUNTEN & ONTWIKKELINGEN

In dit UP 2021 zijn de werkzaamheden die de OD NHN in 2021 geraamd heeft om uit te voeren beschreven. Het is niet ongewoon dat accenten binnen de werkzaamheden verschuiven. Bijvoorbeeld door wisseling van prioriteiten van deelnemers, wijzigingen in wet- en regelgeving of door wijzigingen in de vraag of conjunctuur kan een specifiek product of dienst meer aandacht vragen dan verwacht. Dit kan van invloed zijn op het UP 2021. Als zich een dergelijke situatie voordoet, wordt in overleg met de betreffende opdrachtgever, binnen of buiten het UP 2021, naar oplossingen gezocht en afspraken gemaakt. Het is vanzelfsprekend dat in de kwartaalrapportages daarvan melding wordt gemaakt.

De regionale VTH-Strategie 2021-2023 (hierna: VTH-strategie) van gemeenten en provincie vormt het vertrekpunt voor het grootste deel van de taken die in dit UP 2021 zijn beschreven. In de VTH-strategie hebben de gemeenten, binnen het verzorgingsgebied van de OD NHN en provincie Noord-Holland (hierna: provincie), invulling gegeven aan een doelmatige uitoefening van de uitvoerings- en handhavingstaken. De VTH-strategie geeft inzicht in onder andere de meerjarige doelen, daarbij toe te passen strategieën en wijze van prioriteren van deze taken. Daarnaast wordt er ingegaan op uitgangspunten/randvoorwaarden, criteria en werkwijzen. Het is door de OD NHN (in concept) opgesteld en wordt door alle deelnemende gemeenten en provincie - via afzonderlijke besluitvorming - vastgesteld.

Voor het andere deel van de taken zijn andere documenten richtinggevend.

Ook zijn er werkzaamheden, die volgen uit (landelijke, provinciale, (boven)regionale en lokale) ontwikkelingen, meegenomen in het UP 2021.

VERDIEPING (*Ontwikkelingen*)

AFBAKENING

De OD NHN voert een aantal wettelijk vastgelegde basistaken uit. Deelnemers zijn verplicht om deze af te nemen. Daarnaast biedt de OD NHN een aantal diensten als plustaken aan. De toegevoegde waarde van de OD NHN ligt in de bundeling van deskundigheid, ervaring en competenties. De gemeenten en provincie kiezen zelf of zij deze plustaken afnemen.

Dit UP 2021 ziet op zowel de basis- als plustaken, op het gebied van aanvragen, meldingen en handhaving (VTH), en overige plustaken (zoals subsidieaanvragen, adviezen ruimtelijke plannen, et cetera), die de OD NHN uitvoert voor de gemeenten en provincie.

RANDVOORWAARDEN | OMSTANDIGHEDEN

- Het programma 'Een sterker fundament' is de basis voor de doorontwikkeling: de doorontwikkeling naar 'een onafhankelijke betrouwbare kennispartner die haar klant centraal stelt';
- Het (door)ontwikkelen van een heldere en volledige producten- en dienstencatalogus. De taken die de OD NHN uitvoert en kan uitvoeren staan in deze producten- en dienstencatalogus (PDC) beschreven. Hierin staan de producten en diensten die door de OD NHN aan de zeventien gemeenten in Noord-Holland Noord en de provincie Noord-Holland kunnen worden geleverd;
- Uniforme dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en mandaatbesluiten;
- Uniforme uitvoering. Als gemeenten strategische doelen hebben geformuleerd die een specifiek milieuthema raken neemt de OD NHN die op in het uitvoeringsprogramma. Dit gebeurt met inachtneming van een uniforme en efficiënte werkwijze. Het uitgangspunt is level playing field in de uitvoering van de wettelijke taken. Voor lokale prioriteiten van gemeenten zal apart moeten worden onderzocht wat de impact daarvan is op de taakuitvoering van de OD NHN en hoe deze kunnen worden ingepast;
- Met de milieuklachtentelefoon wordt 24 uurs bereikbaarheid voor klachten en calamiteiten gerealiseerd. Er is een consignatiedienst verantwoordelijk voor het afhandelen van klachten. Iedereen die een klacht heeft op het gebied van milieu kan 24/7 deze milieuklachtentelefoon bellen. Alle klachten worden opgepakt of er wordt voor gezorgd dat de verantwoordelijke instantie de klacht in goede orde ontvangt;
- De afzonderlijke afdelingen Regulering en Toezicht & Handhaving waarborgen een scheiding tussen de taken in het kader van vergunningverlening enerzijds en toezicht en handhaving anderzijds. Hiermee is gewaarborgd dat de medewerkers en het management verantwoordelijk voor een vergunning niet ook toezicht houden of handhaven op diezelfde vergunning;
- Om te voorkomen dat na verloop van tijd de toezichthouder te lang verantwoordelijk is voor handhaving van eenzelfde inrichting, worden medewerkers periodiek gerouleerd over de inrichtingen. Het uitgangspunt is dat medewerkers iedere drie jaar rouleren.

VERDIEPING (*Overige randvoorwaarden* | *omstandigheden*)

OPBOUW

De hoofdstukindeling is als volgt:

- Algemeen deel (uniform)
- Opdrachtgever deel (opdrachtgever specifiek)
- Verdieping: specifieke bijlagen (opdrachtgever specifiek)
- Verdieping: algemene bijlagen (uniform)

Algemene organisatieontwikkelingen en bedrijfsvoeringaspecten staan in andere documenten zoals het Visiedocument 2018-2022, het Bedrijfsplan 2019-2023, de Masterplannen ICT, HRM, Communicatie en Financiën en het Programmaplan Implementatie Omgevingswet en het programma "Een sterker fundament" en zijn om die reden niet opgenomen.

LEVEL PLAYING FIELD

Voor alle OD NHN taken geldt zoveel mogelijk het principe van een ‘level playing field’ (LPF). Een level playing field (gelijk speelveld) heeft als uitgangspunt dat initiatieven en activiteiten in een gelijke situatie gelijk worden behandeld. De OD NHN wil een LPF-niveau bereiken dat wordt onderschreven door alle deelnemers van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

De OD NHN heeft niet alleen zelf het doel om de taken volgens het LPF-principe uit te voeren, maar zet zich in om ook regionaal, provinciaal en nationaal zoveel mogelijk volgens dit principe te werken.

SAMENWERKING MET PARTNERS

De OD NHN werkt met een groot aantal partners samen bij de uitvoering van haar taken op landelijk, provinciaal, (boven)regionaal en lokaal niveau. Op landelijk niveau zijn de omgevingsdiensten verenigd in OD.nl, waaronder verschillende programma's en beraden lopen die zien op het vak vergunningverlening, toezicht en handhaving en specialistische taken. Van hieruit wordt ten aanzien van een aantal activiteiten, waaronder bijvoorbeeld LPG-tankstations, besproken hoe uitvoering gegeven kan worden aan de VTH-taken. Samen met de andere OD's in Noord-Holland wordt specifiek samengewerkt op de thema's die ons op provinciaal niveau binden, bijvoorbeeld met betrekking tot ketenactiviteiten, energiebesparing, bodemkwaliteit en opleiding. Lokaal wordt samengewerkt met politie, justitie en gemeenten bij de aanpak van specifieke casussen. Hierover vindt op (boven)regionaal/provinciaal eveneens overleg plaats, bijvoorbeeld in het selectie-overleg, milieuinformatie-overleg en het RIEC.

KWALITEITSCRITERIA

Landelijk zijn in de Kwaliteitscriteria 2.2 eisen opgesteld voor vergunningverlening, toezicht en handhaving aan het proces, de inhoud (zoals de strategieën) en de kritieke massa (robuustheid). Deze afspraken zijn verder uitgewerkt in de Wabo en in het Besluit omgevingsrecht (Bor). In de provinciale Verordening kwaliteit VTH is vastgelegd dat de omgevingsdiensten voor de uitvoering aan de landelijke kwaliteitscriteria moeten voldoen.

De borging van ‘kwaliteitseisen’ gebeurt door middel van een verordening. Deze verordeningen zijn individueel vastgesteld door de opdrachtgevers. Op hoofdlijnen ziet de inhoud van deze verordeningen op een brede verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies voor kwaliteit. Het gaat dan om thuistaken, die een college ‘in eigen huis’ verricht, de basistaken die krachtens de wet in opdracht van een college door omgevingsdiensten worden verricht en de plustaken, die een college naast de basistaken heeft belegd bij de omgevingsdienst. Voorwaarde is dat voldaan wordt aan de kwaliteitseisen.

BELEIDSCYCLUS

Met de VTH-strategie is een nieuwe beleidscyclus gestart. Dit UP 2021 is de volgende procesfase in deze cyclus.

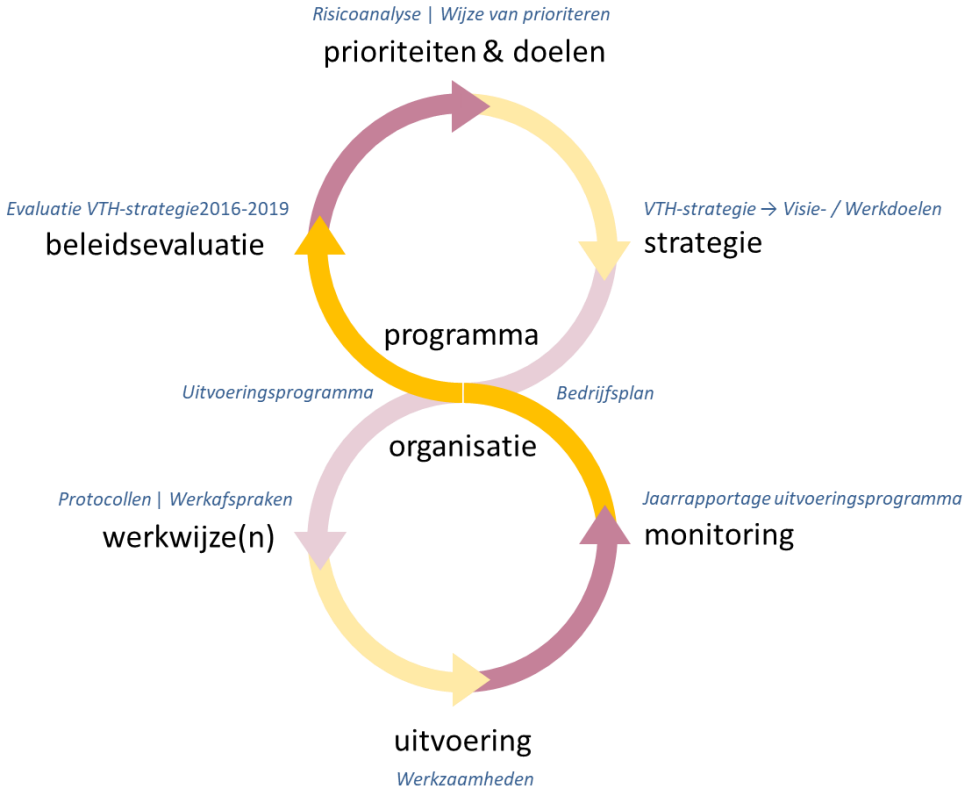

Big 8

WERKZAAMHEDEN ALGEMEEN

De werkzaamheden die de OD NHN kan uitvoeren staan in de PDC beschreven. Hierin staan de producten en diensten die door de OD NHN aan de zeventien gemeenten in de regio en de provincie Noord-Holland kunnen worden geleverd.

In het productenboek is die informatie opgenomen die voor de opdrachtgever nodig is voor het maken van de juiste keuzes ten behoeve van de jaaropdracht. Dit betreft onder meer:

Niveau Dienst:	*Omschrijving*
	Beoogd resultaat
	Toelichting

Niveau product	*Omschrijving*
	Beoogd resultaat
	Type product
	Opdrachtgever
	Termijn
	Toelichting
	Verreken methode

In dit document wordt primair inzichtelijk gemaakt hoe er invulling wordt gegeven aan de in de VTH-strategie bepaalde richting. Om dit eenduidig en navolgbaar te doen worden de onderwerpen uit de VTH-strategie als drager genomen. Vervolgens worden de producten bij deze onderwerpen geplaatst.

Op deze manier kan er duidelijk inzichtelijk gemaakt worden wat naast de productinformatie, opgenomen in het productenboek, relevant is voor het product zoals, o.a. concretisering indicatoren, werkwijze, monitoring en inzichten.

Aanvullend kan door een eenduidige opbouw van de tabellen de informatie opdrachtgever specifiek gemaakt worden door aan de algemene tabellen, o.a. geraamde aantallen en kosten toe te voegen.

VERDIEPING (*Werkzaamheden algemeen - AANVRAGEN & MELDINGEN*)

VERDIEPING (*Werkzaamheden algemeen - HANDHAVING*)

BELANGRIJK:
De informatie die getoond wordt over de PDC is nu vooral nog illustratief en zeker nog niet definitief. Er wordt namelijk nog gewerkt aan de vervolmaking van de PDC. Ook is deze 'oefen'-periode juist bedoeld om de kengetallen steeds definitiever te kunnen maken.

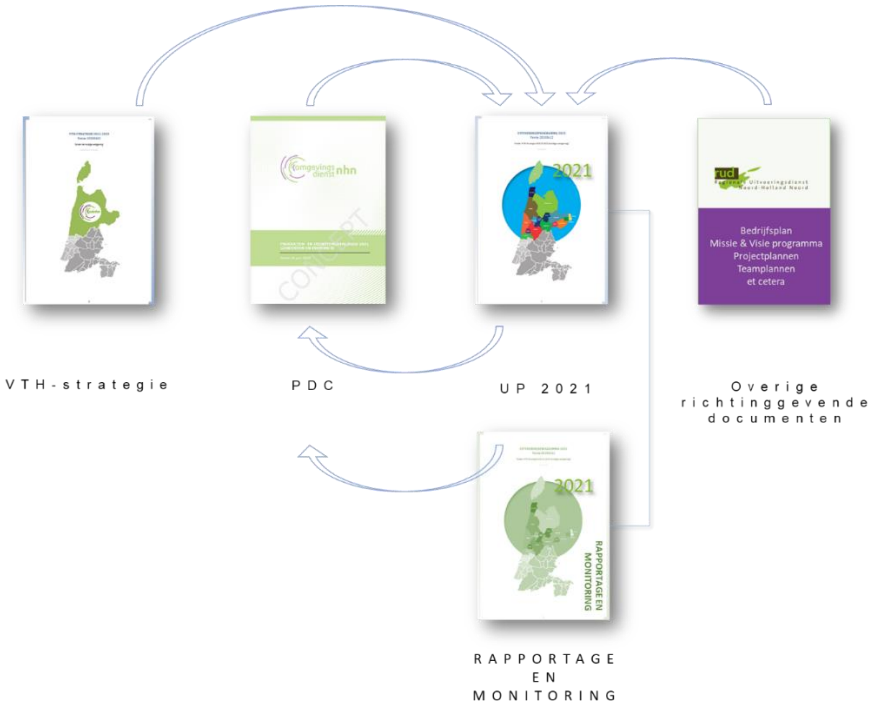

VERDIEPING

Begrippen

Actueel: dat wat op dit moment bestaat of van kracht is;

Adequaat: op de juiste manier;

Aandachtig: duidelijk, handhaafbaar en naleefbaar;

Basistaken: omvatten alle in artikel 7.1 Besluit omgevingsrecht, genoemde werkzaamheden (taken):

Beheerd: duidelijk wie de zorg en verantwoordelijkheid heeft;

Bescherming leefmilieu: tegen verontreiniging, van mens en milieu (in het bijzonder van de ecosystemen die van belang zijn voor de werking van de biosfeer en die betrekking hebben op de voedselvoorziening), de gezondheid en de andere aspecten van het menselijk leven;

Competenties: verzamelnamen voor leerbare vaardigheden en kennis, een stukje aangeboren persoonlijkheid en intelligentie en tot slot drijfveren;

Doeltreffend: toegespitst op de concrete situatie of de locatie;

Efficiënte werkwijze: met veel en snel resultaat, waarbij geen onnodige tijd, geld of uren gebruikt worden;

Innovatie: invoering van iets nieuws;

Missie: het belangrijkste doel van een organisatie.

Onderhouden: het goed houden;

Open: volledige inzichtelijkheid van de werkzaamheden/handelingen voor iedereen;

Optimaal: het best mogelijk;

Plustaken: omvatten alle niet in artikel 7.1 Besluit omgevingsrecht, (impliciet) genoemde werkzaamheden voor vergunningverlening, handhaving en toezicht;

Spontaan: als men iets direct, zonder lang nadenken zegt of doet, of als iets daar blijk van geeft;

Strategie: bekwaamheid om (met behulp van de ter beschikking staande middelen) gestelde visie- of werkdoelen te bereiken;

Uniform: elke aanvraag wordt op dezelfde wijze beoordeeld;

Vaardigheid: datgene waar iemand bedreven in is. Vaardigheden zijn doorgaans leerbaar. Dit in tegenstelling tot persoonlijkheidskenmerken en karaktereigenschappen, die meer je stijl of houding bepalen ten opzichte van vaardigheden;

Visie: de manier waarop je tegen onderwerpen aankijkt, die vertaald wordt in visiedoelen en -ambities en die recht doet aan de missie;

Voortvarend: direct en met de juiste inzet;

Zorgvuldig: de beoordeling van aanvragen verloopt voorspelbaar, transparant, juridisch juist en achteraf verifieerbaar.

Ontwikkelingen

Er is sprake van een dynamische omgeving waarin zowel sprake is van voorzienbare als onvoorzienbare ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen inspanning vragen op verschillende niveaus:

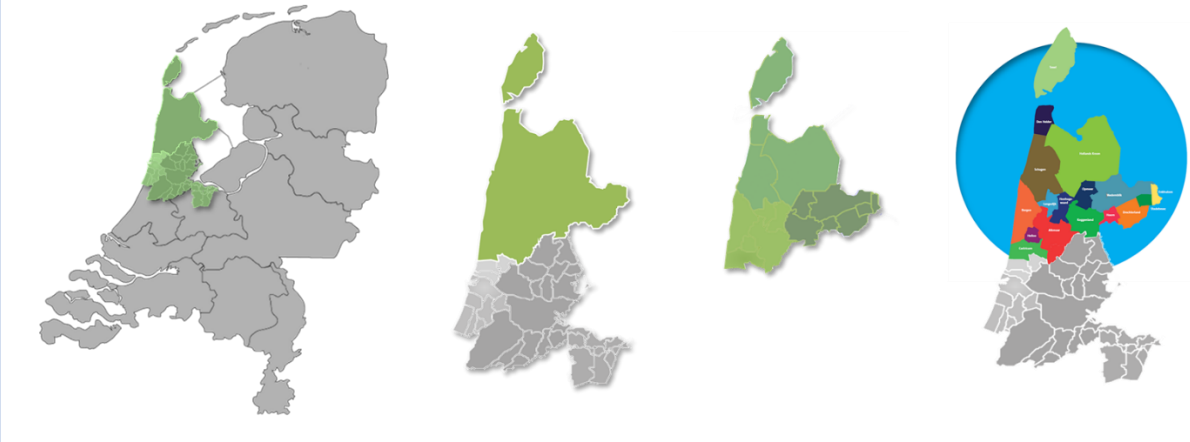

Landelijk / Provinciaal *Boven regionaal* *Regionaal* *Lokaal*

De verschillende ontwikkelingen worden hier beschreven. In het opdrachtgeversdeel worden werkzaamheden die voortvloeien uit deze ontwikkelingen nader toegelicht.

ALGEMEEN

- WEELABEX : Waste Electric and Electronic Equipment LABel of Excellence (hierna: WEELABEX) geeft uniforme regels voor inzameling, opslag, transport, verwerking, recycling en hergebruik van ewaste. Er zijn WEEELABEX-normen en -verplichtingen opgesteld.

- Zeer Zorgwekkende Stoffen : De emissie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (hierna: ZZS) is een thema waar extra aandacht vanuit het Rijk voor wordt gevraagd. ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu. Dit kan zijn omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren en/of zich in de voedselketen ophopen.

- Energiebesparing bij bedrijven : Waar de nadruk bij energiebesparing bij bedrijven de afgelopen jaren vooral aan de stimuleringskant lag, zal de nadruk meer en meer op toezicht en handhaving komen te liggen om bedrijven te bewegen tot het nemen van energiebesparingsmaatregelen. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan het Energieakkoord van 2013 en het Klimaatakkoord. Bedrijven met een bepaalde omvang dienen een audit uit te voeren op de energiebesparingsmogelijkheden binnen hun bedrijf. Daarnaast geldt de informatieplicht energiebesparing voor bedrijven (en organisaties)/inrichtingen.

- Asbestdaken : Op 4 juni 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een asbestdakenverbod verworpen. Hierdoor verdwijnt de wettelijke verplichting voor het verwijderen van een asbestdak. Minister Stientje van Veldhoven heeft op 2 maart 2020 samen met provincies, gemeenten, brancheverenigingen, Milieu Centraal en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de 'Samenwerkingsverklaring aanpak asbestdaken' ondertekend. Deze partijen zetten gezamenlijk de schouders onder een volgende stap voor een asbestdakenvrij Nederland.

- Legionella bij waterzuivering: Mede naar aanleiding van Kamervragen over legionellabesmetting bij zuiveringsinstallaties, is dit een onderwerp dat in de aandacht staat. Het ministerie heeft ten behoeve van de beantwoording van kamervragen de omgevingsdiensten (via Omgevingsdienst NL) verzocht om in korte tijd een eerste beeld te geven van de situatie in de rest van Nederland. Door het RIVM is onderzoek gedaan naar de verspreidingsrisico's en mogelijke regelgeving ter beperking van deze risico's.

- Lood bij speeltuinen: Het RIVM concludeert in 2016 dat blootstelling aan lood bij jonge kinderen al bij geringe hoeveelheden effect heeft op de hersenontwikkeling. De provincie Noord-Holland heeft onderzoek laten uitvoeren naar lood in de bodem bij bijna 500 speelplekken in Noord-Holland Noord. Dat gebeurde op plekken waar de OD NHN op basis van historische gegevens concludeerde dat daar mogelijk hogere concentraties lood in de bodem zit. In 2021 komt er een vervolgproject.

- Energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie: Alle gemeenten hebben zonder uitzondering een grote opgave op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Deze opgaves komen vanuit Europese Ontwikkelingen, landelijke ontwikkelingen als het Klimaatakkoord en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie, en ook vanuit eigen lokale en regionale ambities en afspraken. In de menukaart is aangegeven welke taken en rollen de Omgevingsdienst voor de gemeenten kan invullen. De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de gemeente, van een beleid adviserende tot een uitvoerende rol. Zowel op lokaal niveau als op regionaal- en bovenregionaal niveau is de OD NHN initiator of coördinator van projecten. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

    - *Regionaal energiebesparingsprogramma woningen Noord-Holland*: Met deze regeling kunnen samenwerkende Noord-Hollandse gemeenten subsidie aanvragen bij de Provincie Noord-Holland voor het opstellen en uitvoeren van een samenhangend regionaal programma waarmee eigenaren/bewoners worden gestimuleerd om verduurzamingsmaatregelen te treffen. Deze programma's dienen te bestaan uit:

        - Een regionaal energieloket en;
        - Activiteiten waarmee eigenaren-bewoners worden gestimuleerd daadwerkelijk te investeren in verduurzaming.

        Het doel van deze regeling is om eigenaren-bewoners te stimuleren verduurzamingsmaatregelen aan hun woning te laten uitvoeren. Het streven van deze regeling is dat minimaal 25.000 woningeigenaren via de activiteiten die met deze regeling worden opgezet, verduurzamingsmaatregelen treffen. De OD NHN is voor de regio Alkmaar en West-Friesland de penvoerder en coördineert het gezamenlijke programma en rapporteert hierover aan de Provincie Noord-Holland

    - *Communicatie Aardgasvrij wonen*: De overheid heeft besloten dat in 2050 onze energievoorziening volledig duurzaam zal zijn. Dat betekent verandering voor de manier waarop we leven, wonen, werken en ons verplaatsen. Samen met 17 gemeenten wordt de communicatie campagne 'Wij doen Wat' ontwikkeld. Een instrument voor gemeenten om inwoners te informeren over de mogelijkheden dier er zijn tussen nu en 2050 hun huishouden stapsgewijs aardgas vrij te maken. De OD NHN is het communicatie traject van de gemeente naar de bewoners een adviserende rol spelen.

- *Subsidieregelingen voor duurzaamheid*: Zowel energie besparen als het opwekken van duurzame energie draagt direct bij tot het verlagen van de co2 uitstoot. Gemeenten kunnen door middel van het vertrekken van subsidie net dat kleine zetje geven wat vaak nodig is om bewoners over de streep te trekken. De OD NHN is deskundig op dit gebied en kan samen met de gemeente een subsidieregeling opstellen die aansluit bij de duurzaamheid ambities van de gemeenten en de regelingen die vanuit Provincie of Rijk op dit gebied worden gefaciliteerd. De OD NHN kan voor de gemeenten de uitvoering van de subsidieregeling verzorgen.

De volgende producten op de 'menukaart' kan de OD NHN leveren op het gebied van Energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie:

- Transitievisie Warmte: Op dit moment is voorzien dat eind 2021 elke gemeente een transitievisie warmte heeft voor de gehele gemeente. In de visies die de gemeenten nu maken , ligt nog niet alles 100% vast. Zaak is dat er een groot draagvalk wordt gecreëerd onder bewoners en ondernemers. Afhankelijk van de wens van de gemeente kan de OD NHN hierin een trekkende, dan wel adviserende rol hebben. Denk aan het organiseren van informatieavonden, begeleiden van klankboordgroepen ne het verzorgen van presentatie.

- Geluid: De OD NHN zet kennis, ervaring en capaciteit in om overlast van geluid in gemeenten te voorkomen en eventueel te bestrijden.
  - *Evenementen*: De OD NHN adviseert gemeenten om in hun evenementenvergunningen geluidnormen op te nemen en maatregelen te treffen. Daarnaast worden op jaarbasis ongeveer 130 kleine en grote evenementen op de naleving van de geluidnormen gecontroleerd;
  - *Horeca en geluid* : De OD NHN voert preventief zogenaamde 'horecaronden' uit voor diverse gemeenten. Periodiek en naar aanleiding van klachten en verzoeken tot handhaving wordt er ook gecontroleerd of horecagelegenheden geluidsoverlast veroorzaken;
  - *Geluidsoverlast is aandachtspunt*: De beleving van geluid, geluidhinder en/of geluidsoverlast is en blijft een groot aandachtspunt bij de uitvoering van de werkzaamheden;

- *Geluidsanering wegverkeerslawaai*: Voor veel gemeenten wordt geluidsanering wegverkeerslawaai uitgevoerd. De OD NHN richt zich hierbij op woningen die langs drukke provinciale en gemeentelijke wegen liggen en een te hoge geluidsbelasting ondervinden. De OD NHN is met behulp van subsidie bezig met het verbeteren van het akoestisch woon- en leefklimaat van in totaal circa 3680 woningen in 35 projecten. Met de komst van de Omgevingswet vervalt niet alleen de subsidieregeling, maar moeten gemeenten ook rekening houden met veranderingen. De verhoging van de huidige saneringsdrempel voor gemeentelijke wegen en sporen naar 70 dB is zo'n verandering. Door deze grens van 70 dB valt voor gemeenten een deel van de huidige saneringsvoorraad af. Echter, de wegen met een maximumsnelheid van 30 km/uur én woningen die na 1986 gebouwd zijn, tellen juist weer wel mee.

Ter voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met name ten aanzien van het thema geluid, zal er nogal wat voorbereidend werk moeten worden gedaan om de aan de gemeenten toegewezen (nieuwe) taken op een goede en vooral juiste wijze te kunnen uitvoeren. Aangezien het hier vooral gaat om nieuwe taken die de OD NHN op dit moment niet voor de gemeenten uitvoert ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij de gemeenten. Uiteraard kan de OD NHN deze taken voor de gemeenten (en in samenspraak met de gemeenten) gaan uitvoeren.

Om de taken tijdig te kunnen uitvoeren zal vroegtijdig gestart moeten worden met de voorbereiding van de hiervoor noodzakelijke werkzaamheden:

- *Basiskaart geluidemissie wegverkeer*: De geluidzone en de hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting keren in de huidige vorm niet terug onder de Omgevingswet. De functie van de geluidzone wordt overgenomen door de aandachtsgebieden die behoren bij de geluidproductieplafonds en die meer dan de huidige zones gebaseerd zullen zijn op de voorkeurswaarde. De functie van het hogere waarde-besluit wordt overgenomen door het geluidproductieplafond waar het gaat om provinciale wegen. Bij gemeentewegen, waterschapswegen en lokale spoorwegen wordt de functie van de geluidzone overgenomen door de **basiskaart** en het systeem van preventie en monitoring. Zo gelden er regels bij het vaststellen van een omgevingsplan dat aanleg of wijziging van een weg mogelijk maakt, of leidt tot meer dan 1,5 dB toename van de geluidemissie van bestaande wegen. Veel gemeenten in de regio NHN hebben echter nog onvoldoende informatie om een basiskaart op te stellen. De OD NHN zou hier een centrale rol in kunnen vervullen.
- *GPP's voor gezoneerde industrieterreinen*: Artikel 2.11a Omgevingswet (verplichte omgevingswaarden gemeente voor geluidproductie industrieterreinen): "Bij omgevingsplan worden in ieder geval als omgevingswaarden geluidproductieplafonds vastgesteld rondom industrieterreinen waar bij algemene maatregel van bestuur aangewezen activiteiten kunnen worden verricht die in aanzienlijke mate geluid kunnen veroorzaken.". De huidige gezoneerde bedrijventerreinen voldoen hier niet aan. De OD NHN kan deze transitie uitvoeren.

Voor beide taken geldt dat er in de daarop volgende jaren wel rekening moet worden gehouden met beheer en onderhoud.

- Natuur: De OD NHN is vraagbaak en adviseert de gemeenten op het gebied van de Wet natuurbescherming, bij ruimtelijke ingrepen en ruimtelijke plannen. Daarbij gaat het over de bescherming van soorten en de bescherming van Natura 2000-gebieden. De OD NHN houdt zich ook bezig met projecten en evenementen die een beoogd effect hebben op de bescherming van dieren en natuur. Hierbij wordt bij voorkeur ingezet op een nauwe samenwerking tussen overheidsinstanties en de combinatie met andere projecten gezocht. Waarbij rekening gehouden wordt met de maatschappelijke context. Samen wordt er gezocht naar een mooie balans tussen o.a. recreatieve mogelijkheden, natuureducatie en de bescherming van gebieden en soorten. Er is de voorgaande jaren een fors stijgende trend in het aantal adviesaanvragen Natuur. Door de landelijke ontwikkelingen rond stikstof is sinds oktober 2019 (na de nieuwe release van de rekentool "Aerius Calculator") het aantal aanvragen van bijna alle gemeenten fors gestegen. In de planning voor 2021 is er voor een aantal gemeenten rekening gehouden met deze stijging.

- Opvang inheemse diersoorten: De OD NHN verleent ontheffingen voor de opvangcentra waar inheemse dieren[1] terecht kunnen en zien toe op de handhaving van de regels op de opvangcentra. Op initiatief van de toezichthouders van OD NHN is een actieve samenwerking ontstaan tussen de afdeling beleid van de provincie Noord-Holland, de afdeling toezicht en handhaving van de OD NHN en verschillende houders van opvangcentra. Dit heeft geleid tot provinciale subsidies die de opvangcentra helpen om te kunnen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Ook worden voorstellen gedaan voor verbetering van communicatie, het rapportageproces en aanpassing van wetgeving op provinciaal en landelijk niveau.

- Ruivangsten: De populatie ganzen in Nederland groeit en moet worden beheerd. Door hun graasgedrag veroorzaken de ganzen schade aan gewassen en graslanden in landbouw-, recreatie- en natuurgebied. Met hun uitwerpselen vervuilen ze ligweiden, golfbanen, zwemwateren en plassen. Rondom Schiphol veroorzaken de ganzen een risico op de vliegveiligheid. Om de ganzenpopulatie te beheren, kunnen ze worden bejaagd/ruivangsten (vangen en doden) en worden eieren geschud of geprikt zodat ze niet meer kunnen uitkomen. De toezichthouders van de OD NHN zijn bij alle ruivangsten in de provincie Noord-Holland aanwezig.

- Badinrichtingen Noord-Holland: Zwemmen in Noord-Holland kan op ruim 160 aangewezen zwemlocaties in oppervlaktewater of in de ruim 200 badinrichtingen. De OD NHN houdt toezicht op waterkwaliteit, hygiëne en veiligheid. Dit wordt gedaan door onder meer laboratoriumanalyses te beoordelen en controles te doen bij de badinrichtingen en zwemlocaties.

- Bodem: De OD NHN zet zich in voor een toekomstbestendige bodem en voert werkzaamheden uit in het kader van de Wet bodembescherming, in opdracht van de provincie Noord-Holland. Vergunningverlening, toezicht en handhaving van bodemtaken worden uitgevoerd met betrekking tot het Besluit Bodemkwaliteit (BBK), Bodemenergiesystemen (BES) en de Wet Bodembescherming (Wbb). De OD NHN voert het toezicht risico gestuurd uit. Voor de risicoanalyse en prioriteitsbepaling van de bodemtaken (BBK, BES en Wbb) wordt gebruik gemaakt van een systematiek die door deskundigen in eigen huis is ontwikkeld. Bij elke melding of sanering wordt aan de hand van checklists bepaald of een administratieve dan wel een fysieke controle wordt uitgevoerd. Deze systematiek is wat betreft Wbb-taken gebaseerd op de uitgangspunten van het bevoegd gezag. Daarnaast wordt een aantal vrije veldcontroles uitgevoerd. Op basis van de ervaringen van toezichthouders (informatie gestuurd handhaven) kan de systematiek voor prioriteitsbepaling worden bijgesteld. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal voor een groot deel van deze taken de bevoegdheid overgaan van de Provincie Noord-Holland naar de gemeenten (warme overdracht).

  - *Beschermen en saneren*: De bodemdeskundigen van de OD NHN houden zich bezig met verschillende activiteiten (zoals saneringen) die effect hebben op de bescherming van de bodem, grond en grondwater.
  - *Spoedeisende saneringen*: Naast de 'reguliere saneringen' betreft het ook inzet bij de uitvoering van de zogenaamde spoedeisende saneringen. Hiervan zijn er zestien in Noord-Holland Noord. Dit zijn locaties waarvoor landelijk is afgesproken dat deze eind 2020 gesaneerd zijn, of waarvan tenminste de risico's van de aanwezige verontreiniging moeten zijn weggenomen of beheerst.
  - *Overtredingen met negatieve impact in de bodemketen*: In opdracht van de Inspectie Leefomgeving en Transport heeft het RIVM een rapport gepubliceerd van 258 overtredingen met negatieve impact in de bodemketen. Het doel van dit rapport is het identificeren van de overtredingen, zogenaamde 'ongewenste gebeurtenissen'. Experts uit tal van overheidsorganisaties en het bedrijfsleven hebben deze 'ongewenste gebeurtenissen' gerangschikt op de impact die ze hebben. Binnen het selectieoverleg en het MIO is hier bijzondere aandacht voor.

[1] *zoals egels, vogels en amfibieën*

- Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB): De OD NHN neemt deel aan het POKB. Het doel van het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB) is het assisteren van provincies, gemeenten en milieudiensten bij het verbeteren van de kwaliteit van de taakuitvoering (bevoegd gezagtaken zoals beleid, regie, plantoetsing / vergunningverlening, toezicht en handhaving) in het bodembeheer. Inmiddels zijn er meerdere visitaties bij de OD NHN uitgevoerd en zijn de verbeterpunten doorgevoerd. Ook heeft de OD NHN deelgenomen aan diverse visitaties bij collega OD's en gemeenten.

- Bodemenergiesystemen: Met bodemenergie kunnen onder meer gebouwen, woningen, kassen en fabrieken op een duurzame manier worden verwarmd en gekoeld. Er zijn verschillende systemen om gebruik te maken van de duurzame energie in de bodem. Gebruik van deze energievorm draagt bij aan besparing op het gebruik van fossiele brandstoffen. En daarmee de beperking van de uitstoot van CO_2.

- Omgevingsveiligheid: Provincies en gemeenten zijn als bevoegd gezag verantwoordelijk voor externe veiligheid in Nederland. De uitvoering van deze taken is voor een belangrijk deel belegd bij omgevingsdiensten en veiligheidsregio's. Vanaf 2004 zijn programmatische middelen beschikbaar gesteld voor de versterking van de uitvoering van lokale EV-taken, in de periode 2015-2020 is dit gebeurd in het kader van de Impuls Omgevingsveiligheid (IOV). Deze middelen zijn door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) aan de provincies beschikbaar gesteld. Daarnaast zetten gemeenten en provincies hun algemene middelen in ter financiering van lokale EV-taken. De Impuls Omgevingsveiligheid heeft beoogd om de uitvoeringsdiensten te versterken. Om deze reden zijn de middelen in het provinciefonds gestort en vervolgens rechtstreeks naar de omgevingsdiensten doorgezet. Met het beëindigen van het programma Impuls Omgevingsveiligheid en het toedelen van de middelen aan gemeentefonds en provinciefonds verdwijnt de rechtstreekse financiering van de wettelijke taken via de provincies. Vanaf 2021 wordt aangesloten bij bestaande structuren en processen rondom de financiële verhoudingen.

- Stikstof: Door de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) komen vergunningsprocedures van projecten stil te liggen. Dit heeft in 2021 naar verwachting invloed op de doelstellingen, taakuitoefening en omvang voor de OD NHN. Als hier in uw gemeente sprake van is wordt u tussentijds hierover door de OD NHN geïnformeerd.

- Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS): PFAS is een stoffengroep die in Nederland verspreid in het milieu wordt aangetroffen. Kenmerkend voor dit soort stoffen is dat zij nauwelijks biologisch afbreekbaar zijn en hierdoor schadelijk voor het milieu. Dit zijn door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen. PFAS zijn in veel verschillende producten gebruikt. Bijvoorbeeld in kleding, meubels, verpakkingsmaterialen en kookgerei. Bij het gebruik en de verwerking van deze producten en bij fabrieksemissies en incidenten, zijn deze stoffen in het milieu terechtgekomen en zitten nu onder andere in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater. Omdat er tot dusver geen bekendheid of onderzoeksresultaten waren van deze stoffen ontbrak het aan duidelijke normen en regelgeving. Het grond- en baggerverzet is in 2019/2020 ernstig gestagneerd. De OD NHN verwacht daarnaast dat het een opgave wordt om grondverzet volgens het tijdelijk handelingskader uit te voeren. In 2021 kan dit daarom mogelijk invloed hebben op de taakomvang met betrekking tot bodem (aantal beschikkingen/meldingen/controles) van de OD NHN. De provincie is verantwoordelijk voor bodemsanering en heeft de Beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019 vastgesteld. Deze vervangt de Beleidsregel PFOS en PFOA uit 2017. De uitvoering van de bevoegd gezag taken is neergelegd bij de OD NHN. Door actualisatie van de Bodemkwaliteitskaarten en het Bodembeleidsplan van de gemeenten met PFAS, kan de Bodemkwaliteitskaart gebruikt worden als milieuhygiënische verklaring en is aanvullend onderzoek niet noodzakelijk.

- Subsidieregelingen voor duurzaamheid: Zowel energie besparen als het opwekken van duurzame energie draagt direct bij tot het verlagen van de CO_2 uitstoot. Veel gemeente hebben hun ambities om uiterlijk in 2050 co2 neutraal te zijn vastgelegd in hun duurzaamheidsprogramma's. bewoners staan voor de zware taak om hun woning naar een zo hoog mogelijk energieprestatienorm te brengen. De kosten voor het verduurzamen zijn aanzienlijk. Gemeenten kunnen door middel van het vertrekken van subsidie net dat kleine zetje geven wat vaak nodig is om bewoners over de streep te trekken. De OD NHN kan samen met de gemeente een subsidieregeling opstellen die vrijwel past bij de duurzaamheid ambities van de gemeenten en die aansluit bij de regelingen die vanuit Provincie of Rijk op dit gebied worden gefaciliteerd. De OD NHN beoordeelt en verleent namens de gemeenten de subsidieaanvragen.

- Kenniskanaal OD NHN: De OD NHN onderhoudt een videokanaal om op een toegankelijke wijze kennis over te dragen. Inmiddels treft u op het kanaal meerdere video's aan over interessante onderwerpen.

- Efficiency door signaleringskaart NHN: De beschikbare informatie op Risicokaart.nl is onvoldoende voor een goede en volledige beoordeling van risico's. Daarom heeft de OD NHN in een grafische omgeving een signaleringskaart gerealiseerd. Dankzij deze digitale applicatie kan er snel en efficiënt ingespeeld worden op vraagstukken op het gebied van ruimtelijke ordening en externe veiligheid. Deze kaart sluit ook al goed aan bij het Register Externe Veiligheidsrisico's dat het RRGS gaat vervangen in de Omgevingswet.

- Omgevingswet: Met de nieuwe Omgevingswet wil het kabinet het volgende bereiken:
  - de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
  - duurzame projecten stimuleren;
  - gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

- Wetgevingsontwikkelingen: De OD NHN volgt wetgevingsontwikkelingen met betrekking tot de taken die bij haar zijn belegd en bepaalt welke aanpassingen de betreffende ontwikkelingen hebben voor de taakuitvoering om hier de opdrachtgevers tijdig over te kunnen informeren.
  - Ombouw Crisis en herstelwet naar Transitiewet Omgevingswet;
  - Wijziging van de Woningwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Burgerlijk wetboek i.v.m. de invoering van een nieuw stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen en de versterking van de positie van de bouwconsument;
  - Evaluatie van de Warmtewet en wijziging Warmteregeling;
  - Wijzing Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking;
  - Bijna Energie Neutrale Gebouwennorm (BENG);
  - Klimaatwet i.v.m. doelstelling: broeikasgassen vóór 2030 met minimaal 55 procent reduceren ten opzichte van 1990, en voor 2050 met minimaal 95 procent ten opzichte van 1990;
  - Wijziging Vuurwerkbesluit;
  - Wijziging Activiteitenbesluit milieubeheer en Activiteitenregeling i.v.m. formulering energiebesparende maatregelen, implementatie BBT-conclusies grote stookinstallaties en introductie meldplicht maatregelen energiebesparing met terugverdientijd van 5 jaar;
  - Wijziging van de Wet milieubeheer i.v.m. prioritering Meerjarenprogramma geluidsanering;
  - Wijzigingsregeling Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 i.v.m. beoordeling van de luchtkwaliteit bij veehouderijen;
  - Afvalstoffen i.v.m. verpakkingen en verpakkingsafval, afvalstoffen, het storten van afvalstoffen en autowrakken, batterijen en accu's, afgedankte batterijen en accu's, en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur;
  - Wijziging van Vrijstellingsregeling plantenresten i.v.m. op of in de grond brengen van niet-gevaarlijk landbouw- en bosmaterieel buiten een inrichting.

(B O V E N) R E G I O N A A L

Regio Noord-Holland Noord (NHN)

Regionale Energiestrategie (RES)

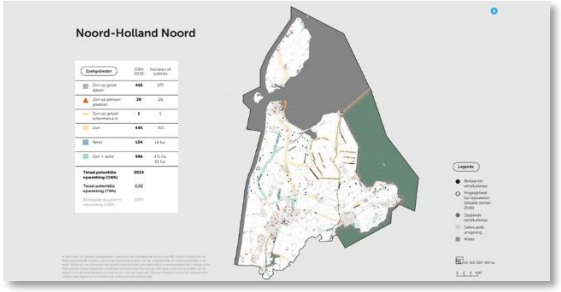

Samen maken we een Regionale Energiestrategie (RES) om energie te besparen en stap voor stap over te gaan naar duurzame energie en warmte. We zijn begonnen!

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleid adviserende tot een uitvoerende rol.

Regio de Kop van Noord-Holland (de Kop)

| Texel | Den Helder | Hollands Kroon | Schagen |

Regioakkoord 'De Kop Groeit!'

De kop staat voor behoud en groei van een goede woon-, werk- en leefomgeving voor inwoners en mensen die verblijven in de regio. Om dit te bereiken moeten we zorgen voor:

1. Goede bereikbaarheid;
2. Voldoende woningen van goede kwaliteit;
3. Voldoende duurzame energie;
4. Voldoende beschikbare werknemers;
5. Dat toeristen zich hier thuis voelen;
6. Doorontwikkeling van duurzame en vitale landbouw;
7. We ontwikkelen met oog voor de unieke kwaliteiten van de omgeving.

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleid adviserende tot een uitvoerende rol.

Regio Westfriesland

| Koggenland | Medemblik | Enkhuizen | Hoorn | Drechterland | Opmeer | Stede Broec |
Structuurschets West-Friesland

Met zeven doelstellingen wordt bijgedragen aan de ambities uit het Pact en daarmee aan de 'vijf hoofdindicatoren', zoals deze zijn benoemd in de 'Staat van de regio': wonen, bezoeken, ondernemen, werken en onderwijs. Per doelstelling zijn opgaven benoemd waar de structuurschets antwoord op geeft.

1. Westfriesland versterkt de leefbaarheid van de (kleine) kernen;
2. Westfriesland benut recreatieve potenties van kust en steden;
3. Westfriesland bouwt aan een duurzame, klimaatadaptieve regio;
4. Westfriesland zorgt voor woonruimte voor de Westfriese bevolking;
5. Westfriesland versterkt de externe woonkwaliteit;
6. Westfriesland biedt ruimte voor ondernemen;
7. Westfriesland versterkt de agribusiness.

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleid adviserende tot een uitvoerende rol.

Regio Alkmaar

| Alkmaar | Bergen | Castricum |Heerhugowaard | Heiloo | Langedijk | Uitgeest|
Regiobeeld 2025

We willen een regio zijn waar alle inwoners trots op zijn en graag willen (blijven) wonen, leren, werken, vestigen en recreëren.

De samenwerkingsinitiatieven in onderstaande lijst geven invulling aan de strategische samenwerking en de ambitie voor Regio Alkmaar:

1. Regionale sociale agenda;
2. Economische uitvoeringsagenda;
3. Regionale woonvisie;
4. Gezamenlijke visie op domotica;
5. Opdracht voor maken structuurscan Regio Alkmaar;
6. Zonatlas;

7. Levensloopbestendige woningvoorraad (fysiek en digitaal);
8. Toeristische visie Regio Alkmaar;
9. Onderzoek werklocatieprogramma Regio Alkmaar;
10. Cultuurconvenant;
11. Geen groei zonder bereikbaarheid: infrastructurele prioriteiten Regio Alkmaar;
12. Regionale economische samenwerking door deelname ONHN;
13. Kennisregio Alkmaar.

Focusagenda en Omgevingsbeeld Regio Alkmaar 'Diversiteit als troef'

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleid adviserende tot een uitvoerende rol.

TERUG

Werkzaamheden algemeen

Voor een deel van de werkzaamheden geldt dat de VTH-strategie richting geeft aan o.a.: wijze van prioriteren, uitgangspunten & randvoorwaarden, criteria, werkwijze en monitoring.

AANVRAGEN & MELDINGEN - (VTH)

Dit onderdeel ziet onder andere op het toepassen van de regels bij aanvragen en meldingen passend binnen de afbakening van de VTH-strategie 2021-2023.

OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAGEN & MELDINGEN OF OVERIGE AANVRAGEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 1 tot en met 4 en voor zover het ziet op meldingen categorie 6 en 9.

Het is wettelijk bepaald dat het verboden is zonder (omgevings)vergunning of ontheffing een bepaald initiatief te realiseren of zonder hiervan melding te doen uit te voeren. Voor deze initiatieven moeten er dus aanvragen of meldingen gedaan worden bij het bevoegd gezag. Een deel hiervan wordt namens de bevoegde gezagen uitgevoerd door de OD NHN. De verschillende aanvragen en meldingen kennen hun eigen (wettelijk) vastgelegde procedure. Bij omgevingsvergunningen en vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming betreffen dit bijvoorbeeld een reguliere en uitgebreide procedures. Bij uitgebreide procedures kunnen zienswijzen worden ingediend of is er mogelijk sprake van het benodigd zijn van een verklaring van geen bedenkingen. Na een beschikking op een aanvraag kan hier bezwaar[2] en beroep op worden ingesteld.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten[3]:

- Behandelen omgevingsvergunningsaanvraag
- Beschikking Provinciaal uitgebreid
- Behandelen omgevingsvergunningaanvraag OBM
- Behandelen aanvraag Wbb
- Beschikking provinciaal
- Behandelen aanmeldnotitie m.e.r.
- Omgevingsvergunning regulier behandelen
- Juridische Besluiten
- Behandelen ontheffing
- Behandelen melding
- Behandelen kennisgeving APV

Producten die hieraan gekoppeld zijn, doordat ze (indien van toepassing) procedureel nodig zijn na de totstandkoming van het desbetreffende product:

- Bezwaar behandelen
- Voorlopige voorziening behandelen
- Beroep Behandelen

Hierna zijn werkzaamheden, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product getoond:

- Behandelen zienswijze(n)
- Intensieve dossiers (Regulering)

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

---

[2] *Niet van toepassing bij een uitgebreide procedure omgevingsvergunningsaanvraag.*

[3] *Hierin zijn werkzaamheden, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product geïntegreerd.*

DOEL

Kwalitatief en snel beoordeelde omgevingsvergunningsaanvragen, meldingen en overige aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
90% binnen de gestelde termijnen
Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

ACTUALISERING, WIJZIGING EN INTREKKING OMGEVINGSVERGUNNINGEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 1 tot en met 4.

Deze taak ziet op het actueel houden van vergunningen als er bijvoorbeeld (technische) ontwikkelingen zijn die het milieu beter beschermen of de kwaliteit daarvan verbeteren. Verder regelt dit onderdeel de wijziging van voorschriften van vergunningen, het intrekken daarvan en de revisievergunning.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen omgevingsvergunning

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Alle afgegeven omgevingsvergunningen (taakveld milieu) zijn actueel.

STRATEGIE

Alle omgevingsvergunningen worden beheerd en onderhouden.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
90% actuele omgevingsvergunningen (taakveld milieu)

AANVRAGEN TOT HET TREFFEN VAN EEN GELIJKWAARDIGE MAATREGEL

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 6.

Het Activiteitenbesluit kent erkende en verplichte maatregelen. Als een inrichting voor een verplichte maatregel een alternatief wil toepassen, moet het hiervoor eerst toestemming vragen aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag beslist of het alternatief gelijkwaardig is aan de verplichte maatregel en neemt een besluit over het al dan niet toestaan van de alternatieve maatregel. Het gaat dan om een maatregel waarmee tenminste hetzelfde resultaat wordt bereikt als met de algemene regel. Gelijkwaardige maatregelen kunnen niet alleen fysieke maatregelen zijn, maar bijvoorbeeld ook bepaalde werkwijzen en meetmethoden.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen aanvraag gelijkwaardigheid

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Door flexibiliteit initiatiefnemers in staat stellen innoverende maatregelen te ontwikkelen.

STRATEGIE

Benutten innovatie, technische ontwikkeling en creativiteit initiatiefnemer.
In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
25% toename aantal gelijkwaardige maatregelen

MAATWERKVOORSCHRIFTEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 6.

Deze taak ziet op het toepassen van maatwerkvoorschriften. In sommige gevallen is dat nodig om te waarborgen dat er geen sprake is of kan zijn van onevenredige overlast of milieubelasting. Waarbij door primair sturen op brongerichte maatregelen, het doel doeltreffend toepassen van wet- en regelgeving voor een hoog beschermingsniveau van het leefmilieu, wordt bereikt. Hieraan wordt ook bijgedragen door de beschikkingen een toelichting op de inachtneming van het oogmerk en de strekking van de van toepassing zijnde algemene rijksregel(s) bevatten, waardoor er is sprake van maatwerkvoorschriften waarbij het oogmerk en de strekking van de algemene rijksregels in acht genomen zijn. Waarbij elk kwartaal wordt beoordeeld of bij de - in het afgelopen kwartaal afgegeven beschikkingen - maatwerkvoorschriften voldaan is aan de criteria en de werkwijze is toegepast.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Opstellen maatwerkvoorschriften

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Doeltreffend toepassen van wet- en regelgeving voor een hoog beschermingsniveau van het leefmilieu.

STRATEGIE

Brongerichte maatregelen.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
85% doeltreffende maatwerkvoorschriften

AANVRAGEN - (NIET VTH)

Dit onderdeel ziet onder andere op het toepassen van de regels bij aanvragen buiten de afbakening van de VTH-strategie 2021-2023.

SUBSIDIEAANVRAGEN

Deze werkzaamheden betreffen het ontzorgen van gemeenten bij de uitvoering van subsidieregelingen en verordeningen die tot doel hebben om bewoners aan te zetten tot het nemen van energiebesparende maatregelen aan hun woning.:

- ✓ Subsidie duurzame energiemaatregelen
- ✓ Subsidie pioniersregeling aardgas
- ✓ Subsidie startersleningen

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen aanvraag Subsidie

DOEL

Kwalitatief en snel beoordeelde aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
90% binnen de gestelde termijnen
Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

HANDHAVING

Handhaving omvat alle activiteiten die erop zijn gericht regelnaleving te vergroten. Daaronder vallen naast toezicht en sancties (inclusief gedogen) ook preventie, en het afhandelen van klachten voor zover die zien op naleving van regels.

PREVENTIE

De preventiestrategie beschrijft de aanpak en werkwijze bij de inzet van andere instrumenten dan toezicht en punitieve handhaving, met als doel te voorkomen dat overtredingen ontstaan.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Informatieverstrekken

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Verbeteren van het spontane naleefgedrag.

STRATEGIE

Zo vroeg mogelijk in de initiatieffase beoordelen of een preventieve interventie kan bijdragen aan het voorkomen van overtredingen in de realisatie- en exploitatiefase.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
20% afname overtredingen;

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- afname aantal klachten m.b.t. de groene wetgeving en wegen en vaarwegen;

TOEZICHT

Toezicht houdt in dat gecontroleerd wordt of wet- en regelgeving wordt nageleefd, door het verzamelen van informatie over (het nalaten van) handelingen en een beoordeling daarvan.

BEPAALDE VERBODEN EN NALEVING REGELS GESTELD BIJ OF KRACHTENS DE WET ALGEMENE BEPALINGEN OMGEVINGSRECHT EN DE WET MILIEUBEHEER OF OVERIGE WET- EN REGELGEVING

Waaronder in ieder geval: Houden van toezicht op bepaalde verboden ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 4 en voor naleving regels ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 10.

Dit onderdeel gaat over het houden van toezicht op de naleving van alle milieuregelgeving die van toepassing is; de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer of overige wetgeving, de daarop gebaseerde uitvoeringsregelgeving en beschikkingen. Bijvoorbeeld beschikkingen die zien op maatwerk of gelijkwaardigheid. Toezicht op algemene regels verschilt in dat opzicht niet wezenlijk van toezicht op vergunningen.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Preventieve controle uitvoeren
- Integrale controle uitvoeren
- Hercontrole uitvoeren
- Aspectcontrole uitvoeren
- Administratieve controle uitvoeren
- Sanctiecontrole uitvoeren

Hierna zijn werkzaamheden, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product getoond:

- Intensieve dossiers (T&H)
- Ondersteuning en opsporing

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Actueel overzicht van verbodsovertredingen en met elkaar in verband brengen van initiatieven en het toezicht op de totale kwaliteit.

STRATEGIE

Uitvoeren van preventieve en repressieve controles.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
20% afname overtredingen;
60% gevallen waarbij men voldoet bij eerste controle.

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- gevallen waarbij men voldoet bij een hercontrole;

KETENTOEZICHT OP ACTIVITEITEN

Ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 11.

Ketentoezicht is het op elkaar afgestemde toezicht van één of meer toezichthoudende instanties op de naleving, de kwaliteit of de veiligheid van een handeling of zaak, dat zich uitstrekt tot alle partijen die achtereenvolgens betrokken zijn bij deze handeling of zaak.

Voor 2021 zijn vanuit het Selectieoverleg een viertal gezamenlijke projecten voorgesteld:

- ✓ *Project E-waste*
- ✓ *Project Lithium batterijen*
- ✓ *Project Grondbanken*
- ✓ *Project Vergisters*

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Ketentoezicht en IGH

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Optimale samenwerking in het ketentoezicht.

STRATEGIE

Ingerichte (werk)processen waar verschillende organisaties als schakel in een keten bij betrokken zijn.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
25% toename ingerichte werkprocessen.

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- aantal uitgevoerde projectmatige controles met partners. (wij hoeven niet altijd de initiatiefnemer te zijn en dus ook geen zorg te dragen voor een ingericht werkproces);

SANCTIES

Sanctioneren gaat over het optreden tegen een geconstateerde overtreding en ziet op diverse typen bestuurlijke sancties zoals de last onder dwangsom, bestuursdwang en de bestuurlijke boete. Gedogen is het bewust afzien van sancties in geval van overtredingen.

OPLEGGEN VAN (BESTUURLIJKE) SANCTIES TER HANDHAVING EN TEN UITVOER LEGGEN VAN REGELS

Waaronder in ieder geval: opleggen van bestuurlijke sancties ter handhaving van de bepaalde verboden ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 4, ten uitvoer leggen van regels ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 10 en voor ketentoezicht op activiteiten betreft het categorie 11

Bij deze taak gaat het onder andere om het opleggen en ten uitvoer leggen van bestuurlijke sancties ter handhaving van de verboden, genoemd in artikelen 2.1, 2.2, 2.3 en 2.3a van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en regels gesteld bij of krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer en overige wetgeving.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Strafrecht toepassen[4]
- Handhavingsbesluit nemen
- Last onder bestuursdwang ten uitvoer leggen
- Last onder dwangsom ten uitvoer leggen

Producten die hieraan gekoppeld zijn, doordat ze (indien van toepassing) procedureel nodig zijn na de totstandkoming van het desbetreffende product:

- Bezwaar behandelen
- Voorlopige voorziening behandelen
- Beroep Behandelen

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Sanctionering op een open, uniforme en voortvarende wijze.

STRATEGIE

Uniforme en eenduidige aanpak in gelijke situaties.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
25% afname periode dat gesanctioneerde situatie voortduurt;
Aantallen en typen sancties.

KLACHTEN/HANDHAVINGSVERZOEKEN

Bij deze taak gaat het onder andere om het behandelen van klachten en handhavingsverzoeken voor zover die zien op de naleving van regels of het opleggen van bestuurlijke sancties wordt in deze strategie ook begrepen onder handhaving.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Handhavingsverzoek behandelen
- Klacht behandelen
- Calamiteit

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Adequate en efficiënte afhandeling.

STRATEGIE

Aanwijzen (milieu)klachtencoördinator.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2021 wordt de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

[4] *Strafrechtelijke handhaving is alleen mogelijk voor die taken die de opdrachtgevers aan de OD gemandateerd hebben. Dat zijn niet voor alle opdrachtgevers dezelfde taken.*

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
80% binnen de gestelde termijnen;
Waarderingscijfer 7 indiener

ADVIES

De OD NHN adviseert het merendeel van de gemeenten waar zij voor werkt op de verschillende milieucompartimenten (lucht, geluid, bodem, externe veiligheid, ecologie) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en bouwplannen, maar ook in algemene zin.

ADVIES VERSTREKKEN (UITSLUITEND EXTERN)

Bij deze taak gaat het onder andere om de advisering en ondersteuning van beleidsvorming van omgevings-, duurzaamheids- , natuur- of klimaataspecten op verzoek van een opdrachtgever.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Voorbereiding wetswijzigingen
- Integrale ruimtelijke adviesaanvraag behandelen
- Adviesaanvraag gemeente behandelen
- Geluidmeting uitvoeren
- Onderzoek beoordelen
- Adviesaanvraag provincie behandelen
- Port Security

ADVIES VERSTREKKEN (INFORMEEL) / VOOROVERLEG VOEREN

Bij deze taak gaat het onder andere om het toegang bieden tot informatie betreffend de taakvelden van de OD NHN, relevante wetgeving, beleidsregels en procedures voor de bevoegde gezagen, participanten en derden.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Vooroverleg
- WOB-verzoeken behandelen
- Opdrachten coördineren

Voor de hiervoor genoemde producten, bij zowel advies verstrekken-uitsluitend extern als advies verstrekken (informeel) / vooroverleg voeren, worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Kwalitatief en snel beoordeelde omgevingsvergunningsaanvragen, meldingen en overige aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2021 wordt de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:
95 % binnen de gestelde termijnen
Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- Reden overschrijding;

DIVERS

Werkzaamheden met een projectmatig karakter bijvoorbeeld intensieve dossiers, of tijdelijke ondersteuning van gemeenten bij toezicht en opsporingswerkzaamheden.

PROJECTEN

Bij deze taak gaat het onder andere om werkzaamheden die projectmatig en/of incidenteel van aard zijn en inzet op intensieve dossiers.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Projecten
- Intensieve dossiers
- Ondersteuning en opsporing

ENKELE VOORBEELDEN VAN PROJECTEN:

POKB Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer: In visitatierondes worden thema's (als voorbeeld Omgevingswet en grondwater) gebruikt om het kwaliteitssysteem actueel te houden. Verder wordt in het POKB nagedacht hoe na 2020 verder te gaan met het POKB en hoe kwaliteitsborging in te richten. Het ministerie zal naar verwachting na 2020 terugtreden.

Diffuus Lood: Er worden verdere stappen gezet in de voorbereiding van de sanering en herinrichting van de kinderspeelplaatsen waar sanering noodzakelijk is.

Warme overdracht bodemtaken: In het afgelopen kwartaal is duidelijk geworden dat de Omgevingswet pas op 1 januari 2022 in werking zal treden. Dit betekent dat de bodemtaken Wet bodembescherming tot die tijd ook bij de provincie zullen blijven en pas daarna over zullen gaan naar de gemeenten. Verder ligt het speerpunt binnen dit project momenteel op de BIS screening.

PFAS: In het project PFAS zorgen we ervoor dat de PFAS stoffengroep wordt verwerkt in de bodemkwaliteitskaart. Dit is nodig om ervoor te zorgen dat er vrij grondverzet binnen onze volledige regio mogelijk is. Ook volgen wij de nieuwste ontwikkelingen vanuit het rijk en provincie waarbij deze hierin gelijktijdig worden meegenomen. Als eindresultaat zullen de PFAS gegevens deel uitmaken van de reguliere bodemkwaliteitskaart, zodra deze opnieuw vastgesteld zijn door college/gemeenteraad.

Impuls Omgevingsveiligheid (IOV 2021): Betreft de voortgang van de werkzaamheden externe veiligheid die tot op heden onder met behulp van de subsidieregeling IOV (Impuls Omgevingsveilgheid) zijn uitgevoerd. De subsidieregeling van het Rijk voor 2021 wordt rechtstreeks in het gemeentefonds gestort. We vragen de gemeenten daarom om deze subsidie te reserveren voor dit project, waardoor noodzakelijke voorbereidingen op de Omgevingswet vanwege modernisering van de omgevingsveiligheid gecontinueerd worden.

Voor het hiervoor genoemde product worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Kwalitatief volgens projectplan uitgevoerd.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2021 wordt de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

95% Eindtermijn wordt gehaald;
100% Resultaten rapportage beschikbaar.

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- Aanbevelingen en evt. vervolgproject;

RANDVOORWAARDELIJK

Randvoorwaardelijke werkzaamheden zijn niet-overhead taken die ondersteunend zijn aan het primaire proces en dragen bij aan gezamenlijk gewenste kwaliteit. Deze taken zijn niet één op één toe te rekenen aan een specifiek product en/of een specifieke opdrachtgever. (niet direct 'aanbod' gerelateerd).

PROCES- EN VTH ONDERSTEUNING

Bij deze taak gaat het onder andere om het ondersteunen en versterken van het VTH-proces.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- 24 uursdienst
- Milieuvluchten
- Kwaliteitscriteriacyclus
- Beleidsontwikkeling

SAMENWERKING EN ONTWIKKELING

Bij deze taak gaat het onder andere om het managen, ondersteunen en versterken van de mensen in productie en samenwerking binnen het primaire proces.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Teamleiding
- Accountmanagement
- Administratieve ondersteuning
- Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen

DATABEHEER

Bij deze taak gaat het onder andere om het beheer en behoud van informatiebronnen en gebiedsinformatie.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Data beheren

Voor het hiervoor genoemde product worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Actueel databestand (o.a. RRGS, bodeminformatiesysteem, et cetera).

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2021 wordt de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:
95% van de wijzigingen binnen twee weken na vergunningverlening of melding geactualiseerd.

TERUG

Overige randvoorwaarden en omstandigheden

- Interne ontwikkelingen;
- Traject kwaliteit;
- De OD NHN kan optreden op basis van de Noodverordeningen van de vijf Noord-Hollandse Veiligheidsregio's voor zover de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) van de OD NHN zijn aangewezen. Op dit moment is dat voor de Veiligheidsregio's:
    - Noord Holland Noord
    - Kennemerland
    - Amsterdam Amstelland

  Binnen afzienbare tijd worden deze noodverordeningen vervangen door de tijdelijke wet maatregelen COVID-19, in de volksmond "Coronawet" genoemd. Hierin is opgenomen dat o.a. de boa's van de OD NHN bevoegd zijn op te treden. Omdat de wet een geldigheidsduur heeft van een half jaar en deze telkens met 3 maanden kan worden verlengd is de kans groot dat deze ook zal gelden in 2021;
- De Omgevingswet wordt aangegrepen om het omgevingsveiligheidsbeleid te moderniseren. Met name met betrekking tot het begrip 'groepsrisico'. Hierdoor wordt omgevingsveiligheid (externe veiligheid) straks benaderd volgens een schillenmodel. Een vergelijkbare benadering als in het huidige Basisnet wordt gehanteerd. Dat resulteert in aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolk. De OD NHN is in 2019 gestart met het inventariseren van alle activiteiten die als milieubelastende activiteit (Mba) worden beschouwd waarvoor registratie in het register externe veiligheid (REV) nodig is. Het betreft hier feitelijk voorbereidende werkzaamheden die uitgevoerd dienen te zijn voordat de Omgevingswet van kracht wordt. Hiertoe worden voorbereidende werkzaamheden in samenhang projectmatig uitgevoerd (project 'Impuls Omgevingsveiligheid 2021');
- Ter voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met name ten aanzien van het thema bodem, zal er nogal wat voorbereidend werk moeten worden gedaan om de aan de gemeenten toegewezen (nieuwe) taken op een goede en vooral juiste wijze te kunnen uitvoeren. Aangezien het hier deels gaat om nieuwe taken die de OD NHN op dit moment niet voor de gemeenten uitvoert ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij de gemeenten. Uiteraard kan de OD NHN deze taken voor de gemeenten (en in samenspraak met de gemeenten) gaan uitvoeren. Om de taken tijdig te kunnen uitvoeren zal vroegtijdig gestart moeten worden met de voorbereiding van de hiervoor noodzakelijke werkzaamheden;
- Binnen de Omgevingswet, die per 1 januari 2022 in werking zal treden, wordt ook alle bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het thema geluid opgenomen. In het kader hiervan is de verdere modernisering van de geluid wetgeving, die reeds was gestart onder de naam SWUNG (Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid) vormgegeven. Met name een aantal bekende tekortkomingen van de huidige wetgeving zijn in de nieuwe wetgeving gemoderniseerd, verbeterd en gecorrigeerd. Heel concreet betekent dit voor de gemeenten een aanzienlijke hoeveelheid verplichte extra taken, zoals:
    - Advisering m.b.t. paragraaf geluid in Omgevingsplan
    - Advisering m.b.t. paragraaf luchtkwaliteit in Omgevingsplan
    - Advisering m.b.t. paragraaf lichthinder in Omgevingsplan
    - Bepalen geluid aandachtgebieden rondom industrieterreinen
    - Bepalen geluidaandachtsgebieden langs wegen
    - Ombouwen' akoestische rekenmodellen industrieterreinen
    - Vaststellen geluidproductie plafonds (GPP) rondom gezoneerde industrieterreinen
    - Monitoringsverplichting gezoneerde industrieterreinen
    - Rapportage verplichting gezoneerde industrieterreinen
    - Vervaardigen basiskaart geluidemissie
    - Actualisatie basiskaart geluidemissie
    - Monitoringsverplichting basiskaart geluidemissie
    - Rapportage verplichting basiskaart geluidemissie
    - Inventarisatie en aanleveren geluidgegevens CVGG
    - Actualisatie en aanleveren geluidgegevens CVGG

Een aantal van deze taken zijn éénmalig, zoals het 'ombouwen' van de akoestische rekenmodellen rondom industrieterreinen. Andere taken komen in een bepaalde frequentie terug, zoals de monitorings- en rapportage verplichting van de GPP's rondom gezoneerde industrieterreinen (elk jaar) of de monitorings- en rapportage verplichting van de basiskaart geluidemissie (elke vijf jaar). En weer andere taken zijn een doorlopende, steeds terugkerende taak. Dit is van toepassing op alle gemeenten binnen het werkgebied van de OD NHN. Echter voor een aantal taken, zoals m.b.t. de gezoneerde industrieterreinen is dat alleen van toepassing op die gemeenten die gezoneerde industrieterreinen binnen de grenzen van hun gemeente hebben óf waar sprake is van gemeentegrens overschrijdende geluidzones rondom een dergelijk terrein. Daarnaast kunnen gemeenten voor niet gezoneerde industrieterreinen, waar dit gewenst is, wel degelijk een vorm van geluidzonering incl. GPP's toepassen in de gemeente hiermee bijvoorbeeld omliggende woningen wil beschermen tegen een te hoge geluidbelasting van een naastgelegen industrieterrein.

- In de Centrale Voorziening Geluid Gegevens (CVGG) komen de geluidgegevens voor de beheersing van het geluid. Hierbij gaat het om de geluid(bron)gegevens van alle wegen, spoorwegen en industrie. Daar komen de geluidgegevens van luchtvaart, windturbines en schietterreinen bij voor het optellen van de verschillende soorten geluid. De aan te leveren geluidgegevens voor de CVGG hebben voor de gemeenten met name betrekking op de gezoneerde industrieterreinen, de gemeentelijke wegen (verkeersintensiteiten, verdeling dag-, avond- en nachtperiode, verdeling over de verschillende voertuig categorieën, wegvaksnelheden, type wegdek, zowel voor de huidige situatie als voor de prognose situatie) en de binnen de gemeente aanwezige windturbines.
- Met de Omgevingswet worden alle gemeenten bevoegd gezag voor de (chemische) kwaliteit van bodem en ondergrond. Bij de invoering van de Omgevingswet dragen provincies de taken en bevoegdheden over aan gemeenten. Dragen de provincies goed over? Staan gemeente klaar de nieuwe taak goed te ontvangen?
- De impact van de Wet op Natuurbescherming bij asbestsaneringen is op dit moment nog onbekend. Door het uitvoeren van een quickscan bij het vermoeden van de aanwezigheid van beschermde diersoorten, kan het proces bij asbestsaneringen erg worden vertraagd als er ook een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming benodigd is.
- Ascert / Voorstel wijzigingen certificering en uitvoeringsregel CCvD: In de loop van 2019 of uiterlijk begin 2020 worden er wijzigingen doorgevoerd met betrekking tot de certificering en uitvoeringsregels van asbestsaneringsbedrijven en asbestsaneerders via de Arbeidsomstandighedenregeling. Vooral de op handen zijnde wijziging van sanering asbestdaken in Risicoklasse 1 in plaats van Risicoklasse 2, zal voor ons mogelijk meer werk opleveren.
- Landelijk Asbest Volgsysteem (LAVS) / AMvB LAVS: Vanaf 2017 is het gebruik en invoer via LAVS (alleen voor Risicoklasse 2 en 2A maar in toekomst waarschijnlijk voor alle risicoklassen) verplicht voor asbestsaneerders en asbestinventariseerders. Deze verplichting wordt ook steeds duidelijker in wetgeving geborgd en daardoor worden wij ook verplicht om met het LAVS te gaan werken. Per 28 juni 2019 is de inkijkfunctie voor inventarisatierapporten vrijgegeven. De saneerders worden per 1 juli 2019 verplicht om de eindbeoordelingen en stortbonnen alleen nog via LAVS in te voeren en dus niet meer aan het bevoegde gezag zoals voorheen. Deze wijzigingen (documentenstroom) zullen veel tijd gaan kosten omdat Green Valley geen koppeling met LAVS heeft. Daarnaast voeren vele saneerders/inventariseerders niet tijdig of niet juist de gegevens in.
- Vrije veld controles: Wanneer toezichthouders buiten lopen en zij zien een asbestsanering kan worden gecontroleerd of de sanering gemeld is of illegaal is. Hiervoor is een app (Asbestwerkzaamheden) beschikbaar. Deze is uitgerold over het gehele team asbest en is ook beschikbaar voor alle overige toezichthouders van de OD NHN. Als een sanering illegaal blijkt te zijn wordt hier actie op ondernomen.
- Strafrecht: De mogelijkheid om strafrecht toe te passen is een wezenlijk onderdeel van de (landelijke) handhavingsstrategie van de OD NHN. Zie Regionale VTH-Strategie, en de Visie Strafrecht en Plan van Aanpak Strafrecht. In overleg met de werkgroep Strafrecht wordt bekeken hoe het proces voor het opmaken van een PV versneld kan worden.

- Natuurwaardenkaart: De zeven Westfriese gemeenten zijn in 2020 gestart met het opstellen van een natuurwaardenkaart. Hiermee zet je natuur binnen de gemeente letterlijk op de kaart en geeft het inzicht in aanwezige natuurwaarden binnen de gemeentegrenzen. Afhankelijk van de soort zijn de resultaten van natuurwaardenonderzoek drie tot vijf jaar geldig. Dergelijke kennis is van belang bij het beoordelen van vergunningsaanvragen en regulier beheer en onderhoud. Tevens kan een natuurwaardenkaart a) dienen als basis voor het opstellen van visies, programma's en omgevingsplannen in het kader van de Omgevingswet en b) leiden tot beter behoud en beheer van de natuurwaarden binnen de gemeente.
- Duurzaamheid & klimaat: Voor bijvoorbeeld na-isolatie van een bestaande spouwmuur is het Bouwbesluit niet van kracht en is geen bouwvergunning nodig, omdat er niets aan het uiterlijk of de constructie van de woning verandert. De bepalingen van de Wet natuurbescherming gelden wél. Het is verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen en dieren opzettelijk te doden. Met betrekking tot het verduurzamen van woningen komt steeds vaker de vraag / wens naar boven om mee te denken over een juiste invulling van de Wet natuurbescherming. Het is belangrijk om een goede, werkzame manier te vinden om de bestaande woningen te verduurzamen en tegelijkertijd de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet te overtreden.
- Overige activiteiten niet (rechtstreeks) gekoppeld zijn aan de Wabo- of een Wro- procedure: Verbouwen, asbest verwijderen, evenementen: in veel gevallen is redelijkerwijs te vermoeden dat er beschermde soorten en/of hun verblijfplaatsen aanwezig zijn. Hierbij gaat het om meldingen zoals slopen of kappen maar ook om evenementen en vergunningsvrije activiteiten (bv. plaatsen dakkapel). Voor de gemeente geldt alleen een informatieplicht. Zowel vanuit het team natuur als vanuit de gemeente en andere disciplines binnen de OD NHN is er steeds meer aandacht voor natuur vanuit de taken die niet (rechtstreeks) gekoppeld zijn aan de Wabo- of een Wro- procedure. Het is (nog steeds) van belang dat er met onze opdrachtgevers (gemeenten) en het bevoegd gezag (team natuurbescherming van de OD NHN) concrete werkafspraken gemaakt worden.
- We willen in 2021 alle gemeenten bezoeken om (opnieuw) uitleg te geven over natuur(wetgeving) in relatie tot bovenstaande ontwikkelingen.

TERUG

UITVOERINGSPROGRAMMA 2021

DEEL 2 – Provincie Noord-Holland

‘Onder VTH-Strategie 2021-2023 (huidige wetgeving)’

UITVOERINGSPRGRAMMA 2021 DEEL 2

UITVOERINGSPROGRAMMA 2021 1

OPDRACHTGEVER (ALGEMEEN) 3

Beschrijving algemeen 3
Visie algemeen 4

OPDRACHTGEVER DEEL (SPECIFIEK) 6

Werkzaamheden VTH 6
Werkzaamheden niet VTH 8
Werkzaamheden Diverse 9
Werkzaamheden Randvoorwaardelijk 10

SPECIFIEKE BIJLAGEN: OPDRACHTGEVER (SPECIFIEK) 11

Uurtarief 11
Financiering 11

OPDRACHTGEVER (ALGEMEEN)

De OD NHN is verantwoordelijk voor de uitvoering van de provinciale taken binnen de gehele provincie Noord-Holland op het gebied van de ***groene wetgeving***, het ***zwemwater*** (badinrichtingen en oppervlakte water) en ***provinciale wegen en vaarwegen***. De ***basistaken (Wbb)*** worden alleen uitgevoerd voor het gebied Noord-Holland Noord.

BESCHRIJVING ALGEMEEN

Groene wetgeving gaat vooral over de onderwerpen Natura 2000, bescherming van soorten, faunabeheer, houtopstanden en schadebestrijding. Bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, Waddenzee en het IJsselmeer. Noord-Holland heeft veel verschillende natuur- en cultuurlandschappen. Deze zijn van internationale betekenis.

De provincie heeft de wettelijke taak om planten en dieren te beschermen. Dat is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt dat de provincies ter bescherming van bijzondere soorten een landelijk samenhangend stelsel van natuurgebieden moet begrenzen én beschermen, het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Verder regelt de wet de bescherming van de internationaal belangrijke natuurgebieden (Natura 2000) en soorten. De provincie heeft de taken op dit gebied van vergunningverlening en handhaving uitbesteed aan de OD NHN.

Zwembaden en zwemwater. Noord-Holland is een echte waterprovincie. Op heel veel plekken kan worden gezwommen. De provincie heeft vele tientallen plekken aangewezen als officiële zwemplek. Dat wil zeggen dat ze steeds worden gecontroleerd op veiligheid en een goede zwemwaterkwaliteit.

Tijdens het zwemseizoen beoordeelt de OD NHN in opdracht van de provincie de kwaliteit van zwemwater in Noord-Holland minimaal tweemaal per maand. Afhankelijk van de kwaliteit van het water wordt er vaker gecontroleerd. Het zwemseizoen loopt van 1 mei tot 1 oktober.

Provinciale wegen en vaarwegen. De provincie is verantwoordelijk voor het provinciale wegennet van Noord-Holland; ze onderhoudt bestaande infrastructuur en legt nieuwe verbindingen aan. De provincie is eigenaar van diverse (vaar)wegen en heeft de meeste daarvan in eigen beheer. De vergunning- en ontheffingverlening wordt gedaan door de provincie. Het toezicht en de handhaving op dit gebied heeft de provincie ondergebracht bij de OD NHN.

Bij het toezicht op en de handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van de wegen en vaarwegen, richt de OD NHN zich vooral op de circa 250 kilometer vaarweg die de provincie in beheer heeft.
Doel van het toezicht op de vaarwegen is de bevordering van de doorstroming van het vaarverkeer op de Noord-Hollandse routes. De veilige doorgang van de vrachtvaart en het tegengaan van het innemen van nieuwe en bestaande illegale ligplaatsen door woonschepen en de recreatievaart hebben prioriteit.

Wbb. De OD NHN voert voor zowel de vergunnningverlening als het toezicht en handhaving voor het gebied Noord-Holland Noord uit. Het toezicht en de handhaving van taken in het kader van de Wet bodembescherming is risicogestuurd. Voor de risicoanalyse en prioriteitsbepaling wordt gebruik gemaakt van een systematiek die door deskundigen in eigen huis is ontwikkeld. Bij elke melding of sanering wordt aan de hand van checklists bepaald of een integrale controle dan wel een administratieve controle wordt uitgevoerd. Deze systematiek is gebaseerd op de uitgangspunten van het bevoegd gezag. Daarnaast wordt een aantal vrije veldcontroles uitgevoerd. Op basis van de ervaringen van toezichthouders (informatie gestuurd handhaven) kan de systematiek voor prioriteitsbepaling worden bijgesteld.

VISIE ALGEMEEN

Noord-Holland in beweging:

- ✓ Dynamisch schiereiland
- ✓ Metropool in ontwikkeling
- ✓ Sterke kernen, sterke regio's
- ✓ Nieuwe energie
- ✓ Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

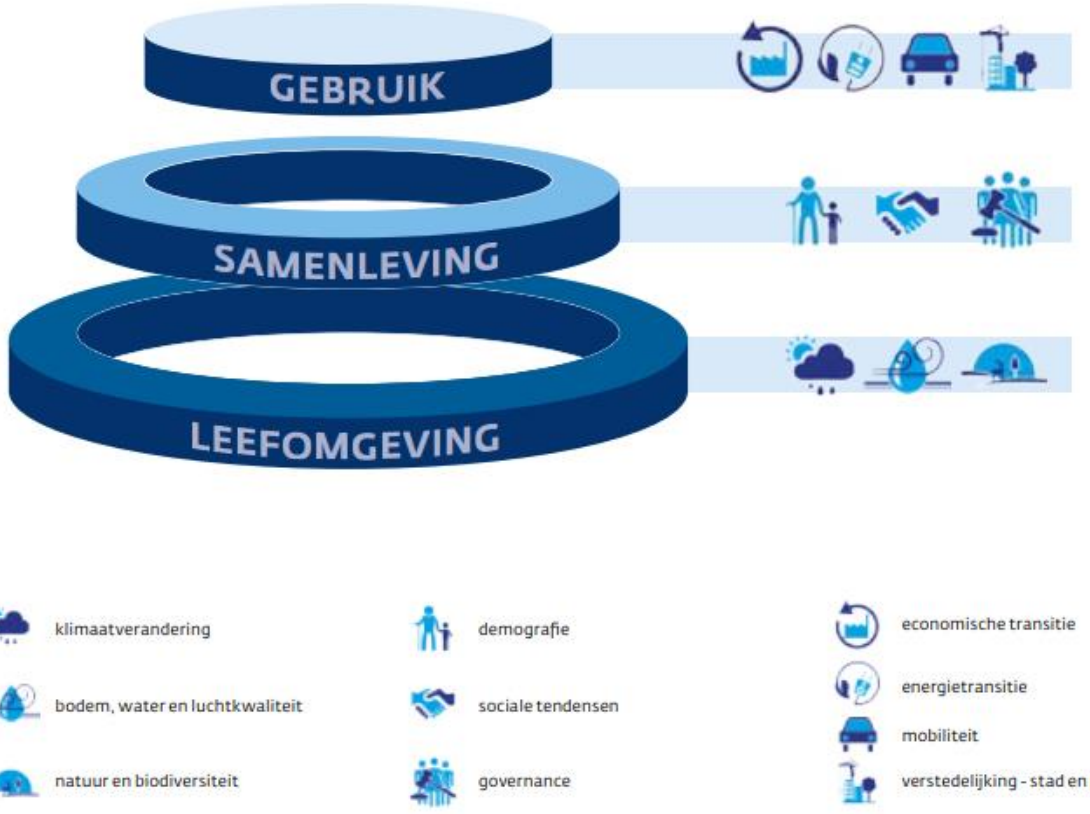

Leefomgevingskwaliteit

- ✓ Hoofdambitie: balans tussen economische groei en leefbaarheid;
- ✓ Randvoorwaarden voor garantie basiskwaliteit leefomgeving en waar mogelijk verbetering (streven naar het behalen van de WHO-normen in 2050);
- ✓ Randvoorwaarden om te kunnen omgaan met klimaatverandering (adaptatie) (KRW-normen behalen in 2027);
- ✓ Passend ontwikkelen en behouden van (karakteristieke) landschappen;
- ✓ Zo veel mogelijk natuurinclusief ontwikkelen passend bij de context;
- ✓ Geclusterd ruimtelijk economische ontwikkelingen rond infrastructuur;
- ✓ Rekening houden bij ontwikkelingen met de ondergrond.

DUURZAAM
DOORPAKKEN!
WEGEN/VAARWEGEN
BODEM
GROEN WETGEVING
ZWEMWATER
PROVINCIE NOORD-HOLLAND

OPDRACHTGEVER DEEL (SPECIFIEK)

De OD NHN voert diverse werkzaamheden uit voor de Provincie Noord-Holland. In dit deel worden de werkzaamheden beschreven. Aanvullend worden de beschreven werkzaamheden voor het jaar 2021 geprognosticeerd op product niveau, dit betreft de aantallen, de uren en het deel budget Lumpsum (LS). Vervolgens wordt ook de nu voorliggende prijs conform de Outputfinanciering (OPF) getoond.

BELANGRIJK:
In onderstaande tabellen wordt nog geen informatie gegeven over de OPF. Deze zal pas gegeven kunnen worden als duidelijk is wat de omvang zal zijn van de afgenomen uren door alle deelnemers. Deze uren zullen basis zijn van de OPF. De informatie die later getoond zal worden over de OPF is dan vooral illustratief en zeker nog niet definitief. Er wordt namelijk nog gewerkt aan de vervolmaking van de PDC. Ook is deze 'oefen' periode juist bedoelt om de kengetallen steeds definitiever te kunnen maken.

Werkzaamheden VTH

- **Aanvragen en meldingen**: Vergunningverlening en de afhandeling van meldingen en maatwerk is hoofdzakelijk een vraaggestuurd proces. Daarnaast vindt ambtshalve actualisatie plaats indien veranderende wet- en regelgeving, dan wel het beschermingsniveau daartoe aanleiding biedt.

Tabel: Werkzaamheden Aanvragen (VTH):

AANVRAGEN (VTH)			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget LS 2021	Prognose budget OPF 2021
Beschikking Provinciaal uitgebreid	518	17.778	€ 1.537.619	€ 0
Beschikking provinciaal	728	16.253	€ 1.405.722	€ 0
Opstellen maatwerkvoorschriften	5	10	€ 865	€ 0
Behandelen zienswijze(n)	10	112	€ 9.687	€ 0
Behandelen melding	385	1.745	€ 150.908	€ 0
	1.760	37.818	€ 3.270.862	€ 0

Tabel: werkzaamheden Bezwaar en Beroep (aanvragen)

BEZWAAR en BEROEP			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget LS 2021	Prognose budget OPF 2021
Bezwaarprocedure	0	37	€ 3.200	€ 0
Voorlopige voorziening	0	38	€ 3.287	€ 0
Beroepsprocedure	0	37	€ 3.200	€ 0
	0	112	€ 9.687	€ 0

- **Toezicht en handhaving**: Hier een overzicht van de taken die per werkveld worden uitgevoerd en gerapporteerd:

WEGEN/VAARWEGEN

- ✓ Controles n.a.v. signalen uit het veld
- ✓ Controles op snelheid vaartuigen
- ✓ Controle op ontheffingen
- ✓ Controle vrije veld

ZWEMWATER

- ✓ Controles badinrichtingen
- ✓ Hercontroles
- ✓ Administratieve controle
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen, nadere eisen en advisering
- ✓ Veiligheidsonderzoek oppervlaktelocaties
- ✓ Advisering veiligheidsaspecten bij bouwaanvragen (ook verbouw), bestemmingsplannen en potentiële zwemlocaties
- ✓ Opsporing nieuwe baden

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

- ✓ Controles (meldingen, wachtverplichting, herbeplanting etc.)
- ✓ Hercontroles
- ✓ Controle vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen en vergunningen
- ✓ Bijhouden archief en beheer kaart bebouwde kom Boswet

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL GEBIEDEN

- ✓ Controles (vergunningen, ontheffingen en vvbg, vergunningvrije initiatieven, stikstof)
- ✓ Controles cross compliance
- ✓ Controles met handhavingspartners
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidsonderzoeken vergunningen en ontheffingen
- ✓ Adviseren over beheer- en uitvoeringsplannen

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL SOORTEN

- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Administratieve controle meldingen van gebruik ontheffingen
- ✓ Administratieve controles van de machtigingen
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen en vergunningen
- ✓ Adviseren over beheer- en uitvoeringsplannen
- ✓ Ondersteuning opsporingsdiensten

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL RUIMTELIJKE INGREPEN

- ✓ Controles (ontheffingen, vergunningen, vergunningsvrije initiatieven)
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen en vergunningen

Waarbij voor alle genoemde werkvelden ook de volgende taken worden uitgevoerd en gerapporteerd:

- ✓ (Klachten en) handhavingsverzoeken behandelen
- ✓ Strafrechtelijke handhaving
- ✓ Bestuursrechtelijke handhaving

Tabel: Werkzaamheden Handhaving:

HANDHAVING			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**	**Prognose budget OPF 2021**
Preventieve controle uitvoeren		3.297	€ 287.474	€ 0
Integrale controle uitvoeren	1.839	16.884	€ 1.472.381	€ 0
Hercontrole uitvoeren	269	2.038	€ 177.487	€ 0
Aspectcontrole uitvoeren	189	1.735	€ 150.060	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	19.386	6.203	€ 539.546	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	30	550	€ 47.570	€ 0
Strafrecht toepassen		629	€ 55.474	€ 0
Handhavingsbesluit nemen		1.040	€ 90.493	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	64	1.535	€ 132.762	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	10	706	€ 61.062	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	990	€ 85.625	€ 0
Klacht behandelen	265	1.490	€ 128.870	€ 0
	22.052	37.097	€ 3.228.803	€ 0

Tabel: werkzaamheden Bezwaar en Beroep (Handhaving):

BEZWAAR en BEROEP			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**	**Prognose budget OPF 2021**
Bezwaarprocedure	0	197	€ 17.039	€ 0
Voorlopige voorziening	0	171	€ 14.790	€ 0
Beroepsprocedure	0	201	€ 17.384	€ 0
	0	569	€ 49.213	€ 0

Werkzaamheden niet VTH

- **Advies**:
  - ✓ Wet- en regelgeving inclusief beleid, op internationaal, nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau m.b.t. milieuaspecten zijn van belang voor de besluitvorming door gemeenten als bevoegd gezag Wabo bij de beoordeling van aanvragen omgevingsvergunningen en als besluitorgaan m.b.t. de vaststelling van bestemmingsplannen. De OD NHN verzorgt hiertoe advies.
  - ✓ Advies voor beleids-, beheer- en uitvoeringsplannen.

Tabel: Werkzaamheden Advies:

ADVIES			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**	**Prognose budget OPF 2021**
Informatie verstrekken	0	3.893	€ 336.706	€ 0
Vooroverleg	0	100	€ 8.649	€ 0
Adviesaanvraag behandelen	6	23	€ 1.972	€ 0
Onderzoek beoordelen	345	699	€ 60.457	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	65	2.014	€ 174.191	€ 0
	416	7.056	€ 610.256	€ 0

Werkzaamheden Diverse

- **Divers** : Dit betreft de uitvoering van specifieke projecten.

Tabel: Werkzaamheden Divers:

DIVERS			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**	**Prognose budget OPF 2021**
Projecten	6	525	€ 45.407	€ 0
Intensieve dossiers	0	0	€ 0	€ 0
Ondersteuning en opsporing	0	0	€ 0	€ 0
	6	525	€ 45.407	€ 0

Tabel: projecten

Subproduct	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**
Project 'Platform Overheid en kwaliteit Bodembeheer (POKB)'	1	2	€ 173
Project 'Diffuus Lood'	1	50	€ 4.325
Project 'Warme overdracht'	1	200	€ 17.298
Project 'PFAS'	1	183	€ 15.828
Project 'BIS/ omgevingwetproof maken'	1	50	€ 4.325
Project 'Spoedlocaties'	1	40	€ 3.460
	6	525	€ 45.407

Werkzaamheden Randvoorwaardelijk

- **Randvoorwaardelijk**: Namens opdrachtgevers(koepels) en OD NHN wordt vanuit uitvoerbaarheidsperspectief ingespeeld en geadviseerd op de ontwikkeling en implementatie van nieuwe wet- en regelgeving i.r.t. de aan de OD (in mandaat) opgedragen taken. Dit kan o.a. gebeuren d.m.v. delen van kennis en ontwikkelen van kennis in kennisgroepen.

Tabel: Werkzaamheden Randvoorwaardelijk:

RANDVOORWAARDELIJK			LS	OPF
Product	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	**Prognose budget LS 2021**	**Prognose budget OPF 2021**
Milieuvluchten	0	30	€ 2.595	€ 0
Beleidsontwikkeling	0	1.344	€ 116.243	€ 0
Teamleiding	0	2.338	€ 202.214	€ 0
Administratieve ondersteuning	0	7.554	€ 656.940	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	2.240	€ 195.185	€ 0
Data beheren	0	123	€ 10.595	€ 0
	0	13.629	€ 1.183.771	€ 0

SPECIFIEKE BIJLAGEN: OPDRACHTGEVER (SPECIFIEK)

Uurtarief

Het gehanteerde uurtarief is het uurtarief 2020 verhoogd met de indexatie voor 2021 van de Lumpsum (2,37%).

	Uurtarief 2021
Basistaken	€ 90,11
VTH-plustaken	€ 86,49

Financiering

De bijdrage Lumpsum (LS) voor het UP 2021 is als volgt opgebouwd:

Opbouw LS	**bedrag**
Bijdrage 2021 basistaken conform begroting	€ 620.587
Bijdrage 2021 VTH -plus taken conform begroting	€ 6.517.420
AF: Bijdrage 2021 voor Masterplan ICT basistaken	-€ 44.386
AF: Bijdrage 2021 voor Masterplan ICT VTH-plustaken	-€ 403.698
LS 2021 voor UP 2021	**€ 6.689.923**

Overzicht uren en budget[1]:

Omschrijving financiering	**Beschikbare uren 2021**	**Totaal uren UP 2021**	**Beschikbaar budget 2021**	**Totaal prognose budget UP 2021**	**verschil**
Lumpsum (LS)	60.066		€ 6.689.923		
Aanvullend (AV) structureel	3.116		€ 144.885		
Aanvullend (AV) Wnb naar niveau 2	18.950		€ 881.000		
Aanvullend (AV) stikstof	13.895		€ 646.000		
Onntrekking aan reserve VTH -plus	778		€ 36.190		
Totaal	**96.805**	**96.805**	**€ 8.397.998**	**€ 8.397.998**	**€ 0**

Aansluiting met DVO:

DVO	**bedrag**
LS 2021 milieutaken basis incl. MP ICT	€ 620.587
LS 2021 VTH- plustaken taken incl. MP ICT	€ 6.662.305
Aanvullend (AV) Wnb naar niveau 2	€ 881.000
Aanvullend (AV) stikstof	€ 646.000
totaal opgenomen in DVO	**€ 8.809.892**

Het verschil tussen het totaal opgenomen bedrag in het DVO en het UP 2021 is de bijdrage MP-ICT en de verwachte onttrekking aan de reserve VTH-plus.

[1] Het aanvullend beschikbaar gestelde budget 2021 voor Wnb niveau 2 en stikstof is gebaseerd op het uurtarief 2020. Mocht aan het eind van 2021 blijken dat hierdoor een tekort ontstaat mag *maximaal* € 36.190 uit de reserve VTH-plus onttrokken worden om het verschil tussen het uurtarief 2021 en 2020 te compenseren.

conversietabel Wbb basistaken

Toezicht & Handhaving (basistaken Wbb)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Spoedlocaties	20	650	€ 58.572
Integrale controles Wet bodembescherming	235	2.688	€ 242.216
Administratieve controles Wet bodembescherming	70	842	€ 75.873
Hercontroles Wet bodembescherming	41	337	€ 30.367
Vrije veld controles Wet bodembescherming	26	640	€ 57.670
Strafrechtelijke handhaving	-	296	€ 26.673
Bestuursrechtelijke handhaving	-	150	€ 13.517
Advies, overleg en afstemming	-	1400	€ 126.154
	392	**7003**	**€ 631.040**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Integrale controles uitvoeren	20	650	650	0	€ 58.572
Integrale controles uitvoeren	235	2.688	2.688	0	€ 242.216
Administratieve controle uitvoeren	70	842	842	0	€ 75.873
Hercontroles uitvoeren	41	337	337	0	€ 30.367
Preventieve controle uitvoeren	26	640	640	0	€ 57.670
Strafrecht toepassen	0	296	296	0	€ 26.673
Handhaven-besluit nemen	0	150	0	150	€ 13.517
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	*400*	*400*	*0*	€ 36.044
Administratieve ondersteuningen	0	1.000	1.000	0	€ 90.110
	392	**7.003**	**6.853**	**150**	**631.040**

Bijlage conversietabel Wnb / Whvbz / Wegen en vaarwegen / PMV / Natuurschoonwet

VERBERGEN

REGULERING (Whvbz)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Toetsing meldingen bad en zwem inrichtingen (Whvbz)	70	910	€ 78.706
Ontheffingen Whvbz			€ 0
Nadere aanwijzingen Whvbz			€ 0
Administratieve ondersteuning (1 uur per product)			€ 0
Totaal	**70**	**910**	**€ 78.706**

Product pdc	sub product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Melding	Melding Whvbz	39	468	*429*	*39*	€ 40.477
Beschikking provinciaal	Ontheffing whvbz	18	216	*198*	*18*	€ 18.682
Beschikking provinciaal	Ontheffing whvbz	13	156	*143*	*13*	€ 13.492
Administratieve ondersteuning	Administratieve ondersteuner		70	70	0	€ 6.054
Totale taken		**70**	**910**	***840***	***70***	**€ 78.706**

REGULERNG (TAKEN GROEN)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Wet natuurbescherming soorten			
Besluiten soorten beheer en schade	30	1.200	€ 103.788
Besluiten soorten ruimtelijke ingrepen	150	7.500	€ 648.675
VVGB soorten ruimtelijke ingrepen	100	5.000	€ 432.450
Advisering PNH soorten		400	€ 34.596
Vergunningsvrij soorten	0	0	€ 0
Vragen/advisering extern	200	600	€ 51.894
Inhoudelijke overleggen		400	€ 34.596
Juridische procedures soorten	25	50	€ 4.325
Totaal	**505**	**15.150**	**€ 1.310.324**
Wet natuurbescherming N-2000 gebieden			
Besluiten Natura 2000 gebieden incl. uitbreiding stikstof	240	13.100	€ 1.133.019
VVGB Natura 2000 gebieden	50	1.500	€ 129.735
Advisering PNH gebieden		200	€ 17.298
Vragen/advisering extern	188	376	€ 32.520
Juridische procedures Natura 2000 gebieden	25	50	€ 4.325
Verzoek om zienswijze / instemming	10	100	€ 8.649
Inhoudelijke overleggen intern en extern		200	€ 17.298
Totaal	**513**	**15.526**	**€ 1.342.844**
Wet natuurbescherming houtopstanden			
Besluiten Houtopstanden	15	375	€ 32.434
Meldingen Houtopstanden	20	40	€ 3.460
Advisering PNH Houtopstanden		100	€ 8.649
Vragen/advisering externen	50	100	€ 8.649
Juridische procedures Houtopstanden	0		€ 0
Inhoudelijke overleggen		200	€ 17.298
Totaal	**85**	**815**	**€ 70.489**
Natuurschoonwet			
Adviezen Natuurschoonwet	20	100	€ 8.649
Totaal	**20**	**100**	**€ 8.649**

Product pdc	sub product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Beschikking provinciaal	Ontheffing Wnb Soortenbescherming	28	1.251	*1.120*	*131*	€ 108.241
Beschikking provinciaal uitgebreid	Ontheffing Uitgebreid Wnb Soortenbescherming	2	89	*80*	*9*	€ 7.732
Beschikking provinciaal	Ontheffing Wnb Ruimtelijke ingrepen	140	7.822	*7.000*	*822*	€ 676.506
Beschikking provinciaal uitgebreid	Ontheffing uitgebreid Wnb Ruimtelijke ingrepen	10	559	*500*	*59*	€ 48.322
Beschikking provinciaal uitgebreid	Besluit Vvgb	100	5.587	*5.000*	*587*	€ 483.219
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies WNB	0	400	*400*	*0*	€ 34.596
nvt	nvt	0	0	*0*	*0*	€ 0
Informatieverstrekken	Info verstrekken aan burgers/instanties/ bedrijven	200	670	*600*	*70*	€ 57.986
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies Wnb? (Bijlage B PDC)	0	0	*0*	*0*	€ 0
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen	Intern overleg	0	400	*400*	*0*	€ 34.596
bezwaarprocedure	Bezwaarprocedure toepassen - (omgevings)vergunning	8	18	*17*	*2*	€ 1.595
beroepsprocedure	beroepsprocedure toepassen - (omgevings)vergunning	8	18	*17*	*2*	€ 1.595
voorlopige voorziening	Voorlopige voorziening toepassen- (omgevings)vergunningaanvragen)	9	19	*17*	*2*	€ 1.643
		505	**16.835**	***15.150***	***1.685***	**1.456.030**
Beschikking provinciaal	Vergunning Wnb Gebiedsbescherming,	120	5.601	4.998	603	€ 484.452
Beschikking provinciaal uitgebreid	Vergunning Wnb uitgebreid- gebeidsbescherming	120	9.326	8.102	1.224	€ 806.586
Beschikking provinciaal uitgebreid	Besluit Vvgb	50	1.676	1.500	176	€ 144.966
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies WNB	0	200	200	0	€ 17.298
Informatieverstrekken	Info verstrekken aan burgers/instanties/ bedrijven	188	420	376	44	€ 36.338
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies Wnb? (Bijlage B PDC)	0	0	0	0	€ 0
bezwaarprocedure	Bezwaarprocedure toepassen - (omgevings)vergunning	8	18	17	2	€ 1.595
beroepsprocedure	beroepsprocedure toepassen - (omgevings)vergunning	8	18	17	2	€ 1.595
voorlopige voorziening	Voorlopige voorziening toepassen- (omgevings)vergunningaanvragen)	9	19	17	2	€ 1.643
Behandelen zienswijzen	Nota van beantwoording zienswijzen (Nvz)	10	112	100	12	€ 9.664
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	Intern overleg	0	100	100	0	€ 8.649
Vooroverleg	Procedureel vooroverleg	0	100	100	0	€ 8.649
		513	**17.591**	**15.526**	**2.065**	**1.521.435**
Beschikking provinciaal	Ontheffing Wnb Houtopstanden	15	419	375	44	€ 36.241
Beschikking provinciaal uitgebreid	Ontheffing uitgebreid Wnb Houtopstanden	0	0	0	0	€ 0
Afhandelen melding	Melding Houtopstanden	20	45	40	5	€ 3.866
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies WNB	0	100	100	0	€ 8.649
Informatieverstrekken	Info verstrekken aan burgers/instanties/ bedrijven	50	112	100	12	€ 9.664
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies Wnb? (Bijlage B PDC)	0	0	0	0	€ 0
nvt	nvt	0	0	0	0	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	Intern overleg	0	200	200	0	€ 17.298
		85	**875**	**815**	**60**	**€ 75.719**
Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies Natuurschoonwet	20	100	100	0	€ 8.649
		20	**100**	**100**	**0**	**€ 8.649**

Provinciale milieuverordening en stiltegebieden			
Adviezen	20	218	€ 18.855
Ontheffingen	20		
totaal	**40**	**218**	**€ 18.855**
Overige			
Administratieve ondersteuning Groen (1,82 fte) WNB		2.545	€ 220.117
administratieve ondersteuning uitbreiding stikstof (n.v.t)		0	€ 0
Juridische capaciteit Wnb (= 2,22 fte)		3.110	€ 268.984
Juridische capaciteit stikstof (0,5 fte)		700	€ 60.543
Teamleider		1.400	€ 121.086
Adviseur		1.344	€ 116.243
totaal		**9.099**	**€ 786.973**
Totaal incl. ondersteuning	**1.163**	**40.908**	**€ 3.538.133**

Adviesaanvraag behandelen	Rapportage advies PMV	20	109	109	0	€ 9.427
Beschikking provinciaal uitgebreid	Ontheffing Stiltegebieden	20	109	109	0	€ 9.427
		40	**218**	**218**	**0**	**€ 18.855**
Administratieve ondersteuning	Aministratieve ondersteuner		2.545	2.545	0	€ 220.117
nvt	nvt		0	0	0	
JO wordt verdeeld overde producten			0	0	0	
JO wordt verdeeld overde producten			0	0	0	
Teamleiding	Teamleider		1.400	1.400	0	€ 121.086
Beleidsontwikkeling	Beleidsontwikkeling		1.344	1.344	0	€ 116.243
			5.289	**5.289**	**0**	**€ 457.446**
		1.163	**40.908**	**37.098**	**3.810**	**€ 3.538.133**

Wbhvz	70	910	€ 78.706	70	910	840	70	€ 78.706
Groen	1.163	40.908	€ 3.538.133	1.163	40.908	37.098	3.810	€ 3.538.133
totaal Regulering	**1.233**	**41.818**	**€ 3.616.839**	**1.233**	**41.818**	**37.938**	**3.880**	**€ 3.616.839**

Bijlage conversietabel Wnb / Whvbz / Wegen en vaarwegen / PMV / Natuurschoonwet

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken Natuurbescherming, houtopstanden)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Controles (meldingen, wachtverplichting, herbeplanting etc.)	100	400	€ 34.596
Controle na signalen en klachten	25	100	€ 8.649
Surveillance/opsporen illegale kap/ondersteuning opsporingsdiensten	*	85	€ 7.352
Bijhouden archief Boswet en beheer kaarten met grenzen bebouwde	*	70	€ 6.054
Handhaafbaarheidstoetsen ontheffingen	43	86	€ 7.438
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	2	8	€ 692
Handhaving (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving)	*	40	€ 3.460
Advisering, informatie	*	25	€ 2.162
Totaal Taken	**170**	**814**	**€ 70.403**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Integrale controle uitvoeren	87	348	348	0	€ 30.099
Administratieve controle uitvoeren	13	52	52	0	€ 4.497
Klacht behandelen	25	100	100	0	€ 8.649
Preventieve controle uitvoeren		55	55	0	€ 4.757
Integrale controle uitvoeren		30	30	0	€ 2.595
Data beheren		70	70	0	€ 6.054
Beschikking provinciaal	43	86	86	0	€ 7.438
Integrale controle uitvoeren	2	8	8	0	€ 692
Strafrecht toepassen		20	20	0	€ 1.730
Sanctiecontrole uitvoeren		10	10	0	€ 865
Last onder dwangsom uitvoeren		34	10	24	€ 2.909
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		10	10	0	€ 865
Informatieverstrekken		15	15	0	€ 1.297
	170	**838**	**814**	**24**	**€ 72.447**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken Natuurbescherming, soorten)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Handhaafbaarheidstoets ontheffingen	40	80	€ 6.919
Controles	500	3.500	€ 302.715
Administratieve controles meldingen/machtigen	10.000	1.000	€ 86.490
Controles n.a.v. klachten	20	120	€ 10.379
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	5	30	€ 2.595
Gebiedssurveilances WBE, Milieuvluchten	*	580	€ 50.164
Ondersteuning opsporing	*	100	€ 8.649
Handhaving (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving)	5	100	€ 8.649
Advisering provincie (beheerplannen en besluiten)	*	480	€ 41.515
Ondersteuning juridische procedures	*	100	€ 8.649
Inhoudelijke overleggen intern en extern	*	700	€ 60.543
Vragen externen	*	200	€ 17.298
Totaal Taken	**10.570**	**6.990**	**€ 604.565**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Beschikking provinciaal	37	74	74	0	€ 6.400
Beschikking provinciaal uitgebreid	3	6	6	0	€ 519
Integrale controle uitvoeren	330	2.310	2.310	0	€ 199.792
Hercontrole uitvoeren	5	35	35	0	€ 3.027
Integrale controle uitvoeren	165	1.155	1.155	0	€ 99.896
Integrale controle uitvoeren	10.000	1.000	1.000	0	€ 86.490
Klacht behandelen	20	120	120	0	€ 10.379
Integrale controle uitvoeren	5	30	30	0	€ 2.595
Preventieve controle uitvoeren	0	550	550	0	€ 47.570
Milieuvluchten	0	30	30	0	€ 2.595
Integrale controle uitvoeren	0	80	80	0	€ 6.919
Preventieve controle uitvoeren	0	20	20	0	€ 1.730
Strafrecht toepassen	4	80	80	0	€ 6.919
Sanctiecontrole uitvoeren	1	20	20	0	€ 1.730
Adviesaanvraag behandelen		480	480	0	€ 41.515
Handhaven - verzoek behandelen		168	50	118	€ 14.547
Handhaven- besluit nemen		67	20	47	€ 5.819
Bezwaarprocedure		34	10	24	€ 2.909
Beroepsprocedure		34	10	24	€ 2.909
Voorlopige voorziening		34	10	24	€ 2.909
Informatieverstrekken		350	350	0	€ 30.272
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		350	350	0	€ 30.272
Informatieverstrekken		175	175	0	€ 15.136
	10.570	**7.285**	**6.990**	**295**	**€ 630.121**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken Natuurbescherming, ruimtelijke ingrepen)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Controles voorschriften (incl. eventuele extra controles bij risicovolle zaken)	350	3.500	€ 302.715
Handhaafbaarheidstoets ontheffingen	180	360	€ 31.136
Controles n.a.v. klachten	100	400	€ 34.596
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	40	800	€ 69.192
Milieuvluchten en opsporing illegale activiteiten		50	€ 4.325
Handhaving (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving)	20	400	€ 34.596
Vragen externen	250	750	€ 64.868
Inhoudelijk overleg		400	€ 34.596
Ondersteuning juridische procedures		300	€ 25.947
Totaal Taken	**940**	**6.960**	**€ 601.970**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Integrale controle uitvoeren	291	2.910	2.910	0	€ 251.686
Hercontrole uitvoeren	7	70	70	0	€ 6.054
Administratieve controle uitvoeren	52	520	520	0	€ 44.975
Beschikking provinciaal	167	334	334	0	€ 28.888
Beschikking provinciaal uitgebreid	13	26	26	0	€ 2.249
Klacht behandelen	100	400	400	0	€ 34.596
Integrale controle uitvoeren	40	800	800	0	€ 69.192
Preventieve controle uitvoeren		50	50	0	€ 4.325
Strafrecht toepassen	2	40	40	0	€ 3.460
Sanctiecontrole uitvoeren	7	140	140	0	€ 12.109
Last onder bestuursdwang -uitvoeren	1	67	20	47	€ 5.819
Last onder dwangsom - uitvoeren	10	673	200	473	€ 58.188
Informatieverstrekken	250	650	650	0	€ 56.219
Wob verzoeken behandelen		100	100	0	€ 8.649
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		200	200	0	€ 17.298
Informatieverstrekken		200	200	0	€ 17.298
Handhaven - verzoek behandelen		505	150	355	€ 43.641
Handhaven - besluit nemen		336	100	236	€ 29.094
Bezwaarprocedure		50	15	35	€ 4.364
Beroepsprocedure		67	20	47	€ 5.819
Voorlopige voorziening		50	15	35	€ 4.364
	940	**8.189**	**6.960**	**1.229**	**€ 708.284**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken Natuurbescherming, gebieden)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Handhaafbaarheidsonderzoeken vergunningen	250	500	€ 43.245
Controle voorschriften (incl. eventuele extra controles bij risicovolle zaken)	210	2.100	€ 181.629
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	12	120	€ 10.379
Controles n.a.v. klachten	30	300	€ 25.947
Cross Compliance controles	30	360	€ 31.136
Integrale projectmatige controles met partners	30	360	€ 31.136
Surveilance		900	€ 77.841
Controles Waddenzee en Ijsselmeer (incl. Noordzeekust)		700	€ 60.543
Handhaving (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving)	10	250	€ 21.623
Advisering plannen	25	625	€ 54.056
Ondersteuning juridische procedures		100	€ 8.649
Vragen / informeren externen		300	€ 25.947

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Beschikking provinciaal	125	250	250	0	€ 21.623
Beschikking provinciaal uitgebreid	125	250	250	0	€ 21.623
Integrale controle uitvoeren	160	1.600	1.600	0	€ 138.384
Hercontrole uitvoeren	19	190	190	0	€ 16.433
Administratieve controle uitvoeren	31	310	310	0	€ 26.812
Integrale controle uitvoeren	10	100	100	0	€ 8.649
Aspectcontrole uitvoeren	2	20	20	0	€ 1.730
Klacht behandelen	30	300	300	0	€ 25.947
Aspectcontrole uitvoeren	22	264	264	0	€ 22.833
Administratieve controle uitvoeren	8	96	96	0	€ 8.303
Preventieve controle uitvoeren	10	120	120	0	€ 10.379
Integrale controle uitvoeren	20	240	240	0	€ 20.758
Preventieve controle uitvoeren		900	900	0	€ 77.841
Integrale controle uitvoeren		500	500	0	€ 43.245
Hercontrole uitvoeren		50	50	0	€ 4.325
Aspectcontrole uitvoeren		100	100	0	€ 8.649
Administratieve controle uitvoeren		50	50	0	€ 4.325
Strafrecht toepassen	2	50	50	0	€ 4.325
Sanctiecontrole uitvoeren	5	125	125	0	€ 10.811
Last onder bestuursdwang - uitvoeren	3	252	75	177	€ 21.820
Adviesaanvraag behandelen	25	625	625	0	€ 54.056
Handhaving- verzoek behandelen		135	40	95	€ 11.638
Handhaven - besluit nemen		101	30	71	€ 8.728
Bezwaarprocedure		34	10	24	€ 2.909
Beroepsprocedure		34	10	24	€ 2.909
Voorlopige voorziening		34	10	24	€ 2.909
Informatieverstrekken		250	250	0	€ 21.623
Wob verzoeken behandelen		50	50	0	€ 4.325

Inhoudelijke overleg		300	€ 25.947		
Totaal Taken	**597**	**6.915**	**€ 598.078**		

Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		150	150	0	€ 12.974
Informatieverstrekken		150	150	0	€ 12.974
	597	**7.329**	**6.915**	**414**	**€ 633.857**

TAKEN TOEZICHT EN HANDHAVING (i.h.k. v. stikstof, extra opdracht)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Handhaafbaarheidsonderzoeken vergunningen	80	160	€ 13.838
Controle voorschriften	178	1.602	€ 138.557
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	25	250	€ 21.623
Controles n.a.v. klachten	10	90	€ 7.784
Handhaving (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving)	15	375	€ 32.434
Ondersteuning juridische procedures		100	€ 8.649
Vragen / informeren externen		67	€ 5.795
Inhoudelijke overleg		100	€ 8.649
Totaal Taken	**308**	**2.744**	**€ 237.329**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Beschikking provinciaal	5	10	10	0	€ 865
Beschikking provinciaal uitgebreid	75	150	150	0	€ 12.974
Hercontrole uitvoeren	30	270	270	0	€ 23.352
Aspectcontrole uitvoeren	105	945	945	0	€ 81.733
Administratieve controle uitvoeren	18	162	162	0	€ 14.011
Onderzoek beoordelen	25	225	225	0	€ 19.460
Aspectcontrole uitvoeren	25	250	250	0	€ 21.623
Klachtbehandelen	10	90	90	0	€ 7.784
Strafrecht toepassen	3	75	75	0	€ 6.487
Sanctiecontrole	7	175	175	0	€ 15.136
Last onder bestuursdwang toepassen	5	497	125	372	€ 43.015
Handhaven- verzoek behandelen		159	40	119	€ 13.765
Handhaven- besluit nemen		119	30	89	€ 10.324
Bezwaarprocedure		40	10	30	€ 3.441
Beroepsprocedure		40	10	30	€ 3.441
Voorlopige voorziening		40	10	30	€ 3.441
Informatieverstrekken		57	57	0	€ 4.930
Wob verzoeken behandelen		40	10	30	€ 3.441
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		60	60	0	€ 5.189
Informatieverstrekken		40	40	0	€ 3.460
	308	**3.444**	**2.744**	**700**	**€ 297.872**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken Wegen en vaarwegen)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
(Vooraankondiging) bestuursdwang inclusief maatregel vaarwegen	150	1.500	€ 129.735
(Vooraankondiging) bestuursdwang inclusief maatregel wegen	6	60	€ 5.189
Surveillance/intensiveren toezicht	*	942	€ 81.474
Veiligheidscontroles vaartuigen nav surveillance	120	360	€ 31.136
Veiligheidscontroles vaartuigen (acties)	8	288	€ 24.909
Controle ikv ligplaatsenbeleid (controle vignetten)	60	360	€ 31.136
Ondersteuning juridische procedures		150	€ 12.974
Vragen / informeren externen		50	€ 4.325
Inhoudelijke overleg		190	€ 16.433
Totaal Taken	**344**	**3.900**	**€ 337.311**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Integrale controle uitvoeren	78	780	780	0	€ 67.462
Aspectcontrole uitvoeren		0	0	0	€ 0
Hercontrole uitvoeren	20	200	200	0	€ 17.298
Strafrecht toepassen	2	20	20	0	€ 1.730
Last onder bestuursdwang toepassen	50	663	500	163	€ 57.325
Integrale controle uitvoeren	4	40	40	0	€ 3.460
Hercontrole uitvoeren	1	10	10	0	€ 865
Last onder bestuursdwang toepassen	1	13	10	3	€ 1.146
Preventieve controle uitvoeren		942	942	0	€ 81.474
Integrale controle uitvoeren	100	300	300	0	€ 25.947
Aspectcontrole uitvoeren	20	60	60	0	€ 5.189
Integrale controle uitvoeren	8	288	288	0	€ 24.909
Integrale controle uitvoeren	50	300	300	0	€ 25.947
Aspectcontrole uitvoeren	10	60	60	0	€ 5.189
Handhaven- verzoek behandelen		13	10	3	€ 1.146
Handhaven- besluit nemen		133	100	33	€ 11.465
Bezwaarprocedure		27	20	7	€ 2.293
Beroepsprocedure		13	10	3	€ 1.146
Voorlopige voorziening		13	10	3	€ 1.146
Informatie verstrekken		40	40	0	€ 3.460
Wob verzoeken behandelen		13	10	3	€ 1.146
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		120	120	0	€ 10.379
Informatie verstrekken		70	70	0	€ 6.054
	344	**4.118**	**3.900**	**218**	**€ 356.178**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Plustaken WHVBZ)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Handhaafbaarheidstoets ontheffingen en advisering regulering bij nieuwe aanvrag	30	60	€ 5.189
Controles badinrichtingen	264	2.112	€ 182.667
Hercontroles	146	876	€ 75.765
Controle na incidenten en klachten	80	480	€ 41.515
Administratieve controle	9.000	1.800	€ 155.682
Surveillance, opsporen nieuwe baden	*	20	€ 1.730
Veiligheidsonderzoek van aangewezen locaties en steeksproefgewijs controle borden	165	990	€ 85.625
Veiligheidsonderzoek potentiele locaties	3	24	€ 2.076
Strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving	20	160	€ 13.838
Controles n.a.v. handhavingsverzoeken	1	8	€ 692
Ondersteuning juridische procedures		128	€ 11.071
Vragen / informeren externen		200	€ 17.298
Inhoudelijke overleg		400	€ 34.596
Advisering houders bij verbouw, nieuwbouw en nieuwe locaties	4	24	€ 2.076
Totaal Taken	**9.713**	**7.282**	**629.820**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Beschikking provinciaal	17	34	34	0	€ 2.941
Afhandelen melding	8	16	16	0	€ 1.384
Maatwerkvoorschriften	5	10	10	0	€ 865
Integrale controle uitvoeren	240	1.920	1.920	0	€ 166.061
Aspectcontrole uitvoeren	3	24	24	0	€ 2.076
Administratieve controle uitvoeren	21	168	168	0	€ 14.530
Hercontrole uitvoeren	146	876	876	0	€ 75.765
Klacht behandelen	80	480	480	0	€ 41.515
Administratieve controle uitvoeren	9.000	1.800	1.800	0	€ 155.682
Preventieve controle uitvoeren		20	20	0	€ 1.730
Integrale controle uitvoeren	155	930	930	0	€ 80.436
Aspectcontrole uitvoeren	2	12	12	0	€ 1.038
Administratieve controle uitvoeren	8	48	48	0	€ 4.152
Integrale controle uitvoeren	3	24	24	0	€ 2.076
Strafrecht toepassen	6	48	48	0	€ 4.152
Sanctiecontrole uitvoeren	10	80	80	0	€ 6.919
Last onder bestuursdwang - uitvoeren	4	42	32	10	€ 3.669
Integrale controle uitvoeren	1	8	8	0	€ 692
Handhaven - verzoek behandelen		11	8	3	€ 917
Handhaven- besluit nemen		133	100	33	€ 11.465
Bezwaarprocedure		13	10	3	€ 1.146
Berroepsprocedure		13	10	3	€ 1.146
Informatie verstrekken		170	170	0	€ 14.703
Wob verzoeken behandelen		40	30	10	€ 3.439
Overleg, Kennisdeling en vakgerichte opleidingen		250	250	0	€ 21.623
Informatie verstrekken	4	24	24	0	€ 2.076
	9.713	**7.344**	**7.282**	**62**	**€ 635.170**

TAKEN TOEZICHT & HANDHAVING (Juridische ondersteuning, administratieve ondersteuning, teamleider)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
Juridische ondersteuning (Nwb) (1,41 fte)		1.962	€ 169.693
Administratieve ondersteuning (Nwb) (0,97 fte)		1.349	€ 116.675
Juridische ondersteuning (stikstof) (0,5 fte)		700	€ 60.543
Juridische ondersteuning (overige taken) (0,2fte)		280	€ 24.217
Administratieve ondersteuning (overige taken) (1,35 fte)		1.890	€ 163.466
Teamleider (Nwb = 0,67fte)		938	€ 81.128
Teamleider (overige taken) 0,33 fte			€ 0
Totaal taken		**7.119**	**615.722**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
JO wordt verdeeld overde producten		0	0		€ 0
0		1.349	1.349		€ 116.675
JO wordt verdeeld overde producten		0	0		€ 0
JO wordt verdeeld overde producten		0	0		€ 0
Administratieve ondersteuning		1.890	1.890		€ 163.466
Teamleiding		938	938		€ 81.128
Teamleiding		0	0		€ 0
		4.177	**4.177**		**€ 361.269**

Totaal	**22.642**	**42.724**	**€ 3.695.199**	**22.642**	**42.724**	**39.782**	**2.942**	**€ 3.695.199**

Conversietabel Wbb (VTH-plustaken)

WBB (VTH-PLUSTAKEN)

Omschrijving Taken	Prognose aantal 2021	Prognose uren 2021	Prognose budget 2021
melding BUS	40	196	€ 16.952
melding BUS-TU 5d	20	82	€ 7.092
melding BUS-TU 5w	75	308	€ 26.596
melding onvoorzien	75	248	€ 21.406
melding nieuw geval/incident	8	53	€ 4.567
Melding evaluatie BUS	100	330	€ 28.542
Beschikking geval van ernstige bodemverontreiniging	2	47	€ 4.100
beschikking instemming (deel)saneringsplan	30	711	€ 61.494
beschikking instemming (interim)saneringsevaluatie	68	966	€ 83.515
beschikking instemming nazorgplan	4	57	€ 4.913
wijziging saneringsplan	8	63	€ 5.466
beschikking ernst en spoed en instemming saneringsplan	2	76	€ 6.573
rapportage advies bodem	6	23	€ 1.972
beoordeling onderzoek bodem	20	114	€ 9.860
Invoeren bodemonderzoek	300	360	€ 31.136
verstrekken bodeminformatie		350	€ 30.272
Beheer BIS		50	€ 4.325
Beheer RRGS		3	€ 216
Administratieve ondersteuning		700	€ 60.543
Project 'Platform Overheid en kwaliteit Bodembeheer (POKB)'	1	2	€ 173
Project 'Diffuus Lood'	1	50	€ 4.325
Project 'Warme overdracht'	1	200	€ 17.298
Project 'PFAS'	1	183	€ 15.828
Project 'BIS/ omgevingwetproof maken'	1	50	€ 4.325
Project 'Spoedlocaties'	1	40	€ 3.460
Totaal	**764**	**5.260**	**€ 454.946**

Product pdc	prognose aantal 2021 product PDC	prognose uren 2021 product PDC incl. JO	prognose uren 2021 product exc. JO	Juridische ondersteuning (JO)	prognose budget 2021 per product
Behandelen melding	318	1216	1137	79	€ 105.155
Behandelen aanvraag Wbb	114	1920	1894	26	€ 166.061
Aviesaanvraag behandelen	6	23	23	0	€ 1.972
Onderzoek beoordelen	320	474	472	2	€ 40.996
Informatieverstrekken	0	350	350	0	€ 30.272
Data beheren	0	52,5	52,5	0	€ 4.541
Administratieve ondersteuning	0	700	700	0	€ 60.543
Projecten	6	525	525	0	€ 45.407
Totaal	**764**	**5.260**	**5.154**	**106**	**€ 454.946**

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Raamwerk Uitvoeringsprogramma 2021

Omgevingsdienst IJmond

16 december 2020, Algemeen Bestuur

IN OPDRACHT VAN:

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Contactpersoon: L.A. Pannekeet

Postbus 325
1940 AH Beverwijk
0251 – 263 863
info@odijmond.nl
www.odijmond.nl

1. Inleiding

Voor u ligt het Raamwerk 'Uitvoeringsprogramma 2021 Omgevingsdienst IJmond'. Met dit programma geven het dagelijks en algemeen bestuur van Omgevingsdienst IJmond (hierna ODIJ) inzicht in wat de gemeentebesturen, het provinciebestuur en anderen in 2021 van ons mogen verwachten. We hebben dit jaar gekozen voor het opstellen van een "raamwerk" uitvoeringsprogramma om een aantal redenen:

- het is niet duidelijk in hoeverre we gelet op de Corona crisis in 2021 weer 100% operationeel kunnen zijn;
- 2021 is het jaar waarin onze bestanden en automatisering per gemeente Omgevingswetproof moeten worden gemaakt. Er lopen enkele pilots waarvan de omvang van de werkzaamheden en tijdsbesteding nog moeilijk is in te schatten.
- onze deelnemende gemeenten hebben allen een eigen koers en tijdpad ten aanzien van de implementatie van de Omgevingswet. Het is dan ook ingewikkeld om de inzet van onze dienst voor 100% te kunnen plannen.
- binnen een aantal gemeenten is nog niet duidelijk hoe verdere ruimtelijke ontwikkelingen die invloed hebben op onze werkzaamheden (milieuvergunningen, advisering ruimtelijke en bouwplannen) zich in 2021 gaan ontwikkelen.

Gelet op bovenstaande zullen wij dit "raamwerk" uitvoeringsprogramma de komende maanden verder invullen en vergezeld met een per deelnemer uitgewerkt supplement aan colleges aanbieden.

1.1 Ontwikkelingen

Er is een aantal ontwikkelingen gaande dat in 2021 relevant is voor de uitvoering. Deze bespreken we hier kort, waarbij we waar mogelijk ook aandacht schenken aan de eventuele gevolgen voor de inzet van capaciteit op bepaalde onderwerpen. We lopen achtereenvolgens enkele landelijke en gemeentelijke/regionale ontwikkelingen langs. De uitvoering wordt verder omschreven in de gebiedsbrede of eventueel regionale aanpak.

Omgevingswet

Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De wet beoogt het vergroten van de inzichtelijkheid en het gebruiksgemak, het versnellen van de besluitvorming, meer lokale afwegingsruimte en een samenhangende benadering. Belangrijke rol voor de Omgevingsdienst is om het huidige milieubeleid en de nu geldende milieuregels te vertalen naar de instrumenten van de Omgevingswet. Daarnaast zullen de werkwijze en verschillende procedures binnen de Omgevingsdienst gaan wijzigen en dient op 1 januari 2022 ons automatiseringspakket gereed te zijn voor de Omgevingswet.

De precieze impact op het totaal van de te verwachten inzet, is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder de mate van lokale afwegingsruimte, participatie en de invloed daarvan op de uniformiteit van de (gezamenlijke) werkprocessen. Gedurende 2021 zal hier meer duidelijkheid over gaan ontstaan. Wel duidelijk is dat naast de bestaande reguliere uitvoering een enorme inzet

moet worden gepleegd op het goed laten verlopen van processen binnen onze dienst en het bedienen van onze deelnemende gemeenten bij het opstellen van plannen in het kader van de Omgevingswet.

Wijziging Gemeenschappelijke Regeling

Het in werking treden van de Omgevingswet heeft niet alleen gevolgen voor de uitvoering. Ook de Gemeenschappelijke Regeling moet worden aangepast. De huidige regeling is gebaseerd op wetgeving die per 1 januari 2022 opgaat in de Omgevingswet. In overleg met alle gemeenten en de provincie wordt in 2021 een traject gestart om te komen tot een wijziging.

Warme Bodemoverdracht

Met de Omgevingswet worden onze deelnemende gemeenten bevoegd gezag voor de (chemische) kwaliteit van bodem en ondergrond. Bij de invoering van de Omgevingswet dragen provincies een groot deel van de taken en bevoegdheden over aan gemeenten. Reeds vanaf 2019 zijn wij betrokken en wordt samen met provincie Noord-Holland de overdracht van taken en bevoegdheden voorbereid. In 2021 worden de laatste voorbereidingen afgerond, zodat gestart kan worden met de daadwerkelijke overdracht. Op 1 januari 2022 moet de overdracht zo volledig mogelijk zijn afgerond, maar ook daarna blijven we samenwerken met de provincie en gemeenten voor eventuele nabranders."

Gezondheid in de Omgevingswet

In 2020 is gestart met het opstellen van een programma Gezondheid en Luchtkwaliteit voor de IJmond. Het programma is de opvolger van de visie luchtkwaliteit en gezondheid 2016-2020.
Gezondheid neemt een steeds prominentere plaats in wanneer het gaat om doelstellingen in de fysieke leefomgeving. Vanuit het nieuwe programma waarvan de verwachting is, dat deze begin 2021 bestuurlijk wordt vastgesteld, zullen thema's gezamenlijk met gemeenten, ODIJ en GGD moeten worden uitgewerkt. Dit vraagt een intensieve samenwerking met onze collega's van de GGD.

Stikstof

Ieder bouwproject dat zorgt voor stikstofneerslag op een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied heeft een natuurvergunning nodig. In dat geval maakt de aanvraag voor de natuurvergunning deel uit van de aanvraag voor de omgevingsvergunning. In opdracht van onze gemeenten toetsen wij aanvragen op natuurwaarden stikstofdeposities. In 2020 heeft er een enorme druk gestaan op dit dossier. De uitvoering is in 2020 met inhuur van externe adviseurs op peil gebleven, zodat wij onze gemeenten adequaat en binnen termijnen hebben kunnen adviseren en ondersteunen. Vanwege de ligging van veel van onze gemeenten nabij natura 2000- gebieden zal de druk op dit dossier de komende jaren verder toenemen.

Luchtkwaliteit

In 2021 zal een nieuw programma Gezondheid en Luchtkwaliteit door de IJmond gemeenten worden vastgesteld. Met dit programma beogen we om te komen tot een versnelling van

maatregelen die leiden tot minder emissies van autoverkeer, industrie, scheepvaart en woonomgeving. Wij voeren veel initiatieven uit en de verwachting is dat deze gelet op de urgentie worden geïntensiveerd. Op het moment van opstellen van dit programma is nog niet duidelijk wat dat voor onze uitvoering gaat betekenen. Het is echter wel duidelijk dat de te verwachten impuls niet met de huidige bezetting kan worden gerealiseerd.

Belemmeringen bouwen

In veel van onze gemeenten stagneren bouwinitiatieven vanwege milieubelemmeringen. Zo zijn natuurwaarden en de nabijheid van natuurgebieden, stikstofdepositie, luchtkwaliteit, bodemverontreiniging, geluidemissies van vliegverkeer, drukke wegen, spoorwegtracé 's en industrie, factoren die buitengewoon veel inzet en creativiteit van ons vragen. We doen er alles aan om onze gemeenten te ondersteunen bij het planologisch proces om uiteindelijk een ontwikkeling te realiseren die ook juridisch overeind kan blijven binnen de kaders van de wetgeving. Gelet op de druk vanuit verschillende partijen voor het realiseren van woningen is ook in 2021 onze inzet voor een groot deel bepalend voor het wel of niet kunnen realiseren van woningbouwinitiatieven.

Asbestdaken

In 2019 heeft de Eerste Kamer tegen het verbod op asbestdaken gestemd. Het verbod zou leiden tot grote financiële en operationele lasten. De tendens is echter wel en zo ook geïnformeerd vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat dat het wenselijk is om inwoners/ondernemers te blijven bewegen tot saneren over te gaan. Het doel blijft daarom hetzelfde 'een veilige, schone en asbestvrije omgeving in 2028'. Per gemeente zal er gekeken worden naar de behoefte en vraag vanuit de gemeenschap. In samenspraak met de gemeente kunnen wij vervolgstappen treffen en eventueel organiseren. Wij kunnen daarin op verschillende manieren ondersteunend zijn richting de gemeente doormiddel van toezicht, monitoring en informatie.

Integraal toezicht

Op het moment van opstellen van dit uitvoeringsprogramma wordt in opdracht van ons Dagelijks Bestuur gewerkt aan het bedrijfsplan voor de komen vier jaar.

In de tweede helft van 2020 heeft bureau TwijnstraGudde al onze deelnemers geïnterviewd. Daarnaast is een brainstormsessie georganiseerd met onze ambtelijke opdrachtgevers. Een van de onderwerpen die in het plan centraal komt te staan is de ontwikkeling van toezicht. De integrale benadering van de Omgevingswet voor ruimtelijke vraagstukken (één loket, één vergunning) vraagt ook om een meer integrale vorm van toezicht. De afgelopen jaren zijn wij voor een aantal gemeenten, naast milieutoezicht, ook bouwtoezicht en drank- en horecatoezicht gaan uitvoeren. In de praktijk blijkt dit voor gemeenten efficiëntie op te leveren. Bedrijven en instellingen vinden het prettig om vanuit het bevoegde gezag maar één toezichthoudende instantie over de vloer te krijgen. Daarnaast worden gemeenten geconfronteerd met schaarste op de arbeidsmarkt voor specifieke technisch toezichthoudende functies. In het afgelopen jaar hebben wij, op aanvraag, bouwtoezichttaken uitgevoerd voor verschillende gemeenten. Onze verwachting is dat in 2021 deze

vraag toeneemt. Voor ons aanleiding om met onze deelnemers in gesprek te gaan om deze vraag een meer structureel karakter te geven.

Energietransitie (van papier naar uitvoering)

In 2020 hebben veel beleidsdocumenten waarin ambities zijn neergelegd ten aanzien van de energietransitie, vorm gekregen. Zo is onder aanvoering van provincie Noord-Holland de Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld en zijn gemeenten gestart met het opstellen van transitievisies warmte. Op basis van deze visies worden wijkuitvoeringsplannen opgesteld. In het kader van de milieuwetgeving hebben wij van oudsher veel ervaring opgedaan op het gebied van besparings-technieken en alternatieve energieopwekking. Zo lopen er veel toezicht- en stimuleringsprojecten bij bedrijven op bedrijventerreinen waaronder de GreenBiz IJmond. In 2020 hebben wij veel vragen op ons af zien komen voor ondersteuning gericht op daadwerkelijke uitvoering. Wij verwachten dat deze vraag, gelet op de hoge ambities binnen gemeenten, in 2021 gaat toenemen.

Aanpassing van het basistakenpakket VTH

Met het inwerkingtreden van de Omgevingswet zal ook het basispakket VTH worden aangepast. Het basistakenpakket is een lijst van complexe taken (vergunningverlening, toezicht en hand-having) die kritische massa, specifieke kennis en kunde vergen en daarom verplicht moeten worden ondergebracht bij Omgevingsdiensten. Zo zullen een aantal bodembeheerstaken worden toegevoegd aan het pakket en gaan deze taken voor een aantal branches, waaronder melkrund-veehouderij, vallen onder een vergunningplicht. In 2021 zullen wij een inventarisatie verrichten om inzicht te krijgen in de veranderingen en de gevolgen voor onze inzet op het VTH-dossier.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Inhoud

1. Inleiding 2
1.1 Ontwikkelingen 2
2. Gebiedsbrede uitvoering 7
2.1 Regulering 7
2.2 Toezicht en handhaving 7
2.3 Advisering 13
2.4 Energietransitie 14
3. IJmond 15
3.1 Regulering, toezicht en handhaving 15
3.2 Communicatie 15
3.3 Advisering 16
3.4 Energietransitie 16
3.5 luchtkwaliteit 19
3.6 Gebied in beeld 20
3.7 Takenpakket per gemeente (Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen 22
4. Zuid-Kennemerland 23
4.1 Regulering, toezicht en handhaving 23
4.2 Communicatie 24
4.3 Advisering 24
4.4 Energietransitie 24
4.5 Gebied in beeld 25
4.6 Takenpakket per gemeente (Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort) 28
5. Zaanstreek-Waterland 29
5.1 Regulering, toezicht en handhaving 29
5.2 Energietransitie 30
5.3 Gebied in beeld 31
5.4 Takenpakket per gemeente (Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland) 33
6. Provincie Noord-Holland 35
6.1 Inrichtinggebonden VTH-taken 35
6.2 VTH-taken Wet bodembescherming 36

Gebiedsbrede uitvoering
Omgevingsdienst IJmond voert het volledige basistakenpakket uit voor de gemeenten Beemster, Beverwijk, Bloemendaal, Edam Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wormerland en Zandvoort en voor provincie Noord-Holland.

Voor een groot aantal gemeenten wordt daarnaast ook uitvoering gegeven aan de overige milieutaken (zowel vergunningverlening, toezicht en handhaving als milieuadvisering en beleidsvoorbereiding en -uitvoering).

In deze rapportage wordt beschreven aan welke taken op gebiedsbreed niveau uitvoering wordt gegeven.

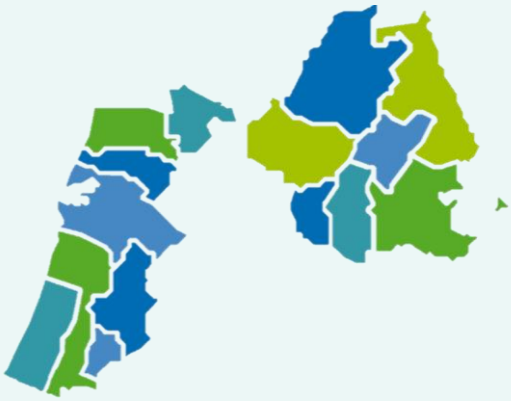

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

2. Gebiedsbrede uitvoering

2.1 Regulering

Vergunningverlening en de afhandeling van meldingen en maatwerk is grotendeels een vraaggestuurd proces. Daarnaast vindt ambtshalve actualisatie plaats indien veranderende wet- en regelgeving, dan wel het beschermingsniveau daartoe aanleiding biedt. De nadruk ligt op het tijdig besluiten van de procedures.

Voorbereiding op de Omgevingswet vindt plaats door ons inrichtingenbestand te vergelijken met de in het Besluit activiteiten leefomgeving genoemde milieubelastende activiteiten. Op deze manier sorteren wij voor op de komst van de Omgevingswet en kunnen de gemeenten laten zien wat de komst van deze wet betekent op dit onderwerp. Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt kunnen wij het bedrijfsbestand aan de hand van deze gegevens configureren.

Daarnaast zal er worden gekeken op welke wijze aansluiting gezocht kan worden bij de LRSO (Landelijke redactie standaard teksten omgevingsvergunningen).

2.2 Toezicht en handhaving

Kerntaak van ODIJ is de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu bij bedrijven en bedrijfsmatige activiteiten in de leefomgeving (o.a. ketens). Op grond van het door gemeenteraden en provinciale staten vastgestelde Beleidskader VTH 2019-2022 vindt dit risicogericht en informatie-gestuurd plaats.

Beleidskader VTH 2019-2022	***Doel***	***Uitvoeringsprogramma 2021***
Asbest(daken)	Het tot een minimum beperken van het aantal illegale asbestsaneringen, asbestdumpingen en asbestbranden middels een proactieve aanpak in samenspraak met de relevante ketenpartners (o.a. veiligheidsregio's) en andere instanties (banken, verzekerings-instellingen, brancheorganisaties.	Per gemeente zal er gekeken worden naar de behoefte en vraag vanuit de gemeenschap. In samenspraak met de gemeente kunnen wij vervolgstappen treffen en eventueel organiseren. Wij kunnen daarin op verschillende manieren ondersteunend zijn richting de gemeente doormiddel van toezicht, monitoring en informatie.
Bodem	Het voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen, bevorderen van herstel of beheersing van aanwezige bodemverontreinigingen en het zorgdragen voor een correcte overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten.	Concreet worden de volgende activiteiten verricht ter bescherming en verbetering van de kwaliteit van de bodem en ondergrond: • Toezicht Wbb en Bbk • Vrije veld inspecties (illegale ontgravingen/saneringen) • Toezicht op nazorglocaties • Warme overdracht bodemtaken • Monitoring spoedlocaties • Inschrijven in het kadaster van relevante besluiten Wbb en BUS • Het beheren van het bodem-informatiesysteem (BIS).
Ketens grond, asbest, elektronica, metaal	Het voorkomen van verontreiniging van lucht, bodem en water door niet-normconforme omgang met risicovolle afvalstromen.	In dit kader wordt uitvoering gegeven aan: • Ketentoezicht (reguliere inspecties, administratieve controles en vrijeveld inspecties) • Controles op grond van de gegevens vanuit het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen met betrekking tot WEELABEX • Landelijke asbestkamer.
Risicoactiviteiten	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen door het verzekeren van een juiste regulering van activiteiten met gevaarlijke en risicovolle stoffen, specifiek opslagen van gevaarlijke stoffen,	In dit kader wordt uitvoering gegeven aan: • Actualiteit van het regelgevend kader (vergunning/maatwerk) • Jaarlijks toezicht risicovolle type

	LPG-tankstations en ammoniakkoel-installaties.	C-inrichtingen (tenzij grond voor andere frequentie) • Afstemming VRK.
Net niet Bevi-bedrijven	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen door het verzekeren van een juiste regulering van activiteiten met gevaarlijke en risicovolle stoffen bij bedrijven die net onder de ondergrens van het Besluit externe veiligheid inrichtingen vallen.	In dit kader wordt uitvoering gegeven aan: • Actualiteit van het regelgevend kader (vergunning/maatwerk) • Hogere prioritering in toezichtfrequentie • Afstemming VRK.
Legionella	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen, specifiek het risico op legionella-uitbraak, vanwege onjuist onderhoud aan natte koeltorens en afvalwaterzuiveringsinstallaties.	Op basis van bestaand overzicht van de in het werkgebied aanwezige installaties worden deze geïnspecteerd op de factoren die mogelijk een risico opleveren m.b.t. legionella-uitbraak.
Verduurzaming	Het bevorderen en waar nodig afdwingen van verduurzamingsmaatregelen bij bedrijven.	Met betrekking tot verduurzaming worden verschillende activiteiten uitgevoerd: • Toezicht en handhaving 2.15 Wm, informatieplicht erkende maatregelen en Energy Efficiency Directive; • Plaatsing en opvolging dataloggers; • GreenBiz-activiteiten op bedrijventerreinen; • Uitrol potentieelscan i.s.m. TNO.
Zeer Zorgwekkende Stoffen	Het weren van ZZS uit de leefomgeving, omdat dit stoffen zijn die bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen.	In 2021 wordt verder gegaan met het verkrijgen van inzicht in de emissie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Voor de provinciale bedrijven zal dit jaar nadat vorige jaar de emissies in kaart zijn gebracht, een begin gemaakt worden met het vastleggen van de verplichte reductie en de rapportage van de voortgang hiervan. Voor de gemeentelijke bedrijven wordt verder geïnventariseerd bij welke bedrijven ZZS aanwezig zijn en waar nodig een

		uitvraag gedaan om inzicht te verkrijgen in de emissies. Voor de bedrijven waar de uitvraag is afgerond, zal begonnen worden met het vastleggen van de verplichte reductie en de periodieke rapportageverplichting.
Ondermijning	Het voorkomen en tegengaan van ondermijnende activiteiten door informatievergaring en –deling met handhavingspartners zoals justitie, politie, douane en de Belastingdienst.	• Deelname aan verschillende RIEC- en LIEC-activiteiten. • Op basis van het afwegings-kader beoordelen of waaruit de bijdrage zal bestaan.

Naast de uitvoering van de speerpunten uit het Beleidskader VTH 2019-2022 is een aantal activiteiten permanent onderwerp van aandacht. Over het algemeen gaat het hier over activiteiten die een veiligheids- of gezondheidsrisico met zich brengen, wanneer niet conform wet- en regelgeving wordt gewerkt. De activiteiten waar het hier om gaat betreffen alle activiteiten die tot het basistakenpakket behoren en worden voor alle gemeenten op een gelijke wijze aangepakt. Vaste onderdelen van de uitvoering zijn:

- CO2 koelinstallaties
- Ammoniakkoelinstallaties
- Natte koeltorens
- (Asbest)sloop
- Grondstromen
- Afval
- Vuurwerk
- Klachten/24-uurs bereikbaarheid/piket.
- Informatieplicht
- Afvalstoffen
- LPG Tankstations
- Ammoniak

Enkele onderwerpen zijn hieronder extra gespecificeerd vanwege de verwachte aandacht die het in 2021 zal vragen

Zeer Zorgwekkende Stoffen

Er wordt verder gegaan met het verkrijgen van inzicht in de emissie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu. Dit kan zijn omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren en/of zich in de voedselketen

ophopen. Voor de provinciale bedrijven is in 2020 inzichtelijk gemaakt hoe wordt omgegaan met de emissie van deze stoffen door middel van een uitvraag. Dit jaar zal een begin gemaakt worden met het vastleggen van de verplichte reductie en de rapportage van de voortgang hiervan. Voor de gemeentelijke bedrijven wordt verder geïnventariseerd bij welke bedrijven ZZS aanwezig zijn en waar nodig een uitvraag gedaan wordt, om inzicht in te verkrijgen in de emissies. Met de gegevens van de inventarisatie uit 2020 zal gekeken worden of een branchegerichte of projectmatige aanpak meerwaarde heeft. Voor de bedrijven waar de uitvraag is afgerond, zal begonnen worden met het vastleggen van de verplichte reductie en de periodieke rapportageverplichting.

Informatieplicht

Op 1 juli 2019 is de informatieplicht energiebesparing voor bedrijven en organisaties (hierna inrichtingen) in werking getreden. Een drijver van een inrichting geeft de genomen energiebesparende maatregelen aan. Uitgangspunt vormt de lijst met erkende maatregelen voor energiebesparing die voor een bedrijfstak is gemaakt. Op zijn laatst moest op 1 juli 2019 van iedere inrichting een rapport bij het bevoegd gezag zijn ingeleverd. Daarna geldt dat er eenmaal per vier jaar een nieuw rapport opgestuurd dient te worden. In 2020 is begonnen met het controleren of de genoemde rapportages zijn ingediend of dat de betreffende bedrijven hebben aangegeven niet onder deze verplichting te vallen. Wanneer bedrijven niet gereageerd hebben op het indienen van de rapportage is het bedrijf aangeschreven. Voor 2021 gaan wij beoordelen doormiddel van toezicht in hoeverre bedrijven die aangeven hebben te voldoen, hier ook daadwerkelijk aan hebben voldaan. Daar zal worden gecontroleerd op het voldoen aan energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van < 5 jaar (wettelijk kader).

Afvalstoffen

Met de Strategische Quickscan proberen we op basis van meldgegevens waar het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA) over beschikt, trends en ontwikkelingen te tonen die relevant kunnen zijn voor de strategie voor toezicht en handhaving van specifieke branches of afvalstromen. De Strategische Quickscan wordt jaarlijks opgesteld door RWS. Naar aanleiding van deze scan ligt in 2021 de nadruk op informatiegestuurd toezicht in relatie tot afvalstoffen bij de branche:

- Supermarkten (organisch afval en vervanging koudemiddel);
- Benzinestations (lediging olie/benzine afscheider);
- Apotheken (labchemicaliën);
- Algemene Banken (e-waste met gevaarlijke componenten);
- Veterinaire dienstverlening (gevaarlijk afval);
- Hoveniersbedrijven (stenen, grond, keramische producten);
- Politie (drugsafval);
- Jachthavens (oliefilters en afgewerkte olie);
- Sloopbedrijven/asbestsaneerders (asbestinname en -afvoer).

LPG Tankstations

Vanwege de risico's en bijbehorende maatregelen blijft dit project relevant om de veiligheids-situaties binnen de LPG-tankstations te verhogen. Zo voeren we dit jaar voor de LPG tankstations

opnieuw aspectcontroles uit. Deze aspectcontroles zijn gericht op het lossen van LPG vanuit de bulkwagen. Het lossen van LPG is een extern veiligheidscomponent. Voor het uitvoeren van deze specifieke LPG controles, met betrekking tot in- en externe afstanden, LPG-noodstoppen en de opstelplaats van de LPG-tankwagen bij het tankstation voor het wegverkeer zal voor aanvang van het project een interne training worden verzorgd.

Ammoniak

Het aantal NH3-installaties met natuurlijke koudemiddelen zoals ammoniak neemt toe in ons werkgebied en wordt door de overheid ook gestimuleerd. Maar naast alle voordelen, is er één groot nadeel, ammoniak kan erg gevaarlijk zijn als er niet deskundig mee wordt omgegaan. Het is namelijk bijzonder toxisch, in lichte mate ontvlambaar en verspreidt een doordringende geur.

In 2021 heeft door deze ontwikkeling toezicht hierop extra prioriteit gekregen om 'in controle' te blijven en zal er projectmatig worden gecontroleerd en bijgestuurd waar nodig.

Ondermijning

Dit jaar een prioritair thema in de samenwerking met de gemeente en andere partners binnen toezicht en handhaving. In het kader van het tegengaan van ondermijning worden er intensief gebiedsgerichte integrale en onaangekondigde controles uitgevoerd.
Alle overheidspartners hebben een belangrijke rol in de aanpak van georganiseerde criminaliteit. We willen optreden als één gezamenlijke overheid, op lokale, op nationale en op internationale schaal. Dit gebeurt i.s.m. RIEC's en het LIEC. Deze verbinden informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Voor gemeente en omgevingsdienst ligt de nadruk op de bestuurlijke maatregelen, terwijl politie en Openbaar Ministerie vooral gericht zijn op de strafrechtelijke kant. Belastingdienst heeft mogelijkheden om financiële fraude en misstanden aan te pakken. Door een integrale aanpak kunnen de overheidspartners elkaar versterken in de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit.

Bij elk verzoek of initiatief zal moeten worden overwogen wat het aandeel van ons is, moet of kan zijn, zonder de primaire taak "milieu-, bouw- en bodemtoezicht" uit het oog te verliezen. In 2021 zal hiervoor een éénduidig afwegingskader worden opgesteld. Op basis van dit afwegingskader zal beoordeeld worden of de bijdrage zal bestaan uit:

- Een oog-en-oorfunctie bij eigen controles, bij controles in de gezamenlijke acties en bij behandeling van vergunningaanvragen en meldingen;
- Informatieverschaffing (bijvoorbeeld middels folders) aan (bonafide) ondernemers over hoe zij kunnen meewerken aan de bestrijding van ondermijning.
- Het delen van gegevens uit onze bestanden met de externe partners voor het maken van analyses en een gerichte aanpak.
- Het deelnemen aan gerichte controles in samenwerking met externe partners in het kader van gebiedsaanpak en ondermijning waar een milieu-, bodem- of bouwaspect speelt. Dit in het kader van de integrale één-overheidaanpak.

- Ondermijning is ook een van de speerpunten in de samenwerking binnen het Directeuren-Overleg Veiligheid Noordzeekanaalgebied (DOVN), waaraan wij deelnemen.

2.3 Advisering

Wij adviseren het merendeel van de gemeenten waar wij voor werken op de verschillende milieucompartimenten (lucht, geluid, bodem, externe veiligheid, ecologie) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en bouwplannen, maar ook in algemene zin.

Warme overdracht bodemtaken

Met de invoering van de Omgevingswet gaat een aantal bodemkwaliteitszorgtaken van provincie over naar gemeenten. In het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 hebben provincies en gemeenten afgesproken om deze transitie zo goed mogelijk te laten plaatsvinden, zodat gemeenten vanaf 1 januari 2022 in staat zijn de bodemkwaliteitszorgtaak goed uit te voeren. Dit proces staat bekend als de 'warme overdracht'.

In 2020 hebben wij het bodeminformatiesysteem (BIS) gescreend met als doel om de overdracht van de bodeminformatie naar gemeenten zorgvuldig voor te bereiden. De resultaten van deze screening (lijsten met locaties waar gemeenten en provincie bevoegd gezag voor worden met de komst van de Omgevingswet) zijn gedeeld met de meeste gemeenten. In 2021 worden deze lijsten ook gepresenteerd bij het restant van de gemeenten. Na dit ambtelijke traject wordt deze informatie met toelichting op de gehanteerde werkwijze en informatie over de locaties door GS aan de colleges van B&W gezonden.

Naar verwachting zal in 2021 ook meer bekend worden over de bekostiging van de bodemtaken, waarmee wij ook nadere afspraken met gemeenten en provincie kunnen maken over de uitvoering van de basis- en plustaken per 2022. Belangrijke documenten daarbij zijn onze eigen impactanalyse bodem onder de Omgevingswet, de handreiking bodembeleid provincie Noord-Holland en de bouwstenen ontwikkeld door Bodembeheer van de Toekomst.

Screening

Dit is gebeurd is samenwerking met ons nazorgproject waar alle locaties zijn nagelopen op hun beschikking vanuit geldigheid met gebruiksbeperking en doorlooptijd locatie.

Stikstof

Ook in 2021 zal de stikstofproblematiek de nodige inzet van ons vragen. Met het wegvallen van het PAS (Programma Aanpak Stikstof) in 2019 moet voor ieder bouwproject door de initiatiefnemer een stikstofberekening worden gemaakt. Wij beoordelen deze berekeningen en adviseren de gemeente over eventuele vergunningplicht. Daarnaast adviseren wij de gemeente over maatregelen om stikstofdepositie bij projecten te verminderen en/of te voorkomen.

Wij vertegenwoordigen de gemeente in het provinciale stikstofoverleg en in de werkgroep versnelling vergunningverlening. Er is hiervoor nauw contact met de ODNHN (bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming) om de vergunningverlening af te stemmen en soepel te laten verlopen.

Stikstof blijft dus een actief dossier dat de nodige aandacht vergt om de gemeente te bedienen en bestuurders te informeren. Aanvullend hierop zal er in 2021 een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld worden. Hierbij wordt er per natuurgebied gekeken hoe deze versterkt kan worden en hoe er stikstofruimte gerealiseerd kan worden.

Tot slot zullen wij de gevolgen van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering duiden en waar nodig inbedden in de adviezen en werkprocessen.

Natuur- en milieueducatie

Natuur- en milieueducatie (NME) wil leerlingen de relatie laten ontdekken tussen mens, natuur en milieu en hun eigen rol daarin. Zij dragen zo bij aan het leefbaar houden van hun omgeving. Dit sluit aan op de kerndoelen voor het (basis)onderwijs. In diverse gemeenten worden indien de behoefte er is themamiddagen, lesprogramma's en excursies voor scholen voor verschillende doelgroepen aangeboden

2.4 Energietransitie

Het verduurzamen van de omgeving is een van de grote maatschappelijke opgaven. Wij ondersteunen en adviseren gemeenten en burgers in de transitie naar een klimaatneutrale leefomgeving.

Circulaire economie

Het kabinet heeft in 2016 in het Rijksbrede programma Circulaire Economie de ambitie geuit om in 2050 een volledig circulaire economie gerealiseerd te hebben. In 2017 hebben wij het Grondstoffenakkoord ondertekend, een intentieovereenkomst met andere partijen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Ook in de samenwerkingsagenda 4 omgevingsdiensten 2019-2021 is circulaire economie als onderwerp opgenomen. In 2019 en 2020 is er gewerkt aan samenwerkingsafspraken tussen de diensten binnen de MRA (Metropoolregio Amsterdam) en is er een laagdrempelig loket gecreëerd voor het ophalen van belemmeringen op het gebied van wet- en regelgeving. In 2021 zal ingezet worden op het beoordelen van de ingebrachte belemmeringen en het zo mogelijk weg nemen hiervan. Het streven is hierbij de verschillende loketten met elkaar te verbinden en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen en mogelijkheden. Hiervoor zal er nauw samengewerkt worden met de andere diensten binnen de MRA en Provincie Noord Holland.

Uitvoeringsprogramma 2021

Regio IJmond
Tot de gemeenten in de regio rekenen we Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen.

De regio kenmerkt zich door de aanwezige zware industrie, havens, transport en visserij, dicht op woon- en recreatiegebieden. Een groot deel van de aanwezige natuur in de regio IJmond is daarnaast aangewezen als Natura2000-gebied. Dit levert een spanningsveld op waarvan de IJmondgemeenten in 1999 besloten dat dit in gezamenlijkheid geadresseerd moest worden. Daarmee was Omgevingsdienst IJmond geboren.

De gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen hebben in de loop der jaren gezamenlijk beleid ontwikkeld op het gebied van onder meer luchtkwaliteit, bodembeheer en mobiliteit.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

3. IJmond

3.1 Regulering, toezicht en handhaving

Binnen de kaders van het VTH-beleid 2019-2022 worden de inrichtingen bezocht die jaarlijks in aanmerking komen voor controle. Dit gebeurt aan de hand van een risicogericht en informatie-gestuurd profiel.

In de regio IJmond wordt in 2021 nadrukkelijk aandacht gegeven aan de onderstaande onderwerpen. Voor het takenpakket per gemeente zie pagina 20.

- Lachgas bij mogelijke opslaglocaties;
- Tegengaan ondermijning;
- Project datalogger;
- Afvalwatervoorziening algehele controle;
- (Kiwa certificaat) controle opslagtanks;
- (SCIOS certificaat) controle stookinstallatie.

Wettelijk adviseurschap

Het uitvoeren van het wettelijk adviseurschap Vergunningen Tata Steel vraagt continu aandacht omdat het verkrijgen van inzicht in relevante emissies proceskennis vergt. In 2020 is gebleken dat een meer intensieve samenwerking met ODNZKG noodzakelijk is om op een adequate manier invulling te blijven geven aan het wettelijk adviseurschap. Tevens spelen er meerdere procedures rond het wel/niet treffen van geurmaatregelen en wel/niet treffen van maatregelen om emissies te beperken. Dit maakt dat onze aandacht hiervoor in 2021 onverminderd groot zal zijn.

3.2 Communicatie

IJmond Duurzaam Award

Elk jaar, helaas ontbreekt 2020 vanwege de situatie rondom covid-19, reiken wij de IJmond Duurzaam Award uit aan een bedrijf in de IJmond dat duurzaam onderneemt. De Award wordt uitgereikt aan het bedrijf dat bewust bezig is met duurzaamheid en een unieke motivatie laat zien in verduurzaming van bedrijf en bedrijfsvoering. Het bedrijf maakt dit ook zichtbaar voor anderen en neemt daarin een voorbeeldfunctie binnen de IJmond. In 2021 zijn wij voornemens om de IJmond Duurzaam Award in de Europese Interreg en regionale GreenBiz projecten te integreren.

ODIJ zoekt geschikte genomineerden en draagt deze voor aan de jury. Door deze bedrijven ook in on- en offline communicatie naar voren te brengen, krijgen zij een voorbeeldfunctie voor andere bedrijven in de regio en maakt dit kennisdelen mogelijk.

3.3 Advisering

Schiphol

In 2021 verzorgen wij de bestuurlijke advisering van negen gemeenten in de regio Haarlem-IJmond-Alkmaar, te weten Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Castricum, Haarlem, Heemskerk, Heiloo, Uitgeest en Velsen. Onderdeel hiervan is onze rol als secretaris van het portefeuilleoverleg Schiphol, waarmee de negen gemeenten zich samen voorbereiden op regionale overleggen als de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS), de Omgevingsraad Schiphol (ORS) en het Regioforum. Waar gevraagd ondersteunen wij gemeenten op individuele basis bij specifieke kwesties.

Hinderbeperking vanwege de activiteiten van Schiphol is het voornaamste doel waarnaar gewerkt wordt, maar tegelijk wordt naast geluidhinder ook aandacht aan veiligheid, luchtverontreiniging, wonen en vliegen en de communicatie met bewoners gegeven. Belangrijk aandachtspunt in de Bestuurlijke Agenda is het verminderen van de hinder van het nachtelijke vliegverkeer. Hiervoor zal in 2021 ook de samenwerking worden gezocht met bewonersorganisaties. Hoofdpunten van acties in 2021 op het Schipholdossier zijn verder de uitvoering van de Bestuurlijke Agenda Schiphol, het hinderreductieplan, de luchtruimherziening, de verankering van het nieuwe norm- en handhavingsstelsel en de evaluatie van de Omgevingsraad Schiphol. Daarnaast nemen wij deel aan diverse werkgroepen als ‘bocht om Uitgeest’ en ‘Quickscans Hinderbeperking’.

In 2021 zullen wij namens de negen gemeenten een eigen onderzoek starten naar nachtelijke vlieghinder. Dit onderzoek geldt als evaluatie van de ingevoerde maatregel waarbij nachtelijk verkeer hoger aanvliegt om vlieghinder te verminderen.

3.4 Energietransitie

Het verduurzamen van de omgeving is een van de grote maatschappelijke opgaven. Wij ondersteunen en adviseren gemeenten en burgers in de transitie naar een klimaatneutrale leefomgeving.

Gebouwde Omgeving

Regionaal Energie Programma

Het uitvoeren van een regionaal drie-jaren-programma, waarbij advisering, stimulering en bewustwording voor de woningbezitter voorop staat. De gemeente kan de samenstelling van producten en diensten deels zelf bepalen (of veranderen gedurende het jaar) en zal d.m.v. een co-financiering vanuit de provincie, vanuit gemeentelijk budget en deels vanuit het budget van de ODIJ, gefinancierd worden. Een keuzepakket kan bestaan uit: Duurzaam Bouwloket met wijk-gerichte aanpak, fysiek en/of digitaal loket, collectieve inkoopacties, etc.; Stichting Huizenaanpak; PMC's zoals VvE aanpak, monumentenaanpak, etc., en/of de duurzame huizenroute.

Regeling Reductie Energiegebruik

Het Rijk heeft na een succesvolle eerste ronde de eenmalige verstrekte specifieke gemeentelijke uitkering 'Regeling Reductie Energiegebruik' besloten om de regeling nogmaals voor een jaar open te stellen. Deze regeling is voor activiteiten die tot doel hebben om de CO2-uitstoot te verlagen door reductie van energiegebruik in woningen in particulier eigendom. De nieuwe regeling heeft echter specifiek ook betrekking op de huursector. Dit kan een welkome uitbreiding en completering bieden op het 'Regionaal Energie besparingsProgramma'. De eerste aanvraag is ingediend en goedgekeurd. De nieuwe aanvraag zullen wij tevens verzorgen en als deze goedgekeurd wordt, zal ODIJ de overkoepelende projectorganisatie en de financiële verantwoording voor haar rekening nemen.

TransitieVisie Warmte

In het kader van de energietransitie moet het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals aardgas voor de verwarming van de gebouwen, worden teruggedrongen. In de transitievisie warmte wordt er onderzocht welke wijken het meest geschikt zijn om voor 2030 van het aardas af te gaan.
Eind 2021 moet er een TransitieVisie Warmte goedgekeurd zijn door de raad, waarna concrete vervanging van het aardgas uitgewerkt kan worden in de wijkuitvoeringsplannen.

Wij verzorgen, vanuit een opdrachtgeversrol richting een adviesbureau, samen met de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen dat de Transitievisie Warmte wordt opgesteld (Uitgeest in 2020) en de bijbehorende participatie wordt uitgevoerd.

Industrie (GreenBiz IJmond)

Samen en lokaal bedrijven verduurzamen. Dat is de missie van GreenBiz. Hoe we dat voor elkaar willen krijgen? Op basis van een collectieve aanpak en strategische samenwerking, werken we aan energiepositieve bedrijventerreinen in de IJmond. Dat doen wij door samen te werken met ambassadeurs op de bedrijventerreinen. Dat zijn lokale ondernemers, met een hart voor duurzaam ondernemen. Deze ambassadeurs zijn de kartrekkers, zij laten zien hoe duurzaam ondernemen interessant kan zijn. Ze hebben een voorbeeldfunctie in de regio en vervullen allemaal een rol in een van de vier GreenBiz IJmond pijlers. De GreenBiz Green Deal, GreenBiz Energy, GreenBiz Educatie en GreenBiz Circulair. Essentieel in deze samenwerking is ook om de gemeenten op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau goed bij de lopende ontwikkelingen te betrekken.

Verder is GreenBiz veel actiever geprofileerd sinds 2020. Dit is een belangrijk onderdeel van het succes en de groei die we hebben behaald. Dit zal in 2021 daarom ook onverminderd doorgaan.

GreenBiz Green Deal

In 2019 heeft GreenBiz een eigen Green Deal opgezet en ontwikkeld. Samen met provincie Noord-Holland, de gemeente Beverwijk, ODIJ, de Vereniging GreenBiz en individuele ondernemers, is de Green Deal in 2020 ondertekend. Dit is het startpunt voor de GreenBiz activiteiten. Alle partijen

spreken in deze Deal hun ambities uit op het gebied van duurzaamheid en geven daarbij aan wat ze gaan doen om deze ambities waar te maken.

GreenBiz Energy

De pijler GreenBiz Energy is voortgevloeid uit het Interreg project PECS dat in 2017 van start is gegaan. Het project wordt in juni 2021 officieel afgerond, maar dit betekent niet dat GreenBiz Energy eindigt. Sterker nog, de groei zit er goed in! Steeds meer bedrijven willen aansluiten op het duurzame platform. In 2020 is GreenBiz Energy de testfase uitgegaan en volledig operationeel geworden. Er is dan ook zo'n 300.000 kWh stroom over het platform verhandeld. Er zijn in 2020 11 bedrijven met in totaal 15 bedrijfspanden aangesloten. Daarnaast zijn er twee daken met zonnepanelen aangesloten op het platform. Deze hebben een gezamenlijk vermogen van 151 kWp (±150.000 kWh/jr). De ambitie is om in 2021 tussen de 1.000.000 en 2.000.000 kWh stroom via het platform te verhandelen. Dit willen we bereiken door middel van het vervolgen van onze promotiecampagne. Het betreft promotie via billboards, vlaggen, flyers, mailing en LinkedIn.

De duurzame stroom die nodig is voor GreenBiz Energy, willen we opwekken door middel van het benutten van de in 2019 en 2020 aangevraagde SDE+ subsidies. Dit geldt voor een maximale hoeveelheid van 14 MW (140.000 m2 dakoppervlak). Het bureau Overmorgen wordt namens GreenBiz ingezet om lokale MKB bedrijven te ontzorgen in dit traject.

In 2021 gaan wij ook op zoek naar mogelijkheden om een nieuw Europees subsidieproject te laten starten. Op deze manier kunnen we de financiële inbreng van onze gemeenten hefbomen en meer resultaten behalen.

GreenBiz Circulair

In 2020 hebben wij een Europese Interreg subsidie aangevraagd en toegewezen gekregen voor het project Upcycle your waste. Het project draait om het opwaarderen van reststoffen die nu als afval de deur uitgaan. In 2020 zijn er 250 afvalscans uitgevoerd om reststoffen in kaart te brengen. In 2021 wordt er geanalyseerd hoe deze reststoffen gebruikt gaan worden. Samen met kennis-instellingen worden er daarom afvalstroomkaarten gemaakt.

Verder gaan wij aan de slag met het opzetten van een platform waar online cursussen op gevolgd kunnen worden, zodat bedrijven kunnen leren over innovatieve oplossingen op het gebied van circulaire economie. Dit platform kan zelfs breder gebruikt worden dan alleen in de IJmond. De partners uit alle vier de partnerlanden (Nederland, België, Frankrijk en Engeland) zullen dit platform in gaan zetten.

Mobiliteit (IJmond Bereikbaar)

Met het programma IJmond Bereikbaar hebben wij een succesvolle werkgeversaanpak uitgerold. IJmond Bereikbaar gaat zich de komende jaren verder inzetten om de mobiliteitstransitie in de regio aan te jagen.

Werkgeversaanpak

Om de CO2 uitstoot van mobiliteit terug te dringen, is in het Klimaatakkoord een doelstelling van 50% CO2-reductie op zakelijke mobiliteit (woon/werkverkeer en zakelijke ritten) in 2030 opgenomen voor koplopers. Bedrijven in de IJmond die zich aan deze doelstelling willen committeren, kunnen gratis ondersteuning krijgen. Via een scan krijgen bedrijven inzicht in hun huidige mobiliteitsuitstoot en kansrijke maatregelen als: thuiswerken, fietsen, samenrijden, OV en deelmobiliteit.

Goederenvervoer

Naast personenmobiliteit richt IJmond Bereikbaar zich sinds 2020 ook op het Goederenvervoer. Vervoerders en verladers kunnen gratis een Big Mile scan aanvragen om inzicht te krijgen in hun uitstoot. Op basis van de scan worden afspraken gemaakt over ketenefficiency, modal shift, hernieuwbare energiedragers en verduurzaming van het materieel.

In 2021 zullen in de IJmond 25 bedrijven worden benaderd voor een scan op personen en/of goederenvervoer. Met deze bedrijven worden afspraken gemaakt over CO2-reductie naar 2030

Hernieuwbare Energiedragers

Naast het verminderen en veranderen van mobiliteit via de werkgeversaanpak is het ook nodig om de mobiliteit in de regio te verduurzamen. Dit betekent dat alle mobiliteit zo snel mogelijk naar klimaatneutraal en bij voorkeur naar Zero Emissie moet.
Omgevingsdienst IJmond onderhoudt contacten met het platform voor hernieuwbare energie-dragers zoals MRA-E. Daarbij wordt er het gehele jaar ondersteuning gegeven aan gemeenten op het gebied van 'laadpalenbeleid'.

Regionale Mobiliteitsvisie

Om duurzaam reisgedrag in de regio mogelijk te maken, hebben de IJmondgemeenten al in 2014 een regionale mobiliteitsvisie opgesteld. Wij coördineren de uitvoering van de mobiliteitsvisie en beheren het bijbehorende mobiliteitsfonds.

In 2021 wordt in het 1e tertaal de regionale samenwerking geëvalueerd. in het 2-de tertaal zal de bestaande regionale visie worden herzien en omgevormd tot een regionale mobiliteitsagenda.

3.5 luchtkwaliteit

Werkgroep communicatie Agenda Schone Lucht

In 2021 blijven we samen met de (4) IJmondgemeenten en de GGD Kennemerland overleggen op overlappende thema's, waar we met elkaar afstemming over moeten vinden. ODIJ is de initiator van dit overleg, tevens voorzitter en stelt de agenda op. Naast de diverse terugkerende gezondheidsonderzoeken die in de IJmond worden uitgevoerd, zijn (de uitvoering van het) het Schone Lucht Akkoord en het Programma Gezondheid en Schone Lucht onderwerpen van gesprek. De werkgroep komt driewekelijks bijeen om deze en aanpalende onderwerpen te bespreken en

voor te bereiden voor de betrokken wethouders en om het Platform Milieu en Gezondheid te ondersteunen.

3.6 Gebied in beeld

Sprekender dan een tekstuele beschrijving van het gebied waar ODIJ werkt en de activiteiten die er plaatsvinden, is de visuele weergave daarvan. Per regio is een impressie weergegeven van milieubelastende activiteiten. Uiteraard is dit een momentopname en wijzigen de gegevens dagelijks, mede op grond van de inspectie- en vergunning-gegevens.

De regio IJmond wordt gekenmerkt door de vele industriële activiteiten. Elke activiteit kent een eigen milieuzone op het gebied van geluid, veiligheid, lucht en geur en bodem. Onderstaand een impressie vanuit ons Geografisch Informatiesysteem (GIS) van een aantal van deze zones en activiteiten.

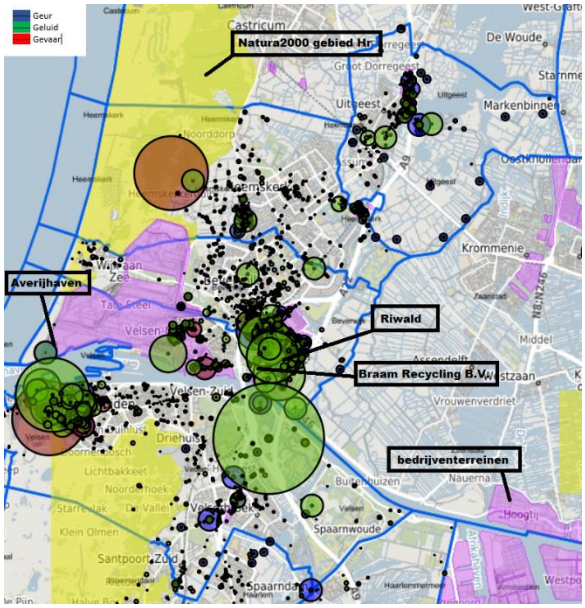

Figuur 1 – Hindercirkels bedrijven

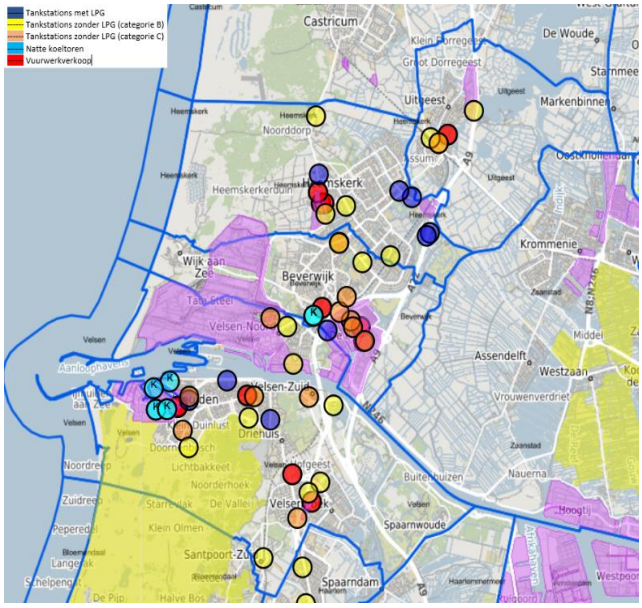

Figuur 2 - Risicovolle activiteiten

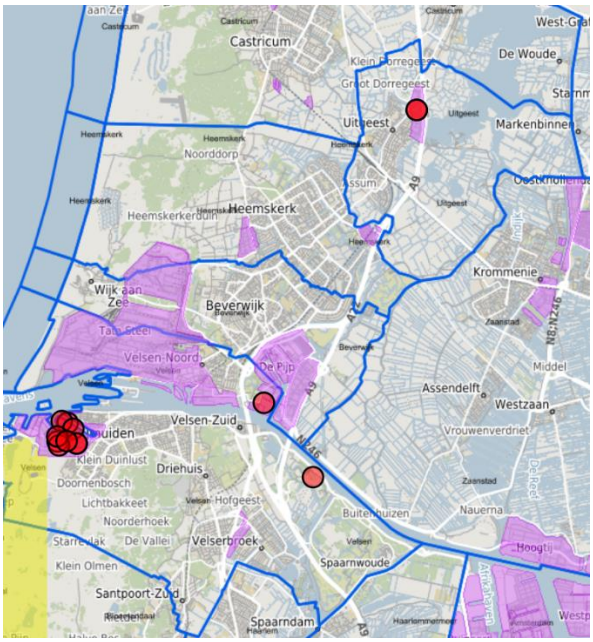

Figuur 3 – Propaantanks

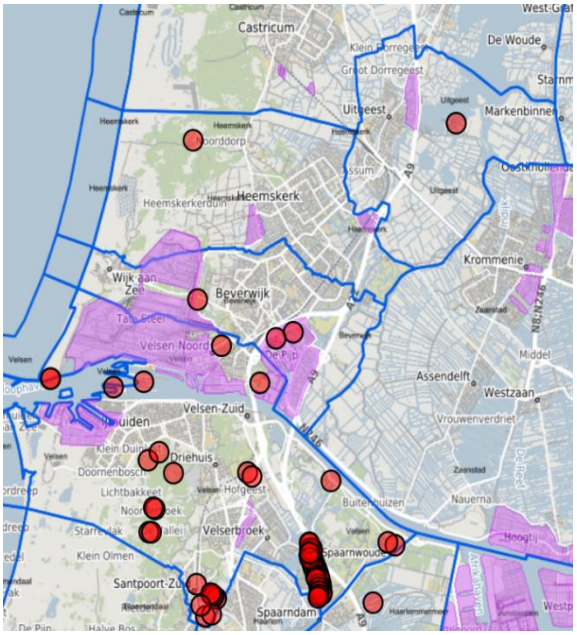

Figuur 4 – Ammoniakkoelinstallatie

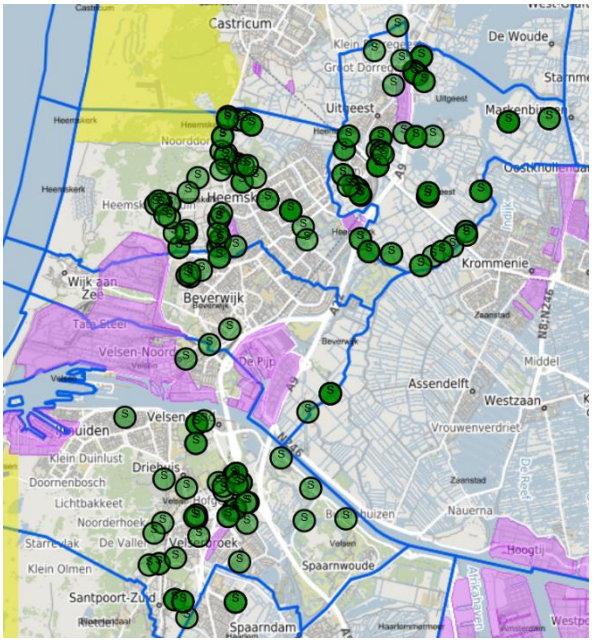

Figuur 5 – Stallen

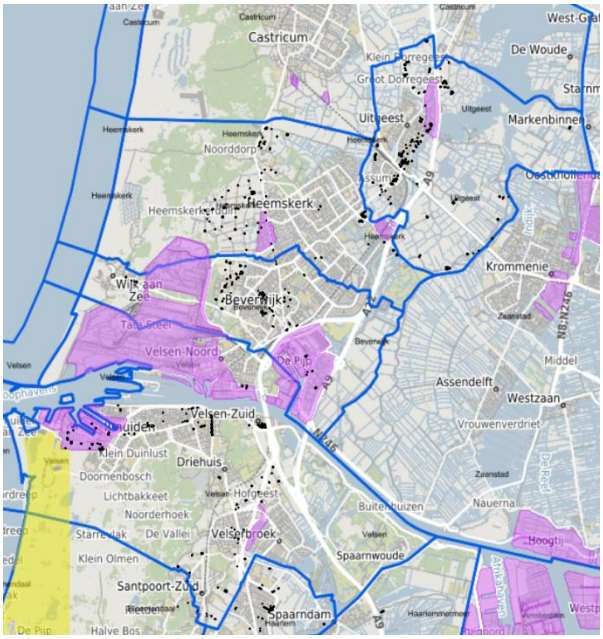

Figuur 6 - Asbestdaken

Beverwijk

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht Drank- en Horecawet
- Toezicht bij evenementen

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.

Heemskerk

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht bij evenementen
- Bouw- en woningtoezicht
- Toezicht en handhaving Drank- en Horecawet

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht op de Wabo
  Waaronder RO- en bouw- en woningtoezicht.

Uitgeest

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht bij APV/evenementen
- Toezicht op de Wabo
- Toezicht en handhaving Drank- en Horecawet

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht op de Wabo
  Waaronder RO- en bouw- en woningtoezicht

Velsen

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht bij evenementen
- Toezicht op de Havenverordening

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht op de Havenverordening
  Waaronder toezicht op reparaties aan schepen en de daarmee gepaard gaande veiligheid en milieurisico's, bunkeren, laden en lossen van gevaarlijke stoffen en afgifte van scheepsafvalstoffen. Namens de gemeente wordt ook geadviseerd over ontheffingen en over ligplaatstoewijzing.

Regio Zuid-Kennemerland
Tot de gemeenten in de regio rekenen we Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.

De binnenstad van Haarlem, de strandpaviljoens, het circuit en het duin- en bosgebied zorgen gedurende het jaar voor een grote toevloed aan bezoekers en recreanten van binnen en buiten de regio. De wens om hieraan ruimte te bieden en tegelijk het groene (woon)karakter van de gemeenten te waarborgen, maakt dat er sprake is van een eigen dynamiek. Bedrijven met een bovengemiddeld risico bevinden zich met name op de industrieterreinen in Haarlem.

Op het gebied van verduurzaming weten de gemeenten in de regio elkaar goed te vinden met de uitvoering van gezamenlijke programma's ten aanzien van onder meer de gebouwde omgeving en energietransitie.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

4. Zuid-Kennemerland

4.1 Regulering, toezicht en handhaving

Binnen de kaders van het VTH-beleid 2019-2022 worden de inrichtingen bezocht die jaarlijks in aanmerking komen voor controle. Dit gebeurt aan de hand van een risicogericht en informatie-gestuurd profiel. Voor het takenpakket per gemeente zie pagina 26.

Voor de gemeente Haarlem lopen op dit moment diverse (langlopende) vergunningentrajecten voor een aantal grote bedrijven. Deze trajecten lopen door in 2021 en vragen onze inzet. In Haarlem werken wij daarnaast, op het gebied van brandveiligheid, op basis van signaaltoezicht. Met name in het centrum constateerden wij in 2020 bij het overgrote deel van de gecontroleerde horecagelegenheden overtredingen op het gebied van brandveiligheid. Dit betrof dan de periodieke keuring of de zichtbaarheid/bereikbaarheid van de blusmiddelen. Hoewel in nagenoeg alle gevallen overtredingen zijn opgelost, krijgt dit aspect in 2021 onze verdere aandacht.

De gemeente Haarlem heeft ook een nadrukkelijke wens om extra aandacht te besteden aan energiebesparing bij bedrijven. Wij controleren bedrijven komend jaar conform de verplichting tot het toepassen van erkende maatregelen als bedoeld in artikel 2.15 Activiteitenbesluit. Wij maken hier onder meer gebruik van de inzet van onze datalogger en de inzet van energiescans. Dit aspect nemen wij ook mee in onze uitvoering voor de gemeenten Bloemendaal, Heemstede en Zandvoort.

Ook de vergunningverlening, toezicht en handhaving rondom het Circuitpark Zandvoort is in 2021 een speerpunt. In 2020 hebben wij een groot aantal handhavingsverzoeken en juridische procedures op verleende vergunningen afgehandeld. Naar verwachting loopt dit door in 2021. Ook voor wat betreft onze taak inzake bouw- en woningtoezicht kregen wij in 2020 te maken met een groot aantal juridische procedures. Naar verwachting krijgen wij in 2021 ook te maken met veel juridische procedures.

Binnen de gemeente Bloemendaal en Heemstede zullen wij in 2021 diverse controles uitvoeren voor de Drank- en Horecawet en het Digitale Opkopingsregister. In 2020 voerden wij controles uit op de noodverordening voor de gemeente Bloemendaal. Wanneer de gemeente dat ook wenst voor 2021 geven we daar een vervolg aan. Ook de strandpaviljoens in de gemeenten Bloemendaal en Zandvoort vragen jaarlijks onze inzet. Het gaat hier om de aspecten bouw, brandveiligheid, drank- en horecawet en gedeelte milieu.

4.2 Communicatie

Communicatietafel IJmond & Zuid-Kennemerland

In 2021 gaat de energietransitie verder. Wij organiseren drie- a viermaandelijks een communicatietafel waarbij de verschillende gemeenten aanwezig zijn. Tijdens dit overleg bespreken de communicatieadviseurs de best practices, ontwikkelingen en concrete projecten voor bijvoorbeeld de 'TransitieVisie Warmte' of 'Regionale Energiestrategie'. Ook is dit een platform waar externe partijen zich kunnen presenteren en vragen kunnen stellen of waar wij vragen kunnen stellen aan externe partijen. Aankomend jaar zetten we deze bijeenkomsten door.

4.3 Advisering

Global Sea Spray'

De PFAS-stoffen in de atmosfeer lijken vooral neer te slaan boven land. Boven zeeën en oceanen hopen de stoffen zich op, waarvan een deel neerslaat zodra het de kustlijn bereikt. Zo kunnen juist daar hogere concentraties PFAS-stoffen ontstaan. Door deze wisselende concentraties is nader onderzoek gewenst. Het omhelst onderzoek naar de toplaag en de ondergrond en een onderzoek naar grondwater. Naar verwachting worden in 2021 de resultaten bekendgemaakt. Met de resultaten vanuit dit werkgebied zal onze bodemkwaliteitskaart worden aangevuld.

Geluidbelastingkaart

Wij zullen beginnen met het opstellen van de geluidbelastingkaart. Samen met het vernieuwde beleid, geeft de kaart meer duidelijkheid over de gebruiksmogelijkheden voor de regio. De nieuwe geluidbelastingkaart zal in het laatste tertaal behandeld worden door de colleges en in de route gaan om bestuurlijk vastgesteld te worden in 2022.

4.4 Energietransitie

Het verduurzamen van de omgeving is een van de grote maatschappelijke opgaven. Wij ondersteunen en adviseren gemeenten en burgers in de transitie naar een klimaatneutrale leefomgeving.

Gebouwde Omgeving

Regionaal Energie Programma

Het uitvoeren van een regionaal drie-jaren-programma, waarbij advisering, stimulering en bewustwording voor de woningbezitter voorop staat. De gemeente kan de samenstelling van producten en diensten deels zelf bepalen (of veranderen gedurende het jaar) en zal d.m.v. een co-financiering vanuit de provincie, vanuit gemeentelijk budget en deels vanuit het budget van de ODIJ, gefinancierd worden. Een keuzepakket kan bestaan uit: Duurzaam Bouwloket met wijkgerichte aanpak, fysiek en/of digitaal loket, collectieve inkoopacties, etc.; Stichting Huizenaanpak; PMC's zoals VvE aanpak, monumentenaanpak, etc.; en/of de duurzame huizenroute.

TransitieVisie Warmte

In het kader van de energietransitie moet het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals aardgas voor de verwarming van de gebouwen, worden teruggedrongen. In de transitievisie warmte wordt er onderzocht welke wijken het meest geschikt zijn om voor 2030 van het aardas af te gaan.
Eind 2021 moet er een TransitieVisie Warmte goedgekeurd zijn door de raad, waarna concrete vervanging van het aardgas uitgewerkt kan worden in de wijkuitvoeringsplannen.

Wij verzorgen, vanuit een opdrachtgeversrol richting een adviesbureau, samen met de gemeenten Bloemendaal, Heemstede en Zandvoort dat de Transitievisie Warmte wordt opgesteld en de bijbehorende participatie wordt uitgevoerd.

4.5 Gebied in beeld

Sprekender dan een tekstuele beschrijving van het gebied waar wij werken en de activiteiten die er plaatsvinden, is de visuele weergave daarvan. Hierna is daarom per regio weergegeven welke activiteiten er plaatshebben en de invloedssfeer die met die activiteiten samenhangt. Uiteraard is dit een momentopname en wijzigen de gegevens dagelijks, mede op grond van de inspectie- en vergunninggegevens die vergaard en gegenereerd worden.

Zuid-Kennemerland kent een aantal bedrijven met een aanzienlijke hindercirkel. Daarnaast is in het buitengebied een relatief groot aantal opslagtanks (vaak propaan) aanwezig. Onderstaand een impressie vanuit ons Geografisch Informatiesysteem (GIS) van een aantal van deze zones en activiteiten.

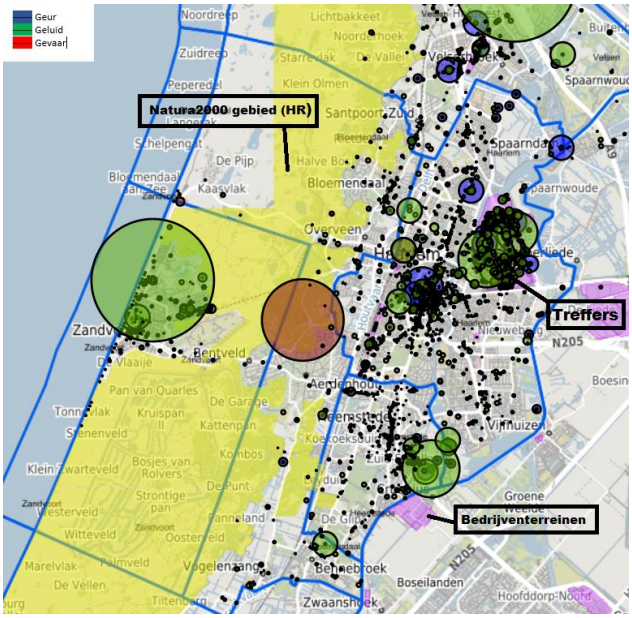

Figuur 7 – Hindercirkels bedrijven

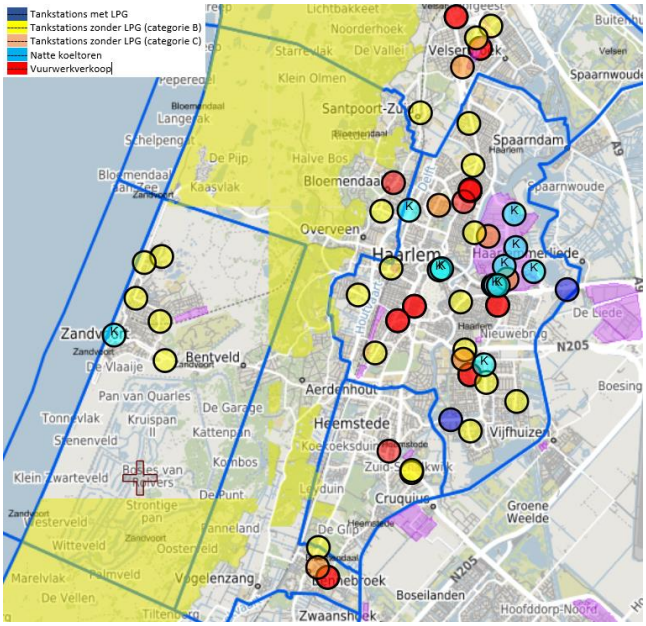

Figuur 8 - Risicovolle activiteiten

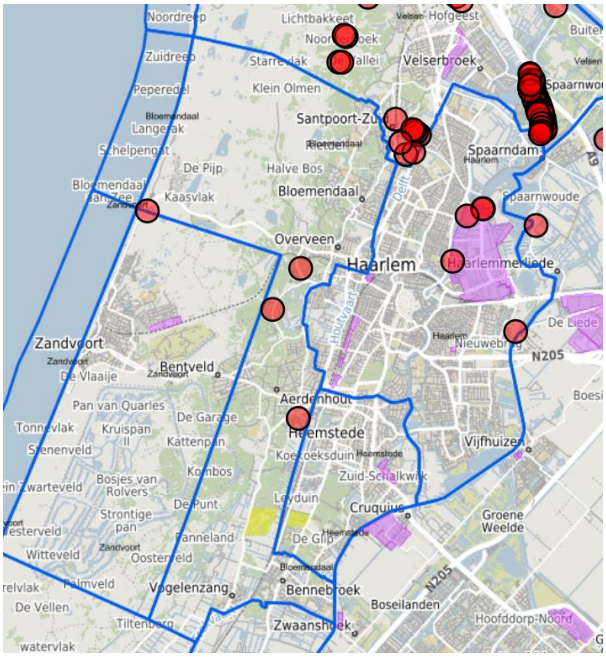

Figuur 9 – Propaantanks

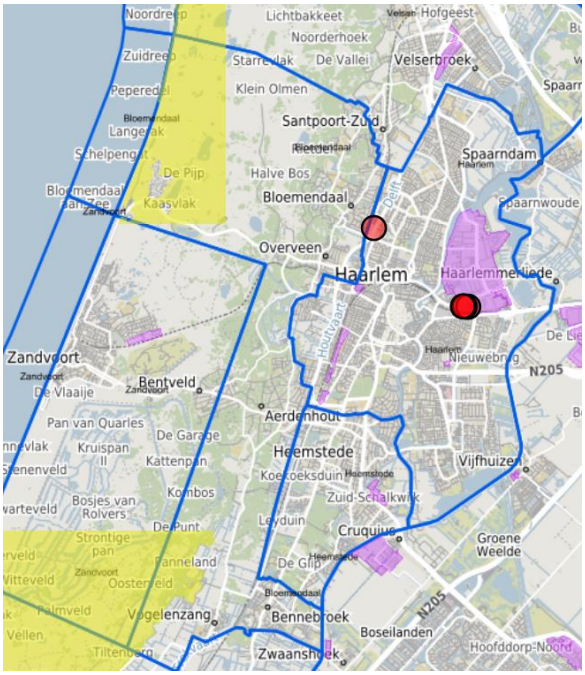

Figuur 10 – Ammoniakkoelinstallatie

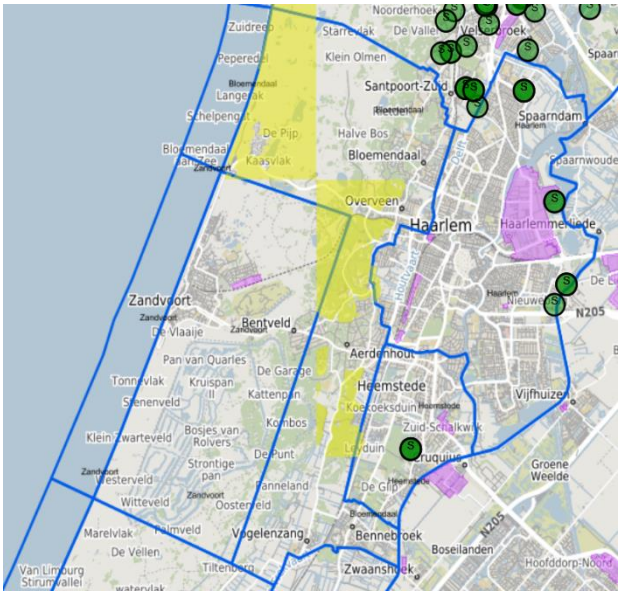

Figuur 11 – Stallen

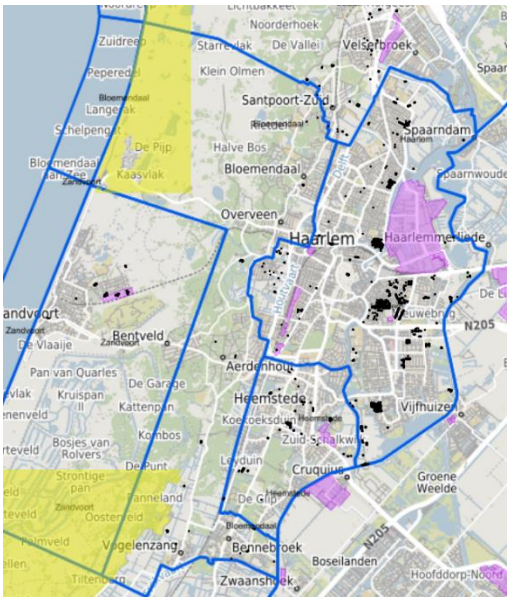

Figuur 12 - Asbestdaken

Bloemendaal

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht bij evenementen
- Toezicht en handhaving Drank- en Horecawet

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.

- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.

Haarlem

Takenpakket

- Basistakenpakket, exclusief de bodemtaken (enkel handhaving op verzoek)
- Het bedrijfsgebonden milieutakenpakket, exclusief milieuadvisering en beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht bij evenementen
- Signaaltoezicht brandveiligheid bij bedrijven
- Advisering Schiphol

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed).

- Signaaltoezicht brandveiligheid bij bedrijven
  Het signaaltoezicht op het gebied van brandveiligheid vindt plaats in afstemming met de VRK.

Heemstede

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en -uitvoering
- Toezicht en handhaving Drank- en Horecawet
- Toezicht en handhaving Digitaal Opkopersregister (DOR)

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht en handhaving DOR
  Met toezicht op het DOR wordt heling van (tweedehands) goederen tegengegaan.

Zandvoort

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Volledige Wabo-takenpakket
- Toezicht en handhaving Toeristische verhuur
- Geluidmetingen

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Volledige Wabo-takenpakket
  Waaronder vergunningverlening bouwen en verbouwen, RO- en bouw- en woningtoezicht en het secretariaat van de welstandscommissie.

Regio Zaanstreek-Waterland
Tot de gemeenten in de regio rekenen we Zaanstad, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland en Wormerland. Omgevingsdienst IJmond werkt voor al deze gemeenten, behalve gemeente Zaanstad.

Het gebied kenmerkt zich door het uitgestrekte (veen)weidegebied. Purmerend en Zaanstad vormen daarin de uitzondering vanwege het meer stedelijk karakter van de gemeente. De flora en fauna in de regio zijn veelal beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en Faunawet. Regionale thema's die spelen zijn stikstofdepositie vanwege agrarische bedrijvigheid, asbestdaken, bodemverontreiniging door lood, bodemdaling, bereikbaarheid (mobiliteit) en energietransitie.

Binnen de energietransitie wordt in toenemende mate regionaal samengewerkt met Zaanstad. Omgevingsdienst IJmond fungeert hierbij als beleidsadviseur voor portefeuillehouders duurzaamheid gemeenten Oostzaan, Landsmeer, Wormerland en Waterland in relatie tot MRA deelregio Zaanstreek-Waterland

5. Zaanstreek-Waterland

5.1 Regulering, toezicht en handhaving

Binnen de kaders van het VTH-beleid 2019-2022 worden de inrichtingen bezocht die jaarlijks in aanmerking komen voor controle. Dit gebeurt aan de hand van een risicogericht en informatie-gestuurd profiel.

Speciaal aandacht is er in de regio Zaanstreek-Waterland met betrekking tot onderstaande projecten. Voor het takenpakket per gemeente zie pagina 32.

Gebiedsinventarisatie

Gebieden - waar veel verloop is van bedrijvigheid - zullen worden geselecteerd. Onderzocht wordt of bedrijven zijn beëindigd, nieuwe bedrijven zijn gevestigd die zich moeten melden of dat een vergunningsaanvraag noodzakelijk is.

Datalogger

Project datalogger loopt vanwege de positieve reacties door in 2021, door het plaatsen van een datalogger wordt inzicht gegeven in stookgedrag en of de installatie optimaal is ingeregeld. Indien blijkt dat de installatie niet goed is ingeregeld, zal hierop toezicht worden gehouden conform de verplichting tot het toepassen van erkende maatregelen als bedoeld in artikel 2.15 Activiteitenbesluit.

Drones

De afgelopen jaren is de ontwikkeling van drones in een stroomversnelling geraakt. Strenge regelgeving zette lange tijd een rem op de toepasbaarheid van drones. Maar door inwerkingtreding van Europese regelgeving op 31 december 2020 komt hier verandering in. Een drone is een prima hulpmiddel om in het buitengebied op een effectievere manier toezicht te houden. Deze ontwikkeling vraagt in 2021 de nodige inzet en capaciteit voor beleidsmakers en uitvoerders om de kaders van het project vast te stellen.

Ook wij hebben geïnvesteerd in het aanschaffen van drones (2 stuks). Deze zullen met name van toepassing zijn in het buitengebied zoals Zaanstreek-Waterland. Waarbij de drones een toevoeging zijn op het milieutakenpakket en een verdiepingslag kan betekenen voor enkele projecten.

De toepassingen van drones zal worden gebruikt door een gecertificeerde operator. Het takenveld waarvoor ze gebruikt gaan worden is erg divers. Denk aan: gevel- en dakinspecties (bouw- en woning toezicht), grondstromen/saneringen ketens, geomapping of monitoring evenementen.

Afvoer afgewerkte olie

Project afvoer afgewerkte olie wordt uitgevoerd bij garage-, loonwerkers en autodemontagebedrijven. Deze dienen afgewerkte olie af te geven aan een erkende afvalinzamelaar, dit wordt gecontroleerd aan de hand van afgiftebewijzen. Daarnaast wordt onderzocht of de inkoop van olie in balans komt te staan met de afvoer van de afgewerkte olie. Deze controle kunnen zowel fysiek als digitaal worden uitgevoerd en gebeurt bij alle bedrijven in onze regio.

5.2 Energietransitie

Het verduurzamen van de omgeving is een grote maatschappelijke opgaven. Wij ondersteunen en adviseert de gemeente Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan en Wormerland in de transitie naar een klimaat neutrale leefomgeving.

Voor alle deze gemeente voeren wij onderstaande basispakket uit. Betreffende plustaken verschillen per gemeente en staan dan ook zo aangegeven in het flexibele pakket.

Basispakket (Gebouwde omgeving & Industrie)

- Duurzaam Bouwloket (onderhouden van contracten, geven van invulling aan de werkzaamheden, verspreiden van communicatie)
- Duurzame Huizen Route (onderhouden van contracten, verspreiden van communicatie, afstemming met gemeente)
- Advisering duurzaam bouwen, nieuwbouw en renovatie (met betrekking tot BENG, energieneutraal, GPR-gebouw, aardgasvrij wonen, verduurzaming bedrijfsgebouwen)
- Datalogger, warmtecamera en leakshooter (mogelijke inzet vanuit toezicht)
- Communicatie duurzaamheid en energietransitie (online en offline, participatie, afstemming met gemeente voor projecten die wij uitvoeren)
- Advisering: vragen beantwoorden van college, raden, ambtenaren, bedrijven, inwoners
- Ondersteuning portefeuillehouder overleg duurzaamheid MRA Noord-Zaanstreek-Waterland: voor bespreken met individuele portefeuillehouder, inclusief voorbereiding
- Ambtelijke overleggen: vormgeven en onderhouden regionale samenwerking

- Regionale subsidies: afstemmen, verantwoorden en mogelijk wijzigen (momenteel lopen Regeling Reductie Energie (RRE) en Regionale Energiebesparingsprogramma (REP))

Flexibel pakket (Gebouwde omgeving & Industrie)

- Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 (Edam-Volendam)
- Reductie Regeling Energie-subsidie (RRE) (Edam-Volendam, Landsmeer)
- Aanvraag subsidie wijkaanpak (Landsmeer)
- Schooldakrevolutie (Edam-Volendam, Landsmeer)
- Collectieve inkoop zonnepanelen particulieren (Edam-Volendam, Wormerland)
- MRA duurzaamheidswerkgroepen en duurzaamheidstop (Edam-Volendam)
- Organiseren Energy Challange of Energie Battle (Landsmeer)
- Verduurzaming bij bedrijven en bedrijventerreinen (Wormerland)
- Webinar voor inwoners en onder de aandacht brengen subsidieregeling (Wormerland)
- Zonneladder (Wormerland)

5.3 Gebied in beeld

Sprekender dan een tekstuele beschrijving van het gebied waar wij werken en de activiteiten die er plaatsvinden, is de visuele weergave daarvan. Hierna is daarom per regio weergegeven welke activiteiten er plaatshebben en de invloedssfeer die met die activiteiten samenhangt. Uiteraard is dit een momentopname en wijzigen de gegevens dagelijks, mede op grond van de inspectie- en vergunninggegevens die vergaard en gegenereerd worden.

De regio Zaanstreek-Waterland kent een groot aantal agrarische bedrijven gegeven het landelijk gebied. Het aantal tanks is ook hier relatief groot. Onderstaand een impressie vanuit ons Geografisch Informatiesysteem (GIS) van een aantal van deze zones en activiteiten.

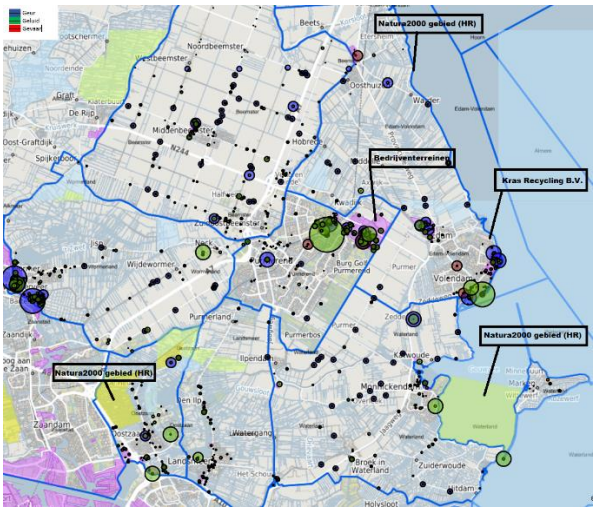

Figuur 13 – Hindercirkels bedrijven

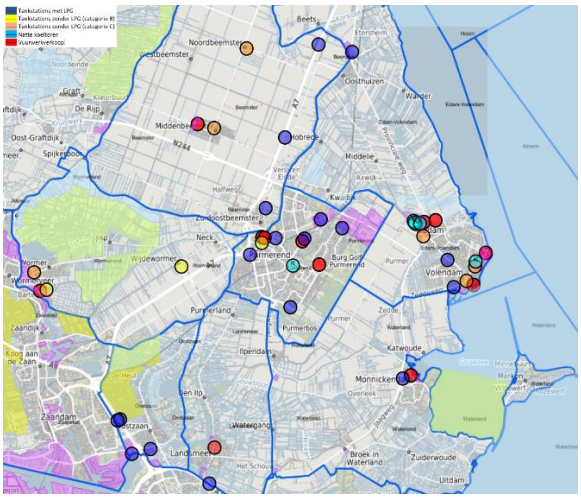

Figuur 14 - Risicovolle activiteiten

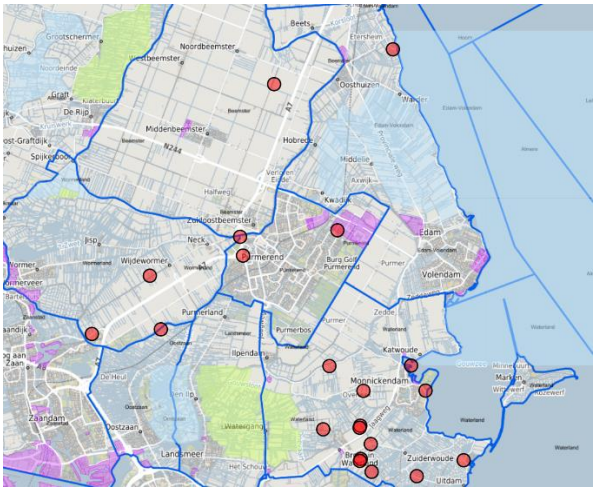

Figuur 15 – Propaantanks

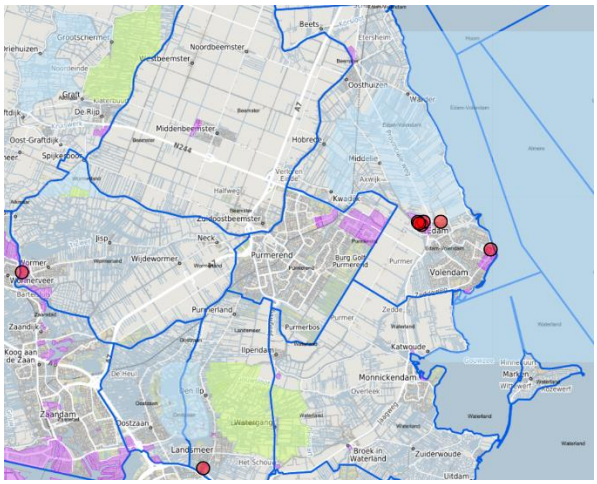

Figuur 16 – Ammoniakkoelinstallatie

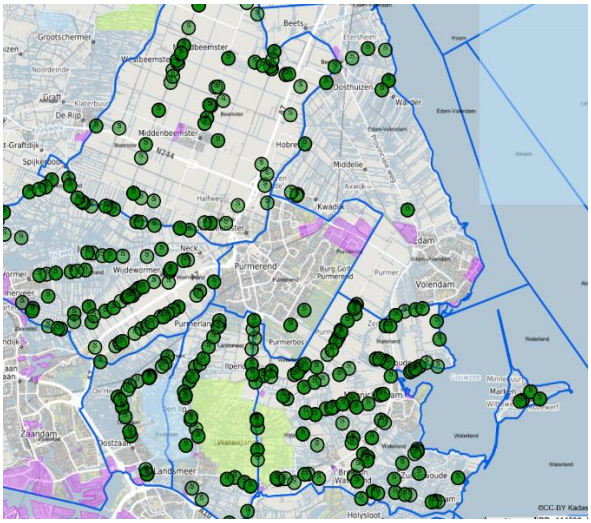

Figuur 17 – Stallen

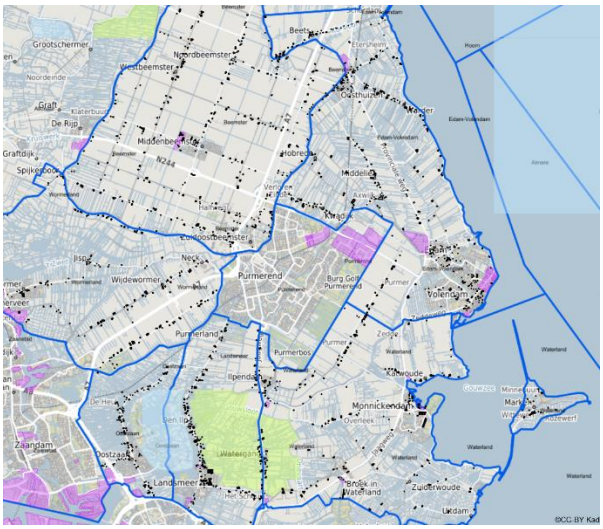

Figuur 18 - Asbestdaken

Beemster

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.

Edam-Volendam

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Op verzoek overige milieutaken en beleidsvoorbereiding en –uitvoering

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed).
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.

Landsmeer

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht Drank- en Horecawet
- Toezicht en handhaving Brandveiligheid

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.

Oostzaan

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht Drank- en Horecawet
- Toezicht en handhaving Wabo/BWT
- Toezicht en handhaving Brandveiligheid

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht en handhaving Wabo/BWT
  Waaronder RO- en bouw- en woningtoezicht.

Purmerend

Takenpakket

- Basistakenpakket

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed).

Waterland

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Milieutakenpakket, exclusief toezicht en handhaving op het gebied van bedrijven die niet onder het basistakenpakket vallen en beleidsvoorbereiding en –uitvoering.

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.

Wormerland

Takenpakket

- Basistakenpakket
- Volledige milieutakenpakket, inclusief beleidsvoorbereiding en –uitvoering
- Toezicht en handhaving Drank- en Horecawet;
- Toezicht en handhaving Wabo/BWT.
- Toezicht en handhaving Brandveiligheid

Toelichting

- Basis- en milieutakenpakket
  Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu door bedrijven, (asbest)sloop en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed) en milieuadvisering op het gebied van geluid, bodem, duurzaamheid, externe veiligheid en lucht onder meer bij ruimtelijke ontwikkelingen, saneringen, informatieverzoeken.
- Duurzaamheidsbeleid
  Waaronder beleid met betrekking tot de energietransitie, verduurzaming van de gebouwde omgeving en opwekking van hernieuwbare energie.
- Toezicht en handhaving Wabo/BWT.
  Waaronder RO- en bouw- en woningtoezicht.

Uitvoeringsprogramma 2021

Provincie Noord-Holland
Takenpakket
- Basistakenpakket
- Vergunningverlening Wet bodembescherming

Toelichting
- Basistakenpakket

Waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving bij provinciale bedrijven en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed).

6. Provincie Noord-Holland

6.1 Inrichtinggebonden VTH-taken

Het aantal inrichtingen dat onder provinciaal bevoegd gezag valt en waarvoor wij de VTH-taken uitvoeren kan fluctueren door veranderingen in wet- en regelgeving, danwel de activiteiten die bij inrichtingen worden uitgevoerd. Per 1 januari 2021 voeren wij namens provincie Noord-Holland de VTH-taken in ieder geval bij de volgende inrichtingen (niet zijnde BRZO of RIE-4) uit.

Kras Recycling BV

Voor 2021 geen bijzonderheden te verwachten. Het bedrijf zal in het kader van de jaarlijkse milieucontrole opnieuw worden bezocht.

Averijhaven

De Averijhaven is eerder tijdelijk ingericht als baggerdepot. Voor de ontmanteling moet het depot voldoen aan de kwaliteitscriteria in een ontmantelingsplan. In 2021 is de verwachting dat wij de voorbereiding tot ontmanteling kunnen goedkeuren en de daadwerkelijke ontmanteling van het slibdepot aanvangt.

Riwald

De aanvraag voor een nieuwe Omgevings-vergunning is in behandeling genomen en bij goedkeuring zal er gezamenlijk met de reguliere milieucontrole een opleveringscontrole worden uitgevoerd.

Braam

Het plan van aanpak dat is opgesteld om eerder geconstateerde overtredingen te beëindigen, had een doorlooptijd tot in 2020. In die periode heeft intensief controle plaatsgevonden door middel van toezichtcontroles om de overtredingen te beëindigen.
Eén dwangsombeschikking is inmiddels opgelost, omdat de overtredingen zijn beëindigd. Voor de tweede dwangsombeschikking is verzoek tot uitstel aangevraagd door het bedrijf. In 2021 zal de focus hierdoor dan ook onverminderd groot zijn.

Treffers

Voor 2021 geen bijzonderheden te verwachten. Het bedrijf zal in het kader van de jaarlijkse milieucontrole opnieuw worden bezocht.

6.2 VTH-taken Wet bodembescherming

ODIJ voert namens provincie Noord-Holland de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken in het kader van de Wet bodembescherming uit. Dit wordt gedaan voor het grondgebied van de gemeenten waar ODIJ voor werkt, exclusief gemeente Haarlem en de BRZO- en RIE-4-inrichtingen in het werkgebied van ODIJ. Toezicht en handhaving bij spoedlocaties is bij RUDNHN belegd.

Vergunningverlening

- Vergunningverleningstaken Wet Bodembescherming (Wbb), inclusief spoedlocaties, meldingen Wbb en BUS-meldingen;
- Inschrijven in het kadaster van relevante besluiten Wbb en BUS;
- Afhandelingen meldingen Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) bij provinciale inrichtingen binnen het gebied van ODIJ;
- Het beheren van het bodeminformatiesysteem (BIS).

Toezicht Wet Bodembescherming

- BUS Tu 5 dagen
- BUS Tu 5 weken
- BUS Mobiel
- BUS Immobiel
- Saneringsplan
- Calamiteiten (nieuw geval/ongewoon voorval)

Toezicht Besluit Bodemkwaleit

- Toepassen bouwstoffen
- Toepassen grond en baggerspecie

Vrije veld inspectie

- Opsporing niet gemelde Wbb
- Opsporing niet gemelde Bbk

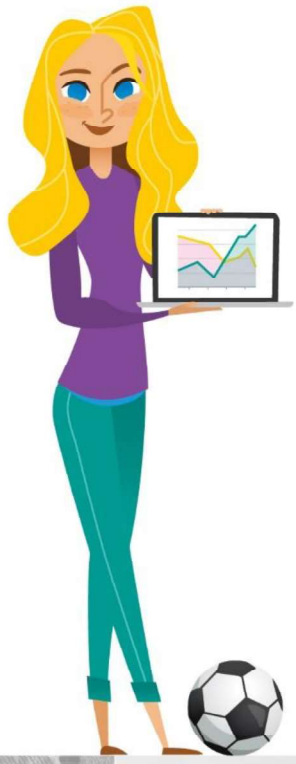

PROVINCIE

NOORD HOLLAND

Samen worden we fit voor de Omgevingswet

UITVOERINGS PROGRAMMA

2021

OMGEVINGSDIENST

FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1. Inleiding 3
1.1 Positie uitvoeringsprogramma 2021 in de Big-8 cyclus 3
1.2 Doelen uit het beleidskader VTH 4
1.3 Ontwikkelingen 5
1.4 Aandachtspunten Noord-Holland 7
1.5 Prognosetabel en afwijkingen 7

2. Bodem 9
2.1 Bevoegd gezag taken bodem 9
2.2 Coördinatie bodemsanering 10
2.3 Bodemconvenant en bodembeheertaken 11
2.4 Beleidsadvies bodem 12

3. Overige taken en dienstverlening 13
3.1 Juridische ondersteuning 13
3.2 Regionale samenwerking en overige advisering 14
3.3 Voorbereiding Omgevingswet 15

Bijlage 1: Prognosetabel OFGV 2021 Noord-Holland

1. Inleiding

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma 2021 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). In dit uitvoeringsprogramma staat beschreven welke taken de OFGV in 2021 voor de provincie Noord-Holland uitvoert. De door de OFGV te behalen doelen en uit te voeren activiteiten dragen bij aan de strategische doelen van de provincie Noord-Holland. De OFGV streeft ernaar zoveel mogelijk aan te geven hoe de werkzaamheden van de OFGV (resultaten) bijdragen aan het welzijn van onze leefomgeving (outcome).

Thema-indeling
Het takenpakket van de OFGV is gebaseerd op de Producten en Dienstencatalogus 2020 (PDC) van de OFGV. In dit uitvoeringsprogramma is dezelfde thema-indeling gehanteerd als in de PDC, zoals milieu inrichting gebonden (bedrijven), asbest en bodem. Onder elk thema zijn de producten en diensten genoemd die terug te vinden zijn in de PDC en in de prognosetabel. Per thema zijn de gemeenschappelijke strategische doelstellingen voor de OFGV uit het Beleidskader VTH vermeld. Daarnaast zijn deze aangevuld met lokale prioriteiten van de provincie Noord-Holland. Hierbij is zoveel mogelijk aangegeven welke activiteiten de OFGV inzet om de opgestelde doelen te bereiken of daaraan bij te dragen.

Uniforme uitvoering
De OFGV neemt de door de provincie Noord-Holland geformuleerde strategische doelen die een specifiek milieuthema raken op in het uitvoeringsprogramma. Dit gebeurt met inachtneming van een uniforme en efficiënte werkwijze. Het uitgangspunt is level playing field in de uitvoering van de wettelijke taken. De OFGV en de provincie Noord-Holland overleggen hoe ze lokale prioriteiten in het uitvoeringsprogramma kunnen inpassen.

Omgevingswet
2021 is het laatste jaar voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het grootste deel van de OFGV taken vinden straks hun wettelijke basis in de Omgevingswet. Vanwege deze impact is het belangrijk om op zoveel mogelijk plekken aandacht te vragen voor de voorbereiding op de Omgevingswet. En dat gebeurt ook in dit uitvoeringsprogramma. De voorpagina is in Omgevingswet stijl vormgegeven. Op meerdere plekken in dit uitvoeringsprogramma komt terug wat de OFGV doet om fit te worden voor de Omgevingswet. In paragraaf 3.3 vindt u de Roadmap implementatie Omgevingswet 2020/2021.

Leeswijzer
Het uitvoeringsprogramma bestaat uit twee delen:
- Hoofdstuk 1 geeft informatie over het uitvoeringsprogramma en de totstandkoming daarvan.
- De hoofdstukken 2 en 3 bevatten per thema de taak van de OFGV, de wettelijke grondslag, de te behalen doelstellingen en de uit te voeren activiteiten. Ook zijn per thema de ontwikkelingen en aandachtspunten voor 2021 beschreven.

1.1 Positie uitvoeringsprogramma 2021 in de Big-8 cyclus

1.1 Positie uitvoeringsprogramma 2021 in de Big-8 cyclus
Dit uitvoeringsprogramma is uitgewerkt conform het Besluit omgevingsrecht (Bor). Hierin is vastgelegd dat gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezichts- en handhavingstaken, op basis van een strategisch en een operationeel beleidskader, een uitvoeringsprogramma vaststellen.

Big-8 beleidscyclus
In de Big-8 beleidscyclus is het uitvoeringsprogramma het snijpunt van de strategische cyclus en de operationele cyclus. Het Big-8 model is hieronder toegelicht.

1 Strategisch beleidskader: dit zijn de te behalen doelen en effecten van de deelnemer zoals opgenomen in de programmabegroting. Denk aan een schoon milieu en een gezonde leefomgeving. De doelstellingen op het gebied van leefomgeving zijn opgenomen in het (door alle deelnemers van de OFGV vastgestelde) Beleidskader VTH. In dit uitvoeringsprogramma zijn de doelen benoemd onder de verschillende inhoudelijke thema's.
2 Operationeel beleidskader: dit kader bestaat uit een vertaling van de beleidsdoelen naar de manier waarop vergunningverlening, toezicht en handhaving worden ingezet. Deze VTH-strategie is beschreven in hoofdstuk 4 van het Beleidskader VTH. Een voorbeeld hiervan is dat juridische handhaving wordt toegepast wanneer een toezichthouder bij hercontrole nog steeds overtredingen constateert.
3 Programma & organisatie: als start van de operationele cyclus bespreken de OFGV en de deelnemer het concept uitvoeringsprogramma.
4 Voorbereiding: hieronder vallen onder andere voorbereidingen op nieuwe wetgeving, het inrichten van systemen en het inplannen van werkzaamheden.
5 Uitvoering: de feitelijke werkzaamheden en administratieve afhandeling, zoals toezicht houden, vergunningen verlenen en adviezen verstrekken.
6 Monitoring: inzicht in en overzicht van de voortgang van werkzaamheden zodat tijdig kan worden bijgestuurd.
7 Programma & organisatie: de OFGV rapporteert elk trimester over de uitvoering van het programma. Deze trimesterrapportages zijn de lenterapportage (over de maanden januari t/m april), de herfstrapportage (over de maanden mei t/m augustus) en de jaarrapportage (cumulatief over het hele jaar).
8 Rapportage & evaluatie: hieronder valt de beoordeling op basis van de rapportages of de uitgevoerde werkzaamheden voldoende hebben bijgedragen aan de gestelde doelen en effecten. De uitkomsten van deze evaluatie kunnen leiden tot bijstelling van de beleidskaders en/of de uitvoering.

1.2 Doelen uit het Beleidskader VTH

In het Beleidskader VTH zijn uniforme doelstellingen voor de OFGV opgesteld. Deze doelstellingen zijn onder te verdelen in doelstellingen over het functioneren als overheidsorganisatie en doelstellingen over de inhoudelijke werkzaamheden.

Doelstellingen functioneren overheidsorganisatie
- De OFGV draagt bij aan een gevoel van vertrouwen in de overheid en klanttevredenheid over de overheid.
- De OFGV is een betrouwbare dienst.
- De medewerkers van de OFGV worden als deskundig op hun vakgebied getypeerd.

- De OFGV is helder, direct en proactief in de communicatie en dienstverlening naar burgers, bedrijven en verbonden partijen.
- De bereikbaarheid en reactiesnelheid van OFGV worden als zeer goed ervaren.
- De afhandeling door de OFGV wordt als correct, duidelijk en rechtsgelijk ervaren.

Doelstellingen verbeteren leefomgeving

- De OFGV draagt bij aan de gezondheid en veiligheid ten aanzien van de fysieke leefomgeving.
- De OFGV draagt bij aan een goede omgevingskwaliteit.

Doelstellingen vergunningverlening

- Het afhandelen van vergunningaanvragen binnen de wettelijke termijnen.
- Het beoordelen van meldingen op juistheid en volledigheid binnen de met de partners afgesproken termijnen.

Doelstellingen toezicht en handhaving

- Inzetten voor het behouden dan wel verhogen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid) door het houden van toezicht op de naleving van wet- en regelgeving.
- Alle initiële controles uit de jaarprogramma's van alle deelnemende partijen worden uitgevoerd.
- Waar nodig wordt handhavend opgetreden.
- De afhandeling van klachten gebeurt binnen de met de deelnemers afgesproken termijn.

Doelstellingen inhoudelijk en juridisch advies

- Verstrekken van passend en kwalitatief goed advies over het ontwikkelen, inrichten en beheren van een duurzame leefomgeving.
- Vertegenwoordigen van de OFGV en deelnemers in bezwaar- en beroepsprocedures.

Waar mogelijk zijn deze doelstellingen verwerkt in de tabellen bij de thema's. Indien in de tabel *Doelstellingen* geen tekst staat opgenomen, is voor het betreffende thema nog geen doelstelling geformuleerd. De activiteiten in de tabel aan de rechterzijde zijn niet altijd één op één te koppelen aan de doelstellingen in de tabel aan de linkerzijde. De prognosetabel is leidend bij de uitwerking van de taken in de thema's en subthema's. Als in de tekst een activiteit staat opgenomen, maar niet in de prognosetabel is opgenomen met een 0 of een getal, dan geldt die activiteit niet voor dit uitvoeringsprogramma.

1.3 Ontwikkelingen

Hieronder staan ontwikkelingen die invloed hebben op meerdere milieuthema's en producten en diensten van de OFGV. Per milieuthema zijn de specifieke ontwikkelingen genoemd, indien daar sprake van is.

Omgevingswet

In 2021 moet de OFGV klaar zijn om volgens en in de geest van de Omgevingswet te werken. Waar voor de gemeentelijke omgevingsvisie en het omgevingsplan een overgangsfase geldt, is die er voor het uitvoerende werk niet. Vanaf 1 januari 2022 moet de OFGV onder meer:

- In staat zijn om integraal vergunningaanvragen af te handelen binnen de voor milieubedrijven veelal nieuwe kortere termijn van acht weken.

- In staat zijn om deel te nemen aan omgevingstafels voor complexe initiatieven ter voorbereiding op vergunningaanvragen vanuit het principe 'ja, mits...'.
- Toezicht kunnen houden op de nieuwe regels van de Omgevingswet en onderliggende besluiten, zoals het Besluit activiteiten leefomgeving, maar bijvoorbeeld ook de milieuregels uit de bruidsschat (tijdelijk omgevingsplan)
- Kunnen werken met en adviseren over de bruidsschatregels en weten welke delen bij welke deelnemer van toepassing zijn.
- De gemeente kunnen ondersteunen vanuit een adviserende rol bij het invullen van de bestuurlijke afwegingsruimte op milieu (zoals geluid, geur en bodem) in het omgevingsplan.
- Vergunning aanvragen en meldingen kunnen ontvangen via de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en kunnen samenwerken met deelnemers en ketenpartners via de samenwerkingsfunctionaliteit in het DSO.

Coronacrisis
De uitbraak van het coronavirus in 2020 heeft grote gevolgen gehad voor de bedrijven in Nederland. Horecagelegenheden, het openbaar vervoer en reisorganisaties zijn volgens het CBS het zwaarst getroffen door de coronacrisis. Consumenten geven minder geld uit en kopen meer online in plaats van in winkels. Veel kantoren zijn nog niet geschikt voor de anderhalvemetersamenleving en kantoormedewerkers werken zoveel mogelijk thuis. Ondanks de steunmaatregelen van het Rijk, zullen er in 2021 ongetwijfeld wijzigingen optreden in het bedrijvenbestand als gevolg van deze economische crisis. Op dit moment is echter niet te voorzien wat die wijzigingen zullen zijn. De OFGV blijft bedrijven controleren, uiteraard met inachtneming van alle veiligheidsmaatregelen. Ook kan de economische teruggang invloed hebben op geplande bouwprojecten en de structurele verduurzaming in de bouw.

Stikstof
De stikstofverbindingen ammoniak (NH_3 uit dierlijke mest) en stikstofoxiden (NO_x uit verbrandingsmotoren zoals verkeer en industrie) zijn schadelijk voor de gezondheid. Teveel stikstof in Natura2000 gebieden zorgt ervoor dat de grond te voedselrijk wordt. Planten die voedselarme grond nodig hebben zoals heide verdwijnen. In 2015 introduceerde de overheid, het Programma Aanpak Stikstof. Daarmee konden projecten die stikstof uitstoten wel een vergunning krijgen, als er in de toekomst maar maatregelen zouden worden genomen om de natuur te herstellen. De Raad van State oordeelde in 2019 dat het onvoldoende gewaarborgd dat die maatregelen ook echt genomen werden. Om nu een vergunning te krijgen voor een project moet de aanvrager van tevoren aantonen dat er door het project geen toename van stikstofdepositie plaatsvindt in Natura 2000-gebieden. Dit kan door de emissie van stikstof te verlagen of door de stikstofruimte van een ander bedrijf over te nemen. Dit levert vertraging op bij lopende vergunningaanvragen. Ook worden hierdoor minder vergunningen aangevraagd.

Energietransitie
Het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur over de afgelopen eeuw is gestegen, de hoeveelheid en intensiteit van neerslag zijn toegenomen en zeer warme dagen komen vaker voor. Om verdere opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan zo veel mogelijk te voorkomen, wil Nederland overstappen van fossiele brandstoffen op duurzame energiebronnen zoals zon en wind. Het doel van het Klimaatakkoord is een vermindering van broeikasgassen met 55% in 2030 en met 95-100% in 2050. De OFGV draagt bij aan deze doelstelling door stimulerend toezicht op energiebesparing door bedrijven uit te voeren en door deelname aan de Regionale Energie Samenwerking (RES) in Flevoland en het Bestuurlijk Overleg Energie in Gooi en Vechtstreek (BOEG). Daarnaast heeft de energietransitie onder andere effect op het aantal vergunningaanvragen en meldingen van

bodemenergiesystemen, de aanleg van grotere windparken en het saneren van oudere windmolens.

Circulaire Economie
In de ontwikkelingen rond Circulaire Economie trekt de OFGV samen op met de provincies en met de samenwerkende omgevingsdiensten (ODnl). Er is steeds meer behoefte aan het herdefiniëren van afval en de verzoeken om afval als grondstof aan te merken. Maar ook andere onderwerpen zoals het (her)gebruik van restwarmte en het gebruik van CO_2-uitstoot in de glastuinbouw kunnen onderdeel uitmaken van de economische circulariteit. De OFGV wil, naast de uitvoerende/VTH-aspecten, ook aanhaken bij landelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen op dit gebied om de partners optimaal te adviseren en ondersteunen.

1.4 Aandachtspunten Noord-Holland

Hieronder staan de aandachtspunten die door de gemeente zijn aangegeven die invloed hebben op meerdere milieuthema's en producten en diensten van de OFGV. Per milieuthema zijn de specifieke aandachtspunten genoemd, indien daar sprake van is.

Warme overdracht bodemtaken
Door de komst van de Omgevingswet komt een deel van de bodemtaken bij gemeenten te liggen. De provincies zijn een traject gestart om de overgang van saneren naar een integraal bodembeheer samen 'warm' vorm te geven. Verder leiden deze veranderingen tot extra aanpassingen in het zaaksysteem van de OFGV.

Potentiële spoedlocaties bodem
In 2020 vindt er door het uitvoeringsprogramma horende bij het bodemconvenant een bronnenonderzoek plaats naar mogelijk potentiële spoedlocaties waar sprake kan zijn van humane dan wel verspreidingsrisico's. Voor het eind van 2020 worden er locaties uitgezet bij Omgevingsdiensten met het verzoek om te beoordelen of er mogelijk sprake is van één van beide risico's. Daarna volgt een lijst met potentiële locaties van ernstige bodemverontreiniging waar mogelijk in 2021 nader onderzoek naar gedaan moet worden.

Bodemconvenant
Het vigerende bodemconvenant loopt eind 2020 af. Het Rijk, IPO, VNG en UvW maken in 2021 nieuwe bestuurlijke afspraken over bodem. Deze afspraken gaan waarschijnlijk gelden voor de periode 2022-2027 en gaan over het afronden van historische verontreinigingen, het beheer van bodem en grondwater, nieuwe stoffen etc. Voor het jaar 2021 komen er aparte afspraken. In dit uitvoeringsprogramma wordt daarom verwezen naar "afspraken bodem 2021".

1.5 Prognosetabel en afwijkingen

Kostenverdeelsystematiek (KVS) leidend voor prognosetabel
De basis voor de kostenverdeling van de OFGV-begroting over de 15 deelnemers is de Kostenverdeelsystematiek (KVS). Voor de periode 2021-2023 is de taakuitvoering voor elke deelnemer als volgt bepaald:

- De prognose van de aantallen initiële controles milieu (bedrijven) is gebaseerd op de aantallen bedrijven op peildatum 24-01-2020 en de toezichtsfrequentie per branche. De toezichtsfrequentie houdt in dat de OFGV bijvoorbeeld bij

afvalbedrijven elk jaar een complexe controle uitvoert, bij transportbedrijven eens in de vijf jaar een standaard controle uitvoert en bij detailhandel eens in de tien jaar een eenvoudige controle uitvoert.
- De prognse van de aantallen vergunningen, omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) en meldingen activiteitenbesluit is gebaseerd op de aantallen bedrijven op peildatum 24-01-2020 en de frequentie per partner gebaseerd op voorgaande jaren.
- De prognose van de overige aantallen producten en diensten is gebaseerd op een gemiddelde van de afgelopen jaren.
- Voor randvoorwaardelijke taken zoals bestuursondersteuning, accountmanagement, het verzorgen van opleidingen en regionale samenwerking zijn geen aantallen producten in de prognosetabel opgenomen.

Afwijkingen tussen prognosetabel en uitvoering
De prognosetabel voor 2021 is conform de KVS 2021-2023 voor het grootste deel gebaseerd op gemiddelden van de afgelopen jaren. Het uitvoeringsprogramma geeft een verwachting weer van de taken die de OFGV in 2021 zal uitvoeren. Het is niet ongewoon dat accenten binnen het programma verschuiven.

Over- of onderproductie per jaar komt standaard bij iedere deelnemer voor, bijvoorbeeld vanwege doorlooptijden die de jaargrens overschrijden of vanwege extra werk bij incidenten. Deze pieken en dalen kunnen over het algemeen door de OFGV opgevangen worden.

Door externe en interne invloeden kunnen specifieke taken meer of juist minder aandacht vragen. Denk hierbij aan de coronacrisis, verschuivingen van prioriteiten bij de deelnemers of wijzigingen in de uitvoering door de OFGV. Dit kan van invloed zijn op andere activiteiten in het programma. Doet zich een dergelijke situatie voor, dan zoekt de OFGV (waar nodig samen met de deelnemers) naar een oplossing. Het is vanzelfsprekend dat de OFGV daarover in de trimesterrapportages een terugkoppeling geeft.

Meerwerkopdrachten
Dit uitvoeringsprogramma bevat de structurele taakuitvoering. Wanneer de provincie Noord-Holland extra taken wil laten uitvoeren door de OFGV die niet binnen de reguliere uitvoering passen, dan vindt hierover overleg plaats. Meerwerkopdrachten zijn niet opgenomen in de prognose- of realisatietabellen. Incidentele meerwerkopdrachten worden via opdrachtverlening overeengekomen. In de trimesterrapportages wordt separaat gerapporteerd over de meerwerkopdrachten.

2. Bodem

Omgevingsthema
Volksgezondheid, Hinder/leefbaarheid, Natuur/economische veiligheid

Taak
Onder het thema bodem worden door de OFGV voor de provincie diverse werksoorten gedaan. Afhankelijk van het soort werk kan de rol van de OFGV daarbij verschillen. Zie hieronder een overzicht van de soorten taken.

Beleidsadvies Bodem Beleidsadvisering heeft betrekking op de reguliere bevoegd gezag taken, de coördinatie bodemsanering, de afspraken bodem en de overdracht bodembeheertaken.			
Reguliere bevoegd gezag taken	***Coördinatie bodemsanering***	***Afspraken bodem***	***Overdracht bodembeheer-taken***
• Beschikken • Afhandelen meldingen • Uitvoeren van toezicht en handhaving • Afstemmen tussen vergunning-verlening en handhaving (incl. RUDNHN) • Opslaan en verstrekken van bodem informatie	• Uitvoeren van de aanjaagactie • Stimuleren gebiedsgericht grondwater-beheer • Periodiek overleg met de provincie	• Ondersteunen bij het realiseren van de afspraken bodem 2021. • Ondersteunen bij de jaarlijkse verantwoording (MTR) aan het ministerie	• Ondersteunen bij de overdracht van de bodem-beheertaken naar de gemeenten

Bijhorende producten PDC
Deze PDC codes gelden in principe voor alle thema's en zijn daarom eenmalig opgenomen.
- R10.1 Beschikking Ernst en Spoed t/m R12.2 Beoordeling melding toepassen IBC bouwstof
- T09.1 Controle bodemsanering Wbb t/m T10.1 Gebiedscontrole bodembescherming
- D05.1 Coördinatie bodemsanering t/m D06.1 Verstrekken bodeminformatie

2.1 Bevoegd gezag taken bodem

Taak
De provincie Noord-Holland is bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming. Om te weten in welke mate de bodem verontreinigd is en of een spoedige sanering noodzakelijk is, handelt de OFGV namens de provincie de vergunningaanvragen en meldingen af. Daarnaast houdt de OFGV namens de provincie toezicht op de uitvoering van saneringen en treedt indien noodzakelijk handhavend op.

Wettelijk kader
- Wet bodembescherming (Wbb)
- Besluit uniforme saneringen (Bus)

- Besluit Bodemkwaliteit (Bbk)
- Omgevingsverordening provincie Noord-Holland

Doelstellingen & Activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor deze branche beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Afgeronde bodemsaneringen waarbij de bodemverontreiniging is weggenomen of wordt beheerst zodanig dat de gesaneerde bodem de omgeving en het milieu niet onnodig belast.	• Controle of wet- en regelgeving wordt nageleefd bij een bodemsanering of toepassing van grond of bouwstoffen. • Het afgeven van beschikkingen bodemverontreiniging. • Het opstellen van een saneringsplan. • Het beoordelen van meldingen bodemverontreiniging. • Het houden van toezicht op en informeren over bodemsaneringen en nazorg. • Het houden van toezicht op monitoringen van bodemsanering. • Controleren van transportcontroles van grond. • Het beschikbaar maken en stellen van bodeminformatie. • Het verwerken van besluiten en registreren van bodemrapporten en aanleveren van datadumps.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2021 uitvoert.

- *Bodeminformatie*
  De OFGV wil door middel van een Geo-viewer de bodemonderzoeken en besluiten digitaal beschikbaar stellen. Ook wil de OFGV bodeminformatieverzoeken digitaal afhandelen. Voor een juiste werking van de Geo-viewer moet de data in het bodemsysteem nog aangevuld worden. Naar verwachting wordt dit in 2021 afgerond.
- *PFAS*
  De Flevolandse bodemkwaliteitskaart is aangevuld met PFAS om de hergebruiksmogelijkheden voor deze grond helder te krijgen. De OFGV kan deze kaartlaag ook voor de Gooi en Vechtstreek toevoegen, maar er is nog geen gezamenlijke bodemkwaliteitskaart. De provincie Noord-Holland is in overleg met de gemeenten over het opstellen van een gezamenlijke bodemkwaliteitskaart voor PFAS.

2.2 Coordinatie bodemsanering

Taak
De coördinatie bodemsanering betreft werkzaamheden met betrekking tot het van overheidswege uitvoeren van bodemonderzoek tot en met een eventuele bodemsanering op een specifieke locatie. Dit betreft het afronden van locaties op de lijst met spoedlocaties en de gebiedsgerichte aanpak grondwaterverontreinigingen.

Wettelijk kader
- Wet bodembescherming (Wbb)

- Besluit bodemkwaliteit (Bbk)
- Afspraken bodem 2021
- Gebiedsbeheerplan Grondwaterverontreinigingen het Gooi

Doelstellingen & Activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor dit thema beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Wegnemen van belemmeringen voor de maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkeling met gebruik van de (boven en onder-) grond. • Bijdragen aan een maatschappelijk gezien doelmatige aanpak van de bodemverontreiniging.	• Aanjaagactie spoedlocaties: Probleemeigenaren activeren om in actie te komen door opstarten proces tot afkoop of uitvoering van onderzoek/sanering. • Stimuleren gebiedsgericht grondwater-beheer. • Periodiek overleg met de provincie.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2021 uitvoert.
- Voor tien van de 40 locaties op de lijst met spoedlocaties geldt dat de saneringsen/of monitoringswerkzaamheden na 2020 nog doorlopen. De afronding van de laatste onderzoeks- of saneringswerkzaamheden staat voorlopig gepland voor 2025. Voor één locatie blijft de monitoring ook daarna nog doorlopen.

2.3 Bodemconvenant en overdracht bodembeheertaken

Taak
Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt de Wet Bodembescherming (Wbb). Gevolg hiervan is dat het bevoegd gezag voor verontreinigde bodemlocaties overgaat van provincies naar gemeenten. Dit geldt voor locaties waarvan de sanering is afgerond onder het bevoegd gezag van de provincies, maar waar nog wel een restvervuiling is achtergebleven waarbij er geen algemeen belang meer is om verder te saneren.

In IPO/VNG verband zijn de uitgangspunten afgesproken die bepalen welke locaties naar gemeenten gaan en welke nog bij de provincies blijven. Bij de provincies blijven de locaties waar nog bodemsaneringen plaatsvinden (uitsterfconstructie). Ook blijven de locaties waar nog een mobiele restverontreiniging in het grondwater aanwezig is volgens de Kaderrichtlijn Water onder het bevoegd gezag van de provincies vallen.

De provincie Noord-Holland wil de overdracht van bodemtaken samen met de gemeenten en de omgevingsdiensten als uitvoerder en adviseur goed en zorgvuldig organiseren. Tevens wil de provincie Noord-Holland dit zoveel mogelijk in afstemming met de VNG laten plaatsvinden. De provincie wil in 2021 de taken en locaties hebben overgedragen.

Wettelijk kader
Het vigerende bodemconvenant loopt eind 2020 af. Het Rijk, IPO, VNG en UvW maken in 2021 nieuwe bestuurlijke afspraken over bodem. Deze afspraken gaan waarschijnlijk gelden voor de periode 2022-2027 en gaan over het afronden van historische verontreinigingen, het beheer van bodem en grondwater, nieuwe stoffen etc. Voor het jaar 2021 komen er aparte afspraken.

Doelstellingen & Activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor dit thema beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Alle gevallen van ernstige bodemverontreiniging met onaanvaardbare ecologische of verspreidingsrisico's (spoedlocaties) zijn gesaneerd of de risico's zijn beheerst. • Een overgang is gemaakt van saneren naar integraal beheer van de bodem en ondergrond. Onder het beheer van bodem- en ondergrond valt ook het omgaan met bodemverontreiniging die geen directe risico's oplevert.	• Ondersteunen bij het realiseren van de de afspraken bodem 2021. • Ondersteunen bij de jaarlijkse verantwoording (MTR) aan het ministerie. • Ondersteunen bij de overdracht van de bodembeheertaken naar de gemeenten.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2021 uitvoert.

- *Warme overdracht bodemtaken*
  In 2021 neemt de OFGV deel aan meerdere werkgroepen in Noord-Holland in het kader van de 'warme' overdracht van bodemtaken. In deze werkgroepen wordt de overdracht van provinciale bodemtaken naar de gemeente voorbereid, waarbij de OFGV zowel een adviserende- als uitvoerende rol heeft. Voor een goede overdracht wordt de gegevens uit het Bodeminformatiesysteem gescreend (BIS screening). Hierdoor ontstaat er een eenduidige lijst van bodemlocaties die onder het bevoegd gezag van de gemeente komen te liggen en van de locaties die onder het overgangsrecht vallen en hierdoor onder het bevoegd gezag van de provincie blijven. De afronding van de bodemsaneringen worden per locatie op een gelijke manier vastgelegd. Hiermee wordt de basis gelegd voor de toekomstige taken van de gemeenten in de Gooi en Vechtstreek.

2.4 Beleidsadvies bodem

Taak
Beleidsadvisering bodem heeft betrekking op de reguliere bevoegd gezag taken, de coördinatie bodemsanering, het bodemconvenant en de overdracht bodembeheertaken.

Wettelijk kader
- Afspraken bodem 2021

Doelstellingen & Activiteiten
In de provincie Noord-Holland is in oude bebouwde gebieden diffuse verontreiniging aanwezig met lood. Oorzaak hiervoor is waarschijnlijk de gebruikte ophogingsmaterialen door de jaren heen, met name in de veengronden. De bevoegde overheden Wbb dienen te bewerkstelligen dat in gebieden met diffuse bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane risico's helderheid bestaat over in dat gebied op te volgen gebruiksadviezen, teneinde deze risico's te minimaliseren. De OFGV geeft waar nodig ondersteuning in de vorm van advies.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema uitvoert.

- *Diffuus lood*
  Het onderzoek naar diffuus lood is door de provincie Noord-Holland uitgezet richting een adviesbureau. Mogelijk volgt hier onderzoek en begeleiding uit. Daarnaast kan de OFGV ondersteunen bij het uitrollen van de communicatie toolkit voor gemeenten.

3. Overige taken en dienstverlening

Omgevingsthema
Fysieke veiligheid, Financiële/economische veiligheid, Natuur/economische veiligheid, Volksgezondheid, Klimaatbescherming, Hinder/ leefbaarheid

Taak
Een aantal ondersteunende diensten van de OFGV dragen productief bij aan de kwaliteit van andere VTH-producten. Hieronder vallen randvoorwaardelijke taken zoals juridische ondersteuning, informatiebeheer en regionale samenwerking. Daarnaast is de overige advisering in dit thema benoemd waaronder de advisering omtrent de Omgevingswet.

Wettelijk kader

- Relevante wet- en regelgeving bij bovenstaande omgevingsthema's.

3.1 Juridische ondersteuning

Taak
De juridische ondersteuning bij vergunningverlening, handhaving, bezwaar, beroep etc. wordt gerekend tot de zogenaamde randvoorwaardelijke taken. Over de uitgevoerde taken wordt verslag gedaan in de rapportages. Daarom zijn deze taken als expliciete producten in de prognosetabel opgenomen. De in deze productgroep opgenomen juridische producten zijn generiek. Ze zijn dus niet te onderscheiden naar beleidsterrein of milieuaspect.

Doelstellingen en activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor dit subthema beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Bijdragen aan de kwaliteit en samenwerking van en bij de uitvoering van de VTH-producten. • Naleving van de wet- en regelgeving op alle genoemde wetten en thema's. • Voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving.	• Juridische advisering bij vergunningverlening, toezicht en expertise. • Inzetten van handhavingsinstrumenten. • Ondersteunen van bezwaar- en beroepszaken die door de gemeente zelf worden gevoerd. • Juridische advisering over milieuthema's. • Voorbereiden op diverse nieuwe wet- en regelgeving door middel van kennisdeling en advisering.

Specifiek 2021
In 2021 zijn er geen aanvullende bijzonderheden te benoemen binnen dit subthema.

Bijhorende producten PDC
- H01.1 t/m H05.1 Juridische handhaving
- J01.1 t/m J02.4 Behandeling bezwaar en beroep
- J04.1 Gedoogbesluit
- D03.1 Behandeling WOB-verzoek

3.2 Regionale samenwerking en overige advisering

Taken
De OFGV organiseert opleidingen waar de medewerkers van deelnemende partijen zich kunnen inschrijven. Te denken valt aan cursussen op het gebied van Omgevingswet, geluid, bodem, asbest en andere vakinhoudelijk opleidingen toegespitst op de uitvoering van de overheidstaken op VTH gebied. Dit valt onder het randvoorwaardelijk pakket.

De OFGV voert diverse taken uit ter bevordering van de regionale samenwerking op het gebied van VTH in het werkgebied van de OFGV. Hieronder vallen onder andere het faciliteren van het Ambtelijk en Bestuurlijk Omgevingsoverleg, het organiseren van de Handhavingsestafette en het organiseren van diverse netwerkdagen. Dit valt onder het randvoorwaardelijk pakket.

De OFGV geeft advies op milieuaspecten bij ruimtelijke planvorming, bij calamiteiten of met betrekking tot het beleid of de reguliere taakuitoefening van het bevoegd gezag. Daarnaast verstrekt de OFGV milieu informatie aan de partners en aan derden. De in deze productgroep opgenomen adviezen en informatieverstrekkingen zijn generiek. Ze zijn dus niet te onderscheiden naar beleidsterrein of milieuaspect.

Doelstellingen en activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor dit subthema beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Stimuleren en vormgeven van samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. • Borgen van kennis, ervaring en kwaliteit. • Bijdragen aan de kwaliteit van en samenwerking bij de uitvoering van de VTH-producten. • Effectiviteit van de handhaving en vergunningverlening bevorderen.	• Deelname aan het Bestuurlijk en Ambtelijk Omgevingsoverleg Flevoland (BOO en AOO). De OFGV faciliteert deze overleggen, vormt het secretariaat en neemt deel als adviseur. • Organiseren van een Handhavingsestafette. • Organiseren van netwerkdagen, zoals de Bodem-, Asbest-, Trainee-, BOA- en de Handhaversdagen. • Deelnemers ondersteunen bij opleidingswensen door cursussen aan te bieden. • Het beantwoorden van vragen over inhoudelijke en procedurele aspecten van milieu-onderwerpen. • Het registreren en toegankelijk maken van informatie voor partners en voor derden.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema uitvoert.

- *Handhavingsestafette en netwerkdagen*
  De handhavingsestafette met als thema Natuur is vanwege de coronacrisis verschoven naar 2021. Bij de "groene" handhavingsprojecten op en rondom de randmeren zijn ook de provincies Noord-Holland, Gelderland en Overijssel betrokken. Door het waterschap Zuiderzeeland zijn "blauwe" projecten aangedragen omtrent afvalwater en de sanering van windmolens in het grondwaterbeschermingsgebied. Als "grijze" projecten zijn onder andere toezicht bij bedrijven langs het water, brandveiligheidscontroles en ondermijningsprojecten aangedragen. De BOA-dag voor Bijzonder Opsporingsambtenaren in Flevoland en Noord-Holland valt samen met de start van handhavingsestafette.
- *Opleidingen*
  Het jaar 2021 staat in het teken van het opleiden van medewerkers gericht op de Omgevingswet. Dit vindt voornamelijk plaats via het Train de Trainer traject. Medewerkers van omgevingsdiensten worden opgeleid tot Omgevingswet-trainers, zodat zij hun kennis aan collega's kunnen overbrengen. Het doel van het traject is dat alle medewerkers van omgevingsdiensten in 2021 goed voorbereid aan de slag kunnen met de milieubelastende activiteiten (mba's) in de Omgevingswet. Samen met acht omgevingsdiensten is een Europese aanbesteding uitgevoerd voor het gezamenlijk inkopen van onderwijs. Dit betekent dat wij met deze partijen gezamenlijke klassen organiseren, met een scherpere prijs en een nog betere kwaliteit. De samenwerking met de partijen moet nog meer vorm krijgen, en wordt via de klankbordgroep verder vorm gegeven.
- *AOO/BOO*
  De deelnemers van de Flevolandse gemeenten, provincie Flevoland, waterschap Zuiderzeeland, Veiligheidsregio Flevoland, Politie Midden Nederland, Rijkswaterstaat Midden Nederland de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de OFGV werken in dit verband samen en informeren elkaar over het Wabo-brede takenpakket. De OFGV voert het secretariaat van zowel het Ambtelijke als het Bestuurlijke Omgevingsoverleg. Volgens afspraak wordt er, indien actueel en inhoudelijk nodig, tweemaal per jaar een AOO en maximaal eenmaal per jaar een BOO georganiseerd.

Bijhorende producten PDC

- D01.2 Verstrekken milieu-informatie
- A01.1 Advies milieu-aspecten ruimtelijke plannen
- A01.4 Advies milieu-aspecten calamiteiten
- A01.5 Advies milieu-aspecten taakuitoefening bevoegd gezag
- A01.9 Integraal advies ruimtelijke ordening
- A02.1 Beleidsadvies milieu

3.3 Voorbereiding Omgevingswet

Taken
Op 1-1-2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet integreert 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen onderwerpen als: bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur. De oude wetten zijn veelal sectoraal opgebouwd. In samenhang gezien en toegepast sluiten deze wetten niet meer aan bij de behoefte van deze tijd. Met de Omgevingswet wil de overheid het wettelijk systeem 'eenvoudig beter' maken. De OFGV beschouwt het als zijn taak om hun opdrachtgevers maximaal te ontlasten en te voorzien van relevante informatie en advies bij het opstellen en uitvoeren van het omgevingsplan.

Doelstellingen en activiteiten
Hieronder staan de doelstellingen en activiteiten voor dit subthema beschreven.

Doelstellingen	Activiteiten
• Stimuleren en vormgeven van samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. • Borgen van kennis, ervaring en kwaliteit. • Bijdragen aan de kwaliteit van en samenwerking bij de uitvoering van de VTH-producten. • Effectiviteit van de handhaving en vergunningverlening bevorderen.	• Voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Specifiek 2021
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema uitvoert.

- *Voorbereiding Omgevingswet*
  De projectorganisatie ter voorbereiding op de Omgevingswet wordt voortgezet. Om op 1 januari 2022 fit zijn voor de start van de Omgevingswet gaat de OFGV in 2021 in ieder geval:
  - Afstemmen met de 15 deelnemers over de samenwerking in het vergunningverleningsproces en de inzet van en deelname aan de omgevingstafel. Deze afstemming betekent concreet ook het doorvoeren in de bedrijfsvoering van de OFGV.
  - Verder met het oefenen, experimenteren en het participeren in pilot Omgevingswet. Te denken valt aan het oefenen met de omgevingstafel en met het adviseren over nieuwe onderdelen van het omgevingsplan (themagericht en gebiedsgericht).
  - Verder met de ontwikkeltraject van persoonlijke vaardigheden van medewerkers. Dit ontwikkeltraject is gestart in 2020 en heeft als doel medewerkers voor te bereiden op de andere manier van werken van de Omgevingswet.
  - Verder met het inhoudelijk opleiden van medewerkers volgens de opleiding- en ontwikkelmatrix Omgevingswet. Na het uitstel van de invoeringsdatum van de Omgevingswet is dit voor een deel naar 2021 doorgeschoven. Via een train de trainer programma zijn een aantal medewerkers opgeleid om alle OFGV medewerkers te voorzien van een driedaagse opleiding milieu.
  - Actief blijven deelnemen in het Platform Omgevingswet Flevoland en het programmamanagersoverleg Omgevingswet Gooi en Vechtstreek. In deze netwerken delen we kennis, wisselen we ervaringen uit en werken we samen in de voorbereiding op de Omgevingswet. Ook in 2021 is het van belang om door middel van deze netwerken met elkaar in verbinding te blijven en zo effectief te werken aan bijvoorbeeld de ketensamenwerking onder de Omgevingswet.
  - Op basis van de in 2021 opgeleverde analyse van de bruidsschat milieu voeren we met onze deelnemers het gesprek over de transitie naar een nieuw omgevingsplan en welke plek de bruidsschatregels daarin krijgen.
  - Desgevraagd zal de OFGV vanuit haar expertise een bijdrage leveren aan omgevingsvisies, -verordeningen en –plannen. Vanuit de ervaring die daarmee is en wordt opgedaan, wordt deze ‘adviesfunctie’ verder ontwikkeld.

- Oefenen met het DSO en de aansluiting op de pre-productie omgeving (waarop we in 2020 zijn aangesloten). Ook sluiten we aan op de productie omgeving van het DSO en realiseren we een koppeling met het eigen zaaksysteem om vanaf 1 januari 2022 vergunningaanvragen en meldingen te kunnen ontvangen en op een veilige manier gegevens en documenten kunnen uitwisselen met deelnemers en ketenpartners via de samenwerkingsfunctionaliteit.
- Aan de slag met het Omgevingswet-proof maken van de mandaten en de aanwijzingsbesluiten van toezichthouder.

In het implementatieprogramma Fit voor de Omgevingswet zijn alle stappen opgenomen om klaar te zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. In de Roadmap implementatie Omgevingswet 2020/2021 komen alle voorbereidende acties op de Omgevingswet in hoofdlijnen terug. Deze is op de volgende pagina weergegeven.

START '20
2020
2021
2022
Teams maken eigen roadmap
Pilots (omgevingstafels)
Aftrap Omgevingswetgames 'ben jij fit'
CONSULTATIES WET- EN REGELGEVING OMGEVINGSWET
AAN DE SLAG MET ONZE ADVIESROL (BESTUURLIJKE AFWEGINGSRUIMTE OMGEVINGSPLAN)
GESPREKKEN MET PARTNERS OVER LEGES MILIEU, PARTICIPATIE, WERKPROCESSEN EN AFSPRAKEN
Analyse van de bruidsschat naar gebiedstypen
NIEUWE AFSPRAKEN MAKEN EN HERIJKEN OVER LEGES MILIEU, PARTICIPATIE, WERKPROCESSEN EN AFSPRAKEN
BOTSPROEVEN VERGUNNING-VERLENING
Opleidingen, trainingen en cursussen volgen
AANWIJZINGSBESLUITEN EN LEGITIMATIEPASSEN MAKEN VOOR TOEZICHTHOUDERS
OEFENEN MET DE ZORGPLICHT EN AFSPRAKEN MAKEN OVER HANDHAVINGSBEVOEGDHEID
INRICHTEN POWERBROWSER EN AANPASSEN WERKPROCESSEN NAAR NIEUWE EISEN VAN DE OMGEVING
AANSLUITEN OP HET DSO IN DE PRODUCTIE-OMGEVING
MANIEREN OMGEVINGSWET-PROOF MAKEN
Expertise van de OFGV beter onder de aandacht brengen
INZICHTELIJK HEBBEN HOE VER PARTNERS ZIJN MET OMGEVINGSPLANNEN
WEBSITE EN ANDERE COMMUNICATIE OMGEVINGSWETPROOF MAKEN
GEMEENTEN ADVISEREN OVER MILIEUASPECTEN IN HET OMGEVINGSPLAN (BESTUURLIJKE AFWEGINGSRUIMTE)
Ontvangst van vergunningaanvragen en meldingen via DSO-LV
UITZOEKEN VAN MELDING NAAR INFORMATIE-PLICHT
Oefenen met het DSO
BOUWSTENEN MAKEN VOOR WERKPROCESSEN EN NIEUWE WERKAFSPRAKEN
AAN DE SLAG MET TOEPASBARE REGELS EN KIJKEN HOE WE PARTNERS HIEROVER KUNNEN ADVISEREN
FINISH
Implementatie Omgevingswet

Bijlagen

Bijlage 1: Prognosetabel OFGV 2021 provincie Noord-Holland

Omgevingsdienst Flevoland
& Gooi en Vechtstreek
Botter 14-15 Postbus 2341
8203 AH LELYSTAD
T. 088-6333 000
E. info@ofgv.nl
W. www.ofgv.nl
Opdracht: Concept Uitvoeringsprogramma 2021
Datum: 1 november 2020

	BIJLAGE 1	Prognose	Vanaf T2 cumulatieve optelling			
	Prognosetabel Uitvoeringsprogramma provincie Noord-Holland 2021	2021	T1	T2	T3	Toelichting
Bodem						
R10.1	Beschikking Ernst en Spoed	5				
R10.2	Beschikking Ernst en Spoed / Saneringsplan	3				
R10.3	Instemming Saneringsplan	3				
R10.4	Instemming Evaluatieverslag / Nazorgplan	32				
R10.5	Instemming Plan van aanpak niet ernstig geval van bodemverontreiniging	2				
R10.6	Instemming wijziging Saneringsplan	3				
R10.7	Beoordeling bodemonderzoek	8				
R11.1	Behandeling melding BUS-immobiel	26				
R11.2	Behandeling melding BUS-mobiel	1				
R11.3	Behandeling melding BUS-tijdelijke uitplaatsing incl. evaluatie	60				
R12.1	Beoordeling melding Besluit bodemkwaliteit	2				
R12.2	Beoordeling melding toepassen IBC bouwstof	0				
T09.1	Controle bodemsanering Wbb	15				
T09.2	Controle bodemsanering zorgplicht Wbb en BUS-saneringen	30				
T09.3	Controle bodemsanering administratief	110				
T09.7	Controle nazorglocaties	1				
T09.8	Beoordelen plan van aanpak nieuw geval van bodemverontreiniging	10				
T09.9	Beoordelen monitoringsrapportage	10				
T10.1	Gebiedscontrole bodembescherming	12				
T06.1	Klachtbehandeling milieu	0				
D05.3	Beleidsadvies bodem	1				
D05.4	Overdracht bodembeheertaken	1				
D06.1	Bodeminformatie cq. rapportage aan makelaars	310				
Overige taken en dienstverlening						
Juridische ondersteuning						
H01.4	Voornemen last onder dwangsom	0				
H01.1	Last onder dwangsom	0				
H01.2	Last onder bestuursdwang	0				
H02.1	Invordering	1				
H02.2	Intrekking dwangsom	0				
H05.1	Besluit op handhavingsverzoek	1				
H06.1	Bevel bodemonderzoek en -sanering	0				
J01.1	Behandeling bezwaar met voorlopige voorziening	0				
J01.2	Behandeling bezwaar zonder voorlopige voorziening	1				
J02.1	Behandeling beroep met voorlopige voorziening	0				
J02.2	Behandeling beroep zonder voorlopige voorziening	0				
J02.3	Behandeling hoger beroep met voorlopige voorziening	0				
J02.4	Behandeling hoger beroep zonder voorlopige voorziening	0				
J04.1	Gedoogbesluit	0				
D03.1	Behandeling WOB-verzoek	1				

	BIJLAGE 1	Prognose	Vanaf T2 cumulatieve optelling			
	Prognosetabel Uitvoeringsprogramma provincie Noord-Holland 2021	2021	T1	T2	T3	Toelichting
Overige advisering						
A01.4	Advies milieuaspecten calamiteit	0				
A01.5	Advies milieuaspecten taakuitoefening bevoegd gezag	12				
D01.2	Verstrekken van milieu-informatie	3				

0	Uit te voeren taak zonder aantallen
-	Niet ingebrachte taak

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.M.F. Schuurbiers
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144690
schuurbiersm@noord-holland.nl

Verzenddatum
16 DEC. 2020

Kenmerk
1493994/1494005

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsprogramma's 2021 Omgevingsdiensten

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de uitvoeringsprogramma's 2021 voor de Omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), Noord-Holland Noord (OD NHN), IJmond (ODIJ) en Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Ons college heeft deze programma's in de vergadering van 15 december 2020 vastgesteld.

Verplichting vaststellen uitvoeringsprogramma
Artikel 7.3, eerste lid van het Besluit omgevingsrecht (Bor) bepaalt dat de provincie jaarlijks een uitvoeringsprogramma vaststelt waarin wordt aangegeven welke voorgenomen activiteiten de provincie het komende jaar uitvoert op gebied van uitvoering en handhaving. Daarbij houdt de provincie rekening met uitvoerings- en handhavingsdoelen en prioriteiten.

Met het vaststellen van de uitvoeringsprogramma's voor de Omgevingsdiensten, betreffende de basis- en de plustaken, voldoen wij aan deze bepaling.

Wij vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlagen
- Toelichting
- Uitvoeringsprogramma 2021 OD Noordzeekanaalgebied
- Uitvoeringsprogramma 2021 OD Noord-Holland Noord
- Uitvoeringsprogramma 2021 OD IJmond
- Uitvoeringsprogramma 2021 OD Flevoland & Gooi- en Vechtstreek

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5052
Extern Zaak ID	657745
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	14.a
Omschrijving	Water: Verlengen en wijzigen bestuursovereenkomst met waterschappen (C-agenda 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
verlenging en wijziging bestuursovereenkomst met waterschappen
Brief aan PS over verlenging en wijziging overeenkomst met waterschappen inzake agrarisch waterbeheer.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

Om de biodiversiteit te bevorderen en de waterkwaliteit te verbeteren hebben de provincie en waterschappen besloten om de bestuursovereenkomst over agrarisch waterbeheer te verlengen tot en met 2025. Het agrarisch waterbeheer is een vorm van agrarisch natuurbeheer dat door agrarische collectieven wordt uitgevoerd en is onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma van de EU.

OVEREENKOMST

Tot verlenging en wijziging van de Bestuursovereenkomst Agrarisch Waterbeheer Natuurbeheerplan 2016-2021

DE ONDERGETEKENDEN:

1. De provincie Noord-Holland, de publiekrechtelijke rechtspersoon, gevestigd te Haarlem, te dezen ingevolge het Besluit mandaat, volmacht en machtiging commissaris van de Koning van Noord-Holland rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde E.A.S. Rommel en handelend ter uitvoering van het besluit van gedeputeerde staten van Noord-Holland van 1 december 2020, kenmerk 657745/11452299, hierna te noemen "de Provincie";

   en:

2. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waarvan de bestuurszetel is gevestigd te Heerhugowaard, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer S.J. Schenk, in zijn hoedanigheid van hoogheemraad (portefeuillehouder Watersystemen), die hiertoe op grond van artikel 95 van de Waterschapswet is gemachtigd door zijn dijkgraaf en handelt ter uitvoering van het besluit van het college van hoofdingelanden d.d. 16-09-2020, 20.0629300, hierna te noemen: HHNK;

3. Hoogheemraadschap van Rijnland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de, heer G. J. von Faber, hoogheemraad, verder te noemen: HHRL;

4. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer dr. ir. G.M. van den Top, dijkgraaf, verder te noemen: WSAGV;

   gedrieën ook te noemen: de Waterschappen

hierna gezamenlijk ook te noemen: Partijen.

OVERWEGENDE:

- Dat Partijen op 24 augustus 2015 de Bestuursovereenkomst Agrarisch Waterbeheer Natuurbeheerplan 2016-2021 (verder ook: de Bestuursovereenkomst) zijn aangegaan om het agrarisch waterbeheer in Noord-Holland op te starten;
- Dat het agrarisch waterbeheer, dat bestaat uit diverse landelijk vastgestelde beheermaatregelen waar collectieven keuzes in maken, bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water;

- Dat Partijen van mening zijn dat agrarisch waterbeheer een nuttig instrument is in de noodzakelijk verbetering van de waterkwaliteit en dat agrarische collectieven een goede rol hebben vervuld in het werven en begeleiden van deelnemende agrariërs en het uitvoeren van het agrarisch waterbeheer;

- Dat de waterschappen, bij totstandkoming van het natuurbeheerplan en bij de voorbereiding van subsidieaanvragen (nieuwe aanvragen c.q. uitbreidingsaanvragen) door collectieven, betrokken zijn bij het bepalen van de locaties en de keuze van de beheermaatregelen;
- Partijen hebben daartoe de verstrekking van subsidies aan agrarische collectieven mogelijk gemaakt, die gefinancierd worden vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (POP3) en door middel van nationale cofinanciering door de Waterschappen;

- Dat de waterschappen zich bij de totstandkoming van de Bestuursovereenkomst in 2015 bereid hebben verklaard de nationale cofinanciering voor de periode 2015-2021 voor hun rekening te nemen;

- Dat de Provincie en de waterschappen de hiervoor noodzakelijke samenwerking met de Bestuursovereenkomst invulling hebben geven;

- Dat de Bestuursovereenkomst is gekoppeld aan de looptijd van het Europese gemeenschappelijke Landbouwbeleid en dientengevolge eindigt per 31 december 2021;

- Dat inmiddels is gebleken dat het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid-Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP) in voorbereiding is en dat de waterschappen landelijk betrokken zijn bij het ontwikkelen c.q. optimaliseren van beheermaatregelen en ecodiensten, doch dat dit niet eerder dan per 1 januari 2023 in werking zal treden;

- Dat tot die inwerkingtreding het vigerende GLB-NSP wordt voortgezet, waardoor verlenging van de lopende Bestuursovereenkomst noodzakelijk is.

- Dat het daarnaast op grond van Europese regelgeving noodzakelijk is gebleken dat lopende subsidiebeschikkingen, die mede op basis van de Bestuursovereenkomst zijn tot stand gekomen, worden gewijzigd, waarbij de looptijd van deze beschikkingen tot en met 2025 verlengd kan worden;
- Dat het, met het oog op de verlenging van de looptijd van de Bestuursovereenkomst, noodzakelijk is zekerheid te krijgen over de nationale cofinanciering voor de periode 2022-2025;

- Dat HHNK zich bij brief van 17 september 2020, kenmerk 20.0803808, schriftelijk bereid heeft verklaard om voor de periode 2022-2025 de cofinanciering tot een bedrag van ten minste € 315.000,- per jaar voor haar rekening te nemen;

- Dat HHRL zich bij brief van 6 november 2020, kenmerk 20.083497, onder voorbehoud van definitieve bestuurlijke besluitvorming door het algemeen bestuur in 2021, schriftelijk bereid heeft verklaard om voor de periode 2022-2025 de cofinanciering tot een bedrag van € 60.000,- per jaar voor haar rekening te nemen.

- Dat WSAGV zich bij brief van 29 september 2020, schriftelijk bereid heeft verklaard om voor de periode 2022-2025 de cofinanciering tot een bedrag van € 80.000,- per jaar voor haar rekening te nemen en bereid is tot uitbreiding naar maximaal 130.000,- per jaar;

- Dat partijen het derhalve wenselijk vinden de Bestuursovereenkomst met terugwerkende kracht vanaf 2020 te verlengen tot en met 2025, gelijktijdig wijzigingen in de Bestuursovereenkomst aan te brengen en deze waar nodig inhoudelijk aan te vullen.

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

Artikel 1: Wijziging van de bestuursovereenkomst

1. In artikel 2, lid 8, wordt “31 januari” vervangen door: 1 april.

2. Artikel 8, eerste lid komt te luiden: De kosten van uitvoering van werkzaamheden van RVO.nl en de NVWA die in het kader van deze overeenkomst in de periode 2015-2022 gemaakt worden, komen voor rekening van de Provincie. Over de verdeling van deze kosten in de periode 2022-2025 maken partijen in overleg nadere afspraken.
3. Aan artikel 8 wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt: 2. de waterschappen dragen zorg voor investeringen in monitoring, studieclubs, en communicatie over waterbeheer.
4. Artikel 13, eerste lid wordt gewijzigd en komt te luiden: 1. De Bestuursovereenkomst treedt in werking op moment van ondertekening door alle Partijen en eindigt op de datum dat alle in deze Bestuursovereenkomst gemaakte afspraken naar behoren zijn uitgevoerd, uiterlijk per 31 december 2025;

Artikel 2: Aanvullende bepalingen

1. Partijen zullen bij de inwerkingtreding van het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid de in de wijzigingsovereenkomst en de Bestuursovereenkomst gemaakte afspraken herzien. Uitgangspunt daarbij is dat het voortzetten en uitbreiden van agrarisch waterbeheer mogelijk blijft, mits daar financiering van EU en waterschappen voor beschikbaar is en het past binnen ANLb spelregels.
2. De provincie verstrekt de waterschappen jaarlijks een opgave van uitgevoerde beheermaatregelen (inclusief GIS-data met ha-opgave) en het aantal deelnemende agrariërs in hun werkgebied.
3. De Provincie organiseert jaarlijks met elk collectief, de provincie, en het betreffende waterschap (per werkgebied) een voortgangsgesprek over het uitgevoerde beheer, de kansen en knelpunten.

Artikel 3: Looptijd

1. Deze Wijzigingsovereenkomst maakt als addendum onverbrekelijk deel uit van de Bestuursovereenkomst en treedt in werking op moment van ondertekening door alle Partijen.
2. De Wijzigingsovereenkomst eindigt op de datum dat alle in de Wijzigingsovereenkomst en de Bestuursovereenkomst gemaakte afspraken naar behoren zijn uitgevoerd, uiterlijk per 31 december 2025;

Ondertekening

Aldus in viervoud opgemaakt en ondertekend,

Provincie Noord-Holland,

datum……

……

mevrouw E.A.S. Rommel

Hoogheemraadschap Noord-Hollands Noorderkwartier,

datum……

…….

De heer S.J. Schenk

Hoogheemraadschap van Rijnland,

datum……

…….

De heer G. J. von Faber

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

datum…….

…….

De heer dr. ir. G.M. van den Top

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. W.J. Ates-Janssens
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143784
janssensw@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 3 DEC. 2020

Kenmerk
657745/1452299

Uw kenmerk

Betreft: Verlenging en wijziging van de overeenkomst met waterschappen inzake agrarisch waterbeheer

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de verlenging en wijziging van de overeenkomst met de Noord-Hollande waterschappen inzake het agrarisch waterbeheer.

Inleiding
Om de waterkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit te bevorderen subsidieert de provincie het agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer. Agrarische collectieven voeren het beheer uit. Onderdeel hiervan is het agrarisch waterbeheer. Voorbeelden van agrarisch waterbeheer zijn de aanleg van bufferzones naast watergangen en ecologisch slootschonen. Hiervoor is Europese financiering beschikbaar via het POP3-programma. Ook stellen de waterschappen geld beschikbaar als cofinanciering van de Europese middelen.

Bestuursovereenkomst met de waterschappen
Vanwege de sterke samenhang tussen het agrarisch waterbeheer en het overige natuurbeheer (waarvoor de provincie verantwoordelijk is) hebben wij in 2015 afspraken gemaakt met de waterschappen over de samenwerking en financiering van het agrarisch waterbeheer voor de periode 2016 tot en met 2021. Inmiddels is duidelijk dat het POP3-programma wordt verlengd. De waterschappen hebben aangegeven ook deze overeenkomst te willen verlengen. Dit, vanuit het belang om de continuïteit van het beheer te borgen. Ons college is hier ook voorstander van. De verlenging van de overeenkomst is voorts noodzakelijk vanwege een landelijke herbeschikking van de lopende subsidiebeschikkingen van de agrarische collectieven. Hierover hebben wij u in een separate brief geïnformeerd.

Met ons besluit van 1 december 2020 hebben wij besloten om de bestuursovereenkomst met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en het Hoogheemraad-

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

schap van Rijnland over agrarisch waterbeheer te wijzigen en te verlengen. De waterschappen verlengen de cofinanciering van het agrarisch waterbeheer. Ook worden zij nadrukkelijker betrokken bij het bepalen van de doelen van het agrarisch waterbeheer en bij studiegroepen van agrariërs. De provincie blijft verantwoordelijk voor het proces van subsidieverlening van het agrarisch natuurbeheer en het agrarisch waterbeheer. De looptijd van de bestuursovereenkomst met de waterschappen wordt verlengd tot en met 2025, met een tussentijdse herziening bij de inwerkingtreding van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid/Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP) in 2023.

Financiën
In de financiële tabel bij het door uw Staten vastgestelde Programma Natuurontwikkeling 2021-2025 is rekening gehouden met de verlenging en wijziging van het agrarisch waterbeheer en de uitbreiding en verlenging van de financiering door de waterschappen. Het agrarische waterbeheer in Noord-Holland betreft jaarlijks circa € 900.000,- met een 50%-50% verdeling tussen de waterschappen en de Europese POP3-middelen.

Tot slot
Vanzelfsprekend blijven wij u informeren over het agrarisch natuurbeheer en over ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het Nationaal Strategisch Plan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage:
Overeenkomst verlenging en wijziging van de bestuursovereenkomst met waterschappen inzake agrarisch waterbeheer

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5084
Extern Zaak ID	1525332
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	14.b
Omschrijving	Water: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Bijlage 1 UvR Waterkwaliteit subsidieplafond en openstelling
Bijlage 2 UvR subsidie verbetering kwaliteit zwemwater NH 2019
Brief aan PS over openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

De provincie wil de kwaliteit van buitenzwemwater verder verbeteren. Gedeputeerde Staten stellen hiervoor opnieuw subsidie beschikbaar. De Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater 2019 wordt opnieuw opengesteld met een plafond van €180.000. Beheerders van buitenzwemwater kunnen deze subsidie aanvragen.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van DATUM, nr. 1157534/1296129, tot vaststelling van het subsidieplafond en de indieningstermijn voor 2021 op grond van de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 5 van de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019;

Besluiten:

Artikel 1
Gedeputeerde Staten stellen voor de periode van 7 december 2020 tot en met 30 september 2021 een subsidieplafond van €180.000,- vast.

Artikel 2
Het subsidieplafond wordt verdeeld overeenkomstig artikel 7 van de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019.

Artikel 3
De periode voor het indienen van een aanvraag loopt van 7 december 2020, 9:00 uur tot en met 30 september 2021, 17:00 uur.

Artikel 4
Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, DATUM

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

Provincie Noord-Holland

PROVINCIAAL BLAD

Officiële uitgave van de provincie Noord-Holland

Nr. 279
16 januari
2019

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 8 januari 2019, nr. 1157534/1157539, tot vaststelling van de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Overwegende:
- de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden;
- dat in Watervisie 2021 is vastgelegd dat de Provincie Noord-Holland streeft naar verbetering van de waterkwaliteit en daarbij waterbeheerders en locatiehouders wil ondersteunen;
- dat in Watervisie 2021 is vastgelegd dat de Provincie Noord-Holland streeft naar uitbreiding van het aantal zwemwaterlocaties

Besluiten vast te stellen:

Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Artikel 1
In deze regeling wordt verstaan onder:
a. beheermaatregel: werkzaamheid die een of meerdere malen per jaar wordt uitgevoerd;
b. investeringsmaatregel: eenmalige maatregel met een meerjarig effect;
c. zwemwaterlocatie: door Gedeputeerde Staten aangewezen locatie als bedoeld in artikel 10b van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden;
d. potentiële zwemwaterlocatie: locatie die nog niet is aangewezen maar waarvan uit gebiedsonderzoek blijkt dat deze, na het treffen van beheer- of investeringsmaatregelen, door Gedeputeerden Staten kan worden aangewezen als zwemwaterlocatie;
e. gebiedsonderzoek: onderzoek gericht op het vinden van oorzaken van vóórkomen van blauwalgen of bacteriën in een specifiek gebied en het nemen van maatregelen hiertegen.

Artikel 2
Subsidie wordt verstrekt aan waterbeheerders en locatiehouders van zwemwaterlocaties of potentiële zwemwaterlocaties in Noord-Holland.

Artikel 3
1. Subsidie kan worden verstrekt voor de volgende activiteiten, gericht op het duurzaam verbeteren van de bacteriologische kwaliteit van het zwemwater of potentieel zwemwater of op de structurele vermindering van de blauwalgenproblematiek:
   a. gebiedsonderzoek;
   b. beheermaatregelen;
   c. investeringsmaatregelen.

2. Subsidie voor beheermaatregelen wordt voor maximaal één zwemseizoen verstrekt, en uitsluitend indien en voor zover de beheermaatregelen additioneel zijn ten opzichte van de reguliere eerdere jaarlijkse beheerinspanningen.

Artikel 4
1. Een aanvraag om subsidie bevat tenminste:
   a. een begroting van de kosten van de activiteit;
   b. een financieringsplan van de kosten van de activiteit;
   c. een inhoudelijke beschrijving van de activiteit;
   d. indien het betreft een aanvraag door een waterbeheerder om een subsidie voor beheer- of investeringsmaatregelen, een brief van de locatiehouder, waaruit blijkt dat zij instemt met de voorgenomen maatregelen;
   e. indien het betreft een aanvraag door een locatiehouder om een subsidie voor beheer- of investeringsmaatregelen, een brief van de waterbeheerder, waaruit blijkt dat zij instemt met de voorgenomen maatregelen;

f. voor zover het betreft een aanvraag om een subsidie voor beheermaatregelen, een onderbouwing waaruit blijkt dat de beheermaatregelen additioneel zijn ten opzichte van de reguliere eerdere jaarlijkse beheerinspanningen;
g. voor zover het betreft een aanvraag om een subsidie voor de structurele vermindering van de blauwalgenproblematiek gegevens (metingen en visuele waarnemingen) die aantonen dat er sprake is van een dergelijke problematiek.

2. Een aanvraag om subsidie wordt ingediend door middel van het voor deze uitvoeringsregeling op www.noord-holland.nl/Loket/Subsidies beschikbaar gesteld formulier.

Artikel 5
Gedeputeerde Staten stellen een subsidieplafond en de periode waarbinnen de aanvragen kunnen worden ingediend, vast.

Artikel 6
1. Een aanvraag om subsidie is tijdig ingediend indien de aanvraag is ontvangen binnen de periode, bedoeld in artikel 5.
2. Een aanvraag om subsidie die buiten de in het vorige lid genoemde periode wordt ontvangen, wordt niet in behandeling genomen.
3. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 16 weken na ontvangst van de aanvraag om subsidie.

Artikel 7
Aanvragen om subsidie worden behandeld op volgorde van ontvangst.
1. Wanneer een aanvrager op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van ontvangst van de aanvraag, de datum waarop de aanvraag is aangevuld.
2. Indien meerdere aanvragen op dezelfde dag worden ontvangen en door honorering van deze aanvragen het subsidieplafond wordt overschreden, wordt de aanvraag met de laagste projectkosten als eerste in behandeling genomen.
3. Indien toepassing van het vorige lid er toe leidt dat aanvragen gelijk eindigen, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door loting.

Artikel 8
Subsidie wordt in ieder geval geweigerd indien:
a. de activiteit financieel niet haalbaar is;
b. de uitvoering van de activiteit is gestart voordat de aanvraag is ontvangen;
c. voor de desbetreffende zwemwaterlocatie of potentiële zwemwaterlocatie en hetzelfde type onderzoek, beheer- of investeringsmaatregel al een subsidie op grond van deze regeling of op grond van de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2018 is verstrekt.

Artikel 9
1. Subsidie wordt verstrekt voor de rechtstreeks aan de activiteit toe te rekenen kosten.
2. Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt voor kosten die zijn gemaakt na het indienen van de aanvraag om subsidie.

Artikel 10
1. De subsidie voor onderzoek, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a, bedraagt 75% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 15.000,-.
2. De subsidie voor beheermaatregelen, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder b, bedraagt 75% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 75.000,-.
3. De subsidie voor investeringsmaatregelen, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder c, bedraagt 75% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 75.000,-.
4. Indien dezelfde activiteit uit andere hoofde wordt gesubsidieerd, wordt een zodanig subsidiebedrag verstrekt dat het totaal van alle subsidies ten hoogste 100% van de subsidiabele kosten bedraagt.
5. Indien toepassing van voorgaande leden zou leiden tot het overtreden van het verbod op het geven van staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, wordt het subsidiebedrag in afwijking van het eerste lid zodanig vastgesteld dat het totaal van alle subsidies voor de activiteit niet hoger is dan het bedrag dat op grond van de van toepassing zijnde vrijstellingsverordeningen van de Europese Commissie verstrekt mag worden.
6. Gedeputeerde Staten verstrekken geen subsidies van minder dan € 5.000,-.
7. Bij subsidies van minder dan € 10.000,- gaat geen beschikking omtrent subsidieverlening aan de subsidievaststelling vooraf.

Artikel 11
In de subsidieverlening kunnen Gedeputeerden Staten een verplichting opnemen omtrent de datum waarop de gesubsidieerde activiteiten zijn afgerond.

Artikel 12
1. Een aanvraag tot vaststelling wordt ingediend binnen 13 weken na voltooiing van de activiteit.
2. Indien de subsidieontvanger een gemeente, of een openbaar lichaam dat is ingesteld op grond van hoofdstuk I, II of IV van de Wet gemeenschappelijke regelingen is, wordt de aanvraag tot vaststelling van de subsidie ingediend uiterlijk 1 augustus van het jaar volgend op het jaar waarin de activiteit is voltooid.
3. Gedeputeerde Staten stellen voor de aanvraag tot vaststelling een formulier beschikbaar op www.noord-holland.nl/Loket/Subsidies.
4. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag tot vaststelling van de subsidie.

Artikel 13
1. Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin zij wordt geplaatst.
2. Deze regeling vervalt met ingang van 1 januari 2022.
3. Deze regeling wordt aangehaald als Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019.
4. De Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2018 wordt ingetrokken.

Haarlem, 8 januari 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. S.Y. Langeveld
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144982
langevelds@noord-holland.nl

Verzenddatum
- 3 DEC. 2020

Kenmerk
1525332/1526852

Uw kenmerk

Betreft: Openstelling 2020-2021 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u ter kennis dat wij op 1 december jl. voor de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019 het subsidieplafond en de indieningstermijn voor 2020-2021 hebben vastgesteld. De subsidieregeling is bedoeld voor waterbeheerders en locatiebeheerders van, door ons aangewezen, zwemwater of van potentiële zwemlocaties.

In de Watervisie 2021 (2015) is als ambitie opgenomen om uiterlijk in 2021 alle Noord-Hollandse zwemplekken minimaal in de waterkwaliteitsklasse[1] 'goed' te laten vallen. Deze kwaliteitsindeling geeft aan in hoeverre er sprake is van bacteriologische problemen (E.coli en intestinale enterococcen). Daarnaast wil de provincie stimuleren dat verbetering optreedt bij zwemlocaties met regelmatig terugkerende blauwalgenoverlast. Tijdens het zwemseizoen controleren de waterschappen en Rijkswaterstaat de kwaliteit van zwemwater in Noord-Holland minimaal eens per maand. De locatiebeheerders en waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit. Op dit moment zijn er, zo blijkt uit metingen die zijn uitgevoerd in 2020, nog 22 van de 152 plekken die niet 'goed' of 'uitstekend' scoren.

Om kwaliteitsverbetering van het Noord-Hollandse zwemwater te stimuleren heeft de provincie in 2018 de 'Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2018' en in 2019 de

[1] O.b.v. de Europese Zwemwaterrichtlijn worden zwemlocaties elk jaar ingedeeld in vier kwaliteitsklassen: uitstekend, goed, aanvaardbaar en slecht.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

'Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit 2019' opengesteld, waarbij zowel locatiebeheerders als waterbeheerders subsidie konden aanvragen tot een maximum van €75.000. De maatregelen blijken succesvol te zijn. Het subsidieplafond in 2020 was €250.000 en er is €180.000 aangevraagd. Daarom is dit jaar besloten de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater met een plafond van € 180.000 open te stellen. Het genomen besluit houdt alleen openstelling in 2020-2021 in.

Wij gaan ervan uit u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

Besluit tot vaststelling subsidieplafond en de indieningstermijn voor 2020-2021 o.g.v. de Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2019

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5116
Extern Zaak ID	1523158
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	14.c
Omschrijving	Visserij: Bestuursovereenkomst 'Verduurzaming visserij IJsselmeergebied' (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Bestuursovereenkomst IJsselmeer.pdf
Brief aan PS over bestuursovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	7 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

GS zijn de bestuursovereenkomst ‘Verduurzaming visserij IJsselmeergebied’ aangegaan met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. In de overeenkomst staan afspraken over de taakverdeling, verantwoordelijkheden en financiële bijdragen ten aanzien van de vermindering van het aantal visserijvergunningen en de uitvoering van flankerend beleid voor de beroepsvissers.

Bestuursovereenkomst Verduurzaming visserij IJsselmeergebied

Partijen,

1. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, handelend in de hoedanigheid van bestuursorgaan, als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, namens deze de directeur-generaal Natuur, Visserij en Landelijk Gebied, de heer J. Osinga, hierna te noemen: Minister van LNV;

2. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat, handelend in de hoedanigheid van bestuursorgaan, als rechtsgeldige vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, namens deze de hoofdingenieur-directeur RWS Midden-Nederland, de heer L. Schouwstra, hierna te noemen: Minister van I en W;

3. Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland, op grond van een door Gedeputeerde Staten verleend mandaat te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.N. Appelman, gedeputeerde Economie en Maritieme Strategie, en de provincie Flevoland op grond van een door de Commissaris van de Koning van de Provincie Flevoland verleende volmacht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.N. Appelman, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Flevoland van 1 december 2020, nummer 2706462 hierna te noemen: Provincie Flevoland;

4. Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân, op grond van een door Gedeputeerde Staten verleend mandaat te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer K. Fokkinga, gedeputeerde Agrarisch Fryslân/Landbouw, en de provincie Fryslân op grond van een door de Commissaris van de Koning van de Provincie Fryslân verleende volmacht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer K, Fokkinga, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Fryslân van [datum], nummer [xxx] hierna te noemen: Provincie Fryslân;

5. Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland, op grond van een door Gedeputeerde Staten verleend mandaat te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw I. Zaal, gedeputeerde Landbouw en visserij, en de provincie Noord-Holland op grond van een door de Commissaris van de Koning van de Provincie Noord-Holland verleende volmacht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw I. Zaal, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 1 december 2020, nummer 1187322/1187333 hierna te noemen: Provincie Noord-Holland;

Hierna alle partijen tezamen te noemen: 'Partijen'.

Overwegingen

Op 15 maart 2019 hebben Partijen de Intentieovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied (hierna: 'Intentieovereenkomst') ondertekend. Met het ondertekenen van de Intentieovereenkomst hebben Partijen de intentie uitgesproken financiële middelen beschikbaar te stellen voor de herstructurering van de visserij in het watersysteem IJsselmeer-Markermeer-IJmeer (hierna: 'het IJsselmeergebied');

Op 30 juni 2020 hebben Partijen de Intentieovereenkomst gewijzigd. Met deze wijziging is de streefdatum voor het maken van nadere afspraken over de initiële financiële bijdragen van Partijen voor de herstructurering van de visserij verlengd van 1 juli 2020 naar 20 december 2020;

Partijen streven een duurzame visserij in het IJsselmeergebied na. Om dit streefbeeld te realiseren hebben Partijen het Actieplan toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied (hierna: Actieplan) opgesteld;

In het Actieplan zijn activiteiten uitgewerkt, waaronder het doorvoeren van een herstructurering van de visserij in het IJsselmeergebied;

Partijen onderkennen dat deze herstructurering noodzakelijk is om een duurzame visserij in het IJsselmeergebied te bereiken. Daarvoor is het noodzakelijk de vangstcapaciteit voor schubvis te reduceren;

In dat verband willen Partijen beroepsvissers de mogelijkheid bieden de rechten op de visserijvergunning voor het gebruik van vistuigen gericht op schubvis (staand netten en zegen, hierna tezamen ook wel aangeduid als schubvistuigen) tegen een financiële vergoeding in te leveren;

Om gemengde bedrijven te stimuleren rechten in te leveren en om een extra bijdrage te leveren aan het herstel van de aal, willen Partijen tevens gemengde bedrijven de gelegenheid bieden de gehele vergunning, dus inclusief de rechten op het gebruik van vistuigen voor aal, tegen een vergoeding in te leveren;

Partijen onderkennen dat daarnaast sociaaleconomisch flankerend beleid nodig is voor de beroepsvissers;

Partijen zijn zich ervan bewust dat een (subsidie)regeling voor het uitkopen van rechten op de visserijvergunning voor het gebruik van staande netten en zegen een steunmaatregel is, waarvan op voorhand niet is vast te stellen of deze verenigbaar is met de interne markt. Voorafgaand aan de vaststelling van de (subsidie)regeling is goedkeuring van de Europese Commissie vereist. Het is onwaarschijnlijk dat die goedkeuring vóór 1 september 2021 wordt verkregen. Partijen realiseren zich derhalve dat het niet waarschijnlijk is dat vóór 1 januari 2022 tot het uitkopen van rechten op de vergunning voor het gebruik van schubvistuigen kan worden overgegaan;

Partijen realiseren zich dat de mogelijkheid bestaat dat de Europese Commissie geen goedkeuring verleent aan de hierboven genoemde (subsidie)regeling;

Komen als volgt overeen:

Artikel 1 Doel
Deze bestuursovereenkomst heeft als doel afspraken te maken over de taakverdeling, verantwoordelijkheden en financiële bijdragen van Partijen ten aanzien van de volgende acties uit het Actieplan:
a. de vermindering van het aantal op grond van artikel 8, eerste lid, van het Reglement voor de binnenvisserij 1985 voor het IJsselmeergebied uitgegeven visserijvergunningen c.q. het op deze vergunningen opgenomen aantal rechten voor het gebruik van staand netten en zegendagen (vrijwillige sanering);
b. de uitvoering van sociaaleconomisch flankerend beleid voor beroepsvissers die stoppen met vissen.

Artikel 2 Taakverdeling en verantwoordelijkheden
1. De Minister van LNV stelt een regeling vast op grond waarvan een houder van een in artikel 1 bedoelde visserijvergunning onder voorwaarden een financiële vergoeding kan krijgen voor het inleveren van deze vergunning of de op die vergunning opgenomen rechten voor het gebruik van schubvistuigen;

2. De Provincie Flevoland draagt zorg voor de voorbereiding en uitvoering van sociaaleconomisch flankerend beleid voor beroepsvissers in het IJsselmeergebied die stoppen met vissen en voor beroepsvissers die minder afhankelijk willen worden van hun visserij-activiteiten.

Artikel 3 Financiële bijdrage
1. Partijen zijn voornemens aan de in artikel 1 genoemde acties uit het Actieplan gezamenlijk maximaal 9,2 miljoen euro te besteden. Partijen dragen daar als volgt aan bij:

    a. Minister van LNV: 2,1 miljoen euro;
    b. Minister van I en W: 1,25 miljoen euro;

c. Provincie Flevoland: 5,0 miljoen euro[1];
d. Provincie Fryslân: 0,1 miljoen euro;
e. Provincie Noord-Holland: 0,75 miljoen euro.

2. De kosten die samenhangen met het uitvoeren van de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid, door RVO, worden geraamd op 900.000 euro en worden volledig betaald uit de bijdrage van de Minister van LNV. Over de verdeling van de overige financiële middelen over de in artikel 1 genoemde acties maken Partijen nadere afspraken. Partijen kunnen in het kader van deze nadere afspraken ook overeenkomen om een deel van de financiële middelen voor andere, dan de in artikel 1 genoemde, acties in te zetten, indien die acties bijdragen aan de gewenste en noodzakelijke verduurzaming van de visserij in het IJsselmeergebied.

3. De middelen bestemd voor het verstrekken van vergoedingen op basis van de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid, worden toegekend aan de Minister van LNV. De middelen bestemd voor de uitvoering van sociaaleconomisch flankerend beleid worden toegekend aan de Provincie Flevoland.

4. Voor zover een bijdrage van een der Partijen ten laste komt van een begroting die nog niet is vastgesteld of goedgekeurd, wordt deze verleend onder de voorwaarde dat voldoende gelden ter beschikking worden gesteld.

Artikel 4 Overhedenoverleg

1. Er is een Overhedenoverleg verduurzaming visserij IJsselmeergebied (hierna: Overhedenoverleg). Dit Overhedenoverleg bestaat uit vertegenwoordigers van Partijen en wordt voorgezeten door een (ambtelijk) vertegenwoordiger van de Minister van LNV.

2. Het Overhedenoverleg bereidt de nadere afspraken, bedoeld in artikel 3, tweede lid, voor.

3. Het Overhedenoverleg adviseert:
   a. de Minister van LNV bij de totstandkoming van de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid;
   b. de Provincie Flevoland bij de totstandkoming van het beleid, bedoeld in artikel 2, tweede lid.

4. Het Overhedenoverleg bespreekt de voorbereiding en de uitvoering van de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid, en het beleid, bedoeld in artikel 2, tweede lid.

Artikel 5 (Subsidie)regeling

Partijen onderkennen dat bij het voorbereiden en vaststellen van de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid, alle toepasselijke wet- en regelgeving in acht dient te worden genomen, waaronder in ieder geval wordt verstaan de toepasselijke Europese regels inzake staatssteun.

Artikel 6 Wijziging

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze bestuursovereenkomst te wijzigen. Een wijziging behoeft de instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen vier weken nadat een andere Partij het verzoek kenbaar heeft gemaakt.
3. Indien Partijen instemmen met een voorgestelde wijziging worden de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan deze bestuursovereenkomst gehecht.

Artikel 7 Nakoming

Deze bestuursovereenkomst is niet in rechte afdwingbaar.

Artikel 8 Inwerkingtreding

1. Deze bestuursovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening van alle Partijen en eindigt met ingang van 1 januari 2026.

[1] De bijdrage van Provincie Flevoland komt uit de envelop Regiodeal Noordelijk Flevoland.

2. In afwijking van het eerste lid, eindigt deze overeenkomst op de dag dat de Europese Commissie besluit geen goedkeuring te verlenen aan de regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid.

Artikel 9 Openbaarmaking
Deze bestuursovereenkomst zal openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant.

Aldus overeengekomen:

Aldus overeengekomen en in vijfvoud ondertekend op 14 december 2020 te Den Haag

de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

namens deze:

de heer ir. J.M. Osinga
directeur-generaal Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

de Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
namens deze,

de heer ir. L.P. Louis Schouwstra
hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland alsmede de Commissaris van de Koning van de Provincie Noord-Holland,
namens beiden:

mevrouw I. Zaal,
Gedeputeerde

Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland alsmede de Commissaris van de Koning van de Provincie Flevoland,
namens beiden,

de heer J.N. Appelman,
Gedeputeerde

Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân alsmede de Commissaris van de Koning van de Provincie Fryslân
namens beiden,

de heer K. Fokkinga,
Gedeputeerde

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. S.B.C. Melis
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144331
meliss@noord-holland.nl

Verzenddatum
-3 DEC. 2020

Kenmerk
1523158/1523162

Uw kenmerk

Betreft: Bestuursovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied

Geachte leden,

Op 16 juni 2020 hebben wij uw staten geïnformeerd over de intentieovereenkomst in het kader van het actieplan 'Toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied' (1187322/1439175). Het betrof de intentie om de bestuursovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied aan te gaan met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân. Op 1 december 2020 hebben wij besloten om deze overeenkomst aan te gaan. Op 14 december 2020 wordt de bestuursovereenkomst door de gezamenlijke partijen getekend. De ondertekening namens ons vindt plaats door de portefeuillehouder visserij, mevrouw Zaal. In de bestuursovereenkomst (zie bijlage) hebben wij de afspraken tussen de overheidspartijen vastgelegd over de financiering van de vrijwillige sanering van de visrechten en het sociaaleconomisch flankerend beleid voor de vissers.

Achtergrond en context:
Op 15 maart 2019 hebben partijen het actieplan 'Toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied' vastgesteld. Daarbij is de intentie vastgelegd om de benodigde financiële afspraken tussen de overheidspartijen vast te leggen in een bestuursovereenkomst. Op hoofdlijnen is in het actieplan overeenstemming bereikt over stip op de horizon: een economisch rendabele en duurzame beroepsvisserij met een vangstcapaciteit die passend is bij de ontwikkelingen in draagkracht van het watersysteem van het IJsselmeergebied. In het actieplan is een aantal activiteiten uitgewerkt, onder meer gericht op het bereiken van een vangstcapaciteit die past bij een duurzame visserij. Dit doel willen partijen verwezenlijken door onder meer een herstructurering van de beroepsvisserij op het IJsselmeergebied. De kosten hiervan zijn geraamd op €9.200.000,-. Onze bijdrage van €750.000,- is middels kaderbrief 2021 beschikbaar gesteld,

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

respectievelijk €300.000 voor 2022 en €450.000 voor 2023. Met de herstructurering verwachten wij dat de visserijdruk zodanig wordt teruggebracht dat de visbestanden en biodiversiteit in het IJsselmeer zich kunnen herstellen. Er ontstaat een duurzamere balans tussen economie en natuur zoals wij die met de gezamenlijke partijen in het actieplan hebben onderschreven.

Sanering en flankerend beleid
In de bestuursovereenkomst is vastgelegd dat de middelen worden ingezet voor twee acties: vrijwillige sanering en flankerend beleid. In de bestuursovereenkomst zijn daarbij onder meer afspraken gemaakt over de definitief beschikbaar te stellen financiële bijdrage per partij, de besluitvorming over de besteding, de wijze waarop die middelen worden ingezet en de beleidsmatige en financiële verantwoording van die besteding en inzet.

Het belangrijkste onderdeel in de bestuursovereenkomst is de vrijwillige sanering. Hoeveel geld nodig is voor de sanering is pas bekend als goedkeuring is verkregen van Europese Commissie en vissers hebben ingetekend op de regeling. Het flankerend beleid zal hierop worden afgestemd. De subsidieregeling die het Rijk voor de sanering zal opstellen, moet vanwege staatssteunaspecten ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Europese Commissie. Zonder akkoord van de Commissie kan het Rijk de subsidieregeling niet uitvoeren. Als eerste stap worden nog dit najaar de gesprekken met de Commissie vervolgd en wordt zij geïnformeerd over het voorgenomen maatregelenpakket. Rekening houdend met de verwachte doorlooptijd voor de gehele procedure betekent dit, dat de Commissie zich najaar 2022 kan uitspreken over de voorgenomen subsidieregeling. De saneringsregeling wordt vervolgens uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. De uitvoeringskosten van de saneringsregeling worden betaald uit de bijdrage van het Rijk.

Samenhang met Integrale agenda IJsselmeergebied
Het actieplan ligt in lijn met de visserijparagraaf uit de integrale Agenda IJsselmeergebied 2050 die in 2018 door overheden en partijen is opgesteld. De portefeuillehouder voor visserij mevrouw Zaal, neemt namens Noord-Holland deel aan het overleg over de IJsselmeervisserij. De heer Loggen heeft de agenda IJsselmeergebied in zijn portefeuille.

Tot slot
De overeenkomst heeft een looptijd tot 2026. Een ontbindende voorwaarde is dat wanneer er om redenen van staatsteun geen mogelijkheden zijn voor steun voor vrijwillige sanering. Als dat gebeurt informeren wij uw staten hierover.

Informatie over de algehele voortgang van het actieplan 'Toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied', vindt u in de kamerbrief van 6 oktober 2020 (kenmerk DGNVLG-V/20050447). In de deze brief wordt uitgebreid ingegaan op de processtappen, de instrumenten en maatregelen en de wijze van monitoring en sturing om te komen tot een duurzaam visserijbeheer voor het IJsselmeer.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage:

Bestuursovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5153
Extern Zaak ID	1526560
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	14.d
Omschrijving	Water: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/O&I

Bijlagen
Rapport opvolgingsonderzoek subsidie Cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland 26-11-2020 DEF.docx
Brief aan PS over opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	14 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

In 2016 heeft de provincie de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland geëvalueerd. De provincie heeft onderzocht of het nuttig en noodzakelijk is om deze subsidie opnieuw te evalueren. Dit blijkt niet het geval. Aanbevolen is de subsidie in 2024 weer te evalueren.

Kenmerk: 1526560/1526568

OPVOLGINGSONDERZOEK SUBSIDIE COFINANCIERING WADDENFONDS NOORD-HOLLAND

Resultaten onderzoek naar nut en noodzaak van een nieuwe evaluatie

Sector Onderzoek & Informatie

Provincie Noord-Holland

26-11-2020

Susanne Schultz en Esther de Winter

schultzs@noord.holland.nl; winterm@noord-holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoud

Samenvatting....4
1. Inleiding....6
1.1 Aanleiding....6
1.3 Werkwijze opvolgingsonderzoek....6
1.4 Verantwoording onderzoek....7
1.5 Leeswijzer....7
2 Terugblik: resultaten evaluatie 2016....8
3 Resultaten vooronderzoek....10
3.1 Relevante wijzigingen subsidieregeling sinds 2016....10
3.2 Relevante wijzigingen in het beleidskader sinds 2016....10
3.3 Relevante veranderingen in de context en omgeving van de regeling....13
3.4 Relevante veranderingen in de kennis....13
3.5 Vaststelling en opvolging conclusies en aanbevelingen evaluatie 2016....14
3.6 Conclusie vooronderzoek....16
4 Controle verstrekte subsidies....17
Bijlage 1 Gebruikte bronnen....20
Bijlage 2 Subsidies verstrekt in periode 2016 tot en met 2019....22
Bijlage 3 Oude en nieuwe indeling hoofddoelen en thema's....24

Samenvatting

Aanleiding
In 2016 is de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland geëvalueerd over de periode 2012 t/m medio 2016. Centraal stond de vraag of deze cofinancieringsregeling toegevoegde waarde[1] heeft voor het realiseren van projecten in de Waddenregio. Via de cofinancieringsregeling stelt de provincie middelen beschikbaar voor projecten die passen binnen haar economische en ecologische doelstellingen voor het Waddengebied.

Op grond van het Evaluatiekader subsidies van de provincie[2] moeten subsidieregelingen die aan de criteria van het kader voldoen[3] iedere 4 jaar opnieuw worden geëvalueerd. Voor eerder geëvalueerde subsidies volgt eerst een opvolgingsonderzoek om te bepalen of het nuttig en nodig is een nieuwe evaluatie uit te voeren. Het opvolgingsonderzoek omvat een documentanalyse, gesprekken met betrokken interne en externe medewerkers en een kwantitatieve analyse van de verleende subsidies.

Conclusies opvolgingsonderzoek
Geconcludeerd wordt dat een volledige evaluatie op dit moment niet nuttig en nodig is. De aard van de veranderingen in context, beleidskader, interne werkwijze en verleend subsidiebudget is niet zodanig dat een nieuwe evaluatie andere inzichten gaat opleveren. De analyse en gesprekken in het kader van dit opvolgingsonderzoek wijzen ook uit dat de subsidieregeling nog steeds van meerwaarde is voor het realiseren van projecten in het Waddengebied. Twee van de vijf aanbevelingen uit de vorige evaluatie zijn opgevolgd, één aanbeveling is gedeeltelijk opgevolgd. De resterende twee aanbevelingen (bijhouden projecten waarvoor Waddenfonds geen thema's openstelt en afstemming afzonderlijke subsidieregelingen waddenprovincies) zijn nog niet opgevolgd, maar deze kunnen inmiddels vervallen omdat de situaties waarop de aanbevelingen zich richten in de praktijk nauwelijks nog tot problemen leiden voor het functioneren van de subsidieregeling.

Het voornaamste verschil in werkwijze is dat ten tijde van de vorige evaluatie er binnen de provincie een "aanjager" actief was. Zijn opdracht was om actief in het veld op zoek te gaan naar nieuwe projecten in het Waddengebied die nog niet waren ingediend bij het Waddenfonds. Deze rol is nu opgeheven. Tegenwoordig promoot het Waddenfonds actief nieuwe subsidieregelingen en wijst (potentiele) aanvragers op de provinciale subsidiemogelijkheden. Uit de in het kader van dit opvolgingsonderzoek gevoerde gesprekken blijkt dit goed te werken.

[1] Omdat het Waddenfonds zelf de beoordeling van de effectiviteit van uitgevoerde projecten beoordeeld is in 2016 besloten de evaluaties in het kader van het Evaluatiekader subsidies niet te richten op doeltreffendheid, maar op de toegevoegde waarde van de cofinanciering van projecten in de Waddenregio en mogelijke verbeteringen daarin.
[2] In 2013 door PS vastgesteld en in 2019 geactualiseerd
[3] O.a. omvang van meer dan 500.000 Euro en looptijd meer dan vier jaar.

Verder is met betrekking tot het gezamenlijke beleidskader sprake van een nieuw Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 en een Investeringskader Waddengebied 2016-2026. Beide kennen geen zodanige wijzigingen dat de meerwaarde van de regeling wijzigt. De focus van alle activiteiten ligt nog steeds op het terrein van economie en ecologie. Voor het Investeringskader zijn zes grote opgaven op deze terreinen uitgewerkt. De provinciale subsidie cofinanciering Waddenfonds financiert uitsluitend projecten op basis van het Uitvoeringskader. Dit zijn in het algemeen kleinere projecten, die net als in de voorgaande periode op basis van thematische openstellingen door het Waddenfonds worden gesubsidieerd. Voor projecten van het Investeringskader stelt de provincie per project financiële middelen ter beschikking. Ambtelijke inspanningen richten zich vooral op het Investeringskader Waddengebied, omdat daar grotere projecten onder vallen met meer impact.

Verder hebben de wijzigingen geen gevolgen voor het gebruik van de subsidieregeling. Het aantal subsidieaanvragen en het verleende gemiddelde subsidiebedrag per jaar is in de periode 2016 t/m 2019 vrijwel vergelijkbaar met de voorgaande periode. Het jaarlijks beschikbare budget wordt tot nu toe niet volledig benut, maar er is nog een aantal grote projecten in voorbereiding. Daardoor zal het totale subsidiebudget volgens de betrokken medewerkers op termijn wel benut worden.

Aanbevolen wordt om de subsidieregeling over 4 jaar (in 2024) opnieuw te evalueren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2013 stelde Provinciale Staten (hierna: PS) het Evaluatiekader Subsidies vast, bedoeld om elke vier jaar de doeltreffendheid van de verschillende provinciale subsidies te onderzoeken en waar mogelijk te verbeteren[4]. Met het uitvoeren van de evaluaties volgens dit kader wordt voldaan aan de wettelijke verplichting voor het evalueren van subsidies. Voor subsidies die conform dit kader al eerder zijn geëvalueerd en nu opnieuw in de programmering zijn opgenomen wordt middels een opvolgingsonderzoek eerst onderzocht of een evaluatie nuttig en noodzakelijk is.

Opvolgingsonderzoek cofinancieringsregeling Waddenfonds

In 2016 is de Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland op doeltreffendheid geëvalueerd. Op 14 februari 2017 namen Gedeputeerde Staten (hierna: GS) kennis van het rapport. In dit opvolgingsonderzoek wordt bepaald of het nuttig en noodzakelijk is deze regeling opnieuw te evalueren.

Achtergrond Waddenfonds

Het Waddenfonds is door de drie waddenprovincies opgericht om een duurzame en kwalitatieve impuls te geven aan de ecologie en economie van het Waddengebied. Initiatieven in het Waddengebied die bijdragen aan het realiseren van deze (hoofd)doelen kunnen onder voorwaarden een subsidie krijgen vanuit het Waddenfonds én waddenprovincies.

De hoofddoelen van het Waddenfonds zijn:

1. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
2. Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
3. Een duurzaam economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;
4. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.

Het Waddenfonds hanteert acht thema's, die voor bepaalde perioden zijn opengesteld. In een zogenaamd openstellingsbesluit wordt aangegeven aan welke criteria een project moet voldoen en in welke periode indiening van een aanvraag kan plaatsvinden. Bekendmaking van een openstellingsbesluit gebeurt op de website van het Waddenfonds.

1.3 Werkwijze opvolgingsonderzoek

Het opvolgingsonderzoek bestaat uit twee stappen: een vooronderzoek en een controlestap.

[4] Begin 2019 is dit kader door Provinciale Staten geactualiseerd.

Stap 1: Uitvoeren vooronderzoek

Met het vooronderzoek wordt in eerste instantie bepaald of een nieuwe evaluatie nuttig en/of noodzakelijk is. Hierbij worden de volgende onderzoeksvragen gehanteerd:

1. In hoeverre is de inhoud van de regeling sinds 2016 gewijzigd?
2. In hoeverre is het beleidskader sinds 2016 gewijzigd?
3. In hoeverre is er sprake van veranderingen in de context/omgeving van de regeling die van invloed kunnen zijn op de doeltreffendheid van de regeling?
4. In hoeverre is er sprake van relevante veranderingen in de kennis over de relatie tussen de gesubsidieerde activiteiten en het beoogde resultaat of impact?
5. In hoeverre zijn de conclusies en aanbevelingen uit de eerdere evaluatie uit 2016 overgenomen door GS en is opvolging gegeven aan de aanbevelingen?

Indien de conclusie uit stap 1 is dat een nieuwe evaluatie nuttig en noodzakelijk is, volgt een op maat gemaakt of volledig evaluatieonderzoek zoals bedoeld in het Evaluatiekader Subsidies. De resultaten van het vooronderzoek worden hierin verwerkt. Als op basis van stap 1 volgt dat een vervolgevaluatie niet nuttig en/of nodig is, wordt aanvullend nog wel een controlestap gedaan.

Stap 2: Controle verstrekte subsidies

In stap 2 wordt gecontroleerd of het aantal en de omvang van de verstrekte subsidies in de onderzoeksperiode overeenkomt met wat ongeveer verwacht mag worden. Als het resultaat hiervan sterk afwijkt van de verwachtingen, kan alsnog besloten worden tot het uitvoeren van een nieuw evaluatieonderzoek. Als het resultaat voldoet aan de verwachtingen, vindt geen nieuwe evaluatie plaats en wordt volstaan met het opvolgingsonderzoek.

1.4 Verantwoording onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door de sector Onderzoek en Informatie van de Directie Beleid. Bij het beantwoorden van bovengenoemde vragen is gebruik gemaakt van verschillende documenten, de subsidieregistratie van de provincie Noord-Holland en interviews met betrokken medewerkers van de provincie Noord-Holland en programmaregisseurs van het Waddenfonds (zie bijlage 1).

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een korte weergave van de conclusies en aanbevelingen van de eerdere evaluatie van 2016. Hoofdstuk 3 bevat de uitkomsten van stap 1 van het opvolgingsonderzoek; het vooronderzoek. Per paragraaf wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. Hoofdstuk 4 bevat het resultaat van de tweede stap, de controle van de verstrekte subsidies.

2 Terugblik: resultaten evaluatie 2016

Achtergrond

In 2016 is in opdracht van GS het evaluatieonderzoek naar de Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland (hierna: subsidieregeling) uitgevoerd. De onderzochte subsidieregeling is ingesteld bij de decentralisatie van het Waddenfonds van het Rijk naar de drie Waddenprovincies in 2012, met als doel om aanvragers van een subsidie voor een Waddenfondsproject te ondersteunen bij het sluitend krijgen van hun begroting. Een belangrijk kenmerk van de regeling is dat de toekenning van subsidie automatisch gekoppeld is aan de goedkeuring van projecten door het Waddenfonds (afgezien van een onafhankelijke staatsteuntoets) en daarmee beleidsarm is.

Hoofdvraag van de evaluatie

De hoofdvraag van de evaluatie was:

> *Heeft de cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland een toegevoegde waarde voor het realiseren van projecten in de Waddenregio en zo ja, wordt deze toegevoegde waarde optimaal benut of zijn er nog verbetermogelijkheden?*

Focus evaluatie opzet

Het onderzoek uit 2016 had een beperkte opzet ten aanzien van de standaard-evaluatieaanpak voor subsidies van O&I. Normaal is het belangrijkste onderdeel van de beoordeling van de doeltreffendheid van een subsidieregeling de inhoudelijke beoordeling van de bijdrage van de gesubsidieerde projecten aan de provinciale beleidsdoelen. Deze beoordeling maakte geen onderdeel uit van het onderzoek. De motivatie hiervoor was dat het Waddenfonds zelf de onderbouwing van de selectie van projecten in relatie tot de doelen van de waddenprovincies en de beoordeling van de effectiviteit van de uitgevoerde projecten heeft georganiseerd. Om deze reden heeft er ook geen beleidsreconstructie plaatsgevonden.

Conclusies en aanbevelingen evaluatie 2016

In 2016 waren de eindconclusies als volgt:

1. De cofinancieringsregeling heeft een toegevoegde waarde voor het realiseren van economische en ecologische projecten in de Waddenregio.
2. Sturing op de subsidiering van de juiste projecten via de inbreng in het Algemeen en Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds werkt voldoende, maar verdient blijvende aandacht.
3. Het jaarlijks beschikbare budget voor cofinanciering wordt nog niet volledig benut. Het percentage benutting varieert tussen 33% en 58%.

4. Het oordeel van subsidieontvangers over de cofinancieringsregeling is positief. Er zijn nog wel kleine verbeteringen mogelijk.

De volgende aanbevelingen zijn gedaan:

1. Blijf zorgen voor goed intern overleg tussen provinciale beleidsmedewerkers over het Waddenfonds en Waddenfondsprojecten. Het uitwisselen over concrete projecten levert kennis op die bijdraagt aan een goede sturing op de werkwijze van het Waddenfonds via de vertegenwoordiging in het Algemeen en het Dagelijks Bestuur.
2. Hou goed overzicht over interessante potentiële projecten waarvoor geen regeling van het Waddenfonds openstaat, en adviseer in het AB/DB om bepaalde thema's te openen als daar voldoende concrete kansen liggen voor realisatie van projecten.
3. Onderzoek in overleg met het Waddenfonds en de beide andere Waddenprovincies of en hoe de administratieve lasten voor subsidieaanvragers verder verlaagd kunnen worden.
4. Verduidelijk in de communicatie de eigenstandigheid van de subsidieprocedures voor Waddenfonds en de drie Waddenprovincies. Streef tegelijkertijd naar vroegtijdig overleg tussen Waddenfonds en provincies over projecten waarvoor provinciale cofinanciering bij meerdere provincies is aangevraagd, zodat potentiële problemen tijdig met subsidieaanvragers besproken kunnen worden.

Naast de beantwoording van de hoofdvraag van het onderzoek, komt uit het onderzoek ook naar voren dat het totaal aan Waddenfondsprojecten en andere provinciale projecten en activiteiten in het Waddengebied in Noord-Holland moeilijk te overzien is. Deze bevinding heeft geleid tot een vijfde aanbeveling:

5. Onderzoek hoe in de provinciale organisatie het houden van overzicht over het totaal aan activiteiten van de provincie en andere overheden in het Waddengebied is georganiseerd. Bekijk kritisch of het nodig en mogelijk is om dit overzicht en de samenhang tussen activiteiten te verbeteren.

3 Resultaten vooronderzoek

3.1 Relevante wijzigingen subsidieregeling sinds 2016

De Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland stamt uit 2014 en is sindsdien niet gewijzigd.

3.2 Relevante wijzigingen in het beleidskader sinds 2016

Eigen en gezamenlijk beleid
Het provinciaal beleid voor het Waddengebied is enerzijds uitgewerkt in eigen thematische beleid of gebiedsgerichte programma's en anderzijds in gezamenlijk met de andere Waddenprovincies opgestelde beleidsdocumenten. De cofinancieringsregeling is inhoudelijk gekoppeld aan de beleidslijnen en selectieprocedures van het Waddenfonds. De provincie stuurt indirect op de inhoud van de projecten door haar invloed op de visies, uitvoeringsprogramma's en openstellingsbesluiten van het Waddenfonds via haar positie in het Algemeen Bestuur/Dagelijks Bestuur.

De subsidieregeling zelf is beleidsarm. Dit wil zeggen dat Provincie Noord-Holland geen eigen toetskader hanteert bij het beschikken op subsidieaanvragen, maar het oordeel van het Waddenfonds volgt. Het Waddenfonds organiseert zelf de onderbouwing van de selectie van projecten in relatie tot de economische en ecologische doelen van de waddenprovincies en de beoordeling van de effectiviteit van de uitgevoerde projecten. Dit is sinds de vorige evaluatie niet gewijzigd.

Wijzigingen in eigen beleid
De inhoudelijke thema's voor de subsidieregeling zijn niet gewijzigd sinds de vorige onderzoeksperiode. Wel is er sprake van een wijziging in het beleidsinstrument "aanjager". Deze rol is namelijk opgeheven. De aanjager had binnen provincie Noord-Holland de opdracht om actief in het veld op zoek te gaan naar nieuwe projecten in het Waddengebied die nog niet waren ingediend bij het Waddenfonds. De aanjager had contact met de relevante beleidsvelden en beleidsmedewerkers en kon aanvragers ondersteunen bij het subsidietraject. Ook had de aanjager tot taak de bekendheid van de cofinancieringsregeling te vergroten en daarmee actief het ontstaan van nieuwe projecten te stimuleren.

Tegenwoordig organiseert het Waddenfonds bij openstelling van nieuwe subsidieregelingen voorlichtingsbijeenkomsten voor potentiele aanvragers. Daarbij wordt ook gewezen op cofinancieringsmogelijkheden bij de provincies. Volgens de beleidsadviseurs weten aanvragers de provincie goed te vinden bij (aan)vragen.

Wijzigingen in het gezamenlijk beleid

Het gezamenlijk opgestelde beleid is sinds 2016 gewijzigd in aanpak, maar niet in inhoud. De wijzingen in aanpak zijn niet van invloed op de subsidieregeling.

De hoofddoelen en inhoudelijke thema's van het Waddenfonds zijn hetzelfde gebleven. Sommige naamgevingen zijn iets aangepast of verder gespecificeerd, maar de kern is hetzelfde:

- Natuur en water zijn geworden: Waddenzee en Eems-Dollard estuarium, randen van het wad en bodem, water, licht, geluid.
- Duurzame recreatie en toerisme is geworden: duurzame recreatie en duurzaam toerisme.
- Verduurzaming energiehuishouding is geworden: duurzame energiehuishouding.
- Duurzame havens zijn geworden: duurzame waddenhavens.
- Duurzame agrarische sector is geworden: duurzame landbouw.

In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de oude en nieuwe naamgevingen.

Ten tijde van het eerste evaluatieonderzoek gold als beleidskader de Waddenvisie 'Wadden van allure!' en het daarop gebaseerde Uitvoeringsplan 2014-2017 (zie figuur 1). Het Uitvoeringsplan gaf een uitwerking aan de vier hoofddoelen van het Waddenfonds.

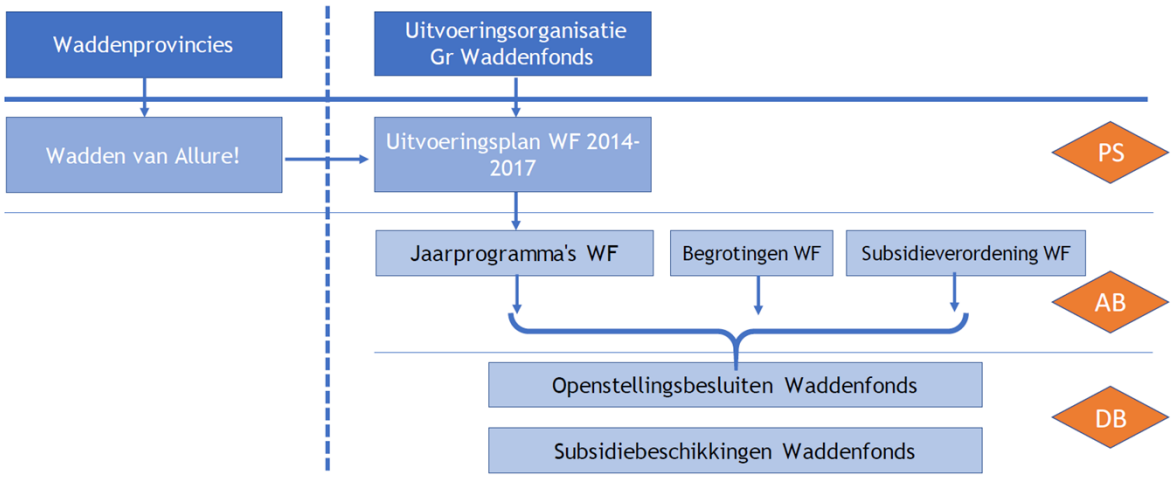

Figuur 1: uitvoeringskader – oude situatie (bron: Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017)

De drie Waddenprovincies hebben vervolgens in 2016 het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 (hierna: Investeringskader) en het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2017 – 2026 (hierna Uitvoeringsprogramma) vastgesteld (zie figuur 2).

In het *Investeringskader* staat, net als in de thematische aanpak in de voorafgaande periode, het faciliteren van initiatieven gericht op het versterken van de ecologie en/of het verduurzamen van de economie centraal. Nieuw is dat de nadruk bij deze aanpak meer dan voorheen ligt op een

gezamenlijk, in alliantieverband, optrekken van de provincies en het grote netwerk aan partijen en personen in het Waddengebied. Daarnaast zijn in het Investeringskader zes grote (zogenaamde "majeure") opgaven op het gebied van ecologie en economie uitgewerkt. Iedere opgave speelt gericht in op het oplossen van specifieke problemen in de deelgebieden, het beperken c.q. wegnemen van belangrijke externe bedreigingen en het creëren van economische ontwikkelingsruimte.
De zes majeure opgaven van het Investeringskader zijn:
1. Waddenzee
2. Havenontwikkeling en natuurverbetering
3. Versterken en vermarkten Werelderfgoed
4. Vitale kust en Afsluitdijk
5. Eems-Dollardgebied in balans
6. Eilanden op eigen kracht.

De projecten en programma's die voor het Investeringskader worden uitgevoerd zijn groter en complexer dan de projecten in het kader van de thematische openstellingen. Beide sporen vullen elkaar aan. Daarom heeft deze wijziging in de werkwijze geen consequenties voor de werkzaamheid van de subsidieregeling.

Het *Uitvoeringsprogramma* geeft het kader voor activiteiten die door het dagelijks bestuur voor subsidie in aanmerking worden gebracht, de zogenaamde "thematische openstellingen". In het Uitvoeringsprogramma zijn negen thema's opgenomen, bijvoorbeeld Randen van het wad en Duurzame waddenhavens. Ieder thema is uitgewerkt in projectactiviteiten. Zie tabel 2 in bijlage 3 voor een compleet overzicht. Deze werkwijze is hetzelfde als in de voorgaande periode. Binnen de provincie vindt onderling overleg plaats over de projecten voor het Investeringskader en die voor de cofinancieringsregeling en kunnen projecten van de ene naar de andere werkwijze doorgeleid worden als dat beter past.

Het Waddenfonds ondersteunt naast ontwikkelingen met een impact op regionale schaal, ook kleinschalige, vernieuwende initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit en de duurzaamheid van lokale gemeenschappen. Met het Budget Lokale Innovaties (hierna BLI) kunnen samenwerkingsverbanden van lokale initiatiefnemers subsidie aanvragen.

Het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017 – 2026 (hierna: Uitvoeringskader) is de vervanger van het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017, met als belangrijkste verschil dus de toevoeging van een aanpak van majeure opgaven met allianties in het Investeringskader (zie figuur 2).

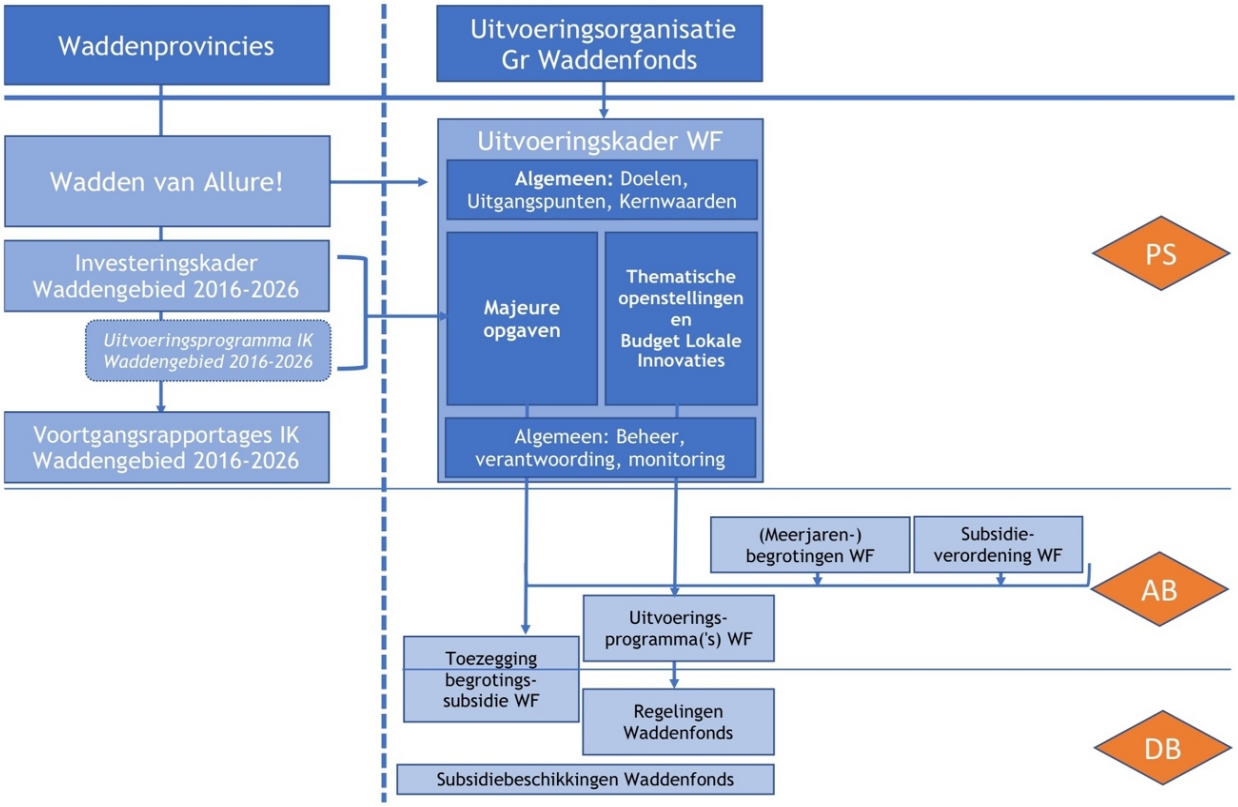

Figuur 2: uitvoeringskader – nieuwe situatie (bron: Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026)

Budgetten

De provinciale co-financieringsregeling heeft *alléén* betrekking op activiteiten in het kader van de thematische openstellingen. Het Waddenfonds zet daarnaast één derde van haar budget in voor de thematische projecten.

Het resterende twee derde deel van het budget van het Waddenfonds is beschikbaar voor de uitvoering van het Investeringskader. Aanvullend op dit bedrag is altijd sprake van mee-financiering op projectbasis door gemeenten, provincies, Rijk, Europa en private partners. Voor deze projecten worden door de provincie per project separate financiële middelen ter beschikking gesteld.

3.3 Relevante veranderingen in de context en omgeving van de regeling

In onderzoeksperiode hebben zich geen belangrijke wijzingen voorgedaan in de omstandigheden van de doelgroep. Ook is er geen sprake van nieuwe beleidsinstrumenten die van invloed kunnen zijn op de meerwaarde van de subsidieregeling. Wel zijn er ontwikkelingen gaande die mogelijk in de toekomst gevolgen hebben voor de subsidieregeling. De afgelopen jaren hebben diverse overheden gewerkt aan een gezamenlijke Agenda voor het Waddengebied 2050. Aanleiding hiervoor is het aflopen van de Structuurvisie voor het Waddengebied van het Rijk in verband met de nieuwe

Omgevingswet. In de Agenda voor het Waddengebied 2050 formuleren het Rijk en de Waddenregio[5] gezamenlijk een integrale toekomstvisie op het Waddengebied. De agenda omvat ambities, dilemma's en strategieën voor vraagstukken in de komende decennia. De Agenda is voor consultatie opengesteld in 2020 en zal naar verwachting in februari 2021 formeel door alle partijen ondertekend worden.

Ten behoeve van de Gebiedsagenda is een nieuwe governancestructuur gestart bestaande uit een Bestuurlijk Overleg Wadden, Omgevingsberaad Waddengebied en Beheerautoriteit Waddenzee. Of en op welke wijze dit alles gaat doorwerken in de regeling is op dit moment nog onduidelijk.

3.4 Relevante veranderingen in de kennis

Door algemene ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatverandering, kunnen er veranderingen zijn in de relatie tussen de met de cofinancieringsregeling gesubsidieerde activiteiten en het beoogde resultaat of impact. Welke ontwikkelingen relevant zijn zal per project verschillen. Het Waddengebied is een dynamisch gebied, dat te maken heeft met veel invloeden die moeilijk te doorgronden zijn. De Concept-Agenda voor het Waddengebied 2050 noemt bijvoorbeeld dat het onzeker is hoe de dynamische morfologie van de Waddenzee zich ontwikkelt, welke effecten klimaatverandering heeft en hoe snel die merkbaar zijn en welke technologische vernieuwingen in de mobiliteit beschikbaar komen. *"Daarom kiest de Agenda voor het Waddengebied voor adaptieve strategieën: er is ruimte om mee te bewegen met nieuwe inzichten en ontwikkelingen."* In verband hiermee is een strategie voor kennisverzameling en -benutting een belangrijk onderdeel van de Concept-Agenda.

De veranderingen in kennis kunnen relevant zijn voor een inhoudelijke beoordeling van de effectiviteit van gesubsidieerde projecten. In de evaluatie van 2016 is aangegeven dat deze beoordeling onder de verantwoordelijkheid van het Waddenfonds valt. De veranderingen in kennis zijn dan ook niet relevant voor de beoordeling voor nut en noodzaak van een evaluatie van de cofinancieringsregeling Waddenfonds in het kader van dit opvolgingsonderzoek.

Op dit moment is nog geen evaluatieverslag van het beleid van het Waddenfonds beschikbaar. Het Waddenfonds heeft op 11 juli 2020 een beleidsregel monitoring & evaluatie Waddenfonds gepubliceerd. Deze beleidsregel beschrijft hoe het Waddenfonds zijn gesubsidieerde projecten wil monitoren en evalueren. De beleidsregel is zowel van toepassing op projecten uit het Investeringskader als op projecten uit de thematische lijnen waarop de cofinancieringsregeling betrekking heeft. De beleidsregel geeft aan dat het algemeen bestuur van het Waddenfonds eenmaal in de vier jaar verslag zal doen van de effecten van de subsidies. Het monitoren van de effecten en doeltreffendheid van gesubsidieerde activiteiten door het Waddenfonds vindt plaats op twee niveaus:

[5] Waddenprovincies, eilandgemeenten en gemeenten langs de vaste-wal-kust, waterschappen, natuur- en milieuorganisaties, visserijorganisaties, organisaties voor recreatie en toerisme en de samenwerkende havens.

a. projectniveau: de output en de outcome van projectmatige gesubsidieerde activiteiten worden, voor zover van toepassing, in het aanvraagproces, in de uitvoeringsfase, bij de subsidievaststelling en na de subsidievaststelling in kaart gebracht.
b. gebiedsniveau: het met behulp van de Basismonitoring signaleren van trends en ontwikkelingen die de toestand van de Waddenzee en het Waddengebied op enig moment weerspiegelen. De Basismonitor Wadden is een systeem dat informatie over de Wadden die beschikbaar is in diverse meetnetten samenbrengt.

De langs deze twee niveaus verkregen gegevens vormen de basis voor de (periodieke) evaluatie van het beleid.

In 2017 heeft wel een evaluatie plaatsgevonden van de Structuurvisie Waddenzee. Dit heeft op algemeen niveau nieuwe inhoudelijke inzichten opgeleverd. De Concept-Agenda voor het Waddengebied 2050 vermeldt hierover het volgende: *"Het waddenecosysteem heeft door tal van oorzaken zijn natuurlijke veerkracht verloren. Uit de evaluatie van de Structuurvisie (2016) blijkt dat de bescherming van de Waddenzee redelijk op orde is, maar de ontwikkeling van de natuur nog onvoldoende is gerealiseerd. Inmiddels wordt volop gewerkt aan natuurherstel en -ontwikkeling, met de impuls van het Investeringskader Waddengebied en het Waddenfonds, de Kaderrichtlijn Water, het Programma naar een Rijke Waddenzee, de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en convenanten tussen overheid en gebruikers van het gebied. Desondanks zijn er nog grote opgaven."*

In 2020 vindt een evaluatie van het Waddenfonds plaats. Deze evaluatie richt zich op het functioneren van het fonds zelf, waaronder de subsidiesystematiek, de governance en de relatie met het Investeringskader. De evaluatie zal eind 2020 gereed komen.

3.5 Vaststelling en opvolging conclusies en aanbevelingen evaluatie 2016

Op 14 februari 2017 zijn Gedeputeerde Staten op de hoogte gesteld over de uitkomsten van de evaluatie. In hun brief van 15 februari 2017 (914109/914118) hebben GS aan PS aangegeven dat de aanbevelingen in de lopende beleidsprocessen gerelateerd aan het Waddenfonds worden geïmplementeerd. In 2016 zijn een vijftal aanbevelingen gedaan. Hieronder wordt per aanbeveling ingegaan of en op welke wijze hier opvolging aan is gegeven.

Aanbeveling 1: *Blijf zorgen voor goed intern overleg tussen provinciale beleidsmedewerkers over het Waddenfonds en Waddenfondsprojecten. Het uitwisselen over concrete projecten levert kennis op die bijdraagt aan een goede sturing op de werkwijze van het Waddenfonds via de vertegenwoordiging in het Algemeen en het Dagelijks Bestuur.*

Deze aanbeveling is opgevolgd. Op het moment dat een subsidieaanvraag is ingediend vindt er intern afstemming plaats over bekendheid en nut en noodzaak van een project. Opmerkingen worden door de beleidsadviseur besproken met het Waddenfonds en andere Waddenprovincies. De

beleidsadviseurs zijn van mening dat door het Investeringskader de Waddenprovincies bestuurlijk en ambtelijk meer naar elkaar toe zijn gegroeid. De betrokken beleidsadviseurs hebben zelf geconstateerd dat er nadrukkelijker gekeken moet worden of afgewezen aanvragen voor het Investeringskader wellicht onder de cofinancieringsregeling kunnen vallen en andersom. Het doorverwijzen zou nog wel beter kunnen. De betrokken medewerkers zijn zich hier van bewust en zijn bezig dit te verbeteren.

Aanbeveling 2: *Hou goed overzicht over interessante potentiële projecten waarvoor geen regeling van het Waddenfonds openstaat, en adviseer in het AB/DB om bepaalde thema's te openen als daar voldoende concrete kansen liggen voor realisatie van projecten.*

De aanbeveling is niet opgevolgd, maar kan komen te vervallen.

Noord-Holland heeft een relatief klein Waddengebied. Binnen de provincie Noord-Holland is besloten de ambtelijke inspanning te concentreren op het Investeringskader, omdat daar grote projecten onder vallen met meer regionale impact. Overzichten van projecten worden daarom alleen voor het Investeringskader opgesteld. Bij het Investeringskader geldt dat aanvragers in een heel vroeg stadium contact met de provincie hebben en pas daarna naar het Waddenfonds gaan. Bij projecten voor de cofinancieringsregeling is het andersom en is de toetsing door de provincie beleidsarm. Bij de cofinancieringsregeling ligt de hoofdrol dus bij het Waddenfonds. Het Waddenfonds zet circa twee keer per jaar een subsidieregeling open. De geraadpleegde beleidsadviseurs hebben niet de indruk dat er projecten buiten de boot vallen omdat er geen Waddenfonds- of provinciemiddelen beschikbaar zijn. Het Waddenfonds doet veel aan promotie en heeft een grote bekendheid. Vanuit het Waddenfonds zijn vijf programmaregisseurs met elk een eigen thematische portefeuille actief in de regio. De geraadpleegde twee programmaregisseurs geven aan dat het moeilijk is uit te sluiten dat projecten gemist worden, maar zijn van mening dat het Waddenfonds goed gevonden wordt en zij zien veel aanvragen binnenkomen. Eén van de geïnterviewde programmaregisseurs vindt het opvallend dat voor duurzame energieprojecten relatief weinig aanvragen binnen komen terwijl dit wel een belangrijk en actueel thema is. De beleidsmedewerker van de provincie herkent dit niet en meldt dat er in het Investeringskader Waddenfonds bij *Eilanden op eigen kracht* projecten uitgevoerd worden. De overige duurzame energieprojecten zijn voor de provincie via de Regionale Energie Strategie belegd.

Over het geheel lijkt het systeem nu voldoende te werken om potentiële projecten voor de cofinancieringsregeling gerealiseerd te krijgen. De aanbeveling kan daarom vervallen.

Aanbeveling 3: *Onderzoek in overleg met het Waddenfonds en de beide andere Waddenprovincies of en hoe de administratieve lasten voor subsidieaanvragers verder verlaagd kunnen worden*.

De aanbeveling is niet opgevolgd en kan inmiddels vervallen. Het Waddenfonds en de drie Waddenprovincies hebben ieder een eigen regeling en hechten waarde aan hun eigen autonomie. Dit

leidt tot hogere administratieve lasten voor aanvragers (bv. door verschillende eisen aan tussenrapportages en eindverantwoording), zoals tijdens de vorige evaluatie naar voren kwam. Ook de in het kader van dit onderzoek gesproken programmaregisseurs geven aan dat de verschillende eigen werkwijzen tot vertraging in het aanvraagproces kunnen leiden. Het probleem speelt volgens hen echter met name bij grote projecten die onder het Investeringskader vallen. In het kader van de thematische openstellingen is het volgens de programmaregisseurs niet zo vaak een probleem, omdat het daarbij meestal gaat om kleine projecten die binnen één provincie liggen. Voor de verbetering van de cofinancieringsregeling heeft het opvolgen van deze aanbeveling daarom geen prioriteit en de aanbeveling kan vervallen.

Aanbeveling 4: *Verduidelijk in de communicatie de eigenstandigheid van de subsidieprocedures voor Waddenfonds en de drie Waddenprovincies. Streef tegelijkertijd naar vroegtijdige overleg tussen Waddenfonds en provincies over projecten waarvoor provinciale cofinanciering bij meerdere provincies is aangevraagd, zodat potentiële problemen tijdig met subsidieaanvragers besproken kunnen worden.*

Deze aanbeveling is opgevolgd. De eigenstandigheid wordt zoveel als mogelijk benadrukt in de communicatie. Iedere Waddenprovincie heeft een webpagina met daarop een toelichting van de eigen subsidieprocedure. Het Waddenfonds promoot actief de openstelling van een nieuwe subsidieregeling en verwijst daarbij naar de verschillende provinciale subsidiemogelijkheden. Na indiening van subsidieaanvragen vindt ambtelijke afstemming plaats tussen het Waddenfonds en de Waddenprovincies. Deze afstemming is echter niet gericht op het overbruggen van verschillen in de werkwijze bij de subsidieverlening van de drie provincies (zie aanbeveling 3).

Aanbeveling 5: *Onderzoek hoe in de provinciale organisatie het houden van overzicht over het totaal aan activiteiten van de provincie en andere overheden in het Waddengebied is georganiseerd. Bekijk kritisch of het nodig en mogelijk is om dit overzicht en de samenhang tussen activiteiten te verbeteren.*

Recent is een eerste stap genomen om deze aanbeveling op te volgen. Tot nu toe is in de praktijk uitsluitend sprake geweest van ad hoc (interne) afstemming naar aanleiding van binnengekomen subsidieaanvragen bij het Waddenfonds. Volgens de regiomanager ontbreekt een totaal beeld van relevante activiteiten in het Noord-Hollandse Waddengebied. Koppelkansen kunnen hierdoor worden gemist. Een overzicht kan helpen om verschillende partijen met elkaar te verbinden en integraal te werken aan de opgaven voor de Waddenregio. De regiomanager Kop van Noord-Holland heeft daarom recent het initiatief genomen om samen met alle betrokken beleidsmedewerkers een overzicht van provinciale activiteiten in het Waddengebied te creëren. Deze actie is nog niet afgerond.

3.6 Conclusie vooronderzoek

Een uitgebreide evaluatie heeft op dit moment geen meerwaarde. De subsidieregeling en inhoudelijke thema's zijn niet gewijzigd. In de periode 2016-2020 zijn het beleidskader, de context en interne werkwijze weliswaar gewijzigd, maar deze wijzigingen hebben naar verwachting geen invloed op de meerwaarde van de regeling. De rol van provinciale aanjager is opgeheven maar de ervaring van de betrokken medewerkers is dat dit geen grote consequenties heeft voor de bekendheid van de subsidieregeling omdat het Waddenfonds zelf promotieactiviteiten uitvoert en (potentiële) aanvragers wijst op de provinciale subsidiemogelijkheden. Deze ervaring wordt nader getoetst in de controlestap in hoofdstuk 4. De kans dat potentiele projecten in de waddenregio gemist worden is aanwezig, maar de geraadpleegde medewerkers denken dat die kans beperkt is.

Twee van de vijf aanbevelingen uit 2016 kunnen inmiddels vervallen. Eén aanbeveling is recent gedeeltelijk opgevolgd. In het algemeen waren de subsidieontvangers ten tijde van de vorige evaluatie tevreden over de subsidieregeling. De aanbevelingen uit 2016 betroffen kleine verbeteringen in de werkwijze.

Omdat het vooronderzoek hiertoe geen aanleiding geeft, is het vanuit dit oogpunt niet nuttig en nodig om de regeling opnieuw te evalueren. Dit is onder voorwaarde dat ook de tweede stap, de controle van de verstrekte subsidies, geen aanleiding geeft voor uitvoering van een evaluatie. Dit is uitgewerkt in hoofdstuk 4.

4 Controle verstrekte subsidies

In het kader van de controlestap zijn de resultaten van de regeling in termen van aantal en omvang van de verstrekte subsidies over de onderzoeksperiode opgevraagd bij de sector subsidies van de provincie. Het aantal en de omvang van de verstrekte subsidies over de periode 2016 t/m 2019- …. is vervolgens afgezet tegen de resultaten in de periode 2012 t/m 2015. De vraag die hierbij gesteld wordt is: "Komt het aantal en omvang van de verstrekte subsidies in de periode 2016 tot en met 2019 overeen met de verwachtingen?".

Wat waren de resultaten in de eerste evaluatieperiode (2012-2015)?
Het eerste evaluatieonderzoek naar de cofinancieringsregeling Waddenfonds betreft de periode 2012 tot en met 2015. In deze periode is in totaal aan 21 projecten subsidie verstrekt. Het totale verleende bedrag voor deze subsidies bedroeg €3.131.842,-[6]. Dat is gemiddeld 5 subsidies en €782.961,- per jaar. Het verstrekte subsidiebedrag varieerde van €15.950,- tot €395.000,-.

In de eerste evaluatieperiode werd het beschikbare subsidiebudget niet helemaal benut. Het percentage onderuitputting bedroeg over het budget voor 2012-2013 42% en voor het budget over 2014-2015 67. In de vorige evaluatie is ten aanzien van de onderuitputting de verwachting uitgesproken dat de activiteiten van toen nieuw aangestelde Aanjager Waddenfonds een bijdrage zouden leveren aan het tot stand brengen van meer Waddenfondsprojecten. De functie van deze aanjager is inmiddels opgeheven, het werven van projecten vindt nu door het Waddenfonds plaats.

Tabel 1: Percentage onderuitputting beschikbaar budget voor subsidie

Subsidieplafonds	subsidieplafond	totaal verleend	percentage onderuitputting budget
2012-2013	€ 3.000.000	€ 1.727.791	42%
2014-2015	€ 4.250.613	€ 1.404.051	67%

Wat zijn de resultaten over de afgelopen periode (2016-2019)?
Bijlage 2 geeft een overzicht van de verstrekte subsidies in de periode 2016 tot en met 2019. Ter informatie is ook de stand van zaken tot en met september 2020 opgenomen. Uit dit overzicht blijkt dat in deze periode in totaal aan 24 projecten subsidie is verstrekt op basis van de regeling, met een totaal beschikt bedrag van €3.496.838,-. Dat is gemiddeld 6 subsidies en €874.210,- per jaar. Zowel

[6] Het gaat hierbij om subsidies waarvoor een beschikking is afgegeven dat de subsidie is verleend. De aangegeven bedragen zijn de bedragen die in deze beschikking zijn opgenomen. Bij afsluiting van een project vindt vaststelling van de subsidie plaats. Het vastgestelde bedrag kan afwijken van het verleende bedrag. Omdat een groot deel van de projecten nog niet afgesloten was, werd in de evaluatie uitsluitend uitgegaan van de verleende subsidiebedragen. Dat geldt ook voor de andere subsidiebedragen genoemd in dit opvolgingsonderzoek.

het aantal verstrekte subsidies als het verleende bedrag ligt hiermee iets hoger dan in de eerste evaluatieperiode.

Er zijn in de periode 2016 tot en met 2019 geen subsidieaanvragen geweigerd. Drie aanvragen uit deze periode zijn nog in behandeling. Dit heeft te maken met vertragingen in de procedure bij het Waddenfonds (waar eerst akkoord verkregen moet worden), bijvoorbeeld doordat nog discussie is over bepaalde inhoudelijke vereisten aan het project.

Voor de periode 2016 tot en met 2019 geldt dat het percentage onderuitputting van het budget varieert tussen vergelijkbare getallen als in de eerder onderzochte periode, namelijk tussen 66% en 41% (zie tabel 2).

Tabel 2: Percentage uitputting budget per jaar voor periode 2016 tot en met 2019

Jaar	Subsidieplafond	Totaal verleend	percentage onderuitputting budget
2016	€ 1.000.000	€ 551.467	45%
2017	€ 911.000	€ 310.221	66%
2018	€ 2.600.000	€ 1.539.483	41%
2019	€ 2.200.000	€ 1.095.667	50%

Er blijft dus ieder jaar nog steeds veel subsidiebudget niet benut. Door het subsidieplafond ruim in te stellen wordt voorkomen dat in een jaar met veel aanvragen cofinanciering moet worden geweigerd door uitputting van het budget. Het niet benutte deel van het budget blijft beschikbaar voor het volgende jaar. Dit budget is echter niet “over”. De betrokken beleidsmedewerkers melden dat er een aantal grote projecten in voorbereiding zijn die enkele miljoenen euro’s subsidie nodig hebben.

Conclusies uit de controlestap

De controlestap geeft geen aanleiding om de subsidie op dit moment toch te evalueren. Uit de controlestap blijkt dat het aantal subsidieaanvragen en het verleende gemiddelde subsidiebedrag per jaar in de periode 2016 tot en met 2019 ongeveer vergelijkbaar is dan in de voorgaande periode. De geconstateerde onderuitputting wordt op termijn opgeheven wanneer een aantal grote projecten die langere voorbereidingstijd nodig hebben tot aanvraag komen.

Aanbevolen wordt om de subsidieregeling over 4 jaar (in 2024) opnieuw te evalueren.

Bijlage 1 Gebruikte bronnen

Geraadpleegde medewerkers

- Coördinerend Beleidsadviseur Waddenfonds (Provincie Noord-Holland)
- Beleidsadviseur Investeringskader Waddengebied (Provincie Noord-Holland)
- Regiomanager Kop van Noord-Holland (Provincie Noord-Holland)
- Sectormanager Groen (Provincie Noord-Holland).
- Programmaregisseur Water, bodem, licht, geluid en Duurzame recreatie en toerisme (Waddenfonds)
- Programmaregisseur Duurzame Waddenhavens en Verduurzaming energiehuishouding (Waddenfonds)

Schriftelijke bronnen

- Evaluatiekader Subsidies, Provinciale Staten 2013
- Actualisatie Evaluatiekader Subsidies, Provinciale Staten 2019
- Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds 2014
- Investeringskader Waddengebied 2016-2026
- Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026
- Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2017-2026
- Rapport evaluatie uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering waddenfonds Noord-Holland (kenmerk 914109/915098)
- Ontwerp-Agenda voor het Waddengebied 2050

Bijlage 2 Subsidies verstrekt in periode 2016 tot en met 2019

Project	Aanvrager	Projectkosten	Subsidie WF	Cofinanciering PNH
VERLENINGEN UVR IN 2016				
Wadvogels van allure	Vogelbescherming Nederland	€ 1.007.323	€ 770.938	€ 44.999
Natuurlijke patronen	Vereniging voor Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer De Lieuw	€ 977.505	€ 782.004	€ 97.751
Blauw afval, groene waarde	Stichting Greenport Noord-Holland Noord	€ 641.000	€ 448.700	€ 60.767
Atlantikwall in het Waddengebied	Zeestad Beheer BV	€ 4.395.637	€ 2.891.708	€ 291.020
Internetfilm Dynamische Wadden	Rombus BV	€ 999.755	€ 899.779	**€ 29.993**
Pilot Maritiem Milieu Ponton Waddenhaven	Damen Shipyards Den Helder BV	€ 538.745	€ 188.561	€ 26.937
TOTAAL 2016		€ 8.559.965	€ 5.981.690	€ 551.467
VERLENINGEN UVR IN 2017				
Werelderfgoed Waddenzee Uitkijkpunt	Stichting Waterrijke perspectieven voor de Cocksdorp	€ 745.000	€ 500.000	€ 50.000
Een aangenaam verblijf	Stichting Museumhaven Willemsoord	€ 607.293	€ 94.796	€ 31.438
Foodfort Westoever	Stichting Stelling Den Helder	€ 287.831	€ 86.349	€ 28.783
Silence of the Tides	Windmill Film BV	€ 2.457.023	€ 795.000	€ 200.000
TOTAAL 2017		€ 4.097.147	€ 1.476.145	€ 310.221
VERLENINGEN UVR IN 2018				
De Voorzorg Poort naar Polder en Waddennatuur	Vereniging Natuurmonumenten	€ 2.317.754	€ 309.975	€ 108.000
Een aangenaam verblijf deel 2	Stichting Museumhaven Willemsoord	€ 234.465	€ 93.786	€ 23.447
Toeristische parel Hoge Berg	Stichting Hoge Berg	€ 1.330.400	€ 410.666	€ 133.040
Boeren meten water	Stichting Acacia Institute	€ 884.546	€ 495.346	€ 85.000
Het ontzet van Huisduinen	Zeestad Beheer BV	€ 907.862	€ 471.433	€ 90.786

Project	Aanvrager	Projectkosten	Subsidie WF	Cofinanciering PNH
Vismigratierivier	Gemeente Sudwest-Fryslan	€ 55.500.000	€ 14.000.000	€ 500.000
Green Goods Texel	Gasunie New Energy	€ 6.160.000	€ 1.578.800	€ 454.300
Zoete Stuw Texel	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	€ 449.104	€ 179.641	€ 44.910
Museum Kaap Skil thuishaven topvondsten Gouden Eeuw	Stichting Texels museum	€ 2.500.000	€ 500.000	€ 50.000
Werelderfgoed Waddenzee Expositie	Stichting Ecomare	€ 687.500	€ 500.000	€ 50.000
TOTAAL 2018		€ 70.971.631	€ 18.539.647	€ 1.539.483
VERLENINGEN UVR IN 2019				
Slow Mill Pilot Texel	Slow Mill Sustainable Power BV	€ 3.862.723	€ 1.353.282	€ 386.273
Waddenmozaiek	Vereniging Natuurmonumenten	€ 6.436.000	€ 805.923	€ 429.000
Volle kracht vooruit! Man Overboord VKV!MO	Stichting Exploitatie Nationaal Reddingsmuseum Rijkers	€ 329.026	€ 150.000	€ 30.000
Wij & Wadvogels Fase I	Vogelbescherming	€ 4.224.389	€ 2.096.666	€ 250.394
TOTAAL 2019		€ 14.852.138	€ 4.405.871	€ 1.095.667

Bijlage 3 Oude en nieuwe indeling hoofddoelen en thema's

Tabel 1 Oude situatie: Indeling hoofddoelen Waddenfonds en de thema-indelingen Waddenvisie en van het Uitvoeringsplan 2014-2017 *(bron: Uitvoeringsplan 2014-2017)*

Hoofddoelen Waddenfonds		*Thema-indeling Waddenvisie 'Wadden van allure'*	*Thema-indeling UP 2014-2017*	
4. Ontwikkeling duurzame kennishuishouding	1. Vergroten / versterken natuur- & landschapswaarden	**Natuur, landschap en cultuurhistorie**	**Natuur**	'ecologie'
		Water	**Water**	
			Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling	
	2. Verminderen / wegnemen externe bedreigingen natuurlijke rijkdom Waddenzee	**Recreatie en toerisme**	**Duurzame recreatie en toerisme**	'economie'
		Verduurzaming energievoorziening	**Verduurzaming energiehuishouding**	
	3. Duurzame economische ontwikkeling & transitie naar duurzame energiehuishuishouding	**Havenontwikkeling**	**Duurzame havens**	
		Visserij	**Duurzame visserij**	
		Agrarische sector	**Duurzame agrarische sector**	

Tabel 2 Nieuwe situatie: indeling hoofddoelen Waddenfonds en de thema-indelingen van het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 *(bron: Uitvoeringskader 2017-2026)*

Hoofddoelen Waddenfonds	**Doelenspecificatie Waddenfonds 2017-2026**
A. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied	
	Waddenzee en Eems-Dollard estuarium - Vergroting areaal onberoerde bodems op het niveau van kombergingsgebieden - Compleet voedselweb en bodemleven (met name door middel van meer ruimte voor natuurlijke ontwikkeling biobouwers, zoals mosselbanken en zeegrasvelden): evenwichtige voedselpiramide - Kennisontwikkeling en monitoring ecologische schakelfunctie Waddenzee
	Randen van het wad - Meer geleidelijke overgangen land/water en zout/zoet en brakwatergetijdegebieden, met per stroomgebied migratiemogelijkheden (aquatische) organismen (swimway) - Grotere lengte natuurvriendelijke oeverzones langs dijken en kwelders; mede als vooroever-bescherming - Dynamisch kustbeheer: jonge duinen Waddeneilanden; washover's - Hoogwatervluchtplaatsen en (hoogwaterveilige en rustige) broedplaatsen vogels inclusief fourageergelegenheid (flyway)

	Werelderfgoed, landschap en cultuurhistorie - Beleefbare kernkwaliteiten en verhaallijnen over de dynamiek van het waddengebied (waaronder cultureel erfgoed en archeologische bodemschatten) - Versterken cultuurhistorische elementen en landschappelijke en ecologische identiteiten van het waddengebied
B. Het verminderen en wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee	
	Bodem, water, licht en geluid - Meer licht en zuurstof in waterkolom en op bodem (door minder bodemverstoring en minder slib in suspensie) - Waterkwaliteit: reductie (eco-)systeemvreemde stoffen (chemisch, plastics, stikstof, luchtkwaliteit, e.d.) in de Waddenzee - Verminderen kansen op en impact van eventuele scheepsrampen - Condities scheppen voor instandhouding of vergroting areaal litoraal (wadplaten, kwelders) bij gemiddelde zeespiegelstijging - Slim benutten en vasthouden zoet water (pilots vergroting zelfvoorziening zoetwaterbehoefte) op Waddeneilanden - Verminderen verstoring licht en geluid van diverse bronnen op en rond de Waddenzee
C. Een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden	
	Duurzame recreatie en duurzaam toerisme - Potentie recreatie en (internationaal) toerisme waddenkust versterken; zowel versterking verblijfsrecreatie als versterking netwerken van toeristische route-elementen - Versterken toeristisch aanbod in de vorm van meer belevingsmogelijkheden, attracties, arrangementen en gerichte promotie/marketing daarvan - Positionering (zorgvuldig omgaan met) en promotie/marketing kernwaarden waddengebied (marketing werelderfgoedstatus Waddenzee) - Versterken duurzaamheid en natuur- en cultuurgerichte recreatie en toerisme op Waddeneilanden en langs de waddenkust
	Duurzame energiehuishouding - Pilots energie uit water (getijde, osmose, aquatische biomassa) - Hogere zelfvoorzieningsgraad energie Waddeneilanden (hernieuwbare energieproductie, smart grids in decentrale systemen energieproductie en -opslag en energiebesparing in m.n. toeristisch-recreatieve voorzieningen)
	Duurzame waddenhavens - Additionele maatregelen bij 'building with nature' waddenhavens: innovatieve praktijkproeven vermindering slibbezwaar en slibverwerking die bijdraagt aan natuurontwikkeling buitendijks en nuttige slibtoepassingen binnendijks, passend bij de werking van het kombergingsgebied - Verkleinen milieu-impact scheepvaart op Waddenzee - Verduurzaming logistieke en industriële processen / industrie in/bij havens (o.a. innovatieve projecten biobased, aquaculturen, (rest)stromen nuttig toepassen) - Reductie baggerbezwaar recreatieve Waddenhavens
	Duurzame visserij - Duurzame visserijtechnieken en –verwerking - Aquaculturen op land in kustzone - Verbreding en flexibilisering (o.a. recreatie en toerisme)
	Duurzame landbouw - Zorgvuldig bodembeheer (innovatieve projecten wisselteelten, bodemvruchtbaarheid kleibodems en waddengebied) - Verwerking (rest)stromen: innovatieve projecten in industriële toepassing biobased grondstoffen en benutting / (her)gebruik biobased energie - Inpassing van zilte teelten - Versterken nichemarkten waddenproducten

D. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied	
	Duurzame kennishuishouding - Entameren van en coördinatie in kennisontwikkeling en -inzet kennisinstellingen, en het bepalen van prioritaire kennisvragen - Ontsluiten en toepassen kennis voor beleid en beheer - Coördineren, integreren en rapporteren monitoringprogramma's - Publieksvoorlichting en actieve verspreiding kennis over waddengebied

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. M.E. de Winter
BEL/OI

Telefoonnummer +31235143566
winterm@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 DEC. 2020

Kenmerk
1526560/1526565

Uw kenmerk

Betreft: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp: Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland. U ontvangt het onderzoeksrapport hierbij ter kennisneming.

Inleiding
Het rapport bevat een onderzoek naar nut en noodzaak van het evalueren van de subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland. Deze subsidie is in 2016 geëvalueerd. De inhoudelijke focus van de evaluatie lag daarbij op de meerwaarde van de subsidie voor het realiseren van projecten in het Waddengebied. Het Waddenfonds onderbouwt namelijk zelf de selectie van projecten in relatie tot de doelen van de waddenprovincies en beoordeelt ook zelf de effectiviteit van de uitgevoerde projecten.

Overeenkomstig het Evaluatiekader subsidies (vastgesteld door PS op 14 januari 2019) evalueren wij onze subsidies elke vier jaar. Omdat een volledige evaluatie veel inzet vraagt, onderzoeken wij eerst via een opvolgingsonderzoek of een nieuwe evaluatie nuttig en noodzakelijk is.

Het vervolg van deze brief beschrijft de resultaten van het opvolgingsonderzoek.

Resultaten opvolgingsonderzoek
De conclusie uit het opvolgingsonderzoek is dat een uitgebreide evaluatie op dit moment niet nuttig en nodig is. Inhoud, werkwijze en context van de subsidieregeling zijn t.o.v. de vorige evaluatie niet zodanig gewijzigd dat nieuwe inzichten verwacht worden. De

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

cofinancieringsregeling heeft ook nog steeds meerwaarde voor het realiseren van projecten in het Waddengebied. Verder zijn twee van de vijf aanbevelingen uit de vorige evaluatie opgevolgd en is één aanbeveling gedeeltelijk opgevolgd. De resterende twee aanbevelingen (bijhouden projecten waarvoor Waddenfonds geen thema's openstelt en afstemming afzonderlijke subsidieregelingen waddenprovincies) zijn nog niet opgevolgd, maar deze kunnen inmiddels vervallen omdat de situaties waarop de aanbevelingen zich richten in de praktijk nauwelijks nog tot problemen leiden voor het functioneren van de subsidieregeling.

De subsidieregeling en inhoudelijke thema's zijn gelijk gebleven sinds de vorige evaluatie. De aanbevelingen uit de evaluatie van 2016 betroffen kleine verbeteringen in de werkwijze. Deze werkwijze is intussen deels gewijzigd. In de vorige evaluatieperiode was er binnen de provincie een "aanjager" actief. Deze rol is opgeheven. De aanjager had onder andere als opdracht om actief in het veld op zoek te gaan naar nieuwe projecten in het Waddengebied die nog niet waren ingediend bij het Waddenfonds. In de huidige situatie promoot het Waddenfonds actief nieuwe openstellingen van subsidieregelingen en wijst (potentiële) aanvragers op de provinciale subsidiemogelijkheden. Er zijn in de afgelopen periode ook wijzigingen in de context van de subsidieregeling opgetreden, maar deze hebben geen consequenties voor de meerwaarde van de regeling.

Aanvragers weten de provincie nog steeds te vinden voor de subsidie. Een kwantitatieve analyse van het aantal subsidieaanvragen en het verleende gemiddelde subsidiebedrag per jaar over de periode 2016 t/m 2019 (€874.210,-) laat zien dat het gebruik van de subsidie vergelijkbaar is met de voorgaande periode (€782.961,- per jaar over de periode 2012 t/m 2015). Het jaarlijks beschikbare budget wordt ook in deze periode niet volledig benut. Er is echter een aantal grote projecten in voorbereiding. Hierdoor zal het totale subsidiebudget op termijn naar verwachting wel benut worden.

Tot slot
Aanbevolen wordt om de subsidieregeling over 4 jaar (in 2024) opnieuw te evalueren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Rapport Opvolgingsonderzoek subsidie cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	4958
Extern Zaak ID	1156232
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	15.a
Omschrijving	Dierenwelzijn: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening (C-agenda NLG 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief aan PS over gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in PRV.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2020
Overdracht vanuit GS	30 november 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

In december 2018 hebben Provinciale Staten besloten om nieuwvestiging, uitbreiding van en omschakeling naar geitenhouderij te verbieden vanuit de voorzorg voor de volksgezondheid. Hiertoe zijn regels opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Op 21 oktober 2020 zijn deze regels en de gevolgen ervan voor de geitenhouderij besproken met Noord-Hollandse geitenhouders. In de brief worden de conclusies uit het gesprek en vervolgacties benoemd.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. S.G.C. Albers

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143398

alberss@noord-holland.nl

Verzenddatum

24 NOV. 2020

Kenmerk

1156232/1523398

Uw kenmerk

Betreft: Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Gesprek met Noord-Hollandse geitenhouders over regels geitenhouderij in Provinciale Ruimtelijke Verordening.

Inleiding

Op 12 december 2018 heeft u besloten om een geitenstop in te voeren. Dit besluit werd genomen vanwege voorzorg voor de volksgezondheid, naar aanleiding van landelijke onderzoeken, die uitwezen dat er meer longontstekingen voorkomen in een straal van 2 kilometer rondom geitenhouderijen. Voormalig gedeputeerde Bond heeft in 2019 met de betrokken geitenhouders afgesproken om de provinciale regels voor de geitenhouderij na een jaar nog eens te bespreken. Op 21 oktober jl. heeft gedeputeerde Zaal deze toezegging gestand gedaan met een werkbezoek aan geitenhouderij Geko en aansluitend een bijeenkomst met een afvaardiging van de Noord-Hollandse geitenhouders. In deze bijeenkomst zijn de regels en knelpunten met elkaar besproken. Via deze brief brengen wij u op de hoogte van de conclusies uit deze bijeenkomst.

Ervaringen met regels geitenhouderij Provinciale Ruimtelijke Verordening

De geitenhouders gaven aan dat zij in het algemeen geen grote problemen ondervinden van de geitenstop, zolang deze min of meer landelijk van kracht blijft. Er zijn geen grote uitbreidingsplannen. Wel heeft de sector de wens om het imago van de geitenhouderij te verbeteren. Door de ontwikkelingen zoals Q-koorts en de geitenstop, is de geitenhouderij in een negatief daglicht komen te staan. De sector wil uitdragen dat zij een innovatieve sector is, welwillend om te

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

verduurzamen en met oog voor dierenwelzijn. In het kader van deze wens heeft de sector enkele knelpunten genoemd:

1. Zelf afmesten van op het bedrijf geboren bokjes

Tijdens de vergadering van Provinciale Staten op 27 mei 2019 is het zelf afmesten van de bokken onderwerp van gesprek geweest. Er is een amendement ingediend, dat nipt is verworpen.

De sector heeft in 2017 het 'Plan van Aanpak welzijn geitenbokjes' vastgesteld. Verlagen van de sterfte van lammeren en het bokkenvlees zoveel mogelijk bestemmen voor menselijke consumptie, zijn daarin speerpunten. De sector heeft in zijn sectorplan KwaliGeit opgenomen dat het bedrijf verantwoordelijk is voor het sterftecijfer van alle op het bedrijf geboren lammeren tot een leeftijd van 21 dagen. De biologische geitenhouderij heeft zichzelf verplicht om bokjes zelf af te mesten tot een leeftijd van 21 dagen (in 2021 geldt dat voor minimaal 75% van alle op het bedrijf geboren bokjes).

De geitenhouders willen de bokjes zelf afmesten op het eigen bedrijf. Zij hebben tijdens de bijeenkomst aangegeven dat dat een steeds groter probleem vormt vanwege het gebrek aan ruimte in de vergunning. Wij onderzoeken of er mogelijkheden zijn die een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van dit probleem, zonder de voorzorg voor de volksgezondheid uit het oog te verliezen.

2. Uitbreiding stalruimte voor dierenwelzijn

Indien geitenhouders hun stal willen vergroten, bijvoorbeeld om vanuit dierenwelzijn meer ruimte voor hun dieren te creëren, dan is dat toegestaan. Uitbreiding is in de Provinciale Ruimtelijke Verordening / Omgevingsverordening 2020 gedefinieerd als 'uitbreiding van het aantal dieren', zodat het uitbreiden in stalruimte niet onmogelijk wordt gemaakt.

3. Imago geitenhouderij

Wij begrijpen dat het imago van de geitenhouderij is verslechterd naar aanleiding van Q-koorts en de geitenstop. Waar mogelijk ondersteunen wij de geitenhouders op weg naar een toekomstbestendige sector. Mooie voorbeelden van toekomstbestendige bedrijven brengen wij in beeld, enerzijds op het platform 'Boer en Business in Balans', en anderzijds via de app 'Voedsel Verbindt'. In deze app kunnen mensen zien waar zij lokaal voedsel kunnen kopen.

4. Woningbouw nabij een geitenhouderij

Geitenhouders merken dat er nu nog steeds woningen worden gebouwd binnen een straal van 2 kilometer rondom een geitenhouderij, terwijl bekend is dat binnen die straal longontsteking statistisch gezien meer voorkomt. Het is overigens niet aangegeven of het hierbij gaat om

Tot slot
Wij vinden het goed om te horen dat de geitenstop voor de meeste ondernemers geen grote gevolgen heeft gehad. De genoemde zorgpunten nemen wij ter harte. Indien dat leidt tot nieuwe inzichten, zullen wij u hierover informeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

bouwrechten van vóór december 2018 of om nieuwe bouwplannen. Het is aan een gemeente om bij de besluitvorming over ruimtelijke plannen een afweging te maken of er sprake is van een 'goede ruimtelijke ordening'. Dat heeft ook betrekking op het bouwen van woningen binnen een straal van 2 kilometer van een geitenhouderij.

Onlangs is de 'GGD-richtlijn veehouderij en gezondheid' gepubliceerd. GGD'en kunnen met deze kennis gemeenten informeren en adviseren. Deze informatie kunnen gemeenten gebruiken om gezondheid van omwonenden mee te wegen bij beleidskeuzen met betrekking tot veehouderijen. In de GGD-richtlijn wordt onder andere geadviseerd 'geen nieuwe gevoelige bestemming binnen 2 kilometer van een geitenhouderij te plaatsen' en 'goede informatie te geven over de gezondheidsrisico's en over de motivering van een besluit, zowel richting ondernemers als omwonenden'.

Wij informeren de gemeenten over deze richtlijn.

Individuele casus

Tijdens de bijeenkomst is ook een individuele casus besproken. Een jonge ondernemer heeft op een tijdelijke locatie in Weesp zijn geiten gestald in afwachting van een definitieve bedrijfslocatie, in het kader van een vrijwillige kavelruil. Daarvoor is hij in maart 2018 een bruikleenovereenkomst aangegaan met de provincie, die eigenaar is van de stal. Op het moment dat het voorbereidingsbesluit in werking trad, had de geitenhouder geen vergunning of melding op deze locatie. Bovendien bleek de geitenhouderij strijdig te zijn met het bestemmingsplan van de gemeente Weesp. De bruikleenovereenkomst voor de stal is nu opgezegd vanwege de handhavingsprocedure van de gemeente Weesp.

Een geitenhouderij op een nieuwe locatie is niet mogelijk, vanwege het verbod op nieuwvestiging. We kunnen in dit geval ook geen uitzondering maken vanwege de voorzorg voor de volksgezondheid van omwonenden. Indien een uitzondering zou worden gemaakt, kan dit leiden tot juridische procedures van omwonenden vanwege onze regels voor de geitenhouderij.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	5270
Extern Zaak ID	1536642
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	11 januari 2021
Agendapunt	15.b
Omschrijving	Dierenwelzijn: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren (C-agenda 11-01-2021)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Uitvoeringsregeling Subsidie Communcatie Opvangcentra Wilde Dieren.docx
Brief aan PS over uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021.pdf
Brief aan organisaties over uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	21 december 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	**11 januari 2021**

Toelichting

In het coalitieakkoord is aangegeven dat er middelen beschikbaar worden gesteld voor de ondersteuning van opvangcentra voor wilde dieren. In dit kader is €100.000 beschikbaar gesteld voor een uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren. Deze subsidie ondersteunt de centra bij het voorkomen van noodzaak tot zorg voor wilde dieren, het ophalen van donaties en het werven van vrijwilligers.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van ……., nr. ……, tot vaststelling van de Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Overwegende dat het wenselijk is om de opvangcentra voor wilde dieren in Noord-Holland door middel van subsidieverlening te ondersteunen bij het verbeteren van de kwaliteit van de opvang en daarmee het dierenwelzijn;

Besluiten vast te stellen:

Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Artikel 1
Subsidie wordt verstrekt aan de opvangcentra voor wilde dieren in de provincie Noord-Holland, zoals opgenomen in de bijlage bij deze regeling.

Artikel 2
Subsidie kan worden verstrekt voor de volgende activiteiten van de opvangcentra van wilde dieren:
a. het geven van voorlichting;
b. het werven van fondsen;
c. het werven van vrijwilligers, en
d. het opstellen van een communicatieplan.

Artikel 3
Een aanvraag om subsidie wordt ingediend door middel van een door Gedeputeerde Staten beschikbaar gesteld formulier en bevat ten minste de volgende documenten:
a. een begroting van de kosten van de activiteit;
b. een financieringsplan van de kosten van de activiteit;
c. de ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming van het opvangcentrum voor wilde dieren;
d. een inhoudelijke beschrijving van de activiteit, waarin ook is beschreven op welke wijze de activiteiten zullen bijdragen aan de kwaliteit van de opvang van het opvangcentrum.

Artikel 4
1. Een aanvraag om subsidie is tijdig ingediend indien de aanvraag is ontvangen tussen donderdag 14 januari 2021 vanaf 09.00 uur tot en met donderdag 30 september 2021, vòòr 17.00 uur.

2. Een aanvraag die buiten de in het eerste lid genoemde periode wordt ontvangen, wordt geweigerd.
3. Gedeputeerde Staten beslissen binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag om subsidie.

Artikel 5
Gedeputeerde Staten stellen het subsidieplafond voor het jaar 2021 vast op € 100.000,-.

Artikel 6
1. Aanvragen om subsidie worden behandeld op volgorde van ontvangst.
2. Wanneer een aanvrager op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van ontvangst van de aanvraag, de datum waarop de aanvraag is aangevuld.
3. Indien meerdere aanvragen op dezelfde dag worden ontvangen en door honorering van deze aanvragen het subsidieplafond wordt overschreden, wordt rangschikking van die aanvragen bepaald door loting.
4. Per opvangcentrum wordt niet meer dan een aanvraag om subsidie ingewilligd.

Artikel 7
Subsidie wordt geweigerd indien:
a. de activiteit financieel niet haalbaar is;
b. de activiteit naar het oordeel van Gedeputeerde Staten niet bijdraagt aan de kwaliteit van de opvang van wilde dieren.

Artikel 8
Subsidie wordt verstrekt voor de kosten die direct samenhangen met de uitvoering van de activiteit.

Artikel 9
1. De subsidie bedraagt 100% van de subsidiabele kosten tot maximaal € 7.100,-.
2. Gedeputeerde Staten verstrekken geen subsidies van minder dan € 1.500,-.
3. Er wordt volstaan met subsidievaststelling zonder voorafgaande subsidieverlening.

Artikel 10
1. Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin zij wordt geplaatst.
2. Deze regeling vervalt met ingang van 1 januari 2022.
3. Deze regeling wordt aangehaald als Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021.

Haarlem, 2020.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Bijlage

Opvangcentra die een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming hebben:

Naam opvang	*Adres*	*Soorten*
Vogelasiel de paddenstoel Den Helder	Jan Verfailleweg 620a 1783 BW DEN HELDER	Vogels, zoogdieren
Vogel en egelopvang de Putter Broek op Langedijk	Dorpsstraat 134 1721 BP BROEK OP LANGEDIJK	Egels
Stichting Vogelrampenfonds te Haarlem	Vergierdeweg 292 2016 BJ HAARLEM	Vogels
Stichting Egelopvang Haarlem en omstreken te Haarlem	Van Oosten de Bruijnstraat 64 2014 VS HAARLEM	Egels
Egelopvang Dikke Prik te Warmenhuizen	De Rekere 58 1749 MX WARMENHUIZEN	Egels, eekhoorns, vleermuizen
Ecomare Texel	Ruijslaan 92 1796 AZ DE KOOG	Vogels, kleine zoogdieren
Stichting tot Instandhouding van Vogel- en Dierenopvang in Westfriesland (De Bonte Piet) te Midwoud	Broerdijk 32a 1679 GK MIDWOUD	Vogels, marterachtigen, vleermuizen, hazen, konijnen, egels
Vleermuisopvang Noord-Holland te Schoorl	Omloop 18 1871 AR SCHOORL	Vleermuizen

Stichting De Toevlucht	Bijlmerweide 1 1103 RR AMSTERDAM	Haasachtigen, knaagdieren, insecteneters, marterachtigen, vleermuizen, vossen
Stichting Vogelopvangcentrum Midden-Nederland te Naarden	Burgemeester J. Visserlaan 2 1411 BR NAARDEN	Vogels, marterachtigen, vleermuizen, kleine zoogdieren, herpetofauna
Stichting Vogelopvangcentrum Zaanstreek VOCZ	Busch 2 1562 HH KROMMENIE	Vogels, egels, hazen + in dependance roofvogels, uilen
Stichting Eekhoornopvang Nederland	mevrouw J.J. Kleve Landweg 3 1276 AS HUIZEN	Eekhoorns
Egelbescherming Nederland	mevrouw J.J. Kleve Landweg 3 1276 AS HUIZEN	Egels

Opvangcentra met een ontheffing van RVO

Stichting Wings of Change	Schoolweg 4 1619 AL Andijk	Roofvogels, uilen

Lopende aanvragen voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming:

Stichting Vogelopvangcentrum Zaanstreek VOCZ (tegenwoordig Wildopvang Krommenie)	Busch 2 1562 HH KROMMENIE	Uitbreiding soorten en verlenging van de ontheffing

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. C.A. van der Baan
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143088
baanc@noord-holland.nl

Verzenddatum
17 DEC. 2020

Kenmerk
1536642/1537547

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp: op 15 december 2020 heeft ons college besloten om de uitvoeringsregeling communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021 vast te stellen. In deze brief geven wij hier een toelichting op.

Context besteding budget

In het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' is benoemd dat de Provincie Noord-Holland middelen beschikbaar stelt om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. Hiervoor is een budget vrijgemaakt van €200.000. In 2019 zijn wij een proces gestart om te bepalen hoe de ondersteuning van opvangcentra het beste vorm kon krijgen.

Op basis van consultatie van belanghebbenden (onder andere de opvangcentra, Stichting DierenLot, wethouders en statenleden) en de schriftelijke reacties op het conceptvoorstel is besloten om de helft van het budget (€100.000 in de jaren 2020 en 2021) beschikbaar te stellen voor een opdracht aan een externe adviseur. Deze zal de opvangcentra ondersteunen bij het opstellen van formats voor de diverse wettelijk verplichte protocollen. Hieronder vallen protocollen zoals voor hygiëne, verzorging, quarantaine en euthanasie. De andere helft van het budget (€100.000 in 2021) stellen wij beschikbaar voor communicatie voor de opvangcentra middels een uitvoeringsregeling subsidie. Communicatie zal helpen bij het voorkomen van noodzaak tot zorg voor wilde dieren, maar ook bij het ophalen van donaties en het werven van vrijwilligers.

De uitvoeringsregeling subsidie heeft een ondergrens van €1.500. Dit bedrag is lager dan we normaliter aanhouden als ondergrens voor subsidies. Dit bedrag past beter bij de kosten die normaal gesproken gemoeid zijn met de communicatiemiddelen van de opvangcentra. Hieronder valt onder meer het ontwikkelen van les- en spreekbeurtpakketten, informatiefolders, deelname aan beurzen of

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

markten en voorlichting aan diverse organisaties. Door een ondergrens van €1.500 te hanteren wordt het voor ieder opvangcentra mogelijk gemaakt om in aanmerking te komen voor de uitvoeringsregeling subsidie. Mocht er budget overblijven ten aanzien van de opdracht voor het opstellen van formats voor wettelijk verplichte protocollen, dan kan dat worden toegevoegd aan het subsidieplafond van de uitvoeringsregeling ten behoeve van communicatie. Dit vergt dan een nieuw besluit van Gedeputeerde Staten. Ingeval het subsidieplafond opgehoogd wordt zullen we bovendien opnieuw bekijken of de opvangcentra een tweede aanvraag kunnen indienen.

Tot slot

Wij gaan ervan uit dat wij uw Staten hiermee voldoende hebben geïnformeerd. Met de opvangcentra blijven wij in nauw contact om alle acties die samenhangen met het besluit over de besteding van het budget uit het coalitieakkoord ten uitvoer te kunnen brengen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
R.M. Bergkamp

2 bijlagen

Bijlage 1: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Bijlage 2: Brief van GS aan opvangcentra betreffende vaststelling van de uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Aan: geadresseerden

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. C.A. van der Baan
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143088
baanc@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 DEC. 2020

Kenmerk
1536642/1537550

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

Geachte heer/mevrouw,

In het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' is benoemd dat de Provincie Noord-Holland middelen beschikbaar stelt om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. Hiervoor is een budget vrijgemaakt van €200.000. In 2019 zijn wij een proces gestart om te bepalen hoe de ondersteuning van opvangcentra het beste vorm kon krijgen.

Op basis van consultatie van belanghebbenden (onder andere de opvangcentra, Stichting DierenLot, wethouders en statenleden) en de schriftelijke reacties op het conceptvoorstel is besloten om de helft van het budget (€100.000 in de jaren 2020 en 2021) beschikbaar te stellen voor een opdracht aan een externe adviseur. Deze zal de opvangcentra ondersteunen bij het opstellen van formats voor de diverse wettelijk verplichte protocollen. Hieronder vallen protocollen zoals voor hygiëne, verzorging, quarantaine en euthanasie. De andere helft van het budget (€100.000 in 2021) stellen wij beschikbaar voor communicatie voor de opvangcentra middels een uitvoeringsregeling subsidie. Communicatie zal helpen bij het voorkomen van noodzaak tot zorg voor wilde dieren, maar ook bij het ophalen van donaties en het werven van vrijwilligers.

De uitvoeringsregeling is te vinden in de bijlage van deze brief. Daarnaast geven wij in deze brief een nadere toelichting op de uitvoeringsregeling. De uitvoeringsregeling treedt vanaf 14 januari 2021 in werking en geldt tot en met 30 september 2021. Aanvragen kunnen ingediend worden via de website van de Provincie Noord-Holland.

Na het aflopen van de uitvoeringsregeling vernemen wij graag wat uw ervaringen zijn geweest. Wij vragen u daarom om te zijner tijd de relevante opgedane kennis met elkaar te delen tijdens een bijeenkomst die gefaciliteerd zal worden door de Provincie Noord-Holland.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Toelichting uitvoeringsregeling

Artikel 2
Subsidie kan worden verstrekt voor de volgende activiteiten van de opvangcentra van wilde dieren:
a. het geven van voorlichting;
b. het werven van fondsen;
c. het werven van vrijwilligers, en
d. het opstellen van een communicatieplan.

Toelichting: De subsidie is bedoeld voor communicatieactiviteiten die betrekking hebben op:
a. het geven van voorlichting, bijvoorbeeld over het gedrag van wilde dieren en hoe om te gaan met deze wilde dieren. Dit heeft zowel betrekking op voorlichting voor particulieren als organisaties.
b. het werven van fondsen, bijvoorbeeld middels inzamelacties via de website, social media, collecte of de gemeente. Ook informatiemarkten, braderieën of lobbyactiviteiten kunnen hieronder vallen.
c. het werven van vrijwilligers, bijvoorbeeld via de website, social media of nieuwsbrief.
d. het opstellen van een communicatieplan, ten behoeve van het opstellen van een breed communicatieplan voor bijvoorbeeld (maar niet uitsluitend) het betrokken houden van diverse doelgroepen (vrijwilligers, donateurs en aanbrengers). Dit zou eventueel via inhuur mogelijk zijn.

Artikel 5
Gedeputeerde Staten stellen het subsidieplafond voor het jaar 2021 vast op € 100.000,-.

Toelichting: Vooralsnog is €100.000 beschikbaar voor het jaar 2021. Mocht er budget overblijven ten aanzien van de opdracht voor het opstellen van formats voor wettelijk verplichte protocollen, dan zou het subsidieplafond van de uitvoeringsregeling ten behoeve van communicatie opgehoogd kunnen worden.

Artikel 6
4. Per opvangcentrum wordt niet meer dan een aanvraag om subsidie ingewilligd.

Toelichting: Ingeval het subsidieplafond van de uitvoeringsregeling opgehoogd wordt dient er opnieuw bekeken te worden of de opvangcentra een tweede aanvraag kunnen indienen.

Artikel 7
Subsidie wordt geweigerd indien:
a. de activiteit financieel niet haalbaar is;
de activiteit naar het oordeel van Gedeputeerde Staten niet bijdraagt aan de kwaliteit van de opvang van wilde dieren.

Toelichting: De subsidieactiviteiten (zie artikel 2) hoeven niet direct aan de kwaliteit van de daadwerkelijke opvang van wilde dieren bij te dragen. De subsidieactiviteiten zijn hier wel relevant voor omdat elk van de vier genoemde gebieden (geven van voorlichting, werven van fondsen en vrijwilligers of het opstellen van een communicatieplan) bijdragen aan ruimte in tijd en budget van een opvangcentrum. Daarmee creëert deze uitvoeringsregeling een handelingsperspectief om tijd en geld te investeren in de kwaliteit. In tegenstelling tot het subsidiëren van opvangcentra in hun operationele kosten, draagt een uitvoeringsregeling subsidie voor communicatie eraan bij dat opvangcentra beter in staat zijn om zelfstandig hun financiën rond kunnen krijgen en daarmee ook duurzaam worden geholpen.

Tot slot

Wij gaan ervan uit dat wij uw opvangcentrum hiermee voldoende hebben geïnformeerd. Eventuele vragen kunt u stellen via Baanc@noord-holland.nl

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

Bijlage 1: Uitvoeringsregeling subsidie communicatie opvangcentra wilde dieren Noord-Holland 2021

metropool
regioamsterdam

Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht (editie 44 – 15 december 2020)

Geachte Raadsleden en Statenleden in de Metropoolregio Amsterdam,

Met deze maandelijkse brief informeren wij u graag in het kort over actuele ontwikkelingen van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het maandelijkse Bericht wordt ook gearchiveerd op de MRA-website.

Nieuws uit de Metropoolregio Amsterdam

- Resultaten Resilience by Design over klimaatbestendige gebiedsontwikkeling gepresenteerd
- MRA-voorzitter Femke Halsema spreekt State of the Region uit (*integrale tekst*)
- MIRT: MRA klaar voor gezamenlijke inspanningen met Rijk voor woningbouw en bereikbaarheid
- Economische Verkenningen MRA: grote terugval, maar uitgangspositie MRA onverminderd sterk
- Verkorte weergave van de MRA Regiegroep van 30 oktober jl.

Metropoolregio Actueel gaat begin 2021 door

Dit najaar is er nog één editie van Metropoolregio Actueel. En we gaan door.

- Dinsdag 15 december (16.30-17.30 uur) over Duurzaam investeren in de MRA, voorheen: Invest-MRA en de plannen van het MRA Herstelplan Corona. Aanmelden kan hier: https://www.mywebinar.nl/Invest-MRA/inschrijven

Omdat de coronamaatregelen het niet mogelijk maken om in groepen bij elkaar te komen, is besloten de reeks uitzendingen in de eerste maanden van 2021 voort te zetten. Op dit moment wordt gewerkt aan de complete programmering.

De eerste uitzending van 2021 is op dinsdag 19 januari (16.30-17.30 uur) en wordt een verdiepingsessie van de Economische Verkenningen (EVMRA). Dit wordt een interactieve sessie met prof. dr. Henri de Groot in de vorm van het bekende format van MRA University. Daarna komen weer andere uitvoeringslijnen van de MRA Agenda aan de orde. Begin 2021 wordt u separaat over onderwerpen en data geïnformeerd, onder meer via de MRA-website.

Strawinskylaan 1779 (WTC, I-toren)
1077 XX Amsterdam
info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

Metropoolregio Actueel is een serie online uitzendingen waarin wordt gesproken over de uitvoering van de MRA Agenda, die in april jl. is gelanceerd. Normaliter zou de MRA Agenda uitgebreid op het MRA Congres van 17 april jl. zijn besproken. Vanwege de coronamaatregelen worden de uitvoeringslijnen nu in de uitzendingen van Metropoolregio Actueel behandeld.

Metropoolregio Actueel: Archief

Heeft u een uitzending gemist of wilt u op uw gemak terugkijken? Alle uitzendingen zijn gearchiveerd op de MRA-website.

- Duurzame en innovatieve mobiliteit van 20 oktober 2020
- Samenvatting Duurzaamheid Top van 29 oktober 2020
- Toekomst van het toerisme in de MRA van 17 november 2020
- Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam van 24 november 2020
- State of the Region van 2 december 2020
- Verstedelijkingsstrategie van 8 december 2020

Ook voor nieuwe uitzendingen geldt dat deze aan het eind van dezelfde week van de uitzending zijn terug te kijken via de MRA-website. Een overzicht van alle uitzendingen kunt u hier vinden.

Kalender op website MRA

Op de website van de MRA staat de kalender met alle activiteiten op MRA-schaal. De kalender wordt continu bijgehouden en geeft een actueel beeld.
Tevens vindt u hier een eenvoudig pdf-overzicht van de jaarplanning 2021 met alle nu bekende MRA-overleggen, waaronder alle Regiegroepen en Platform-bijeenkomsten.

Een overzicht van de deelregionale bijeenkomsten voor raads- en Statenleden die zijn aangemeld door griffiers en bestuursadviseurs staat hieronder:

12 januari 2021 - Regiopodium Gooi en Vechtstreek - webinar
3 maart 2021 - AM-Raadsledenplatform – Amstelveen
10 maart 2021 - MRA Raadtafel - MRA Bureau
24 maart 2021 - Regionale raadsledenbijeenkomst Zaanstreek-Waterland

Strawinskylaan 1779 (WTC, I-toren)
1077 XX Amsterdam
info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

De MRA Agenda

De MRA Agenda, die op 17 april 2020 is gelanceerd, vormt de inhoudelijke basis van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam en heeft een looptijd van 2020 tot 2024. U kunt de MRA Agenda lezen in een pdf-formaat en in de vorm van een e-magazine. Op de pagina op de MRA-website over de MRA Agenda vindt u alle informatie over de agenda en de voortgangsmonitor.

Het eerstvolgende bericht aan raden en Staten wordt eind volgende maand verzonden.

Middels deze brief hopen wij u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of opmerkingen ben ik altijd bereikbaar.

Met vriendelijke groet,

Emiel Reiding
Directeur MRA
e.reiding@metropoolregioamsterdam.nl
06 - 39 36 20 77

*) De 35 deelnemers van de MRA zijn de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Amsterdam, Almere, Lelystad, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdemeren, Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort, de provincies Noord-Holland en Flevoland, en de Vervoerregio Amsterdam.
**) De 7 deelregio's zijn: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland.

Dit digitale 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' verschijnt maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.